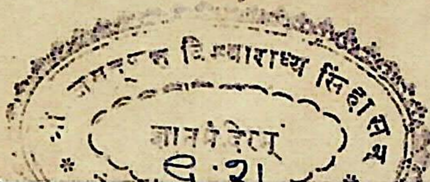

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ గ ణే శా య న మః.

జగజ్జన్మ స్థేమభజ్గకారణీభూత శ్రీనారాయణావరావతార
శ్రీవేదవ్యాసప్రణీతాష్టాదశమహాపురాణాంతర్గతమ్.

ఈశానకల్పవృత్తాన్తమధికృత్యప్రవృత్తమ్
ప్రాకృతవైకృతసృష్టి, అణ్డోత్పత్తి, ప్రభృతివిచిత్రతర
నా నా వస్తువర్ణ వి స్తీర్ణ మ్.

లైజ్గనామకమేకాదశంపురాణరత్నమ్.

కాఞ్చీనగరస్థిత-నివృత్తి-వీరాస్వామిశాస్త్రిణా
పదవర్ణన్యూనాధికభావవిరహితంసత్ పరిశోధ్య

శ్రీ మ ద ష్టా ద శ మ హా పు రా ణో ద్ధా ర క బి రు దా జ్కి తే న
పువ్వాడ - వేంకటరాయార్యేణ

స్వీ య
వ ర్త మా న త ర జ్గి ణీ ము ద్రా క్ష ర శా లా యా మ్
ప్రమాదిసంవత్సర శ్రావణమాసి ముద్రితమ్.

సకలజనమనోల్లాసకరంవిజయతేతరామ్.

౧౯౩౯ సం॥ ఆగష్టు ౧౧ తేది.

శ్రీలిఙ్గపురాణవిషయసూచికా.

పూర్వభాగః

శ్రీ లిఙ్గపురాణవిషయసూచికా.

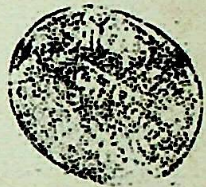
శ్రీలిఙ్గపురాణవిషయసూచికా.

సమాప్తః.

శ్రీరస్తు.

శ్రీగణేశాయనమః.

శ్రీలిఙ్గపురాణప్రారమ్భః.

శ్లో॥ నమోరుద్రాయహరయేబ్రహ్మణేపరమాత్మనే।
ప్రధానపురుషేశాయసృష్టిస్థిత్యన్తకారిణే॥౧॥

నారదోభ్యర్చ్యశైలేశేశఙ్కరంసఙ్గమేశ్వరే। హిరణ్యగర్భేస్వర్లీనేహ్యవిముక్తేమహాలయే॥ ౨॥ రౌద్రేగోప్రేక్షకేచైవశ్రేష్ఠేపాశుపతేతథా। వ్యాఘ్రేశ్వరేచకేదారేతథాగోమాయుకేశ్వరే॥ ౩ ॥ హిరణ్యగర్భేచన్ద్రేశే ఈశాన్యేచత్రివిష్టపే। శుక్రేశ్వరేయథాన్యాయంనైమిశంప్రయయౌమునిః॥ ౪॥ నైమిశేయాస్తదాదృష్ట్వానారదంహృష్టమానసాః। సమభ్యర్చ్యాసనంతస్మైతద్యోగ్యంసమకల్పయన్॥ ౫ ॥ సోపిహృష్టోమునివరైర్దత్తంభేజేతదాసనమ్। సమ్పూజ్యమానోమునిభిస్సుఖాసీనోవరాసనే॥ ౬॥ చక్రేకథాంవిచిత్రార్థాంలిఙ్గమాహాత్మ్యమిశ్రితామ్। ఏతస్మిన్నేవకాలేతుసూతఃపౌరాణికస్స్వయమ్॥ ౭ ॥ జగామనైమిశంధీమాన్ప్రణామార్థంతపస్వినామ్। తస్మైస్వాగతపూజాంచయథావచ్చక్రిరేతదా॥ ౮॥ నైమిశీయాస్తుశిష్యాయకృష్ణద్వైపాయనస్యతు। అథతేషాంపురాణస్యశుశ్రూషాసమపద్యత॥ ౯ ॥ దృష్ట్వాతమతివిశ్వస్తంవిద్వాంసంరోమహర్షణమ్. । అపృచ్ఛంశ్చతతస్సూతమృషింసర్వేతపోధనాః॥౧౦॥పురాణసంహితాంపుణ్యాంలిఙ్గమాహాత్మ్యసంయుతామ్॥

శ్రీసూతంప్రతినైమిశీయమునికృతలిఙ్గపురాణప్రశ్నః.

ఋషయః॥ త్వయాసూతమహాబుద్ధేకృష్ణద్వైపాయనోమునిః॥ ౧౧ ॥ ఉపాసితఃపురాణార్థంలబ్ధాతస్మాచ్చసంహితా। తస్మాత్త్వత్తంపృచ్ఛామసూతపౌరాణికోత్తమ॥ ౧౨॥ పురాణసంహితాందివ్యాంలిఙ్గమాహాత్మ్యసంయుతామ్। నారదోప్యస్యదేవస్యరుద్రస్యపరమాత్మనః॥ ౧౩॥ క్షేత్రాణ్యాసాద్యచాభ్యర్చ్యలిఙ్గానిమునిపుఙ్గవః। ఇహసన్నిహితశ్శ్రీమాన్నారదోబ్రహ్మణస్సుతః ॥ ౧౪ ॥ భవభక్తోభవాంశ్చైవవయంవైనారదస్తథా। అస్యాగ్రతోమునేఃపుణ్యంపురాణంవక్తుమర్హసి ॥ ౧౫ ॥ సఫలంసాధితంసర్వంభవతాపిదితంభవేత్ । ఏవముక్తస్సహృష్టాత్మాసూతఃపౌరా

ణికోత్తమః ॥ ౧౬ ॥ అభివాద్యాగ్రతోధీమాన్నారదంబ్రహ్మణస్సుతమ్ । నైమిశీ
యాంశ్చపుణ్యాత్మాపురాణంవ్యాజహారసః॥౧౭॥సూతః॥నమస్కృత్వామహాదేవం
బ్రహ్మాణంచజనార్దనమ్। మునీశ్వరంతథావ్యాసంవక్తుంసముపచక్రమే ॥ ౧౮ ॥ శబ్ద
బ్రహ్మతనుంసాక్షాచ్ఛబ్దబ్రహ్మప్రకాశకమ్ । వర్ణావయవమవ్యక్తలక్షణంబహుధాస్థి
తమ్॥ ౧౯॥అకారోకారమకారంస్థూలంసూక్ష్మంపరాత్పరమ్।ఓఙ్కారరూపమృగ్వ
క్త్రంసామజిహ్వాసమన్వితమ్॥ ౨౦ ॥ యజుర్వేదమహాగ్రీవమథర్వహృదయంవిభు
మ్। ప్రధానపురుషాతీతంప్రళయోత్పత్తివర్జితమ్॥ ౨౧ ॥ తమసాకాలరుద్రాఖ్యంర
జసాకనకాణ్డజమ్। సత్త్వేనసర్వగంవిష్ణుంనిర్గుణంపరమేశ్వరమ్॥౨౨॥ ప్రధానావయ
వంవ్యాప్యసప్తధాధిష్ఠితంక్రమాత్ । పునష్షోడశధాచైవషడ్వింశకమజోద్భవమ్ ॥
౨౩॥ సర్గప్రతిష్ఠాసంహారలీలార్థంలిఙ్గరూపిణమ్ । ప్రణమ్యచయథాన్యాయంవక్ష్యే
లిఙ్గోద్భవంశివమ్॥౨౪॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే సూతనైమిశీయ ముని
సంవాదే ఉపోద్ఘాతకథనంనామ ప్రథమోధ్యాయః

శ్రీపతత్పురాణానుక్రమణికా. శ్రీ

సూతః॥ ఈశానకల్పవృత్తాన్తమధికృత్యమహాత్మనా । బ్రహ్మణాకల్పితంపూ
ర్వంపురాణంలైఙ్గముత్తమమ్ ॥ ౧ ॥ గ్రన్థకోటిప్రమాణంతుశతకోటిప్రవిస్తరే । చ
తుర్లక్షేణసఙ్క్షిప్తేవ్యాసైస్సర్వాన్తరేషువై ॥౨॥ వ్యస్తేష్టాదశధాచైవబ్రహ్మాదౌద్వా
పరాదిషు। లైఙ్గమేకాదశంప్రోక్తంమయావ్యాసాచ్ఛ్రుతంచతత్ ॥ ౩॥ అస్యైకా
దశసాహస్రంగ్రన్థమానమిహద్విజాః। తస్మాత్సఙ్క్షేపతోవక్ష్యేనశ్రుతంవిస్తరేణయ
త్ ॥ ౪॥ చతుర్లక్షేణసఙ్క్షిప్తేకృష్ణద్వైపాయనేనతు । అత్రైకాదశసాహస్రైఃక
థితోలిఙ్గసమ్భవః॥ ౫ ॥ సర్గఃప్రాధానికఃపశ్చాత్ప్రాకృతోవైకృతానిచ। అణ్డస్యా
స్యచసమ్భూతిరణ్డస్యావరణాష్టకమ్॥ ౬॥ అణ్డోద్భవత్వంశర్వస్యరజోగుణసమాశ్ర
యాత్ । విష్ణుత్వంకాలరుద్రత్వంశయనంచాప్సుతస్యచ॥ ౭ ॥ ప్రజాపతీనాంసర్గశ్చ
పృథివ్యుద్ధరణంతథా। బ్రహ్మణశ్చదివారాత్రమాయుషోగణనంపునః ॥ ౮॥ సవనంబ్ర
హ్మణశ్చైవయుగకల్పస్యతస్యతు। దివ్యంచమానుషంవర్షమార్షంవైధ్రౌవ్యమేవచ॥
౯॥ పిత్ర్యంపితౄణాంసమ్భూతిర్ధర్మశ్చాశ్రమిణాంతథా । అవృద్ధిర్జగతోభూయోదే
వ్యాశ్శక్త్యుద్భవస్తథా ॥ ౧౦ ॥ స్త్రీపుంభావోవిరిఞ్చస్యసర్గోమిథునసమ్భవః ।
అఙ్కాష్టకంహిరుద్రస్యకథితంరోదనాన్తరే ॥ ౧౧ ॥ బ్రహ్మవిష్ణువివాదశ్చపునర్లిఙ్గ
స్యసమ్భవః । శిలాదస్యతపశ్చైవవృత్రారేర్దర్శనంతథా ॥ ౧౨ ॥ పార్థ
నాయోనిజస్యాథదుర్లభత్వంసుతస్యతు । శిలాదశక్రసంవాదఃపద్మయోనిత్వమేవ

చ ॥ ౧౩ ॥ భవస్యదర్శనంచైవతిష్యేష్వాచార్యశిష్యయోః । వ్యాసావతారా
శ్చతథా కల్పమన్వన్తరాణిచ ॥ ౧౪ ॥ కల్పత్వంచైవకల్పానామాఖ్యాభేదేష్వను
క్రమాత్ । కల్పేషుకల్పేవారాహేవరాహత్వంహరేస్తథా ॥ ౧౫ ॥ మేఘవా
హనకల్పస్యవృత్తాన్తంరుద్రగౌరవమ్ । పునర్లిఙ్గోద్భవశ్చైవఋషిమధ్యేపినాకి
నః ॥ ౧౬ ॥ లిఙ్గస్యారాధనంస్నానవిధానంశౌచలక్షణమ్ । వారాణస్యాశ్చ
మాహాత్మ్యంక్షేత్రమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ॥ ౧౭ ॥ భువిరుద్రాలయానాంతుసఙ్ఖ్యావి
ష్ణోర్గృహస్యచ। అన్తరిక్షేతథాణ్డేస్మిన్దేవాయతనవర్ణనమ్ ॥ ౧౮ ॥ దక్షస్యపతనం
భూమౌపునస్స్వారోచిషేన్తరే। దక్షశాపశ్చదక్షస్యశాపమోక్షస్తథైవచ ॥ ౧౯ ॥
కైలాసవర్ణనంచైవయోగఃపాశుపతస్తథా । చతుర్యుగప్రమాణంహియుగధర్మస్స
విస్తరః ॥ ౨౦ ॥ సన్ధ్యాంశకప్రమాణంచసన్ధ్యావృత్తంభవస్యచ। శ్మశాననిలయశ్చై
వచన్ద్రరేఖాసముద్భవః ॥ ౨౧ ॥ ఉద్వాహశ్శఙ్కరస్యాథపుత్రోత్పాదనమేవచ। మై
థునాతిప్రసఙ్గేనవినాశోజగతాంభయమ్ ॥ ౨౨ ॥ శాపస్సత్యాకృతోదేవాన్సురావి
ష్ణుంచపాలితమ్। శుక్రోత్సర్గస్తురుద్రస్యగాఙ్గేయోద్భవఏవచ ॥ ౨౩ ॥ గ్రహణాదిషు
కాలేషుస్నానస్యైవఫలంతథా। క్షుబ్ధీచవివాదశ్చదధీచోపేన్ద్రయోస్తథా ॥ ౨౪ ॥
ఉత్పత్తిర్నన్దినామ్నాతుదేవదేవస్యశూలినః । పతివ్రతాయాశ్చాఖ్యానంపశుపాశవి
చారణా ॥ ౨౫ ॥ ప్రవృత్తిలక్షణంజ్ఞానంనివృత్త్యధికృతాతథా । వసిష్ఠతనయోత్పత్తి
ర్వాసిష్ఠానాంమహాత్మనామ్ ॥ ౨౬ ॥ మునీనాంవంశవిస్తారోరాజ్ఞాంశక్తేర్వినాశన
మ్। దౌరాత్మ్యంకౌశికస్యాథసురభేర్బన్ధనంతథా ॥ ౨౭ ॥ సుతశోకోవసిష్ఠస్యఅరు
న్ధత్యాఃప్రలాపనమ్। స్నుషాయాఃప్రేషణంచైవగర్భస్థస్యవచస్తథా ॥ ౨౮ ॥ పరాశ
రస్యావతారోవ్యాసస్యచశుకస్యచ । వినాశోరాక్షసానాంచకృతోవైశక్తిసూను
నా ॥ ౨౯ ॥ దేవతాపరమార్థంతువిజ్ఞానంచప్రసాదతః । పురాణకరణంచైవపుల
స్త్యస్యాజ్ఞయాగురోః ॥ ౩౦ ॥ భువనానాంప్రమాణంచగ్రహాణాంజ్యోతిషాంగతిః।
జీవచ్ఛ్రాద్ధవిధానంచశ్రాద్ధార్హాశ్శ్రాద్ధమేవచ ॥ ౩౧ ॥ నాన్దీశ్రాద్ధవిధానంచతథా
ధ్యయనలక్షణమ్ । పఞ్చయజ్ఞప్రభావశ్చపఞ్చయజ్ఞవిధిస్తథా ॥ ౩౨ ॥ రజస్వలా
నాంవృత్తిశ్చవృత్త్యాపుత్రవిశిష్టతా। మైథునస్యవిధిశ్చైవప్రతివర్ణమనుక్రమాత్ ॥ ౩౩ ॥
భోజ్యాభోజ్యవిధానంచసర్వేషామేవవర్ణినామ్ । ప్రాయశ్చిత్తమశేషస్యప్రత్యేకం
చైవవిస్తరాత్ ॥ ౩౪ ॥ నరకాణాంస్వరూపంచదణ్డఃకర్మానురూపతః । స్వర్గినారకి
ణాంపుంసాంచిహ్నంజన్మాన్తరేషుచ ॥ ౩౫ ॥ నానావిధానిదానానిప్రేతరాజపు
రంతథా। కల్పంపఞ్చాక్షరస్యాథరుద్రమాహాత్మ్యమేవచ ॥ ౩౬ ॥ వృత్రేన్ద్రయో
ర్మహాయుద్ధంవిశ్వరూపవిమర్దనమ్ । శ్వేతస్యమృత్యోస్సంవాదశ్శ్వేతార్థేకాలనా
శనమ్ ॥ ౩౭ ॥ దేవదారువనేశమ్భోఃప్రవేశశ్శఙ్కరస్యతు । సుదర్శనస్యచాఖ్యానం
క్రమసన్న్యాసలక్షణమ్ ॥ ౩౮ ॥ శ్రద్ధాసాధ్వ్యోఽథరుద్రస్తుకథితంబ్రహ్మణాతదా। మ

ధునాకైటభేనైవపురాహృతగతేర్విభోః ॥ ౩౯॥ బ్రహ్మణఃపరమంజ్ఞానమాదాతుం
మీనతాహరేః । సర్వావస్థాతువిష్ణోశ్చజననంలీలయైవతు ॥ ౪౦ ॥ రుద్రప్రసాదాద్వి
ష్ణోశ్చజిష్ణోశ్చైవతుసమ్భవః । మన్థానధారణార్థాయహరేఃకూర్మత్వమేవచ॥ ౪౧॥
సఙ్కర్షణస్యచోత్పత్తిఃకౌశిక్యాశ్చపునర్భవః । యదూనాంచైవసమ్భూతిర్యాద
వత్వంహరేస్స్వయమ్ ॥ ౪౨ ॥ భోజరాజస్యదౌరాత్మ్యంమాతులస్యహరేర్విభోః।
బాలభావేహరేఃక్రీడాపుత్రార్థంశఙ్కరార్చనమ్ ॥ ౪౩ ॥ నారదస్యచతథోత్పత్తిఃక
పాలేవైష్ణవాద్ధరాత్ । భూభారనిగ్రహార్థేతురుద్రస్యారాధనంహరేః॥ ౪ ॥ వైన్యే
నపృథునాభూమేఃపురాదోహప్రవర్తనమ్ । దేవాసురేపుగాలబ్ధోభృగుశాపశ్చవిష్ణు
నా॥౪౫॥ కృష్ణత్వేద్వారకాయాంతునిలయోమాధవస్యతు । లబ్ధోహితాయశాప
స్తుమర్వాసస్యాననాద్ధరేః ॥ ౪౬ ॥ వృష్ణ్యన్ధకవినాశాయశాపఃపిణ్డారవాసినామ్ ।
ఏరకస్యతథోత్పత్తిస్తోమరస్యోద్భవస్తథా॥ ౪౭ ॥ ఏరకాలాభతోన్యోన్యంవివాదేవృ
ష్ణివిగ్రహః । లీలయాచైవకృష్ణేనస్వకులస్యచసంహృతిః ॥ ౪౮ ॥ ఏరకాస్త్రబలే
నైవగమనంస్వేచ్ఛయైవతు । బ్రహ్మణశ్చైవమోక్షస్యవిజ్ఞానంతుసువిస్తరమ్॥౪౯॥
పురాన్ధకాగ్నిదక్షాణాంశక్రేభమృగరూపిణామ్ । మదనస్యాదిదేవస్యబ్రహ్మణశ్చా
మరారిణామ్॥ ౫౦॥ హాలాహలస్యదైత్యస్యకృతావజ్ఞాపినాకినా। జాలన్ధరవధశ్చైచ
వసుదర్శనసముద్భవః ॥ ౫౧ ॥ విష్ణోర్వరాయుధావాప్తిస్తథారుద్రస్యచేష్టితమ్। త
థాన్యానిచరుద్రస్యచరితానిసహస్రశః ॥ ౫౨ ॥ హరేఃపితామహస్యాథశక్రస్యచ
మహాత్మనః।ప్రభావానుభవశ్చైవశివలోకస్యవర్ణనమ్ ॥ ౫౩ ॥ భూమావారుద్రస్యలో
కంచపాతాళేహాటకేశ్వరమ్। తపసాంలక్షణంచైవద్విజానాంవైభవంతథా॥ ౫౪॥
ఆధిక్యంసర్వమూర్తీనాంలిఙ్గమూర్తేర్విశేషతః। లిఙ్గేస్మిన్నానుపూర్వ్యేణవిస్తరేణా
నుకీర్త్యతే ॥ ౫౫॥ ఏతజ్జ్ఞాత్వాపురాణస్యసఙ్క్షేపంకీర్తయేత్తుయః । సర్వపాపవిని
ర్ముక్తోబ్రహ్మలోకంసగచ్ఛతి॥౫౬॥ * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే ఏతత్పురాణానుక్రమ
ణికాకథనంనామ ద్వితీయోధ్యాయః.

॥ ప్రాకృతప్రాథమికసర్గాదికథనమ్. ॥

సూతః ॥ అలిఙ్గోలిఙ్గమూలంతుఅవ్యక్తంలిఙ్గముచ్యతే। అలిఙ్గశ్శివఇత్యుక్తోలి
ఙ్గంశైవమితిస్మృతమ్ ॥ ౧ ॥ ప్రధానంప్రకృతిశ్చేతియదాహుర్లిఙ్గముత్తమమ్। గన్ధవ
ర్ణరసైర్హీనంశబ్దస్పర్శాదివర్జితమ్॥౨॥ అగుణంధ్రువమక్షయ్యమలిఙ్గంశివలక్షణమ్ ।
గన్ధవర్ణరసైర్యుక్తంశబ్దస్పర్శాదిలక్షణమ్ ॥ ౩ ॥ జగద్యోనిమహాభూతంస్థూలంసూ
క్ష్మంద్విజోత్తమాః । విగ్రహోజగతాంలిఙ్గమలిఙ్గాదభవత్స్వయమ్॥ ౪ ॥ సప్త

ధా చాష్టధా చైవ తథైకాదశధా పునః । లిఙ్గాన్యలిఙ్గస్య తథా మాయయాపి తతాని తు॥
తేభ్యః ప్రధానదేవానాం త్రయమాసీచ్ఛివాత్మకమ్ । ఏకస్మాత్త్రిష్వభూద్విశ్వమేకే
న పరిరక్షితమ్ ॥ ౬ ॥ ఏకేనైవ హృతం విశ్వం వ్యాప్తం త్వేవం శివేన తు। అలిఙ్గం చైవ లి
ఙ్గం చ లిఙ్గాలిఙ్గాని మూర్తయః॥ ౭॥ యథావత్కథితాశ్చైవ తస్మాద్బ్రహ్మ స్వయం జగ
త్ ।అలిఙ్గీ భగవాన్బీజీ స ఏవ పరమేశ్వరః॥ ౮॥ బీజం యోనిశ్చ నిర్బీజం నిర్బీజో బీజముచ్య
తే।బీజయోని ప్రధానానామాత్మాఖ్యా వర్తతే త్విహ॥ ౯॥ పరమాత్మా మునిర్బ్రహ్మా ని
త్యబుద్ధస్వభావతః।విశుద్ధోऽయం తథా రుద్రః పురాణే శివ ఉచ్యతే॥ ౧౦॥ శివేన దృష్టా ప్రకృ
తిశ్శైవీ సమభవద్ద్విజాః । సర్గాదౌ సా గుణైర్యుక్తా పురావ్యక్తా స్వభావతః॥౧౧ ॥
అవ్యక్తాదివిశేషాన్తం విశ్వం తస్యాస్సముత్థితమ్ । విశ్వధాత్రీత్వజాఖ్యా చ శైవీ సా
ప్రకృతిస్స్మృతా॥ ౧౨ ॥ తామజాం లోహితాం శుక్లాం కృష్ణామేకాం బహుప్రజామ్।
జనిత్రీమనుశేతే స్మ జుషమాణస్స్వరూపిణీమ్ ॥ ౧౩ ॥ తామేవాజామజోన్యస్తు భుక్త
భోగాం జహాతి చ । అజా జనిత్రీ జగతాం సాజేన సమధిష్ఠితా ॥ ౧౪ ॥ ప్రాదుర్బభూ
వ స మహాన్పురుషాధిష్ఠితస్య చ । అజాజ్ఞయా ప్రధానస్య సర్గకాలే గుణైస్త్రిభిః ॥౧౫॥
సిసృక్షయా చోద్యమానః ప్రవిశ్యావ్యక్తమవ్యయమ్ । వ్యక్తసృష్టిం వికురుతే చాత్మనా
ధిష్ఠితో మహాన్ ॥ ౧౬ ॥ మహాతస్తత్తథా వృత్తిస్సఙ్కల్పాధ్యవసాయికా । మహ
తస్త్రిగుణస్తస్మాదహఙ్కారో రజోధికః ॥ ౧౭ ॥ తేనైవ చావృతస్సమ్యగహఙ్కా
రస్తమోధికః । మహతో భూతతన్మాత్రం సర్గకృద్వై బభూవ చ ॥ ౧౮ ॥ అహఙ్కా
రాచ్ఛబ్దమాత్రం తస్మాదాకాశమవ్యయమ్। సశబ్దమావృణోత్పశ్చాదాకాశం శబ్దకా
రణమ్ ॥ ౧౯ ॥ తన్మాత్రాద్భూతసర్గశ్చ ద్విజాస్త్వేవం ప్రకీర్తితః । స్పర్శమాత్రం త
థాకాశాత్తస్మాద్వాయుర్మహామునే ॥ ౨౦ ॥ తస్మాచ్చ రూపమాత్రం తు తతోऽగ్నిశ్చ
రసస్తతః । రసాదాపశ్శుభాస్తాభ్యో గన్ధమాత్రం ధరా తతః ॥ ౨౧ ॥ ఆవృణోద్ధి తథా
కాశం స్పర్శమాత్రం ద్విజోత్తమాః । ఆవృణోద్రూపమాత్రం తు వాయుర్వ్యతిక్రియా
త్మకః॥ ౨౨ ॥ ఆవృణోద్రసమాత్రం వై దేవస్సాక్షాద్విభావసుః । ఆవృణ్వానా గన్ధ
మాత్రమాపస్సర్వరసాత్మికాః ॥ ౨౩ ॥ క్ష్మా సా పఞ్చగుణా తస్మాదేకోనా రససమ్భ
వాః । త్రిగుణో భగవాన్వహ్నిర్ద్విగుణస్స్పర్శసమ్భవః॥ ౨౪॥ అవకాశస్తతో దేవ
ఏకమాత్రస్తు నిష్కలః । తన్మాత్రాద్భూతసర్గశ్చ విజ్ఞేయశ్చ పరస్పరమ్॥౨౫॥ వైకా
రికస్సాత్త్వికో వై యుగపత్సమ్ప్రవర్తతే । సర్గస్తథాప్యహఙ్కారాదేవమాత్ర ప్రకీర్తి
తః ॥ ౨౬॥పఞ్చ బుద్ధీన్ద్రియాణ్యస్య పఞ్చ కర్మేన్ద్రియాణి తు।శబ్దాదీనామవాప్త్యర్థం
మనశ్చైవోభయాత్మకమ్ ॥ ౨౭ ॥ మహదాదివిశేషాన్తా హ్యణ్డముత్పాదయన్తి చ।
జలబుద్బుదవత్తస్మాదవతీర్ణః పితామహః ॥౨౮ ॥ స ఏవ భగవాన్రుద్రో విష్ణుర్విశ్వగ
తః ప్రభుః। తస్మిన్నణ్డే త్విమే లోకా అన్తర్విశ్వమిదం జగత్ ॥ ౨౯॥ అణ్డం దశగుణేనైవ

వారిణాపాఞ్వృతం బహిః। ఆపో దశగుణేనైవ తద్బాహ్యేన తేజసావృతాః॥ ౩౦॥ తేజో దశగుణేనైవ బాహ్యతో వాయునావృతమ్। వాయుర్దశగుణేనైవ బాహ్యతో నభసావృతః॥ ౩౧॥ ఆకాశేనావృతో వాయురహఙ్కారేణ శబ్దజః। మహతా శబ్దహేతుర్వై ప్రధానేనావృతస్స్వయమ్॥ ౩౨॥ సప్తాణ్డావరణాన్యాహుస్తస్యాత్మా కమలాసనః। కోటికోటియుతాన్యత్ర చాణ్డాని కథితాని తు॥ ౩౩॥ తత్ర తత్ర చతుర్వక్త్రా బ్రహ్మాణో హరయో భవాః। సృష్టాః ప్రధానేన తదా లబ్ధ్వా శమ్భోస్తు సన్నిధిమ్॥ ౩౪॥ లయశ్చైవ తథాన్యోన్యమాద్యన్త ఇతి కీర్తితమ్। సర్గస్య ప్రతిసర్గస్య స్థితేః కర్తా మహేశ్వరః॥ ౩౫॥ సర్గే చ రజసా యుక్తస్సత్త్వస్థః ప్రతిపాలనే। ప్రతిసర్గే తమోద్రిక్తస్స ఏవ త్రివిధః క్రమాత్॥ ౩౬॥ ఆదికర్తా చ భూతానాం సంహర్తా పరిపాలకః। తస్మాన్మహేశ్వరో దేవో బ్రహ్మణోఽధిపతిశ్శివః॥ ౩౭॥ సదాశివో భవో విష్ణుర్బ్రహ్మా సర్వాత్మకో యతః। ఏతదణ్డే తథా లోకా ఇమే కర్తా మహేశ్వరః॥ ౩౮॥ ప్రాకృతః కథితస్త్వేష పురుషాధిష్ఠితో మయా। సర్గశ్చాబుద్ధిపూర్వస్తు ద్విజాః ప్రాథమికశ్శుభః॥ ౩౯॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే ప్రాకృతప్రాథమికసర్గకథనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః.

॥ కల్పాదికాలవిభాగకథనమ్. ॥

సూతః॥ అథ ప్రాథమికస్యేహ యః కాలస్తదహస్స్మృతమ్। సర్గస్య తాదృశీ రాత్రిః ప్రాకృతస్య సమాసతః॥ ౧॥ దివా సృష్టిం వికురుతే రజన్యాం ప్రళయం విభుః। ఔపచారికమస్యైతదహోరాత్రం న విద్యతే॥ ౨॥ దివా వికృతయస్సర్వే విశ్వా విశ్వేదేవతాః। ప్రజానాం పతయస్సర్వే తిష్ఠన్త్యృషయస్తథా॥ ౩॥ రాత్రౌ సర్వే ప్రలీయన్తే నిశాన్తే సమ్భవన్తి చ। అహస్తు తస్య వై కల్పో రాత్రిస్తాదృగ్విధా స్మృతా॥ చతుర్యుగసహస్రాన్తే మనవస్తు చతుర్దశ। చత్వారి తు సహస్రాణి వత్సరాణాం కృతం ద్విజాః॥ ౫॥ తావచ్ఛతీ చ వై సన్ధ్యా సన్ధ్యాంశస్య కృతస్య తు। త్రిశతీ ద్విశతీ సన్ధ్యా తథా చైకశతీ క్రమాత్॥ ౬॥ అంశకం షట్ఛతం తస్మాత్కృతసన్ధ్యాంశకం వినా। త్రిద్వ్యేకసాహస్రమితో వినా సన్ధ్యాంశకేన తు॥ ౭॥ త్రేతాద్వాపరతిష్యాణాం కృతస్య కథయామి వః। నిమేషపఞ్చదశ కా కాష్ఠా స్వస్థస్య సువ్రతాః॥ ౮॥ మర్త్యస్య చాక్ష్ణోస్తస్యాశ్చ తత్త్రింశతికా కళా। కలాత్రింశతికో విప్రా ముహూర్త ఇతి కల్పితః॥ ౯॥ ముహూర్తపఞ్చదశికా రజనీ తాదృశం త్వహః। పిత్ర్యే రాత్ర్యహనీ మాసః ప్రవిభాగస్తయోః పునః॥ కృష్ణపక్షస్త్వహస్తేషాం శుక్లస్స్వప్నాయ శర్వరీ। త్రింశద్యే మానుషా మాసాః పిత్ర్యో మాసస్తు స స్మృతః॥ ౧౧॥ శతాని త్రీణి మాసానాం షష్ట్యా చాప్యధికాని వై। పిత్ర్యస్సంవత్సరో హ్యేష మానుషేణ విభావ్యతే॥ ౧౨॥ మానుషేణైవ మానేన వర్షాణాం యచ్ఛతం భవే

త్ । పిత్ర్యాణాం త్రీణి వర్షాణి సంఖ్యాతానీహ తాని వై ॥ ౧౩ ॥ దశ వై ద్వ్యధికా మాసాః పితృసంఖ్యేహ సంస్మృతా । లౌకికేనైవ మానేన అబ్దో యో మానుషః స్మృతః ॥ ౧౪ ॥ ఏతద్దివ్యమహోరాత్రమితి లైఙ్గేఽత్ర పఠ్యతే । దివ్యే రాత్ర్యహనీ వర్షం ప్రవిభాగస్తయోః పునః ॥ ౧౫ ॥ అహస్తత్రోదగయనం రాత్రిస్స్యాద్దక్షిణాయనమ్ । ఏతే రాత్ర్యహనీ దివ్యే ప్రసంఖ్యాతే విశేషతః ॥ ౧౬ ॥ త్రింశద్యాని తు వర్షాణి దివ్యో మాసస్తు స స్మృతః । మానుషం తు శతం విప్రా దివ్యమాసాస్త్రయస్తు తే ॥ ౧౭ ॥ దశ చైవ తథాఽహాని దివ్యో హ్యేష విధిస్స్మృతః । త్రీణి వర్షశతాన్యేవ షష్టిర్వర్షాణి యాని తు ॥ ౧౮ ॥ దివ్యస్సంవత్సరో హ్యేష మానుషేణ ప్రకీర్తితః । త్రీణి వర్షసహస్రాణి మానుషాణి ప్రమాణతః ॥ ౧౯ ॥ త్రింశదన్యాని వర్షాణి మతస్సప్తర్షివత్సరః । నవయాని సహస్రాణి వర్షాణాం మానుషాణి తు ॥ ౨౦ ॥ అన్యాని నవతిశ్చైవ ధ్రువస్సంవత్సరస్తు సః । షట్త్రింశత్తు సహస్రాణి వర్షాణాం మానుషాణి తు ॥ ౨౧ ॥ వర్షాణాం తచ్ఛతం జ్ఞేయం దివ్యో హ్యేష విధిస్స్మృతః । త్రీణ్యేవ నియుతాన్యాహుర్వర్షాణాం మానుషాణి తు ॥ ౨౨ ॥ షష్టిశ్చైవ సహస్రాణి సంఖ్యాతాని తు సంఖ్యయా । దివ్యం వర్షసహస్రం తు ప్రాహుస్సంఖ్యావిదో జనాః ॥ ౨౩ ॥ దివ్యేనైవ ప్రమాణేన యుగసంఖ్యాప్రకల్పనమ్ । పూర్వం కృతయుగం నామ తతస్త్రేతా విధీయతే ॥ ౨౪ ॥ ద్వాపరశ్చ కలిశ్చైవ యుగాన్యేతాని సువ్రతాః । అథ సంవత్సరాదృష్టా మానుషేణ ప్రమాణతః ॥ ౨౫ ॥ కృతస్యాద్యస్య విప్రేన్ద్రా దివ్యమానేన కీర్తితమ్ । సహస్రాణాం శతాన్యాసంశ్చతుర్దశ చ సంఖ్యయా ॥ ౨౬ ॥ చత్వారింశత్సహస్రాణి తథాన్యాని కృతం యుగమ్ । తథా దశసహస్రాణాం వర్షాణాం శతసంఖ్యయా ॥ ౨౭ ॥ అశీతిశ్చ సహస్రాణి కాలస్త్రేతాయుగస్య చ । సప్తైవ నియుతాన్యాహుర్వర్షాణాం మానుషాణి తు ॥ ౨౮ ॥ వింశతిశ్చ సహస్రాణి కాలస్తు ద్వాపరస్య చ । తథా శతసహస్రాణి వర్షాణాం త్రీణి సంఖ్యయా ॥ ౨౯ ॥ షష్టిశ్చైవ సహస్రాణి కాలః కలియుగస్య తు । ఏవం చతుర్యుగః కాలఋతే సన్ధ్యాంశకాత్ స్మృతః ॥ ౩౦ ॥ నియుతాన్యేవ షట్త్రింశన్నిరంశాని తు తాని వై । చత్వారింశత్తథా త్రీణి నియుతానీహ సంఖ్యయా ॥ ౩౧ ॥ వింశతిశ్చ సహస్రాణి సన్ధ్యాంశశ్చ చతుర్యుగః । ఏవం చతుర్యుగాఖ్యానాం సాధికా హ్యేకసప్తతిః ॥ ౩౨ ॥ కృతత్రేతాదియుక్తానాం మనోరన్తరముచ్యతే । మన్వన్తరస్య సంఖ్యా చ వర్షాగ్రేణ ప్రకీర్తితా ॥ ౩౩ ॥ త్రింశత్కోట్యస్తు వర్షాణాం మానుషేణ ద్విజోత్తమాః । సప్తషష్టిస్తథాన్యాని నియుతాన్యధికాని తు ॥ ౩౪ ॥ వింశతిశ్చ సహస్రాణి కాలోఽయమధికం వినా । మన్వన్తరస్య సంఖ్యైషా లైఙ్గేఽస్మిన్కీర్తితా ద్విజాః ॥ ౩౫ ॥ చతుర్యుగస్య చ తథా వర్షసంఖ్యా ప్రకీర్తితా । చతుర్యుగసహస్రం వై కల్పశ్చైకో ద్విజోత్తమాః ॥ ౩౬ ॥ నిశాన్తే సృజతే లోకాన్నశ్యన్తే నిశి జన్తవః । తత్ర వైమానికానాం తు అష్టావింశతికోటయః ॥ ౩౭ ॥ మన్వన్తరేషు వై సంఖ్యా సాన్తరేషు

యథాతథా। త్రీణికోటిశతాన్యాసన్కోట్యోద్వినవతిస్తథా ॥ ౩౭॥ కల్పేఽతీతేతు వై
విప్రాస్సహస్రాణాంతుసప్తతిః। పునస్తథాష్టసాహస్రంసర్వత్రైవసమాసతః॥ ౩౮॥
కల్పావసానికాస్త్యక్త్వా ప్రళయేసముపస్థితే। మహర్లోకాత్ప్రయాన్త్యేతే జనలో
కంజనాస్తతః ॥ ౪౦ ॥ కోటీనాంద్వేసహస్రేతుఅష్టౌకోటిశతానితు। ద్విషష్టిశ్చత
థాకోట్యోనియుతానిచసప్తతిః ॥ ౪౧ ॥ కల్పార్ధసంఖ్యాదివ్యావై కల్పమేవంతుక
ల్పయేత్। కల్పానాంవైసహస్రంతువర్షమేకమజస్యతు ॥ ౪౨ ॥ వర్షాణామష్టసా
హస్రంబ్రాహ్మంవైబ్రహ్మణోయుగమ్। సవనంయుగసాహస్రంసర్వదేవోద్భవస్య
తు॥ ౪౩ ॥ సవనానాంసహస్రంతుత్రివిధంత్రిగుణంతథా। బ్రహ్మణస్తుతథాప్రోక్తః
కాలఃకాలాత్మనఃప్రభోః॥ ౪౪ ॥ భవోద్భవస్తపశ్చైవభవ్యోరమ్యఃక్రతుఃపునః। ఋ
తుర్వహ్నిర్హవ్యవాహస్సావిత్రశ్శుద్ధఏవచ ॥ ౪౫ ॥ ఉశికఃకుశికశ్చైవగాన్ధారోముని
సత్తమాః। ఋషభశ్చతథాషడ్జోమార్జాలీయశ్చమధ్యమః॥ ౪౬ ॥ వైరాజోవైనిషా
దశ్చముఖ్యోవై మేఘవాహనః। పఞ్చమశ్చిత్రకశ్చైవఆకూతిర్జ్ఞానఏవచ॥౪౭॥ మన
స్సుదర్శోబృంహశ్చతథావై శ్వేతలోహితః। రక్తశ్చపీతవాసాశ్చఅసితస్సర్వరూపకః॥
ఏవంకల్పాస్తుసంఖ్యాతాబ్రహ్మణోఽవ్యక్తజన్మనః। కోటికోటిసహస్రాణికల్పానాం
మునిసత్తమాః ॥ ౪౯॥ గతానితావచ్ఛేషాణి అహర్నిశ్యానివైపునః। పరాన్తేవైవి
కారాణివికారంయాన్తివిశ్వతః॥ ౫౦ ॥ వికారస్యశివస్యాజ్ఞావశేనైవతుసంహృతిః।
సంహృతేతువికారేచప్రధానేచాత్మనిస్థితే ॥ ౫౧॥ సాధర్మ్యేణావతిష్ఠేతేప్రధానపు
రుషావుభౌ। గుణానాంచైవవైషమ్యేప్రోక్తాసృష్టిరితిస్మృతా ॥ ౫౨ ॥ సామ్యేల
యోగుణానాంతుతయోర్హేతుర్మహేశ్వరః। లీలయాదేవదేవేనసర్గాస్త్వీదృగ్విధాః
కృతాః ॥ ౫౩ ॥ అసంఖ్యాతాశ్చసంక్షేపాత్ప్రధానాదప్యధిష్ఠితాత్। అసంఖ్యా
తాశ్చకల్పాఖ్యాహ్యసంఖ్యాతాఃపితామహాః॥ ౫౪ ॥ హరయశ్చాప్యసంఖ్యాతాస్త్వే
కఏవమహేశ్వరః। ప్రధానాదిప్రవృత్తానిలీలయాప్రాకృతానితు ॥ ౫౫ ॥ గుణాత్మి
కాచతద్వృత్తిస్తస్యదేవస్యవైత్రిధా। అప్రాకృతస్యతస్యాదిర్మధ్యాన్తంనాస్తిచా
త్మనః ॥ ౫౬॥ పితామహస్యాథపరఃపరార్ధద్వయసమ్మితః। దివాసృష్టంతుయత్సర్వం
నశ్యతేనిశిచాస్యతత్ ॥ ౫౭॥ భూర్భువస్స్వర్మహస్తత్రనశ్యతేచోర్ధ్వతోనచ। రా
త్రౌచైకార్ణవేబ్రహ్మానష్టేస్థావరజఙ్గమే ॥ ౫౮ ॥ సుష్వాపామ్భసియస్తస్మాన్నా
రాయణఇతిస్మృతః। శర్వర్యన్తేప్రబుద్ధోవైదృష్ట్వాశూన్యంచరాచరమ్॥౫౯॥ సృష్టిం
తదామతించక్రేబ్రహ్మాబ్రహ్మవిదాంవరః। ఉదకైరాప్లుతాంక్ష్మాంతాంసమాదాయ
సనాతనః ॥ ౬౦ ॥ పూర్వవత్స్థాపయామాసవారాహంరూపమాస్థితః। నదీనదసము
ద్రాంశ్చపూర్వవచ్చాకరోత్ప్రభుః ॥ ౬౧॥ కృత్వాధరాంప్రయత్నేననిమ్నోన్నతి
వివర్జితామ్। ధరాయాంసోఽచినోత్సర్వాన్గిరీన్దగ్ధాన్పురాగ్నినా ॥౬౨॥ భూరాద్యాం

శ్చతురోలోకాన్కల్పయామాసపూర్వవత్। సృష్టుంచభగవాంశ్చక్రేతదాసృష్టౌ పునర్మతిమ్॥౬౩॥ * * * * * * *

ఇతిశ్రీ మహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే కల్పాదికాలవిభాగ కథనంనామచతుర్థోధ్యాయః

॥ సనకసనన్దనాద్యుత్పత్తిః ॥

సూతః॥ యదాసృష్టుంమతించక్రే మోహశ్చాసీన్మహాత్మనః। ద్విజాశ్చాబుద్ధిపూర్వంతుబ్రహ్మణోవ్యక్తజన్మనః ॥ ౧॥ తమోమోహోమహామోహస్తామిస్రశ్చాన్ధసంజ్ఞితః । అవిద్యాపఞ్చధాహ్యేషాప్రాదుర్భూతాస్స్వయమ్భువః ॥ ౨ ॥ అవిద్యయాముసేర్గ్రస్తస్సర్గోముఖ్యఇతిస్మృతః। అసాధకఇతిస్మృత్వా సర్గోముఖ్యః ప్రజాపతిః॥ ౩ ॥ అభ్యమన్యతసోన్యంవైనగాముఖ్యోద్భవాస్మృతాః। త్రిధాకణ్ఠో మునేస్తస్యధ్యాయతోవైహ్యవర్తత ॥ ౪ ॥ ప్రథమంతస్యవైజజ్ఞేతిర్యక్స్రోతోమహాత్మనః। ఊర్ధ్వస్రోతః పరస్తస్యసాత్త్వికస్సఇతిస్మృతః ॥ ౫ ॥ అర్వాక్స్రోతో నుగ్రహశ్చతథాభూతాదికఃపునః। బ్రహ్మణోమహతస్త్వాద్యో ద్వితీయోభౌతికస్తథా ॥ ౬ ॥ సర్గస్తృతీయశ్చైన్ద్రియస్తురీయోముఖ్యఉచ్యతే । తిర్యగ్యోన్యఃపఞ్చమస్తుషష్ఠోదైవికఉచ్యతే॥ ౭॥సప్తమోమానుషోవిప్రాశ్చాష్టమోనుగ్రహస్స్మృతః। నవమశ్చైవకౌమారఃప్రాకృతావైకృతాస్త్విమే ॥ ౮ ॥ పురస్తాదసృజద్దేవస్సనన్దం సనకంతథా। సనాతనంమునిశ్రేష్ఠానైష్కర్మ్యేణగతాఃపరమ్ ॥ ౯ ॥ మరీచిభృగ్వఙ్గిరసంపులస్త్యంపులహంక్రతుమ్। దక్షమత్రింవసిష్ఠంచసోసృజద్యోగమాయయా॥ నవైతేబ్రహ్మణఃపుత్రాబ్రహ్మజ్ఞాబ్రాహ్మణోత్తమాః। బ్రహ్మవాదినఏవైతేబ్రహ్మణస్సదృశాస్స్మృతాః॥౧౧॥ సఙ్కల్పశ్చైవధర్మశ్చఅధర్మోధర్మసన్నిధిః। ద్వాదశైవ ప్రజాస్త్వేతాబ్రహ్మణోవ్యక్తజన్మనః ॥ ౧౨ ॥ ఋభుం సనత్కుమారంచ ససర్జాదౌసనాతనః। తావూర్ధ్వరేతసౌదివ్యౌచాగ్రజౌ బ్రహ్మవాదినౌ ॥ ౧౩ ॥ కుమారౌ బ్రహ్మణస్తుల్యౌసర్వజ్ఞౌసర్వభావినౌ । వక్ష్యేభార్యాకులంతేషాంమునీనామగ్రజన్మనామ్ ॥ ౧౪ ॥ సమాసతోమునిశ్రేష్ఠాఃప్రజాసమ్భూతిమేవచ । శతరూపాంతువైరాజ్ఞీంవిరాజమసృజత్ప్రభుః ॥ ౧౫ ॥ స్వాయమ్భువాత్తు వైరాజ్ఞీ శతరూపాత్వయోనిజా । లేభేపుత్రద్వయంపుణ్యాతథాకన్యాద్వయంచసా ॥ ౧౬ ॥ ఉత్తానపాదోహ్యవరోధీమాఞ్జ్యేష్ఠః ప్రియవ్రతః । జ్యేష్ఠావరిష్ఠాత్వాకూతిఃప్రసూతిశ్చానుజాస్మృతా ॥ ౧౭ ॥ ఉపయేమేతదాకూతిం రుచిర్నామప్రజాపతిః । ప్రసూతింభగవాన్దక్షోలోకధాత్రీంచయోగినీమ్ ॥ ౧౮॥ దక్షిణాసహితంయజ్ఞమాకూతిస్సుషువేతథా । దక్షిణాజనయామాస దివ్యాన్ద్వాదశ పుత్రకాన్॥౧౯॥ ప్రసూ

తిస్సృషువేదక్షాచ్చతుర్వింశతిచద్విజాః । శ్రద్ధాంలక్ష్మీంధృతింపుష్టింతుష్టింమేధాం
క్రియాంతథా ॥ ౨౦ ॥ బుద్ధింలజ్జాంవపుశ్శాన్తింసిద్ధింకీర్తిం మహాతపాః । ఖ్యాతిం
శాన్తించ సమ్భూతింస్మృతింప్రీతింక్షమాంతథా ॥ ౨౧ ॥ సన్నతించానసూయాం
చఊర్జాంస్వాహాంసురారణిమ్ । స్వధాంచైవమహాభాగాం ప్రదదౌచయథాక్రమ
మ్ ॥ ౨౨ ॥ శ్రద్ధాద్యాశ్చైవకీర్త్యన్తాస్త్రయోదశసుదారికాః । ధర్మంప్రజాపతిం
జగ్ముఃపతింపరమదుర్లభాః॥ ౨౩॥ ఉపయేమేభృగుర్ధీమాన్ఖ్యాతింతాంభార్గవారణిమ్।
సమ్భూతించమరీచిస్తుస్మృతించైవాఙ్గిరామునిః ॥ ౨౪ ॥ ప్రీతింపులస్త్యఃపుణ్యాత్మా
క్షమాంతాంపులహోమునిః । క్రతుశ్చసన్నతింధీమానత్రిస్తాంచానసూయకామ్॥
౨౫ ॥ ఊర్జాంవసిష్ఠోభగవాన్వరిష్ఠోవారిజేక్షణామ్ । విభావసుస్తథాస్వాహాంస్వ
ధాంవైపితరస్తథా॥ ౨౬ ॥ పుత్రీకృతాసతీయాసామానసీశివసమ్భవా । దక్షేణజ
గతాంధాత్రీరుద్రమేవాస్థితాపతిమ్ ॥ ౨౭ ॥ అర్ధనారీశ్వరందృష్ట్వాసర్గాదౌ కనకా
ణ్డజః । విభజస్వేతిచాహాదౌయదాజాతాతదాభవత్ ॥ ౨౮ ॥ తస్యాశ్చైవాంశ
జాస్సర్వాస్త్రియస్త్రిభువనేతథా । ఏకాదశవిధారుద్రాస్తస్యచాంశోద్భవాస్తథా॥
౨౯ ॥ స్త్రీలిఙ్గమఖిలంసావైపుల్లిఙ్గంనీలలోహితః । తందృష్ట్వాభగవాన్బ్రహ్మా
దక్షమాలోక్యసువ్రతామ్॥ ౩౦ ॥ భజస్వధాత్రీంజగతాంమమాపిచతవాపిచ । పు
న్నామ్నోనరకాత్త్రాతీతిపుత్రీత్యేహోక్తితః॥౩౧॥ ప్రశస్తాతవకాన్తేయంస్యాత్స్వ
త్రీవిశ్వమాతృకా । తస్మాత్పుత్రీసతీనామ్నాతవైషాచభవిష్యతి ॥ ౩౨ ॥ ఏవముక్త
స్తదాదక్షోనియోగాద్బ్రహ్మణోమునిః।లబ్ధ్వాపుత్రీందదౌసాక్షాత్సతీంరుద్రాయసా
దరమ్ ॥ ౩౩ ॥ ధర్మస్యపత్న్యశ్శ్రద్ధాద్యాఃకీర్తితావైత్రయోదశ। తాసు ధర్మప్ర
జాంవక్ష్యేయథాక్రమమనుత్తమమ్ ॥ ౩౪ ॥ కామోదర్పోథనియమస్సన్తోషోలోభ
ఏవచ । శ్రుతస్తుదణ్డస్సమయోబోధశ్చైవమహాద్యుతిః ॥ ౩౫ ॥ అప్రమాదశ్చవిన
యోవ్యవసాయోద్విజోత్తమాః । క్షేమంసుఖంయశశ్చైవధర్మపుత్రాశ్చతాసువై॥
౩౬ ॥ ధర్మస్యవైక్రియాయాంతుదణ్డస్సమయఏవచ । అప్రమాదస్తథాబోధోబుద్ధే
ర్ధర్మస్యతౌసుతౌ॥ ౩౭॥ తస్మాత్పఞ్చదశైవైతేతాసుధర్మాత్మజాస్త్విహ । భృగుప
త్నీచసుషువేఖ్యాతిర్విష్ణోఃప్రియాంశ్రియమ్ ॥ ౩౮ ॥ ధాతారంచవిధాతారంమేరో
ర్జామాతరౌసుతౌ । ప్రభూతిర్నామయాపత్నీ మరీచేస్సుషువేసుతౌ ॥ ౩౯ ॥ పూ
ర్ణమాసంతుమారీచంతతఃకన్యాచతుష్టయమ్।తుష్టిర్జ్యేష్ఠాచవైదృష్టిఃకృషిశ్చాపచితి
స్తథా॥౪౦॥క్షమాచసుషువేపుత్రాన్పుత్రీంచపులహాచ్ఛుభామ్। కర్దమంచవరీయాం
సంసహిష్ణుంమునిసత్తమాః॥౪౧॥ తథాకనకపీతాంసపీవరీంపృథివీసమామ్।ప్రీత్యాం
పులస్త్యశ్చతథాజనయామాసవైసుతాన్ ॥ ౪౨ ॥ దత్తోర్ణంవేదబాహుంచపుత్రీం
చాన్యాందృషద్వతీమ్ । పుత్రాణాంషష్టిసాహస్రింసన్నతిస్సుషువేశుభా ॥ ౪౩ ॥
క్రతోస్తుభార్యాసర్వేతేవాలఖిల్యాఇతిశ్రుతాః । సినీవాలీంకుహూంచైవరాకాం

చానుమతింతథా ॥ ౪౪॥ స్మృతిశ్చసుషువేపత్నీమునేశ్చాఙ్గిరసస్తథా । లబ్ధానుభావమగ్నించకీర్తిమన్తంచసువ్రతాః ॥ ౪౫ ॥ అత్రేర్భార్యానసూయావైసుషువేషట్ప్రజాస్తుయాః। తాస్వేకాకన్యకానామ్నాశ్రుతిస్సాసూనుపఞ్చకమ్॥ ౪౬ ॥ సత్యనేత్రోఽమునిర్భవ్యోమూర్తిరాపశ్శనైశ్చరః । సోమశ్చవైశ్రుతిష్షష్ఠీపఞ్చాత్రేయాస్తుసూనవః॥ ౪౭॥ ఊర్జావసిష్ఠాద్వైలేభేసుతాంశ్చసుతవత్సలా । జ్యాయసీపుణ్డరీకాక్షాన్వాసిష్ఠాన్వరలోచనా॥ ౪౮ ॥ రజస్సుహోత్రోఽబాహుశ్చసవనశ్చానఘస్తథా। సుతపాశ్శుక్ర ఇత్యేతేమునేర్వైసప్తసూనవః॥ ౪౯॥ యశ్చాభిమానీభగవాన్భవాత్మాపైతామహోవహ్నిరసుఃప్రజానామ్ । స్వాహాచతస్మాత్సుషువేసుతానాంత్రయంత్రయాణాంజగతాంహితాయ॥౫౦॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే సనకసనన్దనాద్యుత్పత్తికథనంనామపఞ్చమోఽధ్యాయః.

॥అగ్నివంశాదివర్ణనమ్॥

సూతః॥పవమానఃపావకశ్చశుచిరగ్నిశ్చతేస్మృతాః। నిర్మథ్యఃపవమానస్తువైద్యుతఃపావకస్స్మృతః॥ ౧ ॥ శుచిస్సౌరస్తువిజ్ఞేయస్స్వాహాపుత్రాస్త్రయస్తుతే । పుత్రైఃపౌత్రైస్త్విహైతేషాంసఙ్ఖ్యాసఙ్క్షేపతస్స్మృతా ॥ ౨ ॥ విస్సృజ్యసప్తకంచాష్టాచత్వారింశన్నవైవచ । ఇత్యేతేవహ్నయఃప్రోక్తాఃప్రణీయాస్తేధ్వరేషుచ॥౩ ॥ సర్వేతపస్వినస్త్వేతేసర్వేవ్రతభృతస్స్మృతాః।ప్రజానాంపతయస్సర్వేసర్వేరుద్రాత్మకాస్స్మృతాః ॥ ౪ ॥ అయజ్వానశ్చయజ్వానఃపితరఃప్రీతిమానసాః। అగ్నిష్వాత్తాశ్చయజ్వానశ్శేషాబర్హిషదస్స్మృతాః ॥ ౫ ॥ మేనాంతుమానసీంతేషాంజనయామాసవైస్వధా । అగ్నిష్వాత్తాత్మజామేనామానసీలోకవిశ్రుతా ॥ ౬ ॥ అసూతమేనామైనాకంక్రౌఞ్చంతస్యానుజాముమామ్। గఙ్గాంహైమవతీంజజ్ఞేభవాఙ్గాశ్లేషపావనీమ్ ॥ ౭ ॥ ధరణీంజనయామాసమానసీంయజ్ఞయాజినీమ్ । స్వధాసామేరురాజస్యపత్నీపద్మసమాననా ॥ ౮ ॥ పితరోఽమృతపాఃప్రోక్తాస్తేషాంచైవేహవిస్తరః । ఋషీణాంచకులంసర్వంశృణుధ్వంతత్సువిస్తరమ్ ॥ ౯ ॥ వదామిపృథగధ్యాయసంస్థితంవస్తదూర్ధ్వతః । దాక్షాయణీసతీయాతాపార్శ్వంరుద్రస్యపార్వతీ ॥ ౧౦ ॥ పశ్చాద్దక్షంవినిన్ద్యైషాపతింలేభేభవంతథా । తాంధ్యాత్వావ్యసృజద్రుద్రాననేకాన్నీలలోహితః ॥ ౧౧ ॥ ఆత్మనస్తుసమాన్సర్వాన్సర్వలోకనమస్కృతాన్ । యాచితోమునిశార్దూలాబ్రహ్మణాప్రహసన్క్షణాత్ ॥ ౧౨ ॥ తైస్తుసఞ్ఛాదితంసర్వంచతుర్దశవిధంజగత్ । తాన్దృష్ట్వావివిధాన్రుద్రాన్నిర్మలాన్నీలలోహితాన్ ॥ ౧౩ ॥ జరామరణనిర్ముక్తాన్ప్రాహరుద్రాన్పితామహః । నమోఽస్తువో

మహాదేవాస్త్రినేత్రాస్నీలలోహితాః ॥ ౧౪ ॥ సర్వజ్ఞాస్సర్వగా దీర్ఘాహ్రస్వా వామనకాస్శుభాః। హిరణ్యకేశాదృష్టిఘ్నా నిత్యా బుద్ధాశ్చ నిర్మలాః ॥ ౧౫ ॥ సిద్ధ్వ ద్వావీతరాగాశ్చ విశ్వాత్మానో భవాత్మజాః । ఏవంస్తుత్వా తదా రుద్రాన్రుద్రంచాహ భవం శివమ్ ॥ ౧౬ ॥ ప్రదక్షిణీకృత్య తదా భగవాన్కనకాణ్డజః । నమోస్తు తే మహాదేవప్రజానాథ్వాసి శఙ్కర ॥ ౧౭॥ మృత్యుహీనా విభోస్సృష్టుం మృత్యుయుక్తాస్సృజప్రభో । తత స్తమాహ భగవాన్నహి మే తాదృశీ స్థితిః ॥ ౧౮ ॥ సత్వం సృజ యథాకామం మృత్యుయుక్తాః ప్రజాః ప్రభో । లబ్ధ్వా స సర్గ సకలం శఙ్కరాచ్చతురాననః ॥ ౧౯ ॥ జరామరణసంయుక్తం జగదేతచ్చరాచరమ్ । శఙ్కరోపి తదారుద్రైర్నివృత్తాత్మా హ్యధిష్ఠితః ॥ ౨౦ ॥ స్థాణుత్వం తస్య వై విప్రాశ్శఙ్కరస్య మహాత్మనః। నిష్కళస్యాత్మనశ్శమ్భోస్స్వేచ్ఛాధృతశరీరిణః ॥ ౨౧ ॥ శంరుద్రస్సర్వభూతానాం కరోతిఘృణయా యతః । శఙ్కరశ్చాప్రయత్నేన తదాత్మా యోగవిద్యయా॥ ౨౨ ॥ వైరాగ్యస్థం విరక్తస్య విముక్తిర్యచ్ఛముచ్యతే । అణోస్తు విషయత్యాగస్సంసారభయతః క్రమాత్ ॥ ౨౩ ॥ వైరాగ్యాజ్జాయతే పుంసో విరాగో దర్శనాన్తరే । విముక్త్యో విగుణత్యాగో విజ్ఞానస్యావిచారతః ॥ ౨౪ ॥ తస్య చాస్య చ సన్ధానం ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః । ధర్మో జ్ఞానంచ వైరాగ్యమైశ్వర్యం శఙ్కరాదిహ ॥ ౨౫ ॥ స ఏవ శఙ్కరస్సాక్షాత్పినాకీ నీలలోహితః। యే శఙ్కరాశ్రితాస్సర్వే ముచ్యన్తే తేన సంశయః॥౨౬॥ న గచ్ఛన్త్యేవ నరకం పాపిష్ఠా అపి దారుణమ్ । ఆశ్రితాశ్శఙ్కరం తస్మాత్ప్రాప్నువన్తి చ శాశ్వతమ్ ॥ ౨౭ ॥ ఋషయః ॥ మాయాన్తాశ్చైవ ఘోరాద్యా హ్యష్టావింశతిరేవ చ । కోటయో నరకాణాంతు పచ్యన్తే తాసు పాపినః ॥ ౨౮ ॥ అనాశ్రితాశ్శివం రుద్రం శఙ్కరం నీలలోహితమ్ । ఆశ్రయం సర్వభూతానామవ్యయం జగతాం పతిమ్ ॥ ౨౯ ॥ పురుషం పరమాత్మానం పురుహూతం పురుష్టుతమ్ । తమసా కాలరుద్రాఖ్యం రజసా కనకాణ్డజమ్ ॥ ౩౦ ॥ సత్వేన సర్వగం విష్ణుం నిర్గుణత్వే మహేశ్వరమ్ । కేన గచ్ఛన్తి నరకం నరాః కే న మహామతే ॥ ౩౧ ॥ కర్మణాకర్మణా వాపి శ్రోతుం కౌతూహలం హి నః ॥ ౩౧ ॥ * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే అగ్నివంశవర్ణనాదికథనం నామ షష్ఠోధ్యాయః.

శివ్యాసరుద్రావతారకథనమ్.

సూతః ॥ రహస్యం వః ప్రవక్ష్యామి భవస్యామితతేజసః। ప్రభావం శఙ్కరస్యాద్యం సఙ్క్షేపాత్సర్వదర్శినః॥ ౧ ॥ యోగినస్సర్వతత్త్వజ్ఞాః పరం వైరాగ్యమాస్థితాః। ప్రాణాయామాదిభిశ్చాష్టసాధనైస్సహచారిణః॥ ౨॥ కరుణాదిగుణోపేతాః కృత్వా

పివివిధానితే । కర్మాణినరకంస్వర్గంగచ్ఛన్త్యేవస్వకర్మణా ॥ ౩ ॥ ప్రసాదాజ్జాయ
తేజ్ఞానంజ్ఞానాద్యోగఃప్రవర్తతే । యోగేనజాయతేముక్తిఃప్రసాదాదఖిలంతతః॥౪॥
ఋషయః ॥ ప్రసాదాద్యదివిజ్ఞానంస్వరూపంవక్తుమర్హసి । దివ్యంమాహేశ్వరం
చైవయోగంయోగవిదాంవర ॥ ౫ ॥ కథంకరోతిభగవాంశ్చిన్తయారహితశ్శివః। ప్ర
సాదంయోగమార్గేణకస్మిన్కాలేనృణాంవిభుః ॥ ౬ ॥ సూతః ॥ దేవానాంచఋ
షీణాంచపితౄణాంసన్నిధౌపురా । శైలాదినాతుకథితంశృణ్వన్తుబ్రహ్మసూనవే॥
వ్యాసావతారాణితథాద్వాపరాన్తేచసువ్రతాః । యోగాచార్యావతారాణితథా
తిష్యేతుశూలినః ॥ ౮ ॥ తత్రతత్రవిభోశ్శిష్యాశ్చత్వారశ్శమభాజనాః । ప్రశిష్యాబ
హవస్తేషాంప్రసీదత్యేవమీశ్వరః ॥ ౯ ॥ ఏవంక్రమాగతంజ్ఞానంముఖాదేవనృణాంవి
భోః। వైశ్యాన్తంబ్రాహ్మణాద్యంహిఘృణాయాచానురూపతః॥ ౧౦ ॥ ఋషయః॥
ద్వాపరేద్వాపరేవ్యాసాః కేవైకుత్రాన్తరేషుచ । కల్పేషుకస్మిన్కల్పేనోవక్తుము
ర్హసిచాత్రతాన్ ॥ ౧౧ ॥ సూతః ॥ శృణ్వన్తుకల్పేవారాహేద్విజావైవస్వతాన్త
రే। వ్యాసాంశ్చసామ్ప్రతంరుద్రాంస్తథాసర్వాన్తరేషువై ॥ ౧౨ ॥ వేదానాంచ
పురాణానాంతథాజ్ఞానప్రదర్శకాన్ । యథాక్రమంప్రవక్ష్యామిసర్వావర్తేషుసా
మ్ప్రతమ్ ॥ ౧౩ ॥ క్రతుస్సత్యోభార్గవశ్చఅఙ్గిరాస్సవితాద్విజాః । మృత్యుశ్శతక్ర
తుర్ధీమాన్వసిష్ఠోమునిపుఙ్గవః ॥ ౧౪ ॥ సారస్వతస్త్రిధామాచత్రివృతోమునిపుఙ్గవః।
శతతేజాస్స్వయంధర్మోనారాయణఇతిశ్రుతః ॥ ౧౫ ॥ తరక్షుశ్చారుణిర్ధీమాంస్త
థాదేవఃకృతఞ్జయః । కృతఞ్జయోభరద్వాజోగౌతమఃకవిసత్తమః ॥ ౧౬ ॥ వాచ
శ్శ్రవామునిస్సాక్షాత్తథాశుష్మాయణిశ్శుచిః । తృణబిన్దుర్మునీరుక్షశ్శక్తిశ్శాక్తేయ
ఉత్తరః ॥ ౧౭ ॥ జాతూకర్ణ్యోహరిస్సాక్షాత్కృష్ణద్వైపాయనోమునిః । వ్యా
సాస్త్వేతేచశృణ్వన్తుకలౌయోగేశ్వరాన్క్రమాత్ ॥ ౧౮॥ అసఙ్ఖ్యాతాహికల్పే
షువిభోస్సర్వాన్తరేషుచ।కలౌరుద్రావతారాణాంవ్యాసానాంకిలగౌరవాత్ ॥ ౧౯ ॥
వైవస్వతాన్తరేకల్పేవారాహేయేచతాన్పునః । అవతారాన్ప్రవక్ష్యామితథాస
ర్వాన్తరేషువై ॥ ౨౦ ॥ ఋషయః ॥ మన్వన్తరాణివారాహేవక్తుమర్హసిసామ్ప్ర
తమ్। తత్రైవచోర్ధ్వకల్పేషుసిద్ధావైవస్వతాన్తరే ॥ ౨౧ ॥ సూతః ॥ మనుస్స్వా
యమ్భువస్త్వాద్యస్తతస్స్వారోచిషోద్విజాః । ఉత్తమస్తామసశ్చైవరైవతశ్చాక్షు
షస్తథా ॥ ౨౨ ॥ వైవస్వతశ్చసావర్ణిర్ధర్మస్సావర్ణికఃపునః । పిశఙ్గశ్చాపిశఙ్గాభశ్శ
బలోవర్ణకస్తథా ॥ ౨౩ ॥ ఔకారాన్తాఅకారాద్యామనవఃపరికీర్తితాః। శ్వేతఃపా
ణ్డుస్తథారక్తస్తామ్రఃపీతశ్చకాపిలః ॥ ౨౪॥ కృష్ణశ్శ్యామస్తథాధూమ్రస్సుధూమ్ర
శ్చద్విజోత్తమాః । అపిశఙ్గఃపిశఙ్గశ్చత్రివర్ణశ్శబలస్తథా ॥ ౨౫ ॥ కాలన్ధురస్తుకథి
తావర్ణతోమనవశ్శుభాః । నామతోవర్ణతశ్చైవవర్ణతఃపునరేవచ ॥ ౨౬ ॥ స్వరా
త్మానస్సమాఖ్యాతాశ్చాన్తరేశాస్సమాసతః। వైవస్వతఋకారస్తుమనుఃకృష్ణస్సురే

శ్వరః॥ ౨౭ ॥ సప్తమస్తస్యవక్ష్యామియుగావర్తేషుయోగినః । సమతీతేషుకల్పేషు
తథాచానాగతేషువై ॥ ౨౮ ॥ వారాహస్సాంప్రతంజ్ఞేయస్సప్తమాన్తరతఃక్రమా
త్ । యోగావతారాంశ్చవిభోశ్శిష్యాణాంసన్తతింతథా ॥ ౨౯ ॥ సమ్ప్రత్యుసర్వ
శాలేషుతథావర్తేషుయోగినామ్।ఆద్యేశ్వేతఃకలౌరుద్రస్సుతారోమదనస్తథా॥ ౩౦॥
సుహోత్రఃకఙ్కణశ్చైవలోకాక్షిర్మునిపుఙ్గవాః । జైగీషవ్యోమహాతేజాభగవాన్ద
ధివాహనః॥ ౩౧ ॥ ఋషభశ్చమునిర్ధీమానుగ్రశ్చాత్రిస్సుబాలకః । గౌతమశ్చైవభగ
వాన్సర్వదేవనమస్కృతః ॥ ౩౨ ॥ వేదశీర్షశ్చగోకర్ణోగుహావాసీశిఖణ్డభృత్ ।
జటామాల్యట్టహాసశ్చదారుకోలాఙ్గలీతథా ॥ ౩౩ ॥ మహాకాయమునిశ్శూలీద
ణ్డీముణ్డీశ్వరస్స్వయమ్ । సహిష్ణుస్సోమశర్మాచలకులీశోజగద్గురుః ॥ ౩౪॥ వైవస్వ
తేన్తరేసమ్యక్ప్రోక్తాహిపరమాత్మనః । యోగాచార్యావతారాయేసర్వావర్తేషు
సువ్రతాః॥ ౩౫ ॥ వ్యాసాశ్చైవంమునిశ్రేష్ఠాద్వాపరేద్వాపరేత్విమే।యోగేశ్వరా
ణాంచత్వారశ్శిష్యాఃప్రత్యేకమవ్యయాః ॥ ౩౬ ॥ శ్వేతశ్శ్వేతశిఖాశ్చైవశ్వేతాశ్వ
శ్శ్వేతలోహితః । దున్దుభిశ్శతరూపశ్చఋచీకఃకేతుమాంస్తథా ॥ ౩౭ ॥ విశోక
శ్చవికేశశ్చవిపాశఃపాశనాశనః। సుముఖోదుర్ముఖశ్చైవదుర్దమోదురతిక్రమః॥ ౩౮॥
సనకశ్చసనన్దశ్చప్రభుర్యశ్చసనాతనః । ఋభుస్సనత్కుమారశ్చసుధామావిరజాస్త
థా॥ ౩౯॥ శఙ్ఖపాద్వైరజశ్చైవమేఘస్సారస్వతస్తథా। సువాహనోమునిశ్రేష్ఠోమేఘ
వాహోమహాద్యుతిః॥ ౪౦ ॥ కపిలశ్చాసురిశ్చైవతథాపఞ్చశిఖోమునిః। వాల్కల
శ్చమహాయోగీధర్మాత్మానోమహౌజసః॥ ౪౧॥ పరాశరశ్చగర్గశ్చభార్గవశ్చాఙ్గిరా
స్తథా । బలబన్ధుర్నిరామిత్రఃకేతుశృఙ్గస్తపోధనః ॥ ౪౨ ॥ లమ్బోదరశ్చలమ్బశ్చల
మ్బాక్షోలమ్బకేశకః । సర్వజ్ఞస్సమబుద్ధిశ్చసాధ్యస్సర్వస్తథైవచ ॥ ౪౩ ॥ సుధా
మాకాశ్యపశ్చైవవాసిష్ఠోవిరజాస్తథా।అత్రిర్దేవసదశ్చైవశ్రవణోథశ్రవిష్ఠకః॥ ౪౪॥
కుణిశ్చకుణిబాహుశ్చకుశరీరఃకునేత్రకః । కశ్యపోప్యుశనాశ్చైవచ్యవనోథబృహస్ప
తిః ॥ ౪౫ ॥ ఉచథ్యోవామదేవశ్చమహాయోగోమహాబలః । వాచశ్రవా
సుధీకశ్చశ్యావాశ్వశ్చయతీశ్వరః ॥ ౪౬ ॥ హిరణ్యనాభఃకౌసల్యోలోగాక్షిఃకుథు
మిస్తథా । సుమన్తుర్బర్బరీవిద్వాన్కబన్ధఃకుశికన్ధరః॥ ౪౭ ॥ ప్లక్షోదాల్భ్యాయణి
శ్చైవకేతుమాన్గోపనస్తథా । భల్లావీమధుపిఙ్గశ్చశ్వేతకేతుస్తపోనిధిః ॥ ౪౮॥ ఉ
శికోబృహదశ్వశ్చదేవలఃకవిరేవచ । శాలిహోత్రోగ్నివేశశ్చయువనాశ్వశ్శరద్వ
సుః ॥ ౪౯ ॥ ఛాగలఃకుణ్డకర్ణశ్చకుమ్భశ్చైవప్రవాహకః । ఉలూకోవిద్యుతశ్చైవ
మణ్డూకోహ్యాశ్వలాయనః ॥ ౫౦ ॥ అక్షపాదఃకుమారశ్చఉలూకోవత్సఏవచ । కు
శికశ్చైవగర్భశ్చమిత్రఃకౌరుష్యఏవచ ॥ ౫౧ ॥ శిష్యాస్త్వేతేమహాత్మానస్సర్వావ
ర్తేషుయోగినామ్।విమలాబ్రహ్మభూయిష్ఠాజ్ఞానయోగపరాయణాః॥ ౫౨ ॥ ఏతేపా
శుపతాస్సిద్ధాభస్మోద్ధూలితవిగ్రహాః । శిష్యాఃప్రశిష్యాశ్చైతేషాంశతశోథసహస్రశః॥

౫౩ ॥ ప్రాప్యపాశుపతంయోగంరుద్రలోకాయసంస్థితాః। దేవాదయఃపిశాచాన్తాఃపశవఃపరికీర్తితాః ॥ ౫౪ ॥ తేషాంపతిత్వాత్సర్వేశోభవఃపశుపతిస్స్మృతః। తేనప్రణీతోరుద్రేణపశూనాంపతినాద్విజాః ॥ ౫౫ ॥ యోగఃపాశుపతోజ్ఞేయఃపరావరవిభూతయే ॥౫౬॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే వ్యాసరుద్రావతార
తచ్ఛిష్యకథనంనామసప్తమోధ్యాయః.

యమనియమాదిలక్షణమ్.

సూతః॥ సఙ్క్షేపతఃప్రవక్ష్యామియోగస్థానానిసామ్ప్రతమ్। కల్పితానిశివేనైవహితాయజగతాంద్విజాః॥ ౧॥ గళాదధోవితస్త్యాయన్నాభేరుపరిచోత్తమమ్। యోగస్థానమధోనాభేరావర్తంమధ్యమంభ్రువోః॥౨॥సర్వార్థజ్ఞాననిష్పత్తిరాత్మనోయోగఉచ్యతే। ఏకాగ్రతాభవేచ్చైవసర్వదాతత్ప్రసాదతః ॥ ౩ ॥ ప్రసాదస్యస్వరూపంయత్స్వసంవేద్యంద్విజోత్తమాః। వక్తుంనశక్యంబ్రహ్మాద్యైఃక్రమశోజాయతేనృణామ్॥ ౪ ॥ యోగశబ్దేననిర్వాణంమాహేశంపదముచ్యతే। తస్యహేతురృషేర్జ్ఞానంజ్ఞానంతస్యప్రసాదతః॥ ౫ ॥ జ్ఞానేననిర్దహేత్పాపంనిరుధ్యవిషయాన్సదా। నిరుద్ధేన్ద్రియవృత్తేస్తుయోగసిద్ధిర్భవిష్యతి ॥ ౬ ॥ యోగోనిరోధోవృత్తేస్తు చిత్తస్యద్విజపుఙ్గవాః। సాధనాన్యష్టధాచాస్యకథితానీహసిద్ధయే ॥ ౭ ॥ యమస్తుప్రథమఃప్రోక్తోద్వితీయోనియమస్తథా। తృతీయమాసనంప్రోక్తంప్రాణాయామస్తతఃపరమ్॥ ౮ ॥ ప్రత్యాహారఃపఞ్చమోవైధారణాచతతఃపరా। ధ్యానంసప్తమమిత్యుక్తంసమాధిస్త్వష్టమస్స్మృతః ॥ ౯ ॥ తపస్యుపరమశ్చైవయమఇత్యభిధీయతే। అహింసాప్రథమోహేతుర్యమస్యయమినాంవరాః ॥ ౧౦ ॥ సత్యమస్తేయమపరంబ్రహ్మచర్యాపరిగ్రహౌ। నియమస్యాపివైమూలంయమఏవనసంశయః ॥ ౧౧ ॥ ఆత్మవత్సర్వభూతానాంహితాయైవప్రవర్తనమ్। అహింసైషాసమాఖ్యాతాయాచాత్మజ్ఞానసిద్ధిదా ॥ ౧౨ ॥ దృష్టంశ్రుతంచానుమితంస్వానుభూతంయథార్థతః। కథనంసత్యమిత్యుక్తంపరపీడావివర్జితమ్ ॥ ౧౩ ॥ నాశ్లీలంకీర్తయేదేవంబ్రాహ్మణానామితిశ్రుతిః। పరదోషాన్పరిజ్ఞాయనవదేదితిచాపరమ్ ॥ ౧౪ ॥ అనాదానంపరస్వానామాపద్యపివిచారతః। మనసాకర్మణావాచాతదస్తేయంసమాసతః ॥ ౧౫ ॥ మైథునస్యాప్రవృత్తిర్హిమనోవాక్కాయకర్మణా। బ్రహ్మచర్యమితిప్రోక్తంయతీనాం బ్రహ్మచారిణామ్॥౧౬॥ ఇహవైఖానసానాంచవిదారాణాంవిశేషతః। సదారాణాంగృహస్థానాంతథైవచవదామివః ॥ ౧౭ ॥ స్వదారేవిధివత్కృత్వానివృత్తిశ్చాన్యతస్సదా।

మనసాకర్మణావాచాబ్రహ్మచర్యమితిస్మృతమ్ ॥ ౧౮ ॥ మేధ్యాస్వనారీసమ్భోగం
కృత్వాస్నానంసమాచరేత్ । ఏవంగ్రహస్థోయుక్తాత్మాబ్రహ్మచారీనసంశయః॥౧౯॥
అహింసాప్యేవమేవైషాద్విజగుర్వగ్నిపూజనే । విధినాయాదృశీహింసాసాత్వహిం
సాఇతిస్మృతా॥ ౨౦ ॥ స్త్రియస్సదాపరిత్యాజ్యాస్సఙ్గంనైవచకారయేత్ ।కుణపేషు
యథాచిత్తంతథాకుర్యాద్విచక్షణః॥ ౨౧ ॥ విణ్మూత్రోత్సర్గకాలేషుబహిర్భూమౌయ
థామతిః ।తథాకార్యారతౌచాపిస్వదారేచాన్యతఃకుతః॥ ౨౨ ॥అఙ్గారసదృశీనారీఘృ
తకుమ్భసమఃపుమాన్ । తస్మాన్నారీషుసంసర్గందూరతఃపరివర్జయేత్ ॥ ౨౩ ॥ భోగే
నతృప్తిర్నైవాస్తివిషయాణాంవిచారతః। తస్మాద్విరాగఃకర్తవ్యోమనసాకర్మణాగి
రా ॥ ౨౪ ॥ నజాతుకామః కామానాముపభోగేనశామ్యతి । హవిషాకృష్ణవర్త్మేవ
భూయఏవాభివర్ధతే ॥ ౨౫ ॥ తస్మాత్త్యాగస్సదాకార్యస్త్వమృతత్వాయయోగినా।
అవిరక్తోయతోమర్త్యోనానాయోనిషుజాయతే॥ ౨౬ ॥ త్యాగేనైవామృతత్వంహి
శ్రుతిస్స్మృతివిదాంవరాః । కర్మణాప్రజయానాస్తిద్రవ్యేణద్విజసత్తమాః ॥ ౨౭॥ త
స్మాద్విరాగఃకర్తవ్యోమనోవాక్కాయకర్మణా । ఋతావృతౌనివృత్తిస్తుబ్రహ్మ
చర్యమితిస్మృతమ్ ॥ ౨౮ ॥ యమాస్సఙ్క్షేపతఃప్రోక్తానియమాంశ్చవదామివః। శౌచ
మిజ్యాతపోదానంస్వాధ్యాయోపస్థనిగ్రహః ॥ ౨౯ ॥ వ్రతోపవాసమౌనంచస్నానం
చనియమాదశ । నియమస్స్యాదనీహాచశౌచంతుష్టిస్తపస్తథా ॥ ౩౦ ॥ జపశ్శివప్రణి
ధానంపద్మకాద్యంతథాసనమ్ । బాహ్యమాభ్యన్తరంప్రోక్తం శౌచమాభ్యన్తరంవ
రమ్ ॥ ౩౧ ॥బాహ్యశౌచేనయుక్తస్సన్తథాచాభ్యన్తరంచరేత్ ।ఆగ్నేయంవా
రుణంబ్రాహ్మంకర్తవ్యంశివపూజకైః ॥ ౩౨ ॥ స్నానంవిధానతస్సమ్యక్పశ్చాదా
భ్యన్తరంచరేత్ ।ఆదేహాన్తంమృదాలిప్యతీర్థతోయేషుసర్వదా ॥ ౩౩ ॥ అవగా
హ్యాపిమలినోహ్యన్తశ్శౌచవివర్జితః । శైవలాఝషకామత్స్యాస్సత్త్వామత్స్యోపజీ
వినః ॥ ౩౪ ॥ సదావగాహ్యసలిలేవిశుద్ధాఃకింద్విజోత్తమాః । తస్మాదాభ్యన్తరం
శౌచంసదాకార్యంవిధానతః ॥ ౩౫ ॥ ఆత్మజ్ఞానామ్భసిస్నాత్వాసకృదాలిప్యభా
వతః ।సువైరాగ్యమృదాశుద్ధశ్శౌచమేవంప్రకీర్తితమ్ ॥ ౩౬ ॥ శుద్ధస్యసిద్ధయో
దృష్టానైవాశుద్ధస్యసిద్ధయః। న్యాయేనాగతయావృత్త్యాసన్తుష్టోయస్తుసువ్రతః॥౩౭॥
సన్తోషస్తస్యసతతమతీతార్థస్యచాస్మృతిః । చాన్ద్రాయణాదినిపుణస్తపాంసిసుశు
భానితు ॥ ౩౮ ॥ స్వాధ్యాయస్తుజపఃప్రోక్తఃప్రణవస్యత్రిధాస్మృతః। వాచికశ్చాధ
మోముఖ్యఉపాంశుశ్చోత్తమోత్తమః ॥ ౩౯ ॥ మానసోవిస్తరేణైవకల్పేపఞ్చాక్ష
రేస్మృతః । తథాశివప్రణిధానంమనోవాక్కాయకర్మణా ॥ ౪౦ ॥ శివజ్ఞానం
గురోర్భక్తిరచలాసుప్రతిష్ఠితా । నిగ్రహోహ్యాహృత్యాశుప్రసక్తానీన్ద్రియాణి
చ ॥ ౪౧॥విషయేషుసమాసేనప్రత్యాహారఃప్రకీర్తితః । చిత్తస్యధారణాప్రోక్తాస్థాన

బన్ధస్సమాసతః ॥ ౪౨॥ తస్యాస్స్వస్థైర్యనధ్యానంచసమాధిశ్చవిచారతః। తత్రైక
చిత్తతాధ్యానంప్రత్యయాన్తరవర్జితమ్ ॥ ౪౩ ॥ చిద్భాసమర్థమాత్రస్యదేహశూన్య
మివస్థితమ్ । సమాధిస్సర్వహేతుశ్చప్రాణాయామ ఇతిస్మృతః ॥ ౪౪ ॥ ప్రాణ
స్స్వదేహజోవాయుర్యమస్తస్యనిరోధనమ్ । త్రిధాద్విజైర్యమఃప్రోక్తోమన్దోమధ్యో
త్తమస్తథా ॥ ౪౫ ॥ ప్రాణాపాననిరోధస్తుప్రాణాయామఃప్రకీర్తితః । ప్రాణా
యామస్యమానంతుమాత్రాద్వాదశకంస్మృతమ్ ॥ ౪౬ ॥ నీచోద్వాదశమాత్రస్తు
ఉద్ఘాతోద్వాదశస్మృతః । మధ్యమస్తుద్విరుద్ఘాతశ్చతుర్వింశతిమాత్రకః ॥ ౪౭ ॥
ముఖ్యస్తుయస్త్రిరుద్ఘాతష్షట్త్రింశన్మాత్రఉచ్యతే । ప్రస్వేదకమ్పనోత్థానజనకశ్చ
యథాక్రమమ్ ॥ ౪౮ ॥ ఆనన్దోద్భవయోగార్థంనిద్రాఘూర్ణిస్తథైవచ। రోమాంచ
ధ్వనిసంవిద్ధస్వాఙ్గమోటనకమ్పనమ్ ॥ ౪౯ ॥ భ్రమణంస్వేదజన్యాసాసంవిన్మూ
ర్ఛాభవేద్యదా । తదోత్తమోత్తమఃప్రోక్తఃప్రాణాయామస్సుశోభనః ॥ ౫౦ ॥
సగర్భోఽగర్భఇత్యుక్తస్సజపోవిజపఃక్రమాత్ । ఇభోవాశరభోవాపిదురాధర్షోథకే
సరీ ॥ ౫౧ ॥ గృహీతోదమ్యమానస్తుయథాస్వస్థస్తుజాయతే । తథాసమీరణోస్వ
స్థోదురాధర్షశ్చయోగినామ్ ॥ ౫౨ ॥ న్యాయతస్సేవ్యమానస్తుసఏవంస్వస్థతాంవ్ర
జేత్ । యథైవమృగరాణ్ణాగశ్శరభోవాపిదుర్మదః ॥ ౫౩ ॥ కాలాన్తరవశాద్యో
గాద్దమ్యతేపరమాదరాత్ । తథాపరిచయాస్వాస్థ్యంశమత్వంచాధిగచ్ఛతి ॥ ౫౪॥
యోగాదభ్యసతేయస్తువ్యసనంనైవజాయతే । ఏవమభ్యస్యమానస్తుమునేఃప్రా
ణోవినిర్దహేత్ ॥ ౫౫ ॥ మనోవాక్కాయజాన్దోషాన్కర్తుర్దేహంచరక్షతి । సం
యుక్తస్యతథాసమ్యక్ప్రాణాయామేనధీమతః ॥ ౫౬ ॥ దోషాత్తస్మాచ్చనశ్యన్తి
నిశ్వాసస్తేనజీర్యతే । ప్రాణాయామేనసిద్ధ్యన్తిదివ్యాశ్శాన్త్యాదయఃక్రమాత్ ॥
౫౭ ॥ శాన్తిఃప్రశాన్తిర్దీప్తిశ్చప్రసాదశ్చతథాక్రమాత్ । ఆదౌచతుష్టయస్యేహప్రో
క్తాశాన్తిరిహద్విజాః ॥ ౫౮ ॥ సహజాగన్తుకానాంచపాపానాంశాన్తిరుచ్యతే ।
ప్రశాన్తిస్సంయమస్సమ్యగ్వచసామితిసంస్మృతా॥ ౫౯ ॥ ప్రకాశోదీప్తిరిత్యుక్తాసర్వ
తస్సర్వదాద్విజాః । సర్వేన్ద్రియప్రసాదస్తుబుద్ధేర్వైమరుతామపి ॥ ౬౦ ॥ ప్ర
సాదఇతిసమ్ప్రోక్తస్స్వాన్తేత్విహచతుష్టయే। ప్రాణోపానస్సమానశ్చఉదానోవ్యా
నఏవచ ॥ ౬౧ ॥ నాగఃకూర్మస్తుకృకరోదేవదత్తోధనఞ్జయః । ఏతేషాంయఃప్రసాద
స్తుమరుతామితిసంస్మృతః ॥ ౬౨ ॥ ప్రయాణంకురుతేతస్మాద్వాయుఃప్రాణఇతిస్మృ
తః । అపానయత్యపానస్తుఆహారాదీన్క్రమేణతు ॥ ౬౩ ॥ వ్యానోవ్యానామయ
త్యఙ్గంవ్యాధ్యాదీనాంప్రకోపకః । ఉద్వేజయతిమర్మాణిఉదానోయంప్రకీర్తితః ॥
౬౪ ॥ సమంనయతిగాత్రాణిసమానఃపఞ్చవాయవః । ఉద్గారేనాగఆఖ్యాతఃకూ
ర్మఉన్మీలనేతుసః ॥ ౬౫ ॥ కృకరఃక్షుతకాయైవదేవదత్తోవిజృమ్భణే। ధనఞ్జయో
మహాఘోషస్సర్వగస్సంస్మృతోపిహి ॥ ౬౬ ॥ ఇతియోదశవాయూనాంప్రాణా

యామేనసిద్ధ్యతి । ప్రసాదోస్యతురీయాతుసంజ్ఞావిప్రాశ్చతుష్టయే ॥ ౬౭ ॥ విస్వా
రస్తుమహాన్ప్రజ్ఞామనోబ్రహ్మాచితిస్మృతిః । ఖ్యాతిస్సంవిత్తతఃపశ్చాదీశ్వరోమతిరేవ
చ ॥ ౬౮ ॥ బుద్ధిరేతాద్విజాస్సంజ్ఞామహతఃపరికీర్తితాః । అస్యాబుద్ధేఃప్రసాదస్తు
ప్రాణాయామేనసిద్ధ్యతి ॥ ౬౯ ॥ విస్వరోవిస్వరీభావోద్వన్ద్వానాంమునిసత్తమాః।
అగ్రజస్సర్వతత్త్వానాంమహాన్యఃపరిమాణతః ॥ ౭౦ ॥ యత్ప్రమాణగుహా
ప్రజ్ఞామనస్తుమనుతేయతః । బృహత్త్వాద్బృంహణత్వాచ్చబ్రహ్మబ్రహ్మవిదాంవ
రాః॥౭౧॥సర్వకర్మాణిభోగార్థంయచ్చినోతిచితిస్స్మృతా । స్మరతేయత్స్మృతిస్సర్వం
సంవిద్వైవిన్దతేయతః ॥ ౭౨ ॥ ఖ్యాయతేయత్విఖ్యాతిర్జ్ఞానాదిభిరనేకశ
ర్వతత్త్వాధిపస్సర్వంవిజానాతియదీశ్వరః ॥ ౭౩ ॥ మనుతేమన్యతేయస్మాన్మతిర్మతి
మతాంవరాః । అర్థంబోధయతేయచ్చబుధ్యతేబుద్ధిరుచ్యతే ॥ ౭౪ ॥ అస్యాబు
ద్ధేఃప్రసాదస్తుప్రాణాయామేనసిద్ధ్యతి । దోషాన్వినిర్దహేత్సర్వాన్ప్రాణాయామా
దసౌయమీ ॥ ౭౫ ॥ పాతకంధారణాభిస్తుప్రత్యాహారేణనిర్దహేత్ । విషయాన్వి
షవద్ధ్యాత్వాధ్యానేనాపీశ్వరాన్గుణాన్ ॥ ౭౬ ॥ సమాధినాయతిశ్రేష్ఠాఃప్రజ్ఞావృ
ద్ధింవివర్ధయేత్ । స్థానంలబ్ధ్వైవకుర్వీతయోగాష్టాఙ్గానివైక్రమాత్ ॥ ౭౭ ॥ లబ్ధ్వా
సనానివిధివద్యోగసిద్ధ్యర్థమాత్మవిత్ । అదేశకాలేయోగస్యదర్శనంహినవిద్యతే ॥
౭౮ ॥ అగ్న్యభ్యాశేజలేవాపిశుష్కపర్ణచయేతథా । జన్తువ్యాప్తేశ్మశానేచజీర్ణ
గోష్ఠేచతుష్పథే ॥ ౭౯ ॥ సశబ్దేసభయేవాపిచైత్యవల్మీకసఞ్చయే । అశుభేదుర్జ
నాక్రాన్తేమశకాదిసమన్వితే ॥ ౮౦ ॥ నాచరేద్దేహబాధాయాందౌర్మనస్యాదిస
మ్భవే । సుగుప్తేతుశుభేరమ్యేగుహాయాంపర్వతస్యతు ॥ ౮౧ ॥ భవక్షేత్రేసుగుప్తే
వాభవారామేవనేపివా । గృహేతుసుశుభేదేశేవిజనేజన్తువర్జితే ॥ ౮౨ ॥ అత్య
న్తనిర్మలేసమ్యక్సుప్రలిప్తేవిచిత్రితే । దర్పణోదరసఙ్కాశేకృష్ణాగరుసుధూపితే॥౮౩॥
నానాపుష్పసమాకీర్ణేవితానోపరిశోభితే । ఫలపల్లవమూలాఢ్యేకుశపుష్పసమన్వి
తే ॥ ౮౪ ॥ సమాసనస్థోయోగాఙ్గాన్యభ్యసేద్ధృషితస్స్వయమ్। ప్రణిపత్యగురుంప
శ్చాద్భవందేవీంవినాయకమ్ ॥ ౮౫ ॥ యోగీశ్వరాన్సశిష్యాంస్తుయోగంయుఞ్జీత
యోగవిత్ । ఆసనంస్వస్తికంబద్ధ్వాపద్మమర్ధాసనంతువా ॥ ౮౬ ॥ సమజానుస్త
థాధీమానేకజానుస్తథాపివా। సమందృఢాసనోభూత్వాసంహృత్యచరణావుభౌ॥
సంవృతాస్యోపబద్ధాక్షఉరోవిష్టభ్యచాగ్రతః । పార్ష్ణిభ్యాంవృషణౌరక్షంస్తథాప్ర
జననంపునః ॥ ౮౭ ॥ కిఞ్చిదున్నామితశిరాదన్తైర్దన్తాన్నసంస్పృశేత్। సమ్ప్రేక్ష్య
నాసికాగ్రంస్వందిశశ్చానవలోకయన్ ॥ ౮౮ ॥ తమఃప్రచ్ఛాద్యరజసారజస్సత్త్వేన
ఛాదయేత్। తతస్సత్త్వస్థితోభూత్వాశివధ్యానంసమభ్యసేత్ ॥ ౯౦ ॥ ఓఙ్కార

నాచ్యంపరమంశుద్ధందీపశిఖాకృతిమ్ । ధ్యాయేద్వైపుణ్డరీకస్యకర్ణికాయాంసమా
హితః ॥ ౯౧ ॥ నాభేరథస్తాద్వావిద్వాన్ధ్యాత్వాకమలముత్తమమ్ । త్ర్యఙ్గులేచాష్ట
కోణంవాపఞ్చకోణమథాపివా ॥ ౯౨ ॥ త్రికోణంచతథాజ్ఞేయంసౌమ్యంసౌరంస్వ
శక్తిభిః । సౌరంసౌమ్యంతథాగ్నేయమథవానుక్రమేణతు ॥ ౯౩ ॥ అగ్నేయంచత
తస్సౌరంసౌమ్యమేవంవిధానతః । అగ్నేరథఃప్రకల్ప్యైవంధర్మాదీనాంచతుష్టయమ్ ॥
గుణత్రయంక్రమేణైవమణ్డలోపరిభావయేత్ । సత్వస్థంచిన్తయేద్రుద్రంస్వశక్త్యాపరి
మణ్డితమ్ ॥ ౯౫ ॥ నాభౌచాథగలేవాపిభ్రూమధ్యేవాయథావిధి । లలాటఫలికా
యాంవామూర్ధ్నిధ్యానంసమాచరేత్ ॥ ౯౬ ॥ ద్విదలేషోడశారేవాద్వాదశారే
క్రమేణతు । దశారేవాషడస్రేవాచతురస్రేస్మరేచ్ఛివమ్ ॥ ౯౭ ॥ కనకాభేతథాఙ్గా
రసన్నిభేసుసితేపివా । ద్వాదశాదిత్యసఙ్కాశేచన్ద్రబిమ్బసమేపివా ॥ ౯౮ ॥ విద్యు
త్కోటినిభేస్థానేచిన్తయేత్పరమేశ్వరమ్ । అగ్నివర్ణేథవావిద్యుద్వలయాభేసమా
హితః ॥ ౯౯ ॥ వజ్రకోటిప్రభేస్థానేపద్మరాగనిభేపివా । నీలలోహితబిమ్బేవాయో
గీధ్యానంసమభ్యసేత్ ॥ ౧౦౦ ॥ మహేశ్వరంహృదిధ్యాయేన్నాభిపద్మేసదాశివ
మ్ । చన్ద్రచూడంలలాటేతుభ్రూమధ్యేశఙ్కరంస్వయమ్ ॥ ౧౦౧ ॥ దివ్యేచశాశ్వ
తస్థానేశివధ్యానంసమభ్యసేత్ । నిర్మలంనిష్కళంబ్రహ్మసుశాన్తంజ్ఞానరూపిణ
మ్ ॥ ౧౦౨ ॥ అలక్షణమనిర్దేశ్యమణోరల్పతరంశుభమ్ । నిరాలమ్బమతర్క్యంచవినా
శోత్పత్తివర్జితమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ కైవల్యంచైవనిర్వాణంనిశ్రేయసమనూపమమ్ । అమృ
తంచాక్షరంబ్రహ్మహ్యపునర్భవమద్భుతమ్ ॥ ౧౦౪ ॥ మహానన్దంపరానన్దంయోగా
నన్దమనామయమ్ । హేయోపాదేయరహితంసూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరంశివమ్ ॥ ౧౦౫ ॥
స్వయంవేద్యమవేద్యంతచ్ఛివంజ్ఞానమయంపరమ్ । అతీన్ద్రియమనాభాసంపరంత
త్త్వంపరాత్పరమ్ ॥ ౧౦౬ ॥ సర్వోపాధివినిర్ముక్తంధ్యానగమ్యంవిచారతః । అద్వయం
తమసశ్చైవపరస్తాత్సంస్థితంపరమ్ ॥ ౧౦౭ ॥ మనస్యేవంమహాదేవంహృత్పద్మేవా
పిచిన్తయేత్ । నాభౌసదాశివంచాపిసర్వదేవాత్మకంవిభుమ్ ॥ ౧౦౮ ॥ దేహమ
ధ్యేశివందేవంశుద్ధజ్ఞానమయంవిభుమ్ । కన్యసేనైవమార్గేణచోక్తాతేనాపిశఙ్కర
మ్ ॥ ౧౦౯ ॥ క్రమశఃకన్యసేనైవమధ్యమేనాపిసువ్రతాః । ఉత్తమేనాపివైవిద్వా
న్కుమ్భకేనసమభ్యసేత్ ॥ ౧౧౦ ॥ ద్వాత్రింశద్రేచయేద్ధీమాన్హృదినాభౌసమా
హితః । రేచకంపూరకంత్యక్త్వాకుమ్భకంచద్విజోత్తమాః ॥ ౧౧౧ ॥ సాక్షాత్స
మరసేనైవదేహమధ్యేస్మరేచ్ఛివమ్ । ఏకీభావంసమేత్యైవంతత్రయద్రససమ్భవ
మ్ ॥ ౧౧౨ ॥ ఆనన్దంబ్రహ్మణోవిద్వాన్సాక్షాత్సరమసేస్థితః । ధారణాద్వాదశాయా
మాధ్యానంద్వాదశధారణమ్ ॥ ౧౧౩ ॥ ధ్యానంద్వాదశకంయావత్సమాధిరభిధీయ
తే । అథవాజ్ఞానినాంవిప్రాస్సమ్పర్కాదేవజాయతే ॥ ౧౧౪ ॥ ప్రయత్నాద్వాత
యోస్తుల్యంచిరాద్వాబహ్వచిరాద్ద్విజాః । యోగాన్తరాయాస్తస్యాథజాయన్తేయు

జ్ఞాతఃపునః ॥ ౧౧౫ ॥ నశ్యన్తే భ్యాసతస్తేపి ప్రణిధానేన వై గురోః ॥ ౧౧౫½ ॥ *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే యోగాభ్యాసకథనం
నామ అష్టమోధ్యాయః.

॥ యోగాభ్యాసవిఘ్నాః ॥

సూతః ॥ ఆలస్యంప్రథమంపశ్చాద్వ్యాధిపీడాప్రజాయతే । ప్రమాదస్సంశయస్థానేచిత్తస్యేహానవస్థితిః ॥౧॥ అశ్రద్ధాదర్శనంభ్రాన్తిర్దుఃఖంచత్రివిధంతతః। దౌర్మనస్యమయోగ్యేషువిషయేషుచయోగతా ॥ ౨ ॥ దశధాభిప్రజాయన్తే మునేర్యోగాన్తరాయకాః । ఆలస్యంచాప్రవృత్తిశ్చగురుత్వాత్కాయచిత్తయోః ॥ ౩ ॥ వ్యాధయోధాతువైషమ్యాత్కర్మజాదోషజాస్తథా । ప్రమాదస్తుసమాధేస్తుసాధనానామభావనమ్ ॥ ౪ ॥ ఇదంవేత్యుభయస్పృక్తంవిజ్ఞానంస్థానసంశయః । అనవస్థితచిత్తత్వమప్రతిష్ఠాహియోగినః॥ ౫ ॥ లబ్ధాయామపిభూమౌచచిత్తస్యభవబన్ధనాత్। అశ్రద్ధాభావరహితావృత్తిర్వైసాధనేషుచ ॥ ౬ ॥ సాధ్యేచిత్తస్యచగురౌజ్ఞానాచారశివాదిషు । విపర్యయజ్ఞానమితిభ్రాన్తిదర్శనముచ్యతే ॥ ౭ ॥ అనాత్మన్యాత్మవిజ్ఞానమజ్ఞానాత్తస్యసన్నిధౌ। దుఃఖమాధ్యాత్మికంప్రోక్తంతథాచైవాధిభౌతికమ్॥ ౮ ॥ ఆధిదైవికమిత్యుక్తంత్రివిధంసహజంపునః । ఇచ్ఛావిఘాతాత్సఙ్క్షోభశ్చేతసస్తదుదాహృతమ్ ॥ ౯ ॥ దౌర్మనస్యంనిరోద్ధవ్యంవైరాగ్యేణపరేణతు । తమసారజసాచైవసంస్పృష్టందుర్మనస్స్మృతమ్॥౧౦॥తదామనసిసఞ్జాతందౌర్మనస్యమితిస్మృతమ్ । హత్వాత్స్వీకరణంకృత్వాయోగ్యాయోగ్యవివేకతః ॥ ౧౧ ॥ విషయేషువిచిత్రేషుజన్తోర్విషయలోలతా।అన్తరాయాఇతిఖ్యాతాయోగస్యైతేహియోగినామ్॥ ౧౨ ॥ అత్యన్తోత్సాహయుక్తస్యనశ్యన్తినచసంశయః । ప్రణష్టేష్వన్తరాయేషుద్వి

॥ యోగసిద్ధయః ॥

జాఃపశ్చాద్ధియోగినః ॥ ౧౩ ॥ ఉపసర్గాఃప్రవర్తన్తేసర్వేతేసిద్ధిసూచకాః। ప్రతిభాప్రథమాసిద్ధిర్ద్వితీయాశ్రవణాస్మృతా ॥ ౧౪ ॥ వార్తాతృతీయావిప్రేన్ద్రాస్తురీయాచేహదర్శనా । ఆస్వాదాపఞ్చమీప్రోక్తా వేదనాషష్టికాస్మృతా ॥ ౧౫ ॥ స్వల్పషట్సిద్ధిసన్త్యాగాత్సిద్ధిదాస్సిద్ధయోమునేః।ప్రతిభాప్రతిభావృత్తిఃప్రతిభావఇతిస్థితిః॥౧౬॥ బుద్ధిర్వివేచనావేద్యంబుధ్యతేబుద్ధిరుచ్యతే। సూక్ష్మేవ్యవహితేతీతేవిప్రకృష్టేత్వనాగతే ॥ ౧౭ ॥ సర్వత్రసర్వదాజ్ఞానంప్రతిభానుక్రమేణతు। శ్రవణాత్సర్వశబ్దానామప్రయత్నేనయోగినః ॥ ౧౮ ॥ హ్రస్వదీర్ఘప్లుతాదీనాంగుహ్యానాంశ్రవణాదపి । స్పర్శస్యాధిగమోయస్తువేదనాతూపపాదితా ॥ ౧౯ ॥ దర్శనాద్దివ్యరూపాణాందర్శనంచాప్రయత్నతః । సంవిద్దివ్యరసేతస్మిన్నాస్వాదోహ్యప్రయత్నతః ॥ ౨౦ ॥ వా

ఘ్రాతా చ దివ్యగన్ధానాం తన్మాత్రా బుద్ధిసంపదా । విన్దన్తే యోగిన స్తస్మాదాబ్రహ్మభువనం ద్విజాః ॥ ౨౧ ॥ జగత్యస్మిన్ హి దేహస్థం చతుష్షష్టిగుణం సమమ్ । ఔపసర్గికమేతేషు గుణేషు గుణితం ద్విజాః ॥ ౨౨ ॥ సన్త్యాజ్యం సర్వథా సర్వమౌపసర్గికమాత్మనః। పైశాచే పార్థివం చాప్యం రాక్షసానాం పురే ద్విజాః ॥ ౨౩ ॥ యాక్షే తు తైజసం ప్రోక్తం గాన్ధర్వే శ్వసనాత్మకమ్ । ఐన్ద్రే వ్యోమాత్మకం సర్వం సౌమ్యే చైవ తు మానసమ్॥ ౨౪ ॥ ప్రాజాపత్యే త్వహఙ్కారం బ్రాహ్మే బోధమనుత్తమమ్। ఆద్యే చాష్టౌ ద్వితీయే చ తథా షోడశరూపకమ్ ॥ ౨౫ ॥ చతుర్వింశత్తృతీయే తు ద్వాత్రింశచ్చ చతుర్థకే। చత్వారింశత్పఞ్చమే తు భూతమాత్రాత్మకం స్మృతమ్॥ ౨౬ ॥ గన్ధో రసస్తథా రూపం శబ్దస్స్పర్శస్తథైవ చ । ప్రత్యేకమష్టధా సిద్ధం పఞ్చమే తచ్ఛతక్రతోః॥ ౨౭॥ తథా షట్చత్వారింశచ్చ షట్పఞ్చాశత్తథైవ చ । చతుష్షష్టిగుణం బ్రాహ్మం లభతే ద్విజసత్తమాః॥ ౨౮ ॥ ఔపసర్గికమాబ్రహ్మభువనేషు పరిత్యజేత్ । లోకేష్వాలోక్య యోగేన యోగవిత్పరమం సుఖమ్॥౨౯॥ స్థూలతా హ్రస్వతా బాల్యం వార్ధక్యం యౌవనం తథా। నానాజాతిస్వరూపం చ చతుర్భిర్దేహధారణమ్॥ ౩౦ ॥ పార్థివాంశం వినా నిత్యం సురభిర్గన్ధసంయుతః। ఏతదష్టగుణం ప్రోక్తమైశ్వర్యం పార్థివం మహత్ ॥ ౩౧ ॥ జలే నివసనం యద్వద్భూమ్యామివ వినిర్గమః । ఇచ్ఛేచ్ఛక్తస్స్వయం పాతుం సముద్రమపి నాతురః ॥ ౩౨ ॥ యత్రేచ్ఛతి జగత్యస్మింస్తత్రాస్య జలదర్శనమ్ । యద్యద్వస్తు సమాదాయ భోక్తుమిచ్ఛతి కామతః ॥ ౩౩ ॥ తత్తద్రసాన్వితం తస్య త్రయాణాం దేహధారణమ్ । భాణ్డం వినా థ హస్తేన జలపిణ్డస్య ధారణమ్ ॥ ౩౪ ॥ అవ్రణత్వం శరీరస్య పార్థివేన సమన్వితమ్ । ఏతత్షోడశకం ప్రోక్తమాప్యమైశ్వర్యముత్తమమ్ ॥ ౩౫ ॥ దేహాదగ్నివినిర్మాణం తత్తాపభయవర్జితమ్ । లోకం దగ్ధమపీహాన్యదదగ్ధం స్వవిధానతః॥ ౩౬ ॥ జలమధ్యే హుతవహం చాధాయ పరరక్షణమ్ । అగ్నినిగ్రహణం హస్తే స్మృతిమాత్రేణ చాగమః ॥ ౩౭ ॥ భస్మీభూతవినిర్మాణం యథాపూర్వం సకామతః । ద్వాభ్యాం రూపవినిష్పత్తిర్వినా తైస్త్రిభిరాత్మనః ॥ ౩౮ ॥ చతుర్వింశాత్మకం హ్యేతత్తైజసం మునిపుఙ్గవాః । మనోగతిత్వం భూతానామన్తర్నివసనం తథా॥౩౯॥ పర్వతాదిమహాభారస్కన్ధేనోద్వహనం పునః । లఘుత్వం చ గురుత్వం చ పాణిభ్యాం వాయుధారణమ్ ॥ ౪౦ ॥ అఙ్గుల్యగ్రనిఘాతేన భూమేస్సర్వత్ర కమ్పనమ్ । ఏకేన దేహనిష్పత్తిర్వాతైశ్వర్యం స్మృతం బుధైః ॥ ౪౧ ॥ ఛాయావిహీననిష్పత్తిరిన్ద్రియాణాం చ దర్శనమ్ । ఆకాశగమనం నిత్యమిన్ద్రియార్థైస్సమన్వితమ్ ॥ ౪౨ ॥ దూరే చ శబ్దగ్రహణం సర్వశబ్దావగాహనమ్ । తన్మాత్రలిఙ్గగ్రహణం సర్వప్రాణినిదర్శనమ్॥ ౪౩॥ ఐన్ద్రమైశ్వర్యమిత్యుక్తమేతైరుక్తః పురాతనః। యథాకామోపలబ్ధిశ్చ యథాకామవినిర్గమః॥౪౪॥ సర్వత్రాభిభవశ్చైవ సర్వగుహ్యనిదర్శనమ్। కామానురూపనిర్మాణం వ

శిత్వంప్రియదర్శనమ్ ॥ ౪౫ ॥ సంసారదర్శనంచైవమానసంగుణలక్షణమ్ । ఛేదనం
తాడనంబన్ధంసంసారపరివర్తనమ్ ॥ ౪౬ ॥ సర్వభూతప్రసాదశ్చమృత్యుకాలజయ
స్తథా। ప్రాజాపత్యమిదంప్రోక్తమాహఙ్కారికముత్తమమ్ ॥ ౪౭ ॥ అకారణజ
గత్సృష్టిస్తథానుగ్రహఏవచ । ప్రళయశ్చాధికారశ్చలోకవృత్తప్రవర్తనమ్ ॥ ౪౮ ॥
అసాదృశ్యమిదంవ్యక్తంనిర్మాణంచపృథక్పృథక్ ।సంసారస్యచకర్తృత్వంబ్రాహ్మమే
తదనుత్తమమ్ ॥ ౪౯॥ ఏతావత్తత్త్వమిత్యుక్తంప్రాధాన్యంవైష్ణవంపదమ్ । బ్రహ్మ
ణాతద్గుణంశక్యంవేత్తుమన్యైర్నశక్యతే ॥ ౫౦ ॥ విద్యతేతత్పరంశైవంవిష్ణునా
నావగమ్యతే । అసఙ్ఖ్యేయగుణంశుద్ధంకోజానీయాచ్ఛివాత్మకమ్ ॥ ౫౧ ॥ వ్యర్థా
నేసిద్ధయశ్చైతాహ్యుపసర్గాశ్చకీర్తితాః । నిరోద్ధవ్యాఃప్రయత్నేనవైరాగ్యేణప
రేణతు॥౫౨॥నాశాతిశయతాంజ్ఞాత్వావిషయేష్వభయేషుచ।అశ్రద్ధయాత్యజేత్సర్వం
విరక్తఇతికీర్తితః ॥ ౫౩॥వైతృష్ణ్యంపురుషేఖ్యాతంగుణవైతృష్ణ్యముచ్యతే। వైరా
గ్యేణైవసన్త్యాజ్యాస్సిద్ధయశ్చోపసర్గికాః ॥ ౫౪ ॥ ఔపసర్గికమాబ్రహ్మభువనేషు
పరిత్యజేత్ । నిరుద్ధ్యైవత్యజేత్సర్వంప్రసీదతిమహేశ్వరః ॥ ౫౫ ॥ ప్రసన్నేవిమ
లాముక్తిర్వైరాగ్యేణపరేణవై। అథవానుగ్రహార్థంచలీలార్థంవాతదామునిః॥౫౬॥
అనిరుధ్యవిచేష్టేద్యస్సోప్యేవంహిసుఖీభవేత్ । క్వచిద్భూమింపరిత్యజ్యఆకాశేక్రీడ
తేశ్రియా ॥ ౫౭ ॥ ఉద్గిరేత్తుక్వచిద్వేదాన్సూక్ష్మానర్థాన్సమాసతః । క్వచిచ్ఛ్రు
తేతదర్థేనశ్లోకబన్ధంకరోతిసః ॥ ౫౮ ॥ క్వచిద్దణ్డకబన్ధంతుకుర్యాద్గ్రన్థంసహస్రశః ।
మృగపక్షిసమూహస్యరుతజ్ఞానంచవిన్దతి ॥ ౫౯ ॥ బ్రహ్మాద్యంస్థావరాన్తంచహస్తా
మలకవద్భవేత్ । బహునాత్రకిముక్తేనవిజ్ఞానానిసహస్రశః ॥ ౬౦॥ ఉత్పద్యన్తేమ
నిశ్రేష్ఠామునేస్తస్యమహాత్మనః । అభ్యాసేనైవవిజ్ఞానంవిశుద్ధంచస్థిరంభవేత్ ॥౬౧॥
తేజోరూపాణిసర్వాణిసర్వంపశ్యతియోగవిత్ । దేవబిమ్బాన్యనేకానివిమానాని
సహస్రశః ॥ ౬౨ ॥ పశ్యతిబ్రహ్మవిష్ణ్వీన్ద్రయమాగ్నివరుణాదికాన్ । గ్రహనక్ష
త్రతారాశ్చభువనానిసహస్రశః ॥ ౬౩ ॥ పాతాళతలసంస్థాశ్చసమాధిస్థస్సపశ్య
తి। ఆత్మవిద్యాప్రదీపేనస్వస్థేనాచలనేనతు ॥ ౬౪॥ ప్రసాదామృతపూర్ణేనసత్త్వపా
త్రస్థితేనతు । తమోనిహత్యపురుషఃపశ్యతిహ్యాత్మనీశ్వరమ్ ॥ ౬౫ ॥ తస్యప్రసాదా
ద్ధర్మశ్చఐశ్వర్యంజ్ఞానమేవచ । వైరాగ్యమపవర్గశ్చనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౬౬ ॥
తస్మాద్విరాగఃకర్తవ్యోభస్మోద్ధూళితవిగ్రహైః । ఏతత్పాశుపతంయోగంసఙ్క్షేపా
త్కథితంమయా ॥ ౬౭ ॥ నశక్యోవిస్తరాద్వక్తుంవర్షాణామయుతైరపి । ఇయంప
శుపతేర్నిష్ఠాస్థాతవ్యంచమునీశ్వరాః ॥ ౬౮॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే యోగాన్తరాయాది
కథనంనామ నవమోధ్యాయః.

శ్రీ ఈశ్వరప్రసాదాఖ్యాః శ్రీ

సూతః ॥ సతాంజితాత్మనాంసాక్షాద్ద్విజాతీనాంద్విజోత్తమాః । ధర్మజ్ఞా
నాంచసాధూనామాచార్యాణాంశివాత్మనామ్ ॥ ౧॥ దయావతాంద్విజశ్రేష్ఠా స్తథా
చైవతపస్వినామ్ । సన్న్యాసినాంవిరక్తానాంజ్ఞానినాంవశగాత్మనామ్ ॥ ౨ ॥ దాని
నాంచైవదాన్తానాంత్రయాణాంసత్యవాదినామ్ । అలుబ్ధానాంసయోగానాంశ్రుతి
స్మృతివిదాంద్విజాః ॥ ౩ ॥ శ్రౌతస్మార్తావిరుద్ధానాంప్రసీదతిమహేశ్వరః । సదితి
బ్రహ్మణశ్శబ్దస్తదన్తేయేలభన్త్యుత ॥౪॥సాయుజ్యంబ్రహ్మణాయాన్తి తేనసన్తః ప్రచక్ష
తే। దశాత్మకేయేవిషయేసాధనేచాష్టలక్షణే ॥ ౫ ॥ నక్రుధ్యన్తినహృష్యన్తిజితాత్మా
నస్తుతేస్మృతాః । సామాన్యేషుచద్రవ్యేషుతథావైశేషికేషుచ ॥ ౬॥ బ్రహ్మక్షత్ర
విశోయస్మాద్యుక్తాస్తస్మాద్ద్విజాతయః । వర్ణాశ్రమేషుయుక్తస్యస్వర్గాదిసుఖకారి
ణః॥౭॥శ్రౌతస్మార్తస్యధర్మస్యజ్ఞానాద్ధర్మజ్ఞఉచ్యతే।విద్యాయాస్సాధనాత్సాధుర్బ్ర
హ్మచారీగురోర్హితః॥ ౮॥ క్రియాణాంసాధనాచ్చైవగృహస్థస్సాధురుచ్యతే ।సాధనా
త్తపసోరణ్యేసాధుర్వైఖానసస్స్మృతః॥౯ ॥ యతమానోయతిస్సాధుస్స్మృతోయోగ
స్యసాధనాత్ । ఏవమాశ్రమధర్మాణాంసాధనాత్సాధవస్స్మృతాః ॥ ౧౦ ॥ గృహ
స్థోబ్రహ్మచారీచవానప్రస్థోయతిస్తథా । ధర్మాధర్మావిహప్రోక్తౌశబ్దావేతౌక్రియాత్మ
కౌ ॥ ౧౧ ॥ కుశలాకుశలంకర్మధర్మాధర్మావితిస్మృతౌ । ధారణార్థేమహాన్హ్యే
షధర్మశబ్దఃప్రకీర్తితః ॥ ౧౨ ॥ అధారణేమహత్త్వేచఅధర్మ ఇతిచోచ్యతే ।
అత్రేష్టప్రాపకోధర్మఆచార్యైరుపదిశ్యతే ॥ ౧౩ ॥అధర్మశ్చానిష్టఫలోహ్యాచార్యై
రుపదిశ్యతే । వృద్ధాశ్చాలోలుపాశ్చైవహ్యాత్మవన్తోహ్యదామ్భికాః ॥ ౧౪ ॥ స
మ్యగ్వినీతాఋజవస్తానాచార్యాన్ప్రచక్షతే। స్వయమాచరతేయస్మాదాచారేస్థా
పయత్యపి ॥ ౧౫ ॥ ఆచినోతిహిశాస్త్రార్థానాచార్యస్తేనచోచ్యతే । విజ్ఞేయంశ్రవ
ణాచ్ఛ్రౌతంస్మరణాత్స్మార్తముచ్యతే ॥ ౧౬ ॥ ఇజ్యావేదాత్మకంశ్రౌతంస్మార్తం
వర్ణాశ్రమాత్మకమ్ । దృష్ట్వానురూపమర్థంయఃపృష్టోనైవాపిగూహతి ॥ ౧౭ ॥ య
థాదృష్టప్రవాదస్తుసత్యంలైఙ్గేత్రపఠ్యతే। బ్రహ్మచర్యంతథామౌనంనిరాహారత్వమే
వచ ॥ ౧౮॥ అహింసాసర్వతశ్శాన్తిస్తపఇత్యభిధీయతే।ఆత్మవత్సర్వభూతేషుయో
హితాయాహితాయచ ॥ ౧౯ ॥ వర్తతేత్వసకృద్వృత్తిఃకృత్స్నాహ్యేషాదయా
స్మృతా । యద్యదిష్టతమంద్రవ్యంన్యాయేనైవాగతంక్రమాత్ ॥ ౨౦ ॥ తత్తద్గుణ
వతేదేయందాతుస్తద్దానలక్షణమ్ । దానంత్రివిధమిత్యేతత్కనిష్ఠజ్యేష్ఠమధ్యమమ్ ॥
కారుణ్యాత్సర్వభూతేభ్యస్సంవిభాగస్తుమధ్యమః । శ్రుతిస్మృతిభ్యాంవిహితోధర్మో
వర్ణాశ్రమాత్మకః ॥ ౨౨ ॥ శిష్టాచారావిరుద్ధశ్చసధర్మస్సాధురుచ్యతే । మాయాక
ర్మఫలత్యాగీశివాత్మాపరికీర్తితః॥ ౨౩ ॥ నివృత్తస్సర్వసఙ్గేభ్యోయుక్తోయోగీప్రకీర్తి

తః । అసక్తో భయతో యస్తు విషయేషు విచార్య చ ॥ ౨౪ ॥ అలుబ్ధస్సంయమీ ప్రోక్తః
ప్రార్థితోఽపి సమస్తతః । ఆత్మార్థం వా పరార్థం వా ఇన్ద్రియాణీహ యస్య వై ॥ ౨౫ ॥
న మిథ్యా సమ్ప్రవర్తన్తే శమస్యైవ తు లక్షణమ్ । అనుద్విగ్నో హ్యనిష్టేషు తథేష్టాం నా
భినన్దతి ॥ ౨౬ ॥ ప్రీతితాపవిషాదేభ్యో వినివృత్తిర్విరక్తతా । సన్న్యాసః కర్మణాం
న్యాసః కృతానామకృతైస్సహ ॥ ౨౭ ॥ కుశలాకుశలానాం తు ప్రహాణం న్యాస ఉచ్య
తే । అవ్యక్తాద్యవిశేషాన్తే వికారేఽస్మిన్నచేతనే ॥ ౨౮ ॥ చేతనాచేతనాన్యత్వవిజ్ఞా
నం జ్ఞానముచ్యతే । ఏవం తు జ్ఞానయుక్తస్య శ్రద్ధాయుక్తస్య శఙ్కర ॥ ౨౯ ॥ ప్రసీద
తి న సన్దేహో హ్యాధర్మశ్చాయం ద్విజోత్తమాః । కిం తు గుహ్యతమం వక్ష్యే సర్వత్ర పరమే
శ్వరే ॥ ౩౦ ॥ భవే భక్తిర్న సన్దేహస్తయా యుక్తో విముచ్యతే । అయోగ్యస్యాపి భ
గవాన్భక్తస్య పరమేశ్వరః ॥ ౩౧ ॥ ప్రసీదతి న సన్దేహో నిగృహ్య వివిధం తమః ।
జ్ఞానమధ్యాపనం హోమో ధ్యానం యజ్ఞస్తపశ్శ్రుతమ్ ॥ ౩౨ ॥ దానమధ్యయనం
సర్వం భవభక్త్యై న సంశయః । చాన్ద్రాయణసహస్రైశ్చ ప్రాజాపత్యశతైస్తథా ॥
మాసోపవాసైశ్చాన్యైర్వా భక్తిర్మునివరోత్తమాః । అభక్తా భగవత్యస్మిన్లోకే గిరిగు
హాశయే ॥ ౩౪ ॥ పతన్తి చాత్మభోగార్థం భక్తో భావేన ముచ్యతే । భక్తానాం దర్శనా
దేవ నృణాం స్వర్గాదయో ద్విజాః ॥ ౩౫ ॥ న దుర్లభా న సన్దేహో భక్తానాం కిం పున
స్తథా । బ్రహ్మవిష్ణుసురేన్ద్రాణాం తథాన్యేషామపి స్థితిః ॥ ౩౬ ॥ భక్త్యా ఏవ మునీ
నాం చ బలసౌభాగ్యమేవ చ । భవేన చ తథా ప్రోక్తం సమ్ప్రీత్యా మాం పినాకినా ॥ ౩౭ ॥
దేవ్యై దేవేన మధురం వారాణస్యాం పురా ద్విజాః । అవిముక్తే సమాసీనా రుద్రేణ పర
మాత్మనా ॥ ౩౮ ॥ రుద్రాణీ రుద్రమాహేదం లబ్ధ్వా వారాణసీం పురీమ్ ॥ దేవీ ॥ కేన వశ్యో
మహాదేవ పూజ్యో దృశ్యస్త్వమీశ్వరః ॥ ౩౯ ॥ తపసా విద్యయా వాపి యోగేనే
హ వద ప్రభో ॥ సూతః ॥ నిశమ్య వచనం తస్యాస్తథా హ్యాలోక్య పార్వతీమ్ ॥ ౪౦ ॥
ఆహ బాలేన్దుతిలకః పూర్ణేన్దువదనాం హసన్ । స్మృత్వా తు మేనయా పత్న్యా గిరేర్గాం
కథితాం పురా ॥ ౪౧ ॥ చిరకాలం స్థితిం ప్రేక్ష్య గిరా దేవ్యా మహాత్మనః । దేవి లబ్ధా
పురీ రమ్యా త్వయా యత్ప్రష్టుమర్హసి ॥ ౪౨ ॥ స్థానార్థం కథితం మాత్రా పిస్మృతే
హ విలాసిని । పురా పితామహేనాపి పృష్టః ప్రశ్నవతాం వరే ॥ ౪౩ ॥ యథా
త్వయాద్య వై పృష్టో ద్రష్టుం బ్రహ్మాత్మకం త్వహమ్ । శ్వేతే శ్వేతేన వర్ణేన దృష్ట్వా కల్పే
తు మాం శుభే ॥ ౪౪ ॥ సద్యోజాతం తథా రక్తే రక్తం వామం పితామహః । పీతే
తత్పురుషం పీతమఘోరే కృష్ణమీశ్వరమ్ ॥ ౪౫ ॥ ఈశానం విశ్వరూపాఖ్యే విశ్వరూ
పం తదా హ మామ్ ॥ పితామహః ॥ వామ తత్పురుషాఘోర సద్యోజాత మహేశ్వ
ర ॥ ౪౬ ॥ దృష్టో మయా త్వం గాయత్ర్యా దేవదేవ మహేశ్వర । కేన వశ్యో మహాదేవ ధ్యే
యః కుత్ర ఘృణానిధే ॥ ౪౭ ॥ దృశ్యః పూజ్యస్తథా దేవ్యా వక్తుమర్హసి శఙ్కర ॥ భగ
వాన్ ॥ అహో చ శ్రద్ధయా వై వశ్యో వారిజసమ్భవ ॥ ౪౮ ॥ ధ్యేయో లిఙ్గే త్వయా దృష్టే

విష్ణునాపయసాంనిధౌ। పూజ్యఃపఞ్చాస్యరూపేణపవిత్రైఃపఞ్చభిర్ద్విజైః॥ ౧౯॥ భవభక్త్యాన్యదృష్టోహంత్వయాణ్డజజగద్గురో । సోపిమామాహ భావార్థందత్తంతస్మైమయాపురా ॥ ౨౦ ॥ భావంభావేనదేవేశిదృష్టవాన్మాంహృదీశ్వరమ్ । తస్మాత్తుశ్రద్ధయావశ్యోదృశ్యశ్చస్థగిరేస్సుతే ॥ ౨౧ ॥ పూజ్యోలిఙ్గేనసన్దేహస్సర్వదాశ్రద్ధయాద్విజైః । శ్రద్ధాధర్మఃపరస్సూక్ష్మశ్శ్రద్ధాజ్ఞానంహుతంతపః ॥ ౨౨॥ శ్రద్ధాస్వర్గశ్చమోక్షశ్చదృశ్యోహంశ్రద్ధయాసదా॥ ౨౩ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భక్తిభావకథనంనామ
దశమోధ్యాయః.

~~~

సద్యోజాతోత్పత్తిః

ఋషయః॥ కథంవైదృష్టవాన్బ్రహ్మసద్యోజాతంమహేశ్వరమ్ । వామదేవంమహాత్మానంపురాణపురుషోత్తమమ్ ॥ ౧ ॥ అఘోరంచతథేశానంయథావద్వక్తుమర్హసి॥సూతః॥ఏకోనత్రింశకఃకల్పోవిజ్ఞేయశ్శ్వేతలోహితః॥ ౨ ॥ తస్మింస్తత్పరమంధ్యానం ధ్యాయతోబ్రహ్మణస్తదా । ఉత్పన్నస్తుశిఖాయుక్తఃకుమారశ్శ్వేతలోహితః ॥ ౩ ॥ తందృష్ట్వాపురుషంశ్రీమాన్బ్రహ్మావైవిశ్వతోముఖః । హృదికృత్వామహాత్మానంబ్రహ్మరూపిణమీశ్వరమ్ ॥ ౪ ॥ సద్యోజాతంతతోబ్రహ్మధ్యానయోగపరోభవత్ । ధ్యానయోగాత్పరంజ్ఞాత్వావవన్దేదేవమీశ్వరమ్ ॥ ౫ ॥ సద్యోజాతంతతోబ్రహ్మబ్రహ్మవైసమచిన్తయత్ । తతోస్యపార్శ్వతశ్శ్వేతాఃప్రాదుర్భూతామహాయశాః ॥ ౬ ॥ సునన్దోనన్దనశ్చైవవిశ్వనన్దోపనన్దనా । శిష్యాస్తేవైమహాత్మానోయైస్తద్బ్రహ్మసదావృతమ్॥ ౭ ॥ తస్యాగ్రేశ్వేతవర్ణాభశ్శ్వేతోనామమహామునిః । విజజ్ఞేథమహాతేజాస్తస్మాజ్జజ్ఞేహరస్స్వసా ॥ ౮ ॥ తత్రతేమునయస్సర్వేసద్యోజాతంమహేశ్వరమ్। ప్రపన్నాఃపరయాభక్త్యాగృణన్తోబ్రహ్మశాశ్వతమ్॥ ౯ ॥ తస్మాద్విశ్వేశ్వరందేవంయేప్రపద్యన్తివైద్విజాః । ప్రాణాయామపరాభూత్వాబ్రహ్మతత్పరమానసాః ॥ ౧౦ ॥ తేసర్వేపాపనిర్ముక్తావిమలాబ్రహ్మవర్చసః। విష్ణులోకమతిక్రమ్యరుద్రలోకంవ్రజన్తితే ॥ ౧౧ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే సద్యోజాతమాహాత్మ్య
కథనంనామ ఏకాదశోధ్యాయః.

~~~

వామదేవోత్పత్తిః

సూతః॥ తతస్త్రింశత్తమఃకల్పోరక్తోనామప్రకీర్తితః। బ్రహ్మాయత్రమహాతేజారక్తవర్ణమధారయత్ ॥ ౧॥ ధ్యాయతఃపుత్రకామస్యబ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః।ప్రా

దుర్భూతో మహాతేజాః కుమారోర క్త భూషణః॥౨॥ రక్తమాల్యామ్బరధరోర క్తనే త్రః ప్రతాపవాన్ । సతం దృష్ట్వా మహాత్మానం కుమారం ర క్తవాససమ్॥౩॥ పరం ధ్యానం సమాశ్రిత్య బుబుధే దేవమీశ్వరమ్ । సతం ప్రణమ్య భగవాన్బ్రహ్మా పరమయా త్రితః ॥౪॥ వామదేవం తతో బ్రహ్మా బ్రహ్మణే సమచిన్తయత్ । తథాస్తుతో మహాదేవో బ్రహ్మణా పరమేశ్వరః ॥ ౫ ॥ ప్రతీతహృదయ స్సర్వ ఇదమాహ పితామహమ్। ధ్యాయతా పుత్ర కామేన యస్మాత్తేహం పితామహ ॥ ౬ ॥ దృష్టః పరమయా భక్త్యా స్తుతశ్చ బ్రహ్మపూర్వకమ్ । తస్మాద్ధ్యానబలం ప్రాప్య కల్పే కల్పే ప్రయత్నతః ॥ ౭॥ వేత్స్యసే మాం ప్రసఙ్ఖ్యాతం లోకధాతారమీశ్వరమ్ । తతస్తస్య మహాత్మానశ్చత్వారస్తే కుమారకాః ॥ ౮ ॥ సమ్బభూవుర్మహాత్మానో విశుద్ధా బ్రహ్మవర్చసః। విరజాశ్చ వివాదాశ్చ విశోకో విశ్వభావనః ॥ ౯ ॥ బ్రహ్మణ్యా బ్రహ్మణస్తుల్యా వీరా అధ్యవసాయినః । రక్తామ్బరధరా స్సర్వే రక్తమాల్యానులేపనాః ॥ ౧౦ ॥ రక్తకుఙ్కుమలిప్తాఙ్గా రక్తభస్మానులేపనాః । తతో వర్షసహస్రాన్తే బ్రహ్మత్వే ధ్యవసాయినః॥ ౧౧॥ గృణన్తశ్చ మహాత్మానో బ్రహ్మ తద్వామదైవికమ్ । అనుగ్రహార్థం లోకానాం శిష్యాణాం హితకామ్యయా ॥ ౧౨ ॥ ధర్మోపదేశమఖిలం కృత్వా తే బ్రహ్మణః ప్రియాః । పునరేవ మహాదేవం ప్రవిష్టా రుద్రమవ్యయమ్॥ ౧౩ ॥ యేపి చాన్యే ద్విజశ్రేష్ఠా యుఞ్జానా వామమీశ్వరమ్ । ప్రపశ్యన్తి మహాదేవం తద్భక్తాస్తత్పరాయణాః॥ ౧౪ ॥ తే సర్వే పాపనిర్ముక్తా విమలా బ్రహ్మచారిణః। రుద్రలోకం గమిష్యన్తి పునరావృత్తి దుర్లభమ్॥౧౫॥

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే వామదేవమాహాత్మ్య కథనం నామ ద్వాదశోధ్యాయః

శ్రీ తత్పురుషోత్పత్తిః

సూతః ॥ ఏకత్రింశత్తమః కల్పః పీతవాసా ఇతి స్మృతః । బ్రహ్మా యత్ర మహాభాగః పీతవాసా బభూవహ॥ ౧ ॥ ధ్యాయతః పుత్రకామస్య బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః। ప్రాదుర్భూతో మహాతేజాః కుమారః పీతవస్త్రధృక్ ॥ ౨॥ పీతగన్ధానులిప్తాఙ్గః పీతమాల్యామ్బరో యువా । హేమయజ్ఞోపవీతశ్చ పీతోష్ణీషో మహాభుజః ॥ ౩ ॥ తం దృష్ట్వా ధ్యానసంయుక్తో బ్రహ్మా లోకమహేశ్వరమ్। మనసా లోకధాతారం ప్రపేదే శరణం విభుమ్॥ తతో ధ్యానగతస్తత్ర బ్రహ్మా మాహేశ్వరీం వరామ్ । గాం విశ్వరూపాం దదృశే మహేశ్వరముఖోద్గతామ్॥ ౫ ॥ చతుష్పదాం చతుర్వక్త్రాం చతుర్హస్తాం చతుస్తనీమ్ । చతుర్నేత్రాం చతుశ్శృఙ్గీం చతుర్దంష్ట్రాం చతుర్ముఖీమ్ ॥ ౬ ॥ ద్వాత్రింశద్గుణసంయుక్తామీశ్వరీం సర్వతోముఖీమ్ । సతాం దృష్ట్వా మహాతేజా మహాదేవీం మహేశ్వరీమ్ ॥ ౭ ॥ పునరాహ మహాదేవస్సర్వదేవనమస్కృత । మతిస్మృతిర్బుద్ధిరితిగా

యమానః పునః పునః॥౮॥ ఏహ్యేహీతి మహాదేవి సా తిష్ఠత్ప్రాఞ్జలిర్విభుమ్। విశ్వమావృత్య యోగేన జగత్సర్వం వశీకురు ॥ ౯ ॥ అథ తామాహ దేవేశో రుద్రాణీ త్వం భవిష్యసి। బ్రాహ్మణానాం హితార్థాయ పరమార్థా భవిష్యసి ॥ ౧౦ ॥ తథైనాం పుత్రకామస్య ధ్యాయతః పరమేష్ఠినః। ప్రదదౌ దేవదేవేశశ్చతుష్పాదాం జగద్గురుః॥౧౧ ॥ తతస్తాం ధ్యానయోగేన విదిత్వా పరమేశ్వరీమ్। బ్రహ్మా లోకగురోస్సోఽథ ప్రతిపేదే మహేశ్వరీమ్॥ గాయత్రీం తు తతో రౌద్రీం ధ్యాత్వా బ్రహ్మానుయన్త్రితః । ఇత్యేతాం వైదికీం విద్యాం రౌద్రీం గాయత్రిమీరితామ్ ॥ ౧౩ ॥ జపిత్వా తు మహాదేవీం బ్రహ్మా లోకనమస్కృతామ్ । ప్రపన్నస్తు మహాదేవం ధ్యానయుక్తేన చేతసా॥ ౧౪ ॥ తతస్తస్య మహాదేవో దివ్యయోగం బహుశ్రుతమ్। ఐశ్వర్యం జ్ఞానసమ్పత్తిం వైరాగ్యం చ దదౌ ప్రభుః॥౧౫॥ తతోఽస్య పార్శ్వతో దివ్యాః ప్రాదుర్భూతాః కుమారకాః । పీతమాల్యామ్బరధరాః పీతస్రగనులేపనాః ॥ ౧౬ ॥ పీతాభోష్ణీషశిరసః పీతాస్యాః పీతమూర్ధజాః । తతో వర్షసహస్రాన్త ఉషిత్వా విమలౌజసః ॥ ౧౭ ॥ యోగాత్మానస్తపోహ్లాదా బ్రాహ్మణానాం హితైషిణః । ధర్మయోగబలోపేతా మునీనాం దీర్ఘసత్రిణామ్ ॥ ౧౮ ॥ ఉపదిశ్య మహాయోగం ప్రవిష్టాస్తే మహేశ్వరమ్। ఏవమేతేన విధినా యే ప్రపన్నా మహేశ్వరమ్ ॥ ౧౯॥ అన్యేఽపి నియతాత్మానో ధ్యానయుక్తా జితేన్ద్రియాః। తే సర్వే పాపముత్సృజ్య విమలా బ్రహ్మవర్చసః ॥ ౨౦ ॥ ప్రవిశన్తి మహాదేవం రుద్రం తే త్వపునర్భవాః॥౨౧॥ * * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే తత్పురుషమాత్మ్య
కథనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః

॥ అఘోరోత్పత్తిః ॥

సూతః ॥ తతస్తస్మిన్గతే కల్పే పీతవర్ణే స్వయమ్భువః । పునరన్యః ప్రవృత్తస్తు కల్పో నామ్నా సితస్తు సః ॥ ౧ ॥ ఏకార్ణవే తదా వృత్తే దివ్యే వర్షసహస్రకే । స్రష్టుకామః ప్రజా బ్రహ్మా చిన్తయామాస దుఃఖితః ॥ ౨ ॥ తస్య చిన్తయమానస్య పుత్రకామస్య వై ప్రభోః । కృష్ణస్సమభవద్వర్ణో ధ్యాయతః పరమేష్ఠినః ॥ ౩ ॥ అథాపశ్యన్మహాతేజాః ప్రాదుర్భూతం కుమారకమ్। కృష్ణవర్ణం మహావీర్యం దీప్యమానం స్వతేజసా ॥౪ ॥ కృష్ణామ్బరధరోష్ణీషం కృష్ణయజ్ఞోపవీతినమ్ । కృష్ణేన మాళినా యుక్తం కృష్ణస్రగనులేపనమ్ ॥ ౫ ॥ స తం దృష్ట్వా మహాత్మానమఘోరం ఘోరవిక్రమమ్ । వవన్దే దేవదేవేశం కృష్ణమద్భుతపిఙ్గళమ్ ॥ ౬ ॥ ప్రాణాయామపరశ్శ్రీమాన్హృది కృత్వా మహేశ్వరమ్ । మనసా ధ్యానయుక్తేన ప్రపన్నస్తుతమీశ్వరమ్ ॥ ౭ ॥ అఘోరం తు తతో బ్రహ్మా బ్రహ్మరూపం వ్యచిన్తయత్ । తథా వై ధ్యాయమానస్య బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః॥౮॥

ప్రపదాదర్శనం దేవో హ్యఘోరో ఘోరవిక్రమః । అథాస్య పార్శ్వతః కృష్ణాః కృష్ణస్ర
గనులేపనాః ॥ ౯ ॥ చత్వారస్తు మహాత్మానస్సంబభూవుః కుమారకాః । కృష్ణాః కృష్ణ
శిఖాశ్చైవ కృష్ణాస్యాః కృష్ణవస్త్రధృక్ ॥ ౧౦ ॥ తతో వర్షసహస్రంతు యోగతః పరమే
శ్వరమ్ । ఉపాసిత్వా మహాయోగం శిష్యేభ్యః ప్రదదుః పునః ॥ ౧౧ ॥ యోగేన యో
గసమ్పన్నాః ప్రవిశ్య మనసా శివమ్ । అమలం నిర్గుణం స్థానం ప్రవిష్టా విశ్వమీశ్వరమ్ ॥ ౧౨ ॥
ఏవమేతేన యోగేన మేపి చాన్యే మనీషిణః । చిన్తయన్తి మహాదేవం గన్తారో రుద్రమవ్య
యమ్ ॥ ౧౩ ॥ * * * * * * *

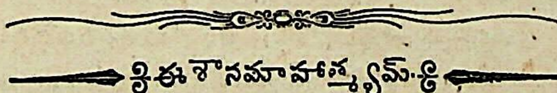
ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే అఘోరోత్పత్తివర్ణనం నామ
చతుర్దశోఽధ్యాయః.

॥ అఘోరమన్త్రమాహాత్మ్యమ్ ॥

సూతః ॥ తతస్తస్మిన్గతే కల్పే కృష్ణవర్ణే భయానకే । తుష్టావ దేవదేవేశం బ్రహ్మే
శం బ్రహ్మరూపిణమ్ ॥ ౧ ॥ అనుగృహ్య తతస్తుష్టో బ్రహ్మాణమవదద్ధరః । అనేనైవతు
రూపేణ సంహరామి న సంశయః ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మహత్యాదికాన్ఘోరాంస్తథాన్యానపి
పాతకాన్ । హీనాంశ్చైవ మహాభాగ తథైవ వివిధాన్యపి ॥ ౩ ॥ ఉపపాతకమప్యే
వం తథా పాపాని సువ్రత । మానసాని సుతీక్ష్ణాని వాచికాని పితామహ ॥ ౪ ॥ కాయి
కాని సుమిశ్రాణి తథా ప్రాసఙ్గికాని చ । బుద్ధిపూర్వం కృతాన్యేవ సహజాగన్తుకాని
చ ॥ ౫ ॥ మాతృదేహోత్థితాన్యేవం పితృదేహే చ పాతకమ్ । సంహరామి న సన్దే
హస్సర్వం పాతకజం విభో ॥ ౬ ॥ లక్షం జప్త్వా హ్యఘోరేభ్యో బ్రహ్మహా ముచ్యతే ప్ర
భో । తదర్ధం వాచికే వత్స తదర్ధం మానసే పునః ॥ ౭ ॥ చతుర్గుణం బుద్ధిపూర్వే క్రోధా
దష్టగుణం స్మృతమ్ । వీరహా లక్షమాత్రేణ భ్రూణహా కోటిమభ్యసేత్ ॥ ౮ ॥ మా
తృహా నియుతం జప్త్వా శుధ్యతే నాత్ర సంశయః । గోఘ్నశ్చైవ కృతఘ్నశ్చ స్త్రీఘ్నః
పాపయుతో నరః ॥ ౯ ॥ అయుతాఘోరమభ్యస్య ముచ్యతే నాత్ర సంశయః । సురా
పో లక్షమాత్రేణ బుద్ధ్యాబుద్ధ్యాపి వై ప్రభో ॥ ౧౦ ॥ ముచ్యతే నాత్ర సన్దేహస్తదర్ధేన
చ వారుణీమ్ । అస్నాతాశీ సహస్రేణ అజపీ చ తథా ద్విజః ॥ ౧౧ ॥ అహుతాశీ సహ
స్రేణ అదాతా చ విశుధ్యతి । బ్రాహ్మణస్వాపహర్తా చ స్వర్ణస్తేయీ నరాధమః ॥ ౧౨ ॥
నియుతం మానసం జప్త్వా ముచ్యతే నాత్ర సంశయః । గురుతల్పరతో వాపి మాతృఘ్నో
వా నరాధమః ॥ ౧౩ ॥ బ్రహ్మఘ్నశ్చ జపేద్దేవం మానసం వై పితామహ । సమ్పర్కాత్పా
పినాం పాపం తత్సమం పరిభాషితమ్ ॥ ౧౪ ॥ తథాప్యయుతమాత్రేణ పాతకాద్వై వి
ముచ్యతే । సంసర్గాత్పాతకీ లక్షం జపేద్వై మానసం ధియా ॥ ౧౫ ॥ ఉపాంశుయ
చ్చతుర్థాంశం వై వాచికం చాష్టధా జపేత్ । పాతకాదర్ధమేవ స్యాదుపపాతకినాం స్మృ

తమ్ ॥ ౧౬ ॥ తదర్థం కేవలేపాపే నాత్ర కార్యా విచారణా । బ్రహ్మహత్యా సురాపా
నం సువర్ణస్తేయ మేవచ ॥ ౧౭ ॥ కృత్వా చ గురుతల్పం చ పాపకృద్బ్రాహ్మణోయది।
రుద్రగాయత్రియా గ్రాహ్యం గోమూత్రం కాపిలం ద్విజాః ॥ ౧౮ ॥ గన్ధద్వారేతి తస్యా
వై గోమయం ఖస్థమాహరేత్ । తేజోసి శుక్ల మిత్యాజ్యం కాపిలం సంహరేద్బుధః ॥
ఆప్యాయస్వేతి చ క్షీరం దధిక్రావ్ణేతి చాహరేత్। గవ్యం దధి నవం సాక్షాత్కాపిలం వై
పితామహ ॥ ౨౦ ॥ దేవస్యత్వేతి మన్త్రేణ సఙ్గ్రాహ్య వై కుశోదకమ్। ఏకస్థం హేమ
పాత్రే వా కృత్వా ఘోరేణ రాజతే ॥ ౨౧ ॥ తామ్రే వా పద్మపత్రే వా పాలాశే వా
దళే శుభే । సకూర్చం సర్వరత్నాఢ్యం క్షిప్త్వా తత్రైవ కాఞ్చనమ్ ॥ ౨౨ ॥ జపేల్లక్ష
మఘోరాఖ్యం హుత్వా చైవ ఘృతాదిభిః । ఘృతేన చరుణా చైవ సమిద్భిశ్చ తిలైస్త
థా ॥ ౨౩ ॥ యవైశ్చ వ్రీహిభిశ్చైవ జుహుయాచ్చ పృథక్పృథక్ । ప్రత్యేకం సప్త
వారం తు ద్రవ్యాలాభే ఘృతేన వై ॥ ౨౪ ॥ హుత్వా ఘోరేణ దేవేశం స్నాత్వా ఘో
రేణ వై ద్విజాః । అష్టద్రోణ ఘృతేనైవ స్నాప్య పశ్చాద్విశోధ్య చ ॥ ౨౫ ॥ అహో
రాత్రోషితస్స్నాతః పిబేత్కూర్చం శివాగ్రతః । బ్రాహ్మం బ్రహ్మ జపం కుర్యాదాచ
మ్య చ యథావిధి ॥ ౨౬ ॥ ఏవం కృత్వా కృతఘ్నోపి బ్రహ్మహా భ్రూణహా తథా। వీరహా గు
రుఘాతీ చ మిత్రవిశ్వాసఘాతకః ॥ ౨౭ ॥ స్తేయీ సువర్ణస్తేయీ చ గురుతల్పరతస్స
దా । మద్యపో వృషలీసక్తః పరదారవిధ్వంసకః ॥ ౨౮ ॥ బ్రహ్మస్వహా తథా గోఘ్నో
మాతృహా పితృహా తథా। దేవప్రచ్యావకశ్చైవ లిఙ్గప్రధ్వంసకస్తథా ॥ ౨౯ ॥ తథా
న్యాని చ పాపాని మానసాని ద్విజోయది । వాచికాని తథాన్యాని కాయికాని సహస్ర
శః ॥ ౩౦ ॥ కృత్వా విముచ్యతే సద్యో జన్మాన్తరశతైరపి । ఏతద్రహస్యం కథితమ
ఘోరేశ ప్రసఙ్గతః ॥ ౩౧ ॥ తస్మాజ్జపేద్ద్విజో నిత్యం సర్వపాపవిశుద్ధయే ॥ ౩౧౪ ॥

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే అఘోరమన్త్రమాహాత్మ్యకథనం
నామ పఞ్చదశోధ్యాయః

॥ ఈశానమాహాత్మ్యమ్ ॥

సూతః ॥ అథాన్యో బ్రహ్మణః కల్పో వర్తతే మునిపుఙ్గవాః । విశ్వరూప ఇతి
ఖ్యాతో నామతః పరమాద్భుతః ॥ ౧ ॥ వినివృత్తే తు సంహారే పునస్సృష్టే చరాచరే ।
బ్రహ్మణః పుత్రకామస్య ధ్యాయతః పరమేష్ఠినః ॥ ౨ ॥ ఆవిర్భూతా మహానాదా వి
శ్వరూపా సరస్వతీ । విశ్వమాల్యామ్బరధరా విశ్వయజ్ఞోపవీతినీ ॥ ౩ ॥ విశ్వోష్ణీషా
విశ్వగన్ధా విశ్వమాతా మహోష్ఠికా । తథావిధం స భగవానీశానం పరమేశ్వరమ్॥
శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశం సర్వాభరణభూషితమ్। అథ తం మనసా ధ్యాత్వా యుక్తాత్మా
వై పితామహః ॥ ౫ ॥ వవన్దే దేవ దేవేశమీశానం సర్వగం ప్రభుమ్ । ఓమీశాన నమ

స్తేస్తుమహాదేవనమోస్తుతే ॥ ౬ ॥ నమోస్తుసర్వవిద్యానామీశానపరమేశ్వర । న
మోస్తుసర్వభూతానామీశానవృషవాహన ॥ ౭ ॥ బ్రహ్మణోధిపతేతుభ్యంబ్రహ్మ
ణేబ్రహ్మరూపిణే । నమోబ్రహ్మాధిపతయేశివంమేస్తుసదాశివ ॥ ౮ ॥ ఓఙ్కారమూ
ర్తేదేవేశసద్యోజాతనమోనమః । ప్రపద్యేత్వాంప్రపన్నోస్మిసద్యోజాతాయవైన
మః ॥ ౯ ॥ అభవేచభవేతుభ్యంతథానాతిభవేనమః । భవోద్భవభవేశానమాంభ
జస్వమహాద్యుతే ॥ ౧౦ ॥ వామదేవనమస్తుభ్యంజ్యేష్ఠాయవరదాయచ । నమోరు
ద్రాయకాలాయకలనాయనమోనమః ॥ ౧౧ ॥ నమోవికరణాయైవకాలవర్ణాయవ
ర్ణినే । బలాయబలినాంనిత్యంసదావికరణాయతే ॥ ౧౨ ॥ బలప్రమథనాయైవబ
లినేబ్రహ్మరూపిణే । సర్వభూతేశ్వరేశాయభూతానాందమనాయచ ॥ ౧౩ ॥ మ
నోన్మనాయదేవాయనమస్తుభ్యంమహాద్యుతే । వామదేవాయవామాయనమస్తు
భ్యంమహాత్మనే ॥ ౧౪ ॥ జ్యేష్ఠాయచైవశ్రేష్ఠాయరుద్రాయవరదాయచ । కాలహ
న్త్రేనమస్తుభ్యంనమస్తుభ్యంమహాత్మనే ॥ ౧౫ ॥ ఇతిస్తవేనదేవేశంననామవృషభధ్వ
జమ్ । యఃపఠేత్సకృద్దేవేహబ్రహ్మలోకంసగచ్ఛతి ॥ ౧౬ ॥ శ్రావయేద్వాద్విజా
ఞ్ఛ్రాద్ధేసయాతిపరమాంగతిమ్ । ఏవంధ్యానగతంతత్రప్రణమన్తంపితామహమ్ ॥ ౧౭ ॥
ఉవాచభగవానీశఃప్రీతోహంతేకిమిచ్ఛసి । తతస్తుప్రణతోభూత్వావాగ్విశుద్ధంమ
హేశ్వరమ్ ॥ ౧౮ ॥ ఉవాచభగవాన్రుద్రంప్రీతంప్రీతేనచేతసా । యదిదంవిశ్వరూ
పంతేవిశ్వగాశ్శ్రియసీశ్వరీ ॥ ౧౯ ॥ ఏతద్వేదితుమిచ్ఛామియథేయంపరమేశ్వర ।
కైషాభగవతీదేవీచతుష్పాదాచతుర్ముఖీ ॥ ౨౦ ॥ చతుశ్శృఙ్గీచతుర్వక్త్రాచతుర్దం
ష్ట్రాచతుస్స్తనీ । చతుర్హస్తాచతుర్నేత్రా విశ్వరూపాకథంస్మృతా ॥ ౨౧ ॥ కిం
నామగోత్రాకస్యేయంకింవీర్యాచాపికర్మతః । తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాదేవదేవో
వృషధ్వజః ॥ ౨౨ ॥ ప్రాహదేవవృషంబ్రహ్మాబ్రహ్మాణంచాత్మసమ్భవమ్ । రహస్యం
సర్వమన్త్రాణాంపావనంపుష్టివర్ధనమ్ ॥ ౨౩ ॥ శృణుష్వైతత్పరంగుహ్యమాదిసర్గే
యథాతథా । ఏవంయోవర్తతేకల్పోవిశ్వరూపస్త్వసౌమతః ॥ ౨౪ ॥ బ్రహ్మస్థా
నమిదంచాపియత్రప్రాప్తంత్వయావిభో । త్వత్తఃపరతరందేవవిష్ణునాతత్పదంశు
భమ్ ॥ ౨౫ ॥ వైకుణ్ఠేనవిశుద్ధేనమమవామాఙ్గజేనవై । తదాప్రభృతికల్పశ్చత్రయ
స్త్రింశత్తమోహ్యయమ్ ॥ ౨౬ ॥ శతంశతసహస్రాణామతీతాయేస్వయమ్భువః ।
పురస్తాత్తవదేవేశతచ్ఛృణుష్వమహామతే ॥ ౨౭ ॥ ఆనన్దస్తుసవిజ్ఞేయఆనన్దత్వేవ్య
వస్థితః । మాణ్డవ్యగోత్రస్తపసామమపుత్రత్వమాగతః ॥ ౨౮ ॥ త్వయియోగంచసా
ఙ్ఖ్యంచతపోవిద్యావిధిక్రియాః । ఋతంసత్యందయాబ్రహ్మహ్యహింసాసన్మతిఃక్ష
మా ॥ ౨౯ ॥ ధ్యానంధ్యేయందమశ్శాన్తిర్విద్యావిద్యామతిర్ధృతిః । కాన్తిర్నీతిఃప్ర
థామేధాలజ్జాదృష్టిస్సరస్వతీ ॥ ౩౦ ॥ తుష్టిఃపుష్టిఃక్రియాచైవప్రసాదశ్చప్రతిష్ఠితాః ।
ద్వాత్రింశత్సుగుణాహ్యేషాద్వాత్రింశాక్షరసంజ్ఞయా ॥ ౩౧ ॥ ప్రకృతిర్విహితా

బ్రహ్మాంస్త్వత్ప్రసూతిర్మహేశ్వరీ। విష్ణోర్భగవతశ్చాపితథాన్యేషామపిప్రభో॥౩౨॥
సైషాభగవతీదేవీమత్ప్రసూతిఃప్రతిష్ఠితా । చతుర్ముఖీజగద్యోనిఃప్రకృతిర్గౌఃప్రతిష్ఠి
తా ॥ ౩౩ ॥ గౌరీమాయాచవిద్యాచకృష్ణాహైమవతీతిచ । ప్రధానంప్రకృతిశ్చైవ
యామాహుస్తత్త్వచిన్తకాః ॥ ౩౪॥ అజామేకాంలోహితాంశుక్లకృష్ణాంబహ్వీం
ప్రజాంజనయన్తీంసరూపామ్। అజోహంమాంవిద్ధితాంవిశ్వరూపాంగాయత్రీంగాం
విశ్వరూపాంహిబుద్ధ్వా॥౩౫॥ఏవముక్త్వామహాదేవస్ససర్జపరమేశ్వరః । తతశ్చపా
ర్శ్వగాదేవ్యాస్సర్వరూపకుమారకాః॥౩౬॥ జటీముణ్డీశిఖణ్డీచఅర్ధముణ్డశ్చజజ్ఞిరే।త
తస్తేనయథోక్తేనయోగేనసుమహౌజసః ॥ ౩౭॥ దివ్యవర్షసహస్రాన్తేఉపాసిత్వా
మహేశ్వరమ్ । ధర్మోపదేశమఖిలంకృత్వాయోగమయందృఢమ్ ॥ ౩౮ ॥ శిష్టాశ్చ
నియతాత్మానఃప్రవిష్టారుద్రమీశ్వరమ్ ॥ ౩౯ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే ఈశానమాహాత్మ్యాది
కథనంనామషోడశోధ్యాయః.

శ్రీజ్యోతిర్లిఙ్గోత్పత్తిః

సూతః ॥ ఏవంసఙ్క్షేపతఃప్రోక్తస్సద్యాదీనాంసముద్భవః । యఃపఠేచ్ఛృణు
యాద్వాపిశ్రావయేద్వాద్విజోత్తమాన్ ॥ ౧ ॥ సయాతిబ్రహ్మసాయుజ్యంప్రసాదా
త్పరమేష్ఠినః ॥ ఋషయః ॥ కథంలిఙ్గమభూల్లిఙ్గేసముత్పన్నస్సశఙ్కరః ॥ ౨ ॥
కింలిఙ్గంకస్తథాలిఙ్గీసూతవక్తుమిహార్హసి॥సూతః॥ ఏవందేవాశ్చఋషయఃప్రణిపత్య
పితామహమ్ ॥ ౩ ॥ అపృచ్ఛన్భగవల్లిఙ్గంకథమాసీదితిస్వయమ్ । లిఙ్గేమాహేశ్వ
రోరుద్రస్సముత్పన్నఃకథంత్వితి ॥ ౪ ॥ కింలిఙ్గంకస్తథాలిఙ్గీసోప్యాహచపితామ
హః ॥ బ్రహ్మా ॥ ప్రధానంలిఙ్గమాఖ్యాతంలిఙ్గీచపరమేశ్వరః ॥ ౫ ॥ రక్షార్థమమ్బు
ధౌమహ్యంవిష్ణోశ్చాసీత్సురోత్తమాః। వైమానికేగతేసర్గేజనలోకంసహర్షిభిః॥ ౬॥
స్థితికాలేతథాపూర్ణేతతఃప్రత్యాహృతేతథా । చతుర్యుగసహస్రాన్తేసత్యలోకంగ
తేసురాః ॥ ౭ ॥ వినాధిపత్యంసమతాంగతేన్తేబ్రహ్మణోమమ। శుష్కేచస్థావరే
సర్వేత్వనావృష్ట్యాచసర్వశః ॥ ౮ ॥ పశవోమానుషావృక్షాఃపిశాచాఃపిశితాశనాః।
గన్ధర్వాద్యాఃక్రమేణైవనిర్దగ్ధాభానుభానుభిః ॥ ౯ ॥ ఏకార్ణవేమహాఘోరేతమో
భూతేసమన్తతః । సుష్వాపామ్భసియోగాత్మానిర్మలోనిరుపప్లవః॥ ౧౦॥ సహస్ర
శీర్షావిశ్వాత్మాసహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సహస్రబాహుస్సర్వజ్ఞస్సర్వదేవభ
వోద్భవః ॥ ౧౧ ॥ హిరణ్యగర్భోరజసాతమసాశఙ్కరస్స్వయమ్। సత్త్వేనసర్వగో
విష్ణుస్సర్వాత్మత్వేమహేశ్వరః ॥ ౧౨ ॥ కాలాత్మాకాలనాభస్తుశుక్లఃకృష్ణస్తునిర్గు
ణః। నారాయణోమహాబాహుస్సర్వాత్మాసదసన్మయః ॥ ౧౩ ॥ తథాభూతమ

హందృష్ట్వాశయానంపఙ్కజేక్షణమ్ । మాయయామోహితస్తస్యతమవోచమమర్షితః ॥ ౧౪ ॥ కస్త్వంవదేతిహస్తేనసముత్థాప్యసనాతనమ్ । తతోహస్తప్రహారేణతీవ్రేణసుదృఢేనతు ॥ ౧౫ ॥ ప్రబుద్ధోఽహిశయనాత్సమాసీనఃక్షణంవశీ । దదర్శనిద్రావిక్లిన్ననీరజామలలోచనః ॥ ౧౬ ॥ మామగ్రేసంస్థితంభాసాధ్యాసితోభగవాన్ హరిః । ఆహచోత్థాయభగవాన్ హసన్మాంమధురంసకృత్ ॥ ౧౭ ॥ స్వాగతంస్వాగతంవత్సపితామహమహాద్యుతే । తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాస్మితపూర్వంసురర్షభాః ॥ రజసాబద్ధవైరశ్చతమవోచంజనార్దనమ్ । భాషసేవత్సవత్సేతిసర్గసంహారకారణమ్ ॥ ౧౯ ॥ మామిహాన్తస్స్మితంకృత్వాగురుశ్శిష్యమివానఘ । కర్తారంజగతాంసాక్షాత్ప్రకృతేశ్చప్రవర్తకమ్ ॥ ౨౦ ॥ సనాతనమజంవిష్ణుంవిరిఞ్చింవిశ్వసమ్భవమ్ । విశ్వాత్మానంవిధాతారంధాతారంపఙ్కజేక్షణమ్ ॥ ౨౧ ॥ కిమర్థంభాషసేమోహాద్వక్తుమర్హసిసత్వరమ్ । సోఽపిమామాహజగతాంకర్తాహమితిలోకయ ॥ ౨౨ ॥ భర్తాహర్తాభవానఙ్గాదవతీర్ణోమమావ్యయాత్ । విస్మృతోఽసిజగన్నాథంనారాయణమనామయమ్ ॥ ౨౩ ॥ పురుషంపరమాత్మానంపురుహూతంపురుష్టుతమ్ । విష్ణుమచ్యుతమీశానంవిశ్వస్యప్రభవావ్యయమ్ ॥ ౨౪ ॥ తవాపరాధోనాస్త్యత్రమమమాయాకృతంత్విదమ్ । శృణుసత్యంచతుర్వక్త్రసర్వదేవేశ్వరోహ్యహమ్ ॥ ౨౫ ॥ కర్తాహర్తాచనేతాచమయానాస్తిసమోవిభుః । అహమేవపరంబ్రహ్మపరంతత్త్వంపితామహ ॥ ౨౬ ॥ అహమేవపరంజ్యోతిఃపరమాత్మాత్వహంవిభుః । యద్యద్దృష్టంశ్రుతంసర్వంజగత్యస్మింశ్చరాచరమ్ ॥ ౨౭ ॥ తత్తద్విద్ధిచతుర్వక్త్రసర్వంమన్మయమిత్యథ । మయాసృష్టంపురావ్యక్తంచతుర్వింశతికంస్వయమ్ ॥ ౨౮ ॥ నిత్యాన్తాహ్యణవోబద్ధాస్సృష్టాఃక్రోధోద్భవాదయః । ప్రసాదాద్ధిభవానఙ్గాన్యనేకానీహలీలయా ॥ ౨౯ ॥ సృష్టాబుద్ధిర్మయాతస్యాన్త్వహంకారస్త్రిధాతతః । తన్మాత్రాపఞ్చకంతస్మాన్మనష్షష్ఠేన్ద్రియాణిచ ॥ ౩౦ ॥ ఆకాశాదీనిభూతానిభౌతికానిచలీలయా । ఇత్యుక్తవతితస్మింశ్చమయిచాపివచస్తథా ॥ ౩౧ ॥ ఆవయోశ్చాభవద్యుద్ధంసుఘోరంరోమహర్షణమ్ । ప్రళయార్ణవమధ్యేతురజసాబద్ధవైరయోః ॥ ౩౨ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరేలిఙ్గమభవచ్చావయోఃపురః । వివాదశమనార్థంహిప్రబోధార్థంచభాస్వరమ్ ॥ ౩౩ ॥ జ్వాలామాలాసహస్రాఢ్యంకాలానలశతోపమమ్ । క్షయవృద్ధివినిర్ముక్తమాదిమధ్యాన్తవర్జితమ్ ॥ ౩౪ ॥ అనౌపమ్యమనిర్దేశ్యమవ్యక్తంవిశ్వసమ్భవమ్ । తస్యజ్వాలాసహస్రేణమోహితోభగవాన్ హరిః ॥ ౩౫ ॥ మోహితంప్రాహమామత్రపరీక్షావోఽగ్నిసమ్భవమ్ । అధోగమిష్యామ్యనలస్తమ్భస్యానుపమస్యచ ॥ ౩౬ ॥ భవానూర్ధ్వంప్రయత్నేనగన్తుమర్హసిసత్వరమ్ । ఏవంవ్యాహృత్యవిశ్వాత్మాస్వరూపమకరోత్తదా ॥ ౩౭ ॥ వారాహమహమప్యాశుహంసత్వంప్రాప్తవాన్సురాః । తదాప్రభృతిమామాహుర్హంసంహంసోవిరాడితి ॥ ౩౮ ॥ హం

సహం సేతి యో బ్రూయాన్మాం హంసస్స భవిష్యతి। స శ్వేతో హ్యనలాక్షశ్చ విశ్వతః
పక్షసంయుతః ॥ ౩౯ ॥ మనోఽనిలజవో భూత్వా గతోఽహం చోర్ధ్వతస్సురాః। నారా
యణోఽపి విశ్వాత్మా నీలాఞ్జనచయోపమః॥ ౪౦॥ దశయోజనవిస్తీర్ణం శతయోజన
మాయతమ్। మేరుపర్వతవర్ష్మాణం గౌరతీక్ష్ణాగ్రదంష్ట్రిణమ్ ॥ ౪౧ ॥ కాలాదిత్యస
మాభాసం దీర్ఘఘోణం మహాస్వనమ్। హ్రస్వపాదం విచిత్రాఙ్గం జైత్రం దృఢమనౌప
మమ్ ॥ ౪౨ ॥ వారాహమసితం రూపమాస్థాయ గతవానధః। ఏవం వర్షసహస్రం తు
త్వరన్విష్ణురధోగతః ॥ ౪౩॥ నాపశ్యదల్పమప్యస్య మూలం లిఙ్గస్య సూకరః। తావత్కా
లం గతో హ్యూర్ధ్వమహమప్యరిసూదనః ॥ ౪౪ ॥ సత్వరం సర్వయత్నేన తస్యాన్తం
జ్ఞాతుమిచ్ఛయా। శ్రాన్తో హ్యదృష్ట్వా తస్యాన్తమహఙ్కారాదధోగతః ॥ ౪౫॥ తథై
వ భగవాన్విష్ణుశ్శ్రాన్తస్సన్త్రస్తలోచనః। సర్వదేవభవస్తూర్ణముత్థితస్స మహావపుః॥
సమాగతో మయా సార్ధం ప్రణిపత్య మహామనాః। మాయయా మోహితశ్శమ్భోస్త
స్థౌ సంవిగ్నమానసః ॥ ౪౭ ॥ పృష్ఠతః పార్శ్వతశ్చైవ చాగ్రతః పరమేశ్వరమ్। ప్రణి
పత్య మయా సార్ధం సస్మార కిమిదం త్వితి ॥ ౪౮ ॥ తదా సమభవత్తత్ర నాదో వై శబ్దల
క్షణః। ఓమోమితి సురశ్రేష్ఠాస్సువ్యక్తః ప్లుతలక్షణః ॥ ౪౯॥ కిమిదం త్వితి సఞ్చిన్త్య
మయా తిష్ఠన్మహాస్వనమ్। లిఙ్గస్య దక్షిణే భాగే తదాపశ్యత్సనాతనమ్ ॥ ౫౦ ॥
ఆద్యం వర్ణమకారం తు ఉకారం చోత్తరే తతః। మకారం మధ్యతశ్చైవ నాదాన్తం తస్య
చోమితి ॥ ౫౧ ॥ సూర్యమణ్డలవద్దృష్ట్వా వర్ణమాద్యం తు దక్షిణే। ఉత్తరే పావకప్ర
ఖ్యముకారం పురుషర్షభః ॥ ౫౨ ॥ శీతాంశుమణ్డలప్రఖ్యం మకారం మధ్యమం తథా।
తస్యోపరి తదాపశ్యచ్ఛుద్ధస్ఫటికవత్ప్రభుమ్ ॥ ౫౩ ॥ తురీయాతీతమమలం నిష్కళం
నిరుపప్లవమ్। నిర్ద్వన్ద్వం కేవలం శూన్యం బాహ్యాభ్యన్తరవర్జితమ్॥ ౫౪॥ సబాహ్యా
భ్యన్తరం చైవ సబాహ్యాభ్యన్తరస్థితమ్। ఆదిమధ్యాన్తరహితమానన్దస్యాపి కార
ణమ్ ॥ ౫౫ ॥ మాత్రాస్తిస్రస్త్వర్ధమాత్రం నాదాఖ్యం బ్రహ్మసంజ్ఞితమ్। ఋగ్యజు
స్సామవేదా వై మాత్రారూపేణ మాధవః ॥ ౫౬ ॥ వేదశబ్దేభ్య ఏవేశం విశ్వాత్మాన
మచిన్తయత్। తదాభవదృషిర్వేదఋషేస్సారతమం శుభమ్ ॥ ౫౭ ॥ తేనైవ ఋ
షిణా విష్ణుర్జ్ఞాతవాన్పరమేశ్వరమ్ ॥ దేవః ॥ చిన్తయారహితో రుద్రో వాచో యన్మ
నసా సహ ॥ ౫౮ ॥ అప్రాప్య తం నివర్తన్తే వాచ్యస్త్వేకాక్షరేణ సః। ఏకాక్షరే
ణ తద్వాచ్యమమృతం పరమకారణమ్ ॥ ౫౯ ॥ సత్యమానన్దమమృతం పరం బ్రహ్మ పరా
త్పరమ్। ఏకాక్షరాదకారాఖ్యో భగవాన్కనకాణ్డజః ॥ ౬౦ ॥ ఏకాక్షరాదుకా
రాఖ్యో హరిః పరమకారణమ్। ఏకాక్షరాన్మకారాఖ్యో భగవాన్నీలలోహితః॥ ౬౧॥
సర్గకర్తా త్వకారాఖ్యో హ్యుకారాఖ్యస్తు మోహకః। మకారాఖ్యస్తయోర్నిత్యమ
నుగ్రహకరోఽభవత్ ॥ ౬౨ ॥ మకారాఖ్యో విభుర్బీజీ హ్యకారో బీజముచ్యతే। ఉకారా

ఖ్యోహరిర్యోనిఃప్రధానపురుషేశ్వరః ॥ ౬౩ ॥ బీజీచబీజంతద్యోనిర్నాదాఖ్యశ్చమహే
శ్వరః। బీజీవిభజ్యచాత్మానంస్వేచ్ఛయాతువ్యవస్థితః॥ ౬౪ ॥ అస్యలిఙ్గాదభూద్బీజ
మకారోబీజినఃప్రభోః । ఉకారయోనౌనిక్షిప్తమవర్ధతసమన్తతః ॥ ౬౫ ॥ సౌవర్ణ
మభవచ్చాణ్డమావేష్ట్యాద్యంతదక్షరమ్ । అనేకాబ్దంతదాచాప్సుదివ్యమణ్డంవ్యవస్థి
తమ్ ॥ ౬౬ ॥ తతోవర్షసహస్రాన్తేద్విధాకృతమజోద్భవమ్ । అణ్డమప్సుస్థితంసా
క్షాదాద్యాఖ్యేనేశ్వరేణతు ॥ ౬౭ ॥ తస్యాణ్డస్యశుభంహైమంకపాలంచోర్ధ్వసం
స్థితమ్ । జజ్ఞేయద్యౌస్తదపరంపృథివీపఞ్చలక్షణా ॥ ౬౮ ॥ తస్మాదణ్డోద్భవోజజ్ఞే
త్వకారాఖ్యశ్చతుర్ముఖః । సస్రష్టాసర్వలోకానాంసఏవత్రివిధఃప్రభుః ॥ ౬౯ ॥ ఏ
వమోమోమితిప్రోక్తమిత్యాహుర్యజుషాంవరాః । యజుషాంవచనంశ్రుత్వాఋ
చస్సామానిసాదరమ్ ॥ ౭౦ ॥ ఏవమేవహరేర్బ్రహ్మన్నిత్యాహుశ్శ్రుతయస్తదా । త
తోవిజ్ఞాయదేవేశంయథావచ్ఛ్రుతిసమ్భవైః ॥ ౭౧ ॥ మన్త్రైర్మహేశ్వరందేవం
తుష్టావసుమహోదయమ్ । అవఘోస్తుతిసన్తుష్టోలిఙ్గేతస్మిన్నిరఞ్జనః ॥ ౭౨ ॥ ది
వ్యంశబ్దమయంరూపమాస్థాయప్రహసంస్థితః । అకారస్తస్యమూర్ధాతులలాటందీ
ర్ఘముచ్యతే ॥ ౭౩ ॥ ఇకారోదక్షిణంనేత్రమీకారోవామలోచనమ్ । ఉకారోదక్షి
ణంశ్రోత్రమూకారోవామముచ్యతే ॥ ౭౪ ॥ ఋకారోదక్షిణంతస్యకపోలంపరమే
ష్ఠినః। వామంకపోలంౠకారోఌౡనాసాపుటేఉభే ॥ ౭౫ ॥ ఏకారమోష్ఠ
మూర్ధ్వశ్చఐకారస్త్వధరోవిభోః। ఓకారశ్చతథౌకారోదన్తపఙ్క్తిద్వయంక్రమాత్ ॥
అమస్తుతాలునీతస్యదేవదేవస్యధీమతః । కాదిపఞ్చాక్షరాణ్యస్యపఞ్చహస్తానిదక్షి
ణే ॥ ౭౭ ॥ చాదిపఞ్చాక్షరాణ్యేవంపఞ్చహస్తానివామతః । టాదిపఞ్చాక్షరంపా
దస్తాదిపఞ్చాక్షరంతథా ॥ ౭౮ ॥ పకారముదరంతస్యఫకారఃపార్శ్వఉచ్యతే । బ
కారోవామపార్శ్వంచభకారంస్కన్ధమస్యతత్ ॥ ౭౯ ॥ మకారంహృదయంశ
మ్భోర్మహాదేవస్యయోగినః। యకారాదిసకారాన్తావిభోర్వైసప్తధాతవః ॥ ౮౦ ॥
హకారఆత్మరూపంవైక్షకారఃక్రోధఉచ్యతే । తందృష్ట్వాహ్యుమయాసార్ధంభగ
వన్తంమహేశ్వరమ్ ॥ ౮౧ ॥ ప్రణమ్యభగవాన్విష్ణుఃపునశ్చాపశ్యదూర్ధ్వతః । ఓ
ఙ్కారప్రభవంమన్త్రంకలాపఞ్చకసంయుతమ్ ॥ ౮౨ ॥ శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశంశు
భాష్టత్రింశదక్షరమ్ । మేధాకరమభూద్భూయస్సర్వధర్మార్థసాధకమ్ ॥ ౮౩ ॥
గాయత్రీప్రభవంమన్త్రంహరితంవశ్యకారకమ్ । చతుర్వింశతివర్ణాఢ్యంచతుష్కల
మనుత్తమమ్ ॥ ౮౪ ॥ అథర్వమసితంమన్త్రంకలాష్టకసమాయుతమ్ । అభిచారి
కమత్యర్థంత్రయస్త్రింశచ్ఛుభాక్షరమ్ ॥ ౮౫ ॥ యజుర్వేదసమాయుక్తంపఞ్చత్రిం
శచ్ఛుభాక్షరమ్ । కలాష్టకసమాయుక్తంసుశ్వేతంశాన్తికంతథా ॥ ౮౬ ॥ త్రయో
దశకలాయుక్తంబాలాద్యైస్సహలోహితమ్। సామోద్భవంజగద్యోనింవృద్ధిసంహా
రకారణమ్ ॥ ౮౭ ॥ వర్ణాష్షడధికాష్షష్టిరస్యమన్త్రవరస్యతు । పఞ్చమన్త్రాంస్తథా

లబ్ధ్వాజజాపభగవాన్హరిః ॥ ౮౮ ॥ అథదృష్ట్వాకలావర్ణమృగ్యజుస్సామరూపిణమ్। ఈశానమీశమకుటంపురుషాస్యంపురాతనమ్ ॥ ౮౯ ॥ అఘోరహృదయంహృద్యం వామగుహ్యంసదాశివమ్ । సద్యఃపాదంమహాదేవంమహాభోగీన్ద్రభూషణమ్॥౯౦॥ విశ్వతఃపాదవదనంవిశ్వతోఽక్షికరంశివమ్ । బ్రహ్మణోధిపతింసర్గస్థితిసంహారకారణమ్॥ ౯౧ ॥ తుష్టావపునరిష్టాభిర్వాగ్భిర్వరదమీశ్వరమ్॥౯౨॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే జ్యోతిర్లిఙ్గోద్భవ కథనంనామ సప్తదశోధ్యాయః

శ్రీవిష్ణుకృతపరమేశ్వరస్తుతిః

విష్ణుః ॥ ఏకాక్షరాయరుద్రాయఅకారాయాత్మరూపిణే । ఉకారాయాదిదేవాయవిద్యాదేహాయవైనమః ॥ ౧ ॥ తృతీయాయమకారాయశివాయపరమాత్మనే । సూర్యాగ్నిసోమవర్ణాయయజమానాయవైనమః॥ ౨॥ అగ్నయేరుద్రరూపాయరుద్రాణాంపతయేనమః। శివాయశివమన్త్రాయసద్యోజాతాయవేధసే॥౩ ॥ వామాయవామదేవాయవరదాయామృతాయతే। అఘోరాయాతిఘోరాయసద్యోజాతాయరంహసే॥౪॥ ఈశానాయశ్మశానాయఅతివేగాయవేగినే। నమోస్తుశ్రుతిపాదాయఊర్ధ్వలిఙ్గాయలిఙ్గినే॥ ౫॥ హేమలిఙ్గాయహేమాయవారిలిఙ్గాయచామ్భసే। శివాయశివలిఙ్గాయవ్యాపినేవ్యోమరూపిణే॥ ౬॥ వాయవేవాయువేగాయనమస్తేవాయువ్యాపినే। తేజసేతేజసాంభర్త్రేనమస్తేజోధివ్యాపినే॥ ౭ ॥ జలాయజలభూతాయనమస్తేజలవ్యాపినే । పృథివ్యైచాన్తరిక్షాయపృథివీవ్యాపినేనమః॥ ౮॥ శబ్దస్పర్శస్వరూపాయరసగన్ధాయగన్ధినే। గణాధిపతయేతుభ్యంగుహ్యాద్గుహ్యతమాయతే॥ ౯॥ అనన్తాయవిరూపాయఅనన్తానామయాయచ। శ్వాశ్వతాయవరిష్ఠాయవారిగర్భాయయోగినే ॥ ౧౦ ॥ సంస్థితాయామ్భసాంమధ్యేఆవయోర్మధ్యవర్చసే । గోప్త్రేహర్త్రేసదాకర్త్రేనిధనాయేశ్వరాయచ ॥ ౧౧ ॥ అచేతనాయచిన్త్యాయచేతనాయాసహారిణే। అరూపాయసురూపాయఅనఙ్గాయాఙ్గహారిణే ॥ ౧౨ ॥ భస్మదిగ్ధశరీరాయ భానుసోమాగ్నిహేతవే । వేదాయవేదవేద్యాయతుహినాద్రిచరాయచ ॥ ౧౩ ॥ సునేత్రాయసునాసాయనమశ్శ్వేతశిఖాయతే । శ్వేతాశ్వాయనమస్తుభ్యంనమస్తేశ్వేతలోహిత ॥ ౧౪ ॥ ఓఙ్కారాయవిశేషాయనమోదున్దుభినేహర । శతరూపవిరూపాయహ్యనాథాయామరాయచ ॥ ౧౫ ॥ అరూపాయసురూపాయనమఃకేతుమతేనమః। సుకేశాయవికేశాయవిశోకాయకపర్దినే ॥ ౧౬॥ విపాశాయసుపాశాయనమస్తేపాపహారిణే । సుజాతాయహవిష్యాయసుబ్రహ్మణ్యాయసూరిణే ॥ ౧౭॥ సుముఖాయసువక్త్రాయదుర్దమాయదమా

యచ । కఙ్కాయకఙ్కరూపాయకఙ్కణీకృతపన్నగ ॥ ౧౮ ॥ సనకాయనమ
స్తుభ్యంసనన్దనసనాతన । సనత్కుమారసారఙ్గమారణాయనమోస్తుతే ॥ ౧౯ ॥
లోకాక్షిణేసుధామాయనమోవిరజసేసదా । శఙ్ఖపాలాయశఙ్ఖాయరజసేతమసే
నమః ॥ ౨౦ ॥ సారస్వతాయమేఘాయమేఘవాహనతేనమః । సువాహాయవివా
హాయవివాదవరదాయచ ॥ ౨౧ ॥ నమశ్శివాయరుద్రాయప్రధానాయనమోనమః ।
త్రిగుణాయనమస్తుభ్యంచతుర్వ్యూహాత్మనేనమః ॥ ౨౨ ॥ సంసారాయనమస్తుభ్యంన
మస్సంసారహేతవే । మోక్షాయమోక్షరూపాయమోక్షకర్త్రేనమోనమః ॥ ౨౩ ॥
ఆత్మనేఋషయేతుభ్యంస్వామినేవిష్ణవేనమః । నమోభగవతేతుభ్యంనాగానాంప
తయేనమః ॥ ౨౪ ॥ ఓఙ్కారాయనమస్తుభ్యంసర్వజ్ఞాయనమోనమః । సర్వాయ
చనమస్తుభ్యంనమోనారాయణాయచ ॥ ౨౫ ॥ నమోహిరణ్యగర్భాయఆదిదేవాయ
తేనమః । నమస్సర్గాప్రవర్గాయప్రజానాంవరహేతవే ॥ ౨౬ ॥ నమస్త్వజాయప
తయేప్రజానాంవ్యూహహేతవే । మహాదేవాయదేవానామీశ్వరాయనమోనమః ॥
అర్ధనారీశరీరాయఅనన్తాయచతేనమః । శర్వాయచనమస్తుభ్యంసత్యాయశమనా
యచ ॥ ౨౮ ॥ బ్రహ్మణేచైవభూతానాంక్షేత్రజ్ఞాయనమోనమః । మహాత్మనేనమ
స్తుభ్యంప్రజ్ఞారూపాయవైనమః ॥ ౨౯ ॥ చితయేచితిరూపాయస్మృతిరూపాయతేన
మః । జ్ఞానాయజ్ఞానగమ్యాయనమస్తేసంవిదేసదా ॥ ౩౦ ॥ శిఖరాయనమస్తుభ్యం
నీలకణ్ఠాయవైనమః । ఏకాదశవిభేదాయస్థాణవేతేనమస్సదా ॥ ౩౧ ॥ నమస్సూ
ర్యాయసోమాయభవాయభవహారిణే । యశస్కరాయదేవాయశఙ్కరాయేశ్వ
రాయచ ॥ ౩౨ ॥ నమోమ్బికాధిపతయేఉమాయాఃపతయేనమః । హిరణ్యబాహ
వేతుభ్యంనమస్తేహేమరేతసే ॥ ౩౩ ॥ నీలకేశాయవిత్తాయశితికణ్ఠాయతేనమః । క
పర్దినేనమస్తుభ్యంనాగాఙ్గాభరణాయచ ॥ ౩౪ ॥ వృషారూఢాయసర్వస్యహర్త్రే
కర్త్రేనమోనమః । వీరరామాతిరామాయరామనాథాయతేవిభో ॥ ౩౫ ॥ నమో
రాజాధిరాజాయరాజ్ఞామధిగతాయతే । నమఃపాలాధిపతయేపాలాశాకృన్త
తేనమః ॥ ౩౬ ॥ నమఃకేయూరభూషాయగోపతేతేనమోనమః । నమశ్శ్రీకణ్ఠనా
థాయనమోలికుచపాణయే ॥ ౩౭ ॥ భువనేశాయదేవాయవేదశాస్త్రనమోస్తుతే ।
సారఙ్గాయనమస్తుభ్యంరాజహంసాయతేనమః ॥ ౩౮ ॥ కనకాఙ్గదహారాయనమ
స్సర్పోపవీతినే । సర్పకుణ్డలమాలాయకటిసూత్రీకృతాహినే ॥ ౩౯ ॥ వేదగర్భాయ
గర్భాయవిశ్వగర్భాయతేశివ ॥ బ్రహ్మా ॥ విరరామేతిసంస్తుత్వాబ్రహ్మణాసహితో
హరిః ॥ ౪౦ ॥ ప్రభోస్తోత్రవరంపుణ్యంసర్వపాపప్రణాశనమ్ । యఃపఠేచ్ఛ్రావ
యేద్వాపిబ్రాహ్మణాన్వేదపారగాన్ ॥ ౪౧ ॥ సయాతిబ్రహ్మణోలోకేపాపకర్మ

రతోపివై। తస్మాత్సతేజ్జపేన్నిత్యం శాశ్వతమేధ్వా ద్విజాస్సదా ॥ ౪౨ ॥ సర్వపా
పవిశుద్ధ్యర్థం విష్ణునా సముదీరితమ్ ॥ ౪౨½ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే విష్ణుకృతపరమేశ్వ
రస్తోత్రకథనం నామ అష్టాదశోధ్యాయః.

శ్రీపరమేశ్వరకృతవిష్ణుప్రబోధనమ్. శ్రీ

సూతః ॥ అథోవాచ మహాదేవః ప్రీతోహం సురసత్తమౌ । పశ్యతాం మాం మ
హాదేవం భయం సర్వం విముచ్యతామ్ ॥ ౧ ॥ యువాం ప్రసూతౌ గాత్రాభ్యాం మమ
పూర్వం మహాబలౌ । అయం మే దక్షిణే పార్శ్వే బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥ ౨ ॥
వామే పార్శ్వే చ మే విష్ణుర్విశ్వాత్మా హృదయోద్భవః । ప్రీతోహం యువయోస్స
మ్యగ్వరం దద్మి యథేప్సితమ్ ॥ ౩ ॥ ఏవముక్త్వా తు తం విష్ణుం కరాభ్యాం పరమేశ్వరః।
పస్పర్శ సుభగాభ్యాం చ కృపయా చ కృపానిధిః ॥ ౪ ॥ తతః ప్రహృష్టమనసా ప్రణిపత్య మ
హేశ్వరమ్ । ప్రాహ నారాయణో నాథ లిఙ్గస్థం లిఙ్గవర్జితమ్॥ ౫॥ యది ప్రీతిస్సముత్ప
న్నా యది దేయో వరశ్చ నౌ । భక్తిర్భవతు నౌ నిత్యం త్వయి చావ్యభిచారిణీ॥ ౬॥ దేవః
ప్రదత్తవాన్దేవస్స్వాత్మన్యవ్యభిచారిణీమ్। బ్రహ్మణే విష్ణవే చైవ శ్రద్ధాం శీతాంశుభూష
ణః ॥ ౭ ॥ జానుభ్యామవనీం గత్వా పునర్నారాయణస్స్వయమ్। ప్రణిపత్య చ విశ్వే
శం ప్రాహ మన్దతరం వశీ ॥ ౮ ॥ ఆవయోర్దేవ దేవేశ వివాదమతిశోభనమ్ । ఇహాగ
తో భవాన్యస్మాద్వివాదశమనాయ నౌ ॥ ౯ ॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా పునః ప్రాహ
హరో హరిమ్ । ప్రణిపత్య స్థితం మూర్ధ్నా కృతాఞ్జలిపుటం స్మయన్ ॥ మహాదేవః ॥
ప్రళయస్థితిసర్గాణాం కర్తా త్వం ధరణీపతే। వత్స వత్స హరే విష్ణో పాలయైతచ్చరాచరమ్॥
త్రిధా భిన్నో హ్యహం విష్ణో బ్రహ్మవిష్ణుశివాఖ్యయా । సర్గరక్షాలయగుణైర్నిష్కళః
పరమేశ్వరః॥౧౨॥ సమ్మోహం త్యజ భో విష్ణో పాలయైనం పితామహమ్ । పాద్మేభవి
ష్యతి సుతః కల్పే తవ పితామహః ॥ ౧౩॥ తదా ద్రక్ష్యసి మాం చైవం సోపి ద్రక్ష్యతి పద్మజః।
ఏవముక్త్వా స భగవాంస్తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౧౪ ॥ తదా ప్రభృతి లోకేషు లిఙ్గా
ర్చా సుప్రతిష్ఠితా । లిఙ్గవేదీ మహాదేవీ లిఙ్గం సాక్షాన్మహేశ్వరః॥ ౧౫ ॥ లయనాల్లిఙ్గ
మిత్యుక్తం తత్రైవ నిఖిలం సురాః। యస్తు లైఙ్గం పఠేన్నిత్యమాఖ్యానం లిఙ్గసన్నిధౌ॥౧౬॥
స యాతి శివతాం విప్రో నాత్ర కార్యా విచారణా॥౧౬½॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పరమేశ్వరకృతవిష్ణుప్రబోధనం నామ
ఏకోనవింశోధ్యాయః.

శ్రీవిష్ణునాభికమలాద్బ్రహ్మావిర్భావః

ఋషయః ॥ కథం పాద్మే పురా కల్పే బ్రహ్మా పద్మోద్భవోఽభవత్ । భవం చ దృ
ష్టవాంస్తేన బ్రహ్మణా పురుషోత్తమః ॥ ౧ ॥ ఏతత్సర్వం విశేషేణ సాంప్రతం వక్తుమ
ర్హసి ॥ సూతః ॥ ఆసీదేకార్ణవం ఘోరమవిభాగం తమోమయమ్ ॥ ౨ ॥ మధ్యే
చైకార్ణవే తస్మిఞ్ఛఙ్ఖచక్రగదాధరః । నీలజీమూతసఙ్కాశః కిరీటీ శ్రీపతిర్హరిః ॥ ౩ ॥
నారాయణముఖోద్గీర్ణః సర్వాత్మా పురుషోత్తమః । అష్టబాహుర్మహావక్షా లోకానాం
యోనిరుచ్యతే ॥ ౪ ॥ కిమప్యచిన్త్యం యోగాత్మా యోగమాస్థాయ యోగవిత్ ।
ఫణాసహస్రకలితం తమప్రతిమవర్చసమ్ ॥ ౫ ॥ మహాభోగపతేర్భోగం సాధ్వాస్తీ
ర్య మహోచ్ఛ్రియమ్ । తస్మిన్మహతి పర్యఙ్కే శేతే చైకార్ణవే ప్రభుః ॥ ౬ ॥ ఏవం
తత్ర శయానేన విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా । ఆత్మారామేణ క్రీడార్థం లీలయాఽక్లిష్టకర్మణా ॥
శతయోజనవిస్తీర్ణం తరుణాదిత్యసన్నిభమ్ । వజ్రదణ్డం మహోత్సేధం నాభ్యాం సృ
ష్టం తు పుష్కరమ్ ॥ ౮ ॥ తస్యైవం క్రీడమానస్య సమీపం దేవమీఢుషః । హేమగర్భా
ణ్డజో బ్రహ్మా రుక్మవర్ణో హ్యతీన్ద్రియః ॥ ౯ ॥ చతుర్వక్త్రో విశాలాక్షః సమాగమ్య
యదృచ్ఛయా । శ్రియా యుక్తేన దివ్యేన సుశుభేన సుగన్ధినా ॥ ౧౦ ॥ క్రీడమానం చ
పద్మేన దృష్ట్వా బ్రహ్మా శుభేక్షణమ్ । సవిస్మయమథాగమ్య సౌమ్యసమ్పన్నయా గిరా ॥
ప్రోవాచ కో భవాఞ్ఛేతే హ్యాశ్రితో మధ్యమమ్భసామ్ । అథ తస్యాచ్యుతః శ్రుత్వా
బ్రహ్మణస్తు శుభం వచః ॥ ౧౨ ॥ ఉదతిష్ఠత పర్యఙ్కాద్విస్మయోత్ఫుల్లలోచనః ।
ప్రత్యువాచోత్తరం చైవ కల్పే కల్పే ప్రతిశ్రయః ॥ ౧౩ ॥ కర్తవ్యం చ కృతం చైవ క్రియతే
యచ్చ కిఞ్చన । ద్యౌరన్తరిక్షం భూశ్చైవ పరం పదమహం భువః ॥ ౧౪ ॥ తమేవము
క్త్వా భగవాన్విష్ణుః పునరథాబ్రవీత్ । కస్త్వం ఖలు సమాయాతః సమీపం భగవాన్కు
తః ॥ ౧౫ ॥ క్వ వా భూయశ్చ గన్తవ్యం కుత్ర వా తే ప్రతిశ్రయః । కో భవాన్విశ్వమూ
ర్తిర్వై కర్తవ్యం కిఞ్చ తే మయా ॥ ౧౬ ॥ ఏవం బ్రువన్తం వైకుణ్ఠం ప్రత్యువాచ పితా
మహః । మాయయా మోహితః శమ్భోరవిజ్ఞాయ జనార్దనమ్ ॥ ౧౭ ॥ మాయయా మో
హితం దేవమవిజ్ఞాతం మహాత్మనః । యథా భవాంస్తథైవాహమాదికర్తా ప్రజాపతిః ॥
సవిస్మయవచః శ్రుత్వా బ్రహ్మణో లోకతన్త్రిణః । అనుజ్ఞాతశ్చ తేనాథ వైకుణ్ఠో విశ్వ
సమ్భవః ॥ ౧౯ ॥ కౌతూహలాన్మహాయోగీ ప్రవిష్టో బ్రహ్మణో ముఖమ్ । ఇమాన
ష్టాదశ ద్వీపాన్త్ససముద్రాన్త్సపర్వతాన్ ॥ ౨౦ ॥ ప్రవిశ్య సుమహాతేజాశ్చాతు
ర్వర్ణ్యసమాకులాన్ । బ్రహ్మణస్తమ్బపర్యన్తాన్సప్తలోకాన్సనాతనాన్ ॥ ౨౧ ॥
బ్రహ్మణస్తూదరే దృష్ట్వా సర్వాన్విష్ణుర్మహాభుజః । అహోఽస్య తపసో వీర్యమిత్యుక్త్వా
చ పునః పునః ॥ ౨౨ ॥ అటిత్వా వివిధాన్లోకాన్విష్ణుర్నానావిధాశ్రయాన్ । తతో వర్ష
సహస్రాన్తే నాన్తం హి దదృశే యదా ॥ ౨౩ ॥ తదాస్య వక్త్రాన్నిష్క్రమ్య పన్నగే
న్ద్రనికేతనః । నారాయణో జగద్ధాతా పితామహమథాబ్రవీత్ ॥ ౨౪ ॥ భగవా

నాదిరన్తశ్చమధ్యంకాలోదిశానభః । నాహమన్తంప్రపశ్యామిఉదరస్యతవానఘ ॥
ఏవముక్త్వాబ్రవీద్భూయఃపితామహమిదంహరిః । భగవానేవమేవాహంశాశ్వతం
హిమమోదరమ్ ॥ ౨౬ ॥ ప్రవిశ్యలోకాన్పశ్యైతాననౌపమ్యాన్సురోత్తమ । తతః
ప్రహ్లాదినీంవాణీంశ్రుత్వాతస్యాభినన్ద్యచ ॥ ౨౭ ॥ శ్రీపతేరుదరంభూయఃప్రవివేశ
పితామహః । తానేవలోకాన్గర్భస్థానపశ్యత్సత్యవిక్రమః ॥ ౨౮ ॥ పర్యటిత్వాతుదే
వస్యదదృశేన్తంనవైహరేః । జ్ఞాత్వాగతంతస్యపితామహస్యద్వారాణిసర్వాణిపి
ధాయవిష్ణుః ॥ ౨౯ ॥ విభుర్మనఃకర్తుమియేషచాశుసుఖంప్రసుప్తోహమితిప్రచిన్త్య ।
తతోద్వారాణిసర్వాణిపిహితానిసమీక్ష్యచ ॥ ౩౦ ॥ సూక్ష్మంకృత్వాత్మనోరూపం
నాభ్యాంద్వారమవిన్దత । పద్మసూత్రానుసారేణఅన్వపశ్యత్పితామహః ॥ ౩౧ ॥
ఉజ్జహారాత్మనోరూపంపుష్కరాచ్చతురాననః । విరరాజారవిన్దస్థఃపద్మగర్భసమ
ద్యుతిః ॥ ౩౨ ॥ బ్రహ్మాస్వయమ్భూర్భగవాన్జగద్యోనిఃపితామహః । ఏతస్మిన్నన్త
రేతాభ్యామేకైకస్యతుకృత్స్నశః ॥ ౩౩ ॥ వర్తమానేతుసఙ్ఘర్షేమధ్యేతస్యార్ణవస్య
తు । కుతోప్యపరిమేయాత్మాభూతానాంప్రభురీశ్వరః ॥ ౩౪ ॥ శూలపాణిర్మహాదే
వోహేమపీతామ్బరచ్ఛదః । ఆగచ్ఛద్యత్రసోనన్తోనాగభోగపతిర్హరిః ॥ ౩౫ ॥ శీ
ఘ్రంవిక్రమతస్తస్యపద్భ్యామాక్రాన్తపీడితాః । ఉద్భూతాస్తూర్ణమాకాశేపృథులా
స్తోయబిన్దవః ॥ ౩౬ ॥ అత్యుష్ణశ్చాతిశీతశ్చవాయుస్తత్రవవౌపునః । తద్దృష్ట్వామ
హదాశ్చర్యంబ్రహ్మావిష్ణుమభాషత ॥ ౩౭ ॥ అబ్బిన్దవశ్చశీతోష్ణాఃకమ్పయన్త్యమ్బు
జంభృశమ్ । ఏతన్మేసంశయంబ్రూహికింవాన్యత్రచికీర్షసి ॥ ౩౮ ॥ ఏతదేవంవిధంవా
క్యంపితామహముఖోద్గతమ్ । శ్రుత్వాప్రతిమకర్మాహిభగవానసురాన్తకృత్ ॥ ౩౯ ॥
కిన్నుఖల్వత్రమేనాభ్యాంభూతమన్యత్కృతాలయమ్ । వదతిప్రియమత్యర్థంమన్యు
శ్చాస్యమయాకృతః ॥ ౪౦ ॥ ఇత్యేవంమనసాధ్యాత్వాప్రత్యువాచేదముత్తరమ్ ।
కిమత్రభగవానద్యపుష్కరేజాతసమ్భ్రమః ॥ ౪౧ ॥ కింమయాచకృతందేవయన్మాం
ప్రియమనుత్తమమ్ । భాషసేపురుషశ్రేష్ఠకిమర్థంబ్రూహితత్త్వతః ॥ ౪౨ ॥ ఏవం
బ్రువాణందేవేశంలోకయాత్రానుగంతతః । ప్రత్యువాచామ్బుజాభాక్షంబ్రహ్మావేద
నిధిఃప్రభుః ॥ ౪౩ ॥ యోసౌతవోదరంపూర్వంప్రవిష్టోహంత్వదిచ్ఛయా । యథామ
మోదరేలోకాస్సర్వేదృష్టాస్త్వయాప్రభో ॥ ౪౪ ॥ తథైవదృష్టాఃకార్త్స్న్యేనమ
యాలోకాస్తవోదరే । తతోవర్షసహస్రాత్తుఉపావృత్తస్యమేనఘ ॥ ౪౫ ॥ త్వయా
మత్సరభావేనమాంవశీకర్తుమిచ్ఛతా । ఆశుద్వారాణిసర్వాణిపిహితానిసమన్తతః ॥
తతోమయామహాభాగసఞ్చిన్త్యస్వేనతేజసా । లబ్ధోనాభిప్రదేశేనపద్మసూత్రాద్విని
ర్గమః ॥ ౪౬ ॥ మాభూత్తేమనసోల్పోపివ్యాఘాతోయంకథంచన । ఇత్యేషానుగతి
ర్విష్ణోకార్యాణామాపసర్పిణీ ॥ ౪౭ ॥ యన్మయానన్తరంకార్యంబ్రూహికింకరవా
ణ్యహమ్ । తతఃపరమమేయాత్మాహిరణ్యకశిపోరిపుః ॥ ౪౮ ॥ అనవద్యాంప్రియాం

మిష్టాంశివాంవాణీంపితామహాత్ । శ్రుత్వావిగతమాత్సర్యంవాక్యమస్మైదదౌహ
రిః॥ ౫౦ ॥ నహ్యేవమీదృశంకార్యంమయాధ్యవసితంతవ । త్వాంబోధయితుకా
మేనక్రీడాపూర్వంయదృచ్ఛయా ॥ ౫౧ ॥ ఆశుద్వారాణిసర్వాణిఘటితానిమయా
త్మనః। నతేన్యథావగన్తవ్యంమాన్యఃపూజ్యశ్చమేభవాన్ ॥ ౫౨ ॥ సర్వంమర్షయక
ల్యాణయన్మయాపకృతంతవ। అస్మాన్మయోహ్యమానస్త్వంపద్మాదవతరప్రభో॥౫౩॥
నాహంభవన్తంశక్నోమిసోఢుంతేజోమయంగురుమ్ । సహోవాచవరంబ్రూహి
పద్మాదవతరప్రభో ॥ ౫౪ ॥ పుత్రోభవమమారిఘ్నముదంప్రాప్స్యసిశోభనామ్। స
ద్భావవచనంబ్రూహిపద్మాదవతరప్రభో ॥ ౫౫ ॥ సత్వంచనోమహాయోగీత్వమీ
డ్యఃప్రణవాత్మకః। అద్యప్రభృతిసర్వేశశ్వేతోష్ణీషవిభూషితః॥౫౬॥ త్వంపద్మయో
నిరిత్యేవంఖ్యాతోనామ్నాభవిష్యసి । పుత్రోమేత్వంభవబ్రహ్మన్సప్తలోకాధిపప్ర
భో॥౫౭॥ తతస్సభగవాన్దేవోవరందత్వాకిరీటినే।ఏవంభవతుచేత్యుక్త్వాప్రీతాత్మాగ
తమత్సరః॥౫౮॥ప్రత్యాసన్నమథాయాన్తంబాలార్కాభంమహాననమ్। భవమత్య
ద్భుతందృష్ట్వానారాయణమథాబ్రవీత్ ॥ ౫౯॥ అప్రమేయోమహావక్త్రోదంష్ట్రీధ్వ
స్తశిరోరుహః।దశబాహుస్త్రిశూలాఙ్కోనయనైర్విశ్వతస్థితః ॥ ౬౦॥ లోకప్రభు
స్స్వయంసాక్షాద్వికృతోముఞ్జమేఖలీ ।మేఢ్రేణోర్ధ్వేనమహతానర్దమానోతిభైరవ
మ్॥ ౬౧॥కఃఖల్వేషపుమాన్విష్ణోతేజోరాశిర్మహాద్యుతిః। వ్యాప్యసర్వాదిశోద్యాంచ
ఇతఏవాభివర్తతే॥ తేనైవముక్తోభగవాన్విష్ణుర్బ్రహ్మాణమబ్రవీత్ । పద్భ్యాంతలని
పాతేనయస్యవిక్రమతోర్ణవే॥ ౬౩ ॥ వేగేనమహతాకాశేప్లావితాశ్చజలాశయాః।
స్థూలాద్భిర్విశ్వతోత్యర్థంసిచ్యసేపద్మసమ్భవ॥౬౪॥ ఘ్రాణజేనచవాతేనకమ్ప్యమా
నంత్వయాసహ । దోధూయతేమహాపద్మంస్వచ్ఛన్దంమమనాభిజమ్॥ ౬౫॥సమాగ
తోభవానీశోహ్యనాదిశ్చాన్తకృత్ప్రభుః । భవానహంచస్తోత్రేణఉపతిష్ఠావగోధ్వ
జమ్ ॥ ౬౬ ॥ తతఃక్రుద్ధోమ్బుజాభాక్షంబ్రహ్మాప్రోవాచకేశవమ్ । భవాననూన
మాత్మానంవేత్తిలోకప్రభుంవిభుమ్ ॥ ౬౭ ॥ బ్రహ్మాణంలోకకర్తారంమాంనవేత్సిస
నాతనమ్ । కోహ్యసౌశఙ్కరోనామఆవయోర్వ్యతిరిచ్యతే ॥ ౬౮॥ తస్యతత్క్రో
ధజంవాక్యంశ్రుత్వాహరిరభాషత।మామైవంవదకల్యాణపరివాదంమహాత్మనః॥౬౯॥
మహాయోగేన్ద్రనోధర్మోదురాధర్షోవరప్రదః । హేతురస్యాథజగతఃపురాణపురుషో
వ్యయః ॥ ౭౦ ॥ బీజీఖల్వేషబీజానాంజ్యోతిరేకఃప్రకాశతే । బాలక్రీడనకైర్దేవఃక్రీ
డతేశఙ్కరస్స్వయమ్॥ ౭౧॥ప్రధానమవ్యయోయోనిరవ్యక్తంప్రకృతిస్తమః। మమచై
తానినామానినిత్యంప్రసవధర్మిణః ॥ ౭౨ ॥ యఃకస్సఇతిదుఃఖార్తైర్దృశ్యతేయతిభిశ్శి
వః। ఏషబీజీభవాన్బీజమహంయోనిస్సనాతనః॥ ౭౩ ॥ సఏవముక్తోవిశ్వాత్మాబ్రహ్మా
విష్ణుమపృచ్ఛత । భవాన్యోనిరహంబీజంకథంబీజీమహేశ్వరః॥ ౭౪ ॥ ఏతన్మేసూక్ష్మ

మవ్యక్తంసంశయంఛేత్తుమర్హసి । జ్ఞాత్వాతువివిధోత్పత్తిం బ్రహ్మణోలోకతన్త్రి
ణః ॥ ౭౫ ॥ ఇమంపరమసాదృశ్యంప్రశ్నమభ్యవదద్ధరిః। అస్మాన్మహత్తరంభూతం
గుహ్యాన్యన్నవిద్యతే ॥ ౭౬ ॥ మహతఃపరమంధామశివమధ్యాత్మినాంపదమ్। ద్వి
విధంచైవమాత్మానంప్రవిభజ్యవ్యవస్థితః ॥ ౭౭ ॥ నిష్కళస్తత్రయోవ్యక్తస్సకలశ్చ
మహేశ్వరః। అస్యమాయావిధిజ్ఞస్యఅగమ్యగహనస్యచ ॥ ౭౮ ॥ పురాలిఙ్గోద్భ
వంబీజం ప్రథమంత్వాదిసర్గికమ్ । మమయోనౌసమాయుక్తం తద్బీజంకాల పర్య
యాత్ ॥ ౭౯ ॥ హిరణ్మయమకూపారేయోన్యామణ్డమజాయత। శతానిదశవర్షా
ణామణ్డమప్సుప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౮౦ ॥ అన్తేవర్షసహస్రస్యవాయునాతద్ద్విధాకృతమ్। క
పాలమేకంద్యౌర్జజ్ఞేకపాలమపరంక్షితిః॥ ౮౧॥ ఉల్బంతస్యమహోత్సేధోయోసౌ
కనకపర్వతః। తతశ్చప్రతిసన్ధ్యాత్మాదేవదేవోవరఃప్రభుః ॥ ౮౨ ॥ హిరణ్యగర్భోభ
గవాంస్త్వభిజజ్ఞేచతుర్ముఖః।ఆతారార్కేన్దునక్షత్రంశూన్యంలోకమవేక్ష్యచ॥౮౩॥
కోహమిత్యపిచధ్యాతేకుమారాస్తేభవంస్తదా। ప్రియదర్శనాస్తుయతయోయతీనాం
పూర్వజాస్తవ॥౮౪॥భూయోవర్షసహస్రాన్తేతతఏవాత్మజాస్తవ। భువనానలసఙ్కా
శాఃపద్మపత్రాయతేక్షణాః॥ ౮౫ ॥ శ్రీమాన్సనత్కుమారశ్చ ఋభుశ్చైవోర్ధ్వ
రేతసౌ । సనకస్సనాతనశ్చైవతథైవచసనన్దనః ॥ ౮౬ ॥ ఉత్పన్నాస్సమకాలన్తే
బుద్ధ్యాతీన్ద్రియదర్శనాః। ఉత్పన్నాఃప్రతిభాత్మానోజగతాంస్థితిహేతవః॥౮౭॥నార
ప్స్యన్తేచకర్మాణితాపత్రయవివర్జితాః । అల్పసౌఖ్యంబహుక్లేశంజరాశోకసమ
న్వితమ్ ॥ ౮౮ ॥ జీవనంమరణంచైవసమ్భవశ్చపునఃపునః । అల్పభూతంసుఖంస్వ
ర్గేదుఃఖానినరకేతథా॥ ౮౯ ॥ విదిత్వాచాగమంసర్వమవశ్యంభవితవ్యతామ్। ఋ
భుంసనత్కుమారంచదృష్ట్వాతవవశేస్థితౌ ॥ ౯౦ ॥ త్రయస్తుత్రీన్గుణాన్హిత్వాచా
త్మజాస్సనకాదయః । వైవర్తేనతుజ్ఞానేనప్రవృత్తాస్తేమహౌజసః॥ ౯౧ ॥ తతస్తేషు
ప్రవృత్తేషుసనకాదిషువైత్రిషు । భవిష్యసిఃమూఢస్త్వంమాయయాశఙ్కరస్యతు॥
ఏవంకల్పేతువైవర్తేసంజ్ఞానశ్యతితేనఘ। కల్పేశేషాణిభూతానిసూక్ష్మాణిపార్థివాని
చ ॥ ౯౩ ॥ సర్వేషామైశ్వరీమాయాజాగృతిస్సముదాహృతా । యథైషపర్వతో
మేరుర్దేవలోకోహ్యుదాహృతః ॥ ౯౪ ॥ తస్యచేదంహిమాహాత్మ్యంవిద్ధిదేవవరస్య
హ। జ్ఞాత్వాచేశ్వరసద్భావంజ్ఞాత్వామామమ్బుజేక్షణమ్ ॥ ౯౫ ॥ మహాదేవం
మహాభూతంభూతానాంవరదంప్రభుమ్ । ప్రణవేనాథసామ్నాతు నమస్కృత్యజగ
ద్గురుమ్ ॥ ౯౬ ॥ త్వాంచమాంచైవసఙ్క్రుద్ధోనిశ్వాసాన్నిర్దహేదయమ్ । ఏవం

జ్ఞాత్వామహాయోగమభ్యుత్తిష్ఠన్మహాబలమ్ ॥ ౯౮ ॥ అహంత్వామగ్రతఃకృత్వాప్తో
ష్యామ్యనలసప్రభమ్॥౯౯॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగేవిష్ణునాభికమలా
ద్బ్రహ్మోవిర్భావకథనంనామవింశోఽధ్యాయః

శ్రీబ్రహ్మనారాయణకృతశివస్తుతిః.

సూతః ॥ బ్రహ్మాణమగ్రతఃకృత్వాతతస్సగరుడధ్వజః । అతీతైశ్చభవిష్యై
శ్చవర్తమానైస్తథైవచ ॥ ౧ ॥ నామభిశ్ఛన్దసైశ్చైవఇదంస్తోత్రముదీరయత్ ॥
విష్ణుః ॥ నమస్తుభ్యంభగవతేసువ్రతానన్తతేజసే ॥ ౨॥ నమఃక్షేత్రాధిపతయేబీజి
నేశూలినేనమః । సుమేఢ్రాయోర్ధ్వమేఢ్రాయదణ్డినేరూక్షరేతసే ॥ ౩॥ నమో
జ్యేష్ఠాయశ్రేష్ఠాయపూర్వాయప్రథమాయచ । నమోమాన్యాయపూజ్యాయస
ద్యోజాతాయవైనమః ॥ ౪ ॥ గహ్వరాయఘటేశాయవ్యోమచీరామ్బరాయచ ।
నమస్తేహ్యస్మదాదీనాంభూతానాంప్రభవేనమః ॥ ౫ ॥ వేదానాంప్రభవేచైవస్మృ
తీనాంప్రభవేనమః।ప్రభవేకర్మదానానాంద్రవ్యాణాంప్రభవేనమః॥ ౬॥ నమోయో
గస్యప్రభవేసాఙ్ఖ్యస్యప్రభవేనమః । నమోధ్రువనిబద్ధానామృషీణాంప్రభవేనమః॥
ఋక్షాణాంప్రభవేతుభ్యంగ్రహాణాంప్రభవేనమః । వైద్యుతాశనిమేఘానాం గర్జిత
ప్రభవేనమః ॥ ౭ ॥ మహోదధీనాంప్రభవేద్వీపానాంప్రభవేనమః । అద్రీణాం
ప్రభవేచైవవర్షాణాంప్రభవేనమః ॥ ౯ ॥ నమోనదీనాం ప్రభవేనదానాం ప్రభవేన
మః । మహౌషధీనాంప్రభవేవృక్షాణాంప్రభవేనమః ॥ ౧౦ ॥ ధర్మవృక్షాయధ
ర్మాయస్థితీనాంప్రభవేనమః । ప్రభవేచపరార్ధస్యపరస్య ప్రభవేనమః ॥ ౧౧ ॥ న
మోరసానాంప్రభవేకాలానాంప్రభవేనమః । క్షణానాం ప్రభవేచైవలవానాంప్ర
భవేనమః ॥ ౧౨ ॥ అహోరాత్రార్ధమాసానాంమాసానాం ప్రభవేనమః । ఋ
తూనాంప్రభవేతుభ్యంసఙ్ఖ్యాయాఃప్రభవేనమః॥ ౧౩ ॥ ప్రభవేచాపరార్ధస్యపరా
ర్ధప్రభవేనమః । నమఃపురాణప్రభవేసర్గాణాంప్రభవేనమః ॥ ౧౪ ॥ మన్వన్త
రాణాంప్రభవేయోగస్యప్రభవేనమః। చతుర్విధస్యసర్గస్యప్రభవేఽనన్తచక్షుషే॥
కల్పోదయనిబద్ధానాంవార్తానాంప్రభవేనమః । నమోవిశ్వస్యప్రభవేబ్రహ్మాధిపత
యేనమః ॥ ౧౫ ॥ విద్యానాంప్రభవేచైవవిద్యాధిపతయేనమః । నమోవ్రతాధిపత
యేవ్రతానాంప్రభవేనమః॥౧౬ ॥ మన్త్రాణాంప్రభవేతుభ్యంమన్త్రాధిపతయేనమః।
పితౄణాంపతయేచైవపశూనాం పతయేనమః ॥ ౧౭ ॥ వాగ్వృషాయనమస్తుభ్యం
పురాణవృషభాయచ । నమఃపశూనాంపతయేగోవృషేన్ద్రధ్వజాయచ॥౧౮॥ప్రజా
పతీనాంపతయేసిద్ధీనాంపతయేనమః । దైత్యదానవసఙ్ఘానాంరక్షసాం పతయేనమః॥

గన్ధర్వాణాంచపతయేయక్షాణాంపతయేనమః । గరుడోరగసర్పాణాంపక్షిణాంపత
యేనమః ॥ ౨౧ ॥ సర్వగుహ్యపిశాచానాంగుహ్యాధిపతయేనమః । గోకర్ణాయచగో
ప్త్రేచశఙ్కుకర్ణాయవైనమః ॥ ౨౨ ॥ వరాహాయాప్రమేయాయఋక్షాయవిర
జాయచ । నమోసురాణాంపతయేగణానాంపతయేనమః ॥ ౨౩ ॥ అమ్భసాంపత
యేచైవఓజసాంపతయేనమః । నమోస్తులక్ష్మీపతయేశ్రీపతేభూపతేనమః॥ ౨౪॥ బ
లాబలసమూహాయఅక్షోభ్యక్షోభణాయచ । దీప్తశృఙ్గైకశృఙ్గాయవృషభాయకకు
ద్మినే ॥ ౨౫ ॥ నమస్స్థైర్యాయవపుషేతేజసానువ్రతాయచ । అతీతాయభవిష్యా
యవర్తమానాయవైనమః ॥ ౨౬ ॥ సువర్చసేచవీర్యాయశూరాయహ్యజితాయ
చ । వరదాయవరేణ్యాయపురుషాయమహాత్మనే॥ ౨౭ ॥ నమోభూతాయభవ్యా
యమహతేచావ్యయాయచ । జనాయచనమస్తుభ్యంతపసేవరదాయచ॥౨౮॥అణవే
మహతేచైవనమస్సర్వగతాయచ । నమోబన్ధాయమోక్షాయస్వర్గాయనరకాయ
చ ॥ ౨౯ ॥ నమోభవాయదేవాయఇజ్యాయయాజకాయచ। ప్రత్యుదీర్ణాయదీప్తా
యతత్త్వాయాతిగుణాయచ॥ ౩౦ ॥ నమఃపాశాయశస్త్రాయనమస్త్వాభరణాయ
చ । హుతాయఉపహూతాయప్రహుతప్రాశితాయచ॥ ౩౧ ॥ నమోస్త్విష్టాయ
పూర్తాయఅగ్నిష్టోమద్విజాయచ । సదస్యాయనమశ్చైవదక్షిణా వభృథాయచ ॥
అహింసాయాప్రలోభాయపశుమన్త్రౌషధాయచ । నమఃపుష్టిప్రదానాయసుశీలా
యసుశీలినే ॥ ౩౩ ॥ జరాసిద్ధినమస్తుభ్యఙ్గుయసేవరదాయచ।అధరేమహతశ్చైవ
నమస్సస్తుపతాయచ ॥ ౩౪ ॥ నమశ్ఛన్ద్రియపత్రాణాంలేలిహానాయస్రగ్విణే । వి
శ్వాయవిశ్వరూపాయవిశ్వతశ్శిరసేనమః ॥ ౩౫ ॥ సర్వతఃపాణిపాదాయరుద్రా
యాప్రతిమాయచ । నమోహవ్యాయకవ్యాయహవ్యవాహాయవైనమః॥ ౩౬॥నమ
స్సిద్ధాయమేధ్యాయఇష్టాయేజ్యాపరాయచ । సువీరాయసుఘోరాయఅక్షోభ్యక్షో
భణాయచ॥ ౩౭॥ సుప్రభాయసుమేధాయదీప్తాయభాస్కరాయచ । నమోబుద్ధా
యశుద్ధాయవిస్తృతాయమతాయచ॥ ౩౮ ॥ నమస్స్థూలాయసూక్ష్మాయదృశ్యాయా
దృశ్యాయసర్వశః । వర్షతేజ్వలతేచైవవాయవేశిశిరాయచ॥ ౩౯ ॥ నమస్తేవక్రకే
శాయఊరువక్షశ్శిఖాయచ । నమోనమస్సువర్ణాయతపనీయనిభాయచ॥ ౪౦ ॥విరూ
పాక్షాయలిఙ్గాయ పిఙ్గళాయమహౌజసే । వృష్టిఘ్నాయనమస్తుభ్యంనమస్సౌ
మ్యేక్షణాయచ ॥ ౪౧ ॥ నమోధూమ్రాయశ్వేతాయకృష్ణాయలోహితాయచ।పి
శితాయపిశఙ్గాయపీతాయచనిషఙ్గిణే ॥ ౪౨ ॥ నమస్తేసవిశేషాయనిర్విశేషాయవై
నమః । నమఈడ్యాయపూజ్యాయఉపజీవ్యాయవైనమః॥౪౩॥నమఃక్షేమ్యాయవృ
ద్ధాయవత్సలాయనమోనమః। నమోభూతాయసత్యాయసత్యాసత్యాయవైనమః॥
నమోవైపద్మవర్ణాయమృత్యుఘ్నాయచమృత్యవే । నమోగౌరాయశ్యామాయ

క్రద్రవేలోహితాయచ ॥ ౪౫ ॥ మహాసన్ధ్యాభ్రవర్ణాయచారుదీప్తాయదీక్షిణేనమః
కమలహస్తాయదిగ్వాసాయకపర్దినే ॥ ౪౬ ॥ అప్రమాణాయసర్వాయ అవ్యయా
యామరాయచ । నమోరూపాయగన్ధాయశాశ్వతాయాతుతాయచ ॥ ౪౭ ॥ పుర
స్తాద్బృంహతేచైవవిభ్రాన్తాయకృతాయచ । దుర్గమాయమహేశాయక్రోధాయ
కపిలాయచ ॥ ౪౮ ॥ తర్క్యతర్క్యశరీరాయబలినేరంహసాయచ । సికత్యా
యప్రవాహ్యాయస్థితాయప్రసృతాయచ ॥ ౪౯ ॥ సుమేధసేకులాలాయనమస్తేశశి
ఖణ్డినే । చిత్రాయచిత్రవేషాయచిత్రవర్ణాయమేధసే ॥ ౫౦ ॥ చేకితానాయతుష్టా
యనమస్తేనిహితాయచ । నమఃక్షాన్తాయదాన్తాయవజ్రసంహననాయచ ॥ ౫౧ ॥ ర
క్షోఘ్నాయవిషఘ్నాయశితికణ్ఠోర్ధ్వమన్యవే । లేలిహాయకృతాన్తాయతిగ్మాయుధ
ధరాయచ ॥ ౫౨ ॥ ప్రమోదాయసమ్మోదాయయతివేద్యాయతేనమః। అనామయా
యశర్వాయమహాకాలాయవైనమః ॥ ౫౩ ॥ ప్రణవప్రణవేశాయభక్తానాంశర్మదాయ
చ । మృగవ్యాధాయదక్షాయదక్షయజ్ఞాన్తకాయచ ॥ ౫౪ ॥ సర్వభూతాత్మభూ
తాయసర్వేశాతిశయాయచ । పురఘ్నాయసుశస్త్రాయధన్వినేథపరశ్వధే ॥ ౫౫ ॥ పూ
షదన్తవినాశాయభగనేత్రాన్తకాయచ। కామదాయవరిష్ఠాయకామాఙ్గదహనాయ
చ ॥ ౫౬ ॥ రఙ్గేకరాళవక్త్రాయనాగేన్ద్రవదనాయచ । దైత్యానామన్తకేశాయ
దైత్యాక్రన్దకరాయచ ॥ ౫౭ ॥ హిమఘ్నాయచతీక్ష్ణాయఆర్ద్రచర్మధరాయచ। శ్మ
శానరతినిత్యాయనమోస్తూల్ముకధారిణే ॥ ౫౮ ॥ నమస్తేప్రాణపాలాయముణ్డమా
లాధరాయచ । ప్రహీణశోకైర్వివిధైర్భూతైఃపరివృతాయచ ॥ ౫౯ ॥ నరనారీశరీ
రాయదేవ్యాఃప్రియకరాయచ । జటినేముణ్డినేచైవవ్యాళయజ్ఞోపవీతినే ॥ ౬౦ ॥ న
మోస్తునృత్యశీలాయఉపనృత్యప్రియాయచ । మన్యవేగీతశీలాయమునిభిర్గాయతేన
మః ॥ ౬౧ ॥ కటంకటాయతిగ్మాయఅప్రియాయప్రియాయచ । విభీషణాయభీష్మాయ
భగప్రమథనాయచ ॥ ౬౨ ॥ సిద్ధసఙ్ఘానుగీతాయమహాభాగాయవైనమః । నమో
ముక్తాట్టహాసాయక్ష్వేడితాస్ఫోటితాయచ ॥ ౬౩ ॥ నర్దతేకూజతేచైవనమఃప్రము
దితాత్మనే । నమోమృడాయశ్వసతేధావతేధిష్ఠితేనమః ॥ ౬౪ ॥ ధ్యాయతేజృ
మ్భతేచైవరుదతేద్రవతేనమః।వల్గతేక్రీడతేచైవలమ్బోదరశరీరిణే ॥ ౬౫ ॥ నమో
కృత్యాయముణ్డాయచణ్డాయవికటాయచ । నమఉన్మత్తదేహాయకిఙ్కిణీకాయవైన
మః ॥ ౬౬ ॥ నమోవికృతవేషాయక్రూరాయామర్షణాయచ। అప్రమేయాయగో
ప్త్రేచదీప్తాయత్రిగుణాయచ ॥ ౬౭ ॥ వామప్రియాయవామాయచూడామణిధ
రాయచ । నమస్తోకాయతనవేగుణైరప్రమితాయచ ॥ ౬౮ ॥ నమోగుణ్యాయగు
హ్యాయఅగమ్యాగమనాయచ । లోకధాత్రీత్వియంభూమిఃపాదౌసజ్జనసేవితౌ ॥
సర్వేషాంసిద్ధియోగానామధిష్ఠానంతవోదరమ్ । మధ్యేన్తరిక్షంవిస్తీర్ణంతారాగణ
విభూషితమ్ ॥ ౭౦ ॥ స్వాతేఃపథఇవాభాతిశ్రీమాన్హారస్తవోరసి । దిశోదశభు

జాస్తుభ్యం కేయూరాఙ్గదభూషితాః ॥ ౮౧ ॥ విస్తీర్ణపరిణాహశ్చనీలాఞ్జనచయోపమః । కణ్ఠస్తే శోభతే శ్రీమాన్ హేమసూత్రవిభూషితః ॥ ౮౨ ॥ దంష్ట్రాకరాళం దుర్ధర్షమనౌపమ్యంముఖంతథా । పద్మమాలాకృతోష్ణీషంశిరోద్యాశ్శోభతేఽధికమ్॥ దీప్తిస్సూర్యేవపుశ్చన్ద్రే స్థైర్యంశైలేఽనిలేబలమ్ । ఔష్ణ్యమగ్నౌతథాశైత్యమప్సుశబ్దోమ్బరేతథా ॥ ౮౪ ॥ అక్షరాన్తరనిష్పన్నాద్గుణానేతాన్విదుర్బుధాః।జపోజప్యోమహాదేవోమహాయోగోమహేశ్వరః ॥ ౮౫ ॥ పురేశయోగుహావాసీఖేచరోరజనీచరః। తపోనిధిర్గుహాగురుర్నన్దనోనన్దవర్ధనః ॥ ౮౬ ॥ హయశీర్షాపయోధాతావిధాతాభూతభావనః । బోద్ధవ్యోబోధితానేతాదుర్ధర్షోదుష్ప్రకమ్పనః॥ ౮౮ ॥ బృహద్రథోభీమకర్మాబృహత్కీర్తిర్ధనఞ్జయః । ఘణ్టాప్రియోధ్వజీఛత్రీపినాకీధ్వజినీపతిః॥ కవచీపట్టిసీఖడ్గీధనుర్హస్తఃపరశ్వధీ । అఘస్మరోనఘశ్శూరోదేవరాజోఽరిమర్దనః ॥ త్వాంప్రసాద్యపురాస్మాభిర్ద్విషన్తోనిహతాయుధి।అగ్నిస్సదార్ణవాప్స్త్వంపిబన్నపినతృప్యసే ॥ ౯౦ ॥ క్రోధాకారఃప్రసన్నాత్మాకామదఃకామగఃప్రియః । బ్రహ్మచారీచాగాధశ్చబ్రహ్మణ్యశ్శిష్టపూజితః॥ ౯౧॥ దేవానామక్షయఃకోశస్త్వయాయజ్ఞఃప్రకల్పితః। హవ్యంతవేదంవహతివేదోక్తంహవ్యవాహనః ॥ ౯౨ ॥ ప్రీతేత్వయిమహాదేవవయంప్రీతాభవామహే।భవానీశోనాదిమాంస్త్వంచసర్వలోకానాం త్వంబ్రహ్మకర్తాదిసర్గః ॥ ౯౩ ॥ సాఙ్ఖ్యాఃప్రకృతేఃపరమంత్వాంవిదిత్వాక్షీణధ్యానాస్త్వామమృత్యుంవిశన్తి । యోగాశ్చత్వాంధ్యాయినోనిత్యసిద్ధంజ్ఞాత్వాయోగాన్సన్త్యజన్తేపునస్తాన్ ॥ ౯౪ ॥ యేచాప్యన్యేత్వాంప్రపన్నావిశుద్ధాస్స్వకర్మభిస్తేదివ్యభోగాభవన్తి । అప్రసఙ్ఖ్యేయతత్త్వస్యయథావిద్మస్స్వశక్తితః॥ ౯౫ ॥ కీర్తితంతవమాహాత్మ్యమపారస్యమహాత్మనః । శివోనోభవసర్వత్రయోసిసోసినమోస్తుతే॥ ౯౬॥సూతః ॥ యఇదంకీర్తయేద్భక్త్యాబ్రహ్మనారాయణస్తవమ్।శ్రావయేద్వాద్విజాన్విద్వాఞ్ఛృణుయాద్వాసమాహితః॥ ౯౮ ॥ అశ్వమేధాయుతంకృత్వాయత్ఫలంతదవాప్నుయాత్ । పాపాచారోపియోమర్త్యశ్శృణుయాచ్ఛివసన్నిధౌ ॥ జపేద్వాపివినిర్ముక్తోబ్రహ్మలోకంసగచ్ఛతి। శ్రాద్ధేవాదైవికేకార్యేయజ్ఞేవావభృథాన్తికే॥ ౯౯ ॥ కీర్తయేద్వాసతాంమధ్యేసయాతిబ్రహ్మణోన్తికమ్॥౧౦౦॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే బ్రహ్మనారాయణకృతశివస్తుతిర్నామ ఏకవింశోధ్యాయః

శివైకాదశరుద్రోత్పత్త్యాదికథనమ్

సూతః ॥ ఆపిబన్నివతౌదృష్ట్వామధుపిఙ్గాయతేక్షణః । ప్రహృష్టవదనోత్యర్థమభవత్సత్యకీర్తనాత్ ॥ ఉమాపతిర్విరూపాక్షోదక్షయజ్ఞవినాశనః । పినాకీఖణ్డ

పరశుస్సుప్రీతస్తుత్రిలోచనః ॥ ౨॥ తతస్సభగవాన్దేవశ్శ్రుత్వా వాగమృతంతయోః॥
జానన్నపిమహాదేవఃక్రీడాపూర్వమథాబ్రవీత్ ॥ ౩ ॥ కౌభవన్తౌమహాత్మానౌపర
స్పరహితైషిణౌ । సమేతావమ్బుజాభాక్షావస్మిన్ఘోరేమహాప్లవే ॥ ౪ ॥ తావూచ
తుర్మహాత్మానౌసన్నిరీక్ష్యపరస్పరమ్ । భగవన్కింతుయత్తేద్యనవిజ్ఞాతంత్వయావి
భో॥ ౫॥ విభోరుద్రమహామాయాఇచ్ఛయావాంకృతౌత్వయా। తయోస్తద్వచనం
శ్రుత్వాఅభినన్ద్యాభిమాన్యచ ॥ ౬ ॥ ఉవాచభగవాన్దేవోమధురంశ్లక్ష్ణయాగిరా ।
భోభోహిరణ్యగర్భత్వాంత్వాంచకృష్ణబ్రవీమ్యహమ్॥ ౭ ॥ ప్రీతోహమనయాభక్త్యా
శాశ్వతాక్షరయుక్తయా । భవన్తౌహృదయస్యాస్యమమహృద్యతరావుభౌ ॥ ౮ ॥
యువాభ్యాంకిందదామ్యద్యవరాణాంవరమీప్సితమ్ । అథోవాచమహాభాగోవిష్ణు
ర్భవమిదంవచః ॥ ౯ ॥ సర్వంమమకృతందేవపరితుష్టోసిమేయది । త్వయిమేసుప్రతి
ష్ఠాతుభక్తిర్భవతుశఙ్కర ॥ ౧౦ ॥ ఏవముక్తస్తువిజ్ఞాయసమ్భావయతకేశవమ్। ప్ర
దదౌచమహాదేవోభక్తింనిజపదామ్బుజే॥౧౧ ॥ భవాన్త్సర్వస్యలోకస్యకర్తాత్వమ
ధిదైవతమ్ । తదేవంస్వస్తితేవత్సగమిష్యామ్యమ్బుజేక్షణ ॥ ౧౨ ॥ ఏవముక్త్వాతు
భగవాన్బ్రహ్మాణంచాపిశఙ్కరః। అనుగృహ్యాస్పృశద్దేవోబ్రహ్మాణంపరమేశ్వరః॥
కరాభ్యాంసుశుభాభ్యాంచప్రాహహృష్టతరస్స్వయమ్।మత్సమస్త్వంనసన్దేహో
వత్సభక్తశ్చమేభవాన్ ॥ ౧౪॥ స్వస్త్యస్తుతేగమిష్యామిసంజ్ఞాభవతుసువ్రత। ఏవ
ముక్త్వాతుభగవాంస్తతోన్తర్ధానమీశ్వరః ॥ ౧౫ ॥ గతవాన్గణపోదేవస్సర్వలోకన
మస్కృతః । అవాప్యసంజ్ఞాంగోవిన్దాత్పద్మయోనిఃపితామహః ॥ ౧౬ ॥ ప్రజా
స్స్రష్టుమనాశ్చక్రేతపఉగ్రంపితామహః । తస్యైవంతప్యమానస్యనకించిత్సమవ
ర్తత ॥ ౧౭ ॥ తతోదీర్ఘేణకాలేనదుఃఖాత్క్రోధోహ్యజాయత। క్రోధావిష్టస్యనే
త్రాభ్యాంప్రాపతన్నశ్రుబిన్దవః ॥ ౧౮ ॥ తతస్తేభ్యోశ్రుబిన్దుభ్యోవాతపిత్తకఫాత్మ
కాః। మహాభాగామహాసత్త్వాస్స్వస్తికైరప్యలఙ్కృతాః ॥ ౧౯ ॥ ప్రకీర్ణకేశాస్స
ర్పాస్తేప్రాదుర్భూతామహావిషాః । సర్పాంస్తానగ్రజాన్దృష్ట్వాబ్రహ్మాత్మానమనిన్ద
యత్ ॥ ౨౦ ॥ అహోధిక్తపసోవీర్యంఫలమీదృశకంయది । లోకవైనాశికీజజ్ఞే
ఆదావేవప్రజామమ ॥ ౨౧ ॥ తస్యతీవ్రాభవన్మూర్ఛాక్రోధామర్షసముద్భవా।మూ
ర్ఛాభిపరితాపేనజహౌప్రాణాన్ప్రజాపతిః ॥ ౨౨ ॥ తస్యాప్రతిమవీర్యస్యదేహా
త్కారుణ్యపూర్వకమ్ । అథైకాదశతేరుద్రారుదన్తోభ్యక్రమంస్తథా॥ ౨౩॥ రోద
నాత్ఖలురుద్రత్వంతేషువైసమజాయత । యేరుద్రాస్తేఖలుప్రాణాయేరుద్రాస్తేత
దాత్మకాః ॥ ౨౪ ॥ ప్రాణాఃప్రాణవతాంజ్ఞేయాస్సర్వభూతేష్వవస్థితాః। అత్యుగ్ర
స్యమహత్త్వస్యసాధురాచరితస్యచ ॥ ౨౫ ॥ ప్రాణాంస్తస్యదదౌభూయస్త్రిశూలీ
నీలలోహితః । లబ్ధ్వాసన్భగవాన్బ్రహ్మాదేవదేవముమాపతిమ్ ॥ ౨౬॥ ప్రణమ్యసం
స్థితోపశ్యద్గాయత్ర్యావిశ్వమీశ్వరమ్ । సర్వలోకమయందేవందృష్ట్వాస్తుత్వాపితా

మహాః॥ ౨౭ ॥ తతోవిస్మయమాపన్నః ప్రణిపత్యముహుర్ముహుః । ఉవాచవచనంశ
ర్వంసద్యాదిత్వంకథంవిభో ॥ ౨౮ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే శివవిరిఞ్చిసమాగ
మో నామద్వావింశోధ్యాయః.

సద్యాద్యుత్పత్తిఃగాయత్రీమహిమానువర్ణనంచ

సూతః ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాబ్రహ్మణోభగవాన్భవః । బ్రహ్మణాపిప్ర
బోధార్థంబ్రహ్మాణంప్రాహసస్మితమ్ ॥ ౧ ॥ శ్వేతకల్పోయదాహ్యాసీదహమేవత
దాభవమ్ । శ్వేతోష్ణీషశ్శ్వేతమాల్యశ్శ్వేతామ్బరధరస్సితః ॥ ౨ ॥ శ్వేతాస్థిశ్శ్వే
తరోమాచశ్వేతాసృక్ఛ్వేతలోహితః । తేననామ్నాచవిఖ్యాతశ్శ్వేతకల్పస్తదా
హ్యసౌ ॥ ౩ ॥ మత్ప్రసూతాచదేవేశీశ్వేతాఙ్గాశ్వేతలోహితా । శ్వేతవర్ణాత
దాహ్యాసీద్గాయత్రీబ్రహ్మసంజ్ఞితా ॥ ౪ ॥ తస్మాదహంచదేవేశత్వయాగుహ్యే
నవైపునః । విజ్ఞాతస్స్వేనతపసాసద్యోజాతత్వమాగతః ॥ ౫ ॥ సద్యోజాతేతిబ్ర
హ్మైతద్గుహ్యంచైతత్ప్రకీర్తితమ్ । తస్మాద్గుహ్యత్వమాపన్నంయేవేత్స్యన్తిద్విజా
తయః ॥ ౬ ॥ మత్సమీపంగమిష్యన్తిపునరావృత్తిదుర్లభమ్ । యదాచైవపునస్త్వాసీ
ల్లోహితోనామనామతః ॥ ౭ ॥ మత్కృతేనచవర్ణేనకల్పోవైలోహితస్స్మృతః ।
తదాలోహితమాంసాస్థిలోహితక్షీరసమ్భవా ॥ ౮ ॥ లోహితాక్షీస్తనవతీగాయ
త్రీగౌఃప్రకీర్తితా । తతోస్యాలోహితత్వేనవర్ణస్యచవిపర్యయాత్ ॥ ౯ ॥ వామ
త్వాచ్చైవదేవస్యవామదేవత్వమాగతః। తత్రాపిచమహాసత్వత్వయాహంనియతా
త్మనా ॥ ౧౦ ॥ విజ్ఞాతస్తేనయోగేనతస్మిన్వర్ణాన్తరేస్థితః । తతశ్చవామదేవేతిఖ్యా
తింయాతోస్మిభూతలే ॥ ౧౧॥ యేచాపివామదేవంమాంజ్ఞాస్యన్తీహద్విజాతయః।
రుద్రలోకంగమిష్యన్తిపునరావృత్తిదుర్లభమ్ ॥ ౧౨ ॥ యదాహంపునరేవేహపీతవ
ర్ణోయుగక్రమాత్ । మత్కృతేనచనామ్నావైపీతకల్పోభవత్తదా॥ ౧౩॥ మత్ప్ర
సూతాచదేవేశీపీతాఙ్గీపీతలోహితా । పీతవర్ణాతదాహ్యాసీద్గాయత్రీబ్రహ్మసంజ్ఞి
తా॥ ౧౪ ॥ తత్రాపిచమహాసత్వయోగయుక్తేనచేతసా । యస్మాదహంతేవిజ్ఞాతో
యోగతత్పరమానసః ॥ ౧౫ ॥ తత్రతత్పురుషత్వేనవిజ్ఞాతోహంత్వయాపునః।త
స్మాత్తత్పురుషత్వంవైమమైతత్కనకాణ్డజ ॥ ౧౬ ॥ యేమాంరుద్రంచరుద్రాణీంగా
యత్రీంవేదమాతరమ్ । వేత్స్యన్తితపసాయుక్తావిమలాబ్రహ్మసఙ్గతాః॥ ౧౭ ॥ రుద్ర
లోకంగమిష్యన్తిపునరావృత్తిదుర్లభమ్ । యదాహంపునరేవాసంకృష్ణవర్ణోభయా
నకః॥ ౧౮ ॥ మత్కృతేనచవర్ణేనసంకల్పఃకృష్ణఉచ్యతే । తత్రాహంకాలసఙ్కాశః
కాలోలోకప్రకాలకః ॥ ౧౯ ॥ విజ్ఞాతోహంత్వయాబ్రహ్మన్ఘోరోఘోరపరాక్ర

మః। మత్ప్రసూతాచగాయత్రీకృష్ణాఙ్గీకృష్ణలోహితా ॥ ౨౦ ॥ కృష్ణరూపాచదే
వేశతదాసీద్బ్రహ్మసంజ్ఞితా । తస్మాద్ఘోరత్వమాపన్నంయేమాంవేత్స్యన్తిభూత
లే॥ ౨౧ ॥ తేషామఘోరశ్శాన్తశ్చభవిష్యామ్యహమవ్యయః।పునశ్చవిశ్వరూపత్వం
యదాబ్రహ్మన్మమాభవత్ ॥ ౨౨ ॥ తదాప్యహంత్వయాజ్ఞాతఃపరమేణసమాధినా।
విశ్వరూపాచసంవృత్తాగాయత్రీలోకధారిణీ ॥ ౨౩ ॥ తస్మిన్విశ్వత్వమాపన్నంయే
మాంవేత్స్యన్తిభూతలే । తేషాంశివశ్చసౌమ్యశ్చభవిష్యామిసదైవహి॥ ౨౪ ॥ య
స్మాచ్చవిశ్వరూపోవైకల్పోయంసముదాహృతః । విశ్వరూపాతథాచేయంసావిత్రీ
సముదాహృతా ॥ ౨౫ ॥ సర్వరూపాతథాచేమేసంవృత్తామమపుత్రకాః । చత్వా
రస్తేమహాఖ్యాతాఃపుత్రాస్తైలోకసమ్మతాః ॥ ౨౬ ॥ యస్మాచ్చసర్వవర్ణత్వంప్రజా
నాంచభవిష్యతి । సర్వభక్షాచమేధ్యాచవర్ణతశ్చభవిష్యతి ॥ ౨౭ ॥ మోక్షోధ
ర్మస్తథార్థశ్చకామశ్చేతిచతుష్టయమ్ । యస్మాద్వేదాశ్చవేద్యంచచతుర్ధావైభవి
ష్యతి॥ ౨౮ ॥ భూతగ్రామాశ్చచత్వారఆశ్రమాశ్చతథైవచ। ధర్మస్యపాదాశ్చత్వా
రశ్చత్వారోమమపుత్రకాః ॥ ౨౯ ॥ తస్మాచ్చతుర్యుగావస్థంజగద్వైసచరాచరమ్।
చతుర్ధావస్థితశ్చైవచతుష్పాదోభవిష్యతి ॥ ౩౦ ॥ భూలోకోఽథభువర్లోకస్స్వర్లోక
శ్చమహస్తథా । జనస్తపశ్చసత్యంచవిష్ణులోకస్తతఃపరమ్ ॥ ౩౧ ॥ అష్టాక్షరస్థితో
లోకస్థానేస్థానేతదక్షరమ్ । భూర్భువస్స్వర్మహశ్చైవపాదాశ్చత్వారఏవచ॥౩౨॥
భూర్లోకఃప్రథమఃపాదోభువర్లోకస్తతఃపరమ్ । స్వర్లోకోవైతృతీయస్తుచతుర్థస్తుమ
హస్తథా ॥ ౩౩ ॥ పఞ్చమస్తుజనస్తత్రషష్ఠశ్చతపఉచ్యతే । సత్యంతుసప్తమోలో
కోహ్యపునర్భవగామినామ్ ॥ ౩౪ ॥ విష్ణులోకస్స్మృతంస్థానంపునరావృత్తిదుర్లభ
మ్। స్కాన్దమామంతదాస్థానంసర్వసిద్ధిసమన్వితమ్ ॥ ౩౫ ॥ రుద్రలోకస్స్మృతస్త
స్మాత్పదంతద్యోగినాంశుభమ్। నిర్మమానిరహఙ్కారాఃకామక్రోధవివర్జితాః॥౩౬ ॥
ద్రక్ష్యన్తితద్ద్విజాయుక్తాధ్యానతత్పరమానసాః । యస్మాచ్చతుష్పదాహ్యేషాత్వ
యాదృష్టాసరస్వతీ ॥ ౩౭ ॥ పాదాన్తంవిష్ణులోకంవైకౌమారంశాన్తముత్తమ
మ్। ఔమంమాహేశ్వరంచైవతస్మాద్దృష్టాచతుష్పదా ॥ తస్మాత్తుపశవస్సర్వేభవి
ష్యన్తిచతుష్పదాః । తతస్తేషాంభవిష్యన్తిచత్వారస్తేపయోధరాః ॥ ౩౯॥ సోమశ్చ
మన్త్రసంయుక్తోయస్మాన్మమముఖాచ్చ్యుతః । జీవఃప్రాణభృతాంబ్రహ్మన్స్తనఃపీ
తస్తనాస్స్మృతాః॥ ౪౦ ॥ తస్మాత్సోమమయంచైవఅమృతంజీవసంజ్ఞితమ్ । చతు
ష్పాదాభవిష్యన్తిశ్వేతత్వంచాస్యతేనతత్ ॥ ౪౧ ॥ యస్మాచ్చైవక్రియాభూత్వా
ద్విపదావైమహేశ్వరీ । దృష్టాపునస్తథైవైషాసావిత్రీలోకభావినీ ॥ ౪౨ ॥ తస్మా
చ్చద్విపదాస్సర్వేద్విపస్తనాశ్చనరాశ్శుభాః । తస్మాచ్చైవమజాభూత్వాసర్వవర్ణా
మహేశ్వరీ ॥ ౪౩ ॥ యావైదృష్టామహాసత్త్వాసర్వభూతధరాత్వయా। తస్మాచ్చ
విశ్వరూపత్వంప్రజానాంవైభవిష్యతి ॥ ౪౪ ॥ అజశ్చైవమహాతేజావిశ్వరూపో

భవిష్యతి। అమోఘరేతాస్సర్వత్రముఖే చాస్యహుతాశనః॥ ౪౫ ॥ తస్మాత్సర్వగతో
మేధ్యః పశురూపీహుతాశనః । తపసా భావితాత్మానో యే మాం ద్రక్ష్యన్తి వై ద్విజాః॥
ఈశిత్వే చ వశిత్వే చ సర్వగం సర్వతః స్థితమ్।రజస్తమోభ్యాం నిర్ముక్తాస్త్యక్త్వా మాను
ష్యకం వపుః ॥ ౪౬ ॥ మత్సమీపముపేష్యన్తి పునరావృత్తిదుర్లభమ్। ఇత్యేవముక్త్వా భ
గవాన్బ్రహ్మరుద్రేణ వై ద్విజాః ॥ ౪౭ ॥ ప్రణమ్య ప్రయతో భూత్వా పునరాహ పితా
మహః । యపవం భగవాన్విద్వాన్గాయత్ర్యా వై మహేశ్వరమ్ ॥ ౪౮ ॥ విశ్వాత్మా
నం హి సర్వం త్వాం గాయత్ర్యాస్తవ చేశ్వర । తస్య దేహి పరం స్థానం తథాస్త్వితి చ
సోఽబ్రవీత్ ॥ ౫౦ ॥ తస్మాద్విద్వాన్హి విశ్వస్వమస్యాశ్చాస్య మహాత్మనః। సయా
తి బ్రహ్మసాయుజ్యం వచనాద్బ్రహ్మణః ప్రభోః॥ ౫౧॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే సద్యాద్యుత్పత్త్యాది
కథనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః.

ద్వాపరతిష్యయోర్వ్యాసశివావతారాః

సూతః ॥ శ్రుత్వైవమఖిలం బ్రహ్మా రుద్రేణ పరిభాషితమ్ । పునః ప్రణమ్య దే
వేశం రుద్రమాహ పితామహః ॥ ౧ ॥ భగవన్దేవదేవేశ విశ్వరూప మహేశ్వర । ఉ
మాధవ మహాదేవ నమో లోకాభివన్దిత॥ ౨॥ విశ్వరూప మహాభాగ కస్మిన్కాలే మహే
శ్వర । యా ఇమాస్తే మహాదేవ తనవో లోకవన్దితాః ॥ ౩॥ కస్యాం వా యుగసమ్భూ
త్యాం ద్రక్ష్యన్తీహ ద్విజాతయః । కేన వా తపసా దేవ ధ్యానయోగేన కేన వా ॥ ౪ ॥
నమస్తే వై మహాదేవ శక్యో ద్రష్టుం ద్విజాతిభిః । తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా శర్వస్సమ్ప్రే
క్ష్య తం పురః ॥ ౫ ॥ స్మయన్నాహ మహాదేవ ఋగ్యజుస్సామసమ్భవః। మహేశ్వ
రః॥ తపసా నైవ వృత్తేన దానధర్మఫలేన చ ॥ ౬ ॥ న తీర్థఫలయోగేన క్రతుభిర్వాప్త
దక్షిణైః। న వేదాధ్యయనైర్వాపి న విత్తేన న వేదనైః ॥ ౭ ॥ న శక్యం మానవైర్ద్రష్టు
మృతే ధ్యానాదహం త్విహ । సప్తమే చైవ వారాహే తతస్తస్మిన్పితామహ॥ ౮ ॥ కల్పే
శ్వరోఽథ భగవాన్సర్వలోకప్రకాశనః । మనుర్వైవస్వతశ్చైవ తవ పౌత్రో భవిష్య
తి॥ ౯॥ తదా చతుర్యుగావస్థే కల్పే తస్మిన్యుగాన్తికే । అనుగ్రహార్థం లోకానాం బ్రా
హ్మణానాం హితాయ చ ॥ ౧౦ ॥ ఉత్పత్స్యామి తదా బ్రహ్మన్పునస్తస్మిన్యుగాన్తికే।
యుగప్రవృత్త్యా చ తదా తస్మింశ్చ ప్రథమే యుగే ॥ ౧౧ ॥ ద్వాపరే ప్రథమే బ్రహ్మన్య
దా వ్యాసస్స్వయం ప్రభుః ।తదాహం బ్రాహ్మణార్థాయ కలౌ తస్మిన్యుగాన్తికే॥ ౧౨॥
భవిష్యామి శిఖాయుక్తశ్శ్వేతో నామ మహామునిః । హిమవచ్ఛిఖరే రమ్యే ఛాగలే ప
ర్వతోత్తమే ॥ ౧౩ ॥ తత్ర శిష్యాశ్శిఖాయుక్తా భవిష్యన్తి తదా మమ। శ్వేతశ్శ్వేతశిఖ
శ్చైవ శ్వేతాశ్వశ్శ్వేతలోహితః॥ ౧౪॥ చత్వారస్తు మహాత్మానో బ్రాహ్మణా వేద

పారగాః। తతస్తే బ్రహ్మభూయిష్ఠా దృష్ట్వా బ్రహ్మగతిం పరామ్॥ ౧౫ ॥ మత్సమీపం గమి
ష్యన్తి ధ్యానయోగపరాయణాః। తతః పునర్యదా బ్రహ్మా ద్వితీయే ద్వాపరే ప్రభుః॥ ౧౬॥
ప్రజాపతిర్యదా వ్యాసస్సద్యో నామ భవిష్యతి । తదా లోకహితార్థాయ సుతారో నా
మ నామతః ॥ ౧౭ ॥ భవిష్యామి కలౌ తస్మిఞ్ఛిష్యానుగ్రహకామ్యయా। తత్రాపి మమ
తే శిష్యా నామతః పరికీర్తితాః॥ ౧౮॥ దున్దుభిశ్శతరూపశ్చ ఋచీకః కేతుమాంస్తదా।
ప్రాప్య యోగం తథా ధ్యానం స్థాప్య బ్రహ్మ చ భూతలే॥ ౧౯ ॥ రుద్రలోకం గమిష్యన్తి సహ
చారిత్వమేవ చ । తృతీయే ద్వాపరే చైవ యదా వ్యాసస్తు భార్గవః ॥ ౨౦ ॥ తదాప్య
హం భవిష్యామి దమనస్తు యుగాన్తికే । తత్రాపి చ భవిష్యన్తి చత్వారో మమ పుత్రకాః॥
విశోకశ్చ వికేశశ్చ విపాశశ్శాపనాశనః । తేపి తేనైవ మార్గేణ యోగోక్తేన మహౌజ
సః ॥ ౨౨ ॥ రుద్రలోకం గమిష్యన్తి పునరావృత్తి దుర్లభమ్। చతుర్థే ద్వాపరే చైవ య
దా వ్యాసోఙ్గిరాస్స్మృతః ॥ ౨౩ ॥ తదాప్యహం భవిష్యామి సుహోత్రో నామ నా
మతః । తత్రాపి మమ తే పుత్రాశ్చత్వారోపి తపోధనాః ॥ ౨౪ ॥ ద్విజశ్రేష్ఠా భవిష్య
న్తి యోగాత్మానో దృఢవ్రతాః । సుముఖో దుర్ముఖశ్చైవ దుర్దరో దురతిక్రమః॥ ౨౫॥
ప్రాప్య యోగగతిం సూక్ష్మాం విమలా దగ్ధకిల్బిషాః । తేపి తేనైవ మార్గేణ యోగయు
క్తా మహౌజసః ॥ ౨౬ ॥ రుద్రలోకం గమిష్యన్తి పునరావృత్తి దుర్లభమ్ । పఞ్చమే
ద్వాపరే చైవ వ్యాసస్తు సవితా యదా॥ ౨౭ ॥ తదా చాపి భవిష్యామి కఙ్కో నామ మ
హాతపాః । అనుగ్రహార్థం లోకానాం యోగాత్మైకకలాగతిః॥ ౨౮ ॥ చత్వారస్తు మ
హాభాగా విమలాశ్శుద్ధయోనయః । శిష్యా మమ భవిష్యన్తి యోగాత్మానో దృఢవ్ర
తాః ॥ ౨౯ ॥ సనకస్సనన్దనశ్చైవ ప్రభుర్యశ్చ సనాతనః । విభుస్సనత్కుమారశ్చ ని
ర్మమా నిరహఙ్కృతాః ॥ ౩౦ ॥ మత్సమీపముపేష్యన్తి పునరావృత్తి దుర్లభమ్ । ప
రివర్తే పునష్షష్ఠే మృత్యుర్వ్యాసో యదా విభుః॥ ౩౧ ॥ తదాప్యహం భవిష్యామి లోగా
క్షిర్నామ నామతః । తత్రాపి మమ తే శిష్యా యోగాత్మానో దృఢవ్రతాః ॥ ౩౨॥ భవి
ష్యన్తి మహాభాగాశ్చత్వారో లోకసమ్మతాః । సుధామా విరజాశ్చైవ శఙ్ఖపాద్రజ
ఏవ చ ॥ ౩౩ ॥ యోగాత్మానో మహాత్మానస్సర్వే వై దగ్ధకిల్బిషాః । తేపి తేనైవ మా
ర్గేణ ధ్యానయోగసమన్వితాః॥ ౩౪ ॥ మత్సమీపం గమిష్యన్తి పునరావృత్తి దుర్లభమ్॥
సప్తమే పరివర్తే తు యదా వ్యాసశ్శతక్రతుః ॥ ౩౫ ॥ విభుర్నామా మహాతేజాః ప్రథి
తః పూర్వజన్మని । తదాప్యహం భవిష్యామి కలౌ తస్మిన్యుగాన్తికే॥ ౩౬ ॥ జైగీషవ్యో
విభుః ఖ్యాతస్సర్వేషాం యోగినాం వరః। తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి యుగే తదా॥
సారస్వతశ్చ మేఘశ్చ మేఘవాహస్సువాహనః । తేపి తేనైవ మార్గేణ ధ్యానయోగప
రాయణాః ॥ ౩౭ ॥ గమిష్యన్తి మహాత్మానో రుద్రలోకం నిరామయమ్ । వసిష్ఠశ్చా
ష్టమే వ్యాసః పరివర్తే భవిష్యతి॥ ౩౮॥ యదా తదా భవిష్యామి నామ్నాహం దధివాహ

నః । తత్రాపి మమ తే పుత్రా యోగాత్మానో దృఢవ్రతాః ॥ ౪౦ ॥ భవిష్యన్తి మహా
యోగా యేషాం నాస్తి సమో భువి । కపిలశ్చాసురిశ్చైవ తథా పఞ్చశిఖో మునిః ॥ ౪౧ ॥
బాష్కలశ్చ మహాయోగీ ధర్మాత్మానో మహౌజసః । ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం
జ్ఞానినో దగ్ధకిల్బిషాః ॥ ౪౨ ॥ మత్సమీపం గమిష్యన్తి పునరావృత్తిదుర్లభమ్ । పరివర్తే
తు నవమే వ్యాసస్సారస్వతో యదా ॥ ౪౩ ॥ తదాప్యహం భవిష్యామి ఋషభో నా
మ నామతః । తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి మహౌజసః ॥ ౪౪ ॥ పరాశరశ్చ గ
ర్గశ్చ భార్గవాఙ్గిరసౌ తదా । భవిష్యన్తి మహాత్మానో బ్రాహ్మణా వేదపారగాః ॥ ౪౫ ॥
ధ్యానమార్గం సమాసాద్య గమిష్యన్తి తథైవ తే । సర్వే తపోబలోత్కృష్టాః శాపానుగ్ర
హకోవిదాః ॥ ౪౬ ॥ తేపి తేనైవ మార్గేణ యోగోక్తేన తపస్వినః । రుద్రలోకం గమి
ష్యన్తి పునరావృత్తిదుర్లభమ్ ॥ ౪౭ ॥ దశమే ద్వాపరే వ్యాసస్త్రిపాద్వై నామ నా
మతః । యదా భవిష్యతే విప్రస్తదాహం భవితా మునిః ॥ ౪౮ ॥ హిమవచ్ఛిఖరే రమ్యే భృ
గుతుఙ్గే నగోత్తమే । నామ్నా భృగోస్తు శిఖరం ప్రథితం దేవపూజితమ్ ॥ ౪౯ ॥ తత్రాపి మ
మ తే పుత్రా భవిష్యన్తి దృఢవ్రతాః । బలబన్ధుర్నిరామిత్రః కేతుశృఙ్గస్తపోధనః ॥ ౫౦ ॥
యోగాత్మానో మహాత్మానస్తపోయోగసమన్వితాః । రుద్రలోకం గమిష్యన్తి తపసా
దగ్ధకిల్బిషాః ॥ ౫౧ ॥ ఏకాదశే ద్వాపరే తు వ్యాసస్తు త్రివ్రతో యదా । తదాప్యహం
భవిష్యామి గఙ్గాద్వారే కలౌ తథా ॥ ౫౨ ॥ ఉగ్రో నామ మహాతేజాస్సర్వలోకేషు వి
శ్రుతః । తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి మహౌజసః ॥ ౫౩ ॥ లమ్బోదరశ్చ లమ్బా
క్షో లమ్బకేశః ప్రలమ్బకః । ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకం గతా హి తే ॥ ౫౪ ॥
ద్వాదశే పరివర్తే తు శతతేజా యదా మునిః । భవిష్యతి మహాతేజా వ్యాసస్తు కవిసత్తమః ॥
తదాప్యహం భవిష్యామి కలావిహ యుగాన్తికే । హైతుకం వనమాసాద్య అత్రిర్నామ్నా
పరిశ్రుతః ॥ ౫౬ ॥ తత్రాపి మమ తే పుత్రా భస్మస్నానానులేపనాః । భవిష్యన్తి మహా
యోగా రుద్రలోకపరాయణాః ॥ ౫౭ ॥ సర్వజ్ఞస్సమబుద్ధిశ్చ సాధ్యస్సర్వస్తథైవ చ ।
ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకం గతా హి తే ॥ ౫౮ ॥ త్రయోదశే పునః ప్రాప్తే
పరివర్తే క్రమేణ తు । ధర్మో నారాయణో నామ వ్యాసస్తు భవితా యదా ॥ ౫౯ ॥ తదాప్య
హం భవిష్యామి వాలిర్నామ మహామునిః । వాలఖిల్యాశ్రమే పుణ్యే పర్వతే గన్ధమాద
నే ॥ ౬౦ ॥ తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి మహౌజసః । సుధామా కాశ్యపశ్చై
వ వాసిష్ఠో విరజాస్తథా ॥ ౬౧ ॥ మహాయోగబలోపేతా విమలా హ్యూర్ధ్వరేతసః ।
ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకం గతా హి తే ॥ ౬౨ ॥ యదా వ్యాసస్తరక్షు
స్తు పర్యాయే తు చతుర్దశే । తత్రాపి పునరేవాహం భవిష్యామి యుగాన్తికే ॥ ౬౩ ॥ వంశే
త్వఙ్గిరసాం శ్రేష్ఠే గౌతమో నామ నామతః । భవిష్యతి మహాపుణ్యం గౌతమం నామ త
ద్వనమ్ ॥ ౬౪ ॥ తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి కలౌ తదా । అత్రిర్దేవసదశ్చైవ
శ్రవణోథ శ్రవిష్ఠకః ॥ ౬౫ ॥ యోగాత్మానో మహాత్మానస్సర్వే యోగసమన్వితాః ॥

ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకాయ తే గతాః॥ ౬౬ ॥ తతః పఞ్చదశే ప్రాప్తే
పరివర్తే క్రమాగతే । త్రైయ్యారుణిర్యదా వ్యాసో ద్వాపరే సమపద్యత॥ ౬౭॥ తదా
ప్యహం భవిష్యామి నామ్నా వేదశిరా ద్విజః। తత్ర వేదశిరో నామ అస్త్రం తత్పారమేశ్వ
రమ్ ॥ ౬౮ ॥ భవిష్యతి మహావీర్యం వేదశీర్షశ్చ పర్వతః । హిమవత్పృష్ఠమాసాద్య
సరస్వత్యాం నగోత్తమే ॥ ౬౯ ॥ తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి తపోధనాః। కు
ణిశ్చ కుణిబాహుశ్చ కుశరీరః కునేత్రకః॥ ౭౦ ॥ యోగాత్మానో మహాత్మానస్సర్వే
తే హ్యూర్ధ్వరేతసః। ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకాయ తే గతాః॥ ౭౧॥
వ్యాసో యుగే షోడశే తు యదా దేవో భవిష్యతి । తత్ర యోగప్రదానాయ భక్తానాం చ
యతాత్మనామ్॥ ౭౨ ॥ తదాప్యహం భవిష్యామి గోకర్ణో నామ నామతః । భవిష్యతి
సుపుణ్యం చ గోకర్ణం నామ తద్వనమ్ ॥ ౭౩ ॥ తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి హ
యోగినః। కాశ్యపో హ్యుశనాశ్చైవ చ్యవనోథ బృహస్పతిః॥ ౭౪ ॥ తేపి తేనైవ మా
ర్గేణ ధ్యానయోగసమన్వితాః। ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం గన్తారో రుద్రమేవ హి॥
తతస్సప్తదశే చైవ పరివర్తే క్రమాగతే । యదా భవిష్యతి వ్యాసో నామ్నా దేవకృతఞ్జ
యః ॥ ౭౬ ॥ తదాప్యహం భవిష్యామి గుహావాసీతి నామతః। హిమవచ్ఛిఖరే రమ్యే
మహోత్తుఙ్గే మహాలయే॥ ౭౭ ॥ సిద్ధక్షేత్రం మహాపుణ్యం భవిష్యతి మహాలయమ్।
తత్రాపి మమ తే పుత్రా యోగజ్ఞా బ్రహ్మవాదినః ॥ ౭౮ ॥ భవిష్యన్తి మహాత్మానో ని
ర్మమా నిరహఙ్కృతాః। ఉచథ్యో వామదేవశ్చ మహాయోగో మహాబలః॥ ౭౯॥ తే
షాం శతసహస్రం తు శిష్యాణాం ధ్యానయోగినామ్ । భవిష్యన్తి తదా కాలే సర్వే తే
ధ్యానయుఞ్జకాః॥ ౮౦ ॥ యోగాభ్యాసరతాశ్చైవ హృది కృత్వా మహేశ్వరమ్। మహాల
యే పదం న్యస్తం దృష్ట్వా యాన్తి శివం పదమ్ ॥ ౮౧ ॥ యే చాన్యేపి మహాత్మానః కలౌ
తస్మిన్యుగాన్తికే। ధ్యానే మనస్సమాధాయ విమలాశ్శుద్ధబుద్ధయః॥ ౮౨ ॥ మమ ప్ర
సాదాద్యాస్యన్తి రుద్రలోకం గతజ్వరాః । గత్వా మహాలయం పుణ్యం దృష్ట్వా మా
హేశ్వరం పదమ్ ॥ ౮౩ ॥ తీర్ణస్తారయతే జన్తుర్దశ పూర్వాన్దశోత్తరాన్ । ఆ
త్మానమేకవింశం తు తారయిత్వా మహాలయే ॥ ౮౪ ॥ మమ ప్రసాదాద్యాస్య
న్తి రుద్రలోకం గతజ్వరాః । తతశ్చాష్టాదశే చైవ పరివర్తే యదా విభోః ॥ ౮౫ ॥
తదా రుతఞ్జయో నామ వ్యాసస్తు భవితా మునిః । తదాప్యహం భవిష్యామి శిఖణ్డీ నా
మ నామతః ॥ ౮౬ ॥ సిద్ధక్షేత్రే మహాపుణ్యే దేవదానవపూజితే । హిమవచ్ఛి
ఖరే రమ్యే శిఖణ్డీ నామ పర్వతః ॥ ౮౭ ॥ శిఖణ్డినో వనం చాపి యత్ర సిద్ధనిషేవితమ్ ।
తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి తపోధనాః ॥ ౮౮ ॥ వాచశ్రవా రుచీకశ్చ
శ్యావాశ్వశ్చ యతీశ్వరః। యోగాత్మానో మహాత్మానస్సర్వే తే వేదపారగాః॥ ౮౯॥
ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకాయ సంవృతాః । అథైకోనవింశే తు పరివర్తే
క్రమాగతే ॥ ౯౦ ॥ వ్యాసస్తు భవితా నామ్నా భరద్వాజో మహామునిః। తదాప్యహం

భవిష్యామి జటామాలీతి నామతః ॥ ౯౧ ॥ హిమవచ్ఛిఖరే రమ్యే జటాయుర్యత్ర పర్వ
తః। తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి మహౌజసః॥ ౯౨॥ హిరణ్యనాభః కౌసల్యో లో
కాక్షీ కుథుమిస్తథా । ఈశ్వరా యోగధర్మాణస్సర్వే తే హ్యూర్ధ్వరేతసః ॥ ౯౩॥
ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకాయ సంస్థితాః। తతో వింశతిమశ్చైవ పరివర్తో
యదా తదా ॥ ౯౪ ॥ గౌతమస్తు తదా వ్యాసో భవిష్యతి మహామునిః। తదాప్యహం భ
విష్యామి అట్టహాసస్తు నామతః ॥ ౯౫ ॥ అట్టహాసప్రియాశ్చైవ భవిష్యన్తి తదా నరాః।
తత్రైవ హిమవత్పృష్ఠే అట్టహాసో మహాగిరిః ॥ ౯౬॥ దేవదానవయక్షేన్ద్రసిద్ధచా
రణసేవితః । తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి మహౌజసః॥ ౯౭॥ యోగాత్మానో మ
హాత్మానో ధ్యాయినో నియతవ్రతాః । సుమన్తుర్బర్బరీ విద్వాన్ కబన్ధః కుశికన్ధరః॥ ౯౮॥
ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకాయ తే గతాః । ఏకవింశే పునః ప్రాప్తే పరివ
ర్తే క్రమాగతే॥ ౯౯ ॥ వాచశ్రవాస్స్మృతో వ్యాసో యదా స ఋషిసత్తమః। తదాప్య
హం భవిష్యామి దారుకో నామ నామతః ॥ ౧౦౦ ॥ తస్మాద్భవిష్యతే పుణ్యం దేవదా
రువనం శుభమ్ । తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి మహౌజసః ॥ ౧౦౧॥ ప్లక్షో దా
ల్భ్యాయణిశ్చైవ కేతుమాన్గౌతమస్తథా । యోగాత్మానో మహాత్మానో నియతా
హ్యూర్ధ్వరేతసః ॥ ౧౦౨ ॥ నైష్ఠికం వ్రతమాస్థాయ రుద్రలోకాయ తే గతాః। ద్వా
వింశే పరివర్తే తు వ్యాసశ్శుష్మాయణో యదా ॥ ౧౦౩ ॥ తదాప్యహం భవిష్యామి వా
రాణస్యాం మహామునిః । నామ్నా వై లాఙ్గలీ భీమో యత్ర దేవాస్సవాసవాః॥ ౧౦౪॥
ద్రక్ష్యన్తి మాం కలౌ తస్మిన్భవం చైవ హలాయుధమ్ । తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి
సుధార్మికాః ॥ ౧౦౫॥ భల్లవీ మధుపిఙ్గశ్చ శ్వేతకేతుః కుశస్తథా। ప్రాప్య మాహేశ్వ
రం యోగం తేఽపి ధ్యానపరాయణాః ॥ ౧౦౬ ॥ విమలా బ్రహ్మభూయిష్ఠా రుద్రలో
కాయ సంస్థితాః । పరివర్తే త్రయోవింశే తృణబిన్దుర్యదా మునిః ॥ ౧౦౭॥ వ్యాసో హి
భవితా బ్రహ్మంస్తదాహం భవితా పునః । శ్వేతో నామ మహాకాయో మునిపుత్రస్తు
ధార్మికః ॥ ౧౦౮ ॥ తత్ర కాలఞ్జరిష్యామి తదా గిరివరోత్తమే। తేన కాలఞ్జరో నామ
భవిష్యతి స పర్వతః ॥ ౧౦౯ ॥ తత్రాపి మమ తే శిష్యా భవిష్యన్తి తపోధనాః । ఉశికో
బృహదశ్వశ్చ దేవలః కవిరేవ చ ॥ ౧౧౦ ॥ ప్రాప్య మాహేశ్వరం యోగం రుద్రలోకా
య తే గతాః । పరివర్తే చతుర్వింశే వ్యాసో ఋక్షో యదా విభో ॥ ౧౧౧॥ తదాప్యహం
భవిష్యామి కలౌ తస్మిన్యుగాన్తికే। శూలీ నామ మహాయోగీ నైమిషే దేవవన్దితే॥ ౧౧౨॥
తత్రాపి మమ తే శిష్యా భవిష్యన్తి తపోధనాః। శాలిహోత్రోఽగ్నివేశశ్చ యువనాశ్వశ్శ
రద్వసుః ॥ ౧౧౩ ॥ తేఽపి తేనైవ మార్గేణ రుద్రలోకాయ సంస్థితాః । పఞ్చవింశే పునః
ప్రాప్తే పరివర్తే క్రమాగతే॥ ౧౧౪॥ వాసిష్ఠస్తు యదా వ్యాసశ్శక్తిర్నామ్నా భవిష్యతి। త
దాప్యహం భవిష్యామి దణ్డీ ముణ్డీశ్వరః ప్రభుః॥ ౧౧౫॥ తత్రాపి మమ తే పుత్రా భవిష్యన్తి
తపోధనాః । ఛాగలః కుణ్డకర్ణశ్చ కుభాణ్డశ్చ ప్రవాహకః ॥ ౧౧౬ ॥ ప్రాప్య మా

హేశ్వరంయోగమస్మృతత్వాయ తేగతాః । షడ్వింశేపరివర్తేతుయదావ్యాసఃప
రాశరః ॥ ౧౧౭ ॥ తదాప్యహంభవిష్యామిసహిష్ణుర్నామనామతః । పురంభద్ర
వటంప్రాప్యకలౌతస్మిన్యుగాన్తికే ॥ ౧౧౮ ॥ తత్రాపిమమతేపుత్రాభవిష్యన్తిసుధా
ర్మికాః। ఉలూకోవిద్యుతశ్చైవశమ్బూకోహ్యాశ్వలాయనః॥౧౧౯॥ ప్రాప్యమాహే
శ్వరంయోగంరుద్రలోకాయతేగతాః । సప్తవింశేపునఃప్రాప్తేపరివర్తేక్రమాగతే॥
జాతూకర్ణ్యోయదావ్యాసోభవిష్యతితపోధనః।తదాప్యహంభవిష్యామిసోమశర్మాద్వి
జోత్తమః ॥ ౧౨౧ ॥ ప్రభాసతీర్థమాసాద్యయోగాత్మాయోగవిశ్రుతః । తత్రాపిమ
మతేశిష్యాభవిష్యన్తితపోధనాః ॥ ౧౨౨ ॥ అక్షపాదఃకుమారశ్చఉలూకోవత్సఏవ
చ। యోగాత్మానోమహాత్మానోవిమలాశ్శుద్ధబుద్ధయః ॥ ౧౨౩ ॥ ప్రాప్యమాహే
శ్వరంయోగంరుద్రలోకాయతేగతాః । అష్టావింశేపునఃప్రాప్తేపరివర్తేక్రమాగతే॥
పరాశరసుతశ్శ్రీమాన్విష్ణుర్లోకపితామహః । యదాభవిష్యతివ్యాసోనామ్నాద్వై
పాయనఃప్రభుః ॥ ౧౨౫ ॥ తదాషష్ఠేనచాంశేనకృష్ణఃపురుషసత్తమః । వసుదేవా
ద్యదుశ్రేష్ఠోవాసుదేవోభవిష్యతి॥౧౨౬॥ తదాప్యహంభవిష్యామియోగాత్మాయో
గమాయయా। లోకవిస్మయనార్థాయబ్రహ్మచారిశరీరకః ॥ ౧౨౭ ॥ శ్మశానేమృత
ముత్సృష్టందృష్ట్వాకాయమనాథకమ్ । బ్రాహ్మణానాంహితార్థాయప్రవిష్టోయోగ
మాయయా ॥ ౧౨౮ ॥ దివ్యాంమేరుగుహాంపుణ్యాంత్వయాసార్థంచవిష్ణునా । భ
విష్యామితదాబ్రహ్మన్లకులీనామనామతః ॥ ౧౨౯ ॥ కాయావతారఇత్యేవంసిద్ధక్షే
త్రంచవైతదా । భవిష్యతిసువిఖ్యాతంయావద్భూమిర్ధరిష్యతి ॥ ౧౩౦ ॥తత్రాపిమమ
తేపుత్రాభవిష్యన్తితపస్వినః । కుశికశ్చైవగర్గశ్చమిత్రఃకౌరుష్యఏవచ ॥ ౧౩౧ ॥
యోగాత్మానోమహాత్మానోబ్రాహ్మణావేదపారగాః । ప్రాప్యమాహేశ్వరంయో
గంవిమలాహ్యూర్ధ్వరేతసః॥ ౧౩౨॥ రుద్రలోకంగమిష్యన్తిపునరావృత్తిదుర్లభమ్।
ఏతేపాశుపతాస్సిద్ధాభస్మోద్ధూళితవిగ్రహాః ॥ ౧౩౩ ॥ లిఙ్గార్చనరతానిత్యంబా
హ్యాభ్యన్తరతస్స్థితాః । భక్త్యామయిచయోగేనధ్యాననిష్ఠాజితేన్ద్రియాః॥ ౧౩౪॥
సంసారబన్ధచ్ఛేదార్థంజ్ఞానమార్గప్రకాశకమ్। స్వరూపంజ్ఞానసిద్ధ్యర్థంయోగంపాశు
పతంమహత్ ॥ ౧౩౫ ॥ యోగమార్గాఅనేకాశ్చజ్ఞానమార్గాస్త్వనేకశః। ననిర్వృ
తిముపాయాన్తివినాపఞ్చాక్షరీంక్వచిత్ ॥ ౧౩౬ ॥ యదాచరేత్తపశ్చాయంసర్వ
ద్వన్ద్వవివర్జితమ్ । తదాసముక్తోమన్తవ్యఃపక్వంఫలమివస్థితః ॥ ౧౩౭ ॥ ఏకాహం
యఃపుమాన్సమ్యక్చరేత్పాశుపతవ్రతమ్ । నసాఙ్ఖ్యేపాఞ్చరాత్రేవానప్రాప్నోతి
గతింకదా ॥ ౧౩౮ ॥ ఇత్యేతద్వైమయాప్రోక్తమవతారేషులక్షణమ్ । మన్వాది
కృష్ణపర్యన్తమష్టావింశద్యుగక్రమాత్ ॥ ౧౩౯ ॥ తత్రశ్రుతిసమూహానాంవిభాగో
ధర్మలక్షణః । భవిష్యతితదాకల్పేకృష్ణద్వైపాయనోయదా ॥ ౧౪౦ ॥ సూతః॥ని
శమ్యైవంమహాతేజామహాదేవేనకీర్తితమ్।రుద్రావతారంభగవాన్ప్రణిపత్యమహే

శ్వరమ్ ॥ ౧౪౧ ॥ తుష్టావవాగ్భిరిష్టాభిః పునఃప్రాహ చ శఙ్కరమ్॥ బ్రహ్మా॥ సర్వేవి
ష్ణుమయా దేవాస్సర్వే విష్ణుమయా గణాః ॥ ౧౪౨ ॥ నహి విష్ణుసమా కాచిద్గతిరన్యా
నపిద్యతే । ఇత్యేవం సతతం వేదా గాయన్తి నాత్ర సంశయః ॥ ౧౪౩ ॥ స దేవదేవో భ
గవాన్ స్తవలిఙ్గార్చనేరతః । తవ ప్రణామపరమః కథం దేవో హ్యభూత్ప్రభుః॥ ౧౪౪॥
సూతః ॥ నిశమ్య వచనం తస్య బ్రహ్మణః పరమేష్ఠినః । ప్రపిబన్నివ నేత్రాభ్యాం ప్రీతస్త
త్ప్రశ్నగౌరవాత్ ॥ ౧౪౫ ॥ పూజాప్రకరణం తస్మై తమాలోక్యాహ శఙ్కరః। భ
వాన్నారాయణశ్చైవ శక్రస్సాక్షాత్సురోత్తమః ॥ ౧౪౬ ॥ మునయశ్చ సదా లిఙ్గం
సమ్పూజ్య విధిపూర్వకమ్ । స్వం స్వం పదం విభోః ప్రాప్తాస్తస్మాత్సమ్పూజయన్తి తే॥
లిఙ్గార్చనం వినా నిష్ఠా నాస్తి తస్మాజ్జనార్దనః । ఆత్మనో యజతే నిత్యం శ్రద్ధయా భగవా
న్ప్రభుః॥ ౧౪౮॥ ఇత్యేవముక్త్వా బ్రహ్మాణమనుగృహ్య మహేశ్వరః । పునస్సమ్ప్రే
క్ష్య దేవేశం తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౧౪౯ ॥ తముద్దిశ్య తదా బ్రహ్మా నమస్కృత్య
కృతాఞ్జలిః । ప్రష్టుం త్వశేషం భగవాన్లబ్ధసంజ్ఞస్తు శఙ్కరాత్ ॥ ౧౫౦ ॥ *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే ద్వాపరతిష్యయోర్వ్యాస
శివావతారకథనం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః

॥ స్నానవిధిః ॥

ఋషయః॥ కథం పూజ్యో మహాదేవో లిఙ్గమూర్తిర్మహేశ్వరః । వక్తుమర్హ
సి చాస్మాకం రోమహర్షణ సామ్ప్రతమ్॥ ౧॥ సూతః॥ పృష్టో దేవ్యా మహాదేవః కైలా
సే తాం నగాత్మజామ్ । అఙ్కస్థామాహ దేవేశో లిఙ్గార్చనవిధిం క్రమాత్ ॥ ౨॥ తతః
పార్శ్వస్థితో నన్దీ శాలఙ్కాయనకాత్మజః । శ్రుత్వాఖిలం పురా ప్రాహ బ్రహ్మపుత్రా
యసువ్రతాః॥ ౩ ॥ సనత్కుమారాయ లిఙ్గార్చనవిధిక్రమమ్ । తస్మాద్వ్యా
సో మహాతేజాశ్శ్రుతవాఞ్ఛ్రుతిసమ్మితమ్ ॥ ౪ ॥ స్నానయోగోపచారం చ యథా
శైలాది నో ముఖాత్ । శ్రుతవాంస్తత్ప్రవక్ష్యామి స్నానాద్యం చార్చనావిధిమ్॥ ౫ ॥
శైలాదిః॥ అథ స్నానవిధిం వక్ష్యే బ్రాహ్మణానాం హితాయ చ। సర్వపాపహరం సా
క్షాచ్ఛివేన కథితం పురా ॥ ౬ ॥ అనేన విధినా స్నాత్వా సకృత్పూజ్య చ శఙ్కరమ్ ।
బ్రహ్మకూర్చం చ పీత్వా తు సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౭ ॥ త్రివిధం స్నానమాఖ్యాతం
దేవదేవేన శమ్భునా । హితాయ బ్రాహ్మణాద్యానాం చతుర్ముఖసుతోత్తమాః॥ ౮॥ వారు
ణం పురతః కృత్వా తతశ్చాగ్నేయముత్తమమ్ । మన్త్రస్నానం తతః కృత్వా పూజయే
త్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౯ ॥ భావదుష్టోఽమ్భసి స్నాత్వా భస్మనా చ న శుద్ధ్యతి । భావశుద్ధ
శ్చరేచ్ఛౌచమన్యథా న సమాచరేత్ ॥ ౧౦॥ సరిత్సరస్తటాకేషు సర్వేష్వా ప్రలయం
నరః । స్నాత్వాపి భావదుష్టశ్చేన్న శుద్ధ్యతి న సంశయః ॥౧౧ ॥ నృణాం హి చిత్తకమ

లం ప్రబుద్ధస్సుభవద్యదా । ప్రసుప్తం తస్య సాజ్ఞానభానోర్భాసా తదా శుచిః ॥ ౧౨ ॥
మృచ్ఛకృత్కుశపుష్పం చ స్నానార్థం భసితం తథా। ఆదాయ తీరే నిక్షిప్య స్నానతీర్థేషు
శాసి చ ॥ ౧౩ ॥ ప్రక్షాళ్య పాదౌ చాచమ్య మలం దేహాద్విశోధ్య చ । ద్రవైస్తు తీర
దేశస్థైస్తత స్స్నానం సమాచరేత్ ॥ ౧౪ ॥ ఉద్ధృతాసీతి మన్త్రేణ పునర్దేహం విశోధ
యేత్। మృదాదాయ తతశ్చాన్యద్వస్త్రం స్నాత్వా త్వనుల్బణమ్ ॥ ౧౫ ॥ గన్ధద్వా
రాం దురాధర్షామితి మన్త్రేణ మన్త్రవిత్ । కపిలాగోమయేనైవ ఖస్థేనైవ తు లేప
యేత్ ॥ ౧౬ ॥ పునస్స్నాత్వా పరిత్యజ్య తద్వస్త్రం మలినం తతః। శుక్లవస్త్రపరీధా
నో భూత్వా స్నానం సమాచరేత్ ॥ ౧౭ ॥ సర్వపాపవిశుద్ధ్యర్థమావాహ్య వరుణం త
థా । సమ్పూజ్య మనసా దేవం ధ్యానయజ్ఞేన వైభవమ్ ॥ ౧౮ ॥ ఆచమ్య త్రిస్తదా తీ
ర్థే త్వవగాహ్య భవం స్మరన్।పునరాచమ్య విధివదభిమన్త్ర్య మహాజలమ్॥ ౧౯॥ అవ
గాహ్య పునస్తస్మిన్ జపేద్వై చాఘమర్షణమ్ । తత్తోయే భానుసోమాగ్నిమణ్డలం చ స్మ
రేద్వశీ ॥ ౨౦ ॥ ఆచమ్య చ పునస్తస్మాజ్జలాదుత్తీర్య మన్త్రవిత్। ప్రవిశ్య తీర్థముద్ధృ
తు పునః పుణ్యవివృద్ధయే॥ ౨౧ ॥ శృఙ్గేణ పర్ణపుటకైః పాలాశైః క్షాళితైస్తథా । సకు
శేన సపుష్పేణ జలేనైవాభిషేచయేత్॥ ౨౨ ॥ రుద్రేణ పవమానేన త్వరితాఖ్యేన మ
న్త్రవిత్ । తరత్సమన్దీవర్గాద్యైస్తథా శాన్తిద్వయేన చ ॥ ౨౩ ॥ శాన్తిధర్మేణ చై
కేన పఞ్చబ్రహ్మపవిత్రకైః । తత్తన్మన్త్రైః దేవానాం స్వరూపం చ ఋషీన్స్మరన్ ॥
ఏవం హి చాభిషిచ్యాథ స్వమూర్ధ్ని పయసా ద్విజాః । ధ్యాయేచ్చ త్ర్యమ్బకం దేవం
హృది పఞ్చాస్యమీశ్వరమ్ ॥ ౨౫ ॥ ఆచమ్యాచమనం కుర్యాత్స్వసూత్రోక్తం సమీ
క్ష్య చ। పవిత్రహస్తస్స్వాసీనశ్శుచౌ దేశే యథావిధి ॥ ౨౬ ॥ అభ్యుక్ష్య సకుశం చా
పి దక్షిణేన కరేణ తు। పిబేన్మన్త్రైః క్షిప్య త్రిస్తోయం చక్రీభూత్వా హ్యతన్ద్రితః॥ ౨౭ ॥ ప్రదక్షి
ణం తతః కుర్యాద్ధింసాపాపప్రశాన్తయే । ఏవం సఙ్క్షేపతః ప్రోక్తం స్నానాచమన
ముత్తమమ్ ॥ ౨౮ ॥ సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాం తు హితార్థం ద్విజసత్తమాః॥ ౨౯॥

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే స్నాన
విధిర్నామ పఞ్చవింశోఽధ్యాయః.

॥ సన్ధ్యాదివిధిః ॥

నన్దీ ॥ ఆవాహయేత్తతో దేవీం గాయత్రీం వేదమాతరమ్ । ఆయాతు వర
దా దేవీత్యనేనైవ మహేశ్వరీమ్ ॥ ౧ ॥ పాద్యమాచమనీయం చ తస్యాశ్చార్ఘ్యం ప్ర
దాపయేత్ । ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా సమాసీనస్స్థితోఽపి వా॥ ౨॥ సహస్రం వా త
దర్ధం వా శతమష్టోత్తరం తు వా । గాయత్రీం ప్రణవేనైవ త్రిపదేష్వేకమాచరేత్ ॥ ౩॥

అర్ఘ్యం దత్త్వా సమభ్యర్చ్య ప్రణమ్య శిరసా స్వయమ్ । ఉత్తమే శిఖరే దేవీత్యుక్త్వో
ద్వాస్య చ మాతరమ్ ॥ ౪ ॥ ప్రాచ్యాలోక్యాభివన్ద్యైశాం గాయత్రీం వేదమాతర
మ్ । కృతాఞ్జలిపుటో భూత్వా ప్రార్థయేద్భాస్కరం తథా ॥ ౫ ॥ ఉదుత్యం చ
తథా చిత్రం జాతవేదసమేవ చ । అభివన్ద్య పునస్సూర్యం బ్రహ్మాణం చ విధానతః ॥ ౬ ॥
తథా సౌరాణి సూక్తాని ఋగ్యజుస్సామజాని చ । జప్త్వా ప్రదక్షిణం పశ్చాత్త్రిః కృ
త్వా చ విభావసోః ॥ ౭ ॥ ఆత్మానం చాన్తరాత్మానం పరమాత్మానమేవ చ । అభివన్ద్య
పునస్సూర్యం బ్రహ్మాణం చ విభావసుమ్ ॥ ౮ ॥ మనీష్విత్యాన్యథాన్యాయం స్వనా
మ్నావాహయేత్తతః । సర్వానావాహయామీతి దేవానావాహ్య సర్వతః ॥ ౯ ॥
తర్పయేద్విధినా పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖో వాహ్యుదఙ్ముఖః । ధ్యాత్వా స్వరూపం తత్తత్త్వమ
భివన్ద్య యథాక్రమమ్ ॥ ౧౦ ॥ దేవానాం పుష్పతోయేన ఋషీణాం తు కుశామ్భసా ।
పితౄణాం తిలతోయేన గన్ధయుక్తేన సర్వతః ॥ ౧౧ ॥ యజ్ఞోపవీతీ దేవానాం నివీతీ ఋ
షితర్పణమ్ । ప్రాచీనావీతీ విప్రేన్ద్రః పితౄణాం తర్పయేత్క్రమాత్ ॥ ౧౨ ॥ అఙ్గుళ్య
గ్రేణ వై ధీమాంస్తర్పయేద్దేవతర్పణమ్ । ఋషీన్కనిష్ఠాఙ్గుళినా శ్రోత్రియస్సర్వసి
ద్ధయే ॥ ౧౩ ॥ పితౄంస్తు తర్పయేద్విద్వాన్దక్షిణాఙ్గుష్ఠకేన తు । తథైవమృషిశా
ర్దూల బ్రహ్మయజ్ఞం యజేద్ద్విజః ॥ ౧౪ ॥ దేవయజ్ఞం చ మానుష్యం భూతయజ్ఞం తథైవ చ ।
పితృయజ్ఞం చ పూతాత్మా యజ్ఞకర్మపరాయణః ॥ ౧౫ ॥ స్వశాఖాధ్యయనం విప్రా
బ్రహ్మయజ్ఞ ఇతి స్మృతః । అగ్నౌ జుహోతి యచ్చాన్నం దేవయజ్ఞ ఇతి స్మృతః ॥ ౧౬ ॥
సర్వేషామేవ భూతానాం బలిదానం విధానతః । భూతయజ్ఞ ఇతి ప్రోక్తో భూతిదస్సర్వ
దేహినామ్ ॥ ౧౭ ॥ సదారాన్త్సర్వతత్త్వజ్ఞాన్బ్రాహ్మణాన్వేదపారగాన్ । ప్ర
ణమ్య తేభ్యో యద్దత్తమన్నం మానుష ఉచ్యతే ॥ ౧౮ ॥ పితౄనుద్దిశ్య యద్దత్తం పి
తృయజ్ఞస్స ఉచ్యతే । ఏవం పఞ్చ మహాయజ్ఞాన్కుర్యాత్సర్వార్థసిద్ధయే ॥ ౧౯ ॥
సర్వేషామేవ యజ్ఞానాం బ్రహ్మయజ్ఞః పరస్స్మృతః । బ్రహ్మయజ్ఞపరో మర్త్యో బ్రహ్మ
లోకే మహీయతే ॥ ౨౦ ॥ బ్రహ్మయజ్ఞేన తుష్యన్తి సర్వే దేవాస్సవాసవాః । బ్ర
హ్మా చ భగవాన్విష్ణుశ్శఙ్కరో నీలలోహితః ॥ వేదాశ్చ పితరస్సర్వే నాత్ర కార్యా విచా
రణా । గ్రామాద్బహిర్గతో భూత్వా బ్రాహ్మణో బ్రహ్మయజ్ఞవిత్ ॥ ౨౨ ॥ యావ
త్త్వదృష్టమభవదుటజానాం ఛదనం నరః । ప్రాచ్యాముదీచ్యాం చ తథా ప్రాగుదీచ్యామ
థాపి వా ॥ ౨౩ ॥ పుణ్యమాచమనం కుర్యాద్బ్రహ్మయజ్ఞార్థమేవ తత్ । ప్రీత్యర్థం చ
ఋచాం విప్రాస్త్రిః పీత్వా ప్లావ్య ప్లావ్య చ ॥ ౨౪ ॥ యజుషాం పరిమృజ్యైవం ద్విః ప్ర
క్షాళ్య చ వారిణా । ప్రీత్యర్థం సామవేదానాముపస్పృశ్య చ మూర్ధని ॥ ౨౫ ॥ స్పృశే
దథర్వవేదానాం నేత్రే చాఙ్గిరసాం తథా । నాసికే బ్రహ్మణోఙ్గానాం క్షాళ్య క్షాళ్య
చ వారిణా ॥ ౨౬ ॥ అష్టాదశపురాణానాం బ్రహ్మాద్యానాం తథైవ చ । తథా చోపపు
రాణానాం సౌరాదీనాం యథాక్రమమ్ ॥ ౨౭ ॥ పుణ్యానామితిహాసానాం శైవాదీ

నాంతథైవచ । శ్రోత్రేస్పృశేత్తుతుష్ట్యర్థంహృద్దేశేతుతతస్స్పృశేత్ ॥ ౨౮ ॥ కల్పా
దీనాంతుసర్వేషాంకల్పవిత్కల్పవిత్తమాః । ఏవమాచమ్యచాస్తీర్యదర్భపిఞ్జూలమా
త్మనః ॥ ౨౯ ॥ కృత్వాపాణితలేధీమానాత్మనోదక్షిణోత్తరమ్ । హేమాఙ్గులీ
యసంయుక్తోబ్రహ్మబన్ధయుతోఽపివా ॥ ౩౦ ॥ విధివద్బ్రహ్మయజ్ఞంచకుర్యా
త్సూత్రీసమాహితః। అకృత్వాతుమునిఃపఞ్చమహాయజ్ఞాన్ద్విజోత్తమః॥ ౩౧ ॥ భుక్త్వా
చసూకరాణాంతుయోనౌవైజాయతేనరః । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనకర్తవ్యాశ్శు
భమిచ్ఛతా ॥ ౩౨ ॥ బ్రహ్మయజ్ఞాదథస్నానంకృత్వాదౌసర్వథాత్మనః। తీర్థంసఙ్గృ
హ్యవిధివత్ప్రవిశేచ్ఛిబిరంవశీ ॥ ౩౩ ॥ బహిరేవగృహాత్పాదౌహస్తౌప్రక్షాళ్యవా
రిణా। భస్మస్నానంతతఃకుర్యాద్విధివద్దేహశుద్ధయే ॥ ౩౪ ॥ శోధ్యభస్మయథాన్యా
యంప్రణవేనాగ్నిహోత్రజమ్ । జ్యోతిస్సూర్యఇతిప్రాతర్జుహుయాదుదితేయతః॥
జ్యోతిరగ్నిస్తథాసాయంసమ్యక్చానుదితేమృషా । తస్మాదుదితహోమస్థంభసితం
పావనంశుభమ్॥ ౩౫॥ నాస్తిసత్యసమంతస్మాదసత్యంపాతకంచయత్ । ఈశానే
నశిరోదేశంముఖంతత్పురుషేణచ ॥ ౩౬ ॥ ఉరోదేశమఘోరేణగుహ్యంవామేన
సువ్రతాః । సద్యేనపాదంసర్వాఙ్గంప్రణవేనాభిషేచయేత్ ॥ ౩౭ ॥ తతఃప్రక్షాళ
యేత్పాదంహస్తంబ్రహ్మవిదాంవరః । వ్యపోహ్యభస్మచాదాయదేవదేవమనుస్మరన్॥
మన్త్రస్నానంతతఃకుర్యాదాపోహిష్ఠాదిభిఃక్రమాత్ । పుణ్యైశ్చైవయథామన్త్రై
రృగ్యజుస్సామసమ్భవైః ॥ ౪౦ ॥ ద్విజానాంతుహితాయైవంకథితంస్నానమద్యతే।
సఙ్క్షిప్యయస్సకృత్కుర్యాత్సయాతిపరమంపదమ్ ॥ ౪౧ ॥

* *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే సన్ధ్యాదివిధిర్నా
మషడ్వింశోఽధ్యాయః.

శివలిఙ్గార్చనవిధిః.

శైలాదిః॥ వక్ష్యామిశృణుసఙ్క్షేపాల్లిఙ్గార్చనవిధిక్రమమ్। వక్తుంవర్షశతేనాపి
నశక్యంవిస్తరేణయత్ ॥ ౧ ॥ ఏవంస్నాత్వాయథాన్యాయంపూజాస్థానంప్రవిశ్య
చ । ప్రాణాయామత్రయంకృత్వాధ్యాయేద్దేవంత్రియమ్బకమ్॥ ౨ ॥ పఞ్చవక్త్రం
దశభుజంశుద్ధస్ఫటికసన్నిభమ్ । సర్వాభరణసంయుక్తంచిత్రామ్బరవిభూషితమ్॥
తస్యరూపంసమాశ్రిత్యదహనప్లావనాదిభిః । శైవీంతనుంసమాస్థాయపూజయేత్పర
మేశ్వరమ్ ॥ ౪ ॥ దేహశుద్ధించకృత్వైవమూలమన్త్రంన్యసేత్క్రమాత్। సర్వ
త్రప్రణవేనైవబ్రహ్మాణిచయథాక్రమమ్॥ ౫ ॥ సూత్రేనమశ్శివాయేఛన్దాంసిపరమేశు
భే । మన్త్రాణిసూక్ష్మరూపేణసంస్థితానియతస్తతః ॥ ౬ ॥ న్యగ్రోధబీజేన్యగ్రోధ
స్తథాసూత్రేతుశోభనే। మహత్యపిమహద్బ్రహ్మసంస్థితంసూక్ష్మవత్స్వయమ్॥ ౭॥

సేచయేదర్చనస్థానం గన్ధచన్దనవారిణా । ద్రవ్యాణి శోధయేత్పశ్చాత్ క్షాళనప్రోక్షణాది
భిః ॥ ౮ ॥ క్షాళనం ప్రోక్షణం చైవ ప్రణవేన విధీయతే । ప్రోక్షణీ చార్ఘ్యపాత్రం చ పా
ద్యపాత్రమనుక్రమాత్ ॥ ౯ ॥ తథాఽఽచమనీయార్థం కల్పితం పాత్రమేవ చ । స్థా
పయేద్విధినా ధీమాన్ నవగుణ్యా యథావిధి ॥ ౧౦ ॥ దర్భైరాచ్ఛాదయేచ్చైవ ప్రోక్షయే
చ్ఛుద్ధవారిణా । తేషు తేష్వథ సర్వేషు క్షిపేత్తోయం సుశీతలమ్ ॥ ౧౧ ॥ ప్రణవేన క్షిపేత్తే
షు ద్రవ్యాణ్యాలోక్య బుద్ధిమాన్ । ఉశీరం చన్దనం చైవ పాద్యే తు పరికల్పయేత్ ॥ ౧౨ ॥
జాతీకఙ్కోలకర్పూరబహుమూలతమాలకమ్ । చూర్ణయిత్వా యథాన్యాయం క్షిపే
దాచమనీయకే ॥ ౧౩ ॥ ఏవం సర్వేషు పాత్రేషు దాపయేచ్చన్దనం తథా । కర్పూరం
చ యథాన్యాయం పుష్పాణి వివిధాని చ ॥ ౧౪ ॥ కుశాగ్రమక్షతాంశ్చైవ యవవ్రీహి
తిలాని చ । ఆజ్యసిద్ధార్థపుష్పాణి భసితం చార్ఘ్యపాత్రకే ॥ ౧౫ ॥ కుశపుష్పయవవ్రీ
హి బహుమూలతమాలకమ్ । దాపయేత్ప్రోక్షణీపాత్రే భసితం ప్రణవేన చ ॥ ౧౬ ॥
న్యసేత్పఞ్చాక్షరం చైవ గాయత్రీం రుద్రదేవతామ్ । కేవలం ప్రణవం వాపి వేదసారమ
నుత్తమమ్ ॥ ౧౭ ॥ అథ సమ్ప్రోక్షయేత్పశ్చాద్ద్రవ్యాణి ప్రణవేన తు । ప్రోక్షణీ
పాత్రసంస్థేన ఈశానాద్యైశ్చ పఞ్చభిః ॥ ౧౮ ॥ పార్శ్వతో దేవదేవస్య నన్దినం మాం
సమర్చయేత్ । దీప్తానలాయుతప్రఖ్యం త్రినేత్రం త్రిదశేశ్వరమ్ ॥ ౧౯ ॥ బాలేన్దుముకు
టం చైవ హరివక్త్రం చతుర్భుజమ్ । పుష్పమాలాధరం సౌమ్యం సర్వాభరణభూషిత
మ్ ॥ ౨౦ ॥ ఉత్తరే చాత్మనః పుణ్యాం భార్యాం చ మరుతాం శుభామ్ । సుయశాం సు
వ్రతాం చామ్బాపదమణ్డనతత్పరామ్ ॥ ౨౧ ॥ ఏవం పూజ్య ప్రవిశ్యాన్తర్భవనం పరమేష్ఠి
నః । దత్త్వా పుష్పాఞ్జలిం భక్త్యా పఞ్చమూర్ధసు పఞ్చభిః ॥ ౨౨ ॥ గన్ధపుష్పైస్తథా
ధూపైర్వివిధైః పూజ్య శఙ్కరమ్ । స్కన్దం వినాయకం దేవీం లిఙ్గశుద్ధిం చ కారయేత్ ॥
జప్త్వా సర్వాణి మన్త్రాణి ప్రణవాది నమోన్తకమ్ । కల్పయేదాసనం పశ్చాత్పద్మా
ఖ్యం ప్రణవేన తత్ ॥ ౨౪ ॥ తస్య పూర్వదళం సాక్షాదణిమామయమక్షరమ్ । లఘిమా
దక్షిణం చైవ మహిమా పశ్చిమం తథా ॥ ౨౫ ॥ ప్రాప్తిస్తథోత్తరం పత్రం ప్రాకామ్యం
పావకస్య తు । ఈశిత్వం నైరృతం పత్రం వశిత్వం వాయుగోచరే ॥ ౨౬ ॥ సర్వ
జ్ఞత్వం తథైశాన్యం కర్ణికా సోమ ఉచ్యతే । సోమస్యాధస్తథా సూర్యస్తస్యాధః పావక
స్స్వయమ్ ॥ ౨౭ ॥ ధర్మాదయోఽపి దిక్ష్వేతే త్వనన్తం కల్పయేత్క్రమాత్ । అవ్య
క్తాదిచతుర్దిక్షు సోమస్యాన్తే గుణత్రయమ్ ॥ ౨౮ ॥ ఆత్మత్రయం తతశ్చోర్ధ్వం తస్యాన్తే
శివపీఠికా । సద్యోజాతం ప్రపద్యామీత్యావాహ్య పరమేశ్వరమ్ ॥ ౨౯ ॥ వామదేవేన మ
న్త్రేణ స్థాపయేదాసనోపరి । సాన్నిధ్యం రుద్రగాయత్ర్యా అఘోరేణ నిరుధ్య చ ॥
ఈశానస్సర్వవిద్యానామితి మన్త్రేణ పూజయేత్ । పాద్యమాచమనీయం చ విభో
శ్చార్ఘ్యం ప్రదాపయేత్ ॥ ౩౧ ॥ స్నాపయేద్విధినా రుద్రం గన్ధచన్దనవారిణా । పఞ్చ
గవ్యం విధానేన గృహ్య పాత్రేఽభిమన్త్ర్య చ ॥ ౩౨ ॥ ప్రణవేనైవ గవ్యైస్తు స్నాపయేచ్చ

యథావిధి । ఆజ్యేనమధునాచైవతథాచేక్షురసేనచ॥ ౩౩ ॥ పుణ్యైర్ద్రవ్యైర్మహాదే
వంప్రణవేనాభిషేచయేత్ । జలభాణ్డైఃపవిత్రైస్తుమన్త్రైస్తోయంక్షిపేత్తతః ॥ ౩౪॥
శుద్ధింకృత్వాయథాన్యాయంసితవస్త్రేణసాధకః । కుశాపామార్గకర్పూరజాతిపుష్ప
కచమ్పకైః ॥ ౩౫ ॥ కరవీరైస్సితైశ్చైవమల్లికాకమలోత్పలైః । ఆపూర్యపుష్పై
స్సుశుభైశ్చన్దనాద్యైశ్చతజ్జలమ్ ॥ ౩౬ ॥ న్యసేన్మన్త్రేణతత్తోయేసద్యోజాతాది
కానితు । సువర్ణకలశేనాథతథావైరాజతేనవా ॥ ౩౭ ॥ తామ్రేణపద్మపత్రేణ
పాలాశేనదళేనవా । శఙ్ఖేనమృణ్మయేనాథశోధితేనశుభేనవా॥ ౩౮ ॥ సకూర్చేనసస
పుష్పేణస్నాపయేన్మన్త్రపూర్వకమ్ । మన్త్రాణితేప్రవక్ష్యామిశృణుసర్వార్థసిద్ధ
యే ॥ ౩౯ ॥ యైర్లిఙ్గంసకృదప్యేవంస్నాప్యముచ్యేతమానవః । పవమానేనమన్త్ర
జ్ఞాస్తథావామీయకేనచ ॥ ౪౦ ॥ రుద్రేణనీలరుద్రేణశ్రీసూక్తేనశుభేనచ।రజనీసూ
క్తకేనైవచమకేనశుభేనచ ॥ ౪౧ ॥ హోతారేణాథశిరసాఅథర్వేణశుభేనచ ।
శాన్త్యాచాథపునశ్శాన్త్యాభారుణ్డేనారుణేనచ ॥ ౪౨ ॥ వారుణేనచజ్యేష్ఠేనతథావే
దవ్రతేనచ । తథాన్తరేణపుణ్యేనసూక్తేనపురుషేణచ ॥ ౪౩ ॥ త్వరితేనైవరుద్రేణ
కపినాచకపర్దినా । ఆవోరాజేతిసామ్నాతుబృహచ్చన్ద్రేణవిష్ణునా॥౪౪ ॥ విరూపా
క్షేణస్కన్దేనశతఋగ్భిశ్శివైస్తథా । పఞ్చబ్రహ్మైశ్చసూత్రేణకేవలప్రణవేనచ ॥
స్నాపయేద్దేవదేవేశంసర్వపాపప్రశాన్తయే । వస్త్రంశివోపవీతంచతథాహ్యాచమ
నీయకమ్ ॥ ౪౬ ॥ గన్ధపుష్పంతథాధూపందీపమన్నంక్రమేణతు। తోయంసుగన్ధితం
చైవపునరాచమనీయకమ్॥౪౭ ॥ ముకుటంచశుభంఛన్నంతథావైభూషణానిచ।దా
పయేత్ప్రణవేనైవముఖవాసాదికానిచ ॥ ౪౮ ॥ తతస్స్ఫటికసఙ్కాశందేవంనిష్క
ళమక్షరమ్ । కారణంసర్వదేవానాంసర్వలోకమయంపరమ్॥ ౪౯ ॥ బ్రహ్మేన్ద్రవి
ష్ణురుద్రాద్యైరృషిదేవైరగోచరమ్ । వేదవిద్భిర్హివేదాన్తైస్త్వగోచరమితిశ్రుతిః ॥
ఆదిమధ్యాన్తరహితంభేషజంభవరోగిణామ్ । శివతత్త్వమితిఖ్యాతంశివలిఙ్గేవ్యవస్థి
తమ్ ॥ ౫౧ ॥ ప్రణవేనైవమన్త్రేణపూజయేల్లిఙ్గమూర్ధని । స్తోత్రంజపేచ్చవిధినా
నమస్కారంప్రదక్షిణమ్॥ ౫౨ ॥ అర్ఘ్యందత్వాథపుష్పాణిపాదయోస్తువికీర్యచ।
ప్రణిపత్యచదేవేశమాత్మన్యారోపయేచ్ఛివమ్ ॥ ౫౩ ॥ ఏవంసఙ్క్షిప్యకథితంలిఙ్గార్చ
నమనుత్తమమ్ । అభ్యన్తరంప్రవక్ష్యామిలిఙ్గార్చనమిహాద్యతే ॥౫౪॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేలిఙ్గార్చనవిధిర్నామ

సప్తవింశోధ్యాయః.

శ్రీఆభ్యన్తరలిఙ్గపూజావిధిః శ్రీ

శైలాదిః॥ ఆగ్నేయంసౌరమమృతంబిమ్బంభావ్యంతతోపరి । గుణత్రయం
చహృదయేతథాచాత్మత్రయంక్రమాత్ ॥ ౧ ॥ తస్యోపరిమహాదేవంనిష్కళంసక
లాకృతిమ్ । కాన్తార్ధారూఢదేహంచపూజయేద్ధ్యానవిద్యయా॥ ౨॥ తతోబహువిధం
ప్రోక్తంచిన్త్యంతత్రాస్తిచేద్యగః । చిన్తకస్యతతశ్చిన్తాఅన్యథానోపపద్యతే॥ ౩॥ త
స్మాద్ధ్యేయంతథాధ్యానంయజమానఃప్రయోజనమ్ ।స్మరేత్తన్నాన్యథాజాతుబుద్ధ్య
తేపురుషస్యహ ॥ ౪ ॥ పురేశేతేపురందేహంతస్మాత్పురుషఉచ్యతే । యాజ్యం
యజ్ఞేనయజతేయజమానస్తుసస్మృతః ॥ ౫ ॥ ధ్యేయోమహేశ్వరోధ్యానంచిన్తనం
నిర్వృతిఃఫలమ్ । ప్రధానపురుషేశానంయథాతథ్యంప్రపద్యతే ॥ ౬ ॥ ఇహషడ్విం
శకోధ్యేయోధ్యాతావైపఞ్చవింశకః । చతుర్వింశకమవ్యక్తంమహదాద్యాస్తుసప్త
చ ॥ ౭ ॥ మహాంస్తథాత్వహఙ్కారంతన్మాత్రంపఞ్చకంపునః। కర్మేన్ద్రియాణిప
ఞ్చైవతథాబుద్ధీన్ద్రియాణిచ ॥ ౮ ॥ మనశ్చపఞ్చభూతానిశివష్షడ్వింశకస్తతః।సప
వభర్తాకర్తాచవిధేయోపిమహేశ్వరః ॥ ౯॥హిరణ్యగర్భంరుద్రోసౌజనయామాసశఙ్క
రః । విశ్వాధికశ్చవిశ్వాత్మావిశ్వరూపఇతిస్మృతః॥ ౧౦ ॥ వినాయథాహిపితరంమా
తరంతనయాస్త్విహ । నజాయన్తేతథాసోమంవినానాస్తిజగత్త్రయమ్॥ ౧౧॥ సన
త్కుమారః॥కర్తాయదిమహాదేవఃపరమాత్మామహేశ్వరః । తథాకారయితాచైవక
ర్త్వతోల్పాత్మనస్తథా ॥ ౧౨ ॥ నిత్యోవిశుద్ధోబుద్ధశ్చనిష్కళఃపరమేశ్వరః। త్వయో
క్తోముక్తిదఃకింవానిష్కళశ్చేత్కరోతికిమ్ ॥ ౧౩ ॥ శైలాదిః ॥ కాలఃకరోతిసకలం
కాలఃకలయతేసదా। నిష్కళంచమనస్సర్వంమన్యతేసోపినిష్కళః ॥ ౧౪ ॥ కర్మణా
తస్యచైవేహజగత్సర్వంప్రతిష్ఠితమ్ । కిమత్రదేవదేవస్యమూర్త్యష్టకమిదంజగత్ ॥
వినాకాశంజగన్నైవవినాత్మానంవాయునావినా । తేజసావారిణాచైవయజమానం
తథావినా ॥ ౧౫ ॥ భానునాశశినాలోకస్తస్యైతాస్తనవఃప్రభోః। విచారతస్తురుద్ర
స్యస్థూలమేతచ్చరాచరమ్ ॥ ౧౬ ॥ సూక్ష్మంవదన్తిమునయోయన్నవాచ్యంద్వి
జోత్తమాః । యతోవాచోనివర్తన్తేఅప్రాప్యమనసాసహ ॥ ౧౭ ॥ ఆనన్దంబ్రహ్మ
ణోవిద్వాన్నబిభేతికుతశ్చన । నభేతవ్యంతథాతస్మాజ్జ్ఞాత్వానన్దంపినాకినః ॥ ౧౯ ॥

విభూతయశ్చరుద్రస్యమత్వాసర్వత్రభావతః । సర్వంరుద్రఇతిప్రాహుర్మునయస్త
త్త్వదర్శినః ॥౨౦ ॥ నమస్కారేణసతతంగౌరవాత్పరమేష్ఠినః । సర్వంతుఖల్విదం
బ్రహ్మసర్వోవైరుద్రఈశ్వరః ॥ ౨౧ ॥ పురుషోవైమహాదేవోమహేశానఃపరశ్శివః ।
ఏవంవిభుర్వినిర్దిష్టోధ్యానంతత్రైవచిన్తనమ్ ॥ ౨౨ ॥ చతుర్వ్యూహేణమార్గేణవి
చార్యాలోక్యసువ్రత । సంసారహేతుస్సంసారోమోక్షహేతుశ్చనిర్వృతిః ॥ ౨౩॥
చతుర్వ్యూహస్సమాఖ్యాతశ్చిన్తకస్యేహయోగినః। చిన్తాబహువిధాఖ్యాతాసైకత్రప
రమేష్ఠినా॥౨౪॥ మునిష్ఠేత్యత్రకథితారుద్రేరాద్రీనసంశయః । ఐన్ద్రీచేన్ద్రేతథాసా

వ్యాసోమేనారాయణేతథా ॥ సూర్యేవహ్నౌచసర్వేషాంసర్వత్రైవంవిచారతః।
సైవాహంసోహమిత్యేవంద్విధాసంస్థాప్యభావతః॥౨౬॥భక్తోసౌనాస్తియస్తస్మాచ్ఛి
వాద్బ్రాహ్మీనసంశయః। ఏవంబ్రహ్మమయంధ్యాయేత్పూర్వంవిప్రచరాచరమ్॥౨౭॥
చరాచరవిభాగంచత్యజేదభిమతంస్మరన్। త్యాజ్యంగ్రాహ్యమలభ్యంచకృత్యంచాకృ
త్యమేవచ ॥ ౨౮ ॥ యస్యనాస్తిసుతృప్తస్యతస్యబ్రాహ్మీనచాన్యథా। ఆభ్యన్తరంస
మాఖ్యాతమేవమభ్యస్యసంక్రమాత్ ॥ ౨౯ ॥ ఆభ్యన్తరార్చకాఃపూజ్యానమస్కారా
దిభిస్తథా । విరూపావికృతాశ్చాపిననింద్యాబ్రహ్మవాదినః ॥ ౩౦ ॥ ఆభ్యన్తరార్చ
కాస్సర్వేనపరీక్ష్యావిజానతా । నిన్దకాపవదుఃఖార్తాభవిష్యన్త్యల్పచేతసః॥ ౩౧ ॥
యథాదారువనేరుద్రంవినింద్యమునయఃపురా । తస్మాత్సేవ్యానమస్కార్యాస్తథాబ్ర
హ్మవిదస్తథా ॥ ౩౨ ॥ వర్ణాశ్రమవినిర్ముక్తావర్ణాశ్రమపరాయణైః॥౩౩॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే ఆభ్యన్తరలిఙ్గపూజావిధిర్నామ
అష్టావింశోఽధ్యాయః

శివపరమేశ్వరస్యదారుకావనప్రవేశవర్ణనమ్

సనత్కుమారః ॥ ఇదానీంశ్రోతుమిచ్ఛామిపురాదారువనేవిభో। ప్రవృత్తం
తద్వనస్థానాంతపసాభావితాత్మనామ్ ॥ ౧ ॥ కథందారువనంప్రాప్తోభగవాన్నీలలో
హితః। వికృతంరూపమాస్థాయచోర్ధ్వరేతాదిగమ్బరః ॥ ౨ ॥ కింప్రవృత్తంవనేతస్మి
న్రుద్రస్యపరమాత్మనః । వక్తుమర్హసితత్త్వేనదేవదేవస్యచేష్టితమ్ ॥ ౩ ॥ సూతః॥
తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాశ్రుతిసారపదాంవరః । శిలాదసూనుర్భగవాన్ప్రాహకిం
చిద్భవంస్మరన్ ॥ శైలాదిః ॥ మునయోదారుగహనేతపస్తేపుస్సుదారుణమ్।తుష్ట్య
ర్థందేవదేవస్యసదారతనయాగ్నయః ॥ ౫ ॥ తుష్టోరుద్రోజగన్నాథశ్చేకితానోవృ
షధ్వజః । ధూర్జటిఃపరమేశానోభగవాన్నీలలోహితః ॥ ౬ ॥ ప్రవృత్తిలక్షణంజ్ఞా
నంజ్ఞాతుందారువనౌకసామ్ । పరీక్షార్థంజగన్నాథశ్శ్రద్ధయాక్రీడయాచసః ॥ ౭ ॥
నివృత్తిలక్షణజ్ఞానప్రతిష్ఠార్థంచశఙ్కరః । దేవదారువనస్థానాంప్రవృత్తిజ్ఞానచేతసా
మ్॥ ౮ ॥ వికృతంరూపమాస్థాయదిగ్వాసావిషమేక్షణః। ముగ్ధోద్విహస్తఃకృష్ణాఙ్గో
దివ్యందారువనంయయౌ ॥ ౯ ॥ మన్దస్మితంచభగవాన్స్త్రీణాంమనసిజోద్భవమ్।
భ్రూవిలాసంచగానంచచకారాతీవసున్దరః॥ ౧౦ ॥ సమ్ప్రేక్ష్యనారీబృన్దంవైము
హుర్ముహురనఙ్గహా । అనఙ్గవృద్ధిమకరోదతీవమధురాకృతిః ॥ ౧౧ ॥ వనేతంపురుషం
దృష్ట్వావికృతంనీలలోహితమ్ । స్త్రియఃపతివ్రతాశ్చాపితమేవాన్వయురాదరాత్ ॥
వనోటజద్వారగతాశ్చనార్యోవిస్రస్తవస్త్రాభరణావిచేష్టాః । లబ్ధ్వాస్మితంతస్యము
ఖారవిన్దాద్భ్రూమాలయస్థాస్తమథాన్వయుస్తాః ॥ ౧౩ ॥ దృష్ట్వాకాశ్చిద్భవంనార్యో

మదఘూర్ణితలోచనాః । విలాసబాహ్యాస్తాశ్చాపి భ్రూవిలాసం ప్రచక్రిరే ॥ ౧౪ ॥
అథ దృష్ట్వాపరా నార్యః కించిత్ప్రహసితాననాః । కించిద్విస్రస్తవసనాః స్రస్తకాఞ్చీ
గుణా జగుః ॥ ౧౫ ॥ కాశ్చిత్తథా తంపిపినే తు దృష్ట్వా విప్రాఙ్గనాః స్రస్తనవాంశు
కం వా । స్వాన్తాన్స్వచిత్రాన్వలయాన్ప్రవిధ్య మదాన్వితా బన్ధుజనాంశ్చ జగ్ముః ॥
కాచిత్తదా తం న బిభేద దృష్ట్వా వివాసనాః స్రస్తమహాంశుకా చ । శాఖావిచిత్రాన్స్వ
టపాన్ప్రసిద్ధాన్మదాన్వితా బన్ధుజనాంస్తథాన్యాః ॥ ౧౭ ॥ కాశ్చిజ్జగుస్తం ననృతు
ర్నిపేతుశ్చ ధరాతలే । నిషేదుర్గజవచ్చాన్యాః ప్రోవాచ ద్విజపుఙ్గవాః ॥ ౧౮ ॥ అన్యో
న్యం సస్మితం ప్రేక్ష్య చాలిలిఙ్గుస్సమన్తతః । నిరుధ్య మార్గం రుద్రస్య నైపుణాః ప్రచక్రిరే॥
కో భవానితి చాహుస్తమాస్యతామితి చాపరాః । కుత్రేత్యథ ప్రసీదేతి జజల్పుః ప్రీతిమా
నసాః॥ ౨౦ ॥ విపరీతా నిపేతుర్వై విస్రస్తాంశుకమూర్ధజాః। పతివ్రతాః పతీనాం తు
సన్నిధౌ భవమాయయా ॥ ౨౧ ॥ దృష్ట్వా శ్రుత్వా భవస్తాసాం చేష్టా వాక్యాని చావ్య
యః । శుభం వాప్యశుభం వాపి నోక్తవాన్పరమేశ్వరః ॥ ౨౨ ॥ దృష్ట్వా నారీ
కులం విప్రాస్తథాభూతం చ శఙ్కరమ్ । అతీవపరుషం వాక్యం జజల్పుస్తే మునీశ్వ
రాః ॥ ౨౩ ॥ తపాంసి తేషాం సర్వేషాం ప్రత్యాహన్యన్త శఙ్కరే । యథాది
త్యప్రకాశేన తారకా నభసి స్థితాః ॥ ౨౪ ॥ శ్రూయతే ఋషిశాపేన బ్రహ్మణస్తు
మహాత్మనః । సమృద్ధశ్శ్రేయసాం యోనిర్యజ్ఞో వై నాశమాప్తవాన్ ॥ ౨౫ ॥
భృగోరపి చ శాపేన విష్ణుః పరమవీర్యవాన్ । ప్రాదుర్భావాన్దశ ప్రాప్తో దుఃఖితశ్చ సదా
కృతః ॥ ౨౬ ॥ ఇన్ద్రస్యాపి చ ధర్మజ్ఞ ఛిన్నం సవృషణం పురా । ఋషిణా గౌతమేనో
ర్వ్యాం క్రుద్ధేన వినిపాతితమ్ ॥ ౨౭ ॥ గర్భవాసో వసూనాం చ శాపేన విహితస్తథా।
ఋషీణాం చైవ శాపేన నహుషస్సర్పతాం గతః ॥ ౨౮ ॥ క్షీరోదశ్చ సముద్రోఽసౌ నివా
సస్సర్వదా హరేః । ద్వితీయశ్చామృతాధారో హ్యపేయో బ్రాహ్మణైః కృతః॥ ౨౯ ॥
అవిముక్తేశ్వరం ప్రాప్య వారాణస్యాం జనార్దనః। క్షీరేణ చాభిషిచ్యేశం దేవదేవం త్రి
యమ్బకమ్ ॥ ౩౦ ॥ శ్రద్ధయా పరయా యుక్తో దేవశ్లేషామృతేన వై । సిషిక్తేన స్వ
యం దేవః క్షీరేణ మధుసూదనః ॥ ౩౧ ॥ సేచయిత్వాథ భగవాన్బ్రహ్మణా మునిభిస్స
మమ్ । క్షీరోదం పూర్వవచ్చక్రే నివాసం చాత్మనః ప్రభుః ॥ ౩౨ ॥ ధర్మశ్చైవ తథాశ
ప్తో మాణ్డవ్యేన మహాత్మనా । వృష్ణయశ్చైవ కృష్ణేన దుర్వాసాద్యైర్మహాత్మభిః॥ ౩౩ ॥
రాఘవస్సానుజశ్చాపి దుర్వాసేన మహాత్మనా । శ్రీవత్సశ్చ మునేః పాదపతనాత్తస్య ధీ
మతః ॥ ౩౪ ॥ ఏతే చాన్యే చ బహవో విప్రాణాం వశమాగతాః। వర్జయిత్వా విరూపా
క్షం దేవదేవముమాపతిమ్॥ ౩౫ ॥ ఏవం హి మోహితాస్తేన నావబుద్ధ్యన్త శఙ్కరమ్ ।
అత్యుగ్రవచనం ప్రోచుశ్చోగ్రోఽప్యన్తరధీయత ॥ ౩౬ ॥ తేఽపి దారువనాత్తస్మాత్ప్రా
తస్సంవిగ్నమానసాః। పితామహం మహాత్మానమాసీనం పరమాసనే॥ ౩౭ ॥ గత్వా విజ్ఞా
పయామాసుః ప్రవృత్తమఖిలం విభోః। శుభే దారువనే తస్మిన్మునయః క్షీణరేతసః ॥ స్తో

పిసఞ్చిన్త్యమనసాక్షణాదేవపితామహః । తేషాంప్రవృత్తమఖిలంపుణ్యేదారువనేపు
రా॥ఉత్థాయప్రాఞ్జలిర్భూత్వాప్రణిపత్యభవాయచ। ఉవాచసత్వరంబ్రహ్మామునీన్దా
రువనాలయాన్ ॥ ధిగ్యుష్మాన్ప్రాప్తనిధనాన్మహానిధిమనుత్తమమ్। వృథాకృతంయ
తోవిప్రాయుష్మాభిర్భాగ్యవర్జితైః ॥ ౪౧॥ యస్తుదారువనేతస్మిన్లిఙ్గీదృష్టోప్యలిఙ్గిభిః।
యుష్మాభిర్వికృతాకారస్సఏవపరమేశ్వరః ॥ ౪౨॥ గృహస్థైశ్చననిన్ద్యాస్తుసదాహ్య
తిథయోద్విజాః । విరూపాశ్చసురూపాశ్చమలినాశ్చాప్యపణ్డితాః ॥ ౪౩ ॥ సుదర్శ
నేనమునినాకాలమృత్యురపిస్వయమ్ । పురాభూమౌద్విజాగ్ర్యేణజితోహ్యతిథిపూ
జయా ॥ ౪౪ ॥ అన్యథానాస్తిసన్తర్తుంగృహస్థైశ్చద్విజోత్తమైః । త్యక్త్వాచా

సుదర్శనోపాఖ్యానమ్.

తిథిపూజాంతామాత్మనోభువిశోధనమ్ ॥ ౪౫ ॥ గృహస్థోపిపురాజేతుంసుదర్శనఇ
తిశ్రుతః । ప్రతిజ్ఞామకరోజ్జాయాంభార్యామాహపతివ్రతామ్॥ ౪౬ ॥ సువ్రతేసుభ్రు
సుభగేశృణుసర్వంప్రయత్నతః । త్వయావైనావమన్తవ్యాగృహేహ్యతిథయస్స
దా ॥ ౪౭ ॥ శర్వఏవస్వయంసాక్షాదతిథిర్యఃపినాకధృక్ । తస్మాదతిథయేదత్వా
ఆత్మానమపిపూజయ ॥ ౪౮ ॥ ఏవముక్త్వాథసన్తప్తాపివశాసాపతివ్రతా। పతిమా
హరుదన్తీచకిముక్తంభవతాప్రభో ॥ ౪౯ ॥ తస్యాస్తద్వచనంశ్రుత్వాపునఃప్రాహ
సుదర్శనః। దేయంసర్వంశివాయార్యేశివఏవాతిథిస్స్వయమ్॥౫౦॥తస్మాత్సర్వేపూజ
నీయాస్సర్వేహ్యతిథయస్సదా।ఏవముక్తాతదాభర్త్రాభార్యాతస్యపతివ్రతా ॥౫౧॥ శే
షామివాజ్ఞామాదాయమూర్ధ్నాసాప్రాచరత్తదా। పరీక్షితుంతథాశ్రద్ధాంతయోస్సా
క్షాద్ద్విజోత్తమాః ॥ ౫౨ ॥ ధర్మోద్విజోత్తమోభూత్వాజగామాథమునేర్గృహమ్।
తందృష్ట్వాచార్చయామాససార్ఘ్యాద్యైరనఘాద్విజమ్॥౫౩॥ సమ్పూజితస్తయాతాం
తుప్రాహధర్మోద్విజస్స్వయమ్।భద్రేకుతఃపతిర్ధీమాంస్తవభర్తాసుదర్శనః॥ ౫౪॥అన్నా
ద్యైరలముద్యార్యేస్వందాతుమిహచార్హసి। సాచలజ్జావృతానారీస్మరన్తీకథితంపు
రా ॥ ౫౫ ॥ భర్త్రాన్యమీలయన్నేత్రేచచాలచపతివ్రతా । కించేత్యాహాపునస్తాం
వైధర్మేచక్రేచసామతిమ్ ॥ ౫౬ ॥ నివేదితుంకిలాత్మానంతస్మైపత్యురిహాజ్ఞయా।ఏ
తస్మిన్నన్తరేభర్తాతస్యానార్యాస్సుదర్శనః ॥ ౫౭ ॥ గృహద్వారంగతోధీమాంస్తా
మువాచమహామునిః।ఏహ్యేహిక్వగతాభద్రేతమువాచాతిథిస్స్వయమ్॥ ౫౮॥భార్య
యాత్వనయాసార్ధంమైథునస్థోహమద్యవై । సుదర్శనమహాభాగకింకర్తవ్యమిహో
చ్యతామ్ ॥ ౫౯ ॥ సురతాన్తస్తువిప్రేన్ద్రసన్తుష్టోహంద్విజోత్తమ । సుదర్శనస్తతః
ప్రాహసుప్రహృష్టోద్విజోత్తమః ॥ ౬౦ ॥ భుఙ్క్ష్వచైనాంయథాకామంగమిష్యే
హంద్విజోత్తమ।హృష్టోథదర్శయామాసస్వాత్మానంధర్మరాట్స్వయమ్ ॥ ౬౧॥ప్రద
దౌచేప్సితంసర్వంతమాహచమహాద్యుతిః।ఏషానభుక్తావిప్రేన్ద్రమనసాపిసుశోభనా॥

స్తైః కేనసువ్రత ॥ ౬౩ ॥ అహోఽస్య తపసో వీర్యమిత్యుక్త్వా ప్రయయౌ చ సః। తస్మా
త్తథా పూజనీయాస్సర్వైః హ్యతిథయస్సదా ॥ ౬౪ ॥ బహునాత్ర కిముక్తేన భాగ్యహీ
నా ద్విజోత్తమాః। తమేవ శరణం తూర్ణం గన్తుమర్హథ శఙ్కరమ్॥ ౬౫ ॥ తస్య తద్వ
చనం శ్రుత్వా బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణర్షభాః। బ్రహ్మణమభివన్ద్యార్తాః ప్రోచురాకులి
తేక్షణాః ॥ ౬౬ ॥ బ్రాహ్మణాః॥ నాపేక్షితం మహాభాగ జీవితం పికృతాః స్త్రియః। దృ
ష్టోఽస్మాభిర్మహాదేవో నిన్దితో యస్త్వనిన్దితః ॥ ౬౭ ॥ శప్తశ్చ సర్వగశ్శూలీ పినాకీ నీల
లోహితః। అజ్ఞానాచ్ఛాపజా శక్తిః కుణ్ఠితాస్య నిరీక్షణాత్ ॥ ౬౮ ॥ వక్తుమర్హసి
దేవేశ సన్న్యాసం వై క్రమేణ తు। ద్రష్టుం వై దేవదేవేశముగ్రం భీమం కపర్దినమ్॥ ౬౯॥
పితామహః॥ ఆదౌ వేదానధీత్యైవ గ్రన్థయాచ గురోస్సదా। విచార్యార్థం మునేర్ధర్మా
న్ప్రతిజ్ఞాయ ద్విజోత్తమాః ॥ ౭౦ ॥ గ్రహణాన్తం హి వా విద్వానథ ద్వాదశవార్షి
కమ్। స్నాత్వా హృత్య చ దారాన్వై పుత్రానుత్పాద్య సువ్రతాః॥ ౭౧॥ వృత్తిభిశ్చా
నురూపాభిస్తాన్విభజ్య సుతాన్మునిః। అగ్నిష్టోమాదిభిశ్చేష్ట్వా యజ్ఞైర్యజ్ఞేశ్వరం వి
భుమ్ ॥ ౭౨ ॥ పూజయేత్పరమాత్మానం ప్రాప్యారణ్యం విభావసౌ। మునిర్ద్వాదశ
వర్షం వా వర్షమాత్రమథాపి వా॥ ౭౩ ॥ పక్షద్వాదశకం వాపి దినద్వాదశకం తు వా।
క్షీరభుక్సంయతశ్శాన్తస్సర్వాన్త్సమ్పూజయేత్సురాన్ ॥ ౭౪ ॥ ఇష్ట్వైవం జుహు
యాదగ్నౌ యజ్ఞపాత్రాణి సుప్రతః। అప్సు వై పార్థివం న్యస్య గురవే తైజసాని తు ॥
స్వధనం సకలం చైవ బ్రాహ్మణేభ్యోఽవిశఙ్కయా। ప్రణిపత్య గురుం భూమౌ విరక్తస్స
న్న్యసేద్యతిః ॥ ౭౬ ॥ నికృత్య కేశాన్త్సశిఖానుపవీతం విసృజ్య చ। పఞ్చభిర్జుహుయా
దప్సు భూస్స్వాహేతి విచక్షణః ॥ ౭౭ ॥ తతశ్చోర్ధ్వం చరేద్దేవం యతిశ్శివవిముక్త
యే। వ్రతేనానశనేనాపి తోయవృత్త్యాపి వా పునః ॥ ౭౮ ॥ పర్ణవృత్త్యా పయోవృత్త్యా
ఫలవృత్త్యాపి వా యతిః। ఏవం జీవన్మృతో నో చేత్షణ్మాసాద్వత్సరాత్తు వా॥ ౭౯॥ ప్రస్థా
నాదికమాయాసం స్వదేహస్య చరేద్యతిః। శివసాయుజ్యమాప్నోతి కర్మణాప్యేవమా
చరన్ ॥ ౮౦ ॥ సద్యోఽపి లభతే ముక్తిం భక్తియుక్తో దృఢవ్రతాః। త్యాగేన వా కిం విధి
నాప్యనేన భక్తస్య రుద్రస్య శుభైర్వ్రతైశ్చ॥ ౮౧ ॥ యజ్ఞైశ్చ దానైర్వివిధైశ్చ హోమై
ర్లబ్ధైస్తు శాస్త్రైర్వివిధైశ్చ వేదైః। శ్వేతేనైవం జితో మృత్యుర్భవభక్త్యా మహాత్మ
నా ॥ ౮౨ ॥ సోఽస్తు భక్తిర్మహాదేవే శఙ్కరే పరమాత్మని॥ ౮౩॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పరమేశ్వరస్య దారువన
ప్రవేశవర్ణనాదికథనం నామ ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః.

శ్వేతోపాఖ్యానమ్

శైలాదిః ॥ ఏవముక్తాస్తథా తేన బ్రహ్మణా బ్రాహ్మణర్షభాః। శ్వేతస్య చ కథాం పుణ్యామపృచ్ఛన్పరమర్షయః ॥ ౧ ॥ పితామహః ॥ శ్వేతో నామ మునిః శ్రీమాన్గతాయుర్గిరిగహ్వరే । సక్తో హ్యభ్యర్చ్య యద్భక్త్యా తుష్టావ చ మహేశ్వరమ్ ॥ ౨ ॥ రుద్రాధ్యాయేన పుణ్యేన నమస్తేత్యాదినా ద్విజాః । తతః కాలో మహాతేజాః కాలప్రాప్తం ద్విజోత్తమమ్ ॥ ౩ ॥ నేతుం సఞ్చిన్త్య విప్రేన్ద్రాస్సాన్నిధ్యమకరోన్మునేః । శ్వేతోఽపి దృష్ట్వా తం కాలం కాలప్రాప్తోఽపి శఙ్కరమ్ ॥ ౪ ॥ పూజయామాస పుణ్యాత్మా త్రియమ్బకమనుస్మరన్ । త్రియమ్బకం యజే దేవం సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్ ॥ ౫ ॥ కిఙ్కరిష్యతి మే మృత్యుర్మృత్యోర్మృత్యురహం యతః । తం దృష్ట్వా సస్మితం ప్రాహ శ్వేతం లోకభయఙ్కరః ॥ ౬ ॥ ఏహ్యేహి శ్వేత చానేన విధినా కిం ఫలం తవ । రుద్రో వా భగవాన్విష్ణుర్బ్రహ్మా వా జగదీశ్వరః ॥ ౭ ॥ కః సమర్థః పరిత్రాతుం మయా గ్రస్తం ద్విజోత్తమ । అనేన మమ కిం విప్ర రౌద్రేణ విధినా ప్రభోః ॥ ౮ ॥ నేతుం యస్యోఽర్థిశ్చాహం యమలోకం క్షణేన వై। యస్మాద్గతాయుస్త్వం తస్మాన్మునే నేతుమిహోద్యతః ॥ ౯ ॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా భైరవం ధర్మమిశ్రితమ్ । హా రుద్ర రుద్ర రుద్రేతి లలాప మునిపుఙ్గవః ॥ ౧౦ ॥ తం ప్రాహ చ మహాదేవం కాలం సమ్ప్రేక్ష్య వై దృశా। నేత్రేణ బాష్పమిశ్రేణ సమ్భ్రాన్తేన సమాకులః ॥ ౧౧ ॥ శ్వేతః ॥ త్వయా కిం కాల నో నాథశ్చాస్తి చేద్వృషధ్వజః। లిఙ్గేఽస్మిన్శఙ్కరో రుద్రస్సర్వదేవభవోద్భవః ॥ ౧౨ ॥ అతీవ భవభక్తానాం మద్విధానాం మహాత్మనామ్। విధినా కిం మహాబాహో గచ్ఛ గచ్ఛ యథాగతమ్ ॥ ౧౩ ॥ తతో నిశమ్య కుపితస్తీక్ష్ణదంష్ట్రో భయఙ్కరః । శ్రుత్వా శ్వేతస్య తద్వాక్యం పాశహస్తో భయావహః ॥ ౧౪ ॥ సింహనాదం మహత్కృత్వా చాస్ఫోట్య చ ముహుర్ముహుః । బబన్ధ చ మునిం కాలః కాలప్రాప్తం తమాహ చ ॥ ౧౫ ॥ మయా బద్ధోఽసి విప్రర్షే శ్వేత నేతుం యమాలయమ్ । అద్య వై దేవదేవేన తవ రుద్రేణ కిం కృతమ్ ॥ ౧౬ ॥ క్వ శర్వస్తవ భక్తిశ్చ క్వ పూజా పూజయా ఫలమ్ । క్వ చాహం క్వ చ మే భీతిః శ్వేత బద్ధోఽసి వై మయా ॥ ౧౭ ॥ లిఙ్గేఽస్మిన్సంస్థితః శ్వేత తవ రుద్రో మహేశ్వరః । నిశ్చేష్టోఽసౌ మహాదేవః కథం పూజ్యో మహేశ్వరః ॥ ౧౮ ॥ తతస్సదాశివస్స్వయం ద్విజం నిహన్తుమాగతం నిహన్తుమన్తకం స్మయన్స్మరారిర్యజ్ఞహా హరః ॥ ౧౯ ॥ త్వరన్వినిర్గతః పరశ్శివస్స్వయం త్రిలోచనస్త్రియమ్బకోఽమ్బయా సమం సనన్దినా గణేశ్వరైః ॥ ౨౦ ॥ ససర్జ జీవితం క్షణాద్భవం నిరీక్ష్య వై భయాత్పపాత చాశు వై బలీ మునేస్తు సన్నిధౌ ద్విజాః ॥ ౨౧ ॥ ననాద చోర్ధ్వముచ్చధీర్నిరీక్ష్య చాన్తకాన్తకం । నిరీక్షణేన వై మృతం భవస్య విప్రపుఙ్గవాః ॥ ౨౨ ॥ ఏనేదురుచ్చమీశ్వరాస్సురేశ్వరా మహేశ్వరం ప్రణేము రమ్బికాముమాం మునీశ్వరాస్తు హర్షితాః ॥ ౨౩ ॥ ససర్జ రస్య మూర్ధ్ని వై మునేర్భవస్య ఖేచరాస్సుశోభనం

సుశీతలంసుపుష్పవర్షమమ్బరాత్ । అహ్నాయనిరీక్ష్యచాన్తకంమృతంతదాసువిస్మిత
శ్శిలాశనాత్మజోవ్యయంశివంప్రణమ్యశఙ్కరమ్ ॥ ౨౪ ॥ ఉవాచబాలధీర్మృతఃప్రసీ
దచేతివైమునేర్మహేశ్వరంమహేశ్వరస్యచానుగోగణేశ్వరః ॥ తతోవివేశభగవాన
నుగృహ్యద్విజోత్తమమ్ ॥ ౨౫ ॥ క్షణాద్గాఢశరీరంహిధ్వస్తందృష్ట్వాన్తకంక్షణాత్ ।
తస్మాన్మృత్యుఞ్జయంచైవభక్త్యాసమ్పూజయేద్ద్విజాః ॥ ౨౬ ॥ ముక్తిదంభుక్తిదంచైవస
ర్వేషామపిశఙ్కరమ్ । బహునాకింప్రలాపేనసన్యస్యాభ్యర్చ్యవైభవమ్ ॥ ౨౭ ॥
భక్త్యాచాపరయాతస్మిన్విశోకావైభవివ్యథ ॥ శైలాదిః ॥ ఏవముక్తాస్తదాతేనబ్ర
హ్మణాబ్రహ్మవాదినః ॥ ౨౮ ॥ ప్రసీదభక్తిర్దేవేశభవేద్రుద్రేపినాకిని । కేనవాతప
సాదేవయజ్ఞేనాప్యథకేనవా ॥ ౨౯ ॥ వ్రతైర్వాభగవద్భక్తాభవిష్యన్తిద్విజాతయః ॥
పితామహః ॥ నదానేనమునిశ్రేష్ఠాస్తపసాచనవిద్యయా ॥ ౩౦ ॥ యజ్ఞైర్హోమైర్వ్ర
తైర్వేదైర్యోగశాస్త్రైర్నిరోధనైః ॥ ప్రసాదేనైవసాభక్తిశ్శివేపరమకారణే ॥ ౩౧ ॥
అథతస్యవచశ్శ్రుత్వాసర్వేతేపరమర్షయః । సదారతనయాశ్శ్రాన్తాఃప్రణేముశ్చపి
తామహమ్ ॥ ౩౩ ॥ తస్మాత్పాశుపతీభక్తిర్ధర్మకామార్థసిద్ధిదా । మునేర్విజయదా
చైవసర్వమృత్యుజయప్రదా ॥ ౩౪ ॥ దధీచస్తుపురాభక్త్యాహరింజిత్వామరైర్విభుమ్ ।
క్షుపంజఘానపాదేనవజ్రాస్థిత్వంచలబ్ధవాన్ ॥ ౩౫ ॥ మయాపినిర్జితోమృత్యుర్మ
హాదేవస్యకీర్తనాత్ । శ్వేతేనాపిగతేనాస్యంమృత్యోర్మునివరేణతు ॥ ౩౬ ॥ మహా
దేవప్రసాదేనజితోమృత్యుర్యథామయా ॥ ౩౭ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేశ్వేతోపాఖ్యానం
నామత్రింశోఽధ్యాయః

శ్రీదారుకావనస్థమునికృతలిఙ్గపూజా.శ్రీ

సనత్కుమారః ॥ కథంభవప్రసాదేనదేవదారువనౌకసః । ప్రపన్నాశ్శరణం
దేవంవక్తుమర్హసిమేప్రభో ॥ ౧ ॥ శైలాదిః ॥ తానువాచమహాభాగాన్భగవానా
త్మభూస్స్వయమ్ । దేవదారువనస్థాంస్తుతపసాపావకప్రభాన్ ॥ ౨ ॥ పితామహః ॥
ఏషదేవోమహాదేవోవిజ్ఞేయస్తుమహేశ్వరః । నతస్మాత్పరమంకిఞ్చిత్పదంసమధిగమ్య
తే ॥ ౩ ॥ దేవానాంచఋషీణాంచపితౄణాంచైవసప్రభుః । సహస్రయుగపర్యన్తేప్రళ
యేసర్వదేహినః ॥ ౪ ॥ సంహరత్యేషభగవాన్కాలోభూత్వామహేశ్వరః । ఏష
చైవప్రజాస్సర్వాస్సృజత్యేకస్స్వతేజసా ॥ ౫ ॥ ఏషచక్రీచవజ్రీచశ్రీవత్సకృతలక్షణః ।
యోగీకృతయుగేచైవత్రేతాయాంక్రతురుచ్యతే ॥ ౬ ॥ ద్వాపరేచైవకాలాగ్నిర్ధర్మ
కేతుఃకలౌస్మృతః । రుద్రస్యమూర్తయస్త్వేతాయేభిధ్యాయన్తిపణ్డితాః ॥ ౭ ॥ చతు
రశ్రంబహిశ్చాన్తరష్టాశ్రంపిణ్డికాశ్రయే । వృత్తంసుదర్శనంయోగ్యమేవంలిఙ్గం

ప్రపూజయేత్ ॥ ౮ ॥ తమోహ్యగ్నీ రజో బ్రహ్మా సత్వం విష్ణుః ప్రకాశకమ్। మూర్తిరేకా స్థితా చాస్య మూర్తయః పరికీర్తితాః ॥ ౯ ॥ యత్ర తిష్ఠతి తద్బ్రహ్మ యోగేన తు సమన్వితమ్। తస్మాద్ధి దేవదేవేశమీశానం ప్రభుమవ్యయమ్॥ ౧౦ ॥ ఆరాధయన్తి విప్రేన్ద్రా జితక్రోధా జితేన్ద్రియాః । లిఙ్గం కృత్వా యథాన్యాయం సర్వలక్షణసంయుతమ్ ॥ ౧౧ ॥ అఙ్గుష్ఠమాత్రం సుశుభం సువృత్తం సర్వసమ్మతమ్ । సమనాభం తథాష్టాశ్రం షోడశాశ్రమథాపి వా ॥ ౧౨ ॥ సువృత్తం మణ్డలం దివ్యం సర్వకామఫలప్రదమ్ । వేదికాద్విగుణా తస్య సమా వా సర్వసమ్మతా ॥ ౧౩ ॥ గోముఖీ వత్రిభాగైకా వేద్యా లక్షణసంయుతా । పట్టికా చ సమన్తాద్వై యవమాత్రా ద్విజోత్తమాః ॥ ౧౪ ॥ సౌవర్ణం రాజతం శైలం కృత్వా తామ్రమయం తథా । వేదికాయాశ్చ విస్తారత్రిగుణం వై సమన్తతః॥ వర్తులం చతురశ్రం వా షడశ్రం వా త్రిరశ్రకమ్। సమన్తాన్నిర్వ్రణం శుభ్రం లక్షణైస్తత్సులక్షితమ్ ॥ ౧౬ ॥ ప్రతిష్ఠాప్య యథాన్యాయం పూజాలక్షణసంయుతమ్। కలశం స్థాపయేత్తస్య వేదిమధ్యే తథా ద్విజాః ॥ ౧౭ ॥ సహిరణ్యం సబీజం చ బ్రహ్మభిశ్చాభిమన్త్రితమ్ । సేచయేచ్చ తతో లిఙ్గం పవిత్రైః పఞ్చభిశ్శుభైః ॥ ౧౮ ॥ పూజయేచ్చ యథాలాభం తతస్సిద్ధిమవాప్స్యథ । సమాహితాః పూజయధ్వం సపుత్రాస్సహబన్ధుభిః ॥ ౧౯ ॥ సర్వే ప్రాఞ్జలయో భూత్వా శూలపాణిం ప్రపద్యత । తతో ద్రక్ష్యథ దేవేశం దుర్దర్శమకృతాత్మభిః ॥ ౨౦ ॥ యం దృష్ట్వా సర్వమజ్ఞానమధర్మశ్చ ప్రణశ్యతి । తతః ప్రదక్షిణం కృత్వా బ్రహ్మాణమమితౌజసమ్ ॥ ౨౧ ॥ సమ్ప్రస్థితా వనౌకాస్తే దేవదారువనం తతః । ఆరాధయితుమారబ్ధా బ్రహ్మణా కథితం యథా ॥ ౨౨ ॥ స్థణ్డిలేషు విచిత్రేషు పర్వతానాం గుహాసు చ । నదీనాం చ వివిక్తేషు పులినేషు శుభేషు చ ॥ శైవాలభోజనాః కేచిత్కేచిదన్తర్జలేశయాః । కేచిదభ్రావకాశాస్తు పాదాఙ్గుష్ఠాగ్రధిష్ఠితాః ॥ ౨౪ ॥ దన్తోలూఖలినస్త్వన్యే అశ్మకుట్టాస్తథాపరే । స్థానవీరాసనాస్త్వన్యే మృగచర్యారతాః పరే ॥ ౨౫ ॥ కాలం నయన్తి తపసా పూజయా చ మహాధియః । ఏవం సంవత్సరే పూర్ణే వసన్తే సముపస్థితే ॥ ౨౬ ॥ తతస్తేషాం ప్రసాదార్థం భక్తానామనుకమ్పయా । దేవః కృతయుగే తస్మిన్గిరౌ హిమవతశ్శుభే ॥ ౨౭ ॥ దేవదారువనం ప్రాప్తః ప్రసన్నః పరమేశ్వరః। భస్మపాణ్డరదిగ్ధాఙ్గో నగ్నో వికృతలక్షణః॥ ౨౮ ॥ ఉల్ముకవ్యగ్రహస్తశ్చ రక్తపిఙ్గళలోచనః । క్వచిచ్చ హసతే రౌద్రం క్వచిద్గాయతి విస్మితః ॥ ౨౯ ॥ క్వచిన్నృత్యతి శృఙ్గారం క్వచిద్రౌతి ముహుర్ముహుః । ఆశ్రమే హ్యటతే భైక్ష్యం యాచతే చ పునః పునః॥ ౩౦ ॥ మాయాం కృత్వా తథారూపాం దేవస్తద్వనమాగతః । తతస్తే మునయస్సర్వే తుష్టువుశ్చ సమాహితాః ॥ ౩౧ ॥ అద్భిర్వివిధమాల్యైశ్చ ధూపైర్గన్ధైస్తథైవ చ । సపత్నీకా మహాభాగాస్సపుత్రాస్సపరిచ్ఛదాః॥ ౩౨ ॥ మునయస్తే తథా వాగ్భిరీశ్వరం చేదమబ్రువన్ । అజ్ఞానాద్దేవదేవేశ యదస్మాభిరను

ష్ఠితమ్ ॥ ౩౩ ॥ కర్మణా మనసా వాచా తత్సర్వం తు స్తుమర్హసి । చరితాని విచిత్రాణి సుహ్యాని గహనాని చ ॥ ౩౪ ॥ బ్రహ్మాదీనాం చ దేవానాం దుర్విజ్ఞేయాని తే హర । ఆగతిం తే న జానీమో గతిం నైవ చ నైవ చ ॥ ౩౫ ॥ విశ్వేశ్వర మహాదేవ యోऽసి సోऽసి నమోऽస్తు తే । స్తువన్తి త్వాం మహాత్మానో దేవదేవం మహేశ్వరమ్ ॥ ౩౬ ॥ నమో భవాయ భవ్యాయ భావనాయోద్భవాయ చ । అనన్తబలవీర్యాయ భూతానాం పతయే నమః ॥ ౩౭ ॥ సంహర్త్రే చ పిశఙ్గాయ అవ్యయాయావ్యయాయ చ । గఙ్గాసలిలధారాయ ఆధారాయ గుణాత్మనే ॥ ౩౮ ॥ త్ర్యమ్బకాయ త్రినేత్రాయ త్రిశూలవరధారిణే । కన్దర్పాయ హుతాశాయ నమోऽస్తు పరమాత్మనే ॥ ౩౯ ॥ శఙ్కరాయ వృషాఙ్కాయ గణానాం పతయే నమః । దణ్డహస్తాయ కాలాయ పాశహస్తాయ వై నమః ॥ ౪౦ ॥ వేదమన్త్రప్రధానాయ శతజిహ్వాయ వై నమః । భూతం భవ్యం భవిష్యం చ స్థావరం జఙ్గమం చ యత్ ॥ ౪౧ ॥ తవ దేహాత్సముత్పన్నం దేవ సర్వమిదం జగత్ । పాసి హంసి చ భద్రం తే ప్రసీద భగవంస్తతః ॥ ౪౨ ॥ అజ్ఞానాద్యది విజ్ఞానాద్యత్కించిత్కురుతే నరః । తత్సర్వం భగవానేవ కురుతే యోగమాయయా ॥ ౪౩ ॥ ఏవం స్తుత్వా తు మునయః ప్రహృష్టైరన్తరాత్మభిః । యాచన్త తపసా యుక్తాః పశ్యామస్త్వాం యథా పురా ॥

తతో దేవః ప్రసన్నాత్మా స్వమేవాస్థాయ శఙ్కరః । రూపం త్ర్యక్షం చ సన్ద్రష్టుం దివ్యం చక్షురదాత్ప్రభుః ॥ ౪౫ ॥ లబ్ధదృష్ట్యా తు తే యాదృష్ట్వా దేవదేవం త్రియమ్బకమ్ । పునస్తుష్టువురీశానం దేవదారువనౌకసః ॥ ౪౬ ॥ * * *

ఇ॰ శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే దేవదారువనస్థముని
కృతలిఙ్గపూజాదికథనం నామ ఏకత్రింశోऽధ్యాయః.

॥ దేవదారువనస్థమునికృతపరమేశ్వరస్తుతిః ॥

ఋషయః ॥ నమో దిగ్వాససే తుభ్యం కృతాన్తాయ త్రిశూలినే । వికటాయ కరాళాయ కరాళవదనాయ చ ॥ ౧ ॥ అరూపాయ సురూపాయ విశ్వరూపాయ తే నమః । కటంకటాయ రుద్రాయ స్వాహాకారాయ వై నమః ॥ ౨ ॥ సర్వప్రణతదేహాయ స్వయం చ ప్రణతాత్మనే । నిత్యం నీలశిఖణ్డాయ శ్రీకణ్ఠాయ నమో నమః ॥ ౩ ॥ నీలకణ్ఠాయ దేవాయ చితాభస్మాఙ్గధారిణే । త్వం బ్రహ్మా సర్వదేవానాం రుద్రాణాం నీలలోహితః ॥ ౪ ॥ ఆత్మా చ సర్వభూతానాం సాఙ్ఖ్యైః పురుష ఉచ్యతే । పర్వతానాం మహామేరుర్నక్షత్రాణాం చ చన్ద్రమాః ॥ ౫ ॥ ఋషీణాం చ వసిష్ఠస్త్వం దేవానాం వాసవస్తథా । ఓఙ్కారః సర్వవేదానాం జ్యేష్ఠం సామ చ సామసు ॥ ౬ ॥ ఆరణ్యానాం పశూనాం చ సింహస్త్వం పరమేశ్వరః । గ్రామ్యాణామృషభశ్చాసి భగవాన్లోకపూ

జితః ॥ ౭ ॥ సర్వథావర్తమానోపియోయోభావోభవిష్యతి । త్వమేవతత్రపశ్యా
మోబ్రహ్మణాకథితంయథా ॥ ౮ ॥ కామఃక్రోధశ్చలోభశ్చవిషాదోమదఏవచ । ఏ
తదిచ్ఛామహేబోద్ధుంప్రసీదపరమేశ్వర ॥ ౯ ॥ మహాసంహరణేప్రాప్తేత్వయాదే
వకృతాత్మనా । కరంలలాటేసంవిధ్యవహ్నిరుత్పాదితస్త్వయా ॥ ౧౦॥ తేనాగ్ని
నాతదాలోకాఅర్చిర్భిస్సర్వతోవృతాః । తస్మాదగ్నిసమాహ్యేతేబహవో వికృ
తాగ్నయః ॥ ౧౧॥ కామఃక్రోధశ్చలోభశ్చమోహోదమ్భఉపద్రవః। యానిచా
న్యానిభూతానిస్థావరాణిచరాణిచ ॥ ౧౨ ॥ దహ్యన్తేప్రాణినస్తేతుత్వత్సముత్థేనవ
హ్నినా । అస్మాకందహ్యమానానాంత్రాతాభవసురేశ్వర ॥ ౧౩ ॥ త్వంచలోక
హితార్థాయభూతానిపరిషిఞ్చసి । మహేశ్వరమహాభాగప్రభోశుభనిరీక్షక ॥౧౪ ॥
ఆజ్ఞాపయవయంనాథకర్తారోవచనంతవ । భూతకోటిసహస్రేషురూపకోటిశతేషు
చ ॥ ౧౫ ॥ అన్తంగన్తుంనశక్తాస్స్మదేవదేవనమోస్తుతే॥ ౧౬॥ * *

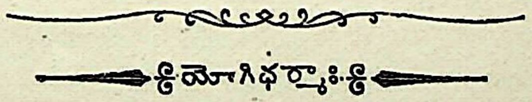
ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే దేవదారువనస్థముని
కృతపరమేశ్వరస్తుతిర్నామ ద్వాత్రింశోధ్యాయః.

దేవదారువనస్థమునీనాం పరమేశ్వరకృతహితోపదేశః

నందీ ॥ తతస్తుతోషభగవాననుగృహ్యమహేశ్వరః । స్తుతింశ్రుత్వాస్తుత
స్తేషామిదంవచనమబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపియుష్మాభిఃకీర్తితంస్త
వమ్ । శ్రావయేద్వాద్విజాన్విప్రోగాణాపత్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౨ ॥ వక్ష్యామివో
హితంపుణ్యంభక్తానాంమునిపుఙ్గవాః। స్త్రీలిఙ్గమఖిలందేవీప్రకృతిర్మమదేహజా॥ ౩॥
పుల్లిఙ్గంపురుషోవిప్రామమదేహసముద్భవః । ఉభాభ్యామేవవైసృష్టిర్మమవిప్రాన
సంశయః ॥ ౪ ॥ ననిన్దేద్యతింతందృష్ట్వాదిగ్వాససమనుత్తమమ్ । బాలోన్మత్తవిచేష్టం
తుమత్పరంబ్రహ్మవాదినమ్ ॥ ౫॥ యేహిమాంభస్మనిరతాభస్మనాదగ్ధకిల్బిషాః। య
థోక్తకారిణోదాన్తావిప్రాధ్యానపరాయణాః ॥ ౬ ॥ మహాదేవపరానిత్యంచరన్తో
హ్యూర్ధ్వరేతసః । అర్చయన్తిమహాదేవంవాఙ్మనఃకాయసంయతాః ॥ ౭ ॥ రుద్ర
లోకమనుప్రాప్యననివర్తన్తితేపునః । తస్మాదేతద్వ్రతందివ్యమవ్యక్తంవ్యక్తలిఙ్గినః ॥
భస్మవ్రతాశ్చముణ్డాశ్చవ్రతినోవిశ్వరూపిణః । నతాన్పరివదేద్విద్వాన్నచైతాన
భిలఙ్ఘయేత్ ॥ ౯ ॥ నహసన్నప్రియంబ్రూయాదముత్రేహహితార్థవాన్ ।
యస్తాన్నిన్దతిమూఢాత్మామహాదేవంసనిన్దతి ॥ ౧౦ ॥ యస్త్వేతాన్పూజయేన్నిత్యం
సపూజయతిశఙ్కరమ్ । ఏవమేషమహాదేవోలోకానాంహితకామ్యయా ॥ ౧౧ ॥
యుగేయుగేమహాయోగీక్రీడతేభస్మకుణ్ఠితః। ఏవంచరతభద్రంవస్తతస్సిద్ధిమవాప్స్య
థ ॥ ౧౨ ॥ అతులమిహమహాభయప్రణాశహేతుంశివకథితంపరమంపదంవిదిత్వా ।

వ్యపగతభయలోభమోహచిత్తాః ప్రణిపతితాస్సహసా శిరోభిరుగ్రమ్ ॥ ౧౩ ॥ తతః
ప్రముదితా విప్రాశ్శ్రుత్వైవం కథితం తదా । గన్ధోదకైస్సుశుద్ధైశ్చ కుశపుష్పవిమిశ్రితైః ॥
స్నాపయన్తి మహాకుమ్భైరద్భిరేవ మహేశ్వరమ్ । గాయన్తి వివిధైర్గుహ్యైర్గుహ్యనామ్నా-
రైశ్చాపి సుస్వరైః ॥ ౧౫ ॥ నమో దేవాధిదేవాయ మహాదేవాయ వై నమః । అర్ధ
నారీశరీరాయ సాఙ్ఖ్యయోగప్రవర్తినే ॥ ౧౬ ॥ మేఘవాహనకృష్ణాయ గజచర్మనివా
సినే । కృష్ణాజినోత్తరీయాయ వ్యాళయజ్ఞోపవీతినే ॥ ౧౭ ॥ సురచితసువిచిత్రకుణ్డ
లాయ సురచితమాల్యవిభూషణాయ తుభ్యమ్ । మృగపతివరచర్మవాససే చ ప్రథితయ
శసే నమోఽస్తు శఙ్కరాయ ॥ ౧౮ ॥ తతస్తాన్స మునీన్ప్రీతః ప్రత్యువాచ మహేశ్వరః ।
ప్రీతోఽస్మి తపసా యుష్మాన్వరం వృణుత సువ్రతాః ॥ ౧౯ ॥ తతస్తే మునయస్సర్వే ప్రణి
పత్య మహేశ్వరమ్ । భృగ్వఙ్గిరా వసిష్ఠశ్చ విశ్వామిత్రస్తథైవ చ ॥ ౨౦ ॥ గౌతమో
త్రిస్సుకేశశ్చ పులస్త్యః పులహః క్రతుః । మరీచిః కశ్యపః కణ్వస్సంవర్తశ్చ మహాతపాః ॥
తే ప్రణమ్య మహాదేవమిదం వచనమబ్రువన్ । భస్మస్నానం చ నగ్నత్వం వామత్వం ప్ర
తిలోమతా ॥ ౨౨ ॥ సేవ్యాసేవ్యత్వమేవం చ ఏతదిచ్ఛామ వేదితుమ్ । తతస్తేషాం వ
చశ్శ్రుత్వా భగవాన్పరమేశ్వరః ॥ ౨౩ ॥ సస్మితం ప్రాహ సమ్ప్రేక్ష్య సర్వాన్మునీ
వరాంస్తదా ॥ ౨౩౪ ॥ * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే దేవదారువనస్థమునీనాం పర
మేశ్వరకృతహితోపదేశకథనం నామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః

॥ యోగిధర్మాః ॥

మహాదేవః ॥ ఏతద్వస్సమ్ప్రవక్ష్యామి కథాసర్వస్వమద్య వై । అగ్నిర్హ్య
హం సోమకర్తా సోమశ్చాగ్నిముపాశ్రితః ॥ ౧ ॥ కృతమేతద్వహత్యగ్నిర్భూయో లోక
సమాశ్రయాత్ । అసకృత్త్వగ్నినా దగ్ధం జగత్స్థావరజఙ్గమమ్ ॥ ౨ ॥ భస్మసా
ద్విహితం సర్వం పవిత్రమిదముత్తమమ్ । భస్మనా వీర్యమాదాయ భూతాని పరిషి
ఞ్చతి ॥ ౩ ॥ అగ్నికార్యం చ యః కృత్వా కరిష్యతి త్రియాయుషమ్ । భస్మనా మమ వీ
ర్యేణ ముచ్యతే సర్వకిల్బిషైః ॥ ౪ ॥ భాసయత్యేవ తద్భస్మ శుభం భావయతే చ యత్ ।
భక్షణాత్సర్వపాపానాం భస్మేతి పరికీర్తితమ్ ॥ ౫ ॥ ఊష్మపాః పితరో జ్ఞేయా దేవా
వై సోమసమ్భవాః । అగ్నీషోమాత్మకం సర్వం జగత్స్థావరజఙ్గమమ్ ॥ ౬ ॥ అహమ
గ్నిర్మహాతేజాస్సోమశ్చైషా మహామ్బికా । అహమగ్నిశ్చ సోమశ్చ ప్రకృత్యా పురు
షస్స్వయమ్ ॥ ౭ ॥ తస్మాద్భస్మ మహాభాగా మద్వీర్యమితి చోచ్యతే । స్వవీర్యం వ
పుషా చైవ ధారయామీతి వై స్థితిః ॥ ౮ ॥ తదాప్రభృతి లోకేషు రక్షార్థమశుభేషు చ ।

భస్మనా క్రియతే రక్షా సూతికానాం గృహేషు చ ॥ ౯ ॥ భస్మస్నానవిశుద్ధాత్మా జిత
క్రోధో జితేన్ద్రియః । మత్సమీపముపాగమ్య న భూయో వినివర్తతే ॥ ౧౦ ॥ వ్రతం పా
శుపతం యోగం కాపిలం చైవ నిర్మితమ్ । పూర్వం పాశుపతం హ్యేతన్నిర్మితం తదనుత్త
మమ్ ॥ ౧౧ ॥ శేషాశ్చాశ్రమిణస్సర్వే పశ్చాత్సృష్టాస్స్వయమ్భువా । సృష్టిరేషా మ
యా సృష్టా లజ్జా మోహభయాత్మికా ॥ ౧౨ ॥ నగ్నా ఏవ హి జాయన్తే దేవతా ముని
యస్తథా । యే చాన్యే మానవా లోకే సర్వే జాయన్త్యవాససః ॥ ౧౩ ॥ ఇన్ద్రియై
రజితైర్నగ్నో దుకూలేనాపి సంవృతః । తైరేవ సంవృతైర్గుప్తో న వస్త్రం కారణం స్మృ
తమ్ ॥ ౧౪ ॥ క్షమా ధృతిరహింసా చ వైరాగ్యం చైవ సర్వశః । తుల్యౌ మానావమానౌ
చ తదావరణముత్తమమ్ ॥ ౧౫ ॥ భస్మస్నానేన దిగ్ధాఙ్గో ధ్యాయతే మనసా హరమ్ । య
ద్యకార్యసహస్రాణి కృత్వా యస్స్నాతి భస్మనా ॥ ౧౬ ॥ తత్సర్వం దహతే భస్మ యథా
గ్నిస్తేజసా వనమ్ । తస్మాద్యత్నపరో భూత్వా త్రికాలమపి యస్సదా ॥ ౧౭ ॥ భస్మ
నా కురుతే స్నానం గాణాపత్యం స గచ్ఛతి । సమాహృత్య క్రతూన్సర్వాన్గృహీత్వా
వ్రతముత్తమమ్ ॥ ౧౮ ॥ ధ్యాయన్తి యే మహాదేవం లీలాసద్భావభావితాః । ఉత్తరేణా
ర్యపన్థానం తేమృతత్త్వమవాప్నుయుః ॥ ౧౯ ॥ దక్షిణేన చ పన్థానం యే శ్మశానాని భే
జిరే । అణిమా మహిమా చైవ లఘిమా ప్రాప్తిరేవ చ ॥ ౨౦ ॥ ఇచ్ఛాకామావసాయి
త్వం తథా ప్రాకామ్యమేవ చ । ఈశిత్వం చ వశిత్వం చ అమరత్వం చ తే గతాః ॥ ౨౧ ॥
ఇన్ద్రాదయస్తథా దేవాః కామికవ్రతమాస్థితాః । ఐశ్వర్యం పరమం ప్రాప్య సర్వే హ్య
ప్రతిమౌజసః ॥ ౨౨ ॥ వ్యపగతమదమోహముక్తరాగస్తమరజదోషవివర్జితస్వ
భావః । పరిభవమిదముత్తమం విదిత్వా పశుపతియోగపరో భవేత్సదైవ ॥ ౨౩ ॥
ఇమం పాశుపతం ధ్యాయన్సర్వపాపప్రణాశనమ్ । యః పఠేచ్ఛుచిర్భూత్వా శ్రద్ధ
ధానో జితేన్ద్రియః ॥ ౨౪ ॥ సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా రుద్రలోకం స గచ్ఛతి । తే సర్వే
మునయశ్శ్రిత్వా వసిష్ఠాద్యా ద్విజోత్తమాః ॥ ౨౫ ॥ భస్మపాణ్డరదిగ్ధాఙ్గా బభూవు
ర్విగతస్పృహాః । రుద్రలోకాయ కల్పాన్తే సంస్థితాశ్శివతేజసా ॥ ౨౬ ॥ తస్మాన్న
నిన్ద్యాః పూజ్యాశ్చ వికృతా మలినా అపి । రూపాన్వితాశ్చ విప్రేన్ద్రాస్సదా యోగీ
న్ద్రశఙ్కయా ॥ ౨౭ ॥ బహునా కిం ప్రలాపేన భవభక్తా ద్విజోత్తమాః । సమ్పూజ్యా
స్సర్వయత్నేన శివవన్నాత్ర సంశయః ॥ ౨౮ ॥ మలినాశ్చైవ విప్రేన్ద్రా భవభక్తా
దృఢవ్రతాః । దధీచస్తు యథా దేవదేవం జిత్వా వ్యవస్థితః ॥ ౨౯ ॥ నారాయణం త
థా లోకే రుద్రభక్త్యా న సంశయః । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన భస్మదిగ్ధతనూరుహాః ॥ ౩౦ ॥
జటినో ముణ్డినశ్చైవ నగ్నా నానాప్రకారిణః । సమ్పూజ్యాశ్శివవన్నిత్యం మనసా కర్మ
ణా గిరా ॥ ౩౧ ॥

* * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే యోగిప్రశంసా నామ చతుస్త్రింశోధ్యాయః

⁂ క్షుపదధీచోపాఖ్యానమ్ ⁂

సనత్కుమారః ॥ కథంజఘాన రాజానంక్షుపంపాదేనసువ్రత । దధీచస్సమ రేజిత్వా దేవదేవంజనార్దనమ్ ॥౧॥ వజ్రాస్థిత్వంకథంలేభే మహాదేవాన్మహాతపాః । వక్తుమర్హసిశైలాదేజితోమృత్యుస్త్వయాయథా ॥ ౨ ॥ శైలాదిః ॥ బ్రహ్మపుత్రోమహాతేజారాజాక్షుప ఇతిశ్రుతః । అభూన్మిత్రోదధీచస్య మునీన్ద్రస్యజనేశ్వరః ॥ ౩ ॥ చిరాత్తయోఃప్రసఙ్గాద్వైవాదఃక్షుపదధీచయోః । అభవత్క్షత్రియశ్రేష్ఠోవిప్రపవేతివిశ్రుతః ॥ ౪ ॥ అష్టానాంలోకపాలానాంవపుర్ధారయతేనృపః । తస్మాదిన్ద్రోఽహ్యహంవహ్నిర్యమశ్చనిరృతిస్తథా ॥ ౫ ॥ వరుణశ్చైవవాయుశ్చసోమోధనదఏవచ । ఈశ్వరోఽహంనసన్దేహోనావమన్తవ్యఏవచ ॥ ౬ ॥ మహతీదేవతాయాసామహతశ్చాపిసువ్రత । తస్మాత్త్వయామహాభాగచ్యావనేయసదాహ్యహమ్ ॥ ౭ ॥ నావమన్తవ్యఏవేహపూజనీయశ్చసర్వథా । శ్రుత్వాతథామతంతస్య క్షుపస్యమునిసత్తమః ॥ ౮ ॥ దధీచశ్చ్యవనిశ్చోగ్రోగౌరవాదాత్మనోద్విజః । అతాడయత్క్షుపంమూర్ధ్నిదధీచోవామముష్టినా ॥ ౯ ॥ చిచ్ఛేదవజ్రేణచతందధీచంబలవాన్క్షుపః । బ్రహ్మలోకేపురాసోహిబ్రహ్మణఃక్షుతసమ్భవః ॥ ౧౦ ॥ లబ్ధంవజ్రంచకార్యార్థంవజ్రిణాచోదితఃప్రభుః । స్వేచ్ఛయైవనరోభూత్వానరపాలోబభూవసః ॥ ౧౧ ॥ తస్మాద్రాజాసవిప్రేన్ద్రమజయద్వైమహాబలః । తథావజ్రధరశ్శ్రీమాన్బలవాంస్తనుసాన్వితః ॥ ౧౨ ॥ పపాతభూమౌనిహతోవజ్రేణద్విజపుఙ్గవః । సస్మారచతథాతత్రదుఃఖాద్వైభార్గవంమునిమ్ ॥ ౧౩ ॥ శుక్రోఽపిసన్ధయామాసతాడితంకులిశేనతమ్ । యోగాదేత్యదధీచస్యదేహందేహభృతాంవరః ॥ ౧౪ ॥ సన్ధాయపూర్వవద్దేహందధీచస్యాహభార్గవః । భోదధీచమహాభాగదేవదేవముమాపతిమ్ ॥ ౧౫ ॥ సమ్పూజ్యపూజ్యంబ్రహ్మాద్యైర్దేవదేవంనిరఞ్జనమ్ । అవధ్యోభవవిప్రర్షేప్రసాదాత్త్ర్యమ్బకస్యతు ॥ ౧౬ ॥ మృతసఞ్జీవనంతస్మాల్లబ్ధమేతన్మయాద్విజ । నాస్తిమృత్యుభయంశమ్భోర్భక్తానామిహసర్వతః ॥ ౧౭ ॥ మృతసఞ్జీవనంచాపిశైవమద్యవదామితే । త్రియమ్బకంయజామహేత్రైలోక్యపితరంప్రభుమ్ ॥ ౧౮ ॥ త్రిమణ్డలస్యపితరంత్రిగుణస్యమహేశ్వరమ్। త్రితత్త్వస్యత్రివహ్నేశ్చత్రిధాభూతస్యసర్వతః॥ ౧౯॥ త్రివేదస్యమహాదేవంసుగన్ధింపుష్టివర్ధనమ్। సర్వభూతేషుసర్వత్రత్రిగుణేప్రకృతౌతథా ॥ ౨౦ ॥ ఇన్ద్రియేషుతథాన్యేషుదేవేషుచగణేషుచ । పుష్పేషుగన్ధవత్సూక్ష్మస్సుగన్ధిఃపరమేశ్వరః ॥ ౨౧ ॥ పుష్టిశ్చప్రకృతిర్యస్మాత్పురుషస్యద్విజోత్తమ । మహదాదివిశేషాన్తవికల్పస్యాపిసువ్రత ॥ ౨౨ ॥ విష్ణోఃపితామహస్యాపిమునీనాంచమహామునే । ఇన్ద్రియస్యాపిచదేవానాంతస్మాద్వైపుష్టివర్ధనః ॥ ౨౩ ॥ తందేవమమృతంరుద్రంకర్మణామనసాతథా । స్వాధ్యాయేనచయోగేనధ్యానేనచయజామహే॥౨౪॥ సత్యేనానేనముక్తీయామృత్యుపాశాద్భవ

స్స్వయమ్ । బన్ధమోక్షకరోయస్మాదుర్వారుకమివప్రభుః ॥ ౨౫ ॥ మృతసఞ్జీవనో
మన్త్రోమయాలబ్ధస్తుశఙ్కరాత్ । జప్త్వాహుత్వాభిమన్త్ర్యైవంజలంపీత్వాదివాని
శమ్ ॥ ౨౬ ॥ లిఙ్గస్యసన్నిధౌధ్యాత్వానాస్తిమృత్యుభయంద్విజ। తస్యతద్వచనం
శ్రుత్వాతపసారాధ్యశఙ్కరమ్ ॥ ౨౭ ॥ వజ్రాస్థిత్వమవధ్యత్వమదీనత్వంచలబ్ధ
వాన్ । ఏవమారాధ్యదేవేశందధీచోమునిసత్తమః ॥ ౨౮ ॥ ప్రాప్యావధ్యత్వమ
న్యైశ్చవజ్రాస్థిత్వంప్రయత్నతః । అతాడయచ్చరాజేన్ద్రంపాదమూలేనమూర్ధని ॥
క్షుపోదధీచంవజ్రేణజఘానోరసిచప్రభుః। నాభూన్నాశాయతద్వజ్రందధీచస్యమహా
త్మనః ॥ ౩౦ ॥ ప్రభావాత్పరమేశస్యవజ్రబద్ధశరీరిణః । దృష్ట్వాప్యవధ్యత్వమదీన
తాంచక్షుపోదధీచస్యతథాప్రభావమ్ ॥ ౩౧ ॥ ఆరాధయామాసహరింమురారిమి
న్ద్రానుజంప్రేక్ష్యతదామ్బుజాక్షమ్॥ ౩౨ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేక్షుపపరాభవోనామపఞ్చ
త్రింశోధ్యాయః.

శైలాదిః ॥ పూజయాతస్యసన్తుష్టోభగవాన్పురుషోత్తమః । శ్రీభూమిసహి
తశ్శ్రీమాఞ్ఛఙ్ఖచక్రగదాధరః ॥ ౧ ॥ కిరీటీపద్మహస్తశ్చసర్వాభరణభూషితః । పీ
తామ్బరశ్చభగవాన్దేవైర్దైత్యైశ్చసంవృతః ॥ ౨ ॥ ప్రదదౌదర్శనంతస్మైదివ్యంవై
గరుడధ్వజః । దివ్యేనదర్శనేనైవదేవందృష్ట్వాజనార్దనమ్ ॥ ౩ ॥ తుష్టావవాగ్భిరి
ష్టాభిఃప్రణమ్యగరుడధ్వజమ్ । త్వమాదిస్త్వమనాదిశ్చప్రకృతిస్త్వంజనార్దనః ॥౪॥
పురుషస్త్వంజగన్నాథోవిష్ణుర్విశ్వేశ్వరోభవాన్ । యోయంబ్రహ్మాసిపురుషోవిశ్వ
మూర్తిఃపితామహః ॥ ౫ ॥ తత్త్వమాద్యంభవానేవపరఞ్జ్యోతిర్జనార్దన । పరమా
త్మాపరన్ధామశ్రీపతేభూపతేప్రభో ॥ ౬ ॥ త్వత్తోపసన్నవోరుద్రస్తమసాచసమా
వృతః । త్వత్ప్రసాదాజ్జగద్ధాతారజసాచపితామహః ॥ ౭ ॥ త్వత్ప్రసాదాత్స్వ
యంవిష్ణుస్సత్త్వేనపురుషోత్తమః । కాలమూర్తేహరేవిష్ణోనారాయణజగన్మయ॥౮ ॥
మహాంస్తథాచభూతాదిస్తన్మాత్రాణీన్ద్రియాణిచ। త్వయైవాధిష్ఠితాన్యేవవిశ్వమూ
ర్తేమహేశ్వర ॥ ౯ ॥ మహాదేవజగన్నాథపితామహజగద్గురో । ప్రసీదదేవదేవేశ
ప్రసీదపరమేశ్వర ॥ ౧౦ ॥ ప్రసీదత్వంజగన్నాథశరణ్యంశరణంగతః । వైకుణ్ఠశౌరే
సర్వజ్ఞవాసుదేవమహాభుజ॥౧౧॥ సఙ్కర్షణమహాభాగప్రద్యుమ్నపురుషోత్తమ।అని
రుద్ధమహాభాగసదావిజ్ఞానమోస్తుతే ॥ ౧౨॥ విష్ణోస్తవాసనందివ్యమవ్యక్తంమధ్యతో
విభుః।సహస్రఫణసంయుక్తస్తమోమూర్తిర్ధరాధరః॥౧౩॥అధశ్చధర్మోదేవేశజ్ఞానం
వైరాగ్యమేవచ।ఐశ్వర్యమాసనస్యాస్యపాదరూపేణసువ్రత॥ ౧౪॥సప్తపాతాళపా
దస్త్వంధరాజఘనమేవచ। వాసాంసిసాగరాస్సప్తదిశశ్చైవమహాభుజాః ॥ ౧౫ ॥

ద్యౌర్మూర్ధా తే విభో నాభిః ఖం వాయుర్నాసికాంగతః । నేత్రే సోమశ్చ సూర్యశ్చ కేశా వై పుష్కరాదయః ॥ ౧౬ ॥ నక్షత్రతారకాద్యాశ్చ గ్రైవేయకవిభూషణమ్ । కథం స్తోష్యామి దేవేశం పూజ్యశ్చ పురుషోత్తమః ॥ ౧౭ ॥ శ్రద్ధయా చ కృతం దివ్యం యచ్ఛ్రుతం యచ్చ కీర్తితమ్ । యదిష్టం తత్క్షమస్వేశ నారాయణ నమోఽస్తు తే ॥ ౧౮ ॥ శైలాదిః ॥ ఇదం తు వైష్ణవం స్తోత్రం సర్వపాపప్రణాశనమ్ । యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి క్షుపేణ పరికీర్తితమ్ ॥ ౧౯ ॥ శ్రావయేద్వా ద్విజాన్భక్త్యా విష్ణులోకం స గచ్ఛతి । సమ్పూజ్య చైవం త్రిదశేశ్వరాద్యైః స్తుత్వా స్తుతం దేవమజేయమీశమ్ ॥ ౨౦ ॥ విజ్ఞాపయామాస నిరీక్ష్య భక్త్యా జనార్దనాయ ప్రణిపత్య మూర్ధ్నా ॥ రాజా ॥ భగవన్బ్రాహ్మణః కశ్చిద్దధీచ ఇతి విశ్రుతః ॥ ౨౧ ॥ దుర్మదేనావినీతాత్మా సఖా మమ పురాభవత్ । అవధ్యస్సర్వదా సర్వైశ్శఙ్కరార్చనతత్పరః ॥ ౨౨ ॥ సావజ్ఞం వామపాదేన సమాం మూర్ధ్ని సదస్యథ । తాడయామాస దేవేశ విష్ణో విశ్వజగత్పతే ॥ ౨౩ ॥ ఉవాచ చ మదావిష్టో న బిభేమీతి సర్వతః । జేతుమిచ్ఛామి తం విప్రం దధీచం జగదీశ్వర ॥ ౨౪ ॥ యథా హితం తథా కర్తుం త్వమర్హసి జనార్దన ॥ శైలాదిః ॥ జ్ఞాత్వా సోఽపి దధీచస్య అవధ్యత్వం మహాత్మనః ॥ ౨౫ ॥ సస్మార చ మహేశస్య ప్రభావమతులం హరిః । ఏవం స్తుత్వా హరిః ప్రాహ బ్రహ్మణః క్షుతసమ్భవమ్ ॥ ౨౬ ॥ విష్ణుః ॥ విప్రాణాం నాస్తి రాజేన్ద్ర భయమేత్య మహేశ్వరమ్ । విశేషాద్రుద్రభక్తానామభయం సర్వదా నృప ॥ నీచానామపి సర్వత్ర దధీచస్యాస్య కిం పునః । తస్మాత్తవ మహాభాగ విజయో నాస్తి భూపతే ॥ ౨౮ ॥ దుఃఖం కరోమి విప్రస్య శాపార్థం ససురస్య మే । భవితా తస్య శాపేన దక్షయజ్ఞే సురైః సహ ॥ ౨౯ ॥ వినాశో మమ రాజేన్ద్ర పునరుత్థానమేవ చ । తస్మాత్సమేత్య విప్రేన్ద్ర సర్వయత్నేన భూపతే ॥ ౩౦ ॥ కరోమి యత్నం రాజేన్ద్ర దధీచవిజయాయ తే ॥ శైలాదిః ॥ శ్రుత్వా వాక్యం క్షుపః ప్రాహ తథాస్త్వితి జనార్దనమ్ ॥ ౩౧ ॥ భగవానపి విప్రస్య దధీచస్యాశ్రమం యయౌ । ఆస్థాయ రూపం విప్రస్య భగవాన్భక్తవత్సలః ॥ ౩౨ ॥ దధీచమాహ బ్రహ్మర్షిమభివాద్య జగద్గురుః ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ భో భో దధీచ బ్రహ్మర్షే భవార్చనరతావ్యయ ॥ ౩౩ ॥ వరమేకం వృణే త్వత్తస్తం భవాన్దాతుమర్హతి । యాచితో దేవదేవేన దధీచః ప్రాహ విష్ణునా ॥ ౩౪ ॥ జ్ఞాతం వేప్సితం సర్వం న బిభేమి తథాప్యహమ్ । భవాన్విప్రస్య రూపేణ ఆగతోఽసి జనార్దన ॥ ౩౫ ॥ భూతం భవిష్యం దేవేశ వర్తమానం జనార్దన । జ్ఞాతం ప్రసాదాద్రుద్రస్య ద్విజత్వం త్యజ సువ్రత ॥ ఆరాధితోఽసి దేవేశ క్షుపేణ మధుసూదన । జానే తవైనాం భగవన్భక్తవత్సలతాం హరే ॥ ౩౭ ॥ స్థానే తవైషా భగవన్భక్తవాత్సల్యతా హరే । అస్తి చేద్భగవన్భీతిర్భవార్చనరతస్య మే ॥ ౩౮ ॥ వక్తుమర్హసి యత్నేన వరదామ్బుజలోచన । వదామి న మృషా తస్మాన్న బిభేమి జనార్దన ॥ ౩౯ ॥ న బిభేమి జగత్యస్మిన్దేవదైత్యద్విజాదపి ॥ శైలాదిః ॥ శ్రుత్వా వాక్యం దధీచస్య తదాస్థాయ జనార్దనః ॥ ౪౦ ॥ స్వరూపం సస్మితం ప్రాహ సన్త్యజ్య ద్విజతాం క్షణాత్ ॥ భగవాన్ ॥

భయందధీచసర్వత్రనాస్త్యేవతవసువ్రత ॥ ౪౧ ॥ భవార్చనరతోయస్మాద్భవాన్తస్న
ర్వజ్ఞఏవచ । బిభేమీతిసకృద్వక్తుంత్వమర్హసినమస్తవ ॥ ౪౨ ॥ నియోగాన్మమవి
ప్రేన్ద్ర త్రిశూలంప్రతిసదస్యథ । ఏవంశ్రుత్వాపితద్వాక్యంసాన్త్వంవిష్ణోర్మహామునిః ॥
నబిభేమీతితంప్రాహదధీచోదేవసత్తమమ్ । ప్రభావాద్దేవదేవస్యశమ్భోస్సాక్షాత్పి
నాకినః ॥ ౪౪ ॥ సర్వస్యశఙ్కరస్యాస్యసర్వజ్ఞస్యమహామునిః । తతస్తస్యమునే
శ్శ్రుత్వావచనంకుపితోహరిః ॥ ౪౫ ॥ చక్రముద్యమ్యభగవాన్దిధక్షుర్మునిసత్తమమ్ ।
అభవత్కుణ్ఠితాగ్రంహివిష్ణోశ్చక్రంసుదారుణమ్ ॥ ౪౬ ॥ ప్రభావాద్ధిదధీచస్యక్షు
వస్యైవహిసన్నిధౌ । దృష్ట్వాతత్కుణ్ఠితాగ్రంహిచక్రంచక్రిణమాహసః ॥ ౪౭ ॥
దధీచస్సస్మితంసాక్షాత్సదసద్వ్యక్తికారణమ్ । భగవన్భవతాలబ్ధంపురాతీవసుదా
రుణమ్ ॥ ౪౮ ॥ సుదర్శనమితిఖ్యాతంచక్రంవిష్ణోప్రయత్నతః । భవస్యైతచ్ఛుభం
చక్రంనజిఘాంసతిమామిహ ॥ ౪౯ ॥ బ్రహ్మాస్త్రాద్యైస్తథాన్యైర్వాప్రయత్నంకర్తు
మర్హసి ॥ శైలాదిః ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాదృష్ట్వానిర్వీర్యమాయుధమ్ ॥ ౫౦ ॥
ససర్జచపునస్తస్మైసర్వాస్త్రాణిసమన్తతః । చక్రుర్దేవాస్తతస్తస్యవిష్ణోస్సాహాయ్యమ
వ్యయాః ॥ ౫౧ ॥ ద్విజేనైకేనయోద్ధుంహిప్రవృత్తస్యమహాబలాః । కుశముష్టింత
దాదాయదధీచస్సంస్మరన్భవమ్ ॥ ౫౨ ॥ ససర్జసర్వదేవేభ్యోవజ్రాస్థిస్సర్వతో
వశీ । దివ్యంత్రిశూలమభవత్కాలాగ్నిసదృశప్రభమ్ ॥ ౫౩ ॥ దగ్ధుందేవాన్మతించ
క్రేయుగాన్తాగ్నిరివాపరః । ఇన్ద్రనారాయణాద్యైస్తుదేవైస్త్యక్తానియానితు ॥ ౫౪ ॥
ఆయుధానిసమస్తానిప్రణేముస్త్రిశిఖంమునే । దేవాశ్చదుద్రువుస్సర్వేధ్వస్తవీర్యాద్వి
జోత్తమ ॥ ౫౫ ॥ ససర్జభగవాన్విష్ణుస్స్వదేహాత్పురుషోత్తమః । ఆత్మనస్సదృశాన్ది
వ్యాన్లక్షలక్షాయుతాన్గణాన్ ॥ ౫౬ ॥ తానిసర్వాణిసహసాదదాహమునిసత్త
మః । తతోవిస్మయమాస్థాయవిశ్వమూర్తిరభూద్ధరిః ॥ ౫౭ ॥ తస్యదేహేహరేస్సా
క్షాదపశ్యద్ద్విజసత్తమః । దధీచోభగవాన్విప్రోదేవతానాంగణాన్పృథక్ ॥ ౫౮ ॥
రుద్రాణాంకోటయశ్చైవగణానాంకోటయస్తదా । అణ్డానాంకోటయశ్చైవవిశ్వ
మూర్తేస్తనౌతదా ॥ ౫౯ ॥ దృష్ట్వైతదఖిలంతత్రచ్యావనిర్విస్మితంతదా । విష్ణుమా
హజగన్నాథంజగన్మయమజంహరిమ్ ॥ ౬౦ ॥ అమ్భసాభ్యుక్ష్యతంవిష్ణుంవిశ్వరూ
పంమహామునిః । మాయాంత్యజమహాబాహోప్రతిభాసావిచారతః ॥ ౬౧ ॥ వి
జ్ఞానానాంసహస్రాణిదుర్విజ్ఞేయానిమాధవ । మయిపశ్యజగత్సర్వంత్వయాసార్ధమ
నిన్దిత ॥ ౬౨ ॥ బ్రహ్మాణంచతథారుద్రందివ్యాందృష్టిందదామితే । ఇత్యుక్త్వాదర్శ
యామాసస్వతనౌనిఖిలంమునిః ॥ ౬౩ ॥ తంప్రాహచహరిందేవంసర్వదేవభవో
ద్భవమ్ । మాయయాహ్యనయాకింవామన్త్రశక్త్యాథవాప్రభో ॥ ౬౪ ॥ వస్తుశక్త్యా
థవావిష్ణోధ్యానశక్త్యాథవాపునః । త్యక్త్వామాయామిమాంతస్మాద్యోద్ధుమర్హసియ

త్నతః ॥ ౬౫ ॥ ఏవంతస్యవచశ్శ్రుత్వాదృష్ట్వామాహాత్మ్యమద్భుతమ్। దేవాశ్చదు
ద్రువుర్భూయోదేవంనారాయణంచతమ్ ॥ ౬౬ ॥ వారయామాసనిశ్చేష్టంపద్మయో
నిర్జగద్గురుః । నిశమ్యవచనంతస్యబ్రహ్మణస్తేననిర్జితః ॥ ౬౭ ॥ జగామభగ
వాన్విష్ణుఃప్రణిపత్యమహామునిమ్ । క్షుపోదుఃఖాతురోభూత్వాసమ్పూజ్యచము
నీశ్వరమ్ ॥ ౬౮ ॥ దధీచమభివన్ద్యాశుప్రార్థయామాసవిక్లబః । దధీచక్షుపస్య
తాందేవమాయాఽజ్ఞానాత్కృతంసఖే ॥ ౬౯ ॥ విష్ణునావాసురైర్వాపిరుద్రభక్తస్య
కింతవ । ప్రసీదపరమేశానేమర్లభాదుర్జనైర్ద్విజ ॥ ౭౦ ॥ భక్తిర్భక్తిమతాంశ్రేష్ఠ
మద్విధైఃక్షత్రియాధమైః । శ్రుత్వానుగృహ్యతంవిప్రోదధీచస్తపతాంవరః ॥ ౭౧ ॥
రాజానంమునిశార్దూలశ్శశాపచసురోత్తమాన్ । రుద్రకోపాగ్నినాదేవాస్సదేవేన్ద్రా
మునీశ్వరైః ॥ ౭౨ ॥ ధ్వస్తాభవన్తుదేవేనవిష్ణునాచసమన్వితాః । ప్రజాపతేర్మఖే
పుణ్యేదక్షస్యసుమహాత్మనః ॥ ౭౩ ॥ ఏవంశప్త్వాక్షుపంప్రేక్ష్యపునరాహద్విజోత్త
మః । దేవైశ్చపూజ్యారాజేన్ద్రనృపైశ్చవిపధైర్గణైః ॥ ౭౪ ॥ బ్రాహ్మణాఏవరాజే
న్ద్రబలినఃప్రభవిష్ణవః । ఇత్యుక్త్వాస్వోటజంవిప్రఃప్రవివేశమహాద్యుతిః ॥ ౭౫ ॥ దధీ
చమభివాద్యైవజగామస్వంనృపఃక్షయమ్ । తదేవతీర్థమభవత్థానేశ్వరమితిస్మృ
తమ్ ॥ ౭౬ ॥ స్థానేశ్వరమనుప్రాప్యశివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । కథితస్తవ
సఙ్క్షేపాద్వివాదఃక్షుబ్దధీచయోః॥ ప్రభావశ్చదధీచస్యభవస్యచమహామునే । యఇ
దంకీర్తయేద్దివ్యంవివాదంక్షుబ్దధీచయోః ॥ ౭౭ ॥ జిత్వాపమృత్యుందేహాన్తేబ్రహ్మ
లోకంప్రయాతిసః। యఇదంకీర్త్యసఙ్గ్రామంప్రవిశేత్తస్యసర్వదా ॥ ౭౮ ॥ నాస్తిమృ
త్యుభయంచైవవిజయీచభవిష్యతి ॥ ౭౯ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేక్షుబ్దధీచోపాఖ్యానం
నామషట్త్రింశోధ్యాయః

॥ నన్దికేశ్వరోత్పత్త్యాదికథనమ్ ॥

సనత్కుమారః॥ భవాన్కథమనుప్రాప్తోమహాదేవముమాపతిమ్ । శ్రోతుమి
చ్ఛామితత్సర్వంవక్తుమర్హసిమేప్రభో ॥ ౧ ॥ శైలాదిః ॥ ప్రజాకామశ్శిలాదోభూ
త్పితామమమహామునే । సోప్యన్ధస్సుచిరంకాలంతపస్తేపేసుదుశ్చరమ్ ॥ ౨ ॥ తపత
స్తస్యతపసాసన్తుష్టోవజ్రధృక్ప్రభుః । శిలాదమాహతుష్టోఽస్మివరయస్వవరానితి॥ ౩ ॥
తతఃప్రణమ్యదేవేశంసహస్రాక్షంసహామరైః । ప్రోవాచమునిశార్దూలకృతాఞ్జలి
పుటోహరిమ్ ॥ ౪ ॥ శిలాదః ॥ భగవన్దేవతారిఘ్నసహస్రాక్షవరప్రద । అయో
నిజంమృత్యుహీనంపుత్రమిచ్ఛామిసువ్రత ॥ ౫ ॥ శక్రః ॥ పుత్రందాస్యామివిప్రర్షే
యోనిజంమృత్యుసంయుతమ్ । అన్యథాతేనదాస్యామిమృత్యుహీనానసన్తివై ॥ ౬ ॥

నదాస్యతిసుతం తేత్రమృత్యుహీనమయోనిజమ్ । పితామహోపిభగవాన్కిము
తాన్యేమహామునే ॥ ౭ ॥ సోపిదేవస్స్వయంబ్రహ్మామృత్యుహీనోనచేశ్వరః।
అయోనిజశ్చమహాతేజాశ్చాణ్డజఃపద్మసమ్భవః ॥ ౮ ॥ మహేశ్వరాఙ్గజశ్చైవభవా
న్యస్తనయఃప్రభుః । తస్యాప్యాయుస్సమాఖ్యాతంపరార్ధద్వయసమ్మితమ్ ॥ ౯ ॥
కోటికోటిసహస్రాణిఅహర్భూతానియానివై । సమతీతానికల్పానాంతావచ్ఛేషాః
పరత్రయే ॥ ౧౦ ॥ తస్మాదయోనిజేపుత్రేమృత్యుహీనేప్రయత్నతః । పరిత్యజా
శాంవిప్రేన్ద్రగృహాణాత్మసమంసుతమ్ ॥ ౧౧ ॥ శైలాదిః ॥ తస్యతద్వచనంశ్రు
త్వాపితామేలోకవిశ్రుతః । శిలాదఇతిపుణ్యాత్మాపునఃప్రాహశచీపతిమ్ ॥ ౧౨ ॥
శిలాదః ॥ భగవన్నణ్డయోనిత్వంపద్మయోనిత్వమేవచ । మహేశ్వరాఙ్గజత్వంచ
శ్రుతంవైబ్రహ్మణోమయా ॥ ౧౩ ॥ పురామహేన్ద్రదాయాదాద్గదతశ్చా
స్యపూర్వజాత్ । నారదాద్వైమహాబాహోకథంత్రాశునోవద ॥ ౧౪ ॥ దాక్షా
యణీసాదక్షోపిదేవఃపద్మోద్భవాత్మజః । పాత్రీకనకగర్భస్యకథంతస్యాస్సుతోవిభుః ॥

॥ బ్రహ్మణఃఅణ్డయోనిత్వాదికథనమ్. ॥

శక్రః ॥ స్థానేసంశయితుంవిప్రతవవక్ష్యామికారణమ్। కల్పేతత్పురుషేవృత్తంబ్రహ్మ
ణఃపరమేష్ఠినః ॥ ౧౫ ॥ ససర్జసకలంధ్యాత్వాబ్రహ్మాణంపరమేశ్వరః । జనార్దనో
జగన్నాథఃకల్పేవైమేఘవాహనే ॥ ౧౬ ॥ దివ్యంవర్షసహస్రంతుమేఘోభూత్వా
వహద్ధరమ్ । నారాయణోమహాదేవంబహుమానేనసాదరమ్ ॥ ౧౭ ॥ దృష్ట్వా
భావంమహాదేవోహరేస్స్వాత్మనిశఙ్కరః । ప్రదదౌతస్యసకలంస్రష్టుంవైబ్రహ్మణా
సహ ॥ ౧౮ ॥ తదాతంకల్పమాహుర్వైమేఘవాహనసంజ్ఞయా । హిరణ్యగర్భ
స్తందృష్ట్వాతస్యదేహోద్భవస్తదా ॥ ౨౦ ॥ జనార్దనసుతఃప్రాహతపసాప్రాప్యశఙ్క
రమ్ । తవవామాఙ్గజోవిష్ణుర్దక్షిణాఙ్గభవోహ్యహమ్ ॥ ౨౧ ॥ మయాసహజగత్సర్వం
తథాప్యసృజదచ్యుతః । జగన్మయోవహద్యస్మాన్మేఘోభూత్వాదివానిశమ్ ॥ ౨౨ ॥
భవన్తమవహద్విష్ణుర్దేవదేవంజగద్గురుమ్ । నారాయణాదపివిభోభక్తోహంతవశ
ఙ్కర ॥ ౨౩ ॥ ప్రసీదదేహిమేసర్వంసర్వాత్మత్వంతవప్రభో। తదాథలబ్ధ్వాభగవాన్భవా
త్సర్వాత్మతాంక్షణాత్ ॥ ౨౪ ॥ త్వరమాణోథసఙ్గమ్యదదర్శపురుషోత్తమమ్ ।
ఏకార్ణవాలయేశుభ్రేత్వన్ధకారేసుదారుణే ॥ ౨౫ ॥ హేమరత్నచితేదివ్యేమనసాచ
వినిర్మితే । దుష్ప్రాప్యేదుర్జనైఃపుణ్యైస్సనకాద్యైరగోచరే ॥ ౨౬ ॥ జగదావా
సహృదయందదర్శపురుషంత్వజః । అనన్తభోగశయ్యాయాంశాయినంపఙ్కజేక్ష
ణమ్ ॥ ౨౭ ॥ శఙ్ఖచక్రగదాపద్మంధారయన్తంచతుర్భుజమ్ । సర్వాభరణసంయు
క్తంశశిమణ్డలసన్నిభమ్ ॥ ౨౮ ॥ శ్రీవత్సలక్షణందేవంప్రసన్నాస్యంజనార్దనమ్ ।
రమామృదుకరామ్భోజస్పర్శరక్తపదామ్బుజమ్ ॥ ౨౯ ॥ పరమాత్మానమీశానంత
మసాకాలరూపిణమ్ । రజసాసర్వలోకానాంసర్గలీలాప్రవర్తకమ్ ॥ ౩౦ ॥ సత్వే

నసర్వభూతానాంస్థాపకంపరమేశ్వరమ్ । సర్వాత్మానంమహాత్మానంపరమాత్మాన
మీశ్వరమ్ ॥ ౩౧॥ క్షీరార్ణవేమృతమయేశాయినంయోగనిద్రయా । తందృష్ట్వాప్రా
హవైబ్రహ్మాభగవన్తంజనార్దనమ్ ॥ ౩౨ ॥ గ్రసామిత్వాంప్రసాదేనయథాపూర్వం
భవానహమ్ । స్మయమానస్తుభగవాన్ప్రతిబుద్ధ్యపితామహమ్ ॥ ౩౩ ॥ ఉదైత్యుత
మహాబాహుస్స్మితమీవచ్చకారసః । పివేశచాణ్డజంతంతుగ్రస్తస్తేనమహాత్మనా ॥
తతస్తంచాసృజద్బ్రహ్మాభ్రువోర్మధ్యేనచాచ్యుతమ్ । సృష్టస్తేనహరిఃప్రేత్యుస్థితస్త
స్యాథసన్నిధౌ ॥ ౩౫ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరేరుద్రస్సర్వదేవభవోద్భవః । వికృతంరూప
మాస్థాయపురాదత్తవరస్తయోః ॥ ౩౬ ॥ ఆగచ్ఛద్యత్రవైవిష్ణుర్విశ్వాత్మాపరమే
శ్వరః । ప్రసాదమతులంకర్తుంబ్రహ్మణశ్చహరేఃప్రభుః ॥ ౩౭ ॥ తతస్సమేత్యతౌదే
వౌసర్వదేవభవోద్భవమ్ । అపశ్యతాంభవందేవంకాలాగ్నిసదృశప్రభుమ్ ॥ ౩౮ ॥
తౌతంతుష్టువతుశ్చైవశర్వముగ్రంకపర్దినమ్ । ప్రణేమతుశ్చవరదంబహుమానేనదూ
రతః ॥ ౩౯ ॥ భవోఽపిభగవాన్దేవమనుగృహ్యపితామహమ్ । జనార్దనంజగన్నాథ
స్తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౪౦ ॥ * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గే పూర్వభాగే బ్రహ్మణోణ్డ
యోనిత్వాదికథనంనామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః

॥ వైష్ణవసృష్టిః ॥

శైలాదిః ॥ గతేమహేశ్వరేదేవేతముద్దిశ్యజనార్దనః।ప్రణమ్యభగవాన్బ్ర
హ్మాపద్మయోనిమజోద్భవః ॥ ౧ ॥ శ్రీవిష్ణుః ॥ పరమేశోజగన్నాథశ్శఙ్కరస్త్వేవస
ర్వగః । ఆవయోరఖిలస్యేశశ్శరణంచమహేశ్వరః ॥ ౨ ॥ అహంవామా
ఙ్గజోబ్రహ్మన్శఙ్కరస్యమహాత్మనః । భవాన్భవస్యదేవస్యదక్షిణాఙ్గభవస్స్వయ
మ్ ॥ ౩ ॥ మామాహుస్త్వృషయఃప్రేక్ష్యప్రధానంప్రకృతింతథా । అవ్యక్తమ
జమిత్యేవంభవన్తంపురుషస్త్వితి ॥ ౪ ॥ ఏవమాహుర్మహాదేవమావయోరపికా
రణమ్ । ఈశంసర్వస్యజగతఃప్రభుమవ్యయమీశ్వరమ్ ॥ ౫ ॥ సోఽపితస్యామరేశ
స్యవచనాద్వారిజోద్భవః । వరేణ్యంవరదంరుద్రమస్తువత్ప్రణనామచ ॥ ౬ ॥
అథాప్సుసాప్లుతాంభూమింసమాదాయజనార్దనః । పూర్వవత్స్థాపయామాసవా
రాహంరూపమాస్థితః ॥ ౭ ॥ నదీనదసముద్రాంశ్చపూర్వవచ్చాకరోత్ప్రభుః । కృ
త్వాచోర్వీంప్రయత్నేననిమ్నోన్నతవివర్జితామ్॥ ౮॥ ధరాయాంసోఽచినోత్సర్వా
న్భూధరాన్భూధరాకృతిః । భూరాద్యాంశ్చతురోలోకాన్కల్పయామాసపూర్వ
వత్ ॥ ౯ ॥ స్రష్టుంచభగవాంశ్చక్రేమతింమతిమతాంవరః । ముఖ్యంచతైర్యగ్యో
న్యంచదైవికంమానుషంతథా ॥ ౧౦ ॥ విభుశ్చానుగ్రహంతత్రకామారకమదీనధీః ।

పురస్తాదసృజద్దేవస్సనన్దం సనకం తథా ॥ ౧౧ ॥ సనాతనం సతాం శ్రేష్ఠం నైష్క
ర్మ్యేణ గతాః పరమ్ । మరీచిభృగ్వఙ్గిరసం పులస్త్యం పులహం క్రతుమ్ ॥ ౧౨ ॥ దక్ష
మత్రిం వసిష్ఠం చ సోఽసృజద్యోగవిద్యయా । సఙ్కల్పం చైవ ధర్మం చ హ్యధర్మం భగ
వాన్ప్రభుః ॥ ౧౩ ॥ ద్వాదశైవ ప్రజాస్త్వేతా బ్రహ్మణోఽవ్యక్తజన్మనః । ఋభుం స
నత్కుమారం చ ససర్జాదౌ సనాతనః ॥ ౧౪ ॥ తౌ చోర్ధ్వరేతసౌ దివ్యౌ చాగ్రజౌ బ్ర
హ్మవాదినౌ । కుమారౌ బ్రహ్మణస్తుల్యౌ సర్వజ్ఞౌ సర్వభావినౌ ॥ ౧౫ ॥ ఏవం ముఖ్యా
దికాన్సృష్ట్వా పద్మయోనిశ్శిలాశన । యుగధర్మానశేషాంశ్చ కల్పయామాస విశ్వ
సృక్ ॥ ౧౬ ॥ * * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే వైష్ణవసృష్టికథనం నామ
అష్టత్రింశోఽధ్యాయః

॥ యుగధర్మాః ॥

శైలాదిః ॥ శ్రుత్వా శక్రేణ కథితం పితా మమ మహామునిః । పునః ప్రప్రచ్ఛ దే
వేశం ప్రణమ్య రచితాఞ్జలిః ॥ ౧ ॥ శిలాదః ॥ భగవఞ్ఛక్ర సర్వజ్ఞ దేవదేవనమస్కృత ।
శచీపతే జగన్నాథ సహస్రాక్ష మహేశ్వర ॥ ౨ ॥ యుగధర్మాన్కథం చక్రే భగవాన్ప
ద్మసమ్భవః । వక్తుమర్హసి తత్సర్వం సామ్ప్రతం ప్రణతాయ మే ॥ ౩ ॥ శైలాదిః ॥
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా శిలాదస్య మహాత్మనః । వ్యాజహార యథాదృష్టం యుగధర్మం స
విస్తరమ్ ॥ ౪ ॥ శక్రః ॥ ఆద్యం కృతయుగం విద్ధి తతస్త్రేతాయుగం మునే । ద్వాపరం
తిష్యమిత్యేతే చత్వారస్తు సమాసతః ॥ ౫ ॥ సత్త్వం కృతం రజస్త్రేతా ద్వాపరస్తు రజస్త
మః । కలిస్తమస్తు విజ్ఞేయం యుగవృత్తిర్యుగేషు చ ॥ ౬ ॥ ధ్యానం పరం కృతయు
గే త్రేతాయాం యజ్ఞ ఉచ్యతే । భజనం ద్వాపరే శుద్ధం దానమేవ కలౌ యుగే ॥ ౭ ॥ చ
త్వారి చ సహస్రాణి వర్షాణాం తత్కృతం యుగమ్ । తస్య తావచ్ఛతీ సన్ధ్యా సన్ధ్యాంశ
శ్చ తథావిధః ॥ ౮ ॥ చత్వారి తు సహస్రాణి మానుషాణి శిలాశన । ఆయుః కృతయుగే
విద్ధి ప్రజానామిహ సువ్రత ॥ ౯ ॥ తతః కృతయుగే తస్మిన్సన్ధ్యాంశే చ గతే తు వై । పా
దావశిష్టో భవతి యుగధర్మస్తు సర్వతః ॥ ౧౦ ॥ చతుర్భాగైకహీనం తు త్రేతాయుగ
మనుత్తమమ్ । కృతార్ధం ద్వాపరం విద్ధి తదర్ధం తిష్యముచ్యతే ॥ ౧౧ ॥ త్రిశతీ ద్విశతీ స
న్ధ్యా తథా చైకశతీ మునే । సన్ధ్యాంశకం తథా త్వేవం కల్పేష్వేవం యుగే యుగే ॥ ౧౨ ॥
ఆద్యే కృతయుగే ధర్మశ్చతుష్పాదస్సనాతనః । త్రేతాయుగే త్రిపాదస్తు ద్విపాదో ద్వా
పరే స్థితః ॥ ౧౩ ॥ త్రిపాదహీనస్తిష్యే తు సత్తామాత్రేణ ధిష్ఠితః । కృతే తు మిథునోత్పత్తి
ర్వృత్తిస్సాక్షాద్రసోల్లసా ॥ ౧౪ ॥ ప్రజాస్తృప్తాస్సదా సర్వాస్సర్వానన్దాస్సుభోగినః ।
అథ మోత్తమతా తాసాం నవిశేషాః ప్రజాశ్శుభాః ॥ ౧౫ ॥ తుల్యమాయుస్సుఖం

రూపం తాసాం తస్మిన్కృతే యుగే। తాసాం ప్రీతిర్న చ ద్వన్ద్వం న ద్వేషో నాస్తి చ క్లమః॥
పర్వతోదధివాసిన్యో హ్యనికేతాశ్రయాస్తు తాః । విశోకాస్సత్త్వబహులా ఏకాన్తబ
హులాస్తథా ॥ ౧౭ ॥ తా వై నిష్కామచారిణ్యో నిత్యం ముదితమానసాః । అప్రవృ
త్తిః కృతయుగే కర్మణోశ్శుభపాపయోః॥ ౧౮ ॥ వర్ణాశ్రమవ్యవస్థా చ తదాసీన్న చ సం
కరః । రసోల్లాసః కాలయోగాత్త్రేతాఖ్యే నశ్యతే ద్విజ॥ ౧౯ ॥ తస్యాం సిద్ధౌ ప్ర
నష్టాయామన్యా సిద్ధిః ప్రజాయతే । అపాం సౌక్ష్మ్యే ప్రతిగతే తదా మేఘాత్మనా తు
వై ॥ ౨౦ ॥ మేఘేభ్యస్తనయిత్నుభ్యః ప్రవృత్తం వృష్టిసర్జనమ్ । సకృదేవ త
యా వృష్ట్యా సంయుక్తే పృథివీతలే ॥ ౨౧ ॥ ప్రాదురాసంస్తదా తాసాం వృక్షాస్తే
గృహసఞ్జ్ఞితాః । సర్వవృత్త్యుపభోగస్తు తాసాం తేభ్యః ప్రజాయతే ॥ ౨౨॥ వర్త
యన్తి స్మ తేభ్యస్తాస్త్రేతాయుగముఖే ప్రజాః । తతః కాలేన మహతా తాసామేవ వి
పర్యయాత్ ॥ ౨౩ ॥ రాగలోభాత్మకో భావస్తదా హ్యాకస్మికోభవత్ । విప
ర్యయేణ తాసాం తు తేన తత్కాలభావినా ॥ ౨౪ ॥ ప్రణశ్యన్తి తతస్సర్వే వృక్షా
స్తే గృహసంజ్ఞితాః । తతస్తేషు ప్రణష్టేషు విభ్రాన్తా మైథునోద్భవాః ॥ ౨౫ ॥
అభిధ్యాయన్తి తాం సిద్ధిం సత్యాభిధ్యాయినస్తదా। ప్రాదుర్బభూవుస్తాసాం తు వృక్షా
స్తే గృహసంజ్ఞితాః ॥ ౨౬ ॥ వస్త్రాణి తే ప్రసూయన్తే ఫలాన్యాభరణాని చ। తేష్వే
వ జాయతే తాసాం గన్ధవర్ణరసాన్వితమ్ ॥ ౨౭ ॥ అమాక్షికం మహావీర్యం పుటకే పుట
కే మధు । తేన తా వర్తయన్తి స్మ సుఖమాయుస్సదైవ హి ॥ ౨౮ ॥ తుష్టాః పుష్టాస్తయా
సిద్ధ్యా ప్రజా వై విగతజ్వరాః । తతః కాలాన్తరేణైవ పునర్లోభావృతాస్తు తాః ॥ ౨౯ ॥
వృక్షాంస్తాన్పర్యగృహ్ణన్తి మధు వామాక్షికం బలాత్ ।తాసాం తేనోపచారేణ పునర్లోభ
కృతాని వై ॥ ౩౦ ॥ ప్రనష్టా మధునా సార్ధం కల్పవృక్షాః క్వచిత్క్వచిత్ । తస్యామే
వాల్పశిష్టాయాం సిద్ధ్యాం కాలవశాత్తదా ॥ ౩౧ ॥ ఆవర్తనాత్తు త్రేతాయాం ద్వన్ద్వా
న్యభ్యుత్థితాని వై। శీతవర్షాతపైస్తీవ్రైస్తతస్తా దుఃఖితా భృశమ్॥౩౨॥ ద్వన్ద్వైస్సమ్పీ
డ్యమానాశ్చ చక్రురావరణాని తు । కృతద్వన్ద్వప్రతీఘాతాః కేతనాని గిరౌ తతః ॥
పూర్వం నికామచారాస్తా హ్యనికేతా అథావసన్ । యథాయోగం యథాప్రీతి నికేతే
ష్వవసన్పునః ॥ ౩౪ ॥ కృత్వా ద్వన్ద్వోపఘాతాంస్తాన్వృత్త్యుపాయమచిన్తయన్ ।
నష్టేషు మధునా సార్ధం కల్పవృక్షేషు వై తదా ॥ ౩౫॥ వివాదవ్యాకులాస్తా వై ప్రజా
స్తృష్ణాక్షుధార్దితాః । తతః ప్రాదుర్బభౌ తాసాం సిద్ధిస్త్రేతాయుగే పునః ॥ ౩౬ ॥
వార్తాయాస్సాధికాప్యన్యా వృష్టిస్తాసాం నికామతః । తాసాం వృష్ట్యుదకాదీని హ్య
భవన్నిమ్నగాని తు ॥ ౩౭ ॥ అభవన్వృష్టిసన్తత్యా స్రోతస్థానాని నిమ్నగాః । ఏ
వం నద్యః ప్రవృత్తాస్తు ద్వితీయే వృష్టిసర్జనే ॥ ౩౮ ॥ యే పునస్తదపాం స్తోకాః పతితాః
పృథివీతలే । అపాం భూమేశ్చ సంయోగాదోషధ్యస్తాస్తదాభవన్ ॥ ౩౯ ॥

అథాల్పకృష్టాశ్చానుప్తాగ్రామ్యారణ్యాశ్చతుర్దశ। ఋతుపుష్పఫలాశ్చైవవృక్షగు
ల్మాశ్చజజ్ఞిరే ॥ ౪౦ ॥ ప్రాదుర్భూతానిచైతానివృక్షజాత్యౌషధానిచ । తేనౌష
ధేనవర్తన్తేప్రజాస్త్రేతాయుగేతదా ॥ ౪౧ ॥ తతఃపునరభూత్తాసాంరాగోలోభశ్చ
సర్వశః । అవశ్యంభావినార్థేనత్రేతాయుగవశేనచ ॥ ౪౨ ॥ తతస్తాఃపర్యగృహ్ణన్త
నదీక్షేత్రాణిపర్వతాన్ । వృక్షగుల్మౌషధీశ్చైవప్రసహ్యతుయథాబలమ్ ॥ ౪౩ ॥
విపర్యయేణచౌషధ్యఃప్రనష్టాస్తాశ్చతుర్దశ । మత్వాధరాంప్రవిష్టాస్తాఇత్యౌషధ్యఃపి
తామహః॥ ౪౪ ॥ దుదోహగాంప్రయత్నేనసర్వభూతహితాయవై । తదాప్రభృ
తిచౌషధ్యఃఫాలకృష్టాస్త్వితస్తతః ॥ ౪౫ ॥ వార్తాంకృషింసమాయాతాతావర్తకా
మాఃప్రయత్నతః । వార్తావృత్తిస్సమాఖ్యాతాకృషికామప్రయత్నతః ॥ ౪౬ ॥ అ
న్యథాజీవితంతాసాంనాస్తిత్రేతాయుగాత్యయే। హస్తోద్భవాహ్యపశ్చైవభవన్తిబ
హుశస్తదా ॥ ౪౭ ॥ తత్రాపిజగృహుస్సర్వేచాన్యోన్యంక్రోధమూర్ఛితాః । సు
తదారధనాద్యాంస్తుబలాద్యుగబలేనతు ॥ ౪౮ ॥ మర్యాదాయాఃప్రతిష్ఠార్థంజ్ఞాత్వా
తదఖిలంవిభుః । ససర్జక్షత్రియాంస్త్రాతుంక్షతాత్కమలసమ్భవః ॥ ౪౯ ॥ వర్ణా
శ్రమప్రతిష్ఠాంచచకారస్వేనతేజసా । వృత్తేనవృత్తినావృత్తంవిశ్వాత్మానిర్మమే
స్వయమ్ ॥ ౫౦ ॥ యజ్ఞప్రవర్తనంచైవత్రేతాయామభవత్క్రమాత్ । పశుయ
జ్ఞంనసేవన్తేకేచిత్తత్రాపిసువ్రతాః ॥ ౫౧ ॥ బలాద్విష్ణుస్తదాయజ్ఞమకరోత్సర్వదృ
క్క్రమాత్ । ద్విజాస్తదాప్రశంసన్తితతస్త్వహింసకంమునే ॥ ౫౨ ॥ ద్వాపరే
ష్వపివర్తన్తేమతిభేదాస్తదానృణామ్।మనసాకర్మణావాచాకృచ్ఛ్రాద్వార్తాప్రసిద్ధ్య
తి ॥ ౫౩ ॥ తదాతుసర్వభూతానాంకాయక్లేశవశాత్క్రమాత్ । లోభోభృతిర్వ
ణిగ్యుద్ధంతత్త్వానామవినిశ్చయః ॥ ౫౪ ॥ వేదశాఖాప్రణయనంధర్మాణాంసఙ్కర
స్తథా । వర్ణాశ్రమపరిధ్వంసఃకామద్వేషౌతథైవచ ॥ ౫౫ ॥ ద్వాపరేతుప్రవర్త
న్తేరాగోలోభోమదస్తథా । వేదోవ్యాసైశ్చతుర్ధాతువ్యస్యతేద్వాపరాదిషు॥౫౬॥
ఏకోవేదశ్చతుష్పాదస్త్రేతాస్విహవిధీయతే । సఙ్క్షయాదాయుషశ్చైవవ్యస్యతే
ద్వాపరేషుసః ॥ ౫౭ ॥ ఋషిపుత్రైఃపునర్భేదాభిద్యన్తేదృష్టివిభ్రమైః । మన్త్ర
బ్రాహ్మణవిన్యాసైస్స్వరవర్ణవిపర్యయైః ॥ ౫౮ ॥ సంహితాఋగ్యజుస్సామ్నాం
సంహన్యన్తేమనీషిభిః । సామాన్యావైకృతాశ్చైవదృష్టిభిస్తైఃపృథక్పృథక్ ॥ ౫౯ ॥
బ్రాహ్మణంకల్పసూత్రాణిమన్త్రప్రవచనానిచ । అన్యేతుప్రస్థితాస్తాన్వైకేచిత్తా
న్ప్రత్యవస్థితాః ॥ ౬౦ ॥ ఇతిహాసపురాణానిభిద్యన్తేకాలగౌరవాత్ । బ్రాహ్మం
పాద్మంవైష్ణవంచశైవంభాగవతంతథా ॥ ౬౧ ॥ భవిష్యంనారదీయంచమార్కణ్డే
యమతఃపరమ్ । ఆగ్నేయంబ్రహ్మవైవర్తంలైఙ్గంవారాహమేవచ ॥ ౬౨ ॥ వామ
నాఖ్యంతతఃకౌర్మంమాత్స్యంగారుడమేవచ । స్కాన్దంతథాచబ్రహ్మాణ్డంతేషాంభేదః
ప్రకథ్యతే ॥ ౬౩ ॥ లైఙ్గమేకాదశవిధంప్రభిన్నంద్వాపరేశుభమ్। మన్వత్రివిష్ణుహారీ

తయాజ్ఞవల్క్యశ్శనాఙ్గిరాః॥౮౪॥యమాపస్తమ్బసంవర్తాఃకాత్యాయనబృహస్పతీ।
పరాశరవ్యాసశఙ్ఖలిఖితౌదక్షగౌతమౌ॥౮౫॥ శాతాతపోవసిష్ఠశ్చఏవమాద్యైస్సహ
స్రశః।అవృష్టిర్మరణంచైవతథావ్యాధ్యాద్యుపద్రవాః॥ ౮౬॥ వాఙ్మనఃకర్మజైర్దుఃఖై
ర్నిర్వేదోజాయతేతతః। నిర్వేదాజ్జాయతేతేషాందుఃఖమోక్షవిచారణా ॥ విచార
ణాచ్చవైరాగ్యంవైరాగ్యాద్దోషదర్శనమ్। దోషాణాందర్శనాచ్చైవద్వాపరేజ్ఞానస
మ్భవః ॥ ౮౭ ॥ ఏషారజస్తమోయుక్తావృత్తిర్వైద్వాపరేస్మృతా। ఆద్యేకృతే
తుధర్మోస్తిసత్రేతాయాంప్రవర్తతే ॥ ౮౮ ॥ ద్వాపరేవ్యాకులీభూత్వాప్రణశ్యతికి
లౌయుగే॥ ౮౯½ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే యుగధర్మకథనం
నామ ఏకోనచత్వారింశోధ్యాయః

॥ కలియుగధర్మాః ॥

శక్రః ॥ తిష్యేమాయామసూయాంచవధంచైవతపస్వినామ్। సాధయన్తి
నరాస్తత్రతమసావ్యాకులేన్ద్రియాః ॥ ౧ ॥ కలౌప్రమాదకోరోగస్సతతంక్షుద్భయా
నిచ। అనావృష్టిభయంఘోరందేశానాంచవిపర్యయః ॥ ౨ ॥ నప్రామాణ్యంశ్రు
తేరస్తినృణాంచాధర్మసేవనమ్। అధార్మికాస్త్వనాచారామహాకోపాల్పతేజసః॥
అనృతంబ్రువతేలుబ్ధాస్తిష్యేజాతాశ్చదుష్ప్రజాః। దురిష్టైర్దురధీతైశ్చదురాచారై
ర్దురాగమైః ॥ ౪ ॥విప్రాణాఃకర్మదోషేణప్రజానాంజాయతేభయమ్ । నాధీయ
న్తేతదావేదాన్నయజన్తిద్విజాతయః ॥ ౫ ॥ ఉత్సీదన్తినరాశ్చైవక్షత్రియాశ్చవి
శఃక్రమాత్ । శూద్రాణాంమన్త్రయోగేనసమ్బన్ధోబ్రాహ్మణైస్సహ ॥ ౬ ॥ భవ
తీహకలౌతస్మిఞ్ఛయనాసనభోజనైః। రాజానశ్శూద్రభూయిష్ఠాబ్రాహ్మణాన్బాధ
యన్తితే ॥ ౭ ॥ భ్రూణహత్యావీరహత్యాప్రజాయన్తేప్రజాసువై। శూద్రాశ్చ
బ్రాహ్మణాచారాశ్శూద్రాచారాశ్చబ్రాహ్మణాః ॥ ౮ ॥ రాజవృత్తిస్థితాశ్చౌరాశ్చౌ
రాచారాశ్చపార్థివాః।ఏకపత్న్యోనశిష్యన్తివర్ధిష్యన్త్యభిసారికాః ॥ ౯ ॥ వర్ణాశ్ర
మప్రతిష్ఠానోజాయతేనృషుసర్వతః । తథాహ్యల్పఫలాభూమిఃక్వచిచ్చాపిమహాఫ
లా ॥ ౧౦ ॥ అరక్షితారోహర్తారఃపార్థివాశ్చశిలాశన । శూద్రావైజ్ఞానినస్సర్వే
బ్రాహ్మణైరభివన్దితాః ॥ ౧౧ ॥ అక్షత్రియాస్తురాజానోవిప్రాశ్శూద్రోపజీవినః।
ఆసనస్థాద్విజాన్దృష్ట్వానచలన్త్యల్పబుద్ధయః ॥ ౧౨ ॥ తాడయన్తిద్విజేన్ద్రాంశ్చ
శూద్రావైస్వల్పబుద్ధయః। ఆస్యేనిధాయవైహస్తంకర్ణంశూద్రస్యవైద్విజాః॥౧౩॥
నీచస్యేవతదావాక్యంవదన్తివినయేనతమ్। ఉచ్చాసనస్థాఞ్ఛూద్రాంశ్చద్విజమధ్యే
ద్విజర్షభ ॥ ౧౪ ॥ జ్ఞాత్వానహింసతేరాజాకలౌకాలవశేనతు। పుష్పైశ్చవాసి

తైశ్చైవతథాన్యైర్మఙ్గళైశ్శుభైః ॥ ౧౫ ॥ శూద్రానభ్యర్చ్యయన్త్యల్పశ్రుతభా
గ్యబలాన్వితాః । నప్రేక్షన్తేగర్వితాశ్చశూద్రాద్విజవరాన్ద్విజ ॥ ౧౬॥ సేవావస
రమాలోక్యద్వారేతిష్ఠన్తివైద్విజాః । వాహనస్థాన్సమావృత్యశూద్రాఞ్ఛూద్రోఽప
జీవినః ॥ ౧౭ ॥ సేవన్తేబ్రాహ్మణాస్తత్రస్తువన్తిస్తుతిభిఃకలౌ । తపోయజ్ఞఫలానాం
చవిక్రేతారోద్విజోత్తమాః ॥ ౧౮ ॥ యతయశ్చభవిష్యన్తిబహవోఽస్మిన్కలౌయుగే।
పురుషాల్పంబహుస్త్రీకంయుగాన్తేసముపస్థితే ॥ ౧౯॥ నిన్దన్తివేదవిద్యాంచద్విజాః
కర్మాణివైకలౌ । కలౌరుద్రోమహాదేవశ్శఙ్కరోనీలలోహితః ॥ ౨౦ ॥ ప్రకాశతే
ప్రతిష్ఠార్థంధర్మస్యవికృతాకృతిః। యేతంవిప్రానిషేవన్తేయేనకేనాపిశఙ్కరమ్॥ ౨౧॥
కలిదోషాన్వినిర్జిత్యప్రయాన్తిపరమంపదమ్ । శ్వాపదప్రబలత్వంచగవాంచైవపరిక్ష
యః॥ ౨౨ ॥ సాధూనాంవినివృత్తిశ్చవేద్యాతస్మిన్కలౌయుగే । తదాసూక్ష్మోమ
హోదర్కోదుర్లభోదానమూలవాన్ ॥ ౨౩ ॥ చాతురాశ్రమశైథిల్యేధర్మఃప్ర
తిచలిష్యతి । అరక్షితారోహర్తారోబలిభాగస్యపార్థివాః ॥ ౨౪ ॥ యుగాన్తేషుభ
విష్యన్తిస్వరక్షణపరాయణాః । అట్టశూలాజనపదాశ్శివశూలాశ్చతుష్పథాః॥ ౨౫॥
ప్రమదాఃకేశశూలిన్యోయుగాన్తేసముపస్థితే । చిత్రవర్షీతదాదేవోయదాప్రాహు
ర్యుగక్షయమ్ ॥ ౨౬ ॥ సర్వేవణిజ్జనాశ్చాపిభవిష్యన్త్యధమేయుగే । కుశీలచ
ర్యాఃపాషణ్డైర్వృథారూపైస్సమావృతాః ॥ ౨౭ ॥ బహుయాజనకోలోకోభవిష్య
తిపరస్పరమ్ । నావ్యాహృతఃక్రూరవాక్యోనార్జవీనానసూయకః ॥ ౨౮ ॥ నకృతే
ప్రతికర్తాచయుగక్షీణేభవిష్యతి । నిన్దకాశ్చైవపతితాయుగాన్తస్యచలక్షణమ్॥ ౨౯॥
నృపశూన్యావసుమతీనచధాన్యధనావృతా । మణ్డలానిభవిష్యన్తిదేశేషునగరేషుచ ॥
అల్పోదకాచాల్పఫలాభవిష్యతివసున్ధరా । గోప్తారశ్చాప్యగోప్తారస్సమ్భవిష్యన్త్య
శాసనాః ॥ ౩౧ ॥ హర్తారఃపరవిత్తానాంపరదారప్రధర్షకాః । కామాత్మానోదురా
త్మానోహ్యధమాస్సాహసప్రియాః ॥ ౩౨ ॥ ప్రనష్టచేష్టనాఃపుంసోముక్తకేశాశ్చ
శూలినః । జనాష్షోడశవర్షాశ్చప్రజాయన్తేయుగక్షయే ॥ ౩౩ ॥ శుక్లదన్తాజినాక్షా
శ్చముణ్డాఃకాషాయవాససః। శూద్రాధర్మంచరిష్యన్తియుగాన్తేసముపస్థితే ॥ ౩౪ ॥
తస్యచౌరాభవిష్యన్తిదృష్టచైలాభిలాషిణః । చౌరాశ్చౌరస్వహర్తారోహర్తు
ర్హర్తాతథాపరః ॥ ౩౫ ॥ యోగ్యకర్మణ్యుపరతేలోకేనిష్క్రియతాంగతే । కీ
టమూషకసర్పాశ్చధర్షయిష్యన్తిమానవాన్ ॥ ౩౬ ॥ సుభిక్షంక్షేమమారోగ్యం
సామర్థ్యందుర్లభంతదా । కౌశికీంప్రతిపత్స్యన్తేదేవాన్క్షుద్భయపీడితాః॥ ౩౭ ॥ దుః
ఖేనాభిప్లుతానాంచపరమాయుశ్శతంతదా । దృశ్యన్తేనైవదృశ్యన్తేవేదాఃకలియుగే
ఖిలాః ॥ ౩౮ ॥ ఉత్సీదన్తితదాయజ్ఞాఃకేవలాధర్మపీడితాః ॥ కాషాయిణోఽప్యనిర్గ్ర
న్థాఃకాపాలీబహులాస్త్విహ ॥ ౩౯॥ వేదవిక్రయిణశ్చాన్యేతీర్థవిక్రయిణఃపరే । వ

ర్ణాశ్రమాణాంయేచాన్యేపాషణ్డాఃపరిపన్థినః ॥ ౪౦॥ ఉత్పద్యన్తేతదా తేవై సమ్ప్రాప్తేతుకలౌయుగే । అధీయన్తేతదా వేదాఞ్ఛూద్రాధర్మార్థకోవిదాః ॥ ౪౧ ॥ యజన్తేచాశ్వమేధేనరాజానశ్శూద్రయోనయః । స్త్రీబాలగోవధంకృత్వాహత్వాచైవ పరస్పరమ్ ॥ ౪౨ ॥ ఉపద్రవాంస్తథాన్యోన్యంసాధయన్తితదాప్రజాః । దుఃఖప్రభూతమల్పాయుర్దేహోత్సాదస్సరోగతా ॥ ౪౩॥ అధర్మాభినివేశిత్వాత్తమోవృత్తం కలౌస్మృతమ్ । ప్రజాసుబ్రహ్మహత్యాదితదావైసమ్ప్రవర్తతే ॥ ౪౪ ॥ తస్మాదాయుర్బలంరూపంకలింప్రాప్యప్రహీయతే । తదాత్వల్పేనకాలేనసిద్ధింగచ్ఛన్తిమానవాః ॥ ౪౫ ॥ ధన్యాధర్మంచరిష్యన్తియుగాన్తేద్విజసత్తమాః । శ్రుతిస్మృత్యుదితం ధర్మంయేచరన్త్యనసూయకాః ॥ ౪౬ ॥ త్రేతాయాంవార్షికోధర్మోద్వాపరేమాసికస్స్మృతః । యథాక్లేశంచరన్ప్రాజ్ఞస్తదహ్నాప్రాప్నుతేకలౌ ॥ ౪౭ ॥ ఏషాకలియుగావస్థాసన్ధ్యాంశంతునిబోధమే । యుగేయుగేతుహీయన్తేత్రీంస్త్రీన్పాదాంస్తుసిద్ధయః ॥ ౪౮ ॥ యుగస్వభావాస్సన్ధ్యాస్తుతిష్ఠన్తీహతుపాదశః । సన్ధ్యాస్వభావాస్స్వాంశేషుపాదశస్తేప్రతిష్ఠితాః ॥ ౪౯ ॥ ఏవంసన్ధ్యాంశకేకాలేసమ్ప్రాప్తేతుయుగాన్తికే । తేషాంశాస్తాహ్యసాధూనాంభూతానాంనిధనోత్థితః ॥ ౫౦ ॥ గోత్రేస్మిన్వైచన్ద్రమసోనామ్నాప్రమతిరుచ్యతే । మానవస్యతుసోంశేనపూర్వంస్వాయమ్భువేన్తరే ॥ ౫౧ ॥ సమాస్సవింశతిఃపూర్ణాఃపర్యటన్వైవసున్ధరామ్ । అనుకర్షన్సవైసేనాంసవాజిరథకుఞ్జరామ్॥౫౨ ॥ప్రగృహీతాయుధైర్విప్రైశ్శతశోథసహస్రశః । సతదాతైఃపరివృతోమ్లేచ్ఛాన్హన్తిసహస్రశః ॥ ౫౩ ॥ సహత్వాసర్వశశ్చైవరాజ్ఞస్తాఞ్ఛూద్రయోనిజాన్ । పాషణ్డాంస్తుతతస్సర్వాన్నిశ్శేషంకృతవాన్ప్రభుః ॥ ౫౪ ॥ నాత్యర్థంధార్మికాయేచతాన్సర్వాన్హన్తిసర్వతః । వర్ణవ్యత్యాసజాతాశ్చయేచతాననుజీవినః ॥ ౫౫ ॥ ప్రవృత్తచక్రోబలవాన్మ్లేచ్ఛానామన్తకృత్సతు । అధృష్యస్సర్వభూతానాంచచారాథవసున్ధరామ్ ॥ ౫౬ ॥ మానవస్యతుసోంశేనదేవస్యేహవిజజ్ఞివాన్ । పూర్వజన్మనివిష్ణోస్తుప్రమితిర్నామవీర్యవాన్ ।౫౭॥ గోత్రతోవైచన్ద్రమసఃపూర్ణేకలియుగేప్రభుః । ద్వాత్రింశేభ్యుదితేవర్షేప్రక్రాన్తోవింశతిస్సమాః ॥ ౫౮ ॥ వినిఘ్నన్సర్వభూతానిశతశోథసహస్రశః । కృత్వాబీజావశేషాంతుపృథివీంక్రూరకర్మణా ॥ ౫౯ ॥ పరస్పరనిమిత్తేనకోపేనాకస్మికేనతు । ససాధయిత్వావృషలాన్ప్రాయశస్తానధార్మికాన్ ॥ ౬౦ ॥ గఙ్గాయమునయోర్మధ్యేస్థితింప్రాప్తస్సహానుగః । తతోవ్యతీతేకాలేతుసామాత్యస్సహసైనికః ॥ ౬౧ ॥ ఉత్సాద్యపార్థివాన్సర్వాన్మ్లేచ్ఛాంశ్చైవసహస్రశః।తత్రసన్ధ్యాంశకేకాలేసమ్ప్రాప్తేతుయుగాన్తికే ॥ ౬౨ ॥ స్థితాస్వల్పావశిష్టాసుప్రజాస్విహక్వచిత్క్వచిత్ । అప్రగ్రహాస్తతస్తావైలోభావిష్టాస్తుకృత్స్నశః ॥ ౬౩ ॥ ఉపహింసన్తిచాన్యోన్యం

ప్రణిపత్యపరస్పరమ్ । అరాజకేయుగవశాత్సంశయేసముపస్థితే ॥ ౬౪ ॥ ప్రజా
స్తావైతతస్సర్వాః పరస్పరభయార్దితాః । వ్యాకులాశ్చపరిభ్రాన్తాస్త్యక్త్వాదారా
న్గృహాణిచ ॥ ౬౫ ॥ స్వాన్ప్రాణాననపేక్షన్తోనిష్కారుణ్యాత్సుదుఃఖితాః । నష్టే
శ్రౌతేస్మార్తధర్మేపరస్పరహతాస్తదా ॥ ౬౬ ॥ నిర్మర్యాదానిరాక్రాన్తానిస్స్నేహా
నిరపత్రపాః । నష్టేధర్మేప్రతిహతాః హ్రస్వకాః పఞ్చవింశకాః ॥ ౬౭ ॥ హిత్వాపు
త్రాంశ్చదారాంశ్చవిషాదవ్యాకులేన్ద్రియాః । అనావృష్టిహతాశ్చైవవార్తాము
త్సృజ్యదూరతః ॥ ౬౮ ॥ ప్రత్యన్తానుపసేవన్తేహిత్వాజనపదాన్స్వకాన్ । సరి
త్సాగరకూపాంస్తేసేవన్తేపర్వతాంస్తథా ॥ ౬౯ ॥ మధుమాంసైర్మూలఫలైర్వర్త
యన్తిసుదుఃఖితాః । చీరవస్త్రాజినధరానిష్క్రియానిష్పరిగ్రహాః ॥ ౭౦ ॥ వర్ణా
శ్రమపరిభ్రష్టాస్సఙ్కటంఘోరమాస్థితాః । ఏవంకష్టమనుప్రాప్తా అల్పశేషాః ప్ర
జాస్తదా ॥ ౭౧ ॥ జరావ్యాధిక్షుధావిష్టాదుఃఖాన్నిర్వేదమానసాః । విచారణాతు
నిర్వేదాత్సామ్యావస్థావిచారణా ॥ ౭౨ ॥ సామ్యావస్థాత్మకోబోధస్సమ్బోధాద్ధర్మ
శీలతా । అక్షపశమయుక్తాస్తుకలిశిష్టాహివైస్వయమ్ ॥ ౭౩ ॥ అహోరాత్రా
త్తదాతాసాంయుగంతుపరివర్తతే । చిత్తసమ్మోహనంకృత్వాతాసాంవైసుప్త
మత్తవత్ ॥ ౭౪ ॥ భావినోఽర్థస్యచబలాత్తతఃకృతమవర్తత । ప్రవృత్తేతుతతస్తస్మి
న్పునఃకృతయుగేతువై ॥ ౭౫ ॥ ఉత్పన్నాఃకలిశిష్టాస్తుప్రజాఃకార్తయుగాస్తదా । తి
ష్ఠన్తిచేహయేసిద్ధాఅదృష్టావిచరన్తిచ ॥ ౭౬ ॥ సప్తసప్తర్షిభిశ్చైవతత్రతేతువ్యవస్థి
తాః । బ్రహ్మక్షత్రవిశశ్శూద్రాబీజార్థంయేస్మృతాఇహ ॥ ౭౭ ॥ కలిజైస్సహతేస
ర్వేనిర్విశేషాస్తదాభవన్ । తేషాంసప్తర్షయోధర్మంకథయన్తీతరేషుచ ॥ ౭౮ ॥
వర్ణాశ్రమాచారయుక్తంశ్రౌతంస్మార్తంద్విధాతుయమ్ । తతస్తేషుక్రియావత్సువర్ధ
న్తేవైప్రజాఃకృతే ॥ ౭౯ ॥ శ్రౌతస్మార్తకృతానాంచధర్మేసప్తర్షిదర్శితే । కేచిద్ధ
ర్మవ్యవస్థార్థంతిష్ఠన్తీహయుగక్షయే ॥ ౮౦ ॥ మన్వన్తరాధికారేషుతిష్ఠన్తిమునయస్తు
వై । యథాదావప్రదగ్ధేషుతృణేష్విహతతఃక్షితౌ ॥ ౮౧ ॥ వనానాంప్రథమంవృష్ట్యా
తేషాంమూలేషుసమ్భవః । తథాకార్తయుగానాంతుకలిజేష్విహసమ్భవః ॥ ౮౨ ॥ ఏ
వంయుగాద్యుగస్యేహసన్తానంతుపరస్పరమ్ । వర్తతేహ్యవ్యవచ్ఛేదాద్యావన్మన్వన్త
రక్షయః ॥ ౮౩ ॥ సుఖమాయుర్బలంరూపంధర్మోఽర్థఃకామఏవచ । యుగేష్వేతాని
హీయన్తేత్రీంస్త్రీన్పాదాన్క్రమేణతు ॥ ౮౪ ॥ ససన్ధ్యాంశేషుహీయన్తేయుగా
నాంధర్మసిద్ధయః । ఇత్యేషాప్రతిసిద్ధిర్వైకీర్తితైషాక్రమేణతు ॥ ౮౫ ॥ చతుర్యుగా
నాంసర్వేషామనేనైవతుసాధనమ్ । ఏషాచతుర్యుగావృత్తిరాసహస్రాద్గుణీకృ
తా ॥ ౮౬ ॥ బ్రహ్మణస్తదహఃప్రోక్తంరాత్రిశ్చైతావతీస్మృతా । అనార్జవం
జడీభావోభూతానామాయుగక్షయాత్ ॥ ౮౭ ॥ ఏతదేవతుసర్వేషాంయు
గానాంలక్షణంస్మృతమ్ । ఏషాంచతుర్యుగాణాంచగుణితాహ్యేకసప్తతిః ॥ ౮౮ ॥

క్రమేణపరివృత్తాతుమనోరన్తరముచ్యతే । చతుర్యుగేయథైకస్మిన్భవతీహయదా
తుయత్ ॥ ౮౯ ॥ తథాచాన్యేషుభవతిపునస్తద్వైయథాక్రమమ్ । సర్గేసర్గే
యథాభేదాఉత్పద్యన్తేతథైవతు ॥ ౯౦ ॥ పఞ్చవింశత్పరిమితానన్యూనానా
ధికాస్తథా । తథాకల్పాయుగైస్సార్ధంభవన్తిసహలక్షణైః ॥ ౯౧ ॥ మన్వన్తరా
ణాంసర్వేషామేతదేవతులక్షణమ్ । యథాయుగానాంపరివర్తనానిచిరప్రవృత్తాని
యుగస్వభావాత్ ॥ ౯౨ ॥ తథాతుసన్తిష్ఠతిజీవలోకఃక్షయోదయాభ్యాంపరివర్త
మానః। ఇత్యేతల్లక్షణంప్రోక్తంయుగానాంవైసమాసతః ॥ ౯౩ ॥ అతీతానాగతా
నాంహిసర్వమన్వన్తరేషువై । మన్వన్తరేణచైకేనసర్వాణ్యేవాన్తరాణిచ ॥ ౯౪ ॥
వ్యాఖ్యాతానీహసన్దేహఃకల్పఃకల్పేనచైవహి । అనాగతేషుతద్వచ్చతర్కఃకార్యోవి
జానతా ॥ ౯౫ ॥ మన్వన్తరేషుసర్వేషుహ్యతీతానాగతేష్విహ । తుల్యాభిమాని
నస్సర్వేనామరూపైర్భవన్త్యుత ॥ ౯౬ ॥ దేవాహ్యష్టవిధాయేచయేచమన్వన్తరే
శ్వరాః । ఋషయోమనవశ్చైవసర్వేతుల్యప్రయోజనాః ॥ ౯౭ ॥ ఏవంవర్ణాశ్ర
మాణాంతుప్రవిభాగోయుగేయుగే।యుగస్వభావశ్చతథావిధత్తేవైతథాప్రభుః॥౯౮॥
వర్ణాశ్రమవిభాగాశ్చయుగానియుగసిద్ధయః । యుగానాంపరిమాణంతేకథితంహి
ప్రసఙ్గతః ॥ ౯౯ ॥ వదామిదేవీపుత్రత్వంపద్మయోనేస్సమాసతః॥౧౦౦॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేకలియుగధర్మ
కథనంనామచత్వారింశోఽధ్యాయః.

పద్మయోనేర్దేవీపుత్రత్వాదికథనమ్

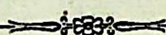
శక్రః ॥ పునస్ససర్జభగవాన్స్రష్టాపూర్వవత్ప్రజాః । సహస్రయుగ
పర్యన్తేప్రభాతేతుపితామహః ॥ ౧ ॥ ఏవంపరార్ధేవిప్రేన్ద్రద్విగుణేతుతథాగతే।
తథాధరాప్సుసంవ్యాప్తాహ్యాపోవహ్నౌసమీరణే ॥ ౨ ॥ వహ్నిస్సమీరణశ్చైవవ్యో
మ్నితన్మాత్రసంయుతః । ఇన్ద్రియాణిదశైకంచతన్మాత్రాణిద్విజోత్తమ ॥ ౩ ॥
అహఙ్కారమనుప్రాప్యప్రలీనాస్తత్క్షణాదహో । అభిమానస్తదాతత్రమహాన్తం
వ్యాప్యవైక్షణాత్ ॥ ౪ ॥ మహానపితథావ్యక్తంప్రాప్యలీనోభవద్ద్విజ । అవ్యక్తం
స్వగుణైస్సార్ధంప్రలీనమభవద్భవే ॥ ౫ ॥ తతస్సృష్టిరభూత్తస్మాత్పూర్వవత్పురుషా
చ్ఛివాత్ । అథసృష్టాస్తదాతస్యమనసాతేనమానసాః॥ ౬ ॥ నవ్యావర్ధన్తలోకేస్మి
న్ప్రజాఃకమలయోనినా । వృద్ధ్యర్థంభగవాన్బ్రహ్మాపుత్రైస్స్వైర్మానసైస్సహ ॥
దుశ్చరంపిచచారేశంసముద్దిశ్యతపస్స్వయమ్ । తుష్టస్తుతపసాతస్యభవోజ్ఞాత్వాస
వాఞ్ఛితమ్॥౮॥లలాటమధ్యంనిర్భిద్యబ్రహ్మణఃపురుషస్యతు । పుత్రస్నేహామితిప్రోచ్య
స్త్రీపుంరూపోభవత్తదా॥ ౯ ॥తస్యపుత్రోమహాదేవోహ్యర్ధనారీశ్వరోభవత్ । దదా
హభగవాన్తత్సర్వంబ్రహ్మాణంచజగద్గురుమ్॥౧౦॥ అథార్ధమాత్రాంకల్యాణీమాత్మనః

పరమేశ్వరీమ్।బుభుజే యోగమార్గేణ వృద్ధ్యర్థం జగతాం శివః॥ తస్యాం హరిం చ బ్రహ్మా
ణం సస్జే పరమేశ్వరః।విశ్వేశ్వరస్తు విశ్వాత్మా చాస్త్రం పాశుపతం తథా ॥ తస్మాద్బ్ర
హ్మా మహాదేవ్యాశ్చాంశజశ్చ హరిస్తథా। అణ్డజః పద్మజశ్చైవ భవాఙ్గభవ ఏవ చ॥౧౩॥
ఏతత్తే కథితం సర్వమితిహాసం పురాతనమ్ । పరార్ధం బ్రహ్మణో యావత్తావద్భూతిస్స
మాసతః ॥ ౧౪ ॥ వైరాగ్యం బ్రహ్మణో వక్ష్యే తమోద్భూతం సమాసతః । నారాయ
ణోఽపి భగవాన్ద్విధా కృత్వాత్మనస్తనుమ్ ॥ ౧౫ ॥ ససర్జ సకలం తస్మాత్స్వాఙ్గాదేవ
చరాచరమ్ । తతో బ్రహ్మాణమసృజద్బ్రహ్మా రుద్రం పితామహః ॥ ౧౬ ॥ మునేక
ల్పాన్తరే రుద్రో హరిం బ్రహ్మాణమీశ్వరమ్ । తతో బ్రహ్మాణమసృజన్మునేకల్పాన్తరే హ
రిః ॥ ౧౭ ॥ నారాయణం పునర్బ్రహ్మా బ్రహ్మాణం చ పునర్భవః । తదా విచార్య వై బ్ర
హ్మా దుఃఖం సంసార ఇత్యజః ॥ ౧౮ ॥ సర్గం విసృజ్య చాత్మానమాత్మన్యేవ నియోజ్య చ ।
సంహృత్య ప్రాణసఞ్చారం పాషాణ ఇవ నిశ్చలః ॥ ౧౯ ॥ దశవర్షసహస్రాణి సమా
ధిస్థో భవత్ప్రభుః । అధోముఖం తు యత్పద్మం హృది సంస్థం సుశోభనమ్ ॥ ౨౦ ॥
పూరితం పూరకేణైవ ప్రబుద్ధమభవత్తదా । తదూర్ధ్వవక్త్రమభవత్కుమ్భకేన నిరోధి
తమ్ ॥ ౨౧ ॥ తత్పద్మకర్ణికామధ్యే స్థాపయామాస చేశ్వరమ్ । తదోమితి శివం దే
వమర్ధమాత్రాపరం పరమ్ ॥ ౨౨ ॥ మృణాళతన్తుభాగైకశతభాగే వ్యవస్థితమ్ । య
మీయమపి శుద్ధాత్మా నియమ్యైవం హృదీశ్వరమ్ ॥ ౨౩ ॥ యమపుష్పాదిభిః పూజ్యం
యాజ్యో హ్యాయజదవ్యయమ్ । తస్య హృత్కమలస్థస్య నియోగాచ్చాంశజోఃభుః॥
లలాటమస్య నిర్భిద్య ప్రాదురాసీత్పితామహాత్ । లోహితోఽభూత్స్వయం నీలశ్శివస్య
హృదయోద్భవః ॥ ౨౫ ॥ వహ్నేశ్చైవ తు సంయోగాత్ప్రకృత్యా పురుషః ప్రభుః।
నీలశ్చ లోహితశ్చైవ యతః కాలాకృతిః పుమాన్ ॥ ౨౬ ॥ నీలలోహిత ఇత్యుక్తస్తే
న దేవేన వై ప్రభుః । బ్రహ్మణా భగవాన్కాలః ప్రీతాత్మా చాభవద్విభుః ॥ ౨౭ ॥
సుప్రీతమనసం దేవం తుష్టావ చ పితామహః । నామాష్టకేన విశ్వాత్మా విశ్వాత్మానం
మహామునే ॥ ౨౮ ॥ పితామహః ॥ నమస్తే భగవన్రుద్ర భాస్కరామితతేజసే। న
మో భవాయ దేవాయ రసాయామ్బుమయాయ తే ॥ ౨౯ ॥ శర్వాయ క్షితిరూపాయ
సదా సురభిణే నమః । ఈశాయ వాయవే తుభ్యం సంస్పర్శాయ నమో నమః ॥ ౩౦ ॥
పశూనాం పతయే చైవ పావకాయాతితేజసే। భీమాయ వ్యోమరూపాయ శబ్దమాత్రా
య తే నమః ॥ ౩౧ ॥ మహాదేవాయ సోమాయ అమృతాయ నమోఽస్తు తే । ఉగ్రా
య యజమానాయ నమస్తే కర్మయోగినే ॥ ౩౨ ॥ యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి పైతా
మహమిమం స్తవమ్ । రుద్రాయ కథితం విప్రాఞ్ఛ్రావయేద్వా సమాహితః ॥ ౩౩ ॥
అష్టమూర్తేస్తు సాయుజ్యం వర్షాదేకాదవాప్నుయాత్ । ఏవం స్తుత్వా మహాదేవమ
వైక్షత పితామహః ॥ ౩౪ ॥ తదాష్టధా మహాదేవస్సమాతిష్ఠత్సమన్తతః । తదా ప్ర
కాశతే భానుః కృష్ణవర్త్మా నిశాకరః ॥ ౩౫ ॥ క్షితిర్వాయుః పుమానమ్భస్సుషిరం సర్వ

గంతథా । తదాప్రభృతితంప్రాహురష్టమూర్తిరితీశ్వరమ్ ॥ ౩౬ ॥ అష్టమూర్తేఃప్ర
సాదేనవిరఞ్చిశ్చాప్యసృజత్పునః। సృష్ట్వైతదఖిలంబ్రహ్మాపునఃకల్పాన్తరేప్రభుః॥౩౭ ॥
సహస్రయుగపర్యన్తంసంసుప్తేచచరాచరే। ప్రజాస్సిసృక్షమాణస్తేపేతతఉగ్రంతపో
మహత్ ॥౩౮॥తస్యైవంతప్యమానస్యనకిఞ్చిత్సమవర్తత । తతోదీర్ఘేణకాలేనదుఃఖా
త్క్రోధోవ్యజాయత ॥ ౩౯॥ క్రోధావిష్టస్యనేత్రాభ్యాంప్రాపతన్నశ్రుబిన్దవః। త
తస్తేభ్యోఽశ్రుబిన్దుభ్యోభూతాఃప్రేతాస్తదాభవన్॥౪౦॥ సర్వాంస్తానగ్రజాన్దృష్ట్వా
భూతప్రేతనిశాచరాన్ । అనిన్దతతదాదేవోబ్రహ్మాత్మానమజోవిభుః॥ ౪౧ ॥ జహౌ
ప్రాణాంశ్చభగవాన్క్రోధావిష్టఃప్రజాపతిః । తతఃప్రాణమయోరుద్రఃప్రాదురాసీ
త్ప్రభోర్ముఖాత్ ॥౪౨॥ అర్ధనారీశ్వరోభూత్వాబాలార్కసదృశద్యుతిః।తదైకాదశ
ధాత్మానంప్రవిభజ్యవ్యవస్థితః ॥ ౪౩ ॥ అర్ధేనాంశేనసర్వాత్మాససర్జాసౌశివాము
మామ్ । సాచాసృజత్తదాలక్ష్మీందుర్గాంశ్రేష్ఠాంసరస్వతీమ్ ॥ ౪౪ ॥ వామాంరౌ
ద్రీంమహామాయాంవైష్ణవీంవారిజేక్షణామ్ । కలాంవికరిణీంచైవకాలీంకమలవా
సినీమ్ ॥ ౪౫ ॥ బలవికరణీందేవీంబలప్రమథినీంతథా । సర్వభూతస్యదమనీంసస్స
ర్జేచమనోన్మనీమ్ ॥ ౪౬ ॥ తథాన్యాబహవస్సృష్టాస్తయానార్యస్సహస్రశః । రు
ద్రైశ్చైవమహాదేవస్తాభిస్త్రిభువనేశ్వరః ॥ ౪౭ ॥ సర్వాత్మనశ్చతస్యాగ్రేహ్య
తిష్ఠత్పరమేశ్వరః । మృతస్యతస్యదేవస్యబ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః॥ ౪౮ ॥ ఘృణీదదౌ
పునఃప్రాణాన్బ్రహ్మపుత్రోమహేశ్వరః । బ్రహ్మణఃప్రదదౌప్రాణానాత్మస్థాంస్తత
దాప్రభుః ॥ ౪౯ ॥ ప్రహృష్టోభూత్తతోరుద్రఃకిఞ్చిత్ప్రత్యాగతాసవమ్ । అభ్యభా
షతదేవేశోబ్రహ్మాణంపరమంవచః ॥ ౫౦ ॥ మాభైర్దేవమహాభాగవిరిఞ్చజగతాం
గురో । మయాతేస్థాపితాఃప్రాణాస్తస్మాదుత్తిష్ఠవైప్రభో ॥ ౫౧ ॥ శ్రుత్వావచ
స్తతస్తస్యస్వప్నభూతంమనోగతమ్ । పితామహఃప్రసన్నాత్మానేత్రైఃఫుల్లామ్బు
జప్రభైః ॥ ౫౨ ॥ తతఃప్రత్యాగతఃప్రాణస్సముదైక్షన్మహేశ్వరమ్ । సఉదీక్ష్యచి
రంకాలంస్నిగ్ధగమ్భీరయాగిరా ॥ ౫౩ ॥ ఉవాచభగవాన్బ్రహ్మాసముత్థాయకృ
తాఞ్జలిః । భోభోవదమహాభాగఆనన్దయసిమేమనః ॥ ౫౪ ॥ కోభవానష్టమూ
ర్తిర్వైస్థితఏకాదశాత్మకః ॥ శక్రః ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వావ్యాజహారమహేశ్వ
రః ॥ ౫౫ ॥ స్పృశన్కరాభ్యాంబ్రహ్మాణంసుఖాభ్యాంససురారిహా ॥ శఙ్కరః ॥
మాంవిద్ధిపరమాత్మానమేనాంమాయామజామితి ॥ ౫౬ ॥ ఏతేవైసంస్థితారుద్రా
స్త్వాంరక్షితుమిహాగతాః । తతఃప్రణమ్యతంబ్రహ్మాదేవదేవమువాచహ ॥ ౫౭ ॥ కృ
తాఞ్జలిపుటోభూత్వాహర్షగద్గదయాగిరా। భగవన్దేవదేవేశదుఃఖైరాకులితోఽస్మ్య
హమ్ ॥ ౫౮ ॥ సంసారాన్మోక్తుమీశానమామిహార్హసిశఙ్కర । తతఃప్రహస్యభగ
వాన్సృతామహముమాపతిః ॥ ౫౯ ॥ తదారుద్రైర్జగన్నాథస్తయాచాన్తర్దధేవిభుః॥

ఇన్ద్రః ॥ తస్మాచ్ఛిలాదలోకేషుదుర్లభో వై త్వయోనిజః ॥ ౬౦ ॥ మృత్యుహీనఃపు
మాన్విద్ధిసమృత్యుఃపద్మజోపిసః । కింతుదేవేశ్వరోరుద్రఃప్రసీదతియదీశ్వరః॥౬౧॥
నదుర్లభోమృత్యుహీనస్తవపుత్రోప్యయోనిజః । మయాచవిష్ణునాచైవబ్రహ్మణాచ
మహాత్మనా ॥ ౬౨ ॥ అయోనిజంమృత్యుహీనమసమర్థంనివేదితుమ్ ॥ శైలాదిః ॥
ఏవంవ్యాహృత్యవిప్రేన్ద్రమనుగృహ్యచతంఘృణీ ॥ ౬౩ ॥ దేవైర్వృతోయయాదే
వస్సతేనేభేనవైప్రభుః ॥ ౬౪ ॥ * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే పద్మయోనేర్దేపీపు
త్రత్వాదికథనంనామ ఏకచత్వారింశోధ్యాయః

సూతః ॥ గతేపుణ్యేచవరదేసహస్రాన్తేశిలాశనః । ఆరాధయన్మహాదేవం
తపసాతోషయద్భవమ్ ॥ ౧ ॥ అథతస్యైవమునిశంతత్పరస్యద్విజస్యతు । దివ్యంవ
ర్షసహస్రంతుగతంక్షణమివాద్భుతమ్॥ ౨ ॥ వల్మీకేనావృతాఙ్గశ్చలక్ష్యఃకీటగణైర్ము
నిః । వజ్రసూచీముఖైశ్చాన్యైరక్తకీటైశ్చసర్వతః ॥ ౩ ॥ నిర్మాంసరుధిరత్వాగ్వై
ర్నిర్లేపఃకుడ్యవత్థ్సితః । అస్థిశేషోభవత్పశ్చాత్తమమన్యతశఙ్కరః ॥ ౪ ॥ యదా
స్పృష్టోమునిస్తేనకరేణచస్మరారిణా। తదైవమునిశార్దూలచోత్ససర్జక్లమంద్విజః॥౫॥
తపతస్తస్యతపసాప్రభుస్తుష్టోథశఙ్కరః । తుష్టస్తవేత్యథోవాచసగణశ్చోమయా
సహ ॥ ౬ ॥ తపసానేనకింకార్యంభవతస్తేమహామతే । దదామిపుత్రంసర్వజ్ఞంస
ర్వశాస్త్రార్థపారగమ్ ॥ ౭ ॥ తతఃప్రణమ్యదేవేశంస్తుత్వోవాచశిలాశనః । హర్ష
గద్గదయావాచాసోమంసోమవిభూషణమ్ ॥ ౮ ॥ శిలాదః ॥ భగవన్దేవదేవేశత్రిపు
రార్దనశఙ్కర । అయోనిజంమృత్యుహీనంపుత్రమిచ్ఛామిసత్తమ ॥ ౯ ॥ సూతః ॥
పూర్వమారాధితఃప్రాహతపసాపరమేశ్వరః । శిలాదంబ్రహ్మణారుద్రఃప్రీత్యాపర
మయాపునః ॥ ౧౦ ॥ దేవదేవః॥ పూర్వమారాధితోవిప్రబ్రహ్మణాహంతపోధన।త
పసాచావతారార్థంమునిభిశ్చసురోత్తమైః॥ ౧౧ ॥ తవపుత్రోభవిష్యామినన్దినామ్నా
త్వయోనిజః। పితాభవిష్యసిమమపితుర్వైజగతాంమునే ॥ ౧౨ ॥ ఏవముక్త్వాము
నింప్రేక్ష్యప్రణిపత్యస్థితంఘృణీ। సోమస్సోమోపమఃప్రీతస్తత్రైవాన్తరధీయత॥౧౩॥
లబ్ధపుత్రఃపితారుద్రాత్ప్రీతోమమమహామునే । యజ్ఞాఙ్గణంమహత్ప్రాప్యయజ్ఞా
ర్థంయజ్ఞవిత్తమః ॥ ౧౪ ॥ తదఙ్గణాదహంశమ్భోస్తనుజస్తస్యచాజ్ఞయా। సఞ్జాతః
పూర్వమేవాహంయుగాన్తాగ్నిసమప్రభః ॥ ౧౫ ॥ వవర్షుస్తదాపుష్కలావర్తకా
ద్యాజగుఃకిన్నరాఃఖేచరాస్సిద్ధసాధ్యాః । శిలాదాత్మజత్వంగతేమయ్యుపేన్ద్ర
స్ససర్జాథవృష్టింసుపుష్పాఘమిశ్రామ్ ॥ ౧౬॥ మాందృష్ట్వాకాలసూర్యాభంజటా
మకుటధారిణమ్ । త్ర్యక్షంచతుర్భుజంబాలంశూలటఙ్కగదాధరమ్ ॥ ౧౭ ॥ వజ్రి

ణంవజ్రదంష్ట్రించవజ్రిణారాధితంశిశుమ్ । వజ్రకుణ్డలినంఘోరంనీరదోపమనిస్స్వనమ్ ॥ ౧౮ ॥ బ్రహ్మాద్యాస్తుష్టువుస్సర్వేసురేన్ద్రాశ్చమునీశ్వరాః । నేదుస్సమన్తతస్సర్వేననృతుశ్చాప్సరోగణాః ॥ ౧౯ ॥ ఋషయోమునిశార్దూలఋగ్యజుస్సామసమ్భవైః । మన్త్రైర్మాహేశ్వరైస్స్తుత్వాసమ్ప్రణేముర్ముదాన్వితాః॥ ౨౦॥ బ్రహ్మాహరిశ్చరుద్రశ్చశక్రస్సాక్షాచ్ఛివామ్బికా।జీవశ్చేన్దుర్మహాతేజాభాస్కరఃపవనోనలః॥ ఈశానోనిరృతిర్యక్షోయమోవరుణఏవచ। విశ్వేదేవాస్తథారుద్రావసవశ్చమహాబలాః ॥ ౨౨ ॥ లక్ష్మీస్సాక్షాచ్ఛచీజ్యేష్ఠాదేవీచైవసరస్వతీ । అదితిశ్చదితిశ్చైవశ్రద్ధాలజ్జాధృతిస్తథా ॥ ౨౩ ॥ నన్దాభద్రాశ్చసురభీసుశీలాస్సుమనాస్తథా।వృషేన్ద్రశ్చమహాతేజాధర్మోధర్మాత్మజస్తథా ॥ ౨౪ ॥ ఆవృత్యమాంతథాలిఙ్గ్యతుష్టువుర్మునిపుఙ్గవ । శిలాదోపిమునిర్దృష్ట్వాపితామేతాదృశంతదా॥ ౨౫॥ ప్రీత్యాప్రణమ్యపుణ్యాత్మాతుష్టావేష్టప్రదంసుతమ్ ॥ శిలాదః॥భగవన్దేవదేవేశత్రియమ్బకమమావ్యయ॥ ౨౬॥ పుత్రోసిజగతాంయస్మాత్త్రాతాదుఃఖాద్ధికింపునః। రక్షకోజగతాంయస్మాత్పితామేపుత్రసర్వగః॥ ౨౭॥అయోనిజనమస్తుభ్యంజగద్యోనేపితామహ।పితాపుత్రమహేశానజగతాంచజగద్గురో॥ ౨౮॥ వత్సవత్సమహాభాగపాహిమాంపరమేశ్వర । త్వయాహంనన్దితోయస్మాన్నన్దీనామ్నాసురేశ్వర॥ ౨౯ ॥ తస్మాన్నన్దయమాంనన్దిన్నమామిజగదీశ్వరమ్ । ప్రసీదపితరౌమేద్యరుద్రలోకంగతౌవిభో ॥ ౩౦ ॥ పితామహశ్చభోనన్దిన్నవతీర్ణేమహేశ్వరే । మమైవసఫలంలోకేజన్మవైజగతాంప్రభో ॥ ౩౧ ॥ అవతీర్ణేసుతేనన్దిన్రక్షార్థంమహ్యమీశ్వర । తుభ్యంనమస్సురేశానన్దీశ్వరసురేశ్వర॥ ౩౨॥ పుత్రపాహిమహాబాహోదేవదేవజగద్గురో। పుత్రత్వమేవనన్దీశమత్వాయత్కీర్తితంమయా ॥ ౩౩ ॥ త్వయాతత్క్షమ్యతాంవత్సస్తవస్తవ్యసురాసురైః।యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిమమపుత్రప్రభాషితమ్॥ ౩౪ ॥ శ్రావయేద్వాద్విజాన్భక్త్యామయాసార్ధంసమోదతే । ఏవంస్తుత్వాసుతంబాలంప్రణమ్యబహుమానతః ॥ ౩౫ ॥ మునీశ్వరాంశ్చసమ్ప్రేక్ష్యశిలాదోవాచసువ్రతః। పశ్యధ్వంమునయస్సర్వేమహాభాగ్యంమమావ్యయః ॥ ౩౬ ॥ నన్దీయజ్ఞాఙ్గణేదేవశ్చావతీర్ణోయతఃప్రభుః । మత్సమఃకఃపుమాన్లోకేదేవోవాదానవోపివా ॥ ౩౭ ॥ ఏషనన్దీయతోజాతోయజ్ఞభూమౌహితాయ మే॥ ౩౮॥

* * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగేనన్దికేశ్వరో

త్పత్తికథనంనామద్విచత్వారింశోధ్యాయః

నన్దికేశ్వరజాతకర్మాదికరణమ్

శైలాదిః॥ మయా సహ పితా హృష్టః ప్రణమ్య చ మహేశ్వరమ్। ఉటజం స్వం జగామాశు నిధిం లబ్ధ్వేవ నిర్ధనః ॥ ౧ ॥ యదాగతోఽహముటజం శిలాదస్య మహామునే। తదా వై దైవికం రూపం త్యక్త్వా మానుష్యమాస్థితః ॥ ౨ ॥ నష్టా చైవ స్మృతిర్దివ్యా యేన కేనాపి కారణాత్। మానుష్యమాస్థితం దృష్ట్వా పితా మే లోకపూజితః ॥ ౩ ॥ విలలాపాతిదుఃఖార్తః స్వజనైశ్చ సమావృతః। జాతకర్మాదికాంశ్చైవ చకార మమ సర్వవిత్ ॥ ౪ ॥ శాలఙ్కాయనపుత్రో వై శిలాదః పుత్రవత్సలః। ఉపదిష్టా హి తేనైవ ఋక్శాఖా యజుషస్తథా ॥ ౫ ॥ సామశాఖాసహస్రం చ సాఙ్గోపాఙ్గం మహామునే। ఆయుర్వేదం ధనుర్వేదం గాన్ధర్వం చాశ్వలక్షణమ్ ॥ ౬ ॥ హస్తినాం చరితం చైవ నరాణాం చైవ లక్షణమ్। సమ్పూర్ణే సప్తమే వర్షే తతోఽథ మునిసత్తమా ॥ ౭ ॥ మిత్రావరుణనామానౌ తపోయోగబలాన్వితౌ। తస్యాశ్రమం గతౌ దివ్యౌ ద్రష్టుం మాం చాజ్ఞయా విభోః ॥ ౮ ॥ ఊచతుశ్చ మహాత్మానౌ మాం నిరీక్ష్య ముహుర్ముహుః। తాత నన్ద్యయమల్పాయుః సర్వశాస్త్రార్థపారగః ॥ ౯ ॥ న దృష్టమేవమాశ్చర్యమాయుర్వర్షాదతః పరమ్। ఇత్యుక్తవతి విప్రేన్ద్రే శిలాదః పుత్రవత్సలః ॥ ౧౦ ॥ సమాలిఙ్గ్య చ దుఃఖార్తో రురోదాతీవ విస్వరమ్। హా పుత్ర పుత్ర పుత్రేతి పపాత చ సమన్తతః ॥ ౧౧ ॥ అహో బలం దైవవిధేర్విధాతుశ్చేతి దుఃఖితః। తస్య చార్తస్వరం శ్రుత్వా తదాశ్రమనివాసినః ॥ ౧౨ ॥ నిపేతుర్విహ్వలాత్యర్థం రక్షాం చక్రుశ్చ మఙ్గళమ్। తుష్టువుశ్చ మహాదేవం త్రియమ్బకముమాపతిమ్ ॥ ౧౩ ॥ హుత్వా త్రియమ్బకేనైవ మధునైవ చ సమ్ప్లుతామ్। దూర్వామయుతసఙ్ఖ్యాతాం సర్వద్రవ్యసమన్వితామ్ ॥ ౧౪ ॥ పితా విగతసంజ్ఞశ్చ తథా చైవ పితామహః। విచేష్టశ్చ లలాపాసౌ మృతవన్నిపపాత చ ॥ ౧౫ ॥ మృత్యోర్భీతోఽహమచిరాచ్ఛిరసా చాభివన్ద్య తమ్। మృతవత్పతితం సాక్షాత్పితరం చ పితామహమ్ ॥ ౧౬ ॥ ప్రదక్షిణీకృత్య చ తం రుద్రజాప్యరతోఽభవమ్। హృత్పుణ్డరీకే సుషిరే ధ్యాత్వా దేవం త్రియమ్బకమ్ ॥ ౧౭ ॥ త్ర్యక్షం దశభుజం శాన్తం పఞ్చవక్త్రం సదాశివమ్। సరితశ్చాన్తరే పుణ్యే స్థితం మాం పరమేశ్వరః ॥ ౧౮ ॥ తుష్టోఽబ్రవీన్మహాదేవః సోమః సోమార్ధభూషణః। వత్స నన్దిన్మహాబాహో మృత్యోర్భీతిః కుతస్తవ ॥ ౧౯ ॥ మయైవ ప్రేషితౌ విప్రౌ మత్సమస్త్వం న సంశయః। వత్సైతత్తవ దేహం చ లౌకికం పరమార్థతః ॥ ౨౦ ॥ నాస్త్యేవ దైవికం దృష్టం శిలాదేన పురా తవ। దేవైశ్చ మునిభిః సిద్ధైర్గన్ధర్వైర్దానవోత్తమైః ॥ ౨౧ ॥ పూజితం యత్పురా వత్స దైవికం నన్దికేశ్వర। సంసారస్య స్వభావోఽయం సుఖం దుఃఖం పునః పునః ॥ ౨౨ ॥ నృణాం యోనిపరిత్యాగస్సర్వథైవ వివేకినః। ఏవముక్త్వా తు మాం సాక్షాత్సర్వదేవమహేశ్వరః ॥ ౨౩ ॥ కరాభ్యాం సుశుభాభ్యాం చ ఉభాభ్యాం పరమేశ్వరః। పస్పర్శ భగవాన్రుద్రః పరమా

ర్త్రిహరోహరః ॥ ౨౪ ॥ ఉవాచచమహాదేవస్తుష్టాత్మావృషభధ్వజః । నిరీ
క్ష్యగణపాంశ్చైవదేవీంహిమవతస్సుతామ్ ॥ ౨౫ ॥ సమాలోక్యచతుష్టా
త్మామహాదేవస్సురేశ్వరః । అజరోజరయాయుక్తోనిత్యందుఃఖవివర్జితః ॥ ౨౬ ॥
అక్షయశ్చావ్యయశ్చైవసపితాససుహృజ్జనః । మమేష్టోగణపశ్చైవమద్వీర్యోమ
త్పరాక్రమః ॥ ౨౭ ॥ ఇష్టోమమసదాచైవమమపార్శ్వగతస్సదా । మద్బలశ్చైవ
భవితామహాయోగబలాన్వితః ॥ ౨౮ ॥ ఏవముక్త్వాచమాందేవోభగవాన్సగణ
స్తదా । కుశేశయమయీంమాలాంసమున్ముచ్యాత్మనస్తదా ॥ ౨౯ ॥ ఆబబన్ధమహా
తేజామమదేవోవృషధ్వజః । తయాహంమాలయాజాతశ్శుభయాకణ్ఠసక్తయా ॥
త్ర్యక్షోదశభుజశ్చైవద్వితీయఇవశఙ్కరః । తతఏవసమాదాయహస్తేనపరమేశ్వ
రః ॥ ౩౧ ॥ ఉవాచబ్రూహికింతేద్యదదామివరముత్తమమ్ । తతోజటాశ్రితంవా
రిగృహీత్వాచాతినిర్మలమ్ ॥ ౩౨ ॥ ఉక్త్వానదీభవస్వేతిఉత్ససర్జమహేశ్వరః । తత
స్సాదివ్యతోయాచపూర్ణాసితజలాశుభా ॥ ౩౩॥ పద్మోత్పలవనోపేతాప్రావర్తత
మహానదీ । తామాహచమహాదేవోనదీంపరమశోభనామ్ ॥ ౩౪ ॥ యస్మాజ్జటో
దకాదేవప్రవృత్తాత్వంమహానదీ। తస్మాజ్జటోదకాపుణ్యాభవిష్యసిసరిద్వరా ॥ ౩౫॥
త్వయిస్నాత్వానరఃకశ్చిత్సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే । తతోదేవ్యామహాదేవశ్శిలాదత
నయంప్రభుః ॥ ౩౬ ॥ పుత్రస్తేయమితిప్రోచ్యపాదయోస్సన్యపాతయత్ । సామా
మాఘ్రాయశిరసిపాణిభ్యాంపరిమార్జతి ॥ ౩౭ ॥ పుత్రప్రేమ్ణాభ్యషిఞ్చచ్చస్రో
తోభిస్తనయైస్త్రిభిః । పయసాశఙ్ఖగౌరేణదేవదేవంనిరీక్ష్యసా ॥ ౩౮ ॥ తానిస్రో
తాంసిత్రీణ్యస్యాస్స్రోతస్విన్యోభవంస్తదా । నదీంత్రిస్రోతసందేవోభగవానవదద్భ
వః ॥ ౩౯ ॥ త్రిస్రోతసంనదీందృష్ట్వావృషఃపరమహర్షితః । ననాదనాదాత్తస్మాచ్చ
సరిదన్యాతతోభవత్ ॥ ౪౦ ॥ వృషధ్వనిరితిఖ్యాతాదేవదేవేనసానదీ । జామ్బూన
దమయంచిత్రంసర్వరత్నమయంశుభమ్ ॥ ౪౧ ॥ స్వందేవశ్చాద్భుతందివ్యంనిర్మితం
విశ్వకర్మణా । మకుటంచాబబన్ధేశోమమమూర్ధ్నివృషధ్వజః ॥ ౪౨ ॥ కుణ్డలేచ
శుభేదివ్యేవజ్రవైడూర్యశోభితే। ఆబబన్ధమహాదేవస్స్వయమేవమహేశ్వరః ॥౪౩॥
మాంతథాభ్యర్చితంవ్యోమ్నిదృష్ట్వామేఘైఃప్రభాకరః । మేఘామ్బుసాచాభ్యషిఞ్చ
చ్ఛిలాదనమథోమునే ॥ ౪౪ ॥ తస్యాభిషిక్తస్యతథాప్రవృత్తాస్రోతసాభృశమ్ ।
యస్మాత్సువర్ణాన్నిస్సృత్యనద్యేషాసమ్ప్రవర్తతే ॥ ౪౫ ॥ స్వర్ణోదకేతితామాహ
దేవదేవస్త్రియమ్బకః । జామ్బూనదమయాద్యస్మాద్ద్వితీయామకుటాచ్ఛుభా ॥౪౬॥
ప్రావర్తతనదీపుణ్యాఊచుర్జామ్బూనదీతితామ్ । ఏతత్పఞ్చనదంనామజప్యేశ్వరస
మీపగమ్ ॥ ౪౭ ॥ యఃపఞ్చనదమాసాద్యస్నాత్వాజప్యేశ్వరేశ్వరమ్ । పూజయే
చ్ఛివసాయుజ్యంప్రయాత్యేవనసంశయః ॥ ౪౮ ॥ అథదేవోమహాదేవస్సర్వభూత
పతిర్భవః । దేవీమువాచశర్వాణీముమాంగిరిసుతామజామ్ ॥ ౪౯ ॥ దేవినన్దీశ్వరం

దేవమభిషిక్ష్యామిభూతపమ్ । గణేన్ద్రంవ్యాహరిష్యామికింవాత్వంమన్యసేవ్యయే॥
తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాభవానీహర్షితాననా । స్మయన్తీవరదంప్రాహభవంభూత
పతింపతిమ్ ॥ ౫౧ ॥ సర్వలోకాధిపత్యంచగణేశత్వంతథైవచ । దాతుమర్హసిదేవేశ
శైలాదిస్తనయోమమ ॥ ౫౨ ॥ తతస్సభగవాఞ్ఛర్వస్సర్వలోకేశ్వరేశ్వరః । సస్మా
రగణపాన్దివ్యాన్దేవదేవోవృషధ్వజః ॥ ౫౩ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే నందికేశ్వరజాతకర్మాదిక
రణంనామత్రిచత్వారింశోధ్యాయః.

శ్రీనన్దికేశ్వరపట్టాభిషేకః

శైలాదిః ॥ స్మరణాద్దేవరుద్రస్యసమ్ప్రాప్తాశ్చగణేశ్వరాః । సర్వేసహస్ర
హస్తాశ్చసహస్రాయుధపాణయః ॥ ౧ ॥ త్రినేత్రాశ్చమహాత్మానస్త్రిదశైరభివన్ది
తాః । కోటికాలాగ్నిసఙ్కాశాజటామకుటధారిణః ॥ ౨ ॥ దంష్ట్రాకరాలవదనా
నిత్యాబుద్ధాశ్చనిర్మలాః । కోటికోటిగణైస్తుల్యైరాత్మనాచగణేశ్వరాః ॥ ౩ ॥ అస
ఙ్ఖ్యాతామహాత్మానస్తత్రాజగ్ముర్ముదాయుతాః । గాయన్తశ్చద్రవన్తశ్చనృత్యన్తశ్చమ
హాబలాః ॥ ౪ ॥ ముఖాడమ్బరవాద్యానివాదయన్తస్తథైవచ । రథైర్నాగైర్హ
యైశ్చైవసింహమర్కటవాహనాః ॥ ౫ ॥ విమానేషుతథారూఢాహేమచిత్రేషు
వైగణాః । భేరీమృదఙ్గకాద్యైశ్చపణవానకగోముఖైః ॥ ౬ ॥ వాదిత్రైర్వివిధై
శ్చాన్యైఃపటహైరేకపుష్కరైః । భేరీమృదఙ్గసన్నాదైరాడమ్బరకడిణ్డిమైః ॥ ౭ ॥
మర్దలైర్వేణువీణాభిర్వివిధైస్తాలనిస్వనైః । దర్దురైస్తలఘాతైశ్చకచ్ఛపైఃపణవైర
పి ॥ ౮ ॥ వాద్యమానైర్మహాయోగాఆజగ్ముర్దేవసంసదమ్ । తేగణేశామహాస
త్వాస్సర్వదేవేశ్వరేశ్వరాః ॥ ౯ ॥ ప్రణమ్యదేవీందేవంచఇదంవచనమబ్రువన్ । భగ
వన్దేవదేవేశత్రియమ్బకవృషధ్వజ ॥ ౧౦ ॥ కిమర్థంచస్మృతాదేవఆజ్ఞాపయమహా
ద్యుతే । కింసాగరాఞ్ఛోషయామోయమంవాసహకిఙ్కరైః ॥ ౧౧ ॥ హన్మోమృ
త్యుసుతాంమృత్యుంపశువద్ధన్మపద్మజమ్ । బద్ధ్వేన్ద్రంసహదేవైశ్చసహవిష్ణుంచవా
యునా ॥ ౧౨ ॥ ఆనయామస్సుసంక్రుద్ధాదైత్యాన్వాసహదానవైః । కస్యాద్యవ్యస
నంఘోరంకరిష్యామస్తవాజ్ఞయా ॥ ౧౩ ॥ కస్యవాద్యోత్సవోదేవసర్వకామసమృ
ద్ధయే । తాంస్తథావాదినస్సర్వాన్గణేశాన్సర్వసమ్మతాన్ ॥ ౧౪ ॥ ఉవాచదేవస్స
మ్పూజ్యకోటికోటిశతాన్ప్రభుః । శృణుధ్వంయత్కృతేయూయమిహాహూతాజ
గద్ధితాః ॥ ౧౫ ॥ శ్రుత్వాచప్రయతాత్మానఃకురుధ్వంతదశఙ్కితాః । నన్దీశ్వరోయం
పుత్రోనస్సర్వేషామీశ్వరేశ్వరః ॥ ౧౬ ॥ ప్రియోయంనాయకశ్చైవసేనానీర్వస్స
మృద్ధిమాన్ । తమిమంమమసన్దేశాద్యూయంసర్వేపిసమ్మతాః ॥ ౧౭ ॥ సేనాన్య

మభిషిఞ్చధ్వంమహాయోగపతింపతిమ్ । ఏవముక్త్వాభగవతాగణపాస్సర్వఏవతే ॥ ఏవమస్త్వితిసమ్మన్త్ర్యసమ్భారానాహరంస్తతః।తస్యసర్వాత్రేయందివ్యంజామ్బూనదమయంశుభమ్ ॥ ౧౯ ॥ ఆసనంమేరుసఙ్కాశంమనోహరముపాహరన్ । నైకస్తమ్భమయంచాపిచామీకరవరప్రభమ్ ॥ ౨౦ ॥ ముక్తాదామావలమ్బంచమణిరత్నావభాసితమ్ । స్తమ్భైశ్చవైడూర్యమయైఃకిఙ్కిణీజాలసంయుతమ్ ॥ ౨౧ ॥ చారురత్నకసంయుక్తంమణ్డపంవిశ్వతోముఖమ్ । కృత్వావిన్యస్యతన్మధ్యేతదాసనవరంశుభమ్ ॥ ౨౨ ॥ తస్యాగ్రతఃపాదపీఠంనీలవజ్రావభాసితమ్ । చక్రుఃపాదప్రతిష్ఠార్థంకలశౌచాస్యపార్శ్వగౌ ॥ ౨౩ ॥ సమ్పూర్ణౌపరమామ్భోభిరరవిన్దావృతాననౌ । కలశానాంసహస్రంచసౌవర్ణంరాజతంతథా ॥ ౨౪ ॥ తామ్రజంమృన్మయంచైవసర్వతీర్థామ్బుపూరితమ్ । వాసోయుగంతథాదివ్యంగన్ధందివ్యంతథైవచ ॥ ౨౫॥ కేయూరేకుణ్డలేచైవముకుటంహారమేవచ । ఛత్రంశతశలాకంచబాలవ్యజనమేవచ॥౨౬॥దత్తంమహాత్మనాతేనబ్రహ్మణాపరమేష్ఠినా। శఙ్ఖంహారాఙ్గగౌరేణపృష్ఠేనాపివిరాజితమ్॥ ౨౭ ॥ వ్యజనంచన్ద్రశుభ్రంచహేమదణ్డంసుచామరమ్। ఐరావతస్సుప్రతీకోగజావేతౌసుపూజితౌ ॥ ౨౮॥ ముకుటంకాఞ్చనంచైవనిర్మితంవిశ్వకర్మణా। కుణ్డలేచామలేదివ్యేవజ్రంచైవవరాయుధమ్ ॥౨౯ ॥ జామ్బూనదమయంసూత్రంకేయూరద్వయమేవచ । హారంచమణిచిత్రాఙ్గంనిర్మితంవిశ్వకర్మణా ॥ ౩౦ ॥ సమ్భారాణితథాన్యానివిధానిబహూన్యపి । సమన్తాన్నిన్యురవ్యగ్రాగణపాదేవసమ్మతాః ॥ ౩౧ ॥ తతోదేవాస్సహేన్ద్రాశ్చనారాయణముఖాస్తథా । మునయోభగవాన్బ్రహ్మానవబ్రహ్మాణఏవచ ॥ ౩౨ ॥ దేవైశ్చలోకాస్సర్వేతేతతోజగ్ముర్ముదాయుతాః। తేష్వాగతేషుదేవేషుభగవాన్పరమేశ్వరః॥ ౩౩ ॥ సర్వకార్యవిధింకర్తుమాదిదేశపితామహమ్।పితామహోఽపిభగవాన్నియోగాదేవతస్యతు॥ ౩౪॥ చకారసర్వంభగవానభిషేకంసమాహితః ।అర్చయిత్వాతతోబ్రహ్మాస్వయమేవాభిషేచయత్ ॥ ౩౫ ॥ తతోవిష్ణుస్తతశ్శక్రోలోకపాలాస్తథైవచ ।అభ్యషిఞ్చన్తవిధివద్గణేన్ద్రంశివశాసనాత్ ॥ ౩౬ ॥ ఋషయస్తుష్టువుశ్చైవపితామహపురోగమాః ।స్తుతవత్సుతతస్తేషువిష్ణుస్సర్వజగత్పతిః ॥ ౩౭॥ శిరస్యఞ్జలిమాదాయతుష్టావచసమాహితః । ప్రాఞ్జలిఃప్రయతోభూత్వాజయశబ్దంచకారచ ॥ ౩౮ ॥ తతోగణాధిపాస్సర్వేతతోదేవాస్తతోఽసురాః । ఏవంస్తుతశ్చాభిషిక్తోదేవైస్సబ్రహ్మకైస్తదా ॥ ౩౯ ॥ ఉద్వాహఞ్చకృతస్తస్యనియోగాత్పరమేష్ఠినః । మరుతాంచసుతాదేవీసుయశాఖ్యాబభూవయా ॥ ౪౦ ॥ లబ్ధంశశిప్రభంఛత్రంతయాతత్రవిభూషితమ్ । చామరేచామరాసక్తహస్తాగ్రైఃస్త్రీగణైర్యుతా ॥ ౪౧ ॥ సింహాసనంచపరమంతయాచాధిష్ఠితంమయా । అలఙ్కృతామహాలక్ష్మ్యాముకుటాద్యైస్సుభూషణైః ॥ ౪౨ ॥ లబ్ధోహారశ్చపరమోదేవ్యాఃకణ్ఠగతస్తథా । వృషేన్ద్రశ్చసితోనా

గస్సింహాస్సింహధ్వజస్తథా ॥ ౪౩ ॥ రథశ్చ హేమఛత్రంచ చన్ద్రబిమ్బసమప్రభమ్ ।
అద్యాపిసదృశః కశ్చిన్మయా నాస్తి విభుః క్వచిత్ ॥ ౪౪ ॥ సాన్వయంచ గృహీత్వైవ
స్తథా సమ్బన్ధిబాన్ధవైః । ఆరుహ్య వృషమీశానో మయా దేవ్యా గతశ్శివః ॥ ౪౫ ॥
తదా దేవీం భవం దృష్ట్వా మయా చ ప్రార్థయన్గణైః । మునిదేవర్షయస్సిద్ధా ఆజ్ఞాపా
శుపతీం ద్విజాః ॥ ౪౬ ॥ అథాజ్ఞాం ప్రదదౌ తేషామగ్ర్యాణామాజ్ఞయా విభోః । నన్ది
కో నగజాభర్తుస్తేషాం పాశుపతీం శుభామ్ ॥ ౪౭ ॥ తస్మాద్ధి మునయో లబ్ధ్వా తదా
జ్ఞాం మునిపుఙ్గవాత్ । భవభక్తాస్తదా చాసంస్తస్మాద్దేవం సమర్చయేత్ ॥ ౪౮ ॥
నమస్కారవిహీనస్తు నామ చోద్గిరయేద్భవే । బ్రహ్మఘ్నదశ సంతుల్యం తస్య పాపం గరీ
యసమ్ ॥ ౪౯ ॥ తస్మాత్సర్వప్రకారేణ నమస్కారాదిముచ్చరేత్ । ఆదౌ కుర్యా
న్నమస్కారం తదన్తే శివతాం వ్రజేత్ ॥ ౫౦ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే నన్దికేశ్వరపట్టాభిషేకో నామ
చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః.

శ్రీ పాతాళాదివర్ణనమ్. శ్రీ

ఋషయః ॥ సూతసువ్యక్తమఖిలం కథితం శఙ్కరస్య తు । సర్వాత్మభావం
రుద్రస్య స్వరూపం వక్తుమర్హసి ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ భూర్భువస్స్వర్మహశ్చైవ జనస్సా
క్షాత్తపస్తథా । సత్యలోకశ్చ పాతాళం నరకార్ణవకోటయః ॥ ౨ ॥ తారకాగ్ర
హసోమార్కధ్రువస్సప్తర్షయస్తథా । వైమానికాస్తథాన్యే చ తిష్ఠన్త్యస్య ప్రసాదతః ॥
అనేన నిర్మితాస్త్వేవం తదాత్మానో ద్విజర్షభాః । సమష్టిరూపస్సర్వాత్మా సంస్థి
తస్సర్వదా శివః ॥ ౪ ॥ సర్వాత్మానం మహాత్మానం మహాదేవం మహేశ్వరమ్ । న
విజానన్తి సమ్మూఢా మాయయా తస్య మోహితాః ॥ ౫ ॥ తస్య దేవస్య రుద్రస్య శరీ
రం వై జగత్త్రియమ్ । తస్మాత్ప్రణమ్య తం వక్ష్యే జగతాం నిర్ణయం శుభమ్ ॥ ౬ ॥ పు
రా వః కథితం సర్వం మయాణ్డస్య యథాకృతిః । భువనానాం స్వరూపం చ బ్రహ్మాణ్డే కథ
యామ్యహమ్ ॥ ౭ ॥ పృథివీ చాన్తరిక్షం చ స్వర్మహర్జనపవచ । తపస్సత్యం చ సప్తై
తే లోకాస్త్వణ్డోద్భవాశ్శుభాః ॥ ౮ ॥ అధస్తాదత్ర చైతేషాం ద్విజాస్సప్త తలాని
తు । మహాతలాదయస్తేషామధస్తాన్నరకాః క్రమాత్ ॥ ౯ ॥ మహాతలం హేమ
తలం సర్వరత్నోపశోభితమ్ । ప్రసాదైశ్చ విచిత్రైశ్చ భవస్యాయతనైస్తథా ॥ ౧౦ ॥
అనన్తేన చ సంయుక్తం ముచుకున్దేన ధీమతా । నృపేణ బలినా చైవ పాతాళస్వర్గవాసి
నా ॥ ౧౧ ॥ శైలం రసాతలం విప్రాశ్శార్కరం హి తలాతలమ్ । పీతం సుతలమిత్యు
క్తం వితలం విద్రుమప్రభమ్ ॥ ౧౨ ॥ సితం హి అతలం తచ్చ తలం యచ్చసితేతరమ్ ।
క్ష్మాయాస్తు యావద్విస్తారో హ్యధస్తేషాం చ సువ్రతాః ॥ ౧౩ ॥ తలానాం చైవ సర్వే

షాంతాపస్సఖ్యాసమాహితా । సహస్రయోజనంవ్యోమ్నఃదశసాహస్రమేవచ॥౧౪॥ లక్షంసప్తసహస్రంహితలానాంసఘనస్యతు । వ్యోమ్నఃప్రమాణంమూలంతుత్రింశత్సాహస్రకేణతు ॥ ౧౫ ॥ సువర్ణేనమునిశ్రేష్ఠాస్తథావాసుకినాశుభమ్ । రసాతలమితిఖ్యాతంతథాన్యైశ్చనిషేవితమ్ ॥ ౧౬ ॥ విరోచనహిరణ్యాక్షనరకాద్యైశ్చసేవితమ్ । తలాతలమితిఖ్యాతంసర్వశోభాసమన్వితమ్ ॥ ౧౭ ॥ వైనావకాదిభిశ్చైవకాలనేమిపురోగమైః । పూర్వదేవైస్సమాకీర్ణంసుతలంచతథాపరైః ॥ ౧౮ ॥ వితలందానవాద్యైశ్చతారకాగ్నిముఖైస్తథా । మహాన్తకాద్యైర్నాగైశ్చప్రహ్లాదేనాసురేణచ ॥ ౧౯ ॥ వితలంచాత్రవిఖ్యాతంకమ్బళాశ్వనిషేవితమ్ । మహాకుమ్భేనవీరేణహయగ్రీవేణధీమతా ॥ ౨౦ ॥ శఙ్కుకర్ణేనసమ్భిన్నంతథానముచిపూర్వకైః । తథాన్యైర్వివిధైర్వీరైస్తలంచైవసుశోభితమ్ ॥ ౨౧ ॥ తలేషుతేషుసర్వేషుచామ్బయాపరమేశ్వరః । స్కన్దేననన్దినాసార్ధంగణపైస్సర్వతోవృతః ॥ ౨౨ ॥ తలానాంచైవసర్వేషామూర్ధ్వతస్సప్తసత్తమాః । భూమితలానిధరాచాపిసప్తధాకథయామివః ॥ ౨౩ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశేపాతాళాది వర్ణనంనామ పఞ్చచత్వారింశోధ్యాయః.

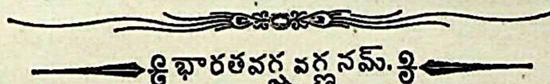
——సప్తద్వీపద్వీపేశ్వరకథనమ్.——

సూతః ॥ సప్తద్వీపాతథాపృథ్వీనదీపర్వతసఙ్కులా । సముద్రైస్సప్తభిశ్చైవసర్వతస్సమలఙ్కృతా ॥౧॥ జమ్బూప్లక్షశాల్మలిశ్చకుశఃక్రౌఞ్చస్తథైవచ । శాకఃపుష్కరనామాచద్వీపాస్త్వభ్యన్తరేక్రమాత్ ॥౨॥ సప్తద్వీపేషుసర్వేషుసామ్బస్సర్వగణైర్వృతః । నానావేషధరోభూత్వాసాన్నిధ్యంకురుతేహరః ॥౩॥ క్షారోదేక్షురసోదశ్చసురోదశ్చఘృతోదధిః । దధ్యర్ణవశ్చక్షీరోదస్స్వాదూదశ్చాప్యనుక్రమాత్ ॥౪॥ సముద్రేషుహిసర్వేషుసర్వదాసగణశ్శివః । జలరూపీభవశ్శ్రీమాన్క్రీడతేచోర్మిబాహుభిః ॥ ౫ ॥ క్షీరార్ణవామృతమివసదాక్షీరార్ణవేహరిః । శేతేశివజ్ఞానధియాసాక్షాద్వైయోగనిద్రయా ॥ ౬ ॥ యదాప్రబుద్ధోభగవాన్ప్రబుద్ధమఖిలంజగత్ । యదాసుప్తస్తదాసుప్తంతన్మయంచచరాచరమ్ ॥ ౭ ॥ తేనైవసృష్టమఖిలంధృతంరక్షితమేవచ । సుహృదందేవదేవస్యప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః ॥ ౮ ॥ సుషేణాఇతివిఖ్యాతాయజన్తేపురుషర్షభమ్ । అనిరుద్ధంమునిశ్రేష్ఠాశ్శఙ్ఖచక్రగదాధరమ్ ॥ ౯॥ యేచానిరుద్ధంపురుషంధ్యాయన్త్యాత్మవిదాంవరాః । నారాయణసమాస్సర్వేసర్వసమ్పత్సమన్వితాః ॥ ౧౦ ॥ సనన్దనశ్చభగవాన్సనకశ్చసనాతనః । వాలఖిల్యాశ్చసిద్ధాశ్చమిత్రావరుణకాతథా ॥ ౧౧ ॥ యజన్తిసతతంతత్రవిశ్వస్యప్రభవంహరిమ్ । సప్త

ద్వీపేషు తిష్ఠన్తి నానాశృఙ్గా మహోదయాః ॥ ౧౨ ॥ ఆసముద్రాయతాః కేచిద్గిర
యోగహ్వరైస్తథా । ధరాయాః పతయశ్చాసన్బహవః కాలగౌరవాత్ ॥ ౧౩ ॥
సామర్థ్యాత్పరమేశానాః క్రౌఞ్చారేర్జనకాత్ప్రభోః । మన్వన్తరేషు సర్వేషు అతీతా
నాగతేష్విహ ॥ ౧౪ ॥ ప్రవక్ష్యామి ధరేశాన్వై వక్ష్యే స్వాయమ్భువేన్తరే । మ
న్వన్తరేషు సర్వేషు హ్యతీతానాగతేషు చ ॥ ౧౫ ॥ తుల్యాభిమానినశ్చైవ సర్వే తుల్య
ప్రయోజనాః । స్వాయమ్భువస్య చ మనోః పౌత్రాస్త్వాసన్మహాబలాః ॥ ౧౬ ॥ ప్రి
యవ్రతాత్మజా వీరాస్తే దశేహ ప్రకీర్తితాః । ఆగ్నీధ్రశ్చాగ్నిబాహుశ్చ మేధా మేధాతి
థిర్వసుః ॥ ౧౭ ॥ జ్యోతిష్మాన్ద్యుతిమాన్ హవ్యస్సవనః పుత్ర ఏవ చ । ప్రియవ్రతోభ్య
షిఞ్చత్తాన్సప్త సప్త సుపార్థివాన్ ॥ ౧౮ ॥ జమ్బూద్వీపేశ్వరం చక్రే ఆగ్నీధ్రం సు
మహాబలమ్ । ప్లక్షద్వీపేశ్వరశ్చాపి తేన మేధాతిథిః కృతః ॥ ౧౯ ॥ శాల్మలేశ్చ వపు
ష్మన్తం రాజానమభిషిక్తవాన్ । జ్యోతిష్మన్తం కుశద్వీపే రాజానం కృతవాన్నృపః ॥
ద్యుతిమన్తం చ రాజానం క్రౌఞ్చద్వీపే సమాదిశత్ । శాకద్వీపేశ్వరం చాపి హవ్యం చ
క్రే ప్రియవ్రతః ॥ ౨౧ ॥ పుష్కరాధిపతిం చక్రే సవనం చాపి సువ్రతః । పుష్కరే స
వనస్యాపి మహావీతస్సుతోభవత్ ॥ ౨౨ ॥ ధాతకీ చైవ ద్వావేతౌ పుత్రౌ పుత్రవతాం వ
రౌ । మహావీతం స్మృతం వర్షం తస్య నామ్నా మహాత్మనః ॥ ౨౩ ॥ నామ్నా తు ధాత
కేశ్చైవ ధాతకీఖణ్డముచ్యతే । హవ్యోప్యజనయత్పుత్రాఞ్ఛాకద్వీపేశ్వరప్రభుః ॥ ౨౪ ॥
జలదం చ కుమారం చ సుకుమారం మణీచకమ్ । కుసుమోత్తర మోదాకీ సప్తమస్తు మహా
ద్రుమః ॥ ౨౫ ॥ జలదం జలదస్యాథ వర్షం ప్రథమముచ్యతే । కుమారస్య తు కౌమారం
ద్వితీయం పరికీర్తితమ్ ॥ ౨౬ ॥ సుకుమారం తృతీయం తు సుకుమారస్య కీర్త్యతే ।
మణీచకం చతుర్థం తు మాణీచకమిహోచ్యతే ॥ ౨౭ ॥ కుసుమోత్తరస్య వై వర్షం ప
ఞ్చమం కుసుమోత్తరమ్ । మోదకం చాపి మోదాకేర్వర్షం షష్ఠం ప్రకీర్తితమ్ ॥ ౨౮ ॥
మహాద్రుమస్య నామ్నా తు సప్తమం తన్మహాద్రుమమ్ । తేషాం తు నామభిస్తాని సప్తవ
ర్షాణి తత్ర వై ॥ ౨౯ ॥ క్రౌఞ్చద్వీపేశ్వరస్యాపి పుత్రా ద్యుతిమతస్తు వై । కుశలో మను
గశ్చోష్ణః పీవరశ్చాన్ధకారకః ॥ ౩౦ ॥ మునిశ్చ దున్దుభిశ్చైవ సుతా ద్యుతిమతస్తు వై ।
తేషాం స్వనామభిర్దేశాః క్రౌఞ్చద్వీపాశ్రయాశ్శుభాః ॥ ౩౧ ॥ కుశలదేశః కుశలో
మనుగస్య మనోనుగః । ఉష్ణస్యోష్ణస్స్మృతో దేశః పీవరః పీవరస్య చ ॥ ౩౨ ॥ అన్ధకా
రస్య కథితో దేశో నామ్నాన్ధకారకః । మునేర్దేశో మునిః ప్రోక్తో దున్దుభేర్దున్దుభిస్స్మృతః ॥
ఏతే జనపదాస్సప్త క్రౌఞ్చద్వీపేషు భాస్వరాః । జ్యోతిష్మన్తః కుశద్వీపే సప్త చాస
న్మహౌజసః ॥ ౩౪ ॥ ఉద్భిదో వేణుమాంశ్చైవ ద్వైరథో లవణో ధృతిః । షష్ఠః ప్రభాకర
శ్చాపి సప్తమః కపిలస్స్మృతః ॥ ౩౫ ॥ ఉద్భిదం ప్రథమం వర్షం ద్వితీయం వేణుమణ్డలమ్ ।
తృతీయం ద్వైరథం చైవ చతుర్థం లవణం స్మృతమ్ ॥ ౩౬ ॥ పఞ్చమం ధృతిమత్షష్ఠం ప్ర
భాకరమనుత్తమమ్ । సప్తమం కపిలం నామ కపిలస్య ప్రకీర్తితమ్ ॥ ౩౭ ॥ శాల్మల

స్యేశ్వరాస్సప్తసుతాస్తేవైవపుష్మతః । శ్వేతశ్చహరితశ్చైవజీమూతోరోహితస్త
థా ॥ ౩౮ ॥ వైద్యుతోమానసశ్చైవసుప్రభస్సప్తమస్తథా। శ్వేతస్యదేశశ్శ్వేత
స్తుహరితస్యచహారితః ॥ ౩౯ ॥ జీమూతస్యచజీమూతోరోహితస్యచరోహితః ।
వైద్యుతోవైద్యుతస్యాపిమానసస్యచమానసః ॥ ౪౦ ॥ సుప్రభస్సుప్రభస్యాపిసప్త
నైదేశలాఞ్ఛకాః।ప్లక్షద్వీపేతువక్ష్యామిజమ్బూద్వీపాదనన్తరమ్॥ ౪౧ ॥ సప్త
మేధాతిథేఃపుత్రాఃప్లక్షద్వీపేశ్వరానృపాః । జ్యేష్ఠశ్శాన్తభయస్తేషాంసప్తవర్షాణి
తానివై ॥ ౪౨ ॥ తస్మాచ్ఛాన్తభయాచ్చైవశిశిరస్తుసుఖోదయః। ఆనన్దశ్చశివశ్చై
వక్షేమకశ్చధ్రువస్తథా ॥ ౪౩ ॥ తానితేషాంతునామానిసప్తవర్షాణిభాగశః । ని
వేశితానితైస్తానిపూర్వంస్వాయమ్భువేన్తరే ॥ ౪౪ ॥ మేధాతిథేస్తుపుత్రైస్తైఃప్ల
క్షద్వీపనివాసిభిః । వర్ణాశ్రమాచారయుతాఃప్రజాస్తత్రనివేశితాః ॥ ౪౫ ॥ ప్లక్ష
ద్వీపాదివర్షేషుశాకద్వీపాన్తికేషువై । జ్ఞేయఃపఞ్చసుధర్మోవైవర్ణాశ్రమవిభాగశః॥
సుఖమాయుస్స్వరూపంచబలంధర్మోద్విజోత్తమాః । పఞ్చస్వేతేషుద్వీపేషుస
ర్వసాధారణంస్మృతమ్ ॥ ౪౬ ॥ రుద్రార్చనరతానిత్యంమహేశ్వరపరాయణాః ।
అన్యేచపుష్కరద్వీపేప్రజాతాశ్చప్రజేశ్వరాః॥౪౭॥ప్రజాపతేశ్చరుద్రస్యభావామృ
తసుఖోత్కటాః॥ ౪౮ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశేద్వీప
ద్వీపేశ్వరకథనంనామషట్చత్వారింశోధ్యాయః

॥ భారతవర్షవర్ణనమ్. ॥

సూతః ॥ ఆగ్నీధ్రంజ్యేష్ఠదాయాదంకామ్యపుత్రంమహాబలమ్। ప్రియవ్రతో
భ్యషిఞ్చద్వైజమ్బూద్వీపేశ్వరంనృపః ॥ ౧ ॥ సోతీవభవభక్తశ్చతపస్వీతరుణస్స
దా । భవార్చనరతశ్శ్రీమాంస్తథాగోమాన్ద్విజర్షభాః॥ ౨ ॥ తస్యపుత్రాబభూవు
స్తేప్రజాపతిసమానవ । సర్వేమాహేశ్వరాశ్చైవమహాదేవపరాయణాః ॥ ౩ ॥
జ్యేష్ఠోనాభిరితిఖ్యాతస్తస్యకింపురుషోనుజః। హరివర్షస్తృతీయస్తుచతుర్థోవైత్విళావృ
తః ॥ ౪ ॥ రమ్యస్తుపఞ్చమస్తత్రహిరణ్మాన్షష్ఠఉచ్యతే । కురుస్తుసప్తమస్తేషాంభ
ద్రాశ్వస్త్వష్టమస్స్మృతః ॥ ౫ ॥ నవమఃకేతుమాలస్తుతేషాందేశాన్నిబోధత । నా
భేస్తుదక్షిణంవర్షంహేమాఖ్యంతుపితాదదౌ ॥ ౬॥ హేమకూటంతుయద్వర్షందదౌకి
మ్పురుషాయసః । నైషధంయత్స్మృతంవర్షంహరయేతత్పితాదదౌ॥ ౭ ॥ ఇళావృ
తాయప్రదదౌమేరుర్యత్రతుమధ్యమః। నీలాచలాశ్రితంవర్షంరమ్యాయప్రదదౌపితా॥
శ్వేతంయదుత్తరంతస్మాత్పితాదత్తంహిరణ్మతే।యదుత్తరంశృఙ్గవర్షంపితాతత్కు
రవేదదౌ ॥ ౯॥ వర్షంమాల్యవతంచాపిభద్రాశ్వస్యన్యవేదయత్ । గన్ధమాదనవర్షం

తు కేతుమాలాయ దత్తవాన్ ॥ ౧౦ ॥ ఇత్యేతాని మహాన్తీహ నవవర్షాణి భాగశః । ఆగ్నీధ్రస్తేషు వర్షేషు పుత్రాంస్తానభిషిచ్య వై ॥ ౧౧ ॥ యథాక్రమం స ధర్మాత్మా తతస్తు తపసి స్థితః । తపసా భావితశ్చైవ స్వాధ్యాయనిరతస్త్వభూత్ ॥ ౧౨ ॥ స్వాధ్యాయనిరతః పశ్చాచ్ఛివధ్యానరతస్త్వభూత్ । యాని కింపురుషాద్యాని వర్షాణ్యష్టౌ శుభాని చ ॥ ౧౩ ॥ తేషాం స్వభావతస్సిద్ధిస్సుఖప్రాయా హ్యయత్నతః । విపర్యయో న తేష్వస్తి జరామృత్యుభయం న చ ॥ ౧౪ ॥ ధర్మాధర్మౌ న తేష్వాస్తాం నోత్తమాధమమధ్యమాః । న తేష్వస్తి యుగావస్థా క్షేత్రేష్వష్టసు సర్వతః ॥ ౧౫ ॥ రుద్రక్షేత్రే మృతాశ్చైవ జఙ్గమాః స్థావరాస్తథా । భక్తాః ప్రాసఙ్గికాశ్చాపి తేషు క్షేత్రేషు యాన్తి తే ॥ తేషాం హితాయ రుద్రేణ చాష్టక్షేత్రం వినిర్మితమ్ । తత్ర తేషాం మహాదేవస్సాన్నిధ్యం కురుతే సదా ॥ ౧౬ ॥ దృష్ట్వా హృది మహాదేవమష్టక్షేత్రనివాసినః । సుఖినస్సర్వదా తేషాం స ఏవేహ పరా గతిః ॥ ౧౭ ॥ నాభేర్నిసర్గం వక్ష్యామి హిమాఙ్కేఽస్మిన్నిబోధత । నాభిస్త్వజనయత్పుత్రం మేరుదేవ్యాం మహాద్యుతిః ॥ ౧౯ ॥ ఋషభం పార్థివశ్రేష్ఠం సర్వక్షత్రస్య పూజితమ్ । ఋషభాద్భరతో జజ్ఞే వీరః పుత్రశతాగ్రజః ॥ ౨౦ ॥ సోఽభిషిచ్యాథ ఋషభో భరతం పుత్రవత్సలః । జ్ఞానవైరాగ్యమాశ్రిత్య జిత్వేన్ద్రియమహోరగాన్ ॥ ౨౧ ॥ సర్వాత్మనాత్మని స్థాప్య పరమాత్మానమీశ్వరమ్ । నగ్నో జటీ నిరాహారో చీరీ ధ్వాన్తగతో హి సః ॥ ౨౨ ॥ నిరాశస్త్యక్తసన్దేహశ్శైవమాప పరం పదమ్ । హిమాద్రేర్దక్షిణం వర్షం భరతాయ న్యవేదయత్ ॥ ౨౩ ॥ తస్మాత్తు భారతం వర్షం తస్య నామ్నా విదుర్బుధాః । భరతస్యాత్మజో విద్వాన్సుమతిర్నామ ధార్మికః ॥ బభూవ తస్మింస్తద్రాజ్యం భరతస్సన్న్యవేశయత్ । పుత్రసఙ్క్రామితశ్రీకో వనం రాజా వివేశ సః ॥ ౨౫ ॥ * * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశే భారతవర్షకథనం నామ సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః.

శ్రీ మేరుపర్వతాదివర్ణనమ్.

సూతః ॥ అస్య ద్వీపస్య మధ్యే తు మేరుర్నామ మహాగిరిః । నానామణిమయైశ్శృఙ్గైస్థితస్సితిమతాం వరః ॥ ౧ ॥ చతురాశీతిసాహస్రముత్సేధేన ప్రకీర్తితః । ప్రవిష్టష్షోడశాధస్తాద్విస్తృతష్షోడశైవ తు ॥ ౨ ॥ శరావవత్సంస్థితత్వాద్ద్వాత్రింశన్మూర్ధ్ని విస్తృతః । విస్తారాత్త్రిగుణశ్చాస్య పరిణాహోఽనుమణ్డలః ॥ ౩ ॥ హైమీకృతో మహేశస్య శుభాఙ్గస్పర్శనేన చ । ధత్తూరపుష్పసఙ్కాశస్సర్వదేవనికేతనః ॥ ౪ ॥ క్రీడాభూమిశ్చ దేవానామనేకాశ్చర్యసంయుతః । లక్షయోజనమాయామస్తస్య

వంతుమహాగిరేః ॥ ౫ ॥ తతష్షోడశసాహస్రంయోజనానిక్షితేరధః । శేషంచోపరి
విప్రేన్ద్రాధరాయాస్తస్యశృఙ్గిణః ॥ ౬ ॥ మూలాయామప్రమాణంతువిస్తారాన్మూ
లతోగిరేః । ఊచుర్విస్తారమస్యైవద్విగుణంమూలతోగిరేః ॥ ౭ ॥ పూర్వతఃపద్మ
రాగాభోదక్షిణేహేమసన్నిభః । పశ్చిమేనీలసఙ్కాశశ్చోత్తరేద్రుమప్రభః ॥ ౮ ॥
అమరావతీపూర్వభాగేనానాప్రాసాదసఙ్కులా । నానాదేవగణైఃకీర్ణామణిజాల
సమావృతా ॥ ౯ ॥ గోపురైర్వివిధాకారైర్హేమరత్నవిభూషితైః । తోరణైర్హే
మచిత్రైస్తుమణిక్లృప్తైఃపథిస్థితైః ॥ ౧౦ ॥ సంలాపాలాపకుశలైస్సర్వాభరణభూ
షితైః । స్తనభారవినమ్రైశ్చమదఘూర్ణితలోచనైః ॥ ౧౧ ॥ స్త్రీసహస్రై
స్సమాకీర్ణాచాప్సరోభిస్సమన్తతః । దీర్ఘికాభిర్విచిత్రాభిఃఫుల్లామ్భోరుహసఙ్కు
లైః ॥ ౧౨ ॥ హేమసోపానసంయుక్తైర్హేమసైకతరాశిభిః । నీలోత్పలైశ్చోత్పలై
శ్చ హైమైశ్చాపిసుగన్ధిభిః ॥ ౧౩ ॥ ఏవంవిధైస్తటాకైశ్చనదీభిశ్చనదైర్యుతా । వి
రాజతేపురీశుభ్రాతయాసౌపర్వతశ్శుభః ॥ ౧౪ ॥ తేజస్వినీనామపురీచాగ్నేయ్యాం
పావకస్యతు । అమరావతీసమాదివ్యాసర్వభోగసమన్వితా ॥ ౧౫ ॥ వైవస్వతీద
క్షిణేతుయమస్యయమినాంవరాః । భవనైరావృతాదివ్యైర్జామ్బూనదమయైశ్శుభైః ॥
నైరృతేకృష్ణవర్ణాచతథాశుద్ధవతీశుభా । తాదృశీగన్ధవతీచవాయవ్యాందిశిశోభ
నా ॥ ౧౭ ॥ మహోదయాచోత్తరేచఐశాన్యాంతుయశోవతీ । పర్వతస్యదిగ
న్తేషురాజన్తేసర్వదేవతాః ॥ ౧౮ ॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాంతథాన్యేషాంనికేత
నమ్ । సర్వభోగయుతంపుణ్యందీర్ఘికాభిర్నగోత్తమమ్ ॥ ౧౯ ॥ సిద్ధైర్యక్షైస్తుస
మ్పూర్ణంగన్ధర్వైర్మునిపుఙ్గవైః । తథాన్యైర్వివిధాకారైర్భూతసఙ్ఘైశ్చతుర్విధైః ॥ ౨౦ ॥
గిరేరుపరివిప్రేన్ద్రాశ్శుద్ధస్ఫటికసన్నిభమ్ । సహస్రభౌమంవిస్తీర్ణంవిమానంవామ
తస్థితమ్ ॥ ౨౧ ॥ తస్మిన్మహాభుజశ్శర్వస్సోమసూర్యాగ్నిలోచనః । సింహాస
నేమణిమయేదేవ్యాస్తేషణ్ముఖేనచ ॥ ౨౨ ॥ హరేస్తదర్ధంవిస్తీర్ణంవిమానంత
త్రసోపిచ । పద్మరాగమయందివ్యంపద్మజస్యచదక్షిణే ॥ ౨౩ ॥ తస్మిఞ్ఛ
క్రస్యవిపులంపురంరమ్యంయమస్యచ । సోమస్యవరుణస్యాథనిరృతేఃపావకస్యచ ॥
వాయోశ్చైవతురుద్రస్యసర్వాలయసమన్తతః । తేషాంతేషాంవిమానేషుదివ్యేషు
వివిధేషుచ ॥ ౨౫ ॥ ఈశాన్యామీశ్వరక్షేత్రేనిత్యార్చాచవ్యవస్థితా । సిద్ధేశ్వరస్య
భగవాఞ్ఛైలాదిశిష్యసమ్మతః ॥ ౨౬ ॥ సనత్కుమారశ్శిష్యైస్తుసుఖాసీనస్సురే
శ్వరః । సనకశ్చసనన్దశ్చసదృశాశ్చసహస్రశః ॥ ౨౭ ॥ యోగభూమిఃక్వచిత్తస్మి
న్భోగభూమిఃక్వచిత్క్వచిత్ । బాలసూర్యప్రతీకాశంవిమానంతత్రశోభనమ్ ॥ ౨౮ ॥
శైలాదినశ్శుభంచాస్తితస్మిన్నాస్తేగణేశ్వరః । షణ్ముఖస్యగణేశస్యగణానాంతుస
హస్రశః ॥ ౨౯ ॥ సుయశాయాస్సునేత్రాయామాతౄణాంమదనస్యచ । తస్యాజ

జమ్బూనదీనామమూలమావేష్ట్యసంస్థితా ॥ ౩౦ ॥ తస్యదక్షిణపార్శ్వేతుజమ్బూ
వృక్షస్సుశోభనః । అత్యుచ్ఛ్రితస్సువిస్తీర్ణస్సర్వకాలఫలప్రదః ॥ ౩౧ ॥ మేరోస్స
మన్తాద్విస్తీర్ణంశుభంవర్షమిళావృతమ్ । తత్రజమ్బూఫలాహారాః కేచిచ్చామృత
భోజనాః ॥ ౩౨ ॥ జామ్బూనదసమప్రఖ్యానానావర్ణాశ్చభోగినః । మేరుపాదాశ్రి
తావిప్రద్వీపోయంమధ్యమశ్శుభః ॥ ౩౩ ॥ నవవర్షాన్వితశ్చైవనదీనదగిరీశ్వరైః ॥
నవవర్షంతువక్ష్యామిజమ్బూద్వీపంయథాతథమ్ ॥ ౩౪ ॥ విస్తారాన్మణ్డలాచ్చైవ
యోజనైస్తన్నిబోధత ॥ ౩౫ ॥ * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగే భువనకోశేమేరుపర్వతాది
వర్ణనంనామఅష్టాచత్వారింశోధ్యాయః.

నవవర్షాదివర్ణనమ్.

సూతః ॥ శతమేకంసహస్రాణాంయోజనానాంసతుస్మృతః । అనుద్వీపం
సహస్రాణాంద్విగుణంద్విగుణోత్తరమ్ ॥ ౧ ॥ పఞ్చాశత్కోటివిస్తీర్ణాససముద్రాధ
రాస్మృతా । ద్వీపైశ్చసప్తభిర్యుక్తాలోకాలోకావృతాశుభా ॥ ౨ ॥ నీలస్తథోత్త
రేమేరోశ్శ్వేతస్తస్యోత్తరేపునః । శృఙ్గీతస్యోత్తరేవిప్రాస్త్రయస్తేవర్షపర్వతాః ॥ ౩ ॥
జఠరోదేవకూటశ్చపూర్వస్యాందిశిపర్వతౌ । నిషధోదక్షిణేమేరోస్తస్యదక్షిణతోగి
రిః ॥ ౪ ॥ హేమకూటఇతిఖ్యాతోహిమవాంస్తస్యదక్షిణే । మేరోఃపశ్చిమతశ్చైవ
పర్వతౌద్వౌధరాధరౌ ॥ ౫ ॥ మాల్యవాన్గన్ధమాదశ్చద్వావేతావుదగాయతౌ । ఏ
తేపర్వతరాజానస్సిద్ధచారణసేవితాః ॥ ౬ ॥ తేషామన్తరవిష్కమ్భోనవసాహస్ర
మేకశః । ఇదంహైమవతంవర్షంభారతంనామవిశ్రుతమ్ ॥ ౭ ॥ హేమకూటంపరం
తస్మాన్నామ్నాకిమ్పురుషంస్మృతమ్ । నైషధంహేమకూటాత్తుహరివర్షంతదుచ్య
తే ॥ ౮ ॥ హరివర్షాత్పరంచైవమేరోశ్శుభమిళావృతమ్ । ఇళావృతాత్పరంనీలం
రమ్యకంనామవిశ్రుతమ్ ॥ ౯ ॥ రమ్యాత్పరతరంశ్వేతంవిఖ్యాతంతద్ధిరణ్మయమ్ ।
హిరణ్మయాత్పరంచాపిశృఙ్గీచైవకురుస్స్మృతః ॥ ౧౦ ॥ ధనుస్సంస్థేతువిజ్ఞేయే
ద్వేవర్షేదక్షిణోత్తరే । దీర్ఘాణితత్రచత్వారిమధ్యతస్తదిళావృతమ్ ॥ ౧౧ ॥ మేరోః
పశ్చిమపూర్వేణద్వేతుదీర్ఘతరేస్మృతే । అర్వాక్తునిషధస్యాథవేద్యర్ధంచోత్తరం
స్మృతమ్ ॥ ౧౨ ॥ వేద్యర్ధేదక్షిణేత్రీణివర్షాణిత్రీణిచోత్తరే । తయోర్మధ్యేచవిజ్ఞేయం
మేరుమధ్యమిళావృతమ్ ॥ ౧౩ ॥ దక్షిణేనతునీలస్యనిషధస్యోత్తరేణతు । ఉదగా
యతోమహాశైలోమాల్యవాన్నామపర్వతః ॥ ౧౪ ॥ యోజనానాంసహస్రేద్వేఉ
పరిష్టాత్తువిస్తృతః । ఆయామతశ్చతుస్త్రింశత్సహస్రాణిప్రకీర్తితః ॥ ౧౫ ॥ తస్య
ప్రతీచ్యాంవిజ్ఞేయఃపర్వతోగన్ధమాదనః । ఆయామతస్సవిజ్ఞేయోమాల్యవానివవిస్తృ

తః ॥ ౧౬ ॥ జమ్బూద్వీపస్యవిస్తారాత్సమేనతుసమన్తతః।ప్రాగాయతాస్సుపర్వా
ణష్షడేతేవర్షపర్వతాః ॥ ౧౭ ॥ అవగాఢాశ్చోభయతస్సముద్రౌపూర్వపశ్చిమౌ ।
హిమప్రాయస్తుహిమవాన్హేమకూటస్తుహేమవాన్॥౧౮॥తరుణాదిత్యసఙ్కాశో
హైరణ్యోనిషధస్స్మృతః । చతుర్వర్ణస్సౌవర్ణో మేరుశ్చోర్ధ్వాయతస్స్మృతః॥౧౯॥
వృత్తాకృతిపరీణాహశ్చతురశ్రస్సముత్థితః । నీలశ్చవైడూర్యమయశ్శ్వేతశ్శుక్లోహిర
ణ్మయః ॥ ౨౦॥ మయూరబర్హవర్ణస్తుశాతకుమ్భస్త్రిశృఙ్గవాన్। ఏవంసఙ్క్షేపతఃప్రో
క్తాఃపునశ్శృణుగిరీశ్వరాన్ ॥ ౨౧ ॥ మన్దరోహేమకూటశ్చపూర్వస్యాందిశిపర్వ
తౌ । కైలాసోగన్ధమాదశ్చహేమవాంశ్చైవపర్వతౌ ॥ ౨౨ ॥ పూర్వతశ్చాయ
తావేతావర్ణవాన్తర్వ్యవస్థితౌ। నిషధఃపారియాత్రశ్చద్వావేతౌవరపర్వతౌ॥ ౨౩॥
యథాపూర్వౌతథాయామ్యావేతౌపశ్చిమతశ్శ్రితౌ।త్రిశృఙ్గోజారుచిశ్చైవఉత్తరౌ
వరపర్వతౌ ॥ ౨౪ ॥ పూర్వతశ్చాయతావేతావర్ణవాన్తర్వ్యవస్థితౌ । మర్యా
దాపర్వతానేతానష్టావాహుర్మనీషిణః ॥ ౨౫ ॥ యోఽసౌమేరుర్ద్విజశ్రేష్ఠాఃప్రాం
శుఃకనకపర్వతః । తస్యపాదాస్తుచత్వారశ్చతుర్దిక్షునగోత్తమాః ॥ ౨౬ ॥ యైర్వి
ష్టబ్ధానచలతిసప్తద్వీపవతీమహీ। దశయోజనసాహస్రమాయామస్తేషుపఠ్యతే॥౨౭॥
పూర్వేతుమన్దరోనామదక్షిణేగన్ధమాదనః । విపులఃపశ్చిమేపార్శ్వేసుపార్శ్వశ్చో
త్తరేస్మృతః ॥ ౨౮ ॥ మహావృక్షాస్సముత్పన్నాశ్చత్వారోద్వీపకేతవః। మన్దరస్య
గిరేశ్శృఙ్గేమహావృక్షస్సకేతురాట్ ॥ ౨౯ ॥ ప్రలమ్బశాఖాశిఖరఃకదమ్బశ్చైత్య
పాదపః । దక్షిణస్యాపిశైలస్యశిఖరేదేవసేవితా ॥ ౩౦ ॥ జమ్బూస్సదాపుష్పఫలా
సదామాల్యోపశోభితా । సకేతుర్దక్షిణేద్వీపేజమ్బూర్లోకేషువిశ్రుతా ॥ ౩౧ ॥
విపులస్యాపిశైలస్యపశ్చిమేచమహాత్మనః । సఞ్జాతశ్శిఖరేశ్వత్థస్సుమహాంశ్చైత్య
పాదపః ॥ ౩౨ ॥ సుపార్శ్వస్యోత్తరేచాపిశృఙ్గేజాతోమహాద్రుమః । న్యగ్రోధోవి
పులస్కన్ధోఽనేకయోజనమణ్డలః ॥ ౩౩ ॥ తేషాంచతుర్ణాంవక్ష్యామిశైలేన్ద్రాణాం
యథాక్రమమ్ । అమానుష్యాణిరమ్యాణిసర్వకాలర్తుకానిచ ॥ ౩౪ ॥ మనోహరా
ణిచత్వారిదేవక్రీడనకానిచ । వనానివైచతుర్దిక్షునామతస్తన్నిబోధత ॥ ౩౫ ॥ పూ
ర్వేచైత్రరథంనామదక్షిణేగన్ధమాదనమ్ । వైభ్రాజంపశ్చిమేవిద్యాదుత్తరేసవితుర్వ
నమ్ ॥ ౩౬ ॥ మిత్రేశ్వరంతుపూర్వేతుషష్ఠేశ్వరమతఃపరమ్ । వర్యేశ్వరంపశ్చిమే
తుఉత్తరేచామ్రకేశ్వరమ్ ॥ ౩౭ ॥ మహాసరాంసిచతథాచత్వారిమునిపుఙ్గవాః।
యత్రక్రీడన్తిమునయఃపర్వతేషువనేషుచ ॥ ౩౮ ॥ అరుణోదంసరఃపూర్వందక్షిణం
మానసంస్మృతమ్ । సితోదంపశ్చిమసరోమహాభద్రంతథోత్తరమ్ ॥ ౩౯ ॥ శాఖ
స్యదక్షిణేక్షేత్రంవిశాఖస్యచపశ్చిమే । ఉత్తరేనైగమేయస్యకుమారస్యచపూర్వ
తః ॥ ౪౦॥ అరుణోదస్యపూర్వేణశైలేన్ద్రానామతస్స్మృతాః। తాంస్తుసఙ్క్షేపతో
వక్ష్యేనశక్యంవిస్తరేణతు ॥ ౪౧ ॥ సితాన్తశ్చకురణ్డశ్చకురరశ్చాచలోత్తమః।

వికరోమణిశైలశ్చవృక్షవాంశ్చాచలోత్తమః ॥ ౪౨ ॥ మహానీలోథరుచకస్సబిన్దు
గ్దర్దురస్తథా । వేణుమాంశ్చసమేఘశ్చనిషధో దేవపర్వతః ॥ ౪౩ ॥ ఇత్యేతే పర్వత
వరాహ్యన్యేచగిరయస్తథా।పూర్వేణమన్దరస్యైతే సిద్ధావాసాఉదాహృతాః॥౪౪॥
తేషు తేషుగిరీన్ద్రేషుగుహాసుచవనేషుచ । రుద్రక్షేత్రాణిదివ్యానివిష్ణోర్నారాయ
ణస్యచ ॥ ౪౫ ॥ సరసోమానసస్యేహదక్షిణేనమహాచలాః । యేకీర్త్యమానాస్తా
న్సర్వాన్సఙ్క్షిప్యప్రవదామ్యహమ్॥ ౪౬॥ శైలస్త్రిశిఖరశ్చైవశిఖరశ్చాచలోత్త
మః।ఏకశృఙ్గోమహాశైలోగజశైలఃపిశాచకః॥౪౭॥పఞ్చశైలోథకైలాసోహిమవాం
శ్చాచలోత్తమః। ఇత్యేతే దేవచరితాఉత్కటాఃపర్వతోత్తమాః॥౪౮॥ తేషు తేషుచ
సర్వేషుపర్వతేషువనేషుచ।రుద్రక్షేత్రాణిదివ్యానిస్థాపితానిసురోత్తమైః ॥ ౪౯ ॥
దిగ్భాగేదక్షిణేప్రోక్తాఃపశ్చిమేచవదామివః । అపరేణసితోదశ్చసురపశ్చమహాబలః॥
కుముదోమధుమాంశ్చైవఅఞ్జనోమకుటస్తథా। కృష్ణశ్చపాణ్డురశ్చైవసహస్రశిఖర
శ్చయః॥౫౧ ॥ పారిజాతశ్చశైలేన్ద్రశ్శ్రీశృఙ్గశ్చాచలోత్తమః । ఇత్యేతే దేవచరితా
ఉత్కటాఃపర్వతోత్తమాః ॥ ౫౨ ॥ సర్వేపశ్చిమదిగ్భాగేరుద్రక్షేత్రసమన్వితాః।
మహాభద్రస్యసరసశ్చోత్తరేచమహాబలాః॥ ౫౩॥ యేస్థితాఃకీర్త్యమానాంస్తాన్స
ఙ్క్షిప్యేహనిబోధత । శఙ్ఖకూటోమహాశైలోవృషభోహంసపర్వతః ॥ ౫౪ ॥ నాగ
శ్చకపిలశ్చైవఇన్ద్రశైలశ్చసానుమాన్ । నీలఃకణ్టకశృఙ్గశ్చశతశృఙ్గశ్చపర్వతః॥౫౫॥
పుష్పకోశప్రశైలశ్చవిరజశ్చాచలోత్తమః । వరాహపర్వతశ్చైవమయూరశ్చాచ
లోత్తమః ॥ ౫౬ ॥ జారుధిశ్చైవశైలేన్ద్రఏతేఉత్తరసంస్థితాః । తేషుశైలేషుది
వ్యేషుదేవదేవస్యశూలినః ॥ ౫౭ ॥ అసఙ్ఖ్యాతానిదివ్యానివిమానానిసహస్రశః ।
ఏతేషాంశైలముఖ్యానామన్తరేషుయథాక్రమమ్ ॥ ౫౮ ॥ సన్తిచైవాన్తరద్రోణ్యా
స్సరాంస్యుపవనానిచ । వసన్తిదేవామునయస్సిద్ధాశ్చశివభావితాః ॥ ౫౯ ॥ కృత
వాసాస్స్వపత్నీకాఃప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః । లక్ష్మ్యాద్యానాంబిల్వవనేకకుభేకశ్యపా
దయః ॥ ౬౦॥ తథాతాళవనేప్రోక్తమిన్ద్రోపేన్ద్రోరగాత్మనామ్।ఔదుమ్బరేకర్దమ
స్యతథాన్యేషాంమహాత్మనామ్ ॥ ౬౧ ॥ విద్యాధరాణాంసిద్ధానాంపుణ్యేత్వామ్రవ
నేశుభే । నాగానాంసిద్ధసఙ్ఘానాంతథానిమ్బవనేస్థితిః ॥ ౬౨ ॥ సూర్యస్యకిం
శుకవనేతథారుద్రగణస్యచ । బీజపూరవనేపుణ్యేదేవాచార్యోవ్యవస్థితః॥౬౩॥ కా
ముదేతువనేవిష్ణుప్రముఖానాంమహాత్మనామ్। స్థలపద్మవనాన్తస్థస్యగోష్ఠే శేషభో
గినః ॥ ౬౪ ॥ శేషస్త్వశేషజగతాంపతిరాస్తేఽతిగర్వితః। సప్తవజగతాం కాలఃపా
తాళేచవ్యవస్థితః ॥ ౬౫ ॥ విష్ణోర్విశ్వధరోమూర్తిర్దివ్యస్రాక్షాద్గలాయుధః । శయ
నం దేవదేవస్యసహస్రేఃకజటాణంప్రభోః ॥ ౬౬ ॥ వనేపనసవృక్షాణాంసశుక్రాదాన
వాదయః । కిన్నరైరురగైశ్చైవవిశాఖకవనేస్థితాః॥౬౭॥ మనోహరవనేవృక్షాస్స
ర్వాకోటిసమన్వితాః । నన్దీశ్వరోగణవరైస్స్తూయమానోవ్యవస్థితః॥ ౬౮ ॥ సన్తానక

స్థలీమధ్యే సా తస్థా ద్దేవీ సరస్వతీ ॥ ఏవం సజ్క్షేపతః ప్రోక్తా వనేషు వనవాసినః ॥ ౫౮ ॥
అసఙ్ఖ్యాతా మయా ప్యత్ర వక్తుం నో విస్తరేణ తు ॥ ౫౯ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశే నవవర్ష వర్ణ
నాదికథనం నామ ఏకోన పఞ్చాశోధ్యాయః.

భువనవిన్యాసోద్దేశస్థానవర్ణనమ్.

సూతః ॥ సితాన్తశిఖరే శక్రః పారిజాతవనే శుభే । తస్య ప్రాచ్యాం కుముదా
ద్రికూటో సౌ బహువిస్తరః ॥ ౧ ॥ అష్టౌ పురాణ్యుదీర్ణాని దానవానాం ద్విజోత్తమాః।
సువర్ణకోటరే పుణ్యే రాక్షసానాం మహాత్మనామ్ ॥ ౨ ॥ నీలకానాం పురాణ్యాహు
రష్టషష్టిర్ద్విజోత్తమాః। మహానీలేపి శైలేన్ద్రే పురాణి దశ పఞ్చ చ ॥ ౩ ॥ హయాన
నానాం ముఖ్యానాం కిన్నరాణాం చ సువ్రతాః। వేణుసౌధే మహాశైలే విద్యాధరపురత్ర
యమ్ ॥ ౪ ॥ వైకఙ్కే గరుడః శ్రీమాన్ కరఞ్జే నీలలోహితః । వసుధారే వసూనాం తు ని
వాసః పరికీర్తితః ॥ ౫ ॥ రత్నధారే గిరివరే సప్తర్షీణాం మహాత్మనామ్ । సప్తస్థానా
ని పుణ్యాని సిద్ధావాసయుతాని చ ॥ ౬ ॥ మహత్ప్రజాపతేః స్థానమేకశృఙ్గే నగోత్తమే। గజ
శైలే తు దుర్గాద్యాస్సుమేధే వసవస్తథా॥ ౭ ॥ ఆదిత్యాశ్చ తథా రుద్రాః కృతావాసా స్త
థాశ్వినౌ। అశీతి ర్దేవపుర్యస్తు హేమకక్షే నగోత్తమే ॥ ౮ ॥ సునీలే రక్షసాం వాసాః పఞ్చ
కోటిశతాని చ। పఞ్చకూటే పురాణ్యాసన్ పఞ్చకోటిప్రమాణతః ॥ ౯ ॥ శతశృఙ్గే పురశతం
యక్షాణామమితౌజసామ్। తామ్రాభే కాద్రవేయాణాం విశాఖే తు గుహస్య వై ॥ ౧౦ ॥
శ్వేతోదరే మునిశ్రేష్ఠాస్సుపర్ణస్య మహాత్మనః । పిశాచకే కుబేరస్య హరికూటే హరే
ర్గృహమ్ ॥ ౧౧ ॥ కుముదే కిన్నరావాసస్త్వఞ్జనే చారణాలయః । కృష్ణే గన్ధర్వనిల
యః పాణ్డరే పురసప్తకమ్ ॥ ౧౨ ॥ విద్యాధరాణాం విప్రేన్ద్రా విశ్వభోగసమన్వితమ్।
సహస్రశిఖరే శైలే దైత్యానాముగ్రకర్మణామ్ ॥ ౧౩ ॥ పురాణాం వై సహస్రాణి స
ప్తశక్రారిణాం ద్విజాః । ముకుటే పన్నగావాసః పుష్పకేతౌ మునీశ్వరాః ॥ ౧౪ ॥
వైవస్వతస్య సోమస్య వాయోర్నాగాధిపస్య చ। తక్షకే చైవ శైలేన్ద్రే చత్వార్యాయ
తనాని చ ॥ ౧౫ ॥ బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణురుద్రాణాం గుహస్య చ మహాత్మనః । కుబేరస్య చ
సోమస్య తథాన్యేషాం మహాత్మనామ్ ॥ ౧౬ ॥ సన్త్యాయతనముఖ్యాని మర్యాదాప
ర్వతేష్వపి । శ్రీకణ్ఠాద్రిగుహావాసీ సర్వావాసస్సహోమయా ॥ ౧౭ ॥ శ్రీకణ్ఠస్యా
ధిపత్యం వై సర్వదేవేశ్వరస్య చ । అణ్డస్యాస్య ప్రవృత్తిస్తు శ్రీకణ్ఠేన న సంశయః ॥ ౧౮ ॥
అనన్తేశాదయస్త్వేవం ప్రత్యేకం చాణ్డపాలకాః । చక్రవర్తిన ఇత్యుక్తాస్తతో విద్యేశ్వ
రాస్త్విహ ॥ ౧౯ ॥ శ్రీకణ్ఠాధిష్ఠితాన్యత్ర స్థానాని చ సమాసతః । మర్యాదాపర్వతే

ప్వద్యశ్శృణ్వంతుప్రవదామ్యహమ్ ॥ ౨౦ ॥ శ్రీకణ్ఠాధిష్ఠితంవిశ్వంచరాచరమిదంజ
గత్ । కాలాగ్నిశివపర్యన్తంకథంవక్ష్యేసవిస్తరమ్ ॥ ౨౧ ॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశే భువనవిన్యాసోద్దే
శస్థానవర్ణనంనామపఞ్చాశోఽధ్యాయః.

॥ దేవకూటాదిపర్వతేష్వీశ్వరాలయాదివర్ణనమ్. ॥

సూతః॥ దేవకూటేగిరౌమధ్యేమహాకూటేసుశోభనే । హేమవైడూర్యమా
ణిక్యనీలగోమేదకాన్తిభిః॥౧॥తథాన్యైర్మణిముఖ్యైశ్చనిర్మితేనిర్మలేశుభే। శాఖాశతస
హస్రాఢ్యైస్సర్వద్రుమవిభూషితే ॥ ౨ ॥ చమ్పకాశోకపున్నాగవకుళాసనమణ్డితే ।
పారిజాతకసమ్పూర్ణేనానాపక్షిసమాకులే ॥ ౩ ॥ నైకధాతుశతైశ్చిత్రేవిచిత్రకుసు
మోజ్జ్వలే । నితమ్బపుష్పసాలమ్బైర్నైకసత్త్వగణాన్వితే ॥ ౪ ॥ విమలస్వాదుపానీ
యైర్నైకప్రస్రవణైర్యుతే । నిర్ఝరైఃకుసుమాకీర్ణైరనేకైశ్చవిభూషితే ॥ ౫ ॥ పుష్ప
ధూతవహాభిశ్చస్రవన్తీభిరలఙ్కృతే।స్నిగ్ధవర్ణంమహామూలమనేకస్కన్ధపాదపమ్॥
రమ్యంహ్యవిరళచ్ఛాయందశయోజనమణ్డలమ్। తత్రభూతవటన్నామనానాభూతగ
ణాలయమ్॥౭॥మహాదేవస్యదేవస్యశఙ్కరస్యమహాత్మనః । దీప్తమాయతనంతత్రమ
హామణివిభూషితమ్॥౮॥ హేమప్రాకారసంయుక్తంమణితోరణమణ్డితమ్ । స్ఫాటి
కైశ్చవిచిత్రైశ్చగోపురైశ్చసమన్వితమ్ ॥ ౯ ॥ సింహాసనైర్మణిమయైశ్శుభాస్త
రణసంయుతైః । కృతావితస్తతస్సమ్యక్ఛర్వేణాధిష్ఠితైశ్శుభైః ॥ ౧౦ ॥ తమాలమా
లచిత్రైశ్చనానావర్ణైర్గృహోత్తమైః।మణ్డపైస్సువిచిత్రైస్తుస్ఫాటికస్తమ్భసంయు
తైః॥ ౧౧ ॥ సంయుతంసర్వభూతేన్ద్రైశ్చబ్రహ్మేన్ద్రోపేన్ద్రపూజితైః । వరాహ
గజసింహర్క్షశార్దూలశరభాననైః॥ ౧౨ ॥ గృధ్రోలూకముఖైశ్చాన్యైర్మృగోష్ట్రా
జముఖైరపి।ప్రమథైర్వివిధైస్స్థూలైర్గిరికూటోపమైశ్శుభైః॥౧౩॥కరాళైర్హరికేశైశ్చ
రోమశైశ్చమహాభుజైః। నానావర్ణాకృతిధరైర్నానాసంస్థానసంస్థితైః॥దీప్తాస్యై
ర్దీప్తచరితైర్నన్దీశ్వరముఖైశ్శుభైః । బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణుసఙ్కాశైరణిమాదిసమన్వి
తైః ॥ ౧౫ ॥ అశూన్యమమరైర్నిత్యంమహాపారిషదైస్తథా।తత్రభూతపతేర్దేవాః
పూజాంనిత్యంప్రయుఞ్జతే॥ ౧౬॥ ఝర్ఝరైశ్శఙ్ఖపటహైర్భేరీడిణ్డిమగోముఖైః । లలి
తావసితోద్గీతైర్నృత్తవల్గితగర్జితైః ॥ ౧౭ ॥ సమ్పూజితోమహాదేవశ్శఙ్కరఃపర
మేశ్వరః। సిద్ధర్షిదేవగన్ధర్వైర్బ్రహ్మణాచమహాత్మనా ॥ ౧౮ ॥ ఉపేన్ద్రప్రముఖై
శ్చాన్యైఃపూజితస్తత్రశఙ్కరః।విభక్తచారుశిఖరంయత్రతచ్ఛఙ్ఖవర్చసమ్॥ ౧౯॥
కైలాసోయత్రరాజస్యకుబేరస్యమహాత్మనః। నివాసఃకోటియక్షాణాంతథాన్యేషాం

మహాత్మనామ్ ॥ ౨౦ ॥ తత్రాపి దేవదేవస్య భవస్యాయతనం మహత్ । తస్మిన్నాయతనే సోమస్సదాస్తే సగణో హరః ॥ ౨౧ ॥ యత్ర మన్దాకినీ నామ నళినీ విపులోదకా। సువర్ణమణిసోపానా కుబేరశిఖరే శుభే ॥ ౨౨ ॥ జామ్బూనదమయైః పద్మైర్గన్ధస్పర్శగుణాన్వితైః । నీలవైడూర్యపత్రైశ్చ గన్ధోపేతైర్మహోత్పలైః ॥ ౨౩ ॥ తథా కుముదఖణ్డైశ్చ మహాపద్మైరలఙ్కృతా। యక్షకిన్నరనారీభిరప్సరోభిశ్చ సేవితా॥ ౨౪॥ దేవదానవగన్ధర్వైర్యక్షరాక్షసకిన్నరైః । ఉపస్పృష్టజలా పుణ్యా నదీ మన్దాకినీ శుభా॥ తస్యాశ్చోత్తరపార్శ్వే తు భవస్యాయతనం మహత్ । వైడూర్యమణిసఙ్కాశం తత్రాస్తే శఙ్కరోఽవ్యయః ॥ ౨౬ ॥ ద్విజాః కనకనన్దాయాస్తీరే వై పూర్వదక్షిణే । వనం ద్విజసహస్రాఢ్యం మృగపక్షిసమాకులమ్ ॥ ౨౭ ॥ తత్రాపి సగణస్సామ్బః క్రీడతే ద్రిసమే గృహే । నన్దాయాః పశ్చిమే తీరే కిఞ్చిద్వై దక్షిణాశ్రితే ॥ ౨౮ ॥ పురం రుద్రపురీ నామ నానాప్రాసాదసఙ్కులమ్ । తత్రాపి శతధా కృత్వా స్వాత్మానం చామ్బయా సహ ॥ ౨౯ ॥ క్రీడతే సగణశ్శర్వస్తచ్ఛివాలయముచ్యతే । ఏవం శతసహస్రాణి శర్వస్యాయతనాని తు ॥ ౩౦ ॥ ప్రతిద్వీపే మునిశ్రేష్ఠాః పర్వతేషు వనేషు చ । నదీనదతటాకానాం తీరేష్వర్ణవసన్ధిషు ॥ ౩౧ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశే దేవకూటాదిపర్వతేష్వీశ్వరాలయాది వర్ణనం నామ ఏకపఞ్చాశోఽధ్యాయః

నవవర్షానువర్తినాం వర్ణాయుర్భోజనాదికథనమ్.

సూతః ॥ నద్యశ్చ బహవః ప్రోక్తాస్సదా బహుజలాశ్శుభాః । సరోవరేభ్యస్సమ్భూతా హ్యసఙ్ఖ్యాతా ద్విజోత్తమాః ॥ ౧ ॥ ప్రాఙ్ముఖా దక్షిణాస్యాస్తు చోత్తరప్రభవాశ్శుభాః । పశ్చిమాగ్రాః పవిత్రాస్తు ప్రతివర్షం ప్రకీర్తితాః ॥ ౨ ॥ ఆకాశామ్భోనిధిర్యోఽసౌ సోమ ఇత్యభిధీయతే । ఆధారస్సర్వభూతానాం దేవానామమృతాకరః॥ అస్మాత్ప్రవృత్తా పుణ్యోదా నదీ త్వాకాశగామినీ । సప్తమేనానిలపథా ప్రవృత్తా చామృతోదకా॥ ౪॥ సా జ్యోతీంష్యనువర్తన్తీ జ్యోతిర్గణనిషేవితా। తారాకోటిసహస్రాణాం నభసశ్చ సమాయుతా ॥ ౫ ॥ పరివర్తత్యహరహర్యథా సోమస్తథైవ సా। చత్వార్యశీతిశ్చ తథా సహస్రాణాం సముచ్ఛ్రితః॥౬॥ యోజనానాం గిరేర్మేరుశ్శ్రీకణ్ఠాక్రీడకోమలః । తత్రాసీనో యతస్సర్వస్సామ్బస్సహ గణేశ్వరైః ॥ ౭ ॥ క్రీడతే సుచిరం కాలం తస్మాత్పుణ్యజలా శివా । గిరిం మేరుం నదీ పుణ్యా సా ప్రయాతి ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౮ ॥ విభజ్యమానసలిలా సా జవేనానిలేన చ । మేరోరన్తరకూటేషు నిపాత చతుర్ష్వపి ॥ ౯ ॥ సమన్తాత్సమతిక్రమ్య సర్వాద్రీన్ప్రవిభాగశః। నియోగాద్దే

వదేవస్యప్రవిష్టాసామహార్ణవమ్ ॥ ౧౦ ॥ అస్యావినిర్గతానద్యశ్శతశోథసహస్రశః।
సర్వద్వీపాద్రివర్షేషుబహవఃపరికీర్తితాః ॥ ౧౧ ॥ క్షుద్రనద్యస్త్వసఙ్ఖ్యాతాగఙ్గా
యద్గాఙ్గతాప్బరాత్ । కేతుమాలేనరాఃకలాస్సర్వేపనసభోజనాః ॥ ౧౨ ॥ స్త్రి
యశ్చోత్పలవర్ణాభాజీవితంచాయుతంస్మృతమ్ । భద్రాశ్వేశుక్లవర్ణాశ్చస్త్రియశ్చ
న్ద్రాంశుసన్నిభాః ॥ ౧౩ ॥ కాలామ్రభోజనాస్సర్వేనిరాతఙ్కారతిప్రియాః । దశ
వర్షసహస్రాణిజీవన్తిశివభావితాః ॥ ౧౪ ॥ హిరణ్మయాఇవాత్యర్థమీశ్వరార్పితచే
తసః । తథారమణకేజీవాన్యగ్రోధఫలభోజనాః ॥ ౧౫॥ దశవర్షసహస్రాణిశతాని
దశపఞ్చచ । జీవన్తిశుక్లాస్తేసర్వేశివధ్యానపరాయణాః ॥ ౧౬ ॥ హైరణ్మయామ
హాభాగాహిరణ్మయవనాశ్రయాః। ఏకాదశసహస్రాణిశతానిదశపఞ్చచ ॥ ౧౭॥ వ
ర్షాణాంతత్రజీవన్తిఅశ్వత్థాశనజీవనాః । హిరణ్మయాఇవాత్యర్థమీశ్వరార్పితచేత
సాః ॥ ౧౮ ॥ కురువర్షేషుకురవస్స్వర్గలోకాత్పరిచ్యుతాః । సర్వేమైథునజాతా
శ్చక్షీరిణఃక్షీరభోజనాః ॥ ౧౯ ॥ అన్యోన్యమనురక్తాశ్చచక్రవాకసధర్మిణః । అనా
మయాహ్యశోకాశ్చనిత్యంసుఖనిషేవిణః ॥ ౨౦ ॥ త్రయోదశసహస్రాణిశతాని
దశపఞ్చచ । జీవన్తితేమహావీర్యానచాన్యస్త్రీనిషేవిణః ॥ ౨౧ ॥ సహైవమరణం
తేషాంకురూణాంస్వర్గవాసినామ్ । హృష్టానాంసుప్రవృద్ధానాంసర్వాన్నామృతభో
జినామ్ ॥ ౨౨ ॥ సదానుచన్ద్రకాన్తానాంసదాయౌవనశాలినామ్ । శ్యామాఙ్గా
నాంసదాసర్వభూషణాస్పదదేహినామ్ ॥ ౨౩ ॥ జమ్బూద్వీపేతుతత్రాపికురువ
ర్షంసుశోభనమ్। తత్రచన్ద్రప్రభంశమ్భోర్విమానంచన్ద్రమాలినః॥౨౪॥వర్షేతుభార
తేమర్త్యాఃపుణ్యాఃకర్మవశాయుషః । శతాయుషస్సమాఖ్యాతానానావర్ణాల్పదేహి
నః ॥ ౨౫ ॥ నానాదేవార్చనేయుక్తానానాకర్మఫలాశినః । నానాజ్ఞానార్థసమ్ప
న్నాదుర్బలాశ్చాల్పభోగినః ॥ ౨౬ ॥ ఇన్ద్రద్వీపేతథాకేచిత్తథైవచకశేరుకే ।
తామ్రద్వీపంగతాఃకేచిత్కేచిద్దేశంగభస్తిమత్ ॥ ౨౭ ॥ నాగద్వీపంతథాసౌమ్యం
గాన్ధర్వంవారుణంగతాః । కేచిన్మ్లేచ్ఛాఃపులిన్దాశ్చనానాజాతిసముద్భవాః ॥ ౨౮ ॥
పూర్వేకిరాతాస్తస్యాన్తేపశ్చిమేయవనాస్స్మృతాః। బ్రాహ్మణాఃక్షత్రియావైశ్యా
మధ్యేశూద్రాశ్చసర్వశః ॥ ౨౯ ॥ ఇజ్యాయుద్ధవణిజ్యాభిర్వర్తయన్తోవ్యవస్థితాః ।
తేషాంసంవ్యవహారోయంవర్తతేత్రపరస్పరమ్ ॥ ౩౦ ॥ ధర్మార్థకామసంయుక్తోవ
ర్ణానాంతుస్వకర్మసు । సఙ్కల్పశ్చాభిమానశ్చఆశ్రమాణాంయథావిధి ॥ ౩౧ ॥ ఇ
హస్వర్గాపవర్గార్థంప్రవృత్తిర్యత్రమానుషీ। తేషాంచయుగకర్మాణినాన్యత్రమునిపుఙ్గ
వాః॥౩౨॥దశవర్షసహస్రాణిస్థితిఃకిమ్పురుషేనృణామ్। సువర్ణవర్ణాశ్చనరాఃస్త్రియ
శ్చాప్సరసోపమాః ॥ ౩౩ ॥ అనామయాహ్యశోకాశ్చసర్వేతేశివభావితాః । శుద్ధ
సత్త్వాశ్చహేమాభాస్సదారాఃప్లక్షభోజనాః ॥ ౩౪ ॥ మహారజతసఙ్కాశాహ

రివర్షేపిమానవాః । దేవలోకాచ్చ్యుతాస్సర్వే దేవాకారాశ్చసర్వశః ॥ ౩౫ ॥ హారంయజన్తివిశ్వేశంపిబన్తీక్షురసంశుభమ్ । నజరాబాధతే తేనచజీర్యన్తితే నరాః ॥ ౩౬ ॥ దశవర్షసహస్రాణితత్రజీవన్తిమానవాః । మధ్యమంయన్మయా ప్రోక్తంనామ్నావర్షమిలావృతమ్ ॥ ౩౭ ॥ నతత్రసూర్యస్తపతినతేజీర్యన్తిమానవాః । చన్ద్రసూర్యౌననక్షత్రంనప్రకాశమిలావృతే ॥ ౩౮ ॥ పద్మప్రభాఃపద్మముఖాఃపద్మపత్రనిభేక్షణాః । పద్మపత్రసుగన్ధాశ్చజాయన్తేభవభావితాః ॥ ౩౯ ॥ జమ్బూఫలరసాహారాహ్యనిష్యన్దాస్సుగన్ధినః । దేవలోకాగతాస్తత్రజాయన్తేత్వజరామరాః ॥ ౪౦ ॥ త్రయోదశసహస్రాణివర్షాణాం తేనరోత్తమాః। ఆయుఃప్రమాణంజీవన్తివర్షేదివ్యేత్విలావృతే ॥ ౪౧ ॥ జమ్బూఫలరసంపీత్వానజరాబాధతేత్విమాన్ । నక్షుధానక్లమశ్చాపినజనోన్మృత్యుమాంస్తథా ॥ ౪౨ ॥ తత్రజామ్బూనదంనామకనకం దేవభూషణమ్ । ఇన్ద్రగోపప్రతీకాశంజాయతేభాస్వరంతుతత్ ॥ ఏవంమయాసమాఖ్యాతానవవర్షానువర్తినః । వర్ణాయుర్భోజనాద్యానిసఙ్క్షిప్యనతువిస్తరాత్ ॥ ౪౪ ॥ హేమకూటేతుగన్ధర్వావిజ్ఞేయాశ్చాప్సరోగణాః । సర్వేనాగాశ్చనిషధే శేషవాసుకితక్షకాః ॥ ౪౫ ॥ మహాబలాస్త్రయస్త్రింశద్రమన్తేయాజ్ఞికాస్సురాః । నీలేతువైడూర్యమయేసిద్ధాబ్రహ్మర్షయోమలాః ॥ ౪౬ ॥ దైత్యానాందానవానాంచ శ్వేతఃపర్వతఉచ్యతే । శృఙ్గవాన్పర్వతశ్చైవపితౄణాంనిలయశ్శుభః ॥ ౪౭ ॥ హిమవాన్యక్షముఖ్యానాంభూతానామీశ్వరస్యచ । సర్వాద్రిషుమహాదేవోహరిణాబ్రహ్మణావ్యయః ॥ ౪౮ ॥ నన్దినాచగణైశ్చైవవర్షేషుచవనేషుచ। నీలశ్వేతత్రిశృఙ్గేచభగవాన్నీలలోహితః ॥ ౪౯ ॥ సిద్ధైర్దేవైశ్చపితృభిర్దృష్టోనిత్యంవిశేషతః।నీలశ్చవైడూర్యమయశ్శ్వేతశ్శుక్లోహిరణ్మయః॥ ౫౦ ॥మయూరబర్హవర్ణస్తుశాతకుమ్భస్త్రిశృఙ్గవాన్ । ఏతేపర్వతరాజానోజమ్బూద్వీపేవ్యవస్థితాః ॥ ౫౧॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశేనవవర్షానువర్తి
నాంవర్ణాయుర్భోజనాదికథనంనామ ద్విపఞ్చాశోధ్యాయః.

॥ప్లక్షాదిద్వీపేషుపర్వతాదికథనమ్॥

సూతః ॥ ప్లక్షద్వీపాదిద్వీపేషుసప్తసప్తసుపర్వతాః । ఋజ్వాయతాః ప్రతిదిశంనివిష్టావర్షపర్వతాః॥ ౧ ॥ ప్లక్షద్వీపేతువక్ష్యామిసప్తదివ్యాన్మహాచలాన్। గోమేధకోత్రప్రథమోద్వితీయశ్చన్ద్రఉచ్యతే ॥ ౨ ॥ తృతీయోనారదోనామచతుర్థోదున్దుభిస్స్మృతః । పఞ్చమస్సోమకోనామసుమనాష్షష్ఠఉచ్యతే॥ ౩ ॥ సఏవవైభవఃప్రోక్తోవైభ్రాజస్సప్తమస్స్మృతః। సప్తైతేగిరయఃప్రోక్తాఃప్లక్షద్వీపేవిశేషతః ॥ సప్తైవశాల్మలిద్వీపేతాంస్తువక్ష్యామ్యనుక్రమాత్ । కుముదశ్చోత్తమశ్చైవపర్వత

శ్చవలాహకః ॥ ౫ ॥ ద్రోణః కఙ్కశ్చ మహిషః కకుద్మాన్సప్తమస్స్మృతః । కుశద్వీ
పే తు సప్తైవ ద్వీపాశ్చ కులపర్వతాః ॥ ౬ ॥ తాంస్తు సఙ్క్షేపతో వక్ష్యే నామమాత్రేణ
వై క్రమాత్ । విద్రుమః ప్రథమః ప్రోక్తో ద్వితీయో హేమపర్వతః ॥ ౭ ॥ తృతీయో ద్యు
తిమాన్నామ చతుర్థః పుష్పితస్స్మృతః । కుశేశయః పఞ్చమస్తు షష్ఠో హరిగిరిస్స్మృతః ॥
సప్తమో మన్దరశ్శ్రీమాన్మహాదేవనికేతనమ్ । మన్దా ఇతి హ్యపాం నామ మన్దరో ధార
ణాదపామ్ ॥ ౯ ॥ తత్ర సాక్షాద్వృషాఙ్కస్తు విశ్వేశో విమలశ్శివః । సోమస్సనన్దీ భగవా
నాస్తే హేమగృహోత్తమే ॥ ౧౦ ॥ తపసా తోషితః పూర్వం మన్దరేణ మహేశ్వరః ।
అవిముక్తే మహాక్షేత్రే తేలేభే స పరమం వరమ్ ॥ ౧౧ ॥ ప్రార్థితశ్చ మహాదేవో నివాసార్థం
సహోమయా । అవిముక్తాదుపాగమ్య చక్రే వాసం స మన్దరే ॥ ౧౨ ॥ సనన్దీ సగణస్సోమస్తే
నాసౌ తన్న ముఞ్చతి । క్రౌఞ్చద్వీపే తు సప్తైవ క్రౌఞ్చాద్యాః కులపర్వతాః ॥ ౧౩ ॥ క్రౌ
ఞ్చో వామనకః పశ్చాత్తృతీయశ్చాన్ధకారకః । అన్ధకారాత్పరశ్చాపి దివావృన్నామ ప
ర్వతః ॥ దివావృతః పరశ్చాపి వివిన్దో గిరిరుచ్యతే । వివిన్దాత్పరతశ్చాపి పుణ్డరీకో మహాగిరిః ॥
పుణ్డరీకాత్పరశ్చాపి ప్రోచ్యతే దున్దుభిస్స్వనః । ఏతే రత్నమయాస్సప్త క్రౌఞ్చద్వీపస్య ప
ర్వతాః ॥ ౧౬ ॥ శాకద్వీపస్య గిరయస్సప్త తాంస్తు నిబోధత । ఉదయో రైవతశ్చైవ
శ్యామకో మునిసత్తమాః ॥ ౧౭ ॥ రాజతశ్చ గిరిశ్శ్రీమానామ్బికేయస్సుశోభనః ।
ఆమ్బికేయాత్పరో రమ్యస్సర్వౌషధిసమన్వితః ॥ ౧౮ ॥ తథైవ కేసరీత్యుక్తో యతో వా
యుః ప్రజాయతే । పుష్కరే పర్వతశ్శ్రీమానేక ఏవ మహాశిలః ॥ ౧౯ ॥ చిత్రైర్మ
ణిమయైః కూటైశ్శిలాజాలైస్సముచ్ఛ్రితైః । ద్వీపస్య తస్య పూర్వార్ధే చిత్రసానుస్థితో
మహాన్ ॥ ౨౦ ॥ యోజనానాం సహస్రాణి ఊర్ధ్వం పఞ్చాశదుచ్ఛ్రితః । అధశ్చైవ
చతుస్త్రింశత్సహస్రాణి మహాచలః ॥ ౨౧ ॥ ద్వీపస్యార్ధే పరిక్షిప్తః పర్వతో మాన
సోత్తరః । స్థితో వేలాసమీపే తు నవచన్ద్ర ఇవోదితః ॥ ౨౨ ॥ యోజనానాం సహ
స్రాణి ఊర్ధ్వం పఞ్చాశదుచ్ఛ్రితః । తావదేవ తు విస్తీర్ణః పార్శ్వతః పరిమణ్డలః ॥ ౨౩ ॥
స ఏవ ద్వీపపశ్చార్ధే మానసః పృథివీధరః । ఏక ఏవ మహాసానుస్సన్నివేశాద్ద్విధాకృ
తః ॥ ౨౪ ॥ తస్మిన్ద్వీపే స్మృతౌ ద్వౌ తు పుణ్యౌ జనపదౌ శుభౌ । రాజతౌ మానసస్యాథ
పర్వతస్యానుమణ్డలౌ ॥ ౨౫ ॥ మహావీతం తు యద్వర్షం బాహ్యతో మానసస్య తు ।
తస్యైవాభ్యన్తరో యస్తు ధాతకీఖణ్డముచ్యతే ॥ ౨౬ ॥ స్వాదూదకేనోదధినా పుష్క
రః పరివారితః । పుష్కరద్వీపవిస్తారవిస్తీర్ణోऽసౌ సమన్తతః ॥ ౨౭ ॥ విస్తారాన్మణ్డలా
చ్చైవ పుష్కరస్య సమేన తు । ఏవం ద్వీపాస్సముద్రైస్తు సప్త సప్తభిరావృతాః ॥ ౨౮ ॥
ద్వీపస్యానన్తరో యస్తు సముద్రస్సప్తమస్తు వై । ఏవం ద్వీపసముద్రాణాం వృద్ధిర్జ్ఞేయా
పరస్పరమ్ ॥ ౨౯ ॥ పరేణ పుష్కరస్యాథ అనువృత్య స్థితో మహాన్ । స్వాదూదకస
ముద్రస్తు సమన్తాత్పరివేష్ట్య చ ॥ ౩౦ ॥ పరేణ తస్య మహతీ దృశ్యతే లోకసంస్థితిః ।

కాఞ్చనీద్విగుణాభూమిస్సర్వాచైకశిలోపమా ॥ ౩౧ ॥ తస్యాఃపరేణ శైలస్తుమర్యా
దాపరిమణ్డలః । ప్రకాశశ్చాప్రకాశశ్చలోకాలోకస్సఉచ్యతే ॥ ౩౨ ॥ దృశ్యాదృ
శ్యగిరిర్యావత్తావదేషాధరాద్విజాః । యోజనానాంసహస్రాణిదశతస్యోచ్ఛ్రి
యస్స్మృతః ॥ ౩౩ ॥ తావాంశ్చవిస్తరస్తస్యలోకాలోకమహాగిరేః । అర్వాచీనే
తు తస్యార్ధేచరన్తిరవిరశ్మయః ॥ ౩౪ ॥ పరార్ధేతుతమోనిత్యంలోకాలోకస్తతస్స్మృ
తః । ఏవంసఙ్క్షేపతఃప్రోక్తోభూర్లోకస్యతువిస్తరః ॥ ౩౫ ॥ ఆభానోరైవభువస్స్వస్తు
ఆధ్రువాన్మునిసత్తమాః । ఆవహాద్యాఃవిష్టాస్తువాయోరైవసప్తనేమయః ॥ ౩౬ ॥
ఆవహఃప్రవహశ్చైవతతశ్చానువహస్తథా । సంవహోఃవివహశ్చాథతతశ్చో
ర్ధ్వంపరావహః ॥ ౩౭ ॥ ద్విజాఃపరివహశ్చేతివాయోరైవసప్తనేమయః ।
వలాహకాస్తథాభానుశ్చన్ద్రోనక్షత్రరాశయః ॥ ౩౮ ॥ గ్రహాశ్చఋషయస్సప్త
ధ్రువోవిప్రాఃక్రమాదిహ । యోజనానాంమహీపృష్ఠాదూర్ధ్వంపఞ్చదశధ్రువా
త్ ॥ ౩౯ ॥ నియుతాన్యేకనియుతంభూపృష్ఠాద్భానుమణ్డలమ్ । రథష్షోడశసాహ
స్రోభాస్కరస్యతథోపరి ॥ ౪౦ ॥ చతురశీతిసాహస్రోమేరుశ్చోపరిభూతలాత్ ।
కోటియోజనమాత్రస్యమహర్లోకోధ్రువాద్ధ్రువః ॥ ౪౧ ॥ జనలోకోమహర్లోకా
త్తథాకోటిద్వయంద్విజాః । జనలోకాత్తపోలోకశ్చతస్రఃకోటయోమతః ॥ ౪౨ ॥
ప్రాజాపత్యాద్బ్రహ్మలోకఃకోటిషట్కంసృజ్యతు । పుణ్యలోకాస్తుసప్తైతేత్వణ్డే
స్మిన్కథితానివై ॥ ౪౩ ॥ అధస్సప్తతలానాంతునరకాణాంచకోటయః ।మాయాన్తా
శ్చైవఘోరాద్యాహ్యష్టావింశతిరేవతు ॥ ౪౪ ॥ పాపినస్తేషుపచ్యన్తేస్వస్వకర్మాను
రూపతః । అవీచ్యన్తానిసర్వాణిరౌరవాద్యానితేషుచ ॥ ౪౫ ॥ ప్రత్యేకంపఞ్చకాన్యా
హుర్నరకాణివిశేషతః । అణ్డమాదామయాప్రోక్తమణ్డస్యావరణానిచ ॥ ౪౬ ॥ హి
రణ్యగర్భసర్గశ్చప్రసఙ్గాద్బహువిస్తరాత్ । అణ్డానామీదృశానాంతుకోట్యోజ్ఞేయా
స్సహస్రశః ॥ ౪౭ ॥ సర్వగత్వాత్ప్రధానస్యతిర్యగూర్ధ్వమధస్తథా । అణ్డేష్వేతేషు
సర్వేషుభువనానిచతుర్దశ ॥ ౪౮ ॥ ప్రత్యణ్డంద్విజశార్దూలాస్తేషాంహేతుర్మహేశ్వ
రః । అణ్డేషుచాణ్డబాహ్యేషుతథాణ్డావరణేషుచ ॥ ౪౯ ॥ తమోన్తేచతమఃపారేచా
ష్టమూర్తిర్వ్యవస్థితః । అస్యాత్మనోమహేశస్యమహాదేవస్యధీమతః ॥ ౫౦ ॥ అదే
హినస్త్వహోదేహమఖిలంపరమాత్మనః । అస్యాష్టమూర్తేశ్శర్వస్యశివస్యగృహ
మేధినః ॥ ౫౧ ॥ గృహిణీప్రకృతిర్దివ్యాప్రజాశ్చమహదాదయః । పశవఃకిఙ్కరాస్త
స్యసర్వేదేహాభిమానినః ॥ ౫౨ ॥ ఆద్యన్తహీనోభగవాననన్తఃపుమాన్ప్రధానప్ర
ముఖాశ్చసప్త ।ప్రధానమూర్తిస్త్వథషోడశాఙ్గోమహేశ్వరశ్చాష్టతనుస్సఏవ ॥ ౫౩ ॥
ఆజ్ఞాబలాత్తస్యధరాస్థితేహధరాధరావారిధరాస్సముద్రాః । జ్యోతిర్గణశ్శక్రము
ఖాస్సురాశ్చవైమానికాస్స్థావరజఙ్గమాశ్చ ॥ ౫౪ ॥ దృష్ట్వాయతుంలక్షణైర్హీనమీ
శందృష్ట్వాసేన్ద్రాంస్తేకిమేతత్త్వహేతి । యత్తుంగత్వానిశ్చయాత్పావకాద్యాన్క్షి

క్షీణాశ్చభవాన్యత్తతోఽపి॥ ౫౫ ॥ దగ్ధుంతృణంచాపిసనఃశక్నుయత్తుస్వవహ్ని
ర్నశశాకవిప్రాః । వాయుస్తృణంచాలయితుంతథాన్యేస్వాన్స్వాన్స్వభావాన్న
కలామరేన్ద్రాః ॥ ౫౬ ॥ తదాస్వయంవృత్రరిపుస్సురేన్ద్రైస్సురేశ్వరస్సర్వసమృద్ధి
హేతుః । సురేశ్వరంయక్షమువాచకోవాభవానితీత్థంసకుతూహలాత్మా ॥ ౫౭ ॥
తదాహ్యదృశ్యంగతఏవయక్షస్తదామ్బికాహైమవతీశుభాస్యా । ఉమాశుభైరా
భరణైరనేకైస్సుశోభమానాత్వనుచాపిరాసీత్ ॥ ౫౮ ॥ తాంశక్రముఖ్యాబహు
శోభమానాముమామజాంహైమవతీమపృచ్ఛన్ । కిమేతదీశేబహుశోభమానేక్షో
వామ్బికేయక్షవపుశ్చకాస్తి ॥ ౫౯ ॥ నిశమ్యతద్యక్షముమామ్బికాహత్వగోచరశ్చే
తిసురాన్సశక్రాః । ప్రణేమురేనామిభరాజగామినీముమామజాంలోహితశుక్లకృష్ణా
మ్ ॥ ౬౦ ॥ సమ్భావితాసాంసకాలామరేన్ద్రైస్సర్వప్రవృత్తిస్తుసురాసురాణామ్ ।
అహంపురాసర్వస్రీకృతిశ్చపుంసోయక్షస్యచాజ్ఞావశగేత్యథాహ ॥ ౬౧ ॥ తస్మా
ద్ద్విజాస్సర్వమజస్యతస్యనియోగతశ్చాణ్డమభూదజాద్వై । అజశ్చఅణ్డాదఖిలంచత
స్మాజ్జ్యోతిర్గణైర్లోకమజాత్మకంతత్ ॥ ౬౨ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశేష్లతూాది
ద్వీపేషుపర్వతాదికథనంనామత్రిపఞ్చాశోఽధ్యాయః.

జ్యోతిర్గణప్రచారమ్

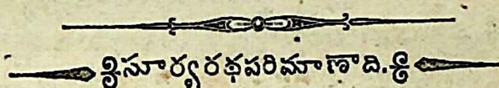
సూతః ॥ జ్యోతిర్గణప్రచారంవైసఙ్క్షేపాద్బ్రవీమ్యహమ్ । దేవక్షేత్రాణి
చాలోక్యగ్రహచారప్రసిద్ధయే ॥ ౧ ॥ మానసోపరిమాహేన్ద్రీప్రాచ్యాంమేరోఃపురీస్థి
తా । దక్షిణేభానుపుత్రస్యవరుణస్యచవారుణీ ॥ ౨ ॥ సౌమ్యేసోమస్యవిపులాతాసు
దిగ్దేవతాస్థితాః । అమరావతీసంయమినీసుఖాచైవవిభాక్రమాత్ ॥ ౩ ॥ లోకపాలో
పరిష్టాత్తుసర్వతోదక్షిణాయనే । కాష్ఠాంగతస్యసూర్యస్యగతిర్యాతాంనిబోధత ॥ ౪ ॥
దక్షిణప్రక్రమేభానుఃక్షిప్తేషురివధావతి । జ్యోతిషాంచక్రమాదాయసతతంపరిగచ్ఛ
తి ॥ ౫ ॥ పురాన్తకోయదాభానుశ్శక్రస్యభవతిప్రభుః । సర్వైస్సాయమనైస్సారో
హ్యుదయోదృశ్యతేద్విజాః ॥ ౬ ॥ సపవసుఖవృత్త్యాంతునిశాన్తస్థఃప్రదృశ్యతే । అస్త
మేతిపునస్సూర్యోవిభాయాంవిశ్వగృగ్విభుః ॥ ౭ ॥ మయాప్రోక్తోమరావత్యాంయ
థాసౌవారితస్కరః । తథాసంయమినీంప్రాప్యసుఖాంచైవవిభాంఖగః ॥ ౮ ॥ య
దాపరాహ్ణస్త్వాగ్నేయ్యాంపూర్వాహ్ణోనైరృతేద్విజాః । తదాత్వపరరాత్రశ్చ
వాయుభాగేసుదారుణః ॥ ౯ ॥ ఈశాన్యాంపూర్వరాత్రస్తుగతిరేషాచసర్వతః ।
ఏవంపుష్కరమధ్యేతుయదాసర్పతివారిపః ॥ ౧౦ ॥ త్రింశాంశకంతుమేదిన్యాం

ముహూర్తేనైవగచ్ఛతి । యోజనానాంముహూర్తస్య ఇమాంసఙ్ఖ్యాంనిబోధ
త ॥ ౧౧ ॥ పూర్ణాశతసహస్రాణామేకత్రింశత్తుసాస్మృతా । పఞ్చాశచ్చతథాన్యా
నిసహస్రాణ్యధికానితు॥ ౧౨॥ మౌహూర్తికీగతిర్హ్యేషాభాస్కరస్యమహాత్మనః । ఏ
తేనగతియోగేనయదాకాష్ఠాంతుదక్షిణామ్॥ ౧౩ ॥ పర్యపృచ్ఛేత్సతజ్ఞోపిసౌమ్యాశాం
చోత్తరేహని । మధ్యేతుపుష్కరస్యాథభ్రమతేదక్షిణాయనే॥౧౪॥ మానసోత్తరశై
లేతుమహాతేజావిభావసుః । మణ్డలానాంశతంపూర్ణంతదశీత్యధికంవిభుః॥౧౫॥ బా
హ్యంచాభ్యన్తరంప్రోక్తముత్తరాయణదక్షిణే । ప్రత్యహంచరతేతానిసూర్యోవై
మణ్డలానితు॥ ౧౬ ॥ కులాలచక్రపర్యన్తోయథాశీఘ్రంప్రవర్తతే । దక్షిణప్రక్రమేదే
వస్తథాశీఘ్రంప్రవర్తతే॥ ౧౭ ॥ తస్మాత్ప్రకృష్టాంభూమింతుకాలేనాల్పేనగచ్ఛతి।
సూర్యోద్వాదశభిశ్శీఘ్రంముహూర్తైర్దక్షిణాయనే॥౧౮ ॥ త్రయోదశార్ధమృక్షాణా
మహ్నాతుచరతేరవిః । ముహూర్తైస్తావదృక్షాణినక్తమష్టాదశైశ్చరన్ ॥ ౧౯॥ కు
లాలచక్రమధ్యంతుయథామన్దంప్రసర్పతి । తథోదగయనేసూర్యస్సర్పతేమన్దవిక్ర
మః ॥ ౨౦॥ తస్మాద్దీర్ఘేణకాలేనభూమిమల్పాంతుగచ్ఛతి।సరథోధిష్ఠితోభానోరాది
త్యైర్మునిభిస్తథా ॥ ౨౧ ॥ గన్ధర్వైరప్సరోభిశ్చగ్రామణీసర్పరాక్షసైః । ప్రదీప
యన్సహస్రాంశురగ్రతఃపృష్ఠతోప్యధః ॥ ౨౨ ॥ ఊర్ధ్వతశ్చకరంత్యక్త్వా
సభాంబ్రాహ్మీమనుత్తమామ్ । అమ్భోభిర్మునిభిస్త్యక్తైస్సన్ధ్యాయాంతునిశాచ
రాః ॥ ౨౩ ॥ హత్వాహత్వాతుసమ్ప్రాప్తాన్బ్రాహ్మణైశ్చరతేరవిః। అష్టా
దశముహూర్తంతుఉత్తరాయణపశ్చిమమ్ ॥ ౨౪ ॥ అహర్భవతితచ్చాపిచరతేమన్ద
విక్రమః । త్రయోదశార్ధమృక్షాణినక్తంద్వాదశభీరవిః ॥ ౨౫ ॥ ముహూర్తైస్తా
వదృక్షాణిదివాష్టాదశభిశ్చరన్ । తతోమన్దతరంనాభ్యాంచక్రంభ్రమతివైక్రమాత్॥
మృత్పిణ్డఇవమధ్యస్థోధ్రువోభ్రమతివైతథా। త్రింశన్ముహూర్తైరేవాహురహోరా
త్రంపురావిదః ॥ ౨౭ ॥ ఉభయోఃకాష్ఠయోర్మధ్యేభ్రమతోమణ్డలానితు । కులా
లచక్రనాభిస్తుయథాతత్రైవవర్తతే ॥ ౨౮ ॥ ధ్రువస్తదైవవిజ్ఞేయస్తత్రైవపరివర్త
తే । ఔత్తానపాదోభ్రమతిగ్రహైస్సార్ధంగ్రహాగ్రణీః ॥ ౨౯ ॥ గణోమునిజ్యోతి
షాంతుమనసాతస్యసర్పతి । అధిష్ఠితఃపునస్తేనభానుస్త్వాదాయతిష్ఠతి ॥ ౩౦ ॥
కిరణైస్సర్వగస్తోయందేవోవైససమీరణః । ఔత్తానపాదస్యసదాధ్రువత్వంవైప్ర
సాదతః ॥ ౩౧॥విష్ణోరౌత్తానపాదేనచాప్తంతాతస్యహేతునా । ఆపఃపీతాస్తుసూర్యే
ణక్రమన్తేశశినఃక్రమాత్ ॥౩౨॥ నిశాకరాన్నిస్రవన్తేజీమూతాస్స్ర్యపఃక్రమాత్ ।
బృన్దంజలముచాంచైవశ్వసనేనాభితాడితమ్॥ ౩౩ ॥ త్యామయాంవృష్టింవిసృజతేభా
సయత్తేనభాస్కరః । తోయస్యనాస్తివైనాశస్తదైవపరివర్తతే ॥ ౩౪ ॥ హితా
యసర్వజన్తూనాంగతిశ్శర్వేణనిర్మితా । భూర్భువస్స్వస్తథావ్యాప్యాహ్యన్నంచా
మృతమేవచ ॥ ౩౫ ॥ ప్రాణావైజగతామాపోభూతానిభువనానిచ । బహునాత్ర

కిముక్తేనచరాచరమిదంజగత్ ॥ ౩౬॥ అపాంశివస్యభగవానాధిపత్యేవ్యవస్థితః।
అపాంత్వధిపతిర్దేవోభవఇత్యేవకీర్తితః॥ ౩౭ ॥ భవాత్మకంజగత్సర్వమితికించే
హచాద్భుతమ్।నారాయణత్వందేవస్యహరేశ్చాద్భిఃకృతంవిభోః॥౩౮॥ జగతామా
లయోవిష్ణుస్త్వాపస్తస్యాలయానితు । దండహ్యమానేషుచరాచరేషుగోధూమభూ
తాస్త్వథనిష్క్రమన్తి॥౩౯॥ యాయాఊర్ధ్వంమారుతేనేరితావైతాస్తాస్త్వభ్రా
ణ్యగ్నినావాయునాచ।అతోధూమాగ్నివాతానాంసంయోగస్త్వభ్రముచ్యతే॥౪౦॥
వారీణివర్షతీత్యభ్రమభ్రస్యేశస్సహస్రదృక్।యజ్ఞధూమోద్భవంచాపిద్విజానాం
హితకృత్సదా॥౪౧॥దావాగ్నిధూమసమ్భూతమభ్రంవనహితంస్మృతమ్। మృతధూ
మోద్భవంత్వభ్రమశుభాయభవిష్యతి।౪౨॥ అభిచారాగ్నిధూమోత్థంభూతనాశా
యవైద్విజాః। ఏవంధూమవిశేషేణజగతాంవైహితాహితమ్॥౪౩॥తస్మాదాచ్ఛాద
యేద్ధూమమభిచారకృతంనరః।అనాచ్ఛాద్యద్విజఃకుర్యాద్ధూమంయశ్చాభిచారికమ్॥
ఏవముద్దిశ్యలోకస్యక్షయకృచ్చభవిష్యతి। అపాంనిధానంజీమూతాష్షణ్మాసాన్హిసు
వ్రతాః॥ వర్షయన్త్యేవజగతాంహితాయపవనాజ్ఞయా। స్తనితంచేహవాయవ్యంవై
ద్యుతంపావకోద్భవమ్॥౪౬॥ త్రిధాతేషామిహోత్పత్తిరభ్రాణాంమునిపుఙ్గవాః।న
భ్రశ్యన్తియతోభ్రాణిమేఘనాన్మేఘఉచ్యతే॥౪౭ ॥ కాష్ఠావాహ్నాశ్చవైరిఞ్చాశ్చైకప
క్షాశ్చైవపృథగ్విధాః।ఆజ్యానాంకాష్ఠసంయోగాదగ్నేర్ధూమఃప్రవర్తితః॥౪౮॥ద్వి
తీయానాంచసమ్భూతిర్విరిఞ్చోచ్ఛ్వాసవాయునా। భూభృతాంత్వథపక్షైస్తుమఘ
వచ్ఛేదితైస్తతః ॥ ౪౯ ॥ వాహ్నేయాస్త్వథజీమూతాస్త్వావహస్థానగాశ్శుభాః।
విరిఞ్చోచ్ఛ్వాసజాస్సర్వేప్రవహస్కన్ధజాస్తతః॥౫౦॥పక్షజాఃపుష్కరాద్యాశ్చవర్ష
న్తిచయదాజలమ్ । మూకాస్సుశబ్దదుష్టాశాస్త్వైతైఃకృత్యంయథాక్రమమ్ ॥ ౫౧ ॥
క్షౌమవృష్టిప్రదాదీర్ఘకాలంశీతసమీరిణః। జీవకాశ్చతథాక్షీణావిద్యుధ్వనివివర్జితాః॥
తిష్ఠన్త్యాక్రోశమాత్రేతుధరాపృష్ఠాదితస్తతః । అర్ధక్రోశేతుసర్వేవైజీమూతాగిరి
వాసినః॥ ౫౩ ॥ మేఘాయోజనమాత్రంతుసాధ్యత్వాద్బహుతోయదాః । ధరాపృ
ష్ఠాద్ద్విజాఃక్షౌమ్యాయాంవిద్యుద్గణసమన్వితాః ॥ ౫౪ ॥ తేషాంతేషాంవృష్టిసర్గం
త్రేధాకథితమత్రతు । పక్షజాఃకల్పజాస్సర్వేపర్వతానాంమహత్తమాః ॥ ౫౫ ॥
కల్పాన్తేతేచవర్షన్తిరాత్రౌనాశాయశారదాః । పక్షజాఃపుష్కరాద్యాశ్చవర్ష
న్తిచయదాజలమ్ ॥ ౫౬ ॥ తదార్ణవమభూత్సర్వంతత్రశేతేశశీశ్వరః । ఆగ్నేయా
నాంశ్వాసజానాంపక్షజానాంద్విజర్షభాః॥౫౭॥జలదానాంసదాధూమోహ్యాప్యా
యనఇతిస్మృతః। పౌణ్డ్రాస్తువిషయస్సర్వావిద్యుతాశ్శీతసస్యదాః ॥ ౫౮ ॥ పుణ్డ్రి
దేశేషుపతితానాగానాంశీకరాహిమాః । గాఙ్గాగఙ్గామ్బుసమ్భూతాఃపర్జన్యేనప
రావహైః ॥ ౫౯ ॥ నగానాంచనదీనాంచదిగ్గజానాంసమాకులమ్ । మేఘా
నాంచపృథగ్భూతంజలంప్రాయాదగాదగమ్॥ ౬౦॥ పరావహోయశ్శ్వసనశ్చ

నయత్యమ్బుశౌగురుమ్ । మేనాపతిమతిక్రమ్య వృష్టిశేషం ద్విజాః పరమ్ ॥ ౬౧ ॥ అ
భ్యేతి భారతే వర్షే త్వపరాన్తవివృద్ధయే । వృష్టయః కథితా హ్యద్య ద్విధా వస్తువివృద్ధ
యే॥౬౨॥ స్వస్థద్వయస్య సఙ్క్షేపాత్ప్రబ్రవీమి యథామతి। స్రష్టా భానుర్మహాతేజా వృ
ష్టీనాం విశ్వదృగ్విభుః ॥ ౬౩ ॥ సోపి సాక్షాద్ద్విజశ్రేష్ఠాశ్చేశానః పరమశ్శివః । స
ఏవ తేజస్త్వోజస్తు బలం విప్రా యశస్స్వయమ్॥౬౪॥ చక్షుశ్శ్రోత్రం మనో మృత్యురా
త్మా మన్యుర్విదిగ్దిశః । సత్యంఋతం తథా వాయురమ్బరం ఖచరశ్చ సః ॥ ౬౫ ॥
లోకపాలో హరిర్బ్రహ్మా రుద్రస్సాక్షాన్మహేశ్వరః । సహస్రకిరణశ్శ్రీమానష్టమూ
ర్తిస్సుమఙ్గళః ॥ ౬౬ ॥ అర్ధనారీవపుస్సాక్షాత్త్రినేత్రస్త్రిదశాధిపః । అస్యైవేహ
ప్రసాదాత్తు వృష్టిర్నానా భవద్ద్విజాః ॥ ౬౭ ॥ సహస్రగుణముత్స్రష్టుమాదత్తే కిరణై
ర్జలమ్ । జలస్య నాశో వృద్ధిర్వా నాస్త్యేవాత్ర విచారతః॥౬౮ ॥ ధ్రువేణాధిష్ఠితో వా
యుర్వృష్టిం సంహరతే పునః। గ్రహాన్నిసృత్య సూర్యాత్తు కృత్స్నే నక్షత్రమణ్డలే ॥ ౬౯॥
చారస్యాన్తే విశత్యర్కే ధ్రువేణ సమధిష్ఠితా । సిఞ్చన్త్యద్భిస్తస్య జాలం పవనప్రేరి
తా ఘనాః ॥ ౬౯౪ ॥ * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే జ్యోతిశ్చక్రే సూర్యగత్యాది
కథనం నామ చతుఃపఞ్చాశోధ్యాయః.

శ్రీసూర్యరథపరిమాణాది.

సూతః ॥ సౌరం సఙ్క్షేపతో వక్ష్యే రథం శశిన ఏవ చ । గ్రహాణామితరేషాం చ
యథా గచ్ఛతి చామ్బుపః ॥ ౧ ॥ సౌరస్తు బ్రహ్మణా సృష్టో రథస్త్వర్థవశేన సః । సంవ
త్సరస్యావయవైః కల్పితశ్చ ద్విజర్షభాః ॥ ౨ ॥ త్రినాభినా తు చక్రేణ పఞ్చారేణ సమన్వి
తః । సౌవర్ణస్సర్వదేవానామావాసో భాస్కరస్య తు ॥ ౩ ॥ నవయోజనసాహస్రో
విస్తారాయామతస్స్మృతః । ద్విగుణోపి రథోపస్థాదీషాదణ్డః ప్రమాణతః ॥ ౪ ॥ అస
ఙ్గైస్తు హయైర్యుక్తో యతశ్చక్రం తతస్స్థితైః । వాజినస్తస్య వై సప్తచ్ఛన్దోభిర్నిర్మితాస్తు
తే ॥ ౫ ॥ చక్రపక్షే నిబద్ధాస్తు ధ్రువే చాక్షస్సమర్పితః । సహాశ్వచక్రో భ్రమతే స
హాక్షో భ్రమతే ధ్రువః॥ ౬ ॥ అక్షస్సహైకచక్రేణ భ్రమతే సౌ ధ్రువేరితః । ప్రేర
కో జ్యోతిషాం ధీమాన్ధ్రువో వై వాతరశ్మిభిః ॥ ౭ ॥ యుగాక్షకోటిసమ్బద్ధౌ ద్వౌ రశ్మీ
స్యన్దనస్య తు । ధ్రువేణ భ్రమతే రశ్మిర్నిబద్ధస్స యుగాక్షయోః॥ ౮ ॥ భ్రమతో మణ్డ
లాని స్యుః ఖేచరస్య రథస్య తు । యుగాక్షకోటీ తే తస్య దక్షిణే స్యన్దనస్య హి ॥ ౯ ॥
ధ్రువేణ ప్రగృహీతే వై విచక్రాశ్వే చ రజ్జుభిః । భ్రమన్తమనుగచ్ఛన్తి ధ్రువం రశ్మీ చ
తావుభౌ ॥ ౧౦ ॥ యుగాక్షకోటిస్త్వేతస్య వాతోర్మి స్యన్దనస్య తు । కీలే సక్తా య
థా రజ్జుర్భ్రమతే సర్వతోదిశమ్ ॥ ౧౧ ॥ భ్రామ్యతస్తస్య రశ్మీ తు మణ్డలేషూత్తరా

యణే । వర్ధతే దక్షిణే చైవ భ్రమతో మణ్డలాని తు ॥ ౧౨ ॥ ఆకృష్యేతే యదా తే వై
ధ్రువేణాధిష్ఠితౌ తదా । అభ్యన్తరస్థస్సూర్యోఽథ భ్రమతే మణ్డలాని తు ॥ ౧౩ ॥
అశీతిమణ్డలశతం కాష్ఠయోరన్తరం ద్వయోః । ధ్రువేణ ముచ్యమానాభ్యాం రశ్మిభ్యాం
పునరేవ తు ॥ ౧౪ ॥ తథైవ బాహ్యతస్సూర్యో భ్రమతే మణ్డలాని తు । ఉద్వేష్టయ
న్స వేగేన మణ్డలాని తు గచ్ఛతి ॥ ౧౫ ॥ దేవాశ్చైవ తథా నిత్యం మునయశ్చ దివాని
శమ్ । యజన్తి సతతం దేవం భాస్కరం భవమీశ్వరమ్ ॥ ౧౬ ॥ స రథోఽధిష్ఠితో దేవై
రాదిత్యైర్మునిభిస్తథా । గన్ధర్వైరప్సరోభిశ్చ గ్రామణీసర్పరాక్షసైః ॥ ౧౭ ॥ ఏతే
వసన్తి వై సూర్యే ద్వౌ ద్వౌ మాసౌ క్రమేణ తు । ఆప్యాయయన్తి చాదిత్యం తేజోభిర్భా
స్కరం శివమ్ ॥ ౧౮ ॥ గ్రథితైస్స్వైర్వచోభిస్తు స్తువన్తి మునయో రవిమ్ । గన్ధర్వాప్స
రసశ్చైవ నృత్యగేయైరుపాసతే ॥ ౧౯ ॥ గ్రామణీయక్షభూతాని కుర్వతేఽభీషుస
ఙ్గ్రహమ్ । సర్పా వహన్తి వై సూర్యం యాతుధానానుయాన్తి చ ॥ ౨౦ ॥ వాలఖి
ల్యా నయన్త్యస్తం పరివార్యోదయాద్రవిమ్ । ఇత్యేతే వై వసన్తీహ ద్వౌ ద్వౌ మాసౌ
దివాకరే ॥ ౨౧ ॥ మధుశ్చ మాధవశ్చైవ శుక్రశ్చ శుచిరేవ చ । నభో నభస్యౌ విప్రే
న్ద్రా ఇషశ్చోర్జస్తథైవ చ ॥ ౨౨ ॥ సహస్సహస్యౌ చ తథా తపస్యశ్చ తపః పునః । ఏతే
ద్వాదశ మాసాస్తు వర్షం వై మానుషం ద్విజాః ॥ ౨౩ ॥ వాసన్తికస్తథా గ్రైష్మశ్శుభో
వై వార్షికస్తథా । శారదశ్చ హిమశ్చైవ శైశిరో ఋతవస్స్మృతాః ॥ ౨౪ ॥ ధాతార్య
మా చ మిత్రశ్చ వరుణశ్చేన్ద్ర ఏవ చ । వివస్వాంశ్చైవ పూషా చ పర్జన్యోంఽశుర్భగస్తథా ॥
త్వష్టా విష్ణుః పులస్త్యశ్చ పులహశ్చాత్రిరేవ చ । వసిష్ఠశ్చాఙ్గిరాశ్చైవ భృగుర్బుద్ధిమతాం
వరః ॥ ౨౬ ॥ భారద్వాజో గౌతమశ్చ కశ్యపశ్చ క్రతుస్తథా । జమదగ్నిః కౌశికశ్చ
వాసుకిః కఙ్కణీకరః ॥ ౨౭ ॥ తక్షకశ్చ తథా నాగ ఏలాపుత్రస్తథా ద్విజాః । శఙ్ఖ
పాలస్తథా చాన్యస్త్వైరావత ఇతి స్మృతః ॥ ౨౮ ॥ ధనఞ్జయో మహాపద్మస్తథా కర్కోట
కస్స్మృతః । కమ్బలోఽశ్వతరశ్చైవ తుమ్బురుర్నారదస్తథా ॥ ౨౯ ॥ హాహాహూ
హూర్మునిశ్రేష్ఠా విశ్వావసురనుత్తమః । ఉగ్రసేనోఽథ సురుచిరన్యశ్చైవ పరావసుః ॥
చిత్రసేనో మహాతేజాశ్చోర్ణాయుశ్చైవ సువ్రతాః । ధృతరాష్ట్రస్సూర్యవర్చా దేవీ సా
క్షాత్కృతస్థలా ॥ ౩౧ ॥ శుభాననా శుభ్రశ్రోణిర్దివ్యా వై పుఞ్జికస్థలీ । మేనకా స
హజన్యా చ ప్రమ్లోచా చ శుచిస్మితా ॥ ౩౨ ॥ అనుమ్లోచా ఘృతాచీ చ విశ్వాచీ చోర్వశీ
తథా । పూర్వచిత్తిరితి ఖ్యాతా దేవీ సాక్షాత్తిలోత్తమా ॥ ౩౩ ॥ రమ్భా చామ్భో
జవదనా రథకృద్గ్రామణీశ్శుభః । రథౌజా రథచిత్రశ్చ సుబాహూరైవ్యరథస్వనః ॥ ౩౪ ॥
వరుణశ్చ తథైవాన్యస్సుషేణస్సేనజిచ్ఛుభః । తార్క్ష్యశ్చారిష్టనేమిశ్చ కృతజిత్సత్య
జిత్తథా ॥ ౩౫ ॥ రక్షోహేతిః ప్రహేతిశ్చ పౌరుషేయో వధస్తథా । సర్పో వ్యాఘ్రః
పునశ్చాపో వాతో విద్యుద్దివాకరః ॥ ౩౬ ॥ బ్రహ్మోపేతశ్చ రక్షేన్ద్రో యజ్ఞోపేతస్త

శ్చైవచ । ఏతేదేవాదయస్సర్వేవసన్త్యర్కే క్రమేణతు ॥ ౩౮ ॥ స్థానాభిమాని
నోహ్యేతేగణాద్వాదశసప్తకాః । ధాత్రాదివిష్ణుపర్యన్తాదేవాద్వాదశకీర్తితాః ॥
ఆదిత్యంపరమంభానుంభాభిరాప్యాయయన్తితే । పులస్త్యాద్యాఃకాశికాన్తామున
యోమునిసత్తమాః ॥ ౩౯ ॥ ద్వాదశైవస్తవైర్భానుంస్తువన్తిచయథాక్రమమ్ । నా
గాశ్చాశ్వతరాన్తాస్తువాసుకిప్రముఖాశ్శుభాః ॥ ౪౦ ॥ ద్వాదశైవమహాదేవంవహ
న్త్యేవంయథాక్రమమ్ । క్రమేణసూర్యవర్చాన్తాస్తుమ్బురుప్రముఖామ్బుపమ్ ॥ ౪౧ ॥
గీతైరేనముపాసన్తేగన్ధర్వాద్వాదశోత్తమాః । కృతస్థలాద్యారమ్భాన్తాదివ్యా
శ్చాప్సరసోరవిమ్ ॥ ౪౨ ॥ తాణ్డవైస్సురసైస్సర్వాశ్చోపాసన్తేయథాక్రమమ్ ।
దివ్యాస్సత్యజిదన్తాశ్చగ్రామణ్యోరథకృన్ముఖాః ॥ ౪౩ ॥ ద్వాదశాస్యత్రమేణైవకు
ర్వతేభీషుసఙ్గ్రహమ్ । ప్రయాన్తియజ్ఞోపేతాన్తారక్షోహేతిముఖాస్సహ ॥ ౪౪ ॥
సాయుధాద్వాదశైవైతేరాక్షసాశ్చయథాక్రమమ్ । ధాతార్యమాపులస్త్యశ్చపు
లహశ్చప్రజాపతిః ॥ ౪౫ ॥ ఉరగోవాసుకిశ్చైవకఙ్కణీకశ్చతావుభౌ । తుమ్బురు
ర్నారదశ్చైవగన్ధర్వౌగాయతాంవరౌ ॥ ౪౬ ॥ కృతస్థలాప్సరాశ్చైవతథావై
పుఞ్జికస్థలా । గ్రామణీరథకృచ్చైవరథౌజాశ్చైవతావుభౌ ॥ ౪౭ ॥ రక్షోహేతిప్రహే
తిశ్చయాతుధానావుదాహృతౌ । మధుమాధవయోరేషగణోవసతిభాస్కరే ॥ ౪౮ ॥
వసన్తిగ్రీష్మకామాసామిత్రశ్చవరుణశ్చహ । ఋషిరత్రిర్వసిష్ఠశ్చతక్షకోనాగఏవ
చ ॥ ౪౯ ॥ మేనకాసహజన్యాచగన్ధర్వౌచహాహాహుహూః । సుబాహునామా
గ్రామణ్యౌరథచిత్రశ్చతావుభౌ ॥ ౫౦ ॥ పౌరుషేయోవధశ్చైవయాతుధానావు
దాహృతౌ । ఏతేవసన్తివైసూర్యేమాసయోశ్శుచిశుక్రయోః ॥ ౫౧ ॥ తతస్సూ
ర్యేపునశ్చాన్యానివసన్తీహదేవతాః । ఇన్ద్రశ్చైవవివస్వాంశ్చఅఙ్గిరాభృగురేవచ ॥
ఏలాపుత్రస్తథాసర్పశ్శఙ్ఖపాలశ్చతావుభౌ । విశ్వావసూగ్రసేనౌచవరుణశ్చరథస్వ
నః ॥ ౫౩ ॥ ప్రమ్లోచాచైవవిఖ్యాతాఅనుమ్లోచాచతేశుభే । యాతుధానాస్తథాసర్పో
వ్యాఘ్రశ్చైవతుతావుభౌ ॥ ౫౪ ॥ నభోనభస్యయోరేషగణోవసతిభాస్కరే । పర్జ
న్యశ్చైవపూషాచభరద్వాజోథగౌతమః ॥ ౫౫ ॥ ధనఞ్జయఇరావాంశ్చసురు
చిస్సపరావసుః । ఘృతాచీచాప్సరశ్శ్రేష్ఠావిశ్వాచీచాతిశోభనా ॥ ౫౬ ॥
సేనజిచ్చసుషేణశ్చసేనానీర్గ్రామణీశ్చతౌ । ఆపోవాతశ్చతావేతౌయాతుధానా
వుభౌస్మృతౌ ॥ ౫౭ ॥ వసన్త్యేతేతువైసూర్యేమాసఊర్జఇషేచహ । హైమన్తి
కౌతుద్వౌమాసౌవసన్తిచదివాకరే ॥ ౫౮ ॥ అంశుర్భగశ్చద్వావేతౌకశ్యపశ్చక్రతుస్స
హ । భుజఙ్గశ్చమహాపద్మస్సర్పఃకర్కోటకస్తథా ॥ ౫౯ ॥ చిత్రసేనశ్చగన్ధర్వఊ
ర్ణాయుశ్చైవతావుభౌ । ఊర్వశీపూర్వచిత్తిశ్చతథైవాప్సరసావుభౌ ॥ ౬౦ ॥ తా
ర్క్ష్యశ్చారిష్టనేమిశ్చసేనానీర్గ్రామణీశ్చతౌ । విద్యుద్దివాకరశ్చోభౌయాతుధానా
వుదాహృతౌ ॥ ౬౧ ॥ సహేచైవసహస్యేచవసన్త్యేతేదివాకరే । తతశ్శైశిర

ఘోశ్చాపిమాసయోర్నివసన్తివై ॥ ౬౨ ॥ త్వష్టావిష్ణుర్జమదగ్నిర్విశ్వామిత్రస్త
థైవచ । కాద్రవేయౌతథానాగౌకమ్బళాశ్వతరావుభౌ ॥ ౬౩ ॥ గన్ధర్వోధృత
రాష్ట్రశ్చసూర్యవర్చాస్తథైవచ ।తిలోత్తమాప్సరాశ్చైవదేవీరమ్భామనోహరా ॥
రథజిత్సత్యజిచ్చైవగ్రామణ్యౌలోకవిశ్రుతౌ । బ్రహ్మాపేతస్తథారక్షోయజ్ఞోపే
తశ్చయస్మృతః ॥ ౬౫ ॥ ఏతేదేవావసన్త్యర్కే-ద్వౌద్వౌమాసౌక్రమేణతు ।
స్థానాభిమానినోహ్యేతేగణాద్వాదశసప్తకాః ॥ ౬౬ ॥ సూర్యమాప్యాయయన్త్యే
తేతేజసాతేజఉత్తమమ్ । గ్రథితైస్తైర్వచోభిస్తుస్తువన్తిమునయోరవిమ్ ॥ ౬౭ ॥
గన్ధర్వాప్సరసశ్చైవనృత్యగేయైరుపాసతే । గ్రామణీయక్షభూతానికుర్వతేభీషుస
ఙ్గ్రహమ్ ॥ ౬౮ ॥ సర్పావహన్తివైసూర్యంయాతుధానానుయాన్తివై । వాలఖి
ల్యానయన్త్యస్తంపరివార్యోదయాద్రవిమ్ ॥ ౬౯ ॥ ఏతేషామేవదేవానాంయథా
తేజోయథాతపః । యథాయోగంయథామన్త్రంయథాధర్మంయథాబలమ్ ॥ ౭౦ ॥
తథాతపత్యసౌసూర్యస్తేషామిద్ధస్తుతేజసా । ఇత్యేతేవైవసన్తీహద్వౌద్వౌమాసౌ
దివాకరే ॥ ౭౧ ॥ ఋషయోదేవగన్ధర్వాపన్నగాప్సరసాఙ్గణాః । గ్రామణ్యశ్చత
థాయక్షాయాతుధానాశ్చముఖ్యతః ॥ ౭౨ ॥ ఏతేతపన్తివర్షన్తిభాన్తివాన్తిసృజ
న్తిచ । భూతానామశుభంకర్మవ్యపోహన్తీహకీర్తితాః ॥ ౭౩ ॥ మానవానాంశు
భంహ్యేతేహరన్తిచదురాత్మనామ్ । దురితంసుప్రచారాణాంవ్యపోహన్తిక్వచిత్క్వ
చిత్ ॥ ౭౪ ॥ విమానేచస్థితాదివ్యేకామగేవాతరంహసి । ఏతేసహైవసూర్యేణ
భ్రమన్తిదివసానుగాః ॥ ౭౫ ॥ వర్షన్తశ్చతపన్తశ్చహ్లాదయన్తశ్చవైద్విజాః ।
గోపాయన్తీహభూతానిసర్వాణీహ్యామనుక్షయాత్ ॥ ౭౬ ॥ స్థానాభిమానినా
మేతత్స్థానంమన్వన్తరేషువై । అతీతానాగతానాంవైవర్తన్తేసామ్ప్రతంచయే ॥ ౭౭ ॥
ఏతేవసన్తివైసూర్యేసప్తకాస్తేచతుర్దశ । చతుర్దశసుసర్వేషుగణామన్వన్తరేష్వి
హ ॥ ౭౮ ॥ సఙ్క్షేపాద్విస్తరాచ్చైవయథావృత్తంయథాశ్రుతమ్ । కథితంముని
శార్దూలాదేవదేవస్యధీమతః ॥ ౭౯ ॥ ఏతేదేవావసన్త్యర్కే-ద్వౌద్వౌమాసౌక్రమే
ణతు । స్థానాభిమానినోహ్యేతేగణాద్వాదశసప్తకాః ॥ ౮౦ ॥ ఇత్యేషఏకచక్రే
ణసూర్యస్తూర్ణంరథేనతు । హరితైరక్షరైరశ్వైస్సర్పతేసౌదివాకరః ॥ ౮౧ ॥ అ
హోరాత్రంరథేనాసావేకచక్రేణతుభ్రమన్ । సప్తద్వీపసముద్రాంగాంసప్తభి
స్సర్పతేదివి ॥ ౮౨ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే జ్యోతిశ్చక్రేసూర్య
రథపరిమాణాదికథనంనామపఞ్చపఞ్చాశోధ్యాయః.

చన్ద్రమణ్డలవర్ణనమ్.

సూతః ॥ వీథ్యాశ్రయాణిచరతినక్షత్రాణినిశాకరః । త్రిచక్రోభయతోశ్వశ్చవిజ్ఞేయస్తస్యవైరథః ॥ ౧ ॥ శతారైశ్చత్రిభిశ్చక్రైర్యుక్తశ్శుక్లైర్హయోత్తమైః । దశభిస్త్వకృశైర్దివ్యైరసఙ్గైస్తైర్మనోజవైః ॥ ౨ ॥ రథేనానేనదేవైశ్చపితృభిశ్చైవగచ్ఛతి । సోమోహ్యమ్బుమయైర్గోభిశ్శుక్లైశ్శుక్లగభస్తిమాన్ ॥ ౩ ॥ క్రమతే శుక్లపక్షాదౌభాస్కరాత్పరమాస్థితః । ఆపూర్యతేపరస్యాన్తస్సతతందివసక్రమాత్ ॥ ౪ ॥ దేవైఃపీతంక్షయేసోమమాప్యాయయతినిత్యశః । పీతంపఞ్చదశాహంతురశ్మినైకేనభాస్కరః ॥ ౫ ॥ ఆపూరయన్సుషుమ్నేనభాగంభాగమనుక్రమాత్ । ఇత్యేషాసూర్యవీర్యేణచన్ద్రస్యాప్యాయితాతనుః ॥ ౬ ॥ సపౌర్ణమాస్యాందృశ్యేతశుక్లస్సమ్పూర్ణమణ్డలః । ఏవమాప్యాయితంసోమంశుక్లపక్షేదినక్రమాత్ ॥ ౭ ॥ తతోద్వితీయాప్రభృతిబహులస్యచతుర్దశీమ్। పిబన్త్యమ్బుమయందేవామధుసౌమ్యంసుధామృతమ్ ॥ ౮ ॥ సమ్భృతంత్వర్ధమాసేనహ్యమృతంసూర్యతేజసా । పానార్థమమృతంసోమంపౌర్ణమాస్యాముపాసతే ॥ ౯ ॥ ఏకరాత్రంసురాస్సర్వేపితృభిస్త్వృషిభిస్సహ । సోమస్యకృష్ణపక్షాదౌభాస్కరాభిముఖస్యచ ॥ ౧౦ ॥ ప్రక్షీయన్తేపరస్యాన్తఃపీయమానాఃకలాఃక్రమాత్ । త్రయస్త్రింశచ్ఛతాశ్చైవత్రయస్త్రింశత్తథైవచ ॥ ౧౧ ॥ త్రయస్త్రింశత్సహస్రాణిదేవాస్సోమంపిబన్తివై। ఏవందినక్రమాత్పీతే విబుధైస్తునిశాకరే ॥ ౧౨ ॥ పీత్వార్ధమాసంగచ్ఛన్తిఅమావాస్యాంసురోత్తమాః। పితరశ్చోపతిష్ఠన్తిఅమావాస్యాంనిశాకరమ్ ॥ ౧౩ ॥ తతఃపఞ్చదశేభాగేకిఞ్చిచ్ఛిష్టేకలాత్మకే । అపరాహ్ణేపితృగణాజఘన్యంపర్యుపాసతే ॥ ౧౪ ॥ పిబన్తిద్విలవంకాలంశిష్టాతస్యకలాతుయా। నిస్సృతంతదమావాస్యాంగభస్తిభ్యస్స్వధామృతమ్॥ మాసతృప్తిమవాప్యాగ్ర్యాంపీత్వాగచ్ఛన్తితేమృతమ్ । పితృభిఃపీయమానస్యపఞ్చదశ్యాంకలాతుయా ॥ ౧౬ ॥ యావత్తుక్షీయతేతస్యభాగఃపఞ్చదశస్తుసః । అమావాస్యాంతతస్తస్యఅన్తరాపూర్యతేపునః ॥ ౧౭ ॥ వృద్ధిక్షయౌవైపక్షాదౌషోడశ్యాంశశినస్స్మృతౌ । ఏవంసూర్యనిమిత్తైషాక్షయవృద్ధిర్నిశాకరే ॥ ౧౮ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే జ్యోతిశ్చక్రే
చన్ద్రమణ్డలవర్ణనంనామ షట్పఞ్చాశోధ్యాయః

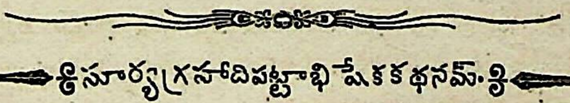
బుధాదిరథపరిమాణమ్.

సూతః ॥ అష్టభిశ్చహయైర్యుక్తస్సోమపుత్రస్యవైరథః । వారితేజోమయశ్చాథపిశఙ్గైశ్చైవశోభనైః ॥ ౧ ॥ దశభిశ్చాకృశైరశ్వైర్నానావర్ణైరథస్స్మృతః।

శుక్రస్యభౌమైర్యుక్తో దైత్యాచార్యస్య ధీమతః॥ ౨॥ అష్టాశ్వశ్చాథ భౌమస్య రథో
హైమస్సుశోభనః । జీవస్య హైమశ్చాష్టాశ్వో మన్దస్యాయసనిర్మితః॥ ౩ ॥ రథ ఆపో
మయైరశ్వైర్దశభిస్తు సితేతరైః। స్వర్భానోర్భాస్కరారేశ్చ తథా చాష్టహయస్స్మృ
తః ॥ ౪ ॥ సర్వే ధ్రువనిబద్ధా వై గ్రహాస్తే వాతరశ్మిభిః । ఏతేన భ్రామ్యమాణాశ్చ
యథాయోగం వ్రజన్తి వై॥ ౫ ॥ యావన్త్యశ్చైవ తారాశ్చ తావన్తశ్చైవ రశ్మయః।
సర్వే ధ్రువనిబద్ధాశ్చ భ్రమన్తో భ్రామయన్తి తమ్॥ ౬॥ అలాతచక్రవద్యాన్తి వాతచక్రేరి
తాని తు । యస్మాద్వహతి జ్యోతీంషి ప్రవహస్తేన స స్మృతః॥ ౭ ॥ నక్షత్రసూర్యాశ్చ త
థా గ్రహతారాగణైస్సహ।ఉన్ముఖాభిముఖాస్సర్వే చక్రభూతాశ్శ్రితా దివి॥ ౮॥ ధ్రువే
ణాధిష్ఠితాశ్చైవ ధ్రువమేవ ప్రదక్షిణమ్।ప్రయాన్తి చేశ్వరం ద్రష్టుం మేఢీభూతం ధ్రువం
దివి॥ ౯॥ నవయోజనసాహస్రో విష్కమ్భస్సవితుస్స్మృతః।త్రిగుణస్తస్య విస్తారో మణ్డలస్య
ప్రమాణతః॥ ౧౦॥ ద్విగుణస్సూర్యవిస్తారాద్విస్తారశ్శశినస్స్మృతః । తుల్యస్తయోస్తు స్వ
ర్భానుర్భూత్వాధస్తాత్ప్రసర్పతి ॥ ౧౧ ॥ ఉద్ధృత్య పృథివీచ్ఛాయాం నిర్మితాం మ
ణ్డలాకృతిమ్ । స్వర్భానోస్తు బృహత్స్థానం తృతీయం యత్తమోమయమ్ ॥ ౧౨ ॥
చన్ద్రస్య షోడశో భాగో భార్గవస్య విధీయతే । విష్కమ్భాన్మణ్డలాచ్చైవ యోజనా
చ్చ ప్రమాణతః ॥ ౧౩ ॥ భార్గవాత్పాదహీనస్తు విజ్ఞేయో వై బృహస్పతిః । పా
దహీనౌ వక్రసౌరీ తథాయామప్రమాణతః ॥ ౧౪ ॥ విస్తారాన్మణ్డలాచ్చైవ పా
దహీనస్తయోర్బుధః । తారానక్షత్రరూపాణి వపుష్మన్తీహ యాని వై ॥ ౧౫ ॥
బుధేన తాని తుల్యాని విస్తరాన్మణ్డలాదపి । ప్రాయశశ్చన్ద్రయోగీని విద్యాదృక్షా
ణి తత్త్వవిత్ ॥ ౧౬ ॥ తారానక్షత్రరూపాణి హీనాని తు పరస్పరమ్ । శతాని పఞ్చ
చత్వారి త్రీణి ద్వే చైవ యోజనే ॥ ౧౭ ॥ సర్వోపరి నికృష్టాని తారకామణ్డలాని తు ।
యోజనద్వయమాత్రాణి తేభ్యో హ్రస్వం న విద్యతే ॥ ౧౮ ॥ ఉపరిష్టాత్త్రయస్తే
షాం గ్రహా యే దూరసర్పిణః । సౌరోఙ్గిరాశ్చ వక్రశ్చ జ్ఞేయా మన్దవిచారిణః ॥ ౧౯ ॥
తేభ్యోఽధస్తాత్తు చత్వారః పునరన్యే మహాగ్రహాః। సూర్యస్సోమో బుధశ్చైవ భార్గవ
శ్చైవ శీఘ్రగాః॥ ౨౦॥ తావన్త్యస్తారకాః కోట్యో యావన్త్యృక్షాణి సర్వశః।ధ్రువా
త్తు నియమాచ్చైషామృక్షమార్గే వ్యవస్థితిః॥ ౨౧ ॥ సప్తాశ్వస్యైవ సూర్యస్య నీచోచ్చ
త్వమనుక్రమాత్ ।ఉత్తరాయణమార్గస్థో యదా పర్వసు చన్ద్రమాః॥ ౨౨ ॥ ఉచ్చత్వా
ద్దృశ్యతే శీఘ్రం నాతివ్యక్తైర్గభస్తిభిః । తదా దక్షిణమార్గస్థో నీచాం వీథిముపాశ్రితః॥
భూమిరేఖావృతస్సూర్యో పౌర్ణమావాస్యయోస్తదా । దదృశే చ యథాకాలం
శీఘ్రమస్తముపైతి చ ॥ ౨౪ ॥ తస్మాదుత్తరమార్గస్థో హ్యమావాస్యాం నిశాకరః । ద
దృశే దక్షిణే మార్గే నియమాద్దృశ్యతే న చ ॥ ౨౫ ॥ జ్యోతిషాం గతియోగేన సూర్యస్య

తమసావృతః । సమానకాలాస్తమయా విషువత్సు సమోదయాః ॥ ౨౬ ॥ ఉత్తరాసు చ వీథీషు వ్యన్తరాస్తమనోదయాః । పౌర్ణమావాస్యయోర్జ్ఞేయా జ్యోతిశ్చక్రానువర్తినః ॥ ౨౭ ॥ దక్షిణాయనమార్గస్థో యదా చరతి రశ్మివాన్ । గ్రహాణాం చైవ సర్వేషాం సూర్యోఽధస్తాత్ప్రసర్పతి ॥ ౨౮ ॥ విస్తీర్ణం మణ్డలం కృత్వా తస్యోర్ధ్వం చరతే శశీ । నక్షత్రమణ్డలం కృత్స్నం సోమాదూర్ధ్వం ప్రసర్పతి ॥ ౨౯ ॥ నక్షత్రేభ్యో బుధశ్చోర్ధ్వం బుధాదూర్ధ్వం తు భార్గవః । వక్రస్తు భార్గవాదూర్ధ్వం వక్రాదూర్ధ్వం బృహస్పతిః ॥ తస్మాచ్ఛనైశ్చరశ్చోర్ధ్వం తస్మాత్సప్తర్షిమణ్డలమ్ । ఋషీణాం చైవ సప్తానాం ధ్రువస్యోర్ధ్వం వ్యవస్థితిః ॥ ౩౧ ॥ తం విష్ణులోకం పరమం జ్ఞాత్వా ముచ్యేత కిల్బిషాత్ । ద్విగుణేషు సహస్రేషు యోజనానాం శతేషు చ ॥ ౩౨ ॥ గ్రహనక్షత్రతారాసు ఉపరిష్టాద్యథాక్రమమ్ । గ్రహాశ్చ చన్ద్రసూర్యౌ చ యుతౌ దివ్యేన తేజసా ॥ ౩౩ ॥ నిత్యమృక్షేషు యుజ్యన్తే గచ్ఛన్తోఽహర్నిశం క్రమాత్ । గ్రహనక్షత్రసూర్యాస్తే నీచోచ్చమృజు సంస్థితాః ॥ ౩౪ ॥ సమాగమే చ భేదే చ పశ్యన్తి యుగపత్ప్రజాః । ఋతవష్షట్స్మృతాస్సర్వే సమాగచ్ఛన్తి పఞ్చధా ॥ ౩౫ ॥ పరస్పరాస్థితా హ్యేతే యుజ్యన్తే చ పరస్పరమ్ । అసఙ్కరేణ విజ్ఞేయస్తేషాం యోగస్తు వై బుధైః ॥ ౩౬ ॥ ఏవం సఙ్క్షిప్య కథితం గ్రహాణాం గమనం ద్విజాః । భాస్కరప్రముఖానాం చ యథాదృష్టం యథాశ్రుతమ్ ॥ ౩౭ ॥ గ్రహాధిపత్యే భగవాన్బ్రహ్మణా పద్మయోనినా । అభిషిక్తస్సహస్రాంశూ రుద్రేణ తు యథా గుహః ॥ ౩౮ ॥ తస్మాద్గ్రహార్చనా కార్యా అగ్నౌ చోద్యం యథావిధి । ఆదిత్యగ్రహపీడాయాం సద్భిః కార్యార్థసిద్ధయే ॥ ౩౯ ॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే జ్యోతిశ్చక్రే బుధాదిరథ
పరిమాణాదికథనం నామ సప్తపఞ్చాశోఽధ్యాయః.

శ్రీ సూర్యగ్రహాదిపట్టాభిషేకకథనమ్. శ్రీ

ఋషయః ॥ అభ్యషిఞ్చత్కథం బ్రహ్మా చాధిపత్యే ప్రజాపతిః । దేవదైత్యముఖాన్సర్వాన్సర్వాత్మా వద సాంప్రతమ్ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ గ్రహాధిపత్యే భగవానభ్యషిఞ్చద్దివాకరమ్ । ఋక్షాణామోషధీనాం చ సోమం బ్రహ్మా ప్రజాపతిః ॥ ౨ ॥ అపాం చ వరుణం దేవం ధనానాం యక్షపుఙ్గవమ్ । ఆదిత్యానాం తథా విష్ణుం వసూనాం పావకం తథా ॥ ౩ ॥ ప్రజాపతీనాం దక్షం తు మరుతాం శక్రమేవ చ । దైత్యానాం దానవానాం చ ప్రహ్లాదం దైత్యపుఙ్గవమ్ ॥ ౪ ॥ ధర్మం పితౄణామధిపం నిరృతిం పిశితాశినామ్ । రుద్రం పశూనాం భూతానాం నన్దినం గణనాయకమ్ ॥ ౫ ॥ వీరాణాం వీరభద్రం చ పిశాచానాం భయఙ్కరమ్ । మాతౄణాం చైవ చాముణ్డాం సర్వదేవనమస్కృతామ్ ॥ ౬ ॥

రుద్రాణాందేవదేవేశంనీలలోహితమీశ్వరమ్। విఘ్నానాంవ్యోమజందేవంగజాస్యం
తువినాయకమ్ ॥ ౭ ॥ స్త్రీణాందేవీముమాందేవీంవచసాంచసరస్వతీమ్ । విష్ణుం
మాయావినాంచైవస్వాత్మానంజగతాంతథా ॥౮॥ హిమవన్తంగిరీణాంతునదీనాం
చైవజాహ్నవీమ్ । సముద్రాణాంచసర్వేషామధిపంపయసాంనిధిమ్ ॥ ౯ ॥ వృక్షా
ణాంచైవచాశ్వత్థంప్లక్షంచప్రపితామహః। గన్ధర్వవిద్యాధరకిన్నరాణామీశంపునశ్చి
త్రరథంచకార॥౧౦॥ నాగాధిపంవాసుకిముగ్రవీర్యంసర్పాధిపంతక్షకముగ్రవీర్యమ్।
దిగ్వారణానామధిపంచకారగజేన్ద్రమైరావతముగ్రవీర్యమ్॥ ౧౧ ॥సుపర్ణమీశంపత
తామథాశ్వరాజానముచ్చైఃశ్రవసంచకార। సింహంమృగాణాంవృషభంగవానాం
మృగాధిపానాంశరభంచకార ॥ ౧౨ ॥ సేనాధిపానాంగుహమప్రమేయంశ్రుతి
స్మృతీనాంలకులీశమీశమ్ । అభ్యషిఞ్చత్సుధర్మాణంతథాశఙ్ఖపదందిశామ్॥ ౧౩॥ కే
తుమన్తంక్రమేణైవహేమరోమాణమేవచ। పృథివ్యాంపృథుమీశానంసర్వేషాంతుమ
హేశ్వరమ్ ॥ ౧౪ ॥ చతుర్మూర్తిషుసర్వజ్ఞంశఙ్కరంవృషభధ్వజమ్। ప్రసాదాద్భ
గవాఞ్ఛమ్భోశ్చాభ్యషిఞ్చద్యథాక్రమమ్॥ ౧౫ ॥ పురాభిషిచ్యపుణ్యాత్మారరాజ
భువనేశ్వరః। ఏతద్వోవిస్తరేణైవకథితంమునిపుఙ్గవాః॥౧౬॥అభిషిక్తాస్తతస్తేవై తేవి
శిష్టావిశ్వయోనినా॥౧౭॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే సూర్యగ్రహాదిపట్టా
భిషేకకథనంనామాష్టపఞ్చాశోధ్యాయః.

శ్రీసూర్యరశ్మిసహస్రస్యప్రయోజనకథనమ్

ఏతచ్ఛ్రుత్వాతుమునయఃపునస్తంసంశయాన్వితాః । పప్రచ్ఛురుత్తరం
భూయస్తదాతేరోమహర్షణమ్॥ ౧ ॥ ఋషయః ॥ యదేతదుక్తంభవతాసూతేహ
వదతాంవర । ఏతద్విస్తరతోబ్రూహిజ్యోతిషాంచవినిర్ణయమ్॥౨॥శ్రుత్వాతువచనం
తేషాంతదాసూతస్సమాహితః। ఉవాచపరమంవాక్యంతేషాంసంశయనిర్ణయే॥౩॥
సూతః ॥ అస్మిన్నర్థేమహాప్రాజ్ఞైర్యదుక్తంశాన్తబుద్ధిభిః । ఏతద్వోహంప్రవక్ష్యామి
సూర్యాచన్ద్రమసోర్గతిమ్॥ ౪॥ యథాదేవగృహాణీహసూర్యచన్ద్రాదయోగ్రహాః ।
అతఃపరంతుత్రివిధమగ్నేర్వక్ష్యేసముద్భవమ్॥౫ ॥ దివ్యస్యభౌతికస్యాగ్నేరథోగ్నేః
పార్థివస్యచ । వ్యుష్టాయాంతురజన్యాంచబ్రహ్మణోవ్యక్తజన్మనః ॥ ౬ ॥ అ
వ్యాకృతమిదంత్వాసీన్నైశేనతమసావృతమ్ । చతుర్భాగావశిష్టేస్మిన్లోకేనష్టేవి
శేషతః ॥ ౭ ॥ స్వయమ్భూర్భగవాంస్తత్రలోకసర్వార్థసాధకః । ఖద్యోతవత్స
వ్యచరదావిర్భావచికీర్షయా ॥ ౮ ॥ సోగ్నింసృష్ట్వాథలోకాదౌపృథివీజలసంశ్రితః।
సంహృత్యతత్ప్రకాశార్థంత్రిధావ్యభజదీశ్వరః ॥ ౯ ॥ పవనోయస్తులోకేస్మిన్నా

ర్థివోవహ్నిరుచ్యతే। యశ్చాసౌ తపతే సూర్యే శుచిరగ్నిస్తు సస్మృతః ॥౧౦॥ వైద్యు
తోబ్జస్తువిజ్ఞేయస్తేషాంవక్ష్యేతులక్షణమ్ । వైద్యుతో జాఠరస్సౌరో వారిగర్భాస్త్రి
యోగ్నయః ॥ ౧౧ ॥ తస్మాదాపఃపిబన్సూర్యోగోభిర్దీప్యత్యసౌవిభుః । జలేచాబ్జ
స్సమావిష్టోనాద్భిరగ్నిఃప్రశామ్యతి ॥ ౧౨ ॥ మానవానాంచకుక్షిస్థోనాద్భిశ్శామ్యతి
పావకః । అర్చిష్మాన్పవనస్సోగ్నిర్నిష్ప్రభోజాఠరస్స్మృతః॥౧౩ ॥ యశ్చాయంమ
ణ్డలీశుక్లీనిరూష్మాసన్ప్రజాయతే। ప్రభాసౌరీతుపాదేనహ్యస్తంయాతేదివాకరే॥
అగ్నిమావిశతేరాత్రౌతస్మాద్దూరాత్ప్రకాశతే । ఉద్యన్తంచపునస్సూర్యమౌష్ణ్య
మగ్నేస్సమావిశేత్ ॥ ౧౫ ॥ పాదేనపార్థివస్యాగ్నేస్తస్మాదగ్నిస్తపత్యసౌ । ప్ర
కాశోష్ణస్వరూపేచసౌరాగ్నేయేతుతేజసీ ॥ ౧౬ ॥ పరస్పరానుప్రవేశాదాప్యా
యేతేపరస్పరమ్ । ఉత్తరేచైవభూమ్యర్ధేతథాహ్యగ్నిశ్చదక్షిణే ॥ ౧౭ ॥ ఉత్తిష్ఠతి
పునస్సూర్యఃపునర్వైప్రవిశత్యపః।తస్మాత్తామ్రాభవన్త్యాపోదివారాత్రిప్రవేశనాత్॥
అస్తంయాతిపునస్సూర్యోఅహర్వైప్రవిశత్యపః । తస్మాన్నక్తంపునశ్శుక్లాఆపోదృ
శ్యన్తిభాస్వరాః ॥ ౧౯ ॥ ఏతేనక్రమయోగేనభూమ్యర్ధేదక్షిణోత్తరే। ఉద
యాస్తమనేనిత్యమహోరాత్రంవిశత్యపః ॥ ౨౦ ॥ యశ్చాసౌతపతేసూర్యఃపిబ
న్నమ్భోగభస్తిభిః। పార్థివాగ్నివిమిశ్రోసౌదివ్యశ్శుచిరితిస్మృతః ॥ ౨౧ ॥ సహస్ర
పాదసౌవహ్నిర్వృత్తకుమ్భనిభస్స్మృతః । ఆదత్తేసతునాడీనాంసహస్రేణసమన్త
తః ॥ ౨౨ ॥ నాదేయీశ్చైవసాముద్రీఃకూప్యాశ్చైవతథాఘనాః। స్థావరాజఙ్గమా
శ్చైవవాపీకుల్యాదికాహ్యపః॥ ౨౩ ॥ తస్యరశ్మిసహస్రంతచ్ఛీతవర్షోష్ణనిస్స్రవమ్।
తాసాంచతుశ్శతానాడ్యోవర్షన్తేచిత్రమూర్తయః॥౨౪ ॥ భజనాశ్చైవమాల్యాశ్చ
కేతనాఃపతనాస్తథా । అమృతానామతస్సర్వారశ్మయోవృష్టిసర్జనాః॥ ౨౫ ॥ హి
మోద్వహాశ్చతానాడ్యోరశ్మయస్త్రిశతాఃపునః । రేశామేఘాశ్చవాత్స్యాశ్చహ్లా
దిన్యోహిమసర్జనాః ॥ ౨౬ ॥ చన్ద్రభానామతస్సర్వాఃపీతాభాశ్చగభస్తయః।
శుక్లాశ్చకకుభాశ్చైవగావోవిశ్వభృతస్తథా ॥ ౨౭ ॥ శుక్లాస్తానామతస్సర్వా
స్త్రిశతీర్ఘర్మసర్జనాః । సోమోబిభర్తితాభిస్తుమనుష్యపితృదేవతాః ॥ ౨౮ ॥ మను
ష్యానౌషధేనేహస్వధయాచపితౄనపి। అమృతేనసురాన్సర్వాంస్తిసృభిస్తర్పయ
త్యసౌ ॥ ౨౯ ॥ వసన్తేచైవగ్రీష్మేచశతైస్సతపతేత్రిభిః । వర్షాస్వథోశరదిచచతు
ర్భిస్సమ్ప్రవర్షతి ॥ ౩౦ ॥ హేమన్తేశిశిరేచైవహిమముత్సృజతేత్రిభిః । ఇన్ద్రోధా
తాభగఃపూషామిత్రోథవరుణోర్యమా ॥ ౩౧॥అంశుర్వివస్వాంస్త్వష్టాచపర్జన్యోవి
ష్ణురేవచ । వరుణోమాఘమాసేతుసూర్యఏవతుఫాల్గునే ॥ ౩౨ ॥ చైత్రేమా
సిభవేదంశుర్ధాతావైశాఖతాపనః । జ్యేష్ఠేమాసిభవేదిన్ద్రఆషాఢేచార్యమా
రవిః ॥ ౩౩ ॥ వివస్వాఞ్ఛ్రావణేమాసిప్రోష్ఠపాదేభగస్స్మృతః । పర్జన్యోశ్వయు

జే మాసి త్వష్టా వై కార్తికే రవిః ॥ ౩౪ ॥ మార్గశీర్షే భవేన్మిత్రః పౌషే విష్ణుస్సనాతనః ।
పఞ్చరశ్మిసహస్రాణి వరుణస్యార్కకర్మణి ॥ ౩౫ ॥ షడ్భిస్సహస్రైః పూషా తు దే
వోంశుస్సప్తభిస్తథా । ధాతాష్టభిస్సహస్రైస్తు నవభిస్తు శతక్రతుః ॥ ౩౬ ॥ వివస్వా
న్దశభిర్యాతి యాత్యేకాదశభిర్భగః । సప్తభిస్తపతే మిత్రస్త్వష్టా చైవాష్టభిస్స్మృతః ॥
అర్యమా దశభిర్యాతి పర్జన్యో నవభిస్తథా । షడ్భీ రశ్మిసహస్రైస్తు విష్ణుస్తపతి మేదినీ
మ్ ॥ ౩౭ ॥ వసన్తే కపిలస్సూర్యో గ్రీష్మే కాఞ్చనసప్రభః । శ్వేతో వర్షాసు వర్ణేన పా
ణ్డుశ్శరది భాస్కరః ॥ ౩౮ ॥ హేమన్తే తామ్రవర్ణస్తు శిశిరే లోహితో రవిః । ఇతి వర్ణా
స్సమాఖ్యాతా సూర్యస్య తు సముద్భవాః ॥ ౪౦ ॥ ఓషధీషు బలం ధత్తే స్వధయా చ
పితృష్వపి । సూర్యోఽమరేష్వప్యమృతం త్రయం త్రిషు నియచ్ఛతి ॥ ౪౧ ॥ ఏవం రశ్మిసహ
స్రం తత్సౌరం లోకార్థసాధకమ్ । భిద్యతే లోకమాసాద్య జలశీతోష్ణనిస్స్రవమ్ ॥ ౪౨ ॥
ఇత్యేతన్మణ్డలం శుక్లం భాస్కరం సూర్యసంజ్ఞితమ్ । నక్షత్రగ్రహసోమానాం ప్రతిష్ఠా
యోనిరేవ చ ॥ ౪౩ ॥ చన్ద్రఋక్షగ్రహాస్సర్వే విజ్ఞేయాస్సూర్యసమ్భవాః । నక్షత్రా
ధిపతిస్సోమో నయనం వామమీశితుః ॥ ౪౪ ॥ నయనం వామమీశస్య దక్షిణం భా
స్కరస్స్వయమ్ । తేషాం జనానాం లోకేస్మిన్నయనం నయతే యతః ॥ ౪౫ ॥ *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే సూర్యరశ్మి
ప్రయోజనకథనం నామ ఏకోనషష్టితమోఽధ్యాయః

శ్రీసూర్యముఖ్యసప్తరశ్మిమహిమా.

సూతః ॥ శేషాః పఞ్చ గ్రహా జ్ఞేయా ఈశ్వరాః కామచారిణః । పఠ్యతే చాగ్ని
రాదిత్య ఉదకం చన్ద్రమాస్స్మృతః ॥ ౧ ॥ శేషాణాం ప్రకృతిం సమ్యగ్వక్ష్యమాణాం ని
బోధత । సురసేనాపతిస్స్కన్దః పఠ్యతేఙ్గారకో గ్రహః ॥ ౨ ॥ నారాయణం బుధం
ప్రాహుర్దేవం జ్ఞానవిదో జనాః । సర్వలోకప్రభుస్సాక్షాద్యమో లోకప్రభుస్స్వ
యమ్ ॥ ౩ ॥ మహాగ్రహో ద్విజశ్రేష్ఠా మన్దగామీ శనైశ్చరః । దేవాసురగురూ
ద్వౌ తు భానుమన్తౌ మహాగ్రహౌ ॥ ౪ ॥ ప్రజాపతిసుతావుక్తౌ తతశ్శుక్రబృహస్పతీ ।
ఆదిత్యమూలమఖిలం త్రైలోక్యం నాత్ర సంశయః ॥ ౫ ॥ భవత్యస్మాజ్జగత్కృత్స్నం
సదేవాసురమానుషమ్ । రుద్రేన్ద్రోపేన్ద్రచన్ద్రాణాం విప్రేన్ద్రాగ్నిదివౌకసామ్ ॥
ద్యుతిర్ద్యుతిమతాం కృత్స్నం యత్తేజస్సార్వలౌకికమ్ । సర్వాత్మా సర్వలోకేశో మ
హాదేవః ప్రజాపతిః ॥ ౬ ॥ సూర్య ఏవ త్రిలోకేశో మూలం పరమదైవతమ్ । తతస్స
ఞ్జాయతే సర్వం తత్రైవ ప్రవిలీయతే ॥ ౭ ॥ భావాభావౌ హి లోకానామాదిత్యాన్ని
స్సృతౌ పురా । అవిజ్ఞేయో గ్రహో విప్రా దీప్తిమాన్సుప్రభో రవిః ॥ ౮ ॥ అత్ర గచ్ఛ
న్తి నిధనం జాయన్తే చ పునః పునః । క్షణా ముహూర్తా దివసా నిశాః పక్షాశ్చ కృత్స్నశః ॥
మాసాస్సంవత్సరాశ్చైవ ఋతవోథ యుగాని చ । తదాదిత్యాదృతే హ్యేషాం కాలస

జ్ఞ్యానవిద్యతే॥ ౧౧॥ కాలాదృతేననియమోనదీక్షానాహ్నికక్రమః। ఋతూనాంచ విభాగశ్చపుష్పంమూలంఫలంకుతః ॥ ౧౨ ॥ కుతస్సస్యవినిష్పత్తిస్తృణౌషధిగణోపి చ । అభావోవ్యవహారాణాంజన్తూనాందివిచేహచ ॥ ౧౩ ॥ జగత్ప్రతాపనమృతే భాస్కరంరుద్రరూపిణమ్ । సఏషకాలశ్చాగ్నిశ్చద్వాదశాత్మాప్రజాపతిః ॥ ౧౪ ॥ తపత్యేషద్విజశ్రేష్ఠాస్త్రైలోక్యంసచరాచరమ్। సఏషతేజసాంరాశిస్సమస్తస్సార్వలౌకికః ॥ ౧౫ ॥ ఉత్తమంమార్గమాస్థాయరాత్ర్యహోభిరిదంజగత్ । పార్శ్వతోర్ధ్వమధశ్చైవతాపయత్యేషసర్వశః ॥ ౧౬ ॥ యథాప్రభాకరోదీపోగృహమధ్యేవలమ్బితః । పార్శ్వతోర్ధ్వమధశ్చైవతమోనాశయతేసమమ్ ॥ ౧౭ ॥ తద్వత్సహస్రకిరణోగ్రహరాజోజగత్ప్రభుః । సూర్యోగోభిర్జగత్సర్వమాదీపయతిసర్వతః॥ రవేరశ్మిసహస్రంయత్ప్రాఙ్మయాసముదాహృతమ్ । తేషాంశ్రేష్ఠాఃపునస్సప్తరశ్మయోగ్రహయోనయః ॥ ౧౯ ॥ సుషుమ్నోహరికేశశ్చవిశ్వకర్మాతథైవచ । విశ్వవ్యచాఃపునశ్చాద్యస్సన్నద్ధశ్చతతఃపరః॥ ౨౦ ॥ సర్వావసుఃపునశ్చాన్యస్స్వరాడన్యః ప్రకీర్తితః । సుషుమ్నస్సూర్యరశ్మిస్తుదక్షిణాంరాశిమైధయత్ ॥ ౨౧॥ తిర్యగూర్ధ్వః ప్రచారోస్యసుషుమ్నఃపరికీర్తితః । హరికేశఃపురస్తాద్యోఋక్షయోనిఃప్రకీర్త్యతే ॥ దక్షిణేవిశ్వకర్మాచరశ్మిర్వర్ధయతేబుధమ్ । విశ్వవ్యచాస్తుయఃపశ్చాచ్ఛుక్రయోనిస్స్మృతోబుధైః ॥ ౨౩ ॥ సన్నద్ధశ్చతుయోరశ్మిస్సయోనిర్లోహితస్యతు । షష్ఠస్సర్వావసూరశ్మిస్సయోనిస్తుబృహస్పతేః ॥ ౨౪ ॥ శనైశ్చరంపునశ్చాపిరశ్మిరాప్యాయతేస్వరాట్ । ఏవంసూర్యప్రభావేననక్షత్రగ్రహతారకాః ॥ ౨౫ ॥ దృశ్యన్తే దివితాస్సర్వావిశ్వంచేదంపునర్జగత్ । నక్షీయన్తేయతస్తానితస్మాన్నక్షత్రతాస్మృతా ॥ ౨౬ ॥ * * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే సూర్యముఖ్యసప్తరశ్మి మాహాత్మ్యకథనంనామషష్టితమోధ్యాయః.

శ్రీ గ్రహర్క్షాదిస్థానసఙ్ఖ్యావర్ణనమ్. శ్రీ

సూతః ॥ క్షేత్రాణ్యేతానిసర్వాణిఆతపన్తిగభస్తిభిః । తేషాంక్షేత్రాణ్యథాదత్తేసూర్యోనక్షత్రతారకాః ॥ ౧ ॥ చీర్ణేనసుకృతేనేహసుకృతాన్తేగ్రహాశ్రయాః । తారణాత్తారకాహ్యేతాశ్శుక్లత్వాచ్చైవతారకాః॥ ౨ ॥ దివ్యానాంపార్థివానాంచనైశానాంచైవసర్వశః । ఆదానాన్నిత్యమాదిత్యస్తేజసాంతమసామపి ॥ ౩ ॥ సవనేస్యన్దనార్థేచధాతురేషవిభావ్యతే । సవనాత్తేజసోపాంచతేనాసౌసవితామతః ॥ ౪ ॥ బహుళశ్చన్ద్రఇత్యేషహ్లాదనేధాతురుచ్యతే । శుక్లత్వేచామృతత్వేచశీతత్వేచవిభావ్యతే ॥ ౫ ॥ సూర్యాచన్ద్రమసోర్దివ్యేమణ్డలేభాస్వ

రేఖగే । జలతేజోమయేశుక్లేవృత్తకుమ్భనిభేశుభే ॥ ౬ ॥ ఘనతోయాత్మకంతత్ర
మణ్డలంశశినస్స్మృతమ్ । ఘనతేజోమయంశుక్లంమణ్డలంభాస్కరస్యతు ॥ ౭ ॥ వ
సన్తిసర్వదేవాశ్చస్థానాన్యేతానిసర్వశః । మన్వన్తరేషుసర్వేషుఋక్షసూ
ర్యగ్రహాశ్రయాః ॥ ౮ ॥ తేనగ్రహాగృహాణ్యేవతదాఖ్యాస్తేభవన్తిచ । సౌరంసూ
ర్యోవిశత్స్థానంసౌమ్యంసోమస్తథైవచ ॥ ౯ ॥ శౌక్రంశుక్రోవిశత్స్థానంషోడశా
ర్చిఃప్రతాపవాన్ ।బృహద్బృహస్పతిశ్చైవలోహితశ్చైవలోహితమ్॥౧౦ ॥ శనైశ్చ
రంతథాస్థానందేవశ్చాపిశనైశ్చరః । బౌధంబుధస్తుస్వర్భానుస్స్వర్భానుస్థాన
మాశ్రితః ॥ ౧౧ ॥ నక్షత్రాణిచసర్వాణినక్షత్రాణివిశన్తిచ । గ్రహాణ్యేతానిసర్వా
ణిజ్యోతీంషిసుకృతాత్మనామ్ ॥ ౧౨ ॥ కల్పాదౌసమ్ప్రవృత్తానినిర్మితానిస్వయమ్భు
వా । స్థానాన్యేతానితిష్ఠన్తియావదాభూతసమ్ప్లవమ్ ॥ ౧౩ ॥ మన్వన్తరేషుసర్వే
షుదేవస్థానానితానివై । అభిమానినోఽవతిష్ఠన్తేదేవాస్థానంపునఃపునః ॥ ౧౪ ॥ అతీ
తైస్తుసహైతానిభావ్యాభావ్యైస్సురైస్సహ । వర్తన్తేవర్తమానైశ్చస్థానిభిస్తైస్సు
రైస్సహ ॥ ౧౫॥అస్మిన్మన్వన్తరేచైవగ్రహావైమానికాస్స్మృతాః ।వివస్వానదితేఃపు
త్రస్సూర్యోవైవస్వతేన్తరే॥ ౧౬॥ద్యుతిమానృషిపుత్రస్తుసోమోదేవోవసుస్స్మృతః।
శుక్రోదేవస్తువిజ్ఞేయోభార్గవోసురయాజకః॥౧౭॥ బృహత్తేజాస్స్మృతోదేవోదేవా
చార్యోఙ్గిరాసుతః । బుధోమనోహరశ్చైవఋషిపుత్రస్తుసస్మృతః ॥ ౧౮ ॥ శనై
శ్చరోవిరూపస్తుసంజ్ఞాపుత్రోవివస్వతః । అగ్నిర్వికేశ్యాంజజ్ఞేతుయువాసౌలోహి
తార్చిషః ॥ ౧౯॥ నక్షత్రఋక్షనామిన్యోదాక్షాయణ్యస్సుతాస్స్మృతాః। స్వర్భాను
స్సింహికాపుత్రోభూతసన్తాపనోసురః ॥ ౨౦ ॥ సోమర్క్షగ్రహసూర్యేషుకీర్తితా
స్త్వభిమానినః । స్థానాన్యేతాన్యథోక్తానిస్థానిన్యశ్చైవదేవతాః ॥ ౨౧ ॥ సౌర
మగ్నిమయంస్థానంసహస్రాంశోర్వివస్వతః ।హిమాంశోస్తుస్మృతంస్థానమమ్మయం
శుక్లమేవచ ॥ ౨౨॥ ఆప్యంశ్యామంమనోజ్ఞంచబుధరశ్మిగృహంస్మృతమ్। శుక్లస్యా
ప్యమ్మయంశుక్లంపదంషోడశరశ్మివత్ ॥ ౨౩ ॥ నవరశ్మితుభౌమస్యలోహితంస్థా
నముత్తమమ్ । హారిద్రాభంబృహచ్చాపిషోడశార్చిబృహస్పతేః ॥ ౨౪ ॥ అష్టరశ్మి
గృహంచాపిప్రోక్తంకృష్ణంశనైశ్చరే । స్వర్భానోస్తామసఃస్థానంభూతసన్తాపనాల
యమ్॥ ౨౫ ॥ విజ్ఞేయాస్తారకాస్సర్వాస్త్వృషయస్త్వేకరశ్మయః । ఆశ్రయాః
పుణ్యకీర్తీనాంశుక్లాశ్చాపిస్వవర్ణతః ॥ ౨౬ ॥ ఘనతోయాత్మికాజ్ఞేయాఃకల్పాదా
వేవనిర్మితాః । ఆదిత్యరశ్మిసంయోగాత్సమ్ప్రకాశాత్మికాస్స్మృతాః ॥ ౨౭ ॥ నవ
యోజనసాహస్రోవిష్కమ్భస్సవితుస్స్మృతః । త్రిగుణస్తస్యవిస్తారోమణ్డలస్యప్ర
మాణతః ॥ ౨౮ ॥ ద్విగుణస్సూర్యవిస్తారాద్విస్తారశ్శశినస్స్మృతః । తుల్యస్తయో
స్తుస్వర్భానుర్భూత్వాధస్తాత్ప్రసర్పతి ॥ ౨౯ ॥ ఉద్ధృత్యపృథివీచ్ఛాయాంనిర్మితాం

మణ్డలాకృతిమ్ । స్వర్భానోస్తుబృహత్స్థానంతృతీయంయత్తమోమయమ్॥ ౩౦ ॥
ఆదిత్యాత్తచ్చనిష్క్రమ్యసమంగచ్ఛతిపర్వసు । ఆదిత్యమేతిసోమాచ్చపునస్సౌరే
షుపర్వసు ॥ ౩౧ ॥ స్వర్భానుంనుదతేయస్మాత్తస్మాత్స్వర్భానురుచ్యతే । చ
న్ద్రస్యషోడశోభాగోభార్గవస్యవిధీయతే ॥ ౩౨ ॥ విష్కమ్భాన్మణ్డలాచ్చైవయో
జనాగ్రాత్ప్రమాణతః । భార్గవాత్పాదహీనస్తువిజ్ఞేయోవైబృహస్పతిః ॥ ౩౩ ॥
బృహస్పతేఃపాదహీనౌవక్రసౌరీఉభౌస్మృతౌ । విస్తారాన్మణ్డలాచ్చైవపాదహీ
నస్తయోర్బుధః ॥ ౩౪ ॥ తారానక్షత్రరూపాణివపుష్మన్తీహయానివై । బుధేన
తానితుల్యానివిస్తారాన్మణ్డలాచ్చవై ॥ ౩౫ ॥ ప్రాయశశ్చన్ద్రయోగీనివిద్యాదృ
క్షాణితత్త్వవిత్ । తారానక్షత్రరూపాణిహీనానితుపరస్పరమ్ ॥ ౩౬ ॥ శతాని
పఞ్చచత్వారిత్రీణిద్వేచైవయోజనే । సర్వోపరినికృష్టానితారకామణ్డలానితు ॥
యోజనాన్యర్ధమాత్రాణితేభ్యోహ్రస్వంనవిద్యతే। ఉపరిష్టాత్త్రయస్తేషాంగ్రహాస్తే
దూరసర్పిణః ॥ ౩౮ ॥ సౌరోఙ్గిరాశ్చవక్రశ్చజ్ఞేయామన్దవిచారిణః । పూర్వ
మేవసమాఖ్యాతాగతిస్తేషాంయథాక్రమమ్ ॥ ౩౯ ॥ ఏతేష్వేవగ్రహాస్సర్వేనక్ష
త్రేషుసముత్థితాః । వివస్వానదితేఃపుత్రస్సూర్యోవైమునిసత్తమాః ॥ ౪౦ ॥ విశా
ఖాసుసముత్పన్నోగ్రహాణాంప్రథమోగ్రహః । త్విషిమాన్ధర్మపుత్రస్తుసోమోదేవోవ
సోస్తుసః ॥ ౪౧ ॥ శీతరశ్మిస్సముత్పన్నఃకృత్తికాసునిశాకరః। షోడశార్చిర్భృగోఃపు
త్రశ్శుక్రస్సూర్యాదనన్తరమ్ ॥ ౪౨ ॥ తారాగ్రహాణాంప్రవరస్తిష్యక్షేత్రేసము
త్థితః । గ్రహశ్చాఙ్గిరసఃపుత్రోద్వాదశార్చిర్బృహస్పతిః ॥ ౪౩ ॥ ఫాల్గునీషుస
ముత్పన్నఃపూర్వాఖ్యాసుజగద్గురుః । నవార్చిర్లోహితాఙ్గశ్చప్రజాపతిసుతోగ్రహః॥
ఆషాఢాస్విహపూర్వాసుసముత్పన్నఇతిస్మృతః। రేవతీష్వేవసప్తార్చిస్స్థానేసౌరిశ్శ
నైశ్చరః ॥ ౪౫॥ సౌమ్యోబుధోధనిష్ఠాసుపఞ్చార్చిరుదితోగ్రహః।తమోమయోమృ
త్యుసుతఃప్రజాక్షయకరశ్శిఖీ॥ ౪౬ ॥ ఆశ్లేషాసుసముత్పన్నస్సర్వహారీమహాగ్రహః।
తథాస్వనామధేయేషుదాక్షాయణ్యస్సముత్థితాః ॥ ౪౭ ॥ తమోవీర్యమయోరా
హుఃప్రకృత్యాకృష్ణమణ్డలః । భరణీషుసముత్పన్నోగ్రహశ్చన్ద్రార్కమర్దనః ॥౪౮॥
ఏతేతారాగ్రహాశ్చాపిబోద్ధవ్యాభార్గవాదయః । జన్మనక్షత్రపీడాసుయాన్తివైగు
ణ్యతాంయతః ॥ ౪౯ ॥ ముచ్యతేతేనదోషేణతతస్తద్గ్రహభక్తితః । సర్వగ్రహా
ణామేతేషామాదిరాదిత్యఉచ్యతే ॥ ౫౦ ॥ తారాగ్రహాణాంశుక్రస్తుకేతూనాం
చాపిధూమవాన్ । ధ్రువఃకిలగ్రహాణాంతువిభక్తానాంచతుర్దశమ్॥౫౧ ॥ నక్షత్రా
ణాంశ్రవిష్ఠాస్స్యాదయనానాంతథోత్తరమ్ । వర్షాణాంచైవపఞ్చానామాద్యస్సంవత్స
రస్స్మృతః ॥ ౫౨॥ ఋతూనాంశిశిరశ్చాపిమాసానాంమాఘఉచ్యతే। పక్షాణాం
శుక్లపక్షస్తుతిథీనాంప్రతిపత్తథా ॥ ౫౩ ॥ అహోరాత్రవిభాగానామహశ్చాదిః
ప్రకీర్తితమ్ । ముహూర్తానాంతథైవాదిముహూర్తోరుద్రదైవతః ॥ ౫౪ ॥ క్షణ

శ్చాపినిమేషాదిఃకాలఃకాలవిదాంవరాః । శ్రవణాన్తంధనిష్ఠాదియుగంస్యాత్పఞ్చవా
ర్షికమ్ ॥ ౫౫ ॥ భానోర్గతివిశేషేణచక్రవత్పరివర్తతే । దివాకరస్మృతస్తస్మా
త్కాలకృద్విభురీశ్వరః ॥ ౫౬ ॥ చతుర్విధానాంభూతానాంప్రవర్తకనివర్తకః ।
తస్యాపిభగవాన్రుద్రస్సాక్షాద్దేవఃప్రవర్తకః ॥ ౫౭॥ ఇత్యేషజ్యోతిషామేవంసన్నివే
శోర్థనిశ్చయః । లోకసంవ్యవహారార్థంమహాదేవేననిర్మితః ॥ ౫౮ ॥బుద్ధిపూర్వం
భగవతాకల్పాదౌసమ్ప్రవర్తితః । సఆశ్రయోభిమానీచ సర్వస్యజ్యోతిరాత్మ
కః॥ ౫౯॥ ఏకరూపప్రధానస్యపరిణామోయమద్భుతః । నైషశక్యఃప్రసఙ్ఖ్యాతుం
యాథాతథ్యేనకేనచిత్ ॥ ౬౦ ॥ గతాగతంమనుష్యేణజ్యోతిషాంమాంసచక్షుషా।
ఆగమాదనుమానాచ్చప్రత్యక్షాదుపపత్తితః ॥ ౬౧ ॥ పరీక్ష్యనిపుణంబుద్ధ్యాశ్రద్ధా
తవ్యంవిపశ్చితా । చక్షుశ్శాస్త్రంజలంలేఖ్యంగణితంమునిసత్తమాః॥ ౬౨॥ పఞ్చై
తే హేతవోజ్ఞేయాజ్యోతిర్మానవినిర్ణయే ॥ ౬౩ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే గ్రహగతిస్థానసఙ్ఖ్యా
వర్ణనంనామఏకషష్టితమోఽధ్యాయః.

శ్రీధ్రువోపాఖ్యానమ్. శ్రీ

ఋషయః ॥ కథంవిష్ణుప్రసాదాద్వైధ్రువోబుద్ధిమతాంవరః । మేఢీభూతో
గ్రహాణాంవైవక్తుమర్హసిసాదరమ్॥౧॥సూతః॥ ఏతమర్థంమయాపృష్టో నానాశాస్త్ర
విశారదః। మార్కణ్డేయఃపురాప్రాహమహ్యంశుశ్రూషవేద్విజాః॥ ౨ ॥ మార్కణ్డే
యః ॥ సార్వభౌమోమహాతేజాస్సర్వశాస్త్రభృతాంవరః । ఉత్తానపాదోరాజా
వైపాలయామాసమేదినీమ్ ॥ ౩ ॥ తస్యభార్యాద్వయమభూత్సునీతిస్సురుచిస్తథా।
అగ్రజాయామభూత్పుత్రస్సునీత్యాంతుమహాయశాః॥ ౪ ॥ ధ్రువోనామమహాప్రా
జ్ఞఃకులదీపోమహామతిః । కదాచిత్సప్తవర్షోపిపితురఙ్కముపావిశత్ ॥ ౫॥ సురుచి
స్తంవినిర్ధూయస్వపుత్రంప్రీతిమానసా । న్యవేశయత్తంవిప్రేన్ద్రాహ్యఙ్కంరూపే
ణమానితా ॥ ౬ ॥ అలబ్ధ్వాసపితుర్ధీమానఙ్కందుఃఖితమానసః। మాతుస్సమీపమా
గమ్యారురోదసపునఃపునః ॥ ౭ ॥ రుదన్తంపుత్రమాహేదంమాతాశోకపరిప్లుతా।సురు
చిర్దయితాభర్తుస్తస్యాఃపుత్రోపితాదృశః ॥ ౮ ॥ మమత్వంమన్దభాగ్యాయాజాతః
పుత్రోప్యభాగ్యవాన్ । కింశోచసికిమర్థంత్వంరోదమానఃపునఃపునః ॥ ౯ ॥ సన్త
ప్తహృదయోభూత్వామమశోకంకరిష్యసి । స్వస్థస్థానంధ్రువంపుత్రస్వశక్త్యాత్వం
సమాప్నుయాః ॥ ౧౦ ॥ ఇత్యుక్తస్సతుమాత్రావైనిర్జగామతదావనమ్ । విశ్వా
మిత్రంతతోదృష్ట్వాప్రణిపత్యయథావిధి ॥ ౧౧ ॥ ఉవాచప్రాఞ్జలిర్భూత్వాభగవన్వ
క్తుమర్హసి । సర్వేషాముపరిస్థానంకేనప్రాప్స్యామిసత్తమ ॥ ౧౨ ॥ పితురఙ్కే

సమాసీనంమాతామాంసురుచిర్మనే । వ్యధూనయత్సతాంరాజాపితానోవాచకించ
న॥౧౩॥ ఏతస్మాత్కారణాద్బ్రహ్మంస్త్రస్తోహంమాతరంగతః । సునీతిరాహామే
మాతామాకృథాశ్శోకముత్తమమ్ ॥ ౧౪ ॥ స్వకర్మణాపరంస్థానంప్రాప్తుమర్హసిపు
త్రక । తస్యాహివచనంశ్రుత్వాస్థానంతవమహామునే॥౧౫॥ ప్రాప్తోవనమిదంబ్రహ్మ
న్నాగత్యాత్వాందృష్టవాన్ప్రభో। తవప్రసాదాత్ప్రాప్స్యేహంస్థానమద్భుతముత్తమమ్॥
ఇత్యుక్తస్సమునిశ్శ్రీమాన్ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ । రాజపుత్రశ్శృణుష్వేదంస్థానముత్త
మమాప్స్యసి ॥ ౧౭ ॥ ఆరాధ్యజగతామీశంకేశవంక్లేశనాశనమ్ । దక్షిణాఙ్గభవం
శమ్భోర్మహాదేవస్యధీమతః ॥ ౧౮॥ జపనిత్యంమహాప్రాజ్ఞసర్వపాపవినాశనమ్। ఇ
ష్టదంపరమంశుద్ధంపవిత్రమమలంపరమ్ ॥ ౧౯ ॥ బ్రూహిమన్త్రమిమందివ్యంప్రణ
వేనసమన్వితమ్ । నమోస్తువాసుదేవాయఇత్యేవంనియతేన్ద్రియః ॥ ౨౦ ॥ ధ్యా
యన్త్సనాతనంవిష్ణుంజపహోమసమన్వితః। ఇత్యుక్తఃప్రణిపత్యైనంవిశ్వామిత్రం
మహాయశాః ॥ ౨౧ ॥ ప్రాఙ్ముఖోనియతోభూత్వాజజాపప్రీతిమానసః। శాకమూ
లఫలాహారస్సంవత్సరమతన్ద్రితః ॥ ౨౨॥ జజాపమన్త్రమనిశమజస్రంసపునఃపునః।
బేతాళరాక్షసాఘోరాస్సింహాద్యాశ్చతథామృగాః ॥ ౨౩ ॥ తమభ్యయుర్మహా
త్మానంబుద్ధిమోహాయభీషణాః । జపన్సవాసుదేవేతినకిఞ్చిత్ప్రత్యపద్యత॥౨౪॥సునీ
తిరస్యయామాతాతస్యావీర్యేణసంవృతా । పిశాచీసమనుప్రాప్తారురోదభృశదుః
ఖితా ॥ ౨౫ ॥ మమత్వమేకపుత్రోసికిమర్థంక్లిశ్యసేభవాన్ । మామనాథామపా
హాయతపఆస్థితవానసి ॥ ౨౬ ॥ ఏవమాదీనివాక్యానిభాషమాణాంమహాతపాః।అని
రీక్ష్యైవహృష్టాత్మాహరేర్నామజజాపసః ॥ ౨౭ ॥ తతఃప్రశేముస్సర్వత్రవిఘ్నరూ
పాణితత్రవై । తతోగరుడమారుహ్యకాలమేఘసమద్యుతిః ॥ ౨౮ ॥ సర్వదేవైఃప
రివృతస్తూయమానోమహర్షిభిః । ఆయయౌభగవాన్విష్ణుర్ధ్రువాన్తికమరాతిహా ॥
తమాగతంవిలోక్యాథకోసావిత్యేవచిన్తయత్ । పిబన్నివహృషీకేశంనయనాభ్యాం
జగత్పతిమ్ ॥ ౩౦॥ జపన్సవాసుదేవేతిధ్రువస్తస్థౌమహామతిః। శఙ్ఖప్రాన్తేనగోవిన్దః
పస్పర్శాస్యంహితస్యవై ॥ ౩౧ ॥ తతస్సపరమంజ్ఞానమవాప్యపురుషోత్తమమ్। తు
ష్టావప్రాఞ్జలిర్భూత్వాసర్వలోకేశ్వరంహరిమ్ ॥ ౩౨ ॥ ప్రసీదదేవదేవేశశఙ్ఖచ
క్రగదాధర । లోకాత్మన్వేదగుహ్యాత్మన్త్వాంప్రపన్నోస్మికేశవ॥ ౩౩ ॥ నవిదుస్త్వాం
మహాత్మానంసనకాద్యామహర్షయః । తత్కథంత్వామహంవిద్యాంనమస్తేభువనే
శ్వర ॥ ౩౪ ॥ తమాహప్రహసన్విష్ణురేహివత్సధ్రువోభవాన్ । స్థానంధ్రువంసమా
సాద్యజ్యోతిషామగ్రభుగ్భవ॥ ౩౫॥ మాత్రాత్వంసహితస్తత్రజ్యోతిషాంస్థానమాప్ను
హి। మత్స్థానమేతత్పరమంధ్రువంనిత్యంసుశోభనమ్॥ ౩౬ ॥ తపసారాధ్యదేవేశం
పురాలబ్ధంహిశఙ్కరాత్ । వాసుదేవేతియోనిత్యంప్రణవేనసమన్వితమ్ ॥ ౩౭॥ న
మస్కారసమాయుక్తంభగవచ్ఛబ్దసంయుతమ్।జపేదేవంహియోవిద్వాన్ధ్రువంస్థా

సంప్రపద్యతే ॥ ౩౮ ॥ తతో దేవాస్సగన్ధర్వాస్సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః । మాత్రా సహ ధ్రువం సర్వే తస్మిం స్థానే న్యవేశయన్ ॥ ౩౯ ॥ విష్ణో రాజ్ఞాం పురస్కృత్య జ్యోతిషాం స్థానమాప్తవాన్ । ఏవం ధ్రువో మహాతేజా ద్వాదశాక్షరవిద్యయా ॥ ౪౦ ॥ అవాప మహతీం సిద్ధిమేతత్తే కథితం మయా ॥ సూతః ॥ తస్మాద్యో వాసుదేవాయ ప్రణామం కురుతే నరః ॥ ౪౧ ॥ స యాతి ధ్రువసాలోక్యం ధ్రువత్వం తస్య తత్తథా ॥ ౪౧ ॥

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే భువనకోశే ధ్రువసంస్థానవర్ణనం నామ ద్విషష్టితమోఽధ్యాయః

॥ దేవదానవాద్యుత్పత్తిః ॥

ఋషయః ॥ దేవానాం దానవానాంచ గన్ధర్వోరగరక్షసామ్ । ఉత్పత్తిం బ్రూహి సూతాద్య యథాక్రమమనుత్తమమ్ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ సఙ్కల్పాద్దర్శనాత్స్పర్శాత్పూర్వేషాం సృష్టిరుచ్యతే । దక్షాత్ప్రాచేతసాదూర్ధ్వం సృష్టిర్మైథునసమ్భవా ॥ యదా తు సృజతస్తస్య దేవర్షిగణపన్నగాన్ । న వృద్ధిమగమల్లోకస్తదా మైథునయోగతః ॥ ౩ ॥ దక్షః పుత్రసహస్రాణి పఞ్చ సూత్యామజీజనత్ । తాంస్తు దృష్ట్వా మహాభాగాన్ సిసృక్షుర్వివిధాః ప్రజాః ॥ ౪ ॥ నారదః ప్రాహ హర్యశ్వాన్దక్షపుత్రాన్సమాగతాన్ । భువః ప్రమాణం సర్వం తు జ్ఞాత్వోర్ధ్వమధ ఏవ వా ॥ ౫ ॥ తతస్సృష్టిం విశేషేణ కురుధ్వమృషిసత్తమాః । తే తు తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రయాతాస్సర్వతో దిశమ్ ॥ అద్యాపి న నివర్తన్తే సముద్రాదివ సిన్ధవః । హర్యశ్వేషు చ నష్టేషు పునర్దక్షః ప్రజాపతిః ॥ ౭ ॥ సూత్యామేవ చ పుత్రాణాం సహస్రమసృజత్ప్రభుః । శబలా నామ తే విప్రాస్సమేతాస్సృష్టిహేతవః ॥ ౮ ॥ నారదోఽనుగతాన్ప్రాహ పునస్తాన్సూర్యవర్చసః ॥ భువః ప్రమాణం సర్వం తు జ్ఞాత్వా భ్రాతౄన్పునః పునః ॥ ౯ ॥ ఆగత్య వాథ సృష్టిం చ కరిష్యథ విశేషతః । తేఽపి తేనైవ మార్గేణ జగ్ముర్భ్రాతృగతిం తథా ॥ ౧౦ ॥ తతస్తేష్వపి నష్టేషు షష్టిం కన్యాః ప్రజాపతిః । వైరిణ్యాం జనయామాస దక్షః ప్రాచేతసస్తదా ॥ ౧౧ ॥ ప్రాదాత్స దశ కం ధర్మే కశ్యపాయ త్రయోదశ । వింశత్సప్త చ సోమాయ చతస్రోఽరిష్టనేమయే ॥ ౧౨ ॥ ద్వే చైవ భృగుపుత్రాయ ద్వే కృశాశ్వాయ ధీమతే । ద్వే చైవాఙ్గిరసే తద్వత్తాసాం నామాని విస్తరాత్ ॥ ౧౩ ॥ శృణుధ్వం దేవమాతౄణాం ప్రజావిస్తరమాదితః । మరుత్వతీ వసుర్యామీ ర్లమ్బా భానురరున్ధతీ ॥ ౧౪ ॥ సఙ్కల్పా చ ముహూర్తా చ సాధ్యా విశ్వా చ భామినీ । ధర్మపత్న్యస్సమాఖ్యాతాస్తాసాం పుత్రాన్వదామి వః ॥ ౧౫ ॥ విశ్వే దేవాస్తు విశ్వాయాస్సాధ్యాస్సాధ్యా వ్యజీజనత్ । మరుత్వత్యాం మరుత్వన్తో వసోస్తు వసవస్తథా ॥ ౧౬ ॥ భానోస్తు భానవః

ప్రోక్తామహాజార్తాయామహార్తకాః । లమ్బాయాం ఘోషనామానో నాగవీథిస్తు
యామిజః ॥ ౧౭ ॥ సజ్ఞాల్పాయాస్తు సజ్ఞాల్పో వసుసర్గం వదామి వః । జ్యోతిష్మ
న్తస్తు యే దేవా వ్యాపకాస్సర్వతో దిశమ్ ॥ ౧౮ ॥ వసవస్తే సమాఖ్యాతాస్సర్వభూ
తహితైషిణః । ఆపో ధ్రువశ్చ సోమశ్చ ధరశ్చైవానిలోఽనలః ॥ ౧౯ ॥ ప్రత్యూషశ్చ
ప్రభాసశ్చ వసవోఽష్టౌ ప్రకీర్తితాః । అజైకపాదహిర్బుధ్న్యో విరూపాక్షోఽథ రైవతః ॥
హరశ్చ బహురూపశ్చ త్ర్యమ్బకశ్చ సురేశ్వరః । సావిత్రశ్చ జయన్తశ్చ పినాకీ చాప
రాజితః ॥ ౨౧ ॥ ఏతే రుద్రాస్సమాఖ్యాతా ఏకాదశ గణేశ్వరాః । కశ్యపస్య ప్రవ
క్ష్యామి పత్నీభ్యః పుత్త్రపౌత్త్రకమ్ ॥ ౨౨ ॥ అదితిశ్చ దితిశ్చైవ అరిష్టా సురసా మునిః ।
సురభిర్వినతా తామ్రా తద్వత్క్రోధవశా ఇళా ॥ ౨౩ ॥ కద్రూస్త్విషా దనుస్తద్వత్తా
సాం పుత్త్రాన్వదామి వః । తుషితా నామ యే దేవాశ్చాక్షుషస్యాన్తరే మనోః ॥ ౨౪ ॥
వైవస్వతాన్తరే తే వై ఆదిత్యా ద్వాదశ స్మృతాః । ఇన్ద్రో ధాతా భగస్త్వష్టా మి
త్త్రోథ వరుణోఽర్యమా ॥ ౨౫ ॥ వివస్వాన్సవితా పూషా అంశుమాన్విష్ణురేవ చ । ఏ
తే సహస్రకిరణా ఆదిత్యా ద్వాదశ స్మృతాః ॥ ౨౬ ॥ దితిః పుత్త్రద్వయం లేభే కశ్య
పాదితి నశ్శ్రుతమ్ । హిరణ్యకశిపుం చైవ హిరణ్యాక్షం తథైవ చ ॥ ౨౭ ॥ దనుః పుత్త్రశ
తం లేభే కశ్యపాద్బలదర్పితమ్ । విప్రచిత్తిః ప్రధానోఽభూత్తేషాం మధ్యే ద్విజోత్తమాః ॥
తామ్రా చ జనయామాస షట్కన్యా ద్విజపుఙ్గవాః । శుకీం శ్యేనీం చ భాసీం చ సుగ్రీవీం
గృధ్రికాం శుచిమ్ ॥ ౨౯ ॥ శుకీ శుకానులూకాంశ్చ జనయామాస ధర్మతః । శ్యేనీం శ్యే
నాంస్తథా భాసీ కురఙ్గాంశ్చ వ్యజీజనత్ ॥ ౩౦ ॥ గృధ్రీ గృధ్రాన్కపోతాంశ్చ పారావ
తవిహఙ్గమాన్ । హంససారసకారణ్డప్లవాంశ్శుచిరజీజనత్ ॥ ౩౧ ॥ అజాశ్వమే
షోష్ట్రఖరాంస్సుగ్రీవీ చాప్యజీజనత్ । వినతా జనయామాస గరుడం చారుణం శు
భా ॥ ౩౨ ॥ సౌదామినీం తథా కన్యాం సర్వలోకభయఙ్కరీమ్ । సురసాయాస్సహ
స్రం తు సర్పాణామభవత్పురా ॥ ౩౩ ॥ కద్రూస్సహస్రశిరసాం సహస్రం ప్రాప సు
వ్రతా । ప్రధానాస్తేషు విఖ్యాతాష్షడ్వింశతిరనుత్తమాః ॥ ౩౪ ॥ శేషవాసుకికర్కో
టశఙ్ఖైరావతకమ్బళాః । ధనఞ్జయమహానీలపద్మాశ్వతరతక్షకాః ॥ ౩౫ ॥ ఏలాపుత్త్రమ
హాపద్మధృతరాష్ట్రబలాహకాః । శఙ్ఖపాలమహాశఙ్ఖపుష్పదంష్ట్రశుభాననాః ॥ ౩౬ ॥
శఙ్ఖలోమా చ నహుషో వామనః ఫణితస్తథా । కపిలో దుర్ముఖశ్చాపి పతఞ్జలిరితి స్మృ
తః ॥ ౩౭ ॥ రక్షోగణం క్రోధవశా మహామాయం వ్యజీజనత్ । రుద్రాణాం చ గణం తద్వ
ద్గో మహిష్యో వరాఙ్గనా ॥ ౩౮ ॥ సురభిర్జనయామాస కశ్యపాదితి నశ్శ్రుతమ్ । మునిర్ము
నీనాం చ గణం గణమప్సరసాం తథా ॥ ౩౯ ॥ తథా కిన్నరగన్ధర్వానరిష్టాజనయద్బహూన్ ।
తృణవృక్షలతాగుల్మమిళా సర్వమజీజనత్ ॥ ౪౦ ॥ త్విషా తు యక్షరక్షాంసి జనయా
మాస కోటిశః । ఏతే తు కాశ్యపేయాశ్చ సంక్షేపాత్పరికీర్తితాః ॥ ౪౧ ॥ ఏతేషాం పు

త్రపౌత్రాదివంశాశ్చబహవస్సంస్మృతాః । ఏవంప్రజాసుసృష్టాసుకశ్యపేనమహాత్మనా॥
ప్రతిష్ఠితాసుసర్వాసుచరాసుస్థావరాసుచ । అభిషిచ్యాధిపత్యేషుతేషాంముఖ్యా
న్ప్రజాపతిః ॥ ౪౩ ॥ తతోమనుష్యాధిపతించక్రేవైవస్వతంమనుమ్ । స్వాయమ్భు
వేన్తరేపూర్వంబ్రహ్మణాయేభిషేచితాః॥౪౪ ॥ తైరియంపృథివీసర్వాసప్తద్వీపా
సపర్వతా । యథోపదేశమద్యాపిధర్మేణప్రతిపాల్యతే॥ ౪౫ ॥ స్వాయమ్భువేన్తరే
పూర్వేబ్రహ్మణాయేభిషేచితాః। తేహ్యేతేచాభిషిచ్యన్తేమనవశ్చభవన్తితే॥౪౬॥
మన్వన్తరేష్వతీతేషుగతాహ్యేతేషుపార్థివాః। ఏవమన్యేభిషిచ్యన్తేప్రాప్తేమన్వ
న్తరేతతః ॥ ౪౭ ॥ అతీతానాగతాస్సర్వేనృపామన్వన్తరేస్మృతాః । ఏతానుత్పా
ద్యపుత్రాంస్తుప్రజాసన్తానకారణాత్ ॥ ౪౮ ॥ కశ్యపోగోత్రకామస్తుచచారసపు
నస్తపః । పుత్రోగోత్రకరోమహ్యంభవతాదితిచిన్తయన్ ॥ ౪౯ ॥ తస్యైవంధ్యా
యమానస్యకశ్యపస్యమహాత్మనః । బ్రహ్మయోగాత్సుతౌపశ్చాత్ప్రాదుర్భూతౌమ
హౌజసౌ ॥ ౫౦॥ వత్సరశ్చాసితశ్చైవతావుభౌబ్రహ్మవాదినౌ । వత్సరాన్నైధ్రు
వోజజ్ఞేరైభ్యశ్చసుమహాయశాః ॥౫౧ ॥ రైభ్యస్యరైభ్యాపిజ్ఞేయానైధ్రువస్యవ
దామివః । చ్యవనస్యతుకన్యాయాంసుమేధాస్సమపద్యత॥౫౨॥ నైధ్రువస్యతుసాప
త్నీమాతావైకుణ్డపాయినామ్ । అసితస్యైకపర్ణాయాంబ్రహ్మిష్ఠస్సమపద్యత॥౫౩॥
శాణ్డిల్యానాంవరశ్శ్రీమాన్దేవలస్సుమహాతపాః । శాణ్డిల్యానైధ్రువారైభ్యాస్త్ర
యఃపక్షాస్తుకాశ్యపాః ॥ ౫౪ ॥ నవప్రకృతయోదేవాఃపులస్త్యస్యవదామివః।చతు
ర్యుగేహ్యతిక్రాన్తేమనోరేకాదశేప్రభోః ॥ ౫౫ ॥ అథావశిష్టేతస్మింస్తుద్వాపరేస
మ్ప్రవర్తితే।మానవస్యనరిష్యన్తఃపుత్రఆసీద్దమఃకిల ॥ ౫౬ ॥ దమస్యతస్యదాయా
దస్తృణబిన్దురితిస్మృతః । త్రేతాయుగముఖేరాజాతృతీయేసమ్బభూవహ॥ ౫౭॥ త
స్యకన్యాత్విలబిలారూపేణాప్రతిమాభవత్। పులస్త్యాయసరాజర్షిస్తాంకన్యాంప్రత్య
పాదయత్ ॥ ౫౮ ॥ ఋషిరైరబిలోయస్యాంవిశ్రవాస్సమపద్యత। తస్యపత్న్య
శ్చతస్రస్తుపౌలస్త్యకులవర్ధనాః ॥ ౫౯ ॥ బృహస్పతేశ్శుభాకన్యానామ్నావైదేవవ
ర్ణినీ । పుష్పోత్కటాబలాకాచసుతేమాల్యవతస్స్మృతే ॥ ౬౦ ॥ కైకసీమాలినఃక
న్యాతాసాంవైశృణుతప్రజాః । జ్యేష్ఠంవైశ్రవణంతస్మాత్సుషువేదేవవర్ణినీ॥౬౧॥కై
కసీచాప్యజనయద్రావణంరాక్షసాధిపమ్ । కుమ్భకర్ణంశూర్పణఖాంధీమన్తంచవి
భీషణమ్ ॥ ౬౨ ॥ పుష్పోత్కటాప్యజనయత్పుత్రాంస్తస్మాద్ద్విజోత్తమాః । మ
హోదరంప్రహస్తంచమహాపార్శ్వంఖరంతథా ॥ ౬౩ ॥ కుమ్భీనసీంతథాకన్యాం
బలాయాశ్శృణుతప్రజాః । త్రిశిరాదూషణశ్చైవవిద్యుజ్జిహ్వశ్చరాక్షసః ॥ ౬౪ ॥క
న్యావైమాలికాచాపిబలాయాఃప్రసవస్స్మృతః । ఇత్యేతేక్రూరకర్మాణఃపౌలస్త్యా
రాక్షసానవ ॥ ౬౫ ॥ విభీషణోతిశుద్ధాత్మాధర్మజ్ఞఃపరికీర్తితః। పులస్త్యస్యమృగాః
పుత్రాస్సర్వేవ్యాఘ్రాశ్చదంష్ట్రిణః ॥ ౬౬ ॥ భూతాఃపిశాచాస్సర్పాశ్చసూక

రాహస్తిన స్తథా । వానరాః కిన్నరాశ్చైవ యే చ కింపురుషా స్తథా ॥ ౬౭ ॥ అ
నపత్యః క్రతు స్తస్మిన్ స్మృతో వైవస్వతేఽన్తరే । అత్రేః పత్న్యో దశైవాసన్ సున్దర్యశ్చ
పతివ్రతాః ॥ ౬౮ ॥ భద్రాశ్వస్య ఘృతాచ్యాం వై దశాప్సరసి సూనవః । భద్రా
భద్రా చ జలదా మన్దా నన్దా తథైవ చ ॥ ౬౯ ॥ బలా బలా చ విప్రేన్ద్రా యా చ గోపాబలా
స్మృతా । తథా తామరసా చైవ వరక్రీడా చ వై దశ ॥ ౭౦ ॥ ఆత్రేయవంశప్రభవా స్తాసాం
భర్తా ప్రభాకరః । స్వర్భానుపిహితే సూర్యే పతితేఽస్మిన్ దివో మహీమ్ ॥ ౭౧ ॥
తమోఽభిభూతే లోకేఽస్మిన్ ప్రభా యేన ప్రవర్తితా । స్వస్తి తేఽస్తు హి తవేత్యుక్తే పతన్ని
హ దివాకరః ॥ ౭౨ ॥ బ్రహ్మర్షేర్వచనాత్తస్య పపాత న విభుర్దివః । తతః ప్రభాకరేత్యు
క్తః ప్రభురత్రిర్మహర్షిభిః ॥ ౭౩ ॥ భద్రాయాం జనయామాస సోమం పుత్రం యశస్వి
నమ్ । స తాసు జనయామాస పునః పుత్రాం స్తపోధనః ॥ ౭౪ ॥ స్వస్త్యాత్రేయా ఇతి
ఖ్యాతా ఋషయో వేదపారగాః । తేషాం ద్వౌ ఖ్యాతయశసౌ బ్రహ్మిష్ఠౌ చ మహౌజ
సౌ ॥ ౭౫ ॥ దత్తో హ్యత్రివరో జ్యేష్ఠో దుర్వాసా స్తస్య చానుజః । యవీయసీ స్వసా
తేషామమలా బ్రహ్మవాదినీ ॥ ౭౬ ॥ తస్య గోత్రద్వయే జాతాశ్చత్వారః ప్రథితా భు
వి । శ్యావశ్చ ప్రత్వసశ్చైవ వవల్గుశ్చాథ గహ్వరః ॥ ౭౭ ॥ ఆత్రేయాణాం చ చత్వా
రస్స్మృతాః పక్షా మహాత్మనామ్ । కాశ్యపో నారదశ్చైవ పర్వతోఽనుద్ధత స్తథా ॥ ౭౮ ॥
జజ్ఞిరే మానసా హ్యేతే హ్యరున్ధత్యా నిబోధత । నారదస్తు వసిష్ఠాయాఽరున్ధతీం ప్రత్య
పాదయత్ ॥ ౭౯ ॥ ఊర్ధ్వరేతా మహాతేజా దక్షశాపాచ్చ నారదః । పురా దేవాసు
రే యుద్ధే ఘోరే వై తారకామయే ॥ ౮౦ ॥ అనావృష్ట్యా హతే లోకే హ్యుగ్రే లోకేశ్వ
రైస్సహ । వసిష్ఠ స్తపసా ధీమాన్ ధారయామాస వై ప్రజాః ॥ ౮౧ ॥ అన్నోదకం మూ
లఫలమోషధీశ్చ ప్రవర్తయన్ । తానేతాన్ జీవయామాస కారుణ్యాదౌషధేన చ ॥ ౮౨ ॥
అరున్ధత్యాం వసిష్ఠస్తు సుతానుత్పాదయచ్ఛతమ్ । జ్యాయసో జనయచ్ఛక్తేరదృశ్యన్తీ
పరాశరమ్ ॥ ౮౩ ॥ రక్షసా భక్షితే శక్తౌ రుధిరేణ తు వై తదా । కాళీ పరాశరా
జ్జజ్ఞే కృష్ణద్వైపాయనం ప్రభుమ్ ॥ ౮౪ ॥ ద్వైపాయనో హ్యరణ్యాం వై శుకముత్పా
దయత్సుతమ్ । ఉపమన్యుం చ పీవర్యాం విద్ధీమే శుకసూనవః ॥ ౮౫ ॥ భూరిశ్రవాః ప్ర
భుశ్శమ్భుః కృష్ణో గౌరస్తు పఞ్చమః । కన్యా కీర్తిమతీ చైవ యోగమాతా ధృతవ్రతా ॥ ౮౬ ॥
జననీ బ్రహ్మదత్తస్య పత్నీ సా త్వణుహస్య చ । శ్వేతః కృష్ణశ్చ గౌరశ్చ శ్యామో ధూమ్ర
స్తథారుణః ॥ ౮౭ ॥ నీలో బాదరికశ్చైవ సర్వే చైతే పరాశరాః । పరాశరాణామ
ష్టౌ తే పక్షాః ప్రోక్తా మహాత్మనామ్ ॥ ౮౮ ॥ అత ఊర్ధ్వం నిబోధధ్వమిన్ద్రప్రమితిసమ్భ
వమ్ । వసిష్ఠస్య కపిఞ్జల్యాం ఘృతాచ్యాముదపద్యత ॥ ౮౯ ॥ త్రిమూర్తిర్యస్సమాఖ్యా
త ఇన్ద్రప్రమితిరుచ్యతే । పృథోస్సుతాయాం సమ్భూతో భద్రస్తస్యాభవద్వసుః ॥ ౯౦ ॥ ఉ
పమన్యుస్సుత స్తస్య బహవో హ్యౌపమన్యవః । మిత్రావరుణయోశ్చైవ కౌణ్డిన్యా యే

పరిశ్రుతాః ॥ ౯౧ ॥ ఏకాగ్నేయాస్తథైవాన్యే వాసిష్ఠా నామ విశ్రుతాః । ఏతే పక్షా
వసిష్ఠానాం స్మృతా దశ మహాత్మనామ్ ॥ ౯౨ ॥ ఇత్యేతే బ్రహ్మణః పుత్రా మానసా వి
శ్రుతా భువి । భర్తారస్తు మహాభాగా ఏషాం వంశాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౯౩ ॥ త్రిలోకధా
రణే శక్తా దేవర్షికులసమ్భవాః । తేషాం పుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చ శతశోఽథ సహస్రశః ॥ ౯౪ ॥
యైస్తు వ్యాప్తాస్త్రయో లోకాః సూర్యస్యేవ గభస్తిభిః ॥ ౯౫ ॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే దేవదానవాదిసృష్టికథనం నామ
త్రిషష్టితమోఽధ్యాయః.

॥ శక్త్యాఖ్యవసిష్ఠసుతోపాఖ్యానమ్ ॥

ఋషయః ॥ కథం హి రక్షసా శక్తిర్భక్షితః సోఽనుజైస్సహ । వాసిష్ఠో వదతాం
శ్రేష్ఠ సూత వక్తుమిహార్హసి ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ రాక్షసో రుధిరో నామ వసిష్ఠస్య సుతం
పురా । శక్తిం సభక్షయామాస శక్తేశ్శాపాత్సహానుజైః ॥ ౨ ॥ వసిష్ఠయాజ్యం వి
ప్రేన్ద్రాస్తదావిశ్యైవ భూపతిమ్ । కల్మాషపాదం రుధిరో విశ్వామిత్రేణ చోదితః ॥
భక్షితస్స ఇతి శ్రుత్వా వసిష్ఠస్తేన రక్షసా । శక్తిశ్శక్తిమతాం శ్రేష్ఠో భ్రాతృభిస్సహ ధర్మ
విత్ ॥ ౪ ॥ హా పుత్ర పుత్ర పుత్రేతి క్రన్దమానో ముహుర్ముహుః । అరున్ధత్యా సహ
మునిః పపాత భువి దుఃఖితః ॥ ౫ ॥ నష్టం కులమితి శ్రుత్వా మర్తుం చక్రే మతిం తదా ।
స్మరన్పుత్రశతం చైవ శక్తిజ్యేష్ఠం చ శక్తిమాన్ ॥ ౬ ॥ న తం వినాహం జీవిష్యే ఇతి ని
శ్చిత్య దుఃఖితః । ఆరుహ్య మూర్ధానమజాత్మజోఽసౌ తయాత్మవాన్సర్వవిదాత్మవి
చ్చ ॥ ౭ ॥ ధరాధరస్యైవ తదా ధరాయాం పపాత పత్న్యా సహ సాశ్రుదృష్టిః । ధరా
ధరాత్తం పతితం ధరా తదా దధార తత్రాపి విచిత్రకణ్ఠీ ॥ ౮ ॥ కరామ్బుజాభ్యాం కరిఖే
లగామినీ రుదన్తమాదాయ రురోద సా చ । తదా తస్యాస్స్నుషా ప్రాహ పత్నీ శక్తేర్మహా
మునిమ్ ॥ ౯ ॥ వసిష్ఠం వదతాం శ్రేష్ఠం రుదన్తీ భయవిహ్వలా । భగవన్బ్రహ్మణ
శ్రేష్ఠ తవ దేహమిదం శుభమ్ ॥ ౧౦ ॥ పాలయస్వ విభో ద్రష్టుం తవ పౌత్రం మమాత్మ
జమ్ । న త్యాజ్యం తవ విప్రేన్ద్ర దేహమేతత్సుశోభనమ్ ॥ ౧౧ ॥ గర్భస్థో మమ సర్వా
ర్థసాధకశ్శక్తిజో యతః । ఏవముక్త్వాథ ధర్మజ్ఞా కరాభ్యాం కమలేక్షణా ॥ ౧౨ ॥
ఉత్థాప్య శ్వశురం నత్వా నేత్రే సమ్మృజ్య వారిణా । దుఃఖితాపి పరిత్రాతుం శ్వశురం దుః
ఖితం తదా ॥ ౧౩ ॥ అరున్ధతీం చ కల్యాణీం ప్రార్థయామాస దుఃఖితామ్ । స్నుషా
వాక్యం తతశ్శ్రుత్వా వసిష్ఠోత్థాయ భూతలాత్ ॥ ౧౪ ॥ సంజ్ఞామవాప్య చాలిఙ్గ్య సా
పపాత సుదుఃఖితా । అరున్ధతీ కరాభ్యాం తాం సంస్పృశ్యాస్రాకులేక్షణామ్ ॥ ౧౫ ॥
రురోద మునిశార్దూలో భార్యయా సుతవత్సలః । అథ నాభ్యమ్బుజే విష్ణోర్యథా ధాతాస్యైశ్చ
తుర్ముఖః ॥ ౧౬ ॥ ఆసీనో గర్భశయ్యాయాం కుమార ఋచమాహ సః । తతో నిశమ్య భగ

వాన్వసిష్ఠఋచమాదరాత్ ॥౧౭॥ కేనోక్తామితిసఞ్చిన్త్యతదాతిష్ఠత్సమాహితః।వ్యో
మాఙ్గణస్థోథహరిఃపుణ్డరీకనిభేక్షణః॥ ౧౮ ॥ వసిష్ఠమాహవిశ్వాత్మాఘృణయాసఘృ
ణానిధిః । భోవత్సవత్సవిప్రేన్ద్రవసిష్ఠసుతవత్సల ॥ ౧౯ ॥ తవపౌత్రముఖామ్భో
జాద్యగేహాద్యపిసంస్మృతా । మత్సుతస్తవపౌత్రోసౌశక్తిజశ్శక్తిమాన్మునే ॥ ౨౦ ॥
తస్మాదుత్తిష్ఠసన్త్యజ్యశోకంబ్రహ్మసుతోత్తమ । రుద్రభక్తశ్చగర్భస్థోరుద్రపూజా
పరాయణః ॥ ౨౧ ॥ రుద్రదేవప్రభావేనకులంతేసన్తరిష్యతి । ఏవముక్త్వా
ఘృణీవిప్రంభగవాన్పురుషోత్తమః॥౨౨॥వసిష్ఠంమునిశార్దూలంతత్రైవాన్తరధీయత।
తతఃప్రణమ్యశిరసావసిష్ఠోవారిజేక్షణమ్॥ ౨౩ ॥ అరున్ధత్యామహాతేజాఃపస్పర్శోదర
మాదరాత్ । హాపుత్రపుత్రపుత్రేతిపపాతచసుదుఃఖితః ॥౨౪॥లలాపారున్ధతీంప్రేక్ష్య
తదాసారుదతీంద్విజాః । స్వపుత్రంచస్మరన్దుఃఖాత్పునరేహ్యేహిపుత్రక॥౨౫॥ తవపు
త్రమిమందృష్ట్వాభోశక్తేకులధారణమ్ । తవాన్తికంగమిష్యామితవమాత్రానసం
శయః ॥ ౨౬ ॥సూతః॥ ఏవముక్త్వారుదన్విప్రఆలిఙ్గ్యారున్ధతీంతదా । పపాతతా
డయన్తీవస్వస్యకుక్షింకరేణవై॥ ౨౭ ॥ అరున్ధతీజఘానాథశక్తిజస్యాలయంశుభా ।
స్వోదరందుఃఖితాభూమావపపాతచలలాపచ ॥ ౨౮ ॥ అరున్ధతీతథాభీతావసిష్ఠశ్చమ
హామునిః । ఉద్ధావ్యతాంస్నుషాంబాలామూచతుర్భయవిహ్వలౌ ॥ ౨౯ ॥ విచార
ముగ్ధేతవగర్భమణ్డలంకరామ్బుజాభ్యాంవినిహస్మిదుర్లభమ్ । కులంవసిష్ఠస్యసమ
స్తమస్యహోహాసహస్తమార్యేకథముద్యతావద ॥ ౩౦ ॥ తవాత్మజంశక్తిసుతంచదృ
ష్ట్వాచాస్వాస్యవక్త్రాన్స్మృతమార్యసూనోః । త్రాతుంయతోదేహమిమంమునీన్ద్రస్స
నిశ్చితఃపాహితతశ్శరీరమ్॥ సూతః ॥ ఏవంస్నుషాముపాలభ్యమునించారున్ధతీంస్థితా ।
అరున్ధతీవసిష్ఠస్యప్రాహచార్తేతివిహ్వలా॥ ౩౨॥ త్వయ్యేవజీవితంచాస్యమునేర్యత్సు
ప్రతేమమ । జీవితంరక్షదేహస్యధాత్రిచకురుయద్ధితమ్ ॥౩౩॥ అరున్ధతీ॥మయాయది
మునిశ్రేష్ఠత్రాతుంనైనిశ్చితంస్వకమ్ । మమాశుభంశుభందేహంకథఞ్చిత్పాలయా
మ్యహమ్ ॥ ౩౪ ॥ ప్రియదుఃఖమహంప్రాప్తాహ్యసతీనాత్రసంశయః। మునేదుఃఖా
దహందగ్ధాయతఃపుత్రీమునేతవ ॥ ౩౫ ॥ అహోహ్యద్భుతంమయాదృష్టందుఃఖపా
త్రీహ్యహంవిభో । దుఃఖత్రాతాభవబ్రహ్మన్బ్రహ్మసూనోజగద్గురో ॥౩౬॥ తథాపి
భర్తృరహితాదీనానారీభవేదిహ। పాహిమాంతతఆర్యేన్ద్రపరిభూతాభవిష్యతి ॥
పితామాతాచపుత్రాశ్చపౌత్రాశ్శ్వశురఏవచ । ఏతేనబాన్ధవాస్స్త్రీణాంభర్తా
బన్ధుఃపరాగతిః ॥ ౩౮ ॥ ఆత్మనోయద్ధికథితమపృథగ్మితిపణ్డితైః। తదప్యత్రమృషాహ్య
సీద్గతశ్శక్తిరహంస్థితా ॥ ౩౯॥ అహోహమమాత్రకాఠిన్యంమనసోమునిపుఙ్గవ। పతిం
ప్రాణసమంత్యక్త్వాస్థితాయత్రక్షణంయతః॥౪౦ ॥ వసిష్ఠాశ్వత్థమాశ్రిత్యహ్యస్మృతా
తుయథాలతా । నిర్మూలావ్యస్మృతాభర్త్రాత్యక్తాదీనాస్థితాప్యహమ్ ॥ ౪౧॥ స్నుషా
వాక్యంనిశమ్యైవంవసిష్ఠోభార్యయాసహ । తథాచక్రేమతింధీమాన్యాతుంస్వా

శ్రమమాశ్రమీ ॥ ౪౨ ॥ కృచ్ఛాత్సభార్యోభగవాన్వసిష్ఠస్స్వాశ్రమంక్షణాత్ ।
అరున్ధత్యాచపుణ్యాత్మాసందివేశసచిన్తయా ॥ ౪౩ ॥ సాగర్భంపాలయామా
సకథఞ్చిన్మునిపుఙ్గవాః । కులసన్ధారణార్థాయశక్తిపత్నీపతివ్రతా ॥ ౪౪ ॥ త
తస్సాసూతతనయందశమేమాసిసుప్రభమ్ । శక్తిపత్నీయథాశక్తింశక్తిమన్తమ
రున్ధతీ ॥ ౪౫ ॥ అసూతసాదితిర్విష్ణుంయథాస్వాహాగుహంసుతమ్ ।
అగ్నింయథారణిఃపత్నీశక్తేస్సాసూతపరాశరమ్ ॥ ౪౬ ॥ యదాతదాశక్తిసూను
రవతీర్ణోమహీతలే । శక్తిస్త్యక్త్వాతదాదుఃఖంపితౄణాంసమతాంయయౌ॥౪౭॥
భ్రాతృభిస్సహపుణ్యాత్మాఆదిత్యైరివభాస్కరః । రరాజపితృలోకస్థోవాసిష్ఠో
మునిపుఙ్గవాః ॥ ౪౮ ॥ జగుస్తదాచపితరోననృతుశ్చపితామహాః । ప్రపితామహా
శ్చవిప్రేన్ద్రాహ్యవతీర్ణేపరాశరే ॥ ౪౯ ॥ యేబ్రహ్మవాదినోభూమౌననృతుర్దివిదేవ
తాః।పుష్కరాద్యాశ్చససృజుఃపుష్పవర్షంచఖేచరాః॥ ౫౦॥ పురేషురాక్షసానాం
చప్రణాదంవిషమంద్విజాః। ఆశ్రమస్థాశ్చమునయస్సమూహుర్హర్షసన్తతిమ్॥ ౫౧॥
అవతీర్ణోహ్యథాహ్యఙ్గాద్భానుస్సోపిపరాశరః । అరున్ధత్యాశ్చతుర్వక్త్రో మేఘ
జాలాద్దివాకరః ॥౫౨॥సుఖంచదుఃఖమభవదరున్ధత్యాస్తథాద్విజాః । దృష్ట్వాపుత్రం
పతింస్మృత్వాహ్యరున్ధత్యామునేస్తథా ॥౫౩ ॥ దృష్ట్వాచతనయంబాలాపరాశరమ
తిద్యుతిమ్। లలాపవిహ్వలాబాలాసన్నకణ్ఠీపపాతచ ॥ ౫౪ ॥ సాపరాశరముత్థా
మహామునిందేవదానవగణైశ్చపూజితమ్ । జాతమాత్రమనఘంశుచిస్మితాబుద్ధ్య
సాశ్రునయనాలలాపచ॥ ౫౫ ॥ హావసిష్ఠసుతకుత్రచిద్గతఃపశ్యపుత్రమనఘంతవాత్మజ
మ్। త్యజ్యదీనవదనాంవనాన్తరేపుత్రదర్శనపరామిమాంప్రభో॥ ౫౬ ॥ శక్తేస్స్వం
చసుతంపశ్యభ్రాతృభిస్సహషణ్ముఖమ్ । యథామహేశ్వరోపశ్యత్సగణోహ్య
షితాననః ॥ ౫౭ ॥ అథతస్యాస్తదాలాపంవసిష్ఠోమునిసత్తమః । శ్రుత్వాస్నుషా
మువాచేదంమారోదీరితిదుఃఖితః॥౫౮॥ ఆజ్ఞయాతస్యసాశోకంవసిష్ఠస్యకులాఙ్గనా ।
త్యక్త్వాహ్యపాలయద్బాలంబాలాబాలమృగేక్షణా ॥ ౫౯ ॥ దృష్ట్వాతామబలాం
ప్రాహమఙ్గళాభరణైర్వినా । ఆసీనామాకులాంసాధ్వీంబాష్పపర్యాకులేక్షణామ్ ॥
శాక్తేయః ॥ అమ్బమఙ్గళవిభూషణైర్వినాదేహయష్టిరనఘేనశోభతే । వక్త్ర
మర్ధసితవాద్యకారణంచన్ద్రబిమ్బరహితేవశర్వరీ ॥ ౬౧ ॥ మాతర్మాతఃకథంత్య
క్త్వామఙ్గళాభరణానివై। ఆసీనాభర్తృహీనేవవక్త్రమర్ధాసిశోభనే ॥౬౨॥అరున్ధతీత
దావాక్యంశ్రుత్వాతస్యసుతస్యసా । నకిఞ్చిదబ్రవీత్పుత్రంశుభంవాయదివేతర
త్ ॥ ౬౩ ॥ అరున్ధతీంపునఃప్రాహశాక్తేయోభగవాన్మను । మాతఃకుత్రమ
హాతేజాఃపితామమవదేతితామ్॥ ౬౪॥ శ్రుత్వారురోదసావాక్యంపుత్రస్యాతీవవి
హ్వలా । భక్షితోరక్షసాతాతస్తవేతినిపపాతచ ॥ ౬౫ ॥ శ్రుత్వావసిష్ఠోపిపపా
తభూమావాపాత్రస్యవాక్యంసరుదన్దయాలుః । అరున్ధతీచాశ్రమవాసినస్తదామునే

ర్వసిష్ఠస్యమునీశ్వరాశ్చ ॥ ౬౬ ॥ భక్షితోరక్షసామాతుఃపితాతవముఖాదితి । శ్రు
త్వాపరాశరోధీమాన్ప్రాహచాస్రావిలేక్షణః ॥ ౬౭ ॥ పరాశరః ॥ అభ్యర్చ్యదేవ
దేవేశంత్రైలోక్యంసచరాచరమ్। క్షణేనమాతఃపితరందర్శయామీతిమేమతిః ॥ ౬౮ ॥
సానిశమ్యవచనంతదాశుభంసస్మితాతనయమాహవిస్మితా । తథ్యమేతదితితంనిరీ
క్ష్యసాపుత్రపుత్రభవమర్చయేతిచ ॥ ౬౯ ॥ జ్ఞాత్వాశక్తిసుతస్యాస్యసఙ్కల్పంము
నిపుఙ్గవః । వసిష్ఠోభగవాన్ప్రాహపౌత్రంధీమాన్ఘృణానిధిః ॥ ౭౦ ॥ స్థానేపౌత్రము
నిశ్రేష్ఠసఙ్కల్పస్తవసువ్రత । తథాపిశృణులోకస్యక్షయంకర్తుంనచార్హసి ॥ ౭౧ ॥
రాక్షసానామభావాయకురుసర్వేశ్వరార్చనమ్ । త్రైలోక్యంశృణుశాక్తేయఅప
రాధ్యతికింతవ ॥ ౭౨ ॥ తతస్తస్యవసిష్ఠస్యనియోగాచ్ఛక్తినన్దనః । రాక్షసానామ
భావాయమతించక్రేమహామతిః ॥ ౭౩ ॥ అదృశ్యన్తీంవసిష్ఠంచప్రణమ్యారున్ధతీంత
తః। కృత్వైకలిఙ్గంక్షణికంపాంసునామునిసన్నిధౌ ॥ ౭౪ ॥ సమ్పూజ్యశివసూక్తే
నత్ర్యమ్బకేనశుభేనచ । జప్త్వాత్వరితరుద్రంచశివసఙ్కల్పమేవచ ॥ ౭౫ ॥ నీలరుద్రం
చశాక్తేయస్తథారుద్రంచశోభనమ్ । వామీయంపవమానంచపఞ్చబ్రహ్మతథైవచ ॥
హోతారంలిఙ్గసూక్తంచఅథర్వశిరఏవచ । అష్టాఙ్గమర్ఘ్యంరుద్రాయదత్త్వాభ్య
ర్చ్యయథావిధి ॥ ౭౭ ॥ పరాశరః ॥ భగవన్రక్షసారుద్రభక్షితోరుధిరేణవై । పి
తామమమహాతేజాభ్రాతృభిస్సహశఙ్కర ॥ ౭౮ ॥ ద్రష్టుమిచ్ఛామిభగవన్పితరం
భ్రాతృభిస్సహ । ఏవంవిజ్ఞాపయల్లిఙ్గంప్రణిపత్యముహుర్ముహుః ॥ ౭౯ ॥ హారుద్రరు
ద్రరుద్రేతిరురోదనిపపాతచ । తందృష్ట్వాభగవాన్రుద్రోదేవీమాహచశఙ్కరః ॥ ౮౦ ॥
పశ్యబాలంమహాభాగేబాష్పపర్యాకులేక్షణమ్ । మమానుస్మరణేయుక్తంమదారా
ధనతత్పరమ్ ॥ ౮౧ ॥ సాచదృష్ట్వామహాదేవీపరాశరమనిన్దితా । దుఃఖాత్సంక్లిన్న
సర్వాఙ్గమస్రాకులవిలోచనమ్ ॥ ౮౨ ॥ లిఙ్గార్చనవిధౌసక్తంహరరుద్రేతివాదినమ్ ।
ప్రాహభర్తారమీశానంశఙ్కరంజగతాముమా ॥ ౮౩ ॥ ఈప్సితంయచ్ఛసకలంప్ర
సీదపరమేశ్వర । నిశమ్యవచనంతస్యాశ్శఙ్కరఃపరమేశ్వరః ॥ ౮౪ ॥ భార్యామా
ర్యాముమాంప్రాహతతోహాలాహలాశనః। రక్షామ్యేనంద్విజంబాలంఫుల్లేన్దీవరలో
చనమ్ ॥ ౮౫ ॥ దదామిదృష్టింమ్రూపదగ్మనక్షణఏషవై । ఏవముక్త్వాగణైర్దివ్యై
ర్భగవాన్నీలలోహితః ॥ ౮౬ ॥ బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణురుద్రాద్యైస్సంవృతఃపరమేశ్వరః।
దదౌచదర్శనంతస్మైమునిపుత్రాయధీమతే ॥ ౮౭ ॥ సోపిదృష్ట్వామహాదేవమానన్దాస్రావి
లేక్షణః । నిపపాతచహృష్టాత్మాపాదయోస్తస్యసాదరమ్ ॥ ౮౮ ॥ పునర్భవాన్యాః
పాదౌచవన్దినశ్చమహాత్మనః । సఫలంజీవితంమేద్యబ్రహ్మోన్యాంస్త్వాంస్తదాహసః ॥
రక్షార్థమాగతస్త్వద్యమమబాలేన్దుభూషణః । కోన్యస్సమోమయాలోకేదేవోవా
దానవోపివా ॥ ౯౦ ॥ అథతస్మిన్క్షణాదేవదదర్శదివిసంస్థితమ్। పితరంభ్రాతృభిస్సా

ర్ధంశాక్తేయస్తుపరాశరః ॥ ౯౧ ॥ సూర్యమణ్డలసఙ్కాశేవిమానేవిశ్వతోముఖే।
భ్రాతృభిస్సహితందృష్ట్వాననామచజహర్షచ ॥ ౯౨ ॥ తదావృషధ్వజోదేవస్సభా
ర్యస్సగణేశ్వరః । వసిష్ఠపుత్రంప్రాహేదంపుత్రదర్శనతత్పరమ్ ॥ ౯౩ ॥ మహాదే
వః ॥ శక్తేపశ్యసుతంబాలమానన్దాస్రావిలేక్షణమ్ । అరున్ధతీంచవిప్రేన్ద్రవసిష్ఠం
పితరంతవ ॥ ౯౪ ॥ అరున్ధతీంమహాభాగాంకల్యాణీందేవతోపమామ్ । మా
తరంపితరంచోభౌనమస్కురుమహామతే ॥ ౯౫ ॥ తదాహరంప్రణమ్యాశుదేవదేవ
ముమాంతథా । వసిష్ఠంచతథాశ్రేష్ఠంశక్తిరైవ్శఙ్కరాజ్ఞయా ॥ ౯౬ ॥ మాతరం
చమహాభాగాంకల్యాణీంపతిదేవతామ్ । అరున్ధతీంజగన్నాథనియోగాత్త్వాహశ
క్తిమాన్ ॥ వసిష్ఠః ॥ ౯౭ ॥ భోవత్సవత్సవిప్రేన్ద్రపరాశరమహాద్యుతే । రక్షితో
హంత్వయాతాతగర్భస్థేనమహాత్మనా ॥ ౯౮ ॥ అణిమాదిగుణైశ్వర్యంమయావత్స
పరాశర । లబ్ధమద్యాననందృష్టంతవబాలమమాజ్ఞయా ॥ ౯౯ ॥ అరున్ధతీంమహా
భాగాంరక్షవత్సమహామతే । అరున్ధతీంచపితరంవసిష్ఠంమమసర్వదా ॥ ౧౦౦ ॥
అన్వయస్సకలోవత్సమమసన్తారితస్త్వయా । పుత్రేణలోకాఞ్జయతీత్యుక్తంసద్భిస్స
దేవహి ॥ ౧౦౧ ॥ ఈప్సితంవరయేశానంజగతాంప్రభవంప్రభుమ్ । గమిష్యామ్యభి
వన్ద్యేశంభ్రాతృభిస్సహశఙ్కరమ్ ॥ ౧౦౨ ॥ ఏవంపుత్రముపామన్త్ర్యప్రణిపత్యమహే
శ్వరమ్ । నిరీక్ష్యభార్యాంసదసిజగామపితరంవశీ ॥ ౧౦౩ ॥ గతందృష్ట్వాథపిత
రంతదాభ్యర్చ్యవశఙ్కరమ్ । తుష్టావవాగ్భిరిష్టాభిశ్శాక్తేయశ్శశిభూషణమ్ ॥ ౧౦౪ ॥
తతస్తుష్టోమహాదేవోమన్మథాన్ధకమర్దనః । అనుగృహ్యాథశాక్తేయంతత్రైవాన్తరధీ
యత ॥ ౧౦౫ ॥ గతేమహేశ్వరేసామ్బేప్రణమ్యచపినాకినమ్ । దదాహరాక్షసా
నాంతుకులంమన్త్రేణమన్త్రవిత్ ॥ ౧౦౬ ॥ తదాహపౌత్రంధర్మజ్ఞోవసిష్ఠోమునిభిర్వృ
తః । అలమత్యన్తకోపేనతాతమన్యుమిమంజహి ॥ ౧౦౭ ॥ రాక్షసానాపరా
ధ్యన్తిపితుస్తేవిహితంతథా । మూఢానామేవభవతిక్రోధోబుద్ధిమతాంనహి ॥ ౧౦౮ ॥
హన్యతేతాతకఃకేనయతస్స్వకృతభుక్పుమాన్ । సఞ్చితస్యాపిమహతావత్సక్లేశేన
మానవైః ॥ ౧౦౯ ॥ యశసస్తపసశ్చైవక్రోధోనాశకరస్స్మృతః । అలంహిరాక్షసై
ర్దగ్ధైర్దీనైరనపరాధిభిః ॥ ౧౧౦ ॥ సత్రన్తేవిరమత్వేతత్క్షమాసారాహిసాధవః । ఏవం
వసిష్ఠవాక్యేనశాక్తేయోమునిపుఙ్గవః ॥ ౧౧౧ ॥ ఉపసంహృతవాన్సత్త్రంసద్యస్త
ద్వాక్యగౌరవాత్ । తతఃప్రీతశ్చభగవాన్వసిష్ఠోమునిసత్తమః ॥ ౧౧౨ ॥ సమ్ప్రా
ప్తశ్చతదాసత్రంపులస్త్యోబ్రహ్మణస్సుతః । వసిష్ఠేనతుదత్తార్ఘ్యఃకృతాసనపరిగ్రహః ॥
పరాశరమువాచేదంప్రణిపత్యస్థితంమునిః । వైరేమహతియద్వాక్యాద్గురోరద్యాశ్రి
తాక్షమా ॥ ౧౧౪ ॥ త్వయాతస్మాత్సమస్తానిభవాఞ్ఛాస్త్రాణివేత్స్యతి । సన్తతే
ర్మమనచ్ఛేదఃక్రుద్ధేనాపియతఃకృతః ॥ ౧౧౫ ॥ త్వయాతస్మాన్మహాభాగదదామ్యన్యం

మహావరమ్ । పురాణసంహితాకర్తా భవాన్వత్సభవిష్యతి ॥ ౧౧౬॥ దేవతాపరమా
ర్థంచయథావద్వేత్స్యతేభవాన్ । ప్రవృత్తౌవానివృత్తౌవాకర్మణస్తేమలామతిః॥౧౧౭॥
మత్ప్రసాదాదసన్దిగ్ధాతవవత్సభవిష్యతి । తతశ్చప్రాహభగవాన్వసిష్ఠోవదతాంవ
రః ॥ ౧౧౮ ॥ పులస్త్యేనయదుక్తంతేసర్వమేతద్భవిష్యతి । అథతస్యపులస్త్య
స్యవసిష్ఠస్యచధీమతః ॥ ౧౧౯ ॥ ప్రసాదాద్వైష్ణవంచక్రేపురాణంవైపరాశరః ।
షట్ప్రకారంసమస్తార్థంసాధకంజ్ఞానసఞ్చయమ్ ॥ ౧౨౦ ॥ షట్సహస్రమితంస
ర్వంవేదార్థేనచసమ్మితమ్ । చతుర్థంహిపురాణానాంసంహితాసుసుశోభనమ్॥ ౧౨౧॥
ఏషవఃకథితంసర్వంవాసిష్ఠానాంసమాసతః । ప్రభవశ్శక్తిసూనోశ్చప్రభావోముని
పుఙ్గవాః ॥ ౧౨౨ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పరాశరోత్పత్తి
కథనంనామచతుష్షష్టితమోధ్యాయః.

సూర్యవంశవర్ణనమ్

ఋషయః ॥ ఆదిత్యవంశంసోమస్యవంశంవంశవిదాంవర । వక్తుమర్హసి
చాస్మాకంసఙ్క్షేపాద్రోమహర్షణ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ అదితిస్సుషువేపుత్రమాదిత్యంక
శ్యపాద్ద్విజాః । తస్యాదిత్యస్యచైవాసీద్భార్యాత్రయమథాపరమ్ ॥ ౨ ॥ సంజ్ఞా
రాజ్ఞీప్రభాఛాయాపుత్రాంస్తాసాంవదామివః । సంజ్ఞాత్వాష్ట్రీచసుషువేసూర్యా
న్మనుమనుత్తమమ్ ॥ ౩ ॥ యమంచయమునాంచైవరాజ్ఞీరైవతమేవచ । ప్రభాప్ర
భాతమాదిత్యాచ్ఛాయాంసంజ్ఞాప్యకల్పయత్ ॥ ౪ ॥ ఛాయాచతస్మాత్సుషువే
సావర్ణింభాస్కరాద్ద్విజాః । తతశ్శనించతపతీంవిష్టించైవయథాక్రమమ్ ॥ ౫ ॥
ఛాయాస్వపుత్రాభ్యధికంస్నేహంచక్రేమనౌపరమ్ । పూర్వోమనుర్నచక్షామ
యమస్తుక్రోధమూర్ఛితః ॥ ౬ ॥ సన్తాడయామాసరుషాపాదముద్యమ్యదక్షిణమ్ ।
యమేనతాడితాసాతుఛాయావైదుఃఖితాభవత్ ॥ ౭ ॥ ఛాయాశాపాత్పదంచై
కంయమస్యక్లిన్నముత్తమమ్ । పూయశోణితసమ్పూర్ణంక్రిమీణాంనిచయాన్వితమ్॥
సోపిగోకర్ణమాశ్రిత్యఫలకేనానిలాశనః । ఆరాధయన్మహాదేవంతప్త్వావర్షయు
తాయుతమ్ ॥ ౯ ॥ భవప్రసాదాదాగత్యలోకపాలత్వముత్తమమ్ । పితౄణామాధిప
త్యంతుశాపమోక్షంతథైవచ॥ ౧౦ ॥ లబ్ధవాన్దేవదేవస్యప్రభావాచ్ఛూలపాణినః ।
అసహన్తీపురాభానోస్తేజోమయమనిన్దితా॥౧౧॥ రూపంత్వాష్ట్రీస్వదేహాత్తుఛా
యాఖ్యాంసాత్వకల్పయత్ । బడబారూపమాస్థాయతపస్తేపేచసువ్రతా ॥ ౧౨ ॥
కాలాత్ప్రయత్నతోజ్ఞాత్వాఛాయాంఛాయాపతిఃప్రభుః । బడబామగమత్సంజ్ఞా
మశ్వరూపేణభాస్కరః॥౧౩ ॥ బడబాచతదాత్వాష్ట్రీసంజ్ఞాతస్మాద్దివాకరాత్ ।

సుషువేచాశ్వినౌదేవౌదేవానాంచభిషగ్వరౌ ॥ ౧౪ ॥ లిఖితోభాస్కరఃపశ్చాత్సం
జ్ఞాపిత్రామహాత్మనా । విష్ణోశ్చక్రంతుయద్ఘోరంమణ్డలాద్భాస్కరస్యతు ॥ ౧౫ ॥
నిర్మమేభగవాంస్త్వష్టాప్రధానందివ్యమాయుధమ్ ।రుద్రప్రసాదాచ్ఛుభంసుదర్శన
మితిస్మృతమ్॥౧౬ ॥ లబ్ధవాన్భగవాంశ్చక్రంకోటికాలాగ్నిసన్నిభమ్ । మనోస్తుప్ర
థమస్యాసన్నవపుత్రాస్తుతత్సమాః ॥ ౧౭ ॥ ఇక్ష్వాకుర్నభసశ్చైవధృష్ణశ్శర్యాతి
రేవచ। నరిష్యన్తశ్చవైధీమాన్నాభాగోరిష్టపవచ॥ ౧౮॥ కరూషశ్చపృషధ్రశ్చనవై
తేమానవాస్స్మృతాః। ఇళాజ్యేష్ఠావరిష్ఠాచపుంస్త్వంప్రాప్తేష్టిసమ్భవా ॥ ౧౯॥సు
ద్యుమ్నఇతివిఖ్యాతాపుంస్త్వంప్రాప్తాత్విళాపురా । మిత్రావరుణయోస్తత్రప్ర
సాదాన్మునిపుఙ్గవాః ॥ ౨౦ ॥ పునశ్శరవణంప్రాప్యస్త్రీత్వంప్రాప్తోభవాజ్ఞయా ।
సుద్యుమ్నోమానవశ్శ్రీమాన్సోమవంశఃప్రవృద్ధయే ॥ ౨౧॥ ఇక్ష్వాకోరశ్వమేధేన
ఇళాకిమ్పురుషోభవత్ । ఇళాకిమ్పురుషత్వేచసుద్యుమ్నఇతిచోచ్యతే ॥ ౨౨ ॥
మాసమేకంపుమాన్వీరఃస్త్రీత్వంమాసమభూత్పునః। ఇళాబుధస్యభవనంసోమపుత్ర
స్యచాశ్రితా ॥ ౨౩ ॥ బుధేనాన్తరమాసాద్యమైథునాయప్రవర్తితా । సోమపుత్రా
ద్బుధాశ్చాపిఇళోజజ్ఞేపురూరవాః॥ ౨౪॥ సోమవంశాగ్రజోధీమాన్భవభక్తఃప్రతాప
వాన్ । ఇక్ష్వాకోర్వంశవిస్తారంపశ్చాద్వక్ష్యేతపోధనాః ॥ ౨౫ ॥ పుత్రత్రయమ
భూత్తస్యసుద్యుమ్నస్యద్విజోత్తమాః। ఉత్కలశ్చగయశ్చైవవినతాశ్వస్తథైవచ॥
ఉత్కలస్యోత్కలంరాష్ట్రంవినతాశ్వస్యపశ్చిమమ్ । గయాగయస్యచాఖ్యాతాపు
రీపరమశోభనా॥౨౬॥సురాణాంసంస్థితిర్యస్యాంపితౄణాంచసదాస్థితిః। ఇక్ష్వాకు
ర్జ్యేష్ఠదాయాదోమధ్యదేశమవాప్తవాన్॥౨౭ ॥కన్యాభావాచ్చసుద్యుమ్నోనైవ
భాగమవాప్తవాన్ ।వసిష్ఠవచనాత్త్వాసీత్ప్రతిష్ఠానేమహాద్యుతిః॥౨౮॥ప్రతిష్ఠాధర్మ
రాజస్యసుద్యుమ్నస్యమహాత్మనః । తత్పురూరవసేప్రాదాద్రాజ్యంప్రాప్యమహా
యశాః॥ మానవేయోమహాభాగాఃస్త్రీపుంసోర్లక్షణాన్వితః। ఇక్ష్వాకోరభవద్వీరో
వికుక్షిర్ధర్మవిత్తమః॥౩౧॥జ్యేష్ఠఃపుత్రశతస్యాసీద్దశపఞ్చచతత్సుతాః। అభూజ్జ్యేష్ఠః
కకుత్స్థాఖ్యఃకాకుత్స్థాస్తత్సుయోధనః ॥ ౩౨॥ తతఃపృథుర్మునిశ్రేష్ఠావిశ్వకఃపార్థివస్త
థా। విశ్వకస్యార్ద్రకోధీమాన్యువనాశ్వస్తుతత్సుతః ॥ ౩౩ ॥ శ్రావస్తిశ్చమహాతే
జావంశకస్తుతతోభవత్। నిర్మితాయేనశావస్తిగౌడదేశేమహాపురీ॥౩౪ ॥ వంశాచ్చ
బృహదశ్వోభూత్కువలాశ్వస్తుతత్సుతః । దున్ధుమారత్వమాపన్నోదున్ధుంహత్వా
మహాబలమ్ ॥ ౩౫॥దున్ధుమారస్యతనయాస్త్రయస్త్రైలోక్యవిశ్రుతాః। దృఢాశ్వ
శ్చైవదణ్డాశ్వఃకపిలాశ్వశ్చతేక్రమాత్ ॥ ౩౬ ॥ దృఢాశ్వస్యప్రమోదస్తుహర్య
శ్వస్తస్యవైసుతః । హర్యశ్వస్యనికుమ్భస్తుసంహతాశ్వస్తుతత్సుతః ॥ ౩౭ ॥ కృశా
శ్వోథరణాశ్వశ్చసంహతాశ్వాత్మజావుభౌ । యువనాశ్వోరణాశ్వస్యమాన్ధాతాత
స్యవైసుతః ॥ ౩౮ ॥ మాన్ధాతుఃపురుకుత్సోభూదమ్బరీషశ్చవీర్యవాన్ । ముచుకున్ద

శ్చపుణ్యాత్మా త్రయస్త్రైలోక్యవిశ్రుతాః ॥ ౩౯ ॥ అమ్బరీషస్యదాయాదో యువ
నాశ్వోఽపరస్స్మృతః । హరితో యువనాశ్వస్య హారీతాస్తు యతస్స్మృతాః ॥ ౪౦ ॥
ఏతే హ్యఙ్గిరసః పక్షే క్షత్రోపేతా ద్విజాతయః । పురుకుత్సస్య దాయాదస్త్రసదస్యు
ర్మహాయశాః ॥ ౪౧ ॥ నర్మదాయాం సముత్పన్నస్సమ్భూతిస్తస్య చాత్మజః । విష్ణు
వృద్ధస్సుతస్తస్య విష్ణువృద్ధా యతస్స్మృతాః ॥ ౪౨ ॥ ఏతే హ్యఙ్గిరసః పక్షే క్షత్రోపే
తాస్సమాశ్రితాః । సమ్భూతిరపరం పుత్రమనరణ్యమజీజనత్ ॥ ౪౩ ॥ రావణేన
హతో యేన త్రైలోక్యవిజయే ద్విజాః । బృహదశ్వోఽనరణ్యస్య హర్యశ్వస్తస్య చా
త్మజః ॥ ౪౪ ॥ హర్యశ్వాత్తు వృషద్వత్యాం జజ్ఞే వసుమనా నృపః । తస్య పుత్రోఽభవ
ద్రాజా త్రిధన్వా భవభావితః ॥ ౪౫ ॥ ప్రసాదాద్బ్రహ్మసూనోర్వై తణ్డినః ప్రాప్య శి
ష్యతామ్ । అశ్వమేధసహస్రస్య ఫలం ప్రాప్య తదాజ్ఞయా ॥ ౪౬ ॥ గణేశ్వరమ
నుప్రాప్తో భవభక్తః ప్రతాపవాన్ । కథం చైవాశ్వమేధం వై కరోమీతి విచిన్తయన్ ॥
ధనహీనశ్చ ధర్మాత్మా దృష్టవాన్బ్రహ్మణస్సుతమ్ । తణ్డిసంజ్ఞం ద్విజం తస్మాల్లబ్ధవా
న్నృపసత్తమాః ॥ ౪౮ ॥ నామ్నాం సహస్రం రుద్రస్య బ్రహ్మణా కథితం పురా । తేన
నామ్నాం సహస్రేణ స్తుత్వా తణ్డిర్మహేశ్వరమ్ ॥ ౪౯ ॥ లబ్ధవాన్గాణపత్యం చ బ్రహ్మ
యోనిర్ద్విజోత్తమః । తతస్తస్మాన్నృపో లబ్ధ్వా తణ్డినా కథితం పురా ॥ ౫౦ ॥ నామ్నాం
సహస్రం జప్త్వా వై గాణపత్యమవాప్తవాన్ ॥ ౫౧ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే సూర్యవంశ
వర్ణనం నామ పఞ్చషష్టితమోఽధ్యాయః.

శ్రీ తణ్డికృత రుద్రదివ్యసహస్రనామస్తోత్రమ్.

ఋషయః ॥ నామ్నాం సహస్రం రుద్రస్య తణ్డినా బ్రహ్మయోనినా । కథితం స
ర్వవేదార్థసఞ్చయం సూత సువ్రత ॥ ౧ ॥ నామ్నాం సహస్రం విప్రాణాం వక్తుమర్హ
సి శోభనమ్ ॥ సూతః ॥ సర్వతత్త్వాత్మభూతస్య హరస్యామితతేజసః ॥ ౨ ॥ అష్టోత్తర
సహస్రం తు నామ్నాం రుద్రస్య సువ్రతాః । యజ్జప్త్వా తు మునిశ్రేష్ఠా గాణపత్యమ
వాప్తవాన్ ॥ ౩ ॥ ఓం, స్థిరః స్థాణుః ప్రభుర్భానుః ప్రవరో వరదో వరః । సర్వా
త్మా సర్వవిఖ్యాతః సర్వస్సర్వకరో భవః ॥ ౪ ॥ జటీ దణ్డీ శిఖణ్డీ చ సర్వగస్సర్వభావనః ।
హరిశ్చ హరిణాక్షశ్చ సర్వభూతహరః ప్రభుః ॥ ౫ ॥ ప్రవృత్తిశ్చ నివృత్తిశ్చ శాన్తాత్మా
శాశ్వతో ధ్రువః । శ్మశానవాసీ భగవాన్ఖచరో గోచరోఽర్దనః ॥ ౬ ॥ అభివాద్యో
మహాకర్మా తపస్వీ భూతధారణః । ఉన్మత్తవేషః ప్రచ్ఛన్నస్సర్వలోకప్రజాపతిః ॥ ౭ ॥
మహారూపో మహాకాయస్సర్వరూపో మహాయశాః । మహాత్మా సర్వభూతశ్చ విరూ
పో వామనో నరః ॥ ౮ ॥ లోకపాలోఽన్తర్హితాత్మా ప్రసాదో భయదో విభుః । పవిత్ర

శ్చమహాంశ్చైవనియతోనియతాశ్రయః ॥ ౯॥ స్వయమ్భుస్సర్వకర్మాచఆదిరాదిక
రోనిధిః । సహస్రాక్షోవిశాలాక్షస్సోమోనక్షత్రసాధకః ॥ ౧౦॥ చన్ద్రస్సూర్యశ్శ
నిఃకేతుర్గ్రహోగ్రహపతిర్మతః। రాజారాజ్యోదయఃకర్తామృగబాణార్పణోఘనః॥
మహాతపాదీర్ఘతపాఆదృశ్యోధనసాధకః । సంవత్సరఃకృతోమన్త్రఃప్రాణాయామః
పరన్తపః ॥ ౧౨ ॥ యోగీయోగోమహాబీజోమహారేతామహాబలః । సువర్ణరేతా
స్సర్వజ్ఞస్సుబీజోవృషవాహనః॥౧౩ ॥ దశబాహుస్త్వనిమిషోనీలకణ్ఠఉమాపతిః । వి
శ్వరూపస్స్వయంశ్రేష్ఠోబలవీరోబలాగ్రణీః॥౧౪॥ గణకర్తాగణపతిర్దిగ్వాసాఃకామ్య
ఏవచ । మన్త్రవిత్పరమోమన్త్రస్సర్వభావకరోహరః ॥ ౧౫॥ కమణ్డలుధరోధన్వీ
బాణహస్తఃకపాలవాన్।శరీశతఘ్నీఖడ్గీచపట్టిశీచాయుధీమహాన్॥౧౬॥అజశ్చమృగ
రూపశ్చతేజస్తేజస్కరోనిధిః । ఉష్ణీషీచసువక్త్రశ్చఉదగ్రోవినతస్తథా ॥ ౧౭ ॥
దీర్ఘశ్చహరికేశశ్చసుతీర్థఃకృష్ణఏవచ । సృగాలరూపస్సర్వార్థోముణ్డస్సర్వశుభఙ్క
రః ॥ ౧౮ ॥ సింహశార్దూలరూపశ్చగన్ధకారీకపర్ద్యపి । ఊర్ధ్వరేతోర్ధ్వలిఙ్గీచ
ఊర్ధ్వశాయీనభస్థలః ॥ ౧౯॥ త్రిజటీచీరవాసాశ్చరుద్రస్సేనాపతిర్విభుః।అహో
రాత్రంచనక్తంచతిగ్మమన్యుస్సువర్చసః ॥ ౨౦॥గజహాదైత్యహాకాలోలోకధాతాగు
ణాకరః । సింహశార్దూలరూపాణామార్ద్రచర్మాధరాంబరః ॥ ౨౧ ॥ కాలయో
గీమహానాదస్సర్వావాసశ్చతుష్పథః । నిశాచరఃప్రేతచారీభూతచారీమహేశ్వ
రః ॥ ౨౨ ॥ బహురూపోబహుధనస్సర్వసారోమృతేశ్వరః । నృత్యప్రియోనిత్య
నృత్యోనర్తనస్సర్వసాధకః ॥ ౨౩ ॥ సకార్ముకోమహాబాహుర్మహాఘోరోమహా
తపాః । మహాశరోమహాపాశోనిత్యోగిరిచరోమతః ॥ ౨౪ ॥ సహస్రహస్తోవిజ
యోవ్యవసాయోహ్యనిన్దితః।అమర్షణోమర్షణాత్మాయజ్ఞహాకామనాశనః ॥ ౨౫ ॥
దక్షహాపరిచారీచప్రహసోమధ్యమస్తథా । తేజోపహారీబలవాన్విదితోభ్యుదితోబ
హుః ॥ ౨౬ ॥ గమ్భీరఘోషోయోగాత్మాగమ్భీరబలవాహనః। గమ్భీరరోషోగమ్భీ
రోగమ్భీరబలతువాహనః॥ ౨౭ ॥ న్యగ్రోధరూపోన్యగ్రోధోవిశ్వకర్మాచవిశ్వభుక్।
తీక్ష్ణోపాయశ్చహర్యశ్వస్సహాయఃకర్మకాలవిత్ ॥ ౨౮ ॥ విష్ణుఃప్రసాదితోయజ్ఞ
స్సముద్రోబడబాముఖః । హుతాశనసహాయశ్చప్రశాన్తాత్మాహుతాశనః ॥ ౨౯ ॥
ఉగ్రతేజామహాతేజాజయోవిజయకాలవిత్ । జ్యోతిషామయనంసిద్ధిస్సన్ధిర్విగ్రహ
ఏవచ ॥ ౩౦ ॥ ఖడ్గీశఙ్ఖీజటీజ్వాలీఖచరోద్యుచరోబలీ। వైణవీపణవీకాలఃకాలకణ్ఠఃక
టంకటః ॥ ౩౧ ॥ నక్షత్రవిగ్రహోభావోనిభావస్సర్వతోముఖః। విమోచనస్తుశర
ణోహిరణ్యకవచోద్భవః ॥ ౩౨ ॥ మేఘలాకృతిరూపశ్చజలాచారస్తుతస్తథా । వీ
ణీచపణవీతాళీనాళీకలికటుస్తథా ॥ ౩౩ ॥ సర్వతూర్యనినాదీచసర్వవ్యాప్యపరిగ్ర
హః । వ్యాళరూపీబిలావాసీగుహావాసీతరఙ్గవిత్ ॥ ౩౪ ॥ వృక్షశ్శ్రీమాలకర్మాచ
సర్వబన్ధవిమోచనః । బన్ధనస్తుసురేన్ద్రాణాంయుధిశత్రువినాశనః ॥ ౩౫ ॥ సఖాప్ర

వాసోదుర్వాసస్సర్వసాధునిషేవితః । ప్రస్కన్దోప్యవిభావశ్చతుల్యోయజ్ఞవిభాగవి
త్ ॥ ౩౬ ॥ సర్వవాసస్సర్వచారీదుర్వాసావాసవోమతః । హైమోహేమకరో
యజ్ఞస్సర్వధారీధరోత్తమః ॥ ౩౭ ॥ ఆకాశోనిర్విరూపశ్చవివాసాఉరగఃఖగః ।
భిక్షుశ్చభిక్షురూపీచరౌద్రరూపస్సురూపవాన్ ॥ ౩౮ ॥ వసురేతాసువర్చస్వీవసువే
గోమహాబలః । మనోవేగోనిశాచారస్సర్వలోకశుభప్రదః ॥ ౩౯ ॥ సర్వావాసీత్ర
యీవాసీఉపదేశకరోధరః । మునిరాత్మామునిర్లోకస్సభాగ్యశ్చసహస్రభుక్ ॥ ౪౦ ॥
పక్షీచపక్షరూపశ్చఅతిదీప్తోనిశాకరః । సమీరోదమనాకారోహ్యర్థోహ్యర్థకరోవ
శః ॥ ౪౧ ॥ వాసుదేవశ్చదేవశ్చవామదేవశ్చవామనః । సిద్ధియోగాపహారీచసి
ద్ధస్సర్వార్థసాధకః ॥ ౪౨ ॥ అక్షుణ్ణఃక్షుణ్ణరూపశ్చవృషణోమృదురవ్యయః । మ
హాసేనోవిశాఖశ్చషష్టిభాగోగవాంపతిః ॥ ౪౩ ॥ చక్రహస్తస్తువిష్టమ్భీమూల
స్తమ్భనఏవచ । ఋతుర్వృతుకరస్తాలోమధుర్మధుకరోవరః ॥ ౪౪ ॥ వానస్పత్యోవా
జసనోనిత్యమాశ్రమపూజితః । బ్రహ్మచారీలోకచారీసర్వచారీసుచారవిత్ ॥ ౪౫ ॥ ఈ
శానఈశ్వరఃకాలోనిశాచారీహ్యనేకధృక్ । నిమిత్తస్థోనిమిత్తంచనన్దిర్నన్దికరోహ
రః ॥ ౪౬ ॥ నన్దీశ్వరస్సునన్దీచనన్దనోవిషమర్దనః । భగహారీనియన్తాచకాలోలోక
పితామహః ॥ ౪౭ ॥ చతుర్ముఖోమహాలిఙ్గశ్చారులిఙ్గస్తథైవచ । లిఙ్గాధ్యక్షస్సురా
ధ్యక్షఃకాలాధ్యక్షోయుగావహః ॥ ౪౮ ॥ బీజాధ్యక్షోబీజకర్తాఅధ్యాత్మానుగతో
బలః । ఇతిహాసశ్చకల్పశ్చదమనోజగదీశ్వరః ॥ ౪౯ ॥ దమ్భోదమ్భకరోదాతావం
శోవంశకరఃకలిః । లోకకర్తాపశుపతిర్మహాకర్తాహ్యధోక్షజః ॥ ౫౦ ॥ అక్షరంపర
మంబ్రహ్మబలవాఞ్ఛుచిరేవచ । సితోహ్యనీశశ్శుద్ధాత్మాశుద్ధోమానోగతిర్హవిః ॥ ౫౧ ॥
ప్రాసాదస్తుబలోదర్పోదర్పణోహవ్యమిన్ద్రజిత్ । వేదకారస్సూత్రకారోవిద్వాం
శ్చపరమర్దనః ॥ ౫౨ ॥ మహామేఘనివాసీచమహాఘోరోవశీకరః । అగ్నిజ్వా
లోమహాజ్వాలఃపరిధూమ్రావృతోరవిః ॥ ౫౩ ॥ ధిషణశ్శఙ్కరోనిత్యోవర్చస్వీధూ
మ్రలోచనః । నీలస్తథాఙ్గలుప్తశ్చశోభనోనరవిగ్రహః ॥ ౫౪ ॥ స్వస్తిస్స్వస్తిస్వభా
వశ్చభోగీభోగకరోలఘుః । ఉత్సఙ్గశ్చమహాఙ్గశ్చమహాగర్భఃప్రతాపవాన్ ॥ ౫౫ ॥
కృష్ణవర్ణస్సువర్ణశ్చఇన్ద్రియస్సర్వవర్ణికః । మహాపాదోమహాహస్తోమహాకాయోమ
హాయశాః ॥ ౫౬ ॥ మహామూర్ధామహామాత్రోమహామిత్రోనగాలయః । మహా
స్కన్ధోమహాకర్ణోమహోష్ఠశ్చమహాహనుః ॥ ౫౭ ॥ మహానాసోమహాకణ్ఠోమహా
గ్రీవశ్శ్మశానవాన్ । మహాబలోమహాతేజాహ్యన్తరాత్మామృగాలయః ॥ ౫౮ ॥ లమ్బి
తోష్ఠశ్చనిష్ఠశ్చమహామాయఃపయోనిధిః । మహాదన్తోమహాదంష్ట్రోమహాజిహ్వో
మహాముఖః ॥ ౫౯ ॥ మహానఖోమహారోమామహాకేశోమహాజటః । అసపత్నఃప్రసాద
శ్చప్రత్యయోగీతసాధకః ॥ ౬౦ ॥ ప్రస్వేదనోస్వహేనశ్చఆదికశ్చమహామునిః ।
వృషణోవృషకేతుశ్చఅనలోవాయువాహనః ॥ ౬౧ ॥ మణ్డలీమేరువాసశ్చదేవవా

హానపవచ । అథర్వశీర్షస్సామాస్య ఋక్సహస్రోర్జితేక్షణః ॥ ౬౨ ॥ యజుఃపాద
భుజోగుహ్యః ప్రకాశౌజాస్తథైవచ । అమోఘార్థప్రసాదశ్చ అన్తర్భావ్యస్సుదర్శ
నః ॥ ౬౩ ॥ ఉపహారః ప్రియస్సర్వః కనకః కాఞ్చనస్థితః । నాభిర్నన్దికరోహర్మ్యః పు
ష్కరస్థపతిస్థ్సితః ॥ ౬౪ ॥ సర్వశాస్త్రోధనశ్చాద్యో యజ్ఞో యజ్వా సమాహితః । నగో
నీలః కవిః కాలో మకరః కాలపూజితః ॥ ౬౫ ॥ సగణో గణకారశ్చ భూతభావనసారథిః ।
భస్మశాయీ భస్మగోప్తా భస్మభూతతనుర్గణః ॥ ౬౬ ॥ ఆగమశ్చ విలోపశ్చ మహాత్మా
సర్వపూజితః । శుక్లస్త్రీరూపసమ్పన్నశ్శుచిర్భూతనిషేవితః ॥ ౬౭ ॥ ఆశ్రమస్థః
కపోతస్థో విశ్వకర్మాపతిర్విరాట్ । విశాలశాఖస్తామ్రోష్ఠో హ్యమ్బుజాలస్సునిశ్చితః ॥
౬౮ ॥ కపిలః కలశస్స్థూలఆయుధశ్చైవ రోమశః । గన్ధర్వో హ్యదితిస్తార్క్ష్యో హ్యవిజ్ఞేయ
స్సుశారదః ॥ ౬౯ ॥ పరశ్వధాయుధో దేవో హ్యర్థకారీ సుబాన్ధవః । తుమ్బవీణో మ
హాకోప ఊర్ధ్వరేతా జలేశయః ॥ ౭౦ ॥ ఉగ్రో వంశకరో వంశో వంశవాదీ హ్యనిన్ది
తః । సర్వాఙ్గరూపీ మాయావీ సుహృదో హ్యనిలో బలః ॥ ౭౧ ॥ బన్ధనో బన్ధకర్తా చ సు
బన్ధనవిమోచనః । రాక్షసఘ్నోథ కామారిర్మహాదంష్ట్రో మహాయుధః ॥ ౭౨ ॥ ల
మ్బితో లమ్బితోష్ఠశ్చ లమ్బహస్తో వరప్రదః । బాహుస్త్వనిన్దితశ్శర్వశ్శఙ్కరోథాప్యకో
పనః ॥ ౭౩ ॥ అమరేశో మహాఘోరో విశ్వదేవస్సురారిహా । అహిర్బుధ్న్యో నిరృతిశ్చ
చేకితానో హలీ తథా ॥ ౭౪ ॥ అజైకపాచ్చ కాపాలీ శఙ్కుమారో మహాగిరిః । ధ
న్వన్తరిర్ధూమకేతుస్సూర్యో వైశ్రవణస్తథా ॥ ౭౫ ॥ ధాతా విష్ణుశ్చ శక్రశ్చ మిత్రస్త్వ
ష్టా ధరో ధ్రువః । ప్రభాసః పర్వతో వాయురర్యమా సవితా రవిః ॥ ౭౬ ॥ ధృతిశ్చైవ విధా
తా చ మాన్ధాతా భూతభావనః । నీరస్తీర్థశ్చ భీమశ్చ సర్వకర్మా గుణోద్వహః ॥ ౭౭ ॥
పద్మగర్భో మహాగర్భశ్చన్ద్రవక్త్రో నభో౽నఘః । బలవాంశ్చోపశాన్తశ్చ పురాణః
పుణ్యకృత్తమః ॥ ౭౮ ॥ క్రూరకర్తా క్రూరవాసీ తనురాత్మా మహౌషధః । సర్వాశ
యస్సర్వచారీ ప్రాణేశః ప్రాణినాంపతిః ॥ ౭౯ ॥ దేవదేవస్సుఖోత్సిక్తస్సదసత్సర్వర
త్నవిత్ । కైలాసస్థో గుహావాసీ హిమవద్గిరిసంశ్రయః ॥ ౮౦ ॥ కులహారీ కులాకర్తా
బహువిత్తో బహుప్రజః । ప్రాణేశో బన్ధకీ వృక్షో నకులశ్చాద్రికస్తథా ॥ ౮౧ ॥ హ్రస్వ
గ్రీవో మహాజానురలోలశ్చ మహౌషధిః । సిద్ధాన్తకారీ సిద్ధార్థశ్ఛన్దో వ్యాకరణోద్భ
వః ॥ ౮౨ ॥ సింహనాదస్సింహదంష్ట్రస్సింహాస్యస్సింహవాహనః । ప్రభావాత్మా జ
గత్కాలః కాలః కమ్పీ తరుస్తనుః ॥ ౮౩ ॥ సారఙ్గో భూతచక్రాఙ్కః కేతుమాలీ సువేధ
కః । భూతాలయో భూతపతిరహోరాత్రో మలో౽మలః ॥ ౮౪ ॥ వసుభృత్సర్వ
భూతాత్మా నిశ్చలస్సువిదుర్బుధః । అసుహృత్సర్వభూతానాం నిశ్చలశ్చలవిద్బుధః ॥
అమోఘస్సంయమో హృష్టో భోజనః ప్రాణధారణః । ధృతిమాన్మతిమాంస్త్ర్యక్ష
స్సుకృతస్తు యుధాంపతిః ॥ ౮౬ ॥ గోపాలో గోపతిర్గ్రామో గోచర్మవసనో హరః ।
హిరణ్యబాహుశ్చ తథా గుహావాసస్సనాతనః ॥ ౮౭ ॥ మహామనా మహాకామశ్చిత్త

కామోజితేన్ద్రియః। గాన్ధారశ్చసురాపశ్చ తాపకర్మరతోహితః॥౮౮॥ మహాభూతో
భూతవృతోహ్యప్సరోగణసేవితః। మహాకేతుర్ధరాధాతా నైకతానరతస్స్వరః॥౮౯॥
అవేదనీయఆవేద్యస్సర్వగశ్చసుఖావహః । తారణశ్చరణోధాతాపరిధాపరిపూజి
తః ॥ ౯౦ ॥ సంయోగీవర్ధనోవృద్ధోగణికోథగణాధిపః । నిత్యోథధాతాసహాయ
శ్చదేవాసురపతిఃపతిః ॥ ౯౧॥ యుక్తశ్చయుక్తబాహుశ్చసుదేవోపిసుపర్వణః।ఆషా
ఢశ్చసుషాఢశ్చస్కన్దదోహరితోహరః ॥ ౯౨॥ వపురావర్తయానోన్యోవపుశ్శ్రేష్ఠో
మహావపుః । శిరోవిమర్శనస్సర్వలక్ష్యలక్షణభూషితః ॥ ౯౩ ॥ అక్షయో
రథగీతశ్చసర్వభోగీమహాబలః । సామ్నాయోథసమామ్నాయస్తీర్థదేవోమహా
యశాః ॥ ౯౪ ॥ నిర్జీవోజీవనోమన్త్రిస్సుభగోబహుకర్కశః । రత్నభూతోథర
త్నాఙ్గోమహార్ణవనిపాతవిత్ ॥ ౯౫ ॥ మూలంవిశాలోహ్యమృతంవ్యక్తావ్యక్తస్తపో
నిధిః । ఆరోహణోధిరోహశ్చశీలధారీమహాతపాః ॥ ౯౬ ॥ మహాకణ్ఠోమహాయో
గీయుగోయుగకరోహరిః । యుగరూపోమహారూపోవహనోగహనోనగః ॥ ౯౭ ॥
న్యాయోనిర్వాపణోపాదఃపణ్డితోహ్యచలోపమః । బహుమాలోమహామాలశ్శిపి
విష్టస్సులోచనః ॥ ౯౮ ॥ విస్తారోలవణఃకూపఃకుసుమాఙ్గఃఫలోదయః। ఋషభోవృ
షభోభఙ్గోమణిబిమ్బజటాధరః ॥ ౯౯ ॥ ఇన్దుర్విసర్గస్సుముఖశ్శూరస్సర్వాయుధ
స్సహః । నివేదనస్సుధాజాతస్స్వర్గద్వారోమహాధనుః॥౧౦౦॥ గిరావాసోవిసర్గశ్చ
సర్వలక్షణలక్షవిత్ । గన్ధమాలీచభగవానన్తస్సర్వలక్షణః ॥౧౦౧॥ సన్తానోబహు
ళోబాహుస్సకలస్సర్వపావనః । కరస్థాలీకపాలీచఊర్ధ్వసంహననోయువా॥౧౦౨॥
యన్త్రితన్త్రిసువిఖ్యాతోలోకస్సర్వాశ్రయోమృదుః।ముణ్డోవిరూపోవికృతోదణ్డీకు
ణ్డీవికుర్వణః॥౧౦౩॥వార్యక్షఃకకుభోవజ్రీదీప్తతేజాస్సహస్రపాత్ ।సహస్రమూర్ధాదే
వేన్ద్రిస్సర్వదేవమయోగురుః ॥ ౧౦౪ ॥ సహస్రబాహుస్సర్వాఙ్గశ్శరణ్యస్సర్వలో
కకృత్ । పవిత్రంత్రిమధుర్మన్త్రిఃకనిష్ఠఃకృష్ణపిఙ్గళః ॥ ౧౦౫ ॥ బ్రహ్మదణ్డవినిర్మాతా
శతఘ్నశ్శతపాశధృక్। కలాకాష్ఠాలవోమాత్రాముహూర్తోహఃక్షపాక్షణః॥ ౧౦౬॥
విశ్వక్షేత్రప్రదోబీజంలిఙ్గమాద్యస్తునిర్ముఖః॥సదసద్వ్యక్తమవ్యక్తంపితామాతాపితా
మహః ॥ ౧౦౭॥స్వర్గద్వారం మోక్షద్వారంప్రజాద్వారంత్రివిష్టపః।నిర్వాణంహ్లాద
యశ్చైవబ్రహ్మలోకఃపరాగతిః ॥ ౧౦౮ ॥ దేవాసురవినిర్మాతా దేవాసురపరాయ
ణః । దేవాసురగురుర్దేవో దేవాసురనమస్కృతః ॥ ౧౦౯ ॥ దేవాసురమహామా
త్రో దేవాసురగణాశ్రయః । దేవాసురగణాధ్యక్షో దేవాసురగణాగ్రణీః॥౧౧౦ ॥ దే
వాధిదేవో దేవర్షిర్దేవాసురవరప్రదః । దేవాసురేశ్వరోవిష్ణుర్దేవాసురమహేశ్వ
రః ॥ ౧౧౧ ॥ సర్వదేవమయోచిన్త్యో దేవతాత్మాస్వయమ్భువః । ఉద్గతస్త్రిక్ర
మోవైద్యోవరదోవరజోమ్బరః ॥ ౧౧౨॥ఇజ్యోహస్తీతథావ్యాఘ్రోదేవసింహో
మహర్షభః । విబుధాగ్ర్యస్సురశ్రేష్ఠస్స్వర్గదేవస్తథోత్తమః ॥ ౧౧౩ ॥ సంయుక్త

శ్శోభనోవక్తాఆశానాంప్రభవోఽవ్యయః । గురుఃకాన్తోనిజస్సర్గఃపవిత్రస్సర్వవాహ
నః ॥ ౧౧౪ ॥ శృఙ్గీశృఙ్గప్రియోబభ్రూరాజరాజోఽనిరామయః । అభిరామస్సుశర
ణోనిరామస్సర్వసాధనః ॥ ౧౧౫ ॥ లలాటాక్షోవిశ్వదేహోహారిణోబ్రహ్మవ
ర్చసః । స్థావరాణాంపతిశ్చైవనియతేన్ద్రియవర్తనః ॥ ౧౧౬ ॥ సిద్ధార్థస్సర్వ
భూతార్థోఽచిన్త్యస్సత్యశ్శుచివ్రతః । వ్రతాధిపఃపరంబ్రహ్మముక్తానాంపరమాగతిః ॥
విముక్తోముక్తకేశశ్చశ్రీమాఞ్ఛ్రీవర్ధనోజగత్ । యథాప్రధానంభగవానితిభ
క్త్యాస్తుతోమయా ॥ ౧౧౮ ॥ భక్తిమేవంపురస్కృత్యమయాయజ్ఞపతిర్విభుః । త
తోహ్యనుజ్ఞాంప్రాప్యైవంస్తుతోభక్తిమతాంగతిః॥౧౧౯ ॥ తస్మాల్లబ్ధ్వాస్తవంశమ్భో
ర్నృపస్త్రైలోక్యవిశ్రుతః । అశ్వమేధసహస్రస్యఫలంప్రాప్యమహాయశాః॥ ౧౨౦ ॥
గణాధిపత్యంసమ్ప్రాప్తస్తణ్డినస్తేజసాప్రభోః । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిశ్రావ
యేద్బ్రాహ్మణానపి॥ ౧౨౧ ॥ అశ్వమేధసహస్రస్యఫలంప్రాప్నోతివైద్విజాః । బ్ర
హ్మఘ్నశ్చసురాపశ్చస్తేయీచగురుతల్పగః ॥ ౧౨౨ ॥ శరణాగతఘాతీచమిత్రవిశ్వా
సఘాతకః । మాతృహాపితృహాచైవవీరహాభ్రూణహాతథా ॥ ౧౨౩ ॥ సంవత్సరం
క్రమాజ్జప్త్వాత్రిసన్ధ్యంశఙ్కరాశ్రమే । దేవమిష్ట్వాత్రిసన్ధ్యంచసర్వపాపైఃప్రము
చ్యతే ॥ ౧౨౪ ॥ * * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే తణ్డికృతరుద్రసహ
స్రనామస్తోత్రకథనంనామ పఞ్చషష్టితమోధ్యాయః.

సూతః ॥ త్రిధన్వాదేవదేవస్యప్రసాదాత్తణ్డినస్తథా । అశ్వమేధసహస్ర
స్యఫలంప్రాప్యప్రయత్నతః ॥ ౧ ॥ గాణపత్యందృఢంప్రాప్తస్సర్వదేవనమస్కృ
తః। ఆసీత్త్రిధన్వనశ్చాపివిద్వాంస్త్రయ్యారుణోనృపః॥ ౨ ॥ తస్యసత్యవ్రతోనా
మకుమారోభూన్మహాబలః । తేనభార్యావిదర్భస్యహృతాహత్వామితౌజసమ్॥ ౩ ॥
పాణిగ్రహణమన్త్రేషునిష్ఠామప్రాపితేష్విహ । తేనాధర్మేణసంయుక్తంరాజాత్రయ్య
య్యారుణోత్యజత్ ॥ ౪ ॥ పితరంసోబ్రవీత్త్యక్తఃక్వగచ్ఛామీతివైద్విజాః। పితాత్వే
నమథోవాచశ్వపాకైస్సహవర్తయ ॥ ౫ ॥ ఇత్యుక్తస్సవిచక్రామనగరాద్వచనా
త్పితుః । సతుసత్యవ్రతోధీమాఞ్ఛ్వపాకావసథాన్తికే ॥ ౬ ॥ పిత్రాత్యక్తోవసద్వీ
రఃపితాచాస్యవనంయయౌ । సర్వలోకేషువిఖ్యాతస్త్రిశఙ్కురితివీర్యవాన్ ॥ ౭ ॥
వసిష్ఠకోపాత్పుణ్యాత్మా రాజాసత్యవ్రతఃపురా । విశ్వామిత్రోమహాతేజావరంద
త్వాత్రిశఙ్కవే ॥ ౮ ॥ రాజ్యేభిషిచ్యతంపిత్ర్యేయాజయామాసతంమునిః । మిష
తాందేవతానాంచవసిష్ఠస్యచకౌశికః ॥ ౯ ॥సశరీరంతదాతంవైదివమారోపయద్వి
భుః। తస్యసత్యవ్రతానామభార్యాకైకయవంశజా ॥ ౧౦ ॥ కుమారంజనయామా
సహరిశ్చన్ద్రమకల్మషమ్। హరిశ్చన్ద్రస్యపుత్రోభూద్రోహితోనామవీర్యవాన్ ॥ ౧౧॥

హరితోలోహితస్యాథదుస్థ్హారీతఉచ్యతే । విజయశ్చసుతేజాశ్చదుస్థపుత్రౌబభూ
వతుః ॥ ౧౨ ॥ జేతాక్షత్రస్యసర్వత్రవిజయస్తేనసస్మృతః । రుచకస్తస్యతనయో
రాజాపరమధార్మికః ॥ ౧౩ ॥ రుచకస్యవృకఃపుత్రస్తస్మాద్బాహుశ్చజజ్ఞివాన్ । స
గరస్తస్యపుత్రోఽభూద్రాజాపరమధార్మికః ॥ ౧౪ ॥ ద్వేభార్యేసగరస్యాపిప్రభాభా
నుమతీతథా । తాభ్యామారాధితఃపూర్వమౌర్వోఽగ్నిఃపుత్రకామ్యయా ॥ ౧౫ ॥
ఔర్వస్తుష్టస్తయోఃప్రాదాద్యథేష్టంవరముత్తమమ్ । ఏకాషష్టిసహస్రాణిసుతమే
కంపరాతథా ॥ ౧౬ ॥ అగృష్ణోద్వంశకర్తారంప్రభాగృష్ణోత్సుతాన్బహూన్ । ఏ
కంభానుమతిఃపుత్రమగృష్ణోదసమఞ్జసమ్ ॥ ౧౭ ॥ తతష్షష్టిసహస్రాణిసుషువేసాతు
వైప్రభా । ఖనన్తఃపృథివీందగ్ధావిష్ణుహుజాఽరమార్గణైః ॥ ౧౮ ॥ అసమఞ్జస్యత
నయోఽంశుమాన్నామవిశ్రుతః । తస్యపుత్రోదిలీపస్తుదిలీపాత్తుభగీరథః ॥ ౧౯ ॥
యేనభాగీరథీగఙ్గాతపఃకృత్వావతారితా । భగీరథసుతశ్చాపిశ్రుతోనామబభూవ
హ ॥ ౨౦ ॥ నాభాగస్తస్యదాయాదోఽభవద్భక్తఃప్రతాపవాన్ । అమ్బరీషస్సుతస్త
స్యసిన్ధుద్వీపస్తతోఽభవత్ ॥ ౨౧ ॥ నాభాగేనామ్బరీషేణభుజాభ్యాంపరిపాలితా ।
బభూవవసుధాత్యర్థంతాపత్రయవివర్జితా ॥ ౨౨ ॥ అయుతాయుస్సుతస్తస్యసిన్ధుద్వీ
పస్యవీర్యవాన్ । పుత్రోఽయుతాయుషోధీమాన్నృతుపర్ణోమహాయశాః ॥ ౨౩ ॥ ది
వ్యాక్షహృదయజ్ఞోవైరాజానళసఖోబలీ । నళౌద్వావేవవిఖ్యాతౌపురాణేషుదృఢ
వ్రతౌ ॥ ౨౪ ॥ వీరసేనసుతశ్చాన్యోయశ్చేక్ష్వాకుకులోద్భవః । ఋతుపర్ణస్యపు
త్రోఽభూత్సార్వభౌమోద్విజోత్తమాః ॥ ౨౫ ॥ సుదాసస్తస్యతనయోరాజాత్విన్ద్ర
సమోఽభవత్ । సుదాసస్యసుతఃప్రోక్తస్సౌదాసోనామపార్థివః ॥ ౨౬ ॥ ఖ్యాతఃక
ల్మాషపాదోవైనామ్నామిత్రసహశ్చసః । వసిష్ఠస్తుమహాతేజాఃక్షేత్రేకల్మాషపా
దకే ॥ ౨౭ ॥ అశ్మకంజనయామాసఇక్ష్వాకుకులవర్ధనమ్ । అశ్మకస్యోత్తరాయాం
తుమూలకస్తుసుతోఽభవత్ ॥ ౨౮ ॥ సహిరామభయాద్రాజాస్త్రీభిఃపరివృతోవనే ।
బిభర్తిత్రాణమిచ్ఛన్వైనారీకవచముత్తమమ్ ॥ ౨౯ ॥ మూలకస్యాపిధర్మాత్మారాజా
శతరథస్సుతః । తస్మాచ్ఛతరథాజ్జజ్ఞేరాజాత్వైళబిలోబలీ ॥ ౩౦ ॥ ఆసీత్త్వైలబిల
శ్శ్రీమాన్వృద్ధశర్మాప్రతాపవాన్ । పుత్రోవిశ్వసహస్తస్యపితృకన్యావ్యజీజనత్ ॥
దిలీపస్తస్యపుత్రోఽభూత్ఖట్వాఙ్గఇతివిశ్రుతః । యేనస్వర్గాదిహాగత్యముహూర్తంప్రా
ప్యజీవితమ్ ॥ ౩౨ ॥ త్రయోఽగ్నయస్త్రయోలోకాబుద్ధ్యాసత్యేనవైజితాః । దీ
ర్ఘబాహుస్సుతస్తస్యరఘుస్తస్మాదజాయత ॥ ౩౩ ॥ అజఃపుత్రోరఘోశ్చాపితస్మా
జ్జజ్ఞేచవీర్యవాన్ । రాజాదశరథస్తస్మాచ్ఛ్రీమానిక్ష్వాకువంశకృత్ ॥ ౩౪ ॥ రా
మోదశరథాద్వీరోధర్మజ్ఞోలోకవిశ్రుతః । భరతోలక్ష్మణశ్చైవశత్రుఘ్నశ్చమహాబ
లః ॥ ౩౫ ॥ తేషాంశ్రేష్ఠోమహాతేజారామఃపరమవీర్యవాన్ । రావణంసమరేహ
త్వాయజ్ఞైరిష్ట్వాచధర్మవిత్ ॥ ౩౬ ॥ దశవర్షసహస్రాణిరామోరాజ్యంచకారసః ॥

రామస్య తనయో జజ్ఞే కుశ ఇత్యభివిశ్రుతః ॥ ౩౭ ॥ లవశ్చ సుమహాభాగస్సత్త్వవానభ
వత్సుధీః । అతిథిస్తు కుశాజ్జజ్ఞే నిషధస్తస్య చాత్మజః॥ ౩౮ ॥ నళస్తు నిషధాజ్జాతో నభస్త
స్మాదజాయత । నభసః పుణ్డరీకాఖ్యః క్షేమధన్వా తతస్స్మృతః ॥ ౩౯ ॥ తస్య పుత్రో
భవద్వీరో దేవానీకః ప్రతాపవాన్ । అహీనరస్సుతస్తస్య సహస్రాశ్వస్తతః పరః॥౪౦॥
శుభశ్చన్ద్రావలోకశ్చ తారాపీడస్తతోభవత్ । తస్యాత్మజశ్చన్ద్రగిరిర్భానుచన్ద్ర
స్తతోభవత్ ॥ ౪౧ ॥ శ్రుతాయురభవత్తస్మాద్బృహద్బల ఇతి స్మృతః। భారతే యో
మహాతేజాః సౌభద్రేణ నిపాతితః॥ ౪౨ ॥ ఏతే హీక్ష్వాకుదాయాదా రాజానః ప్రాయ
శస్స్మృతాః । వంశే ప్రధానా ఏతస్మిన్ప్రాధాన్యేన ప్రకీర్తితాః ॥ ౪౩ ॥ సర్వే పా
శుపతం జ్ఞానమధీత్య పరమేశ్వరమ్ । సమభ్యర్చ్య యథాజ్ఞానమిష్ట్వా యజ్ఞైర్యథావిధి॥
దివంగతా మహాత్మానః కేచిన్ముక్తాత్మ యోగినః।నృగో బ్రాహ్మణశాపేన కృకలాసత్వ
మాగతః ॥ ౪౫ ॥ ధృష్టశ్చ ధృష్టకేతుశ్చ యమబాలశ్చ వీర్యవాన్ । రణధృష్టశ్చ తేపు
త్రాస్త్రయః పరమధార్మికాః॥ ౪౬ ॥ ఆనర్తో నామ శర్యాతేస్సుకన్యా నామ దారికా।
ఆనర్తస్యాభవత్పుత్రో రోచమానః ప్రతాపవాన్ ॥౪౭ ॥ రోచమానస్య రేవోభూద్రే
వాద్రైవతఏవ చ । కకుద్మీ చాపరో జ్యేష్ఠపుత్రః పుత్రశతస్య తు ॥ ౬౮ ॥ రేవతీ యస్య
సా కన్యా పత్నీ రామస్య విశ్రుతా । నరిష్యన్తస్య పుత్రో భూజ్జితాత్మా తు మహాబ
లీ ॥ ౪౯॥ నాభాగాదమ్బరీషస్తు విష్ణుభక్తః ప్రతాపవాన్ । ఋతస్తస్య సుతశ్శ్రీమా
న్సర్వధర్మవిదాం వరః ॥ ౫౦ ॥ కృతస్తస్య సుధర్మాభూత్పృషితో నామ విశ్రుతః ।
కరూషస్య తు కారూషాస్సర్వే ప్రఖ్యాతకీర్తయః॥ ౫౧॥ పృషితో హింసయిత్వా గాంగు
రోః ప్రాప సుకల్మషమ్ । శాపాచ్ఛూద్రత్వమాపన్నశ్చ్యవనస్యేతి విశ్రుతః ॥ ౫౨ ॥ది
ష్టపుత్రస్తు నాభాగస్తస్మాదపి భలన్దనః । భలన్దనస్య విక్రాన్తో రాజాసీదజవాహనః॥
ఏతే సమాసతః ప్రోక్తా మనుపుత్రా మహాభుజాః ।ఇక్ష్వాకోః పుత్రపౌత్రాద్యా ఐళస్య

శ్రీ చన్ద్రవంశవర్ణనమ్. శ్రీ

థ వదామి వః ॥ ౫౪ ॥ సూతః ॥ ఐళః పురూరవా నామ రుద్రభక్తః ప్రతాపవాన్। చ
క్రే త్వకణ్టకం రాజ్యం దేశే పుణ్యతమే ద్విజాః ॥ ౫౫ ॥ ఉత్తరే యమునాతీరే ప్రయా
గే మునిసేవితే । ప్రతిష్ఠానాధిపశ్శ్రీమాన్ప్రతిష్ఠానే ప్రతిష్ఠితః ॥ ౫౬ ॥ తస్య పుత్రా
స్సప్తభవన్సర్వే వితతతేజసః । గన్ధర్వలోకవిదితా భవభక్తా మహాబలాః ॥ ౫౭॥ ఆ
యుర్మాయురమాయుశ్చ విశ్వాయుశ్చైవ వీర్యవాన్ । శ్రుతాయుశ్చ శతాయుశ్చ ది
వ్యాశ్చైవోర్వశీసుతాః॥౫౮ ॥ ఆయుషస్తనయా వీరాః పఞ్చైవాసన్మహౌజసః।స్వ
ర్భానుతనయాయాం తే ప్రభాయాం జజ్ఞిరే నృపాః॥ ౫౯ ॥నహుషః ప్రథమస్తేషాం ధర్మ
జ్ఞో లోకవిశ్రుతః । నహుషస్య తు దాయాదాష్షడిన్ద్రోపమతేజసః ॥ ౬౦ ॥ ఉత్ప
న్నాః పితృకన్యాయా ...స్సంయాతిరాయా

తిఃపఞ్చమోఽష్టకః ॥ ౬౧ ॥ విజాతిశ్చేతిషడిమేసర్వేప్రఖ్యాతకీర్తయః । యతిర్జ్యే
ష్ఠశ్చతేషాంవైయయాతిస్తుతతోఽవరః ॥ ౬౨ ॥ జ్యేష్ఠస్తుయతిర్మోక్షార్థీబ్రహ్మభూతో
భవత్ప్రభుః । తేషాంయయాతిఃపఞ్చానాంమహాబలపరాక్రమః ॥ ౬౩ ॥ దేవయా
నీముశనసస్సుతాంభార్యామవాపసః । శర్మిష్ఠామాసురీంచైవతనయాంవృషపర్వ
ణః ॥ ౬౪ ॥ యదుంచతుర్వసుంచైవదేవయానీవ్యజాయత । తావుభౌశుభకర్మా
ణౌస్తుతౌవిద్యావిశారదా ॥ ౬౫ ॥ ద్రుహ్యంచానుంచపూరుంచశర్మిష్ఠావార్షపర్వణీ ।
యయాతయేరథంతస్మైదదౌశుక్రఃప్రతాపవాన్ ॥ ౬౬ ॥ తోషితస్తేనవిప్రేన్ద్రఃప్రీతః
పరమభాస్వరమ్ । ససఙ్గంకాఞ్చనందివ్యమక్షయేచమహేషుధీ ॥ ౬౭ ॥ యుక్తం
మనోజవైరశ్వైర్యేనకన్యాంసముద్వహత్ । సతేనరథముఖ్యేనషణ్మాసేనాజయన్మ
హీమ్ ॥ ౬౮ ॥ యయాతిర్యుధిదుర్ధర్షోదేవదానవమానుషైః । భవభక్తస్తుపుణ్యాత్మా
ధర్మనిష్ఠస్సుమఞ్జసః ॥ ౬౯ ॥ యజ్ఞయాజీజితక్రోధస్సర్వభూతానుకమ్పనః । కౌర
వాణాంచసర్వేషాంసభవద్రథఉత్తమః ॥ ౭౦ ॥ యావన్నరేన్ద్రైఃప్రవరఃకౌరవోజ
నమేజయః । పురోర్వంశస్యరాజ్ఞస్తురాజ్ఞఃపారిక్షితస్యతు ॥ ౭౧ ॥ జగామసరథోనా
శంశాపాద్గర్గస్యధీమతః । గర్గస్యహిసుతంబాలంసరాజాజనమేజయః ॥ ౭౨ ॥ అ
క్రూరంహింసయామాసబ్రహ్మహత్యామవాపసః । సలోహగన్ధీరాజర్షిఃపరిధావ
న్నితస్తతః ॥ ౭౩ ॥ పౌరజానపదైస్త్యక్తోనలేభేశర్మకర్హిచిత్ । తతస్సదుఃఖసన్త
ప్తోనలేభేసంవిదంక్వచిత్ ॥ ౭౪ ॥ జగామశౌనకమృషింశరణ్యంవ్యథితస్తదా । ఇన్ద్రో
తిర్నామవిఖ్యాతోయోఽసౌమునిరుదారధీః ॥ ౭౫ ॥ యాజయామాసచేన్ద్రోతిస్తంనృ
పంజనమేజయమ్ । అశ్వమేధేనరాజానంపావనార్థంద్విజోత్తమాః ॥ ౭౬ ॥ సలో
హగన్ధాన్నిర్ముక్తపనసాచమహాయశాః । యజ్ఞస్యావభృథేమధ్యేయాతోదివ్యోరథ
శ్శుభః ॥ ౭౭ ॥ తస్మాద్వంశాత్పరిభ్రష్టోవసోశ్చేదిపతేఃపునః । దత్తశ్శక్రేణతుష్టేన
లేభేతస్మాద్బృహద్రథః ॥ ౭౮ ॥ తతోహత్వాజరాసన్ధంభీమస్తంరథముత్తమమ్ । ప్ర
దదౌవాసుదేవాయప్రీత్యాకౌరవనన్దనః ॥ ౭౯ ॥ సూతః ॥ అభ్యషిఞ్చత్పూరంపుత్రం
యయాతిర్నాహుషఃప్రభుః । కృతోపకారస్తేనైవపురుణాద్విజపుఙ్గవాః ॥ ౮౦ ॥ అభి
షేక్తుకామంచనృపంపురుంపుత్రంకనీయసమ్ । బ్రాహ్మణప్రముఖావర్ణాఇదంవచనమ
బ్రువన్ ॥ ౮౧ ॥ కథంశుక్రస్యనప్తారందేవయాన్యాస్సుతంప్రభో । జ్యేష్ఠంయదుమ
తిక్రమ్యకనీయాన్రాజ్యమర్హతి ॥ ౮౨ ॥ ఏతేసమ్బోధయామస్త్వాంధర్మంచైవాను
పాలయ ॥ ౮౩ ॥ * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే చన్ద్రవంశవర్ణనంనామ
సప్తషష్టితమోఽధ్యాయః.

యయాతిపౌరజనసంవాదః

యయాతిః॥ బ్రాహ్మణప్రముఖావర్ణాస్సర్వేశ్శృణ్వంతు మేవచః । జ్యేష్ఠంప్రతియథారాజ్యంనదేయం మేకథంచన ॥ ౧ ॥ మమజ్యేష్ఠేనయదునానియోగోనానుపాలితః । ప్రతికూలఃపితుశ్చైవనసపుత్రస్సతాంమతః॥ ౨॥ మాతాపిత్రోర్వచనకృత్సద్భిఃపుత్రఃప్రశస్యతే । సపుత్రఃపుత్రవద్యస్తువర్తతేపితృమాతృషు ॥ ౩ ॥ యదునాహమవజ్ఞాతస్తథాతుర్వసునాపిచ । ద్రుహ్యేనచానునాచైవమప్యవజ్ఞాకృతాభృశమ్ ॥ ౪ ॥పురుణాచకృతంవాక్యంమానితశ్చవిశేషతః । కనీయాన్మమదాయాదోజరామేనధృతామమ ॥ ౫ ॥ శుక్రేణమేసమాదిష్టాదేవయాన్యాఃకృతేజరా । ప్రార్థితేనపునస్తేనజరాసఞ్చారిణీకృతా ॥ ౬ ॥ శుక్రేణచవరోదత్తఃకావ్యేనోశనసాస్వయమ్ । పుత్రోయస్త్వానువర్తేతసతేరాజ్యధరస్త్వితి ॥ ౭ ॥ భవన్తోప్యనుజానంతుపూరూరాజ్యేభిషిచ్యతే ॥ ప్రకృతయః॥ యఃపుత్రోగుణసమ్పన్నోమాతాపిత్రోర్హితస్సదా ॥ ౮ ॥ సర్వమర్హతికల్యాణంకనీయానపిసప్రభుః । అర్హఃపూరురిదంరాజ్యంయస్సుతోవాక్యకృత్తవ॥ ౯॥ వరదానేనశుక్రస్యనశక్యంకర్తుమన్యథా॥సూతః॥ ఏవంజానపదైస్తుష్టైరిత్యుక్తోనాహుషస్తదా॥౧౦॥అభిషిచ్యతతోరాజ్యేపురుంస్వసుతమాత్మనః । దిశిదక్షిణపూర్వస్యాంతుర్వసుంపుత్రమాదిశత్ ॥ ౧౧ ॥ దక్షిణాయామథోరాజాయదుంజ్యేష్ఠంన్యయోజయత్ । ప్రతీచ్యాముత్తరస్యాంతుద్రుహ్యంచానుంచతావుభౌ ॥ ౧౨ ॥ సప్తద్వీపంయయాతిస్తుజిత్వాపృథ్వీంససాగరామ్ । వ్యభజచ్చత్రిధారాజ్యంపుత్రేభ్యోనాహుషస్తదా ॥ ౧౩ ॥ పుత్రసఙ్క్రామితశ్రీస్తుమతిమానభవన్నృపః । ప్రీతిమానభవద్రాజాభారమావేశ్యబన్ధుషు॥౧౪ ॥ అత్రగాథామహారాజ్ఞాపురాగీతాయయాతినా । యాభిఃప్రత్యాహరేత్కామాన్సర్వతోఙ్గానికూర్మవత్ ॥ ౧౫ ॥ తాభిరేవనరశ్శ్రీమాన్నాన్యథాకర్మకోటికృత్ । నజాతుకామఃకామానాముపభోగేనశామ్యతి ॥ ౧౬ ॥ హవిషాకృష్ణవర్త్మేవభూయఏవాభివర్ధతే।యత్పృథివ్యాంవ్రీహియవంహిరణ్యంపశవస్స్త్రియః॥ ౧౭ ॥ నాలమేకస్యతత్సర్వమితిమత్వాశమంవ్రజేత్। యదానకురుతేభావంసర్వభూతేషుపాపకమ్ ॥ ౧౮॥ కర్మణామనసావాచాబ్రహ్మసమ్పద్యతేతదా । యదాపరాన్నబిభేతిపరేచాస్మాన్నబిభ్యతి ॥ ౧౯ ॥ యదానన్దేన్నద్వేష్టిబ్రహ్మసమ్పద్యతేతదా । యాదుస్త్యజాదుర్మతిభిర్యానజీర్యతిజీర్యతః ॥ ౨౦ ॥ యోసౌప్రాణాన్తికోరోగస్తాంతృష్ణాంత్యజతస్సుఖమ్ । జీర్యన్తిజీర్యతఃకేశాదన్తాజీర్యన్తిజీర్యతః ॥ ౨౧ ॥ చక్షుశ్శ్రోత్రేచజీర్యేతేతృష్ణైకానిరుపద్రవా । జీర్యన్తిదేహినస్సర్వేస్వభావాదేవనాన్యథా ॥ ౨౨ ॥ జీవితాశాధనాశాచజీర్యతోపినజీర్యతే । యచ్చకామసుఖంలోకేయచ్చదివ్యంమహత్సు

ఖమ్ ॥ ౨౩ ॥ తృష్ణాక్షయసుఖస్యైతత్కలాంనార్హన్తిషోడశీమ్। ఏవముక్త్వాస రా
జర్షిస్సదారఃప్రావిశద్వనమ్ ॥ ౨౪ ॥ భృగుతుఙ్గేతపస్తప్త్వాతత్రైవచమహాయ
శాః । సాధయిత్వాత్వనశనంసదారస్స్వర్గమాప్తవాన్ ॥ ౨౫ ॥ తస్యవంశాస్తుప
ఞ్చైతేపుణ్యాదేవర్షిసత్కృతాః । యైర్వ్యాప్తాపృథివీకృత్స్నాసూర్యస్యేవమరీచి
భిః ॥ ౨౬ ॥ ధన్యఃప్రజావానాయుష్మాన్కీర్తిమాంశ్చభవేన్నరః । యయాతిచరితం
పుణ్యంపఠఞ్ఛృణ్వంచబుద్ధిమాన్ ॥ ౨౭ ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తశ్శివలోకేమహీయతే॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగేయయాతిపౌరజన
సంవాదోనామఅష్టషష్టితమోధ్యాయః.

॥ యదువంశాదివర్ణనమ్. ॥

సూతః ॥ యదోర్వంశంప్రవక్ష్యామిజ్యేష్ఠస్యోత్తమతేజసః । సఙ్క్షేపేణాను
పూర్వ్యాచ్చగదతోమేనిబోధత ॥ ౧ ॥ యదోఃపుత్రాబభూవుర్హిపఞ్చదేవసుతోప
మాః । సహస్రజిత్సుతోజ్యేష్ఠఃక్రోష్టుర్నీలోజకోలఘుః ॥ ౨ ॥ సహస్రజిత్సుతఃస్త
ద్వచ్ఛతజిన్నామపార్థివః । సుతాశ్శతజితఃఖ్యాతాస్త్రయఃపరమకీర్తయః ॥ ౩ ॥
హైహయశ్చహయశ్చైవరాజావేణుహయశ్చయః । హైహయస్యతుదాయాదో
ధర్మఇత్యభివిశ్రుతః ॥ ౪ ॥ తస్యపుత్రోభవద్విప్రాధర్మనేత్రఇతిశ్రుతః । ధర్మనేత్ర
స్యకీర్తిస్తుసఞ్జయస్తస్యచాత్మజః ॥ ౫ ॥ సఞ్జయస్యతుదాయాదోమహిష్మాన్నామ
ధార్మికః । ఆసీన్మహిష్మతఃపుత్రోభద్రశ్రేణ్యఃప్రతాపవాన్ ॥ ౬ ॥ భద్రశ్రేణ్యస్య
దాయాదోదుర్దమోనామపార్థివః । దుర్దమస్యసుతోధీమాన్ధనకోనామవిశ్రుతః॥ ౭॥
ధనకస్యతుదాయాదాశ్చత్వారోలోకసమ్మతాః । కృతవీర్యఃకృతాగ్నిశ్చకృతవర్మా
తథైవచ ॥ ౮ ॥ కృతౌజాశ్చచతుర్థోభూత్కార్తవీర్యస్తతోర్జునః । జజ్ఞేబాహుస
హస్రేణసప్తద్వీపేశ్వరోత్తమః॥ ౯ ॥ తస్యరామస్తదాత్వాసీన్మృత్యుర్నారాయ
ణాత్మకః । తస్యపుత్రశతాన్యాసీత్పఞ్చతత్రమహారథాః ॥౧౦ ॥ కృతాస్త్రాబలిన
శ్శూరాధర్మాత్మానోమనస్వినః । శూరశ్చశూరసేనశ్చధృష్టఃకృష్ణస్తథైవచ ॥ ౧౧॥
జయధ్వజశ్చరాజాభూదావన్తీనాంవిశాంపతిః। జయధ్వజస్యపుత్రోభూత్తాలజఙ్ఘో
మహాబలః ॥ ౧౨ ॥ శతంపుత్రాస్తుతస్యైహతాలజఙ్ఘాఃప్రకీర్తితాః। తేషాంజ్యేష్ఠో
మహావీర్యోవీతిహోత్రోభవన్నృపః॥ ౧౩ ॥ వృషప్రభృతయశ్చాన్యేతత్సుతాఃపు
ణ్యకర్మణః । వృషోవంశకరస్తేషాంతస్యపుత్రోభవన్మధుః ॥ ౧౪ ॥ మధోఃపుత్రశతం
త్వాసీద్వృష్ణిస్తస్యతువంశభాక్ । వృష్ణేస్తువృష్ణయస్సర్వేమధోర్వైమాధవాస్స్మృ
తాః ॥ ౧౫ ॥ యాదవాయదువంశేననిరుచ్యన్తేతుహైహయాః। తేషాంపఞ్చగణా
హ్యేతేహైహయానాంమహాత్మనామ్ ॥ ౧౬ ॥ వీతిహోత్రాశ్చహర్యాతాభో

జాశ్చావన్త్యస్తథా । శూరసేనాస్తువిఖ్యాతాస్తాలజఙ్ఘాస్తథైవచ ॥ ౧౭॥ శూర
శ్చశూరసేనశ్చవృషఃకృష్ణస్తథైవచ। జయధ్వజఃపఞ్చమస్తువిఖ్యాతాహైహయోత్త
మాః ॥ ౧౮॥ శూరశ్చశూరవీరశ్చశూరసేనస్యచానఘాః । శూరసేనాఇతిఖ్యాతా
శ్శూరాస్తస్యమహాత్మనః॥౧౯॥ వీతిహోత్రసుతశ్చాపివిశ్రుతోనర్తఇత్యుత । దుర్జ
యఃకృష్ణపుత్రస్తుబభూవామిత్రకర్షణః॥ ౨౦ ॥ క్రోష్టుశ్చశృణురాజర్షేర్వంశముత్తమ
పౌరుషమ్ । యస్యాన్వవాయేచసముద్భూతోవిష్ణుర్వృష్ణికులప్రభుః॥ ౨౧ ॥ క్రోష్టేరేకో
భవత్పుత్రోవృజినీవాన్మహాయశాః। తస్యపుత్రోభవత్స్వాతిఃకుశఙ్కుస్తత్సుతోభ
వత్ ॥ ౨౨ ॥ అథప్రసూతిమిచ్ఛన్వైకుశఙ్కుస్సుమహాబలః । మహాక్రతుభిరీజేసౌ
వివిధైరాప్తదక్షిణైః॥ ౨౩॥జజ్ఞేచిత్రరథస్తస్యపుత్రఃకర్మభిరన్వితః । అథచైత్రరథిర్వీ
రోయజ్వావిపులదక్షిణః ॥ ౨౪ ॥ శశబిన్దుస్తువైరాజాఅన్వయాద్వ్రతముత్తమమ్।
చక్రవర్తీమహాసత్త్వోమహావీర్యోబహుప్రజాః ॥ ౨౫ ॥శశబిన్దోస్తుపుత్రాణాంసహ
స్రాణామభూచ్ఛతమ్ । శంసన్తితస్యపుత్రాణామనన్తకమనుత్తమమ్॥౨౬॥అనన్త
కాత్సుతోయజ్ఞోయజ్ఞస్యతనయోధృతిః । ఉశనాస్తస్యతనయస్సమ్ప్రాప్యతుమ
హీమిమామ్ ॥ ౨౭ ॥ ఆజహారాశ్వమేధానాంశతముత్తమధార్మికః। స్మృతశ్చోశ
నసఃపుత్రస్సితేషుర్నామపార్థివః॥ ౨౮ ॥ మరుతస్తస్యతనయోరాజర్షిర్వంశవర్ధనః।
వీరఃకమ్బళబర్హిస్తుమరుత్తస్యాత్మజస్స్మృతః॥ ౨౯ ॥ పుత్రస్తురుక్మకవచోవిద్వాన్క
మ్బళబర్హిషః । నిహత్యరుక్మకవచోవీరాన్కవచినోరణే॥ ౩౦ ॥ ధన్వినోనిశితైర్బా
ణైరవాపశ్రియముత్తమామ్ । అశ్వమేధేతుధర్మాత్మాఋత్విగ్భ్యఃపృథివీందదౌ॥
జజ్ఞేతురుక్మకవచాత్పరావృత్పరవీరహా । జజ్ఞిరేపఞ్చపుత్రాస్తుమహాసత్త్వాఃపరావృ
తః ॥ ౩౨ ॥ రుక్మేషుఃపృథురుక్మశ్చజ్యామఘఃపరిఘోహరిః । పరిఘంచహరించై
వవిదేహేపితాన్యసత్ ॥౩౩ ॥ రుక్మేషురభవద్రాజాపృథురుక్మస్తదాశ్రయాత్ ।
తైస్తుప్రవ్రాజితోరాజాజ్యామఘోవసదాశ్రమే ॥ ౩౪ ॥ ప్రశాన్తస్సవనేస్థోపిబ్రా
హ్మణైరేవబోధితః । జగామధనురాదాయదేశమన్యంధ్వజీరథీ ॥ ౩౫ ॥ నర్మదా
తీరమేకాకీకేవలంభార్యయాయుతః । ఋక్షవన్తంగిరింగత్వాత్యక్తమన్యైరువా
సతః ॥ ౩౬ ॥ జ్యామఘస్యాభవద్భార్యాశైబ్యాశీలవతీసతీ । సాచైవతపసోగ్రేణ
శైబ్యావైసమ్ప్రసూయత ॥ ౩౭ ॥ సుతంవిదర్భంసుభగావయఃపరిణతాసతీ ।
రాజపుత్రసుతాయాంతువిద్వాంసౌక్రథకైశికౌ ॥ ౩౮ ॥ పుత్రౌవిదర్భరాజస్యశూ
రౌరణవిశారదౌ । రోమపాదస్తృతీయశ్చబభ్రుస్తస్యాత్మజఃస్మృతః ॥ ౩౯ ॥ సుధృ
తిస్తనయస్తస్యవిద్వాన్పరమధార్మికః । కౌశికస్తనయస్తస్మాత్తస్మాచ్చైద్యోనృపా
స్మృతాః ॥ ౪౦ ॥ క్రథోవిదర్భస్యసుతఃకున్తిస్తస్యాత్మజోభవత్ । కున్తేర్వృతస్త
తోజజ్ఞేరణధృష్టఃప్రతాపవాన్ ॥ ౪౧ ॥ రణధృష్టస్యచసుతోనిధృతిఃపరవీరహా । దా

భః ॥ ౯౧ ॥ పురుషఃపుణ్డరీకాక్షోరూపంతత్పరమాత్మనః । ఏకధాసద్విధాచైవత్రి
ధాచబహుధాపునః ॥ ౯౨ ॥ మహేశ్వరశ్శరీరాణికరోతివికరోతిచ । నానాకృతి
క్రియారూపనామవన్తిస్వలీలయా ॥ ౯౩ ॥ మహేశ్వరశ్శరీరాణికరోతివికరోతిచ ।
త్రిధాయద్వర్తతేలోకేతస్మాత్త్రిగుణఉచ్యతే॥ ౯౪ ॥ చతుర్ధాప్రవిభక్తత్వాచ్చతు
ర్వ్యూహఃప్రకీర్తితః। యదాప్నోతియదాదత్తేయచ్చాతివిషయానయమ్ ॥౯౫ ॥ య
చ్చాస్యసతతంభావస్తస్మాదాత్మానిరుచ్యతే । ఋషిస్సర్వగతత్వాచ్చశరీరీసోఽస్య
యత్ప్రభుః॥ ౯౬॥ స్వామిత్వమస్యయత్సర్వంవిష్ణుస్సర్వప్రవేశనాత్ । భగవాన్భ
గవద్భావాన్నిర్మలత్వాచ్ఛివస్స్మృతః॥పరమస్సమ్ప్రకృష్టత్వాదవనాదోమితిస్మృతః।
సర్వజ్ఞస్సర్వవిజ్ఞానాత్సర్వస్సర్వమయోయతః ॥౯౭॥ త్రిధావిభజ్యచాత్మానంత్రై
లోక్యేసమ్ప్రవర్తతే।సృజతేగ్రసతేచైవరక్షతేచత్రిభిస్స్వయమ్॥౯౮॥ ఆదిత్వాదా
దిదేవోసౌఅజాతత్వాదజస్స్మృతః । పాతియస్మాత్ప్రజాస్సర్వాఃప్రజాపతిరితిస్మృ
తః॥౧౦౦॥దేవేషుచమహాన్దేవోమహాదేవస్తతస్స్మృతః।సర్వగత్వాచ్చదేవానామవ
శ్యత్వాచ్చఈశ్వరః॥బృహత్వాచ్చస్మృతోబ్రహ్మభూతత్వాద్భూతఉచ్యతే।క్షేత్రజ్ఞః
క్షేత్రవిజ్ఞానాదేకత్వాత్కేవలస్స్మృతః॥౧౦౨॥ యస్మాత్పుర్యాంసశేతేచతస్మా
త్పురుషఉచ్యతే । అనాదిత్వాచ్చపూర్వత్వాత్స్వయమ్భూరితిసంస్మృతః॥౧౦౩॥
యాజ్యత్వాదుచ్యతేయజ్ఞఃకవిర్విక్రాన్తదర్శనాత్ ।క్రమణఃక్రమణీయత్వాత్పాలక
శ్చాపిపాలనాత్ ॥ ౧౦౪ ॥ఆదిత్యసంజ్ఞఃకపిలోహ్యగ్రజోగ్నిరితిస్మృతః।హిరణ్యమ
స్యగర్భోభూద్ధిరణ్యస్యాపిగర్భజః॥ తస్మాద్ధిరణ్యగర్భత్వంపురాణేస్మిన్నిరుచ్యతే।స్వ
యమ్భువోపివృత్తస్యకాలోవిశ్వాత్మనస్త్రయః॥నశక్యఃపరిసఙ్ఖ్యాతుమపివర్షశతైరపి।
కాలసఙ్ఖ్యావివృత్తస్యపరార్ధోబ్రహ్మణస్స్మృతః ॥ ౧౦౬ ॥ తావచ్ఛేషోస్యకాలోఽన్య
స్తస్యాన్తేప్రతిసృజ్యతే । కోటికోటిసహస్రాణిఅహర్భూతానియానివై ॥ ౧౦౮ ॥
సమతీతానికల్పానాంతావచ్ఛేషాఃపరేతుయే । యస్త్వయంవర్తతేకల్పోవారాహ
స్తంనిబోధత ॥ ౧౦౯ ॥ప్రథమస్సామ్ప్రతస్తేషాంకల్పోయంవర్తతేద్విజాః ।యస్మి
న్స్వాయమ్భువాద్యాస్తుమనవస్తేచతుర్దశ ॥౧౧౦॥ అతీతావర్తమానాశ్చభవిష్యా
శ్చవైపునః । తైరియంపృథివీసర్వాసప్తద్వీపాసపర్వతా ॥ ౧౧౧ ॥ పూర్ణం
యుగసహస్రంవైపరిపాల్యామహేశ్వరైః। ప్రజాభిస్తపసాచైవతేషాంశృణుతవిస్త
రమ్ ॥ ౧౧౨ ॥ మన్వన్తరేణచైకేనసర్వాణ్యేవాన్తరాణిచ । కథితానిభవిష్యన్తిక
ల్పఃకల్పేనచైవహి ॥ ౧౧౩ ॥ అతీతానిహికల్పానిసోదర్కాణిసహాన్వయైః । అ
నాగతేషుతద్వచ్చతర్కఃకార్యోవిజానతా ॥ ఆపోహ్యగ్రేసమభవన్నష్టేచపృథివీతలే।
శాన్తతారైకనీరేస్మిన్నప్రాజ్ఞాయతకించన ॥ ౧౧౫ ॥ ఏకార్ణవేతదాతస్మిన్నష్టే
స్థావరజఙ్గమే । తదాభవతివైబ్రహ్మాసహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ ॥ ౧౧౬ ॥ సహ
స్రశీర్షాపురుషోరుక్మవర్ణస్త్వతీన్ద్రియః । బ్రహ్మానారాయణాఖ్యస్తుసుష్వాపసలిలేత

డా॥౧౧౭॥సత్త్వోద్రేకాత్ప్రబుద్ధస్తుశూన్యంలోకముదైక్షత ।ఇమంచోదాహరన్త్య
త్రశ్లోకంనారాయణంప్రతి ॥ ౧౧౮ ॥ ఆపోనారాశ్చసూనవఇత్యపాంనామశుశ్రుమః।
ఆపూర్యతాభిఃయనంకృతవానాత్మనోయతః॥ ౧౧౯॥ అప్సుశేతేయతస్తస్మాత్తతో
నారాయణస్స్మృతః।చతుర్యుగసహస్రస్యనైశంకాలముపాస్యతః॥ శర్వర్యన్తేప్రకురు
తే బ్రహ్మత్వంసర్గకారణాత్ । బ్రహ్మాతుసలిలేతస్మిన్వాయుర్భూత్వాసమాచరత్॥
నిశాయామివఖద్యోతః ప్రావృట్కాలేతతస్తతః । తతస్తుసలిలేతస్మిన్విజ్ఞాయా
న్తర్గతాంమహీమ్॥౧౨౨॥ అనుమానాదసమ్మూఢో భూమేరుద్ధరణంపునః।అకరోత్సత
నూఃన్యాంకల్పాదిషుయథాపురా॥తతోమహాత్మాభగవాన్దివ్యరూపమచిన్తయత్।
సలిలేనాప్లుతాంభూమిందృష్ట్వాసతుసమన్తతః ॥౧౨౪ ॥ కిన్నురూపమహంకృత్వా
ఉద్ధరేయంమహీమిమామ్ । జలక్రీడానుసదృశంవారాహంరూపమావిశత్ ॥౧౨౫॥
అధృష్యంసర్వభూతానాంవాఙ్మయంబ్రహ్మసంజ్ఞితమ్ । పృథివ్యుద్ధరణార్థాయ
ప్రవివేశరసాతలమ్ ॥ ౧౨౬ ॥అద్భిస్సఞ్ఛాదితామూర్వీంసతామాశుప్రజాపతిః । ఉ
పగమ్యోజ్జహారైనామాపశ్చాపిసమావిశత్ ॥ ౧౨౭ ॥ సాముద్రా వై సముద్రేషు
నాదేయాశ్చనదీషుచ । రసాతలతలేమగ్నాంరసాతలపుటేగతామ్ ॥ ౧౨౮ ॥ ప్ర
భుర్లోకహితార్థాయదంష్ట్రయాభ్యుజ్జహారగామ్ । తతస్స్వస్థానమానీయపృథివీం
పృథివీధరః ॥ ౧౨౯ ॥ ముమోచపూర్వవదసౌధారయిత్వాధరాధరః । తస్యోపరి
జలౌఘస్యమహతీనౌరివస్థితా॥౧౩౦॥తత్సహ్యురుదేహత్వాన్నమహీయాతిసమ్ప్ల
వమ్ । తతఉత్క్షిప్యతాందేవోజగతస్స్థాపనేచ్ఛయా ॥౧౩౧॥పృథివ్యాఃప్రవిభాగాయ
మనశ్చక్రేమ్బుజేక్షణః।పృథివీంచసమాంకృత్వాపృథివ్యాంసోచినోద్గిరీన్ ॥ ౧౩౨॥
ప్రాక్సర్గేదహ్యమానేతుతదాసంవర్తకాగ్నినా । తేనాగ్నినావిశీర్ణాస్తేపర్వతాభూ
రివిస్తరాః॥ ౧౩౩ ॥ శైత్యాదేకార్ణవేతస్మిన్వాయునాతేనసంహతాః। నిషిక్తాయ
త్రయత్రాసంస్తత్రతత్రాచలాభవన్ ॥ ౧౩౪ ॥ తదాచలత్వాదచలాఃపర్వభిఃపర్వ
తాస్స్మృతాః । గిరయోహినిగీర్ణత్వాచ్ఛయానత్వాచ్ఛిలోచ్చయాః॥ ౧౩౫॥ తత
స్తేషువిశీర్ణేషుకోటిశోహిగిరిష్వథ । విశ్వకర్మావిభజతేకల్పాదిషుపునఃపునః॥౧౩౬॥
ససముద్రామిమాంపృథ్వీంసప్తద్వీపాంసపర్వతామ్ । భూరాద్యాంశ్చతురోలోకా
న్పునస్సోథవ్యకల్పయత్ ॥ ౧౩౭ ॥ లోకాన్ప్రకల్పయిత్వాథప్రజాసర్గంససర్జహ ।
బ్రహ్మాస్వయమ్భూర్భగవాన్సిసృక్షుర్వివిధాఃప్రజాః ॥ ౧౩౮ ॥ ససర్జసృష్టింత
ద్రూపాంకల్పాదిషుయథాపురా । తస్యాభిధ్యాయతస్సర్గంతదావైబుద్ధిపూర్వకమ్॥
బుద్ధ్యాశ్చసమకాలేవైప్రాదుర్భూతస్తమోమయః । తమోమోహోమహామో
హస్తామిస్రశ్చాన్ధసంజ్ఞితః ॥ ౧౪౦ ॥ అవిద్యాపఞ్చపర్వైషాప్రాదుర్భూతామ
హాత్మనః । పఞ్చధావస్థితస్సర్గోధ్యాయతస్సోభిమానినః ॥ ౧౪౧ ॥ సంవృతస్తమసా
చైవబీజాఙ్కురవదావృతః । బహిరన్తశ్చాప్రకాశస్తబ్ధోనిస్సంజ్ఞఏవచ ॥ ౧౪౨॥

యస్మాత్తేషాంవృతాబుద్ధిర్దుఃఖానికరణానిచ। తస్మాత్తేసంవృతాత్మానోనగాముఖ్యాః
ప్రకీర్తితాః ॥ ౧౪౩ ॥ ముఖ్యసర్గంతథాభూతందృష్ట్వాబ్రహ్మాహ్యసాధకమ్ । అప్ర
సన్నమనాస్సోథతతోన్యంసోహ్యమన్యత ॥ ౧౪౪ ॥ తస్యాభిధ్యాయతశ్చైవతిర్య
క్స్రోతాహ్యవర్తత । యస్మాత్తిర్యక్ప్రవృత్తస్సతిర్యక్స్రోతాస్తతస్స్మృతః॥ ౧౪౫ ॥
పశ్వాదయస్తేవిఖ్యాతాఉత్పథగ్రాహిణోద్విజాః । తస్యాభిధ్యాయతోన్యంవైసా
త్త్వికస్సమవర్తత ॥ ౧౪౬ ॥ ఊర్ధ్వస్రోతాస్తృతీయస్తుసవైచోర్ధ్వంవ్యవస్థితః । య
స్మాత్ప్రవర్తతేచోర్ధ్వమూర్ధ్వస్రోతాస్తతస్స్మృతః॥ ౧౪౭ ॥ తేసుఖప్రీతిబహులా
బహిరన్తశ్చసంవృతాః। ప్రకాశాబహిరన్తశ్చఊర్ధ్వస్రోతోభవాస్స్మృతాః॥౧౪౮॥
తేసత్యస్యచయోగేనసృష్టాస్సత్త్వోద్భవాస్స్మృతాః । ఊర్ధ్వస్రోతాస్తృతీయోవై
దేవసర్గస్తుసస్మృతః॥ ౧౪౯ ॥ ప్రకాశాద్బహిరన్తశ్చఊర్ధ్వస్రోతోద్భవాస్స్మృతాః।
తేఊర్ధ్వస్రోతసోజ్ఞేయాస్తుష్టాత్మానోబుధైస్స్మృతాః ॥ ౧౫౦॥ ఊర్ధ్వస్రోతస్సుసృ
ష్టేషుదేవేషువరదఃప్రభుః । ప్రీతిమానభవద్బ్రహ్మాతతోన్యంసోభ్యమన్యత॥ ౧౫౧ ॥
ససర్జసర్గమన్యంహిసాధకంప్రభురీశ్వరః । తతోభిధ్యాయతస్తస్యసత్యాభిధ్యాయి
నస్తదా ॥ ౧౫౨ ॥ ప్రాదురాసీత్తదావ్యక్తాదర్వాక్స్రోతస్తుసాధకః । యస్మాద
ర్వాగ్వ్యవర్తన్తతతోర్వాక్స్రోతసస్తుతే॥ ౧౫౩ ॥ తేచప్రకాశబహులాస్తమఃస్పృ
ష్టారజోధికాః । తస్మాత్తేదుఃఖబహులాభూయోభూయశ్చకారిణః ॥ ౧౫౪ ॥ సం
వృతాబహిరన్తశ్చమనుష్యాస్సాధకాశ్చతే । లక్షణైస్తారకాద్యైస్తేఅష్టధాచవ్యవస్థి
తాః ॥ ౧౫౫ ॥ సిద్ధాత్మానోమనుష్యాస్తేగన్ధర్వసహధర్మిణః । ఇత్యేషతైజసస్సర్గో
హ్యర్వాక్స్రోతాఃప్రకీర్తితాః ॥ ౧౫౬ ॥ పఞ్చమోనుగ్రహస్సర్గశ్చతుర్ధాతువ్యవస్థి
తః । విపర్యయేణశక్త్యాచసిద్ధ్యాతుష్ట్యాతథైవచ ॥ ౧౫౭ ॥ స్థావరేషువిపర్యాసస్తి
ర్యగ్యోనిష్వశక్తితః । సిద్ధాత్మానోమనుష్యాస్తుఋషిదేవేషుకృత్స్నశః ॥ ౧౫౮ ॥
ఇత్యేషప్రాకృతస్సర్గోవైకృతోనవమస్స్మృతః । భూతాధికానాంభూతానాంషష్ఠస్స
ర్గస్సఉచ్యతే ॥ ౧౫౯ ॥ నివృత్తంవర్తమానంచతేషాంజానన్తివైపునః । భూతాది
కానాంభూతానాంసప్తమస్సర్గఏవచ ॥ ౧౬౦ ॥ తేపరిగ్రాహిణస్సర్వేసంవిభాగర
తాఃపునః । స్వాదనాశ్చాప్యశీలాశ్చజ్ఞేయాభూతాదికాశ్చతే॥ ౧౬౧ ॥ విపర్యయే
ణభూతాదిరశక్త్యాచవ్యవస్థితః । ప్రథమోమహతస్సర్గోవిజ్ఞేయోబ్రహ్మణస్స్మృ
తః॥ ౧౬౨ ॥ తన్మాత్రాణాంద్వితీయస్తుభూతసర్గస్సఉచ్యతే । వైకారికస్తృతీయ
స్తుసర్గఐన్ద్రియకస్స్మృతః ॥ ౧౬౩ ॥ ఇత్యేషప్రాకృతస్సర్గస్సమ్భూతోబుద్ధిపూర్వ
కః । ముఖ్యసర్గశ్చతుర్థస్తుముఖ్యావైస్థావరాస్స్మృతాః ॥ ౧౬౪ ॥ తతోర్వా
క్స్రోతసాంసర్గస్సప్తమస్సతుమానుషః । అష్టమోనుగ్రహస్సర్గస్సాత్త్వికస్తామసస్తు.

సః॥ ౧౬౫ ॥ షడేతే వైకృతాస్సర్గాః ప్రాకృతాస్తు త్రయస్స్మృతాః । ప్రాకృతో వై
కృతశ్చైవ కౌమారో నవమస్స్మృతః ॥ ౧౬౬ ॥ అబుద్ధిపూర్వకాస్సర్గాః ప్రాకృతా
స్తు త్రయస్స్మృతాః । బుద్ధిపూర్వం ప్రవర్తన్తే షట్పునర్బ్రహ్మణస్తు తే ॥ ౧౬౭ ॥ వి
స్తరానుగ్రహస్సర్గః కీర్త్యమానో నిబోధత। చతుర్ధావస్థితస్సోఽథ సర్వభూతేషు కృత్స్న
శః॥ ౧౬౮ ॥ ఇత్యేతే ప్రాకృతాశ్చైవ వైకృతాశ్చ నవ స్మృతాః । పరస్పరానురక్తా
శ్చ కారణైశ్చ బుధైస్స్మృతాః॥౧౬౯॥ అగ్రే ససర్జ వై బ్రహ్మా మానసానాత్మనస్సమాన్।
ఋభుస్సనత్కుమారశ్చ ద్వావేతావూర్ధ్వరేతసౌ॥౧౭౦॥ పూర్వోత్పన్నౌ పురా తే
భ్యస్సర్వేషామపి పూర్వజౌ । వ్యతీతే త్వష్టమే కల్పే పురాణౌ లోకసాక్షిణౌ॥ ౧౭౧ ॥
తౌ వరాహే తు భూర్లోకే తేజస్సంక్షిప్య ధిష్ఠితౌ । తావుభౌ మోక్షకర్మాణావారోప్యా
త్మానమాత్మని॥ ౧౭౨॥ ప్రజాం ధర్మం చ కామం చ త్యక్త్వా వైరాగ్యమాస్థితౌ । యథో
త్పన్నస్తథైవేహ కుమారస్స ఇహోచ్యతే॥ ౧౭౩॥ తస్మాత్సనత్కుమారేతి నామా
స్యేహ ప్రకీర్తితమ్ । సనన్దం సనకం చైవ విద్వాంసం చ సనాతనమ్ ॥ ౧౭౪ ॥ విజ్ఞానే
న నివృత్తాస్తే వ్యావర్తన్త మహౌజసః । సమ్బుద్ధాశ్చైవ నానాత్వే అప్రవృత్తాశ్చ యోగి
నః ॥ ౧౭౫ ॥ అసృష్ట్వైవ ప్రజాసర్గం ప్రతిసర్గం గతాః పునః । తతస్తేషు వ్యతీతేషు త
తోఽన్యాన్సాధకాన్సుతాన్॥ ౧౭౬॥ మానసానసృజద్బ్రహ్మా పునస్స్థానాభిమానినః।
అభూతసంప్లవావస్థాయైరిదం విధృతా మహీ ॥ ౧౭౭ ॥ ఆపోఽగ్నిం పృథివీం వాయుమ
న్తరిక్షం దివం తథా । సముద్రాంశ్చ నదీశ్చైవ తథా శైలవనస్పతీన్ ॥ ౧౭౮ ॥ ఓషధీ
నాం యథాత్మానో వల్లీనాం వృక్షవీరుధామ్। లవాః కాష్ఠాః కలాశ్చైవ ముహూర్తాస్స
న్ధిరాత్ర్యహాన్॥ ౧౭౯ ॥ అర్ధమాసాంశ్చ మాసాంశ్చ అయనాబ్దయుగాని చ । స్థానా
భిమానినస్సర్వే స్థానాఖ్యాశ్చైవ తే స్మృతాః ॥ ౧౮౦ ॥ దేవానృషీంశ్చ వః హతో గద
తస్తాన్నిబోధత । మరీచిభృగ్వఙ్గిరసం పులస్త్యం పులహం క్రతుమ్॥౧౮౧॥ దక్షమత్రిం
వసిష్ఠం చ సోఽసృజన్మానసాన్నవ। నవ బ్రహ్మాణ ఇత్యేతే పురాణే నిశ్చయం గతాః॥౧౮౨॥
తేషాం బ్రహ్మాత్మకానాం వై సర్వేషాం బ్రహ్మవాదినామ్ । స్థానాని కల్పయామాస పూ
ర్వవత్పద్మసమ్భవః ॥ ౧౮౩ ॥ తతోఽసృజచ్చ సంకల్పం ధర్మం చైవ సుఖావహమ్ ।
సోఽసృజద్వ్యవసాయాత్తు ధర్మం దేవో మహేశ్వరః ॥ ౧౮౪ ॥ సంకల్పం చై
వ సంకల్పాత్సర్వలోకపితామహః । మానసశ్చ రుచిర్నామ విజజ్ఞే బ్రహ్మణః ప్ర
భోః ॥ ౧౮౫ ॥ ప్రాణాద్బ్రహ్మాసృజద్దక్షం చక్షుర్భ్యాం చ మరీచినమ్ । భృ
గుస్తు హృదయాజ్జజ్ఞే ఋషిస్సలిలజన్మనః ॥ ౧౮౬ ॥ శిరసోఽఙ్గిరసం చైవ శ్రోత్రాద
త్రిం తథాసృజత్ । పులస్త్యం చ తథోదానాద్వ్యానాచ్చ పులహం పునః ॥ ౧౮౭ ॥
సమానజో వసిష్ఠశ్చ అపానాన్నిర్మమే క్రతుమ్ । ఇత్యేతే బ్రహ్మణః పుత్రా దివ్యాపకా
దశస్స్మృతాః ॥ ౧౮౮ ॥ ధర్మాదయః ప్రథమజాస్సర్వే తే బ్రహ్మణస్సుతాః । భృగ్వా

దయస్తేతేసృష్టానవైతేబ్రహ్మవాదినః ॥ ౧౮౯ ॥ గృహమేధినఃపురాణాస్తేధర్మస్తై
స్సమ్ప్రవర్తితః । తేషాంద్వాదశతేవంశాదివ్యాదేవగణాన్వితాః ॥ ౧౯౦ ॥ క్రి
యావన్తఃప్రజావన్తోమహర్షిభిరలఙ్కృతాః । ఋభుస్సనత్కుమారశ్చద్వావేతా
వూర్ధ్వరేతసౌ ॥ ౧౯౧ ॥ పూర్వోత్పన్నౌపరంతేభ్యస్సర్వేషామపిపూర్వజౌ ।
వ్యతీతేత్వష్టమేకల్పేపురాణౌలోకసాక్షిణౌ ॥ ౧౯౨ ॥ విరాజేతాముభౌలోకేతేజస్సఙ్క్షి
ప్యధిష్ఠితౌ । తావుభౌయోగకర్మాణావారోప్యాత్మానమాత్మని ॥ ౧౯౩ ॥ ప్రజాంధ
ర్మంచకామంచత్యక్త్వావైరాగ్యమాస్థితౌ । యథోత్పన్నస్సఏవేహ కుమారస్సఇ
హోచ్యతే ॥ ౧౯౪ ॥ తస్మాత్సనత్కుమారేతినామాస్యేహప్రతిష్ఠితమ్ । తతోఽభిధ్యా
యతస్తస్యజజ్ఞిరేమానసాఃప్రజాః ॥ ౧౯౫ ॥ తచ్ఛరీరసముత్పన్నైఃకార్యైస్తైఃకార
ణైస్సహ । క్షేత్రజ్ఞాస్సమవర్తన్తగాత్రేభ్యస్తస్యధీమతః ॥ ౧౯౬ ॥ తతోదేవాసుర
పితౄన్మానుషాంశ్చచతుష్టయమ్ । సిసృక్షురమ్భాంస్యేతానిస్వమాత్మానమయూ
యుజత్ ॥ ౧౯౭ ॥ తతస్తుయుఞ్జతస్తస్యతమోమాత్రసముద్భవమ్ । సమభిధ్యాయ
తస్సర్గంప్రయత్నేనప్రజాపతేః ॥ ౧౯౮ ॥ తతోఽస్యజఘనాత్పూర్వమసురాజజ్ఞిరేసు
తాః । అసుఃప్రాణస్స్మృతోవిప్రాస్తజ్జన్మానస్తతోఽసురాః ॥ ౧౯౯ ॥ యాసృష్టాస్సుయ
శాస్సర్వేతాంతనుంసవ్యపోహత । సాపవిద్ధాతనుస్తేనసద్యోరాత్రిరజాయత ॥ ౨౦౦ ॥
సాతమోబహులాయస్మాత్తతోరాత్రిస్త్రియామికా । ఆవృతాస్తమసారాత్రౌప్రజాస్త
స్మాత్స్వపన్త్యుత ॥ ౨౦౧ ॥ సృష్ట్వాసురాంస్తతస్సోవైతనుమన్యామగృహ్ణత । అవ్య
క్తాంసత్త్వబహులాంతతస్తాంసోఽభ్యపూజయత్ ॥ ౨౦౨ ॥ తతస్తాంయుఞ్జతస్తస్యప్రి
యమాసీత్ప్రజాపతేః । తతోముఖాత్సముత్పన్నాదీవ్యతస్తస్యదేవతాః ॥ ౨౦౩ ॥ అ
తోఽస్యదీవ్యతోజాతాస్తేనదేవాఃప్రకీర్తితాః । ధాతుర్దివితియఃప్రోక్తఃక్రీడాయాంసవి
భావ్యతే ॥ ౨౦౪ ॥ యస్మాత్తస్యతుదీవ్యన్తోజజ్ఞిరేతేనదేవతాః । దేవాన్సృష్ట్వా
థదేవేశస్తనుమన్యామపద్యత ॥ ౨౦౫ ॥ ఉత్సృష్టాసాతనుస్తేనసద్యోఽహస్సమజా
యత । తస్మాదహోధర్మయుక్తందేవతాస్సముపాసతే ॥ ౨౦౬ ॥ సత్త్వమాత్రా
త్మికామేవతతోఽన్యాంసోఽభ్యమన్యత । పితృవన్మన్యమానస్యపుత్రాంస్తాన్ధ్యాయతఃప్ర
భోః ॥ ౨౦౭ ॥ పితరోహ్యుపపక్షాభ్యాంరాత్ర్యహ్నోరన్తరేఽభవన్ । తస్మాత్తేపి
తరోదేవాఃపితృత్వంతేనతేషుతత్ ॥ ౨౦౮ ॥ యయాసృష్టాస్తుపితరస్తనుంతాంస
వ్యపోహత । సాపవిద్ధాతనుస్తేనసద్యస్సన్ధ్యావ్యజాయత ॥ ౨౦౯ ॥ యస్మాదహర్దే
వతానాంరాత్రిర్యాసాసురీస్మృతా । తయోర్మధ్యేతుపైత్రీయాతనుస్సాతుగరీయ
సీ ॥ ౨౧౦ ॥ తస్మాద్దేవాసురాస్సర్వేఋషయోమానవాస్తథా । ఉపాసతేముదా
యుక్తారాత్ర్యహ్నోర్మధ్యమాంతనుమ్ ॥ ౨౧౧ ॥ తతోహ్యన్యాంపునర్బ్రహ్మాతనుం
వైసమగృహ్ణత । రజోమాత్రాత్మికాయాంతుమనసాసోఽసృజత్ప్రభుః ॥ ౨౧౨ ॥ రజఃప్రి
యాంస్తతస్సోఽథమానసానసృజత్సుతాన్ । మనస్వినస్తతస్తస్యమానవాజజ్ఞిరేసు

తాః॥ ౨౧౩ ॥ సృష్ట్వాపునఃప్రజాంశ్చాపిస్వాంతనుంతామపోహత । సాపవిద్ధాతను
స్తేనజ్యోత్స్నాఽసద్యస్త్వజాయత॥౨౧౪॥ యస్మాద్భవన్తిసంహృష్టాజ్యోత్స్నాఽయా
ఉద్భవేప్రజాః । ఇత్యేతాస్తనవస్తేనహ్యపవిద్ధామహాత్మనా॥ ౨౧౫॥ సద్యోరాత్ర్య
హనీచైవసన్ధ్యాజ్యోత్స్నాఽచజజ్ఞిరే । జ్యోత్స్నాఽసన్ధ్యాఅహశ్చైవసత్త్వమాత్రాత్మి
కాత్రయమ్ ॥ ౨౧౬ ॥ తమోమాత్రాత్మికారాత్రిస్సావైతస్మాన్నిశాత్మికా । తస్మా
ద్దేవాదివాతన్వాతుష్ట్యాసృష్టాముఖాత్తువై ॥ ౨౧౭ ॥ యస్మాత్తేషాందివాజన్మబలిన
స్తేనవైదివా । తన్వాయయాసురాన్రాత్రౌజఘనాదసృజత్ప్రభుః॥ ౨౧౮ ॥ ప్రాణే
భ్యోనిశిజన్మానోబలినోనిశితేనతే । ఏతాన్యేవభవిష్యాణాందేవానామసురైస్స
హ॥ ౨౧౯॥ పితౄణాంమానవానాంచహ్యతీతానాగతేషువై । మన్వన్తరేషుసర్వే
ష్వనిమిత్తానిభవన్తిహి॥౨౨౦॥ జ్యోత్స్నాఽరాత్ర్యహనీసన్ధ్యాచత్వార్యమ్భాంసితా
నివై। భాన్తియస్మాత్తతోమ్భాంసిశబ్దోయంసుమనీషిభిః॥ ౨౨౧॥ భాతిర్దీప్తౌనిగదితః
పునశ్చాథప్రజాపతిః। సోమ్భాంస్యేతానిసృష్ట్వాతుదేవమానుషదానవాన్॥ ౨౨౨ ॥
పితౄంశ్చైవాసృజత్తన్వాఆత్మనోపివిధాన్పునః। తాముత్సృజ్యతనుంజ్యోత్స్నాం
తతోన్యాంప్రాప్యసప్రభుః॥ ౨౨౩ ॥ మూర్తింతమోరజఃప్రాయాంపునరేవాభ్యపూ
జయత్ । అన్ధకారేక్షుధావిష్టాంస్తతోన్యాంసోసృజత్ప్రభుః ॥ ౨౨౪॥ తేనసృష్టాః
క్షుధాత్మానోహ్యమ్భాంస్యాదాతుముద్యతాః। అమ్భాంస్యేతానిరక్షామఉక్తవన్త
స్తేషుయే ॥ ౨౨౫ ॥ రాక్షసానామతేయస్మాత్క్షుధావిష్టానిశాచరాః । యేబ్రువ
న్యక్షమోమ్భాంసితేషాంహృష్టాఃపరస్పరమ్॥ ౨౨౬॥ తేనతేకర్మణాయక్షాగుహ్యా
కాగూఢకర్మణా । రక్షేతిపాలనేచాపిధాతురేషవిభాష్యతే॥ ౨౨౭ ॥ ఏవంచయక్ష
తిర్ధాతుర్భక్షణేసనిరుచ్యతే। తందృష్ట్వాహ్యప్రియేణాస్యకేశాశ్శీర్ణాస్తుధీమతః॥౨౨౮॥
తేశీర్ణాశ్చోత్థితాహ్యూర్ధ్వంతేచైవారురుచుఃప్రభుమ్ । హీనాస్తచ్ఛిరసోబాలాయ
స్మాచ్చైవావసర్పిణః॥౨౨౯॥ వ్యాళాత్మానస్స్మృతాబాలాహీనత్వాదహయస్స్మృ
తాః । పతత్వాత్పన్నగాశ్చైవసర్పాశ్చైవావసర్పణాత్॥ ౨౩౦॥ తస్యక్రోధోద్భ
వోయోసావగ్నిగర్భస్సుదారుణః । సతుసర్పాన్సహోత్పన్నానావివేశవిషాత్మ
కః॥ ౨౩౧॥ సర్పాన్సృష్ట్వాతతఃక్రుద్ధఃక్రోధాత్మనోవినిర్మమే। వర్ణేనకపిశేనోగ్రా
స్తేభూతాఃపిశితాశనాః ॥ ౨౩౨ ॥ భూతత్వాత్తేస్మృతాభూతాఃపిశాచాఃపిశితాశ
నాత్ । ప్రసన్నంగాయతస్తస్యగన్ధర్వాజజ్ఞిరేయదా॥ ౨౩౩ ॥ ధయతీత్యేషవైధా
తుఃపానత్వేపరిపఠ్యతే । ధయన్తోజజ్ఞిరేవాచంగన్ధర్వాస్తేనతేస్మృతాః ॥ ౨౩౪ ॥
అష్టస్వేతాసుసృష్టాసుదేవయోనిషుసప్రభుః । తతస్స్వచ్ఛన్దతోన్యానివయాంసివ
యసాసృజత్ ॥ ౨౩౫ ॥ స్వచ్ఛన్దతస్స్వచ్ఛన్దాంసివయసాచవయాంసిచ । పశూ
న్సృష్ట్వాసదేవేశోఽసృజత్పక్షిగణానపి॥ ౨౩౬॥ ముఖతోజాస్ససర్జాథవక్షసశ్చా
వయోసృజత్ । గాశ్చైవాథోదరాద్బ్రహ్మాపార్శ్వాభ్యాంచవినిర్మమే॥ ౨౩౭ ॥

పద్భ్యాంచాశ్వాన్త్సమాతఙ్గాన్రాసభాన్గవయాన్మృగాన్।ఉష్ట్రానశ్వతరాంశ్చైవ
తథాన్యాశ్చైవజాతయః॥ ౨౩౮॥ఓషధ్యఃఫలమూలిన్యోరోమభ్యస్తస్యజజ్ఞిరే। ఏవంప
శ్వోషధీస్సృష్ట్వాయ్యయుజత్సోధ్వరేప్రభుః ॥ ౨౩౯ ॥ గౌరజఃపురుషోమేషోహ్యా
శ్వోశ్వతరగర్దభా । ఏతాన్గ్రామ్యాన్పశూనాహురారణ్యాంవైనిబోధత ॥ ౨౪౦ ॥
శ్వాపదోద్విఖురోహస్తీవానరాఃపక్షిపఞ్చమాః। ఔదకాఃపశవష్షష్ఠాస్సప్తమాస్తుసరీ
సృపాః ॥ ౨౪౧ ॥ మహిషాగవయాఋక్షాశ్చప్లవఙ్గాశ్శరభావృకాః। సింహాస్తుసప్త
మాస్తేషామారణ్యాఃపశవస్స్మృతాః ॥ ౨౪౨ ॥ గాయత్రంచఋచంచైవత్రివృత్సా
మరథన్తరమ్। అగ్నిష్టోమంచయజ్ఞానాంనిర్మమేప్రథమాన్ముఖాత్ ॥ ౨౪౩ ॥ య
జూంషిత్రైష్టుభంఛన్దస్స్తోమంపఞ్చదశంతథా। బృహత్సామతథోక్థ్యంచదక్షిణాద
సృజన్ముఖాత్॥ ౨౪౪॥ సామానిజగతీఛన్దస్స్తోమంసప్తదశంతథా। వైరూపమతిరా
త్రంచపశ్చిమాదసృజన్ముఖాత్॥ ౨౪౫॥ ఏకవింశమథర్వాణమప్తోర్యామాణమేవచ।
అనుష్టుభంసవైరాజముత్తరాదసృజన్ముఖాత్ ॥ ౨౪౬ ॥ విద్యుతోశనిమేఘాంశ్చరో
హితేన్ద్రధనూంషిచ। తేజాంసిచససర్జాదౌకల్పస్యభగవాన్విభుః॥ ౨౪౭ ॥ ఉచ్చా
వచానిభూతానిగాత్రేభ్యస్తస్యజజ్ఞిరే । బ్రహ్మణస్తుప్రజాసర్గంసృజతోహిప్రజాప
తేః ॥ ౨౪౮ ॥ సృష్ట్వాచతుష్టయంపూర్వందేవాసురనరాన్పితౄన్ । తతోఽసృజత్స
భూతానిస్థావరాణిచరాణిచ ॥ ౨౪౯ ॥ యక్షాన్పిశాచాన్గన్ధర్వాంస్తథైవాప్సరసా
న్గణాన్ । నరకిన్నరరక్షాంసివయఃపశుమృగోరగాన్ ॥ ౨౫౦ ॥ అవ్యయంచవ్య
యంచైవయదిదంస్థాణుజఙ్గమమ్ । తేషాంవైయానికర్మాణిప్రాక్సృష్ట్యాంప్రతిపేది
రే ॥ ౨౫౧ ॥ తాన్యేవప్రతిపద్యన్తేసృజ్యమానాఃపునఃపునః । హింస్రాహింస్రేమృ
దుక్రూరేధర్మాధర్మేనృతానృతే॥ ౨౫౨ ॥తద్భావితాఃప్రపద్యన్తేతస్మాత్తత్తస్యరోచతే।
మహాభూతేషుసృష్టేషుఇన్ద్రియార్థేషుమూర్తిషు॥ ౨౫౩ ॥వినియోగంచభూతానాం
ధాతైవవ్యదధాత్స్వయమ్। కేచిత్పురుషకారంతుప్రాహుఃకర్మసుమానవాః॥ ౨౫౪॥
దైవమిత్యపరేవిప్రాస్స్వభావంభూతచిన్తకాః । పౌరుషంకర్మదైవంచఫలవృత్తిస్వ
భావతః ॥ ౨౫౫ ॥ నచైకంనపృథగ్భావమధికంనతతోవిదుః । ఏతదేకంచనైకంచ
నామభేదేననాప్యుభే ॥ ౨౫౬ ॥ కర్మస్థావిషమంబ్రూయుస్సత్త్వస్థాస్సమదర్శనాః ।
నామరూపంచభూతానాంకృతానాంచప్రపఞ్చనమ్॥ ౨౫౭॥ వేదశబ్దేభ్యఏవాసౌనిర్మ
మేసమహేశ్వరః। ఋషీణాంనామధేయానియాశ్చవేదేషువృత్తయః॥ ౨౫౮॥ శర్వ
ర్యన్తేప్రసూతానాంతాన్యేవైభ్యోదదాత్యజః। ఏవంవిధాస్సృష్టయస్తుబ్రహ్మణోఽవ్య
క్తజన్మనః ॥ ౨౫౯ ॥ శర్వర్యన్తేప్రదృశ్యన్తేసిద్ధిమాశ్రిత్యమానసీమ్ । ఏవంభూతా
నిసృష్టానిస్థావరాణిచరాణిచ ॥ ౨౬౦ ॥ యదాస్యతాఃప్రజాస్సృష్టానవ్యవర్ధన్తస
త్తమాః। తమోమాత్రావృతోబ్రహ్మాతదాశోకేనదుఃఖితః॥ ౨౬౧॥ తతస్సవిదధేబుద్ధి
మర్థనిశ్చయగామినీమ్। అథాత్మనితమద్రాక్షీత్తమోమాత్రాంనియామికామ్॥ ౨౬౨॥

రజస్సత్త్వం పరిత్యజ్య వర్తమానాం స్వధర్మతః । తతస్స తేన దుఃఖేన దుఃఖం చక్రే జగత్ప
తిః ॥ ౨౬౩ ॥ తమశ్చ వ్యనుదత్పశ్చాద్రజస్సత్త్వం తమావృణోత్ । తత్తత్తమః ప్రతిను
న్నం వై మిథునం సమజాయత ॥ ౨౬౪ ॥ అధర్మస్తమసో జజ్ఞే హింసా శోకాదజాయత ।
తతస్తస్మిన్సముద్భూతే మిథునే దారుణాత్మకే ॥ ౨౬౫ ॥ గతాసుర్భగవానా
సీత్ప్రీతిశ్చైనమశిశ్రియత్ । స్వాం తనుం స తతో బ్రహ్మా తామపోహత భాస్వరామ్ ॥
ద్విధాకరోత్స్వకం దేహమర్ధేన పురుషోఽభవత్ । అర్ధేన నారీ సా తస్య శతరూపా వ్యజా
యత ॥ ౨౬౭ ॥ ప్రకృతిం భూతధాత్రీం తాం కామాద్వై సృష్టవాన్ప్రభుః ।
సా దివం పృథివీం చైవ మహిమ్నా వ్యాప్య ధిష్ఠితా ॥ ౨౬౮ ॥ బ్రహ్మణస్సా తనుః పూ
ర్వా దివమావృత్య తిష్ఠతి । యా త్వర్ధాత్సృజతో నారీ శతరూపా వ్యజాయత ॥ ౨౬౯ ॥
సా దేవీ నియుతం తప్త్వా తపః పరమదుశ్చరమ్ । భర్తారం దీప్తయశసం పురుషం ప్రత్యప
ద్యత ॥ ౨౭౦ ॥ స వై స్వాయమ్భువః పూర్వం పురుషో మనురుచ్యతే । తస్యైవ సప్త
తియుగం మన్వన్తరమిహోచ్యతే ॥ ౨౭౧ ॥ లేభే స పురుషః పత్నీం శతరూపామ
యోనిజామ్ । తయా సార్ధం స రమతే తస్మాత్సా రతిరుచ్యతే ॥ ౨౭౨ ॥ ప్రథమస్స
ప్రయోగాత్మా కల్పాదౌ సమపద్యత । విరాజమసృజద్బ్రహ్మా సోఽసృజత్పురుషో వి
రాట్ ॥ ౨౭౩ ॥ స సమ్రాట్ఛతరూపా వై వైరాజస్స మనుస్స్మృతః । స వైరాజః ప్రజా
సర్గం ససర్జ పురుషో మనుః ॥ ౨౭౪ ॥ వైరాజాత్పురుషాద్వీరాచ్ఛతరూపా వ్యజాయత ।
ప్రియవ్రతోత్తానపాదౌ పుత్రౌ ద్వౌ లోకసమ్మతౌ ॥ ౨౭౫ ॥ కన్యే ద్వే చ మహాభా
గే యాభ్యాం జాతాస్త్విమాః ప్రజాః । దేవీ నామ తథాకూతిః ప్రసూతిశ్చైవ తే ఉభే ॥
స్వాయమ్భువః ప్రసూతిం తు దక్షాయ ప్రదదౌ ప్రభుః । ప్రాణో దక్ష ఇతి జ్ఞేయస్సఙ్క
ల్పో మనురుచ్యతే ॥ ౨౭౬ ॥ రుచేః ప్రజాపతేస్సోఽథ ఆకూతిం ప్రత్యపాదయత్ ।
ఆకూత్యాం మిథునం జజ్ఞే మానసస్య రుచేశ్శుభమ్ ॥ ౨౭౭ ॥ యజ్ఞశ్చ దక్షిణా చైవ
యమలౌ సమ్బభూవతుః । యజ్ఞస్య దక్షిణాయాం తు పుత్రా ద్వాదశ జజ్ఞిరే ॥ ౨౭౮ ॥
యామా ఇతి సమాఖ్యాతా దేవాస్స్వాయమ్భువేఽన్తరే । ఏతస్య పుత్రా యజ్ఞస్య తస్మా
ద్యామాశ్చ తే స్మృతాః ॥ ౨౭౯ ॥ అజితశ్చైవ శుక్రశ్చ గణౌ ద్వౌ బ్రహ్మణా కృతౌ ।
యామాః పూర్వం ప్రజాతా యే తే భవంస్తు దివౌకసః ॥ ౨౮౦ ॥ స్వాయమ్భువసు
తాయాం తు ప్రసూత్యాం లోకమాతరః । తస్యాం కన్యాశ్చతుర్వింశద్దక్షస్త్వజనయ
త్ప్రభుః ॥ ౨౮౧ ॥ సర్వాస్తాశ్చ మహాభాగాస్సర్వాః కమలలోచనాః । భోగవ
త్యశ్చ తాస్సర్వాస్సర్వాస్తా యోగమాతరః ॥ ౨౮౨ ॥ సర్వాశ్చ బ్రహ్మవాదిన్యస్స
ర్వా విశ్వస్య మాతరః । శ్రద్ధా లక్ష్మీర్ధృతిస్తుష్టిః పుష్టిర్మేధా క్రియా తథా ॥ ౨౮౩ ॥ బు
ద్ధిర్లజ్జా వపుశ్శాన్తిస్సిద్ధిః కీర్తిస్త్రయోదశ । పత్న్యర్థం ప్రతిజగ్రాహ ధర్మో దాక్షాయణీః
ప్రభుః ॥ ౨౮౪ ॥ ద్వారాణ్యేతాని వై తస్య విహితాని స్వయమ్భువా । తాభ్యశ్శిష్టా యవీ
యస్య ఏకాదశ సులోచనాః ॥ ౧౮౫ ॥ సతీ ఖ్యాత్యథ సమ్భూతిస్స్మృతిః ప్రీతిః క్షమా తథా ।

సన్నతిశ్చానసూయాచఊర్జాస్వాహాస్వధాతథా ॥ ౨౮౭ ॥ తాస్తథాప్రత్యపద్య
న్తపునరన్యేమహర్షయః । రుద్రోభృగుర్మరీచిశ్చఅఙ్గిరాఃపులహఃక్రతుః ॥ ౨౮౮ ॥
పులస్త్యోఽత్రిర్వసిష్ఠశ్చపితరోఽగ్నిస్తథైవచ । సతీంభవాయప్రాయచ్ఛత్ఖ్యాతించభృగ
వేతతః ॥ ౨౮౯ ॥ మరీచయేచసమ్భూతింస్మృతిమఙ్గిరసేదదౌ । ప్రీతించైవపులస్త్యా
యక్షమాంవైపులహాయచ ॥ ౨౯౦ ॥ క్రతవేసన్నతింనామఅనసూయాంతథాత్ర
యే । ఊర్జాందదౌవసిష్ఠాయస్వాహామప్యగ్నయేదదౌ ॥ ౨౯౧ ॥ స్వధాంచైవపి
తృభ్యస్తుతాస్వపత్యానిబోధత । ఏతాస్సర్వామహాభాగాఃప్రజాస్వనుసృతాస్స్థి
తాః ॥ ౨౯౨ ॥ మన్వన్తరేషుసర్వేషుయావదాభూతసమ్ప్లవమ్ । శ్రద్ధాకామంవిజ
జ్ఞేవైదర్పోలక్ష్మీసుతస్స్మృతః ॥ ౨౯౩ ॥ ధృత్యాస్తునియమఃపుత్రస్తుష్ట్యాస్సన్తోషఏవ
చ । పుష్ట్యాలోభస్సుతశ్చాపిమేధాపుత్రశ్శ్రుతస్తథా ॥ ౨౯౪ ॥ క్రియాయామభవత్పు
త్రోదణ్డస్సమయఏవచ । బుద్ధ్యాంబోధస్సుతశ్చాపిప్రమాదోఽప్యుపజాయత ॥ ౨౯౫ ॥
లజ్జాయాంవినయఃపుత్రోవ్యవసాయోవసోస్సుతః । క్షేమశ్శాన్తిసుతశ్చాపిసుఖంసిద్ధే
ర్వ్యజాయత ॥ ౨౯౬ ॥ యశఃకీర్తిసుతశ్చాపిఇత్యేతేధర్మసూనవః । కామస్యహ
ర్షఃపుత్రోవైదేవ్యాంప్రీత్యాంవ్యజాయత ॥ ౨౯౭ ॥ ఇత్యేషవైసుఖోదర్కస్సర్గోధ
ర్మస్యకీర్తితః । జజ్ఞేహింసాత్వధర్మాద్వైనికృతించానృతంసుతమ్ ॥ ౨౯౮ ॥ నికృ
త్యాంతుద్వయంజజ్ఞేభయంనరకఏవచ । మాయాచవేదనాచాపిమిథునద్వయమేత
యోః ॥ ౨౯౯ ॥ భయాజ్జజ్ఞేఽథవైమాయామృత్యుంభూతాపహారిణమ్ । వేదనా
యాస్సుతశ్చాపిదుఃఖంజజ్ఞేతురౌరవః ॥ ౩౦౦ ॥ మృత్యోర్వ్యాధిజరాశోకక్రోధా
సూయాశ్చజజ్ఞిరే । దుఃఖోత్తరాస్సుతాహ్యేతేసర్వేచాధర్మలక్షణాః ॥ ౩౦౧ ॥
నైషాంభార్యాస్తుపుత్రాశ్చసర్వేహ్యేతేపరిగ్రహాః । ఇత్యేషతామసస్సర్గోజజ్ఞేధర్మ
నియామకః ॥ ౩౦౨ ॥ ప్రజాస్సృజేతివ్యాదిష్టోబ్రహ్మణానీలలోహితః । సోఽభిధ్యా
యసతీంభార్యాంనిర్మమేహ్యాత్మసమ్భవాన్ ॥ ౩౦౩ ॥ నాధికాన్నచహీనాంస్తాన్మా
నసానాత్మనస్సమాన్ । సహస్రంహిసహస్రాణాంసోఽసృజత్కృత్తివాససః ॥ ౩౦౪ ॥
తుల్యానేవాత్మనస్సర్వాన్రూపతేజోబలశ్రుతైః । పిఙ్గలాన్సనిషఙ్గాంశ్చసకపర్దా
న్సలోహితాన్ ॥ ౩౦౫ ॥ విశిష్టాన్హరికేశాంశ్చదృష్టిఘ్నాంశ్చకపాలినః । మ
హారూపాన్విరూపాంశ్చవిశ్వరూపాన్సరూపిణః ॥ ౩౦౬ ॥ రథినశ్చర్మిణశ్చై
వవర్మిణశ్చవరూథినః । సహస్రశతబాహూంశ్చదివ్యాన్భౌమాన్తరిక్షగాన్ ॥ ౩౦౭ ॥
స్థూలశీర్షానష్టదంష్ట్రాన్ద్విజిహ్వాంస్తాం(స్త్రి)లోచనాన్ । అన్నాదాన్పిశితాశాంశ్చ
ఆజ్యపాన్సోమపానపి ॥ ౩౦౮ ॥ మీఢుషోఽతికపాలాంశ్చశితికణ్ఠోర్ధ్వరేతసః । హ
వ్యాదాఞ్ఛ్రితధర్మాంశ్చధర్మిణోహ్యథబర్హిణః ॥ ౩౦౯ ॥ ఆసీనాన్ధావతశ్చైవప
శ్చభూతాన్సహస్రశః । అధ్యాపినోఽధ్యాయినశ్చజపతోయుఞ్జతస్తథా ॥ ౩౧౦ ॥

ధూమవర్ణోజ్జ్వలన్తశ్చనదీమన్తోతిదీప్తినః । వృద్ధాన్బుద్ధిమతశ్చైవబ్రహ్మిష్ఠాఞ్ఛుభద
ర్శనాన్ ॥ ౩౧౧ ॥ నీలగ్రీవాన్సహస్రాక్షాన్సర్వాంశ్చాథక్షమాకరాన్ । అదృ
శ్యాన్సర్వభూతానాంమహాయోగాన్మహౌజసః ॥ ౩౧౨ ॥ భ్రమన్తోభిద్రవన్తశ్చ
ప్లవన్తశ్చసహస్రశః । అయాతయామానసృజద్రుద్రానేతాన్సురోత్తమాన్ ॥ ౩౧౩ ॥
బ్రహ్మాదృష్ట్వాబ్రవీదేనంమాస్రాక్షీరీదృశీఃప్రజాః । స్రష్టవ్యానాత్మనస్తుల్యాఃప్రజాదే
వనమోస్తుతే ॥ ౩౧౪ ॥ అన్యాస్సృజత్వంభద్రంతేప్రజావైమృత్యుసంయుతాః । నా
రప్స్యన్తేహికర్మాణిప్రజావిగతమృత్యవః ॥ ౩౧౫ ॥ ఏవముక్తోబ్రవీదేనంనాహంమృ
త్యుజరాన్వితాః । ప్రజాస్స్రక్ష్యామిభద్రంతేస్థితోహంత్వంసృజప్రజాః ॥ ౩౧౬ ॥
ఏతేఏవైమయాసృష్టావిరూపానీలలోహితాః । సహస్రాణాంసహస్రంతుఆత్మనోని
స్సృతాప్రజాః ॥ ౩౧౭ ॥ ఏతేదేవాభవిష్యన్తిరుద్రానామమహాబలాః । పృథివ్యామ
న్తరిక్షేచదివిచైవపరిశ్రితాః ॥ ౩౧౮ ॥ శతరుద్రాస్సమాత్మానోభవిష్యన్తీతియా
జ్ఞికాః । యజ్ఞభాజోభవిష్యన్తిసర్వదేవగణైస్సహ ॥ ౩౧౯ ॥ మన్వన్తరేషుయేదే
వాభవిష్యన్తీహభేదతః । సార్ధంతైరిజ్యమానాస్తేస్థాస్యన్తీహాయుగక్షయాత్ ॥ ౩౨౦ ॥
ఏవముక్తస్తదాబ్రహ్మామహాదేవేనధీమతా । ప్రత్యువాచనమస్కృత్యహృష్యమా
ణఃప్రజాపతిః ॥ ౩౨౧ ॥ ఏవంభవతుభద్రంతేయదాతేవ్యాహృతంప్రభో । బ్రహ్మ
ణాసమనుజ్ఞాతేతథాసర్వమభూత్కిల ॥ ౩౨౨ ॥ తతఃప్రభృతిదేవోసౌనచాసూయ
తవైప్రజాః । ఊర్ధ్వరేతాఃస్థితస్స్థాణుర్యావదాభూతసమ్ప్లవమ్ ॥ ౩౨౩ ॥ యస్మా
దుక్తస్థితోస్మీతితస్మాత్స్థాణురితిస్మృతః । ఏషదేవోమహాదేవఃపురుషోర్కసమద్యు
తిః ॥ ౩౨౪ ॥ అర్ధనారీనరవపుస్తేజసాజ్వలనోపమః । స్వేచ్ఛయావైద్విధాభూతః
పృథక్స్త్రీపురుషఃపృథక్ ॥ ౩౨౫ ॥ సఏవైకాదశార్ధేనస్థితోవైపరమేశ్వరః । తత్ర
యాసామహాభాగాశఙ్కరస్యార్ధకాయినీ ॥ ౩౨౬ ॥ ప్రాగుక్తాతుమహాదేవీస్త్రీ
సైవేహాసతీహ్యభూత్ । హితాయజగతాందేవీదక్షేణారాధితాపురా ॥ ౩౨౭ ॥
శరీరార్ధందక్షిణంతస్యాశ్శుక్లంవామంతథాసితమ్ । ఆత్మానంవిభజస్వేతిప్రోక్తాదే
వేనశమ్భునా ॥ ౩౨౮ ॥ సాతథోక్తాద్విధాభూతాశుక్లాకృష్ణాచవైద్విజాః । తస్యా
నామానివక్ష్యామిశృణ్వన్తుచసమాహితాః ॥ ౩౨౯ ॥ స్వాహాస్వధామహావిద్యామే
ధాలక్ష్మీస్సరస్వతీ । సతీదాక్షాయణీవిద్యాఇచ్ఛాశక్తిఃక్రియాత్మికా ॥ ౩౩౦ ॥ అ
పర్ణాచైకపర్ణాచతథాచైవైకపాటలా । ఉమాహైమవతీచైవకల్యాణీచైవమాతృ
కా ॥ ౩౩౧ ॥ ఖ్యాతిఃప్రజ్ఞామహాభాగాలోకేగౌరీతివిశ్రుతా । గణామ్బికామహాదే
వీనన్దినీజాతవేదసీ ॥ ౩౩౨ ॥ ఏకరూపమథైతస్యాఃపృథగ్దేహవిభావనాత్ । సావిత్రీ
వరదాపుణ్యాపావనీలోకవిశ్రుతా ॥ ౩౩౩ ॥ ఆజ్ఞాఆవేశినీకృష్ణాతామసీసాత్త్వికీశివా ।
ప్రకృతిర్వికృతారౌద్రీదుర్గాభద్రాప్రమాథినీ ॥ ౩౩౪ ॥ కాలరాత్రిర్మహామాయారేవ

తీభూతనాయికా । ద్వాపరాన్తవిభాగేచ నామానీమానిసువ్రతాః ॥౩౩౫॥ గౌతమీ కౌశికీచార్యాచణ్డీకాత్యాయనీసతీ।కుమారీయాదవీదేవీవరదాకృష్ణపిఙ్గళా॥౩౩౬॥ బర్హిర్ధ్వజాశూలధరాపరమాబ్రహ్మచారిణీ। మహేన్ద్రోపేన్ద్రభగినీదృషద్వత్యేకశూలధృక్ ॥ ౩౩౭ ॥ అపరాజితాబహుభుజాప్రగల్భాసింహవాహినీ । శుమ్భాదిదైత్యహన్త్రీచమహిషాసురమర్దినీ ॥ ౩౩౮ ॥ అమోఘావిన్ధ్యనిలయావిక్రాన్తాగణనాయికా । దేవ్యానామవికారాణిఇత్యేతానియథాక్రమమ్ ॥ ౩౩౯ ॥ భద్రకాళ్యామయోక్తానిసమ్యక్ఫలప్రదానిచ । యేపఠన్తినరాస్తేషాంవిద్యతేనచపాతకమ్॥౩౪౦॥ అరణ్యేపర్వతేవాపిపురేవాప్యథవాగృహే । రక్షామేతాంప్రయుఞ్జీతజలేవాథస్థలేపివా॥ ౩౪౧ ॥ వ్యాఘ్రకుమ్భీనచోరేభ్యోభయస్థానేపి శేషతః । ఆపత్స్వపిచసర్వాసుదేవ్యానామానికీర్తయేత్ ॥ ౩౪౨ ॥ ఆర్యకగ్రహభూతైశ్చపూతానామాతృభిస్తథా । అభ్యర్దితానాంబాలానాంరక్షామేతాంప్రయోజయేత్॥ ౩౪౩॥ మహాదేవీకలేద్వేతుప్రజ్ఞాశ్రీశ్చప్రకీర్తితే । ఆభ్యాందేవీసహస్రాణియైర్వ్యాప్తమఖిలంజగత్ ॥ ౩౪౪ ॥ అనయాదేవదేవోసౌసత్యారుద్రోమహేశ్వరః । అతిష్ఠత్సర్వలోకానాంహితాయపరమేశ్వరః ॥ ౩౪౫ ॥ రుద్రఃపశుపతిశ్చాసీత్పురాదగ్ధంపురత్రయమ్ । దేవాశ్చపశవస్సర్వేబభూవుస్తస్యతేజసా ॥ ౩౪౬ ॥ యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిఆదిసర్గక్రమంశుభమ్ । సయాతిబ్రహ్మణోలోకం శ్రావయేద్వాద్విజోత్తమాః ॥ ౩౪౭ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే ఆదిసర్గకథనం
నామ ఏకసప్తతితమోధ్యాయః.

॥ త్రిపురాసురోపాఖ్యానమ్. ॥

ఋషయః ॥ సమాసాద్విస్తరాచ్చైవసర్గఃప్రోక్తస్త్వయాశుభః । కథంపశుపతిశ్చాసీత్పురందగ్ధుంమహేశ్వరః ॥ ౧ ॥ కథంచపశవశ్చాసన్దేవాస్సబ్రహ్మకాః ప్రభోః । మయస్యతపసాపూర్వంసుదుర్గంనిర్మితంపురమ్ ॥ ౨ ॥ హైమంచరాజతం దివ్యంమయస్మయమనుత్తమమ్ । సుదుర్గందేవదేవేనదగ్ధమిత్యేవనశ్శ్రుతమ్ ॥ ౩ ॥ కథందదాహభగవాన్భగనేత్రనిపాతనః । ఏకేనేషునిపాతేనదివ్యేనాపితదాకథమ్॥ విష్ణునోత్పాదితైర్భూతైర్నదగ్ధంతత్పురత్రయమ్। పురస్యసమ్భవస్సర్వోవరలాభఃపురాశ్రుతః॥౫॥ ఇదానీందహనంసర్వంవక్తుమర్హసిసువ్రత । తేషాంతద్వచనంశ్రుత్వాసూతఃపౌరాణికోత్తమః ॥ ౬ ॥ యథాశ్రుతంతథాప్రాహవ్యాసాద్విశ్వార్థసూచకాత్ ॥ సూతః॥ త్రైలోక్యస్యాస్యశాపాద్ధిమనోవాకాయసమ్భవాత్ ॥ ౭ ॥ నిహతేతారకేదైత్యేతారపుత్రేసబాన్ధవే ।స్కన్దేనవాప్రయత్నేనతస్యపుత్రామహా

బలాః ॥ ౮ ॥ విద్యున్మాలీతారకాక్షఃకమలాక్షశ్చవీర్యవాన్ । తపస్తేపుర్మహాత్మా
నోమహాబలపరాక్రమాః ॥ ౯ ॥ తపఉగ్రంసమాస్థాయనియమేపరమేస్థితాః । తప
సాకర్షయామాసుర్దేహాన్స్వాన్దానవోత్తమాః ॥ ౧౦ ॥ తేషాంపితామహఃప్రీతో
వరదఃప్రదదౌవరమ్॥దైత్యాః॥అవధ్యత్వంచసర్వేషాంసర్వభూతేషుసర్వదా॥ ౧౧॥
సహితావరయామాసుస్సర్వలోకపితామహమ్ । తానబ్రవీత్తదాదేవోలోకానాం
ప్రభురవ్యయః ॥ ౧౨ ॥ నాస్తిసర్వామరత్వంవైనివర్తధ్వమతోసురాః । అన్యంవ
రంవృణీధ్వంవైయాదృశంసమ్ప్రరోచతే ॥ ౧౩ ॥ తతస్తేసహితాదైత్యాస్సమ్ప్ర
ధార్యపరస్పరమ్ । బ్రహ్మాణమబ్రువన్దైత్యాఃప్రణిపత్యజగద్గురుమ్ ॥ ౧౪ ॥ వయం
పురాణిత్రీణ్యేవసమాస్థాయమహీమిమామ్ । విచరిష్యామలోకేశత్వత్ప్రసాదాజ్జగ
ద్గురో ॥ ౧౫ ॥ తథావర్షసహస్రేషుసమేష్యామఃపరస్పరమ్ । ఏకీభావంగమిష్య
న్తిపురాణ్యేతానిచానఘ ॥ ౧౬ ॥ సమాగతానిచైతానియోహన్యాద్భగవంస్తదా ।
ఏకేనైవేషుణాదేవస్సనోమృత్యుర్భవిష్యతి॥ ౧౭॥ ఏవమస్త్వితితాన్దేవఃప్రత్యుక్త్వా
ప్రావిశద్దివమ్ । తతోమయస్స్వతపసాచక్రేవీరఃపురాణ్యథ॥ ౧౮॥ కాఞ్చనందివిత
త్రాసీదన్తరిక్షేచరాజతమ్ । ఆయసంచాభవద్భూమౌపురంతేషాంమహాత్మనామ్ ॥
ఏకైకంయోజనశతంవిస్తారాయామతస్సమమ్ । కాఞ్చనంతారకాక్షస్యకమలాక్ష
స్యరాజతమ్ ॥ ౨౦ ॥ విద్యున్మాలేశ్చాయసంచత్రివిధందుర్గముత్తమమ్ । మయ
శ్చబలవాంస్తత్రదైత్యదానవపూజితః॥ ౨౧॥ హైరణ్యేరాజతేచైవకృష్ణాయసమయే
తథా । ఆలయంచాత్మనఃకృత్వాతత్రాస్తేబలవాంస్తదా॥ ౨౨॥ ఏవంబభూవుర్దైత్యా
నామతిదుర్గాణిసువ్రతాః । పురాణిత్రీణివిప్రేన్ద్రాస్త్రైలోక్యమివచాపరమ్॥౨౩॥పు
రత్రయమేతదాజాతేసర్వేదైత్యాజగత్త్రయే। పురత్రయంప్రవిశ్యైవబభూవుస్తేబలాధి
కాః॥ ౨౪ ॥ కల్పద్రుమసమాకీర్ణంగజవాజిసమాకులమ్ । నానాప్రాసాదసఙ్కీర్ణం
మణిజాలైస్సమావృతమ్ ॥ ౨౫ ॥ సూర్యమణ్డలసఙ్కాశైర్విమానైర్విశ్వతోము
ఖైః । పద్మరాగమయైశ్శుభ్రైశ్శోభితంచన్ద్రసన్నిభైః ॥ ౨౬ ॥ ప్రాసాదైర్గోపురై
ర్దివ్యైఃకైలాసశిఖరోపమైః । శోభితంత్రిపురంతేషాంపృథక్పృథగనుత్తమైః॥౨౭॥ది
వ్యస్త్రీభిస్సుసమ్పూర్ణంగన్ధర్వైస్సిద్ధచారణైః।రుద్రాలయైఃప్రతిగృహంసాగ్నిహో
త్రైర్ద్విజోత్తమాః॥౨౮॥ వాపీకూపతటాకైశ్చదీర్ఘికాభిశ్చసర్వతః । మత్తమాతఙ్గ
యూథైశ్చతురఙ్గైశ్చసుశోభనైః ॥ ౨౯ ॥ రథైశ్చవివిధాకారైర్విమానైర్విశ్వతో
ముఖైః । సభాప్రపాదిభిశ్చైవక్రీడాస్థానైఃపృథక్పృథక్ ॥ ౩౦ ॥ వేదాధ్యయనశా
లాభిర్వివిధాభిస్సమన్తతః । అదృశ్యంమనసాప్యన్యైర్మయస్యైవచమాయయా ॥
పతివ్రతాభిస్సర్వత్రసేవితంమునిపుఙ్గవాః । కృత్వాపిసుమహత్పాపమపాపైశ్శఙ్క
రార్చనాత్ ॥ ౩౨ ॥ దైత్యేశ్వరైర్మహాభాగైస్సదారైస్ససుతైర్ద్విజాః । శ్రౌత

స్మార్తార్థధర్మజ్ఞైస్తద్ధర్మనిరతైస్సదా ॥ ౩౩ ॥ మహాదేవేతరంత్యక్త్వా దేవంతస్యార్చ
నేస్థితైః । వ్యూఢోరస్కైర్వృషస్కన్ధైస్సర్వాయుధధరైస్సదా ॥ ౩౪ ॥ సర్వదాతు
దీప్తైశ్చైవదావాగ్నిసదృశేక్షణైః । ప్రశాన్తైఃకుపితైశ్చైవకుబ్జైర్వామనకైస్త
థా ॥ ౩౫ ॥ నీలోత్పలదళప్రఖ్యైర్నీలకుఞ్చితమూర్ధజైః । నీలాద్రిమేరుసఙ్కాశై
ర్నీరదోపమనిస్వనైః ॥ ౩౬ ॥ మయేనరక్షితైస్సర్వైశ్శిక్షితైర్యుద్ధలాలసైః । అథ
సమరరతైస్సదాసమన్తాచ్ఛివపదపూజనయాసులబ్ధవీర్యైః ॥ ౩౭ ॥ రవిమరుదమరే
న్ద్రసన్నికాశైస్సురమథనైస్సుదృఢైస్సుసేవితంతత్ । సేన్ద్రాదేవాద్విజశ్రేష్ఠాద్రు
మాదావాగ్నినాయథా ॥ ౩౮ ॥ పురత్రయాగ్నినాదగ్ధాహ్యభవన్దైత్యవైభవాత్ ।
అథైవన్తేతదాదగ్ధాదేవాదేవేశ్వరంహరిమ్ ॥ ౩౯ ॥ అభివన్ద్యతదాప్రాహుస్తము
ప్రతిమవర్చసమ్ । సోపినారాయణశ్శ్రీమాంశ్చిన్తయామాసచేతసా ॥ ౪౦ ॥ కిం
కార్యందేవకార్యేషుభగవానితిసప్రభుః । తదాసస్మారవైయజ్ఞంయజ్ఞమూర్తిర్జనార్ద
నః ॥ ౪౧ ॥ యజ్వాయజ్ఞభుగీశానోయజ్వనాంఫలదఃప్రభుః । తతోయజ్ఞస్స్మృత
స్తేనదేవకార్యార్థసిద్ధయే ॥ ౪౨ ॥ దేవన్తేపురుషంచైవప్రణేముస్తుష్టువుస్తదా । భగవాన
పితందృష్ట్వాయజ్ఞంప్రాహసనాతనమ్ ॥ ౪౩ ॥ సనాతనస్తదాసేన్ద్రాన్దేవానా
లోక్యచాచ్యుతః ॥ విష్ణుః ॥ అనేనోపసదాదేవాయజధ్వంపరమేశ్వరమ్ ॥ ౪౪ ॥ పుర
త్రయవినాశాయజగత్త్రయవిభూతయే ॥ సూతః ॥ అథతస్యవచశ్శ్రుత్వాదేవదేవస్య
ధీమతః ॥ ౪౫ ॥ సింహనాదంమహత్కృత్వాయజ్ఞేశంతుష్టువుస్సురాః । తతస్స
ఞ్చిన్త్యభగవాన్స్వయమేవజనార్దనః ॥ ౪౬ ॥ పునఃప్రాహససర్వాంస్తాంస్త్రిద
శాంస్త్రిదశేశ్వరః । హత్వాదగ్ధ్వాచభూతానిభుక్త్వాచాన్యాయతోపివా ॥ ౪౭ ॥ య
జేద్యదిమహాదేవమపాపోనాత్రసంశయః । అపాపానైవహన్తవ్యాపాపాఏవనసం
శయః ॥ ౪౮ ॥ హన్తవ్యాస్సర్వయత్నేనకథంవధ్యాస్సురోత్తమాః । అసురాదుర్మ
దాఃపాపాఅపిదేవైర్మహాబలైః ॥ ౪౯ ॥ తస్మాన్నవధ్యారుద్రస్యప్రభావాత్పరమే
ష్ఠినః । కోహంబ్రహ్మాథవాదేవాదైత్యాదైవారిసూదనాః ॥ ౫౦ ॥ మునయశ్చమహా
త్మానఃప్రసాదేనవినాప్రభోః । యస్సత్తపంశకోనిత్యఃపరాత్పరతరఃప్రభుః ॥ ౫౧ ॥ వి
శ్వామరేశ్వరోవన్ద్యోవిశ్వాధారోమహేశ్వరః । సఏవసర్వదేవేశస్సర్వేషామపిశ
ఙ్కరః ॥ ౫౨ ॥ లీలయాదేవదైత్యేన్ద్రవిభాగమకరోద్ధరః । తస్యాంశమేకంసమ్పూ
జ్యదేవాదేవత్వమాగతాః ॥ ౫౩ ॥ బ్రహ్మాబ్రహ్మత్వమాపన్నోహ్యహంవిష్ణుత్వమేవచ ।
తమపూజ్యజగత్యస్మిన్కఃపుమాన్సిద్ధిమిచ్ఛతి ॥ ౫౪ ॥ తస్మాత్తేనైవహన్తవ్యాలిఙ్గా
ర్చనవిధేర్బలాత్ । ధర్మనిష్ఠాశ్చతేసర్వేశ్రౌతస్మార్తవిధౌస్థితాః ॥ ౫౫ ॥ తథాపియ
జమానేనరౌద్రేణోపసదాప్రభుమ్ । రుద్రమిష్ట్వాయథాన్యాయంజేష్యామోదైత్యస
త్తమాన్ ॥ ౫౬ ॥ సతారకాక్షేణమయేనగుప్తంఖస్థంచగుప్తంస్ఫటికాభమేకమ్ ।

కోనామహన్తుంత్రిపురంసమర్థోముక్త్వాత్రినేత్రంభగవన్తమేకమ్॥ ౫౭॥ సూతః॥ ఏవ
ముక్త్వాహరిశ్చేష్ట్వాయజ్ఞేనోపసదాప్రభుమ్ । ఉపవిష్టోదదర్శాథభూతసఙ్ఘాన్సహ
స్రశః॥ ౫౮ ॥ శూలశక్తిగదాహస్తాన్టఙ్కోపలశిలాయుధాన్ । నానాప్రహరణో
పేతాన్నానావేషధరాంస్తదా ॥ ౫౯ ॥ కాలాగ్నిరుద్రసఙ్కాశాన్కాలరుద్రో
పమాంస్తదా । ప్రాహదేవోహరిస్సాక్షాత్ప్రణిపత్యస్థితాన్ప్రభుః ॥ ౬౦ ॥ విష్ణుః॥
దగ్ధ్వాభిత్త్వాచభుక్త్వాచ గత్వాదైత్యపురత్రయమ్ । పునర్యథాగతంవీరాగన్తుమ
ర్హథభూతయే ॥ ౬౧ ॥ తతఃప్రణమ్యదేవేశంభూతసఙ్ఘాఃపురత్రయమ్ । ప్రవిశ్యన
ష్టాస్తేసర్వేశలభాఇవపావకమ్ ॥ ౬౨ ॥ తతస్తునష్టాస్తేసర్వేభూతాదేవేశ్వరాజ్ఞ
యా । ననృతుర్ముముదుశ్చైవజగుర్దైత్యాస్సహస్రశః ॥ ౬౩ ॥ తుష్టువుర్దేవదేవేశం
పరమాత్మానమీశ్వరమ్ । తతఃపరాజితాదేవాధ్వస్తవీర్యాఃక్షణేనతు ॥ ౬౪ ॥ సే
న్ద్రాస్సృజ్యదేవేశముపేన్ద్రంధిష్ఠితాభయాత్ । తాన్దృష్ట్వాచిన్తయామాస
భగవాన్పురుషోత్తమః ॥ ౬౫ ॥ కింకృత్యమితిసన్తప్తస్సన్తప్తాన్సేన్ద్రకాన్క్షణమ్ ।
కథంతుతేషాందైత్యానాంబలంహత్వాప్రయత్నతః ॥ ౬౬ ॥ దేవకార్యంకరిష్యా
మిప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః । పాపంవిచారతోనాస్తిధర్మిష్ఠానాంనసంశయః ॥ ౬౭ ॥
తస్మాద్దైత్యాస్త్వవధ్యాస్తేభూతైశ్చోపసదోద్భవైః । పాపంనుదతిధర్మేణధర్మేసర్వం
ప్రతిష్ఠితమ్॥ ౬౮॥ ధర్మాదైశ్వర్యమిత్యేషాశ్రుతిరేషాసనాతనీ । దైత్యాశ్చైతేహి
ధర్మిష్ఠాస్సర్వేత్రిపురవాసినః ॥ ౬౯ ॥ తస్మాదవధ్యతాంప్రాప్తానాన్యథాద్విజపుఙ్గ
వాః।కృత్వాపిసుమహత్పాపంరుద్రమభ్యర్చ్యయన్తిహి ॥ ౭౦ ॥ ముచ్యన్తేపాతకైస్స
ర్వైఃపద్మపత్రమివామ్భసా । పూజయాభోగసమ్ప్రాప్తిరవశ్యంజాయతేద్విజాః ॥
తస్మాత్తేభోగినోదైత్యాలిఙ్గార్చనపరాయణాః । తస్మాత్కృత్వాధర్మవిఘ్నమహం
దేవాస్స్వమాయయా ॥ ౭౨ ॥ దైత్యానాందేవకార్యార్థంజేష్యేహంత్రిపురంక్ష
ణాత్ ॥ సూతః ॥ విచార్యైవంతతస్తేషాంభగవాన్పురుషోత్తమః ॥ ౭౩ ॥ కర్తుం
వ్యవసితశ్చాభూద్ధర్మవిఘ్నంసురారిణామ్ । అసృజచ్చమహాతేజాఃపురుషంచాత్మస
మ్భవమ్ ॥ ౭౪ ॥ మాయీమాయామయంతేషాంధర్మవిఘ్నార్థమచ్యుతః । శా
స్త్రంచశాస్తాసర్వేషామకరోత్కామరూపధృక్ ॥ ౭౫ ॥ సర్వసమ్మోహనంమా
యీదృష్టప్రత్యయసంయుతమ్ । ఏతత్స్వాఙ్గభవాయైవపురుషాయోపదిశ్యతు ॥
మాయీమాయామయంశాస్త్రంగ్రన్థషోడశలక్షకమ్ । శ్రౌతస్మార్తవిరుద్ధంచవర్ణా
శ్రమవివర్జితమ్ ॥ ౭౭ ॥ ఇహైవస్వర్గనరకంప్రత్యయంనాన్యథాపునః । తచ్ఛాస్త్ర
ముపదిశ్యైవపురుషాయాచ్యుతస్స్వయమ్ ॥ ౭౮ ॥ పురత్రయవినాశాయప్రాహై
నంపురుషంహరిః । గన్తుమర్హసినాశాయభోతూర్ణంపురవాసినామ్॥ ౭౯ ॥ ధర్మా
స్తథాప్రణశ్యన్తుశ్రౌతస్మార్తానసంశయః । తతఃప్రణమ్యతంమాయీమాయాశాస్త్ర

విశారదః ॥ ౮౦ ॥ ప్రవిశ్యతత్పురంతూర్ణంమునిర్మాయాంతదాకరోత్ । మాయయా
తస్యతేదైత్యాఃపురత్రయనివాసినః ॥ ౮౧ ॥ శ్రౌతంస్మార్తంచసన్త్యజ్యతస్యశిష్యా
స్తదాభవన్ । తత్యజుశ్చమహాదేవంశఙ్కరంపరమేశ్వరమ్ ॥ ౮౨ ॥ నారదోఽపిత
దామాయీనియోగాన్మాయినఃప్రభోః । ప్రవిశ్యతత్పురంతేనమాయినాసహదీక్షి
తః ॥ ౮౩ ॥ మునిశ్శిష్యైఃప్రశిష్యైశ్చసంవృతస్సర్వతస్స్వయమ్ । స్త్రీధర్మం
చాకరోత్తత్స్త్రీణాందుశ్చారఫలసిద్ధిదమ్ ॥ ౮౪ ॥ చక్రుస్తాస్సర్వదాలబ్ధ్వాసద్యఏవఫ
లంస్త్రియః । జనాసక్తాబభూవుస్తావినిన్ద్యపతిదేవతాః ॥ ౮౫ ॥ అద్యాపిగౌరవాత్త
స్యనారదస్యైకలౌమునేః । నార్యశ్చరన్తిసన్త్యజ్యభర్తౄన్త్స్వైరంవృథాధమాః ॥
స్త్రీణాంమాతాపితాబన్ధుస్సఖామిత్రంచబాన్ధవః । భర్తాఏవనసన్దేహస్తథాప్యాస
హమాయయా ॥ ౮౭ ॥ కృత్వాపిసుమహత్పాపంయాభర్తుఃప్రేమసంయుతా । ప్రా
ప్నుయాత్పరమంస్వర్గంనరకంచవిపర్యయాత్ ॥ ౮౮ ॥ పురైకామునిశార్దూ
లాస్సర్వధర్మాన్త్సదాపతిమ్ । సన్త్యజ్యాపూజయన్త్సాధ్వ్యోదేవానన్యాజ్జగద్గు
రూన్ ॥ ౮౯ ॥ తాస్స్వర్గలోకమాసాద్యమోదన్తేవిగతజ్వరాః । నరకంచజగా
మాన్యాతస్మాద్భర్తాపరాగతిః ॥ ౯౦ ॥ తథాపిభర్తౄన్తాస్సన్త్యక్త్వాబభూవు
స్స్వైరవృత్తయః । మాయయాదేవదేవస్యవిష్ణోస్తస్యాజ్ఞయాప్రభోః ॥ ౯౧ ॥ అల
క్ష్మీశ్చస్వయంతస్యనియోగాత్త్రిపురంగతా । యాలక్ష్మీస్తపసాతేషాంలబ్ధాదేవే
శ్వరాదజాత్ ॥ ౯౨ ॥ బహిర్గతాపరిత్యజ్యనియోగాద్బ్రహ్మణఃప్రభోః । బుద్ధి
మోహంతథాభూతంవిష్ణుమాయావినిర్మితమ్ ॥ ౯౩ ॥ తేషాందత్వాక్షణందేవతా
సాంమాయీచనారదః । సుఖాసీనాహ్యసమ్భ్రాన్తాధర్మవిఘ్నార్థమవ్యయా ॥ ౯౪ ॥
ఏవంనష్టేతదాధర్మేశ్రౌతస్మార్తేసుశోభనే । పాషణ్డేఖ్యాపితేతేనవిష్ణునావిశ్వయోని
నా ॥ ౯౫ ॥ త్యక్తేమహేశ్వరేదైత్యైస్త్యక్తేలిఙ్గార్చనేతథా । స్త్రీధర్మేనిఖిలేన
ష్టే దురాచారేవ్యవస్థితే ॥ ౯౬ ॥ కృతార్థఇవదేవేశో దేవైస్సార్ధముమాపతి
మ్ । తపసాప్రాప్యసర్వజ్ఞం తుష్టావ పురుషోత్తమః ॥ ౯౭ ॥ శ్రీభగవాన్ ॥
మహేశ్వరాయ దేవాయనమస్తేపరమాత్మనే । నారాయణాయశర్వాయబ్రహ్మ
ణేబ్రహ్మరూపిణే ॥ ౯౮ ॥ శాశ్వతాయహ్యనన్తాయఅవ్యక్తాయచతేనమః ॥ సూతః ॥
ఏవంస్తుత్వామహాదేవందణ్డవత్ప్రణిపత్యచ ॥ ౯౯ ॥ జజాపరుద్రంభగవాన్కోటి
వారంజలేస్థితః । దేవాశ్చసర్వేతేదేవంతుష్టువుఃపరమేశ్వరమ్ ॥ ౧౦౦ ॥ సేన్ద్రా
స్ససాధ్యాస్సయమాస్సరుద్రాస్సమరుద్గణాః ॥ దేవాః ॥ నమస్సర్వాత్మనేతుభ్యంశ
ఙ్కరాయార్తిహారిణే ॥ ౧౦౧ ॥ రుద్రాయనీలకణ్ఠాయకద్రుద్రాయప్రచేతసే । గతి
ర్నస్సర్వదాస్మాభిర్వన్ద్యోదేవారిమర్దనః ॥ ౧౦౨ ॥ త్వమాదిస్త్వమనాదిశ్చఅనన్త
శ్చాక్షయఃప్రభుః । ప్రకృతిఃపురుషస్సాక్షాత్స్రష్టాహర్తాజగద్గురో ॥ ౧౦౩ ॥ త్రా
తానేతాజగత్యస్మిన్ద్విజానాంద్విజవత్సల । వరదోవాఙ్మయోవాచ్యోవాచ్యవాచ

కవర్జితః ॥ ౧౦౪ ॥ యాజ్యోముక్త్యర్థమీశానోయోగిభిర్యోగవిభ్రమైః । హృత్పు
ణ్డరీకసుషిరేయోగినాంసంస్థితస్సదా ॥ ౧౦౫ ॥ వదన్తిసూరయస్సన్తంపరంబ్రహ్మ
స్వరూపిణమ్ । భవన్తంతత్త్వమిత్యార్యా తేజోరాశింపరాత్పరమ్ ॥ ౧౦౬ ॥ పర
మాత్మానమిత్యాహురస్మిఞ్జగతితద్విభో । దృష్టంశ్రుతంస్థితంసర్వంజాయమానం
జగద్గురో ॥ ౧౦౭ ॥ అణోరల్పతరంప్రాహుర్మహతోపిమహత్తరమ్ । సర్వతః
పాణిపాదంత్వాంసర్వతోక్షిశిరోముఖమ్ ॥ ౧౦౮ ॥ సర్వతశ్శ్రుతిమల్లోకేసర్వ
మావృత్యతిష్ఠసి । మహాదేవమనిర్దేశ్యంసర్వజ్ఞంత్వామనామయమ్॥ ౧౦౯ ॥ విశ్వ
రూపంవిరూపాక్షంసదాశివమనామయమ్ । కోటిభాస్కరసఙ్కాశంకోటిశీతాంశు
సన్నిభమ్ ॥ ౧౧౦ ॥ కోటికాలాగ్నిసఙ్కాశంషడ్వింశకమనీశ్వరమ్ । ప్రవర్తకం
జగత్యస్మిన్ప్రకృతేఃప్రపితామహమ్ ॥ ౧౧౧ ॥ వదన్తివరదందేవంసర్వావాసంస్వ
యమ్భువమ్। శ్రుతయశ్శ్రుతిసారంత్వాంశ్రుతిసారవిదోజనాః॥౧౧౨॥అదృష్టమస్మా
భిరనన్తమూర్తేపినాకృతంయద్భవతాథలోకే । త్వమేవదైత్యాన్సురభూతసఙ్ఘాన్దే
వాన్నరాన్స్థావరజఙ్గమాంశ్చ ॥ ౧౧౩ ॥ పాహినాన్యాగతిశ్శమ్భోవినిహత్యాసురా
న్గణాన్ । మాయయామోహితాస్సర్వేభవతఃపరమేశ్వర ॥ ౧౧౪ ॥ యథాతర
ఙ్గాలహరీసమూహాయుద్ధ్యన్తిచాన్యోన్యమపాంనిధౌచ । జలాశ్రయాదేవజడీకృతా
శ్చసురాసురాస్తద్వదజస్యసర్వమ్॥ ౧౧౫ ॥ సూతః ॥ యఇదంప్రాతరుత్థాయశు
చిర్భూత్వాపఠేన్నరః । శృణుయాద్వాస్తవంపుణ్యం సర్వకామమవాప్నుయా
త్ ॥౧౧౬॥స్తుతస్త్వేవంసురైర్విష్ణోర్జపేనచమహేశ్వరః। సోమస్సోమామథాలిఙ్గ్యన
న్దిదత్తకరస్స్మయన్ ॥ ౧౧౭ ॥ ప్రాహగమ్భీరయావాచాదేవానాలోక్యశఙ్కరః।
జ్ఞాతంమయేదమధునాదేవకార్యంసురేశ్వరాః ॥ ౧౧౮ ॥ విష్ణోర్మాయాబలంచైవ
నారదస్యచధీమతః । తేషామధర్మనిష్ఠానాందైత్యానాందేవసత్తమాః ॥ ౧౧౯ ॥
పురత్రయవినాశంచకరిష్యేహంసురోత్తమాః ॥ సూతః ॥ అథసబ్రహ్మకాదేవాస్సే
న్ద్రోపేన్ద్రాస్సమాగతాః ॥ ౧౨౦ ॥ స్తుత్వాప్రభోస్తదావాక్యంప్రణేముస్తుష్టువు
శ్చతే । అథైతదన్తరేదేవీదేవమాలోక్యవిస్మితా ॥౧౨౧ ॥ లీలామ్బుజేనచాహత్య
కలమాహవృషధ్వజమ్॥ దేవీ ॥ క్రీడమానంవిభోపశ్యషణ్ముఖంరవిసన్నిభమ్॥౧౨౨॥
పుత్రంపుత్రవతాంశ్రేష్ఠభూషితంభూషణైశ్శుభైః। ముకుటైఃకటకైశ్చైవకుణ్డలైర్వ
లయైశ్శుభైః॥ ౧౨౩ ॥ నూపురైశ్ఛన్నవీరైశ్చతథాహ్యుదరబన్ధనైః । కిఙ్కిణీభి
రనేకాభిర్హైమైరశ్వత్థపత్రకైః ॥ ౧౨౪ ॥ కల్పకద్రుమజైఃపుష్పైశ్శోభితైరళకై
శ్శుభైః । హారైర్వారిజరాగాదిమణిచిత్రైస్తథాఙ్గదైః ॥ ౧౨౫ ॥ ముక్తాఫలమ
యైర్హారైః పూర్ణచన్ద్రసమప్రభైః । తిలకైశ్చమహాదేవ పశ్యపుత్రంసుశోభనమ్॥
అఙ్కితంకుఙ్కుమాద్యైశ్చ [illegible] । [illegible]ర్బృన్దంచపశ్యేశబృన్దం

కామలకంయథా॥ ౧౨౭॥ నేత్రాణిచవిభోఃపశ్యశుభానిత్వంశుభానిచ । అఙ్గనానివి
చిత్రాణిమఙ్గళార్థంచమాతృభిః ॥ ౧౨౮ ॥ గఙ్గాదిభిఃకృత్తికాద్యైస్స్వాహయా
చవిశేషతః । ఇత్యేవంలోకమాతుశ్చవాగ్భిస్సమ్బోధితశ్శివః ॥ ౧౨౯ ॥ నయయౌ
తృప్తిమీశానఃపిబన్స్కన్దాననామృతమ్ । నసస్మారచతాన్దేవాన్దైత్యశస్త్రప్రపీడి
తాన్॥ ౧౩౦ ॥ స్కన్దమాలిఙ్గ్యచాఘ్రాయనృత్యపుత్రేత్యువాచహ । సోపిలీలాల
సోబాలోననర్తార్తిహరఃప్రభుః ॥ ౧౩౧ ॥ సహైవననృతుశ్చాన్యేసహతేనగణేశ్వ
రాః । త్రైలోక్యమఖిలంతత్రననర్తేశాజ్ఞయాక్షణమ్ ॥ ౧౩౨॥ నాగాశ్చననృతు
స్సర్వేదేవాస్సేన్ద్రపురోగమాః।తుష్టువుర్గణపాస్స్కన్దంముమోదామ్బాచమాతరః॥
ససృజుఃపుష్పవర్షాణిజగుర్గన్ధర్వకిన్నరాః । నృత్యామృతంతదాపీత్వాపార్వతీపరమే
శ్వరౌ ॥ ౧౩౪ ॥ అవాపతుస్తదాతృప్తింనన్దినాచగణేశ్వరాః । తతస్సనన్దీసహష
ణ్ముఖేనతథాచసార్ధంగిరిరాజపుత్ర్యా ॥ ౧౩౫ ॥ వివేశదివ్యంభవనంభవోపియ
థామ్బుదోన్యామ్బుదమమ్బుదాభః। ద్వారస్యపార్శ్వేతేతస్థుర్దేవాదేవస్యధీమతః॥
తుష్టువుశ్చమహాదేవంకించిదుద్విగ్నచేతసః । కింతుకిన్త్వితిచాన్యోన్యంప్రేక్ష్యచై
తత్సమాకులాః ॥ ౧౩౬ ॥ పాపావయమిహాత్యన్యేఅభాగ్యాశ్చేతిచాపరే । భా
గ్యవన్తశ్చదైత్యేన్ద్రాఇతిచాన్యేసురేశ్వరాః॥ ౧౩౭ ॥ పూజాఫలమిమంతేషామిత్య
న్యేనేతిచాపరే । ఏతస్మిన్నన్తరేతేషాంశ్రుత్వాశబ్దాననేకశః ॥౧౩౮ ॥ కుమ్భోద
రోమహాతేజాదణ్డేనాతాడయత్సురాన్ । దుద్రువుస్తేభయావిష్టాదేవాహాహేతివా
దినః ॥ ౧౪౦ ॥ అపతన్మునయశ్చాన్యేదేవాశ్చధరణీతలే । అహోవిధేర్బలంచేతి
మునయఃకశ్యపాదయః ॥ ౧౪౧ ॥ దృష్ట్వాపిదేవదేవేశందేవానాంచాసురద్విషా
మ్ । అభాగ్యాన్నసమాప్తంతుకార్యమిత్యపరేద్విజాః ॥ ౧౪౨ ॥ ప్రోచుర్నమశ్శి
వాయేతిపూజ్యచాల్పతరంహృది । తతఃకపర్దీనన్దీశోమహాదేవప్రియోమునిః॥ ౧౪౩॥
శూలీమాలీతథాహాలీకుణ్డలీవలయీగదీ । వృషమారుహ్యసుశ్వేతంయయౌతస్యాజ్ఞ
యాతదా ॥ ౧౪౪ ॥ తతోవైనన్దినందృష్ట్వాగణాఃకుమ్భోదరోపిసః । ప్రణమ్యనన్ది
నంమూర్ధ్నాసహతేనత్వరన్యయౌ ॥ ౧౪౫ ॥ నన్దీభాతిమహాతేజావృషపృష్ఠేవృష
ధ్వజః । సగణోగణసేనానీర్మేరుపృష్ఠేయథాభవః ॥ ౧౪౬ ॥ దశయోజనవిస్తీ
ర్ణంముక్తాజాలైరలంకృతమ్ । సితాతపత్రంశైలాదేరాకాశమివభాతితత్ ॥౧౪౭॥
తత్రాన్తర్బద్ధమాలాసాముక్తాఫలమయీశుభా । గఙ్గాకాశాన్నిపతితాభాతిమూర్ధ్ని
విభోర్యథా ॥ ౧౪౮ ॥ అథదృష్ట్వాగణాధ్యక్షందేవదున్దుభయశ్శుభాః । నియోగా
ద్వజ్రిణస్సర్వేవినేదుర్మునిపుఙ్గవాః ॥ ౧౪౯ ॥ తుష్టువుశ్చగణేశానంవాగ్భిరిష్టప్ర
దంశుభమ్ । యథాదేవాభవందృష్ట్వాప్రీతికణ్టకితత్వచః ॥ ౧౫౦ ॥ నియోగా
ద్వజ్రిణోమూర్ధ్నిపుష్పవర్షంచఖేచరాః । వవృషుశ్చసుగన్ధాఢ్యంనన్దినోగగనోది

తమ్ ॥ ౧౫౧ ॥ వృష్ట్యాతుష్టస్తదారేజేతుష్ట్యాపుష్ట్యాయథార్థయా । నన్దీభవశ్చా
న్దఽయాతుస్నాతయాగన్ధవారిణా ॥ ౧౫౨ ॥ పుష్పైర్నానావిధైస్తత్రఖాతిపృ
ష్ఠంవృషస్యతత్ । సఙ్కీర్ణంతుదివఃపృష్ఠంనక్షత్రైఽరివసువ్రతాః ॥ ౧౫౩ ॥
కుసుమైస్సంవృతోనన్దీవృషపృష్ఠేరరాజసః । దివఃపృష్ఠేయథాచన్ద్రోఽనక్షత్రైఽరివ
సువ్రతాః ॥ ౧౫౪ ॥ తందృష్ట్వానన్దినందేవాస్సేన్ద్రోఽపేన్ద్రాఽస్తథావిధమ్ । తు
ష్టువుర్గణపేశానందేవదేవమివాపరమ్ ॥ ౧౫౫ ॥ దేవాః ॥ నమస్తేరుద్రభక్తాయ
రుద్రజాప్యరతాయచ । రుద్రభక్తార్తినాశాయరౌద్రకర్మరతాయతే ॥ ౧౫౬ ॥ కూ
ష్మాణ్డగణనాథాయయోగినాంపతయేనమః । సర్వదాయశరణ్యాయసర్వజ్ఞాయార్తి
హారిణే ॥ ౧౫౭ ॥ వేదానాంపతయేచైవవేదవేద్యాయతేనమః । వజ్రిణేవజ్రదంష్ట్రా
యవజ్రివజ్రనివారిణే ॥ ౧౫౮ ॥ వజ్రాలఙ్కృతదేహాయవజ్రిణారాధితాయతే । రక్తాయ
రక్తనేత్రాయరక్తామ్బరధరాయతే ॥ ౧౫౯ ॥ రక్తానాంభవపాదాబ్జైరుద్రలోకప్రదా
యినే । నమస్సేనాధిపతయేరుద్రాణాంపతయేనమః ॥ ౧౬౦ ॥ భూతానాంభువనేశా
నాంపతయేపాపహారిణే । రుద్రాయరుద్రపతయేరౌద్రపాపహరాయతే ॥ ౧౬౧ ॥
నమశ్శివాయసౌమ్యాయరుద్రభక్తాయతేనమః ॥ సూతః ॥ తతఃప్రీతోగణాధ్యక్షఃప్రా
హదేవాఞ్ఛిలాత్మజః ॥ ౧౬౨ ॥ రథంచసారథింశమ్భోఃకార్ముకంశరముత్తమమ్ ।
కర్తుమర్హథయత్నేననష్టంమత్వాపురత్రయమ్ ॥ ౧౬౩ ॥ అథతేబ్రహ్మణాసార్ధంత
థావైవిశ్వకర్మణా । రథంచక్రుస్ససంరబ్ధాదేవదేవస్యధీమతః ॥ ౧౬౪ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే త్రిపురాసురోపాఖ్యానం
నామద్విసప్తతితమోఽధ్యాయః.

శ్రీపరమేశ్వరకృతత్రిపురదాహాదికథనమ్.

సూతః ॥ అథరుద్రస్యదేవస్యనిర్మితోవిశ్వకర్మణా । సర్వలోకమయోదివ్యో
రథోయత్నేనసాదరమ్ ॥ ౧ ॥ సర్వభూతమయశ్చైవసర్వదేవనమస్కృతః । స
ర్వదేవమయశ్చైవసౌవర్ణస్సర్వసమ్మతః ॥ ౨ ॥ రథాఙ్గందక్షిణంసూర్యోవామాఙ్గం
సోమఏవచ । దక్షిణంద్వాదశారంహిషోడశారంతథోత్తరమ్ ॥ ౩ ॥ అరేషుతేషువి
ప్రేన్ద్రాఽశ్చాదిత్యాద్వాదశైవతు । శశినష్షోడశారేతుకలావామస్యసువ్రతాః ॥ ౪ ॥
ఋక్షాణిచతదాతస్యవామస్యైవతుభూషణమ్ । నేమ్యష్షడృతవశ్చైవతయోర్వై
విప్రపుఙ్గవాః ॥ ౫ ॥ పుష్కరంచాన్తరిక్షంవైరథనీడశ్చమన్దరః । అస్తాద్రిరుదయా
ద్రిశ్చఉభౌతౌకూబరౌస్మృతౌ ॥ ౬ ॥ అధిష్ఠానంమహామేరురాశ్రయాఃకేసరాచలాః ।
వేగస్సంవత్సరస్తస్యఅయనేచక్రసఙ్గమౌ ॥ ౭ ॥ ముహూర్తాబన్ధురాస్తస్యశమ్యాశ్చై
వకలాస్స్మృతాః । తస్యకాష్ఠాస్స్మృతాఘోణాచాక్షదణ్డాఃక్షణాశ్చవై ॥ ౮ ॥ నిమేషా

శ్చానుకర్షాశ్చ ఈషా చాస్య లవాస్స్మృతాః । ద్యౌర్వరూథం రథస్యాస్య స్వర్గమోక్షా వుభౌ ధ్వజౌ ॥ ౯ ॥ ధర్మో విరాగో దణ్డోఽస్య యజ్ఞా దణ్డాశ్రయాస్స్మృతాః । దక్షిణాస్సన్ధయ స్తస్య లోహాః పఞ్చాశదగ్నయః ॥ ౧౦ ॥ యుగాన్తకోటీ తాతస్య ధర్మకామా వుభౌ స్మృతౌ । ఈషాదణ్డ స్తథా వ్యక్తం బుద్ధి స్తస్యైవ నడ్వలః ॥ ౧౧ ॥ కోణ స్తథా హ్యహఙ్కారో భూతాని చ బలం స్మృతమ్ । ఇన్ద్రియాణి చ తస్యైవ భూషణాని సమన్తతః ॥ ౧౨ ॥ శ్రద్ధా చ గతి రస్యైవ వేదా స్తస్య హయాస్స్మృతాః । పదాని భూషణాన్యేవ షడఙ్గా న్యుపభూషణమ్ ॥ ౧౩ ॥ పురాణన్యాయమీమాంసా ధర్మశాస్త్రాణి సువ్రతాః । బాలాశ్రయాః పటాశ్చైవ సర్వలక్షణసంయుతాః ॥ ౧౪ ॥ మన్త్రా ఘణ్టాస్స్మృతా స్తేషాం వర్ణాః పాదా స్తథాశ్రమాః । అవచ్ఛేదోఽహ్యనన్తస్తు సహస్రఫణభూషితః ॥ ౧౫ ॥ దిశః పాదా రథస్యాస్య తథా చోపదిశశ్చ హ । పుష్కరాద్యాః పతాకాశ్చ సౌవర్ణా రత్నభూషితాః ॥ ౧౬ ॥ సముద్రా స్తస్య చత్వారో రథకంబలికాస్స్మృతాః । గఙ్గాద్యాస్సరితశ్శ్రేష్ఠాస్సర్వాభరణభూషితాః ॥ ౧౭ ॥ చామరాసక్తహస్తాగ్రాస్సర్వాస్స్త్రీరూపశోభితాః । తత్ర తత్ర కృతస్థానా శోభయాంచక్రిరే రథమ్ ॥ ౧౮ ॥ ఆవహాద్యా స్తథా సప్త సోపానం హైమముత్తమమ్ । సారథి ర్భగవాన్బ్రహ్మా దేవా అభీషుధరాస్స్మృతాః ॥ ౧౯ ॥ ప్రతోదో బ్రహ్మణ స్తస్య ప్రణవో బ్రహ్మదైవతమ్ । లోకాలోకాచల స్తస్య ససోపానస్సమన్తతః ॥ ౨౦ ॥ విషమశ్చ తదా బాహ్యమానసాద్రిస్సుశోభనః । నాసాస్సమన్తత స్తస్య సర్వ ఏవాచలాస్స్మృతాః ॥ ౨౧ ॥ తలాః కపోతాః కాపోతాస్సర్వే తలనివాసినః । మేరురేవ మహాఛత్రం మన్దరః పార్శ్వడిణ్డిమః ॥ ౨౨ ॥ శైలేన్ద్రః కార్ముకం చైవ జ్యా భుజఙ్గాధిపస్స్వయమ్ । కాళరాత్రి స్తథైవేహ తథేన్ద్రధనుషా పునః ॥ ౨౩ ॥ ఘణ్టా సరస్వతీ దేవీ ధనుషశ్శ్రుతిరూపిణీ । ఇషుర్విష్ణుర్మహాతేజాశ్శల్యం సోమశ్శరస్య చ ॥ ౨౪ ॥ కాలాగ్ని స్తచ్ఛర స్యైవ సాక్షా త్తీక్ష్ణస్సుదారుణః । అనీకం విషసమ్భూతం వాయవో వాజకాస్స్మృతాః ॥ ౨౫ ॥ ఏవం కృత్వా రథం దివ్యం కార్ముకం చ శరం తథా । సారథిం జగతాం చైవ బ్రహ్మాణం ప్రభుమీశ్వరమ్ ॥ ౨౬ ॥ ఆరురోహ రథం దివ్యం రణమణ్డన ధృగ్భవః । సర్వదేవగణై ర్యుక్తం కమ్పయన్నివ రోదసీ ॥ ౨౭ ॥ ఋషిభి స్స్తూయమానశ్చ వన్ద్యమానశ్చ వన్దిభిః । ఉపనృత్యశ్చాప్సరసాం గణై ర్నృత్యవిశారదైః ॥ ౨౮ ॥ సుశోభమానో వరదస్సమ్ప్రేక్ష్యైవ చ సారథిమ్ । తస్మిన్నారోహతి రథం కల్పితం లోకసమ్భృతమ్ ॥ ౨౯ ॥ శిరోభిః పతితా భూమిం తురగా వేదసమ్భవాః । అథాధస్తా ద్రథస్యాస్య భగవాన్ధరణీధరః ॥ ౩౦ ॥ వృషేన్ద్రరూపీ చోత్థాప్య స్థాపయామాస వై క్షణమ్ । క్షణాన్తరే వృషేన్ద్రోఽపి జానుభ్యామగమద్ధరామ్ ॥ ౩౧ ॥ అభీషుహస్తో భగవానుద్యమ్య చ హయాన్విభుః । స్థాపయామాస దేవస్య

వచనాద్వైరథంశుభమ్ ॥ ౩౨॥ తతోశ్వాంశ్చోదయామాస మనోమారుతరంహసః।
పురాణ్యుద్దిశ్య ఖస్థాని దానవానాం తరస్వినామ్ ॥ ౩౩ ॥ అథాహ భగవాన్రుద్రో దే
వానాలోక్య శఙ్కరః । పశూనామాధిపత్యం మే దత్తహన్మి తతో ఽసురాన్ ॥ ౩౪ ॥
పృథక్పశుత్వం దేవానాం తథాన్యేషాం సురోత్తమాః । కల్పయిత్వైవ వధ్యాస్తే నా
న్యథా నైవ సత్తమాః ॥ ౩౫ ॥ ఇతి శ్రుత్వా వచస్సర్వం దేవదేవస్య ధీమతః । విషాదమ
గమన్సర్వే పశుత్వం ప్రతిశఙ్కితాః ॥ ౩౬॥ తేషాం భావం తతో జ్ఞాత్వా దేవస్తానిదమ
బ్రవీత్ । మా వోస్తు పశుభావేస్మిన్భయం విబుధసత్తమాః ॥ ౩౭ ॥ శ్రూయతాం ప
శుభావస్య విమోక్షః క్రియతాం చ సః । యో వై పాశుపతం దివ్యం చరిష్యతి స మోక్ష్య
తి ॥ ౩౮ ॥ పశుత్వాదితి సత్యం చ ప్రతిజ్ఞాతం సమాహితాః । యే చాప్యన్యే చరిష్యన్తి
వ్రతం పాశుపతం మమ ॥ ౩౯ ॥ మోక్ష్యన్తి తే న సన్దేహః పశుత్వాత్సురసత్తమాః ।
నైష్ఠికం ద్వాదశాబ్దం వా తదర్ధం వర్షకత్రయమ్ ॥ ౪౦ ॥ శుశ్రూషాం కారయేద్యస్తు
స పశుత్వాద్విముచ్యతే । తస్మాత్పరమిదం దివ్యం చరిష్యథ సురోత్తమాః ॥ ౪౧ ॥ త
థేతి చాబ్రువన్దేవాశ్శివేలోకనమస్కృతే । తస్మాద్వై పశవస్సర్వే దేవాసురనరాః
ప్రభోః ॥ ౪౨ ॥ రుద్రః పశుపతిశ్చైవ పశుపాశవిమోచకః । యః పశుస్తత్పశుత్వం
చ వ్రతేనానేన సన్త్యజేత్ ॥ ౪౩ ॥ తత్కృత్వా న స పాపీయానితి శాస్త్రీస్య నిశ్చ
యః । తతో వినాయకస్సాక్షాద్బాలో బాలపరాక్రమః ॥ ౪౪ ॥ అపూజితస్తదా దే
వైః ప్రాహ దేవాన్నివారయన్ ॥ వినాయకః ॥ మామపూజ్య జగత్యస్మిన్భక్ష్యభో
జ్యాదిభిశ్శుభైః ॥ ౪౫ ॥ కః పుమాన్సిద్ధిమాప్నోతి దేవో వా దానవోపి వా । తత
స్తస్మిన్క్షణాద్దేవదేవకార్యే సురేశ్వరాః ॥ ౪౬ ॥ విఘ్నం కరిష్యే దేవేశః కథం కర్తుం
సముద్యతాః । తతస్సేన్ద్రాస్సురాస్సర్వే భీతాస్సమ్పూజ్య తం ప్రభుమ్ ॥ ౪౭ ॥ భ
క్ష్యభోజ్యాదిభిశ్చైవ వడణ్డరైశ్చైవ మోదకైః । అబ్రువంస్తే గణేశానం నిర్విఘ్నం
చాస్తు నస్సదా ॥ ౪౮ ॥ భవోప్యనేకైః కుసుమైర్గణేశం భక్ష్యైశ్చ భోజ్యైస్సురసైస్సు
గన్ధైః । ఆలిఙ్గ్య చాఘ్రాయ సుతం తదానీమపూజయత్సర్వసురేన్ద్రముఖ్యైః ॥ ౪౯ ॥
సమ్పూజ్య పూజ్యం సహ దేవసఙ్ఘైర్వినాయకం నాయకమీశ్వరాణామ్ । గణేశ్వరై
రేవ నగేన్ద్రధన్వీ పురత్రయం దగ్ధుమసౌ జగామ ॥ ౫౦ ॥ తం దేవదేవం సురసిద్ధసఙ్ఘా
మహేశ్వరం భూతగణాశ్చ సర్వే । గణేశ్వరాన్నన్దిముఖాస్తదానీంస్వ వాహనైరన్వ
యురీశమీశాః ॥ ౫౧ ॥ అగ్రే సురాణాం చ గణేశ్వరాణాం తదాథ నన్దీ గిరిరాజకల్పమ్।
విమానమారుహ్య పురం ప్రహర్తుం జగామ మృత్యుం భగవాన్నివేశః ॥ ౫౨ ॥ యాన్తం
తదానీం తు శిలాదపుత్రమారుహ్య నాగేన్ద్రవృషాశ్వవర్యాన్ । దేవాస్తదానీం గణ
పాశ్చ సర్వే గణాయయుస్స్వాయుధచిహ్నహస్తాః ॥ ౫౩ ॥ ఖగేన్ద్రమారుహ్య నగే
న్ద్రకల్పం ఖగధ్వజో వామతపవశ్మోః । జగామ పూర్వం జగతాం హితాయ పు

రత్రయం దగ్ధుమలుప్తశక్తిః ॥ ౫౪ ॥ తం సర్వదేవాసురలోకనాథం సమన్తత
శ్చాన్వయురప్రమేయమ్ । సురాసురేశం సితశక్తిటఙ్కగదాత్రిశూలాసివరాయుధై
శ్చ ॥ ౫౫ ॥ రరాజమధ్యే భగవాన్త్సురాణాం వివాహనో వారిజపత్రవర్ణః । యథా
స్సుమేరోశ్శిఖరాధిరూఢస్సహస్రరశ్మిర్భగవాన్త్సుతీక్ష్ణః ॥ ౫౬ ॥ సహస్రనేత్రః పథ
మస్సురాణాం గజేన్ద్రమారుహ్య చ దక్షిణేऽస్య । జగామ రుద్రస్య పురం నిహన్తుం యథో
రగాంస్త్రగ్రతు వైనతేయః ॥ ౫౭ ॥ తం సిద్ధగన్ధర్వసురేన్ద్రవీరాస్సురేన్ద్రమిన్ద్రాధి
పమిన్ద్రమీశమ్ । సమన్తతస్తుష్టువురిష్టదన్తేజయేతి శక్రం వరపుష్పవృష్ట్యా ॥ ౫౮ ॥ త
దాహ్యాహల్యోపపతిం సురేశం జగత్పతిం దేవపతిం దివిష్ఠాః । ప్రణేమురాలోక్య సహస్ర
నేత్రం సలీలమమ్బాతనయం యథేన్ద్రమ్ ॥ ౫౯ ॥ యమః పావకవిత్తేశావాయుర్నిర్ఋ
తిరేవ చ । అపాం పతిస్తథేశానో భవం చానుసమాగతాః ॥ ౬౦ ॥ వీరభద్రో గణేభ
ద్రో నైరృత్యాం వై రథస్య తు । వృషభేన్ద్రం సమారుహ్య రోమజైశ్చ సమావృతః ॥ ౬౧ ॥
సేవాం శ్చక్రే పురం హన్తుం దేవదేవం త్రియమ్బకమ్ । మహాకాలో మహాతేజా మహా
బలపరాక్రమః ॥ ౬౨ ॥ వాయవ్యాం సగణైస్సార్ధం సేవాం చక్రే రథస్య తు । షణ్ము
ఖోऽపి సహ సిద్ధచారణైస్సేనయా చ గిరిరాజసన్నిభః ॥ ౬౩ ॥ దేవనాథగణబృన్దసం
వృతో వారణేన చ తథాగ్నిసమ్భవః । విఘ్నం గణేశో హ్యసురేశ్వరాణాం కృత్వాసురా
ణాం భగవాన విఘ్నమ్ ॥ ౬౪ ॥ విఘ్నేశ్వరో విఘ్నగణైశ్చ సార్ధం తం దేశమీశానప
దం జగామ । కాళీ తదా కాళనిశాప్రకాశం శూలం కపాలాభరణా కరేణ ॥ ౬౫ ॥ ప్ర
కమ్పయన్తీ చ తదా సురేన్ద్రాన్మహాసురాసృఙ్మధుపానమత్తా । మత్తేభగామీ మద
లోలనేత్రా మత్తైః పిశాచైశ్చ గణైశ్చ మత్తైః ॥ ౬౬ ॥ మత్తేభచర్మామ్బరవేష్టితాఙ్గీ
యయౌ పురస్తాచ్చ గణేశ్వరస్య । తాం సిద్ధగన్ధర్వపిశాచయక్షవిద్యాధరాహీన్ద్రసు
రేన్ద్రముఖ్యాః ॥ ౬౭ ॥ ప్రణేమురుచ్చైరభితుష్టువుశ్చ జయేతి దేవీం హిమశైలపు
త్రీమ్ । మాతరస్సురవరారిసూదనాస్సాదరం సురగణైస్సుపూజితాః ॥ ౬౮ ॥ మాత
రం యయురథస్స్వవాహనైస్సైన్యవర్గగణైర్ధ్వజకరైస్సమన్తతః । దుర్గారూఢమృగా
ధిపా దురతిగా దోర్దణ్డబృన్దైశ్శివా బిభ్రాణాఙ్కుశశూలపాశపరశుం చక్రాసిశఙ్ఖాయు
ధమ్ ॥ ౬౯ ॥ ప్రోద్ధాదిత్యసహస్రవహ్నిసదృశైర్నేత్రైస్త్రిభిర్దహన్తీ పథం బాలాబాల
పరాక్రమా భగవతీ దైత్యాన్ప్రహర్తుం యయౌ । తం దేవమీశం త్రిపురం నిహన్తుం త
దా తు దేవేన్ద్రరవిప్రకాశాః ॥ ౭౦ ॥ గజైర్హయైస్సింహవరై రథైశ్చ వృషైర్యయు
స్తే గణరాజముఖ్యాః । హలైశ్చ ఫాలైర్ముసలైర్భుసుణ్డైర్గిరీన్ద్రకూటైర్గిరిసన్నిభా
స్తే ॥ ౭౧ ॥ యయుః పురస్తాద్ధి మహేశ్వరస్య సురేశ్వరా భూతగణేశ్వరాశ్చ । తథేన్ద్ర
పద్మోద్భవవిష్ణుముఖ్యాస్సురా గణేశాశ్చ గణేశమీశమ్ ॥ ౭౨ ॥ జయేతి వాగ్భిర్భగవ
న్తమూచుః కిరీటదత్తాఞ్జలయస్సమన్తాత్ । ననృతుర్మునయస్సర్వే దణ్డహస్తా జటాధ

రాః ॥ ౭౩ ॥ వవృషుః పుష్పవర్షాణి ఖేచరాస్సిద్ధచారణాః । పురత్రయం చ విప్రేన్ద్రా
ప్రాణదత్సర్వతస్తథా ॥ ౭౪ ॥ గణేశ్వరైర్దేవగణైశ్చ భృఙ్గీ సమాగతస్సర్వగణేన్ద్ర
వర్యః । జగామ యోగీ త్రిపురం నిహన్తుం విమానమారుహ్య యథా మహేన్ద్రః ॥ ౭౫ ॥
కేశో విగతవాసాశ్చ మహాకేశో మహాజ్వరః । సోమవల్లీ సవర్ణశ్చ సోమపస్సనకస్త
థా ॥ ౭౬ ॥ సోమధృక్సూర్యవర్చాశ్చ సూర్యప్రేషణకస్తథా । సూర్యాక్షస్సూరినా
మా చ సురస్సున్దర ఏవ చ ॥ ౭౭ ॥ ప్రమదః కకుదన్తశ్చ కమ్పనశ్చ ప్రకమ్పనః । ఇన్ద్రశ్చే
న్ద్రజయశ్చైవ మహాభీర్భీమకస్తథా ॥ ౭౮ ॥ శతాక్షశ్చైవ పఞ్చాక్షస్సహస్రాక్షో
మహోదరః । యమజిహ్వశ్శతాశ్వశ్చ కణ్ఠనః కణ్ఠపూజనః ॥ ౭౯ ॥ ద్విశిఖస్త్రి
శిఖశ్చైవ తథా పఞ్చశిఖో ద్విజాః । ముణ్డోఽర్ధముణ్డో దీర్ఘశ్చ పిశాచాస్యః పినాక
ధృక్ ॥ ౮౦ ॥ పిప్పలాయతనశ్చైవ తథా హ్యఙ్గారకాశనః । శిథిలశ్శిథిలాక్షశ్చ హ్య
క్షపాదో హ్యజః కుజః ॥ ౮౧ ॥ అజవక్త్రో హయవక్త్రో గజవక్త్రోర్ధ్వవక్త్రకః ।
ఇత్యాద్యాః పరివార్యేశం లక్ష్యలక్షణవర్జితాః ॥ ౮౨ ॥ బృన్దశస్తం సమావృత్య జగ్ము
స్సోమం గణైర్వృతాః । సహస్రాణాం సహస్రాణి రుద్రాణామూర్ధ్వరేతసామ్ ॥ ౮౩ ॥
సమావృత్య మహాదేవం దేవదేవం మహేశ్వరమ్ । దగ్ధుం పురత్రయం జగ్ముః కోటికోటి
గణైర్వృతాః ॥ ౮౪ ॥ త్రయస్త్రింశత్సురాశ్చైవ త్రయశ్చ త్రిశతాస్తథా । త్రయ
శ్చ త్రిసహస్రాణి జగ్ముర్దేవాస్సమన్తతః ॥ ౮౫ ॥ మాతరస్సర్వలోకానాం గణానాం
చైవ మాతరః । భూతానాం మాతరశ్చైవ జగ్ముర్దేవస్య పృష్ఠతః ॥ ౮౬ ॥ భాతి మధ్యే
గణానాం చ రథమధ్యే గణేశ్వరః । నభస్యమలనక్షత్రే తారామధ్య ఇవోడురాట్ ॥ ౮౭ ॥
రరాజ దేవీ దేవస్య గిరిజా పార్శ్వసంస్థితా । తదా ప్రభావతో గౌరీ భవస్యైవ జగన్మ
యీ ॥ ౮౮ ॥ శుభావతీ తదా దేవీ పార్శ్వసంస్థా విభాతి సా । చామరాసక్తహస్తాగ్రా
సా హేమామ్బుజవర్ణికా ॥ ౮౯ ॥ అథ విభాతి విభోర్విశదం వపుస్సితభాసితమమ్బిక
యా తయా । సితమివాభ్రము మోహా విద్యుతా నభసి దేవపతేః పరమేష్ఠినః ॥ ౯౦ ॥
భాతీన్ద్రధనుషాకాశం మేరుణా చ యథా జగత్ । హిరణ్యధనుషా సౌమ్యం వపుశ్శ
మ్భోశ్శశిద్యుతి ॥ ౯౧ ॥ సితాతపత్రం రత్నాంశుమిశ్రితం పరమేష్ఠినః । యథోద
యే శశాఙ్కస్య భాత్యఖణ్డం హిమమణ్డలమ్ ॥ ౯౨ ॥ సదుకూలా శివేరక్తా లమ్బితా భాతి
మాలికా । ఛత్రాన్తా రత్నజా కాశాత్పతన్తీవ సరిద్వరా ॥ ౯౩ ॥ అథ మహేన్ద్రవిరి
ఞ్చివిభావసుప్రభృతిభిర్నతపాదసరోరుహః । సహ తదా చ జగామ స వామ్బయా సక
లలోకహితాయ పురత్రయమ్ ॥ ౯౪ ॥ దగ్ధుం సమర్థో మనసా క్షణేన చరాచరం సర్వ
మిదం త్రిశూలీ । కిమత్ర దగ్ధుం త్రిపురం పినాకీ స్వయం గతశ్చాత్ర గణైశ్చ సార్ధమ్ ॥ ౯౫ ॥
రథేన కిం చేషువరేణ తస్య గణైశ్చ కిం దేవగణైశ్చ శమ్భోః । పురత్రయం దగ్ధుమలు ప్త
శక్తేః కిమేతదిత్యాహురజేన్ద్రముఖ్యాః ॥ ౯౬ ॥ మన్యామహే నాం భగవాన్పినాకీ
లీలార్థమేతత్సకలం ప్రవర్తుమ్ । వ్యవస్థితశ్చేతి తథాన్యథా చేదాడమ్బరేణాస్య ఫలం కి

మస్యత్ ॥ ౯౭ ॥ పురత్రయస్యాస్య సమీపవర్తీ సురేశ్వరైర్నన్దిముఖైశ్చ నన్దీ । గణై ర్గణేశస్తురరాజదేవ్యా జగద్రథో మేరురివాప్తశృఙ్గైః ॥ ౯౮ ॥ అథ నిరీక్ష్య సురేశ్వరమీ శ్వరం సగణమద్రిసుతాసహితం తదా । త్రిపురరఙ్గతలోపరి సంస్థితస్సురగణోనుజగా మస్వయం తథా ॥ ౯౯ ॥ జగత్త్రయం సర్వమివాపరం తత్పురత్రయం తత్ర విభాతి సమ్యక్ । నరేశ్వరైశ్చైవ గణైశ్చ దేవైస్సురేశ్వరైస్తైస్త్రివిధైర్మునీన్ద్రైః ॥ ౧౦౦ ॥ అథ సజ్యం ధనుః కృత్వా శర్వస్సన్ధాయ తం శరమ్ । యుక్త్వా పాశుపతాస్త్రేణ త్రిపురం స మచిన్తయత్ ॥ ౧౦౧ ॥ తస్మిన్స్థితే మహాదేవే రుద్రే వితతకార్ముకే । పురాణి తేన కా లేన జగ్మురేకత్వమాశు వై ॥ ౧౦౨ ॥ ఏకీభావం గతే చైవ త్రిపురే సముపాగతే । బ భూవ తుములో హర్షో దేవతానాం మహాత్మనామ్ ॥ ౧౦౩ ॥ తతో దేవగణాస్సర్వే సిద్ధా శ్చ పరమర్షయః । జయేతి వాచో ముముచుస్సంస్తువన్తోష్టమూర్తిసమ్ ॥ ౧౦౪ ॥ అ థాహ భగవాన్బ్రహ్మా భగనేత్రనిపాతనమ్ । పుష్యయోగేపి సమ్ప్రాప్తే లీలావశము మాపతిమ్ ॥ ౧౦౫ ॥ స్థానే తవ మహాదేవ చేష్టేయం పరమేశ్వర । పూర్వదేవాశ్చ దేవా శ్చ సమాస్తవ యతః ప్రభో ॥ ౧౦౬ ॥ తథాపి దేవా ధర్మిష్ఠాః పూర్వదేవాశ్చ పాపినః । యతస్తస్మాజ్జగన్నాథ లీలాం త్యక్తుమిహార్హసి ॥ ౧౦౭ ॥ ॥ కిం రథేన ధ్వజేనేశ తవ దగ్ధుం పురత్రయమ్ । ఇషుణా భూతసఙ్ఘైశ్చ విష్ణునా చ మయా ప్రభో ॥ ౧౦౮ ॥ పుష్య యోగేహ్యనుప్రాప్తే పురం దగ్ధుమిహార్హసి । యావన్న యాన్తి దేవేశ వియోగం తావ దేవ తు ॥ ౧౦౯ ॥ దగ్ధుమర్హసి శీఘ్రం త్వం త్రీణ్యేతాని పురాణి వై । అథ దేవో మహాదేవ స్సర్వజ్ఞస్తదవైక్షత ॥ ౧౧౦ ॥ పురత్రయం విరూపాక్షస్తత్క్షణాద్భస్మ వైకృతమ్ । సో మశ్చ భగవాన్విష్ణుః కాలాగ్నిర్వాయురేవ చ ॥ ౧౧౧ ॥ శరే వ్యవస్థితాస్సర్వే దేవ మూచుః ప్రణమ్య తమ్ । దగ్ధమప్యథ దేవేశ వీక్షణేన పురత్రయమ్ ॥ ౧౧౨ ॥ అస్మద్ధితార్థం దే వేశ శరం మోక్తుమిహార్హసి । అథ సమ్మృజ్య ధనుషో జ్యాం హసంస్త్రిపురార్దనః ॥ ౧౧౩ ॥ ముమోచ బాణం విప్రేన్ద్రాః స్వైక్ర్పష్యాకర్ణమీశ్వరః । తత్క్షణాత్త్రిపురం దగ్ధ్వా త్రిపు రాన్తకరశ్శరః ॥ ౧౧౪ ॥ దేవదేవం సమాసాద్య నమస్కృత్వా వ్యవస్థితః । రేజే పు రత్రయం దగ్ధం దైత్యకోటిశతైర్వృతమ్ ॥ ౧౧౫ ॥ ఇషుణా తేన కల్పాన్తే రుద్రేణేవ జగత్త్రయమ్ । యే పూజయన్తి తత్రాపి దైత్యా రుద్రం సబాన్ధవాః ॥ ౧౧౬ ॥ గాణప త్యం యథాశమ్భోర్యయుః పూజావిధేర్బలాత్ । న కిఞ్చిదబ్రువన్దేవాస్సేన్ద్రో విప్రేన్ద్రా గణేశ్వరాః ॥ ౧౧౭ ॥ భయాద్దేవం నిరీక్ష్యైవ దేవీం హిమవతస్సుతామ్ । దృష్ట్వా భీతం తదానీకం దేవానాం దేవపుఙ్గవః ॥ ౧౧౮ ॥ కిం చేత్యాహ తదా దేవా న్ప్రణేము స్తే సమన్తతః । వవన్దిరే నన్దినమిన్దుభూషణం వవన్దిరే పర్వతరాజసమ్భ వామ్ ॥ ౧౧౯ ॥ వవన్దిరే చాద్రిసుతాసుతం ప్రభుం వవన్దిరే దేవగణా మహేశ్వరమ్ । సం తుష్టహృదయో బ్రహ్మా దేవైస్సర్వైస్సహాహితః ॥ ౧౨౦ ॥ విష్ణునా చ భవం దేవం త్రి

॥ బ్రహ్మాదికృతత్రిపురారిస్తుతిః ॥

పురారాతిమీశ్వరమ్ ॥పితామహ॥ ప్రసీదదేవదేవేశప్రసీదపరమేశ్వర॥ ౧౨౧ ॥ ప్ర
సీదజగతాంనాథప్రసీదానన్దదావ్యయ । పఞ్చాస్యరుద్రరూపాయపఞ్చాశత్కోటి
మూర్తయే॥ ౧౨౨॥ ఆత్మత్రయోపవిష్టాయవిద్యాతత్త్వాయతేనమః । శివాయశివత
త్త్వాయఅఘోరాయనమోనమః ॥ ౧౨౩ ॥ అఘోరాష్టకతత్త్వాయద్వాదశాత్మ
స్వరూపిణే । విద్యుత్కోటిప్రతీకాశమష్టకాశంసుశోభనమ్ ॥ ౧౨౪ ॥ రూప
మాస్థాయలోకేస్మింసంస్థితాయశివాత్మనే । అగ్నివర్ణాయదేవాయఅమ్బికార్ధశరీ
రిణే ॥ ౧౨౬ ॥ ధవళశ్యామరక్తానాంముక్తిదాయామరాయచ । జ్యేష్ఠాయరు
ద్రరూపాయసోమాయవరదాయచ ॥ ౧౨౭ ॥ త్రిలోకాయత్రిదేవాయవషట్కారా
యవైనమః । మధ్యేగగనరూపాయగగనస్థాయతేనమః ॥ ౧౨౮ ॥ అష్టక్షేత్రాష్ట
రూపాయఅష్టతత్త్వాయతేనమః । చతుర్ధాచచతుర్ధాచచతుర్ధాసంస్థితాయచ॥౧౨౯॥
పఞ్చధాపఞ్చధాచైవపఞ్చమన్త్రశరీరిణే । చతుష్షష్టిప్రకారాయఅకారాయనమో
నమః॥ ౧౩౦॥ ద్వాత్రింశతత్త్వరూపాయఉకారాయనమోనమః । షోడశాత్మస్వ
రూపాయమకారాయనమోనమః ॥ ౧౩౧ ॥ అష్టధాత్మస్వరూపాయఅర్ధమాత్రా
త్మనేనమః । ఓఙ్కారాయనమస్తుభ్యంచతుర్ధాసంస్థితాయచ ॥ ౧౩౨ ॥ గగనేశా
యదేవాయస్వర్గేశాయనమోనమః । సప్తలోకాయపాతాళనరకేశాయవైనమః॥
అష్టక్షేత్రాష్టరూపాయపరాత్పరతరాయచ । సహస్రశిరసేతుభ్యంసహస్రాక్షా
యతేనమః॥ ౧౩౪॥ సహస్రపాదయుక్తాయశర్వాయపరమేష్ఠినే । నవాత్మతత్త్వ
రూపాయనవాష్టాత్మాత్మశక్తయే ॥ ౧౩౫ ॥ పునరష్టప్రకాశాయతథాష్టాష్టకమూ
ర్తయే । చతుష్షష్ట్యాత్మతత్త్వాయపునరష్టవిధాయతే॥ ౧౩౬ ॥ గుణాష్టకప్రదాయైవ
గుణినేనిర్గుణాయతే । మూలస్థాయనమస్తుభ్యంశాశ్వతస్థానవాసినే ॥ ౧౩౭ ॥ నా
భిమణ్డలసంస్థాయహృదినిస్వనకారిణే । కన్ధరేచస్థితాయైవతాలురన్ధ్రస్థితాయ
చ ॥ ౧౩౮॥ భ్రూమధ్యేసంస్థితాయైవనాదమధ్యేస్థితాయచ । చన్ద్రబిమ్బస్థితా
యైవశివాయశివరూపిణే ॥ ౧౩౯ ॥ వహ్నిసోమార్కరూపాయషట్త్రింశచ్ఛక్తి
రూపిణే । త్రిధాసంహృత్యలోకాన్వైప్రసుప్తభుజగాత్మనే॥౧౪౦॥ త్రిప్రకారంస్థితా
యైవత్రేతాగ్నిమయరూపిణే॥ సదాశివాయశాన్తాయమహేశాయపినాకినే॥ ౧౪౧॥
సర్వజ్ఞాయశరణ్యాయసద్యోజాతాయవైనమః । అఘోరాయనమస్తుభ్యంవామ
దేవాయతేనమః ॥ ౧౪౨ ॥ తత్పురుషాయనమోస్తుఈశానాయనమోనమః । నమ
స్త్రింశత్ప్రకాశాయశాన్తాతీతాయవైనమః ॥ ౧౪౩ ॥ అనన్తేశాయసూక్ష్మాయ
ఉత్తమాయనమోస్తుతే । ఏకాక్షాయనమస్తుభ్యమేకరుద్రాయతేనమః ॥ ౧౪౪ ॥
నమస్త్రిమూర్తయేతుభ్యంశ్రీకణ్ఠాయశిఖణ్డినే । అనన్తాసనసంస్థాయఅనన్తాయా
న్తకారిణే ॥ ౧౪౫ ॥ విమలాయవిశాలాయవిమలాఙ్గాయతేనమః । విమలాసనసం

స్థాయవిమలాస్థార్థరూపిణే ॥ ౧౪౭ ॥ యోగపీఠాన్తరస్థాయయోగినేయోగదా
యినే । యోగినాంహృదిసంస్థాయసదానీవారశూకవత్ ॥ ౧౪౮ ॥ ప్రత్యాహారా,
యతేనిత్యంప్రత్యాహారరతాయతే । ప్రత్యాహారరతానాంచప్రతిష్ఠానస్థితాయచ ॥
ధారణాయైనమస్తుభ్యంధారణాభిరతాయతే। ధారణాభ్యాసయుక్తానాంపురస్తాత్సం
స్థితాయచ ॥ ౧౪౯ ॥ ధ్యానాయధ్యానగమ్యాయధ్యానరూపాయతేనమః । ధ్యే
యాయధ్యేయగమ్యాయధ్యేయధ్యానాయతేనమః ॥ ౧౫౦ ॥ ధ్యేయానామపిధ్యే
యాయనమోధ్యేయతమాయతే । సమాధానాభిగమ్యాయసమాధానాయతేన
మః ॥ ౧౫౧ ॥ సమాధానరతానాంతునిర్వికల్పార్థరూపిణే । దగ్ధ్వోద్ధృతంసర్వమి
దంత్వయాద్యజగత్త్రియంరుద్రపురత్రయంహి॥౧౫౨॥ కస్తోతుమిచ్ఛేత్కథమీదృశం
త్వాంస్తోష్యేహతుష్టాయశివాయతుభ్యమ్। భక్త్యాచతుష్ట్యాద్భుతదర్శనాచ్చమర్త్యా
అమర్త్యాఅపిదేవదేవ॥ ౧౫౩॥ ఏతేగణాస్సిద్ధగణైఃప్రణామంకుర్వన్తిదేవేశగణేశతు
భ్యమ్ । నిరీక్షణాదేవవిభోసిదగ్ధంపురత్రయంచైవజగత్త్రియంచ ॥ ౧౫౪ ॥ లీలాల
సేనామ్బికయాత్వపోనదగ్ధంకిలేషుశ్చతదాథముక్తః । కృతోరథశ్చేషువరశ్చశుభ్రం
శరాసనంతేత్రిపురక్షయాయ ॥ ౧౫౫ ॥ అనేకయత్నైశ్చమయాథతుభ్యంఫలంన
దృష్టంసురసిద్ధసఙ్ఘైః । రథోరథీదేవవరోహరిశ్చరుద్రస్స్వయంశక్రపితామహౌచ ॥
త్వమేవసర్వేభగవన్కథంతుస్తోష్యేహ్యతోవ్యంప్రణిపత్యమూర్ధ్నా । అనన్తపాద
స్త్వంహ్యనన్తబాహురనన్తమూర్ధాన్తకరశ్శివశ్చ॥ ౧౫౭ ॥ అనన్తమూర్తిఃకథమీదృశం
త్వాంస్తోష్యేహ్యతోవ్యంకథమీదృశంత్వామ్ । నమోనమస్సర్వవిదేశివాయరుద్రా
యశర్వాయశివాయతుభ్యమ్ ॥ ౧౫౮ ॥ స్థూలాయసూక్ష్మాయసుసూక్ష్మసూక్ష్మ
సూక్ష్మాయసూక్ష్మార్థవిదేవిధాత్రే । స్రష్ట్రేనమస్సర్వసురాసురాణాంభర్త్రేచ
హర్త్రేజగతాంవిధాత్రే ॥ ౧౫౯ ॥ నేత్రేసురాణామసురేశ్వరాణాందాత్రేప్రశా
స్త్రేమమసర్వశాస్త్రే । వేదాన్తవేద్యాయసునిర్మలాయవేదార్థవిద్భిస్సతతంస్తు
తాయ ॥ ౧౬౦ ॥ వేదాత్మరూపాయభవాయతుభ్యమన్తాయమధ్యాయసుమధ్య
మాయ । ఆద్యన్తశూన్యాయచసంస్థితాయతథాత్వశూన్యాయచలిఙ్గినేచ॥౧౬౧॥
అలిఙ్గినేలిఙ్గమయాయతుభ్యంలిఙ్గాయవేదాదిమయాయసాక్షాత్ । రుద్రాయమూ
ర్ధానికృన్తనాయమమాదిదేవస్యచయజ్ఞమూర్తేః॥ ౧౬౨॥ విధ్వాన్తభఙ్గంమమక
ర్తుమీశదృష్ట్వైవభూమాకరజాగ్రకోట్యా । అహోవిచిత్రంతవదేవదేవవిచేష్టితం
సర్వసురాసురేశ ॥ ౧౬౩ ॥ దేహీవదేవైస్సహదేవకార్యంకరిష్యసేనిర్గుణతత్త్వ
రూప।ఏకంస్థూలంసూక్ష్మమేకంసుసూక్ష్మంమూర్తామూర్తంమూర్తమేకంహ్యమూ
ర్తమ్॥ ౧౬౪॥ ఏకందృష్టంవాఙ్మయంచైకమీశంధ్యేయంచైకంతత్త్వమేవాద్భుతం
తే । స్వప్నేదృష్టంయత్పదార్థంహ్యలక్ష్యందృష్టంనానంభాతిమన్యేనచాపి ॥ ౧౬౫॥

మూర్తిరోన్వై దేవమీశానదేవైర్గ్లత్న్యాయత్తైర్నరప్యలత్న్యంకథంతు । దివ్యైఃక్వదే
వేశతవప్రభావోవయంక్వభక్తిఃక్వచతేస్తుతిశ్చ ॥ ౧౬౬ ॥ తథాపిభక్త్యావిలప
న్తమీశపితామహంమాంభగవన్క్షమస్వ ॥ సూతః ॥ యఇమంశృణుయాద్ద్విజోత్త
మాభువిదేవంప్రణిపత్యవాపఠేత్ ॥ ౧౬౭ ॥ సచముఞ్చతిపాపబన్ధనంభవభక్త్యా
పురశాసితుస్తవమ్ । శ్రుత్వాచభక్త్యాచతురాననేనస్తుతోహసన్గైఃఛలసుతాంనిరీ
క్ష్య ॥ ౧౬౮ ॥ స్తవంతదాప్రాహమహానుభావంమహాభుజోమన్దరశృఙ్గవాసీ ॥
శివః ॥ స్తవేనానేనతుష్టోస్మితవభక్త్యాచపద్మజ ॥ ౧౬౯ ॥ వరాన్వరయభద్రంతేదే
వానాంచయథేప్సితాన్ ॥సూతః॥తతఃప్రణమ్యదేవేశంభగవాన్పద్మసమ్భవః॥౧౭౦॥
కృతాఞ్జలిపుటోభూత్వాప్రాహేదంప్రీతమానసః ॥ పితామహః ॥ భగవన్దేవదేవే
శత్రిపురాన్తకశఙ్కర ॥ ౧౭౧ ॥ త్వయిభక్తింపరాంమేద్యప్రసీదపరమేశ్వర । దే
వానాంచైవసర్వేషాంత్వయిసర్వామరేశ్వర ॥౧౭౨॥ ప్రసీదభక్తిదేవేశసారథ్యేన
చసర్వదా । జనార్దనోపిభగవాన్నమస్కృత్యమహేశ్వరమ్ ॥ ౧౭౩ ॥ కృతాఞ్జలిపు
టోభూత్వాప్రాహసామ్బంత్రియమ్బకమ్ । వాహనత్వంతవేశానప్రసీదజగతాం
ప్రభో ॥ ౧౭౪ ॥ త్వయిభక్తించదేవేశదేవదేవనమోస్తుతే । సామర్థ్యంచతదా
మహ్యంభవన్తంవోఢుమీశ్వరమ్॥ ౧౭౫॥ సర్వజ్ఞత్వంచవరదసర్వగత్వంచశఙ్కర।
సూతః ॥ తయోశ్శ్రుత్వామహాదేవోవిజ్ఞప్తింపరమేశ్వరః॥ ౧౭౬॥ సారథ్యేవాహ
నత్వేచకల్పయామాసవైభవః । దత్వాతస్మైబ్రహ్మణేవిష్ణవేచదద్ధ్వాదైత్యాన్దేవదే
వోమహాత్మా॥ ౧౭౭ ॥ సార్థందేవ్యానన్దినాభూతసఙ్ఘైరన్తర్ధానంకారయామాసశ
ర్వః। తతస్తదామహేశ్వరేగతేరణాద్గణైస్సహసురేశ్వరాస్సువిస్మితాభవంప్రణమ్య
పార్వతీమ్॥౧౭౮॥యయుశ్చదుఃఖవర్జితాస్స్వవాహనైర్దివంతతస్సురేశ్వరామునీశ్వ
రాగణేశ్వరాశ్చభాస్కరాః । త్రిపురారేరిదంపుణ్యంనిర్మితంబ్రహ్మణాపురా॥౧౭౯॥
యఃపఠేచ్ఛ్రాద్ధకాలేవాదైవేకర్మణివైద్విజః । శ్రావయేద్వాద్విజాన్భక్త్యాబ్రహ్మ
లోకంసగచ్ఛతి ॥౧౮౦ ॥ మానసైర్వాచికైఃపాపైస్తథావైకాయికైఃపునః।స్థూలై
స్సూక్ష్మైస్సుసూక్ష్మైశ్చమహాపాతకసమ్భవైః ॥ ౧౮౧॥ పాతకైశ్చద్విజశ్రేష్ఠాఉప
పాతకసమ్భవైః । పాపైశ్చముచ్యతేజన్తుశ్శ్రుత్వాధ్యాయమిమంశుభమ్ ॥ ౧౮౨॥
శత్రవోనాశమాయాన్తిసఙ్గ్రామేవిజయీభవేత్ । సర్వరోగైర్నబాధ్యేతఆపదోన
స్పృశన్తితమ్॥౧౮౩॥ ధనమాయుర్యశోవిద్యాంప్రభావమతులంలభేత్ ॥౧౮౩౪॥ *

ఇతి శ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగే పరమేశ్వరకృతత్రిపురదా
హాదికథనంనామత్రిసప్తతితమోధ్యాయః.

శ్రీలిఙ్గార్చనవిధిః

సూతః ॥ గతే మహేశ్వరే దేవే దగ్ధ్వా చ త్రిపురం క్షణాత్ । సదస్యాహ సురేన్ద్రాణాం భగవాన్బ్రహ్మసమ్భవః ॥ ౧ ॥ పితామహః ॥ సన్త్యజ్య దేవదేవేశం లిఙ్గమూర్తిం మహేశ్వరమ్ । తారపుత్రో మహాతేజాస్తారకస్య సుతో బలీ ॥ ౨ ॥ తారకాక్షోఽపి దితిజః కమలాక్షశ్చ వీర్యవాన్ । విద్యున్మాలీ చ దైత్యేశో దైతేయాశ్చ సబాన్ధవాః ॥ ౩ ॥ త్యక్త్వా దేవం మహాదేవం మాయయా చ హరేః ప్రభోః । సర్వే వినష్టాః ప్రధ్వస్తాస్స్వపురైః పురసమ్భవైః ॥ ౪ ॥ తస్మాత్సదా పూజనీయో లిఙ్గమూర్తిస్సదాశివః । యావత్పూజా సురేశానాం తావ దేవస్థితిర్యతః ॥ ౫ ॥ పూజనీయశ్శివో నిత్యం శ్రద్ధయా దేవపుఙ్గవైః। సర్వలిఙ్గమయో లోకస్సర్వం లిఙ్గే ప్రతిష్ఠితమ్॥౬॥ తస్మాత్సమ్పూజయేల్లిఙ్గం య ఇచ్ఛేత్సిద్ధిమాత్మనః। సర్వే లిఙ్గార్చనాదేవ దేవా దైత్యాశ్చ దానవాః॥౭॥ యక్షా విద్యాధరాస్సిద్ధా రాక్షసాః పిశితాశనాః। పితరో మునయశ్చాపి పిశాచాః కిన్నరాదయః॥౮॥ అర్చయిత్వా లిఙ్గమూర్తిం సంసిద్ధా నాత్ర సంశయః। తస్మాల్లిఙ్గం యజేన్నిత్యం యేన కేనాపి వా సురాః॥౯॥ పశవశ్చ వయం తస్య దేవదేవస్య ధీమతః। పశుత్వం చ పరిత్యజ్య కృత్వా పాశుపతం తతః॥ ౧౦ ॥ పూజనీయో మహాదేవో లిఙ్గమూర్తిస్సనాతనః । విశోధ్య చైవ భూతాని పఞ్చభిః ప్రణవైస్సమమ్ ॥ ౧౧॥ ప్రాణాయామైస్సమాయుక్తైః పఞ్చభిస్సురపుఙ్గవాః । చతుర్భిః ప్రణవైశ్చైవ ప్రాణాయామపరాయణైః॥౧౨॥ త్రిభిశ్చ ప్రణవైర్దేవాః ప్రాణాయామైస్తథాపరైః। ద్విధా న్యస్య తథోఙ్కారం ప్రాణాయామపరాయణః ॥ ౧౩ ॥ తతశ్చోఙ్కారముచ్చార్య ప్రాణాపానౌ నియమ్య చ । జ్ఞానామృతేన సర్వాఙ్గాన్యాపూర్య ప్రణవేన చ ॥ ౧౪ ॥ గుణత్రయం చతుర్ధాఖ్యం మహఙ్కారశ్చ సువ్రతాః । తన్మాత్రాణి చ భూతాని తథా బుద్ధీన్ద్రియాణి చ॥ ౧౫ ॥ కర్మేన్ద్రియాణి సంశోధ్య పురుషం యుగళం తథా । చిదాత్మానం తనుం కృత్వా చాగ్నిర్భస్మేతి సంస్పృశేత్ ॥ ౧౬ ॥ వాయుర్భస్మేతి చ వ్యోమ తథామ్భః పృథివీ తథా । త్రియాయుషం త్రిసన్ధ్యం చ ధూళయేద్భసితేన యః ॥ ౧౭ ॥ స యోగీ సర్వతత్త్వజ్ఞో వ్రతం పాశుపతం త్విదమ్ । భవేన పాశమోక్షార్థం కథితం దేవసత్తమాః ॥ ౧౮ ॥ ఏవం పాశుపతం కృత్వా సమ్పూజ్య పరమేశ్వరమ్ । లిఙ్గే పురా మయా దృష్టే విష్ణునా చ మహాత్మనా ॥ ౧౯ ॥ పశవో నైవ జాయన్తే వర్షమాత్రేణ దేవతాః । అస్మాభిస్సర్వకార్యాణాం దేవమభ్యర్చ్య యత్నతః॥ ౨౦ ॥ బాహ్యే చాభ్యన్తరే చైవ మన్యే కర్తవ్యమీశ్వరమ్। ప్రతిజ్ఞా మమ విష్ణోశ్చ దివ్యేషా సురసత్తమాః॥ ౨౧॥ మునీనాం చ న సన్దేహస్తస్మాత్సమ్పూజయేచ్ఛివమ్ । సా హానిస్తన్మహచ్ఛిద్రం స మోహస్సా చ మూకతా ॥ ౨౨ ॥ యత్క్షణం వా ముహూర్తం వా శివమేకం న చిన్తయేత్ । భవభక్తిపరా యే చ భవప్రణతచేతసః ॥ ౨౩ ॥ భవసంస్మరణోద్యుక్తా న తే దుఃఖస్య భాజనమ్ । భవనాని మనోజ్ఞాని దివ్యమాభరణం స్త్రియః ॥ ౨౪ ॥ ధనం వా

తుష్టిపర్యన్తంశివపూజావిధేఃఫలమ్। యేవాఞ్ఛన్తిమహాభోగాన్రాజ్యంచత్రిదశాల
యే ॥ ౨౫ ॥ తేర్చయన్తుసదాకాలంలిఙ్గమూర్తింమహేశ్వరమ్ । హత్వాభిత్వా
చభూతానిదగ్ధ్వాసర్వమిదంజగత్ ॥ ౨౬ ॥ యజేదేకంవిరూపాక్షంనపాపైస్సప్ర
లిప్యతే ॥ శైలంలిఙ్గంమదీయంహిసర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౨౭ ॥ ఇత్యుక్త్వాపూ
ర్వమభ్యర్చ్యరుద్రంత్రిభువనేశ్వరమ్ । తుష్టావవాగ్భిరిష్టాభిర్దేవదేవంత్రియమ్బక
మ్ ॥ ౨౮ ॥ తదాప్రభృతిశక్రాద్యాఃపూజయామాసురీశ్వరమ్ । సాక్షాత్పాశుపతం
కృత్వాభస్మోద్ధూళితవిగ్రహాః ॥ ౨౯ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగేలిఙ్గార్చనవిధి
కథనంనామచతుస్సప్తతితమోధ్యాయః.

లిఙ్గభేదాః

సూతః ॥ లిఙ్గానికల్పయిత్వైవంస్వాధికారానురూపతః । విశ్వకర్మాదదౌతే
షాంనియోగాద్బ్రహ్మణఃప్రభోః ॥ ౧ ॥ ఇన్ద్రనీలమయంలిఙ్గంవిష్ణునాపూజితంస
దా । పద్మరాగమయంశక్రోహైమంవిశ్రవసస్సుతః ॥ ౨ ॥ విశ్వేదేవాస్తథారౌప్యం
వసవఃకాన్తికంశుభమ్ । ఆరకూటమయంవాయురశ్వినౌపార్థివంసదా ॥ ౩ ॥ స్ఫా
టికంవరుణోరాజాఆదిత్యాస్తామ్రనిర్మితమ్ । మౌక్తికంసోమారాడ్ధీమాంస్తథాలిఙ్గ
మనుత్తమమ్ ॥ ౪ ॥ అనన్తాద్యామహానాగాఃప్రవాళకమయంశుభమ్ । దైత్యా
హ్యయోమయంలిఙ్గంరాక్షసాశ్చమహాత్మనః ॥ ౫ ॥ త్రైలోహికంగుహ్యకాశ్చస
ర్వలోహమయంగణాః । చాముణ్డాసైకతంసాక్షాన్మాతరశ్చద్విజోత్తమాః ॥ ౬ ॥
దారుజంనైరృతిర్భక్త్యాయమోమారకతంశుభమ్ । నీలాద్యాశ్చతథారుద్రాశ్శు
ద్ధంభస్మమయంశుభమ్ ॥ ౭ ॥ లక్ష్మీవృక్షమయంలక్ష్మీర్గుహోవైగోమయాత్మకమ్।
మునయోమునిశార్దూలాఃకుశాగ్రమయముత్తమమ్ ॥ ౮ ॥ వామాద్యాఃపుష్పలిఙ్గం
తుగన్ధలిఙ్గంమనోన్మనీ । సరస్వతీచరత్నేనకృతంరుద్రస్యవాగ్భవా ॥ ౯ ॥ దుర్గా
హైమంమహాదేవంసవేదికమనుత్తమమ్ । ఉగ్రాపిష్టమయంసర్వేమన్త్రాహ్యాజ్యమ
యంశుభమ్ ॥ ౧౦ ॥ వేదాస్సర్వేదధిమయంపిశాచాస్సీసనిర్మితమ్ । లేభిరేచయ
థాయోగ్యంప్రసాదాద్బ్రహ్మణఃపదమ్ ॥ ౧౧ ॥ బహునాత్రకిముక్తేనచరాచరమి
దంజగత్ ।శివలిఙ్గంసమభ్యర్చ్యస్థితమత్రనసంశయః ॥ ౧౨ ॥ షడ్విధంలిఙ్గమిత్యాహు
ర్ద్రవ్యాణాంచప్రభేదతః । తేషాంభేదాశ్చతుర్యుక్తంచత్వారింశదితిస్మృతాః ॥ ౧౩ ॥
శైలజంప్రథమంప్రోక్తంతద్ధిసాక్షాచ్చతుర్విధమ్ । ద్వితీయంరత్నజంతచ్చసప్తధా
మునిసత్తమాః ॥ ౧౪ ॥ తృతీయంధాతుజంలిఙ్గమష్టధాపరమేష్ఠినః । తురీయందా
రుజంలిఙ్గంతత్తుషోడశధోచ్యతే ॥ ౧౫ ॥ మృణ్మయంపఞ్చమంలిఙ్గంద్విధాభిన్నంద్వి

జోత్తమాః । వక్ష్యంతుక్షణికం లిఙ్గం సప్తధా పరికీర్తితమ్ ॥ ౧౬ ॥ శ్రీప్రదం రత్నజం లి
ఙ్గం శైలజం సర్వసిద్ధిదమ్ । ధాతుజం ధనజం సాక్షాద్దారుజం భోగసిద్ధిదమ్ ॥ ౧౭ ॥
మృణ్మయం చైవ విప్రేన్ద్రాస్సర్వసిద్ధికరం శుభమ్ । శైలజం చోత్తమం ప్రోక్తం మధ్య
మం చైవ ధాతుజమ్ ॥ ౧౮ ॥ బహుధా లిఙ్గభేదాశ్చ నవ చైవ సమాసతః । మూలే బ్ర
హ్మా తథా మధ్యే విష్ణుస్త్రిభువనేశ్వరః ॥ ౧౯ ॥ రుద్రోపరి మహాదేవః ప్రణవాఖ్యస్స
దాశివః । లిఙ్గవేదీ మహాదేవీ త్రిగుణా త్రిమయాంబికా ॥ ౨౦ ॥ తయా చ పూజయే
ద్యస్తు దేవీ దేవశ్చ పూజితౌ । శైలజం రత్నజం వాపి ధాతుజం వాపి దారుజమ్ ॥ ౨౧ ॥
మృణ్మయం క్షణికం వాపి భక్త్యా స్థాప్య ఫలం శుభమ్ । సురేన్ద్రామ్భోజగర్భాగ్నియమాం
బుపధనేశ్వరైః ॥ ౨౨ ॥ సిద్ధవిద్యాధరాహీన్ద్రైర్యక్షదానవకిన్నరైః । స్తూయమాన
స్సపుణ్యాత్మా దేవదున్దుభినిస్స్వనైః ॥ ౨౩ ॥ భూర్భువస్స్వర్మహర్లోకాన్క్రమాద్వై వ
జనతః పరమ్ । తపస్సత్యం పరాక్రమ్య భాసయన్స్వేన తేజసా ॥ ౨౪ ॥ లిఙ్గస్థాపన
సన్మార్గనిహితస్వాయతాసినా । అసుబ్రహ్మాణ్డముద్భిద్య నిర్గచ్ఛేన్నిర్విశఙ్కయా ॥ ౨౫ ॥
శైలజం రత్నజం వాపి దారుజం ధాతుజం తథా । మృణ్మయం క్షణికం త్యక్త్వా స్థాపయేత్స
కలం వపుః ॥ ౨౬ ॥ విధినా చైవ కృత్వా తు స్కన్దోమాసహితం శుభమ్ । కున్దగోక్షీ
రసఙ్కాశం లిఙ్గం యస్స్థాపయేన్నరః ॥ ౨౭ ॥ నృణాం తనుం సమాస్థాయ స్థితో రు
ద్రో న సంశయః । దర్శనాత్స్పర్శనాత్తస్య లభన్తే నిర్వృతిం నరాః ॥ ౨౮ ॥ త
స్య పుణ్యం మయా వక్తుం సమ్యగ్యుగశతైరపి । శక్యతే నైవ విప్రేన్ద్రాస్తస్మాద్వై స్థా
పయేత్తథా ॥ ౨౯ ॥ సర్వేషామేవ మర్త్యానాం విభోర్దివ్యం వపుశ్శుభమ్ । సకలం భా
వనా యోగ్యం యోగినామేవ నిష్కళమ్ ॥ ౩౦ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే లిఙ్గభేదాదికథనం నామ
పఞ్చసప్తతితమోఽధ్యాయః.

॥ నిర్గుణస్యేశ్వరస్య సగుణత్వకథనమ్ ॥

ఋషయః ॥ నిష్కలో నిర్మలో నిత్యస్సకలత్వం కథం గతః । వక్తుమర్హసి చా
స్మాకం యథాపూర్వం యథాశ్రుతమ్ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ పరమార్థవిదః కేచిదూచుః ప్ర
ణవరూపిణమ్ । విజ్ఞానమితి విప్రేన్ద్రాశ్శ్రుత్వా శ్రుతిశిరస్యజమ్ ॥ ౨ ॥ శబ్దాదివిష
యం జ్ఞానం జ్ఞానమిత్యభిధీయతే । తజ్జ్ఞానం భ్రాన్తిరహితమిత్యన్యే నేతి చాపరే ॥ ౩ ॥
యజ్జ్ఞానం నిర్మలం శుద్ధం నిర్వికల్పం నిరాశ్రయమ్ । గురుప్రకాశకం జ్ఞానమిత్యన్యే మున
యో ద్విజాః ॥ ౪ ॥ జ్ఞానేనైవ భవేన్ముక్తిః ప్రసాదో జ్ఞానసిద్ధయే । ఉభాభ్యాం ము
చ్యతే యోగీ తత్రానన్దమయో భవేత్ ॥ ౫ ॥ వదన్తి మునయః కేచిత్కర్మణా తస్య

సజ్ఞితమ్ । కల్పనాకల్పితంరూపంసంహృత్యస్వేచ్ఛయైవహి ॥ ౬ ॥ ద్యౌర్మూర్ధాతు
విభో స్తస్యఖంనాభిఃపరమేష్ఠినః। సోమసూర్యాగ్నయో నేత్రందిశశ్శ్రోత్రంమహాత్మ
నః ॥ ౭ ॥ చరణౌచైవపాతాళంసముద్ర స్తస్యచామ్బరమ్ । దేవా స్తస్యభుజాస్స
ర్వేనక్షత్రాణిచభూషణమ్ ॥ ౮ ॥ ప్రకృతి స్తస్యపత్నీచపురుషోలిఙ్గముచ్యతే । వ
క్త్రాద్వై బ్రాహ్మణాస్సర్వే బ్రహ్మాచభగవాన్ప్రభుః ॥ ౯ ॥ ఇన్ద్రోపేన్ద్రౌభుజాభ్యాం
తుక్షత్రియాశ్చమహాత్మనః। వైశ్యాశ్చోరుప్రదేశాత్తుశూద్రాఃపాదాత్పినాకినః॥౧౦॥
పుష్కలావర్తకాద్యాస్తుకేశా స్తస్యప్రకీర్తితాః। వాయవోఘ్రాణజా స్తస్యగతిశ్శ్రౌ
తంస్మృతి స్తథా॥ ౧౧ ॥అథానేనైవకర్మాత్మాప్రకృతేశ్చప్రవర్తకః । పుంసాంతుపు
రుషశ్శ్రీమాన్జ్ఞానగమ్యోనచాన్యథా॥౧౨॥కర్మజ్ఞానసహస్రేభ్య స్తపోయజ్ఞోవిశిష్య
తే । తపోయజ్ఞసహస్రేభ్యోజపయజ్ఞోవిశిష్యతే ॥ ౧౩ ॥ జపయజ్ఞసహస్రేభ్యో
ధ్యానయజ్ఞోవిశిష్యతే । ధ్యానయజ్ఞాత్పరోనాస్తిధ్యానంజ్ఞానస్యసాధనమ్॥ ౧౪ ॥
యదాసమరసేనిష్ఠోయోగీధ్యానేనపశ్యతి । ధ్యానయజ్ఞరతస్యాస్యసదాసన్నిహి
తశ్శివః ॥ ౧౫ ॥ నాస్తివిజ్ఞానినాంశౌచంప్రాయశ్చిత్తాదిచోదనా।విశుద్ధావిద్యయా
సర్వేబ్రహ్మవిద్యావిదోజనాః ॥ ౧౬ ॥ నాస్తిక్రియాచలోకేషుసుఖందుఃఖంవిచా
రతః । ధర్మాధర్మౌజపోహోమోధ్యానినాంసన్నిధిస్సదా॥ ౧౭॥ పరానన్దాత్మకం
లిఙ్గంవిశుద్ధంశివమక్షరమ్।నిష్కళంసర్వగంజ్ఞేయంయోగినాంహృదిసంస్థితమ్॥౧౮॥
లిఙ్గంతుద్వివిధంప్రోక్తంబాహ్యమాభ్యన్తరంద్విజాః । బాహ్యంస్థూలంమునిశ్రేష్ఠా
స్సూక్ష్మమాభ్యన్తరంద్విజాః॥ ౧౯ ॥కర్మయజ్ఞరతాస్స్థూలాస్స్థూలలిఙ్గార్చనేరతాః।
అసతాంభావనార్థాయనాన్యథాస్థూలవిగ్రహః ॥ ౨౦ ॥ ఆధ్యాత్మికంచయల్లిఙ్గంప్ర
త్యక్షంయస్యనోభవేత్ । అసౌమూఢోబహిస్సర్వంకల్పయిత్వైవనాన్యథా॥౨౧॥
జ్ఞానినాంసూక్ష్మమమలంభవేత్ప్రత్యక్షమవ్యయమ్। యథాస్థూలమయుక్తానాంమృ
త్కాష్ఠాద్యైఃప్రకల్పితమ్॥౨౨॥అర్థోవిచారతోనాస్తీత్యన్యేతత్త్వార్థవేదినః । నిష్క
ళస్సకలశ్చేతిసర్వంశివమయంతతః ॥ ౨౩॥ వ్యోమైకమపిదృష్టంహిశరావంప్రతిసువ్ర
తాః।పృథక్త్వంచాపృథక్త్వంచశఙ్కరస్యేతిచాపరే॥౨౪॥ప్రత్యయార్థంహిజగతామే
కస్థోపిదివాకరః । ఏకోపిహబహుధాదృష్టోజలాధారేషుసువ్రతాః ॥ ౨౫ ॥ జన్త
వోదివిభూమౌచసర్వేవైపాఞ్చభౌతికాః । తథాపిబహుళాదృష్టాజాతివ్యక్తివిభేద
తః॥ ౨౬॥ దృశ్యతేశ్రూయతేయద్యత్తత్తద్విద్ధిశివాత్మకమ్ । భేదోజనానాంలోకే
స్మిన్ప్రతిభాసోవిచారతః॥ ౨౭ ॥ స్వప్నేచవిపులాన్భోగాన్భుక్త్వామర్త్యస్సుఖీభ
వేత్ ।దుఃఖీచభోగందుఃఖంచనానుభూతంవిచారతః॥ ౨౮ ॥ ఏవమాహు స్తథాన్యే
చసర్వేవేదార్థతత్త్వగాః।హృదిసంసారిణాంసాక్షాత్సకలఃపరమేశ్వరః॥౨౯॥యోగి
నాంనిష్కళోదేవోజ్ఞానినాంచజగన్మయః । త్రివిధంపరమేశస్యవపుర్లోకేప్రశస్య
తే ॥ ౩౦ ॥ నిష్కళంప్రథమంచైకంతతస్సకలనిష్కళమ్ । తృతీయంసకలంచేతినా

స్యథేతిద్విజోత్తమాః ॥ ౩౧ ॥ అర్చయన్తిముహుః కేచిత్సదాసకలనిష్కళమ్ । స
ర్వజ్ఞం హృదయే కేచిచ్ఛివలిఙ్గే విభావసౌ ॥ ౩౨ ॥ సకలం మునయః కేచిత్సదాసం
సారవర్తినః । ఏవమభ్యర్చయన్త్యేవ సదారాస్ససుతా నరాః ॥ ౩౩ ॥ యథాశివ
స్తథా దేవీ యథా దేవీ తథా శివః । తస్మాదభేదబుద్ధ్యైవ సప్తవింశత్ప్రభేదతః ॥ ౩౪ ॥
యజన్తి దేహే బాహ్యే చ చతుష్కోణే షడశ్రకే । దశారే ద్వాదశారే చ షోడశారే త్రిర
శ్రకే ॥ ౩౫ ॥ స స్వేచ్ఛయా శివస్సాక్షాద్దేవ్యా సార్ధం స్థితః ప్రభుః । సన్తారణా
ర్థం చ శివస్సదసద్వ్యక్తివర్జితః ॥ ౩౬ ॥ తమేకమాహుర్ద్విగుణం చ కేచిత్కేచిత్తమాహు
స్త్రిగుణాత్మకం చ । ఊచుస్తథా తం చ శివస్తథాన్యే సంసారిణం వేదవిదో వదన్తి ॥ ౩౭ ॥
భక్త్యా చ యోగేన శుభేన యుక్తా విప్రాస్సదా ధర్మరతా విశిష్టాః । స్తువన్తి యోగేశమ
శేషమూర్తిం షడశ్రమధ్యే భగవన్తమేవ ॥ ౩౮ ॥ యే తత్ర పశ్యన్తి శివం త్రిరశ్రే త్రితత్త్వ
మధ్యే త్రిగుణం త్రియక్షమ్ । తే యాన్తి చైనం న చ యోగినోఽన్యే తయా చ దేవ్యా పురుషం
పురాణమ్ ॥ ౩౯ ॥ * * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే నిర్గుణస్యేశ్వరస్య సగుణత్వకథనం నామ
షట్సప్తతితమోఽధ్యాయః.

నానావిధశివమూర్తిప్రతిష్ఠాతత్ఫలం చ.

సూతః ॥ అతః పరం ప్రవక్ష్యామి స్వేచ్ఛావిగ్రహసమ్భవమ్ । ప్రతిష్ఠాయాః ఫ
లం సర్వం సర్వలోకహితాయ వై ॥ ౧ ॥ స్కన్దోమాసహితం దేవమాసీనం పరమాస
నే । కృత్వా భక్త్యా ప్రతిష్ఠాప్య సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥ ౨ ॥ స్కన్దోమాస
హితం దేవం సమ్పూజ్య విధినా సకృత్ । యత్ఫలం లభతే మర్త్యస్తద్వదామి యథా
శ్రుతమ్ ॥ ౩ ॥ సూర్యకోటిప్రతీకాశైర్విమానైస్సర్వగామిభిః । రుద్రకన్యాసమా
కీర్ణైర్గన్ధర్వాద్యైస్సమన్వితైః ॥ ౪ ॥ శివవత్క్రీడతే యోగీ యావదాభూతసమ్ప్ల
వమ్ । తత్ర భుక్త్వా మహాభోగాన్విమానైస్సర్వగామిభిః ॥ ౫ ॥ ఔమం కౌమారమై
శానం వైష్ణవం బ్రాహ్మమేవ చ । ప్రాజాపత్యం మహాతేజా జనలోకం మహస్తథా ॥ ౬ ॥
ఐన్ద్రమాసాద్య చైన్ద్రత్వం కృత్వా వర్షాయుతం పునః । భుక్త్వా చైవ భువర్లోకే భోగా
న్దివ్యాన్సుశోభనాన్ ॥ ౭ ॥ మేరుమాసాద్య దేవానాం భవనేషు ప్రమోదతే । ఏకపా
దం చతుర్బాహుం త్రినేత్రం శూలసంయుతమ్ ॥ ౮ ॥ సృష్ట్వా స్థితం హరిం వామే దక్షిణే
చతురాననమ్ । అష్టావింశతిరుద్రాణాం కోటీస్సర్వాఙ్గసుప్రభమ్ ॥ ౯ ॥ పఞ్చవింశ
తికం సాక్షాత్పురుషం హృదయాత్తథా । ప్రకృతిం వామతశ్చైవ బుద్ధిం వై బుద్ధిదేశ
తః ॥ ౧౦ ॥ అహఙ్కారమహఙ్కారాత్తన్మాత్రాణి చ తత్ర వై । ఇన్ద్రియాణీన్ద్రి

యా దేవలీలయా పరమేశ్వరమ్॥ ౧౧ ॥ పృథివీం పాదమూలాత్తు గుహ్యదేశాజ్జలం తథా। నాభిదేశాత్తథా వహ్నిం హృదయాదమ్బరం తథా॥ ౧౨॥ కణ్ఠాత్సోమం తథాత్మానం భ్రూమధ్యాన్మస్తకాద్దివమ్। సృష్ట్వైవం సంస్థితం సాక్షాజ్జగత్సర్వం చరాచరమ్ ॥ ౧౩ ॥ సర్వజ్ఞం సర్వగం దేవం కృత్వా విద్యాప్రధానతః। ప్రతిష్ఠాప్య యథాన్యాయం శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్॥ ౧౪ ॥ త్రిపాదం సప్తహస్తం చ చతుశ్శృఙ్గం ద్విశీర్షకమ్। కృత్వా యజ్ఞేశమీశానం విష్ణులోకే మహీయతే ॥ ౧౫ ॥ తత్ర భుక్త్వా మహాభోగాన్కల్పలక్షం సుఖీ నరః। క్రమాదాగత్య లోకేస్మిన్సర్వయజ్ఞాన్తగో భవేత్॥ ౧౬ ॥ వృషారూఢం తు యః కుర్యాత్సోమం సోమార్ధభూషణమ్। హయమేధాయుతం కృత్వా యత్పుణ్యం తదవాప్య సః ॥ ౧౭ ॥ కాఞ్చనేన విమానేన కిఙ్కిణీజాలమాలినా। గత్వా శివపురం దివ్యం తత్రైవ స విముచ్యతే ॥ ౧౮ ॥ నన్దినా సహితం దేవం సామ్బం సర్వగణైర్వృతమ్। కృత్వా యత్ఫలమాప్నోతి వక్ష్యే తద్వై యథాశ్రుతమ్॥ ౧౯ ॥ సూర్యమణ్డలసఙ్కాశైర్విమానైర్వృషసంయుతైః। అప్సరోగణసఙ్కీర్ణైర్దేవదానవదుర్లభైః ॥ ౨౦ ॥ నృత్యద్భిరప్సరస్సఙ్ఘైస్సర్వతస్సర్వశోభితైః। గత్వా శివపురం దివ్యం గాణపత్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౨౧ ॥ నృత్యన్తం దేవదేవేశం శైలజాసహితం ప్రభుమ్। సహస్రబాహుం సర్వజ్ఞం చతుర్బాహుమథాపి వా ॥ ౨౨ ॥ భృఙ్గ్యాద్యైర్భూతసఙ్ఘైశ్చ సంవృతం పరమేశ్వరమ్। శైలజాసహితం సాక్షాద్వృషభధ్వజమీశ్వరమ్ ॥ ౨౩ ॥ బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణుసోమాద్యైస్సదా సర్వైర్నమస్కృతమ్। మాతృభిర్మునిభిశ్చైవ సంవృతం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౨౪ ॥ కృత్వా భక్త్యా ప్రతిష్ఠాప్య యత్ఫలం తద్వదామ్యహమ్ । సర్వయజ్ఞతపోదానతీర్థయజ్ఞేషు యత్ఫలమ్ ॥ ౨౫ ॥ తత్ఫలం కోటిగుణితం లబ్ధ్వా యాతి శివం పదమ్ । తత్ర భుక్త్వా మహాభోగాన్యావదాభూతసంప్లవమ్ ॥ ౨౬ ॥ సృష్ట్యన్తరే పునః ప్రాప్తే మానవం పదమాప్నుయాత్ । నగ్నం చతుర్భుజం శ్వేతం త్రినేత్రం సర్పమేఖలమ్ ॥ ౨౭ ॥ కపాలహస్తం దేవేశం కృష్ణకుఞ్చితమూర్ధజమ్ । కృత్వా భక్త్యా ప్రతిష్ఠాప్య శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౨౮ ॥ ఇభేన్ద్రదారుకం దేవం సామ్బం సిద్ధార్థదం ప్రభుమ్। సుధూమ్రవర్ణం రక్తాక్షం త్రినేత్రం చన్ద్రభూషణమ్॥ ౨౯ ॥ కాకపక్షధరం మూర్ధ్నా నాగటఙ్కధరం హరమ్। సింహాజినోత్తరీయం చ మృగచర్మామ్బరం ప్రభుమ్॥ ౩౦ ॥ తీక్ష్ణదంష్ట్రం గదాహస్తం కపాలోద్యతపాణినమ్ । హుంఫట్కారమహాశబ్దశబ్దితాఖిలదిఙ్ముఖమ్ ॥ ౩౧ ॥ పుణ్డరీకాజినం దోర్భ్యాం బిభ్రన్తం కమ్బుకం తథా । హసన్తం చ నదన్తం చ పిబన్తం కృష్ణసాగరమ్ ॥ ౩౨ ॥ నృత్యన్తం భూతసఙ్ఘైశ్చ గణసఙ్ఘైస్త్వలఙ్కృతమ్। కృత్వా భక్త్యా ప్రతిష్ఠాప్య యథావిభవవిస్తరమ్ ॥ ౩౩ ॥ సర్వవిఘ్నానతిక్రమ్య శివలోకే మహీయతే।

తత్రభుక్త్వామహాభోగాన్యావదాభూతసంప్లవమ్ ॥ ౩౪ ॥ జ్ఞానంవిచారతోలబ్ధ్వారుద్రేభ్యస్తత్రముచ్యతే । అర్ధనారీశ్వరందేవంచతుర్భుజమనుత్తమమ్ ॥ ౩౫ ॥ వరదాభయహస్తంచశూలపద్మధరంప్రభుమ్ । స్త్రీపుంభావేనసంస్థానంసర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౩౬ ॥ కృత్వాభక్త్యాప్రతిష్ఠాప్యశివలోకేమహీయతే । తత్రభుక్త్వామహాభోగానణిమాదిగుణైర్యుతః ॥ ౩౭ ॥ ఆచన్ద్రతారకంజ్ఞానంతతోలబ్ధ్వావిముచ్యతే । యఃకుర్యాద్దేవదేవేశంసర్వజ్ఞంలకులీశ్వరమ్ ॥ ౩౮ ॥ వృతంశిష్యప్రశిష్యైశ్చవ్యాఖ్యానోద్యతపాణినమ్ । కృత్వాభక్త్యాప్రతిష్ఠాప్యశివలోకంసగచ్ఛతి ॥ ౩౯ ॥ భుక్త్వాతువిపులాంస్తత్రభోగాన్యుగశతంనరః । జ్ఞానయోగంసమాసాద్యతత్రైవచవిముచ్యతే ॥ ౪౦ ॥ పూర్వదేవామరాణాంచయత్స్థానంసకలేప్సితమ్ । కృతముద్రస్యదేవస్యచితాభస్మానులేపినః ॥ ౪౧ ॥ త్రిపుణ్డ్రధారిణస్తేషాంశిరోమాలాధరస్యచ । బ్రహ్మణఃకేశకేనైకముపవీతంచబిభ్రతః ॥ ౪౨ ॥ బిభ్రతోవామహస్తేనకపాలంబ్రహ్మణోవరమ్ । విష్ణోఃకళేబరంచైవబిభ్రతఃపరమేష్ఠినః ॥ ౪౩ ॥ కృత్వాభక్త్యాప్రతిష్ఠాప్యశివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । ఓంనమోనీలకణ్ఠాయఇతిపుణ్యాక్షరాష్టకమ్ ॥ ౪౪ ॥ మన్త్రమాహసకృద్ధ్యాయఃపాతకైస్సవిముచ్యతే । మన్త్రేణానేనగన్ధాద్యైర్భక్త్యావిత్తానుసారతః ॥ ౪౫ ॥ సమ్పూజ్యదేవదేవేశంశివలోకేమహీయతే । జాలన్ధరాన్తకందేవంసుదర్శనధరంప్రభుమ్ ॥ ౪౬ ॥ కృత్వాభక్త్యాప్రతిష్ఠాప్యద్విధాభూతంజలన్ధరమ్ । ప్రయాతిశివసాయుజ్యంనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౪౭ ॥ సుదర్శనప్రదందేవంసాక్షాత్పూర్వోక్తలక్షణమ్ । అర్చమానేనదేవేనచార్చితంనేత్రపూజయా ॥ ౪౮ ॥ కృత్వాభక్త్యాప్రతిష్ఠాప్యశివలోకేమహీయతే । తిష్ఠతోధనికుశ్భస్యపృష్ఠతశ్చరణామ్బుజమ్ ॥ ౪౯ ॥ వామేతరంసువిన్యస్యవామేచాలిఙ్గ్యచాద్రిజామ్ । శూలాగ్రేకూర్పరంస్థాప్యకిఙ్కిణీకృతపన్నగమ్ ॥ ౫౦ ॥ సమ్ప్రేక్ష్యచాన్ధకంపార్శ్వేకృతాఞ్జలిపుటంస్థితమ్ । రూపంకృత్వాయథాన్యాయంశివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౫౧ ॥ యఃకుర్యాద్దేవదేవేశంత్రిపురాన్తకమీశ్వరమ్ । ధనుర్బాణసమాయుక్తంసోమంసోమార్ధభూషణమ్ ॥ ౫౨ ॥ రథేసుసంస్థితంధేవంచతురాననసారథిమ్ । తదాకారతయాసోఽపిగత్వాశివపురంసుఖీ ॥ ౫౩ ॥ క్రీడతేనాత్రసన్దేహోద్వితీయఇవశఙ్కరః । తత్రభుక్త్వామహాభోగాన్యావదిచ్ఛాద్విజోత్తమాః ॥ ౫౪ ॥ జ్ఞానంవిచారితంలబ్ధ్వాతత్రైవసవిముచ్యతే । గఙ్గాధరంసుఖాసీనంచన్ద్రశేఖరమేవచ ॥ ౫౫ ॥ గఙ్గాయాసహితంచైవవామోత్సఙ్గేమ్బికాన్వితమ్ । వినాయకంతథాస్కన్దంజ్యేష్ఠందుర్గాంసుశోభనామ్ ॥ ౫౬ ॥ భాస్కరంచతథాసోమంబ్రహ్మాణీంచమహేశ్వరీమ్ । కౌమారీంవైష్ణవీందేవీంవారాహీంవరదాంతథా ॥ ౫౭ ॥ ఇన్ద్రాణీంచైవచాముణ్డాంవీరభద్రసమన్వితామ్ । విఘ్నేశేనచయోధీమాఞ్ఛివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౫౮ ॥ లిఙ్గమూర్తింమహాజ్వాలామాలాసంవృతమవ్యయమ్ ।

లిఙ్గస్యమధ్యేవైకృత్వాచన్ద్రశేఖరమీశ్వరమ్ ॥ ౫౯ ॥ వ్యోమ్నికుర్యాత్తదాలిఙ్గంబ్ర హ్మాణంహంసరూపిణమ్ । విష్ణుంవరాహరూపేణలిఙ్గస్యాధస్త్వధోముఖమ్॥ ౬౦ ॥ బ్రహ్మాణందక్షిణేతస్యకృతాఞ్జలిపుటంస్థితమ్ । వామేవిష్ణుంమహాభాగంకృతాఞ్జలిపుటంతథా ॥ ౬౧ ॥ మధ్యేలిఙ్గంమహాఘోరంమహాప్సిసుసంస్థితమ్ । కృత్వాభక్త్యాప్రతిష్ఠాప్యశివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౬౨ ॥ క్షేత్రసంరక్షకందేవంతథాపాశుపతంశివమ్ । కృత్వాభక్త్యాయథాన్యాయంశివలోకేమహీయతే॥ ౬౩ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే శివమూర్తిప్రతిష్ఠాఫల
కథనంనామ సప్తసప్తతితమోధ్యాయః.

శ్రీ మృదాదిరత్నపర్యన్తశివాలయనిర్మాణాదిఫలమ్. శ్రీ

ఋషయః ॥ లిఙ్గప్రతిష్ఠాపుణ్యంచలిఙ్గస్థాపనమేవచ । లిఙ్గానాంచైవభేదాశ్చశ్రుతంతవముఖాదిహ ॥ ౧ ॥ మృదాదిరత్నపర్యన్తైర్ద్రవ్యైఃకృత్వాశివాలయమ్ । యత్ఫలంలభతేమర్త్యస్తత్ఫలంవక్తుమర్హసి ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ యస్యభక్తోపిలోకేస్మిన్పుత్రదారగృహాదిభిః । బాధ్యతేజ్ఞానయుక్తశ్చేన్నచతస్యగృహైస్తుకిమ్॥ ౩ ॥ తథాపిభక్తాఃపరమేశ్వరస్యకృత్వేష్టలోకైరపిరుద్రలోకమ్ । ప్రయాన్తిదివ్యంహివిమానవర్యంసురేన్ద్రపద్మోద్భవవన్దితస్య ॥ ౪ ॥ బాల్యాత్తులోష్ఠేనశివంచకృత్వాక్రీడాపివాపాంసుభిరాదిదేవమ్ । గృహంచతాదృగ్విధమస్యశమ్భోస్సమ్పూజ్యరుద్రత్వమవాప్నువన్తి ॥ ౫ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనభక్త్యాభక్తైశ్శివాలయమ్ । కర్తవ్యంసర్వయత్నేనధర్మకామార్థసిద్ధయే ॥ ౬ ॥ కేసరంనాగరంవాపిద్రావిడంవాతథాపరమ్ । కృత్వారుద్రాలయంభక్త్యాశివలోకేమహీయతే ॥ ౭ ॥ కైలాసాఖ్యంచయఃకుర్యాత్ప్రాసాదంపరమేష్ఠినః । కైలాసశిఖరాకారైర్విమానైర్మోదతేసుఖీ ॥ ౮ ॥ మన్దరంవాప్రకుర్వీతశివాయవిధిపూర్వకమ్ । భక్త్యావిత్తానుసారేణఉత్తమాధమమధ్యమమ్ ॥ ౯ ॥ మన్దరాద్రిప్రతీకాశైర్విమానైర్విశ్వతోముఖైః । అప్సరోగణసఙ్కీర్ణైర్దేవదానవదుర్లభైః ॥ ౧౦ ॥ గత్వాశివపురందివ్యంభుక్త్వాభోగాన్యథేప్సితాన్ । జ్ఞానయోగంసమాసాద్యగాణపత్యంలభేన్నరః ॥ ౧౧ ॥ యఃకుర్యాన్మేరునామానంప్రాసాదంపరమేష్ఠినః । సయత్ఫలమవాప్నోతినతత్సర్వైర్మహామఖైః ॥ ౧౨ ॥ సర్వయజ్ఞతపోదానతీర్థదేవేషుయత్ఫలమ్ । తత్ఫలంసకలంలబ్ధ్వాశివవన్మోదతేచిరమ్ ॥ ౧౩ ॥ నిషధంనామయఃకుర్యాత్ప్రాసాదంభక్తితస్సుధీః । శివలోకమనుప్రాప్యశివవన్మోదతేచిరమ్ ॥ ౧౪ ॥ కుర్యాద్వాయశ్శుభంవిప్రాహిమశైలమనుత్తమమ్ । హిమశైలోపమైర్యానైర్గత్వాశివపురంశుభమ్॥ ౧౫ ॥ జ్ఞానయోగంసమాసాద్యగాణాపత్యమవాప్నుయాత్ । నీలాద్రిశిఖరాఖ్యంవాప్రాసాదంయ

స్సుశోభనమ్ ॥ ౧౬ ॥ కృత్వా విత్తానుసారేణ భక్త్యా రుద్రాయ శమ్భవే । యత్ఫలం
లభతే మర్త్యస్తత్ఫలం ప్రవదామ్యహమ్ ॥ ౧౭ ॥ హిమశైలే కృతే భక్త్యా యత్ఫలం
ప్రోక్తవోదితమ్ । తత్ఫలం సకలం లబ్ధ్వా సర్వదేవనమస్కృతః ॥ ౧౮ ॥ రుద్రలో
కమనుప్రాప్య రుద్రైస్సార్ధం ప్రమోదతే । మహేన్ద్రగిరినామానం ప్రాసాదం రుద్రస
మ్మతమ్ ॥ ౧౯ ॥ కృత్వా యత్ఫలమాప్నోతి తత్ఫలం ప్రవదామ్యహమ్ । మహేన్ద్ర
పర్వతాకారైర్విమానైర్వృషసంయుతైః ॥ ౨౦ ॥ గత్వా శివపురం దివ్యం భుక్త్వా భో
గాన్యథేప్సితాన్ । జ్ఞానం పచారితం రుద్రైస్సమ్ప్రాప్య మునిపుఙ్గవాః ॥ ౨౧ ॥ విష
యాన్విషవత్త్యక్త్వా శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । హేమ్నా యస్తు ప్రకుర్వీత ప్రా
సాదం రత్నశోభితమ్ ॥ ౨౨ ॥ ద్రావిడం నాగరం వాపి కేసరం వా విధానతః । కూటం
వా మణ్డపం వాపి సమం వా దీర్ఘమేవ చ ॥ ౨౩ ॥ న తస్య శక్యతే వక్తుం పుణ్యం యుగశ
తైరపి । జీర్ణం వా పతితం వాపి ఖణ్డితం స్ఫుటితం తథా ॥ ౨౪ ॥ పూర్వవత్కారయే
ద్యస్తు ద్వారాద్యైస్సుశుభం ద్విజాః । ప్రాసాదం మణ్డపం వాపి ప్రాకారం గోపురం తు
వా ॥ ౨౫ ॥ కర్తురప్యధికం పుణ్యం లభతే నాత్ర సంశయః । వృత్త్యర్థం వా ప్రకుర్వీత
నరః కర్మ శివాలయే ॥ ౨౬ ॥ యస్స యాతి న సన్దేహస్స్వర్గలోకం సబాన్ధవః । యశ్చా
త్మభోగసిద్ధ్యర్థమపి రుద్రాలయే సకృత్ ॥ ౨౭ ॥ కర్మ కుర్యాద్యది సుఖం లబ్ధ్వా చాపి
ప్రమోదతే । తస్మాదాయతనం భక్త్యా యః కుర్యాన్మునిసత్తమాః ॥ ౨౮ ॥ కాష్ఠే
ష్టకాదిభిర్మర్త్యశ్శివలోకే మహీయతే । ప్రసాదార్థం మహేశస్య ప్రాసాదో మునిపు
ఙ్గవాః ॥ ౨౯ ॥ కర్తవ్యస్సర్వయత్నేన ధర్మకామార్థముక్తయే । అశక్తశ్చేన్మునిశ్రే
ష్ఠాః ప్రాసాదం కర్తుముత్తమమ్ ॥ ౩౦ ॥ సమ్మార్జనాదిభిర్వాపి సర్వాన్కామానవా
ప్నుయాత్ । సమ్మార్జనం తు యః కుర్యాన్మార్జన్యా మృదుసూక్ష్మయా ॥ ౩౧ ॥ చా
న్ద్రాయణసహస్రస్య ఫలం మాసేన లభ్యతే । యః కుర్యాద్వస్త్రపూతేన గన్ధగోమయ
వారిణా ॥ ౩౨ ॥ ఆలేపనం యథాన్యాయం వర్షం చాన్ద్రాయణం లభేత్ । అర్ధక్రోశం
శివక్షేత్రం శివలిఙ్గాత్సమన్తతః ॥ ౩౩ ॥ యస్త్యజేద్దుస్త్యజాన్ప్రాణాఞ్ఛివసాయు
జ్యమవాప్నుయాత్ । స్వాయమ్భువస్య మానం హి తథా బాణస్య సువ్రతాః ॥ ౩౪ ॥
స్వాయమ్భువే తదర్ధం స్యాత్తస్యదార్షే చ తదర్ధకమ్ । మానుషే చ తదర్ధం స్యాత్క్షేత్రమా
నం ద్విజోత్తమాః ॥ ౩౫ ॥ ఏవం యతీనామావాసే క్షేత్రమానం ద్విజోత్తమాః । రు
ద్రావతారే చాద్యం యచ్ఛిష్యే చైవ ప్రశిష్యకే ॥ ౩౬ ॥ నరావతారే తచ్ఛిష్యే తచ్ఛి
ష్యే చ ప్రశిష్యకే । శ్రీపర్వతే మహాపుణ్యే తస్య ప్రాన్తే చ వా ద్విజాః ॥ ౩౭ ॥ తస్మిన్స్వా
యస్త్యజేత్ప్రాణాఞ్ఛివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । వారాణస్యాం తథాప్యేవమవి
ముక్తే విశేషతః ॥ ౩౮ ॥ కేదారే చ మహాక్షేత్రే ప్రయాగే చ విశేషతః । కురుక్షేత్రే చ
యః ప్రాణాన్సన్త్యజేద్యాతి నిర్వృతిమ్ ॥ ౩౯ ॥ ప్రభాసే పుష్కరేవన్త్యాం తథా చై
వామరేశ్వరే । వణీశైలాకులే చైవ మృతో యాతి శివాత్మతామ్ ॥ ౪౦ ॥ వారాణస్యాం

మృతోజన్తుర్గ్జాతునోజన్తుతాంవ్రజేత్ ।త్రివిష్టపేవిముక్తేచకేదారేసఙ్గమేశ్వరే॥౪౧॥
శాలఙ్కేవాత్యజేత్ప్రాణాంస్తథావైజమ్బుకేశ్వరే। శుక్రేశ్వరేవాగోకర్ణేభాస్క-
రేశేగుహేశ్వరే॥ ౪౨ ॥ హిరణ్యగర్భేనన్దీశేసయాతిపరమాంగతిమ్ । నియమైశ్నో
ప్యయోదేహంత్యజేత్క్షేత్రేశివస్యతు ॥ ౪౩ ॥ సయాతిశివతాంయోగీమానుషేదై
వికేపివా । ఆర్షేవాపిమునిశ్రేష్ఠాస్తథాస్వాయమ్భువేపివా ॥ ౪౪ ॥ స్వాయమ్భువే
తథాదైవేనాత్రకార్యావిచారణా । ఆధాయాగ్నింశివక్షేత్రేసమ్పూజ్యపరమేశ్వ
రమ్ ॥ ౪౫ ॥ స్వదేహపిణ్డంజుహుయాద్యస్సయాతిపరాంగతిమ్ । యావత్తావన్ని
రాహారోభూత్వాప్రాణాన్పరిత్యజేత్ ॥ ౪౬ ॥ శివక్షేత్రేమునిశ్రేష్ఠాశ్శివసాయుజ్య
మాప్నుయాత్ । ఛిత్త్వాపాదద్వయంచాపిశివక్షేత్రేవసేత్తుయః ॥ ౪౭ ॥ సయాతి
శివతాంచైవనాత్రకార్యావిచారణా । క్షేత్రస్యదర్శనంపుణ్యంప్రవేశస్తచ్ఛతాధి
కః ॥ ౪౮ ॥ తస్మాచ్ఛతగుణంపుణ్యంస్పర్శనంచప్రదక్షిణమ్ । తస్మాచ్ఛతగుణంపు
ణ్యంజలస్నానమతఃపరమ్ ॥ ౪౯ ॥ క్షీరస్నానంతతోవిప్రాశ్శతాధికమనుత్తమమ్ ।
దధ్నాసహస్రమాఖ్యాతంమధునాతచ్ఛతాధికమ్ ॥ ౫౦ ॥ ఘృతస్నానేనచానన్తం
శార్కరేతచ్ఛతాధికమ్ । శివక్షేత్రసమీపస్థాంనదీంప్రాప్యావగాహ్యచ ॥౫౧ ॥
త్యజేద్దేహంవిహాయాన్నంశివలోకేమహీయతే । శివక్షేత్రసమీపస్థానద్యస్సర్వా
స్సుశోభనాః ॥ ౫౨ ॥ వాపీకూపతటాకాశ్చశివతీర్థాఇతిస్మృతాః । స్నాత్వాతేషున
రోభక్త్యాతీర్థేషుద్విజసత్తమాః॥ ౫౩ ॥ బ్రహ్మహత్యాదిభిఃపాపైర్ముచ్యతేనాత్రసం
శయః । ప్రాతస్స్నాత్వామునిశ్రేష్ఠాశివతీర్థేషుమానవః॥ ౫౪ ॥ అశ్వమేధఫలంప్రా
ప్యరుద్రలోకంసగచ్ఛతి। మధ్యాహ్నేశివతీర్థేషుస్నాత్వాభక్త్యాసకృన్నరః॥ ౫౫ ॥
గఙ్గాస్నానసమంపుణ్యంలభతేనాత్రసంశయః । అస్తంగతేతథాచార్కేస్నాత్వాగ
చ్ఛేచ్ఛివంపదమ్ ॥ ౫౬ ॥ పాపకఞ్చుకముత్సృజ్యశివతీర్థేషుమానవః । ద్విజాస్త్రి
షవణంస్నాత్వాశివతీర్థేసకృన్నరః ॥ ౫౭ ॥ శివసాయుజ్యమాప్నోతినాత్రకార్యా
విచారణా। పురాథసూకరఃకశ్చిచ్ఛ్వానందృష్ట్వాభయాత్పథి॥౫౮॥ప్రసఙ్గాద్వారమే
కంతుశివతీర్థేవగాహ్యచ।మృతస్స్వయంద్విజశ్రేష్ఠాగాణపత్యమవాప్తవాన్॥ ౫౯ ॥
యఃప్రాతర్దేవదేవేశంశివంలిఙ్గస్వరూపిణమ్। పశ్యేత్సయాతిసర్వస్మాదధికాంగతిమే
వచ ॥ ౬౦ ॥ మధ్యాహ్నేచమహాదేవందృష్ట్వాయజ్ఞఫలంలభేత్ । సాయాహ్నే
సర్వయజ్ఞానాంఫలంప్రాప్యవిముచ్యతే ॥ ౬౧ ॥ మానసైర్వాచికైఃపాపైఃకాయి
కైశ్చమహత్తరైః । తథోపపాతకైశ్చైవపాపైశ్చైవానుపాతకైః ॥ ౬౨ ॥ స
ఙ్క్రమేదేవమీశానందృష్ట్వాలిఙ్గాకృతింప్రభుమ్।మాసేనయత్కృతంపాపంత్యక్త్వా
యాతిశివంపదమ్ ॥ ౬౩ ॥ అయనేచార్ధమాసేనదక్షిణేచోత్తరాయణే । విషు
వేచైవసమ్పూజ్యసయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౬౪ ॥ ప్రదక్షిణత్రయంకుర్యాద్యః
ప్రాసాదంసమన్తతః । సవ్యాపసవ్యన్యాయేనమృదుగత్యాశుచిర్నరః ॥ ౬౫ ॥

పదేపదేశ్వమేధస్యయజ్ఞస్యఫలమాప్నుయాత్ । వాచాయస్తుశివంనిత్యం సంరా
తిపరమేశ్వరమ్ ॥ ౬౬ ॥ సోపియాతిపరంస్థానంప్రాప్యంకింపునరేవచ । కృత్వా
మణ్డలకంక్షేత్రంగన్ధగోమయవారిణా ॥ ౬౭ ॥ ముక్తాఫలమయైశ్చూర్ణైరిన్ద్ర
నీలమయైస్తథా । పద్మరాగమయైశ్చైవ స్ఫాటికైశ్చసుశోభనైః ॥ ౬౮ ॥
తథామారకతైశ్చైవసౌవర్ణైరాజతైస్తథా । తద్వర్ణైర్లౌకికైశ్చైవచూర్ణైర్విత్తవివ
ర్జితైః ॥ ౬౯ ॥ ఆలిఖ్యకమలంభద్రందశహస్తప్రమాణతః । సకర్ణికంమహాభాగా
మహాదేవసమీపతః ॥ ౭౦ ॥ తత్రావాహ్యమహాదేవంనవశక్తిసమన్వితమ్ । పఞ్చ
భిశ్చతథాషడ్భిరష్టాభిశ్చేష్టదంపరమ్ ॥ ౭౧ ॥ పునరష్టాభిరీశానందశారేదశభిస్తథా ।
పునర్బాహ్యేచదశభిస్సమ్పూజ్యప్రణిపత్యచ ॥ ౭౨ ॥ నివేద్యదేవదేవాయక్షితిదా
నఫలంలభేత్ । శాలిపిష్టాదిభిర్వాపిపద్మమాలిఖ్యనిర్ధనః ॥ ౭౩ ॥ పూర్వోక్తమఖిలం
పుణ్యంలభతేనాత్రసంశయః । ద్వాదశారంతథాలిఖ్యమణ్డలేపద్మముత్తమమ్ ॥ ౭౪ ॥
రత్నచూర్ణాదిభిశ్చూర్ణైస్తథాద్వాదశమూర్తిభిః । మణ్డలస్యచమధ్యేతుభాస్కరం
స్థాప్యపూజయేత్ ॥ ౭౫ ॥ గ్రహైశ్చసంవృతంవాపిసూర్యసాయుజ్యముత్తమమ్ ।
ఏవంప్రాకృతమప్యార్యాంషడశ్రంపరికల్ప్యచ ॥ ౭౬ ॥ మధ్యదేశేచదేవేశీంప్రకృతిం
బ్రహ్మరూపిణీమ్ । దక్షిణేసత్వమూర్తించవామతశ్చరజోగుణమ్ ॥ ౭౭ ॥ అగ్రత
స్తతమోమూర్తింమధ్యేదేవీంతథామ్బికామ్ । పఞ్చభూతానితన్మాత్రాపఞ్చకంచై
వదక్షిణే ॥ ౭౮ ॥ కర్మేన్ద్రియాణిపఞ్చైవతథాబుద్ధీన్ద్రియాణిచ । ఉత్తరేవిధివత్పూ
జ్యషడశ్రేచైవపూజయేత్ ॥ ౭౯ ॥ ఆత్మానంచాన్తరాత్మానంయుగళంబుద్ధిమేవ
చ । అహఙ్కారంచమహతాసర్వయజ్ఞఫలంలభేత్ ॥ ౮౦ ॥ ఏవంవఃకథితంసర్వం
ప్రాకృతంమణ్డలంపరమ్ । అతోవక్ష్యామివిప్రేన్ద్రాస్సర్వకామార్థసాధనమ్ ॥ ౮౧ ॥
గోచర్మమాత్రమాలిఖ్యమణ్డలంగోమయేనతు । చతురశ్రంవిధానేనచాద్భిరభ్యుక్ష్య
మన్త్రవిత్ ॥ ౮౨ ॥ అలఙ్కృత్యవితానాద్యైశ్ఛత్రైర్వాపిమనోరమైః । బుద్బు
దైరర్ధచన్ద్రైశ్చహైమైరశ్వత్థపత్రకైః ॥ ౮౩ ॥ సితైర్వికసితైఃపద్మైరక్తైర్నీలోత్పలై
స్తథా । ముక్తాదామైర్వితానాన్తైర్లమ్బితైస్తుసితైర్ధ్వజైః ॥ ౮౪ ॥ సితవృత్తాపత్రకై
శ్చైవసుశ్లక్ష్ణైఃపూర్ణకుమ్భకైః । ఫలపల్లవమాలాభిర్వైజయన్తీభిరంశుకైః ॥ ౮౫ ॥
పఞ్చాశద్దీపమాలాభిర్ధూపైఃపఞ్చవిధైస్తథా । పఞ్చాశద్ధ్వజసంయుక్తమాలిఖేత్పద్మ
ముత్తమమ్ ॥ ౮౬ ॥ తత్తద్వర్ణైస్తథాచూర్ణైశ్శ్వేతచూర్ణైరథాపివా । ఏకహస్తప్ర
మాణేనకృత్వాపద్మవిధానతః ॥ ౮౭ ॥ కర్ణికాయాంన్యసేద్దేవందేవ్యాదేవేశ్వరం
భవమ్ । వర్ణానిచన్యసేత్పత్రేరుద్రైఃప్రాగాద్యనుక్రమాత్ ॥ ౮౮ ॥ ప్రణవాదిన్

మోస్త్రానిసర్వవర్ణానిసువ్రతాః । సమ్పూజ్యైవంమునిశ్రేష్ఠాగన్ధపుష్పాదిభిఃక్రమా
త్ ॥ ౮౯ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్తత్రపఞ్చాశద్విధిపూర్వకమ్ । అక్షమాలోపవీ
తంచకుణ్డలంచకమణ్డలుమ్ ॥ ౯౦ ॥ ఆసనంచతథాదణ్డముష్ణీషంవస్త్రమేవచ । ద
త్వా తేషాంద్విజేన్ద్రాణాందేవదేవాయశమ్భవే॥ ౯౧ ॥ మహాచరుంనివేద్యైవంకృ
ష్ణంగోమిథునంతథా । అన్తేచదేవదేవాయదాపయేచ్చూర్ణమణ్డలమ్ ॥ ౯౨ ॥ యా
గోపయోగద్రవ్యాణిశివాయవినివేదయేత్ । ఓఙ్కారాద్యంజపేద్ధీమాన్పఞ్చవర్ణమ
నుక్రమాత్ ॥ ౯౩॥ ఏవమాలిఖ్యయోభక్త్యాసర్వమణ్డలముత్తమమ్ । యత్ఫలంలభ
తేమర్త్యస్తద్వదామిసమాసతః॥౯౪॥ సాఙ్గాన్వేదాన్యథాన్యాయమధీత్యవిధిపూర్వ
కమ్ । ఇష్ట్వాయజ్ఞైర్యథాన్యాయంజ్యోతిష్టోమాదిభిఃక్రమాత్ ॥ ౯౫ ॥ తతోవిశ్వజి
దన్తైశ్చపుత్రానుత్పాద్యతాదృశాన్ । వానప్రస్థాశ్రమంగత్వాసదారస్సాగ్నిరేవ
చ ॥ ౯౬ ॥ చాన్ద్రాయణాదికాన్సర్వాఃకృత్వాన్యస్యక్రియాద్విజాః । బ్రహ్మవిద్యా
మధీత్యైవజ్ఞానమాసాద్యయత్నతః ॥ ౯౭ ॥ జ్ఞానేనజ్ఞేయమాలోక్యయోగీయత్కా
మమాప్నుయాత్ । తత్ఫలంలభతేసర్వంవర్ణమణ్డలదర్శనాత్ ॥ ౯౮ ॥ యేనకేనా
పివామర్త్యఃప్రలిప్యాయతనాగ్రతః । ఉత్తరేదక్షిణేవాపిపృష్ఠతోవాద్విజోత్తమాః॥
చతుష్కోణంతువాచూర్ణైరలఙ్కృత్యసమన్తతః । పుష్పాక్షతాదిభిఃపూజ్యసర్వపా
పైఃప్రముచ్యతే॥౧౦౦॥ యస్తుగర్భగృహంభక్త్యాసకృదాలిప్యసర్వతః । చన్దనాద్యై
స్సకర్పూరైర్గన్ధద్రవ్యైస్సమన్తతః ॥ ౧౦౧ ॥ వికీర్యగన్ధకుసుమైర్ధూపైర్ధూప్యచతుర్వి
ధైః । ప్రార్థయేద్దేవమీశానంశివలోకంసగచ్ఛతి॥ ౧౦౨॥ తత్రభుక్త్వామహాభోగా
న్కల్పకోటిశతంనరః । సదేహగన్ధకుసుమైఃపూరయఞ్ఛివమన్దిరమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ క్ర
మాద్గాన్ధర్వమాసాద్యగన్ధర్వైశ్చసుపూజితః । క్రమాదాగత్యలోకేస్మిన్రాజాభవతి
వీర్యవాన్ ॥ ౧౦౪ ॥ ఆదిదేవోమహాదేవఃప్రళయస్థితికారకః । సర్గశ్చభువనాధీశ
స్సర్వవ్యాపీసదాశివః ॥ ౧౦౫ ॥ శివబ్రహ్మేమృతంగ్రాహ్యంమోక్షసాధనముత్త
మమ్ । వ్యక్తావ్యక్తంసదానిత్యమచిన్త్యమర్చయేత్ప్రభుమ్ ॥ ౧౦౬ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే మృదాదిరత్నపర్యన్తశివా
లయనిర్మాణాదిఫలకథనంనామ అష్టసప్తతితమోధ్యాయః.

శివస్త్రపూతజలాదిప్రశంసా. ౭౯

సూతః ॥ వస్త్రపూతేనతోయేనకార్యంచైవోపలేపనమ్ । శివక్షేత్రేముని
శ్రేష్ఠానాన్యథాసిద్ధిరిష్యతే ॥ ౧ ॥ ఆపఃపూతాభవన్త్యేతావస్త్రపూతాస్సముద్ధృ
తాః । అపూతానామునిశార్దూలానాదేయాశ్చవిశేషతః ॥ ౨ ॥ తస్మాద్వైసర్వకార్యా
ణిదైవికానిద్విజోత్తమాః । అద్భిఃకార్యాణిపూతానిసర్వకార్యప్రసిద్ధయే ॥ ౩ ॥
జన్తుభిర్మిశ్రితాహ్యాపస్సూక్ష్మాభిస్తాన్నిహత్యతు । యత్పాపంసకలంచాద్భిరపూతా

భిక్షైరంలభేత్ ॥ ౪ ॥ సమ్మార్జనేతథాన్యాణాంమార్జనేచవిశేషతః । అగ్నౌకణ్డన
కేచైవపేషణేతోయసఙ్గ్రహే ॥ ౫ ॥ హింసాసదాగృహస్థానాంతస్మాద్ధింసాంవి
వర్జయేత్ । అహింసేయంపరోధర్మస్సర్వేషాంప్రాణినాంద్విజాః ॥ ౬ ॥ తస్మాత్స
ర్వప్రయత్నేనవస్త్రపూతంసమాచరేత్ । తద్దానమభయంపుణ్యంసర్వదానోత్త
మోత్తమమ్ ॥ ౭ ॥ తస్మాత్తుపరిహర్తవ్యాహింసాసర్వత్రసర్వదా । మనసాకర్మ
ణావాచాసర్వదాహింసకంనరమ్ ॥ ౮ ॥ రక్షన్తిజన్తవస్సర్వేహింసకంబాధయన్తి
చ । త్రైలోక్యమఖిలందత్త్వాయత్ఫలంవేదపారగే ॥ ౯ ॥ తత్ఫలంకోటిగుణితంల
భతేఽహింసకోనరః । మనసాకర్మణావాచాసర్వభూతహితేరతాః ॥ ౧౦ ॥ దయా
దర్శితపన్థానోరుద్రలోకంవ్రజన్తిచ । స్వామివత్పరిరక్షన్తిబహూనివివిధానిచ ॥ ౧౧ ॥
యేపుత్రపౌత్రవత్స్నేహాద్రుద్రలోకంవ్రజన్తితే । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనవస్త్రపూ
తేనవారిణా ॥ ౧౨ ॥ కార్యమభ్యుక్షణంనిత్యంస్నపనంచవిశేషతః । త్రైలోక్య
మఖిలంహత్వాయత్ఫలంపరికీర్త్యతే ॥ ౧౩ ॥ శివాలయేమహత్యేకమపితత్సకలంల
భేత్ । శివార్థంసర్వదాకార్యాపుష్పహింసాద్విజోత్తమాః ॥ ౧౪ ॥ యజ్ఞార్థంప
శుహింసాచక్షత్రియైర్దుష్టశాసనమ్ । విహితావిహితంనాస్తియోగినాంబ్రహ్మవాది
నామ్ ॥ ౧౫ ॥ యతస్తస్మాన్నహన్తవ్యానిషిద్ధానాంనిషేవణాత్ । సర్వకర్మాణి
విన్యస్యసన్యస్తాబ్రహ్మవాదినః ॥ ౧౬ ॥ నహన్తవ్యాస్సదాపూజ్యాఃపాపకర్మరతా
అపి । పవిత్రాస్తుస్త్రియస్సర్వాఅత్రేశ్చకులసమ్భవాః ॥ ౧౭ ॥ బ్రహ్మహత్యాస
మంపాపమాత్రేయీంవినిహత్యచ । స్త్రియస్సర్వానహన్తవ్యాఃపాపకర్మరతాఅ
పి ॥ ౧౮ ॥ నయజ్ఞార్థంస్త్రియోగ్రాహ్యాస్సర్వైస్సర్వత్రసర్వదా । సర్వవర్ణేషువి
ప్రేన్ద్రైఃపాపకర్మరతాఅపి ॥ ౧౯ ॥ మలినారూపవత్యశ్చవిరూపామలినామ్బరాః ।
నహన్తవ్యాస్సదామర్త్యైశ్శివవచ్ఛుజయాతథా ॥ ౨౦ ॥ వేదబాహ్యవ్రతాచారా
శ్శ్రౌతస్మార్తబహిష్కృతాః । పాషణ్డినఇతిఖ్యాతానసమ్భాష్యాద్విజాతిభిః ॥ ౨౧ ॥
నస్ప్రష్టవ్యానద్రష్టవ్యాదృష్ట్వాభానుంసమీక్షతే । తథాపితేనవధ్యాశ్చనృపైరన్యై
శ్చజన్తుభిః ॥ ౨౨ ॥ ప్రసఙ్గాద్వాపియోమర్త్యస్సతాంసకృదహోద్విజాః । రు
ద్రలోకమవాప్నోతిసమభ్యర్చ్యమహేశ్వరమ్ ॥ ౨౩ ॥ భవన్తిదుఃఖితాస్సర్వేనిర్ద
యామునిసత్తమాః । భక్తిహీనానరాస్సర్వేభవేపరమకారణే ॥ ౨౪ ॥ యేభక్తా
దేవదేవస్యశివస్యపరమేష్ఠినః । భాగ్యవన్తోవిముచ్యన్తేభుక్త్వాభోగానిహైవతే ॥ ౨౫ ॥
పుత్రేషుదారేషుగృహేషునౄణాంభక్తంయథాచిత్తమథాదిదేవే । సకృత్ప్రసఙ్గా
ద్యతితాపసానాంతేషాంనదూరఃపరమేశలోకః ॥ ౨౬ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగే వస్త్రపూతజలాదిప్రశంసా
కథనంనామఏకోనాశీతితమోధ్యాయః.

అధికారభేదేనశివపూజాఫలమ్.

ఋషయః ॥ కథంపూజ్యోమహాదేవోమర్త్యైర్మర్త్యైర్మహామతే । అల్పాయు
షైరల్పవీర్యైరల్పసత్త్వైఃప్రజాపతిః ॥ ౧ ॥ సంవత్సరసహస్రైశ్చతపసాపూజ్యశ
ఙ్కరమ్ । నపశ్యన్తిసురాశ్చాపికథందేవంయజన్తితే ॥ ౨॥ సూతః ॥ కథితంతథ్య
మేవాత్రయుష్మాభిర్మునిపుఙ్గవాః। తథాపిశ్రద్ధయాదృశ్యఃపూజ్యస్సమ్భాష్యఏవచ॥౩॥
ప్రసఙ్గాచ్చైవసమ్పూజ్యభక్తిహీనైరపిద్విజాః । భావానురూపఫలదోభగవానితికీ
ర్తితః॥ ౪॥ ఉచ్ఛిష్టఃపూజయన్యాతిపైశాచంతుద్విజాధమః । సఙ్క్రుద్ధోరాక్షసం
స్థానంప్రాప్నుయాన్మూఢధీర్ద్విజాః ॥ ౫ ॥ అభక్ష్యభక్షీసమ్పూజ్యయాక్షంప్రా
ప్నోతిదుర్జనః । గానశీలశ్చగాన్ధర్వంనృత్యశీలస్తథైవచ ॥ ౬ ॥ ఖ్యాతిశీలస్తథాచా
న్ద్రంస్త్రీషుసక్తోనరాధమః । మదార్తఃపూజయన్రుద్రంసోమస్థానమవాప్నుయా
త్ ॥ ౭॥ గాయత్ర్యారుద్రమభ్యర్చ్యప్రాజాపత్యమవాప్నుయాత్ । బ్రాహ్మంహి
ప్రణవేనైవవైష్ణవంచాభినన్ద్యచ॥ ౮ ॥ శ్రద్ధయాసకృదేవాపిసమభ్యర్చ్యమహేశ్వ
రమ్ । రుద్రలోకమనుప్రాప్యరుద్రైస్సార్ధంప్రమోదతే ॥ ౯ ॥ సంశోధ్యచశుభం
లిఙ్గమమరాసురపూజితమ్ । జలైఃపూతైస్తథాపీఠేదేవమావాహ్యభక్తితః॥ ౧౦ ॥
దృష్ట్వాదేవంయథాన్యాయంప్రణిపత్యచశఙ్కరమ్ । కల్పితేచాసనేస్థాప్యధర్మజ్ఞాన
మయేశుభే ॥ ౧౧ ॥ వైరాగ్యైశ్వర్యసమ్పన్నేసర్వలోకనమస్కృతే । ఓఙ్కార
పద్మమధ్యేతుసోమసూర్యాగ్నిసమ్భవే ॥ ౧౨ ॥ పాద్యమాచమనంచార్ఘ్యందత్త్వా
రుద్రాయశమ్భవే । స్నాపయేద్దివ్యతోయైశ్చఘృతేనపయసాతథా ॥ ౧౩ ॥ దధ్నా
చస్నాపయేద్రుద్రంశోధయేచ్చయథావిధి । తతశ్శుద్ధామ్బునాస్నాప్యచన్దనాద్యైశ్చ
పూజయేత్ ॥ ౧౪ ॥ రోచనాద్యైశ్చసమ్పూజ్యదివ్యపుష్పైశ్చపూజయేత్ । బిల్వ
పత్రైరఖణ్డైశ్చపద్మైర్నానావిధైస్తథా ॥ ౧౫ ॥ నీలోత్పలైశ్చరాజీవైర్నద్యావర్తై
శ్చమల్లికైః । చమ్పకైర్జాతిపుష్పైశ్చవకులైఃకరవీరకైః ॥ ౧౬ ॥ శమీపుష్పైర్బృ
హత్పుష్పైరున్మత్తాగస్త్యజైరపి। అపామార్గకదమ్బైశ్చభూషణైరపిశోభనైః॥౧౭॥
దత్త్వాపఞ్చవిధంధూపంపాయసంచనివేదయేత్ । దధిభక్తంచమధ్వాజ్యపరిప్లుతమ
తఃపరమ్ ॥ ౧౮ ॥ శుద్ధాన్నంచైవముద్గాన్నంషడ్విధంచనివేదయేత్ । అథపఞ్చవి
ధంవాపిసఘృతంవినివేదయేత్ ॥ ౧౯ ॥ కేవలంచాపిశుద్ధాన్నమాఢకంతణ్డులంపచే
త్ । కృత్వాప్రదక్షిణంచాన్తేనమస్కృత్యముహుర్ముహుః ॥ ౨౦ ॥ స్తుత్వాచదేవ
మీశానంపునస్సమ్పూజ్యశఙ్కరమ్ । ఈశానంపురుషంచైవఅఘోరంవామమేవ
చ ॥ ౨౧ ॥ సద్యోజాతంజపంశ్చాపిపఞ్చభిఃపూజయేచ్ఛివమ్ । అనేనవిధినాదేవః
ప్రసీదతిమహేశ్వరః॥ ౨౨ ॥ వృక్షాఃపుష్పాదిపత్రాద్యైరుపయుక్తాశ్శివార్చనే । గా
వశ్చైవద్విజశ్రేష్ఠాఃప్రయాన్తిపరమాంగతిమ్ ॥ ౨౩ ॥ పూజయేద్యశ్శివంరుద్రం

శర్వంభవమజంసకృత్ । సయాతిశివసాయుజ్యంపునరావృత్తివర్జితమ్ ॥ ౨౪॥అర్చితంపరమేశానంభవంశర్వముమాపతిమ్ । సకృత్ప్రసఙ్గాద్వాదృష్ట్వాసర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౨౫ ॥ పూజితంవామహాదేవంపూజ్యమానమథాపివా । దృష్ట్వాప్రయాతివైమర్త్యోబ్రహ్మలోకంనసంశయః ॥ ౨౬ ॥ శ్రుత్వానుమోదయేచ్చాపిసయాతిపరమాంగతిమ్ । యోదద్యాద్ఘృతదీపంచసకృల్లిఙ్గస్యచాగ్రతః ॥ ౨౭ ॥ సతాంగతిమవాప్నోతిస్వాశ్రమైర్దుర్లభాంస్థిరామ్। దీపవృక్షంపార్థివంవాదారవంవాశివాలయే ॥ ౨౮ ॥ దత్త్వాకులశతంసాగ్రంశివలోకేమహీయతే । ఆయసంతామ్రజంవాపిరౌప్యంసౌవర్ణికంతథా ॥ ౨౯ ॥ శివాయదీపంయోదద్యాద్విధినావాపిభక్తితః । సూర్యాయుతసమైశ్శ్లక్ష్ణైర్యానైశ్శివపురంవ్రజేత్ ॥ 3౦ ॥ కార్తికేమాసియోదద్యాద్ఘృతదీపంశివాగ్రతః । సమ్పూజ్యమానంవాపశ్యేద్విధినాపరమేశ్వరమ్ ॥ 3౧ ॥ సయాతిబ్రహ్మణోలోకంశ్రద్ధయామునిసత్తమాః । ఆవాహనంసుసాన్నిధ్యంస్థాపనంపూజనంతథా ॥ 3౨ ॥ సమ్ప్రోక్తంరుద్రగాయత్ర్యాఆసనంప్రణవేనవై । పఞ్చభిస్స్నపనంప్రోక్తంరుద్రాద్యైశ్చవిశేషతః ॥ 33 ॥ ఏవంసమ్పూజయేన్నిత్యందేవదేవముమాపతిమ్ । బ్రహ్మాణందక్షిణేతస్యప్రణవేనసమర్చయేత్॥ 3౪ ॥ ఉత్తరేదేవదేవేశంవిష్ణుంగాయత్రియాయజేత్ । వహ్నౌహుత్వాయథాన్యాయంపఞ్చభిఃప్రణవేనచ ॥ 3౫ ॥ సయాతిశివసాయుజ్యమేవంసమ్పూజ్యశఙ్కరమ్ । ఇతిసఙ్క్షేపతఃప్రోక్తోలిఙ్గార్చనవిధిక్రమః ॥ 3౬ ॥ వ్యాసేనకథితఃపూర్వంశ్రుత్వారుద్రముఖాత్స్వయమ్ ॥ 3౭ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగేఅధికారిభేదేనశివపూజాఫలకథనంనామ అశీతితమోధ్యాయః

శ్రీపరమేశ్వరోక్తపశుపాశవిమోచకపాశుపతవ్రతమాహాత్మ్యమ్

ఋషయః॥కథంపశుపతిందృష్ట్వాపశుపాశవిమోక్షణమ్ । పశుత్వంతత్యజుర్దేవాస్తన్నోవక్తుమిహార్హసి ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ పురాకైలాసశిఖరేభోగ్యాఖ్యేస్వపురేస్థితమ్ । సమేత్యదేవాస్సర్వజ్ఞమాజగ్ముస్తత్ప్రసాదతః ॥ ౨ ॥ హితాయసర్వదేవానాంబ్రహ్మణాచజనార్దనః । గరుడస్యతథాస్కన్ధమారుహ్యాపురుషోత్తమః॥ 3 ॥ జగామదేవతాభిర్వైదేవదేవాన్తికంహరిః । సర్వేసమ్ప్రాప్యదేవస్యసార్ధంగిరివరంశుభమ్ ॥ ౪ ॥ సేన్ద్రాస్ససాధ్యాస్సయమాఃప్రణేముర్గిరిముత్తమమ్। భగవాన్వాసుదేవోసౌగరుడాద్గరుడధ్వజః ॥ ౫ ॥ అవతీర్యగిరింమేరుమారురోహసురోత్తమైః ॥ సకలదురితహీనంసర్వదంభోగముఖ్యంముదితకురరబృన్దంనాదితంనా

గబృన్దైః॥౬॥మధురరుణితగీతం సానుకూలాన్ధకారం పదరుచితవనాన్తం కాన్తవాతాన్త
తోయమ్ । భవనశతసహస్రైర్జుష్టమాదిత్యకల్పైర్లలితగతివిదగ్ధైర్హంసబృన్దైశ్చభి
న్నమ్॥ ౭ ॥ ధవఖదిరపలాశైశ్చన్దనాద్యైశ్చవృక్షైర్ద్విజవరగణబృన్దైః కోకిలాద్యై
ర్ద్విరేఫైః । క్వచిదశేషసురద్రుమసఙ్కులం కురవకైః ప్రియకైస్తిలకైస్తథా ॥ ౮ ॥
బహుకదమ్బతమాలలతావృతం గిరివరం శిఖరైర్వివిధైస్తథా॥ గిరేః పృష్ఠే పురం శార్వం
కల్పితం విశ్వకర్మణా ॥ ౯ ॥ క్రీడార్థం దేవదేవస్య భవస్య పరమేష్ఠినః । అపశ్యంస్త
త్పురం దేవాస్సేన్ద్రోపేన్ద్రాస్సమాహితాః॥ ౧౦ ॥ ప్రణేముర్ద్వారతశ్చైవ ప్రభావా
దేవశూలినః॥ సహస్రసూర్యప్రతిమం మహాన్తం సహస్రశస్సర్వగుణైశ్చభిన్నమ్॥౧౧॥
జగామ కైలాసగిరిం మహాత్మా మేరుప్రభాగే పురమాదిదేవః । తతోఽథ నారీగజవాజి
సఙ్కులం రథైరనేకైరమరారిసూదనః॥ ౧౨॥ గణైర్గణేశైశ్చ గిరీన్ద్రసన్నిభం మహా
పురద్వారమజో హరిశ్చ।అథ జామ్బూనదమయైర్భవనైర్మణిభూషితైః॥ ౧౩॥విమానై
ర్వివిధాకారైః ప్రాకారైశ్చ సమావృతమ్। దృష్ట్వా శమ్భోః పురం బాహ్యం దేవైస్సబ్ర
హ్మకైర్హరిః॥ ౧౪ ॥ ప్రహృష్టవదనోభూత్వా ప్రవివేశ తతః పురమ్।హర్మ్యప్రాసాదస
మ్బాధం మహాట్టాలసమన్వితమ్ ॥ ౧౫ ॥ ద్వితీయం దేవదేవస్య చతుర్ద్వారం సుశోభ
నమ్ । వజ్రవైడూర్యమాణిక్యమణిజాలైస్సమావృతమ్ ॥ ౧౬ ॥ డోలావిక్షేపసం
యుక్తం ఘణ్టాచామరభూషితమ్ । మృదఙ్గమురజైర్జుష్టం వీణావేణునినాదితమ్॥౧౭॥
నృత్యద్భిరప్సరస్సఙ్ఘైరుద్భుతసఙ్ఘైశ్చ సంవృతమ్ । దేవేన్ద్రభవనాకారైర్భవనైర్దృష్టి
మోహనైః॥౧౮॥ ప్రాసాదశృఙ్గేష్వథపౌరనార్యస్సహస్రశః పుష్పఫలాక్షతాద్యైః।
స్థితాః కరైస్తస్య హరేస్సమన్తాత్ప్రదక్షిపుర్మూర్ధ్ని యథాభవస్య ॥ ౧౯ ॥ దృష్ట్వా
నార్యస్తదా విష్ణుం మదఘూర్ణితలోచనాః । విశాలజఘనాస్సద్యోననృతుర్ముముదుర్జ
గుః ॥ ౨౦ ॥ కాశ్చిద్దృష్ట్వా హరిం నార్యః కిఞ్చిత్ప్రహసితాననాః । కిఞ్చిద్విస్రస్తవ
స్త్రాశ్చస్రస్తకాఞ్చీగుణా జగుః ॥ ౨౧ ॥ చతుర్థం పఞ్చమం చైవ షష్ఠం చ సప్తమం త
థా । అష్టమం నవమం చైవ దశమం చ పురోత్తమమ్ ॥ ౨౨ ॥ అతీత్యాసాద్య దేవస్య పు
రం శమ్భోస్సుశోభనమ్ । సువృత్తం సుతరాం శుభ్రం కైలాసశిఖరే శుభే ॥ ౨౩ ॥
సూర్యమణ్డలసఙ్కాశైర్విమానైశ్చ విభూషితమ్। స్ఫాటికైర్మణ్డపైశ్శుభ్రైర్జామ్బూ
నదమయైస్తథా ॥ ౨౪ ॥ నానారత్నమయైశ్చైవ దిగ్విదిక్షు విభూషితమ్ । గోపు
రైర్గోపతేశ్శమ్భోర్నానాభూషణభూషితైః॥ ౨౫ ॥ అనేకైస్సర్వతోభద్రైస్సర్వ
రత్నమయైస్తథా । ప్రాకారైర్వివిధాకారైరష్టావింశతిభిర్వృతమ్॥ ౨౬॥ ఉపద్వా
రైర్మహాద్వారైర్విదిక్షు వివిధైర్వృతైః। గుహ్యాలయైర్గుహ్యగృహైర్గుహస్య భవనైశ్శు
భ్రైః ॥ ౨౭ ॥ గ్రామ్యైరన్యైర్మహాభాగా మాత్రికైర్దృష్టిమోహనైః । గణేశాయ

తానైర్దివ్యైఃపద్మరాగమయైస్తథా ॥ ౨౮ ॥ చన్దనైర్వివిధాకారైఃపుష్పోద్యానైశ్చ
శోభనైః । తటాకైర్దీర్ఘికాభిశ్చ హేమసోపానపఙ్క్తిభిః ॥ ౨౯ ॥ స్త్రీణాంగ
తిజితైర్హంసైస్సేవితాభిస్సమన్తతః । మయూరైశ్చైవకారణ్డైఃకోకిలైశ్చక్రవాళ
కైః ॥ ౩౦ ॥ శోభితాభిశ్చవాపీభిర్దివ్యామృతజలైస్తథా । సంలాపాలాపకుశలై
స్సర్వాభరణభూషితైః॥ ౩౧॥ స్తనభారావనమ్రైశ్చమదాఘూర్ణితలోచనైః । గే
యనాదరతైర్దివ్యైరుద్రకన్యాసహస్రకైః ॥ ౩౨ ॥ నృత్యద్భిరప్సరస్సఙ్ఘైరమరైరపి
దుర్లభైః । ప్రఫుల్లామ్బుజబృన్దాద్యైస్తథాద్విజవరైరపి ॥ ౩౩ ॥ రుద్రస్త్రీగణస
ఙ్కీర్ణైర్జలక్రీడారతైస్తథా । రతోత్సవరతైశ్చైవలలితైశ్చపదేపదే ॥ ౩౪ ॥ గాను
రాగానురక్తైశ్చపద్మరాగసమప్రభైః । స్త్రీసఙ్ఘైర్దేవదేవస్యభవస్యపరమాత్మనః॥౩౫॥
దృష్ట్వావిస్మయమాపన్నాస్తస్థుర్దేవాస్సమన్తతః । తత్రైవదదృశుర్దేవాబృన్దంరుద్ర
గణస్యచ॥ ౩౬ ॥ గణేశ్వరాణాంవీరాణామపిబృన్దంసహస్రశః । సువర్ణకృతసోపా
నాన్వజ్రవైడూర్యభూషితాన్॥ ౩౭॥ స్ఫాటికాన్దేవదేవస్యదదృశుస్తేవిమానకాన్ ।
తేషాంశృఙ్గేషుహృష్టాశ్చనార్యఃకమలలోచనాః ॥ ౩౮ ॥ విశాలజఘనాయత్తాగన్ధ
ర్వాప్సరసస్తథా । కిన్నర్యఃకిన్నరాశ్చైవభుజఙ్గాస్సిద్ధకన్యకాః ॥ ౩౯ ॥ నానావే
షధరాశ్చాన్యానానాభూషణభూషితాః । నానాప్రభావసంయుక్తానానాభోగరతి
ప్రియాః ॥ ౪౦ ॥ నీలోత్పలదళప్రఖ్యాఃపద్మపత్రాయతేక్షణాః । పద్మకిఞ్జల్కసఙ్కా
శైరంశుకైరతిశోభనాః ॥ ౪౧ ॥ వలయైర్నూపురైర్హారైశ్ఛత్రైశ్చిత్రైస్తథాంశు
కైః । భూషితాభూషితైశ్చాన్యైర్మణ్డితామణ్డనప్రియాః ॥ ౪౨ ॥ దృష్ట్వాథబృన్దం
సురసున్దరీణాంగణేశ్వరాణాంసురసున్దరీణామ్ । జగ్ముర్గణేశస్యపురంసురేశాఃపుర
ద్విపశ్శక్రపురోగమాశ్చ ॥ ౪౩ ॥ దృష్ట్వాథతస్థుస్సురసిద్ధసఙ్ఘాఃపురస్యమధ్యే
పురుహూతపూర్వాః । భవస్యబాలార్కసహస్రవర్ణంవిమానమాద్యంపరమేశ్వర
స్య ॥ ౪౪ ॥ అథతస్యవిమానస్యద్వారిసంస్థంగణేశ్వరమ్ । నన్దినందదృశుస్సర్వేదే
వాశ్శక్రపురోగమాః॥ ౪౫ ॥ తందృష్ట్వానన్దినంసర్వేప్రణమ్యాహుర్గణేశ్వరమ్ । జ
యేతిదేవాస్తందృష్ట్వాసోప్యాహచగణేశ్వరః ॥ ౪౬ ॥ భోభోదేవామహాభాగా
స్సర్వేనిర్ధూతకల్మషాః । సమ్ప్రాప్తాస్సర్వలోకేశావక్తుమర్హథసువ్రతాః ॥ ౪౭ ॥
తమాహుర్వరదందేవంవారణేన్ద్రసమప్రభమ్ । పశుపాశవిమోక్షార్థందర్శయా
స్మాన్మహేశ్వరమ్ ॥ ౪౮ ॥ పురాపురత్రయందగ్ధుంపశుత్వంపరిభాషితమ్ । శఙ్కి
తాశ్చవయంతత్రపశుత్వంప్రతిసువ్రత ॥ ౪౯ ॥ వ్రతంపాశుపతంప్రోక్తంభవేనపర
మేష్ఠినా । వ్రతేనానేనభూతేశపశుత్వంనైవవిద్యతే॥ ౫౦ ॥ అథద్వాదశవర్షంవా
మాసద్వాదశకంతువా । దినద్వాదశకంవాపికృత్వాతద్వ్రతముత్తమమ్ ॥ ౫౧ ॥

ముచ్యన్తేపశవస్సర్వేపశుపాశైర్భవస్యతు । దర్శయామాసతాన్దేవాన్నారాయణపురోగమాన్ ॥ ౫౨ ॥ నన్దీశిలాదతనయస్సర్వభూతగణాగ్రణీః । తందృష్ట్వాదేవమీశానంసామ్బంసగణమవ్యయమ్ ॥ ౫౩ ॥ ప్రణేముస్తుష్టువుశ్చైవప్రీతికణ్టకితత్వచః । విజ్ఞాప్యశితికణ్ఠాయపశుపాశవిమోక్షణమ్ ॥ ౫౪ ॥ తస్థుస్తదాగ్రతశ్శమ్భోఃప్రణిపత్యపునఃపునః । తతస్సమ్ప్రేక్ష్యతాన్సర్వాన్దేవదేవోవృషధ్వజః॥ ౫౫ ॥ విశోధ్యతేషాందేవానాంపశుత్వంపరమేశ్వరః । వ్రతంపాశుపతంచైవస్వయందేవోమహేశ్వరః॥ ౫౬ ॥ ఉపదిశ్యమునీనాంచసహాస్తేచామ్బయాభవః । తదాప్రభృతితేదేవాస్సర్వేపాశుపతాస్స్మృతాః॥ ౫౭ ॥ పశూనాంచపతిర్యస్మాత్తేషాంసాక్షాద్ధిదేవతాః। తస్మాత్పాశుపతాఃప్రోక్తాస్తపస్తేపుశ్చతేపునః ॥ ౫౮ ॥ తతోద్వాదశవర్షాన్తేముక్తపాశాస్సురోత్తమాః । యయుర్యథాగతంసర్వేబ్రహ్మణాసహవిష్ణునా ॥ ౫౯ ॥ ఏతద్వఃకథితంసర్వేపితామహముఖాచ్ఛ్రుతమ్ । పురాసనత్కుమారేణతస్మాద్వ్యాసేనధీమతా ॥ ౬౦ ॥ యశ్శ్రావయేచ్ఛుచిర్విప్రాఞ్ఛృణుయాద్వాశుచిర్నరః । సదేహభేదమాసాద్యపశుపాశైఃప్రముచ్యతే ॥ ౬౧ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగేపరమేశ్వరోక్తపశుపాశవిమోచకపాశుపతవ్రతమాహాత్మ్యకథనంనామఏకాశీతితమోధ్యాయః.

పశుపాశవిమోచకశివలిఙ్గార్చనవ్రతానుష్ఠానక్రమః

ఋషయః ॥ వ్రతమేతత్త్వయాప్రోక్తంపశుపాశవిమోక్షణమ్ । వ్రతంపాశుపతంలైఙ్గంపురాదేవైరనుష్ఠితమ్ ॥ ౧ ॥ వక్తుమర్హసిచాస్మాకంయథాపూర్వంత్వయాశ్రుతమ్ ॥ సూతః ॥ పురాసనత్కుమారేణపృష్టశ్శైలాదిరాదరాత్ ॥ ౨ ॥ నన్దీప్రాహవచస్తస్మైప్రవదామిసమాసతః । దేవైర్దైత్యైస్తథాసిద్ధైర్గన్ధర్వైస్సిద్ధచారణైః ॥ ౩ ॥ మునిభిశ్చమహాభాగైరనుష్ఠితమనుత్తమమ్ । వ్రతంద్వాదశలిఙ్గాఖ్యంపశుపాశవిమోక్షణమ్ ॥ ౪ ॥ భోగదంయోగదంచైవకామదంముక్తిదంశుభమ్। అవియోగకరంపుణ్యంభక్తానాంభయనాశనమ్॥ ౫ ॥ షడఙ్గసహితాన్వేదాన్మథిత్వాతేననిర్మితమ్ । సర్వదానోత్తమంపుణ్యమశ్వమేధాయుతాధికమ్ ॥ ౬ ॥ సర్వమఙ్గళదంపుణ్యంసర్వశత్రువినాశనమ్ । సంసారార్ణవమగ్నానాంజన్తూనామపిమోక్షదమ్ ॥ ౭ ॥ సర్వవ్యాధిహరంచైవసర్వజ్వరవినాశనమ్ । దేవైరనుష్ఠితంపూర్వంబ్రహ్మణావిష్ణునాతథా ॥ ౮ ॥ కృత్వాకనీయసంలిఙ్గంస్నాప్యచన్దనవారిణా। చైత్రమాసాదివిప్రేన్ద్రాశ్శివలిఙ్గవ్రతంచరేత్ ॥ ౯ ॥ కృత్వాహైమంశుభంపద్మంకర్ణికాకేసరాన్వితమ్ । నవరత్నైశ్చఖచితమష్టపత్రంయథావిధి॥ ౧౦॥ కర్ణికాయాం

న్యసేల్లిఙ్గం స్ఫాటికం పీఠసంయుతమ్ । తత్ర భక్త్యా యథాన్యాయమర్చయేద్బిల్వపత్ర
కైః ॥ ౧౧ ॥ సితైస్సహస్రకమలైరక్తైర్నీలోత్పలైరపి । శ్వేతార్కకర్ణికారైశ్చ
కరవీరైర్బకైరపి ॥ ౧౨ ॥ ఏతైరన్యైర్యథాలాభం గాయత్ర్యా తస్య సువ్రతాః । స
మ్పూజ్య చైవ గన్ధాద్యైర్ధూపైర్దీపైశ్చ మఙ్గలైః ॥ ౧౩ ॥ నీరాజనాద్యైరన్యైశ్చ లిఙ్గ
మూర్తిం మహేశ్వరమ్ । అగరుం దక్షిణే దద్యాదఘోరేణ ద్విజోత్తమాః ॥ ౧౪ ॥ పశ్చి
మే సద్యమన్త్రేణ దివ్యాం చైవ మనశ్శిలామ్ । ఉత్తరే వామదేవేన చన్దనం వాపి దాపయే
త్ ॥ ౧౫ ॥ పురుషేణ మునిశ్రేష్ఠా హరితాళం చ పూర్వతః । సితాగరూద్భవం విప్రా
స్తథా కృష్ణాగరూద్భవమ్ ॥ ౧౬ ॥ తథా గుగ్గులుధూపం చ సౌగన్ధికమనుత్తమమ్ । సి
తారం నామ ధూపం చ దద్యాదీశాయ భక్తితః ॥ ౧౭ ॥ మహాచరుర్నివేద్యస్స్యాదా
ఢకాన్నమథాపి వా । ఏతద్వః కథితం పుణ్యం శివలిఙ్గమహావ్రతమ్ ॥ ౧౮ ॥ సర్వమాసే
షు సామాన్యం విశేషోఽపి చ కీర్త్యతే । వైశాఖే వజ్రలిఙ్గం చ జ్యేష్ఠే మారకతం తథా ॥ ౧౯ ॥
ఆషాఢే మౌక్తికం లిఙ్గం శ్రావణే నీలనిర్మితమ్ । మాసి భాద్రపదే లిఙ్గం పద్మరాగమయం
శుభమ్ ॥ ౨౦ ॥ ఆశ్వినే చైవ విప్రేన్ద్రా గోమేధకమయం శుభమ్ । ప్రవాళేనైవ కా
ర్తిక్యాం తథా వై మార్గశీర్షకే ॥ ౨౧ ॥ వైడూర్యనిర్మితం లిఙ్గం పుష్యరాగేణ పుష్యకే ।
మాఘే చ సూర్యకాన్తేన ఫాల్గునే స్ఫాటికేన చ ॥ ౨౨ ॥ సర్వమాసేషు కమలం హైమమే
కం విధీయతే । అలాభే రాజతం వాపి కేవలం కమలం తు వా ॥ ౨౩ ॥ రత్నానామప్య
లాభే తు హేమ్నా వా రాజతేన వా । రజతస్యాప్యలాభే తు తామ్రలోహేన కారయే
త్ ॥ ౨౪ ॥ శైలం వా దారుజం వాపి మృణ్మయం వా సవేదికమ్ । సర్వగన్ధమయం వా
పి క్షణికం పరికల్పయేత్ ॥ ౨౫ ॥ హైమన్తికే మహాదేవం శ్రీపత్రేణైవ పూజయేత్ ।
సర్వమాసేషు కమలం హైమమేకమథాపి వా ॥ ౨౬ ॥ రాజతం వాపి కమలం హైమ
కర్ణికముత్తమమ్ । రాజతస్యాప్యలాభే తు బిల్వపత్రైస్సమర్చయేత్ ॥ ౨౭ ॥ సహ
స్రకమలాలాభే తదర్ధేనాపి పూజయేత్ । తదర్ధార్ధేన వా రుద్రమష్టోత్తరశతేన వా ॥ ౨౮ ॥
బిల్వపత్రే స్థితా లక్ష్మీర్దేవీ లక్షణసంయుతా । నీలోత్పలేఽమ్బికా సాక్షాదుత్పలే షణ్ము
ఖస్స్వయమ్ ॥ ౨౯ ॥ పద్మాశ్రితో మహాదేవస్సర్వదేవపతిశ్శివః । తస్మాత్సర్వప్రయ
త్నేన శ్రీపత్రం న త్యజేద్బుధః ॥ ౩౦ ॥ నీలోత్పలం చోత్పలం చ కమలం చ విశేషతః ।
సర్వవశ్యకరం పద్మం శిలా సర్వార్థసిద్ధిదా ॥ ౩౧ ॥ కృష్ణాగరుసముద్భూతం సర్వపా
పనికృన్తనమ్ । గుగ్గులుప్రభృతీనాం చ దీపానాం చ నివేదనమ్ ॥ ౩౨ ॥ సర్వరోగక్షయం
చైవ చన్దనం సర్వసిద్ధిదమ్ । సౌగన్ధికం తథా ధూపం సర్వకామార్థసాధకమ్ ॥ ౩౩ ॥
శ్వేతాగరూద్భవం చైవ తథా కృష్ణాగరూద్భవమ్ । సౌమ్యం శీతారిధూపం చ సాక్షాన్ని
ర్వాణసిద్ధిదమ్ ॥ ౩౪ ॥ శ్వేతార్కకుసుమే సాక్షాచ్చతుర్వక్త్రః ప్రజాపతిః । కర్ణి
కారస్య కుసుమే మేధా సాక్షాద్వ్యవస్థితా ॥ ౩౫ ॥ కరవీరే గణాధ్యక్షో బకే నారా
యణస్స్వయమ్ । సుగన్ధిషు చ సర్వేషు కుసుమేషు నగాత్మజా ॥ ౩౬ ॥ తస్మాదేతైర్య

థాలాభంపుష్పధూపాదిభిశ్శుభైః।పూజయేద్దేవదేవేశంభక్త్యావిత్తానుసారతః॥౩౭॥
నివేదయేత్తతోభక్త్యాపాయసంచమహాచరుమ్ । సఘృతంసోపదంశంచసర్వద్రవ్య
సమన్వితమ్ ॥ ౩౮॥ శుద్ధాన్నంవాపిముద్గాన్నమాఢకంచార్ధకంతువా।చామరంతా
ళవృన్తంచతస్మైభక్త్యానివేదయేత్ ॥ ౩౯ ॥ ఉపహారాణిపుణ్యానిన్యాయేనైవార్జి
తాన్యపి । నానావిధానిచాగ్ర్యాణిప్రోక్షితాన్యమ్భసాపునః ॥ ౪౦ ॥ నివేదయేచ్చరు
ద్రాయభక్తియుక్తేనచేతసా । క్షీరాద్యైస్సర్వదేవానాంస్థిత్యర్థమమృతంధ్రువ
మ్ ॥ ౪౧ ॥ విష్ణునాజిష్ణునాసాక్షాదన్నేసర్వంప్రతిష్ఠితమ్ । భూతానామన్న
దానేనప్రీతిర్భవతిశఙ్కరే ॥ ౪౨ ॥ తస్మాత్సమ్పూజయేద్దేవమన్నేప్రాణేప్రతిష్ఠి
తాః । ఉపహారేతథాతుష్టిర్వైలిఙ్గేనైవనస్స్వయమ్॥ ౪౩ ॥ సర్వాత్మకోమహాదే
వోగన్ధతోయేహ్యపామ్పతిః। పీఠేవైప్రకృతిస్సాక్షాన్మహదాద్యైర్వ్యవస్థితా॥౪౪॥
తస్మాద్దేవంయజేద్భక్త్యాప్రతిమాసంయథావిధి । పౌర్ణమాస్యాంవ్రతంకార్యంసర్వ
కామార్థసిద్ధయే॥ ౪౫ ॥ సత్యంశౌచందయాశాన్తిస్సన్తోషోదానమేవచ । పౌర్ణమా
స్యామమావాస్యాముపవాసంచకారయేత్ ॥ ౪౬ ॥ సంవత్సరాన్తేగోదానంవృషో
త్సర్గంవిశేషతః । భోజయేద్బ్రాహ్మణాన్భక్త్యాశ్రోత్రియాన్వేదపారగాన్ ॥ ౪౭॥
తల్లిఙ్గంపూజితంతేనసర్వద్రవ్యసమన్వితమ్ । స్థాపయేద్వాశివక్షేత్రేదాపయేద్బ్రా
హ్మణాయవా॥ ౪౮॥ యఏవంసర్వమాసేషుశివలిఙ్గమహావ్రతమ్ । కుర్యాద్భక్త్యా
మునిశ్రేష్ఠాస్సఏవతపతాంవరః ॥ ౪౯ ॥ సూర్యకోటిప్రతీకాశైర్విమానైరత్నభూ
షితైః । గత్వాశివపురందివ్యంనేహాయాతికదాచన॥ ౫౦ ॥ అథవాహ్యేకమాసం
వాచరేదేవంవ్రతోత్తమమ్ । శివలోకమవాప్నోతినాత్రకార్యావిచారణా॥ ౫౧॥
అథవాసక్తచిత్తశ్చేద్యాన్యాన్సఞ్చిన్తయేద్వరాన్ । వర్షమేకంచరేదేవంతాంస్తా
న్ప్రాప్యశివంవ్రజేత్ ॥ ౫౨ ॥ దేవత్వంవాపితృత్వంవాదేవరాజత్వమేవచ । గాణ
పత్యపదంవాపిసక్తోపిలభతేనరః ॥ ౫౩ ॥ విద్యార్థీలభతేవిద్యాంభోగార్థీభోగమా
ప్నుయాత్ । ద్రవ్యార్థీచనిధింపశ్యేదాయుఃకామశ్చిరాయుషమ్ ॥ ౫౪॥ యాన్యాం
శ్చిన్తయతేకామాంస్తాంస్తాన్ప్రాప్యేహమోదతే । ఏకమాసవ్రతాదేవసోన్తేరుద్ర
త్వమాప్నుయాత్ ॥ ౫౫ ॥ ఇదంపవిత్రంపరమంరహస్యంవ్రతోత్తమంవిశ్వసృజా
పిసృష్టమ్ । హితాయదేవాసురసిద్ధమర్త్యవిద్యాధరాణాంపరమంశివేన॥ ౫౬॥ స
మ్పూజ్యపూజ్యంవిధినైవమీశంప్రణమ్యమూర్ధ్నాసహభృత్యపుత్రైః । వ్యపోహనం
నామజపేత్స్తవంచప్రదక్షిణంకృత్యశివంప్రయత్నాత్ ॥ ౫౭ ॥ పురాకృతంవిశ్వసృ

జ్ఞాస్తవం చ హితాయ దేవేన జగత్త్రయస్య । పితామహేనైవ సురైశ్చ సార్ధం మహాను
భావేన మహర్ష్యమేతత్ ॥ ౫౮ ॥ * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పశుపాశవిమోచక శివలిఙ్గ
వ్రతానుష్ఠానకథనం నామ ద్వ్యశీతితమోఽధ్యాయః ।

వ్యపోహనస్తవః

సూతః ॥ వ్యపోహనస్తవం వక్ష్యే సర్వసిద్ధిప్రదం శుభమ్ । నన్దినశ్చ ముఖాచ్ఛ్రు
త్వా కుమారేణ మహాత్మనా ॥ ౧ ॥ వ్యాసాయ కథితం తస్మాద్బహుమానేన వై మయా ।
నమశ్శివాయ శుద్ధాయ నిర్మలాయ యశస్వినే ॥ ౨ ॥ దుష్టాన్తకాయ సర్వాయ భవా
య పరమాత్మనే । పఞ్చవక్త్రో దశభుజో హ్యక్షపఞ్చదశైర్యుతః ॥ ౩ ॥ శుద్ధస్ఫటిక
సఙ్కాశస్సర్వాభరణభూషితః । సర్వజ్ఞస్సర్వగశ్శాన్తస్సర్వోపరి సుసంస్థితః ॥ ౪ ॥
పద్మాసనస్థస్సోమేశః పాపమాశు వ్యపోహతు । ఈశానః పురుషశ్చైవ అఘోరస్స
ద్య ఏవ చ ॥ ౫ ॥ వామదేవశ్చ భగవాన్పాపమాశు వ్యపోహతు । అనన్తస్సర్వవిద్యే
శస్సర్వజ్ఞస్సర్వదః ప్రభుః ॥ ౬ ॥ శివధ్యానైకసమ్పన్నస్స మే పాపం వ్యపోహతు । సూ
క్ష్మస్సురాసురేశానో విశ్వేశో గణపూజితః ॥ ౭ ॥ శివధ్యానైకసమ్పన్నస్స మే పా
పం వ్యపోహతు । శివోత్తమో మహాపూజ్యశ్శివధ్యానపరాయణః ॥ ౮ ॥ సర్వగస్సర్వ
దశ్శాన్తస్స మే పాపం వ్యపోహతు । ఏకాక్షో భగవానీశశ్శివార్చనపరాయణః ॥ ౯ ॥
శివధ్యానైకసమ్పన్నస్స మే పాపం వ్యపోహతు । త్రిమూర్తిర్భగవానీశశ్శివభక్తిప్రబో
ధకః ॥ ౧౦ ॥ శివధ్యానైకసమ్పన్నస్స మే పాపం వ్యపోహతు । శ్రీకణ్ఠశ్శ్రీపతిశ్శ్రీ
మాఞ్ఛివధ్యానరతస్సదా ॥ ౧౧ ॥ శివార్చనరతస్సాక్షాత్స మే పాపం వ్యపోహతు ।
శిఖణ్డీ భగవాఞ్ఛాన్తశ్శివభస్మానులేపనః ॥ ౧౨ ॥ శివార్చనరతశ్శ్రీమాన్స మే పా
పం వ్యపోహతు । త్రైలోక్యనమితా దేవీ సోల్కాకారా పురాతనీ ॥ ౧౩ ॥ దాక్షా
యణీ మహాదేవీ గౌరీ హైమవతీ శుభా । ఏకపర్ణాగ్రజా సౌమ్యా పాటలావా తథైవ
చ ॥ ౧౪ ॥ అపర్ణా వరదా దేవీ వరదానైకతత్పరా । ఉమా సురహరా సాక్షాత్కౌశి
కీ వా కపర్దినీ ॥ ౧౫ ॥ ఖట్వాఙ్గధారిణీ దివ్యా కరాగ్రతరుపల్లవా । నైగమేయాదిభి
ర్దివ్యైశ్చతుర్భిః పుత్రకైర్వృతా ॥ ౧౬ ॥ మేనాయా నన్దినీ దేవీ వారిజా వారిజేక్ష
ణా । అమ్బాయా వీతశోకస్య నన్దినశ్చ మహాత్మనః ॥ ౧౭ ॥ శుభావత్యాస్సఖీ శాన్తా
పఞ్చచూడా వరప్రదా । సృష్ట్యర్థం సర్వభూతానాం ప్రకృతిత్వం గతావ్యయా ॥ ౧౮ ॥
త్రయోవింశతిభిస్తత్త్వైర్మహదాద్యైర్విజృమ్భితా । లక్ష్మ్యాదిశక్తిభిర్నిత్యం నమి
తానన్దనన్దినీ ॥ ౧౯ ॥ మనోన్మనీ మహాదేవీ మాయావీ మణ్డనప్రియా । మాయయా యా
జగత్సర్వం బ్రహ్మాద్యం సచరాచరమ్ ॥ ౨౦ ॥ క్షోభిణీ మోహినీ నిత్యం యోగినాం

హృదిసంస్థితా । ఏకానేకస్థితా లోకే ఇన్దీవరనిభేక్షణా ॥ ౨౧ ॥ భక్త్యా పరమయా ని
త్యం సర్వదేవైరభిష్టుతా । గణేన్ద్రామ్భోజగర్భేన్ద్రయమవిత్తేశపూర్వకైః ॥ ౨౨॥
సంస్తుతా జననీ తేషాం సర్వోపద్రవనాశనీ । భక్తానామార్తిహా భవ్యా భవభావవినా
శనీ॥ ౨౩॥ భుక్తిముక్తిప్రదా దివ్యా భక్తానామప్రయత్నతః। సా మే సాక్షాన్మహాదేవీ పా
పమాశు వ్యపోహతు ॥ ౨౪ ॥ చణ్డస్సర్వగణేశానో ముఖాచ్ఛమ్భోర్వినిర్గతః । శివా
ర్చనరతశ్శ్రీమాన్ స మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౨౫ ॥ శాలఙ్కాయనపుత్రస్తు హలమా
ర్గోత్థితః ప్రభుః। జామాతా మరుతాం దేవస్సర్వభూతమహేశ్వరః॥ ౨౬॥ సర్వగస్సర్వ
దృక్ఛర్వస్సర్వేశసదృశః ప్రభుః। సనారాయణకైర్దేవైస్సేన్ద్రచన్ద్రదివాకరైః॥ ౨౭॥
సిద్ధైశ్చ యక్షగన్ధర్వైర్భూతైర్భూతవిధాయకైః । ఉరగైరృషిభిశ్చైవ బ్రహ్మణా చ
మహాత్మనా ॥ ౨౮ ॥ స్తుతస్త్రైలోక్యనాథస్తు మునిరన్తఃపురంస్థితః । సర్వదా పూజి
తస్సర్వైర్నన్దీ పాపం వ్యపోహతు॥ ౨౯ ॥ మహాకాయో మహాతేజా మహాదేవ ఇవా
పరః । శివార్చనరతశ్శ్రీమాన్ స మే పాపం వ్యపోహతు॥ ౩౦ ॥ మేరుమన్దరసఙ్కాశ
తటకూటప్రభేదనః । ఐరావతాదిభిర్దివ్యైర్దిగ్గజైశ్చ సుపూజితః ॥ ౩౧ ॥ సప్తపా
తాళపాదశ్చ సప్తద్వీపోరుజఙ్ఘకః। సప్తార్ణవాఙ్కుశశ్చైవ సర్వతీర్థోదరశ్శివః॥ ౩౨॥
ఆకాశదేహో దిగ్బాహుస్సోమసూర్యాగ్నిలోచనః। హతాసురమహావృక్షో బ్రహ్మ
విద్యామదోత్కటః ॥ ౩౩ ॥ బ్రహ్మాద్యాధోరణైర్దివ్యైర్యోగపాశసమన్వితైః । బ
ద్ధో హృత్పుణ్డరీకాఖ్యే స్తమ్భే వృత్తిం నిరుధ్య చ॥ ౩౪॥ నాగేన్ద్రవక్త్రో యస్సాక్షాద్గణ
కోటిశతైర్వృతః । శివధ్యానైకసమ్పన్నస్స మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౩౫ ॥ భృ
ఙ్గీశః పిఙ్గళాక్షోఽసౌ భసితాశస్తదేహయుక్ । శివార్చనరతశ్శ్రీమాన్ స మే పాపం
వ్యపోహతు ॥ ౩౬ ॥ చతుర్భిస్తనుభిర్నిత్యం సర్వాసురనిబర్హణః । స్కన్దశ్శక్తి
ధరశ్శాన్తస్సేనానీశ్శిఖివాహనః ॥ ౩౭ ॥ దేవసేనాపతిశ్శ్రీమాన్ స మే పాపం వ్యపో
హతు । భవశ్శర్వస్తథేశానో రుద్రః పశుపతిస్తథా ॥ ౩౮ ॥ ఉగ్రో భీమో మహాదే
వశ్శివార్చనరతస్సదా । ఏతాః పాపం వ్యపోహన్తు మూర్తయః పరమేష్ఠినః ॥ ౩౯ ॥
మహాదేవశ్శివో రుద్రశ్శఙ్కరో నీలలోహితః । ఈశానో విజయో భీమో దేవదేవో భ
వోద్భవః ॥ ౪౦ ॥ కపాలీశశ్చ విజ్ఞేయో రుద్రా రుద్రాంశసమ్భవాః । శివప్రణామస
మ్పన్నా వ్యపోహన్తు మలం మమ ॥ ౪౧ ॥ వికర్తనో వివస్వాంశ్చ మార్తణ్డో భాస్క
రో రవిః । లోకప్రకాశకశ్చైవ లోకసాక్షీ త్రివిక్రమః॥ ౪౨ ॥ ఆదిత్యశ్చ తథా సూర్య
శ్చాంశుమాంశ్చ దివాకరః । ఏతే వై ద్వాదశాదిత్యా వ్యపోహన్తు మలం మమ ॥ ౪౩॥
గగనం స్పర్శనం తేజో రసశ్చ పృథివీ తథా । చన్ద్రస్సూర్యస్తథాత్మా చ తనవశ్శివభాషి
తాః ॥ ౪౪ ॥ పాపం వ్యపోహన్తు మమ భయం నిర్ణాశయన్తు మే । వాసవః పావకశ్చై
వ యమో నిరృతిరేవ చ ॥ ౪౫ ॥ వరుణో వాయుసోమౌ చ ఈశానో భగవాన్ హరిః।

పితామహశ్చ భగవాఞ్ఛివధ్యానపరాయణః ॥ ౪౬ ॥ ఏతే పాపం వ్యపోహన్తు మనసా కర్మణాకృతమ్। నభస్వాన్ స్పర్శనో వాయురనిలో మారుతస్తథా ॥ ౪౭ ॥ ప్రాణః ప్రాణేశజీవేశౌ మారుతశ్శివభావితాః । శివార్చనరతాస్సర్వే వ్యపోహన్తు మలం మమ ॥ ౪౮ ॥ ఖేచరీ చ సుచారీ చ బ్రహ్మేశో బ్రహ్మ బ్రహ్మధీః । సుషేణశ్శాశ్వతః పుష్టస్సుపుష్టశ్చ మహాబలః ॥ ౪౯ ॥ ఏతే వై చారణాశ్శమ్భోః పూజయాతీవ భావితాః । వ్యపోహన్తు మలం సర్వం పాపం చైవ మయాకృతమ్॥ ౫౦॥ మన్త్రజ్ఞో మన్త్రవిత్ప్రాజ్ఞో మన్త్రరాట్సిద్ధపూజితః । సిద్ధవిత్పరమస్సిద్ధస్సర్వసిద్ధిప్రదాయినః ॥ ౫౧ ॥ వ్యపోహన్తు మలం సర్వే సిద్ధాశ్శివపదార్చకాః । యక్షో యక్షేశధనదో జృమ్భకో మణిభద్రకః ॥ ౫౨ ॥ పూర్ణభద్రేశ్వరో మాలీ శితికుణ్డలిరేవ చ। నరేన్ద్రశ్చైవ యక్షేశా వ్యపోహన్తు మలం మమ ॥ ౫౩ ॥ అనన్తః కులికశ్చైవ వాసుకిస్తక్షకస్తథా। కర్కోటకో మహాపద్మశ్శఙ్ఖపాలశ్చ కమ్బళః ॥ ౫౪ ॥ శివప్రణామసమ్పన్నాశ్శివదేహప్రభూషణాః । మమ పాపం వ్యపోహన్తు విషం స్థావరజఙ్గమమ్ ॥ ౫౫ ॥ వీణాజ్ఞః కిన్నరశ్చైవ సురసేనః ప్రమర్దనః । అతీశయస్సప్రయోగీ గీతజ్ఞశ్చైవ కిన్నరాః ॥ ౫౬ ॥ శివప్రణామసమ్పన్నా వ్యపోహన్తు మలం మమ । విద్యాధరశ్చ విబుధో విద్యారాశిర్విదాం వరః ॥ ౫౭ ॥ విబుధో విబుధశ్శ్రీమాన్కృతజ్ఞశ్చ మహాయశాః । ఏతే విద్యాధరాస్సర్వే శివధ్యానపరాయణాః ॥ ౫౮ ॥ వ్యపోహన్తు మలం ఘోరం మహాదేవప్రసాదతః । వామదేవో మహాజమ్భః కాలనేమిర్మహాబలః ॥ ౫౯ ॥ సుగ్రీవో మర్దకశ్చైవ పిఙ్గలో దేవమర్దనః । ప్రహ్లాదశ్చాప్యనుహ్లాదస్సంహ్లాదః కిలబాష్కలౌ॥ ౬౦ ॥ జమ్భః కుమ్భశ్చ మాయావీ కార్తవీర్యః కృతఞ్జయః । ఏతేసురా మహాత్మానో మహాదేవపరాయణాః॥ ౬౧ ॥ వ్యపోహన్తు భయం ఘోరమాసురం భావమేవ చ। గరుత్మాన్ఖగతిశ్చైవ పక్షిరాణ్ణాగమర్దనః॥ ౬౨ ॥ నాగశత్రుర్హిరణ్యాఙ్గో వైనతేయః ప్రభఞ్జనః। నాగాశీర్విషనాశశ్చ విష్ణువాహన ఏవ చ ॥ ౬౩ ॥ ఏతే హిరణ్యవర్ణాభా గరుడా విష్ణువాహనాః । నానాభరణసమ్పన్నా వ్యపోహన్తు మలం మమ ॥ ౬౪ ॥ అగస్త్యశ్చ వసిష్ఠశ్చ అఙ్గిరా భృగురేవ చ । కాశ్యపో నారదశ్చైవ దధీచశ్చ్యవనస్తథా॥ ౬౫ ॥ ఉపమన్యుస్తథాన్యే చ ఋషయశ్శివభావితాః । శివార్చనరతాస్సర్వే వ్యపోహన్తు మలం మమ ॥ ౬౬ ॥ పితరః పితామహాశ్చ తథైవ ప్రపితామహాః । అగ్నిష్వాత్తా బర్హిషదస్తథా మాతామహాదయః ॥ ౬౭ ॥ వ్యపోహన్తు భయం పాపం శివధ్యానపరాయణాః। లక్ష్మీశ్చ ధరణీ చైవ గాయత్రీ చ సరస్వతీ ॥ ౬౮ ॥ ఉమా దుర్గా శచీ జ్యేష్ఠా మాతరస్సురపూజితాః । దేవానాం మాతరశ్చైవ గణానాం మాతరస్తథా ॥ ౬౯ ॥ భూతానాం మాతరస్సర్వా యత్ర యా గణమాతరః । ప్రసాదాద్దేవదేవస్య వ్యపోహన్తు మలం మమ ॥ ౭౦॥ ఊర్వశీ మేనకా చైవ రమ్భా రతితిలోత్తమాః । సుముఖీ దుర్ముఖీ చైవ కాముకీ కామవర్ధనీ ॥ ౭౧ ॥ తథాన్యాస్సర్వలోకేషు దివ్యాశ్చాప్సరసస్తథా । శివాయ తా

ణ్డవం నిత్యం కుర్వన్త్యోఽతీవ భావితాః ॥ ౭౨ ॥ దేవ్యశ్శివార్చనరతా వ్యపోహన్తు మలం
మమ। అర్కస్సోమోఽఙ్గారకశ్చ బుధశ్చైవ బృహస్పతిః ॥ ౭౩ ॥ శుక్రశ్శనైశ్చరశ్చై
వ రాహుః కేతుస్తథైవ చ। వ్యపోహన్తు భయం ఘోరం గ్రహపీడాం శివార్చకాః॥ ౭౪॥
మేషో వృషోఽథ మిథునస్తథా కర్కటకశ్శుభః। సింహశ్చ కన్యా విపులా తులా వై వృశ్చిక
స్తథా॥ ౭౫ ॥ ధనుశ్చ మకరశ్చైవ కుమ్భో మీనస్తథైవ చ । రాశయో ద్వాదశ హ్యే
తే శివపూజాపరాయణాః ॥ ౭౬ ॥ వ్యపోహన్తు భయం పాపం ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః।
అశ్వినీ భరణీ చైవ కృత్తికా రోహిణీ తథా ॥ ౭౭ ॥ శ్రీమన్మృగశిరశ్చార్ద్రా పున
ర్వసు పుష్యసార్పకాః । మఘా వై పూర్వఫాల్గున్య ఉత్తరాఫాల్గునీ తథా ॥ ౭౮ ॥
హస్తచిత్రా తథా స్వాతీ విశాఖా చానురాధికా । జ్యేష్ఠా మూలం మహాభాగా పూర్వా
షాఢా తథైవ చ ॥ ౭౯ ॥ ఉత్తరాషాఢికా చైవ శ్రవణం చ శ్రవిష్ఠికా । శతభిషక్పూ
ర్వభద్రా చ తథా ప్రోష్ఠపదా తథా ॥ ౮౦ ॥ పౌష్ణం చ దేవ్యస్సతతం వ్యపోహన్తు మలం
మమ । జ్వరః కుమ్భోదరశ్చైవ శఙ్కుకర్ణో మహాబలః ॥ ౮౧ ॥ మహాకర్ణః ప్రభా
తశ్చ మహాభూతప్రమర్దనః । శ్యేనజిచ్ఛివరూపస్య ప్రమథాః ప్రీతివర్ధనాః ॥ ౮౨ ॥ కో
టికోటిశతైశ్చైవ భూతానాం మాతరస్సదా । వ్యపోహన్తు భయం పాపం మహాదేవప్ర
సాదతః॥ ౮౩ ॥ శివధ్యానైకసమ్పన్నో హిమరాడమ్బుసన్నిభః। కున్దేన్దుసదృశాకా
రః కుమ్భకున్దేన్దుభూషణః ॥ ౮౪ ॥ బడబానలశత్రుర్యో బడబాముఖభేదనః । చతు
ష్పాదసమాయుక్తః క్షీరోద ఇవ పాణ్డురః ॥ ౮౫ ॥ రుద్రలోకే స్థితో నిత్యం రుద్రైస్సా
ర్ధం గణేశ్వరైః । వృషేన్ద్రో విశ్వధృగ్దేవో విశ్వస్య జగతః పితా ॥ ౮౬ ॥ వృతో నన్దా
దిభిర్నిత్యం మాతృభిర్మఖమర్దనః। శివార్చనరతో నిత్యం స మే పాపం వ్యపోహతు॥ ౮౭॥
గఙ్గా మాతా జగన్మాతా రుద్రలోకే వ్యవస్థితా । శివభక్తా తు యా నన్దా సా మే పాపం వ్య
పోహతు ॥ ౮౮ ॥ భద్రా భద్రపదా దేవీ శివలోకే వ్యవస్థితా । మాతా గవాం మహా
భాగా సా మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౮౯ ॥ సురభిస్సర్వతోభద్రా సర్వపాపప్రణాశనీ।
రుద్రపూజారతా నిత్యం సా మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౯౦ ॥ సుశీలా శీలసమ్పన్నా శ్రీప్ర
దా శివభావితా । శివలోకే స్థితా నిత్యం సా మే పాపం వ్యపోహతు ॥ ౯౧ ॥ సుమనాసు
భగాదివ్యా సురూపా సుయశావ్యయా । రుద్రలోకే స్థితా నిత్యం సా మే పాపం వ్యపోహ
తు ॥ ౯౨ ॥ వేదశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞస్సర్వకార్యాభిచిన్తకః । సమస్తగుణసమ్పన్న
స్సర్వదేవేశ్వరాత్మజః ॥ ౯౩ ॥ జ్యేష్ఠస్సర్వేశ్వరస్సౌమ్యో మహావిష్ణుతనుస్స్వయ
మ్ । ఆర్యస్సేనాపతిస్సాక్షాద్గహనో మఖమర్దనః ॥ ౯౪ ॥ ఐరావతగజారూఢః కృ
ష్ణకుఞ్చితమూర్ధజః । కృష్ణాఙ్గో రక్తనయనశ్శశిపన్నగభూషణః॥ ౯౫ ॥ భూతైః ప్రే
తైః పిశాచైశ్చ కూష్మాణ్డైశ్చ సమావృతః। శివార్చనరతస్సాక్షాత్స మే పాపం వ్యపోహ
తు ॥ ౯౬ ॥ బ్రహ్మాణీ చైవ మాహేశీ కౌమారీ వైష్ణవీ తథా । వారాహీ చైవ మాహే

క్ష్రీచాముణ్డాగ్నేయికాతథా ॥ ౯౭ ॥ ఏతా వైమాతరస్సర్వాస్సర్వలోకప్రపూజి
తాః । యోగినీభిర్మహాపాపంవ్యపోహన్తుసమాహితాః ॥ ౯౮ ॥ వీరభద్రోమహా
తేజాహిమకున్దేన్దుసన్నిభః । రుద్రస్యతనయోరౌద్రశ్శూలాసక్తమహాకరః ॥ ౯౯ ॥
సహస్రబాహుస్సర్వజ్ఞస్సర్వాయుధధరస్స్వయమ్ । త్రేతాగ్నినయనోదేవస్త్రైలో
క్యాభయదఃప్రభుః ॥ ౧౦౦ ॥ మాతౄణాంరక్షకోనిత్యంమహావృషభవాహనః ।
త్రైలోక్యనమితశ్శ్రీమాఞ్ఛివపాదార్చనేరతః ॥ ౧౦౧ ॥ యజ్ఞస్యచశిరశ్ఛేత్తా
పూష్ణోదన్తవినాశనః । వహ్నేర్హస్తహరస్సాక్షాద్భగనేత్రనిపాతనః ॥ ౧౦౨ ॥
పాదాఙ్గుష్ఠేనసోమాఙ్గపేషకఃప్రభుసంజ్ఞకః । ఉపేన్ద్రేన్ద్రయమాదీనాందేవానా
మఙ్గరక్షకః ॥ ౧౦౩ ॥ సరస్వత్యామహాదేవ్యానాసికోష్ఠావకర్తనః । గణేశ్వరో
యస్సేనానీస్సమేపాపంవ్యపోహతు ॥ ౧౦౪ ॥ జ్యేష్ఠావరిష్ఠావరదావరాభరణభూ
షితా । మహాలక్ష్మీర్జగన్మాతాసామేపాపంవ్యపోహతు ॥ ౧౦౫ ॥ మహామోహామహా
భాగామహాభూతగణైర్వృతా । శివార్చనరతానిత్యంసామేపాపంవ్యపోహతు ॥ ౧౦౬ ॥
లక్ష్మీస్సర్వగుణోపేతాసర్వలక్షణసంయుతా । సర్వదాసర్వగాదేవీసామేపాపం
వ్యపోహతు ॥ ౧౦౭ ॥ సింహారూఢామహాదేవీపార్వత్యాస్తనయావ్యయా । విష్ణో
ర్నిద్రామహామాయావైష్ణవీసురపూజితా ॥ ౧౦౮ ॥ త్రినేత్రవరదాదేవీమహిషా
సురమర్దినీ । శివార్చనరతాదుర్గాసామేపాపంవ్యపోహతు ॥ ౧౦౯ ॥ బ్రహ్మాణ్డధా
రకారుద్రాస్సర్వలోకప్రపూజితాః । సత్యాశ్చమానసాస్సర్వేవ్యపోహన్తుభయంమ
మ ॥ ౧౧౦ ॥ భూతాఃప్రేతాఃపిశాచాశ్చకూశ్మాణ్డగణనాయకాః । కూశ్మాణ్డకా
శ్చతేపాపంవ్యపోహన్తుసమాహితాః ॥ ౧౧౧ ॥ అనేనదేవాస్తుత్వాతుచాన్తేసర్వం
సమాపయేత్ । ప్రణమ్యశిరసాభూమౌప్రతిమాసేద్విజోత్తమాః ॥ ౧౧౨ ॥ వ్యపో
హనస్తవందివ్యంయఃపఠేచ్ఛృణుయాదపి । విధూయసర్వపాపానిరుద్రలోకేమ
హీయతే ॥ ౧౧౩ ॥ కన్యార్థీలభతేకన్యాంజయకామోజయంలభేత్ । ధనకామో
లభేదర్థంపుత్రకామోబహూన్సుతాన్ ॥ ౧౧౪ ॥ విద్యార్థీలభతేవిద్యాంభోగార్థీభో
గమాప్నుయాత్ । యాన్యాన్ప్రార్థయతేకామాన్మానవశ్శ్రవణాదిహ ॥ ౧౧౫ ॥
తాన్సర్వాఞ్ఛీఘ్రమాప్నోతిదేవానాంచప్రియోభవేత్ । పఠ్యమానమిదంపుణ్యం
యముద్దిశ్యతుపఠ్యతే ॥ ౧౧౬ ॥ తస్యరోగానబాధన్తేవాతపిత్తాదిసమ్భవాః । నా
కాలేమరణంతస్యనసర్పైరపిదశ్యతే ॥ ౧౧౭ ॥ యత్పుణ్యంచైవతీర్థానాంయజ్ఞానాం
చైవయత్ఫలమ్ । దానానాంచైవయత్పుణ్యంవ్రతానాంచవిశేషతః ॥ ౧౧౮ ॥ త
త్పుణ్యంకోటిగుణితంజప్త్వాచాప్నోతిమానవః । గోఘ్నశ్చైవకృతఘ్నశ్చవీరహాబ్ర
హ్మహాభవేత్ ॥ ౧౧౯ ॥ శరణాగతఘాతీచమిత్రవిశ్వాసఘాతకః । దుష్టఃపాపస్స

మాచారో మాతృహా పితృహా తథా ॥ ౧౨౦ ॥ వ్యపోహ్య సర్వపాపాని శివలోకే మహీయతే ॥ ౧౨౧ ॥ * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే వ్యపోహనస్తవో నామ త్ర్యశీతితమోఽధ్యాయః.

॥ మాసభేదేన శివవ్రతకథనమ్. ॥

ఋషయః॥ వ్యపోహనస్తవం పుణ్యం శ్రుతమస్మాభిరాదరాత్ । ప్రసఙ్గాల్లిఙ్గదానస్య వ్రతాన్యపి వదస్వ నః ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ వ్రతాని వః ప్రవక్ష్యామి శుభాని మునిసత్తమాః । నన్దినా కథితానీహ బ్రహ్మపుత్రాయ ధీమతే ॥ ౨ ॥ తాని వ్యాసాదుపశ్రుత్య యుష్మాకం ప్రవదామ్యహమ్ । అష్టమ్యాం చ చతుర్దశ్యాం పక్షయోరుభయోరపి ॥ ౩ ॥ వర్షమేకం తు భుఞ్జానో నక్తం యః పూజయేచ్ఛివమ్ । సర్వయజ్ఞఫలం ప్రాప్య స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౪ ॥ పృథివీం భాజనం కృత్వా భుక్త్వా పర్వసు మానవః । అహోరాత్రేణ చైకేన త్రిరాత్రఫలమశ్నుతే ॥ ౫ ॥ ద్వయోర్మాసస్య పఞ్చమ్యోర్ద్వయోః ప్రతిపదోర్నరః । క్షీరధారావ్రతం కుర్యాత్సోఽశ్వమేధఫలం లభేత్ ॥ ౬ ॥ కృష్ణాష్టమ్యాం తు నక్తేన యావత్కృష్ణచతుర్దశీ । భుఞ్జన్భోగానవాప్నోతి బ్రహ్మలోకం స గచ్ఛతి ॥ ౭ ॥ యోఽబ్దమేకం ప్రకుర్వీత నక్తం పర్వసు పర్వసు । బ్రహ్మచారీ జితక్రోధః శివధ్యానపరాయణః ॥ ౮ ॥ సంవత్సరాన్తే విప్రేన్ద్రాన్భోజయేద్విధిపూర్వకమ్ । స యాతి శాఙ్కరం లోకం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౯ ॥ ఉపవాసాత్పరం భైక్ష్యం భైక్ష్యాత్పరమయాచితమ్ । అయాచితాత్పరం నక్తం తస్మాన్నక్తేన వర్తయేత్ ॥ ౧౦ ॥ దేవైర్భుక్తం తు పూర్వాహ్ణే మధ్యాహ్నే ఋషిభిస్తథా । అపరాహ్ణే చ పితృభిః సన్ధ్యాయాం గుహ్యకాదిభిః ॥ ౧౧ ॥ సర్వవేలామతిక్రమ్య నక్తభోజనముత్తమమ్ । హవిష్యభోజనం స్నానం నక్తమాహారలాఘవమ్ ॥ ౧౨ ॥ అగ్నికార్యమధశ్శయ్యాం నక్తభోజీ సమాచరేత్ । ప్రతిమాసం ప్రవక్ష్యామి శివవ్రతమనుత్తమమ్ ॥ ౧౩ ॥ ధర్మకామార్థమోక్షార్థం సర్వపాపవిశుద్ధయే । పుష్యమాసే చ సమ్పూజ్య యః కుర్యాన్నక్తభోజనమ్ ॥ ౧౪ ॥ సత్యవాదీ జితక్రోధః శాలిగోధూమగోరసైః । పక్షయోరష్టమీం యత్నాదుపవాసేన వర్తయేత్ ॥ ౧౫ ॥ భూమిశయ్యాం చ మాసాన్తే పౌర్ణమాస్యాం ఘృతాదిభిః । స్నాప్య రుద్రం మహాదేవం సమ్పూజ్య విధిపూర్వకమ్ ॥ ౧౬ ॥ యావకం చౌదనం దత్త్వా సక్షీరం సఘృతం ద్విజాః । భోజయేద్బ్రాహ్మణాఞ్ఛిష్టాఞ్జపేచ్ఛాన్తిం విశేషతః ॥ ౧౭ ॥ తథా గోమిథునం చైవ కపిలం వినివేదయేత్ । భవాయ దేవదేవాయ శివాయ పరమేష్ఠినే ॥ ౧౮ ॥ స యాతి మునిశార్దూల వాహ్నేయం లోకముత్తమమ్ । భుక్త్వా స విపులాన్భోగాంస్తత్రైవ స విముచ్యతే ॥ ౧౯ ॥ మాఘమాసే తు సమ్పూజ్య యః కుర్యా

న్నక్తభోజనమ్ । కృసరం ఘృతసంయుక్తం భుఞ్జానస్సంయతేన్ద్రియః ॥ ౨౦ ॥ సో
పవాసం చతుర్దశ్యాం భవేదుభయపక్షయోః । రుద్రాయ పౌర్ణమాస్యాం తు దద్యా
ద్వై ఘృతకమ్బళమ్ ॥ ౨౧ ॥ కృష్ణం గోమిథునం దద్యాత్పూజయేచ్చైవ శఙ్కరమ్ ।
భోజయేద్బ్రాహ్మణాంశ్చైవ యథావిభవవిస్తరమ్ ॥ ౨౨ ॥ యామ్యమాసాద్య వై
లోకం యమేన సహ మోదతే । ఫాల్గునే చైవ సమ్ప్రాప్తే కుర్యాద్వై నక్తభోజనమ్ ॥ ౨౩ ॥
శ్యామాకాన్నం ఘృతక్షీరైర్జితక్రోధో జితేన్ద్రియః । చతుర్దశ్యాం తథాష్టమ్యాముపవా
సం చ కారయేత్ ॥ ౨౪ ॥ పౌర్ణమాస్యాం మహాదేవం స్నాప్య సమ్పూజ్య శఙ్కరమ్ ।
దద్యాద్గోమిథునం వాపి తామ్రాభం శూలపాణయే ॥ ౨౫ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా
తు ప్రార్థయేత్పరమేశ్వరమ్ । స యాతి చన్ద్రసాయుజ్యం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౨౬ ॥
చైత్రేఽపి రుద్రమభ్యర్చ్య కుర్యాద్వై నక్తభోజనమ్ । శాల్యన్నం పయసా యుక్తం ఘృతే
న చ యథాసుఖమ్ ॥ ౨౭ ॥ గోష్ఠశాయీ మునిశ్రేష్ఠాః క్షితౌ నిశి భవం స్మరేత్ । పౌర్ణ
మాస్యాం శివం స్నాప్య దద్యాద్గోమిథునం సితమ్ ॥ ౨౮ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేచ్చైవ
నిరృతేస్స్థానమాప్నుయాత్ । వైశాఖే చ తథా మాసే కృత్వా వై నక్తభోజనమ్ ॥ ౨౯ ॥
పౌర్ణమాస్యాం భవం స్నాప్య పఞ్చగవ్యఘృతాదిభిః । శ్వేతం గోమిథునం దత్వా సో
శ్వమేధఫలం లభేత్ ॥ ౩౦ ॥ జ్యేష్ఠే మాసే చ దేవేశం శమ్భుం శర్వముమాపతిమ్ ।
సమ్పూజ్య శ్రద్ధయా భక్త్యా కృత్వా వై నక్తభోజనమ్ ॥ ౩౧ ॥ రక్తశాల్యన్నమధ్వా చ
అద్భిః పూతం ఘృతాదిభిః । వీరాసనీ నిశార్ధం చ గవాం శుశ్రూషణే రతః ॥ ౩౨ ॥
పౌర్ణమాస్యాం తు సమ్పూజ్య దేవదేవముమాపతిమ్ । స్నాప్య శక్త్యా యథాన్యాయం
చరుం దద్యాచ్ఛూలినే ॥ ౩౩ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా చ యథావిభవవిస్తరమ్ ।
ధూమ్రం గోమిథునం దత్వా వాయులోకే మహీయతే ॥ ౩౪ ॥ ఆషాఢే మాసి చాప్యే
వం నక్తభోజనతత్పరః । భూరిఖణ్డాజ్యసమ్మిశ్రం సక్తుభిశ్చైవ గోరసమ్ ॥ ౩౫ ॥
పౌర్ణమాస్యాం ఘృతాద్యైస్తు స్నాప్య పూజ్య యథావిధి । బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా
చ శ్రోత్రియాన్వేదపారగాన్ ॥ ౩౬ ॥ దద్యాద్గోమిథునం గౌరం వారుణం లోకమా
ప్నుయాత్ । శ్రావణే చ ద్విజా మాసే కృత్వా వై నక్తభోజనమ్ ॥ ౩౭ ॥ క్షీరషష్టిక
భక్తేన సమ్పూజ్య వృషభధ్వజమ్ । పౌర్ణమాస్యాం ఘృతాద్యైస్తు స్నాప్య పూజ్య య
థావిధి ॥ ౩౮ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా చ శ్రోత్రియాన్వేదపారగాన్ । శ్వేతా
గ్రపాదం పాణ్డ్రం చ దద్యాద్గోమిథునం పునః ॥ ౩౯ ॥ స యాతి వాయుసాయుజ్యం
వాయువత్సర్వగో భవేత్ । ప్రాప్తే భాద్రపదే మాసే కృత్వైవం నక్తభోజనమ్ ॥ ౪౦ ॥
హుతశేషం చ విప్రేన్ద్రాన్వృక్షమూలాశ్రితో దివా । పౌర్ణమాస్యాం తు దేవేశం స్నా
ప్య సమ్పూజ్య శఙ్కరమ్ ॥ ౪౧ ॥ నీలస్కన్ధం వృషం గాం చ దత్వా భక్త్యా యథా
విధి । బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా చ వేదవేదాఙ్గపారగాన్ ॥ ౪౨ ॥ యక్షలో

కమనుప్రాప్యయత్ర రాజేవభవేన్నరః । తతశ్చాశ్వయుజేమాసికృత్వైవంనక్తభోజనమ్ ॥ ౪౩ ॥ సఘృతంశర్కరంపూజ్యపౌర్ణమాస్యాంచపూర్వవత్ । బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాచశివభక్తాన్సదాశుచీన్ ॥ ౪౪ ॥ వృషభంనీలవర్ణాభముర్రోదేశసమున్నతమ్ । గాంచదత్వాయథాన్యాయమైశానంలోకమాప్నుయాత్ ॥ ౪౫ ॥ కార్తికేచతథామాసేకృత్వావైనక్తభోజనమ్ । క్షీరోదనేనసాజ్యేనసమ్పూజ్యచభవంప్రభుమ్ ॥ ౪౬ ॥ పౌర్ణమాస్యాంచవిధివత్స్నాప్యదత్వాచరుంపునః। బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాచయథావిభవవిస్తరమ్ ॥ ౪౭ ॥ దత్వాగోమిథునంచైవకాపిలంపూర్వవద్ద్విజాః । సూర్యసాయుజ్యమాప్నోతినాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౪౮ ॥ మార్గశీర్షేచమాసేపికృత్వైవంనక్తభోజనమ్ । యవాన్నేనయథాన్యాయమాజ్యక్షీరాదిభిస్సహమ్॥ ౪౯ ॥ పౌర్ణమాస్యాంచపూర్వోక్తంకృత్వాశర్వాయశమ్భవే । బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాచదరిద్రాన్వేదపారగాన్॥ ౫౦॥ దత్వాగోమిథునంచైవపాణ్డురంవిధిపూర్వకమ్ । సోమలోకమనుప్రాప్యసోమేనసహమోదతే ॥ ౫౧ ॥ అహింసాసత్యమస్తేయంబ్రహ్మచర్యంక్షమాదయా । త్రిస్నానంచాగ్నిహోత్రంచభూశయ్యానక్తభోజనమ్ ॥ ౫౨ ॥ పక్షయోరుపవాసంచచతుర్దశ్యష్టమీషుచ । ఇత్యేతదఖిలంప్రోక్తంప్రతిమాసంశివవ్రతమ్॥ ౫౩ ॥ కుర్యాద్వర్షంక్రమేణైవవ్యుత్క్రమేణాపివాద్విజాః । సయాతిశివసాయుజ్యంజ్ఞానయోగమవాప్నుయాత్ ॥ ౫౪॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే మాసభేదేన శివవ్రతకథనంనామ చతురశీతితమోధ్యాయః.

॥ ఉమామహేశ్వరవ్రతమ్ ॥

సూతః॥ఉమామహేశ్వరంవక్ష్యేవ్రతమీశ్వరభాషితమ్ । నరనార్యాదిజన్తూనాంహితాయమునిసత్తమాః ॥ ౧ ॥ పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాంచతుర్దశ్యష్టమీషుచ । నక్తమబ్దంప్రకుర్వీతహవిష్యంపూజయేద్భవమ్॥ ౨ ॥ఉమామహేశప్రతిమాంహేమ్నాకృత్వాసుశోభనామ్ । రాజతీంవాథవర్షాన్తేప్రతిష్ఠాప్యయథావిధి ॥ ౩ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాచయథాశక్త్యాచదక్షిణామ్। రథాద్యైర్వాపిదేవేశంనీత్వారుద్రాలయంప్రతి ॥ ౪ ॥ సర్వాతిశయసంయుక్తైశ్ఛత్రచామరభూషణైః । నివేదయేద్వ్రతంచైవశివాయపరమేష్ఠినే ॥ ౫ ॥ సయాతిశివసాయుజ్యంనారీదేవ్యాయదిప్రభో । అష్టమ్యాంచచతుర్దశ్యాంనియతాబ్రహ్మచారిణీ ॥ ౬ ॥ వర్షమేకంనభుఙ్క్తేకన్యావావిధవాపివా । వర్షాన్తేప్రతిమాంకృత్వాపూర్వోక్తవిధినాతతః ॥ ౭॥ ప్రతిష్ఠాప్యయథాన్యాయందత్వారుద్రాలయేపునః। బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాచభవాన్యాసహమోదతే ॥ ౮ ॥ యానార్యేవంచరేదబ్దంకృష్ణామేకాంచతుర్దశీమ్ । వర్షాన్తేప్ర

తిమాంకృత్వాయేనకేనాపివాద్విజాః ॥ ౯ ॥ పూర్వోక్తమఖిలంకృత్వాభవాన్యా
సహమోదతే । అమావాస్యాంనిరాహారాభవేదబ్దంసుయన్త్రితా ॥ ౧౦ ॥ శూ
లంచవిధినాకృత్వావస్త్రాన్తేవినివేదయేత్ । స్నాప్యేశానంయజేద్భక్త్యాసహస్రైఃక
మలైస్సితైః ॥ ౧౧ ॥ రాజతంకమలంచైవజామ్బూనదసుకర్ణికమ్ । దత్త్వాభవాయ
విప్రేభ్యఃప్రదద్యాద్దక్షిణామపి ॥ ౧౨ ॥ కామతోపికృతంపాపంభ్రూణహత్యాదికం
చయత్ । తత్సర్వంశూలదానేనభిన్ద్యాన్నారీనసంశయః ॥ ౧౩ ॥ సాయుజ్యంచైవ
మాప్నోతిభవాన్యాద్విజసత్తమాః । కుర్యాద్యద్వానరస్సోపిరుద్రసాయుజ్యమాప్ను
యాత్ ॥౧౪॥పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాంవర్షమేకమతన్ద్రితా।ఉపవాసరతానారీ
నరోపిద్విజసత్తమాః॥ ౧౫॥ నియోగాదేవతత్కార్యంభర్తౄణాంద్విజసత్తమాః।జ
పందానంతపస్సర్వమస్వతన్త్రాయతస్స్త్రియః॥ ౧౬॥ వస్త్రాన్తేసర్వగన్ధాఢ్యాంప్రతి
మాసంనివేదయేత్ । సాభవాన్యాశ్చసాయుజ్యంసారూప్యంచాపిసువ్రతా॥౧౭॥లభ
తేనాత్రసన్దేహస్సత్యంసత్యంవదామ్యహమ్। కార్తిక్యాంవాతుయానారీఏకభక్తేన
వర్తతే ॥ ౧౮ ॥ క్షమాహింసాదినియమైస్సంయుక్తాబ్రహ్మచారిణీ । దద్యాత్కృష్ణ
తిలానాంచభారమేకమతన్ద్రితా॥ ౧౯ ॥ సఘృతంసగుడంచైవఓదనంపరమేష్ఠినే।
దత్త్వాచబ్రాహ్మణేభ్యశ్చయథావిభవవిస్తరమ్ ॥ ౨౦ ॥ అష్టమ్యాంచచతుర్దశ్యాము
పవాసరతాచసా । భవాన్యామోదతేసార్ధంసారూప్యంప్రాప్యసువ్రతా ॥ ౨౧ ॥
క్షమాసత్యందయాదానంశౌచమిన్ద్రియనిగ్రహః । సర్వవ్రతేష్వయంధర్మస్సామా
న్యోరుద్రపూజనమ్ ॥ ౨౨ ॥ సమాసాద్వఃప్రవక్ష్యామిప్రతిమాసమనుక్రమాత్ ।
మార్గశీర్షకమాసాదికార్తిక్యాంతంయథాక్రమమ్ ॥ ౨౩ ॥ వ్రతంసువిపులంపుణ్యంన
న్దినాపరిభాషితమ్ । మార్గశీర్షకమాసేథవ్రతంపూర్ణాఙ్గముత్తమమ్ ॥ ౨౪ ॥ అల
ఙ్కృత్యయథాన్యాయంశివాయవినివేదయేత్ । సాచసార్ధంభవాన్యావైమోదతే
నాత్రసంశయః ॥ ౨౫ ॥ పుష్యమాసేతువైశూలంప్రతిష్ఠాప్యనివేదయేత్ । పూర్వో
క్తమఖిలంకృత్వాభవాన్యాసహమోదతే॥ ౨౬ ॥ మాఘమాసేరథంకృత్వాసర్వ
లక్షణలక్షితమ్ । దద్యాత్సమ్పూజ్యదేవేశంబ్రాహ్మణాంశ్చైవపూజయేత్ ॥ ౨౭ ॥
సాచదేవ్యామహాభాగామోదతేనాత్రసంశయః । ఫాల్గునేప్రతిమాంకృత్వాహిర
ణ్యేనయథావిధి ॥ ౨౮ ॥ రాజతేనాపితామ్రేణయథావిభవవిస్తరమ్ । ప్రతిష్ఠాప్య
సమభ్యర్చ్యస్థాపయేచ్ఛఙ్కరాలయే ॥ ౨౯ ॥ సాచసార్ధంమహాదేవ్యామోదతేనా
త్రసంశయః । చైత్రేభవంకుమారంచభవానీంచయథావిధి ॥ ౩౦ ॥ తామ్రైర్ద్వై
ర్విధివత్కృత్వాప్రతిష్ఠాప్యయథావిధి । భవాన్యామోదతేసార్ధందత్త్వారుద్రాయశ
మ్భవే ॥ ౩౧ ॥ కృత్వాలయంహికాబేరంరాజతంరజతేనవై । ఈశ్వరోమాసమా
యుక్తంగణేశైశ్చసమన్తతః ॥ ౩౨ ॥ సర్వరత్నసమాయుక్తంప్రతిష్ఠాప్యయథావిధి।
స్థాపయేత్పరమేశస్యశివస్యాయతనేశుభే ॥ ౩౩ ॥ వైశాఖేవైచరేదేవంకైలాసా

ఖ్యంవ్రతోత్తమమ్ । కైలాసపర్వతంప్రాప్యభవాన్యాసహమోదతే ॥ ౩౪ ॥ జ్యే
ష్ఠేమాసిమహాదేవంలిఙ్గమూర్తిముమాపతిమ్ । కృతాఞ్జలిపుటేనైవబ్రహ్మణావిష్ణు
నాతథా ॥ ౩౫ ॥ మధ్యేభవేనసంయుక్తంలిఙ్గమూర్తింద్విజోత్తమాః । హంసేనచ
వరాహేణకృత్వాతామ్రాదిభిశ్శుభామ్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రతిష్ఠాప్యయథాన్యాయంబ్రాహ్మ
ణాన్భోజయేత్తతః । శివాయశివమాసాద్యశివస్థానేయథావిధి ॥ ౩౭ ॥ బ్రాహ్మణై
స్సహితాంస్థాప్యదేవ్యాసాయుజ్యమాప్నుయాత్ । ఆషాఢేచశుభేమాసేగృహంకృ
త్వాసుశోభనమ్ ॥ ౩౮ ॥ పక్వేష్టకాభిర్విధివద్యథావిభవవిస్తరమ్ । సర్వబీజరసై
శ్చాపిసమ్పూర్ణంసర్వశోభనమ్ ॥ ౩౯ ॥ గృహోపకరణైశ్చైవముసలోలూఖ
లాదిభిః । దాసీదాసాదిభిశ్చైవశయనైరశనాదిభిః ॥ ౪౦ ॥ సమ్పూర్ణైశ్చగృ
హంవస్త్రైరాచ్ఛాద్యచసమన్తతః । దేవంఘృతాదిభిస్స్నాప్యమహాదేవముమాప
తిమ్ ॥ ౪౧ ॥ బ్రాహ్మణానాంసహస్రంచభోజయిత్వాయథావిధి । విద్యావిన
యసమ్పన్నంబ్రాహ్మణంవేదపారగమ్ ॥ ౪౨ ॥ శివధ్యానరతందాన్తంశివపూ
జాపరాయణమ్ । ప్రథమాశ్రమిణంభక్త్యాసమ్పూజ్యచయథావిధి ॥ ౪౩ ॥
కన్యాంసుమధ్యమాంయావత్కాలజీవనసంయుతామ్ । క్షేత్రంగోమిథునంచైవత
ద్గృహేచనివేదయేత్ ॥ ౪౪ ॥ సాయనైర్వివిధైర్దివ్యైర్మేరుపర్వతసన్నిభైః । గోలో
కంసమనుప్రాప్యభవాన్యాసహమోదతే ॥ ౪౫ ॥ భవాన్యాసదృశీభూత్వాసర్వ
కల్పేషుసావ్యయా । భవాన్యాశ్చైవసాయుజ్యంలభతేనాత్రసంశయః ॥ ౪౬ ॥
సర్వధాతుసమాకీర్ణంపిచిత్రధ్వజశోభితమ్ । నివేదయీతశర్వాయశ్రావణేతిలపర్వ
తమ్ ॥ ౪౭ ॥ వితానధ్వజవస్త్రాద్యైర్ధాతుభిశ్చనివేదయేత్ । బ్రాహ్మణాన్భోజయి
త్వాచపూర్వోక్తమఖిలంభవేత్ ॥ ౪౮ ॥ కృత్వాభాద్రపదేమాసిశోభనంశాలిప
ర్వతమ్ । వితానధ్వజవస్త్రాద్యైర్ధాతుభిశ్చనివేదయేత్ ॥ ౪౯ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజ
యిత్వాచదాపయేచ్చయథావిధి । సాచసూర్యాంశుసఙ్కాశాభవాన్యాసహమో
దతే ॥ ౫౦ ॥ కృత్వాచాశ్వయుజేమాసివిపులంధాన్యపర్వతమ్ । సువర్ణవస్త్రసం
యుక్తందత్త్వాసమ్పూజ్యశఙ్కరమ్ ॥ ౫౧ ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాచపూర్వోక్త
మఖిలంభవేత్ । సర్వధాన్యసమాయుక్తంసర్వబీజరసాదిభిః ॥ ౫౨ ॥ సర్వధా
తుసమాయుక్తంసర్వరత్నోపశోభితమ్ । శృఙ్గైశ్చతుర్భిస్సంయుక్తంవితానచ్ఛత్రశోభి
తమ్ ॥ ౫౩ ॥ గన్ధమాల్యైస్తథాధూపైశ్చిత్రైశ్చాపిసుశోభితమ్ । విచిత్రైర్నృ
త్యగేయైశ్చశఙ్ఖవీణాదిభిస్తథా ॥ ౫౪ ॥ బ్రహ్మఘోషైర్మహాపుణ్యంమఙ్గళైశ్చవిశే
షతః । మహాధ్వజాష్టసంయుక్తంవిచిత్రకుసుమోజ్జ్వలమ్ ॥ ౫౫ ॥ నగేన్ద్రంమేరు
నామానంత్రైలోక్యాధారముత్తమమ్ । తస్యమూర్ధ్నిశివంకుర్యాన్మధ్యతోధాతు
నైవతు ॥ ౫౬ ॥ దక్షిణేచయథాన్యాయంబ్రహ్మాణంచచతుర్ముఖమ్ । ఉత్తరేదేవ

దేవేశం నారాయణమనామయమ్ ॥ ౫౭ ॥ ఇన్ద్రాదిలోకపాలాంశ్చ కృత్వా భక్త్యా యథావిధి । ప్రతిష్ఠాప్య తతస్సాఙ్గ్యం సమభ్యర్చ్య మహేశ్వరమ్ ॥ ౫౮ ॥ దేవస్య దక్షిణే హస్తే శూలం త్రిదశపూజితమ్ । వామే పాశం భవాన్యాశ్చ కమలం హేమభూషితమ్ ॥ ౫౯ ॥ విష్ణోశ్చ శఙ్ఖం చక్రం చ గదామబ్జం ప్రయత్నతః । బ్రహ్మణశ్చాక్షసూత్రం చ కమణ్డలుమనుత్తమమ్ ॥ ౬౦ ॥ ఇన్ద్రస్య వజ్రమగ్నేశ్చ శక్త్యాఖ్యం పరమాయుధమ్ । యమస్య దణ్డం సుగృతేః ఖడ్గం నిశిచరస్య తు ॥ ౬౧ ॥ వరుణస్య మహాపాశం నాగాఖ్యం రుద్రముద్భవమ్ । వాయోర్యష్టిం కుబేరస్య గదాం లోకప్రపూజితామ్ ॥ ౬౨ ॥ త్రిశూలం చేశానదేవస్య నివేద్యైవం క్రమేణ చ । శివస్య మహతీం పూజాం కృత్వా చరుసమన్వితామ్ ॥ ౬౩ ॥ పూజయేత్సర్వదేవాంశ్చ యథావిభవవిస్తరమ్ । బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా చ పూజాం కృత్వా ప్రయత్నతః ॥ ౬౪ ॥ మహామేరువ్రతం కృత్వా మహాదేవాయ దాపయేత్ । మహామేరుమనుప్రాప్య మహాదేవ్యా ప్రమోదతే ॥ ౬౫ ॥ చిరం సాయుజ్యమాప్నోతి మహాదేవ్యా న సంశయః । కార్తిక్యామపి యా నారీ కృత్వా దేవీముమాం శుభామ్ ॥ ౬౬ ॥ సర్వాభరణసమ్పూర్ణాం సర్వలక్షణలక్షితామ్ । హేమతామ్రాదిభిశ్చైవ ప్రతిష్ఠాప్య విధానతః ॥ ౬౭ ॥ దేవం చ కృత్వా దేవేశం సర్వలక్షణసంయుతమ్ । తయోరగ్రే హుతాశం చ స్రువహస్తం పితామహమ్ ॥ ౬౮ ॥ నారాయణం చ దాతారం సర్వాభరణభూషితమ్ । లోకపాలైస్తథా సిద్ధైస్సంవృతం స్థాప్య యత్నతః ॥ ౬౯ ॥ రుద్రాలయే వ్రతం తస్మై దాపయేద్భక్తిపూర్వకమ్ । సా భవాన్యాస్తనుం గత్వా భవేన సహ మోదతే ॥ ౭౦ ॥ ఏకభక్తవ్రతం పుణ్యం ప్రతిమాసమనుక్రమాత్ । మార్గశీర్షకమాసాది కార్తికాన్తం ప్రవర్తితమ్ ॥ ౭౧ ॥ నరనార్యాదిజన్తూనాం హితాయ మునిపుఙ్గవాః । నరః కృత్వా వ్రతం చైవ శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౭౨ ॥ నారీ దేవ్యా న సన్దేహశ్శివేన పరిభాషితమ్ ॥ ౭౩ ॥

* * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే ఉమామహేశ్వర
వ్రతాది కథనం నామ పఞ్చాశీతితమోధ్యాయః.

॥ వినియోగాదిసహితపఞ్చాక్షరీమన్త్రమాహాత్మ్యమ్. ॥

సూతః ॥ సర్వవ్రతేషు సమ్పూజ్య దేవదేవముమాపతిమ్ । జపేత్పఞ్చాక్షరీం విద్యాం విధినైవ ద్విజోత్తమాః ॥ ౧ ॥ జపాద్దేవ న సన్దేహో వ్రతానాం చ విశేషతః । సమాప్తిర్నాన్యథా తస్మాజ్జపేత్పఞ్చాక్షరీం శుభామ్ ॥ ఋషయః ॥ కథం పఞ్చాక్షరీవిద్యా ప్రభావో వా కథం వద । క్రమోపాయం మహాభాగ శ్రోతుం కౌతూహలం హి నః ॥ ౩ ॥ సూతః ॥ పురా దేవేన రుద్రేణ దేవదేవేన శమ్భునా । పార్వత్యాః కథితం పుణ్యం ప్రవదామి సమాసతః ॥ ౪ ॥ దేవీ ॥ భగవన్దేవదేవేశ సర్వలోక

మహేశ్వర । పఞ్చాక్షరస్య మాహాత్మ్యం శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః ॥ ౫ ॥ శ్రీభగ
వాన్ ॥ పఞ్చాక్షరస్య మాహాత్మ్యం వర్షకోటిశతైరపి । న శక్యం కథితం దేవి తస్మా
త్సఙ్క్షేపతశ్శృణు ॥ ౬ ॥ ప్రళయే సమనుప్రాప్తే నష్టే స్థావరజఙ్గమే । నష్టే దేవాసు
రే చైవ నష్టే చోరగరాక్షసే ॥ ౭ ॥ సర్వం ప్రకృతిమాపన్నం త్వయా ప్రళయమేష్యతి ।
ఏకోఽహం సంస్థితో దేవి న ద్వితీయోఽస్తి కుత్రచిత్ ॥ ౮ ॥ తస్మిన్వేదాశ్చ శాస్త్రాణి మ
న్త్రే పఞ్చాక్షరే స్థితాః । తే నాశం నైవ సమ్ప్రాప్తా మచ్ఛక్త్యా హ్యనుపాలితాః ॥ ౯ ॥
అహమేకో ద్విధాప్యాసం ప్రకృత్యాత్మప్రభేదతః । స తు నారాయణశ్శేతే దేవో మా
యామయీం తనుమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఆస్థాయ యోగపర్యఙ్కశయనే తోయమధ్యగః ।
తన్నాభిపఙ్కజాజ్జాతః పఞ్చవక్త్రః పితామహః ॥ ౧౧ ॥ సిసృక్షమాణో లోకాన్వై
త్రీన్నశక్తోఽసహాయవాన్ । దశ బ్రహ్మా ససర్జాదౌ మానసానమితౌజసః ॥ ౧౨ ॥ తే
షాం సృష్టిప్రసిద్ధ్యర్థం మాం ప్రోవాచ పితామహః । మత్పుత్రాణాం మహాదేవ శక్తిం
దేహి మహేశ్వర ॥ ౧౩ ॥ ఇతి తేన సమాదిష్టః పఞ్చవక్త్రధరో హ్యహమ్ । పఞ్చాక్షరా
న్పఞ్చముఖైః ప్రోక్తవాన్పద్మయోనయే ॥ ౧౪ ॥ తాన్పఞ్చవదనైర్గృహ్ణన్ప్రీతిమాన్లో
కపితామహః । వాచ్యవాచకభావేన జ్ఞాతవాన్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౧౫ ॥ వాచ్యః పఞ్చాక్ష
రైర్దేవి శివస్త్రైలోక్యపూజితః । వాచకః పరమో మన్త్రస్తస్య పఞ్చాక్షరస్స్థితః ॥ ౧౬ ॥
జ్ఞాత్వా ప్రయోగం విధినా చ సిద్ధిం లబ్ధ్వా తథా పఞ్చముఖో మహాత్మా । ప్రోవాచ పుత్రే
షు జగద్ధితాయ మన్త్రం మహార్థం కిల పఞ్చవర్ణమ్ ॥ ౧౭ ॥ తే లబ్ధ్వా మన్త్రరత్నం తు
సాక్షాల్లోకపితామహాత్ । తమారాధయితుం దేవం పరాత్పరతరం శివమ్ ॥ ౧౮ ॥ తత
స్తుష్టో భగవాంస్త్రిమూర్తీనాం పరశ్శివః । దత్తవానఖిలం జ్ఞానమణిమాదిగుణాష్ట
కమ్ ॥ ౧౯ ॥ తేఽపి లబ్ధ్వా వరాన్విప్రాస్తదారాధనకాఙ్క్షిణః । మేరోస్తు శిఖరే రమ్యే
ముఞ్జవాన్నామ పర్వతః ॥ ౨౦ ॥ మత్ప్రియస్సతతం శ్రీమాన్మద్భక్తైః పరిరక్షితః ।
తస్యాభ్యాశే తపస్తీవ్రం లోకసృష్టిసముత్సుకాః ॥ ౨౧ ॥ దివ్యవర్షసహస్రం తు వా
యుభక్షాస్సమాచరన్ । తిష్ఠన్తోఽనుగ్రహార్థాయ దేవి తే ఋషయః పురా ॥ ౨౨ ॥ తే
షాం భక్తిమహం దృష్ట్వా సద్యః ప్రత్యక్షతామియామ్ । పఞ్చాక్షరస్య ఋషిచ్ఛన్దో దైవ
తం శక్తిబీజవత్ ॥ ౨౩ ॥ న్యాసం షడఙ్గం దిగ్బన్ధం వినియోగమశేషతః । ప్రోక్తవాన
హమార్యాణాం లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౨౪ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా మన్త్రమాహా
త్మ్యమృషయస్తే తపోధనాః । మన్త్రస్య వినియోగం చ కృత్వా సర్వమనుష్ఠితాః ॥ ౨౫ ॥
తన్మాహాత్మ్యాత్తదా లోకాన్స దేవాసురమానుషాన్ । వర్ణాన్వర్ణవిభాగాంశ్చ స
ర్వధర్మాంశ్చ శోభనాన్ ॥ ౨౬ ॥ పూర్వకల్పసముద్భూతాఞ్ఛ్రుతవన్తో యథా పు
రా । పఞ్చాక్షరప్రభావాచ్చ లోకా వేదా మహర్షయః ॥ ౨౭ ॥ తిష్ఠన్తి శాశ్వతా ధర్మా
దేవాస్సర్వమిదం జగత్ । తదిదానీం ప్రవక్ష్యామి శృణు చావహితాఖిలమ్ ॥ ౨౮ ॥ అ

ల్పాక్షరంమహార్థంచ వేదసారంవిముక్తిదమ్ । అజ్ఞాసిద్ధమసందిగ్ధంవాక్యమేతచ్ఛివా
త్మకమ్॥ ౨౯॥ నానాసిద్ధియుతందివ్యంలోకచిత్తానురఞ్జకమ్ । సునిశ్చితార్థంగమ్భీరం
వాక్యమ్మేపారమేశ్వరమ్ ॥ ౩౦ ॥ మన్త్రంసుఖముఖోచ్చార్యమశేషార్థప్రసాధక
మ్। తద్బీజంసర్వవిద్యానాంమన్త్రమాద్యంసుశోభనమ్॥ ౩౧ ॥ అతిసూక్ష్మంమహా
ర్థంచజ్ఞేయంతద్వటబీజవత్ । వేదస్స్త్రిగుణాతీతస్సర్వజ్ఞస్సర్వకృత్ప్రభుః ॥ ౩౨ ॥
ఓమిత్యేకాక్షరంమన్త్రంస్థితస్సర్వగతశ్శివః । మన్త్రేషడక్షరేసూక్ష్మేపఞ్చాక్షర
తనుశ్శివః ॥ ౩౩ ॥ వాచ్యవాచకభావేనస్థితస్సాక్షాత్స్వభావతః । వాచ్యశ్శివఃప్ర
మేయత్వాన్మన్త్రస్తద్వాచకస్స్మృతః ॥ ౩౪ ॥ వాచ్యవాచకభావేనమనాదిస్సంస్థిత
స్తయోః । వేదేశివాగమేవాపియత్రయత్రషడక్షరః ॥ ౩౫ ॥ మన్త్రస్థితస్సదాము
ఖ్యోలోకేపఞ్చాక్షరోమతః । కింతస్యబహుభిర్మన్త్రైశ్శాస్త్రైర్వాబహువిస్త
రైః॥ ౩౬ ॥ యస్యైవంహృదిసంస్థోయంమన్త్రస్స్యాత్పారమేశ్వరః । తేనాధీతం
శ్రుతంతేనతేనసర్వమనుష్ఠితమ్॥ ౩౭ ॥ యోవిద్వాన్వైజపేత్సమ్యగధీత్యైవవిధా
నతః । ఏతావద్ధిశివజ్ఞానమేతావత్పరమంపదమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఏతావద్బ్రహ్మవిద్యాచత
స్మాన్నిత్యంజపేద్బుధః । పఞ్చాక్షరైస్సప్రణవోమన్త్రోయంహృదయంమమ॥ ౩౯ ॥
గుహ్యాద్గుహ్యతరంసాక్షాన్మోక్షజ్ఞానమనుత్తమమ్ । అస్యమన్త్రస్యవక్ష్యామిఋ
షిశ్ఛన్దోధిదైవతమ్ ॥ ౪౦ ॥ బీజంశక్తింస్వరంవర్ణంస్థానంచైవాక్షరంప్రతి ।
వామదేవోనామఋషిఃపఙ్క్తిశ్ఛన్దఉదాహృతః ॥ ౪౧ ॥ దేవతాశివఏవాహం
మన్త్రస్యాస్యవరాననే । నకారాదీనిబీజానిపఞ్చభూతాత్మకానిచ॥ ౪౨ ॥ ఆత్మా
నంప్రణవంవిద్ధిసర్వవ్యాపినమవ్యయమ్ । శక్తిస్త్వమేవదేవేశిసర్వదేవనమస్కృ
తే॥ ౪౩॥ త్వదీయంప్రణవంకిఞ్చిన్మదీయంప్రణవంతథా । త్వదీయందేవిమన్త్రాణాం
శక్తిభూతంనసంశయః ॥ ౪౪ ॥ అకారోకారమకారామదీయేప్రణవేస్థితాః । ఉకా
రంచమకారంచఅకారంచక్రమేణవై ॥ ౪౫ ॥ త్వదీయంప్రణవంవిద్ధిత్రిమాత్రంప్లుత
ముత్తమమ్ । ఓఙ్కారస్యస్వరోదాత్తఋషిర్బ్రహ్మాసితంవపుః ॥ ౪౬ ॥ ఛన్దో
దేవీచగాయత్రీపరమాత్మాధిదేవతా । ఉదాత్తఃప్రథమస్తద్వచ్చతుర్థశ్చద్వితీయ
కః ॥ ౪౭ ॥ పఞ్చమస్స్వరితశ్చైవమధ్యమోనిషధస్స్మృతః । నకారఃపీతవర్ణశ్చస్థా
నంపూర్వముఖంస్మృతమ్॥ ౪౮॥ ఇన్ద్రోధిదైవతంఛన్దోగాయత్రీగౌతమోఋషిః ।
మకారఃకృష్ణవర్ణోస్యస్థానంవైదక్షిణాముఖమ్ ॥ ౪౯ ॥ ఛన్దోనుష్టుబృషిశ్చాత్రీరు
ద్రోదైవతముచ్యతే । శికారోధూమ్రవర్ణోస్యస్థానంవైపశ్చిమంముఖమ్॥౫౦॥ విశ్వా
మిత్రఋషిస్త్రిష్టుప్ఛన్దోవిష్ణుస్తుదైవతమ్ । వాకారోహేమవర్ణోస్యస్థానంవైచోత్త
రంముఖమ్ ॥ ౫౧ ॥ బ్రహ్మాధిదైవతంఛన్దోబృహతీచాఙ్గిరాఋషిః । యకారోరక్తవ
ర్ణస్స్యస్థానమూర్ధ్వముఖంవిరాట్ ॥ ౫౨ ॥ ఛన్దోస్యఋషిర్భరద్వాజస్స్కన్దోదైవత

ముచ్యతే । న్యాసమస్య ప్రవక్ష్యామి సర్వసిద్ధికరం శుభమ్ ॥ ౫౩ ॥ సర్వపాపహరం
చైవ త్రివిధో న్యాస ఉచ్యతే । ఉత్పత్తిస్థితిసంహారభేదతస్త్రివిధస్స్మృతః ॥ ౫౪ ॥ బ్ర
హ్మచారిగృహస్థానాం యతీనాం క్రమశో భవేత్ । ఉత్పత్తిర్బ్రహ్మచారిణాం గృహ
స్థానాం స్థితిస్సదా ॥ ౫౫ ॥ యతీనాం సంహృతిర్న్యాసస్సిద్ధిర్భవతి నాన్యథా ।
అఙ్గన్యాసః కరన్యాసో దేహన్యాస ఇతి త్రిధా ॥ ౫౬ ॥ ఉత్పత్త్యాది త్రిభేదేన వ
క్ష్యతే తే వరాననే । న్యసేత్పూర్వం కరన్యాసం దేహన్యాసమనన్తరమ్ ॥ ౫౭ ॥
అఙ్గన్యాసం తతః పశ్చాదక్షరాణాం విధిక్రమాత్ । మూర్ధాది పాదపర్యన్తముత్పత్తి
ర్న్యాస ఉచ్యతే ॥ ౫౮ ॥ పాదాది మూర్ధపర్యన్తం సంహారో భవతి ప్రియే । హృద
యాన్యగళన్యాసః స్థితిన్యాస ఉదాహృతః ॥ ౫౯ ॥ బ్రహ్మచారిగృహస్థానాం యతీ
నాం చైవ శోభనే । సశిరస్కం తతో దేహం సర్వం మన్త్రేణ సంస్పృశేత్ ॥ ౬౦ ॥
స దేహన్యాస ఇత్యుక్తస్సర్వేషాం సమ ఏవ సః । దక్షిణాఙ్గుష్ఠమారభ్య వామాఙ్గుష్ఠా
న్తమేవ హి ॥ ౬౧ ॥ న్యస్యతే యస్తదుత్పత్తిర్విపరీతస్తు సంహృతిః । అఙ్గుష్ఠాది
కనిష్ఠాన్తం న్యస్యతే హస్తయోర్ద్వయోః ॥ ౬౨ ॥ అతీవ భోగదో దేవి స్థితిన్యాసః
కుటుమ్బినామ్ । కరన్యాసం పురా కృత్వా దేహన్యాసమనన్తరమ్ ॥ ౬౩ ॥ అఙ్గ
న్యాసం న్యసేత్పశ్చాదేష సాధారణో విధిః । ఓఙ్కారం సమ్పుటీకృత్య సర్వాఙ్గేషు చ
విన్యసేత్ ॥ ౬౪ ॥ కరయోరుభయోశ్చైవ దశాగ్రాఙ్గులిషు క్రమాత్ । ప్రక్షాళ్య
పాదావాచమ్య శుచిర్భూత్వా సమాహితః ॥ ౬౫ ॥ ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖో వాపి న్యాస
కర్మ సమాచరేత్ । స్మరేత్పూర్వమృషిం ఛన్దో దైవతం బీజమేవ చ ॥ ౬౬ ॥ శక్తిం చ
పరమాత్మానం గురుం చైవ వరాననే । మన్త్రేణ పాణీ సమ్మృజ్య తలయోః ప్రణవం న్యసే
త్ ॥ ౬౭ ॥ అఙ్గులీనాం చ సర్వేషాం తథా చాద్యన్తపర్వసు । సబిన్దుకాని బీజాని ప
శ్చ మధ్యమపర్వసు ॥ ౬౮ ॥ ఉత్పత్త్యాది త్రిభేదేన న్యసేదాశ్రమతః క్రమాత్ । ఉభా
భ్యామేవ పాణిభ్యామాపాదతలమస్తకమ్ ॥ ౬౯ ॥ మన్త్రేణ సంస్పృశేద్దేహం ప్రణ
వేనైవ సమ్పుటమ్ । మూర్ధ్ని వక్త్రే చ కణ్ఠే చ హృదయే గుహ్యకే తథా ॥ ౭౦ ॥ పాద
యోరుభయోశ్చైవ గుహ్యే చ హృదయే తథా । కణ్ఠే చ ముఖమధ్యే చ మూర్ధ్ని చ ప్రణ
వాదికమ్ ॥ ౭౧ ॥ హృదయే గుహ్యకే చైవ పాదయోర్మూర్ధ్ని వా చ వా । కణ్ఠే చైవ
న్యసేద్దేవ ప్రణవాది త్రిభేదతః ॥ ౭౨ ॥ కృత్వాఙ్గన్యాసమేవం హి ముఖాని పరికల్పయే
త్ । పూర్వాది చోర్ధ్వపర్యన్తం నకారాది యథాక్రమమ్ ॥ ౭౩ ॥ షడఙ్గాని న్యసేత్ప
శ్చాద్యథాస్థానం చ శోభనమ్ । నమస్స్వాహా వషట్ హుం చ వౌషట్ ఫట్కారకైస్సహ ॥ ౭౪ ॥
ప్రణవం హృదయం విద్యాన్నకారశ్శిర ఉచ్యతే । శిఖా మకార ఆఖ్యాతశ్శికారః కవచం
తథా ॥ ౭౫ ॥ వాకారో నేత్రమస్త్రం తు యకారః పరికీర్తితః । ఇత్థమఙ్గాని విన్యస్య తతో
వై బన్ధయేద్దిశః ॥ ౭౬ ॥ విఘ్నేశో మాతరో దుర్గా క్షేత్రజ్ఞో దేవతా దిశః । ఆగ్నేయా
దిషు కోణేషు చతుర్ష్వపి యథాక్రమమ్ ॥ ౭౭ ॥ అఙ్గుష్ఠతర్జన్యగ్రాభ్యాం సంస్థాప్య స,

ముఖంశుభమ్ । రక్షధ్వమితిచోక్త్వాతునమస్కుర్యాత్పృథక్పృథక్ ॥ ౭౮ ॥ గళే
మధ్యేతథాఙ్గుష్ఠేతర్జన్యాద్యఙ్గులీషుచ । అఙ్గుష్ఠేనకరన్యాసంకుర్యాదేవంవిచక్షు
ణః ॥ ౭౯ ॥ ఏవంన్యాసమిదంప్రోక్తంసర్వపాపహరంశుభమ్ । సర్వసిద్ధికరంపు
ణ్యంసర్వరక్షాకరంశివమ్ ॥ ౮౦ ॥ న్యస్తేమన్త్రేచశుభగేశజర్జరప్రతిమోభవేత్ ।
జన్మాన్తరకృతంపాపమపినశ్యతితత్క్షణాత్ ॥ ౮౧ ॥ ఏవంవిన్యస్యమేధావీశుద్ధకా
యోదృఢవ్రతః । జపేత్పఞ్చాక్షరంమన్త్రంలబ్ధ్వాచార్యప్రసాదతః ॥ ౮౨ ॥ అతః
పరంప్రవక్ష్యామిమన్త్రసఙ్గ్రహణంశుభే । యంవినానిష్ఫలంనిత్యంయేనవాసఫలం
భవేత్ ॥ ౮౩ ॥ ఆజ్ఞాహీనంక్రియాహీనంశ్రద్ధాహీనమమానసమ్ । ఆజ్ఞప్తందక్షిణా
హీనంసదాజప్తంచనిష్ఫలమ్ ॥ ౮౪ ॥ ఆజ్ఞాసిద్ధంక్రియాసిద్ధంశ్రద్ధాసిద్ధంసుమానస
మ్ । ఏవంచదక్షిణాసిద్ధంమన్త్రసిద్ధంయతస్తతః ॥ ౮౫ ॥ ఉపగమ్యగురుంవిప్రంమ
న్త్రతత్త్వార్థవేదినమ్ । జ్ఞానినంసద్గుణోపేతంధ్యానయోగపరాయణమ్ ॥ ౮౬ ॥
తోషయేత్తంప్రయత్నేనభావశుద్ధిసమన్వితః । వాచాచమనసాచైవకాయేనద్రవిణేన
చ ॥ ౮౭ ॥ ఆచార్యంపూజయేద్విప్రస్సర్వదాతిప్రయత్నతః । హస్త్యశ్వరథరత్నా
నిక్షేత్రాణిచగృహాణిచ ॥ ౮౮ ॥ భూషణానిచవాసాంసిధాన్యానివివిధానిచ । ఏ
తానిగురవేదద్యాద్భక్త్యాచవిభవేసతి ॥ ౮౯ ॥ విత్తశాఠ్యంనకుర్వీతయదీచ్ఛేత్సిద్ధి
మాత్మనః । పశ్చాన్నివేదయేద్దేవిఆత్మానంసపరిచ్ఛదమ్ ॥ ౯౦ ॥ ఏవంసమ్పూజ్య
విధివద్యథాశక్తిత్వవఞ్చయన్ । ఆదదీతగురోర్మన్త్రంజ్ఞానంచైవక్రమేణతు ॥ ౯౧ ॥
ఏవంతుష్టోగురుశ్శిష్యంపూజితంవత్సరోషితమ్ । శుశ్రూషుమనహఙ్కారముపవాస
కృశంశుచిమ్ ॥ ౯౨ ॥ స్నాపయిత్వాతుశిష్యాయబ్రాహ్మణానభిపూజ్యచ । సము
ద్రతీరేనద్యాంచగోష్ఠేదేవాలయేపివా ॥ ౯౩ ॥ శుచౌదేశేగృహేవాపికాలేసిద్ధిక
రేతిథౌ । నక్షత్రేశుభయోగేచసర్వదాదోషవర్జితే ॥ ౯౪ ॥ అనుగృహ్యతతోదద్యా
చ్ఛివజ్ఞానమనుత్తమమ్ । స్వరేణోచ్చారయేత్సమ్యగేకాన్తేపిప్రసన్నధీః ॥ ౯౫ ॥ ఉ
చ్చారోచ్చారయిత్వాతుఆచార్యస్సిద్ధిదస్స్వయమ్ । శివంచాస్తుశుభంచాస్తుశోభ
నోస్తుప్రియోస్త్వితి ॥ ౯౬ ॥ ఏవంలబ్ధ్వాపరంమన్త్రంజ్ఞానంచైవగురోస్తతః । జ
పేన్నిత్యంససఙ్కల్పంపురశ్చరణమేవచ ॥ ౯౭ ॥ యావజ్జీవంజపేన్నిత్యమష్టోత్తర
సహస్రకమ్ । అనశ్నన్తత్పరోభూత్వాసయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౯౮ ॥ జపేదక్షర
లక్షంవైచతుర్గుణితమాదరాత్ । నక్తాశీసంయమీయశ్చపౌరశ్చరణికస్స్మృతః ॥ ౯౯ ॥
పురశ్చరణజాపీవాఅపివానిత్యజాపకః । అచిరాత్సిద్ధికాఙ్క్షీతుతయోరన్యతరోభవే
త్ ॥ ౧౦౦ ॥ యఃపురశ్చరణంకృత్వానిత్యజాపీభవేన్నరః । తస్యనాస్తిసమోలో
కేససిద్ధస్సిద్ధిదోవశీ ॥ ౧౦౧ ॥ ఆసనంరుచిరంబద్ధ్వామౌనీచైకాగ్రమానసః । ప్రా
ఙ్ముఖోదఙ్ముఖోవాపిజపేన్మన్త్రమనుత్తమమ్ ॥ ౧౦౨ ॥ ఆద్యన్తయోర్జపస్యాపికుర్యా

ద్వైప్రాణసంయమాః । తథాచాన్తేజపేద్విజంశతమష్టోత్తరంశుభమ్ ॥ ౧౦౩ ॥
చత్వారింశత్సమావృత్తిః ప్రాణానాయమ్యసంస్మరేత్ । పఞ్చాశతురస్యమన్త్రస్యప్రా
ణాయామఉదాహృతః ॥ ౧౦౪ ॥ ప్రాణాయామాద్భవేత్క్షిప్రంసర్వపాపపరిక్ష
యః । ఇన్ద్రియాణాంవశిత్వంచతస్మాత్ప్రాణాంశ్చసంయమేత్ ॥ ౧౦౫ ॥ గృ
హేజపస్సమంవిద్యాద్గోష్ఠేశతగుణంభవేత్ । నద్యాంశతసహస్రంతుఅనన్తంశివస
న్నిధౌ ॥ ౧౦౬ ॥ సముద్రతీరేదేవహ్రదేగిరౌదేవాలయేషుచ । పుణ్యాశ్రమేషుసర్వే
షుజపఃకోటిగుణోభవేత్ ॥ ౧౦౭ ॥ శివస్యసన్నిధానేచసూర్యస్యాగ్రేగురోరపి ।
దీపస్యగోర్జ్వలస్యాపిజపకర్మప్రశస్యతే ॥ ౧౦౮ ॥ అఙ్గులీజపసఙ్ఖ్యానమేకమేకంశు
భాననే । రేఖైరష్టగుణంప్రోక్తంపుత్రజీవఫలైర్దశ ॥ ౧౦౯ ॥ శతంవైశఙ్ఖమణిభిః
ప్రవాళైశ్చసహస్రకమ్ । స్ఫాటికైర్దశసాహస్రంమౌక్తికైర్లక్షఉచ్యతే ॥ ౧౧౦ ॥
పద్మాక్షైర్దశలక్షంతుసౌవర్ణైఃకోటిరుచ్యతే । కుశగ్రన్థ్యాచరుద్రాక్షైరనన్తగుణఉచ్య
తే ॥ ౧౧౧ ॥ పఞ్చవింశతిమోక్షార్థంసప్తవింశతిపౌష్టికమ్ । త్రింశచ్చధనసమ్పత్త్యై
పఞ్చాశచ్చాభిచారికమ్ ॥ ౧౧౨ ॥ తత్పూర్వాభిముఖంవశ్యందక్షిణంచాభిచారికమ్ ।
పశ్చిమంధనదంవిద్యాదుత్తరంశాన్తికంభవేత్ ॥ ౧౧౩ ॥ అఙ్గుష్ఠంమోక్షదంవిద్యా
త్తర్జనీశత్రునాశనీ । మధ్యమాధనదాశాన్తింకరోత్యేషాహ్యనామికా ॥ ౧౧౪ ॥ కనిష్ఠా
రక్షణీయాసాజపకర్మణిశోభనే । అఙ్గుష్ఠేనజపేజ్జప్యమన్యైరఙ్గులిభిస్సహ ॥ ౧౧౫ ॥
అఙ్గుష్ఠేనవినాకర్మకృతంతదఫలంయతః । శృణుష్వసర్వయజ్ఞేభ్యోజపయజ్ఞోవిశిష్య
తే ॥ ౧౧౬ ॥ హింసయాతేప్రవర్తన్తేజపయజ్ఞోనహింసయా । యావన్తఃకర్మయజ్ఞాస్స్యుః
ప్రదానానితపాంసిచ ॥ ౧౧౭ ॥ సర్వేతేజపయజ్ఞస్యకలాంనార్హన్తిషోడశీమ్ । మా
హాత్మ్యంవాచికస్యైవజపయజ్ఞస్యకీర్తితమ్ ॥ ౧౧౮ ॥ తస్మాచ్ఛతగుణోపాంశుస్సహ
స్రోమానసస్స్మృతః । యదుచ్చనీచస్వరితైశ్శబ్దైస్స్పష్టపదాక్షరైః ॥ ౧౧౯ ॥ మన్త్ర
ముచ్చారయేద్వాచాజపయజ్ఞస్సవాచికః । శనైరుచ్చారయేన్మన్త్రమీషదోష్ఠౌతుచాల
యేత్ ॥ ౧౨౦ ॥ కిఞ్చిత్కర్ణాన్తరంవిద్యాదుపాంశుస్సజపస్మృతః । ధియాయదక్షరశ్రే
ణ్యావర్ణాద్వర్ణంపదాత్పదమ్ ॥ ౧౨౧ ॥ శబ్దార్థంచిన్తయేద్భూయస్సతూక్తోమానసోజ
పః । త్రయాణాంజపయజ్ఞానాంశ్రేయాన్స్యాదుత్తరోత్తరః ॥ ౧౨౨ ॥ భవేద్యజ్ఞవిశేషే
ణవైశిష్ట్యంతత్ఫలస్యచ । జపేనదేవతానిత్యంస్తూయమానాప్రసీదతి ॥ ౧౨౩ ॥ ప్రసన్నా
విపులాన్భోగాన్దద్యాన్ముక్తించశాశ్వతీమ్ । యక్షరక్షఃపిశాచాశ్చగ్రహాస్సర్వేచభీ
షణాః ॥ ౧౨౪ ॥ జాపినంనోపసర్పన్తిభయభీతాస్సమన్తతః । జపేనపాపంశమయే
దశేషంయత్తత్కృతంజన్మపరమ్పరాసు ॥ ౧౨౫ ॥ జపేనభోగాన్జయతేచమృత్యుం
జపేనసిద్ధింలభతేచముక్తిమ్ । ఏవంలబ్ధ్వాశివజ్ఞానంజ్ఞాత్వాజపవిధిక్రమమ్ ॥ ౧౨౬ ॥
సదాచారీజపన్నిత్యంధ్యాయన్భద్రంసమశ్నుతే । సదాచారంప్రవక్ష్యామిసమ్యగ్ధర్మ

స్యసాధనమ్ ॥ ౧౨౭ ॥ యస్మాదాచారహీనస్యసాధనంనిష్ఫలంభవేత్ । ఆచారఃపరమోధర్మఆచారఃపరమంతపః ॥ ౧౨౮ ॥ ఆచారఃపరమావిద్యాఆచారఃపరమాగతిః । సదాచారవతాంపుంసాంసర్వత్రాప్యభయంభవేత్ ॥ ౧౨౯ ॥ తద్వదాచారహీనానాంసర్వత్రైవభయంభవేత్ । సదాచారేణదేవత్వమృషిత్వంచవరాననే ॥ ౧౩౦ ॥ ఉపయాన్తికుయోనిత్వంతద్వదాచారలఙ్ఘనాత్ । ఆచారహీనఃపురుషోలోకేభవతినిన్దితః ॥ ౧౩౧ ॥ తస్మాత్సంసిద్ధిమన్విచ్ఛన్నిత్యమాచారవాన్భవేత్ । దుర్వృత్తోశుద్ధిభూయిష్ఠోపాపీయాజ్ఞానదూషకః ॥ ౧౩౨ ॥ వర్ణాశ్రమవిధానోక్తంధర్మంకుర్వీతయత్నతః । యస్యయద్విహితంకర్మతత్కుర్వన్మత్ప్రియస్సదా ॥ ౧౩౩ ॥ సన్ధ్యోపాసనశీలస్స్యాత్సాయంప్రాతఃప్రసన్నధీః । ఉదయాస్తమయాత్పూర్వమారభ్యవిధినాశుచిః ॥ ౧౩౪ ॥ కామాన్మోహాద్భయాల్లోభాత్సన్ధ్యాంనాతిక్రమేద్ద్విజః । సన్ధ్యాతిక్రమణాద్విప్రోబ్రాహ్మణ్యాత్పతతేయతః ॥ ౧౩౫ ॥ అసత్యంనవదేత్కించిన్నసత్యంచపరిత్యజేత్ । యత్సత్యంబ్రహ్మఇత్యాహురసత్యంబ్రహ్మదూషణమ్ ॥ ౧౩౬ ॥ అనృతంపరుషంశాఠ్యంపైశున్యంపాపహేతుకమ్ । పరదారాన్పరద్రవ్యంపరహింసాంచసర్వదా ॥ ౧౩౭ ॥ క్వచిచ్చాపినకుర్వీతవాచాచమనసాతథా । శూద్రాన్నంయాతయామాన్నంనైవేద్యంశ్రాద్ధమేవచ ॥ ౧౩౮ ॥ గణాన్నంసముదాయాన్నంరాజాన్నంపరివర్జయేత్ । అన్నశుద్ధౌసత్త్వశుద్ధిర్నమృదానజలేనవై ॥ ౧౩౯ ॥ సత్త్వశుద్ధౌభవేత్సిద్ధిస్తతోన్నంపరిశోధయేత్ । రాజప్రతిగ్రహైర్దగ్ధాన్బ్రాహ్మణాన్బ్రహ్మవాదినః ॥ ౧౪౦ ॥ స్వనామ్నానామపిబీజానాంపునర్జన్మనవిద్యతే । రాజప్రతిగ్రహోఘోరోబుద్ధ్వాచాదౌవిషోపమః ॥ ౧౪౧ ॥ బుధేనపరిహర్తవ్యశ్శ్వమాంసంచాపివర్జయేత్ । అస్నాత్వానచభుఞ్జీయాదజపోగ్నిమపూజ్యచ ॥ ౧౪౨ ॥ పర్ణపృష్ఠేనభుఞ్జీయాద్రాత్రౌదీపంవినాతథా । భిన్నభాణ్డేచరథ్యాయాంపతితానాంచసన్నిధౌ ॥ ౧౪౩ ॥ శూద్రశేషంనభుఞ్జీయాత్సహాన్నంశిశుభిరపి । శుద్ధాన్నంస్నిగ్ధమశ్నీయాత్సంస్కృతంచాభిమన్త్రితమ్ ॥ ౧౪౪ ॥ భోక్తాశివఇతిస్మృత్వామౌనీచైకాగ్రమానసః । ఆస్యేననపిబేత్తోయంతిష్ఠన్నఞ్జలినాపివా ॥ ౧౪౫ ॥ వామహస్తేనశయ్యాయాంతథైవాన్యకరేణవా । విభీతకార్కకారఞ్జస్నుహిచ్ఛాయాంనచాశ్రయేత్ ॥ ౧౪౬ ॥ స్తబ్ధదీపమనుష్యాణామన్యేషాంప్రాణినాంతథా । ఏకోనగచ్ఛేదధ్వానంబాహుభ్యాంనోత్తరేన్నదీమ్ ॥ ౧౪౭ ॥ నావరోహేతకూపాదింనారోహేద్దుష్టపాదపాన్ । సూర్యాగ్నిజలదేవానాంగురూణాంవిముఖశ్శుభే ॥ ౧౪౮ ॥ నకుర్యాదిహకార్యాణిజపకర్మశుభానివా । అగ్నౌనతాపయేత్పాదౌహస్తౌపద్భ్యాంనసంస్పృశేత్ ॥ ౧౪౯ ॥ అగ్నేర్నోచ్ఛ్రియమాసీతనాగ్నౌకిఞ్చిన్మలంత్యజేత్ । నజలంతాడయేత్పద్భ్యాంనాప్సుస్వఙ్గమలంత్యజేత్ ॥ ౧౫౦ ॥ మలంప్రక్షాళయేత్తీ

శేత్ప్రత్యూష్యస్నానమాచరేత్ । నఖాగ్రకేశనిర్ధూతస్నానవస్త్రఘటోదకమ్ ॥ ౧౫౧ ॥
అశ్రీకరం మనుష్యాణామశుద్ధం సంస్పృశేద్యది । అజాశ్వానఖరోష్ట్రాణాం మార్జనా
త్త్రుష రేణుకాః ॥ ౧౫౨ ॥ సంస్పృశేద్యది మూర్ధాత్మా శ్రియం హన్తి హరేరపి । మా
ర్జారం చ గృహే యస్య సోఽప్యన్త్యజసమో నరః ॥ ౧౫౩ ॥ భోజయేద్యస్తు విప్రేన్ద్రా
న్మార్జారాన్త్సన్నిధౌ యది । తచ్చాణ్డాలసమం జ్ఞేయం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౧౫౪ ॥
స్ఫిగ్వాతం శూర్పవాతం చ వాతం ప్రాణముఖానిలమ్ । సుకృతాని హరన్త్యేతే సంస్పృ
ష్టాః పురుషస్య తు ॥ ౧౫౫ ॥ ఉష్ణీషీ కఞ్చుకీ నగ్నో ముక్తకేశో మలావృతః । అ
పవిత్రకరోఽశుద్ధః ప్రలపన్న జపేత్క్వచిత్ ॥ ౧౫౬ ॥ క్రోధో మదః క్షుధా తన్ద్రీ నిష్ఠీ
వనవిజృమ్భణే । శ్వనీచదర్శనం నిద్రా ప్రలాపాస్తే జపద్విషః ॥ ౧౫౭ ॥ ఏతేషాం
సమ్భవే వాపి కుర్యాత్సూర్యాదిదర్శనమ్ । ఆచమ్య వా జపేచ్ఛేషం కృత్వా వా ప్రాణ
సంయమమ్ ॥ ౧౫౮ ॥ సూర్యోఽగ్నిశ్చన్ద్రమాశ్చైవ గ్రహనక్షత్రతారకాః । ఏతే
జ్యోతీంషి ప్రోక్తాని విద్వద్భిర్బ్రాహ్మణైస్తథా ॥ ౧౫౯ ॥ ప్రసార్య పాదౌ న జపేత్కు
క్కుటాసన ఏవ చ । అనాసనః శయానో వా రథ్యాయాం శూద్రసన్నిధౌ ॥ ౧౬౦ ॥
రక్తభూమ్యాం చ ఖట్వాయాం న జపేజ్జాపకస్తథా । ఆసనస్థో జపేత్సమ్యఙ్మన్త్రార్థగ
తమానసః ॥ ౧౬౧ ॥ కౌశేయం వ్యాఘ్రచర్మం వా చైలం తౌలమథాపి వా । దార
వం తాలపర్ణం వా ఆసనం పరికల్పయేత్ ॥ ౧౬౨ ॥ త్రిసన్ధ్యం తు గురోః పూజా కర్తవ్యా
శుభమిచ్ఛతా । యో గురుః స శివః ప్రోక్తో యః శివః స గురుః స్మృతః ॥ ౧౬౩ ॥ యథా
శివస్తథా విద్యా యథా విద్యా తథా గురుః । శివవిద్యాగురోస్తస్మాద్భక్త్యా చ సదృశం ఫ
లమ్ ॥ ౧౬౪ ॥ సర్వదేవమయో దేవి సర్వశక్తిమయో హి సః । సగుణో నిర్గుణో వా
పి తస్యాజ్ఞాం శిరసా వహేత్ ॥ ౧౬౫ ॥ శ్రేయోర్థీ యస్తు గుర్వాజ్ఞాం మనసాపి న లఙ్ఘ
యేత్ । గుర్వాజ్ఞాపాలకః సమ్యగ్జ్ఞానసమ్పత్తిమశ్నుతే ॥ ౧౬౬ ॥ గచ్ఛంస్తి
ష్ఠన్స్వపన్భుఞ్జన్యద్యత్కర్మ సమాచరేత్ । సమక్షం యది తత్సర్వం కర్తవ్యం గుర్వను
జ్ఞయా ॥ ౧౬౭ ॥ గురోర్దేవసమక్షం వా న యథేష్టాసనో భవేత్ । గురుర్దేవో య
తస్సాక్షాత్తద్గృహం దేవమన్దిరమ్ ॥ ౧౬౮ ॥ పాపినాం చ యథా సఙ్గాత్తత్పాపైః
పతనం భవేత్ । తద్వదాచారసఙ్గేన తద్ధర్మఫలభాగ్భవేత్ ॥ ౧౬౯ ॥ యథైవ వహ్ని
సమ్పర్కాన్మలం త్యజతి కాఞ్చనమ్ । తథైవ గురుసమ్పర్కాత్పాపం త్యజతి మాన
వః ॥ ౧౭౦ ॥ యథా వహ్నిసమీపస్థో ఘృతకుమ్భో విలీయతే । తథా పాపం విలీయే
త ఆచార్యస్య సమీపతః ॥ ౧౭౧ ॥ యథా ప్రజ్వలితో వహ్నిర్విష్ఠాం కాష్ఠవినిర్దహేత్ ।
గురుస్తుష్టో దహత్యేవం పాపం తన్మన్త్రతేజసా ॥ ౧౭౨ ॥ బ్రహ్మా హరిస్తథా రుద్రో దే
వాశ్చ మునయస్తథా । కుర్వన్త్యనుగ్రహం తుష్టా గురౌ తుష్టే న సంశయః ॥ ౧౭౩ ॥
కర్మణా మనసా వాచా గురోః క్రోధం న కారయేత్ । తస్య క్రోధేన దహ్యన్తే ఆయుః శ్రీ

జ్ఞానసత్క్రియాః ॥ ౧౭౪ ॥ తతోऽర్థంయేకరిష్యన్తితేషాంయజ్ఞాశ్చనిష్ఫలాః ।
జపాన్యనియమాశ్చైవనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౧౭౫ ॥ గురోర్విరుద్ధంయద్వా
క్యంనవదేత్సర్వయత్నతః । వదేద్యదిమహామోహాద్రౌరవంనరకంవ్రజేత్ ॥ ౧౭౬ ॥
చిత్తేనైవచవిత్తేనతథావాచాచసువ్రతాః । మిథ్యానకారయేద్దేవిక్రియయాచగురో
స్సదా ॥ ౧౭౭ ॥ దుర్గుణేఖ్యాపితేతేనస్యాన్నైర్గుణ్యశతభాగ్భవేత్ । గుణేత్వఖ్యాపితే తే
తస్యసార్వగుణ్యఫలంభవేత్ ॥ ౧౭౮ ॥ గురోర్హితంప్రియంకుర్యాదాదిష్టోవా
నవాసదా । అసమక్షంసమక్షంవాగురోఃకార్యంసమాచరేత్ ॥ ౧౭౯ ॥ గురో
ర్హితంప్రియంకుర్యాన్మనోవాక్కాయకర్మభిః । కుర్వన్పతత్యధోగత్వాతత్రైవ
పరివర్తతే ॥ ౧౮౦ ॥ తస్మాత్సర్వదోషాస్యోవర్జనీయశ్చసర్వదా । సమీప
స్థోప్యనుజ్ఞాప్యవదేత్తద్విముఖోగురుమ్ ॥ ౧౮౧ ॥ ఏవమాచారవాన్భక్తోనిత్యంజపప
రాయణః । గురుప్రియకరోమన్త్రంవినియోక్తుంతతోऽర్హతి ॥ ౧౮౨ ॥ వినియోగం
ప్రవక్ష్యామిసిద్ధమన్త్రప్రయోజనమ్ । దౌర్బల్యంయాతితన్మన్త్రంవినియోగమజా
నతః ॥ ౧౮౩ ॥ యస్స్యమేనవియుఞ్జీతకార్యేణతువిశేషతః । వినియోగస్సవిజ్ఞేయఐ
హికాముష్మికంఫలమ్ ॥ ౧౮౪ ॥ వినియోగజమాయుష్యమారోగ్యంతనునిత్యతా ।
రాజైశ్వర్యంచజ్ఞానంస్వర్గోనిర్వాణమేవచ ॥ ౧౮౫ ॥ ప్రోక్షణంచాభిషేకంచ
అఘమర్షణమేవచ । స్నానేచసన్ధ్యయోశ్చైవకుర్యాదేకాదశేనవై ॥ ౧౮౬ ॥
శుచిఃపర్వతమారుహ్యజపేల్లక్షమతన్ద్రితః । మహానద్యాంద్విలక్షంతుదీర్ఘమాయు
రవాప్నుయాత్ ॥ ౧౮౭ ॥ దూర్వాఙ్కురాస్తిలావాణీగుడూచీఘుటికాతథా ।
తేషాంతుదశసాహస్రంహోమాఘమాయువ్యవర్ధనమ్ ॥ ౧౮౮ ॥ అశ్వత్థవృక్షమాశ్రి
త్యజపేల్లక్షద్వయంసుధీః । శనైశ్చరదినేస్పృష్ట్వాదీర్ఘాయుష్యంలభేన్నరః ॥ ౧౮౯ ॥
శనైశ్చరదినేశ్వత్థంపాణిభ్యాంసంస్పృశేత్సుధీః । జపేదష్టోత్తరశతంసోపమృత్యుహ
రోభవేత్ ॥ ౧౯౦ ॥ ఆదిత్యాభిముఖోభూత్వాజపేల్లక్షమనన్యధీః । అర్కైరష్ట
శతంనిత్యంజుహ్వన్వ్యాధేర్విముచ్యతే ॥ ౧౯౧ ॥ సమస్తవ్యాధిశాన్త్యర్థంపలాశ
సమిద్భిర్నరః । హుత్వాదశసహస్రంతురోగీమనుజోభవేత్ ॥ ౧౯౨ ॥ నిత్యమ
ష్టశతంజప్త్వాపిబేదమ్బురవిసన్నిధౌ । ఔదర్యైర్వ్యాధిభిస్సర్వైర్మాసేనైకేన
ముచ్యతే ॥ ౧౯౩ ॥ ఏకాదశేనభుఞ్జీయాదన్నంశైవాభిమన్త్రితమ్ । భక్ష్యంచా
న్యత్తథాపేయంవిషమప్యమృతంభవేత్ ॥ ౧౯౪ ॥ జపేల్లక్షంతుపూర్వాహ్ణేహు
త్వాచాష్టశతేనవై । సూర్యంనిత్యముపస్థాయసస్యగారోగ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౧౯౫ ॥
నదీతోయేనసమ్పూర్ణంఘటంసంస్పృశ్యశోభనమ్ । జప్త్వాయుతంచతత్స్నానాద్రో
గాణాంభేషజంభవేత్ ॥ ౧౯౬ ॥ అష్టావింశజ్జపిత్వాన్నమశ్నీయాదన్వహంశుచిః ।
హుత్వాచతావత్పాలాశైరేవంచారోగ్యమశ్నుతే ॥ ౧౯౭ ॥ చన్ద్రసూర్యగ్రహే

పూర్వముపోష్యవిధినాశుచిః । యావద్గ్రహణమోక్షంతు తావన్నద్యాంసమాహి
తః ॥ ౧౯౮ ॥ జపేత్సముద్రగామిన్యాంపమోక్షేగ్రహణస్యతు । అష్టోత్తరసహ
స్రేణపిబేద్బ్రాహ్మీరసంద్విజాః ॥ ౧౯౯ ॥ ఐహికాంలభతేమేధాంసర్వశాస్త్రధ
రాంశుభామ్ । సారస్వతీభవేద్దేవీతస్యవాగతిమానుషీ ॥ ౨౦౦ ॥ గ్రహనక్షత్రపీడాసు
జపేద్భక్త్యాయుతంనరః । హుత్వాచాష్టసహస్రంతుగ్రహపీడాంవ్యపోహతి ॥ ౨౦౧ ॥
దుస్స్వప్నదర్శనేస్నాత్వాజపేద్వైచాయుతంనరః । ఘృతేనాష్టశతంహుత్వాసద్య
శ్శాన్తిర్భవిష్యతి ॥ ౨౦౨ ॥ చన్ద్రసూర్యగ్రహేలిఙ్గంసమభ్యర్చ్యయథావిధి । య
త్కించిత్ప్రార్థయేద్దేవిజపేదయుతమాదరాత్ ॥ ౨౦౩ ॥ సన్నిధావస్యదేవస్యశు
చిస్సంయతమానసః । సర్వాన్కామానవాప్నోతిపురుషోనాత్రసంశయః ॥ ౨౦౪ ॥
గజానాంతురగాణాంతుగోజాతీనాంవిశేషతః । వ్యాధ్యాగమేశుచిర్భూత్వాజుహు
యాత్సమిధాహుతిమ్ ॥ ౨౦౫ ॥ మాసమభ్యర్చ్యవిధినాఽయుతంభక్తిసమన్వితః ।
తేషాంవృద్ధిశ్చశాన్తిశ్చభవిష్యతినసంశయః ॥ ౨౦౬ ॥ ఉత్పాతేశత్రుబాధాయాం
జుహుయాదయుతంశుచిః । పాలాశసమిధైర్దేవితస్యశాన్తిర్భవిష్యతి ॥ ౨౦౭ ॥ ఆ
భిచారికబాధాయామేతద్దేవిసమాచరేత్ । ప్రత్యక్షవతితచ్ఛక్తిశ్శత్రోఃపీడాభవిష్య
తి ॥ ౨౦౮ ॥ విద్వేషణార్థంజుహుయాద్వైభీతసమిధాష్టకమ్ । అక్షరప్రాతిలోమ్యే
నఆర్ద్రేణరుధిరేణవా ॥ ౨౦౯ ॥ విషేణరుధిరాభ్యక్తోవిద్వేషణకరంనృణామ్ । ప్రా
యశ్చిత్తంప్రవక్ష్యామిసర్వపాపవిశుద్ధయే ॥ ౨౧౦ ॥ పాపశుద్ధిర్యథాసమ్యక్కర్తు
మభ్యుద్యతోనరః । పాపశుద్ధిర్యథాసమ్యగ్జ్ఞానసమ్ప్రాప్తిహేతుకీ ॥ ౨౧౧ ॥ పాపశు
ద్ధిర్నచేత్పుంసఃక్రియాస్సర్వాశ్చనిష్ఫలాః । జ్ఞానంచహీయతేతస్మాత్కర్తవ్యంపా
పశోధనమ్ ॥ ౨౧౨ ॥ విద్యాలక్ష్మీవిశుద్ధ్యర్థంమాంధ్యాత్వాఞ్జలినాశుభే । శివేనై
కాదశేనాద్భిరభిషిఞ్చేత్సమస్తతః ॥ ౨౧౩ ॥ అష్టోత్తరశతేనైవస్నానాత్పాపవిశు
ద్ధయే । సర్వతీర్థఫలంతచ్చసర్వపాపహరంశుభమ్ ॥ ౨౧౪ ॥ సన్ధ్యోపాసనవిచ్ఛేదే
జపేదష్టశతంనరః । విడ్వరాహైశ్చచాణ్డాలైర్ద్విజైఃకుక్కుటైరపి ॥ ౨౧౫ ॥ స్పృ
ష్టమన్నంనభుఞ్జీతభుక్త్వాచాష్టశతంజపేత్ । బ్రహ్మహత్యావిశుద్ధ్యర్థంజపేల్లక్షా
యుతంనరః ॥ ౨౧౬ ॥ పాతకానాంతదర్ధంస్యాన్నాత్రకార్యావిచారణా । ఉపపా
తకదుష్టానాంతదర్ధంపరికీర్తితమ్ ॥ ౨౧౭ ॥ శేషాణామపిపాపానాంజపేత్పఞ్చస
హస్రకమ్ । ఆత్మబోధపరంగుహ్యంశివబోధప్రకాశకమ్ ॥ ౨౧౮ ॥ శివస్యాయతనే
జపేన్మన్త్రంపఞ్చలక్షమనాకులః । పఞ్చవాయుజయంభద్రేప్రాప్నోతిమనుజస్సుఖ
మ్ ॥ ౨౧౯ ॥ జపేచ్చపఞ్చలక్షంతువిగృహీతేన్ద్రియశ్శుచిః । పఞ్చేన్ద్రియాణాంవి
జయోభవిష్యతివరాననే ॥ ౨౨౦ ॥ ధ్యానయుక్తోజపేద్యస్తుపఞ్చలక్షమనాకులః । విష
యాణాంచపఞ్చానాంజయంప్రాప్నోతిమానవః ॥ ౨౨౧ ॥ చతుర్థంపఞ్చలక్షంతుయో

జపేచ్ఛక్తిసంయుతః । భూతానామిహపఞ్చానాంవిజయంమనుజోలభేత్ ॥౨౨౨॥ చతుర్లక్షంజపేద్యస్తుమనస్సంయమ్యయత్నతః । సమ్యగ్విజయమాప్నోతికరణానాంవరాననే ॥ ౨౨౩ ॥ పంచవింశతిలక్షాణాంజపేనకమలాననే । పఞ్చవింశతితత్త్వానాంవిజయంమనుజోలభేత్ ॥ ౨౨౪॥ మధ్యరాత్రేతినిర్వాతేజపేదయుతమాదరాత్ । బ్రహ్మసిద్ధిమవాప్నోతివ్రతేనానేనసున్దరి ॥ ౨౨౫ ॥ జపేల్లక్షమనాలస్యోనిర్వాతేధ్వనివర్జితే । మధ్యరాత్రేచశివయోఃపశ్యత్యేవనసంశయః ॥ ౨౨౬ ॥ అన్ధకారవినాశశ్చదీపస్యేవప్రకాశనమ్ । హృదయాన్తర్బహిర్వాపిభవిష్యతినసంశయః॥ ౨౨౭ ॥ సర్వసమ్పత్సమృద్ధ్యర్థంజపేదయుతమాత్మవాన్ । సబీజసమ్పుటంమన్త్రంశతలక్షంజపేచ్ఛుచిః ॥ ౨౨౮ ॥ మత్సాయుజ్యమవాప్నోతిభక్తిమాన్కిమతఃపరమ్ । ఇతితేసర్వమాఖ్యాతంపఞ్చాక్షరవిధిక్రమమ్ ॥౨౨౯॥ యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిసయాతిపరమాంగతిమ్ । శ్రావయేద్వాద్విజాఞ్ఛుద్ధాన్పఞ్చాక్షరవిధిక్రమమ్॥ ౨౩౦ ॥ దైవేకర్మణిపిత్ర్యేవాశివలోకేమహీయతే॥ ౨౩౧ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గేపూర్వభాగే వినియోగాదిసహితపఞ్చాక్షరీ
మన్త్రమాహాత్మ్యకథనంనామ షడశీతితమోధ్యాయః.

ధ్యానయజ్ఞమాహాత్మ్యమ్.

ఋషయః ॥ జపాచ్ఛ్రేష్ఠతమంప్రాహుర్బ్రాహ్మణాదగ్ధకిల్బిషాః । విరక్తానాంప్రబుద్ధానాంధ్యానయజ్ఞంసుశోభనమ్ ॥ ౧ ॥ తస్మాద్వదస్వసూతాద్యధ్యానయజ్ఞమశేషతః । విస్తరాత్సర్వయత్నేనవిరక్తానాంమహాత్మనామ్ ॥ ౨ ॥ తేషాంతద్వచనంశ్రుత్వామునీనాందీర్ఘసత్రిణామ్ । రుద్రేణకథితంప్రాహగుహాంప్రాప్యమహాత్మనామ్ ॥ ౩ ॥ సంహృత్యకాలకూటాఖ్యంవిషంవైవిశ్వకర్మణా॥ సూతః ॥ గుహాంప్రాప్యసుఖాసీనంభవాన్యాసహశఙ్కరమ్ ॥ ౪ ॥ మునయస్సంశితాత్మానఃప్రణేముస్తంగుహాశ్రయమ్ । అస్తువంశ్చతతస్సర్వేనీలకణ్ఠముమాపతిమ్ ॥ ౫ ॥ అత్యుగ్రంకాలకూటాఖ్యంసంహృతంభగవంస్త్వయా । అతఃప్రతిష్ఠితంసర్వంత్వయాదేవవృషధ్వజ॥ ౬ ॥ తేషాంతద్వచనంశ్రుత్వాభగవాన్నీలలోహితః । ప్రహసన్ప్రాహవిశ్వాత్మాసనన్దనపురోగమాన్ ॥ ౭ ॥ కిమనేనద్విజశ్రేష్ఠావిషంవక్ష్యేసుదారుణమ్ । సంహరేత్తద్విషంయస్తుససమర్థోహ్యనేనకిమ్॥ ౮ ॥ నవిషంకాలకూటాఖ్యంసంసారోవిషముచ్యతే । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనసంహరేత్తత్సుదారుణమ్ ॥ ౯ ॥ సంసారోద్వివిధఃప్రోక్తస్స్వాధికారానురూపతః । పుంసాంసంమూఢచిత్తానామసంక్లిష్టస్సుదారుణః ॥ ౧౦ ॥ ఈషణారాగదోషేణసర్గోజ్ఞానేనసువ్రతాః । తద్వశాదేవసర్వేషాంధర్మాధర్మౌనసంశయః ॥ ౧౧ ॥ అసన్నికృష్టేత్వర్థేపిశాస్త్రంతచ్ఛ్రవణాత్సతామ్ । బుద్ధిముత్పాదయత్యేవసంసారేవిదుషాంద్విజాః ॥ ౧౨ ॥ తస్మాద్బు

ష్టానుశ్రవికందుష్టమిత్యుభయాత్మకమ్ । సత్త్యజేత్సర్వయత్నేనవిరక్తస్సోఽభిధీయ
తే॥ ౧౩ ॥ శాస్త్రమిత్యుచ్యతేభాగంశ్రుతేఃకర్మసుతద్ద్విజాః । మూర్ధానంబ్రహ్మ
ణస్సారమృషీణాంకర్మణఃఫలమ్ ॥ ౧౪ ॥ సమస్వభావస్సర్వేషాంకామోత్కృష్టోనచా
న్యథా । శ్రుతిఃప్రవర్తికాతేషామితికర్మణ్యతద్విదః ॥ ౧౫ ॥ నివృత్తిలక్షణోధర్మస్స
మర్థానామిహోచ్యతే । తస్మాదజ్ఞానమూలోహిసంసారస్సర్వదేహినామ్॥౧౬॥
కలాసంశోషమాయాతికర్మణాన్యస్వభావతః । సకలస్త్రివిధోజీవోజ్ఞానహీనస్త్వ
విద్యయా॥ ౧౭ ॥ నారకీపాపకృత్స్వర్గీపుణ్యకృత్పుణ్యగౌరవాత్ ।వ్యతిమిశ్రేణవైజీ
వశ్చతుర్ధాసంవ్యవస్థితః ॥ ౧౮ ॥ ఉద్భిజస్స్వేదజశ్చైవఅణ్డజోవైజరాయుజః । ఏ
వంవ్యవస్థితోదేహీకర్మణాజ్ఞోహ్యనిర్వృతః ॥ ౧౯ ॥ ప్రజయాకర్మణాముక్తిర్ధ
నేనచసతాంనహి । త్యాగేనైకేనముక్తిస్స్యాత్తదభావాద్భ్రమత్యసౌ ॥ ౨౦ ॥
ఏవమజ్ఞానదోషేణనానాకర్మవశేనచ । షాట్కౌశికంసముద్భూతంభజత్యేషకళే
బరమ్ ॥ ౨౧ ॥ గర్భేదుఃఖాన్యనేకానియోనిమార్గేచభూతలే । కౌమారేయౌవనే
చైవవార్ధకేమరణేపివా ॥ ౨౨ ॥ విచారతస్సతాందుఃఖంస్త్రీసంసర్గాదిభిర్ద్విజాః।
దుఃఖేనైకేనవైదుఃఖంప్రశామ్యన్తీహదుఃఖినః ॥ ౨౩ ॥ నజాతుకామఃకామానా
ముపభోగేనశామ్యతి । హవిషాకృష్ణవర్త్మేవభూయఏవాభివర్ధతే ॥ ౨౪ ॥ తస్మాద్వి
చారతోనాస్తిసంయోగాదపివైనృణామ్ । అర్థానామర్జనేహ్యేవంపాలనేచవ్యయేత
థా ॥ ౨౫ ॥ పైశాచేరాక్షసేదుఃఖంయాక్షేచైవవిచారతః । గాన్ధర్వేచతథాచా
న్ద్రేసౌమ్యలోకేద్విజోత్తమాః ॥ ౨౬ ॥ ప్రాజాపత్యేతథాబ్రాహ్మేప్రాకృతేపౌరు
షేతథా।క్షయసాతిశయాద్యైస్తుదుఃఖైర్దుఃఖానిసువ్రతాః ॥ ౨౭ ॥ తానిభాగ్యాన్య
శుద్ధానిసన్త్యజేచ్చధనానిచ । తస్మాదష్టగుణంభోగంతథాషోడశధాస్థితమ్॥ ౨౮ ॥
చతుర్వింశత్ప్రకారేణసంస్థితంచాపిసువ్రతాః । ద్వాత్రింశద్భేదమనఘాశ్చత్వారిం
శద్గుణంపునః ॥ ౨౯ ॥ తథాష్టచత్వారింశచ్చషట్పఞ్చాశత్ప్రకారతః । చతుష్షష్టి
విధంచైవదుఃఖమేవవివేకినః ॥ ౩౦ ॥ పార్థివంచతథాప్యంచతైజసంచవిచారతః ।
వాయవ్యంచతథావ్యోమమానసంచయథాక్రమమ్ ॥ ౩౧ ॥ ఆభిమానికమప్యేవం
బౌద్ధంప్రాకృతమేవచ । దుఃఖమేవనసన్దేహోయోగినాంబ్రహ్మవాదినామ్॥౩౨॥
గౌణంగణేశ్వరాణాంచదుఃఖమేవవిచారతః । ఆదౌమధ్యేతథాచాన్తేసర్వలోకేషు
సర్వదా ॥ ౩౩ ॥ వర్తమానానిదుఃఖానిభవిష్యాణియథాతథమ్ । దోషదుష్టేషుదే
శేషుదుఃఖానివివిధానిచ॥ ౩౪ ॥ నభావయన్త్యతీతానిహ్యజ్ఞానేజ్ఞానమానినః । క్షు
ద్వ్యాధేఃపరిహారార్థంనసుఖాయాన్నముచ్యతే॥ ౩౫ ॥ యథైవతేషాంరోగాణామౌ
షధంనసుఖాయతత్ । శీతోష్ణవాతవర్షాద్యైస్తత్తత్కాలేషుదేహినామ్ ॥౩౬॥దుః
ఖమేవనసన్దేహోనజానన్తీహ్యపణ్డితాః । స్వర్గేప్యేవంమునిశ్రేష్ఠాహ్యవిశుద్ధక్ష

యాదిభిః ॥ ౩౭ ॥ రోగైర్నానావిధైర్గ్రస్తా రాగద్వేషభయాదిభిః । ఛిన్నమూ
లతరుర్యద్వదవశః పతతి క్షితౌ ॥ ౩౮ ॥ పుణ్యవృతక్షయాత్తద్వత్స్వర్గాత్పతన్తి దివౌక
సః । దుఃఖాభిలాషనిష్ఠానాం దుఃఖభోగాదిసమ్పదామ్ ॥ ౩౯ ॥ అస్మాత్పతనతాం
దుఃఖం కష్టం స్వర్గాద్దివౌకసామ్ । నరకే దుఃఖమేవాత్ర నరకాణాం నిషేవణాత్ ॥ ౪౦ ॥
విహితాకరణాచ్చైవ వర్ణినాం మునిపుఙ్గవాః ॥ యథా మృగో మృత్యుభయస్య భీతో
ఉద్విగ్నవాసో న లభేత నిద్రామ్ ॥ ౪౧ ॥ ఏవం యతిర్ధ్యానపరో మహాత్మా సంసారభీ
తో న లభేత నిద్రామ్ । కీటపక్షిమృగాణాం చ పశూనాం గజవాజినామ్ ॥ ౪౨ ॥ దృష్ట
మేవాసుఖం తస్మాత్త్యజత స్సుఖముత్తమమ్ । వైమానికానామప్యేవం దుఃఖం కల్పా
ధికారిణామ్ ॥ ౪౩ ॥ స్థానాభిమానినాం చైవ మన్వాదీనాం చ సువ్రతాః । దేవానాం
చైవ దైత్యానామన్యోన్యం విజిగీషయా ॥ ౪౪ ॥ దుఃఖమేవ నృపాణాం చ రాక్షసానాం
జగత్త్రయే । శ్రమార్థమాశ్రమాశ్చాపి వర్ణానాం పరమార్థతః ॥ ౪౫ ॥ ఆశ్రమైర్న
చ దేవైశ్చ యజ్ఞైస్సాఙ్ఖ్యైర్వ్రతైస్తథా । ఉగ్రైస్తపోభిర్వివిధైర్దానైర్నానావిధైర
పి ॥ ౪౬ ॥ న లభన్తే తదాత్మానం లభన్తే జ్ఞానినస్స్వయమ్ । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన
చరేత్పాశుపతవ్రతమ్ ॥ ౪౭ ॥ భస్మశాయీ భవేన్నిత్యం వ్రతే పాశుపతే బుధః ।
పఞ్చార్థజ్ఞానసమ్పన్నశ్శివతత్త్వసమాహితః ॥ ౪౮ ॥ కైవల్యకరణం యోగం విధికర్మ
చ్ఛిదం బుధః । పఞ్చార్థయోగసమ్పన్నో దుఃఖాన్తం వ్రజతే సుధీః ॥ ౪౯ ॥ పరయా విద్య
యా వేద్యం విదన్త్యపరయా న హి । ద్వే విద్యే వేదితవ్యే హి పరా చైవాపరా తథా ॥ ౫౦ ॥
అపరా తత్ర ఋగ్వేదో యజుర్వేదో ద్విజోత్తమాః । సామవేదస్తథాఽథర్వో వేదస్సర్వా
ర్థసాధకః ॥ ౫౧ ॥ శిక్షా కల్పో వ్యాకరణం నిరుక్తం ఛన్ద ఏవ చ । జ్యోతిషం చాపరా వి
ద్యా పరాక్షరమితి స్థితమ్ ॥ ౫౨ ॥ తదదృశ్యం తదగ్రాహ్యమగోత్రం తదవర్ణకమ్ । తద
చక్షుస్తదశ్రోత్రం తదపాణి అపాదకమ్ ॥ ౫౩ ॥ తదజాతమభూతం చ తదశబ్దం ద్వి
జోత్తమాః । అస్పర్శం తదరూపం చ రసగన్ధవివర్జితమ్ ॥ ౫౪ ॥ అవ్యయం చాప్రతిష్ఠం
చ తన్నిత్యం సర్వగం విభుమ్ । మహాన్తం తద్బృహన్తం చ తదజం చిన్మయం ద్విజాః ॥ ౫౫ ॥
అప్రాణమమనస్కం చ తదస్నిగ్ధమలోహితమ్ । అప్రమేయం తదస్థూలమదీర్ఘం తద
నుల్బణమ్ ॥ ౫౬ ॥ అహ్రస్వం తదపారం చ తదానన్దం తదచ్యుతమ్ । అనపావృతమ
ద్వైతం తదనన్తమగోచరమ్ ॥ ౫౭ ॥ అసంవృతం తదాత్మైకం పరా విద్యా న చాన్యథా ।
పరాపరేతి కథితే నైవేహ పరమార్థతః ॥ ౫౮ ॥ అహమేవ జగత్సర్వం మయ్యేవ సకలం
జగత్ । మత్త ఉత్పద్యతే తిష్ఠన్మయి మయ్యేవ లీయతే ॥ ౫౯ ॥ మత్తో నాన్యదితీక్షేత
మనోవాక్పాణిభిస్తథా । సర్వమాత్మని సమ్పశ్యేత్సచ్చాసచ్చ సమాహితః ॥ ౬౦ ॥
సర్వం హ్యాత్మని సమ్పశ్యేన్న బాహ్యే కురుతే మనః । అథో దృష్ట్వా వితస్త్యాం తు నాభ్యా
ముపరి తిష్ఠతి ॥ ౬౧ ॥ హృదయం తద్విజానీయాద్విశ్వస్యాయతనం మహత్ । హృదయ

స్యాస్యమధ్యేతుపుణ్డరీకమవస్థితమ్ ॥౬౨॥ ధర్మకన్దసముద్భూతంజ్ఞాననాళంసుశోభన
మ్।ఐశ్వర్యాష్టదళంశ్వేతంపరంవైరాగ్యకర్ణికమ్॥౬౩॥ఛిద్రాణిచదిశోయస్యప్రాణా
ద్యాశ్చప్రతిష్ఠితాః। ప్రాణాద్యైశ్చైవసంయుక్తఃపశ్యతోబహుధాక్రమాత్ ॥౬౪॥
దశప్రాణవహానాడ్యఃప్రత్యేకంమునిపుఙ్గవాః । ద్విసప్తతిసహస్రాణినాడ్యస్సమ్పరి
కీర్తితాః ॥ ౬౫ ॥ నేత్రస్థంజాగ్రతంవిద్యాత్కణ్ఠేస్వప్నంసమాదిశేత్ । సుషుప్తం
హృదయస్థంతుతురీయంమూర్ధనిస్థితమ్ ॥ ౬౬ ॥ జాగ్రేబ్రహ్మాచవిష్ణుశ్చస్వప్నే
చైవయథాక్రమాత్ । ఈశ్వరస్తుసుషుప్తేతుతురీయేతుమహేశ్వరః ॥ ౬౭ ॥ వద
న్త్యేవమథాన్యేపిసమస్తకరణైఃపుమాన్ । వర్తమానస్తదాతస్యజాగ్రదిత్యభిధీయ
తే ॥ ౬౮ ॥ మనోబుద్ధిరహఙ్కారంచిత్తంచేతిచతుష్టయమ్ । యదావ్యవస్థితస్త్వే
తైస్స్వప్నఇత్యభిధీయతే ॥ ౬౯ ॥కరణానివిలీనానియదాస్వాత్మనిసువ్రతాః । సుషు
ప్తఃకరణైర్భిన్నస్తురీయఃపరికీర్త్యతే ॥ ౭౦॥ పరస్తురీయాతీతోసౌశివఃపరమకారణ
మ్ । జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిశ్చతురీయంచాధిభౌతికమ్ ॥ ౭౧ ॥ ఆధ్యాత్మికంచవి
ప్రేన్ద్రాశ్చాధిదైవికముచ్యతే । తత్సర్వమహమేవేతివేదితవ్యంవిజానతా ॥ ౭౨ ॥
బుద్ధీన్ద్రియాణివిప్రేన్ద్రాస్తథాకర్మేన్ద్రియాణిచ । మనోబుద్ధిరహఙ్కారశ్చిత్తం
చేతిచతుష్టయమ్ ॥ ౭౩ ॥ అధ్యాత్మంపృథగేవేదంచతుర్దశవిధంస్మృతమ్ । ద్రష్ట
వ్యంచైవశ్రోతవ్యంఘ్రాతవ్యంచయథాక్రమమ్ ॥ ౭౪ ॥ రసితవ్యంమునిశ్రేష్ఠాస్స్పర్శి
తవ్యంతథైవచ । మన్తవ్యంచైవబోద్ధవ్యమహంకర్తవ్యమేవచ ॥ ౭౫ ॥ తథాచేత
యితవ్యంచవక్తవ్యంమునిపుఙ్గవాః ।ఆదాతవ్యంచగన్తవ్యంవిసర్గాయితమేవచ॥౭౬॥
ఆనన్దితవ్యమిత్యేతేహ్యాధిభూతమనుక్రమాత్ । ఆదిత్యోపిదిశశ్చైవపృథివీవరుణస్త
థా ॥ ౭౭ ॥ వాయుశ్చన్ద్రస్తథాబ్రహ్మారుద్రఃక్షేత్రజ్ఞఏవచ। అగ్నిరిన్ద్రస్తథావిష్ణు
ర్మిత్రోదేవఃప్రజాపతిః ॥ ౭౮ ॥ ఆధిదైవికమేవంహిచతుర్దశవిధంక్రమాత్ । రాజ్ఞీ
సుదర్శనాచైవజితాసౌమ్యాయథాక్రమమ్॥ ౭౯ ॥మోఘారుద్రామృతాసత్యామధ్య
మాచద్విజోత్తమాః । నాడీరాశిశుకాచైవఅసురాచైవకృత్తికా ॥ ౮౦ ॥ భాస్వతీ
నాడయశ్చైతాశ్చతుర్దశనిబన్ధనాః । వాయవోనాడిమధ్యస్థావాహకాశ్చచతుర్ద
శ ॥ ౮౧ ॥ ప్రాణోవ్యానస్త్వపానశ్చఉదానశ్చసమానకః । వైరమ్భశ్చతథా
ముఖ్యోహ్యన్తర్యామఃప్రభఞ్జనః॥ ౮౨ ॥కూర్మకశ్చతథాశ్యేనశ్శ్వేతఃకృష్ణస్తథాఽ
నిలః । నాగఇత్యేవకథితావాయవశ్చచతుర్దశ॥ ౮౩ ॥ యశ్చక్షుష్యథద్రష్టవ్యేతథా
దిత్యేచసువ్రతాః । నాడ్యాంప్రాణేచవిజ్ఞానేత్వానన్దేచయథాక్రమమ్ ॥౮౪॥ హృ
ద్వ్యాకాశేయఏతస్మిన్సర్వస్మిన్నన్తరేపరః ।ఆత్మాఏకశ్చరతితముపాసీతమాంప్రభు
మ్ ॥ ౮౫ ॥ అజరన్తమనన్తంచఅశోకమమృతంధ్రువమ్। చతుర్దశవిధేష్వేవసఞ్చ
రత్యేకఏవసః ॥ ౮౬ ॥ లీయన్తేతానితత్రైవయదన్యంనాస్తివైద్విజాః । ఏకఏవహి
సర్వజ్ఞస్సర్వేశస్త్వేకఏవసః ॥ ౮౭ ॥ ఏషసర్వాధిపోదేవస్త్వన్తర్యామీమహాద్యు

తిః । ఉపాస్యమానస్సర్వస్య సర్వసౌఖ్యస్య నాశనః ॥ ౮౮ ॥ ఉపాస్యతే నచైవేహ
సర్వసౌఖ్యం ద్విజోత్తమాః । ఉపాస్యమానో వేదైశ్చ శాస్త్రైర్నానావిధైరపి ॥ ౮౯ ॥
నచైవ వేదశాస్త్రాణి సర్వజ్ఞో యాస్యతి ప్రభుః । అస్యైవాన్నమిదం సర్వం న సోఽన్నం
భవతి స్వయమ్ ॥ ౯౦ ॥ స్వాత్మనా రక్షితం చాద్యాదన్నభూతం సమస్తచిత్ । సర్వ
త్ర ప్రాణినామన్నం ప్రాణినాం గ్రన్థిరస్మ్యహమ్ ॥ ౯౧ ॥ ప్రశస్తానయనశ్చైవ ప
క్షాచ్చాత్మా సవిభాగశః । అన్నమయోఽసౌ భూతాత్మా చాద్యతే హ్యన్నముచ్యతే ॥ ౯౨ ॥
ప్రాణమయశ్చేన్ద్రియాత్మా సఙ్కల్పాత్మా మనోమయః । కలాత్మా సోఽపి వేహవి
జ్ఞానమయ ఉచ్యతే ॥ ౯౩ ॥ సదానన్దమయో భూత్వా మహేశః పరమేశ్వరః । సోఽహ
మేవం జగత్సర్వం మయ్యేవ సకలం స్థితమ్ ॥ ౯౪ ॥ పరతన్త్రః స్వతన్త్రోఽపి తదాభావా
ద్విచారతః । ఏకత్వమపి నాస్త్యేవ ద్వైతం తత్ర కుతస్త్వహో ॥ ౯౫ ॥ ఏవం నాస్త్యే
వమర్త్యం చ కుతోఽమృతమజోద్భవః । నాన్తఃప్రజ్ఞో బహిఃప్రజ్ఞో న చోభయగతస్త
థా ॥ ౯౬ ॥ న ప్రజ్ఞానఘనస్త్వేవం న ప్రాజ్ఞో జ్ఞానపూర్వకః । విదితం నాస్తి వేద్యం చ
నిర్వాణం పరమార్థతః ॥ ౯౭ ॥ నిర్వాణం చైవ కైవల్యం నిఃశ్రేయసమనామయమ్ । అమృ
తం చాక్షరం బ్రహ్మ పరమాత్మా పరాత్పరమ్ ॥ ౯౮ ॥ నిర్వికల్పం నిరాభాసం జ్ఞానం పర్యా
యవాచకమ్ । ప్రసన్నం చ యదేకాగ్రం తదాజ్ఞానమితి స్మృతమ్ ॥ ౯౯ ॥ అజ్ఞానమితరత్స
ర్వం నాత్ర కార్యా విచారణా । ఇత్థం ప్రసన్నం విజ్ఞానం గురుసమ్పర్కజం ధ్రువమ్ ॥ ౧౦౦ ॥
రాగద్వేషానృతక్రోధకామతృష్ణాదిభిస్సదా । అపరామృష్టమద్వైతం విజ్ఞేయం ముక్తి
దం త్విదమ్ ॥ ౧౦౧ ॥ అజ్ఞానమలపూర్వత్వాత్పురుషో మలినస్స్మృతః । తత్క్షయాద్ధి
భవేన్ముక్తిర్నాన్యథా జన్మకోటిభిః ॥ ౧౦౨ ॥ జ్ఞానమేకం వినా నాస్తి పుణ్యపాపపరిక్ష
యః । జ్ఞానమేవాభ్యసేత్తస్మాన్ముక్త్యర్థం బ్రహ్మవిత్తమాః ॥ ౧౦౩ ॥ జ్ఞానాభ్యా
సాద్ధి వై పుంసాం బుద్ధిర్భవతి నిర్మలా । తస్మాత్సదాభ్యసేజ్జ్ఞానం తన్నిష్ఠస్తత్పరాయ
ణః ॥ ౧౦౪ ॥ జ్ఞానేనైకేన తృప్తస్య త్యక్తసఙ్గస్య యోగినః । కర్తవ్యం నాస్తి విప్రే
న్ద్రా అస్తి చేత్తత్త్వవిన్న చ ॥ ౧౦౫ ॥ ఇహలోకే పరే చాపి కర్తవ్యం నాస్తి తస్య వై ।
జీవన్ముక్తో యతస్తస్మాద్బ్రహ్మవిత్పరమార్థతః ॥ ౧౦౬ ॥ జ్ఞానాభ్యాసరతో నిత్యం
జ్ఞానతత్త్వార్థవిత్స్వయమ్ । కర్తవ్యాభ్యాసముత్సృజ్య జ్ఞానమేవాధిగచ్ఛతి ॥ ౧౦౭ ॥
వర్ణాశ్రమాభిమానీ యస్త్యక్తక్రోధో ద్విజోత్తమాః । అన్యత్ర రమతే మూఢస్సోఽజ్ఞానీ
నాత్ర సంశయః ॥ ౧౦౮ ॥ సంసారహేతురజ్ఞానం సంసారస్తనుసఙ్గ్రహః । మోక్ష
హేతుస్తథా జ్ఞానం ముక్తస్స్వాత్మన్యవస్థితః ॥ ౧౦౯ ॥ అజ్ఞానే సతి విప్రేన్ద్రాః క్రోధాద్యా
నాత్ర సంశయః । క్రోధో హర్షస్తథా లోభో మోహో దమ్భో ద్విజోత్తమాః ॥ ౧౧౦ ॥
ధర్మాధర్మౌ హి తేషాం చ తద్వశాత్తనుసఙ్గ్రహః । శరీరే సతి వై క్లేశస్సోఽవిద్యాం సన్త్య
జేద్బుధః ॥ ౧౧౧ ॥ అవిద్యాం విద్యయా హిత్వా స్థితస్యైవ చ యోగినః । క్రోధాద్యా

నాశమాయాన్తి ధర్మాధర్మౌ చ వై ద్విజాః ॥ ౧౧౨ ॥ తత్క్షయాచ్ఛరీరేణ న పునస్స
మ్ప్రయుజ్యతే । స ఏవ ముక్తస్సంసారాద్దుఃఖత్రయవివర్జితః ॥ ౧౧౩ ॥ ఏవం జ్ఞానం
వినా నాస్తి ధ్యానం ధ్యాతుర్ద్విజర్షభాః । జ్ఞానం గురోర్హి సమ్ప్రాప్తం న వాచా పరమా
ర్థతః ॥ ౧౧౪ ॥ చతుర్వ్యూహమితి జ్ఞాత్వా ధ్యాతా ధ్యానం సమభ్యసేత్ । సహ
జాగన్తుకం పాపమస్థివా సుశ్చవం తథా ॥ ౧౧౫ ॥ జ్ఞానాగ్నిర్దహతే క్షిప్రం శుష్కేన్ధ
నమివానలః । జ్ఞానాత్పరతరం నాస్తి సర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ ౧౧౬ ॥ అభ్యసేచ్చ
సదా జ్ఞానం సర్వసఙ్గవివర్జితః । జ్ఞానినస్సర్వపాపాని జీర్యన్తే నాత్ర సంశయః ॥ ౧౧౭ ॥
క్రీడన్నపి న లిప్యేత పాపైర్నానావిధైరపి । జ్ఞానం యథా తథా ధ్యానం తస్మాద్ధ్యానం
సమభ్యసేత్ ॥ ౧౧౮ ॥ ధ్యానం సర్విషయం ప్రోక్తమాదౌ సవిషయం తథా । షట్ప్ర
కారం సమభ్యస్య చతుష్షోడశభిస్తథా ॥ ౧౧౯ ॥ తథా ద్వాదశధా చైవ పునష్షోడశధా
క్రమాత్ । ద్విధాభ్యస్య చ యోగీన్ద్రో విముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౧౨౦ ॥ శుద్ధజా
మ్బూనదాకారం ధూమాఙ్గారసన్నిభమ్ । పీతం రక్తం సితం విద్యుత్కోటికోటిసమ
ప్రభమ్ ॥ ౧౨౧ ॥ అథవా బ్రహ్మరన్ధ్రస్థం చిత్తం కృత్వా ప్రయత్నతః । న సితం వాసి
తం పీతం న స్మరేద్బ్రహ్మవిద్భవేత్ ॥ ౧౨౨ ॥ అహింసకస్సత్యవాదీ అస్తేయీ సర్వ
యత్నతః । పరిగ్రహవినిర్ముక్తో బ్రహ్మచారీ దృఢవ్రతః ॥ ౧౨౩ ॥ సన్తుష్టశ్శౌచసమ్ప
న్నస్స్వాధ్యాయనిరతస్సదా । మద్భక్తశ్చాభ్యసేద్ధ్యానం గురుసమ్పర్కజం ధ్రువ
మ్ ॥ ౧౨౪ ॥ న బుధ్యతి తథా ధ్యాతా స్థాప్య చిత్తం ద్విజోత్తమాః । న చాభిమన్యతే
యోగీ న పశ్యతి సమన్తతః ॥ ౧౨౫ ॥ న జిఘ్రతి న శృణోత్యేవ లీనస్స్వాత్మని యస్స్వ
యమ్ । న చ స్పర్శం విజానాతి న వై సమరసస్స్మృతః ॥ ౧౨౬ ॥ పార్థివే పటలే బ్రహ్మా
వారితత్త్వే హరిస్స్వయమ్ । వాహ్నేయే కాలరుద్రాఖ్యో వాయుతత్త్వే మహేశ్వ
రః ॥ ౧౨౭ ॥ సుషిరే స శివస్సాక్షాత్పరమం దేవం విచిన్తయేత్ । క్షితౌ శర్వస్స్మృ
తో దేవో హ్యపాం భవ ఇతి స్మృతః ॥ ౧౨౮ ॥ రుద్ర ఏవ తదా వహ్నావుగ్రో వాయౌ
వ్యవస్థితః । భీమస్సుషిరనాఖ్యో సౌ భాస్కరే మణ్డలే స్థితః ॥ ౧౨౯ ॥ ఈశానస్సోమ
బిమ్బే చ మహాదేవ ఇతి స్మృతః । పుంసాం పశుపతిర్దేవశ్చాష్టధాహం వ్యవస్థితః ॥ ౧౩౦ ॥
కాఠిన్యం యత్తనౌ సర్వం పార్థివం పరిగీయతే । ఆప్యం ద్రవమితి ప్రోక్తం వర్ణాఖ్యో వహ్ని
రుచ్యతే ॥ ౧౩౧ ॥ యస్సఞ్చరతి తద్వాయుస్సుషిరం యద్ద్విజోత్తమాః । తదాకా
శం చ విజ్ఞానం శబ్దజం వ్యోమసన్నిభమ్ ॥ ౧౩౨ ॥ తథైవ విప్రా విజ్ఞానం స్పర్శాఖ్యం
వాయుసన్నిభమ్ । రూపం వాహ్నేయమిత్యుక్తమాప్యం రసమయం ద్విజాః ॥ ౧౩౩ ॥
గన్ధాఖ్యం పార్థివం భూయశ్చిన్తయేద్భాస్కరం క్రమాత్ । నేత్రే చ దక్షిణే వామే సో
మం హృది విభుం ద్విజాః ॥ ౧౩౪ ॥ ఆజాను పృథివీతత్త్వమానాభేర్వారిమణ్డలమ్ ।

ఆకణ్ఠంవహ్నితత్త్వంస్యాల్లలాటాన్తంద్విజోత్తమాః॥ ౧౩౫ ॥ వాయవ్యంవైలలా
టాద్యంవ్యోమాఖ్యంవాశిఖాగ్రకమ్ । హంసాఖ్యంచతతోబ్రహ్మవ్యోమ్నశ్చోర్ధ్వంత
తఃపరమ్ ॥ ౧౩౬ ॥ వ్యోమాఖ్యోవ్యోమమధ్యస్థోహ్యయంప్రాథమికస్మరేత్ ।
నజీవఃప్రకృతిస్సత్త్వంరజశ్చాథతమఃపునః ॥ ౧౩౭ ॥ మహాంస్తథాభిమానశ్చతన్మా
త్రాణీన్ద్రియాణిచ । వ్యోమాదీనిచభూతానినైవేహపరమార్థతః॥ ౧౩౮॥ వ్యాప్య
తిష్ఠత్యతోవిశ్వంస్థాణురిత్యభిధీయతే। ఉదేతిసూర్యోభీతశ్చపవతేవాతఏవచ॥౧౩౯॥
ద్యోతతేచన్ద్రమావహ్నిర్జ్వలత్యాపోవహన్తిచ । దధాతిభూమిరాకాశమవకాశం
దదాతిచ ॥ ౧౪౦ ॥ తదాజ్ఞయాతతంసర్వంతస్మాద్వైచిన్తయేద్ద్విజాః । తేనైవా
ధిష్ఠితంతస్మాదేతత్సర్వంద్విజోత్తమాః ॥ ౧౪౧ ॥ సర్వరూపమయశ్శర్వఇతిమత్వా
స్మరేద్భవమ్ । సంసారవిషతప్తానాంజ్ఞానధ్యానామృతేనవై ॥ ౧౪౨ ॥ ప్రతీకారస్స
మాఖ్యాతోనాన్యథాద్విజసత్తమాః । జ్ఞానంధర్మోద్భవంసాక్షాజ్జ్ఞానాద్వైరాగ్యస
మ్భవః ॥ ౧౪౩ ॥ వైరాగ్యాత్పరమంజ్ఞానంపరమార్థప్రకాశకమ్ । జ్ఞానవైరాగ్య
యుక్తస్యయోగసిద్ధిర్ద్విజోత్తమాః॥ ౧౪౪ ॥ యోగసిద్ధ్యావిముక్తిస్స్యాత్సత్త్వనిష్ఠ
స్యనాన్యథా । తమోవిద్యాప్రచ్ఛన్నంచిత్రంయత్పదమవ్యయమ్ ॥ ౧౪౫ ॥ సత్త్వ
శక్తింసమాస్థాయశివమభ్యర్చయేద్ద్విజాః । యస్సత్త్వనిష్ఠోమద్భక్తోమదర్చనపరాయ
ణః ॥ ౧౪౬ ॥ సర్వతోధర్మనిష్ఠశ్చసదోత్సాహీసమాహితః। సర్వద్వన్ద్వసహోధీ
ధీరస్సర్వభూతహితేరతః॥ ౧౪౭ ॥ ఋజుస్స్వభావస్సతతంస్వస్థచిత్తోమృదుస్సదా।
అమానీబుద్ధిమాంశ్శాన్తస్త్యక్తస్పర్ధోద్విజోత్తమాః ॥ ౧౪౮ ॥ సదాముముక్షుర్ధ
ర్మజ్ఞస్స్వాత్మలక్షణలక్షితః । ఋణత్రయవినిర్ముక్తఃపూర్వజన్మనిపుణ్యభాక్॥౧౪౯॥
జరాయుజోద్విజోభూత్వాశ్రద్ధయాచగురోఃక్రమాత్ । అన్యథావాపిశుశ్రూషాంకృ
త్వాకృత్రిమవర్జితః ॥ ౧౫౦ ॥ స్వర్గలోకమనుప్రాప్యభుక్త్వాభోగాననుక్రమాత్।
ఆసాద్యభారతంవర్షంబ్రహ్మవిజ్ఞాయతేద్విజాః॥౧౫౧॥ సమ్ప్రాప్యజ్ఞానమాసాద్యజ్ఞా
నినోయోగవిద్భవేత్ । క్రమోయంమలపూర్ణస్యజ్ఞానప్రాప్తేర్ద్విజోత్తమాః॥౧౫౨॥
తస్మాదనేనమార్గేణత్యక్తసఙ్గోదృఢవ్రతః । సంసారకాలకూటాఖ్యాన్ముచ్యతేమునిపు
ఙ్గవాః ॥ ౧౫౩ ॥ ఏవంసఙ్క్షేపతఃప్రోక్తంమయాయుష్మాకమచ్యుతమ్ । జ్ఞానస్యైవే
హమాహాత్మ్యంప్రసఙ్గాదిహశోభనమ్ ॥ ౧౫౪ ॥ ఏవంపాశుపతంయోగంకథితంతీవ్రే
శ్వరేణతు । నదేయంయస్యకస్యాపిశివోక్తంమునిపుఙ్గవాః ॥ ౧౫౫ ॥ దాతవ్యం
యోగినేనిత్యంభస్మనిష్ఠాయసుప్రియమ్। యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిసంసారశమనం
నరః॥ ౧౫౬ ॥సయాతిబ్రహ్మసాయుజ్యంనాత్రకార్యావిచారణా॥ ౧౫౭॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేపూర్వభాగే ధ్యానయజ్ఞమాహాత్మ్యాది
కథనంనామ సప్తాశీతితమోధ్యాయః.

॥ మునిమోహనశమనమ్. ॥

సూతః ॥ నిశమ్య తే మహాప్రాజ్ఞాః కుమారాద్యాః పినాకినమ్ । ప్రోచుః ప్రణ
మ్య వై భీతాః ప్రసన్నం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౧ ॥ ఏవం చేదనయా దేవ్యా హైమవత్యా
మహేశ్వర । క్రీడసే వివిధైర్భోగైః కథం వక్తుమిహార్హసి ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ ఏవము
క్తః ప్రహస్యేశః పినాకీ నీలలోహితః । ప్రాహ తామమ్బికాం ప్రేక్ష్య ప్రణిపత్య స్థితాన్ద్వి
జాన్ ॥ ౩ ॥ బన్ధమోక్షౌ న చైవేహ మమ స్వేచ్ఛాశరీరిణః । అకర్తా జ్ఞః పశుర్జీ
వో విభుర్భోక్తా హ్యణుః పుమాన్ ॥ ౪ ॥ మాయయా చ మహాయయా బద్ధః కర్మభిర్యుజ్య
తే తు సః । జ్ఞానం ధ్యానం చ బన్ధశ్చ మోక్షో నాస్త్యాత్మనో ద్విజాః ॥ ౫ ॥ యద్యైవం
మయి విద్యా న్యస్తస్యాపి న చ సర్వతః । ఏషా విద్యా హ్యహం వేద్యః ప్రజ్ఞైషా చ శ్రుతిస్స్మృ
తిః ॥ ౬ ॥ ధృతిరేషా భయా నిష్ఠా జ్ఞానశక్తిః క్రియా తథా । ఇచ్ఛాఖ్యా చ తథా హ్యా
జ్ఞా ద్వే విద్యే న చ సంశయః ॥ ౭ ॥ న హ్యేషా ప్రకృతిర్జైవీ వికృతిశ్చ విచారతః । వికారో
నైవ మాయైషా సదసద్వ్యక్తివర్జితా ॥ ౮ ॥ పురా మమాజ్ఞా మద్వక్త్రాత్ సముత్పన్నా
సనాతనీ । పఞ్చవక్త్రా మహాభాగా జగతామభయప్రదా ॥ ౯ ॥ తామాజ్ఞాం సమ్ప్ర
విశ్యాహం చిన్తయఞ్జగతాం హితమ్ । సప్తవింశత్ప్రకారేణ సర్వం వ్యాప్యానయా
శివః ॥ ౧౦ ॥ తదా ప్రభృతి వై మోక్షప్రవృత్తిర్ద్విజసత్తమాః ॥ సూతః ॥ ఏవము
క్త్వా తదా పశ్యద్భవానీం పరమేశ్వరః ॥ ౧౧ ॥ భవానీ చ తమాలోక్య మాయయా మహ
రద్వ్యయా । తే మాయామలనిర్ముక్తా మునయః ప్రేక్ష్య పార్వతీమ్ ॥ ౧౨ ॥ ప్రీతా బ
భూవుర్ముక్తాశ్చ తస్మాదేషా పరా గతిః । ఉమాశఙ్కరయోర్భేదో నాస్త్యేవ పరమార్థ
తః ॥ ౧౩ ॥ ద్విధాసౌ రూపమాస్థాయ స్థిత ఏవ న సంశయః । యదా విద్యా న సఙ్గస్స్యా
దాజ్ఞయా పరమేష్ఠినః ॥ ౧౪ ॥ తదా ముక్తిః క్షణాదేవ నాన్యథా కర్మకోటిభిః । క్రమో
వివక్షితో భూతవివృద్ధః పరమేష్ఠినః ॥ ౧౫ ॥ ప్రసాదేన క్షణాన్ముక్తిః ప్రతిజ్ఞైషా న సంశ
యః । గర్భస్థో జాయమానో వా బాలో వా తరుణోపి వా ॥ ౧౬ ॥ వృద్ధో వా ముచ్య
తే జన్తుః ప్రసాదాత్పరమేష్ఠినః । అణ్డజశ్చోద్భిజో వాపి స్వేదజోపి విముచ్యతే ॥ ౧౭ ॥
ప్రసాదాద్దేవదేవస్య నాత్ర కార్యా విచారణా । ఏష ఏవ జగన్నాథో బన్ధమోక్షకరశ్శి
వః ॥ ౧౮ ॥ భూర్భువస్స్వర్మహశ్చైవ జనస్సాక్షాత్తపస్స్వయమ్ । సత్యలోకస్తథా
ణ్డానాం కోటికోటిశతాని చ ॥ విగ్రహం దేవదేవస్య తథాణ్డావరణాష్టకమ్ । సప్తద్వీ
పేషు సర్వేషు పర్వతేషు వనేషు చ ॥ ౨౦ ॥ సముద్రేషు చ సర్వేషు వాయుస్కన్ధేషు
సర్వతః । తథాన్యేషు చ లోకేషు వసన్తి చ చరాచరాః ॥ ౨౧ ॥ సర్వే భవాంశజా
మానం గతిస్త్వేషా స ఏవ వై । సర్వో రుద్రో నమస్తే స్మై పురుషాయ మహాత్మనే ॥ ౨౨ ॥
విశ్వం భూతం తథా జాతం బహుధా రుద్ర ఏవ సః । రుద్రాజ్ఞైషా స్థితా దేవీ హ్యనయా ము

క్తిరమ్బికా ॥ ౨౩ ॥ ఇత్యేవం ఖేచరాస్సిద్ధా జజల్పుః ప్రీతిమానసాః । యదావలో
కితాస్సర్వాన్ప్రసాదాదనయామ్బికా ॥ ౨౪ ॥ తదాతిష్ఠతి సాయుజ్యం ప్రాప్తా
స్తే ఖేచరాః ప్రభోః ॥ ౨౫ ॥ * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే మునిమోహనశమనం
నామాష్టాశీతితమోఽధ్యాయః.

అణిమాదిగుణప్రాప్త్యాదికథనమ్.

ఋషయః ॥ కేన యోగేన వై సూత గుణప్రాప్తిస్సతామిహ । అణిమాదిగు
ణోపేతా భవన్త్యేవేహ యోగినః ॥ ౧ ॥ తత్సర్వం విస్తరాత్సూత వక్తుమర్హసి సామ్ప్రత
మ్ ॥ సూతః ॥ అత ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి యోగం పరమదుర్లభమ్ ॥ ౨ ॥ పఞ్చధా
సంస్మరేదాదౌ స్థాప్య చిత్తే సనాతనమ్ । కల్పయేచ్చాసనం పద్మం సోమసూర్యాగ్నిసం
యుతమ్ ॥ ౩ ॥ షడ్వింశచ్ఛక్తిసంయుక్తమష్టధా చ ద్విజోత్తమాః । తతష్షోడశధా
చైవ పునర్ద్వాదశధా ద్విజాః ॥ ౪ ॥ స్మరేచ్చ తత్తథా మధ్యే దేవ్యా దేవముమాపతిమ్ ।
అష్టశక్తిసమాయుక్తమష్టమూర్తిమజం ప్రభుమ్ ॥ ౫ ॥ తాభిశ్చాష్టవిధా రుద్రాశ్చ
తుష్షష్టివిధాః పునః । శక్తయశ్చ తథా సర్వా గుణాష్టకసమన్వితాః ॥ ౬ ॥ ఏవం స్మ
రేత్క్రమేణైవ లబ్ధ్వా జ్ఞానమనుత్తమమ్ । ఏవం పాశుపతం యోగం మోక్షసిద్ధిప్రదా
యకమ్ ॥ ౭ ॥ తస్యాణిమాదయో విప్రా నాస్యథా కర్మకోటిభిః । తత్రాష్టగుణమైశ్వ
ర్యం యోగినాం సముదాహృతమ్ ॥ ౮ ॥ తత్సర్వం క్రమయోగేన ఉచ్యమానం నిబోధ
త । అణిమా లఘిమా చైవ మహిమా ప్రాప్తిరేవ చ ॥ ౯ ॥ ప్రాకామ్యం చైవ సర్వత్ర ఈ
శిత్వం చైవ సర్వతః । వశిత్వమథ సర్వత్ర యత్ర కామావసాయితా ॥ ౧౦ ॥ తచ్చాపి
త్రివిధం జ్ఞేయమైశ్వర్యం సార్వకామికమ్ । సావద్యం నిరవద్యం చ సూక్ష్మం చైవ ప్రవర్త
తే ॥ ౧౧ ॥ సావద్యం నామ యత్తత్ర పఞ్చభూతాత్మకం స్మృతమ్ । ఇన్ద్రియాణి మన
శ్చైవ అహఙ్కారశ్చ యస్స్మృతః ॥ ౧౨ ॥ తత్ర సూక్ష్మప్రవృత్తిస్తు పఞ్చభూతాత్మి
కా పునః । ఇన్ద్రియాణి మనశ్చిత్తబుద్ధ్యహఙ్కారసంజ్ఞితమ్ ॥ ౧౩ ॥ తథా సర్వమ
యం చైవ ఆత్మస్థా ఖ్యాతిరేవ చ । సంయోగ ఏష త్రివిధస్సూక్ష్మేష్వేవ ప్రవర్తతే ॥ ౧౪ ॥
పునరష్టగుణశ్చాపి సూక్ష్మేష్వేవ విధీయతే । తస్య రూపం ప్రవక్ష్యామి యథాహ భగ
వాన్ప్రభుః ॥ ౧౫ ॥ త్రైలోక్యే సర్వభూతేషు యథాస్య నియమస్స్మృతః । అణిమా
ద్యం తథావ్యక్తం సర్వత్రైవ ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧౬ ॥ త్రైలోక్యే సర్వభూతానాం దుష్ప్ర
పం సముదాహృతమ్ । తత్తస్య భవతి ప్రాప్యం ప్రథమం యోగినాం బలమ్ ॥ ౧౭ ॥
లఘునం ప్లవనం లోకే రూపమస్య సదా భవేత్ । శీఘ్రత్వం సర్వభూతేషు ద్వితీయం తు
పదం స్మృతమ్ ॥ ౧౮ ॥ త్రైలోక్యే సర్వభూతానాం మహిమ్నా చైవ వన్దితమ్ । మ

హిత్వం చాపి లోకేస్మిం స్తృతీయో యోగ ఉచ్యతే ॥ ౧౯ ॥ త్రైలోక్యే సర్వభూతేషు యథేష్టగమనం స్మృతమ్ । ప్రాకామ్యాన్విషయాన్భుఙ్క్తే తథాప్రతిహతః క్వచిత్ ॥ ౨౦ ॥ త్రైలోక్యే సర్వభూతానాం సుఖదుఃఖం ప్రవర్తతే । ఈశో భవతి సర్వత్ర ప్రవిభాగేన యోగవిత్ ॥ ౨౧ ॥ వశ్యాని చాస్య భూతాని త్రైలోక్యే సచరాచరే, ఇచ్ఛయా తస్య రూపాణి భవన్తి న భవన్తి చ ॥ ౨౨ ॥ యత్ర కామావసాయిత్వం త్రైలోక్యే సచరాచరే । శబ్దస్పర్శో రసో గన్ధో రూపం చైవ మనస్తథా ॥ ౨౩ ॥ ప్రవర్తన్తే స్యచేచ్ఛాతో న భవన్తి యథేచ్ఛయా । న జాయతే న మ్రియతే ఛిద్యతే న చ భిద్యతే ॥ ౨౪ ॥ న దహ్యతే న ముహ్యేత లీయతే న చ లిప్యతే । న క్షీయతే న క్షరతి ఖిద్యతే న కదాచన ॥ ౨౫ ॥ క్రియతే వా న సర్వత్ర తథా విక్రియతే న చ । అగన్ధరసరూపస్తు అస్పర్శశ్శబ్దవర్జితః ॥ ౨౬ ॥ అవర్ణో హ్యస్వరశ్చైవ అసవర్ణస్తు కర్హిచిత్ । స భుఙ్క్తే విషయాంశ్చైవ విషయైర్న చ యుజ్యతే ॥ ౨౭ ॥ అణుత్వాత్తు పరస్సూక్ష్మస్సూక్ష్మత్వాదపవర్గికః । వ్యాపకస్త్వపవర్గాచ్చ వ్యాపకాత్పురుషస్స్మృతః ॥ ౨౮ ॥ పురుషస్సూక్ష్మభావాత్తు ఐశ్వర్యే పరమే స్థితః । గుణోత్తరమథైశ్వర్యే సర్వతస్సూక్ష్మముచ్యతే ॥ ౨౯ ॥ ఐశ్వర్యం చాప్రతీఘాతం ప్రాప్య యోగమనుత్తమమ్ । అపవర్గం తతో గచ్ఛేత్సూక్ష్మం తత్పరమం పదమ్ ॥ ౩౦ ॥ ఏవం పాశుపతం యోగం జ్ఞాతవ్యం మునిపుఙ్గవాః । స్వర్గాపవర్గఫలదం శివసాయుజ్యకారణమ్ ॥ ౩౧ ॥ అథవా గతవిజ్ఞానో రాగాత్కర్మ సమాచరేత్ । రాజసం తామసం వాపి భుక్త్వా తత్రైవ ముచ్యతే ॥ ౩౨ ॥ తథా సుకృతకర్మా తు ఫలం స్వర్గే సమశ్నుతే । తస్మాత్స్థానాత్పునశ్శ్రేష్ఠో మానుష్యముపపద్యతే ॥ ౩౩ ॥ తస్మాద్బ్రహ్మపరం సౌఖ్యం బ్రహ్మ శాశ్వతముత్తమమ్ । బ్రహ్మైవ హి సేవేత బ్రహ్మైవ హి పరం సుఖమ్ ॥ ౩౪ ॥ పరిశ్రమో హి యజ్ఞానాం మహతార్థేన వర్తతే । భూయో మృత్యువశం యాతి తస్మాన్మోక్షః పరం సుఖమ్ ॥ ౩౫ ॥ అథవా ధ్యానసంయుక్తో బ్రహ్మతత్త్వపరాయణః । న తు చ్యావయితుం శక్యో మన్వన్తరశతైరపి ॥ ౩౬ ॥ దృష్ట్వా తు పురుషం దివ్యం విశ్వాఖ్యం విశ్వతోముఖమ్ । విశ్వపాదశిరోగ్రీవం విశ్వేశం విశ్వరూపిణమ్ ॥ ౩౭ ॥ విశ్వగన్ధం విశ్వమాల్యం విశ్వామ్బరధరం ప్రభుమ్ । గోభిర్మహీం సమ్పతతే పతత్రిణో నైవం భూయో జనయిత్యేవమేవ ॥ ౩౮ ॥ కవిం పురాణమనుశాసితారం సూక్ష్మాచ్చ సూక్ష్మం మహతో మహాన్తమ్ । యోగేన పశ్యన్న చ చక్షుషా వపుర్నిరీన్ద్రియం పురుషం రుక్మవర్ణమ్ ॥ ౩౯ ॥ అలిఙ్గినం నిర్గుణం చేతనం చ నిత్యం సదా సర్వగం సర్వసారమ్ । పశ్యన్తి యుక్త్యా హ్యచలప్రకాశం తద్భావితాస్తేజసా దీప్యమానమ్ ॥ ౪౦ ॥ అపాణిపాదోదరపార్శ్వజిహ్వో హ్యతీన్ద్రియో వాపి సుసూక్ష్మ ఏకః । పశ్యత్యచక్షుస్స శృణోత్యకర్ణో న చాస్త్యబుద్ధం న చ బుద్ధిరస్తి ॥ ౪౧ ॥ స వేద సర్వం న చ సర్వవేద్యం తమాహురగ్ర్యం పురుషం మహాన్తమ్ । అచేతనాం సర్వగతాం

సూక్ష్మాం ప్రసవధర్మిణీమ్ ॥ ౪౨ ॥ ప్రకృతిం సర్వభూతానాం యుక్తాః పశ్యన్తి యోగి
నః । సర్వతః పాణిపాదాన్తత్సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్ ॥ ౪౩ ॥ సర్వతః శ్రుతిమల్లో
కే సర్వమావృత్య తిష్ఠతి । యుక్తో యోగేన చేశానం సర్వతశ్చ సనాతనమ్ ॥ ౪౪ ॥ పురు
షం సర్వభూతానాం తం విద్వాన్న విముహ్యతి । భూతాత్మానం మహాత్మానం పరమా
త్మానమవ్యయమ్ ॥ ౪౫ ॥ సర్వాత్మానం పరం బ్రహ్మ తద్వై ధ్యాత్వా న ముహ్యతి । ప
వనో హి యథా గ్రాహ్యో విచరన్ సర్వమూర్తిషు ॥ ౪౬ ॥ పురీశే తే పురే చాస్తే తస్మా
త్పురుష ఉచ్యతే । అథ చేల్లుప్తధర్మా తు సావశేషైస్స్వకర్మభిః ॥ ౪౭ ॥ తత
స్తు బ్రహ్మగర్భే వై శుక్రశోణితసంయుతే । స్త్రీపుంసోస్సమ్ప్రయోగే హి జాయతే
హి తతః ప్రభుః ॥ ౪౮ ॥ తతస్తు గర్భకాలేన కలలం నామ జాయతే । కాలేన కలలం
చాపి బుద్బుదం సమ్ప్రజాయతే ॥ ౪౯ ॥ మృత్పిణ్డస్తు యథా చక్రే చక్రావర్తేన పీడి
తః । హస్తాభ్యాం క్రియమాణస్తు బిమ్బత్వముపగచ్ఛతి ॥ ౫౦ ॥ ఏవమాధ్యాత్మి
కైర్యుక్తో వాయునా సమ్ప్రపూరితః । యది యోనిం విముఞ్చామి తత్ప్రపద్యే మహే
శ్వరమ్ ॥ ౫౧ ॥ యావద్ధి వైష్ణవో వాయుర్జాతమాత్రం న సంస్పృశేత్ । తావత్కా
లం మహాదేవమర్చయామీతి చిన్తయేత్ ॥ ౫౨ ॥ జాయతే మానుషస్తత్ర యథారూపం
యథావయః । వాయుస్సమ్భవతే ఖాత్తు వాతాద్భవతి వై జలమ్ ॥ ౫౩ ॥ జలాత్సమ్భవ
తి ప్రాణః ప్రాణాచ్ఛుక్రం వివర్ధతే । రక్తభాగాస్త్రయస్త్రింశద్రేతోభాగాశ్చతుర్ద
శ ॥ ౫౪ ॥ భాగతోఽర్ధపలం కృత్వా తతో గర్భేఽభిషిచ్యతే । తతస్తు గర్భసంయుక్తః పఞ్చ
భిర్వాయుభిర్వృతః ॥ ౫౫ ॥ పితుశ్శరీరాత్ప్రత్యఙ్గం రూపమస్యోపజాయతే । తతో
ఽస్య మాతురాహారాత్పీతలీఢప్రవేశనాత్ ॥ ౫౬ ॥ నాభిదేశేన వై ప్రాణాస్తే హ్యాధా
రా హి దేహినామ్ । నవమాసాత్పరిక్లిన్నస్సంవేష్టితశిరోధరః ॥ ౫౭ ॥ వేష్టితస్స
ర్వగాత్రైశ్చ అపర్యాప్తప్రవేశనః । నవమాసోషితశ్చాపి యోనిచ్ఛిద్రాదవాఙ్ము
ఖః ॥ ౫౮ ॥ తతస్స్వకర్మభిః పాపైర్నిరయం సమ్ప్రపద్యతే । అసిపత్రవనం చైవ శా
ల్మలిచ్ఛేదనం తథా ॥ ౫౯ ॥ తాడనం భక్షణం చైవ ప్రాయశ్శోణితభక్షణమ్ । యథా
హ్యపస్తు సఞ్ఛిన్నాస్సంశ్లేష్మముపయాన్తి వై ॥ ౬౦ ॥ యథా చ్ఛిన్నాశ్చ భిన్నాశ్చ యా
తనాస్థానమాగతాః । ఏవం జీవాస్తు తైః పాపైస్తప్యమానాస్స్వయఙ్కృతైః ॥ ౬౧ ॥
ప్రాప్నుయుః కర్మభిశ్శేషైర్దుఃఖం వా యది వేతరత్ । ఏకేనైవ తు గన్తవ్యం సర్వము
త్సృజ్య వై జనమ్ ॥ ౬౨ ॥ ఏకేనైవ తు భోక్తవ్యం తస్మాత్సుకృతమాచరేత్ । న హ్యే
నం ప్రస్థితం కశ్చిద్గచ్ఛన్తమనుగచ్ఛతి ॥ ౬౩ ॥ యదనేన కృతం కర్మ తదేనమనుగచ్ఛతి ।
తే నిత్యం యమవిషయేషు సమ్ప్రవృత్తాః క్రోశన్తస్సతతమసిష్టసమ్ప్రయోగైః ॥ ౬౪ ॥
శుష్యన్తే పరిగతవేదనాశరీరా బహ్వీభిస్సుభృశమనన్తయాతనాభిః । కర్మణా మనసా
వాచా యదభీక్ష్ణం నిషేవతే ॥ ౬౫ ॥ తదభ్యాసో హరత్యేనం తస్మాత్కల్యాణమాచరే
త్ । అనాదిమాన్ప్రబద్ధస్స్యాత్పూర్వకర్మణి దేహినః ॥ ౬౬ ॥ సంసారం తామసం

ఘోరం షడ్విధం ప్రతిపద్యతే। మానుష్యాత్పశుభావశ్చ పశుభావాన్మృగోభవేత్ ॥ ౬౭॥
మృగత్వాత్పక్షిభావశ్చ తస్మాచ్చైవ సరీసృపః । సరీసృపత్వాద్గచ్ఛేద్వై స్థావరత్వం
న సంశయః॥౬౮॥ స్థావరత్వే పునః ప్రాప్తే యావదున్మీలతే జనః । కులాలచక్రవద్భ్రా
న్తస్తత్రైవ పరివర్తతే ॥ ౬౯ ॥ ఇత్యేవం హి మనుష్యాదిస్సంసారస్స్థావరాన్తికః । వి
జ్ఞేయస్తామసో నామ తత్రైవ పరివర్తతే ॥ ౭౦ ॥ సాత్త్వికశ్చాపి సంసారో బ్రహ్మాదిః ప
రికీర్తితః । పిశాచాన్తస్స విజ్ఞేయస్స్వర్గస్థానేషు దేహినామ్ ॥ ౭౧ ॥ బ్రాహ్మే తు కే
వలం సత్త్వం స్థావరే కేవలం తమః। చతుర్దశానాం స్థానానాం మధ్యే విష్టభ్యకం రజః॥ ౭౨॥
మర్మసు ఛిద్యమానేషు వేదనార్తస్య దేహినః । తతస్తత్పరమం బ్రహ్మ కథం విప్రస్స్మరిష్య
తి ॥ ౭౩ ॥ సంసారః పూర్వధర్మస్య భావనాభిః ప్రణోదితః । మానుషం భజతే నిత్యం త
స్మాద్ధ్యానం సమాచరేత్ ॥ ౭౪ ॥ చతుర్దశవిధం హ్యేతద్బుద్ధ్వా సంసారమణ్డలమ్।
నిత్యం సమారభేద్ధర్మం సంసారభయపీడితః ॥ ౭౫ ॥ తతస్తరతి సంసారం క్రమేణ పరి
వర్తితః । తస్మాచ్చ సతతం యుక్తో ధ్యానతత్పరయుఞ్జకః ॥ ౭౬ ॥ తథా సమారభేద్యో
గం యదాత్మానం స పశ్యతి । ఏష ఆపః పరం జ్యోతిరేష సేతురనుత్తమః ॥ ౭౭ ॥ వివృత్యా
హ్యేష సమ్భేదాద్భూతానాం చైవ శాశ్వతః । తదేనం సేతుమాత్మానమగ్నిం వై విశ్వ
తోముఖమ్॥ ౭౮ ॥ హృదిస్థం సర్వభూతానాముపాసీత మహేశ్వరమ్ । తథాన్తస్సం
స్థితం దేవం స్వశక్త్యా పరిమణ్డితమ్ ॥ ౭౯ ॥ అష్టధా చాష్టధా చైవ తథా చాష్టవిధేన చ ।
సృష్ట్యర్థం సంస్థితం వహ్నిం సఙ్క్షిప్య చ హృది స్థితమ్॥ ౮౦ ॥ ధ్యాత్వా యథావద్దేవేశం
రుద్రం భువననాయకమ్ । హుత్వా పఞ్చాహుతీస్సమ్యక్ తచ్చిన్తాగతమానసః॥ ౮౧ ॥
వైశ్వానరం హృదిస్థం తు యథావదనుపూర్వశః । ఆపః పూతాస్సకృత్ప్రాశ్య తూష్ణీం
హుత్వా హ్యుపావిశేత్ ॥ ౮౨ ॥ ప్రాణాయేతి తతస్తస్య ప్రథమా హ్యాహుతిస్స్మృతా ।
అపానాయ ద్వితీయా చ వ్యానాయేతి తథాపరా॥ ౮౩॥ ఉదానాయ చతుర్థీ స్యాత్సమా
నాయేతి పఞ్చమీ। స్వాహాకారైః పృథక్ హుత్వా శేషం భుఞ్జీత కామతః ॥ ౮౪ ॥ అపః పు
నస్సకృత్ప్రాశ్య ఆచమ్య హృదయం స్పృశేత్ ।ప్రాణానాం గ్రన్థిరస్యాత్మా రుద్రో హ్యా
త్మా విశాన్తకః॥ ౮౫ ॥ రుద్రో వై హ్యాత్మనః ప్రాణ ఏవ మా ప్యాయయేత్స్వయమ్ । ప్రా
ణే నివిష్టో వై రుద్రస్తస్మాత్ప్రాణమయస్స్వయమ్ ॥ ౮౬ ॥ ప్రాణాయ చైవ రుద్రాయ
జుహోత్యమృతముత్తమమ్। శివావిశేహ మామీశ స్వాహా బ్రహ్మాత్మనే స్వయమ్॥౮౭॥
ఏవం పఞ్చాహుతీశ్చైవ శ్రాద్ధే కుర్వీత శాసనాత్ । పురుషోసి పురే శేతే త్వమఙ్గుష్ఠప్ర
మాణతః ॥ ౮౮ ॥ ఆశ్రితశ్చైవ చాఙ్గుష్ఠమీశః పరమకారణమ్ । సర్వస్య జగతశ్చైవ
ప్రభుః ప్రీణాతు శాశ్వతః ॥ ౮౯ ॥ త్వం దేవానామసి జ్యేష్ఠో రుద్రస్త్వం చ పురో వృషా।
మృదుస్త్వమన్నమస్మభ్యమేతదస్తు హుతం తవ ॥ ౯౦ ॥ ఇత్యేవం కథితం సర్వం గుణ
ప్రాప్తివిశేషతః । యోగాచారస్స్వయం తేన బ్రహ్మణా కథితః పురా ॥ ౯౧ ॥ ఏవం ప్రా

శుపతంజ్ఞానం జ్ఞాతవ్యంచప్రయత్నతః । భస్మస్నాయీభవేన్నిత్యం భస్మలిప్తస్స
దాభవేత్ ॥ ౯౨ ॥యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిశ్రావయేద్వాద్విజోత్తమాః । దై
వేకర్మణిపిత్ర్యే వా సయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౯౩ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే అణిమాదిగుణ
ప్రాప్త్యాదికథనంనామ ఏకోననవతితమోఽధ్యాయః.

॥ శౌచాచారాదిలక్షణమ్ ॥

సూతః॥అతఊర్ధ్వంప్రవక్ష్యామిశౌచాచారస్యలక్షణమ్ । యదనుష్ఠాయశు
ద్ధాత్మాపరేష్యగతిమాప్నుయాత్ ॥ ౧ ॥ బ్రహ్మణాకథితంపూర్వంసర్వభూతహితా
యవై । సక్షేపాత్సర్వవేదార్థసఞ్చయంబ్రహ్మవాదినామ్ ॥ ౨ ॥ ఉదయార్థంతు
శౌచానామునీనాముత్తమంపదమ్ । యస్తత్రాథాప్రమత్తస్స్యాత్సనమునిర్నావసీద
తి ॥ ౩ ॥ మానావమానౌద్వావేతౌతావేవాహుర్విషామృతే । అవమానోఽమృతం
తత్రసన్మానోవిషముచ్యతే ॥ ౪ ॥ గురోరపిహితేయుక్తస్సతుసంవత్సరంవసేత్ ।
నియమేష్వప్రమత్తస్తుయమేషుచసదాభవేత్ ॥ ౫ ॥ ప్రాప్యానుజ్ఞాంతతశ్చై
వజ్ఞానయోగమనుత్తమమ్ । అవిరోధేనధర్మస్యచరేతపృథివీమిమామ్॥ ౬ ॥ చక్షుః
పూతంచరేన్మార్గంవస్త్రపూతంజలంపిబేత్ । సత్యపూతంవదేద్వాక్యంమనఃపూతం
సమాచరేత్ ॥ ౭ ॥ మత్స్యగృహ్యస్యయత్పాపంషణ్మాసాభ్యన్తరేభవేత్ । ఏకా
హంతత్సమంజ్ఞేయమపూతంతజ్జలంభవేత్ ॥ ౮ ॥ అపూతోదకపానేతుజపే
చ్ఛతపఞ్చకమ్ । అఘోరలక్షణంమన్త్రంతతశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ ౯ ॥
అథవాపూజయేచ్ఛమ్భుంఘృతస్నానాదివిస్తరైః । త్రిధాప్రదక్షిణీకృత్యశుద్ధ్యతే
నాత్రసంశయః ॥ ౧౦ ॥ ఆతిథ్యశ్రాద్ధయజ్ఞేషునగచ్ఛేద్యోగవిత్క్వచిత్ । ఏవం
హ్యహింసకోయోగీభవేదితివిచారితమ్ ॥ ౧౧ ॥ వహ్నౌవిధూమేత్యఙ్గారేసర్వస్మి
న్భుక్తవజ్జనే । చరేత్తుమతిమాన్భైక్ష్యంనతుతేష్వేవనిత్యశః ॥ ౧౨ ॥ అథైనమవ
మన్యన్తేపరేపరిభవన్తిచ।తథాయుక్తంచరేద్భైక్ష్యంసతాంధర్మమదూషయన్॥౧౩
భైక్ష్యంచరేద్వనస్థేషుయాయావరగృహేషుచ । శ్రేష్ఠాతుప్రథమాహీయంవృత్తిర
స్యోపజాయతే ॥ ౧౪ ॥ అతఊర్ధ్వంగృహస్థేషుశీలీనేషుచరేద్ద్విజాః । శ్రద్దధానే
షుదాన్తేషుమహాత్మసువిశేషతః ॥ ౧౫ ॥ అతఊర్ధ్వంపునశ్చాపిఅదుష్టాపతితేషు
చ । భైక్ష్యచర్యావివర్ణేషుజఘన్యావృత్తిరుచ్యతే ॥ ౧౬ ॥ భైక్ష్యంయవాగూస్త
క్రంవాపయోయావకమేవచ । ఫలమూలాదిపక్వంవాకణపిణ్యాకసక్తవః ॥ ౧౭ ॥
ఇత్యేతేవైమయాప్రోక్తాయోగినాంసిద్ధివర్ధనాః । ఆహారాస్తేషుసిద్ధేషుశ్రేష్ఠంభై
క్ష్యమితిస్మృతమ్ ॥ ౧౮ ॥ అబ్బిన్దుంయఃకుశాగ్రేణమాసిమాసిసమశ్నుతే । న్యా

యతోయశ్చరేద్భైక్షత్యంపూర్వోక్తాత్సవిశిష్యతే ॥ ౧౯ ॥ జరామరణగర్భేభ్యో
భీతస్యనరకాదిషు । ఏవందాయుయతేతస్మాత్తద్భైక్షత్యమితిసంస్మృతమ్ ॥ ౨౦ ॥
దధిభక్షాఃపయోభక్షాఃయేచాన్యేజీవక్షీణకాః। సర్వేతేభైక్ష్యభక్షస్యకలాంనార్హ
న్తిషోడశీమ్ ॥ ౨౧ ॥ భస్మశాయీభవేన్నిత్యంభిక్షాచారీజితేన్ద్రియః।యఇచ్ఛేత్ప
రమంస్థానంవ్రతంపాశుపతంచరేత్ ॥౨౨॥ యోగినాంచైవసర్వేషాంశ్రేష్ఠంచాన్ద్రా
యణంభవేత్ ।ఏకంద్వేత్రీణిచత్వారిశక్తితోవాసమాచరేత్ ॥౨౩॥ అస్తేయంబ్రహ్మ
చర్యంచఅలోభస్త్యాగఏవచ।వ్రతానిపఞ్చభిక్షూణామహింసాపరమాత్వహ॥౨౪॥అ
క్రోధోగురుశుశ్రూషాశౌచమాహారలాఘవమ్। నిత్యంస్వాధ్యాయఇత్యేతేనియమాః
పరికీర్తితాః ॥ ౨౫ ॥ బీజయోనిగుణావస్తుబన్ధఃకర్మభిరేవచ । యథాద్వీపఇవార
ణ్యేమనుష్యాణాంవిధీయతే ॥ ౨౬॥ దేవైస్తుల్యాస్సర్వయజ్ఞక్రియాస్తుయజ్ఞాజ్జాప్యం
జ్ఞానమాహుశ్చజాప్యాత్ । జ్ఞానాద్ధ్యానంసఙ్గరాగాదపేతంతస్మిన్ప్రాప్తేశాశ్వత
స్యోపలబ్ధిః ॥ ౨౭ ॥ దమశ్శమస్సత్యమకల్మషత్వంమౌనంచభూతేష్వఖిలేషుచార్జ
వమ్ । అతీన్ద్రియంజ్ఞానమిదంతథాశివంప్రాహుస్తథాజ్ఞానవిశుద్ధబుద్ధయః ॥ ౨౮ ॥
సమాహితోబ్రహ్మపరోప్రమాదీశుచిస్తథైకాన్తరతిర్జితేన్ద్రియః। సమాప్నుయాద్యో
గమిమంమహాత్మామహర్షయశ్చైవమనిన్దితామలాః ॥ ౨౯ ॥ ప్రాప్యతేభిమతాన్దే
శానఙ్కుశేననివారితః । ఏతన్మార్గేణశుద్ధేనదగ్ధబీజోహ్యకల్మషః ॥ ౩౦ ॥ సదా
చారరతాశ్శాన్తాస్స్వధర్మపరిపాలకాః। సర్వాంల్లోకాన్వినిర్జిత్యబ్రహ్మలోకంవ్రజన్తి
తే ॥ ౩౧ ॥ పితామహేనోపదిష్టోధర్మస్సాక్షాత్సనాతనః । సర్వలోకోపకారార్థం
శృణుధ్వంప్రవదామివః ॥ ౩౨ ॥ గురూపదేశయుక్తానాంవృద్ధానాంక్రమవర్తినా
మ్ । అభ్యుత్థానాదికంసర్వంప్రణామంచైవకారయేత్ ॥ ౩౩ ॥ అష్టాఙ్గప్రణిపాతే
నత్రిధాన్యస్తేనసువ్రతాః । త్రిఃప్రదక్షిణయోగేనవన్ద్యోవైబ్రాహ్మణోగురుః ॥ ౩౪ ॥
జ్యేష్ఠాన్యేపిచతేసర్వేవన్దనీయావిజానతా । ఆజ్ఞాభఙ్గంనకుర్వీతయదిచ్ఛేత్సిద్ధిముత్త
మమ్ ॥ ౩౫ ॥ ధాతుశూన్యంబిలక్షేత్రక్షుద్రమన్త్రోపజీవనమ్ । విషగ్రహావిడమ్బా
దీన్వర్జయేత్సర్వయత్నతః ॥ ౩౬॥ కైతవంవిత్తశాఠ్యంచపైశున్యంవర్జయేత్సదా। అతి
హాసమవష్టమ్భంలీలాస్వేచ్ఛాప్రవర్తనమ్॥ ౩౭॥ వర్జయేత్సర్వయత్నేనగురూణామపి
సన్నిధౌ । తద్వాక్యప్రతికూలంచఅయుక్తంవైగురుర్వచః ॥ ౩౮ ॥ నవదేత్సర్వయ
త్నేనఅనిష్టంనస్మరేత్సదా । యతీనామాసనంవస్త్రందణ్డాద్యంపాదుకేతథా ॥ ౩౯॥
మాల్యంచశయనంస్థానంపాత్రంశయ్యాంచయత్నతః । యజ్ఞోపకరణాఙ్గంచనస్పృ
శేద్వైపదేనచ॥ ౪౦॥ దేవద్రోహంగురుద్రోహంనకుర్యాత్సర్వయత్నతః । కృత్వా
ప్రమాదతోవిప్రాఃప్రణవస్యాయుతంజపేత్ ॥ ౪౧ ॥ దేవద్రోహగురుద్రోహాత్కోటి
మాత్రేణశుద్ధ్యతి । మహాపాతకశుద్ధ్యర్థంతథైవచయథావిధి ॥ ౪౨ ॥ పాతకీచతద
ర్ధేనశుద్ధ్యతేవృత్తవాన్యది । ఉపపాతకినస్సర్వేతదర్ధేనైవసువ్రతాః ॥ ౪౩ ॥సన్ధ్యా

లోపేక్ష్యతే విప్రస్త్రిరావృత్త్యైవ శుద్ధ్యతి। ఆహ్నికచ్ఛేదనే జాతే శతమేకముదాహృతమ్ ॥ ౪౪ ॥ లఙ్ఘనే సమయానాం తు అభక్ష్యస్య చ భక్షణే । అవాచ్యవాచనే చైవ సహస్రాచ్ఛుద్ధిరుచ్యతే ॥ ౪౫ ॥ కాకోలూకకపోతానాం పక్షిణామపి ఘాతనే । శతమష్టోత్తరం జప్త్వా ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౪౬ ॥ యః పునస్తత్త్వవేత్తా చ బ్రహ్మవిద్బ్రాహ్మణోత్తమః । స్మరణాచ్ఛుద్ధిమాప్నోతి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౪౭ ॥ నైవమాత్మవిదామస్తి ప్రాయశ్చిత్తాని చోదనా । విశ్వస్యైవ హి తే శుద్ధా బ్రహ్మవిద్యావిదో జనాః ॥ ౪౮ ॥ యోగధ్యానైకసక్తానాం న లేపః కాఞ్చనం యథా । శుద్ధానాం శోధనం నాస్తి విశుద్ధా బ్రహ్మవిద్యయా ॥ ౪౯ ॥ ఉద్ధృతానుష్ణఫేనాభిః పూతాభిర్వస్త్రచక్షుషా । అద్భిః సమాచరేత్సర్వం వర్జయేత్కలుషోదకమ్ ॥ ౫౦ ॥ గన్ధవర్ణరసైర్దుష్టమశుచిస్థానసంస్థితమ్ । పఙ్కాశ్మదూషితం చైవ సాముద్రం పల్వలోదకమ్ ॥ ౫౧ ॥ సశైవాలం తథాన్యైర్వా దోషైర్దుష్టం వివర్జయేత్ । వస్త్రశౌచాన్వితః కుర్యాత్సర్వకార్యాణి వై ద్విజాః ॥ ౫౨ ॥ నమస్కారాదికం సర్వం గురుశుశ్రూషణాదికమ్ । వస్త్రశౌచవిహీనాత్మా హ్యశుచిర్నాత్ర సంశయః ॥ ౫౩ ॥ దేవకార్యోపయుక్తానాం ప్రత్యహం శౌచమిష్యతే । ఇతరేషాం హి వస్త్రాణాం శౌచం కార్యం మలాగమే ॥ ౫౪ ॥ వర్జయేత్సర్వయత్నేన వాసోన్యైర్విధృతం ద్విజాః । కౌశేయావికయోరూషైః క్షౌమాణాం గౌరసర్షపైః ॥ ౫౫ ॥ శ్రీఫలైరంశుపట్టానాం కుతపానామరిష్టకైః । చర్మణాం విదలానాం చ వేత్రాణాం వస్త్రవన్మతమ్ ॥ ౫౬ ॥ వల్కలానాం తు సర్వేషాం ఛత్రచామరయోరపి । శైలవచ్చౌచమాఖ్యాతం బ్రహ్మవిద్భిర్మునీశ్వరైః ॥ ౫౭ ॥ భస్మనా శుద్ధ్యతే కాంస్యం క్షారేణాయసముచ్యతే । తామ్రమమ్లేన వై విప్రాస్త్రపుసీసకయోరపి ॥ ౫౮ ॥ హైమమద్భిశ్శుభం పాత్రం రౌప్యపాత్రం ద్విజోత్తమాః । మణ్యశ్మశఙ్ఖముక్తానాం శౌచం తైజసవత్స్మృతమ్ ॥ ౫౯ ॥ అగ్నేరపాం చ సంయోగాదత్యన్తోపహతస్య చ । రసానామిహ సర్వేషాం శుద్ధిరుత్ప్లవనం స్మృతమ్ ॥ ౬౦ ॥ తృణకాష్ఠాదివస్తూనాం శుభేనాభ్యుక్షణం స్మృతమ్ । ఉష్ణేన వారిణా శుద్ధిస్తథా స్రుక్స్రువయోరపి ॥ ౬౧ ॥ తథైవ యజ్ఞపాత్రాణాం ముసలోలూఖలస్య చ । శృఙ్గాస్థిదారుదన్తానాం తక్షణేనైవ శోధనమ్ ॥ ౬౨ ॥ సంహతానాం మహాభాగా ద్రవ్యాణాం ప్రోక్షణం స్మృతమ్ । అసంహతానాం ద్రవ్యాణాం ప్రత్యేకం శౌచముచ్యతే ॥ ౬౩ ॥ అభుక్తరాశిధాన్యానామేకదేశస్య దూషణే । తావన్మాత్రం సముద్ధృత్య ప్రోక్షయేద్వై కుశామ్భసా ॥ ౬౪ ॥ శాకమూలఫలాదీనాం ధాన్యవచ్ఛుద్ధిరిష్యతే । మార్జనోన్మార్జనైర్వేశ్మ పునః పాకేన మృన్మయమ్ ॥ ౬౫ ॥ ఉల్లేఖనేనాఞ్జనేన తథా సమ్మార్జనేన చ । గోనివాసేన వై శుద్ధా సేచనేన ధరా స్మృతా ॥ ౬౬ ॥ భూమిస్థముదకం శుద్ధం వైతృష్ణ్యం యత్ర గౌర్వ్రజేత్ । అవ్యాప్తం యదమేధ్యేన గన్ధవర్ణరసాన్వితమ్ ॥ ౬౭ ॥

వత్సశ్శుచిఃప్రస్రవణేశకునిఃఫలపాతనే । స్వదారాస్యంగృహస్థానాంరతౌభార్యా
భికాఙ్క్షయా ॥ ౬౮ ॥ హస్తాభ్యాంక్షాళితంవస్త్రంకారుణాచయథావిధి । కుశా
మ్బునాసుసమ్ప్రోక్ష్యగృహ్ణీయాద్ధర్మవిత్తమః ॥ ౬౯ ॥ పణ్యంప్రసారితంచైవవర్ణాశ్ర
మవిభాగశః । శుచిరాకరజంతేషాంశ్వామృగగ్రహణేశుచిః ॥ ౭౦ ॥ ఛాయాచవి
ప్రుషోవిప్రామక్షికాద్యాద్విజోత్తమాః । రజోభూర్వాయురగ్నిశ్చమేధ్యానిస్పర్శనే
సదా ॥ ౭౧ ॥ సుప్త్వాభుక్త్వాచవైవిప్రాఃక్షుత్వాపీత్వాచవైతథా । ష్ఠీవిత్వాధ్య
యనాదౌచశుచిరప్యాచమేత్పునః ॥ ౭౨ ॥ పాదౌస్పృశన్తియేచాపిపరాచమనబి
న్దవః । తేపార్థివైస్సమాజ్ఞేయానతైరప్రయతోభవేత్ ॥ ౭౩ ॥ కృత్వాచమైథునం
స్పృష్ట్వాపతితంకుక్కుటాదికమ్ ।సూకరంచైవకాకాదిశ్వానముష్ట్రంఖరంతథా ॥ ౭౪ ॥
యూపంచాణ్డాలకాద్యాంశ్చస్పృష్ట్వాస్నానేనశుద్ధ్యతి । రజస్వలాంసూతికాంచ
నస్పృశేదన్త్యజామపి ॥ ౭౫ ॥ సూతకాశౌచసంయుక్తశ్శావాశౌచసమన్వితః ।
సంస్పృశేన్నరజస్తాసాంస్పృష్ట్వాస్నాత్వైవశుద్ధ్యతి ॥ ౭౬ ॥ నైవాశౌచంయ
తీనాంచవనస్థబ్రహ్మచారిణామ్ । నైష్ఠికానాంనృపాణాంచమణ్డలీనాంచసువ్ర
తాః ॥ ౭౭ ॥ తతఃకార్యవిరోధాద్ధినృపాణాంనాన్యథాభవేత్ । వైఖానసానాం
విప్రాణాంపతితానామసమ్భవాత్ ॥ ౭౮ ॥ అసఙ్ఖ్యయద్విజానాంచస్నానమాత్రే
ణనాన్యథా । తథాసన్నిహితానాంచయజ్ఞార్థందీక్షితస్యచ ॥ ౭౯ ॥ ఏకాహాద్యజ్ఞ
యాజీనాంశుద్ధిరుక్తాస్వయమ్భువా । తతస్స్వధీతశాఖానాంచతుర్భిస్సర్వదేహినా
మ్ ॥ ౮౦ ॥ సూతకంప్రేతకంనాస్తిత్ర్యహాదూర్ధ్వమముత్రవై । అర్వాగేకాదశా
హాన్తంబాన్ధవానాంద్విజోత్తమాః ॥ ౮౧ ॥ స్నానమాత్రేణవైశుద్ధిర్మరణేసము
పస్థితే । తతోఋతుత్రయాదర్వాగేకాహఃపరిగీయతే ॥ ౮౨ ॥ సప్తవర్షాత్తతశ్చార్వా
క్త్రిరాత్రంహితతఃపరమ్ । దశాహంబ్రాహ్మణానాంవైప్రథమేహనివాపితుః ॥ ౮౩ ॥
దశాహంసూతికాశౌచంమాతురప్యేవమవ్యయాః । అర్వాక్త్రివర్షాత్స్నానేనబాన్ధ
వానాంపితుస్సదా ॥ ౮౪ ॥ అష్టాబ్దాదేకరాత్రేణశుద్ధిస్స్యాద్బాన్ధవస్యతు । ద్వాద
శాబ్దాత్తతశ్చార్వాక్త్రిరాత్రంస్త్రీషుసువ్రతాః ॥ ౮౫ ॥ సపిణ్డతాచపురుషేసప్త
మేవినివర్తతే । అతిక్రాన్తేదశాహేతుత్రిరాత్రమశుచిర్భవేత్ ॥ ౮౬ ॥ తతస్సన్నిహి
తోవిప్రశ్చార్వాక్పూర్వంతదేవవై ।సంవత్సరేవ్యతీతేతుస్నానమాత్రేణశుద్ధ్యతి ॥ ౮౭ ॥
స్పృష్ట్వాప్రేతంత్రిరాత్రేణధర్మార్థంస్నానముచ్యతే । దాహకానాంచనేతౄణాం
స్నానమాత్రమబాన్ధవే ॥ ౮౮ ॥ అనుగమ్యచవైస్నాత్వాఘృతంప్రాశ్యవిశుద్ధ్యతి ।
ఆచార్యమరణేచైవత్రిరాత్రంశ్రోత్రియేమృతే ॥ ౮౯ ॥ పక్షిణీమాతులానాంచసోద
రాణాంచవాద్విజాః । భూపానాంమణ్డలీనాంచసద్యోనీరాష్ట్రవాసినామ్ ॥ ౯౦ ॥
కేవలంద్వాదశాహేనక్షత్రియాణాంద్విజోత్తమాః । నాభిషిక్తస్యచాశౌచంసఙ్గ్రా
మాదేషువైరణే ॥ ౯౧ ॥ వైశ్యఃపఞ్చదశాహేనశూద్రోమాసేనశుద్ధ్యతి । ఇతిస

క్షైపతః ప్రోక్తా ద్రవ్యశుద్ధిరనుత్తమా ॥ ౯౨ ॥ ఆశౌచం చానుపూర్వేణ య
తీనాం నైవ విద్యతే । త్రేతాప్రభృతి నారీణాం మాసి మాస్యార్తవం ద్విజాః ॥ ౯౩ ॥
కృతే సకృద్యుగవశాజ్జాయన్తే వై సహైవ తు । ప్రయాన్తి చ మహాభాగా భార్యా
భిః సురవో యథా ॥ ౯౪ ॥ వర్ణాశ్రమవ్యవస్థా చ త్రేతాప్రభృతి సువ్రతాః ।
భారతే దక్షిణే వర్షే వ్యవస్థా నేతరేష్వథ ॥ ౯౫ ॥ మహావీతే సువీతే చ జమ్బూద్వీపే
తథాష్టసు । శాకద్వీపాదిషు ప్రోక్తో ధర్మో వై భారతే యథా ॥ ౯౬ ॥ రసోల్లాసా కృ
తే వృత్తిస్త్రేతాయాం గృహవృక్షజా । సైవార్తవకృతాద్దోషాద్రాగద్వేషాదిభి
ర్నృణామ్ ॥ ౯౭ ॥ మైథునాత్కామతో విప్రాస్తథైవ పురుషాదిభిః । యవాద్యా
స్సమ్ప్రజాయన్తే గ్రామ్యారణ్యాశ్చతుర్దశ ॥ ౯౮ ॥ ఓషధ్యశ్చ రజోదోషాత్స్త్రీణాం
రాగాదిభిర్నృణామ్ । అకాలకృష్టా విధ్వస్తాః పునరుత్పాదితాస్తథా ॥ ౯౯ ॥ తస్మా
త్సర్వప్రయత్నేన న సమ్భాష్యా రజస్వలా । ప్రథమేహని చాణ్డాలీ యథా వర్జ్యా తథాఙ్గ
నా ॥ ౧౦౦ ॥ ద్వితీయేహని విప్రాహి యథా వై బ్రహ్మఘాతినీ । తృతీయేహ్ని తదర్ధే
న చతుర్థేహని సువ్రతాః ॥ ౧౦౧ ॥ స్నాత్వార్ధమాసాత్సంశుద్ధా తతశ్శుద్ధిర్భవిష్యతి ।
ఆషోడశాత్తత స్త్రీణాం మూత్రవచ్ఛౌచమిష్యతే ॥ ౧౦౨ ॥ పఞ్చరాత్రం తదా స్పృ
శ్యా రజసావర్తతే యది । సా వింశద్దివసాదూర్ధ్వం రజసా పూర్వవత్తథా ॥ ౧౦౩ ॥
స్నానం శౌచం తథా గానం రోదనం హసనం తథా । యానమభ్యఞ్జనం నారీ ద్యూతం చై
వానులేపనమ్ ॥ ౧౦౪ ॥ దివాస్వప్నం విశేషేణ తథా వై దన్తధావనమ్ । మైథునం
మానసం వాపి వాచికం దేవతార్చనమ్ ॥ ౧౦౫ ॥ వర్జయేత్సర్వయత్నేన నమస్కారం
రజస్వలా । రజస్వలాఙ్గనాస్పర్శసమ్భాషే చ రజస్వలా ॥ ౧౦౬ ॥ సన్త్యాగం
చైవ వస్త్రాణాం వర్జయేత్సర్వయత్నతః । స్నాత్వాన్యపురుషం నారీ న స్పృశేత్తు రజ
స్వలా ॥ ౧౦౭ ॥ ఈక్షయేద్భాస్కరం దేవం బ్రహ్మకూర్చం తతః పిబేత్ । కేవలం
పఞ్చగవ్యం వా క్షీరం వా చాత్మశుద్ధయే ॥ ౧౦౮ ॥ చతుర్థ్యాం స్త్రీ న గమ్యా తు గతోల్పా
యుః ప్రసూయతే । విద్యాహీనం వ్రతభ్రష్టం పతితం పారదారికమ్ ॥ ౧౦౯ ॥ దారి
ద్ర్యార్ణవమగ్నం చ తనయం సా ప్రసూయతే । కన్యార్థీ నైవ గన్తవ్యా పఞ్చమ్యాం వి
ధివత్పునః ॥ ౧౧౦ ॥ రక్తాధిక్యాద్భవేన్నారీ శుక్లాధిక్యే భవేత్పుమాన్ । సమే నపుం
సకం చైవ పఞ్చమ్యాం కన్యకా భవేత్ ॥ ౧౧౧ ॥ షష్ఠ్యాం గమ్యా మహాభాగాః సత్పు
త్రజననీ భవేత్ । పుత్రత్వం వ్యఞ్జయేత్తస్య జాతపుత్రో మహాద్యుతిః ॥ ౧౧౨ ॥ పుమి
తి నరకస్యాఖ్యా దుఃఖం చ నరకం విదుః । పుంసస్త్రాణాత్స్వతం పుత్రం తథాభూతం ప్ర
సూయతే ॥ ౧౧౩ ॥ సప్తమ్యాం చైవ కన్యార్థీ గచ్ఛేత్సైవ ప్రసూయతే । అష్టమ్యాం
సర్వసమ్పన్నం తనయం సమ్ప్రసూయతే ॥ ౧౧౪ ॥ నవమ్యాం దారికాయార్థీ దశ
మ్యాం పణ్డితో భవేత్ । ఏకాదశ్యాం తథా నారీం జనయేత్సైవ పూర్వవత్ ॥ ౧౧౫ ॥

ద్వాదశ్యాంధర్మతత్త్వజ్ఞంశౌ్రితస్మార్తప్రవర్తకమ్ । త్రయోదశ్యాంజడాంనారీం సర్వసఙ్కరకారిణీమ్ ॥ ౧౧౬ ॥ జనయత్యఙ్గనాయస్మాన్నగచ్ఛేత్సర్వయత్నతః । చతుర్దశ్యాంయదాగచ్ఛేత్సాపుత్రజననీభవేత్ ॥ ౧౧౭ ॥ పఞ్చదశ్యాంచధర్మిష్ఠాం షోడశ్యాంజ్ఞానపారగమ్ । స్త్రీణాంవై మైథునే కాలేవామపార్శ్వేప్రభఞ్జనః॥౧౧౮॥ చరేద్యదిభవేన్నారీపుమాంసందక్షిణేలభేత్ । స్త్రీణాంమైథునకాలేతుపాపగ్రహవివర్జితే॥ ౧౧౯ ॥ ఉక్తకాలేశుచిర్భూత్వాశుద్ధాంగచ్ఛేచ్ఛుచిస్మితామ్ । ఇత్యేవంవైప్రసఙ్గేనయతీనాంధర్మసఙ్గ్రహే ॥ ౧౨౦ ॥ సర్వేషామేవభూతానాంసదాచారఃప్రకీర్తితః । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిసదాచారంశుచిర్నరః ॥ ౧౨౧ ॥ శ్రావయేద్వాయథాన్యాయంబ్రాహ్మణాన్దగ్ధకిల్బిషాన్ । బ్రహ్మలోకమనుప్రాప్యబ్రహ్మణాసహమోదతే ॥ ౧౨౨ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే శౌచాచారాది కథనంనామ నవతితమోఽధ్యాయః

యతీనాంప్రాయశ్చిత్తవిధిః

సూతః ॥ అతఊర్ధ్వంప్రవక్ష్యామియతీనామిహనిశ్చితమ్ । ప్రాయశ్చిత్తం శివప్రోక్తంయతీనాంపాపశోధనమ్ ॥ ౧ ॥ పాపంహిత్రివిధంజ్ఞేయంవాఙ్మనఃకాయసమ్భవమ్ । సతతంహిదివారాత్రౌయేనేదంవేష్ట్యతేజగత్ ॥ ౨॥ తత్కర్మణావినాప్యేవతిష్ఠతీతిపరాశ్రుతిః । క్షణమేవంప్రయోజ్యంతుఆయుష్యంతువిధారణమ్ ॥ ౩॥ భవేద్యోగోఽప్రమత్తస్యయోగోహిపరమంబలమ్ । నహియోగాత్పరంకిఞ్చిన్నరాణాందృశ్యతేశుభమ్ ॥ ౪ ॥ తస్మాద్యోగంప్రశంసన్తిధర్మయుక్తామనీషిణః । అవిద్యాంవిద్యయాజిత్వాప్రాప్యైశ్వర్యమనుత్తమమ్॥౫॥ దృష్ట్వాపరావరంధీరాఃపరంగచ్ఛన్తితత్పదమ్ । వ్రతానియానిభిక్షూణాంతథైవోపవ్రతానిచ ॥ ౬ ॥ ఏకైకాతిక్రమేతేషాంప్రాయశ్చిత్తంవిధీయతే । ఉపేత్యతుస్త్రియంకామాత్ప్రాయశ్చిత్తంవినిర్దిశేత్ ॥ ౭ ॥ ప్రాణాయామసమాయుక్తంచరేత్సాన్తపనంవ్రతమ్। తతశ్చరతినిర్దేశాత్కృచ్ఛ్రంచాన్తేసమాహితః ॥ ౮ ॥ పునరాశ్రమమాగత్యచరేద్భిక్షురతన్ద్రితః । నధర్మయుక్తమనృతంహినస్తీతిమనీషిణః ॥ ౯ ॥ తథాపినచకర్తవ్యంప్రసఙ్గోహ్యేషదారుణః । అహోరాత్రోపవాసశ్చప్రాణాయామశతంతథా॥ ౧౦ ॥ అసద్వాదోనకర్తవ్యోయతినాధర్మలిప్సునా । పరమాపద్గతేనాపినకార్యంస్తేయమప్యుత॥ ౧౧ ॥ స్తేయాదభ్యధికఃకశ్చిన్నాస్త్యధర్మఇతిశ్రుతిః । హింసాహ్యేషాపరాస్పష్టాస్తైన్యంవైకథితంతథా॥ ౧౨ ॥ యదేతద్ద్రవిణంనామప్రాణాహ్యేతేబహిశ్చరాః। సతస్యహరతేప్రాణాన్యోయస్యహరతేధనమ్ ॥ ౧౩ ॥ ఏవంకృత్వాసుదుష్టాత్మాభి

న్నవృత్తో వ్రతాచ్చ్యుతః। భూయోనిర్వేదమాపన్నశ్చరేచ్చాన్ద్రాయణంవ్రతమ్॥౧౪॥ విధినాశాస్త్రదృష్టేనసంవత్సరమితిశ్రుతిః । తతస్సంవత్సరస్యాన్తేభూయఃప్రక్షీణకల్మషః ॥ ౧౫ ॥ పునర్నిర్వేదమాపన్నశ్చరేద్భిక్షురతన్ద్రితః । అహింసాసర్వభూతానాంకర్మణామనసాగిరా ॥ ౧౬ ॥ అకామాదపిహింసేతయదిభిక్షుఃపశూన్మృగాన్ । కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రంకుర్వీతచాన్ద్రాయణమథాపివా ॥ ౧౭ ॥ స్కన్దేదిన్ద్రియదౌర్బల్యాత్స్త్రియందృష్ట్వాయతిర్యది । తేనధారయితవ్యావైప్రాణాయామాస్తుషోడశ ॥ ౧౮ ॥ దివాస్కన్నస్యవిప్రస్యప్రాయశ్చిత్తంవిధీయతే । త్రిరాత్రముపవాసశ్చప్రాణాయామశతంతథా ॥ ౧౯ ॥ రాత్రౌస్కన్నశ్శుచిస్స్నాత్వాద్వాదశైవతుధారణాః । ప్రాణాయామేనశుద్ధాత్మావిరజాజాయతేద్విజః ॥ ౨౦ ॥ ఏకాన్నంమధుమాంసంవాఆశ్రితాన్నంతథైవచ। అభోజ్యానియతీనాంతుప్రత్యక్షలవణానిచ ॥ ౨౧ ॥ ఏకైకాతిక్రమాత్తేషాంప్రాయశ్చిత్తంవిధీయతే। ప్రాజాపత్యేనకృచ్ఛ్రేణతతఃపాపాత్ప్రముచ్యతే॥౨౨॥ వ్యతిక్రమాశ్చయేకేచిద్వాఙ్మనఃకాయసమ్భవాః। సద్భిస్సహవినిశ్చిత్యయద్బ్రూయుస్తత్సమాచరేత్ ॥ ౨౩ ॥ చరేద్విశుద్ధస్సమలోష్టకాఞ్చనస్సమస్తభూతేషుచసత్సమాహితః। స్థానంధ్రువంశాశ్వతమవ్యయంచపరంహిగత్వానపునర్హిజాయతే॥ ౨౪ ॥ * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే యతిప్రాయశ్చిత్తకథనంనామ ఏకనవతితమోఽధ్యాయః.

శివస్మృతిచిహ్నయోగప్రణవమాహాత్మ్యాదికథనమ్.

సూతః॥ అతఊర్ధ్వంప్రవక్ష్యామిఅరిష్టానినిబోధత । యేనజ్ఞానవిశేషేణమృత్యుంపశ్యన్తియోగినః ॥ ౧ ॥ అరున్ధతీంధ్రువంచైవసోమచ్ఛాయాంమహాపథమ్ । యోనపశ్యేన్నజీవేత్సనరస్సంవత్సరాత్పరమ్ ॥ ౨ ॥ అరశ్మిమన్తమాదిత్యంరశ్మివన్తంచపావకమ్ । యఃపశ్యతినజీవేద్వైమాసాదేకాదశాత్పరమ్ ॥ ౩ ॥ వమేన్మూత్రంపురీషంచసువర్ణంరజతంతథా । ప్రత్యక్షమథవాస్వప్నేదశమాసాన్నజీవతి॥౪॥రుక్మవర్ణంద్రుమంపశ్యేద్గన్ధర్వనగరాణిచ । పశ్యేత్ప్రేతపిశాచాంశ్చనవమాసాన్నజీవతి ॥ ౫ ॥ అకస్మాచ్చభవేత్స్థూలోహ్యకస్మాచ్చకృశోభవేత్ । ప్రకృతేశ్చనివర్తేతచాష్టౌమాసాంశ్చజీవతి ॥ ౬ ॥ అగ్రతఃపృష్ఠతోవాపిఖణ్డంయస్యపదంభవేత్। పాంసుకేకర్దమేవాపిసప్తమాసాన్నజీవతి ॥ ౭ ॥ కాకఃకపోతోగృధ్రోవానిలీయేద్యస్యమూర్ధని । క్రవ్యాదోవాఖగోయస్యషణ్మాసాన్నాతివర్తతే॥ ౮ ॥ గచ్ఛేద్వాయసపఙ్క్తిభిఃపాంసువర్షేణవాపునః । స్వచ్ఛాయాంవికృతాంపశ్యేచ్చతుఃపఞ్చసజీవ

తి ॥ ౯ ॥ అనభ్రే విద్యుతం పశ్యేద్దక్షిణాం దిశమాస్థితామ్ । ఉదకే ధనురైన్ద్రం వా
త్రీణి ద్వా వా స జీవతి ॥ ౧౦ ॥ అప్సు వా యది వాదర్శే యో హ్యాత్మానం న పశ్యతి । అశి
రస్కం తథా పశ్యేన్మాసాదూర్ధ్వం న జీవతి ॥ ౧౧ ॥ శవగన్ధి భవేద్గాత్రం వసాగన్ధమ
థాపి వా । మృత్యుర్హ్యుపాగతస్తస్య అర్ధమాసాన్న జీవతి ॥ ౧౨ ॥ యస్య వై స్నాన
మాత్రస్య హృదయం పరిశుష్యతి । ధూమం వా మస్తకాత్పశ్యేద్దశాహాన్న స జీవతి ॥ ౧౩ ॥
సమ్భిన్నో మారుతో యస్య మర్మస్థానాని కృన్తతి । అద్భిస్స్పృష్టో న హృష్యేత తస్య మృ
త్యురుపస్థితః ॥ ౧౪ ॥ ఋక్షవానరయుక్తేన రథేనాశాం చ దక్షిణామ్ । గాయన్నృ
త్యన్వ్రజేత్స్వప్నే విద్యాన్మృత్యురుపస్థితః ॥ ౧౫ ॥ కృష్ణామ్బరధరా శ్యామా గా
యన్తీ వాప్యథాఙ్గనా । యం నయేద్దక్షిణామాశాం స్వప్నే సోఽపి న జీవతి ॥ ౧౬ ॥
ఛిద్రం వా స్వస్య కణ్ఠస్య స్వప్నే యో వీక్షతే నరః । నగ్నం వా శ్రమణం దృష్ట్వా విద్యా
న్మృత్యుముపస్థితమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఆమస్తకతలాద్యస్తు నిమజ్జేత్పఙ్కసాగరే । దృష్ట్వా తు
తాదృశం స్వప్నం సద్య ఏవ న జీవతి ॥ ౧౮ ॥ భస్మాఙ్గారాంశ్చ కేశాంశ్చ నదీం శు
ష్కాం భుజఙ్గమాన్ । పశ్యేద్యో దశరాత్రం తు న స జీవతి తాదృశః ॥ ౧౯ ॥ కృష్ణైశ్చ
వికటైశ్చైవ పురుషైరుద్యతాయుధైః । పాషాణైస్తాడ్యతే స్వప్నే యస్సద్యో న స జీ
వతి ॥ ౨౦ ॥ సూర్యోదయే ప్రత్యుషసి ప్రత్యక్షం యస్య వై శివాః । క్రోశన్త్యభిము
ఖం ప్రేత్య స గతాయుర్భవేన్నరః ॥ ౨౧ ॥ యస్య వా స్నాతమాత్రస్య హృదయం పీడ్య
తే భృశమ్ । జాయతే దన్తహర్షశ్చ తం గతాయుషమాదిశేత్ ॥ ౨౨ ॥ భూయో భూ
యస్త్రసేద్యస్తు రాత్రౌ వా యది వా దివా । ధూపగన్ధం చ నాఘ్రాతి విద్యాన్మృత్యు
ముపస్థితమ్ ॥ ౨౩ ॥ రాత్రౌ చేన్ద్రధనుః పశ్యేద్దివా నక్షత్రమణ్డలమ్ । పరనేత్రేషు
చాత్మానం న పశ్యేన్న స జీవతి ॥ ౨౪ ॥ నేత్రమేకం స్రవేద్యస్య కర్ణౌ స్థానాచ్చ భ్రశ్య
తః । వక్రా చ నాసా భవతి విజ్ఞేయో గతజీవితః ॥ ౨౫ ॥ యస్య కృష్ణా ఖరా జిహ్వా ప
ద్మాభాసం చ వై ముఖమ్ । గణ్డే వా పిణ్డికా రక్తే తస్య మృత్యురుపస్థితః ॥ ౨౬ ॥ ముక్త
కేశో హసంశ్చైవ గాయన్నృత్యంశ్చ యో నరః । యామ్యామభిముఖం గచ్ఛేత్తదన్తం
తస్య జీవితమ్ ॥ ౨౭ ॥ యస్య శ్వేతఘనాభాసా శ్వేతసర్షపసన్నిభా । శ్వేతా
చ మూర్తిర్హ్యసకృత్తస్య మృత్యురుపస్థితః ॥ ౨౮ ॥ ఉష్ట్రా వా రాసభా వాపి యుక్తా
స్స్వప్నే రథే శుభాః । యస్య సోఽపి న జీవేత్తు దక్షిణాభిముఖో గతః ॥ ౨౯ ॥ ద్వే వా
థ పరమే రిష్టే ఏకీభూతః పరం భవేత్ । ఘోషం న శృణుయాత్కర్ణే జ్యోతిర్నేత్రే న ప
శ్యతి ॥ ౩౦ ॥ శ్వభ్రే యో నిపతేత్స్వప్నే ద్వారం చాపి పిధీయతే । న చోత్తిష్ఠతి య
శ్శ్వభ్రాత్తదన్తం తస్య జీవితమ్ ॥ ౩౧ ॥ ఊర్ధ్వా చ దృష్టిర్న చ సమ్ప్రతిష్ఠా రక్తా
పునస్సమ్పరివర్తమానా । ముఖస్య శోషస్సుషిరా చ నాభిరత్యుష్ణమూత్రో విషమస్థ ఏ
వ ॥ ౩౨ ॥ దివా వా యది వా రాత్రౌ ప్రత్యక్షం యో నిహన్యతే । హన్తారం న చ పశ్యేచ్చ స గ

తాయుర్నజీవతి ॥౩౩॥ అగ్నిప్రవేశంకురుతే స్వప్నాన్తే యస్తు మానవః । స్మృతిం నోపలభేచ్చాపి తదన్తం తస్య జీవితమ్ ॥ ౩౪ ॥ యస్తు ప్రావరణం శుక్లం స్వకం పశ్యతి మానవః । కృష్ణం రక్తమపి స్వప్నే తస్య మృత్యురుపస్థితః ॥ ౩౫ ॥ అరిష్టే సూచితే దేహే తస్మిన్కాల ఉపస్థితే । త్యక్త్వా ఖేదం విషాదం చ ఉపేక్షేద్బుద్ధిమాన్నరః ॥ ౩౬ ॥ ప్రాచీం వా యది వోదీచీం దిశం నిష్క్రమ్య వై శుచిః । సమే తిష్ఠావరే దేశే వివిక్తే జన్తువర్జితే ॥ ౩౭ ॥ ఉదఙ్ముఖః ప్రాఙ్ముఖో వా స్వస్థశ్చాచాన్త ఏవ చ । స్వస్తికేనోపవిష్టస్తు నమస్కృత్వా మహేశ్వరమ్ ॥ ౩౮ ॥ సమకాయశిరోగ్రీవో ధారయేన్నావలోకయేత్ । యథా దీపో నివాతస్థో నేఙ్గతే సోపమా స్మృతా ॥ ౩౯ ॥ ప్రాగుదక్ప్రవణే దేశే తథా యుఞ్జీత శాస్త్రవిత్ । కామం వితర్కం ప్రీతిం చ సుఖదుఃఖే ఉభే తథా ॥ ౪౦ ॥ నిగృహ్య మనసా సర్వం శుక్లం ధ్యానమనుస్మరేత్ । ఘ్రాణే చ రసనే నిత్యం చక్షుషి స్పర్శనే తథా ॥ ౪౧ ॥ శ్రోత్రే మనసి బుద్ధౌ చ తత్ర వక్షసి ధారయేత్ । కాలకర్మాణి విజ్ఞాయ సమూహేష్వేవ నిత్యశః ॥ ౪౨ ॥ ద్వాదశాధ్యాత్మమిత్యేవం యోగధారణముచ్యతే । శతమర్ధశతం వాపి ధారణాం మూర్ధ్ని ధారయేత్ ॥ ౪౩ ॥ ఖిన్నస్య ధారణాయోగాద్వాయురూర్ధ్వం ప్రవర్తతే । తతశ్చాపూరయేద్దేహమోఙ్కారేణ సమన్వితః ॥ ౪౪ ॥ తథోఙ్కారమయో యోగీ అక్షరే త్వక్షరీ భవేత్ । అత ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి ఓఙ్కారప్రాప్తిలక్షణమ్ ॥ ౪౫ ॥ ఏష త్రిమాత్రో విజ్ఞేయో వ్యఞ్జనం చాత్ర చేశ్వరః । ప్రథమా విద్యుతీ మాత్రా ద్వితీయా తామసీ స్మృతా ॥ ౪౬ ॥ తృతీయాం నిర్గుణాం చైవ మాత్రామక్షరగామినీమ్ । గాన్ధారీ చైవ విజ్ఞేయా గాన్ధారస్వరసమ్భవా ॥ ౪౭ ॥ పిపీలికాగతిస్స్పర్శా ప్రయుక్తా మూర్ధ్ని లక్ష్యతే । యథా ప్రయుక్త ఓఙ్కారః ప్రతినిర్యాతి మూర్ధని ॥ ౪౮ ॥ తథోఙ్కారమయో యోగీ త్వక్షరో త్వక్షరీ భవేత్ । ప్రణవో ధనుశ్శరో హ్యాత్మా బ్రహ్మ లక్ష్యముచ్యతే ॥ ౪౯ ॥ అప్రమత్తేన వేద్ధవ్యం శరవత్తన్మయో భవేత్ । ఓమిత్యేకాక్షరం హ్యేతద్గుహాయాం నిహితం పదమ్ ॥ ౫౦ ॥ ఓమిత్యేతత్త్రయో లోకాస్త్రయో వేదాస్త్రయోఽగ్నయః । విష్ణుక్రమాస్త్రయస్త్వేతే బుక్సామాని యజూంషి చ ॥ ౫౧ ॥ మాత్రాశ్చార్ధం చ తిస్రస్తు విజ్ఞేయాః పరమార్థతః । తత్ప్రయుక్తస్తు యో యోగీ తస్య సాలోక్యమాప్నుయాత్ ॥ ౫౨ ॥ అకారో హ్యక్షరో జ్ఞేయ ఉకారస్సహితస్మృతః । మకారసహితోఙ్కారస్త్రిమాత్ర ఇతి సంజ్ఞితః ॥ ౫౩ ॥ అకారస్త్వేష భూర్లోక ఉకారో భువ ఉచ్యతే । సవ్యఞ్జనో మకారస్తు స్వర్లోక ఇతి గీయతే ॥ ౫౪ ॥ ఓఙ్కారస్తు త్రయో లోకాశ్శిరస్తస్య త్రివిష్టపమ్ । భువనాఙ్గం చ తత్సర్వం బ్రాహ్మం తత్పదముచ్యతే ॥ ౫౫ ॥ మాత్రాపాదో రుద్రలోకే హ్యమాత్రం తు శివం పదమ్ । ఏవం జ్ఞానవిశేషేణ తత్పదం సముపాస్యతే ॥ ౫౬ ॥ తస్మాద్ధ్యానరతం నిత్యమమాత్రం హి తదక్షరమ్ । ఉపాస్యం హి ప్రయత్నేన శాశ్వతం సుఖమిచ్ఛతా ॥ ౫౭ ॥ హ్రస్వా తు ప్రథమా మాత్రా తతో దీర్ఘా త్వనన్తరమ్ । తతః ప్లుతవతీ చైవ తృతీయా చోప

దిశ్యతే ॥ ౫౮ ॥ ఏతాస్తుమాత్రావిజ్ఞేయాయథావదనుపూర్వశః । యావదేవతు శక్యంతేధార్యన్తేతావదేవహి ॥ ౫౯ ॥ ఇన్ద్రియాణిమనోబుద్ధింధ్యాయన్నా త్మనియస్సదా । అర్ధంతన్మాత్రమపిచేచ్ఛృణుయత్ఫలమాప్నుయాత్ ॥ ౬౦ ॥ మా సేమాసేశ్వమేధేనయోయజేతశతంసమాః । తేనయత్ప్రాప్యతేపుణ్యంమాత్ర యాతదవాప్నుయాత్ ॥ ౬౧ ॥ నతథాతపసోగ్రేణనయజ్ఞైర్భూరిదక్షిణైః । య త్ఫలంప్రాప్యతేసమ్యఙ్మాత్రయాతదవాప్నుయాత్ ॥ ౬౨॥ తత్రచైషాతుయామాత్రా ప్లుతానాంచోపదిశ్యతే । ఏషాఏవభవేత్కార్యాగృహస్థానాంతుయోగినామ్॥ ౬౩॥ ఏషాచైవవిశేషేణఐశ్వర్యేహ్యష్టలక్షణే । అణిమాద్యేతువిజ్ఞేయాతస్మాద్యుఞ్జీతతాం ద్విజాః ॥ ౬౪ ॥ ఏవంహియోగసంయుక్తశ్శుచిర్దాన్తోజితేన్ద్రియః । ఆత్మానంవిన్ద తేయస్తుససర్వంవిన్దతేద్విజాః ॥ ౬౫ ॥ తస్మాత్పాశుపతైర్యోగైరాత్మానంచిన్తయే ద్బుధః । ఆత్మానంజానతేయేతుశుచయస్తేనసంశయః॥ ౬౬ ॥ ఋచోయజూంషిసా మానివేదోపనిషదస్తథా । యోగజ్ఞానాదవాప్నోతిబ్రాహ్మణోధ్యాత్మచిన్తకః॥౬౭॥ సర్వదేవమయోభూత్వాఅభూతస్సతుజాయతే । యోనిసఙ్కటమన్యంత్యక్త్వాయా తివైశాశ్వతంపదమ్ ॥ ౬౮ ॥ యథావృక్షాత్ఫలంపక్వంపవనేనసమీరితమ్ । నమ స్కారేణరుద్రస్యతథాపాపంప్రణశ్యతి ॥ ౬౯ ॥ యత్రరుద్రనమస్కారస్సర్వకర్మఫ లోద్భవః । అన్యదేవనమస్కారాన్నతత్ఫలమవాప్నుయాత్ ॥ ౭౦ ॥ తస్మాత్త్రిః ప్రవణయోగీ ఉపాసీతమహేశ్వరమ్ । దశవిస్తారకంబ్రహ్మ తథాచబ్రహ్మవిస్త రైః ॥ ౭౧ ॥ ఏవంధ్యానసమాయుక్తస్స్వదేహంయఃపరిత్యజేత్ । సయాతిశివసా యుజ్యంసముద్ధృత్యకులత్రయమ్ ॥ ౭౨ ॥ అథవారిష్టమాలోక్యమరణేసముపస్థితే । అవిముక్తేశ్వరంగత్వావారాణస్యాంతుశోభనమ్॥ ౭౩॥యేనకేనాపివాదేహంసన్త్య జేన్మృత్యతేనరః । శ్రీపర్వతేవావిప్రేన్ద్రాస్సన్త్యజేత్స్వతనుంనరః ॥ ౭౪ ॥ సయాతి శివసాయుజ్యంనాత్రకార్యావిచారణా । అవిముక్తంపరంక్షేత్రంజన్తూనాంముక్తిదం సదా ॥ ౭౫ ॥ సేవేతసతతంధీమాన్విశేషాన్మరణాన్తికే॥ ౭౬॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే మృతిచిహ్నయోగ ప్రణవమాహాత్మ్యాదికథనంనామ ద్వినవతితమోఽధ్యాయః.

॥ వారాణసీమాహాత్మ్యమ్ ॥

ఋషయః॥ఏవంవారాణసీపుణ్యాయదిసూతమహామతే । వక్తుమర్హసిచా స్మాకంతత్ప్రభావంహిసాప్రతమ్ ॥ ౧ ॥ క్షేత్రస్యాస్యచమాహాత్మ్యమవిముక్త స్యశోభనమ్ । విస్తరేణయథాన్యాయంశ్రోతుంకౌతూహలంహినః ॥ ౨ ॥ సూతః॥ వక్ష్యేసఙ్క్షేపతస్సమ్యగ్వారాణస్యాస్సుశోభనమ్ । అవిముక్తస్యమాహాత్మ్యంయథా

హాభగవాన్భవః ॥ ౩ ॥ విస్తరేణమయావక్తుంబ్రహ్మణాచమహాత్మనా । శక్యతే
నైవవిప్రేన్ద్రావర్షకోటిశతైరపి॥ ౪ ॥ దేవైఃపురాకృతోద్వాహశ్శఙ్కరోనీలలోహి
తః । హిమవచ్ఛిఖరాద్దేవ్యాహైమవత్యాగణేశ్వరైః ॥ ౫ ॥ వారాణసీమనుప్రా
ప్యదర్శయామాసశఙ్కరః । అవిముక్తేశ్వరంలిఙ్గంవాసంతత్రచకారసః ॥ ౬ ॥ వా
రాణసీకురుక్షేత్రశ్రీపర్వతమహాలయే। తుఙ్గేశ్వరేచకేదారేతస్థానేయోయతిర్భవే
త్ ॥ ౭ ॥ యోగేపాశుపతేసమ్యగ్దినమేకంయతిర్భవేత్ । తస్మాత్సర్వంపరిత్యజ్య
చరేత్పాశుపతంవ్రతమ్॥ ౮ ॥ దేవోద్యానేవసేత్తత్రశర్వోద్యానమనుత్తమమ్।మన
సానిర్మమేరుద్రోపిమానంచసుశోభనమ్ ॥ ౯ ॥ దర్శయామాసచతదాదేవోద్యాన
మనుత్తమమ్ । హైమవత్యాస్స్వయందేవస్సనన్దీపరమేశ్వరః ॥ ౧౦ ॥ క్షేత్రస్యా
స్యచమాహాత్మ్యమవిముక్తస్యశఙ్కరః । ఉక్తవాన్పరమేశానఃపార్వత్యాఃప్రీతయే
భవః ॥ ౧౧ ॥ ప్రఫుల్లనానావిధగుల్మశోభితంలతాప్రతానాదిమనోహరంబహిః ।
విరూఢపుష్పైఃపరితఃప్రియఙ్గుభిస్సుపుష్పితైఃకణ్టకితైశ్చకేతకైః ॥ ౧౨ ॥ తమాల
గుల్మైర్నిచితంసుగన్ధిభిర్నికామపుష్పైర్వకుళైశ్చసర్వతః । అశోకపున్నాగశతైస్సు
పుష్పితైర్ద్విరేఫమాలాకులపుష్పసఞ్చయైః॥ ౧౩ ॥ క్వచిత్ప్రఫుల్లామ్బుజరేణుభూ
షితైర్విహఙ్గమైశ్చానుకలప్రణాదిభిః । వినాదితంసారసచక్రవాకైఃప్రమత్తదాత్యూ
హవరైశ్చసర్వతః ॥ ౧౪ ॥ క్వచిచ్చకేకారుతనాదితంశుభంక్వచిచ్చకారణ్డవనాద
నాదితమ్ । క్వచిచ్చమత్తాళికులాకులీకృతంమదాకులాభిర్భ్రమరాఙ్గనాదిభిః॥౧౫॥
నిషేవితంచారుసుగన్ధిపష్పకైఃక్వచిత్సుపుష్పైస్సహకారవృక్షైః । లతోపగూఢైస్తిల
కైశ్చగూఢంప్రగీతవిద్యాధరసిద్ధచారణమ్ ॥ ౧౬ ॥ ప్రవృత్తనృత్తానుగతాప్సరోగణం
ప్రహృష్టనానావిధపక్షిసేవితమ్ । ప్రవృత్తహారీతకులోపనాదితంమృగేన్ద్రనాదాకు
లమత్తమానసైః॥౧౭॥క్వచిత్క్వచిద్దన్తకదమ్బకైర్మృగైర్విలూనదర్భాఙ్కురపుష్ప
సఞ్చయమ్। ప్రఫుల్లనానావిధచారుపఙ్కజైస్సరస్తటాకైరుపశోభితంక్వచిత్ ॥౧౮॥
విటపనిచయలీనంనీలకంఠాభిరామం మదముదితవిహఙ్గప్రాప్తనాదాభిరామమ్। కు
సుమితతరుశాఖాలీనమత్తద్విరేఫంనవకిసలయశోభాశోభితంప్రాంశుశాఖమ్॥ ౧౯॥
క్వచిచ్చదన్తక్షతచారువీరుధంక్వచిల్లతాలిఙ్గితచారువృక్షకమ్।క్వచిద్విలాసాలసగా
మినీభిర్నిషేవితంకిమ్పురుషాఙ్గనాభిః॥ ౨౦॥ పారావతధ్వనివికూజితచారుశృఙ్గైరభ్ర
ఙ్కషైస్సితమనోహరచారురూపైః । ఆకీర్ణపుష్పనికరప్రవిభక్తహంసైర్విభ్రాజితం
త్రిదశదివ్యకులైరనేకైః ॥ ౨౧ ॥ ఫుల్లోత్పలామ్బుజవితానసహస్రయుక్తంతోయాశ
యైస్సమనుశోభితదేవమార్గమ్ । మార్గాన్తరాకలితపుష్పవిచిత్రపఙ్క్తిసమ్బద్ధగుల్మ
విటపైర్వివిధైరుపేతమ్॥ ౨౨॥ తుఙ్గాగ్రైర్నీలపుష్పస్తబకభరనతప్రాంశుశాఖై

రశోకైర్దోలాప్రాన్తాన్తలీనశ్రుతిసుఖజనకైర్భాసితాన్తం మనోజ్ఞైః । రాత్రౌ చన్ద్ర
స్యాభాసా కుసుమితతిలకై రేకతాం సమ్ప్రయాతం ఛాయాం సుప్తప్రబుద్ధస్థితహరిణకు
లాలుప్తదూర్వాఙ్కురాగ్రమ్ ॥ ౨౩ ॥ హంసానాం పక్షవాతప్రచలితకమలస్వ
చ్ఛవిస్తీర్ణతోయం తోయానాం తీరజాతప్రచకితకదలీచాటునృత్యన్మయూరమ్ । మా
యూరైః పక్షచన్ద్రైః క్వచిదవనిగతై రఞ్జితక్ష్మాప్రదేశం దేశే దేశే విలీనప్రముదితవిలస
న్మత్తహారీతబృన్దమ్॥ ౨౪ ॥ సారఙ్గైః క్వచిదుపశోభితప్రదేశం ప్రచ్ఛన్నం కుసుమచయైః
క్వచిద్విచిత్రైః । హృష్టాభిః క్వచిదపి కిన్నరాఙ్గనాభిర్వీణాభిస్సుమధురగీతనృత్తకణ్ఠ
మ్ ॥ ౨౫ ॥ సంస్పృష్టైః క్వచిదుపలిప్తకీర్ణపుష్పై రావాసైః పరివృతపాదపం మునీ
నామ్। ఆమూలాత్ఫలనిచితైః క్వచిద్విశాలైరుత్తుఙ్గైః పనసమహీరుహైరుపేతమ్॥ ౨౬॥
ఫుల్లాతిముక్తకలతాగృహనీతసిద్ధసిద్ధాఙ్గనాకనకనూపురరావరమ్యమ్ । రమ్యం ప్రియ
ఙ్గుతరుమఞ్జరిసక్తభృఙ్గం భృఙ్గావలీకవలితామ్రకదమ్బపుష్పమ్॥ ౨౭॥ పుష్పోత్కరాని
లవిఘూర్ణితవారిరమ్యం రమ్యద్విరేఫవినిపాతితమఞ్జుగుల్మమ్। గుల్మాన్తరప్రసభభీత
మృగీసమూహం వాతేరితం తనుభృతామపవర్గదాతృ॥ ౨౮॥ చన్ద్రాంశుజాలశబలై
స్తిలకైర్మనోజ్ఞైస్సిన్దూరకుఙ్కుమకుసుమ్భనిభైరశోకైః। చామీకరద్యుతిసమైరథకర్ణి
కారైరభ్రఙ్కషైరుపచితం సువిశాలశాఖైః॥ ౨౯॥ క్వచిదఞ్జనచూర్ణాభైః క్వచిద్విద్రు
మసన్నిభైః । క్వచిత్కాఞ్చనసఙ్కాశైః పుష్పైరాచితభూతలమ్ ॥ ౩౦ ॥ పున్నా
గేషు ద్విజశతవిరుతం రక్తాశోకస్తబకభరనతమ్ । రమ్యోపాన్తక్లమహరభవనం ఫు
ల్లాబ్జేషు భ్రమరవిలసితమ్ ॥ ౩౧ ॥ సకలభువనభర్తాలోకనాథస్తదానీం తుహినశిఖ
రపుత్ర్యాస్సార్ధమిష్టైర్గణేశైః । వివిధతరువిశాలం మత్తహృష్టాన్నపుష్టైరుపవనమతి
రమ్యం దర్శయామాస దేవ్యాః ॥ ౩౨ ॥ పుష్పైర్వన్యైశ్శుభశుభతమైః కల్పితైర్ది
వ్యభూషై ర్దేవీం దివ్యాముపవనగతాం భూషయామాస శర్వః। సా చాప్యేనం తుహిన
గిరిసుతా శఙ్కరం దేవదేవం పుష్పైర్దివ్యైశ్శుభతరతమైర్భూషయామాస భక్త్యా॥ ౩౩॥
సమ్పూజ్య పూజ్యం త్రిదశేశ్వరాణాం సమ్ప్రేక్ష్య చోద్యానమతీవరమ్యమ్ । గణేశ్వరై
ర్నన్దిముఖైశ్చ సార్ధమువాచ దేవం ప్రణిపత్య దేవీ ॥ ౩౪ ॥ దేవీ ॥ ఉద్యానం దర్శితం
దేవ ప్రభయా పరయా యుతమ్। క్షేత్రస్య చ గుణాన్సర్వాన్పునర్మే వక్తుమర్హసి॥ ౩౫॥
అస్య క్షేత్రస్య మాహాత్మ్యమవిముక్తస్య సర్వథా । వక్తుమర్హసి దేవేశ దేవదేవ వృష
ధ్వజ ॥ ౩౬ ॥ సూతః ॥ దేవ్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా దేవదేవో వరప్రభుః । ఆఘ్రా
య వదనాంభోజం తదా హ గిరిజాం హసన్ ॥ ౩౭ ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ ఇదం గుహ్యత
మం క్షేత్రం సదా వారాణసీ మమ । సర్వేషామేవ జన్తూనాం హేతుర్మోక్షస్య సర్వదా॥

అస్మిన్త్సిద్ధాస్సదాదేవిమదీయంవ్రతమాస్థితాః । నానాలిఙ్గధరానిత్యంమమలోకాభి
కాఙ్క్షిణః ॥ ౩౯ ॥ అభ్యస్యన్తిపరంయోగంయుక్తాత్మానోజితేన్ద్రియాః । నానా
వృక్షసమాకీర్ణేనానావిహగశోభితే ॥ ౪౦ ॥ కమలోత్పలపుష్పాఢ్యైస్సరోభిస్సమల
ఙ్కృతే । అప్సరోగణగన్ధర్వైస్సదాసంసేవితేశుభే ॥ ౪౧ ॥ రోచతేమేసదావా
సోయేనకార్యేణతచ్ఛృణు । మన్మనామమభక్తశ్చమయినిత్యార్పితక్రియః ॥ ౪౨ ॥
యథామోక్షమవాప్నోతిఅన్యత్రనతథాక్వచిత్ । కామంహ్యత్రమృతోదేవిజన్తుర్మో
క్షాయకల్పతే ॥ ౪౩ ॥ ఏతన్మమపురందివ్యంగుహ్యాద్గుహ్యతమంమహత్ । బ్రహ్మా
దయోవిజానన్తియేచసిద్ధాముముక్షవః ॥ ౪౪ ॥ అతఃపరమిదంక్షేత్రంపరాచేయం
గతిర్మమ । విముక్తంనమయాయస్మాన్మోక్ష్యతేవాకదాచన ॥ ౪౫ ॥ మమక్షే
త్రమిదంతస్మాదవిముక్తమితిస్మృతమ్ । నైమిషేచకురుక్షేత్రే గఙ్గాద్వారేచపు
ష్కరే ॥ ౪౬ ॥ స్నానాత్సంసేవనాద్వాపినమోక్షఃప్రాప్యతేయతః । ఇహస
మ్ప్రాప్యతేయేనతతఏతద్విశిష్యతే ॥ ౪౭ ॥ ప్రయాగేవాభవేన్మోక్షఇహవా
మత్పరిగ్రహాత్ । ప్రయాగాదపితీర్థాగ్ర్యాదవిముక్తమిదంశుభమ్ ॥ ౪౮ ॥
ధర్మస్యోపనిషత్సత్యంమోక్షస్యోపనిషచ్ఛమః । క్షేత్రతీర్థోపనిషదంనవిదుర్బుధసత్త
మాః ॥ ౪౯ ॥ కామంభుఞ్జన్స్వపన్క్రీడన్కుర్వన్హివివిధాఃక్రియాః । అవిముక్తే
త్యజేత్ప్రాణాన్జన్తుర్మోక్షాయకల్పతే ॥ ౫౦ ॥ కృత్వాపాపసహస్రాణిపిశాచత్వం
వరంనృణామ్ । నతుశక్రసహస్రత్వంస్వర్గేకాశీపురీంవినా ॥ ౫౧ ॥ తస్మాత్సంసేవ
నీయంహిఅవిముక్తంహిముక్తయే । జైగీషవ్యఃపరాంసిద్ధింగతోయత్రమహాతపాః ॥
అస్యక్షేత్రస్యమాహాత్మ్యాద్భక్త్యాచమమభావితః । జైగీషవ్యగుహాశ్రేష్ఠాయోగి
నాంస్థానమిష్యతే ॥ ౫౩ ॥ ధ్యాయన్తస్తత్రమాంనిత్యంయోగాగ్నిర్దీప్యతేభృశమ్ ।
కైవల్యంపరమంయాన్తిదేవానామపిదుర్లభమ్ ॥ ౫౪ ॥ అవ్యక్తలిఙ్గైర్మునిభిస్సర్వసి
ద్ధాన్తవేదిభిః । ఇహసమ్ప్రాప్యతేమోక్షోదుర్లభోన్యత్రకర్హిచిత్ ॥ ౫౫ ॥ తేభ్య
శ్చాహంప్రవక్ష్యామియోగైశ్వర్యమనుత్తమమ్ । ఆత్మనశ్చైవసాయుజ్యమీప్సితం
స్థానమేవచ ॥ ౫౬ ॥ కుబేరోత్రమమక్షేత్రేమయిసర్వార్పితక్రియః । క్షేత్రసంసే
వనాదేవగణేశత్వమవాపహ ॥ ౫౭ ॥ సంవర్తోభవితాయశ్చసోపిభక్తోమమైవతు ।
ఇహైవారాధ్యమాందేవిసిద్ధింయాస్యత్యనుత్తమామ్ ॥ ౫౮ ॥ పరాశరసుతోయో
గీఋషిర్వ్యాసోమహాతపాః । మమభక్తోభవిష్యశ్చవేదసంస్థాప్రవర్తకః ॥ ౫౯ ॥
రంస్యతేసోపిపద్మాక్షిక్షేత్రేస్మిన్మునిపుఙ్గవః । బ్రహ్మాదేవర్షిభిస్సార్ధంవిష్ణుర్వాపిదివా
కరః ॥ ౬౦ ॥ దేవరాజస్తథాశక్రోయేపిచాన్యేదివౌకసః । ఉపాసతేమహాత్మాన
స్సర్వేమామిహసువ్రతే ॥ ౬౧ ॥ అన్యేపియోగినోదివ్యాశ్ఛన్నరూపామహాత్మనః ।
అనన్యమనసోభూత్వామామిహోపాసతేసదా ॥ ౬౨ ॥ విషయాసక్తచిత్తోపిత్య

క్తధర్మరతిర్నరః । ఇహ క్షేత్రే మృతస్సోఽపి సంసారే న పునర్భవేత్ ॥ ౬౩ ॥ యే పున
ర్నిర్మమా ధీరాస్సత్త్వస్థా విజితేన్ద్రియాః । వ్రతినశ్చ నిరారమ్భాస్సర్వే తే మయి భావి
తాః ॥ ౬౪ ॥ దేవదేవం సమాసాద్య ధీమన్తస్సఙ్గవర్జితాః । గతా ఇహ పరం మోక్షం
ప్రసాదాన్మమ సువ్రతే ॥ ౬౫ ॥ జన్మాన్తరసహస్రేషు యం న యోగీ సమాప్నుయా
త్ । తమిహైవ పరం మోక్షం ప్రసాదాన్మమ సువ్రతే ॥ ౬౬ ॥ గోప్రేక్షకమిదం క్షే
త్రం బ్రహ్మణా స్థాపితం పురా । కైలాసభవనం చాత్ర పశ్య దివ్యం వరాననే ॥ ౬౭ ॥
గోప్రేక్షకమథాగమ్య దృష్ట్వా మామత్ర మానవః । న దుర్గతిమవాప్నోతి కల్మషైశ్చ విము
చ్యతే ॥ ౬౮ ॥ కపిలాహ్రదమిత్యేవం తథా వై బ్రహ్మణా కృతమ్ । గవాం స్తన్యజతో
యేన తీర్థం పుణ్యతమం మహత్ ॥ ౬౯ ॥ అత్రాపి స్వయమేవాహం వృషధ్వజ ఇతి స్మృ
తః । సాన్నిధ్యం కృతవాన్దేవి సదాహం దృశ్యతే త్వయా ॥ ౭౦ ॥ భద్రతోయం చ ప
శ్యేహ బ్రహ్మణా చ కృతం హ్రదమ్ । సర్వైర్దేవైరహం దేవి అస్మిన్దేశే ప్రసాదితః ॥ ౭౧ ॥
గచ్ఛోపశమమీశేతి ఉపశాన్తశ్శివస్తథా । అత్రాహం బ్రహ్మణానీయ స్థాపితః పరమేష్ఠి
నా ॥ ౭౨ ॥ బ్రహ్మణా చాపి సఙ్గృహ్య విష్ణునా స్థాపితః పునః । బ్రహ్మణాపి తతో విష్ణుః
ప్రోక్తస్సంవిగ్నచేతసా ॥ ౭౩ ॥ మయానీతమిదం లిఙ్గం కస్మాత్స్థాపితవానసి । తము
వాచ పునర్విష్ణుర్బ్రహ్మాణం కుపితాననమ్ ॥ ౭౪ ॥ రుద్రే దేవే మమాత్యన్తం పరా భక్తిర్మ
హత్తరా । మయైవ స్థాపితం లిఙ్గం తవ నామ్నా భవిష్యతి ॥ ౭౫ ॥ హిరణ్యగర్భ ఇత్యే
వం తతోఽత్రాహం సమాస్థితః । దృష్ట్వైనమపి దేవేశం మమ లోకం వ్రజేన్నరః ॥ ౭౬ ॥
తతః పునరపి బ్రహ్మా మమ లిఙ్గమిదం శుభమ్ । స్థాపయామాస విధివద్భక్త్యా పరమయా
యుతః ॥ ౭౭ ॥ స్వర్లీనేశ్వర ఇత్యేవమత్రాహం స్వయమాగతః । ప్రాణానిహ నర
స్త్యక్త్వా న పునర్జాయతే క్వచిత్ ॥ ౭౮ ॥ అనన్యా సా గతిస్తస్య యోగినాం
చైవ యా స్మృతా । అస్మిన్నపి మయా దేశే దైత్యో దైవతకణ్టకః ॥ ౭౯ ॥ వ్యా
ఘ్రరూపం సమాస్థాయ నిహతో దర్పితో బలీ । వ్యాఘ్రేశ్వర ఇతి ఖ్యాతో నిత్యమ
త్రాహమాస్థితః ॥ ౮౦ ॥ న పునర్దుర్గతిం యాతి దృష్ట్వైనం వ్యాఘ్రమీశ్వరమ్ ।
ఉత్పలో విదళశ్చైవ యౌ దైత్యౌ బ్రహ్మణా పురా ॥ ౮౧ ॥ స్త్రీవధ్యౌ దర్పితౌ దృ
ష్ట్వా త్వయైవ నిహతౌ రణే । సావజ్ఞం కన్దుకేనాత్ర తస్యేదం దేహమాస్థితమ్ ॥ ౮౨ ॥
ఆదావత్రాహమాగమ్య ప్రస్థితో గణపైస్సహ । జ్యేష్ఠస్థానమిదం తస్మాదేతన్మే పుణ్య
దర్శనమ్ ॥ ౮౩ ॥ దేవైస్సమన్తాదేతాని లిఙ్గాని స్థాపితాన్యతః । దృష్ట్వాపి నియతో మ
ర్త్యో దేహభేదే గణో భవేత్ ॥ ౮౪ ॥ పిత్రా తే శైలరాజేన పురా హిమవతా స్వయమ్ ।
మమ ప్రియహితం స్థానం జ్ఞాత్వా లిఙ్గం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౮౫ ॥ శైలేశ్వరమితి ఖ్యాతం దృ
శ్యతామిహ చాదరాత్ । దృష్ట్వైతన్మనుజో దేవి న దుర్గతిమనువ్రజేత్ ॥ ౮౬ ॥ నద్యే
షా వరుణా దేవి పుణ్యా పాపవిమోచనీ । క్షేత్రమేతదలఙ్కృత్య జాహ్నవ్యా సహ సం

గతా ॥ ౮౭ ॥ స్థాపితం బ్రహ్మణా చాపి సఙ్గమే లిఙ్గముత్తమమ్ । సఙ్గమేశ్వరమిత్యేవం ఖ్యాతం జగతి దృశ్యతామ్ ॥ ౮౮ ॥ సఙ్గమే దేవనద్యా హి యస్స్నాత్వా మనుజశ్శుచిః । అర్చయేత్సఙ్గమేశానం తస్య జన్మభయం కుతః ॥ ౮౯ ॥ ఇదం చాన్యేమహాక్షేత్రం నివాసో యోగినాం పరమ్ । క్షేత్రమధ్యే చ యత్రాహం స్వయంభూత్వాగ్రమాస్థితః ॥ ౯౦ ॥ మధ్యమేశ్వరమిత్యేవం ఖ్యాతస్సర్వసురాసురైః । సిద్ధానాం స్థానమేతద్ధి మదీయవ్రతధారిణామ్ ॥ ౯౧ ॥ యోగినాం మోక్షలిప్సూనాం జ్ఞానయోగరతాత్మనామ్ । దృష్ట్వైనం మధ్యమేశానం జన్మ ప్రతి న శోచతి ॥ ౯౨ ॥ స్థాపితం లిఙ్గమేతత్తు శుక్రేణ భృగుసూనునా । నామ్నా శుక్రేశ్వరం నామ సర్వసిద్ధామరార్చితమ్ ॥ ౯౩ ॥ దృష్ట్వైనం నియతస్సద్యో ముచ్యతే సర్వకిల్బిషైః । మృతశ్చ న పునర్జన్తుస్సంసారీ న భవేన్నరః ॥ ౯౪ ॥ పురా జమ్బుకరూపేణ అసురో దేవకణ్టకః । బ్రహ్మణో హి వరం లబ్ధ్వా గోమాయుర్బధశర్జితమ్ ॥ ౯౫ ॥ నిహతో హిమవత్పుత్రి జమ్బుకేశస్తతో హ్యహమ్ । అద్యాపి జగతి ఖ్యాతం సురాసురనమస్కృతమ్ ॥ ౯౬ ॥ దృష్ట్వైనమపి దేవేశం సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ । గ్రహైశ్శుక్రపురోగైశ్చ ఏతాని స్థాపితానిహ ॥ ౯౭ ॥ పశ్య పుణ్యాని లిఙ్గాని సర్వకామప్రదాని తు । ఏవమేతాని పుణ్యాని మన్నివాసాని పార్వతి ॥ ౯౮ ॥ కథితాని మహాక్షేత్రే సహ్యం చాన్యదిదం శృణు । చతుష్క్రోశం చతుర్దిక్షు క్షేత్రమేతత్ప్రకీర్తితమ్ ॥ ౯౯ ॥ యోజనం పద్ధిచార్వఙ్గి మృత్యుకాలే మృతప్రదమ్ । మహాలయగిరిస్థం మాం కేదారే చ వ్యవస్థితమ్ ॥ ౧౦౦ ॥ గణత్వం లభతే దృష్ట్వా హ్యస్మిన్మోక్షో హ్యవాప్యతే । గాణపత్యం లభేద్యస్మాద్యతస్సాముక్తిరుత్తమా ॥ ౧౦౧ ॥ తతో మహాలయాత్తస్మాత్కేదారాన్మధ్యమాదపి । స్మృతం పుణ్యతమం క్షేత్రమవిముక్తం వరాననే ॥ ౧౦౨ ॥ కేదారం మధ్యమం క్షేత్రం స్థానం చైవ మహాలయమ్ । మమ పుణ్యాని భూర్లోకే తేభ్యశ్శ్రేష్ఠతమం త్విదమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ యతస్సృష్టాస్త్వమే లోకాస్తతః క్షేత్రమిదం శుభమ్ । కదాచిన్న మయా ముక్తమవిముక్తం తతోభవత్ ॥ ౧౦౪ ॥ అవిముక్తేశ్వరం లిఙ్గం మమ దృష్ట్వా హి మానవః । సద్యః పాపవినిర్ముక్తః పశుపాశైర్విముచ్యతే ॥ ౧౦౫ ॥ శైలేశం సఙ్గమేశం చ స్వర్లీనం మధ్యమేశ్వరమ్ । హిరణ్యగర్భమీశానం గోప్రేక్షం వృషభధ్వజమ్ ॥ ౧౦౬ ॥ ఉపశాన్తం శివం చైవ జ్యేష్ఠస్థాననివాసినమ్ । శుక్రేశ్వరం చ విఖ్యాతం వ్యాఘ్రేశం జమ్బుకేశ్వరమ్ ॥ ౧౦౭ ॥ దృష్ట్వా న జాయతే మర్త్యస్సంసారే దుఃఖసాగరే ॥ సూతః ॥ ఏవముక్త్వా మహాదేవో దిశస్సర్వా వ్యలోకయత్ ॥ ౧౦౮ ॥ విలోక్య సంస్థితే పశ్చాద్దేవదేవే మహేశ్వరే । అకస్మాదభవత్సర్వస్స దేశో జ్వలితో యథా ॥ ౧౦౯ ॥ తతః పాశుపతాస్సిద్ధా భస్మాభ్యఙ్గసితప్రభాః । మాహేశ్వరా మహాత్మానస్తథా వై నియతవ్రతాః ॥ ౧౧౦ ॥ బహవశ్శతశోభ్యేత్య నమశ్చక్రుర్మహేశ్వరమ్ । పునర్నిరీక్ష్య యోగేశం ధ్యానయోగం చ

కృత్స్నశః ॥ ౧౧౧ ॥ తస్థురాత్మానమాస్థాయ లీయమానా ఇవేశ్వరే । స్థితానాం స
తదా తేషాం దేవదేవ ఉమాపతిః ॥ ౧౧౨ ॥ స బిభర్తి స్వగమాం మూర్తిం బభూవ పురుషః
ప్రభుః । కృత్స్నం జగదిహైకస్థం కర్తుమన్తఇవస్థితః ॥ ౧౧౩ ॥ తస్య తాం పరమాం
మూర్తిమాస్థితస్య జగత్ప్రభోః । న శశాక పునర్ద్రష్టుం హృష్టరోమా గిరీన్ద్రజా ॥ ౧౧౪ ॥
తతస్త్వదృష్టమాకారం బుద్ధ్వా సా ప్రకృతిస్థితమ్ । ప్రకృతేర్మూర్తిమాస్థాయ యోగే
న పరమేశ్వరీ ॥ ౧౧౫ ॥ తం శశాక పునర్ద్రష్టుం హరస్య చ మహాత్మనః । తతస్తే లయ
మాధాయ యోగినః పురుషస్య తు ॥ ౧౧౬ ॥ వివిశుర్హృదయం సర్వే దగ్ధసంసార
బీజినః । పఞ్చాక్షరస్య వై బీజం సంస్మరన్తస్సుశోభనమ్ ॥ ౧౧౭ ॥ సర్వపాపహరం
దివ్యం పురా చైవ ప్రకాశితమ్ । నీలలోహితమూర్తిస్థం పునశ్చక్రే వపుశ్శుభమ్ ॥ ౧౧౮ ॥
తం దృష్ట్వా శైలజా ప్రాహ హృష్టసర్వతనూరుహా । స్తువతీ చరణౌ నత్వా క్వ ఇమే భగవ
న్నితి ॥ ౧౧౯ ॥ తాముపాచ సురశ్రేష్ఠస్తదా దేవీం గిరీన్ద్రజామ్ ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ మదీ
యం వ్రతమాశ్రిత్య భక్తిమద్భిర్ద్విజోత్తమైః ॥ ౧౨౦ ॥ యైరైర్యోగా ఇహాభ్యస్తా
స్తేషామేకేన జన్మనా । క్షేత్రస్యాస్య ప్రభావేన భక్త్యా చ మమ భామిని ॥ ౧౨౧ ॥ అనుగ్ర
హాన్మయా హ్యేవం క్రియతే మూర్తితస్స్వయమ్ । తస్మాదేతన్మహాక్షేత్రం బ్రహ్మ
ద్యైస్సేవితం తథా ॥ ౧౨౨ ॥ శ్రుతిమద్భిశ్చ విప్రేన్ద్రైస్సంసిద్ధైశ్చ తపస్విభిః । ప్రతి
మాసం తథాష్టమ్యాం ప్రతిమాసం చతుర్దశీమ్ ॥ ౧౨౩ ॥ ఉభయోః పక్షయోర్దేవి వా
రాణస్యాముపాస్యతే । శశిభానూపరాగే చ కార్తిక్యాం చ విశేషతః ॥ ౧౨౪ ॥ సర్వ
పర్వసు పుణ్యేషు విషువేష్వయనేషు చ । పృథివ్యాం సర్వతీర్థాని వారాణస్యాం తు జా
హ్నవీమ్ ॥ ౧౨౫ ॥ ఉత్తరప్రవహాం పుణ్యాం మమ మౌలివినిస్సృతామ్ । పితుస్తే గిరి
రాజస్య శుభాం హిమవతస్సుతామ్ ॥ ౧౨౬ ॥ పుణ్యస్థానస్థితాం పుణ్యాం పుణ్యాదిక్ప్ర
వహాం సదా । భజన్తే సర్వతోభ్యేత్య పతాఙ్ఛృణు వరాననే ॥ ౧౨౭ ॥ సన్నిహ
త్యాం కురుక్షేత్రం సార్ధం తీర్థశతైస్తథా । పుష్కరం నిమిషం చైవ ప్రయాగం చ పృథూదక
మ్ ॥ ౧౨౮ ॥ ద్రుమక్షేత్రం కురుక్షేత్రం నైమిశం తీర్థసంయుతమ్ । క్షేత్రాణి సర్వతో
దేవి దేవతా ఋషయస్తథా ॥ ౧౨౯ ॥ సన్ధ్యా చ ఋతవశ్చైవ సర్వా నద్యస్సరాంసి
చ । సముద్రాస్సప్తచైవాత్ర దేవతీర్థాని కృత్స్నశః ॥ ౧౩౦ ॥ భాగీరథీం సమేష్యన్తి
సర్వపర్వసు సువ్రతే । అవిముక్తేశ్వరం దృష్ట్వా దృష్టం చైవ త్రివిష్టపమ్ ॥ ౧౩౧ ॥ అవి
ముక్తం క్షేత్రవరం మహాపాపనిబర్హణమ్ । పృథివ్యాం యాని పుణ్యాని మహాత్యాయత
నాని చ ॥ ౧౩౨ ॥ ప్రవిశన్తి సదాభ్యేత్య పుణ్యం పర్వసు పర్వసు । కాలభైరవమాసా
ద్య ధూతపాపాని సర్వశః ॥ ౧౩౩ ॥ భవన్తి వాసరేశాని సర్వపర్వసు పర్వసు । కేదా
రే చైవ యల్లిఙ్గం యచ్చ లిఙ్గం మహాలయే ॥ ౧౩౪ ॥ మధ్యమేశ్వరసంజ్ఞం చ తథా పా
శుపతేశ్వరమ్ । శఙ్కుకర్ణేశ్వరం చైవ గోకర్ణౌ చ తథా హ్యుభౌ ॥ ౧౩౫ ॥ ద్రుమ
చణ్డేశ్వరం నామ భద్రేశ్వరమనుత్తమమ్ । స్థానేశ్వరం తథైకాగ్రం కాలేశ్వరమజేశ్వ

రమ్ ॥ ౧౩౬ ॥ భైరవేశ్వరమీశానంతథోఙ్కారకసంజ్ఞితమ్ । అమరేశంమహాకాలంజ్యోతిషంభస్మగాత్రకమ్॥ ౧౩౭ ॥ యానిచాన్యానిపుణ్యానిస్థానానిమమభూతలే । అష్టషష్టిసమాఖ్యానిరూపాన్యన్యానికృత్స్నశః॥ ౧౩౮॥ తానిసర్వాణ్యశేషాణివారాణస్యాంవిశన్తిమామ్।సర్వపర్వసుపుణ్యేషుసుహ్యంచైతదుదాహృతమ్॥౧౩౯॥ తేనేహాలభతేజన్తుర్మృతోదివ్యామృతంపదమ్। స్నాతస్యచైవగఙ్గాయాందృష్టేనచమయాశుభే॥ ౧౪౦ ॥ సర్వయజ్ఞఫలైస్తుల్యమిష్టైశ్శతసహస్రశః । సద్యఃపవసమాప్నోతికింతతఃపరమాద్భుతమ్ ॥ ౧౪౧ ॥ సర్వాయతనముఖ్యానిదేవిభూమౌగిరిష్వపి । పరాత్పరతరందేవిబుద్ధ్యస్వేలిమహోదితమ్॥ ౧౪౨ ॥ అవిశబ్దేనపాపస్తువేదోక్తఃకథ్యతేద్విజైః । తేనముక్తంమయాజుష్టమవిముక్తమతోచ్యతే॥ ౧౪౩ ॥ ఇత్యుక్త్వాభగవాన్రుద్రస్సర్వలోకమహేశ్వరః । సుదృష్టంకురుదేవేశిఅవిముక్తంగృహంమమ ॥ ౧౪౪ ॥ ఇత్యుక్త్వాభగవాన్దేవస్తయాసార్ధముమాపతిః । దర్శయామాసభగవాఞ్ఛ్రీపర్వతమనుత్తమమ్॥ ౧౪౫॥ అవిముక్తేశ్వరేనిత్యమవసచ్చసదాతయా। సర్వగత్వాచ్చసర్వత్వాత్సర్వాత్మాసదసన్మయః॥ ౧౪౬॥ శ్రీపర్వతమనుప్రాప్యదేవ్యాదేవేశ్వరోహరః । క్షేత్రాణిదర్శయామాససర్వభూతపతిర్భవః॥౧౪౭॥ కుణ్డేప్రభంచప్రథమందివ్యంవైశ్రవణేశ్వరమ్ । ఆశాలిఙ్గంచదేవేశందివ్యంయచ్చబలేశ్వరమ్ ॥ ౧౪౮ ॥ రామేశ్వరంచపరమంవిష్ణునాయచ్ఛ్రితిష్ఠితమ్ । దక్షిణద్వారపార్శ్వేతుకుణ్డలేశ్వరమీశ్వరమ్ ॥ ౧౪౯ ॥ పూర్వద్వారసమీపస్థంత్రిపురాన్తకమీశ్వరమ్ । వివృద్ధంగిరిణాసార్ధంసర్వదేవనమస్కృతమ్॥౧౫౦॥మధ్యమేశ్వరమిత్యుక్తంత్రిషులోకేషువిశ్రుతమ్ । అమరేశ్వరంచవరదందేవైఃపూర్వంప్రతిష్ఠితమ్॥ ౧౫౧॥ గోచర్మేశ్వరమీశానంతథేష్టేశ్వరమద్భుతమ్ । కర్మేశ్వరంచవిపులంకార్యార్థంబ్రహ్మణాకృతమ్ ॥ ౧౫౨ ॥ శ్రీమత్సిద్ధవటంచైవసదావాసోమమావ్యయే । అజేనన్నిర్మితందివ్యంసాక్షాదజబిలంశుభమ్ ॥ ౧౫౩ ॥ తత్రైశివపాదుకేదివ్యేమదీయేచబిలేశ్వరే । తత్రశృఙ్గాటకాకారంశృఙ్గాటాచలమధ్యమే ॥ ౧౫౪ ॥ శృఙ్గాటకేశ్వరంనామశ్రీదేవ్యాతుప్రతిష్ఠితమ్ । మల్లికార్జునకంచైవమమవాసమిదంశుభమ్॥౧౫౫॥ రజేశ్వరంచపర్యాయేరజసాసుప్రతిష్ఠితమ్। గజేశ్వరంచవైశాఖంకపోతేశ్వరమవ్యయమ్ ॥ ౧౫౬ ॥ కోటీశ్వరంమహాతీర్థంరుద్రకోటిగణైఃపురా। సేవితందేవిపశ్యాస్యసర్వస్మాదధికంశుభమ్ ॥ ౧౫౭ ॥ ద్విదేవకులసంజ్ఞంచబ్రహ్మణాదక్షిణంశుభమ్। ఉత్తరేస్థాపితంచైవవిష్ణునాచైవశైలజమ్ ॥ ౧౫౮ ॥ మహాప్రమాణలిఙ్గంచమయాపూర్వంప్రతిష్ఠితమ్ । పశ్చిమేపర్వతేపశ్యబ్రహ్మేశ్వరమలేశ్వరమ్ ॥ ౧౫౯ ॥ అలఙ్కృతంమయాబ్రహ్మన్పురస్తాన్మునిభిస్సహ । ఇత్యుక్త్వాతద్గృహేతిష్ఠదలంగృహమితిస్మృతమ్ ॥ ౧౬౦ ॥ తత్రాపితీర్థంవిజ్ఞేయంవ్యోమలిఙ్గంచపశ్యతే । కదమ్బేశ్వ

రమేతద్ధిసంవేద్దే నైవప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧౬౧ ॥ గోమణ్డలేశ్వరంచైవనన్దాద్యైస్సుప్రతిష్ఠి
తమ్ । దేవైస్సర్వైస్తుశక్రాద్యైస్స్థాపితానివరాననే ॥ ౧౬౨ ॥ శ్రీమద్దేవహ్రదప్రా
న్తేస్థానానీమానిపశ్య మే । తథాహారపురేదేవితవహారేణిపాతితే ॥ ౧౬౩ ॥ త్వయా
హితాయజగతాంహారంకుణ్డమిదంకృతమ్ । శివరుద్రపురేచైవతత్రాలయోపరిసువ్ర
తే ॥ ౧౬౪ ॥ తవపిత్రాతుశైలేనస్థాపితంత్వచలేశ్వరమ్ । అలఙ్కృతంమయాబ్ర
హ్మపురస్తాన్మునిభిస్సహ ॥ ౧౬౫ ॥ చణ్డికేశ్వరకం దేవిచణ్డికేశాతవాత్మజా । చణ్డి
కానిర్మితంస్థానమమ్బికాతీర్థముత్తమమ్ ॥ ౧౬౬ ॥ రుచికేశ్వరకంచైవధారైషా
కపిలాశుభా । ఏతేషుదేవిస్థానేషుతీర్థేషువివిధేషుచ ॥ ౧౬౭ ॥ పూజయేన్మాంస
దాభక్త్యామయాసార్థంహిమోదతే । శ్రీశైలేసన్త్యజేద్దేహంబ్రాహ్మణోదగ్ధకిల్బి
షః ॥ ౧౬౮ ॥ ముచ్యతేనాత్రసన్దేహోహ్యవిముక్తేయథాశుభమ్ । మహాస్నా
నంచయఃకుర్యాద్ఘృతేనవిధినైవతు ॥ ౧౬౯ ॥ సయాతిమమసాయుజ్యంస్థా
నేష్వేతేషుసువ్రతే । స్నానంపలశతంజ్ఞేయమభ్యఙ్గేపఞ్చవింశతి ॥ ౧౭౦ ॥
పలానాంద్వేసహస్రేతుమహాస్నానంప్రకీర్తితమ్ । స్నాప్యలిఙ్గంమదీయంతుగవ్యే
నైవఘృతేనచ ॥ ౧౭౧ ॥ విశోధ్యసర్వద్రవ్యైస్తువారిభిరభిషిఞ్చతి । సమ్మార్జ్జాశ
తయజ్ఞానాంస్నానేనప్రయుతంతథా ॥ ౧౭౨ ॥ పూజయాశతసాహస్రమనన్తంగీ
తవాదినామ్ । మహాస్నానేప్రసక్తేతుస్నానమష్టగుణంస్మృతమ్ ॥ ౧౭౩ ॥ జలేన
కేవలేనైవగన్ధతోయేనభక్తితః । అనులేపనంతుతత్సర్వంపఞ్చవింశత్పలేనవై ॥ ౧౭౪ ॥
శమీపుష్పంచవిధినాబిల్వపత్రంచపఙ్కజమ్ । అన్యాన్యపిచపుష్పాణిబిల్వపత్రంనసన్త్య
జేత్ ॥ ౧౭౫ ॥ చతుర్ద్రోణైర్మహాదేవమష్టద్రోణైరథాపివా । దశద్రోణైస్తునై
వేద్యమష్టద్రోణైరథాపివా ॥ ౧౭౬ ॥ శతద్రోణసమంపుణ్యమాఢకేపివిధీయతే । విత్త
హీనస్యవిప్రస్యనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౧౭౭ ॥ భేరీమృదఙ్గమురజతిమిరాపటహా
దిభిః । వాదిత్రైర్వివిధైశ్చాన్యైర్నినాదైర్వివిధైరపి ॥ ౧౭౮ ॥ జాగరంకారయే
ద్యస్తుప్రార్థయేచ్చయథాక్రమమ్ । సభృత్యపుత్రదారైశ్చతథాసమ్బన్ధిబాన్ధవైః ॥ ౧౭౯ ॥
సార్థంప్రదక్షిణంకృత్వాప్రార్థయేల్లిఙ్గముత్తమమ్ । ద్రవ్యహీనంక్రియాహీనంశ్రద్ధా
హీనంసురేశ్వర ॥ ౧౮౦ ॥ కృతంవాన్యకృతంవాపిక్షన్తుమర్హసిశఙ్కర । ఇత్యుక్త్వా
వైజపేద్రుద్రంత్వరితంశాన్తిమేవచ ॥ ౧౮౧ ॥ జపిత్వైవంమహాబీజంతథాపఞ్చాక్ష
రస్యవై । సఏవంసర్వతీర్థేషుసర్వయజ్ఞేషుయత్ఫలమ్ ॥ ౧౮౨ ॥ తత్ఫలంసమవాప్నో
తివారాణస్యాంయథామృతః । తథైవమమసాయుజ్యంలభతేనాత్రసంశయః ॥ ౧౮౩ ॥
మత్ప్రియార్థమిదంకార్యంమద్భక్తైర్విధిపూర్వకమ్ । యేనకుర్వన్తితేభక్తానభవన్తి
నసంశయః ॥ ౧౮౪ ॥ సూతః ॥ నిశమ్యవచనందేవీగత్వావారాణసీంపురీమ్ । అవి
ముక్తేశ్వరంలిఙ్గంపయసాచఘృతేనచ ॥ ౧౮౫ ॥ అర్చయామాసదేవేశంరుద్రంభువ
ననాయకమ్ । అవిముక్తేచతపసామన్దరస్యమహాత్మనః ॥ ౧౮౬ ॥ కల్పయామాస

వైత్క్షేత్రంమన్దరేచారుకన్దరే । తత్రాన్ధకంమహాదైత్యంహిరణ్యాక్షసుతంప్రభుః ॥
౧౮౭॥ అనుగృహ్యగణత్వంచప్రాపయామాసలీలయా। ఏతద్వఃకథితంసర్వంకథాస
ర్వస్వమాదరాత్ ॥౧౮౮॥ యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిక్షేత్రమాహాత్మ్యముత్తమమ్।
సర్వక్షేత్రేషుయత్పుణ్యంతత్సర్వంసహసాలభేత్ ॥ ౧౮౯ ॥ శ్రావయేద్వాద్విజాన్త్స
ర్వాన్కృతశౌచాన్జితేన్ద్రియాన్ ।సఏవసర్వయజ్ఞస్యఫలంప్రాప్నోతిమానవః॥౧౯౦॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే వారాణసీశ్రీశైల
మాహాత్మ్యకథనంనామత్రినవతితమోధ్యాయః.

శ్రీ అన్ధకగాణపత్యప్రదానకథనమ్ శ్రీ

ఋషయః ॥ అన్ధకోనామదైత్యేన్ద్రో మన్దరేచారుకన్దరే। దమితస్తుకథంలేభే
గాణపత్యంమహేశ్వరాత్ ॥ ౧ ॥ వక్తుమర్హసిచాస్మాకంయథావృత్తంయథాశ్రు
తమ్ ॥ సూతః ॥ అన్ధకానుగ్రహంచైవమన్దరేచోషణంతథా ॥ ౨ ॥ వరలాభమశే
షంచప్రవదామిసమాసతః। హిరణ్యాక్షస్యతనయోహిరణ్యనయనోపమః॥ ౩ ॥ పు
రాన్ధకఇతిఖ్యాతస్తపసాలబ్ధవిక్రమః। ప్రసాదాద్బ్రహ్మణస్సాక్షాదవధ్యత్వమవాప్య
చ ॥ ౪ ॥ త్రైలోక్యమఖిలంభుక్త్వాజిత్వాచేన్ద్రపురంపురా । లీలయాచాప్రయ
త్నేనత్రాసయామాసవాసవమ్ ॥ ౫ ॥ బాధితాస్తాడితాబద్ధాఃపాతితాస్తేనతేసు
రాః। వివిశుర్మన్దరంభీతానారాయణపురోగమాః ॥ ౬ ॥ ఏవంసమ్పీడ్యవైదేవాన
న్ధకోపిమహాసురః। యదృచ్ఛయాగిరింప్రాప్తోమన్దరంచారుకన్దరమ్ ॥ ౭ ॥ త
తస్తేసమస్తాస్సురేన్ద్రాస్ససాధ్యాస్సురేశంమహేశం పురేత్యాహురేవమ్। దృ
తంచాల్పవీర్యప్రభిన్నాఙ్గభిన్నా వయందైత్యరాజస్య శస్త్రైర్నికృత్తాః ॥ ౮ ॥
ఇతీతమఖిలంశ్రుత్వాదైత్యాగమనమాపదమ్। గణేశ్వరైశ్చభగవానన్ధకాభిముఖం
యయౌ ॥ ౯ ॥ తత్రేన్ద్రపద్మోద్భవవిష్ణుముఖ్యాస్సురేశ్వరావిప్రవరాశ్చసర్వే।
జయేతివాచాభగవన్తమూచుఃకిరీటబద్ధాఞ్జలయస్సమన్తాత్ ॥ ౧౦ ॥ అథాశేషాసు
రాంస్తస్యకోటికోటిశతైస్తతః। భస్మీకృత్యమహాదేవోనిర్బిభేదాన్ధకంతదా ॥ ౧౧॥
శూలేనశూలినాప్రోతందగ్ధకల్మషకఞ్చుకమ్ । దృష్ట్వాన్ధకంనాదేశంప్రణమ్యసపి
తామహః॥ ౧౨ ॥ తన్నాదశ్రవణాన్నేమర్దేవాదేవంప్రణమ్యతమ్ । ననృతుర్మునయ
స్సర్వేముముదుర్గణపుఙ్గవాః ॥ ౧౩ ॥ ససృజుఃపుష్పవర్షాణిదేవాశ్శమ్భోస్తదోపరి।
త్రైలోక్యమఖిలంహృష్టాన్ననన్దచననాదచ ॥ ౧౪ ॥ దగ్ధోగ్నినాచశూలేనప్రోతః
ప్రేతఇవాన్ధకః। సాత్వికంభావమాస్థాయచిన్తయామాసచేతసా ॥ ౧౫ ॥ జన్మా
న్తరేపిదేవేనదగ్ధోయస్మాచ్ఛివేనవై । ఆరాధితోమయాశమ్భుఃపురాసాక్షాన్మహే
శ్వరః॥ ౧౬ ॥ తస్మాదేతన్మయాలబ్ధమన్యథానోపపద్యతే । యస్స్మరేన్మనసారుద్రం

ప్రాణాన్తేనకృదేవవా ॥ ౧౭ ॥ సయాతిశివసాయుజ్యంకిం పునర్బహుశస్స్మర। బ్ర
హ్మాచభగవాన్విష్ణుస్సర్వే దేవాస్సవాసవాః॥ ౧౮ ॥ శరణంప్రాప్యతిష్ఠన్తితమేవశ
రణంవ్రజేత్ । ఏవంసఞ్చిన్త్యతుష్టాత్మాసోన్ధకశ్చాన్ధకార్దనమ్ ॥ ౧౯ ॥ సగణంశివ
మీశానస్తుష్టువత్పుణ్యగౌరవాత్ । ప్రార్థితస్తేనభగవాన్పరమార్తిహరోహరః॥ ౨౦॥
హిరణ్యనేత్రతనయంశూలాగ్రస్థంసురేశ్వరః। ప్రోవాచదానవంప్రేక్ష్యఘృణయానీ
లలోహితః ॥ ౨౧ ॥ తుష్టోస్మివత్సభద్రం తే కామః కిం కరవాణి తే । వరాన్వరయ
దైత్యేన్ద్రవరదోహంతవాన్ధక ॥ ౨౨ ॥ శ్రుత్వావాక్యంతదాశమ్భోర్హిరణ్యనయ
నాత్మజః । హర్షగద్గదయావాచాప్రోవాచేదంమహేశ్వరమ్ ॥ ౨౩ ॥ భగవన్దేవ
దేవేశభక్తార్తిహరశఙ్కర । త్వయిభక్తిఃప్రసీదేశయదిదేయోవరశ్చమే ॥ ౨౪ ॥
శ్రుత్వాభవోపివచనమన్ధకస్యమహాత్మనః । ప్రదదౌమగ్లభాంశ్రద్ధాందైత్యేన్ద్రా
యమహాద్యుతిః ॥ ౨౫ ॥ గాణపత్యంచదైత్యాయప్రదదౌచావరోప్యతమ్ । ప్రణే
ముస్తంసురేన్ద్రాద్యాగాణపత్యేప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౨౬ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే - అన్ధక గాణ
పత్యకథనంనామ చతుర్నవతితమోధ్యాయః.

శివరాహరూపవిష్ణుకృతహిరణ్యాక్షవధః.

ఋషయః ॥ కథమస్యపితాదైత్యోహిరణ్యాక్షస్సుదారుణః । విష్ణునాసూ
దితోవిష్ణుర్వారాహత్వంకథంగతః॥ ౧ ॥ తస్యశృఙ్గంమహేశస్యభూషణత్వంకథం
గతమ్ । ఏతత్సర్వంవిశేషేణసూతవక్తుమిహార్హసి॥ ౨ ॥ సూతః ॥ హిరణ్యకశిపో
ర్భ్రాతాహిరణ్యాక్షఇతిస్మృతః । పురాన్ధకాసురేశస్యపితా కాలాన్తకోపమః॥ ౩ ॥
దేవాఞ్జిత్వాథదైత్యేన్ద్రోబద్ధ్వాచధరణీమిమామ్ । నీత్వారసాతలంచక్రేబన్దీమిన్దీవర
ప్రభామ్ ॥ ౪ ॥ తతస్సబ్రహ్మకాదేవాఃపరిమ్లానముఖశ్రియః । బాధితాస్తాడితాబ
ద్ధ్వాహిరణ్యాక్షేణతేనవై ॥ ౫ ॥ బలినాదైత్యముఖ్యేనక్రూరేణసుదురాత్మనా। ప్ర
ణమ్యశిరసావిష్ణుందైత్యకోటివిమర్దనమ్ ॥ ౬ ॥ సర్వేవిజ్ఞాపయామాసుర్ధరణీబన్ధనం
హరేః।శ్రుత్వైతద్భగవాన్విష్ణుర్ధరణీబన్ధనంహరిః ॥ ౭ ॥ భూత్వాయజ్ఞవరాహోసౌ
యథాలిఙ్గోద్భవేతథా।దైత్యైశ్చసార్ధందైత్యేన్ద్రంహిరణ్యాక్షంమహాబలమ్॥౮॥
దంష్ట్రాగ్రకోట్యాహత్వైనంరేజేదైత్యాన్తకృత్ప్రభుః । కల్పాదిషుయథాపూర్వం
ప్రవిశ్యచరసాతలమ్ ॥ ౯ ॥ ఆనీయవసుధాందేవీమఙ్కస్థామకరోద్ధరిః । తతస్తు
ష్టావదేవేశందేవదేవఃపితామహః॥ ౧౦ ॥ శక్రాద్యైస్సహితోభూత్వాహర్షగద్గద
యాగిరా । శాశ్వతాయవరాహాయదంష్ట్రిణేదణ్డినేనమః॥ ౧౧॥ నారాయణాయ
సర్వాయబ్రహ్మణేపరమాత్మనే । కర్త్రేధర్త్రేధరాయాస్తుహర్త్రేదేవారిణాంస్వ

యమ్।కర్తాత్రినేత్రేసురేన్ద్రాణాంశాస్తాత్రివసకలస్యచ ॥ ౧౨ ॥ త్వమష్టమూర్తిస్త్వ
మనన్తమూర్తిస్త్వమాదిదేవస్త్వమనన్తవేదితః।త్వయాకృతంసర్వమిదంప్రసీదసురే
శలోకేశవరాహవిష్ణో॥ ౧౩॥ తథైకదంష్ట్రాగ్రముఖాగ్రకోటిభాగైకభాగార్ధతమేనవి
ష్ణో।హతాఃక్షణాత్తేమగదైత్యముఖ్యాస్స్వదంష్ట్రకోట్యాసహపుత్రభృత్యైః॥౧౪॥
త్వయోద్ధృతాదేవధరాధరేశధరాధరాకారధృతాగ్రదంష్ట్రే। ధరాధరైస్సర్వజనై
స్సముద్రైస్సురాసురైస్సేవితచన్ద్రవక్త్ర॥ ౧౫ ॥ త్వమేవదేవేశవిభోకృతశ్చ
జయస్సురాణామసురేశ్వరాణామ్।అహోప్రదత్తస్తువరఃప్రసీదవాగ్దేవతావారిజస
మ్భవాయ ॥ ౧౬ ॥ తవరోమ్ణిసకలామరేశ్వరానయనద్వయేశశిరవీపదద్వయే। ని
హితారసాతలగతావసున్ధరాతవపృష్ఠతస్సకలతారకాదయః॥ ౧౭ ॥ జగతాంహితా
యభవతావసున్ధరాభగవన్రసాతలపుటఙ్గతాతదా । అబలోద్ధృతాచభగవంస్త్వయై
వసకలంత్వయైవహిధృతంజగద్గురో॥ ౧౮ ॥ ఇతివాక్యజైర్బహువిధైస్తవార్చనైఃప్ర
ణిపత్యవిష్ణుమమరైఃప్రజాపతిః । వివిధాన్వరాన్హరిముఖాత్తులబ్ధవాన్హరినాభివారి
జజదేహభృత్స్వయమ్ ॥ ౧౯ ॥ అథతాముద్ధృతాంతేనధరాందేవామునీశ్వరాః।
మూర్ధ్న్యారోప్యనమశ్చక్రుశ్శక్రిణస్సన్నిధౌతదా ॥ ౨౦ ॥ అనేనైవవరాహేణచో
ద్ధృతాసివరప్రదే। కృష్ణేనాక్లిష్టకార్యేణశతహస్తేనవిష్ణునా ॥ ౨౧ ॥ ధరణిత్వం
మహాభాగేభూమిస్త్వంధేనురవ్యయే। లోకానాంధరణీత్వంహిమృత్తికేహరపాత
కమ్ ॥ ౨౨ ॥ మనసాకర్మణావాచావరదేవారిజేక్షణే । త్వయాహతేనపాపేనజీ
వామస్త్వత్ప్రసాదతః॥ ౨౩ ॥ ఇత్యుక్తాసాతదాదేవీధరాదేవైరథాబ్రవీత్।వరా
హదంష్ట్రాభిన్నాయాంధరాయాంమృత్తికాంద్విజాః॥౨౪॥మన్త్రేణానేనయోబిభ్ర
న్మూర్ధ్నిసపాపాత్ప్రముచ్యతే। ఆయుష్మాన్బలవాన్ధన్యఃపుత్రపౌత్రసమన్వితః॥ ౨౫॥
క్రమాద్భువిదివంప్రాప్యకల్పాన్తేమోదతేసురైః । అథదేవేగతేత్యక్త్వావరాహఃక్షీర
సాగరమ్।౨౬॥వారాహరూపమనఘంచచాలచధరాపునః।తస్యదంష్ట్రాభరాక్రాన్తా
దేవదేవస్యధీమతః ॥ ౨౭ ॥ యదృచ్ఛయాభవంపశ్యన్నగామజగదీశ్వరః।దంష్ట్రాంజ
గ్రాహదృష్ట్వాతాంభూషణార్థమథాత్మనః ॥ ౨౮॥ దధారచమహాదేవఃకూర్చాన్తేచ
మహోరసి । దేవాశ్చతుష్టువుస్సేన్ద్రాదేవదేవస్యవైభవమ్॥౨౯॥ధరాప్రతిష్ఠితా
హ్యేవందేవదేవేనలీలయా। భూతానాంసంప్లవేచాపివిష్ణోశ్చైవకళేబరమ్॥ ౩౦॥
బ్రహ్మణశ్చతథాన్యేషాందేవానామపిలీలయా। విభురఙ్గవిభాగేనభూషితోనయదిప్ర
భుః॥౩౧॥కథంవిముక్తిర్విప్రాణాంతస్మాద్దంష్ట్రీమహేశ్వరః॥౩౨ ॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే - పూర్వభాగే వరాహరూపి విష్ణు
కృత హిరణ్యాక్షవధో నామ పఞ్చనవతితమోధ్యాయః.

నృసింహరూపివిష్ణుకృతహిరణ్యకశిపువధః

ఋషయః ॥ నృసింహేనహతఃపూర్వంహిరణ్యాక్షాగ్రజశ్శ్రుతమ్ । క
థంనిషూదితస్తేనహిరణ్యకశిపుర్వద ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ హిరణ్యకశిపోఃపుత్రఃప్రహ్లాద
ఇతివిశ్రుతః । ధర్మజ్ఞస్సత్యసమ్పన్నస్తపస్వీవాభవత్సుధీః॥ ౨॥ జన్మప్రభృతిదేవేశం
పూజయామాసచావ్యయమ్ । సర్వజ్ఞంసర్వగంవిష్ణుంసర్వదేవభవోద్భవమ్॥ ౩ ॥
తమాదిపురుషంభక్త్యాపరబ్రహ్మస్వరూపిణమ్ । బ్రహ్మణోఽధిపతింసృష్టిస్థితిసంహా
రకారణమ్ ॥ ౪ ॥ సోఽపివిష్ణోస్తథాభూతందృష్ట్వాపుత్రంసమాహితమ్ । నమో
నారాయణాయేతిగోవిన్దేతిముహుర్ముహుః ॥ ౫ ॥ స్తువన్తంప్రాహదేవారిఃప్రద
హన్నివపాపధీః । నమాంజానాసిదుర్బుద్ధే సర్వదైత్యాసురేశ్వరమ్ ॥ ౬ ॥
ప్రహ్లాదవీరదుష్పుత్రద్విజదేవార్తికారణమ్ । కోఽపివిష్ణుఃపద్మజోవాపిశక్రశ్చవరుణో
థవా ॥ ౭ ॥ వాయుస్సోమస్తథేశానఃపావకోమహాయస్సహః । మామేవా
ర్చయభక్త్యాచస్వల్పంనారాయణంసదా ॥ ౮ ॥ ప్రహ్లాదజీవితేవాఞ్ఛాతవైషా
శృణుచాస్తిచేత్ । శ్రుత్వాపితస్యవచనంహిరణ్యకశిపోస్సుధీః ॥ ౯ ॥ ప్రహ్లా
దఃపూజయామాసనమోనారాయణేతిచ । నమోనారాయణాయేతిసర్వదైత్యకు
మారకాన్ ॥ ౧౦ ॥ అధ్యాపయామాసచతాన్బ్రహ్మవిద్యాంసుశోభనామ్ । దు
ర్లభ్యాంచాత్మనోదృష్ట్వాశక్రాదిభిరపిస్వయమ్ ॥ ౧౧ ॥ పుత్రేణలఙ్ఘితామాజ్ఞాంహి
రణ్యఃప్రాహదానవాన్ । ఏతంనానావిధైర్వధ్యందుష్పుత్రంహన్తుమర్హథ ॥ ౧౨॥ ఏ
వముక్తాస్తదాతేనదైత్యేనసదురాత్మనా । నిజఘ్నుర్దేవదేవస్యభృత్యంప్రహ్లాదమవ్య
యమ్॥ ౧౩॥ తత్రత్ప్రతికృతంతదాసురైర్దైత్యరాజతనయంద్విజోత్తమాః । క్షీరవా
రినిధిశాయినఃప్రభోర్నిష్ఫలంత్వథబభూవతేజసా ॥ ౧౪ ॥ తదాథగర్వభిన్నస్యహి
రణ్యకశిపోఃప్రభుః । తత్రైవావిరభూద్ధన్తుంనృసింహాకృతిమాస్థితః ॥౧౫ ॥ జఘానచ
సుతంప్రేత్యపితరందానవాధమమ్ । విభేదతత్క్షణాదేవకరజైర్నిశితైశ్శితైః॥ ౧౬ ॥
తతోఽనిహత్యతందైత్యంసబాన్ధవమఘాపహః । పీడయామాసదైత్యేన్ద్రాన్యుగా
న్తాగ్నిరివాపరః ॥ ౧౭ ॥ నాదైస్తస్యనృసింహస్యఘోరైర్విత్రాసితంజగత్ । ఆబ్ర
హ్మభువనాద్విప్రాఃప్రచచాలచసువ్రతాః॥ ౧౮॥ దృష్ట్వాసురాసురమహోరగసిద్ధ
సాధ్యాస్తస్మిన్క్షణేహరివిరించిముఖాన్నృసింహమ్ । ధైర్యంబలంచసమవాప్యయయు
ర్విసృజ్యఆదిబ్రహ్మముఖాశ్చమసురక్షణతత్పరాశ్చ ॥ ౧౯ ॥ తతస్తైర్గతైస్సైవదేవోన్నృ
సింహస్సహస్రాకృతిస్సర్వపాత్సర్వబాహుః । సహస్రేక్షణస్సోమసూర్యాగ్నినేత్ర
స్తదాసంస్థితస్సర్వమావృత్యమాయీ॥ ౨౦॥తంతుష్టువుస్సురశ్రేష్ఠాలోకాలోకాచలేస్థి
తాఃసబ్రహ్మకాస్ససాధ్యాశ్చసయమాస్సమరుద్గణాః॥ ౨౧॥ పరాత్పరతరంబ్రహ్మత
త్త్వాత్తత్త్వతమంభవాన్। జ్యోతిషాంతుపరంజ్యోతిఃపరమాత్మాజగన్మయః॥ ౨౨॥స్థూ
లంసూక్ష్మంసుసూక్ష్మంచశబ్దబ్రహ్మమయశ్శుభః। వాగతీతోనిరాలమ్బోనిర్ద్వన్ద్వోని

రుపప్లవః॥౨౩॥యజ్ఞభుగ్యజ్ఞమూర్తిస్త్వంయజ్ఞినాంఫలదప్రభుః। భవాన్మత్స్యాకృతిః
కౌర్మమాస్థాయజగతస్థితః ॥ ౨౪ ॥ వారాహీంచైవతాంసైంహీమాస్థాయేహవ్యవ
స్థితః । దేవానాందేవరక్షార్థంనిహత్యదితిజేశ్వరమ్॥ ౨౫ ॥ ద్విజశాపచ్ఛలేనైవమ
వతీర్ణోసిలీలయా । నదృష్టంయత్త్వదన్యంహిభవాన్సర్వంచరాచరమ్॥ ౨౬ ॥ భ
వాన్విష్ణుర్భవాన్రుద్రోభవానేవపితామహః। భవానాదిర్భవానన్తోభవానేవవయం
విభో॥ ౨౭ ॥ భవానేవజగత్సర్వంప్రలాపేనకిమీశ్వర। మాయయాబహుధాసంస్థ
మద్వితీయమయంప్రభో ॥ ౨౮ ॥ స్తోష్యామస్త్వాంకథంభాసిదేవదేవమృగాధిప । స్తు
తోపివివిధైస్తుత్యైర్భావైర్నానావిధైఃప్రభుః ॥ ౨౯ ॥ సజగామద్విజాశ్శాన్తింమా
నయన్నోనిమాత్మనః । యోనృసింహస్తవంభక్త్యాపఠేద్వార్థంవిచారయేత్ ॥ ౩౦॥
శ్రావయేద్వాద్విజాన్సర్వాన్విష్ణులోకేమహీయతే । తదన్తరేశివందేవాస్సేన్ద్రా
స్సబ్రహ్మకాఃప్రభుమ్ ॥ ౩౧ ॥ సమ్ప్రాప్యతుష్టువుస్సర్వంపక్ష్యాస్యమృగరూపిణః ।
తతోబ్రహ్మాదయస్తూర్ణంసంస్తూయపరమేశ్వరమ్ ॥ ౩౨ ॥ ఆత్మత్రాణాయశరణం
జగ్ముఃపరమకారణమ్ । మన్దరస్థంమహాదేవంక్రీడమానంసహోమయా ॥ ౩౩ ॥
సేవితంగణగన్ధర్వైస్సిద్ధైరప్సరసాంగణైః । దేవతాభిస్సహబ్రహ్మాభీతభీతస్సగద్గద
మ్ ॥ ౩౪ ॥ ప్రణమ్యదణ్డవద్భూమౌతుష్టావపరమేశ్వరమ్ ॥ బ్రహ్మా॥ నమస్తేకాలకా
లాయనమస్తేరుద్రమన్యవే । నమశ్శివాయరుద్రాయశఙ్కరాయశివాయతే ॥ ౩౫॥
ఉగ్రోసిసర్వభూతానాంనియన్తాసిశివోసినః। నమశ్శివాయశర్వాయశఙ్కరాయా
ర్తిహారిణే॥౩౬॥మయస్కరాయవిశ్వాయవిష్ణవేబ్రహ్మణేనమః । అన్తకాయనమస్తు
భ్యముమాయాఃపతయేనమః ॥ ౩౭ ॥ హిరణ్యబాహవేసాక్షాద్ధిరణ్యపతయేనమః॥
శర్వాయసర్వరూపాయపురుషాయనమోనమః॥౩౮॥సదసద్వ్యక్తిహీనాయమహ
తఃకారణాయతే।నిత్యాయవిశ్వరూపాయజాయమానాయతేనమః॥౩౯॥ జాతాయ
బహుధాలోకేప్రభూతాయనమోనమః । రుద్రాయనీలరుద్రాయకద్రుద్రాయప్రచేత
సే॥౪౦॥కాలాయకాలరూపాయనమఃకాలాఙ్గహారిణే। మీఢుష్టమాయదేవాయశితి
కంఠాయతేనమః॥౪౧॥మహీయసేచనమస్తుభ్యంహన్త్రేదేవారిణాంసదా।తారాయచ
సుతారాయతారణాయనమోనమః॥ ౪౨॥ హరికేశాయదేవాయశమ్భవేపరమాత్మ
నే।దేవానాంశమ్భవేతుభ్యంభూతానాంశమ్భవేనమః॥౪౩॥శమ్భవేహైమవత్యాశ్చ
మన్యవేరుద్రభూషణే।కపర్దినేనమస్తుభ్యంకాలకణ్ఠాయతేనమః॥ ౪౪॥హిరణ్యాయమ
హేశాయశ్రీకణ్ఠాయనమోనమః।భస్మదిగ్ధశరీరాయదణ్డముణ్డీశ్వరాయతే ॥ ౪౫॥ న
మోహ్రస్వాయదీర్ఘాయవామనాయనమోస్తుతే । నమఉగ్రత్రిశూలాయఉగ్రాయ
చనమోనమః ॥ ౪౬ ॥ భీమాయభీమరూపాయభీమకర్మరతాయతే। అగ్రేవధాయ
వైభూత్వానమోదూరేవధాయచ ॥ ౪౭ ॥ నమోస్తుధన్వినేతుభ్యంగదినేహలినే

నమః। చక్రిణేవర్మిణేనిత్యం దైత్యానాంకర్మభేదినే॥ ౪౮॥ సద్యాయసర్వరూపాయ
సద్యోజాతాయ తేనమః। వామాయవామరూపాయవామనేత్రాయ తేనమః॥౪౯॥
* అఘోరరూపాయవికటాయవికటశరీరాయ తేనమః। పురుషరూపాయపురుషైకత
త్పురుషాయ వైనమః ॥ ౫౦ ॥ పురుషార్థప్రదానాయపతయేపరమేష్ఠినే । ఈశానా
యనమస్తుభ్యమీశ్వరాయనమోనమః ॥ ౫౧ ॥ బ్రహ్మణేబ్రహ్మరూపాయనమస్సా
క్షాచ్ఛివాయతే । సర్వవిష్ణుర్నృసింహస్యరూపమాస్థాయవిశ్వకృత్ ॥ ౫౨ ॥ హి
రణ్యకశిపుంహత్వాకరజైర్నిశితైస్స్వయమ్ । దైత్యేన్ద్రైర్బహుభిస్సార్థంహితా
ర్థంజగతాంప్రభుః॥ ౫౩ ॥ సైంహీంసమానయన్యోనింబాధతేనిఖిలంజగత్ ।యత్కృ
త్యమత్ర దేవేశ తత్కురుష్వభవానిహ ॥ ౫౪ ॥ ఉగ్రోసిసర్వదుష్టానానియన్తాసిశి
వోసినః। కాలకూటాదివపుషాత్రాహినశ్శరణాగతాన్ ॥౫౫॥శుక్రంతువృత్తంవిశ్వేశ
క్రీడావై కేవలంవయమ్। తవోన్మేషనిమేషాభ్యామస్మాకంప్రళయోదయౌ ॥ ౫౬ ॥
ఉన్మీలయేత్వయిబ్రహ్మన్వినాశోస్తినతేశివ । సన్తప్తాస్స్మోవయందేవహరిణామితతే
జసా ॥ ౫౭ ॥ సర్వలోకహితాయైనంతత్త్వంసంహర్తుమిచ్ఛసి ॥ సూతః॥ విజ్ఞాపి
తస్తథాదేవఃప్రహస్యప్రాహతాన్సురాన్ ॥ ౫౮ ॥ అభయంచదదౌతేషాంహని
ష్యామీతితంప్రభుః । సోపిశక్రస్సురైస్సార్థంప్రణిపత్యయథాగతమ్॥ ౫౯ ॥ జగామ
భగవాన్బ్రహ్మాతథాన్యేచసురోత్తమాః । అథోత్థాయమహాదేవశ్శారభంరూపమా
స్థితః ॥ ౬౦ ॥ యయౌప్రాన్తేనృసింహస్యగర్వితస్యమృగాశినః । అపహృత్య
తదాప్రాణాఞ్ఛరభస్సురపూజితః ॥ ౬౧ ॥ సింహాత్తతోనరోభూత్వాజగామచ
యథాక్రమమ్ । ఏవంస్తుతస్తదాదేవైర్జగామసయథాక్రమమ్ ॥ ౬౨ ॥ యఃపఠే
చ్ఛృణుయాద్వాపిసంస్తవంశార్వముత్తమమ్ । రుద్రలోకమనుప్రాప్యరుద్రేణసహ
మోదతే॥౬౩॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే - నృసింహకృతహిరణ్యకశిపు
వధోనామ షణ్ణవతితమోధ్యాయః.

శరభావతారకథనమ్.

ఋషయః ॥ కథం దేవో మహాదేవోవిశ్వసంహారకారకః । శరభాఖ్యంమ
హాఘోరంవికృతంరూపమాస్థితః ॥ ౧ ॥ కింకిందైర్యంకృతంతేనబ్రూహిసర్వమశే
షతః॥ సూతః॥ ఏవమభ్యర్థితోదేవైర్మతించక్రేకృపాలయః॥౨॥ యత్తేజస్తున్నృసింహా
ఖ్యంసంహర్తుంపరమేశ్వరః । తదర్థంస్మృతవాన్రుద్రో వీరభద్రంమహాబలమ్ ॥ ౩॥
ఆత్మనోభైరవంరూపంమహాప్రళయకారకమ్ । ఆజగామపురాసద్యోగణానామగ్ర

* విపవిష్వక్తమ్,

తోహసర్జ ॥ ౪ ॥ సాట్టహాసైర్గణవరైరుత్పతద్భిరితస్తతః । నృసింహరూపైరత్యు
గ్రైఃకోటిభిఃపరివారితః ॥ ౫ ॥ తావద్భిరభితోవీరైర్నృత్యద్భిశ్చముదాన్వితైః ।
క్రీడద్భిశ్చమహాధీరైర్బ్రహ్మాద్యైఃకన్దుకైరివ ॥ ౬ ॥ అదృష్టపూర్వైర్వరైరన్యైశ్చవేష్టి
తోవీరవన్దితః । కల్పాన్తజ్వలనజ్వాలోవిలసల్లోచనత్రయః ॥ ౭ ॥ ఆత్తశస్త్రోజటా
జూటేజ్వలద్బాలేన్దుమణ్డితః । బాలేన్దుద్వితయాకారతీక్ష్ణదంష్ట్రాఙ్కురద్వయః ॥ ౮ ॥
ఆఖణ్డలధనుఃఖణ్డసన్నిభభ్రూలతాయుతః । మహాప్రచణ్డహుఙ్కారబధిరీకృతదిఙ్ము
ఖః ॥ ౯ ॥ నీలమేఘాఞ్జనాకారభీషణశ్మశ్రురద్భుతః । వాదఖణ్డముఖణ్డాభ్యాంభ్రా
మయంస్త్రిశిఖంముహుః ॥ ౧౦ ॥ వీరభద్రోఽపిభగవాన్వీరశక్తివిజృమ్భితః । స్వయం
విజ్ఞాపయామాసకిమత్రస్మృతికారణమ్ ॥ ౧౧ ॥ ఆజ్ఞాపయజగత్స్వామిన్ప్రసాదః
క్రియతాంమయి ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ అకాలేభయముత్పన్నందేవానామపిభైరవ ॥ ౧౨ ॥
జ్వలితస్సనృసింహాగ్నిశ్శమయైనందురాసదమ్ । సాన్త్వయన్బోధయాదౌతం
తేనకింనోపశామ్యతి ॥ ౧౩ ॥ తతోమత్పరమంభావంభైరవంసంప్రదర్శయ । సూ
క్ష్మంసూక్ష్మేణసంహృత్యస్థూలంస్థూలేనతేజసా ॥ ౧౪ ॥ వక్త్రమానయకృత్తించ
వీరభద్రమమాజ్ఞయా । ఇత్యాదిష్టోగణాధ్యక్షఃప్రశాన్తవపురాస్థితః ॥ ౧౫ ॥ జగా
మరంహసాతత్రయత్రాస్తేనరకేసరీ । తతస్తంబోధయామాసవీరభద్రోహరోహ
రిమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఉవాచవాక్యమీశానఃపితాపుత్రమివౌరసమ్ ॥ వీరభద్రః ॥ జగత్సుఖా
యభగవన్నవతీర్ణోఽసిమాధవ ॥ ౧౭ ॥ స్థిత్యర్థేనచయుక్తోఽసిపరేణపరమేష్ఠినా । జన్తు
చక్రంభగవతారక్షితంమత్స్యరూపిణా ॥ ౧౮ ॥ పుచ్ఛేనైవసమావధ్యభ్రమన్నేకా
ర్ణవేపురా । బిభర్షికూర్మరూపేణవారాహేణోద్ధృతామహీ ॥ ౧౯ ॥ అనేనహరి
రూపేణహిరణ్యకశిపుర్హతః । వామనేనబలిర్బద్ధస్త్వయావిక్రమతాపునః ॥ ౨౦ ॥
త్వమేవసర్వభూతానాంప్రభావఃప్రభురవ్యయః । యదాయదాహిలోకస్యదుఃఖం
కించిత్ప్రజాయతే ॥ ౨౧ ॥ తదాతదావతీర్ణస్త్వంకరిష్యసినిరామయమ్ । నాధిక
స్త్వత్సమోఽప్యస్తిహరేశివపరాయణ ॥ ౨౨ ॥ త్వయాధర్మాశ్చవేదాశ్చశుభేమార్గే
ప్రతిష్ఠితాః । యదర్థమవతారోఽయంనిహతస్సోఽపికేశవ ॥ ౨౩ ॥ అత్యన్తఘోరంభ
గవన్నరసింహవపుస్తవ । ఉపసంహరవిశ్వాత్మంస్త్వమేవమమసన్నిధౌ ॥ ౨౪ ॥
సూతః ॥ ఇత్యుక్తోవీరభద్రేణనృసింహశ్శాన్తయాగిరా । తతోఽధికంమహాఘోరం
కోపంప్రాజ్వాలయద్ధరిః ॥ ౨౫ ॥ శ్రీనృసింహః ॥ ఆగతోఽసియతస్తత్రగచ్ఛత్వంమాహి
తంవద । ఇదానీంసంహరిష్యామిజగదేతచ్చరాచరమ్ ॥ ౨౬ ॥ సంహర్తుర్నహిసం
హారస్స్వతోవాపరతోఽపివా । శాసితంమమసర్వత్రశాస్తాకోఽపినవిద్యతే ॥ ౨౭ ॥ మ
త్ప్రసాదేనసకలంసమర్యాదంప్రవర్తతే । అహంహిసర్వశక్తీనాంప్రవర్తకనివర్త
కః ॥ ౨౮ ॥ యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వంశ్రీమదూర్జితమేవవా । తత్తద్విద్ధిగణాధ్యక్ష
మమతేజోవిజృమ్భితమ్ ॥ ౨౯ ॥ దేవతాపరమార్థజ్ఞామమైవపరమంవిదుః । మదం

శాశ్శక్తిసమ్పన్నాబ్రహ్మశక్రాదయస్సురాః॥ ౩౦ ॥ మన్నాభిపఙ్కజాజ్జాతఃపురా
బ్రహ్మాచతుర్ముఖః । తల్లాలాటసముత్పన్నోభగవాన్వృషభధ్వజః ॥ ౩౧ ॥ రజసా
ధిష్ఠితస్సృష్టౌరుద్రస్తామసఃసఉచ్యతే । అహంనియన్తాసర్వస్యమత్పరంనాస్తిదైవత
మ్॥ ౩౨ ॥ విశ్వాధికస్స్వతన్త్రశ్చకర్తాహర్తాఖిలేశ్వరః । ఇదంతుమత్పరంతేజఃకః
పునశ్శ్రోతుమిచ్ఛతి ॥ ౩౩ ॥ అతోమాంశరణంప్రాప్యగచ్ఛత్వంవిగతజ్వరః ।
అవేహిపరమంభావమిదంభూతమహేశ్వరః ॥ ౩౪ ॥ కాలోస్మ్యహంకాలవినా
శహేతుర్లోకాన్సమాహర్తుమహంప్రవృత్తః । మృత్యోర్మృత్యుంవిద్ధిమాంవీరభద్ర
జీవన్త్యేతేమత్ప్రసాదేనదేవాః॥ ౩౫ ॥ సూతః ॥ సాహఙ్కారమిదంశ్రుత్వాహ
రేరమితవిక్రమః । విహస్యోవాచసావజ్ఞంతతోవిస్ఫురితాధరః ॥ ౩౬ ॥ వీరభద్రః॥
కింనజానాసివిశ్వేశంసంహర్తారంపినాకినమ్ । అసద్వాదోవివాదశ్చవినాశస్త్వ
యికేవలః॥ ౩౭ ॥ తవాన్యాన్యావతారాణికానిశేషాణిసామ్ప్రతమ్ । కృతానియే
నకేనాపికథాశేషోభవిష్యతి॥ ౩౮॥ దోషత్వంపశ్యపతత్వమవస్థామీదృశీంగతః । తే
నసంహారదక్షేణ తృణాసక్షయమేష్యసి ॥ ౩౯ ॥ ప్రకృతిస్త్వంపుమాన్రుద్రస్త్వ
యివీర్యంసమాహితమ్ । త్వన్నాభిపఙ్కజాజ్జాతఃపఞ్చవక్త్రఃపితామహః॥ ౪౦ ॥
సృష్ట్యర్థేనజగత్పూర్వంశఙ్కరంనీలలోహితమ్ । లలాటేచిన్తయామాసతవస్యా
గ్రేవ్యవస్థితః॥ ౪౧ ॥ తల్లలాటాదభూచ్ఛమ్భోస్సృష్ట్యర్థంతన్నదూషణమ్ । అంశో
హందేవదేవస్యమహాభైరవరూపిణః ॥ ౪౨ ॥ త్వత్సంహారేనియుక్తోస్మివినయేనబలే
నచ । ఏవంరక్షోవిదార్యైవత్వంశక్తికలయాయుతః ॥ ౪౩ ॥ అహఙ్కారావలే
పేనగర్జసిత్వమతన్ద్రితః । ఉపకారోహ్యసాధూనామపకారాయకేవలమ్ ॥ ౪౪ ॥
యదిసింహమహేశానంస్వపునర్భూతమన్యసే । నత్వంస్రష్టానసంహర్తానస్వతన్త్రో
హికుత్రచిత్ ॥ ౪౫ ॥ కులాలచక్రవచ్ఛక్త్యాప్రేరితోసిపినాకినా । అద్యాపితవని
క్షిప్తంకపాలంకూర్మరూపిణః॥ ౪౬ ॥ హరహారలతామధ్యేముగ్ధకస్మాన్నబుధ్యసే।
విస్మృతంకింతదంశేనదంష్ట్రోత్పాటనపీడితః॥ ౪౭ ॥ వారాహవిగ్రహస్తేద్యసాక్రో
శంతారకారిణా । దగ్ధోసియస్యశూలాగ్రేవిష్వక్సేనచ్ఛలాద్భవాన్ ॥ ౪౮ ॥ దక్ష
యజ్ఞేశిరచ్ఛిన్నంమయాతేయజ్ఞరూపిణః । అద్యాపితవపుత్రస్యబ్రహ్మణఃపఞ్చమం
శిరః ॥ ౪౯ ॥ ఛిన్నంతమేనాభిసన్ధంతదంశంతస్యతద్బలమ్ । నిర్జితస్త్వందధీచేనస
ఙ్గ్రామేసమరుద్గణః ॥ ౫౦ ॥ కణ్డూయమానేశిరసికథంతద్విస్మృతంత్వయా । చ
క్రంవిక్రమతోయస్యచక్రపాణేతవప్రియమ్॥ ౫౧ ॥ కుతఃప్రాప్తంకృతంకేనత్వయా
తదపివిస్మృతమ్ । తేమయాసకలాలోకాగృహీతాస్త్వంపయోనిధౌ ॥ ౫౨ ॥ ని
ద్రాపరవశశ్శేషేసకథంసాత్వికోభవాన్ । త్వదాదిస్తమ్బపర్యన్తంరుద్రశక్తివిజృ
మ్భితమ్॥ ౫౩ ॥ శక్తిమానభితస్త్వంచఅనలస్త్వంచమోహితః । తత్తేజసోపిమా
హాత్మ్యంయువాంద్రష్టుంనచక్షమౌ ॥ ౫౪ ॥ స్థూలాయేహిప్రపశ్యన్తితద్విష్ణోఃపర

హంపదమ్ । ద్యావాపృథివ్యాఇన్ద్రాగ్నేర్యమస్యవరుణస్యచ ॥ ౫౫ ॥ ధ్వాన్తోదరే
శశాఙ్కస్యజనితాపరమేశ్వరః । కాలోసిత్వంమహాకాలః కాలకాలోమహేశ్వ
రః ॥ ౫౬ ॥ అతస్త్వముగ్రకలయామృత్యోర్మృత్యుర్భవిష్యసి । స్థిరధన్వాతుయో
వీరోవీరోవిశ్వాధికఃప్రభుః ॥ ౫౭ ॥ ఉపహస్తాజ్వరఘ్నంభీమోమృగపక్షిహిరణ్మయః ।
శాస్తాశేషస్యజగతోనత్వంనైవచక్షుర్ముఖః ॥ ౫౮ ॥ ఇత్థంసర్వంసమాలోక్యసంహ
రాత్మానమాత్మనా । నోచేదిదానీంక్రోధస్యమహాభైరవరూపిణః ॥ ౫౯ ॥ వజ్రాశ
నిరివస్థాణోస్త్వేవంమృత్యుఃపతిష్యతి ॥ సూతః ॥ ఇత్యుక్తోవీరభద్రేణనృసింహఃక్రో
ధవిహ్వలః ॥ ౬౦ ॥ ననాదతనువేగేనతంగృహీతుంప్రచక్రమే । అత్రాన్తరేమహా
ఘోరంవిపక్షభయకారణమ్ ॥ ౬౧ ॥ గగనవ్యాపిదుర్ధర్షంశార్వంతేజస్సముద్భవ
మ్ । వీరభద్రస్యతద్రూపంతత్క్షణాదేవదృశ్యత ॥ ౬౨ ॥ నతద్ధిరణ్మయంసౌమ్యంన
సౌరంనాగ్నిసమ్భవమ్ । నతటిచ్చన్ద్రసదృశమనౌపమ్యంమహేశ్వరమ్ ॥ ౬౩ ॥
తదాతేజాంసిసర్వాణితస్మిన్లీనానిశఙ్కరే । తతోవ్యక్తోమహాతేజావ్యక్తేసమ్భవ
తస్తతః ॥ ౬౪ ॥ రుద్రసాధారణంచైవచిహ్నితంవికృతాకృతి । తతస్సంహారరూ
పేణసువ్యక్తఃపరమేశ్వరః ॥ ౬౫ ॥ పశ్యతాంసర్వదేవానాంజయశబ్దాదిమఙ్గలైః ।
సహస్రబాహుర్జటిలశ్చన్ద్రార్ధకృతశేఖరః ॥ ౬౬ ॥ సమృగార్ధశరీరేణపక్షాభ్యాం
చఞ్చునాద్విజాః । అతితీక్ష్ణమహాదంష్ట్రోవజ్రతుల్యనఖాయుధః ॥ ౬౭ ॥ కణ్ఠేకా
లోమహాబాహుశ్చతుష్పాద్వహ్నిసమ్భవః । యుగాన్తోద్యతజీమూతభీమగమ్భీర
నిస్స్వనః ॥ ౬౮ ॥ సమంకుపితవృత్తాగ్నివ్యావృత్తనయనత్రయః । స్పష్టదంష్ట్రాధ
రోష్ఠశ్చహుఙ్కారేణయుతోహరః ॥ ౬౯ ॥ హరిస్తద్దర్శనాదేవవినష్టబలవిక్రమః ।
బిభ్రద్దౌర్మ్యంసహస్రాంశోరధఃఖద్యోతవిభ్రమమ్ ॥ ౭౦ ॥ అథవిభ్రమ్యపక్షా
భ్యాంనాభిపాదేభ్యధారయత్ । పాదావావృశ్యపుచ్ఛేనబాహుభ్యాంబాహుమ
ణ్డలమ్ ॥ ౭౧ ॥ భిన్దన్నురసిబాహుభ్యాంనిజగ్రాహహరోహరిమ్ । తతోజగామ
గగనందేవైస్సహమహర్షిభిః ॥ ౭౨ ॥ సహసైవభయాద్విష్ణుంవిహగశ్చయథోరగమ్ ।
ఉత్క్షిప్యోత్క్షిప్యసఙ్గృహ్యనిపాత్యచనిపాత్యచ ॥ ౭౩ ॥ ఉడ్డీయోడ్డీయభగవాన్ప
క్షాఘాతవిమోహితమ్ । హరింహరస్తంవృషభంవిశ్వేశానంతమీశ్వరమ్ ॥ ౭౪ ॥ అను
యాన్తిసురాస్సర్వేనమోవాక్యేనతుష్టువుః । నీయమానఃపరవశోదీనవక్త్రఃకృతా

శ్రీనృసింహకృతపరమేశ్వరాష్టోత్తరశతనామస్తుతిః

ఞ్జలిః ॥ ౭౫ ॥ తుష్టావపరమేశానంహరిస్తంలలితాక్షరైః ॥ శ్రీనృసింహః ॥ నమో

రుద్రాయశర్వాయమహాగ్రాసాయవిష్ణవే॥ ౭౬ ॥ నమ ఉగ్రాయభీమాయనమః క్రో
ధాయమన్యవే। నమోభవాయశర్వాయశఙ్కరాయశివాయతే॥ ౭౭॥ కాలకాలా
యకాలాయమహాకాలాయమృత్యవే। వీరాయవీరభద్రాయక్షయద్వీరాయశూలి
నే॥ ౭౮ ॥ మహాదేవాయమహతేపశూనాంపతయేనమః। ఏకాయనీలకణ్ఠాయశ్రీక
ణ్ఠాయపినాకినే ॥ ౭౯ ॥ నమోనన్తాయసూక్ష్మాయనమస్తేమృత్యుమన్యవే । పరా
యపరమేశాయపరాత్పరతరాయతే ॥ ౮౦ ॥ పరాత్పరాయవిశ్వాయనమస్తేవిశ్వ
మూర్తయే । నమోవిష్ణుకళత్రాయవిష్ణుక్షేత్రాయభానవే ॥ ౮౧ ॥ కైవర్తాయకిరా
తాయమహావ్యాధాయశాశ్వతే। భైరవాయశరణ్యాయమహాభైరవరూపిణే॥౮౨॥
నమోనృసింహసంహర్త్రేకామకాలపురారయే । మహాపాశౌఘసంహర్త్రేవిష్ణు
మాయాన్తకారిణే ॥ ౮౩ ॥ త్ర్యమ్బకాయత్ర్యక్షరాయశిపివిష్టాయమీఢుషే । మృ
త్యుఞ్జయాయశర్వాయసర్వజ్ఞాయమఖారయే॥ ౮౪॥ మఖేశాయవరేణ్యాయనమస్తే
వహ్నిరూపిణే । మహాఘ్రాణాయజిహ్వాయప్రాణాపానప్రవర్తినే ॥ ౮౫ ॥ త్రిగు
ణాయత్రిశూలాయగుణాతీతాయయోగినే । సంసారాయప్రవాహాయమహాయ
న్త్రప్రవర్తినే ॥ ౮౬ ॥ నమశ్చన్ద్రాగ్నిసూర్యాయముక్తివైచిత్ర్యహేతవే । వర
దాయావతారాయసర్వకారణహేతవే ॥ ౮౭ ॥ కపాలినేకరాళాయపతయేపుణ్య
కీర్తయే । అమోఘాయాగ్నినేత్రాయలకులీశాయశమ్భవే॥ ౮౮ ॥ భిషక్తమాయ
ముణ్డాయదణ్డినేయోగరూపిణే । మేఘవాహాయదేవాయపార్వతీపతయేనమః॥౮౯॥
అవ్యక్తాయవిశోకాయస్థిరాయస్థిరధన్వినే । స్థాణవేకృత్తివాసాయనమః పఞ్చార్థహే
తవే ॥ ౯౦ ॥ వరదాయైకపాదాయనమశ్చన్ద్రార్ధమాలినే । నమస్తేధ్వరరాజాయ
వయసాంపతయేనమః॥౯౧॥ యోగీశ్వరాయనిత్యాయసత్యాయపరమేష్ఠినే।సర్వాత్మ
నేనమస్తుభ్యంనమస్సర్వేశ్వరాయతే॥ ౯౨ ॥ ఏకద్విత్రిచతుఃపఞ్చకృత్వస్తేస్తునమో
నమః । దశకృత్వస్తుసాహస్రకృత్వస్తేచనమోనమః ॥ ౯౩ ॥ నమోపరిమితంకృత్వా
నన్తకృత్వోనమోనమః। నమోనమోనమోభూయఃపునర్భూయోనమోనమః॥౯౪॥
సూతః ॥ నామ్నామష్టశతేనైవంస్తుత్వామృతమయేనతు । పునస్తుప్రార్థయామా
సనృసింహశ్శరభేశ్వరమ్ ॥ ౯౫ ॥ యదాయదామమాజ్ఞానమత్యహఙ్కారదూషి
తమ్ । తదాతదాపనేతవ్యంత్వయైవపరమేశ్వర॥ ౯౬ ॥ ఏవంవిజ్ఞాపయన్ప్రీతశ్శఙ్క
రంనరకేసరీ । నన్వశక్తోభవాన్విష్ణోజీవితాన్తంపరాజితః ॥ ౯౭ ॥ తద్వక్త్రశే
షమాత్రాన్తంకృత్వాసర్వస్యవిగ్రహమ్। శుక్తిశిత్యంతదాత్వఙ్గంవీరభద్రఃక్షణాత్త

తః ॥ ౯౮ ॥ దేవాః ॥ అథబ్రహ్మేనయస్సర్వేవీరభద్రత్వయాదృశా । జీవితాస్స్మే
వయందేవాఃపర్జన్యేనేవపాదపాః ॥ ౯౯ ॥ యస్యభీషాదహత్యగ్నిరుదేతిచరవిస్స్వ
యమ్ । వాతోవాతిచసోసిత్వంమృత్యుర్ధావతిపఞ్చమః ॥ ౧౦౦ ॥ యదవ్యక్తంపరం
వ్యోమకలాతీతంసదాశివమ్ । భగవంస్త్వామేవభవంవదన్తిబ్రహ్మవాదినః ॥ ౧౦౧॥
కేవయంఏవధాతుక్యేవేదనేపరమేశ్వరః । నవిద్ధిపరమంధామరూపలావణ్యవర్ణ
నే ॥ ౧౦౨ ॥ ఉపసర్గేషుసర్వేషుత్రాయస్వాస్మాన్గణాధిప । ఏకాదశాత్మన్భగవా
న్వర్తతేరూపవార్ణహారః ॥ ౧౦౩ ॥ ఈదృశాన్తైవతారాణిదృష్ట్వాశివబహూంస్త
మః । కదాచిత్సన్నిహేనాస్మాంస్త్వచ్చిన్తాస్తమయాతథా॥ ౧౦౪॥ గుఞ్జాగిరివరత
టామితరూపాణిసర్వశః । అభ్యసంహారగహ్యంతేననీతవ్యంపరాపరా॥ ౧౦౫॥ ద్వే
తనూతవరుద్రస్య వేదజ్ఞాబ్రాహ్మణావిదుః । ఘోరాప్యన్యాశివాప్యన్యాతేప్రత్యేక
మనేకధా ॥ ౧౦౬ ॥ ఇహాస్మాన్పాహిభగవన్నిత్యాహతమహాబలః । భవతాహి
జగత్సర్వంవ్యాప్తంస్వేనైవతేజసా॥ ౧౦౭॥ బ్రహ్మవిష్ణ్వన్ద్రచన్ద్రాద్యావయంచప్ర
ముఖాస్సురాః । సురాసురాస్సమ్ప్రసూతాస్త్వత్తస్సర్వేమహేశ్వర ॥ ౧౦౮ ॥ బ్ర
హ్మేచఇన్ద్రోవిష్ణుశ్చయమాద్యానసురాన్త్సురాన్ । తతోనిగృహ్యచహరింసింహాఇత్యు
పచేతసమ్ ॥ ౧౦౯ ॥ యతోబిభర్షిసకలంవిభజ్యతనుమష్టధా । అతోస్మాన్పాహి
భగవన్సురాన్దానైరభీప్సితైః ॥ ౧౧౦ ॥ ఉవాచతాన్సురాన్దేవోమహర్షీంశ్చపు
రాతనాన్ । యథాజలేజలంక్షిప్తంక్షీరంక్షీరేఘృతంఘృతే॥౧౧౧॥ఏకఏవతదావిష్ణు
శ్శివలీనోనచాన్యథా । ఏషఏవనృసింహాత్మాసదర్పశ్చమహాబలః ॥ ౧౧౨ ॥ జగత్సం
హారకారేణప్రవృత్తోనరకేసరీ।యాజనీయోనమస్తస్మైమద్భక్తిసిద్ధికాఙ్క్షిభిః॥౧౧౩॥
ఏతావదుక్త్వాభగవాన్వీరభద్రోమహాబలః । అపశ్యన్తస్సర్వభూతానాంతత్రైవా
న్తరధీయత ॥ ౧౧౪ ॥ నృసింహకృత్తివసనస్తదాప్రభృతిశఙ్కరః । వక్త్రంతన్ము
ణ్డమాలాయాంనాయకత్వేనకల్పితమ్ ॥ ౧౧౫ ॥ తతోదేవానిరాతఙ్కాఃకీర్తయ
న్తఃకథామిమామ్ । విస్మయోత్ఫుల్లనయనాజగ్ముస్సర్వేయథాగతమ్ ॥ ౧౧౬ ॥
యఇదంపరమాఖ్యానంపుణ్యందేవైస్సమన్వితమ్ । పఠిత్వాశృణుతేచైవసర్వదుఃఖవి
నాశనమ్ ॥ ౧౧౭ ॥ ధన్యంయశస్యమాయుష్యమారోగ్యంపుష్టివర్ధనమ్ । సర్వవి
ఘ్నప్రశమనంసర్వవ్యాధివినాశనమ్ ॥ ౧౧౮ ॥ అపమృత్యుప్రశమనంమహాశాన్తిక
రంశుభమ్ । అరిచక్రప్రశమనంసర్వాధిప్రవినాశనమ్॥ ౧౧౯॥ తతోదుస్స్వప్నశమ
నంసర్వభూతనివారణమ్ । విషగ్రహక్షయకరంపుత్రపౌత్రాదివర్ధనమ్ ॥ ౧౨౦ ॥
యోగసిద్ధిప్రదంసమ్యక్శివజ్ఞానప్రకాశకమ్ । శేషలోకస్యసోపానంవాఞ్ఛితార్థైకసా
ధనమ్॥౧౨౧॥విష్ణుమాయానిరసనందేవతాపరమార్థదమ్। వాఞ్ఛాసిద్ధిప్రదంచైవబు
ద్ధిప్రజ్ఞాదిసాధనమ్॥౧౨౨॥ఇదంతుశరభాకారంపరంరూపంపినాకినః । ప్రకాశితవ్యంభ

క్తేషుచిరేషూద్యమితేషుచ॥ ౧౨౩॥ తైరేవపఠితవ్యంచశ్రోతవ్యంచశివాత్మభిః।శివో
త్సవేషుసర్వేషుచతుర్దశ్యష్టమీషుచ॥ ౧౨౪॥ పఠేత్ప్రతిష్ఠాకాలేషుశివసన్నిధికారణ
మ్। చోరవ్యాఘ్రాహిసింహాస్త్రకృతోరాజభయేషుచ॥౧౨౫॥అన్యేష్వుత్పాతభూక
మ్పదవాగ్నిపాంసువృష్టిషు।ఉల్కాపాతేమహావాతేవినావృష్ట్యతివృష్టిషు॥౧౨౬॥
అతస్తత్రపఠేద్విద్వాఞ్ఛివభక్తోదృఢవ్రతః । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిస్తవంసర్వ
మనుత్తమమ్॥ ౧౨౭॥రుద్రలోకమనుప్రాప్యరుద్రేణసహమోదతే॥౧౨౮॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే శరభరూప పరమేశ్వర
కృత నృసింహగర్వ భఙ్గో నామ సప్తనవతితమోఽధ్యాయః.

శ్రీజలన్ధరోపాఖ్యానమ్.౯౮

ఋషయః ॥ జలన్ధరంజటామాలీఃపురాజమ్భారివిక్రమమ్ । కథంజఘానభ
గవాన్భగనేత్రహరోహరః॥ ౧ ॥ వక్తుమర్హసిచాస్మాకంరోమహర్షణసువ్రత ॥ సూ
తః॥జలన్ధరఇతిఖ్యాతోజలమణ్డలసమ్భవః॥ ౨॥ ఆసీదన్తకసఙ్కాశస్తపసాలబ్ధవిక్రమః।
తేనదేవాస్సగన్ధర్వాస్సయక్షోరగరాక్షసాః ॥ ౩ ॥ నిర్జితాస్సురేసర్వేబ్రహ్మాచ
భగవానజః । జిత్వైవదేవసఙ్ఘాతంబ్రహ్మాణంవైజలన్ధరః ॥ ౪ ॥ జగామదేవదేవే
శంవిష్ణుంవిశ్వహరంగురుమ్ । తయోస్సమభవద్యుద్ధందివారాత్రమవిశ్రమమ్॥ ౫ ॥
జలన్ధరేశయోస్తేననిర్జితోమధుసూదనః । జలన్ధరోపితంజిత్వాదేవదేవంజనార్దన
మ్ ॥ ౬ ॥ ప్రోవాచేదందితేఃపుత్రాన్న్యయధీర్జేతుమీశ్వరమ్ । సర్వేజితామయా
యుద్ధేశఙ్కరోప్యజితోరణే॥ ౭ ॥ తంజిత్వాశర్వమీశానంగణపైర్నన్దినాక్షణాత్।
అహమేవభవత్వంచబ్రహ్మత్వంవైష్ణవంతథా॥ ౮ ॥ వాసవత్వంచయుష్మాకందాస్యే
దానవపుఙ్గవాః। జలన్ధరవచశ్శ్రుత్వాసర్వేతేదానవాధమాః॥ ౯ ॥ జగర్జురుచ్చైః
పాపిష్ఠామృత్యుదర్శనతత్పరాః । దైత్యైరేతైస్తథాన్యైశ్చరథనాగతురఙ్గమైః॥౧౦॥
సన్నద్ధైస్సహసన్నహ్య శర్వంప్రతియయౌబలీ । భవోపిదృష్ట్వాదైత్యేన్ద్రంమేరు
కూటమివస్థితమ్ ॥ ౧౧ ॥ అవధ్యత్వమపిశ్రుత్వాతథాన్యైర్భగనేత్రహా । బ్రహ్మ
ణోవచనంరక్షన్రక్షకోజగతాంప్రభుః ॥ ౧౨ ॥ సామ్బస్సనన్దిస్సగణఃప్రోవాచప్రహ
సన్నివ । కింకృత్యమసురేశానయుద్ధేనానేనసామ్ప్రతమ్ ॥ ౧౩ ॥ మద్బాణైర్భిన్న
సర్వాఙ్గోమర్తుమభ్యుద్యతేముదా । జలన్ధరోపితద్వాక్యంశ్రుత్వాశ్రోత్రవిదార
ణమ్॥౧౪॥ సురేశ్వరమువాచేదంసురేతరబలేశ్వరః । వాక్యేనాలంమహాబాహో
దేవదేవవృషధ్వజ ॥ ౧౫ ॥ చన్ద్రాంశుసన్నిభైశ్శస్త్రైర్హరయోద్ధుమిహాగతః । ని
శమ్యాస్యవచశ్శూలీపాదాఙ్గుష్ఠేనలీలయా॥ ౧౬ ॥ మహామ్భసిచకారాశురథాఙ్గం
రౌద్రమాయుధమ్ । కృత్వార్ణవామ్భసిసితంభగవాన్రథాఙ్గంస్మృత్వాజగత్త్రయమ

నేనహతాస్సురాశ్చ ॥ ౧౭ ॥ దక్షాన్ధకాన్తకపురత్రయయజ్ఞహన్తాలోకత్రయాన్తక
కరః ప్రహసంస్తదాహ । పాదేననిర్మితం దైత్యజలన్ధరమహార్ణవే ॥ ౧౮ ॥ బలవాన్య
దిచోద్ధర్తుంతిష్ఠయోద్ధుంనచాన్యథా । తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాక్రోధేనాదీప్తలోచ
నః ॥ ౧౯ ॥ ప్రదహన్నివనేత్రాభ్యాంప్రాహాలోక్యజగత్త్రయమ్ ॥ జలన్ధరః ॥ గ
దాముద్ధృత్యహత్వాచనన్దినంత్వాంచశఙ్కర ॥ ౨౦ ॥ హత్వాలోకాన్సురైస్సా
ర్ధందుర్ముఖాన్గరుడోయథా । హన్తుంచరాచరంసర్వంసమర్థోహంసవాసవమ్ ॥ ౨౧ ॥
కోమహేశ్వరమద్బాణైరచ్ఛేద్యోభువనత్రయే । బాలభావేచభగవాంస్తపసైవవినిర్జి
తః ॥ ౨౨ ॥ బ్రహ్మాబలీయానావనేవైమునయస్సురపుఙ్గవైః । దగ్ధంక్షణేనసకలంత్రైలో
క్యంసచరాచరమ్ ॥ ౨౩ ॥ తపసాకింత్వయారుద్రనిర్జితోభగవానపి । ఇన్ద్రాగ్నియ
మవిత్తేశవాయువారీశ్వరాదయః ॥ ౨౪ ॥ నసేహిరేయథానాగాగన్ధంపక్షిపతేరివ ।
నలబ్ధ్వాదివిభూమౌచబాహవోమమశఙ్కర ॥ ౨౫ ॥ సమస్తాన్పర్వతాన్ప్రా
ప్యఘృష్టితాశ్చగణేశ్వర । గిరీన్ద్రోసున్దరశ్శ్రీమాన్నీలోమేరుస్సుశోభనః ॥ ౨౬ ॥
ఘృష్టితోబాహుదణ్డేనకణ్డూనోదార్థమాపతత్ । గఙ్గానిరుద్ధాబాహుభ్యాంలీలార్థం
హిమవద్గిరౌ ॥ ౨౭ ॥ నారీణాంమమభృత్యైశ్చవజ్రోబద్ధోదివౌకసామ్ । బడబాయా
ముఖంభగ్నంగృహీత్వావైకరేణతు ॥ ౨౮ ॥ తత్క్షణాదేవసకలంచైకార్ణవమభూది
దమ్ । ఐరావతాదయోనాగాఃక్షిప్తాస్సిన్ధుజలోపరి ॥ ౨౯ ॥ సరథోభగవానిన్ద్రః
క్షిప్తశ్శతయోజనమ్ । గరుడోపిమయాబద్ధోనాగపాశేనవిష్ణునా ॥ ౩౦ ॥ ఉర్వ
శ్యాద్యామయానీతానార్యఃకారాగృహాన్తరమ్ । కథంచిల్లబ్ధవాఞ్ఛక్రశ్శచీమేకాం
ప్రణయ్యమామ్ ॥ ౩౧ ॥ మాంనజానాసిదైత్యేన్ద్రంజలన్ధరముమాపతే ॥ సూతః ॥
ఏవముక్తోమహాదేవఃప్రాదహద్వైరథంతదా ॥ ౩౨ ॥ తస్యనేత్రాగ్నిభాగైకకలా
ర్ధార్ధేనచాకులమ్ ॥ దైత్యానామతులబలైర్హయైశ్చనాగైర్దైత్యేన్ద్రస్త్రిపురరిపోర్ని
రీక్షణేన ॥ ౩౩ ॥ నాగాద్యైశ్శసమనుసంవృతశ్చనాగైర్దేవేశంవచనమువాచచాల్ప
బుద్ధిః । కింకార్యంమమయుధిదేవదైత్యసఙ్ఘైర్హన్తుంయస్సకలమిదంక్షణాత్సమర్థః ॥ ౩౪ ॥
యత్తస్మాద్భయమిహనాస్తియోద్ధుమీశవాఞ్ఛాపావిపులతరానసంశయోత్ర । తస్మా
త్త్వంమమమదనారిదక్షశత్రోయజ్ఞారేత్రిపురరిపోమమైవవీరైః ॥ ౩౫ ॥ భూతేన్ద్రై
ర్హరివదనేనదేవసఙ్ఘైర్యోద్ధుంతేబలమిహచాస్తిచేత్తిష్ఠ । ఇత్యుక్త్వాథమహాదేవం
మహాదేవారినన్దనః ॥ ౩౬ ॥ నచచాలనసస్మారనిహతాన్బాన్ధవాన్యుధి । దుర్మదేనా
వినీతాత్మాదోర్భ్యామాస్ఫోట్యదోర్బలాత్ ॥ ౩౭ ॥ సుదర్శనాఖ్యంయచ్చక్రంతేన
హన్తుంసముద్యతః । దుర్ధరేణరథాఙ్గేనకృచ్ఛ్రేణాపిద్విజోత్తమాః ॥ ౩౮ ॥ స్థాపయా
మాసవైసన్ధ్యేద్విధాభూతశ్చతేనవై । కులిశేనయథాచ్ఛిన్నోద్విధాగిరివరోద్వి

జాః॥౩౯॥పపాత దైత్యో బలవానఞ్జనాద్రిరివాపరః। తస్య రక్తేన రౌద్రేణ సమ్పూర్ణమభవత్క్షణాత్ ॥౪౦॥తద్రక్తమఖిలం రుద్రనియోగాన్మాంసమేవ చ।మహారౌరవమాసాద్య రక్తకుణ్డమభూద్ద్విజాః ॥ ౪౧ ॥ జలన్ధరం హతం దృష్ట్వా దేవగన్ధర్వపార్షదాః । సింహనాదం మహత్కృత్వా సాధు దేవేతి చాబ్రువన్ ॥ ౪౨ ॥ యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి జలన్ధరవిమర్దనమ్ । శ్రావయేద్వా యథాన్యాయం గాణపత్యమవాప్నుయాత్ ॥ ౪౩ ॥ * * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పరమేశ్వరకృతజలన్ధరవధో నామాష్టనవతితమోఽధ్యాయః.

శ్రీపరమేశ్వరాద్విష్ణోశ్చక్రలాభకథనమ్.౯౯

ఋషయః॥ కథం దేవేన వై సూత దేవదేవాన్మహేశ్వరాత్ । సుదర్శనాఖ్యం వై లబ్ధం వక్తుమర్హసి విష్ణునా ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ దేవానామసురేన్ద్రాణామభవచ్చ సుదారుణః । సర్వేషామేవ భూతానాం వినాశకరణో మహాన్ ॥ ౨ ॥ తే దేవాశ్శక్తిముసలైస్సాయకైర్నతపర్వభిః । ప్రభిద్యమానాః కున్తైశ్చ దుద్రువుర్భయవిహ్వలాః॥ ౩॥ పరాజితాస్తదా దేవా దేవదేవేశ్వరం హరిమ్ । ప్రణేముస్తం సురేశానం శోకసంవిగ్నమానసాః ॥ ౪ ॥ తాన్సమీక్ష్యాథ భగవాన్దేవదేవేశ్వరో హరిః । ప్రణిపత్య స్థితాన్దేవానిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥ వత్సాః కిమితి వై దేవాశ్చ్యుతాలఙ్కారవిక్రమాః। సమాగతాస్స సన్తాపా వక్తుమర్హథ సువ్రతాః॥ ౬ ॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా తథాభూతాస్సురోత్తమాః।ప్రణమ్యాహుర్యథావృత్తం దేవదేవాయ విష్ణవే॥ ౭॥ దేవాః॥భగవన్దేవదేవేశ విష్ణో జిష్ణో జనార్దన । దానవైః పీడితాస్సర్వే వయం శరణమాగతాః ॥ ౮ ॥ త్వమేవ దేవదేవేశ గతిర్నః పురుషోత్తమ । త్వమేవ పరమాత్మా హి త్వం పితా జగతామపి ॥ ౯ ॥ త్వమేవ భర్తా హర్తా చ భోక్తా దాతా జనార్దన। హన్తుమర్హసి తస్మాత్త్వం దానవాన్దానవార్దన ॥ ౧౦ ॥ దైత్యాశ్చ వైష్ణవైర్బ్రాహ్మై రౌద్రైర్యామ్యైస్సుదారుణైః । కౌబేరైశ్చైవ సౌమ్యైశ్చ నైరృత్యైర్వారుణైర్దృఢైః ॥ ౧౧ ॥ వాయవ్యైశ్చ తథాగ్నేయైరైశానైర్వార్షికైశ్శుభైః।సౌరై రౌద్రైస్తథా భీమైః కమ్పనైర్జృమ్భణైర్దృఢైః ॥ ౧౨ ॥ అవధ్యా వరలాభాత్తే సర్వే వారిజలోచన । సూర్యమణ్డలసమ్భూతం త్వదీయం చక్రముద్యతమ్ ॥ ౧౩॥ కుణ్ఠితం హి దధీచేన చ్యావనేన జగద్గురో। దణ్డం శార్ఙ్గం తవాస్త్రం చ లబ్ధం దైత్యైః ప్రసాదతః ॥ ౧౪ ॥ పురా జలన్ధరం హన్తుం నిర్మితం త్రిపురారిణా । రథాఙ్గం సుశివం ఘోరం తేన తాన్హన్తుమర్హసి ॥ ౧౫ ॥ తస్మాత్తేన నిహన్తవ్యా నాన్యైశ్శస్త్రశతైరపి । తతో నిశమ్య తేషాం వై వచనం వారిజే

తృణః ॥ ౧౬ ॥ వాచస్పతిముఖానాహ సహరిశ్చక్రభృత్స్వయమ్ ॥ శ్రీవిష్ణుః ॥ భో భో
దేవా మహాదేవం సర్వైర్దేవైస్సనాతనైః ॥ ౧౭ ॥ సమ్ప్రార్థ్య సామ్ప్రతం సర్వం
కరిష్యామి దివౌకసామ్ । దేవా జలన్ధరం హన్తుం నిర్మితం హి పురారిణా ॥ ౧౮ ॥ లబ్ధ్వా
రథాఙ్గం తేనైవ సంహత్య చ మహాసురాన్ । సర్వాన్ధున్ధుముఖాన్దైత్యానష్టషష్టిశతాన్త్సు
రాన్ ॥ ౧౯ ॥ స బాన్ధవాన్ క్షణాద్దేవ యుష్మాన్సన్తారయామ్యహమ్ ॥ సూతః ॥ ఏవముక్త్వా
సురశ్రేష్ఠాన్సురశ్రేష్ఠమనుస్మరన్ ॥ ౨౦ ॥ సురశ్రేష్ఠస్తదా శ్రేష్ఠం పూజయామాస శఙ్క
రమ్ । లిఙ్గం స్థాప్య యథాన్యాయం హిమవచ్ఛిఖరే శుభే ॥ ౨౧ ॥ మేరుపర్వతసఙ్కాశం ని
ర్మితం విశ్వకర్మణా । త్వరితాఖ్యేన రుద్రేణ రౌద్రేణ చ జనార్దనః ॥ ౨౨ ॥ స్నాప్య సమ్పూ
జ్య గన్ధాద్యైర్జ్వాలాకారం మనోరమమ్ । తుష్టావ చ తదా రుద్రం సమ్పూజ్యాగ్నౌ ప్రణ
మ్య చ ॥ ౨౩ ॥ దేవం నామ్నాం సహస్రేణ భవాద్యేన యథాక్రమమ్ । పూజయామా
స చ శివం ప్రణవాద్యం నమోన్తకమ్ ॥ ౨౪ ॥ దేవం నామ్నాం సహస్రేణ భవాద్యేన
మహేశ్వరమ్ । ప్రతినామ సపద్మేన పూజయామాస శఙ్కరమ్ ॥ ౨౫ ॥ అగ్నౌ చ
నామభిర్దేవం భవాద్యైస్సమిదాదిభిః । స్వాహాన్తైర్విధివద్ధుత్వా ప్రత్యేకమయుతం ప్ర

❀ శ్రీవిష్ణుకృతపరమేశ్వరసహస్రనామస్తుతిః. ❀

భుమ్ ॥ ౨౬ ॥ తుష్టావ చ పునశ్శమ్భుం భవాద్యైర్భవమీశ్వరమ్ ॥ శ్రీవిష్ణుః ॥ భవశ్శివో హరో
రుద్రః పురుషః పద్మలోచనః ॥ ౨౭ ॥ అర్థితవ్యస్సదాచారస్సర్వశమ్భుర్మహేశ్వరః । ఈ
శ్వరస్స్థాణురీశానస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ ॥ ౨౮ ॥ వరీయాన్వరదో వన్ద్యశ్శఙ్క
రః పరమేశ్వరః । గఙ్గాధరశ్శూలధరః పరార్థైకప్రయోజనః ॥ ౨౯ ॥ సర్వజ్ఞస్సర్వ
దేవాదిర్గిరిధన్వా జటాధరః । చన్ద్రాపీడశ్చన్ద్రమౌలిర్విద్వాన్విశ్వామరేశ్వరః ॥ ౩౦ ॥
వేదాన్తసారసన్దోహః కపాలీ నీలలోహితః । ధ్యానాధారోఽపరిచ్ఛేద్యో గౌరీభర్తా గణే
శ్వరః ॥ ౩౧ ॥ అష్టమూర్తిర్విశ్వమూర్తిస్త్రివర్గస్స్వర్గసాధనః । జ్ఞానగమ్యో
దృఢప్రజ్ఞో దేవదేవస్త్రిలోచనః ॥ ౩౨ ॥ వామదేవో మహాదేవః పాణ్డుః పరిదృ
ఢో దృఢః । విశ్వరూపో విరూపాక్షో వాగీశశ్శుచిరన్తరః ॥ ౩౩ ॥ సర్వప్రణయసం
వాదీ వృషాఙ్కో వృషవాహనః । ఈశః పినాకీ ఖట్వాఙ్గీ చిత్రవేషశ్చిరన్తనః ॥ ౩౪ ॥
తమోహరో మహాయోగీ గోప్తా బ్రహ్మాఙ్గహృజ్జటీ । కాలకాలః కృత్తివాసాస్సుభగః ప్ర
ణవాత్మకః ॥ ౩౫ ॥ ఉన్మత్తవేషశ్చక్షుష్యో దుర్వాసాస్స్మరశాసనః । దృఢాయుధ
స్స్కన్దగురుః పరమేష్ఠీ పరాయణః ॥ ౩౬ ॥ అనాదిమధ్యనిధనో గిరీశో గిరిబాన్ధవః । కుబే
రబన్ధుశ్శ్రీకణ్ఠో లోకవర్ణోత్తమోత్తమః ॥ ౩౭ ॥ సామాన్యదేవః కోదణ్డీ నీలకణ్ఠః పర
శ్వధీ । విశాలాక్షో మృగవ్యాధస్సురేశస్సూర్యతాపనః ॥ ౩౮ ॥ ధర్మకర్మాక్షమః
క్షేత్రం భగవాన్భగనేత్రభిత్ । ఉగ్రః పశుపతిస్తార్క్ష్యః ప్రియభక్తః ప్రియంవదః ॥ ౩౯ ॥

దాన్తోదయాకరో దక్షః కపర్దీ కామశాసనః । శ్మశాననిలయస్సూక్ష్మశ్శ్మశానస్థో మ
హేశ్వరః ॥ ౪౦ ॥ లోకకర్తా భూతపతిర్మహాకర్తా మహౌషధీ । ఉత్తరో గోపతిర్గో
ప్తా జ్ఞానగమ్యః పురాతనః ॥ ౪౧ ॥ నీతిస్సునీతిశ్శుద్ధాత్మా సోమస్సోమరతస్సుఖీ । సోమ
పో౽మృతపస్సౌమ్యో మహానీతిర్మహామతిః ॥ ౪౨ ॥ అజాతశత్రురాలోకస్సమ్భావ్యో
హవ్యవాహనః । లోకకారో వేదకారస్సూత్రకారస్సనాతనః ॥ ౪౩ ॥ మహర్షిః కపిలా
చార్యో విశ్వదీప్తిస్త్రిలోచనః । పినాకపాణిర్భూదేవస్స్వస్తిదస్స్వస్తికృత్సదా ॥ ౪౪ ॥
త్రిధామా సౌభగశ్శర్వస్సర్వజ్ఞస్సర్వగోచరః । బ్రహ్మధృగ్విశ్వసృక్స్వర్గః కర్ణికారః
ప్రియః కవిః ॥ ౪౫ ॥ శాఖో విశాఖో గోశాఖశ్శివో నైకః క్రతుస్సమః । గఙ్గాప్లవోద
కో భావస్సకలస్థపతిస్స్థిరః ॥ ౪౬ ॥ విజితాత్మా విధేయాత్మా భూతవాహనసారథిః ।
సగణో గణకార్యశ్చ సుకీర్తిశ్ఛిన్నసంశయః ॥ ౪౭ ॥ కామదేవః కామపాలో భస్మో
ద్ధూళితవిగ్రహః । భస్మప్రియో భస్మశాయీ కామీ కాన్తః కృతాగమః ॥ ౪౮ ॥ సమా
యుక్తో నివృత్తాత్మా ధర్మయుక్తస్సదాశివః । చతుర్ముఖశ్చతుర్బాహుర్దురావాసో దు
రాసదః ॥ ౪౯ ॥ దుర్గమో దుర్లభో దుర్గస్సర్వాయుధవిశారదః । అధ్యాత్మయోగని
లయస్సుతన్తుస్తన్తువర్ధనః ॥ ౫౦ ॥ శుభాఙ్గో లోకసారఙ్గో జగదీశో౽మృతాశనః । భస్మశు
ద్ధికరో మేరురోజస్వీ శుద్ధవిగ్రహః ॥ ౫౧ ॥ హిరణ్యరేతాస్తరణిర్మరీచిర్మహిమాలయః ।
మహాహ్రదో మహాగర్భస్సిద్ధబృన్దారవన్దితః ॥ ౫౨ ॥ వ్యాఘ్రచర్మధరో వ్యాలీ మహా
భూతో మహానిధిః । అమృతాఙ్గో౽మృతవపుః పఞ్చయజ్ఞః ప్రభఞ్జనః ॥ ౫౩ ॥ ప
ఞ్చవింశతితత్త్వజ్ఞః పారిజాతః పరావరః । సులభస్సువ్రతశ్శూరో వాఙ్మయైకనిధిర్ని
ధిః ॥ ౫౪ ॥ వర్ణాశ్రమగురుర్వర్ణీ శత్రుజిచ్ఛత్రుతాపనః । ఆశ్రమః క్షపణః క్షామో జ్ఞా
నవానచలాచలః ॥ ౫౫ ॥ ప్రమాణభూతో దుర్జ్ఞేయస్సుపర్ణో వాయువాహనః । ధనుర్ధరో
ధనుర్వేదో గుణరాశిర్గుణాకరః ॥ ౫౬ ॥ అనన్తదృష్టిరానన్దో దణ్డో దమయితా దమః ।
అభివాద్యో మహాచార్యో విశ్వకర్మా విశారదః ॥ ౫౭ ॥ వీతరాగో వినీతాత్మా తపస్వీ
భూతభావనః । ఉన్మత్తవేషః ప్రచ్ఛన్నో జితకామో జితప్రియః ॥ ౫౮ ॥ కల్యా
ణప్రకృతిః కల్పస్సర్వలోకప్రజాపతిః । తపస్వీ తారకో ధీమాన్ప్రధానప్రభురవ్య
యః ॥ ౫౯ ॥ లోకపాలో౽న్తర్హితాత్మా కల్పాదిః కమలేక్షణః । వేదశాస్త్రార్థతత్త్వ
జ్ఞో నియమో నియమాశ్రయః ॥ ౬౦ ॥ చన్ద్రస్సూర్యశ్శనిః కేతుర్విరామో విద్రుమచ్ఛ
విః । భక్తిగమ్యః పరం బ్రహ్మ మృగబాణార్పణో౽నఘః ॥ ౬౧ ॥ అద్రిరాజాలయః కా
న్తః పరమాత్మా జగద్గురుః । సర్వకర్మాచలస్త్వష్టా మఙ్గల్యో మఙ్గళావృతః ॥ ౬౨ ॥ మహా
తపా దీర్ఘతపాస్స్థవిష్ఠస్స్థవిరో ధ్రువః । అహస్సంవత్సరో వ్యాప్తిః ప్రమాణం పరమం త
పః ॥ ౬౩ ॥ సంవత్సరకరో మన్త్రః ప్రత్యయస్సర్వదర్శనః । అజస్సర్వేశ్వరస్స్నిగ్ధో మహా

రేతా మహాబలః ॥ ౬౪ ॥ యోగీ యోగ్యో మహారేతాస్సిద్ధస్సర్వాదిరగ్నిదః । వ
సుర్వసుమనాస్సత్యస్సర్వపాపహరో హరః ॥ ౬౫ ॥ అమృతశ్శాశ్వతశ్శాన్తో బాణ
హస్తః ప్రతాపవాన్ । కమణ్డలుధరో ధన్వీ వేదాఙ్గో వేదవిన్మునిః ॥ ౬౬ ॥ భ్రాజిష్ణు
ర్భోజనం భోక్తా లోకనేతా దురాధరః । అతీన్ద్రియో మహామాయస్సర్వావాసశ్చతు
ష్పథః ॥ ౬౭ ॥ కాలయోగీ మహానాదో మహోత్సాహో మహాబలః । మహాబు
ద్ధిర్మహావీర్యో భూతచారీ పురన్దరః ॥ ౬౮ ॥ నిశాచరః ప్రేతచారీ మహాశక్తిర్మహాద్యు
తిః । అనిర్దేశ్యవపుశ్శ్రీమాన్త్సర్వహార్యమితో గతిః ॥ ౬౯ ॥ బహుశ్రుతో బహు
మయో నియతాత్మా భవోద్భవః । ఓజస్తేజోద్యుతిధరో నర్తకస్సర్వకామకః ॥ ౭౦ ॥ నృ
త్యప్రియో నృత్యనృత్యః ప్రకాశాత్మా ప్రతాపనః । బుద్ధస్స్పష్టాక్షరో మన్త్రస్సన్మానస్సా
రసప్లవః ॥ ౭౧ ॥ యుగాదికృద్యుగావర్తో గమ్భీరో వృషవాహనః । ఇష్టో విశిష్టశ్శిష్టే
ష్టశ్శరభశ్శరభో ధనుః ॥ ౭౨ ॥ అపాంనిధిరధిష్ఠానం విజయో జయకాలవిత్ । ప్రతిష్ఠి
తః ప్రమాణజ్ఞో హిరణ్యకవచో హరిః ॥ ౭౩ ॥ విరోచనస్సురగణో విద్యేశో విబుధా
శ్రయః । బాలరూపో బలోన్మాథీ వివర్తో గహనో గురుః ॥ ౭౪ ॥ కరణం కారణం కర్తా
సర్వబన్ధవిమోచనః । విద్వత్తమో వీతభయో విశ్వభర్తా నిశాకరః ॥ ౭౫ ॥ వ్యవసా
యో వ్యవస్థానస్స్థానదో జగదాదిజః । దున్దుభో లలితో విశ్వో భవాత్మాత్మనిసంస్థితః ॥ ౭౬ ॥
వీరేశ్వరో వీరభద్రో వీరహా వీరభృద్విరాట్ । వీరచూడామణిర్వేత్తా తీవ్రనాదో నది
ధరః ॥ ౭౭ ॥ ఆజ్ఞాధారస్త్రిశూలీ చ శిపివిష్టశ్శివాలయః । వాలఖిల్యో మహాచాపస్తి
గ్మాంశుర్నిధిరవ్యయః ॥ ౭౮ ॥ అభిరామస్సుశరణస్సుబ్రహ్మణ్యస్సుధాపతిః । మఘ
వాన్కౌశికో గోమాన్విశ్రామస్సర్వశాసనః ॥ ౭౯ ॥ లలాటాక్షో విశ్వదేహస్సార
స్సంసారచక్రభృత్ । అమోఘదణ్డీ మధ్యస్థో హిరణ్యో బ్రహ్మవర్చసీ ॥ ౮౦ ॥ పరమార్థః
పరమయశ్శమ్బరో వ్యాఘ్రకోనలః । రుచిర్వరరుచిర్వన్ద్యో వాచస్పతిరహర్పతిః ॥ ౮౧ ॥
రవిర్విరోచనస్స్కన్దశ్శాస్తా వైవస్వతో జనః । యుక్తిరున్నతకీర్తిశ్చ శాన్తరాగః పరా
జయః ॥ ౮౨ ॥ కైలాసపతికామారిస్సవితా రవిలోచనః । విద్వత్తమో వీతభయో
విశ్వహర్తానివారితః ॥ ౮౩ ॥ నిత్యో నియతకల్యాణః పుణ్యశ్రవణకీర్తనః । దూరశ్ర
వా విశ్వసహో ధ్యేయో దుస్స్వప్ననాశనః ॥ ౮౪ ॥ ఉత్తారకో దుష్కృతిహా దుర్ధర్షో
దుస్సహోభయః । అనాదిర్భూర్భువో లక్ష్మీః కిరీటీ త్రిదశాధిపః ॥ ౮౫ ॥ విశ్వగోప్తా
విశ్వభర్తా సుధీరో రుచిరాఙ్గదః । జననో జనజన్మాదిః ప్రీతిమాన్నీతిమాన్నయః ॥ ౮౬ ॥
విశిష్టః కాశ్యపో భానుర్భీమో భీమపరాక్రమః । ప్రణవస్సప్తధాచారో మహాకాయో
మహాధనుః ॥ ౮౭ ॥ జన్మాధిపో మహాదేవస్సకలాగమపారగః । తత్త్వాతత్త్వవివే
కాత్మా విభూష్ణుర్భూతిభూషణః ॥ ౮౮ ॥ ఋషిర్బ్రాహ్మణవిజ్జిష్ణుర్జన్మమృత్యుజరాతి
గః । యజ్ఞో యజ్ఞపతిర్యజ్వా యజ్ఞాన్తోమోఘవిక్రమః ॥ ౮౯ ॥ మహేన్ద్రో దుర్భర

స్సునీయజ్ఞాఙ్గో యజ్ఞవాహనః।పఞ్చబ్రహ్మసముత్పత్తిర్విశ్వేశో విమలోదయః ॥ ౯౦॥
ఆత్మయోనిరనాద్యన్తో షడ్వింశత్సప్తలోకధృక్ । గాయత్రీవల్లభః ప్రాంశుర్విశ్వా
వాసః ప్రభాకరః ॥ ౯౧ ॥ శిశుర్గిరిరతస్సమ్రాట్సుషేణస్సురశత్రుహా । అమోఘో
రిష్టమథనో ముకున్దో విగతజ్వరః॥ ౯౨ ॥ స్వయఞ్జ్యోతిరనుజ్యోతిరాత్మజ్యోతిరచఞ్చ
లః। పిఙ్గళః కపిలశ్మశ్రుశ్శాస్త్రనేత్రత్రయీతనుః ॥ ౯౩ ॥ జ్ఞానస్కన్ధో మహాజ్ఞానీ
నిరుత్పత్తిరుపప్లవః । భగో వివస్వానాదిత్యో యోగాచార్యో బృహస్పతిః ॥ ౯౪ ॥
ఉదారకీర్తిరుద్యోగీ సద్యోగీ సదసన్మయః । నక్షత్రమాలీ రాకేశస్సాధిష్ఠానష్షడాశ్ర
యః ॥ ౯౫ ॥ పవిత్రపాణిః పాపారిర్మణిపూరో మనోగతిః । హృత్పుణ్డరీకమాసీన
శ్శుక్లశ్శాన్తో వృషాకపిః ॥ ౯౬ ॥ విష్ణుర్గ్రహపతిః కృష్ణస్సమర్థోనర్థనాశనః । అధర్మ
శత్రురక్షయ్యః పురుహూతః పురుష్టుతః ॥ ౯౭ ॥ బ్రహ్మగర్భో బృహద్గర్భో ధర్మధే
నుర్ధనాగమః । జగద్ధితైషి సుగతః కుమారః కుశలాగమః ॥ ౯౮ ॥ హిరణ్యవర్ణో
జ్యోతిష్మాన్నానాభూతధరో ధ్వనిః । అరోగో నియమాధ్యక్షో విశ్వామిత్రో ద్విజోత్త
మః ॥ ౯౯ ॥ బృహజ్జ్యోతిస్సుధామా చ మహాజ్యోతిరనుత్తమః।మాతామహో మా
తరిశ్వా నభస్వాన్నాగహారధృక్॥౧౦౦॥ పులస్త్యః పులహోగస్త్యో జాతూకర్ణ్యః
పరాశరః । నిరావరణధర్మజ్ఞో విరిఞ్చో విష్టరశ్రవాః ॥ ౧౦౧ ॥ ఆత్మభూరనిరుద్ధోత్రి
జ్ఞానమూర్తిర్మహాయశాః । లోకచూడామణిర్వీరశ్చణ్డసత్యపరాక్రమః ॥ ౧౦౨ ॥
వ్యాళకల్పో మహాకల్పో మహావృక్షః కళాధరః। అలఙ్కరిష్ణుస్త్వచలో రోచిష్ణుర్విక్ర
మోత్తమః ॥ ౧౦౩ ॥ ఆశుశబ్దపతిర్వేగీ ప్లవనశ్శిఖిసారథిః। అసంసృష్టోఽతిథిశ్శక్రః
ప్రమాథీ పాపనాశనః॥ ౧౦౪ ॥ వసుశ్రవాః కవ్యవాహః ప్రతప్తో విశ్వభోజనః । జర్యో
జరాధిశమనో లోహితశ్చ తనూనపాత్ ॥ ౧౦౫ ॥ పృషదశ్వో నభోయోనిస్సుప్రతీక
స్తమిస్రహా । నిదాఘస్తపనో మేఘః పక్షః పరపురఞ్జయః॥ ౧౦౬ ॥ ముఖానిలస్సునిష్ప
న్నస్సురభిశ్శిశిరాత్మకః । వసన్తో మాధవో గ్రీష్మో నభస్యో బీజవాహనః ॥ ౧౦౭ ॥ అ
ఙ్గిరా మునిరాత్రేయో విమలో విశ్వవాహనః । పావనః పురుజిచ్ఛక్రస్త్రివిద్యో నరవా
హనః ॥ ౧౦౮ ॥ మనోబుద్ధిరహఙ్కారః క్షేత్రజ్ఞః క్షేత్రపాలకః । తేజోనిధిర్జ్ఞానని
ధిర్విపాకో విఘ్నకారకః ॥ ౧౦౯॥ అధరోఽనుత్తరో జ్ఞేయో జ్యేష్ఠో నిశ్రేయసాలయః।
శైలో నగస్తనుర్దోహో దానవారిరరిన్దమః॥౧౧౦॥చారుధీర్జనకశ్చారువిశల్యో లో
కశల్యకృత్ । చతుర్వేదశ్చతుర్భావశ్చతురశ్చతురప్రియః ॥ ౧౧౧ ॥ ఆమ్నాయో
థసమామ్నాయస్తీర్థదేవశివాలయః । బహురూపో మహారూపస్సర్వరూపశ్చరాచ
రః ॥ ౧౧౨ ॥ న్యాయనిర్వాహకో న్యాయో న్యాయగమ్యో నిరఞ్జనః । సహస్రమూ
ర్ధా దేవేన్ద్రస్సర్వశస్త్రప్రభఞ్జనః ॥ ౧౧౩ ॥ ముణ్డో విరూపో వికృతో దణ్డీ దాన్తో గు
ణోత్తమః । పిఙ్గళాక్షోథ హర్యక్షో నీలగ్రీవో నిరామయః॥ ౧౧౪ ॥ సహస్రబాహు

స్సర్వేశశ్శరణ్యస్సర్వలోకభృత్ । పద్మాసనః పరఞ్జ్యోతిః పరావరపరంఫలమ్ ॥ ౧౧౫॥
పద్మగర్భో మహాగర్భో విశ్వగర్భో విచక్షణః । పరావరజ్ఞో బీజేశస్సుముఖస్సుమహాస్వ
నః ॥ ౧౧౬ ॥ దేవాసురగురుర్దేవో దేవాసురనమస్కృతః । దేవాసురమహామా
త్రో దేవాసురమహాశ్రయః ॥ ౧౧౭ ॥ దేవాదిదేవో దేవర్షి దేవాసురవరప్రదః । దే
వాసురేశ్వరో దివ్యో దేవాసురమహేశ్వరః ॥ ౧౧౮ ॥ సర్వదేవమయోచిన్త్యో దే
వతాత్మాత్మసమ్భవః । ఈడ్యోనీశస్సురవ్యాఘ్రో దేవసింహో దివాకరః ॥ ౧౧౯॥
విబుధాగ్రవరశ్రేష్ఠస్సర్వదేవోత్తమోత్తమః । శివజ్ఞానరతశ్శ్రీమాఞ్ఛిఖిశ్రీపర్వతప్రి
యః ॥ ౧౨౦ ॥ జయస్తమ్భో విశిష్టమ్భో నరసింహనిపాతనః । బ్రహ్మచారీ లోకచా
రీ ధర్మచారీ ధనాధిపః ॥ ౧౨౧ ॥ నన్దీ నన్దీశ్వరో నగ్నో నగ్నవ్రతధరశ్శుచిః । లిఙ్గాధ్యక్షస్సు
రాధ్యక్షో యుగాధ్యక్షో యుగావహః ॥ ౧౨౨ ॥ స్వవశస్సవశస్స్వర్గస్స్వరస్స్వర
మయస్స్వనః । బీజాధ్యక్షో బీజకర్తా ధనకృద్ధర్మవర్ధనః ॥ ౧౨౩ ॥ దమ్భోదమ్భోమ
హాదమ్భస్సర్వభూతమహేశ్వరః । శ్మశాననిలయస్తవ్యస్సేతురప్రతిమాకృతిః ॥ ౧౨౪॥
లోకోత్తరస్ఫుటాలోకస్త్ర్యమ్బకో నాగభూషణః । అన్ధకారిర్మఖద్వేషీ విష్ణుకన్ధర
పాతనః ॥ ౧౨౫ ॥ వీతదోషోఽక్షయగుణో దక్షారిః పూషదన్తహృత్ । ధూర్జటిః ఖణ్డపరశు
స్సకలో నిష్కలోఽనఘః ॥ ౧౨౬ ॥ ఆధారస్సకలాధారః పాణ్డురాభో మృడో నటః ।
పూర్ణః పూరయితా పుణ్యస్సుకుమారస్సులోచనః ॥ ౧౨౭ ॥ సామగేయః ప్రియకరః పు
ణ్యకీర్తిరనామయః । మనోజవస్తీర్థకరో జటిలో జీవితేశ్వరః ॥ ౧౨౮ ॥ జీవితాన్త
కరో నిత్యో వసురేతా వసుప్రియః । సద్గతిస్సత్కృతిస్సక్తః కాలకణ్ఠః కలాధరః ॥ ౧౨౯॥
మానీ మాన్యో మహాకాలస్సద్భూతిస్సత్పరాయణః । చన్ద్రసఞ్జీవనశ్శాస్తా లోకగూఢో
మరాధిపః ॥ ౧౩౦ ॥ లోకబన్ధుర్లోకనాథః కృతజ్ఞః కృత్తిభూషణః । అనపాయ్యక్షరః
కాన్తస్సర్వశాస్త్రభృతాంవరః ॥ ౧౩౧ ॥ తేజోమయో ద్యుతిధరో లోకమాయో
గ్రణీరణుః । శుచిస్మితః ప్రసన్నాత్మా దుర్జయో దురతిక్రమః ॥ ౧౩౨ ॥ జ్యోతిర్మయో
నిరాకారో జగన్నాథో జలేశ్వరః । తుమ్బవీణీ మహాకాయో విశోకశ్శోకనాశనః ॥ ౧౩౩॥
త్రిలోకాత్మా త్రిలోకేశశ్శుద్ధశ్శుద్ధిరధోక్షజః । అవ్యక్తలక్షణో వ్యక్తో వ్యక్తావ్యక్తో విశా
మ్పతిః ॥ ౧౩౪ ॥ వరశీలో వరతులో మానో మానధనో మయః । బ్రహ్మా విష్ణుః ప్రజా
పాలో హంసో హంసగతిర్యమః ॥ ౧౩౫ ॥ వేధా ధాతా విధాతా చ అత్తా హర్తా చతు
ర్ముఖః । కైలాసశిఖరావాసీ సర్వావాసీ సతాంగతిః ॥ ౧౩౬ ॥ హిరణ్యగర్భో హ
రిణః పురుషః పూర్వజః పితా । భూతాలయో భూతపతిర్భూతిదో భువనేశ్వరః ॥ ౧౩౭॥
సంయోగీ యోగవిద్బ్రహ్మా బ్రహ్మణ్యో బ్రాహ్మణప్రియః । దేవప్రియో దేవనాథో దేవ
జ్ఞో దేవచిన్తకః ॥ ౧౩౮ ॥ విషమాక్షః కలాధ్యక్షో వృషాఙ్కో వృషవర్ధనః । నిర్మదో నిర
హఙ్కారో నిర్మోహో నిరుపద్రవః ॥ ౧౩౯ ॥ దర్పహా దర్పితో దృప్తస్సర్వర్తుపరివర్తకః ॥
సప్తజిహ్వస్సహస్రార్చిస్స్నిగ్ధః ప్రకృతిదక్షిణః ॥ ౧౪౦ ॥ భూతభవ్యభవన్నాథః ప్రభవో

ఖాన్తినాశనః । అర్థోనర్థోమహాకోశఃపరకార్యైకపణ్డితః ॥ ౧౪౧ ॥ నిష్కణ్ట
కఃకృతానన్దోనిర్వ్యాజోవ్యాజమర్దనః । సత్త్వవాన్సాత్త్వికస్సత్యకీర్తిస్స్తమ్భకృతాగ
మః॥ ౧౪౨ ॥ అకమ్పితోగుణగ్రాహీనైకాత్మానైకకర్మకృత్ । సుప్రీతస్సుముఖస్సూ
క్ష్మస్సుకరోదక్షిణోనలః ॥ ౧౪౩ ॥ స్కన్ధస్స్కన్ధధరోధుర్యఃప్రకటఃప్రీతివర్ధనః । అప
రాజితస్సర్వసహోవిదగ్ధస్సర్వవాహనః॥ ౧౪౪॥ అధృతస్స్వధృతస్సాధ్యఃపూర్త
మూర్తిర్యశోధరః । వరాహశృఙ్గధృగ్వాయుర్బలవానేకనాయకః ॥ ౧౪౫ ॥ శ్రు
తిప్రకాశశ్శ్రుతిమాన్లోకబన్ధురనేకధృక్ । శ్రీవల్లభశివారమ్భశ్శాన్తభద్రస్సమఞ్జ
సః॥ ౧౪౬ ॥ భూశయోభూతికృద్భూతిభూషణోభూతవాహనః। అకాయోభూత
కాయస్థఃకాలజ్ఞానీకలావపుః॥ ౧౪౭ ॥ సత్యవ్రతమహాత్యాగీనిష్ఠాశాన్తిపరాయణః।
పరార్థవృత్తిర్వరదోవివిక్తశ్శ్రుతిసాగరః ॥ ౧౪౮ ॥ అనిర్విణ్ణోగుణగ్రాహీకళఙ్కా
ఙ్కఃకలఙ్కహా । స్వభావరుద్రోమధ్యస్థశ్శత్రుఘ్నోమధ్యనాశకః ॥ ౧౪౯ ॥ శిఖ
ణ్డీకవచీశూలీచణ్డీముణ్డీచకుణ్డలీ । మేఖలీకవచీఖడ్గీమాయీసంసారసారథిః॥ ౧౫౦ ॥
అమృత్యుస్సర్వదృక్సింహస్తేజోరాశిర్మహామణిః । అసఙ్ఖ్యేయోప్రమేయాత్మావీర్య
వాన్కార్యకోవిదః ॥ ౧౫౧ ॥ వేద్యోవేదార్థవిద్గోప్తాసర్వాచారోమునీశ్వరః । అ
నుత్తమోదురాధర్షోమధురఃప్రియదర్శనః ॥ ౧౫౨ ॥ సురేశశ్శరణంసర్వశ్శబ్దబ్రహ్మ
సతాంగతిః । కాలభక్షఃకలఙ్కారిఃకఙ్కణీకృతవాసుకిః ॥ ౧౫౩ ॥ మహేష్వాసో
మహీభర్తానిష్కలఙ్కోవిశృఙ్ఖలః । ద్యుమణిస్తరణిర్ధన్యస్సిద్ధిదస్సిద్ధిసాధనః॥ ౧౫౪॥
నివృత్తస్సంవృతశ్శిల్పీవ్యూఢోరస్కోమహాభుజః। ఏకజ్యోతిర్నిరాతఙ్కోనరోనా
రాయణప్రియః ॥ ౧౫౫ ॥ నిర్లేపోనిష్ప్రపఞ్చాత్మానిర్వ్యగ్రోవ్యగ్రనాశనః । స్త
వ్యస్తవప్రియస్స్తోతావ్యాసమూర్తిరనాకులః ॥ ౧౫౬ ॥ నిరవద్యపదోపాయోవి
ద్యారాశిరవిక్రమః । ప్రశాన్తబుద్ధిరక్షుద్రఃక్షుద్రహానిత్యసున్దరః॥ ౧౫౭॥ ధైర్యాగ్ర
ధుర్యోధాత్రీశశ్శాకల్యశ్శర్వరీపతిః । పరమార్థగురుర్దృష్టిర్గురురాశ్రితవత్సలః॥౧౫౮॥
రసోరసజ్ఞస్సర్వజ్ఞస్సర్వసత్త్వావలమ్బనః ॥ సూతః ॥ ఏవంనామ్నాంసహస్రేణతు
ష్టావవృషభధ్వజమ్ ॥ ౧౫౯ ॥ స్నాపయామాసచవిభుఃపూజయామాసపఙ్కజైః।
పరీక్షార్థంహరేఃపూజాకమలేషుమహేశ్వరః ॥ ౧౬౦ ॥ గోపయామాసకమలం
తదైకంభువనేశ్వరః । హృతపుష్పోహరిస్తత్రకిమిదంత్వభ్యచిన్తయత్॥ ౧౬౧ ॥
జ్ఞాత్వాస్వనేత్రముద్ధృత్యసర్వసత్త్వావలమ్బనమ్ । పూజయామాసభావేననామ్నా
తేనజగద్గురుమ్ ॥ ౧౬౨ ॥ తతస్తత్రవిభుర్దృష్ట్వాతథాభూతంహరోహరిమ్।తస్మాద
వతతారాశుమణ్డలాత్పావకస్యచ ॥ ౧౬౩ ॥ కోటిభాస్కరసఙ్కాశంజటామకు
టమణ్డితమ్ । జ్వాలామాలావృతందివ్యంతీక్ష్ణదంష్ట్రంభయఙ్కరమ్ ॥ ౧౬౪॥ శూ
లటఙ్కగదాచక్రకున్తపాశధరంహరమ్ । వరదాభయహస్తంచద్వీపిచర్మోత్తరీయ

కమ్ ॥ ౧౬౫ ॥ ఇత్థంభూతంతదాదృష్ట్వాభవంభస్మవిభూషితమ్ । హృష్టోనమశ్చ
కారాశు దేవదేవంజనార్దనః ॥ ౧౬౬ ॥ నమ్రముఖస్తంపరిక్రమ్యసేన్ద్రా దేవాస్త్రిలోచ
నమ్ । చచాలబ్రహ్మభువనంచకమ్పేచవసున్ధరా ॥ ౧౬౭ ॥ దదాహతేజస్తచ్ఛమ్భోః
ప్రాన్తం వై శతయోజనమ్ । అధస్తాచ్చోర్ధ్వతశ్చైవహాహేత్యకృతభూతలే ॥ ౧౬౮ ॥
తదాప్రాహమహాదేవఃప్రహసన్నివశఙ్కరః । సమ్ప్రేక్ష్యప్రణయాద్విష్ణుంకృతాఞ్జ
లిపుటంస్థితమ్ ॥ ౧౬౯ ॥ జ్ఞాతంమయేదమధునాదేవకార్యంజనార్దన । సుదర్శనాఖ్యం
చక్రంచదదామితవశోభనమ్ ॥ ౧౭౦ ॥ యద్రూపంభవతాదృష్టంసర్వలోకభయఙ్క
రమ్ । హితాయతవయత్నేనతవభావాయసువ్రత ॥ ౧౭౧ ॥ శాన్తంరణాజిరేవిష్ణోదేవా
నాందుఃఖసాధనమ్ । శాన్తస్యచాస్త్రంశాన్తస్స్యాచ్ఛాన్తేనాస్త్రేణకింఫలమ్ ॥ ౧౭౨ ॥
శాన్తస్యసమరేచాస్త్రంశాన్తిరేవతపస్వినమ్ । యోద్ధుశ్శాన్త్యాబలచ్ఛేదఃపరస్యబ
లవృద్ధిదః ॥ ౧౭౩ ॥ దేవైరశాన్తైర్యద్రూపంమదీయంభావయావ్యయమ్ । కిమాయు
ధేనవైకార్యంయోద్ధుందేవారిసూదన ॥ ౧౭౪ ॥ తుమాయుధినకార్యావైయోద్ధుందే
వారిసూదన । అనాగతేఽత్యతీతేచదౌర్బల్యేస్వజనోత్కరే ॥ ౧౭౫ ॥ అకాలికేత్వధ
ర్మేచఅనర్థేవారిసూదన । ఏవముక్త్వాదదౌచక్రంసూర్యాయుతసమప్రభమ్ ॥ ౧౭౬ ॥
నేత్రంచనేతాజగతాంప్రభుర్వైపద్మసన్నిభమ్ । తదాప్రభృతితంప్రాహుఃపద్మాక్ష
మితిసువ్రతమ్ ॥ ౧౭౭ ॥ దత్త్వైనంనయనంచక్రంవిష్ణవేనీలలోహితః । పస్పర్శచకరా
భ్యాంవైసుశుభాభ్యామువాచహ ॥ ౧౭౮ ॥ వరదోఽహంవరశ్రేష్ఠవరాన్వరయచేప్సి
తాన్ । భక్త్యావశీకృతోనూనంత్వయాహంపురుషోత్తమ ॥ ౧౭౯ ॥ ఇత్యుక్తోదేవదే
వేనదేవదేవంప్రణమ్యతమ్ । త్వయిభక్తిర్మహాదేవప్రసీదవరముత్తమమ్ ॥ ౧౮౦ ॥
నాన్యమిచ్ఛామిభక్తానామార్తయోనాస్తియత్ప్రభో । తచ్ఛ్రుత్వావచనంతస్యద
యావాన్స్తుశరాంభవః ॥ ౧౮౧ ॥ పస్పర్శచదదౌతస్మైశ్రద్ధాంశీతాంశుభూషణః ।
ప్రాహచైవంమహాదేవఃపరమాత్మానమచ్యుతమ్ ॥ ౧౮౨ ॥ మయిభక్తశ్చవన్ద్యశ్చపూ
జ్యశ్చైవసురాసురైః । భవిష్యసినసన్దేహోమత్ప్రసాదాత్సురోత్తమ ॥ ౧౮౩ ॥
యదాసతీదక్షపుత్రీవినిన్ద్యైవసులోచనా । మాతరంపితరందక్షంభవిష్యతిసురేశ్వ
రీ ॥ ౧౮౪ ॥ దివ్యాహైమవతీవిష్ణోతదాత్వమపిసువ్రత । భగినీంతవకల్యాణీందేవీంహైమ
వతీముమామ్ ॥ ౧౮౫ ॥ నియోగాద్బ్రహ్మణస్సాధ్వీంప్రదాస్యసిమమైవతామ్ । మత్స
మ్బన్ధీచలోకానాంమధ్యేపూజ్యోభవిష్యసి ॥ ౧౮౬ ॥ మాందివ్యేనచభావేనతదాప్రభృ
తిశఙ్కరమ్ । ద్రక్ష్యసేచప్రసన్నేనమిత్రభూతమివాత్మనా ॥ ౧౮౭ ॥ ఇత్యు
క్త్వాన్తర్దధేరుద్రోభగవాన్నీలలోహితః । జనార్దనోఽపిభగవాన్దేవానామపిసన్ని
ధౌ ॥ ౧౮౮ ॥ అయాచతమహాదేవంబ్రహ్మాణంమునిభిస్సహ । మయాప్రోక్తంస్త
వందివ్యంపద్మయోనేసుశోభనమ్ ॥ ౧౮౯ ॥ యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిశ్రావయే

ద్వాద్విజోత్తమాః। ప్రతినామ్ని హిరణ్యస్య దత్తస్య ఫలమాప్నుయాత్ ॥ ౧౯౦ ॥ అ
శ్వమేధసహస్రేణ ఫలం భవతి తస్య వై। ఘృతాద్యైస్స్నాపయేద్రుద్రం స్థాల్యా వై కల
శైశ్శుభైః॥ ౧౯౧॥ నామ్నాం సహస్రేణానేన శ్రద్ధయా శివమీశ్వరమ్। సోఽపి యజ్ఞస
హస్రస్య ఫలం లబ్ధ్వా సురేశ్వరైః ॥ ౧౯౨ ॥ పూజ్యో భవతి రుద్రస్య ప్రీతిర్భవతి తస్య
వై। తథాస్త్వితి తథా ప్రాహ పద్మయోనేర్జనార్దనమ్ ॥ ౧౯౩ ॥ జగ్మతుః ప్రణిపత్యై
నం దేవదేవం జగద్గురుమ్। తస్మాన్నామ్నాం సహస్రేణ పూజయేదనఘో ద్విజాః॥ ౧౯౪॥
జపేన్నామ్నాం సహస్రం చ స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౧౯౫ ॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పరమేశ్వరాద్విష్ణోశ్చ
క్రలాభకథనం నామ ఏకోన శతతమోధ్యాయః.

దేవీసమ్భవకథనమ్

ఋషయః ॥ సమ్భవస్సూచితో దేవ్యాస్త్వయా సూత మహామతే । సవిస్త
రం వదస్వాద్య సతీత్వే చ యథాతథమ్ ॥ ౧ ॥ మేనాజత్వం మహాదేవ్యా దక్షయజ్ఞవి
మర్దనమ్ । విష్ణునా చ కథం దత్తా దేవదేవాయ శమ్భవే॥ ౨ ॥ కల్యాణం వా కథం తస్య
వక్తుమర్హసి సామ్ప్రతమ్। తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా సూతః పౌరాణికోత్తమః॥ ౩॥ స
మ్భవం చ మహాదేవ్యాః ప్రాహ తేషాం మహాత్మనామ్॥ సూతః॥ బ్రహ్మణా కథితం పూ
ర్వం దణ్డినే తత్సువిస్తరమ్॥ ౪॥ యుష్మాభిర్వై కుమారాయ తేన వ్యాసాయ ధీమతే। తస్మా
దహముపశ్రుత్య ప్రవదామి సువిస్తరమ్॥ ౫ ॥ వచనాద్వో మహాభాగాః ప్రణమ్యోమాం
తథా భవమ్ । సా భగాఖ్యా జగద్ధాత్రీ లిఙ్గమూర్తేస్త్రివేదికా ॥ ౬ ॥ లిఙ్గస్తు భగవా
న్ద్వాభ్యాం జగత్సృష్టిర్ద్విజోత్తమాః। లిఙ్గమూర్తిశ్శివో జ్యోతిస్తమసశ్చోపరిస్థితః॥ ౭॥
లిఙ్గవేదిసమాయోగాదర్ధనారీశ్వరోఽభవత్ । బ్రహ్మాణం విదధే దేవమగ్రే పుత్రం చతు
ర్ముఖమ్ ॥ ౮ ॥ ప్రాహిణోతి స్మ తస్యైవ జ్ఞానం జ్ఞానమయో హరః । విశ్వాధికోఽసౌ
భగవానర్ధనారీశ్వరో విభుః ॥ ౯ ॥ హిరణ్యగర్భం తం దేవో జాయమానమపశ్యత ।
సోఽపి రుద్రం మహాదేవం బ్రహ్మాపశ్యత శఙ్కరమ్ ॥ ౧౦ ॥ తం దృష్ట్వా సంస్థితం దేవమర్ధ
నారీశ్వరం ప్రభుమ్ । తుష్టావ వాగ్భిరిష్టాభిర్వరదం వారిజోద్భవః॥ ౧౧ ॥ విభజస్వే
తి విశ్వేశం విశ్వాత్మానమజో విభుః । ససర్జ దేవీం వామాఙ్గాత్ పత్నీం చైవాత్మనస్స
మామ్। ౧౨ ॥ శ్రద్ధాహ్వాస్య శుభా పత్నీ తతః పుంసః పురాతనీ । సైవాజ్ఞయా విభో
ర్దేవీ దక్షపుత్రీ బభూవ హ ॥ ౧౩ ॥ సతీ సంజ్ఞా తదా సా వై రుద్రమేవాశ్రితా పతిమ్ । ద
క్షం వినిన్ద్య కాలేన దేవీ మేనాహ్యభూత్పునః ॥ ౧౪॥ నారదస్యైవ దక్షోఽపి శాపాదేవం
వినిన్ద్య చ । అవజ్ఞాదుర్మదో దక్షో దేవదేవముమాపతిమ్ ॥ ౧౫ ॥ అనాదృత్య కృతిం
జ్ఞాత్వా సతీ దక్షేణ తత్క్షణాత్ -। భస్మీకృత్వాత్మనో దేహం యోగమార్గేణ సాపు

నః॥ ౧౬॥ బభూవపార్వతీదేవీతపసాచగిరేఃప్రభోః।జ్ఞాత్వైతద్భగవాన్భర్గోదదాహ
ఋషితఃప్రభుః ॥ ౧౭ ॥ దక్షస్యవిపులంయజ్ఞంచ్యావనేర్వచనాదపి । చ్యవనస్యసు
తోధీమాన్దధీచఇతివిశ్రుతః ॥ ౧౮ ॥ విజిత్యవిష్ణుంసమరేప్రసాదాత్త్ర్యంబకస్యచ।
విష్ణునాలోకపాలాంశ్చశశాపచమునీశ్వరః ॥ ౧౯ ॥ రుద్రస్యక్రోధజేనైవవహ్నినా
హవిషాసురాః । వినాశోవైక్షణాదేవమాయయాశంకరస్యవై ॥ ౨౦ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే దేవీ
సంభవకథనంనామ శతతమోధ్యాయః

దక్షయజ్ఞవినాశకథనమ్.

ఋషయః ॥ విజిత్యవిష్ణునాసార్ధంభగవాన్పరమేశ్వరః । సర్వాన్దధీచవచ
నాత్కథంభేజేమహేశ్వరః ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ దక్షయజ్ఞేసువిపులేదేవాన్విష్ణుపురో
గమాన్ । దదాహభగవాన్రుద్రస్సర్వాన్మునిగణానపి ॥ ౨ ॥ భద్రోనామగణస్తేన
ప్రేషితఃపరమేష్ఠినా । విప్రయోగేనదేవ్యావైదుస్సహేనైవసువ్రతాః ॥ ౩ ॥ సో
సృజద్వీరభద్రశ్చగణేశాన్రోమజాఞ్ఛుభాన్ । గణేశ్వరైస్సమారుహ్యరథంభద్రఃప్ర
తాపవాన్ ॥ ౪ ॥ గన్తుంచక్రేమతింయస్యసారథిర్భగవానజః । గణేశ్వరాశ్చతేస
ర్వేవివిధాయుధపాణయః॥ ౫ ॥ విమానైర్విశ్వతోభద్రైస్తస్థుస్సాయురథోసురాః।
హిమవచ్ఛిఖరేరమ్యేహేమశృఙ్గేసుశోభనే॥ ౬ ॥ యజ్ఞవాటస్తథాతస్యగఙ్గాద్వా
రసమీపతః । తద్దేశేచైవవిఖ్యాతంశుభంకనఖలంద్విజాః ॥ ౭ ॥ దగ్ధుంవైప్రేషి
తశ్చాసౌభగవాన్పరమేష్ఠినా।తదోత్పాతోబభూవాథలోకానాంభయశంసనః॥౮ ॥
పర్వతాశ్చవ్యశీర్యన్తప్రచకమ్పేవసున్ధరా।మరుతశ్చావ్యఘూర్ణన్తచుక్షుభే మకరాల
యః ॥ ౯ ॥ అగ్నయోనైవదీప్యన్తినచదీప్యతిభాస్కరః। గ్రహాశ్చనప్రకాశ్యన్తేనదే
వానచదానవాః ॥ ౧౦ ॥ తతఃక్షణాత్ప్రవిశ్యైవయజ్ఞవాటంమహాత్మనః । రో
మజైస్సహితోభద్రఃకాలాగ్నిరివచాపరః ॥ ౧౧ ॥ ఉవాచభద్రోభగవాన్దక్షంచా
మితతేజసమ్ । సర్వాన్దేవదక్షాద్యమునీన్దేవాన్పినాకినా ॥ ౧౨ ॥ దగ్ధుంస
మ్ప్రేషితశ్చాహంభవన్తంసమునీశ్వరైః। ఇత్యుక్త్వాయజ్ఞశాలాంతాందదాహగణ
పుఙ్గవః ॥ ౧౩ ॥ గణేశ్వరాశ్చసంక్రుద్ధాయూపానుత్పాట్యచిక్షిపుః। ప్రస్తోత్రాస
హహోత్రాచదగ్ధంచైవగణేశ్వరైః ॥ ౧౪ ॥ గృహీత్వాగణపాస్సర్వాన్గఙ్గాస్రో
తసిచిక్షిపుః । వీరభద్రోమహాతేజాశ్శక్రస్యోద్యచ్ఛతఃకరమ్ ॥ ౧౫ ॥ వ్యష్టంభ
యదదీనాత్మాతథాన్యేషాందివౌకసామ్ । భగస్యనేత్రేచోత్పాట్యకరజాగ్రేణలీల
యా॥౧౬ ॥ నిహత్యముష్టినాదన్తాన్పూష్ణశ్చైవంన్యపాతయత్। తథాచన్ద్రమసం
దేవంపాదాఙ్గుష్ఠేనలీలయా॥ ౧౭॥ ఘర్షయామాసభగవాన్వీరభద్రఃప్రతాపవాన్।

చిచ్ఛేదచశిరస్తస్యశక్రస్యభగవాన్ప్రభోః ॥ ౧౮ ॥ వహ్నేర్హస్తద్వయంఛిత్త్వా
జిహ్వాముత్పాట్యలీలయా । జఘానమూర్ధ్నిపాదేనవీరభద్రోమహాబలః ॥ ౧౯ ॥
యమస్యదణ్డంభగవాన్ప్రదిచ్ఛేదస్వయంప్రభుః । జఘానదేవమీశానంత్రిశూలేనమ
హాబలమ్ ॥ ౨౦ ॥ త్రయస్త్రింశత్సురానేవంపినిహత్యాప్రయత్నతః । త్రయశ్చ
త్రిశతంతేషాంత్రిసాహస్రంచలీలయా ॥ ౨౧ ॥ త్రయంచైవసురేన్ద్రాణాంజఘానచ
మునీశ్వరాన్ । అన్యాంశ్చదేవాన్దేవోసౌసర్వాన్యుద్ధాయసంస్థితాన్ ॥ ౨౨ ॥ జ
ఘానభగవానుగ్రఃఖడ్గముష్ట్యాదిసాయకైః । అథవిష్ణుర్మహాతేజాశ్చక్రముద్యమ్య
మూర్ఛితః ॥ ౨౩ ॥ యుయోధభగవాంస్తేనరుద్రేణసహమాధవః । తయోస్సమభ
వద్యుద్ధంసుఘోరంరోమహర్షణమ్ ॥ ౨౪ ॥ విష్ణోర్యోగబలాత్తస్యదివ్యదేహాస్సుదా
రుణాః । శఙ్ఖచక్రగదాహస్తాఅసఙ్ఖ్యాతాశ్చజజ్ఞిరే ॥ ౨౫ ॥ తాన్సర్వానపిదేవో
సౌనారాయణసమప్రభాన్ । నిహత్యగదయావిష్ణుంతాడయామాసమూర్ధని ॥ ౨౬ ॥
తతశ్చోరసితందేవంలీలయైవరణాజిరే । పపాతచతదాభూమావిసంజ్ఞఃపురుషోత్త
మః ॥ ౨౭ ॥ పునరుత్థాయతంహన్తుంచక్రముద్యమ్యసప్రభుః । క్రోధరక్తేక్షణశ్శ్రీ
మానతిష్ఠత్పురుషర్షభః ॥ ౨౮ ॥ తస్యచక్రంచయద్రౌద్రంకాలాదిత్యసమప్రభమ్ ।
వ్యష్టమ్భయదదీనాత్మాకరస్థంనచచాలసః ॥ ౨౯ ॥ అతిష్ఠత్స్తమ్భితస్తేనశృఙ్గవానివ
నిశ్చలః । త్రిభిశ్చఘుష్టితంశార్ఙ్గంత్రిధాభూతంప్రభోస్తదా ॥ ౩౦ ॥ శార్ఙ్గకోటిప్ర
సఙ్గాద్వైచిచ్ఛేదచశిరఃప్రభోః । ఛిన్నంచనిపపాతాశుశిరస్తస్యరసాతలే ॥ ౩౧ ॥
వాయునాప్రేరితంచైవప్రాణజేనపినాకినా । ప్రవివేశతదాచైవతదీయాహవనీయక
మ్ ॥ ౩౨ ॥ తత్రప్రవిధ్వస్తకలశంభగ్నయూపంసతోరణమ్ । ప్రదీపితమహాశాలందృ
ష్ట్వాయజ్ఞోపిదుద్రువే ॥ ౩౩ ॥ తంతదామృగరూపేణధావన్తంగగనంప్రతి । వీ
రభద్రస్సమాధాయవిశిరస్కమథాకరోత్ ॥ ౩౪ ॥ తతఃప్రజాపతింధర్మంకశ్యపంచ
జగద్గురుమ్ । అరిష్టనేమినంవీరోబహుపుత్రంమునీశ్వరమ్ ॥ ౩౫ ॥ మునిమఙ్గిరసంచై
వకృశాశ్వంచమహాబలః । జఘానమూర్ధ్నిపాదేనదత్తంచైవయశస్వినమ్ ॥ ౩౬ ॥
చిచ్ఛేదచశిరస్తస్యదదాహాగ్నౌద్విజోత్తమాః । సరస్వత్యాశ్చనాసాగ్రందేవమా
తుస్తథైవచ ॥ ౩౭ ॥ నికృత్యకరజాగ్రేణవీరభద్రఃప్రతాపవాన్ । తస్థౌశ్రియావృ
తోమధ్యేప్రేతస్థానేయథాభవః ॥ ౩౮ ॥ ఏతస్మిన్నేవకాలేతుభగవాన్పద్మసమ్భ
వః । భద్రమాహమహాతేజాఃప్రార్థయన్ప్రణతఃప్రభుః ॥ ౩౯ ॥ అలంక్రోధేనవైభ
ద్రనష్టాశ్చైవదివౌకసః । ప్రసీదక్షమ్యతాంసర్వంరోమజైస్సహసువ్రత ॥ ౪౦ ॥
సోపిభద్రఃప్రభావేనబ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః । శమంజగామశనకైశ్శాన్తస్తస్థౌతదాజ్ఞ
యా ॥ ౪౧ ॥ దేవోపితత్రభగవానన్తరిక్షేవృషధ్వజః । సగణస్సర్వదశ్శర్వస్సర్వలో
కమహేశ్వరః ॥ ౪౨ ॥ ప్రార్థితశ్చైవదేవేనబ్రహ్మణాభగవాన్భవః । హతానాం

చతదా తేషాం ప్రదదౌ పూర్వవత్తనుమ్ ॥ ౪౩ ॥ ఇన్ద్రస్య చ శిరస్తస్య విష్ణోశ్చైవ మ
హాత్మనః । దక్షస్య చ మునీన్ద్రస్య తథాన్యేషాం మహేశ్వరః ॥ ౪౪ ॥ వాగీశ్యాశ్చై
వ నాసాగ్రం దేవమాతుస్తథైవ చ । నష్టానాం జీవితం చైవ వరాణి విపిధాని చ ॥ ౪౫ ॥
దక్షస్యధ్వస్తవక్త్రస్య శిరసా భగవాన్ప్రభుః । కల్పయామాస వై వక్త్రం లీలయా చ
మహాన్భవః ॥ ౪౬ ॥ దక్షోపి లబ్ధసంజ్ఞశ్చ సముత్థాయ కృతాఞ్జలిః । తుష్టావ దేవదే
వేశం శఙ్కరం వృషభధ్వజమ్ ॥ ౪౭ ॥ స్తుతస్తేన మహాతేజాః ప్రదాయ వివిధాన్వరాన్ ।
గాణపత్యం దదౌ తస్మై దక్షాయాక్లిష్టకర్మణే ॥ ౪౮ ॥ దేవాశ్చ సర్వే దేవేశం తుష్టు
వుః పరమేశ్వరమ్ । నారాయణశ్చ భగవాంస్తుష్టావ చ కృతాఞ్జలిః ॥ ౪౯ ॥ బ్రహ్మా చ
మునయస్సర్వే పృథక్పృథగజోద్భవమ్ । తుష్టువుర్దేవదేవేశం నీలకణ్ఠం వృషధ్వజమ్ ॥
తాన్దేవాననుగృహ్యైవ భవోప్యన్తరధీయత ॥ ౫౦ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే దక్షయజ్ఞవిధ్వంసనం నామ
ఏకాధికశతతమోధ్యాయః.

శ్రీపరమేశ్వరకృతమదనదాహాదికథనమ్.

ఋషయః ॥ కథం హిమవతః పుత్రీ బభూవామ్బా సతీ శుభా । కథం వా దే
వదేవేశమవాప పతిమీశ్వరమ్ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ సా మేనాతనుమాశ్రిత్య స్వేచ్ఛయైవ
వరాఙ్గనా । తదా హైమవతీ జజ్ఞే తపసా చ ద్విజోత్తమాః ॥ ౨ ॥ జాతకర్మాదికాస్సర్వా
శ్చకార చ గిరీశ్వరః । ద్వాదశే చ తదా వర్షే పూర్ణే హైమవతీ శుభా ॥ ౩ ॥ తపస్తేపే
తదా సార్ధమనుజా చ శుభాననా । అన్యా చ దేవీ హ్యనుజా సర్వలోకనమస్కృతా ॥ ౪ ॥
ఋషయశ్చ తదా సర్వే సర్వలోకమహేశ్వరీమ్ । తుష్టువుస్తపసా దేవీం సమావృత్య
సమన్తతః ॥ ౫ ॥ జ్యేష్ఠా హ్యపర్ణా హ్యనుజా చైకపర్ణా శుభాననా । తృతీయా చ వరా
రోహా తథా చైవైకపాటలా ॥ ౬ ॥ తపసా చ మహాదేవ్యాః పార్వత్యాః పరమేశ్వరః ।
వశీకృతో మహాదేవస్సర్వభూతపతిర్భవః ॥ ౭ ॥ ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు తారకో నామ
దానవః । తారాత్మజో మహాతేజా బభూవ దితినన్దనః ॥ ౮ ॥ తస్య పుత్రాస్త్రయశ్చా
పి తారకాక్షో మహాసురః । విద్యున్మాలీ చ భగవాన్కమలాక్షశ్చ వీర్యవాన్ ॥ ౯ ॥
పితామహస్తథా చైషాం తారో నామ మహాబలః । తపసా లబ్ధవీర్యశ్చ ప్రసాదాద్బ్ర
హ్మణః ప్రభోః ॥ ౧౦ ॥ సోపి తారో మహాతేజాస్త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ । విజిత్య సమ
రే పూర్వం విష్ణుం చ జితవానసౌ ॥ ౧౧ ॥ తయోస్సమభవద్యుద్ధం సుఘోరం రోమహ
ర్షణమ్ । దివ్యం వర్షసహస్రం తు దివారాత్రమవిశ్రమమ్ ॥ ౧౨ ॥ స రథం విష్ణుమా
దాయ చిక్షేప శతయోజనమ్ । తారేణ విజితస్సక్ష్యేమద్రావగరుడధ్వజః ॥ ౧౩ ॥
తారో వరాచ్ఛతగుణం లబ్ధ్వా శతగుణం బలమ్ । పితామహాజ్జగత్సర్వమవాప దితినన్ద

నః ॥ ౧౪ ॥ దేవేన్ద్రప్రముఖాన్జిత్వా దేవాన్దేవేశ్వరేశ్వరః । వారయామాస తైర్దే
వాన్త్సర్వలోకేషు మాయయా ॥ ౧౫ ॥ దేవతాశ్చ సహేన్ద్రేణ తారకాఖ్యయపీడి
తాః । నశాన్తిం లేభిరే ఘోరాశ్శరణం వా భయార్దితాః ॥ ౧౬ ॥ తదామరపతిశ్శ్రీమా
న్త్సన్నిపత్యామరప్రభుః । ఉవాచాఙ్గిరసం దేవో దేవానామపి సన్నిధౌ ॥ ౧౭ ॥ భగ
వంస్తారకో నామ తారజో దానవోత్తమః । తేన సన్నిహితా యుద్ధే వత్స గోపతినాయ
థా ॥ ౧౮ ॥ భయాత్తస్మాన్మహాభాగ బృహద్యుద్ధే బృహస్పతే । అనికేతా భ్రమ
న్త్యేతే శకున్తా ఇవ పఞ్జరే ॥ ౧౯ ॥ అస్మాకం యాన్యమోఘాని ఆయుధాన్యఙ్గిరోవర ।
తాని మోఘాని జాయన్తే ప్రభావాదమరద్విషః ॥ ౨౦ ॥ దశవర్షసహస్రాణి ద్విగుణా
ని బృహస్పతే । విష్ణునా యోధితో యుద్ధే తేనాపి న చ సూదితః ॥ ౨౧ ॥ యస్తేనాని
ర్జితో యుద్ధే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా । కథమస్మద్విధస్తస్య స్థాస్యతే సమరేగ్రతః ॥ ౨౨ ॥
ఏవముక్తస్తు శక్రేణ జీవస్సార్ధం సురాధిపైః । సహస్రాక్షేణ చ విభుం సమ్ప్రాప్యాహ
కుశధ్వజమ్ ॥ ౨౩ ॥ సోపి తస్య ముఖాచ్ఛ్రుత్వా ప్రణయాత్ప్రణతార్తిహా । దేవైరశే
షైస్సేన్ద్రైస్తు జీవమాహ పితామహః ॥ ౨౪ ॥ జానే వోర్తిం సురేన్ద్రాణాం తథాపి శ్రూ
ణు సామ్ప్రతమ్ । వినిన్ద్య దక్షం యా దేవీ సతీ రుద్రాఙ్గసమ్భవా ॥ ౨౫ ॥ ఉమా
హైమవతీ జజ్ఞే సర్వలోకనమస్కృతా । తస్యాశ్చ వేహరూపేణ యూయం దేవా
స్సురోత్తమాః ॥ ౨౬ ॥ విభోర్యతధ్వమాక్రష్టుం రుద్రస్యాస్య మనో మహత్ । తయో
ర్యోగేన సమ్భూతస్స్కన్దశ్శక్తిధరః ప్రభుః ॥ ౨౭ ॥ షడాస్యో ద్వాదశభుజస్సేనానీః
పావకిః ప్రభుః । స్వాహేయః కార్తికేయశ్చ గాఙ్గేయశ్శరధామజః ॥ ౨౮ ॥ దేవశ్శా
ఖో విశాఖశ్చ నైగమేశశ్చ వీర్యవాన్ । సేనాపతిః కుమారాఖ్యస్సర్వలోకనమస్కృ
తః ॥ ౨౯ ॥ లీలయైవ మహాసేనః ప్రబలం తారకాసురమ్ । బాలోపి వినిహత్యైకో దే
వాన్త్సన్తారయిష్యతి ॥ ౩౦ ॥ ఏవముక్తస్తదా తేన బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా । బృహ
స్పతిస్తథా సేన్ద్రైర్దేవైర్దేవం ప్రణమ్య తమ్ ॥ ౩౧ ॥ మేరోశ్శిఖరమాసాద్య స్మరం స
స్మార సువ్రతః । స్మరణాద్దేవదేవస్య స్మరోపి సహ భార్యయా ॥ ౩౨ ॥ రత్యా సమం సమా
గమ్య నమస్కృత్య కృతాఞ్జలిః । సశక్రమాహ తం జీవం జగజ్జీవో ద్విజోత్తమాః ॥ ౩౩ ॥
స్మృతోయద్భవతా జీవ సమ్ప్రాప్తోహం తవాన్తికమ్ । బ్రూహి యన్మే విధాతవ్యం త
మాహాసురపూజితః ॥ ౩౪ ॥ తమాహ భగవాఞ్ఛక్రస్సమ్భావ్య మకరధ్వజమ్ ।
శఙ్కరేణామ్బికామద్య సంయోజయ యథాసుఖమ్ ॥ ౩౫ ॥ తయా సరమతే యేన భ
గవాన్వృషభధ్వజః । తేన మార్గేణ మార్గస్వ పత్న్యా రత్యానయా సహ ॥ ౩౬ ॥
సోపి తుష్టో మహాదేవః ప్రదాస్యతి శుభాం గతిమ్ । విప్రయుక్తస్తయా పూర్వం లబ్ధ్వా తాం
గిరిజాముమామ్ ॥ ౩౭ ॥ ఏవముక్తో నమస్కృత్య దేవదేవం శచీపతిమ్ । దేవదేవా
శ్రమం గన్తుం మతిం చక్రే తయా సహ ॥ ౩౮ ॥ గత్వా తదాశ్రమేశమ్భోస్సహ రత్యా

మహాబలః । వసన్తేన సహాయేన దేవం యోక్తుమనా భవత్ ॥ ౩౯ ॥ తతస్సమ్ప్రేక్ష్య మదనం హసన్దేవస్త్రియమ్బకః । నయనేన తృతీయేన సావజ్ఞం తమవైక్షత ॥ ౪౦ ॥ తతోఽస్య నేత్రజో వహ్నిర్మదనం పార్శ్వతః స్థితమ్ । అదహత్తత్క్షణాదేవ విలలాప కరుణం రతిః ॥ ౪౧ ॥ రత్యాః ప్రలాపమాకర్ణ్య దేవదేవో వృషధ్వజః । కృపయా పరయా ప్రాహ కామపత్నీం నిరీక్ష్య చ ॥ ౪౨ ॥ అమూర్తోఽపి హ్యసౌ భద్రే కార్యం సర్వం పతిస్తవ । రతికాలే ధ్రువం భద్రే కరిష్యతి న సంశయః ॥ ౪౩ ॥ యదా విష్ణుశ్చ భవితా వాసుదేవో మహాయశాః । శాపాద్భృగోర్మహాతేజాస్సర్వలోకహితాయ వై ॥ ౪౪ ॥ తదా తస్య సుతో యశ్చ స పతిస్తే భవిష్యతి । సా ప్రణమ్య తదా రుద్రం కామపత్నీ శుచిస్మితా ॥ ౪౫ ॥ జగామ మదనం లబ్ధ్వా వసన్తేన సమన్వితా ॥ ౪౬ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పరమేశ్వరకృతమదనదాహాదికథనం నామ ద్వ్యధికశతతమోధ్యాయః

॥ పార్వతీస్వయంవరాదికథనమ్. ॥

సూతః ॥ తపసా చ మహాదేవ్యాః పార్వత్యా వృషభధ్వజః । ప్రీతశ్చ భగవాఞ్ఛర్వో వచనాద్బ్రహ్మణస్తదా ॥ ౧ ॥ హితాయ చాశ్రమాణాం చ క్రీడార్థం భగవాన్భవః । తదా హైమవతీం దేవీముపయేమే యథావిధి ॥ ౨ ॥ జగామ స స్వయం బ్రహ్మా మురీచ్యాద్యైర్మహర్షిభిః । తపోవనం మహాదేవ్యాః పార్వత్యాః పద్మసమ్భవః ॥ ౩ ॥ ప్రదక్షిణీకృత్య చ తాం దేవీం స జగతోఽరణీమ్ । కిమర్థం తపసా లోకాన్సన్తాపయసి శైలజే ॥ ౪ ॥ త్వయా సృష్టం జగత్సర్వం మాతస్త్వం మా వినాశయ । త్వం హి సన్ధారయేల్లోకానిమాన్సర్వాన్స్వతేజసా ॥ ౫ ॥ సర్వదేవేశ్వరశ్శ్రీమాన్సర్వలోకపతిర్భవః । యస్య వై దేవదేవస్య వయం కిఙ్కరవాదినః ॥ ౬ ॥ స ఏవ పరమేశానస్స్వయం చ వరయిష్యతి । వరదేయేన సృష్టాసి న వినాయ త్వయామ్బికే ॥ ౭ ॥ వర్తతే నాత్ర సన్దేహస్తవ భర్తా భవిష్యతి । ఇత్యుక్త్వా తాం నమస్కృత్య ముహుస్సమ్ప్రేక్ష్య పార్వతీమ్ ॥ ౮ ॥ గతే పితామహే దేవో భగవాన్పరమేశ్వరః । జగామానుగ్రహం కర్తుం ద్విజరూపేణ చాశ్రమమ్ ॥ ౯ ॥ సా చ దృష్ట్వా మహాదేవం ద్విజరూపేణ సంస్థితమ్ । ప్రతిభావ్యైః ప్రభుం జ్ఞాత్వా ననామ వృషభధ్వజమ్ ॥ ౧౦ ॥ సమ్పూజ్య వరదం దేవం బ్రాహ్మణచ్ఛద్మనాగతమ్ । తుష్టావ పరమేశానం పార్వతీ పరమేశ్వరమ్ ॥ ౧౧ ॥ అనుగృహ్య తదా దేవీమువాచ ప్రహసన్నివ । కులధర్మాశ్రయం రక్షన్భూధరస్య మహాత్మనః ॥ ౧౨ ॥ క్రీడార్థం చ స తాం మధ్యే సర్వదేవపతిర్భవః । స్వయంవరే మహాదేవి తవ దివ్యే సుశోభనే ॥ ౧౩ ॥ ఆస్థాయ రూపం యత్సౌమ్యం సమేష్యేహం సహ త్వయా । ఇత్యుక్త్వా తాం సమాలోక్య దేవో దివ్యేన చక్షుషా ॥ ౧౪ ॥ జగామేష్టం తదా దివ్యం స్వపురం ప్రయయా చ సా । దృష్ట్వా హృష్టస్తదా దేవీం మేనయా తు హిమాచలః ॥ ౧౫ ॥

ఆలిఙ్గ్యాఘ్రాయసమ్పూజ్యపుత్రీంసాతాంతపస్వినీమ్।దుహితుర్దేవదేవేననజానన్నభి
మన్త్రితమ్ ॥ ౧౬ ॥ స్వయంవరంతదాదేవ్యాస్సర్వలోకేష్వఘోషయత్ ।
అథబ్రహ్మాచభగవాన్విష్ణుస్సాక్షాజ్జనార్దనః॥ ౧౭ ॥ శక్రశ్చభగవాన్వహ్నిర్భాస్క-
రోభగఏవచ । త్వష్టార్యమాపివస్వాంశ్చయమోవరుణఏవచ॥ ౧౮ ॥ వాయుస్సోమ
స్తథేశానోరుద్రాశ్చమునయస్తథా । అశ్వినౌద్వాదశాదిత్యాగన్ధర్వాగరుడస్తథా॥
యక్షాస్సిద్ధాస్తథాసాధ్యాదైత్యాఃకిమ్పురుషోరగాః।సముద్రాశ్చనదావేదామన్త్రా
స్తోత్రాదయఃక్షణాః॥ ౨౦॥ నాగాశ్చపర్వతాస్సర్వేయజ్ఞాస్సూర్యాదయోగ్రహాః।
త్రయస్త్రింశచ్చదేవానాంత్రయశ్చత్రిశతంతథా॥ ౨౧॥ త్రయశ్చత్రిసహస్రంచతథా
న్యేబహవస్సురాః । జగ్ముర్గిరీన్ద్రపుత్ర్యాస్తుస్వయంవరమనుత్తమమ్॥ ౨౨ ॥ అథ
శైలసుతాదేవీహైమమారుహ్యశోభనమ్ । విమానంసర్వతోభద్రంసర్వరత్నైరలం
కృతమ్ ॥ ౨౩ ॥ అప్సరోభిఃప్రనృత్తాభిస్సర్వాభరణభూషితైః । గన్ధర్వసిద్ధైర్వి
విధైఃకిన్నరైశ్చసుశోభనైః ॥ ౨౪ ॥ వన్దిభిస్స్తూయమానాచస్థితాశైలసుతాతదా।
సితాతపత్రంరత్నాంశుమిశ్రితంచావహత్తథా॥ ౨౫॥ మాలినీగిరిపుత్ర్యాస్తుసధ్యా
పూర్ణేన్దుమణ్డలమ్ । చామరాసక్తహస్తాభిర్దివ్యస్త్రీభిశ్చసంవృతా ॥ ౨౬ ॥ మా
లాంగృహ్యజయాతస్థౌసురద్రుమసముద్భవామ్ । విజయావ్యజనంగృహ్యస్థితాదే
వ్యాస్సమీపగా॥ ౨౭ ॥ మాలాంప్రగృహ్యదేవ్యాంతుస్థితాయాందేవసంసది। శిశు
ర్భూత్వామహాదేవఃక్రీడార్థంవృషభధ్వజః ॥ ౨౮ ॥ ఉత్సఙ్గతలసంసుప్తోబభూవభగ
వాన్భవః । అథదృష్ట్వాశిశుందేవాస్తస్యాఉత్సఙ్గవర్తినమ్ ॥ ౨౯ ॥ కోఽయమత్రేతిస
మ్మన్త్ర్యచుక్షుభుశ్చసమాగతాః । వజ్రమాహారయత్తస్యబాహుముద్యమ్యవృత్ర
హా ॥ ౩౦ ॥ సబాహురుద్యమస్తస్యతథైవసముపస్థితః । స్తమ్భితశ్శిశురూపేణదే
వదేవేనలీలయా॥ ౩౧ ॥ వజ్రంక్షేప్తుంనశశాకబాహుంచాలయితుంతథా । వహ్ని
శ్శక్తింతథాక్షేప్తుంనశశాకతథాస్థితః ॥ ౩౨ ॥ యమోపిదణ్డంఖడ్గంచనిర్ఋతిర్ముని
పుఙ్గవాః । వరుణోనాగపాశంచధ్వజయష్టింసమీరణః ॥ ౩౩ ॥ సోమోగదాంధ
నేశశ్చదణ్డందణ్డభృతాంవరః । ఈశానశ్చతథాశూలంతీవ్రముద్యమ్యసంస్థితః॥ ౩౪॥
రుద్రాశ్చశూలమాదిత్యాముసలంవసవస్తథా। ముద్గరంస్తమ్భితాస్సర్వేదేవేనాశుది
వౌకసః ॥ ౩౫ ॥ స్తమ్భితాదేవదేవేనతథాన్యేచదివౌకసః । శిరఃప్రకమ్ప్యయన్విష్ణు
శ్చక్రముద్యమ్యసంస్థితః॥ ౩౬ ॥ తస్యాపిశిరసోబాలస్స్థిరత్వంప్రచకారహ । చక్రం
క్షేప్తుంనశశాకబాహూంశ్చాలయితుంనచ॥ ౩౭॥ పూషాదన్తాన్దశందన్తైర్బాలమైక్ష
తమోహితః। తస్యాపిదశనాఃపేతుర్దృష్టమాత్రస్యశమ్భునా ॥ ౩౮ ॥ బలంతేజశ్చ
యోగంచతథైవాస్తమ్భయద్విభుః।అథతేషుస్థితేష్వేవమన్యుమత్సుసురేష్వపి॥౩౯॥
బ్రహ్మాపరమసంవిగ్నోధ్యానమాస్థాయశఙ్కరమ్। బుబుధేదేవమీశానముమోత్సఙ్గే

తమాస్థితమ్ ॥ ౪౦ ॥ సబుద్ధ్వా దేవమీశానం శీఘ్రముత్థాయ విస్మితః । వవన్దే చరణౌ
శమ్భోరస్తువచ్చ పితామహః ॥ ౪౧ ॥ పురాణైస్సామసఞ్జ్ఞైస్తైః పుణ్యాఖ్యైర్గుహ్యనా
మభిః । స్రష్టా త్వం సర్వలోకానాం ప్రకృతేశ్చ ప్రవర్తకః ॥ ౪౨ ॥ బుద్ధిస్త్వం సర్వలో
కానామహఙ్కారస్త్వమీశ్వరః । భూతానామిన్ద్రియాణాం చ త్వమేవేశ ప్రవర్తకః ॥
తవాహం దక్షిణాద్ధస్తాత్సృష్టః పూర్వం పురాతనః । వామహస్తాన్మహాబాహో దేవో
నారాయణః ప్రభుః ॥ ౪౪ ॥ ఇయం చ ప్రకృతిర్దేవీ సదా తే సృష్టికారణ । పత్నీరూపం
సమాస్థాయ జగత్కారణమాగతా ॥ ౪౫ ॥ నమస్తుభ్యం మహాదేవ మహాదేవ్యై న
మో నమః । ప్రసాదాత్తవ దేవేశ నియోగాచ్చ మయా ప్రజాః ॥ ౪౬ ॥ దేవాద్యాస్తు ఇ
మాః సృష్టా మూఢాస్త్వద్యోగమోహితాః । కురు ప్రసాదమేతేషాం యథాపూర్వం
భవన్తి మే ॥ ౪౭ ॥ సూతః ॥ విజ్ఞాప్యైవం తదా బ్రహ్మా దేవదేవం మహేశ్వరమ్ । సం
స్తమ్భితాంస్తదా తేన భగవానాహ పద్మజః ॥ ౪౮ ॥ మూఢాస్థ దేవతాస్సర్వా నై
వ బుద్ధ్యత శఙ్కరమ్ । దేవదేవమహాయాన్తం సర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౪౯ ॥ గ
చ్ఛధ్వం శరణం శీఘ్రం దేవాశ్శక్రపురోగమాః । సనారాయణకాస్సర్వే మునిభిశ్శఙ్క
రం ప్రభుమ్ ॥ ౫౦ ॥ సార్ధం మయైవ దేవేశం పరమాత్మానమీశ్వరమ్ । అనయా హై
మవత్యా చ ప్రకృత్యా సహ సత్తమమ్ ॥ ౫౧ ॥ తత్ర తే స్తమ్భితాస్తేన తథైవ సురసత్త
మాః । ప్రణేముర్మనసా సర్వే సనారాయణకాః ప్రభుమ్ ॥ ౫౨ ॥ అథ తేషాం ప్రస
న్నోఽభూద్దేవదేవస్త్రియమ్బకః । యథాపూర్వం చకారాశు వచనాద్బ్రహ్మణః ప్ర
భుః ॥ ౫౩ ॥ తతః పరం ప్రసన్నే తు సర్వే దేవనివారణమ్ । వపుశ్చకార దేవేశం త్ర్య
క్షం పరమమద్భుతమ్ ॥ ౫౪ ॥ తేజసా తస్య దేవాస్తే సేన్ద్రచన్ద్రదివాకరాః । సబ్ర
హ్మకాస్ససాధ్యాశ్చ సనారాయణకాస్తథా ॥ ౫౫ ॥ సయమాశ్చ సరుద్రాశ్చ చక్షు
రప్రార్థయన్విభుమ్ । తేభ్యశ్చ పరమం చక్షుస్సర్వదృష్టౌ చ శక్తిమత్ ॥ ౫౬ ॥ దదా
వమ్బాపతిశ్శర్వో భవాన్యాశ్చ చలస్య చ । లబ్ధ్వా చక్షుస్తదా దేవా ఇన్ద్రవిష్ణుపురో
గమాః ॥ ౫౭ ॥ సబ్రహ్మకాస్ససాధ్యాశ్చ తమపశ్యన్మహేశ్వరమ్ । బ్రహ్మాద్యా నేమి
రే తూర్ణం భవానీ చ గిరీశ్వరః ॥ ౫౮ ॥ మునయశ్చ మహాదేవం గణేశాశ్శివసమ్మతాః । స
సర్జుః పుష్పవృష్టిం చ ఖేచరాస్సిద్ధచారణాః ॥ ౫౯ ॥ దేవదున్దుభయో నేదుస్తుష్టువుర్మున
యః ప్రభుమ్ । జగుర్గన్ధర్వముఖ్యాశ్చ ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ॥ ౬౦ ॥ ముముహుర్గణ
పాస్సర్వం ముమోదామ్బా చ పార్వతీ । తస్య దేవీ తదా హృష్టా సమక్షం త్రిదివౌకసా
మ్ ॥ ౬౧ ॥ పాదయోః స్థాపయామాస మాలాం దివ్యాం సుగన్ధినీమ్ । సాధు సాధ్వితి
సమ్ప్రోచ్య తయా తైరేవ చార్చితమ్ ॥ ౬౨ ॥ సహ దేవ్యా నమశ్చక్రుశ్శిరోభిర్భూ
తలాశ్రితైః । సర్వే సబ్రహ్మకా దేవాస్సయక్షోరగరాక్షసాః ॥ ౬౩ ॥ *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పార్వతీస్వయం
వరాదికథనం నామ త్ర్యధికశతతమోఽధ్యాయః.

॥ పార్వతీపరమేశ్వరవివాహాదికథనమ్ ॥

సూతః॥ అథబ్రహ్మామహాదేవమభివన్ద్యకృతాఞ్జలిః । ఉద్వాహఃక్రియతాం
దేవఇత్యువాచమహేశ్వరమ్ ॥ ౧ ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాబ్రహ్మణఃపరమేష్ఠినః।
యథేష్టమితిలోకేశంప్రాహభూతపతిఃప్రభుః॥ ౨॥ ఉద్వాహార్థంమహేశస్యతత్క్షణా
దేవసువ్రతాః । బ్రహ్మణాకల్పితందివ్యంపురంరత్నమయంశుభమ్ ॥ ౩ ॥ అథాది
తిర్దితిస్సాక్షాద్దనుఃకద్రుస్సుకాలికా ।పులోమాసురసాచైవసింహికావినతాతథా॥౪॥
సిద్ధిర్మాయాచదుర్గాచదేవీసాక్షాత్సుధాస్వధా । సావిత్రీదేవమాతాచరజనీదక్షి
ణాద్యుతిః ॥ ౫ ॥ స్వాహాస్వధామతిర్బుద్ధిరృద్ధిర్వృద్ధిస్సరస్వతీ । రాకాకుహూ
స్సినీవాలీదేవీఅనుమతీతథా ॥ ౬ ॥ ధరణీధారణీచేలాశచీనారాయణీతథా । ఏతా
శ్చాన్యాశ్చదేవానాంమాతరఃపత్న్యస్తథా ॥ ౭ ॥ ఉద్వాహశ్శఙ్కరస్యేతిజ
గ్ముస్సర్వాముదాన్వితాః । ఉరగాగరుడాయక్షాగన్ధర్వాకిన్నరాగణాః ॥ ౮ ॥ సా
గరాగిరయోమేఘామాసాస్సంవత్సరాస్తథా । వేదామన్త్రాస్తథాయజ్ఞాస్తోమాధ
ర్మాశ్చసర్వశః ॥ ౯ ॥ హుఙ్కారఃప్రణవశ్చైవప్రతిహారాస్సహస్రశః । కోటిరప్స
రసోదివ్యాస్తాసాంచపరిచారికాః ॥ ౧౦ ॥ యాశ్చసర్వేషుద్వీపేషుదేవలోకేషుని
మ్నగాః । తాశ్చస్త్రీవిగ్రహాస్సర్వాస్సఞ్జగ్ముర్హృష్టమానసాః ॥ ౧౧ ॥ గణపాశ్చ
మహాభాగాస్సర్వలోకనమస్కృతాః ।ఉద్వాహశ్శఙ్కరస్యేతితత్రాజగ్ముర్ముదాన్వి
తాః ॥ ౧౨ ॥ అభ్యయుశ్శఙ్ఖవర్ణాశ్చగణకోట్యాగణేశ్వరాః । దశభిఃకేకరాక్ష
శ్చవిద్యుతోఽష్టాభిరేవచ ॥ ౧౩ ॥ చతుష్షష్ట్యావిశాఖశ్చనవభిఃపారయాత్రికః । షడ్భి
స్సర్వాన్తకశ్శ్రీమాంస్తథైవవికృతాననః ॥ ౧౪ ॥ జ్వాలాకేశోద్వాదశభిఃకోటిభి
ర్గణపుఙ్గవః । సప్తభిస్సమదశ్శ్రీమాన్దున్దుభోఽష్టాభిరేవచ ॥ ౧౫ ॥ పఞ్చభిశ్చకపాలీ
శష్షడ్భిస్సన్నారకశ్శుభః । కోటికోటిభిరేవేహకణ్డకఃకుమ్భకస్తథా॥ ౧౬ ॥ విష్టమ్భో
ష్టాభిరేవేహగణపస్సర్వసత్తమః। పిప్పలశ్చసహస్రేణసన్నాదశ్చతథాద్విజాః॥౧౭॥
ఆవేశనస్తథాష్టాభిస్సప్తభిశ్చన్ద్రతాపనః । మహాకేశస్సహస్రేణకోటీనాంగణపో
వృతః ॥ ౧౮ ॥ కుణ్డీద్వాదశభిర్వీరస్తథాపర్వతకశ్శుభః । కాలశ్చకాలకశ్చైవమ
హాకాలశ్శతేనవై ॥ ౧౯ ॥ అగ్నికశ్శతకోట్యావైకోట్యాగ్నిముఖఏవచ । ఆదిత్య
మూర్ధాకోట్యాచతథాచైవఘనావహః ॥ ౨౦ ॥ సన్నాదశ్చశతేనైవకుముదఃకోటి
భిస్తథా । అమోఘఃకోకిలశ్చైవకోటికోట్యాసుమన్త్రకః ॥ ౨౧ ॥ కాకపాదోదర
ష్షష్ట్యాషష్ట్యాసన్తానకఃప్రభుః। మహాబలశ్చనవభిర్మధుపిఙ్గశ్చపిఙ్గళః॥ ౨౨॥ నీలోనవత్యా
దేవేశఃపూర్ణభద్రస్తథైవచ । కోటీనాంచైవసప్తత్యాచతుర్వక్త్రోమహాబలః॥ ౨౩॥
కోటికోటిసహస్రాణాంశతైర్వింశతిభిర్వృతాః । తత్రాజగ్ముస్తథాదేవాస్తేసర్వే
శఙ్కరంభవమ్ ॥ ౨౪ ॥ భూతకోటిసహస్రేణప్రమథకోటిభిస్త్రిభిః। వీరభద్రశ్చతు
ష్షష్ట్యారోమజాశ్చైవకోటిభిః ॥ ౨౫ ॥ కరణశ్చైవవింశత్యానవత్యాకేవలశ్శుభః।

పఞ్చాక్షశ్శతమన్యుశ్చ మేఘమన్యుస్తథైవ చ ॥ ౨౬ ॥ కాష్ఠకూటశ్చతుష్షష్ట్యా సుకే
శో వృషభస్తథా । విరూపాక్షశ్చ భగవాంశ్చతుష్షష్ట్యా సనాతనః ॥ ౨౭ ॥ తాళకే
తుష్షడాస్యశ్చ పఞ్చాస్యశ్చ సనాతనః । సంవర్తకస్తథా చైత్రో లకులీశస్స్వయం ప్ర
భుః ॥ ౨౮ ॥ లోకాన్తకశ్చ దీప్తాస్యో తథా దైత్యాన్తకః ప్రభుః । మృత్యుహృత్కా
లహా కాలో మృత్యుఞ్జయకరస్తథా ॥ ౨౯ ॥ విషాదో విషదశ్చైవ విద్యుతః కాన్తకః ప్ర
భుః । దేవో భృఙ్గిరిటిశ్శ్రీమాన్దేవదేవో ప్రియస్తథా ॥ ౩౦ ॥ అశనిర్భాసకశ్చైవ
చతుష్షష్ట్యా సహస్రపాత్ । ఏతే చాన్యే చ గణపా అసఙ్ఖ్యాతా మహాబలాః ॥ ౩౧ ॥
సర్వే సహస్రహస్తాశ్చ జటామకుటధారిణః । చన్ద్రరేఖావతంసాశ్చ నీలకణ్ఠాస్త్రిలో
చనాః ॥ ౩౨ ॥ హారకుణ్డలకేయూరమకుటాద్యైరలఙ్కృతాః । బ్రహ్మేన్ద్రవిష్ణు
సఙ్కాశా అణిమాదిగుణైర్వృతాః ॥ ౩౩ ॥ సూర్యకోటిప్రతీకాశాస్తత్రాజగ్ముర్గణే
శ్వరాః । పాతాళచారిణశ్చైవ సర్వలోకనివాసినః ॥ ౩౪ ॥ తుమ్బురుర్నారదో
హాహాహూహూశ్చైవ తు సామగాః । రత్నాన్యాదాయ వాద్యాంశ్చ తత్రాజగ్ము
స్తదా పురమ్ ॥ ౩౫ ॥ ఋషయః కృత్స్నశస్తత్ర దేవగీతాస్తపోధనాః । పుణ్యాన్వై
వాహికాన్మన్త్రాఞ్జపుర్హృష్టమానసాః ॥ ౩౬ ॥ జగతో మాతరస్సర్వా దేవకన్యా
శ్చ సర్వశః । గాయత్రీ చైవ సావిత్రీ జ్యోత్స్నా సన్ధ్యా ప్రభా స్వయమ్ ॥ ౩౭ ॥ ఉద్వా
హం శఙ్కరస్యేతి తత్రాజగ్ముస్సహస్రశః । తత ఏవం ప్రవృత్తే తు సర్వతశ్చ సమాగ
మే ॥ ౩౮ ॥ గిరిజాం తామలఙ్కృత్య స్వయమేవ శుచిస్మితామ్ । పురం ప్రవేశయామా
మాస స్వయమాదాయ కేశవః ॥ ౩౯ ॥ సదస్యాహ చ దేవేశం నారాయణమజో హరి
మ్ । భవానగ్రే సముత్పన్నో భవాన్యా సహ దైవతైః ॥ ౪౦ ॥ వామాఙ్గాదస్య రుద్ర
స్య దక్షిణాఙ్గాదహం ప్రభో । మన్మూర్తిస్తు హి నాద్రీశో యజ్ఞార్థం సృష్ట ఏవ హి ॥ ౪౧ ॥
ఏషా హైమవతీ జజ్ఞే మాయయా పరమేష్ఠినః । శ్రౌతస్మార్తప్రవృత్త్యర్థముద్వాహార్థమి
హాగతః ॥ ౪౨ ॥ అతో సౌ జగతాం ధాత్రీ ధాతా తవ మమాపి చ । అస్య దేవస్య రుద్ర
స్య మూర్తిభిర్విహితం జగత్ ॥ ౪౩ ॥ క్ష్మావహ్నిజేన్దుసూర్యాత్మపవనాత్మా యతో
భవః । తథాపి తస్మై దాతవ్యా వచనాచ్ఛ గిరేర్మమ ॥ ౪౪ ॥ ఏషా హ్యజా శుక్లకృ
ష్ణాలోహితా ప్రకృతిర్భవాన్ । శ్రేయోపి శైలరాజేన సమ్బన్ధో యం తవాపి చ ॥ ౪౫ ॥
తవ పాద్మే సముద్భూతః కల్పే నాభ్యమ్బుజాదహమ్ । మదంశస్యాస్య శైలస్య మమాపి
చ గురుర్భవాన్ ॥ ౪౬ ॥ సూతః ॥ బాఢమిత్యజమాహాసౌ దేవదేవో జనార్దనః । దే
వాశ్చ మునయస్సర్వే దేవదేవశ్చ శఙ్కరః ॥ ౪౭ ॥ తతశ్చోత్థాయ విద్వాంసః పద్మనా
భః ప్రణమ్య తామ్ । పాదౌ ప్రక్షాళ్య దేవస్య కరాభ్యాం కమలేక్షణః ॥ ౪౮ ॥ అభ్యు
క్షదాత్మనో మూర్ధ్ని బ్రహ్మణశ్చ గిరేస్తథా । తదీయైషా వివాహార్థం మేనజా హ్యనుజా
మమ ॥ ౪౯ ॥ ఇత్యుక్త్వా సోదకం దత్వా దేవీం దేవేశ్వరాయ తామ్ । స్వాత్మానమ
పి దేవాయ సోదకం ప్రదదౌ హరిః ॥ ౫౦ ॥ అథ సర్వే మునిశ్రేష్ఠాస్సర్వవేదార్థపార

గాః । ఊచుస్తాం తాం గృహీత్వా చ ఫలం ద్రవ్యం విచారతః ॥ ౫౧ ॥ ఏష దేవో హరో నూ
నం మాయయా చ తతో జగత్ । ఇత్యుక్త్వా తం ప్రణేముశ్చ ప్రీతికణ్టకితత్వచః ॥ ౫౨ ॥
ససృజుః పుష్పవర్షాణి ఖేచరాస్సిద్ధచారణాః । దేవదున్దుభయో నేదుర్ననృతుశ్చాప్స
రోగణాః ॥ ౫౩ ॥ వేదాశ్చ మూర్తిమన్తస్తే ప్రణేముస్తం మహేశ్వరమ్ । బ్రహ్మణా
మునిభిస్సార్ధం దేవదేవముమాపతిమ్ ॥ ౫౪ ॥ దేవోపి దేవీమాలోక్య సలజ్జాం హిమశై
లజామ్ । నత్వాప్యత్యనవద్యాఙ్గీ సా చ దేవం వృషధ్వజమ్ ॥ ౫౫ ॥ వరదోస్మీతి
తం ప్రాహ హరిం సోప్యాహ శఙ్కరమ్ । త్వయి భక్తిః ప్రసీదేతి బ్రహ్మఖ్యాం చ దదా
తు సః ॥ ౫౬ ॥ తతస్తు పునరేవాహ బ్రహ్మా విజ్ఞాపయన్ప్రభుమ్ । హవిర్జుహోమ్యా
మి వహ్నౌ తు ఉపాధ్యాయపదే స్థితాః ॥ ౫౭ ॥ దదాసి మమ యద్యాజ్ఞాం కర్తవ్యో
హ్యకృతో విధిః । తమాహ శఙ్కరో దేవం దేవదేవో జగత్పతిః ॥ ౫౮ ॥ యద్య
దిష్టం సురశ్రేష్ఠ తత్కురుష్వ యథేప్సితమ్ । కర్తాస్మి వచనం సర్వం దేవదేవ పితామ
హ ॥ ౫౯ ॥ తతః ప్రణమ్య హృష్టాత్మా బ్రహ్మా లోకపితామహః । హస్తం దేవస్య దేవ్యా
శ్చ యుయోజ పరమం ప్రభుః ॥ ౬౦ ॥ జ్వలనశ్చ స్వయం తత్ర కృతాఞ్జలిరుపస్థితః । శ్రౌ
తైరేతైర్మహామన్త్రైర్మూర్తిమద్భిరుపస్థితైః ॥ ౬౧ ॥ యథోక్తవిధినా హుత్వా లా
జానపి యథాక్రమమ్ । ఆనీతాన్స్వర్ణపాత్రాన్తస్సమ్పూజ్యాపి వివిధైర్వరైః ॥ ౬౨ ॥ త్రి
శ్చ తం జ్వలనం దేవం కారయిత్వా ప్రదక్షిణమ్ । ముక్త్వా హస్తసమాయోగం సహితైస్స
ర్వదైవతైః ॥ ౬౩ ॥ సురైశ్చ మానసైస్సర్వైః ప్రహృష్టేనాన్తరాత్మనా । ననామ
భగవాన్బ్రహ్మా దేవదేవముమాపతిమ్ ॥ ౬౪ ॥ తతః పాద్యం తయోర్దత్త్వా శమ్భోరా
చమనం తథా । మధుపర్కం తథా గాం చ ప్రణమ్య చ పునశ్శివమ్ ॥ ౬౫ ॥ అతిష్ఠద్భ
గవాన్బ్రహ్మా దేవైరిన్ద్రపురోగమైః । భృగ్వాద్యా మునయస్సర్వే చాక్షతైస్తిలతణ్డు
లైః ॥ ౬౬ ॥ సూర్యోదయస్సమభ్యర్చ్య తుష్టువుర్వృషభధ్వజమ్ । శివస్సమాహ్య దే
వోక్తం వహ్నిమారోప్య చాత్మని ॥ ౬౭ ॥ తయా సమాగతో రుద్రస్సర్వలోకహితా
య వై । యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి భవోద్వాహం శుచిస్మితః ॥ ౬౮ ॥ శ్రావయే
ద్వా ద్విజాఞ్ఛుద్ధాన్వేదవేదాఙ్గపారగాన్ । స లబ్ధ్వా గాణపత్యం చ భవేన సహ మో
దతే ॥ ౬౯ ॥ యత్రాయం కీర్త్యతే విప్రైః ప్రస్తావదాస్తే తదా భవః । తస్మాత్సమ్పూజ్య
విధివత్కీర్తయేన్నాన్యథా ద్విజాః ॥ ౭౦ ॥ ఉద్వాహే చ ద్విజేన్ద్రాణాం క్షత్రియాణాం
ద్విజోత్తమాః । కీర్తనీయమిదం సర్వం భవోద్వాహమనుత్తమమ్ ॥ ౭౧ ॥ కృతోద్వా
హస్తదా దేవ్యా హైమవత్యా వృషధ్వజః । సగణో నన్దినా సార్ధం సర్వదేవగణైర్వృ
తః ॥ ౭౨ ॥ పురీం వారాణసీం దివ్యామాజగామ మహాద్యుతిః । అవిముక్తే సుఖాసీనం ప్రణ
మ్య వృషభధ్వజమ్ ॥ ౭౩ ॥ అపృచ్ఛత్క్షేత్రమాహాత్మ్యం భవానీ హర్షితాననా । అథాహార్ధే
న్దుతిలకః క్షేత్రమాహాత్మ్యముత్తమమ్ ॥ ౭౪ ॥ అవిముక్తస్య మాహాత్మ్యం విస్తరాచ్ఛ
క్యతే న హి । వక్తుం మయా సురేశాన ఋషిసఙ్ఘాభిపూజితమ్ ॥ ౭౫ ॥ కిం మయా

వర్ణ్యతేదేవిహ్యవిముక్తఫలోదయః । పాపినాంయత్రముక్తిస్స్యాన్మృతానామేకజ
న్మనా ॥ ౭౬ ॥ అన్యత్రతుకృతంపాపంవారణస్యాంవ్యపోహతి । వారాణస్యాంకృ
తంపాపంపైశాచ్యనరకావహమ్ ॥ ౭౭ ॥ కృత్వాపాపసహస్రాణిపిశాచత్వంవరం
నృణామ్ । నతుశక్రసహస్రత్వంస్వర్గేకాశీపురీంవినా ॥ ౭౮ ॥ యత్రత్రివిష్టపోదేవో
యత్రవిశ్వేశ్వరోవిభుః । ఓఙ్కారేశఃకృత్తివాసామృతానాంనపునర్భవః ॥ ౭౯ ॥
ఉక్త్వాక్షేత్రస్యమాహాత్మ్యంసఙ్క్షేపాచ్ఛశిశేఖరః । దర్శయామాసచోద్యానంపరి
త్యజ్యగణేశ్వరాన్ ॥ ౮౦ ॥ తత్రైవభగవాఞ్జాతోగజవక్త్రోవినాయకః । దైత్యానాం
విఘ్నరూపార్థమవిఘ్నాయదివౌకసామ్ ॥ ౮౧ ॥ ఏతద్వఃకథితంసర్వంకథాసర్వస్వ
ముత్తమమ్ । యథాశ్రుతంమయాసర్వంప్రసాదాద్వస్సుశోభనమ్ ॥ ౮౨ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే పార్వతీపరమేశ్వర
వివాహాది కథనం నామ చతురధికశతతమోఽధ్యాయః.

శ్రీః బ్రహ్మాద్రిదేవకృతశివస్తుతిః శ్రీ

ఋషయః ॥ కథంవినాయకోజాతోగజవక్త్రోగణేశ్వరః । కథంప్రభావస్త
స్యైవంసూతవక్తుమిహార్హసి ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ ఏతస్మిన్నన్తరేదేవాస్సేన్ద్రోపేన్ద్రా
స్సమేత్యతే । ధర్మవిఘ్నంతదాకర్తుందైత్యానామభవన్ద్విజాః ॥ ౨ ॥ అసురా
యాతుధానాశ్చరాక్షసాఃక్రూరకర్మిణః । తామసాశ్చతథాచాన్యేరాజసాశ్చతథా
భువి ॥ ౩ ॥ అవిఘ్నంయజ్ఞదానాద్యైస్సమభ్యర్చ్యమహేశ్వరమ్ । బ్రహ్మాణంచహరిం
విప్రాలబ్ధేప్సితవరాయతః ॥ ౪ ॥ తతోఽస్మాకంసురశ్రేష్ఠాస్సదావిజయసమ్భవః । తేషాం
తతస్తువిఘ్నార్థమవిఘ్నాయదివౌకసామ్ ॥ ౫ ॥ పుత్రార్థంచైవనారీణాంనరాణాం
కర్మసిద్ధయే । విఘ్నేశంశఙ్కరంస్రష్టుంగణపంస్తోతుమర్హథ ॥ ౬ ॥ ఇత్యుక్త్వాన్యో
న్యమనఘంతుష్టువుశ్శివమీశ్వరమ్ । నమస్సర్వాత్మనేతుభ్యంసర్వజ్ఞాయపినాకినే ॥ ౭ ॥
అనఘాయవిరిఞ్చాయదేవ్యాఃకార్యార్థదాయినే । అకాయాయార్థకాయాయహరేః
కాయాపహారిణే ॥ ౮ ॥ కాయాన్తస్థామృతాధారమణ్డలాన్తస్థితాయతే । కృతాదిభే
దకాలాయకాలవేగాయతేనమః ॥ ౯ ॥ కాలాగ్నిరుద్రరూపాయధర్మాద్యష్టపదా
యచ । కాలీవిశుద్ధదేహాయకాలికాకారణాయతే ॥ ౧౦ ॥ కాలకణ్ఠాయముఖ్యాయ
వాహనాయవరాయతే । అమ్బికాపతయేతుభ్యంహిరణ్యపతయేనమః ॥ ౧౧ ॥ హిర
ణ్యరేతసేచైవనమశ్శర్వాయశూలినే । కపాలదణ్డపాశాసిచర్మాఙ్కుశధరాయ
చ ॥ ౧౨ ॥ పతయేహైమవత్యాశ్చహేమశుక్లాయతేనమః । పీతశుక్లాయరక్తార్థంసు
రాణాంకృష్ణవర్త్మనే ॥ ౧౩ ॥ పఞ్చమాయమహాపఞ్చయజ్ఞినాంఫలదాయచ । పఞ్చా

స్యఘణవాగ్రాయపఞ్చాశ్చత్వరమయాయ తే ॥ ౧౪ ॥ పఞ్చధాపఞ్చకైవల్యదేవైరర్చిత మూర్తయే । పఞ్చాశత్వరదృశేతుభ్యంపరాత్పరతరాయతే॥౧౫॥ షోడశస్వరవజ్రాఙ్గ వక్త్రాయాతుయరూపిణే । కాదిపఞ్చకహస్తాయచాదిహస్తాయతేనమః ॥ ౧౬ ॥ టాదిపాదాయరుద్రాయతాదిపాదాయతేనమః । పాదిమేఢ్రాయయవ్యఙ్గధాతుసప్తకధారిణే ॥ ౧౭ ॥ శాన్తాత్మరూపిణేసాక్షాత్క్షదన్తక్రోధినేనమః । లవరేఫ హలాఙ్గాయనిరఙ్గాయచతేనమః ॥ ౧౮ ॥ సర్వేషామేవభూతానాంహృదినిస్స్వనకారిణే । భ్రూమధ్యేసదాసద్భిర్దృష్టాయాత్యన్తభానవే ॥ ౧౯ ॥ భానుసోమాగ్నినేత్రాయపరమాత్మస్వరూపిణే।సుషుమ్నోపరిస్థాయతీర్థపాదాయతేనమః॥౨౦॥ తీర్థతత్త్వాయసారాయతస్మాదపిపరాయ తే । ఋగ్యజుస్సామవేదాయఓఙ్కారాయనమోనమః ॥ ౨౧ ॥ ఓఙ్కారేత్రివిధంరూపమాస్థాయోపరివాసినే । పీతాయ కృష్ణవర్ణాయరక్తాయాత్యన్తతేజసే ॥ ౨౨ ॥ స్థానపఞ్చకసంస్థాయపఞ్చధాణ్డబహిః క్రమాత్ । బ్రహ్మణేవిష్ణవేతుభ్యంకుమారాయనమోనమః ॥ ౨౩ ॥ అమ్బాయాఃపరమేశాయసర్వోపరిచరాయ తే । మూలసూక్ష్మస్వరూపాయస్థూలసూక్ష్మాయ తే నమః॥ ౨౪॥ సర్వసఙ్కల్పశూన్యాయసర్వస్మాద్రక్షితాయ తే । ఆదిమధ్యాన్తశూన్యాయచిత్సంస్థాయనమోనమః ॥ ౨౫ ॥ యమాగ్నివాయురుద్రామ్బుసోమశక్రనిశాచరైః । దిఙ్ముఖేదిఙ్ముఖేనిత్యంసగణైఃపూజితాయ తే॥ ౨౬ ॥ సర్వేషుసర్వదా సర్వమార్గేసమ్పూజితాయ తే । రుద్రాయరుద్రనీలాయకద్రుద్రాయప్రచేతసే॥౨౭॥ మహేశ్వరాయధీరాయనమస్సాక్షాచ్ఛివాయ తే । అథశృణుభగవంస్తవచ్ఛలేనకథితమజేన్ద్రముఖైస్సురాసురేశైః॥౨౮॥ మఖమదనయమాగ్నిదక్షయజ్ఞక్షపణవిచిత్రవిచేష్టితంక్షమస్వ॥ సూతః ॥ యఃపఠేత్తుస్తవంభక్త్యాశక్రాగ్నిప్రముఖైస్సురైః॥౨౯॥ కీర్తితంశ్రావయేద్విద్వాన్సయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౨౯౫ ॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే బ్రహ్మేన్ద్రాదిదేవకృతశివ స్తుతిర్నామపఞ్చాధిక శతతమోధ్యాయః.

॥ గజాననోత్పత్తిః ॥

సూతః ॥ యదాస్థితాస్సురేశ్వరాఃప్రణమ్యచైవమీశ్వరంతదామ్బికాపతిర్భవఃపినాకధృఙ్మహేశ్వరః । దదౌనిరీక్షణంతుణాద్భవస్సతాన్సురోత్తమాన్ప్రణేమురాదరాద్భవంసురాముదార్ద్రలోచనాః ॥ ౧ ॥ భవస్సుధామృతోపమైర్నిరీక్షైర్నిరీక్షణాత్తదాహభద్రమస్తువస్సురేశ్వరాన్మహేశ్వరః । వరార్థమీశవీక్ష్యతేసురాగ్రహంగతాస్త్వమేప్రణమ్యచాహవాక్పతిఃపతింనిరీక్ష్యనిర్భయః ॥ ౨ ॥ సురేతరాదిభిస్సదాహ్యపిఘ్నమర్థితోభవాన్సనుస్త కర్మసిద్ధయేసురాపకారకారిభిః ।

తతఃప్రసీదతాద్భవాన్స్సవిఘ్న కర్మకారణంసురాపకారకారిణామిహైష ఏవ నోవ
రః॥ ౩ ॥ తతస్తదానిశమ్యవై పినాకధృక్సురేశ్వరోగణేశ్వరంసురేశ్వరంవపుర్దధారస
శ్శివః। గణేశ్వరాశ్చతుష్టువుస్సురేశ్వరామహేశ్వరంసమస్తలోకసమ్భవంభవార్తి
హారిణంశుభమ్ ॥ ౪ ॥ ఇభాననాశ్రితంవరంత్రిశూలపాశధారిణం సమస్తలోకస
మ్భవంగజాననంతదామ్బికా। దదుఃపుష్పవర్షంహిసిద్ధామునీన్ద్రాస్తథాఖేచరాదేవ
సఙ్ఘాస్తదాసీమ్॥ ౫ ॥ తదాతుష్టువుశ్చైష్టదంతంసురేశాఃప్రణేముర్గణేశంమహేశం
వితన్ద్రాః। తదాతయోర్వినిర్గతస్సుభైరవస్సుమూర్తిమాంస్థితోననర్తబాలకస్సమస్త
మఙ్గళాలయః ॥ ౬ ॥ విచిత్రవస్త్రభూషణైరలఙ్కృతోగజాననోమహేశ్వరస్యపు
త్రకోభివన్ద్యతాతమమ్బికామ్ ॥ జాతమాత్రంసుతంద్రుష్ట్వాచకారభగవాన్భవః॥ ౭ ॥
గజాననాయకృత్యాంస్తుసర్వాన్సర్వేశ్వరస్స్వయమ్।ఆదాయచకారాభ్యాంచసు
సుఖాభ్యాంభవస్స్వయమ్॥ ౮ ॥ ఆలిఙ్గ్యాఘ్రాయమూర్ధానంమహాదేవోజగద్గురుః।
తవావతారోదైత్యానాంవినాశాయమమాత్మజ ॥ ౯ ॥ దేవానాముపకారార్థంద్వి
జానాంబ్రహ్మవాదినామ్ । యజ్ఞశ్చదక్షిణాహీనఃకృతోయేనమహీతలే ॥ ౧౦ ॥ త
స్యధర్మస్యవిఘ్నంచకురుస్వర్గపథేస్థితః। అధ్యాపనంచాధ్యయనంవ్యాఖ్యానంకర్మఏ
వచ ॥ ౧౧ ॥ యోఽన్యాయతఃకరోత్యస్మింస్తస్యప్రాణాన్సదాహర। వర్ణాచ్చ్యు
తానాంనారీణాంనరాణాంనరపుఙ్గవ ॥ ౧౨ ॥ స్వధర్మరహితానాంచప్రాణానప
హరప్రభో । యాస్త్రియస్త్వాంసదాకాలంపురుషాశ్చవినాయక ॥ ౧౩ ॥ యజన్తి
తాసాంతేషాంచత్వత్సామ్యందాతుమర్హసి। త్వంభక్తాన్సర్వయత్నేనరక్షబాలగ
ణేశ్వర ॥ ౧౪ ॥ యౌవనస్థాంశ్చవృద్ధాంశ్చఇహాముత్రచపూజితః। జగత్రయేత్రస
ర్వత్రత్వంహివిఘ్నగణేశ్వరః॥ ౧౫ ॥ సమ్పూజ్యోవన్దనీయశ్చభవిష్యసినసంశయః।
మాంచనారాయణంవాపిబ్రహ్మాణమపిపుత్రక ॥ ౧౬ ॥ యజన్తియజ్ఞైర్వావిప్రాఅ
గ్రేపూజ్యోభవిష్యసి । త్వామనభ్యర్చ్యకల్యాణంశ్రౌతంస్మార్తంచలౌకికమ్॥ ౧౭॥
కురుతేతస్యకల్యాణమకల్యాణంభవిష్యతి । బ్రాహ్మణైఃక్షత్రియైర్వైశ్యైశ్శూద్రై
శ్చైవగజానన॥ ౧౮ ॥ సమ్పూజ్యస్సర్వసిద్ధ్యర్థంభక్ష్యభోజ్యాదిభిశ్శుభైః। త్వాం
గన్ధపుష్పధూపాద్యైరనభ్యర్చ్యజగత్త్రయే ॥ ౧౯ ॥ దేవైరపితథాన్యైశ్చలబ్ధవ్యం
నాస్తికుత్రచిత్ । అభ్యర్చ్యయన్తియేలోకామామనవాస్తుపనాయకమ్ ॥ ౨౦ ॥ తేచా
ర్చనీయాశ్శక్రాద్యైర్భవిష్యన్తినసంశయః। అజంహరించమాంచాపిశక్రమన్యాన్సు
రానపి॥ ౨౧॥ విఘ్నైర్బాధయసిత్వాంచేన్నార్చయన్తిఫలార్థినః । ససర్జచతదా
విఘ్నగణంగణపతిఃప్రభుః॥ ౨౨ ॥ గణైస్సార్ధంనమస్కృత్వావ్యతిష్ఠత్తస్యచాగ్రతః।
తదాప్రభృతిలోకేస్మిన్పూజయన్తిగణేశ్వరమ్ ॥ ౨౩ ॥ దైత్యానాంధర్మవిఘ్నంచ

చకారాసౌ గణేశ్వరః । ఏతద్వః కథితం సర్వం స్కన్దాగ్రజసముద్భవమ్ ॥ ౨౪ ॥ య
పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి శ్రావయేద్వా సుఖీ భవేత్ ॥ ౨౫ ॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే వినాయకోత్ప
త్తిర్నామ షడధిక శతతమోధ్యాయః.

✿ కాళీసముద్భవాదికథనమ్ ✿

ఋషయః ॥ నృత్యారమ్భః కథం శమ్భోః కిమర్థం హా యథాతథమ్ । వక్తుమ
ర్హసి చాస్మాకం శ్రుతః స్కన్దాగ్రజోద్భవః ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ దారుకోఽసురసమ్భూ
తస్తపసా లబ్ధవిక్రమః । సూదయామాస కాలాగ్నిరివ దేవాన్ ద్విజోత్తమాః ॥ ౨ ॥ దా
రుకేణ తదా దేవాస్తాడితాః పీడితా భృశమ్ । బ్రహ్మాణం చ తథేశానం కుమారం విష్ణుమేవ
చ ॥ ౩ ॥ యమమిన్ద్రమనుప్రాప్య స్త్రీవధ్య ఇతి చాసురః । స్త్రీరూపధారిభిస్తైస్తైర్బ్రహ్మా
ద్యైర్యుధి సంస్థితైః ॥ ౪ ॥ బాధితాస్తేన తే సర్వే బ్రహ్మాణం ప్రాప్య వై ద్విజాః । విజ్ఞా
ప్య తస్మై తత్సర్వం తేన సార్ధముమాపతిమ్ ॥ ౫ ॥ సమ్ప్రాప్య తుష్టువుస్సర్వే పితామ
హపురోగమాః । బ్రహ్మా ప్రాప్య చ దేవేశం ప్రణమ్య బహుధా నతః ॥ ౬ ॥ దారుణో
భగవాన్దారుః పూర్వం తేన వినిర్జితాః । నిహత్య దారుకం దైత్యం స్త్రీవధ్యం త్రాతుమ
ర్హసి ॥ ౭ ॥ విజ్ఞప్తిం బ్రహ్మణః శ్రుత్వా భగవాన్భగనేత్రహా । దేవీమువాచ దేవేశో
గిరిజాం ప్రహసన్నివ ॥ ౮ ॥ భవతీం ప్రార్థయామ్యద్య హితాయ జగతాం శుభే ।
వధార్థం దారుకస్యాస్య స్త్రీవధ్యస్య వరాననే ॥ ౯ ॥ అథ సా తస్య వచనం నిశమ్య జగ
తోరణిః । వివేశ దేహం దేవస్య దేవేశీ జన్మతత్పరా ॥ ౧౦ ॥ ఏకేనాంశేన దేవేశం ప్ర
విష్టా దేవసత్తమమ్ । న వివేద తదా బ్రహ్మా దేవాశ్చేన్ద్రపురోగమాః ॥ ౧౧ ॥ గిరిజాం
పూర్వవచ్ఛమ్భోర్దృష్ట్వా పార్శ్వస్థితాం శుభామ్ । మాయయా మోహితస్తస్యా
స్సర్వజ్ఞోఽపి చతుర్ముఖః ॥ ౧౨ ॥ సా ప్రవిష్టా తనుం తస్య దేవదేవస్య పార్వతీ । కణ్ఠస్థేన
విషేణాస్య తనుం చక్రే తదాత్మనః ॥ ౧౩ ॥ తాం చ జ్ఞాత్వా తథాభూతాం తృతీయే నేత్ర
శోనవై । ససర్జ కాళీం కామారిః కాలకణ్ఠీం కపర్దినీమ్ ॥ ౧౪ ॥ జాతాయదా కాళీమ కాలక
ణ్ఠీం జాతా తదానీం విపులా జయశ్రీః । దేవేతరాణామజయస్త్వసిద్ధా తుష్టిర్భవాన్యాః
పరమేశ్వరస్య ॥ ౧౫ ॥ జాతాం తదానీం సురసిద్ధసఙ్ఘా దృష్ట్వా భయాద్దుద్రువురగ్ని
కల్పామ్ । కాళీం గరాలఙ్కృతకాలకణ్ఠీముపేన్ద్రపద్మోద్భవశక్రముఖ్యాః ॥ ౧౬ ॥ త
థైవ జాతం నయనం లలాటే శీతాంశురేఖా చ శిరస్యదగ్రా । కణ్ఠే కరాళం నిశితం త్రిశూ
లం కరే కరాళం చ విభూషణాని ॥ ౧౭ ॥ సార్ధం దివ్యామ్బరా దేవ్యాస్సర్వాభరణభూ
షితాః । సిద్ధేన్ద్రసిద్ధాశ్చ తథా పిశాచా జజ్ఞిరే పునః ॥ ౧౮ ॥ ఆజ్ఞయా దారు
కం తస్యాః పార్వత్యాః పరమేశ్వరీ । దానవం సూదయామాస సూదయన్తం సురాధి

పా ॥ ౧౯ ॥ సంహరిష్యతిప్రసఙ్గాద్దైవతస్యాస్సర్వమిదంజగత్ । క్రోధాగ్ని
నాచవిప్రేన్ద్రాస్సర్వభూవతదాతురమ్ ॥ ౨౦ ॥ భవోఽపిబాలరూపేణశ్మశానేప్రేత
సఙ్కులే । రురోదమాయయాతస్యాఃక్రోధాగ్నింపాతుమీశ్వరః ॥ ౨౧ ॥ తందృ
ష్ట్వాబాలమీశానంమాయయాతస్యమోహితా । ఉత్థాప్యాఘ్రాయవక్షోజంస్తనం
సాప్రదదౌద్విజాః ॥ ౨౨ ॥ స్తనజేనతదాసార్ధంకోపమస్యాఃపపౌపునః । క్రోధేనా
నేనవైబాలఃక్షేత్రాణాంరక్షకోభవత్ ॥ ౨౩॥ మూర్తయోఽష్టౌచతస్యాపిక్షేత్రపాల
స్యధీమతః।ఏవంవైతేనబాలేనకృతాసాక్రోధమూర్ఛితా॥ ౨౪॥కృతవస్యాఃప్రసాదా
ర్థందేవదేవేనతాణ్డవమ్।సన్ధ్యాయాంసర్వభూతేన్ద్రైఃప్రేతైఃప్రీతేనశూలినా॥౨౫॥
పీత్వానృత్తామృతంశర్వోఃశాకణ్ఠంపరమేశ్వరీ । ననర్తసాచయోగిన్యఃప్రేతస్థానే
యథాసుఖమ్ ॥ ౨౬ ॥ తత్రసబ్రహ్మకాదేవాస్సేన్ద్రోపేన్ద్రాస్సమన్తతః। ప్రణేము
స్తుష్టువుఃకాళీంపునర్దేవీంచపార్వతీమ్ ॥ ౨౭ ॥ ఏవంసఙ్క్షేపతఃప్రోక్తంతాణ్డవం
శూలినఃప్రభోః । యోగానన్దేనచవిభోస్తాణ్డవంచేతిచాపరే ॥ ౨౮ ॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే కాళీసముద్భవాది
కథనంనామ సప్తాధికశతతమోఽధ్యాయః

॥ఉపమన్యూపాఖ్యానమ్.॥

ఋషయః॥పురోపమన్యునాసూతగాణపత్యంమహేశ్వరాత్ । క్షీరార్ణవః
కథంలబ్ధోవక్తుమర్హసిసామ్ప్రతమ్ ॥ ౧ ॥ సూతః॥ఏవంకాళీముపాలభ్యగతేదేవే
త్రియమ్బకే । ఉపమన్యుస్సమభ్యర్చ్యతపసాలబ్ధవాన్ఫలమ్॥ ౨॥ ఉపమన్యురితిఖ్యా
తోమునిశ్చద్విజసత్తమాః । కుమారఇవతేజస్వీక్రీడమానోయదృచ్ఛయా ॥ ౩ ॥ క
దాచిత్క్షీరమల్పంచపీతవాన్మాతులాశ్రమే । ఈర్ష్యయామాతులసుతోహ్యపిబత్క్షీ
రముత్తమమ్ ॥ ౪ ॥ పీత్వాస్థితంయథాకామందృష్ట్వాప్రోవాచమాతరమ్ । మాత
ర్మాతర్మహాభాగేమమదేహితపస్విని ॥ ౫ ॥ గవ్యంక్షీరమతిస్వాదునాల్పముష్ణంన
మామ్యహమ్ ॥ సూతః ॥ ఉపలాలితైవంపుత్రేణపుత్రమాలిఙ్గ్యసాదరమ్ ॥ ౬ ॥
దుఃఖితావిలలాపార్తాస్మృత్వానైర్ధన్యమాత్మనః। స్మృత్వాస్మృత్వాపునఃక్షీరముప
మన్యురపిద్విజాః ॥ ౭ ॥ దేహిదేహీతితామాహరోదమానోమహాద్యుతిః । ఉఞ్ఛ
వృత్త్యార్జితాన్బీజాన్స్వయంపిష్ట్వాచసాతదా॥ ౮ ॥ బీజపిష్టంతదాలోడ్యతోయేన
కలభాషిణీ । ఏహ్యేహిమమపుత్రేతిసాన్త్వపూర్వంతతస్సుతమ్ ॥ ౯ ॥ ఆలిఙ్గ్యాదా
యదుఃఖార్తాప్రదదౌకృత్రిమంపయః । పీత్వాచకృత్రిమంక్షీరంమాత్రాదత్తంద్విజో
త్తమాః ॥ ౧౦ ॥ నైతత్క్షీరమితిప్రాహమాతరంచాతివిహ్వలః । దుఃఖితాసాతదా
ప్రాహసమ్ప్రేక్ష్యాఘ్రాయమూర్ధని ॥ ౧౧ ॥ సమ్మార్జ్య నేత్రేపుత్రస్యకరాభ్యాంక

ఫలాయతే । తటినీరత్నపూర్ణాస్తే స్వర్గపాతాళగోచరాః ॥ ౧౨ ॥ భాగ్యహీనా
నపశ్యన్తి భక్తిహీనాశ్చ యే శివే । రాజ్యం స్వర్గం చ మోక్షం చ భోజనం క్షీరసమ్భవ
మ్ ॥ ౧౩ ॥ నలభన్తే ప్రియాణ్యేషాం నో తుష్యతి సదాశివః । భవప్రసాదజం సర్వం
నాన్యదేవప్రసాదజమ్ ॥ ౧౪ ॥ అన్యదేవేషు నిరతా దుఃఖార్తా విభ్రమన్తి చ । క్షీరం
తత్ర కుతోఽస్మాకం మహాదేవో న పూజితః ॥ ౧౫ ॥ పూర్వజన్మని యద్దత్తం శివ
ముద్దిశ్య వై సుత । తదేవ లబ్ధం నాన్యత్తు విష్ణుముద్దిశ్య వా ప్రభుమ్ ॥ ౧౬ ॥
నిశమ్య వచనం మాతురుపమన్యుర్మహాద్యుతిః । బాలోఽపి మాతరం ప్రాహ ప్రణిపత్య తప
స్వినీమ్ ॥ ౧౭ ॥ త్యజ శోకం మహాభాగే మహాదేవోఽస్తి చేత్క్వచిత్ । చిరాద్వాబహ్వా
చిరాద్వాపి క్షీరోదం సాధయామ్యహమ్ ॥ ౧౮ ॥ సూతః ॥ తాం ప్రణమ్యైవము
క్త్వా స తపః కర్తుం ప్రచక్రమే । తమాహ మాతా సుశుభం కుర్వితి సుతరాం సుతమ్ ॥ ౧౯ ॥
అనుజ్ఞాతస్తయా తత్ర తపస్తేపే సుదుస్తరమ్ । హిమవత్పర్వతం ప్రాప్య వాయుభక్షస్స
మాహితః ॥ ౨౦ ॥ తపసా తస్య విప్రస్య విధూపితమభూజ్జగత్ । ప్రణమ్యాహుస్తతస్స
ర్వే హరయే దేవసత్తమాః ॥ ౨౧ ॥ శ్రుత్వా తేషాం తదా వాక్యం భగవాన్పురుషోత్త
మః । కిమిదం త్వితి సఞ్చిన్త్య జ్ఞాత్వా తత్కారణం చ సః ॥ ౨౨ ॥ జగామ మన్దరం తూ
ర్ణం మహేశ్వరదిదృక్షయా । దృష్ట్వా దేవం ప్రణమ్యైవం ప్రోవాచేదం కృతాఞ్జలిః ॥ ౨౩ ॥
భగవన్బ్రాహ్మణః కశ్చిదుపమన్యురితి శ్రుతః । క్షీరార్థమదహత్సర్వం తపసా తం నివా
రయ ॥ ౨౪ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరే దేవః పినాకీ పరమేశ్వరః । శక్రరూపం సమాస్థాయ గ
న్తుం చక్రే మతిం తదా ॥ ౨౫ ॥ అథ జగామ మునేస్తు తపోవనం గజవరేణ సితేన సదాశివః ।
సహ సురాసురసిద్ధమహోరగైరమరరాజతనుం స్వయమాస్థితః ॥ ౨౬ ॥ స హైవ చా
రుహ్య తదా ద్విపం తం ప్రగృహ్య బాలవ్యజనం వివస్వాన్ । వామేన శచ్యా సహితః సురే
న్ద్రః కరేణ చాన్యేన సితాతపత్రమ్ ॥ ౨౭ ॥ రరాజ భగవాన్సోమః శక్రరూపీ సదాశి
వః । సితాతపత్రేణ యథా చన్ద్రబిమ్బేన మన్దరః ॥ ౨౮ ॥ ఆస్థాయైవం హి శక్రస్య స్వ
రూపం పరమేశ్వరః । జగామానుగ్రహం కర్తుముపమన్యోస్తదాశ్రమమ్ ॥ ౨౯ ॥
తం దృష్ట్వా పరమేశానం శక్రరూపధరం శివమ్ । ప్రణమ్య శిరసా ప్రాహ మునిర్మునివరా
స్స్వయమ్ ॥ ౩౦ ॥ పావితశ్చాశ్రమశ్చాయం మమ దేవేశ్వరస్స్వయమ్ । ప్రాప్త
శ్శక్రో జగన్నాథో భగవాన్భానునా ప్రభుః ॥ ౩౧ ॥ ఏవముక్త్వా స్థితం వీక్ష్య కృతాఞ్జ
లిపుటం ద్విజమ్ । ప్రాహ గమ్భీరయా వాచా శక్రరూపధరో హరః ॥ ౩౨ ॥ తుష్టోఽస్మి
తే వరం బ్రూహి తపసానేన సువ్రత । దదామి చేప్సితాన్సర్వాన్ధౌమ్యాగ్రజ మహామ
తే ॥ ౩౩ ॥ ఏవముక్తస్తదా తేన శక్రేణ మునిసత్తమః । వరయామి శివే భక్తిమిత్యువా
చ కృతాఞ్జలిః ॥ ౩౪ ॥ తతో నిశమ్య వచనం మునేః కుపితవత్ప్రభుః । ప్రాహ సవ్యగ్ర
మీశానశ్శక్రరూపధరస్స్వయమ్ ॥ ౩౫ ॥ మాం న జానాసి దేవర్షే దేవరాజానమీశ్వర
మ్ । త్రైలోక్యాధిపతిం శక్రం సర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౩౬ ॥ మద్భక్తో భవ విప్రర్షే

మామేవార్చయ సర్వదా । దదామి సర్వం భద్రం తే హ్యజరుద్రం చ నిర్గుణమ్ ॥ ౩౭ ॥
సూతః ॥ తతశ్శక్రస్య వచనం శ్రుత్వా శ్రోత్రవిదారణమ్ । ఉపమన్యురిదం ప్రాహ జప
న్పఞ్చాక్షరం శుభమ్ ॥ ౩౮ ॥ మన్యే శక్రస్య రూపేణ నూనమత్రాగతస్స్వయమ్। క
ర్తుం దైత్యాధమః కశ్చిద్ధర్మవిఘ్నం చ నాన్యథా ॥ ౩౯ ॥ త్వయైవ కథితం సర్వం భవనిన్దా
రతేన వై । ప్రసఙ్గాద్దేవదేవస్య నిర్గుణత్వం మహాత్మనః ॥ ౪౦ ॥ బహునాత్ర కిముక్తే
న మయా జ్ఞాతం మితం మహత్ । భవాన్తరకృతం పాపం శ్రుతా నిన్దా భవస్య తు ॥ ౪౧ ॥
శ్రుత్వా నిన్దాం భవస్యాథ తత్క్షణాదేవ సన్త్యజేత్ । స్వదేహం తం నిహత్యాశు శివలో
కం స గచ్ఛతి ॥ ౪౨ ॥ యో వాచోత్పాటయేజ్జిహ్వాం శివనిన్దారతస్య తు । త్రిస్సప్తకు
లముద్ధృత్య శివలోకం స గచ్ఛతి ॥ ౪౩ ॥ ఆస్తాం తావన్మమేచ్ఛాయాః క్షీరం ప్రతి సురా
ధమ । నిహత్య త్వాం శివాస్త్రేణ త్యజామ్యేతత్కళేబరమ్ ॥ ౪౪ ॥ పురా మా
త్రా తు కథితం తథ్యమేవ న సంశయః । పూర్వజన్మని చాస్మాభిరపూజిత ఇతి ప్రభుః ॥ ౪౫ ॥
ఏవముక్త్వా తు తం దేవముపమన్యురభీతవత్ । శక్రం చక్రే మతిం హన్తుమథర్వాస్త్రేణ
మన్త్రవిత్ ॥ ౪౬ ॥ భస్మాధారాన్మహాతేజా భస్మముష్టిం ప్రగృహ్య చ । అథర్వా
స్త్రం తతస్తస్మై ససర్జ చ ననాద చ ॥ ౪౭ ॥ దగ్ధుం స్వదేహమాగ్నేయీం ధ్యాత్వా
వై ధారణాం తదా । అతిష్ఠచ్చ మహాతేజాశ్శుష్కేన్ధనమివావ్యయః ॥ ౪౮ ॥ ఏవం
వ్యవసితే విప్రే భగవాన్భగనేత్రహా । వారయామాస సౌమ్యేన ధారణాం తస్య యోగి
నః ॥ ౪౯ ॥ అథర్వాస్త్రం తదా తస్య సంహృతం చన్ద్రికేణ తు । కాలాగ్నిసదృశం
చేదం నియోగాన్నన్దిన స్తథా ॥ ౫౦ ॥ స్వరూపమేవ భగవానాస్థాయ పరమేశ్వరః ।
దర్శయామాస విప్రాయ బాలేన్దుకృతశేఖరమ్ ॥ ౫౧ ॥ క్షీరధారాసహస్రం చ క్షీరో
దార్ణవమేవ చ । దధ్యాదేరర్ణవం చైవ ఘృతోదార్ణవమేవ చ ॥ ౫౨ ॥ ఫలార్ణవం చ
బాలస్య భక్ష్యభోజ్యార్ణవం తథా । అపూపగిరయశ్చైవ తథా తిష్ఠన్సమన్తతః ॥ ౫౩ ॥
ఉపమన్యుమువాచ సస్మితో భగవాన్బన్ధుజైస్సమావృతమ్ । గిరిజామవలోక్య సస్మి
తాం సఘృణం ప్రేక్ష్య తు తం తదా ఘృణీ ॥ ౫౪ ॥ భుఙ్క్ష్వ భోగాన్యథాకామం బాన్ధ
వైః పశ్య వత్స మే । ఉపమన్యో మహాభాగ తవామ్బైషా హి పార్వతీ ॥ ౫౫ ॥ మయా
పుత్రీకృతోఽస్యద్య దత్తః క్షీరోదధిస్తథా । మధునశ్చార్ణవశ్చైవ దధ్యశ్చార్ణవ ఏవ చ ॥
ఆజ్యోదనార్ణవశ్చైవ ఫలలేహ్యార్ణవస్తథా । అపూపగిరయశ్చైవ భక్ష్యభోజ్యార్ణవః
పునః ॥ ౫౬ ॥ పితా తవ మహాదేవః పితా వై జగతాం మునే । మాతా తవ మహాభాగా
జగన్మాతా న సంశయః ॥ ౫౭ ॥ అమరత్వం మయా దత్తం గాణపత్యం చ శాశ్వతమ్ ।
వరాన్వరయ దాస్యామి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౫౮ ॥ ఏవముక్త్వా మహాదేవః కరా
భ్యాముపగృహ్య తమ్ । ఆఘ్రాయ మూర్ధ్ని విభుర్దదౌ దేవ్యాస్తదా భవః ॥ ౬౦ ॥
దేవీ తనయమాలోక్య దదౌ తస్మై గిరీన్ద్రజా । యోగైశ్వర్యం తదా తుష్టా బ్రహ్మవిద్యాం

ద్విజోత్తమాః ॥ ౯౧ ॥ సోపిలబ్ధ్వావరంతస్యాఃకుమారత్వంచసర్వదా । తుష్టావ
వచసాదేవంహర్షగద్గదయాగిరా ॥ ౯౨ ॥ వరయామాసచతదావరేణ్యంవిరజే
క్షణమ్ । కృతాఞ్జలిపుటోభూత్వాప్రణిపత్యపునఃపునః ॥ ౯౩ ॥ ప్రసీదదేవదేవేశ
త్వయిచావ్యభిచారిణి । శ్రద్ధాచైవమహాదేవసాన్నిధ్యంచైవసర్వదా ॥ ౯౪ ॥ ఏవ
ముక్తస్తదాతేనప్రహసన్నివశఙ్కరః । దత్వేప్సితంహివిప్రాయ తత్రైవాన్తరధీ
యత ॥ ౯౫ ॥ * * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే ఉపమన్యూపాఖ్యా
నంనామ అష్టాధికశతతమోధ్యాయః.

ఉపమన్యుకృతశ్రీకృష్ణస్యశైవదీక్షా.

ఋషయః॥ దృష్టోసౌవాసుదేవేనకృష్ణేనాక్లిష్టకర్మణా । ధౌమ్యాగ్రజస్తతో
లబ్ధందివ్యంపాశుపతంవ్రతమ్ ॥ ౧ ॥ కథలబ్ధంతదాజ్ఞానంతస్మాత్కృష్ణేనధీమతా ।
వక్తుమర్హసితాంసూతకథాంపాతకనాశినీమ్ ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ స్వేచ్ఛయాహ్యవ
తీర్ణోపివాసుదేవస్సనాతనః । నిన్దయన్నేవమానుష్యందేహశుద్ధించకారసః ॥ ౩ ॥
పుత్రార్థంభగవాంస్తత్రతపస్తప్తుంజగామచ । ఆశ్రమంచోపమన్యోర్వైదృష్టవాంస్త
త్రంమునిమ్ ॥ ౪ ॥ నమశ్చకారతందృష్ట్వాధౌమ్యాగ్రజమహాద్విజాః। బహుమా
నేనవైకృష్ణస్త్రిఃకృత్వావైప్రదక్షిణమ్ ॥ ౫ ॥ తస్యావలోకనాదేవమునేఃకృష్ణస్యధీ
మతః । నష్టమేవమలంసర్వంకాయజంకర్మజంతథా॥ ౬ ॥ భస్మనోద్ధూళనంకృత్వా
ఉపమన్యుర్మహాద్యుతిః । తమగ్నిరితివిప్రేన్ద్రావాయురిత్యాదిభిఃక్రమాత్ ॥ ౭ ॥ ది
వ్యంపాశుపతంజ్ఞానంప్రదదౌప్రీతమానసః । మునేఃప్రసాదాన్మాన్యోసౌకృష్ణఃపాశు
పతేద్విజాః ॥ ౮ ॥ ఏతసాత్వేకవర్షాన్తేదృష్ట్వాదేవంమహేశ్వరమ్ । సామ్బంసగ
ణమవ్యగ్రంలబ్ధవాన్పుత్రమాత్మనః ॥ ౯ ॥ తదాప్రభృతితంకృష్ణంమునయస్సంశితవ్ర
తాః।దివ్యాఃపాశుపతాస్సర్వేతథాస్సంవృణ్వసర్వదా ॥ ౧౦ ॥అన్యంచకథయిష్యామి
ముక్త్యర్థంప్రాణినాంసదా। సౌవర్ణీంమేఖలాంకృత్వాఆధారందణ్డధారణమ్॥ ౧౧॥
సౌవర్ణంపిణ్డికంచాపివ్యజనందణ్డమేవచ । నరైస్స్త్రియాథవాకార్యంమషీభాజనలేఖి
నీమ్॥ ౧౨ ॥ క్షురాకర్తరికాచాపిఅథపాత్రమథాపివా । పాశుపతాయదాతవ్యం
భస్మోద్ధూళితవిగ్రహైః ॥ ౧౩ ॥ సౌవర్ణంరాజతంవాపితామ్రంవాథనివేదయేత్ । ఆ
త్మవిత్తానుసారేణయోగినంపూజయేద్బుధః ॥ ౧౪ ॥ తేసర్వేపాపసంయుక్తాస్సము
స్తకులసంయుతాః। యాన్తిరుద్రపదందివ్యంనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౧౫ ॥ తస్మా
దనేనదానేనగృహస్థోముచ్యతేభవాత్ । యోగినాంసప్రదానేనశివఃక్షిప్రంప్ర

సీదతి ॥ ౧౬ ॥ రాజ్యంపుత్రంధనంభవ్యమశ్వంయానమథాపివా । సర్వస్వంవా పిదాతవ్యంయదీచ్ఛేన్మోక్షముత్తమమ్ ॥ ౧౭ ॥ అధ్రువేణశరీరేణధ్రువంసాధ్యం ప్రయత్నతః । భవ్యంపాశుపతంనిత్యంసంసారార్ణవతారకమ్ ॥ ౧౮ ॥ ఏతద్వః కథితంసర్వంసఙ్క్షేపాన్నచసంశయః । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపివిష్ణులోకంసగచ్ఛతి॥ ౧౯ ॥ * * * * * * *

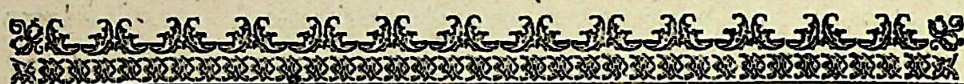
ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే పూర్వభాగే ఉపమన్యుకృతశ్రీకృష్ణస్య శైవదీక్షాకథనంనామ నవాధిక శతతమోధ్యాయః.

సమాప్తోయం శ్రీలిఙ్గపురాణ పూర్వభాగః

పరమేశ్వరార్పణమస్తు.

శు భం భ వ తు.

శ్రీరస్తు.

ఓం నమస్సదాశివాయ.

శ్రీలిఙ్గపురాణోత్తరభాగప్రారమ్భః.

శ్రీవిష్ణుభక్తకౌశికోపాఖ్యానమ్.

ఋషయః ॥ కృష్ణస్తు వ్యతికే నేహ సర్వదేవేశ్వరేశ్వరః। వక్తుమర్హసి చాస్మాకం సూత సర్వార్థవిద్భవాన్ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ పురా పృష్టో మహాతేజా మార్కణ్డేయో మహామునిః। అమ్బరీషేణ విప్రేన్ద్రాస్తద్వదామి యథాతథమ్ ॥ ౨ ॥ అమ్బరీషః ॥ మునే సమస్తధర్మాణాం పారగస్త్వం మహామతే। మార్కణ్డేయ పురాణోఽసి పురాణార్థవిశారదః ॥ ౩ ॥ నారాయణకథాం దివ్యాం ధర్మాణాం శ్రేష్ఠముత్తమమ్। తత్కథం బ్రూహి మహాప్రాజ్ఞ భక్తానామిహ సువ్రత ॥ ౪ ॥ సూతః ॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సముత్థాయ కృతాఞ్జలిః। స్మరన్నారాయణం దేవం కృష్ణమచ్యుతమవ్యయమ్ ॥ ౫ ॥ మార్కణ్డేయః ॥ శృణు భూప యథాన్యాయం పుణ్యం నారాయణాత్మకమ్। స్మరణం పూజనం చైవ ప్రణామో భక్తిపూర్వకమ్ ॥ ౬ ॥ ప్రత్యేకమశ్వమేధస్య యజ్ఞస్య సమముచ్యతే। య ఏకః పురుషశ్శ్రేష్ఠః పరమాత్మా జనార్దనః ॥ ౭ ॥ యస్మాద్బ్రహ్మ తతస్సర్వం సమాశ్రిత్యైవ ముచ్యతే। ధర్మమేకం ప్రవక్ష్యామి యద్దృష్టం విదితం మయా ॥ ౮ ॥ పురా త్రేతాయుగే కశ్చిత్కౌశికో నామ వై ద్విజః। వాసుదేవపరో నిత్యం సామగానరతస్సదా ॥ ౯ ॥ భోజనాసనశయ్యాసు సదా తద్గతమానసః। ఉదారచరితం విష్ణోర్గాయమానః పునః పునః ॥ ౧౦ ॥ విష్ణోః స్థలం సమాసాద్య హరేః క్షేత్రమనుత్తమమ్। అగాయత హరిం తత్ర తాళవర్ణలయాన్వితమ్ ॥ ౧౧ ॥ మూర్ఛనాస్వరయోగేన శ్రుతిభేదేన భేదితమ్। భక్తియోగం సమాపన్నో భిక్షామాత్రం హి తత్ర వై ॥ ౧౨ ॥ తత్రైనం గాయమానం చ దృష్ట్వా కశ్చిద్ద్విజస్తదా। పద్మాఖ్య ఇతి విఖ్యాతస్తస్మై చాన్నం దదౌ తదా ॥ ౧౩ ॥ స కుటుమ్బీ మహాతేజా హ్యుష్ణమన్నం హి తత్ర వై। కౌశికో హి తదా హృష్టో గాయన్నాస్తే హరిం ప్రభుమ్ ॥ ౧౪ ॥ శృణ్వన్నాస్తే స పద్మాఖ్యః కాలే కాలే విసర్గతః। కాలయోగేన సమ్ప్రాప్తాః శిష్యా వై కౌశికస్య చ ॥ ౧౫ ॥ సప్త రాజన్యవైశ్యానాం విప్రాణాం కులసమ్భవాః। గానవిద్యాధికాశ్శుద్ధా వాసుదేవపరాయణాః ॥ ౧౬ ॥ తేషామపి తథాన్నాద్యం పద్మాక్షః ప్రదదౌ స్వయమ్। శిష్యైశ్చ సహితో నిత్యం కౌశికో హృష్టమానసః ॥ ౧౭ ॥ విష్ణుస్థలే హరిం తత్ర ఆస్తే గాయన్యథావిధి। తత్రైవ మాళవో నామ వైశ్యో విష్ణుపరాయణః ॥ ౧౮ ॥

దీపమాలాం హరేర్నిత్యం కరోతి ప్రీతమానసః । మాలవీ నామ భార్యా చ తస్య నిత్యం ప
తివ్రతా ॥ ౧౯ ॥ గోమయేన సమాలిప్య హరేః క్షేత్రం సమన్తతః । భర్త్రా గీయమానం తు
సుప్రీతా శృణ్వతీ గానముత్తమమ్ ॥ ౨౦ ॥ కుశస్థలాత్సమాపన్నా బ్రాహ్మణాస్సంశిత
వ్రతాః । పఞ్చాశద్వై సమాపన్నా హరేర్గానార్థముత్తమాః ॥ ౨౧ ॥ సాధయన్తో హి
కార్యాణి కౌశికస్య మహాత్మనః । జ్ఞానవిద్యార్థతత్త్వజ్ఞాశ్శృణ్వన్తో హ్యావసంస్తు తే ॥
ఖ్యాతమాసీత్తదా తస్య గానం వై కౌశికస్య తత్ । శ్రుత్వా రాజా సమభ్యేత్య కలిఙ్గో
వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౩ ॥ కౌశికాద్యగణైస్సార్థం గాయస్వేహ చ మాం పునః । శృణ్వ
న్త్వంచ తథాయాయం కుశస్థలజనా అపి ॥ ౨౪ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా కౌశికః ప్రాహ రాజా
నం సాన్త్వయా గిరా । న జిహ్వా మే మహారాజ న్వాణీ చ మమ సర్వదా ॥ ౨౫ ॥ హ
రేరన్యమపీన్ద్రం వా స్తౌతి నైవ చ వక్ష్యతి । ఏవముక్తే తు తచ్ఛిష్యో వాసిష్ఠో గౌతమో
హరిః ॥ ౨౬ ॥ సారస్వతస్తథా చిత్రశ్చిత్రమాల్యస్తథా శిశుః । ఊచుస్తే పార్థివం త
ద్వత్కథా ప్రాహ చ కౌశికః ॥ ౨౭ ॥ శ్రావకాస్తే తథా ప్రోచుః పార్థివం విష్ణుతత్పరాః ।
శ్రోత్రాణీమాని శృణ్వన్తి హరేరన్యం న పార్థివ ॥ ౨౮ ॥ గానకీర్తిం వయం తస్య శృణు
మో నాన్యం న చ స్తుతిమ్ । తచ్ఛ్రుత్వా పార్థివో రుష్టో గాయతామితి చాబ్రవీత్ ॥ ౨౯ ॥
స్వభృత్యాన్బ్రాహ్మణా హ్యేతే కీర్తిం శృణ్వన్తి మే యథా । న శృణ్వన్తి కథం తస్మాద్గా
యమానే సమన్తతః ॥ ౩౦ ॥ ఏవముక్తాస్తథా భృత్యా జగుః పార్థివముత్తమమ్ । నిరుద్ధ
మార్గా విప్రాస్తే గానేవృత్తే సుదుఃఖితాః ॥ ౩౧ ॥ కాష్ఠశఙ్కుభిరన్యోన్యం శ్రోత్రా
ణి పిదధుర్ద్విజాః । కౌశికాద్యాశ్చ తాం జ్ఞాత్వా మనోవృత్తిం నృపస్య వై ॥ ౩౨ ॥ ప్ర
సహ్యాస్మాంస్తు గాయేత స్వగానే సౌ నృపస్థితః । ఇతి విప్రాస్సునియతా జిహ్వాగ్రం చి
చ్ఛిదుస్స్వకైః ॥ ౩౩ ॥ తతో రాజా సుసంక్రుద్ధస్స్వదేశాత్తాన్న్యవాసయత్ । ఆ
దాయ సర్వం విత్తం చ తతస్తే జగ్మురుత్తరామ్ ॥ ౩౪ ॥ దిశమాసాద్య కాలేన కాలధర్మే
ణ యోజితాః । తానాగతాన్యమో దృష్ట్వా కిం కర్తవ్యమితి స్మ హ ॥ ౩౫ ॥ చేష్టి
తం తస్య జ్ఞేరాజన్బ్రహ్మా ప్రాహ సురాధిపాన్ । కౌశికాదీన్ద్విజానద్య వాసయధ్వం
యథాసుఖమ్ ॥ ౩౬ ॥ గానయోగేన యో నిత్యం పూజయజ్జనార్దనమ్ । తా
నానయత భద్రం వో యది దేవత్వమిచ్ఛథ ॥ ౩౭ ॥ ఇత్యుక్తా లోకపాలాస్తే కౌశికే
తి పునః పునః । మాళవే తీత తథా కేచిత్పద్మాక్షే తత్తథాపరే ॥ ౩౮ ॥ క్రోశమానాస్స
మభ్యేత్య తానాదాయ విహాయసా । బ్రహ్మలోకం గతాశ్శీఘ్రం ముహూర్తేనైవ తే
సురాః ॥ ౩౯ ॥ కౌశికాదీంస్తతో దృష్ట్వా బ్రహ్మా లోకపితామహః । ప్రత్యుద్గమ్య
యథా న్యాయం స్వాగతేనాభ్యపూజయత్ ॥ ౪౦ ॥ తతః కోలాహలమభూదతిఘోర
వముల్బణమ్ । బ్రహ్మణాచరితం దృష్ట్వా దేవానాం నృపసత్తమ ॥ ౪౧ ॥ హిరణ్యగ
ర్భో భగవాంస్తాన్నివార్య సురోత్తమాన్ । కౌశికాదీన్సమాదాయ మునీన్దైవైస్సమా
వృతః ॥ ౪౨ ॥ విష్ణులోకం యయౌ శీఘ్రం వాసుదేవపరాయణః । తత్ర నారాయ

ణో దేవశ్శ్వేతద్వీపనివాసిభిః ॥ ౪౩ ॥ జ్ఞానయోగేశ్వరైస్సిద్ధైర్విష్ణుభక్తైస్సమాహి
తైః । నారాయణసమైర్దివ్యైశ్చతుర్బాహుధరైశ్శుభైః ॥ ౪౪ ॥ విష్ణుచిహ్నసమాప
న్నైర్దీప్యమానైరకల్మషైః । అష్టాశీతిసహస్రైశ్చ సేవ్యమానో మహాజనైః ॥ ౪౫ ॥
అస్మాభిర్నారదాద్యైశ్చ సనకాద్యైరకల్మషైః । భూతైర్నానావిధైశ్చైవ దివ్యస్త్రీ
భిస్సమన్తతః ॥ ౪౬ ॥ సేవ్యమానోథ మధ్యే వై సహస్రద్వారసంవృతే । సహస్రయో
జనాయామే దివ్యే మణిమయే శుభే ॥ ౪౭ ॥ విమానే విమలే చిత్రే భద్రపీఠాసనే హరిః ।
లోకకార్యప్రసక్తానాం దత్తదృష్టిశ్చ మాధవః ॥ ౪౮ ॥ తస్మిన్కాలేథ భగవాన్కౌశి
కాద్యైశ్చ సంవృతః । ఆగమ్య ప్రణిపత్యాగ్రే తుష్టావ గరుడధ్వజమ్ ॥ ౪౯ ॥ తతో వి
లోక్య భగవాన్ హరిర్నారాయణః ప్రభుః । కౌశికేత్యాహ సంప్రీత్యా తాన్సర్వాం
శ్చ యథాక్రమమ్ ॥ ౫౦ ॥ జయఘోషో మహానాసీన్మహాశ్చర్యే సమాగతే । బ్రహ్మ
ణమాహ విశ్వాత్మా శృణు బ్రహ్మన్మయోదితమ్ ॥ ౫౧ ॥ కౌశికస్య ఇమే విప్రాస్సాధ్య
సాధనతత్పరాః । హితాయ సంప్రవృత్తా వై కుశస్థలనివాసినః ॥ ౫౨ ॥ మత్కీర్తి
శ్రవణే యుక్తా జ్ఞానతత్త్వార్థకోవిదాః । అనన్యదేవతా భక్తాస్సాధ్యా దేవా భవన్త్వి
మే ॥ ౫౩ ॥ మత్సమీపే తథాన్యత్ర ప్రవేశం దేహి సర్వదా । ఏవముక్త్వా పునర్దేవః కౌ
శికం ప్రాహ మాధవః ॥ ౫౪ ॥ స్వశిష్యైస్త్వం మహాప్రాజ్ఞ దిగ్బద్ధో భవ మే సదా ।
గణాధిపత్యమాపన్నో యత్రాహం త్వం సమాస్వ వై ॥ ౫౫ ॥ మాళవం మాళవీం చైవం
ప్రాహ దామోదరో హరిః । మమ లోకే యథాకామం భార్యయా సహ మాళవ ॥ ౫౬ ॥
దివ్యరూపధరశ్శ్రీమాఞ్ఛృణ్వన్గానమిహాధిపః । ఆస్వ నిత్యం యథాకామం యావల్లో
కా భవన్తి వై ॥ ౫౭ ॥ పద్మాక్షమాహ భగవాన్ధనదో భవ మాధవః । ధనానామీశ్వరో
భూత్వా యథాకాలం హి మాం పునః ॥ ౫౮ ॥ ఆగమ్య దృష్ట్వా మాం నిత్యం కురు రాజ్యం
యథాసుఖమ్ । ఏవముక్త్వా హరిర్విష్ణుర్బ్రహ్మాణమిదమబ్రవీత్ ॥ ౫౯ ॥ కౌశికస్యా
స్య గానేన యోగనిద్రా చ మే గతా । విష్ణుస్థలే చ మాం స్తౌతి శిష్యైరేష సమన్తతః ॥ ౬౦ ॥
రాజ్ఞా నిరస్తః క్రూరేణ కళిఙ్గేన మహీయసా । స జిహ్వాచ్ఛేదనం కృత్వా హరేరన్యం కథం
చన ॥ ౬౧ ॥ న స్తోష్యామీతి నియతః ప్రాప్తో సౌ మమ లోకతామ్ । ఏతే చ విప్రా నియతా
మమ భక్తా యశస్వినః ॥ ౬౨ ॥ శ్రోత్రచ్ఛిద్రం తథా హత్వా శఙ్కుభిర్వై పరస్పరమ్ ।
శ్రోష్యామో నైవ చాన్యద్వై హరేః కీర్తిమితి స్మ హ ॥ ౬౩ ॥ ఏతే విప్రాశ్చ దేవత్వం
మమ సాన్నిధ్యమేవ చ । మాళవో భార్యయా సార్ధం మత్క్షేత్రం పరిమృజ్య వై ॥ ౬౪ ॥
దీపమాలాదిభిర్నిత్యమభ్యర్చ్య సతతం హి మామ్ । గానం శృణోతి నియతో మత్కీ
ర్తిరచితాన్వితమ్ ॥ ౬౫ ॥ తేనాసౌ ప్రాప్తవాన్లోకం మమ బ్రహ్మ సనాతనమ్ । పద్మా
క్షోసౌ దదౌ భోజ్యం కౌశికస్య మహాత్మనః ॥ ౬౬ ॥ ధనేశత్వమవాప్తోసౌ మమ సాన్నిధ్య
మేవ చ । ఏవముక్త్వా హరిస్తత్ర సమాజే లోకపూజితః ॥ ౬౭ ॥ తస్మిన్క్షణే సమాపన్నా ము

ధురాక్షరపేశలైః। విపఞ్చీగుణతత్త్వజ్ఞైర్వాద్యవిద్యావిశారదైః॥౧౮॥మన్దంమన్దస్మి
తా దేవీవిచిత్రాభరణాన్వితా। గాయమానా సమాయాతా లక్ష్మీర్విష్ణుపరిగ్రహా॥౧౯॥
వృతా సహస్రకోటీభిరఙ్గనాభిస్సమన్తతః । తతో గణాధిపా దృష్ట్వా భుశుణ్డీపరిఘా
యుధాః ॥ ౨౦ ॥ బ్రహ్మాదీంస్తర్జయన్తస్తే మునీన్దేవాన్సమన్తతః । ఉత్సారయన్త
స్సంహృష్టాధిష్ఠితాః పర్వతోపమాః ॥ ౨౧ ॥ సర్వే వయం హి నిర్యాతాస్సార్ధం వై బ్ర
హ్మాణాసురైః । తస్మిన్క్షణే సమాహూతస్తుమ్బురుర్మునిసత్తమః ॥ ౨౨ ॥ ప్రవివేశ స
మీపం వై దేవ్యా దేవస్య చైవ హి । తత్రాసీనో యథాయోగం నానామూర్ఛసమన్వి
తమ్ ॥ ౨౩ ॥ జగౌ కలపదం హృష్టో విపఞ్చీం చాభ్యవాదయత్ । నానారత్నసమా
యుక్తైర్దివ్యైరాభరణోత్తమైః ॥ ౨౪ ॥ దివ్యమాల్యైస్తథా శుభ్రైః పూజితో ముని
సత్తమః । నిర్గతస్తుమ్బురుర్హృష్టో అన్యే చ ఋషయస్సురాః॥ ౨౫ ॥ దృష్ట్వా సమ్పూ
జితం యాన్తం యథాయోగమరిన్దమ । నారదోఽథ మునిర్దృష్ట్వా తుమ్బురోస్సత్క్రి
యాం హరేః॥ ౨౬ ॥ శోకావిష్టేన మనసా సన్తప్తహృదయేక్షణః। చిన్తామాపేదివాం
స్తత్ర శోకమూర్ఛాకులాత్మకః ॥ ౨౭ ॥ కేనాహం హి హరేర్యాస్యే యోగం దేవీస
మీపతః । అహోహా తుమ్బురుణా ప్రాప్తం ధిఙ్మాం మూఢం విచేతసమ్ ॥ ౨౮ ॥ మో
హం హరేస్సన్నికాశం భూత్వా తైర్నిర్యాతితః కథమ్। జీవన్యాస్యామి కుత్రాహమహోహా
తుమ్బురుణా కృతమ్ ॥ ౨౯ ॥ ఇతి సఞ్చిన్తయన్విప్ర స్తపఆస్థితవాన్మునిః। దివ్యం వర్షస
హస్రం తు నిరుచ్ఛ్వాససమన్వితః॥ ౩౦ ॥ ధ్యాయన్విష్ణుం మహాధ్యాస్తే తుమ్బురోస్స
త్క్రియాం స్మరన్ । రోదమానో ముహుర్విద్వాన్ధిఙ్మామితి చ చిన్తయన్॥ ౩౧ ॥ త
త్రయ తత్కృతవాన్విష్ణుస్తచ్ఛృణుష్వ నరాధిప ॥ ౩౨ ॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే శ్రీవిష్ణుమాహాత్మ్యే
కాశికోపాఖ్యానం నామ ప్రథమోధ్యాయః.

॥ గానమహిమా. ॥

మార్కణ్డేయః॥ తతో నారాయణో దేవస్తస్మై సర్వం ప్రదాయ వై। కాలయో
గేన విశ్వాత్మా సమం చక్రేఽథ తుమ్బురోః ॥ ౧ ॥ నారదం మునిశార్దూలమేవం వృత్తమ
భూత్పురా । నారాయణస్య గీతానాం గానం శ్రేష్ఠం పునః పునః ॥ ౨ ॥ గానేనారా
ధితో విష్ణుస్సత్కీర్తిం జ్ఞానవర్చసీ । దదాతి తుష్టిం స్థానం చ యథా సౌ కాశికస్య వై ॥౩॥
పద్మాత్తు ప్రభృతీనాం చ సంసిద్ధిం ప్రదదౌ హరిః । తస్మాత్త్వయా మహారాజ విష్ణుక్షే
త్రే విశేషతః॥ ౪ ॥ అర్చనం గాననృత్యాద్యం వాద్యోత్సవసమన్వితమ్। కర్తవ్యం విష్ణు
భక్తైర్హి పురుషైరనిశం నృప ॥ ౫ ॥ శ్రోతవ్యం చ సదా నిత్యం శ్రోతవ్యో సౌ హరిస్తథా।
విష్ణుక్షేత్రే తు యో విద్వాన్కారయేద్భక్తిసంయుతః ॥ ౬ ॥ గాననృత్యాదికం చైవ

విష్ణ్వాఖ్యానంకథాంతథా । జాతిస్మృతించమేధాంచతత్రైవోపరమేస్మృతిమ్ ॥ ౭ ॥
ప్రాప్నోతివిష్ణుసాయుజ్యంసత్యమేతన్నృపాధిప । ఏతత్తేకథితంరాజన్యన్మాంత్వం
పరిపృచ్ఛసి ॥ ౮ ॥ కింవదామిచతేభూయోవదధర్మభృతాంవర ॥ ౮½ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే శ్రీవిష్ణుమాహాత్మ్య
గానమహిమాకథనంనామ ద్వితీయోఽధ్యాయః.

శ్రీవిష్ణుప్రసాదాన్నారదస్యగానప్రాప్తికథనమ్.

అమ్బరీషః॥ మార్కణ్డేయమహాప్రాజ్ఞ కేనయోగేనలబ్ధవాన్ । గానవిద్యాం
మహాభాగనారదోభగవాన్మునిః ॥ ౧ ॥ తుమ్బురోశ్చసమానత్వంకస్మిన్కాలఉ
పేయివాన్ । ఏతదాచక్ష్వమేసర్వంసర్వజ్ఞోసిమహామతే ॥ ౨ ॥ మార్కణ్డేయః॥
శ్రుతోమయాయమర్థోవైనారదాద్దేవదర్శనాత్ । స్వయమాహమహాతేజానారదో
సౌమహామతిః ॥ ౩ ॥ సన్తప్యమానోభగవాన్దివ్యంవర్షసహస్రకమ్ । నిరుచ్ఛ్వాసే
నసంయుక్తస్తుమ్బురోర్గౌరవంస్మరన్ ॥ ౪ ॥ తత్రాపచమహాఘోరంతపోరాశిస్త
పఃపరమ్ । అథాన్తరిక్షేశుశ్రావనారదోసౌమహామునిః ॥ ౫ ॥ వాణీందివ్యాంమ
హాఘోషామద్భుతామశరీరిణీమ్ । కిమర్థంమునిశార్దూలతపస్తపసిదుశ్చరమ్ ॥ ౬ ॥
ఉలూకంపశ్యగత్వాత్వంయదిగానేరతామతిః । మానసోత్తరశైలేతుగానబన్ధురితి
స్మృతః ॥ ౭ ॥ గచ్ఛశీఘ్రంచపశ్యైనంగానవిత్త్వంభవిష్యసి । ఇత్యుక్తోవిస్మయావి
ష్టోనారదోవాగ్విదాంవరః ॥ ౮ ॥ మానసోత్తరశైలేతుగానబన్ధుంజగామవై । గ
న్ధర్వాఃకిన్నరాయక్షాస్తథాచాప్సరసాంగణాః ॥ ౯ ॥ సమాసీనాస్తుపరితోగానబన్ధుం
తతస్తతః । గానవిద్యాంసమాపన్నాశ్శిక్షితాస్తేనపక్షిణా ॥ ౧౦ ॥ స్నిగ్ధకణ్ఠస్వ
రాస్తత్రసమాసీనాముదాన్వితాః । తతోనారదమాలోక్యగానబన్ధురువాచహ ॥ ౧౧ ॥
ప్రణిపత్యయథాన్యాయంస్వాగతేనాభ్యపూజయత్ । కిమర్థంభగవానత్రచాగతోసి
మహామతే ॥ ౧౨ ॥ కింకార్యంహిమయాబ్రహ్మన్బ్రూహికింకరవాణితే ॥ నారదః॥
ఉలూకేన్ద్రమహాప్రాజ్ఞశృణుసర్వంయథాతథమ్ ॥ ౧౩ ॥ మమవృత్తంప్రవక్ష్యామి
పురాభూతంమహాద్భుతమ్ । అతీతేహియుగేవిద్వాన్నారాయణసమీపగమ్ ॥ ౧౪ ॥
మాంవినిర్ధూయసంహృష్టస్సమాహూయచతుమ్బురుమ్ । లక్ష్మీసమన్వితోవిష్ణురశృ
ణోద్గానముత్తమమ్ ॥ ౧౫ ॥ బ్రహ్మాదయస్సురాస్సర్వేనిరస్తాస్సన్తతోచ్యుతాః । కౌశి
కాద్యాసమాసీనాగానయోగేనవైహరిమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఏవమారాధ్యసమ్ప్రాప్తాగాణ
పత్యంయథాసుఖమ్ । తేనాహమతిదుఃఖార్తస్తపస్తప్తుమిహాగతః ॥ ౧౭ ॥ యద్ద
త్తంయద్ధుతంచైవయథావాశ్రితమేవచ । యదధీతంమయాసర్వంకలాంనార్హన్తి
షోడశీమ్ ॥ ౧౮ ॥ విష్ణోర్మాహాత్మ్యయుక్తస్యగానయోగస్యవైతతః । సఞ్చిన్త్యాహం

తపో ఘోరం తదద్ధం తప్తవాన్ ద్విజ ॥ ౧౯ ॥ దివ్యవర్షసహస్రం వై తతోఽహ్యాశృణ
వం పునః । వాణీమాకాశసమ్భూతాం త్వాముద్దిశ్య విహఙ్గమ ॥ ౨౦ ॥ ఉలూకం గ
చ్ఛ దేవర్షే గానబన్ధుం మతిర్యది । గానే చేద్వర్తతే బ్రహ్మంస్తత్ర త్వం వేత్స్యసే చిరా
త్ ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యహం ప్రేరితస్తేన త్వత్సమీపమిహాగతః । కిం కరిష్యామి శిష్యోఽహం తవ
మాం పాలయావ్యయ ॥ ౨౨ ॥ గానబన్ధుః ॥ శృణు నారద యద్వృత్తం పురా మమ
మహామతే । అత్యాశ్చర్యసమాయుక్తం సర్వపాపహరం శుభమ్ ॥ ౨౩ ॥ భువనేశ
ఇతి ఖ్యాతో రాజాభూద్ధార్మికః పురా । అశ్వమేధసహస్రైశ్చ వాజపేయాయుతేన
చ ॥ ౨౪ ॥ గవాం కోట్యర్బుదైర్నైవ సువర్ణస్య తథైవ చ । వాససాం రథహస్తి
నాం కన్యాశ్వానాం తథైవ చ ॥ ౨౫ ॥ దత్త్వా స రాజా విప్రేభ్యో మేదినీం ప్రతిపా
లయన్ । నివారయత్స్వకే రాజ్యే గేయయోగేన కేశవమ్ ॥ ౨౬ ॥ అన్యం వా గే
యయోగేన గాయన్యది సమేభవేత్ । వధ్యస్సర్వాత్మనా తస్మాద్వైరీడ్యః పరః పు
మాన్ ॥ ౨౭ ॥ గానయోగేన సర్వత్ర స్త్రీయోగాయన్తు నిత్యశః । సూతమాగధస
ఙ్ఘాశ్చ గీతం తే కారయన్తు వై ॥ ౨౮ ॥ ఇత్యాజ్ఞాప్య మహాతేజా రాజ్యం వై పర్యపాలయ
త్ । తస్య రాజ్ఞః పురాభ్యాసే హరిమిత్ర ఇతి శ్రుతః ॥ ౨౯ ॥ బ్రాహ్మణోఽపి విష్ణుభక్తశ్చ
సర్వద్వన్ద్వవివర్జితః । నదీపులినమాసాద్య ప్రతిమాం చ హరేశ్శుభామ్ ॥ ౩౦ ॥ అభ్య
ర్చ్య చ యథాన్యాయం ఘృతదధ్యుత్తరం బహు । మిష్టాన్నం పాయసం దత్త్వా హరేరా
వేద్య ప్రాపకమ్ ॥ ౩౧ ॥ ప్రణిపత్య యథాన్యాయం తత్ర విన్యస్తమానసః । అగాయ
త హరిం తత్ర తాళవర్ణలయాన్వితమ్ ॥ ౩౨ ॥ అతీవస్నేహసంయుక్తస్తద్గతేనాన్త
రాత్మనా । తతో రాజ్ఞస్సమాదేశాచ్చారాస్తత్ర సమాగతాః ॥ ౩౩ ॥ తదర్చనాది
సకలం నిర్ధూయ చ సమన్తతః । బ్రాహ్మణం తం గృహీత్వా తే రాజ్ఞే సమ్యఙ్న్యవేద
యన్ ॥ ౩౪ ॥ తతో రాజా ద్విజశ్రేష్ఠం పరిభర్త్స్య సుదుర్మతిః । రాజ్యాన్నిర్యాత
యామాస హృత్వా సర్వం ధనాదికమ్ ॥ ౩౫ ॥ ప్రతిమాం చ హరేశ్చైవ మ్లేచ్ఛాపహృ
త్వా యయుః పునః । తతః కాలేన మహతా కాలధర్మముపేయివాన్ ॥ ౩౬ ॥ స రా
జా సర్వలోకేషు పూజ్యమానస్సమన్తతః । క్షుధార్తశ్చ తథా ఖిన్నో యమమాహ
సుదుఃఖితః ॥ ౩౭ ॥ క్షుత్తృట్చ వర్తతే దేవ స్వర్గతస్యాపి మే సదా । మయా పాపం
కృతం కిం వా కిం కరిష్యామి వై యమ ॥ ౩౮ ॥ యమః ॥ త్వయా హి సుమహత్పాపం కృ
తమజ్ఞానమోహితః । హరిమిత్రం ప్రతి తదా వాసుదేవపరాయణమ్ ॥ ౩౯ ॥ హరిమి
త్రే కృతం పాపం వాసుదేవార్చనాదిషు । తేన పాపేన సమ్ప్రాప్తః క్షుద్రోగస్త్వాం
సదా నృప ॥ ౪౦ ॥ దానయజ్ఞాదికం సర్వం ప్రణష్టం తే నరాధిప । గీతవాద్యసమో
పేతం గాయమానం మహామతిమ్ ॥ ౪౧ ॥ హరిమిత్రం సమాహూయ హృతవానసి త
ద్ధనమ్ । ఉపహారాదికం సర్వం వాసుదేవస్య సన్నిధౌ ॥ ౪౨ ॥ తవ భృత్యైస్తదా లు
ప్తం పాపం చ క్రుస్త్వదాజ్ఞయా । హరేః కీర్తిం వినా చాన్యద్బ్రాహ్మణేన నృపోత్తమ ॥

నగేయమోగేగాతవ్యంతస్మాత్పాపంకృతంత్వయా।నష్టస్తేసర్వలోకోద్యగచ్ఛపర్వతకోటరమ్ ॥ ౪౪ ॥ పూర్వోత్సృష్టంస్వదేహంతంఖాదన్నిత్యంనికృత్యవై । తస్మిన్కోణేత్వమం దేహంఖాదన్నిత్యంక్షుధాన్వితః ॥ ౪౫ ॥ మహాసరయసంస్థస్త్వం యావన్మన్వన్తరంభవేత్ । మన్వన్తరగతతోతీతేభూమ్యాంత్వంచభవిష్యసి॥౪౬॥ తతఃకాలేనసమ్ప్రాప్యమానుష్యమవగచ్ఛసి ॥ గానబన్ధుః ॥ ఏవముక్త్వాయమోవిద్వాంస్తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౪౭ ॥ హరిమిత్రోవిమానేనస్తూయమానోగణాధిపైః । విష్ణులోకంగతశ్శ్రీమాన్సఙ్గృహ్యగణబాన్ధవాన్ ॥ ౪౮ ॥ భువనేశో నృపోహ్యస్మిన్కోటరేపర్వతస్యవై । ఖాదమానశ్శవంనిత్యమాస్తేక్షుత్తృట్సమన్వితః ॥ ౪౯ ॥ అద్రాక్షంతంనృపంతత్ర సర్వమేతన్మమోక్తవాన్ । సమాలోక్యాహమాజ్ఞాయహరిమిత్రంసమేయివాన్ ॥ ౫౦ ॥ విమానేనార్కవర్ణేనగచ్ఛన్తమమరైర్వృతమ్ । ఇన్ద్రియ్యమ్నప్రసాదేనప్రాప్తంమేహ్యయురుత్తమమ్॥ ౫౧॥ తేనాహంహరిమిత్రంవైదృష్టవానస్మిసువ్రత। తదైశ్వర్యప్రభావేనమనోమేసముపాగతమ్॥ ౫౨ ॥ గానవిద్యాంప్రతితదాకిన్నరైస్సముపావిశమ్ । షష్టింవర్షసహస్రాణాంగానయోగేనమేమునే ॥ ౫౩ ॥ జిహ్వాప్రసాదితాస్పష్టాతతోగానమశిక్షయత్ । తతస్తద్విగుణేనైవకాలేనాభూదియంమమ ॥ ౫౪ ॥ గానయోగసమాయుక్తాగతామన్వన్తరాదశ । గానాచార్యోభవంతత్రగన్ధర్వాద్యాస్సమాగతాః ॥ ౫౫ ॥ ఏతేకిన్నరసఙ్ఘావైమామాచార్యముపాగతాః । తపసానైవశక్యావైగానవిద్యాతపోధన ॥ ౫౬ ॥ తస్మాచ్ఛ్రియాతేనసంయుక్తోమత్తస్త్వంగానమాప్నుహి । ఏవముక్తోమునిస్తంవైప్రణిపత్యజగౌతదా ॥ ౫౭ ॥ తచ్ఛృణుష్వమునిశ్రేష్ఠవాసుదేవంనమస్యతు ॥ మార్కణ్డేయః ॥ ఉలూకేనైవముక్తస్తునారదోమునిసత్తమః ॥ ౫౮ ॥ శిక్షాక్రమేణసంయుక్తస్తత్రగానమశిక్షయత్ । గానబన్ధుస్తదాహేదంత్యక్తలజ్జోభవాధునా ॥ ౫౯ ॥ ఉలూకః ॥ స్త్రీసఙ్గమేతథాగీతేద్యూతేవ్యాఖ్యానసఙ్గమే । వ్యవహారేతథాహారేత్వర్థానాంచసమాగమే॥ ౬౦ ॥ఆయేవ్యయేతథానిత్యంత్యక్తలజ్జస్తువైభవేత్ । నకుఞ్చితేనగూఢేననిత్యంప్రావరణాదిభిః ॥ ౬౧ ॥ హస్తవిక్షేపభావేనవ్యాదితాస్యేనవైవహి । నిర్యాతజిహ్వాయోగేననగేయంహికథంచన॥ ౬౨ ॥ నగాయేదూర్ధ్వబాహుత్వేనోర్ధ్వదృష్టిఃకథంచన। స్వాఙ్గంనిరీక్షమాణేనపరంసమ్ప్రేక్షతాతథా ॥ ౬౩ ॥ సఙ్ఘట్టేచతథోత్థానేకటిస్థానననశస్యతే। మహాసోరోవస్తథాకవ్పస్తథాన్యత్రస్మృతిఃపునః ॥ ౬౪ ॥ నైతానిశస్తరూపాణిగానయోగేమహామతే । నైకహస్తేనశక్యంస్యాత్తాలసఙ్ఘట్టనంమునే ॥ ౬౫ ॥ క్షుధార్తేనభయార్తేనతృష్ణార్తేనతథైవచ । గానయోగోనకర్తవ్యోనాన్ధకారేకథంచన॥ ౬౬ ॥ ఏవమాదీనిచాన్యానినకర్తవ్యానిగాయతా ॥ మార్కణ్డేయః ॥ ఏవముక్తస్సభగవాంస్తేనోక్తైర్వివిధలక్షణైః॥ ౬౭ ॥ అశిక్షయత్తథాగీతందివ్యంవర్షసహస్రకమ్ । తతస్సమస్త

సమ్పన్నో గీతప్రస్తారకాదిషు ॥ ౬౮ ॥ విపఞ్చ్యాదిషుసమ్పన్నస్సర్వస్వరవిభాగ విత్ ।. అయుతానిచషట్త్రింశత్సహస్రాణిశతానిచ ॥ ౬౯ ॥ స్వరాణాం భేదయోగేనజ్ఞాతవాన్మునిసత్తమః । తతోగన్ధర్వసఙ్ఘాశ్చకిన్నరాణాంతథైవచ॥ ౭౦ ॥ మునినాసహసంయుక్తాఃప్రీతియుక్తాభవన్తితే। గానబన్ధుంమునిఃప్రాహప్రాప్యగానమనుత్తమమ్॥ ౭౧॥ త్వాంసమాసాద్యసమ్పన్నస్త్వంహిగీతవిశారదః ।త్వత్కృతోఽహంమహాప్రాజ్ఞకిమాచార్యకరోమి తే ॥ ౭౨ ॥ గానబన్ధుః ॥ బ్రహ్మణోదివసేబ్రహ్మన్మనవస్తుచతుర్దశ। తతస్త్రైలోక్యసమ్ప్లవోభవిష్యతిమహామునే॥ ౭౩॥ తావన్మేత్వాయుషోభావస్తావన్మేపరమంశుభమ్ । మనసాధ్యాహితం మేస్యాద్దక్షిణామునిసత్తమ ॥ ౭౪ ॥ నారదః ॥ అతీతకల్పసంయోగేగరుడస్త్వంభవిష్యసి । స్వస్తితేస్తుమహాప్రాజ్ఞగమిష్యామిప్రసీదమామ్ ॥ ౭౫ ॥ మార్కణ్డేయః ॥ ఏవముక్త్వాజగామాథనారదోపిజనార్దనమ్। శ్వేతద్వీపేహృషీకేశంగాపయామాసగీతకైః॥ ౭౬॥ తత్రశ్రుత్వాతుభగవాన్నారదంప్రాహమాధవః। తుమ్బురోర్నవిశిష్టోసిగీతైరద్యాపినారద ॥ ౭౭ ॥ యదాపిశిష్టోభవితాతంకాలంప్రవదామ్యహమ్। గానబన్ధుంసమాసాద్యగానార్థజ్ఞోభవానసి ॥ ౭౮ ॥ మనోర్వైవస్వతస్యాహమష్టావింశతిమేయుగే। ద్వాపరాన్తేభవిష్యామియదువంశకులోద్భవః ॥ ౭౯ ॥ దేవక్యాంవసుదేవస్యకృష్ణోనామ్నామహామతే । తదానీంమాంసమాసాద్యస్మారయేథాయథాతథమ్॥౮౦॥ తత్రత్వాంగీతసమ్పన్నంకరిష్యామిమహావ్రతమ్ । తుమ్బురోశ్చసమంచైవతథాతిశయసంయుతమ్ ॥ ౮౧ ॥ తావత్కాలంయథాయోగం దేవగన్ధర్వయోనిషు । శిక్షయస్వయథాన్యాయమిత్యుక్త్వాన్తరధీయత ॥ ౮౨ ॥ తతోమునిఃప్రణమ్యైవంవీణావాదనతత్పరః । దేవర్షిర్దేవసఙ్కాశస్సర్వాభరణభూషితః ॥ ౮౩ ॥ తపసాంనిధిరత్యన్తంవాసుదేవపరాయణః।సత్వేవిపఞ్చీమాసాద్యసర్వలోకాంశ్చచారసః॥౮౪॥ వారుణంయామ్యమాగ్నేయమైన్ద్రంకౌబేరమేవచ । వాయవ్యంచతథేశానంసదంప్రాప్యధర్మవిత్ ॥ ౮౫ ॥ గాయమానోహరింసమ్యగ్వీణావాదవిచక్షణః। గన్ధర్వాప్సరసాంసఙ్ఘైఃపూజ్యమానస్తతస్తతః ॥ ౮౬ ॥ బ్రహ్మలోకంసమాసాద్యకస్మింశ్చిత్కాలపర్యయే । హాహాహూహూశ్చగన్ధర్వౌగీతవాద్యవిశారదౌ ॥ ౮౭ ॥ బ్రహ్మణోగాయకావిన్యౌనిత్యౌగన్ధర్వసత్తమౌ । తత్రతాభ్యాంసమాసాద్యగాయమానోహరింప్రభుమ్ ॥ ౮౮ ॥ బ్రహ్మణాచమహాతేజాఃపూజితోమునిసత్తమః । తంప్రణమ్యమహాత్మానంసర్వలోకపితామహమ్॥ ౮౯ ॥ చచారచయథాకామంసర్వలోకేషునారదః । తతఃకాలేనమహతాగృహంప్రాప్యచతుమ్బురోః ॥ ౯౦ ॥ వీణామాదాయతత్రస్థోహ్యగాయతమహామునిః । స్వరకల్పాస్తుతత్రస్థాష్షడ్జాద్యాస్సప్తవైమతాః ॥ ౯౧ ॥ క్రీడతోభగవాన్దృష్ట్వానిర్గతశ్చసుసత్వరమ్ । శిక్షయామాసబహుశ

స్తత్రతత్రమహామతిః ॥ ౯౨ ॥ శ్రమయోగేనసంయుక్తో నారదోపిమహామునిః । స
త్తస్స్వరాజ్ఞానాఃపశ్యద్గానవిద్యావిశారదః ॥ ౯౩ ॥ ఆసీద్వీణాసమాయోగేనతాస్త
త్ర్యఃప్రపేదిరే । తతోరైవతకేకృష్ణంప్రణిపత్యమహామునిః॥ ౯౪॥ విజ్ఞాపయదశే
షంతుశ్వేతద్వీపేతుయత్పురా। నారాయణేనకథితంగానయోగమనుత్తమమ్॥ ౯౫॥
తచ్ఛ్రుత్వాప్రహసన్కృష్ణఃప్రాహజాంబవతీంముదా । ఏవంమునివరంభద్రేశి
క్షయస్వయథావిధి॥ ౯౬ ॥ వీణాగానసమాయోగేతథేత్యుక్త్వాచసాహరిమ్ । ప్ర
హసన్తీయథాయోగంశిక్షయామాసతంమునిమ్ ॥ ౯౭ ॥ తతస్సంవత్సరేపూర్ణేపు
నరాగమ్యమాధవమ్ । ప్రణిపత్యాగ్రతస్తస్థౌపునరాహసకేశవః ॥ ౯౮ ॥ సత్యాస
మీపమాగచ్ఛశిక్షయస్వయథావిధి । తథేత్యుక్త్వాసత్యభామాంప్రణిపత్యజగాము
నిః ॥ ౯౯ ॥ తయాసశిక్షితోవిద్వాన్పూర్ణేసంవత్సరేపునః । వాసుదేవనియుక్తోఽసౌ
రుక్మిణీసదనంగతః॥ ౧౦౦ ॥ అఙ్గనాభిస్తతస్తాభిర్దాసీభిస్సమునిసత్తమః । ఉక్తోసౌగా
యమానోపినస్వరంవేత్సివైమునే॥ ౧౦౧ ॥ తతశ్శ్రమేణమహతావత్సరత్రయసం
యుతమ్ । శిక్షితోసౌతదాదేవ్యారుక్మిణ్యాపిజగౌమునిః ॥ ౧౦౨ ॥ తతస్స్వరా
ఙ్గనాఃప్రావృతస్త్రీయోగంమహామునేః । ఆహూయకృష్ణోభగవాన్స్వయమేవ
మహామునిమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ అశిక్షయదమేయాత్మాగానయోగమనుత్తమమ్ । తతో
తిశయమాపన్నస్తుమ్బురోర్మునిసత్తమః ॥ ౧౦౪ ॥ తతోననర్తదేవర్షిఃప్రణిపత్యజనా
ర్దనమ్ । ఉవాచచహృషీకేశస్సర్వజ్ఞస్త్వంమహామునే ॥౧౦౫॥ ప్రహస్యజ్ఞానయో
గేనగాయస్వమమసన్నిధౌ । ఏతత్తేప్రార్థితంప్రాప్తంమమలోకేతథైవచ ॥౧౦౬॥
నిత్యంతుమ్బురుణాసార్ధంగాయస్వచయథాతథమ్। ఏవముక్తోమునిస్తత్రయథాయో
గంచచారసః ॥ ౧౦౭ ॥ యదాసమ్పూజయన్కృష్ణోరుద్రంభువననాయకమ్ । త
దాజగౌహరేస్తస్యనియోగాచ్ఛఙ్కరాయవై ॥ ౧౦౮ ॥ రుక్మిణ్యాసహసత్యాచ
జాంబవత్యామహామునిః । కృష్ణేనచమునిశ్శ్రేష్ఠశ్రుతిజాతివిశారదః ॥ ౧౦౯ ॥ ఏవ
మోమునిశార్దూలాఃప్రోక్తోగీతక్రమోమునేః । బ్రాహ్మణోవాసుదేవాఖ్యంగాయ
మానోభృశంనృప॥ ౧౧౦ ॥ హరేస్సాలోక్యమాప్నోతిరుద్రగానోధికోభవేత్ । అ
న్యథానరకంగచ్ఛేద్గాయమానోన్యదేవహి ॥ ౧౧౧ ॥ కర్మణామనసావాచావా
సుదేవపరాయణః । గాయఞ్ఛృణ్వంస్తమాప్నోతితస్మాద్గేయంపరంవిదుః॥ ౧౧౨ ॥

ఇతిశ్రీ మహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే విష్ణుప్రసాదాన్నారదస్య
గానప్రాప్తికథనంనామ తృతీయోధ్యాయః.

విష్ణుభక్తలక్షణాదికథనమ్. ౪

ఋషయః ॥ వైష్ణవాఇతియేప్రోక్తావాసుదేవపరాయణాః । కానిచిహ్నాని
తేషాంవైతన్మేబ్రూహిమహామతే॥ ౧ ॥ తేషాంవాకింకరోత్యేషభగవాన్భూతభా

వనః । ఏతన్మే సర్వమాచక్ష్వ సూత సర్వార్థవిత్తమ ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ అమ్బరీషేణ
వై పృష్టో మార్కణ్డేయః పురా మునిః । యుష్మాభిరద్య యత్పృష్టం తద్వదామి యథా
తథమ్ ॥ ౩ ॥ మార్కణ్డేయః ॥ శృణు రాజన్యథా న్యాయం యన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసి ।
యత్రాస్తే విష్ణుభక్తస్తత్ర నారాయణః స్థితః ॥ ౪ ॥ విష్ణురేవ హి సర్వత్రైషాం వై దే
వతా స్మృతా । కీర్త్యమానే హరౌ నిత్యం రోమాఞ్చో యస్య వర్తతే ॥ ౫ ॥ కమ్ప
శ్చ స్వేదస్తథా తేషు దృశ్యన్తే జలబిన్దవః । విష్ణుభక్తిసమాయుక్తాః శ్రౌతస్మార్తప్రవ
ర్తకాః ॥ ౬ ॥ ప్రీతో భవతి యో దృష్ట్వా వైష్ణవోఽసౌ ప్రకీర్తితః । నాన్యదాచ్ఛాదయే
ద్వస్త్రం వైష్ణవో జగతో గణే ॥ ౭ ॥ విష్ణుభక్తకథాయాన్తం యో దృష్ట్వా సమ్ముఖ
స్థితః । ప్రణామాదికరోత్యేవం వాసుదేవే యథాతథా ॥ ౮ ॥ స వై భక్త ఇతి జ్ఞేయ
స్స జయీ స్యాజ్జగత్త్రయే । సూత్రాణి శృణ్వన్నైత్య తథా భాగవతేరితః ॥ ౯ ॥
ప్రణామపూర్వం శ్రుత్వా వై యో వదేద్వైష్ణవో హి సః । గన్ధపుష్పాదికం సర్వం శిర
సా యో హి ధారయేత్ ॥ ౧౦ ॥ హరేస్సర్వమితీత్యేవం మత్వాసౌ వైష్ణవస్స్మృతః । వి
ష్ణుక్షేత్రేషు భాన్త్యేవ కరోతి స్నేహసంయుతః ॥ ౧౧ ॥ ప్రతిమాం చ హరేర్నిత్యం పూ
జయేత్ప్రియతాత్మవాన్ । విష్ణుభక్తస్స విజ్ఞేయః కర్మణా మనసా గిరా ॥ ౧౨ ॥ నారా
యణపరో నిత్యం మహాభాగవతో హి సః । భోజనారాధనం సర్వం యథాశక్త్యా కరో
తి యః ॥ ౧౩ ॥ విష్ణుభక్తస్య చ సదా యథాన్యాయం హి కథ్యతే । నారాయణపరో
నిత్యం యస్యాన్నం ప్రీతమానసః ॥ ౧౪ ॥ అశ్నాతి తద్ధరేరాస్యం గతమన్నం న సంశ
యః । స్వార్చనాదపి విశ్వాత్మా ప్రీతో భవతి మాధవః ॥ ౧౫ ॥ మహాభాగవతే తచ్చ
దృష్ట్వా౽సౌ భక్తవత్సలః । వాసుదేవపరం దృష్ట్వా వైష్ణవం దగ్ధకిల్బిషమ్ ॥ ౧౬ ॥ దేవా
పిభీశాన్తం యాన్తి ప్రణిపత్య యథాగతమ్ । భూరియతాం హి పురావృత్తం విష్ణుభక్త
స్య వైభవమ్ ॥ ౧౭ ॥ దృష్ట్వా య యోపి నైభక్తం వైష్ణవం దగ్ధకిల్బిషమ్ । ఉత్థాయ ప్రాఞ్జలి
ర్భూత్వా న నామ భృగునన్దనమ్ ॥ ౧౮ ॥ తస్మాత్సమ్పూజయేద్భక్త్యా వైష్ణవాన్విష్ణువ
న్నరః । స యాతి విష్ణుసామీప్యం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౧౯ ॥ అన్యభక్తసహ
స్రేభ్యో విష్ణుభక్తో విశిష్యతే । విష్ణుభక్తసహస్రేభ్యో రుద్రభక్తో విశిష్యతే ॥ ౨౦ ॥
రుద్రభక్తాత్పరతరో నాస్తి లోకే న సంశయః । తస్మాత్తు వైష్ణవం చాపి రుద్రభక్తమథా
పి వా ॥ ౨౧ ॥ పూజయేత్సర్వయత్నేన ధర్మకామార్థముక్తయే ॥ ౨౧ ॥ ❋

ఇతి శ్రీ మహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే విష్ణుభక్త
లక్షణాదికథనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః.

అమ్బరీషోపాఖ్యానమ్.

ఋషయః ॥ ఇక్ష్వాకురమ్బరీషో వై వాసుదేవపరాయణః । పాలయామాస పృథివీం విష్ణోరాజ్ఞాపురస్సరః ॥ ౧ ॥ శ్రుతమేతన్మహాబుద్ధే తత్సర్వం వక్తుమర్హసి। నిత్యం తస్య హరేశ్చక్రం శత్రురోగభయాదికమ్ ॥ ౨ ॥ హన్తీతి శ్రూయతే లోకే ధార్మికస్య మహాత్మనః । అమ్బరీషస్య చరితం తత్సర్వం బ్రూహి సత్తమ ॥ ౩ ॥ మాహాత్మ్యమనుభావం చ భక్తియోగమనుత్తమమ్ । యథావచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామః సూత వక్తుం త్వమర్హసి ॥ ౪ ॥ సూతః ॥ శ్రూయతాం మునిశార్దూలాశ్చరితం తస్య ధీమతః। అమ్బరీషస్య మాహాత్మ్యం సర్వపాపహరం పరమ్ ॥ ౫ ॥ త్రిశఙ్కోర్దయితా భార్యా సర్వలక్షణశోభితా । అమ్బరీషస్య జననీ నిత్యం శౌచసమన్వితా ॥ ౬ ॥ యోగనిద్రాసమారూఢం శేషపర్యఙ్కశాయినమ్। నారాయణం మహాత్మానం బ్రహ్మాణ్డకమలోద్భవమ్ ॥ ౭ ॥ తమసా కాలరుద్రాఖ్యం రజసా కనకాణ్డజమ్ । సత్త్వేన సర్వగం విష్ణుం సర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౮ ॥ అర్చయామాస సతతం వాఙ్మనఃకాయకర్మభిః । మాల్యదానాదికం సర్వం స్వయమేవమచీకరత్ ॥ ౯ ॥ గన్ధాదిపేషణం చైవ ధూపద్రవ్యాదికం తథా । భూమేరాలేపనాదీని హవిషాం పచనం తథా ॥ ౧౦ ॥ తత్కౌతుకసమావిష్టా స్వయమేవ చకార సా । శుభా పద్మావతీ నిత్యం వాచా నారాయణేతి వై ॥ ౧౧ ॥ అనన్తేత్యేవ సా నిత్యం భాషమాణా పతివ్రతా । దశవర్షసహస్రాణి తత్పరేణాన్తరాత్మనా ॥ ౧౨ ॥ అర్చయామాస గోవిన్దం గన్ధపుష్పాదిభిశ్శుభైః । విష్ణుభక్తాన్మహాభాగాన్సర్వపాపవివర్జితాన్ ॥ ౧౩ ॥ దానమానార్చనైర్నిత్యం ధనరత్నైరతోషయత్ । తతః కదాచిత్సా దేవీ ద్వాదశీం సముపోష్య వై ॥ ౧౪ ॥ హరేరగ్రే మహాభాగా సుష్వాప పతినా సహ । తత్ర నారాయణో దేవస్తామాహ పురుషోత్తమః ॥ ౧౫ ॥ కిమిచ్ఛసి వరం భద్రే మత్తస్త్వం బ్రూహి భామిని । సా దృష్ట్వా తు వరం వవ్రే పుత్రో మే వైష్ణవో భవేత్ ॥ ౧౬ ॥ సార్వభౌమో మహాతేజాః స్వకర్మనిరతశ్శుచిః । తథేత్యుక్త్వా దదౌ తస్యై ఫలమేకం జనార్దనః ॥ ౧౭ ॥ సా ప్రబుద్ధా ఫలం దృష్ట్వా భర్త్రే సర్వం న్యవేదయత్ । భక్షయామాస సంహృష్టా ఫలం తద్గతమానసా ॥ ౧౮ ॥ తతః కాలేన సా దేవీ పుత్రం కులవివర్ధనమ్ । అసూత సా సదాచారం వాసుదేవపరాయణమ్ ॥ ౧౯ ॥ శుభలక్షణసమ్పన్నం చక్రాఙ్కితతనూరుహమ్ । జాతం దృష్ట్వా పితా పుత్రం క్రియాస్సర్వాశ్చకార వై ॥ ౨౦ ॥ అమ్బరీష ఇతి ఖ్యాతో లోకే సమభవత్ప్రభుః । పితర్యుపరతే శ్రీమానభిషిక్తో మహామునిః ॥ ౨౧ ॥ మన్త్రిష్వాధాయ రాజ్యం చ తప ఉగ్రం చకార సః । సంవత్సరసహస్రం వై జపన్నారాయణం ప్రభుమ్ ॥ ౨౨ ॥ హృత్పుణ్డరీకమధ్యస్థం సూర్యమణ్డలమధ్యతః। శఙ్ఖచక్రగదాపద్మం ధారయన్తం చతుర్భుజమ్॥ ౨౩॥ శుద్ధజామ్బూనదనిభం బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకమ్ । సర్వాభరణసంయుక్తం పీతామ్బరధరం ప్రభుమ్ ॥ ౨౪ ॥ శ్రీవత్సవక్షసం దేవం పురుషం పురుషోత్తమమ్ । తతో గరుడ

మాహూయ సర్వదేవైరభిష్టుతః ॥ ౨౫ ॥ ఆజగామ స విశ్వాత్మా సర్వలోకనమస్కృ
తః । ఐరావతమివాచిన్త్యం కృత్వా వై గరుడం హరిః ॥ ౨౬ ॥ స్వయం శక్ర ఇవాసీన
స్తమాహ నృపసత్తమమ్ । ఇన్ద్రోఽహమస్మి భద్రం తే కిం దదామి వరం చ తే ॥ ౨౭ ॥ సర్వ
లోకేశ్వరోఽహం త్వాం రక్షితుం సముపాగతః ॥ అమ్బరీషః ॥ నాహం త్వామభిసన్ధా
య తప ఆస్థితవానిహ ॥ ౨౮ ॥ త్వయా దత్తం చ నేచ్ఛామి గచ్ఛ శక్ర యథాసుఖమ్ । మ
మ నారాయణో నాథస్తం నమామి జగత్పతిమ్ ॥ ౨౯ ॥ గచ్ఛేన్ద్ర మా కృథాస్త్వత్ర మ
మ బుద్ధివిలోపనమ్ । తతః ప్రహస్య భగవాన్స్వరూపమకరోద్ధరిః ॥ ౩౦ ॥ శార్ఙ్గచక్ర
గదాపాణిః ఖడ్గహస్తో జనార్దనః । గరుడోపరి సర్వాత్మా నీలాచల ఇవాపరః ॥ ౩౧ ॥
దేవగన్ధర్వసఙ్ఘైశ్చ స్తూయమానస్సమన్తతః । ప్రణమ్య స చ సన్తుష్టస్తుష్టావ గరుడధ్వ
జమ్ ॥ ౩౨ ॥ ప్రసీద లోకనాథేశ మమ నాథ జనార్దన । కృష్ణ విష్ణో జగన్నాథ సర్వ
లోకనమస్కృత ॥ ౩౩ ॥ త్వమాదిస్త్వమనాదిస్త్వమనన్తః పురుషః ప్రభుః । అ
ప్రమేయో విభుర్విష్ణుర్గోవిన్దః కమలేక్షణః ॥ ౩౪ ॥ మహేశ్వరాఙ్గజో మధ్యే పుష్క
రః ఖగమః ఖగః । కవ్యవాహః కపాలీ త్వం హవ్యవాహః ప్రభఞ్జనః ॥ ౩౫ ॥ ఆదిదే
వః క్రియానన్దః పరమాత్మాత్మని స్థితః । త్వాం ప్రపన్నోఽస్మి గోవిన్ద జయ దేవకీనన్దన ॥ ౩౬ ॥
జయ దేవ జగన్నాథ పాహి మాం పుష్కరేక్షణ । నాన్యా గతిస్త్వదన్యా మే త్వమేవ శర
ణం మమ ॥ ౩౭ ॥ సూతః ॥ తమాహ భగవాన్విష్ణుః కిం తే హృది చికీర్షితమ్ । తత్సర్వం
తే ప్రదాస్యామి భక్తోఽసి మమ సువ్రత ॥ ౩౮ ॥ భక్తిప్రియోఽహం సతతం తస్మాద్దాతుమి
హాగతః ॥ అమ్బరీషః ॥ లోకనాథ పరానన్ద నిత్యం మే వర్తతే మతిః ॥ ౩౯ ॥ వాసుదేవ
పరో నిత్యం వాఙ్మనఃకాయకర్మభిః । యథా త్వం దేవదేవస్య భవస్య పరమాత్మనః ॥ ౪౦ ॥
తథా భవామ్యహం విష్ణో తవ దేవ జనార్దన । పాలయిష్యామి పృథివీం కృత్వా వై వైష్ణవం
జగత్ ॥ ౪౧ ॥ యజ్ఞహోమార్చనైశ్చైవ తర్పయామి సురోత్తమాన్ । వైష్ణ
వాన్పాలయిష్యామి నిహనిష్యామి శాత్రవాన్ ॥ ౪౨ ॥ లోకతాపభయే భీత ఇతి మే ధీ
యతే మతిః ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ ఏవమస్తు యథేచ్ఛం వై చక్రమేతత్సుదర్శనమ్ ॥ ౪౩ ॥
పురా రుద్రప్రసాదేన లబ్ధం వై దుర్లభం మయా । ఋషిశాపాదికం దుఃఖం శత్రురోగా
దికం తథా ॥ ౪౪ ॥ నిహనిష్యతి తే నిత్యమిత్యుక్త్వాన్తరధీయత ॥ సూతః ॥ తతః ప్ర
ణమ్య ముదితో రాజా నారాయణం ప్రభుమ్ ॥ ౪౫ ॥ ప్రవిశ్య నగరీం రమ్యామయోధ్యాం
పర్యపాలయత్ । బ్రాహ్మణాదీంశ్చ వర్ణాంశ్చ స్వస్వకర్మణ్యయోజయత్ ॥ ౪౬ ॥ నారా
యణపరో నిత్యం విష్ణుభక్తానకల్మషాన్ । పాలయామాస హృష్టాత్మా విశేషేణ జనాధి
పః ॥ ౪౭ ॥ అశ్వమేధశతైరిష్ట్వా వాజపేయశతేన చ । పాలయామాస పృథివీం సా
గరావరణామిమామ్ ॥ ౪౮ ॥ గృహే గృహే హరిస్తస్థౌ వేదఘోషో గృహే గృహే ।
నామఘోషో హరేశ్చైవ యజ్ఞఘోషస్తథైవ చ ॥ ౪౯ ॥ అభవన్నృపశార్దూల తస్మి

స్త్రాజ్యం ప్రశాసతి। నాసస్యా నాతృణా భూమిర్న దుర్భిక్షాదిభిర్యుతా ॥ ౫౦ ॥ రోగ
హీనాః ప్రజా నిత్యం సర్వోపద్రవవర్జితాః। అమ్బరీషో మహాతేజాః పాలయామాస మే
దినీమ్ ॥ ౫౧ ॥ తస్యైవం వర్తమానస్య కన్యా కమలలోచనా । శ్రీమతీ నామ విఖ్యాతా
సర్వలక్షణసంయుతా ॥ ౫౨ ॥ ప్రదానసమయం ప్రాప్తా దేవమాయేవ శోభనా । త
స్మిన్కాలే మునిః శ్రీమాన్నారదోభ్యాగతశ్చవై ॥ ౫౩ ॥ అమ్బరీషస్య రాజ్ఞో వై పర్వ
తశ్చ మహామతిః । తావుభావాగతౌ దృష్ట్వా ప్రణిపత్య యథావిధి ॥ ౫౪ ॥ అమ్బరీషో మ
హాతేజాః పూజయామాస తావృషీ । కన్యాం తాం రమమాణాం వై మేఘమధ్యే శత
హ్రదామ్ ॥ ౫౫ ॥ ప్రాహ తాం ప్రేక్ష్య భగవాన్నారదస్సుస్మితస్తదా । కేయం రాజన్మ
హాభాగా కన్యా సురసుతోపమా ॥ ౫౬ ॥ బ్రూహి ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠ సర్వలక్షణశో
భితా ॥ రాజా ॥ దుహితేయం మమ విభో శ్రీమతీ నామ నామతః ॥ ౫౭ ॥ ప్రదాన
సమయం ప్రాప్తా వరమన్వేషణే శుభా । ఇత్యుక్తో మునిశార్దూలస్తామైచ్ఛన్నారదో ద్వి
జాః ॥ ౫౮ ॥ పర్వతోపి మునిస్తాం వై చకమే మునిసత్తమాః । అనుజ్ఞాప్య చ రాజానం
నారదో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౫౯ ॥ రహస్యాహూయ ధర్మాత్మా మమ దేహి సుతామి
మామ్ । పర్వతోపి తథా ప్రాహ రాజానం రహసి ప్రభుః ॥ ౬౦ ॥ తావుభౌ సహ ధర్మా
త్మా ప్రణిపత్య భయార్దితః। ఉభౌ భవన్తౌ కన్యాం మే ప్రార్థయానౌ కథం త్వహమ్ ॥ ౬౧ ॥
కరిష్యామి మహాప్రాజ్ఞ శృణు నారద మే వచః। త్వం చ పర్వత మే వాక్యం శృణు వక్ష్యామి
యత్ప్రభో ॥ ౬౨ ॥ కన్యేయం యువయోరేకం వరయిష్యతి చేచ్ఛుభా । తస్మై క
న్యాం ప్రయచ్ఛామి నాన్యథా శక్తిరస్తి మే ॥ ౬౩ ॥ తథేత్యుక్త్వా తతో భూయః శ్వో
యాస్యావ ఇతి స్మ హ । ఇత్యుక్త్వా మునిశార్దూలౌ జగ్మతుః ప్రీతిమానసౌ ॥ ౬౪ ॥ వా
సుదేవపరౌ నిత్యముభౌ జ్ఞానవిదాం వరౌ । విష్ణులోకం తతో గత్వా నారదో మునిసత్త
మః ॥ ౬౫ ॥ ప్రణిపత్య హృషీకేశం వాక్యమేతదువాచ హ । శ్రోతవ్యమస్తి భగవ
న్నాథ నారాయణ ప్రభో ॥ ౬౬ ॥ రహసి త్వాం ప్రవక్ష్యామి నమస్తే భువనేశ్వర । త
తః ప్రహస్య గోవిన్దస్సర్వాన్ సన్త్యజ్య తం మునిమ్ ॥ ౬౭ ॥ బ్రూహీత్యాహ చ విశ్వా
త్మా మునిరాహ చ కేశవమ్ । త్వదీయో నృపతిః శ్రీమానమ్బరీషో మహీపతిః ॥ ౬౮ ॥ తస్య
కన్యా విశాలాక్షీ శ్రీమతీ నామ నామతః। పరిణేతుమనాస్తత్ర గతోస్మి వచనం శృణు ॥ ౬౯ ॥
పర్వతోయం మునిః శ్రీమాంస్తవ భృత్యస్తపోనిధిః । తామైచ్ఛత్సోపి భగవన్నావా
మాహ జనాధిపః ॥ ౭౦ ॥ అమ్బరీషో మహాతేజాః కన్యేయం యువయోర్వరమ్। లా
వణ్యయుక్తం వృణుయాద్యది తస్మై దదామ్యహమ్ ॥ ౭౧ ॥ ఇత్యాహ వాం నృపస్తత్ర
తథేత్యుక్త్వాహమాగతః । ఆగమిష్యామి తే రాజన్ శ్వః ప్రభాతే గృహం త్వితి ॥ ౭౨ ॥
ఆగతోహం జగన్నాథ కర్తుమర్హసి మే ప్రియమ్। వానరాననవద్భాతి పర్వతస్య ముఖం
యథా ॥ ౭౩ ॥ తథా కురు జగన్నాథ మమ చేదిచ్ఛసి ప్రియమ్ । తథేత్యుక్త్వా స గోవి

న్దఃప్రహస్యమధుసూదనః ॥ ౭౪ ॥ త్వయోక్తంచకరిష్యామిగచ్ఛసౌమ్యయథాగత
మ్ । ఏవముక్త్వామునిర్హృష్టఃప్రణిపత్యజనార్దనమ్ ॥ ౭౫ ॥ హసమానఃకృతాత్మా
నంతథాయోధ్యాంజగామసః । గతేమునివరేతస్మిన్పర్వతోపిమహామునిః ॥ ౭౬ ॥
ప్రణమ్యమాధవంహృష్టోరహస్యేనమువాచహ । వృత్తాంతస్యనివేద్యాగ్రేనారదస్యజ
గత్పతే ॥ ౭౭ ॥ గోలాఙ్గూలముఖంయస్స్వమ్ముఖంభాతితథాకురు । తచ్ఛ్రుత్వాభగవా
న్విష్ణుస్త్వయోక్తంచకరోమివై ॥ ౭౮ ॥ గచ్ఛశీఘ్రమయోధ్యాంవైమావేదీర్నార
దస్యవై । త్వయామేసంపిదంతత్రతథేత్యుక్త్వాజగామసః ॥ ౭౯ ॥ తతోరాజా
సమాజ్ఞాయప్రాప్తౌమునివరౌతదా । మాల్యైర్వివిధైస్సర్వామయోధ్యాంధ్వజమా
లినీమ్ ॥ ౮౦ ॥ మణ్డయామాససుపుష్పైశ్చలాజైశ్చైవసమన్తతః । అమ్బుసిక్తగృ
హద్వారాంసిక్తాపణమహాపథామ్ ॥ ౮౧ ॥ దివ్యగన్ధరసోపేతాంధూపితాందివ్య
ధూపకైః । కృత్వాచనగరీంరాజామణ్డయామాసతాంసభామ్ ॥ ౮౨ ॥ దివ్యైర్గ
న్ధైస్తథాధూపైరత్నైశ్చవివిధైస్తథా । అలంకృతాంమణిస్తమ్భైర్నానామాల్యో
పశోభితామ్ ॥ ౮౩ ॥ పరార్థ్యాస్తరణోపేతైర్దివ్యైర్భద్రాసనైర్వృతామ్ । కృ
త్వానృపేన్ద్రస్తాంకన్యామాదాయప్రవివేశహ ॥ ౮౪ ॥ సర్వాభరణసమ్పన్నాం
శ్రీరివాయతలోచనామ్ । కరసమ్మితమధ్యాఙ్గీంపఞ్చస్నిగ్ధాంశుభాననామ్ ॥ ౮౫ ॥
స్త్రీభిఃపరివృతాందివ్యాంశ్రీమతీంసంశ్రితాంతదా । సభాచసాభూపతేస్సమృద్ధా
మణిప్రవేకోత్తమరత్నచిత్రా ॥ ౮౬ ॥ న్యస్తాసనామాల్యవతీసుబద్ధాతామాయయు
స్తేనరరాజవర్గాః । అథాపరోబ్రహ్మవరాత్మజోహిత్రైవిద్యవిద్యోభగవాన్మహా
త్మా ॥ ౮౭ ॥ సపర్వతోబ్రహ్మవిదాంవరిష్ఠోమహామునిర్నారదఆజగామ । తావా
గతౌసమీక్ష్యాథరాజాసమ్భ్రాన్తమానసః ॥ ౮౮ ॥ దివ్యమాసనమాదాయపూజ
యామాసతావుభౌ । ఉభౌదేవర్షిసిద్ధౌతావుభౌజ్ఞానవిదాంవరౌ ॥ ౮౯ ॥ సమాసీ
నౌమహాత్మానౌకన్యార్థంమునిసత్తమౌ । తావుభౌప్రణిపత్యాగ్రేకన్యాంతాంశ్రీమతీం
శుభామ్ ॥ ౯౦ ॥ సుతాంకమలపత్రాక్షీంప్రాహరాజాయశస్వినీమ్ । అనయో
ర్యంవరంభద్రేమనసాత్వమిహేచ్ఛసి ॥ ౯౧ ॥ తస్మైమాలామిమాందేహిప్రణిపత్య
యథావిధి । ఏవముక్త్వాతుసాకన్యాస్త్రీభిఃపరివృతాతదా ॥ ౯౨ ॥ మాలాంహిర
ణ్మయీందివ్యామాదాయశుభలోచనా । యత్రాసీనౌమహాత్మానౌతత్రాగమ్యస్థి
తాతదా ॥ ౯౩ ॥ వీక్షమాణామునిశ్రేష్ఠౌనారదంపర్వతంతథా । శాఖామృగాననందృ
ష్ట్వానారదంపర్వతంతథా ॥ ౯౪ ॥ గోలాఙ్గూలముఖంకన్యాకించిత్త్రాససమన్వి
తా । సమ్భ్రాన్తమానసాతత్రప్రవాతకదలీయథా ॥ ౯౫ ॥ తస్థౌతామాహరాజా
సౌవత్సేకింత్వంకరిష్యసి । అనయోరేకముద్దిశ్యదేహిమాలామిమాంశుభే ॥ ౯౬ ॥
సాప్రాహపితరంత్రస్తాఇమౌతౌనరవానరౌ । మునిశ్రేష్ఠంనపశ్యామినారదంపర్వతం

తథా ॥ ౯౭ ॥ అనయోర్మధ్యతస్త్వేకమూనషోడశవార్షికమ్ । సర్వాభరణసమ్పన్నం
నతసీపుష్పసన్నిభమ్ ॥ ౯౮ ॥ దీర్ఘబాహుం విశాలాక్షం తుఙ్గోరస్థలముత్తమ
మ్ । రేఖాజ్కితకటిగ్రీవం రక్తాన్తాయతలోచనమ్ ॥ ౯౯ ॥ నగ్నచాపానుకరణపటు
భ్రూయుగశోభితమ్ । విభక్తత్రివలీవ్యక్తం నాభివ్యక్తశుభోదరమ్ ॥ ౧౦౦ ॥ హిరణ్యా
మ్బరసంవీతం తుఙ్గరత్ననఖం శుభమ్ । పద్మాకారకరం త్వేనం పద్మాస్యం పద్మలోచన
మ్ ॥ ౧౦౧ ॥ సునాసం పద్మహృదయం పద్మనాభం శ్రియావృతమ్ । దన్తపఙ్క్తిభి
రత్యర్థం కున్దకుట్మలసన్నిభైః ॥ ౧౦౨ ॥ హసన్తం మాం సమాలోక్య దక్షిణం చ ప్రసా
ర్య వై । పాణిం స్థితస్సుమున్తత్ర పశ్యామి శుభమూర్ధజమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ సచ్ఛ్రుత్వా హ్రీతమాన
సాం తత్ర వేపతీం కదలీమివ । స్థితాం తామాహ రాజాసౌ వత్సే కిం త్వం కరిష్యసి ॥ ౧౦౪ ॥
ఏవముక్తే మునిః ప్రాహ నారదస్సంశయం గతః । కియన్తో బాహవస్తస్య కన్యే బ్రూహి
యథాతథమ్ ॥ ౧౦౫ ॥ బాహుద్వయం చ పశ్యామీత్యాహ కన్యా శుచిస్మితా । ప్రా
హ తాం పర్వతస్తత్ర తస్య వక్షస్థలే శుభే ॥ ౧౦౬ ॥ కిం పశ్యసి చ మే బ్రూహి కరే కిం వా
స్య పశ్యసి । కన్యా తమాహ మాలాం వై పఞ్చరూపామనుత్తమామ్ ॥ ౧౦౭ ॥ వక్ష
స్థలేస్య పశ్యామి కరే కార్ముకసాయకౌ । ఏవముక్తౌ మునిశ్రేష్ఠౌ పరస్పరమనుత్తమౌ ॥
మనసా చిన్తయన్తౌ తౌ మాయేయం కస్యచిద్భవేత్ । మాయాపతిస్తకరో నూనం స్వయ
మేవ జనార్దనః ॥ ౧౦౮ ॥ ఆగతో నయథా కన్యాం తథాస్మన్ముఖం త్విదమ్ । గోలాఙ్గూ
లత్వమిత్యేవం చిన్తయామాస నారదః ॥ ౧౧౦ ॥ పర్వతోపి యథా న్యాయం వా
నరత్వం కథం మమ । ప్రాప్తమిత్యేవమనసా చిన్తామాపేదివాంస్తథా ॥ ౧౧౧ ॥ త
తో రాజా ప్రణమ్యాసౌ నారదం పర్వతం తథా । భవద్భ్యాం కిమిదం తత్ర కృతం బుద్ధివి
మోహజమ్ ॥ ౧౧౨ ॥ స్వయం భవన్తౌ తిష్ఠేతాం యథా కన్యార్థముద్యతౌ । ఏవముక్తౌ
మునిశ్రేష్ఠౌ నృపమూచతురుల్బణౌ ॥ ౧౧౩ ॥ త్వమేవ మోహం కురుషే నావామిహ క
థం చన । ఆవయోరేకమేషా తే వరయత్వేవమాచిరమ్ ॥ ౧౧౪ ॥ తతస్సా కన్యకా
భూయః ప్రణిపత్యేష్టదేవతామ్ । మాలామాదాయ తిష్ఠన్తం తయోర్మధ్యే సమాహిత
మ్ ॥ ౧౧౫ ॥ సర్వాభరణసంయుక్తం నతసీపుష్పసన్నిభమ్ । దీర్ఘబాహుం సుపు
ష్టాఙ్గం కర్ణాన్తాయతలోచనమ్ ॥ ౧౧౬ ॥ పూర్వవత్పురుషం దృష్ట్వా మాలాం తస్మై
దదౌ హి సా । అనన్తరం హి సా కన్యా న దృష్టా మనుజైః పునః ॥ ౧౧౭ ॥ తతో నాదస్సమ
భవత్కిమేతదితి విస్మితౌ । తామాదాయ గతో విష్ణుస్స్వస్థానం పురుషోత్తమః ॥ ౧౧౮ ॥
పురా తదర్థమనిశం తపస్తప్త్వా వరాఙ్గనా । శ్రీమతీ సా సముత్పన్నా సా గతా చ తథా హ
రిమ్ ॥ ౧౧౯ ॥ తావుభౌ మునిశార్దూలౌ ధిక్కృతావతిదుఃఖితౌ । వాసుదేవం ప్రతి త
దా జగ్మతుర్భవనం హరేః ॥ ౧౨౦ ॥ తావాగతౌ సమీక్ష్యాహ శ్రీమతీం భగవాన్హరిః ।
మునిశ్రేష్ఠౌ సమాయాతౌ గూహస్వాత్మానమత్ర వై ॥ ౧౨౧ ॥ తథేత్యుక్త్వా చ సా దే

వీప్రహసస్త్రీచకారహ । నారదఃప్రణిపత్యాగ్రేప్రాహదామోదరంహరిమ్॥ ౧౨౧॥
ప్రియంహికృతవానద్యమమత్వంపర్వతస్యహి । త్వమేవనూనంగోవిన్దకన్యాంతాం
హృతవానసి॥ ౧౨౨ ॥ విమోహ్యవాంస్స్వయంబుద్ధ్యాప్రతార్యసురసత్తమ్ । ఇత్యు
క్తఃపురుషోవిష్ణుఃపిధాయశ్రోత్రమచ్యుతః ॥ ౧౨౩ ॥ పాణిభ్యాంప్రాహభగవా
న్భవద్భ్యాంకిముదీరితమ్ । కామవానపిభావోయంమునివృత్తిరహోకిల॥ ౧౨౪ ॥
ఏవముక్తోమునిఃప్రాహవాసుదేవంసనారదః । కర్ణమూలేమమకథంగోలాఙ్గూల
ముఖంత్వితి ॥ ౧౨౫ ॥ కర్ణమూలేతవాహేదంవానరత్వంకృతంమయా । పర్వత
స్యమయావిద్వన్గోలాఙ్గూలముఖంతవ ॥ ౧౨౬ ॥ మయాతవకృతంతత్రప్రియార్థం
నాన్యథాత్వితి । పర్వతోపితథాప్రాహతస్యాప్యేవంజగాదసః ॥ ౧౨౭ ॥ శృణ్వ
తోరుభయోస్తత్రప్రాహదామోదరోవచః । ప్రియంభవద్భ్యాంకృతవాన్సత్యేనా
త్మానమాలభే ॥ ౧౨౮ ॥ నారదఃప్రాహధర్మాత్మాఆవయోర్మధ్యతస్స్థితః । ధను
ష్మాన్పురుషఃకోత్రతాంహృత్వాగతవాన్కిల ॥ ౧౨౯॥ తచ్ఛ్రుత్వావాసుదేవోసౌ
ప్రాహతౌమునిసత్తమౌ । మాయావినోమహాత్మానోబహవస్సన్తిసత్తమాః॥౧౩౦॥
తత్రసాశ్రీమతీనూనమదృష్ట్వామునిసత్తమౌ । చక్రపాణిరహంనిత్యంచతుర్బాహురి
తిస్థితః ॥ ౧౩౧ ॥ తాంతథానాహమైచ్ఛంవైభవద్భ్యాంవిదితంహితత్ । ఇత్యు
క్త్వాప్రణిపత్యైనమూచతుఃప్రీతమానసౌ ॥ ౧౩౨ ॥ కోత్రదోషస్తవవిభోనారాయ
ణజగత్పతే।దౌరాత్మ్యంతన్నృపస్యైవమాయాంహికృతవానసౌ॥౧౩౩॥ఇత్యుక్త్వా
జగ్మతుస్తస్మాన్మునీనారదపర్వతౌ । అమ్బరీషంసమాసాద్యశాపేనైనమయోజయ
త్ ॥ ౧౩౪ ॥ నారదఃపర్వతశ్చైవయస్మాదావామిహాగతౌ । ఆహూయపశ్చాద
న్యస్మైకన్యాంత్వందత్తవానసి ॥ ౧౩౫ ॥ మాయాయోగేనతస్మాత్త్వాంతమోభ్య
భిభవిష్యతి । తేనచాత్మానమత్యర్థంయథావత్త్వంనవేత్స్యసి ॥ ౧౩౬ ॥ ఏవంశా
పేప్రదత్తేతుతమోరాశిరథోద్ధతః । నృపంప్రతితతశ్చక్రంవిష్ణోఃప్రాదురభూత్క్షణా
త్॥ ౧౩౭ ॥ చక్రవిత్రాసితంఘోరంతావుభౌతమభ్యగాత్ । తతస్సన్త్రస్తస
ర్వాఙ్గౌధావమానౌమహామునీ ॥ ౧౩౮ ॥ పృష్ఠతశ్చక్రమాలోక్యతమోరాశించదు
రాసదమ్ । కన్యాసిద్ధిరహోప్రాప్తావ్యావయోరితివేగితౌ॥౧౩౯॥ లోకాలోకా
న్తమనిశంధావమానౌభయార్దితౌ । త్రాహిత్రాహీతిగోవిన్దంభాషమాణౌభయా
ర్దితౌ ॥ ౧౪౦ ॥ విష్ణులోకంతతోగత్వానారాయణజగత్పతే । వాసుదేవహృషీకే
శపద్మనాభజనార్దన ॥ ౧౪౧ ॥ త్రాహ్యావాంపుణ్డరీకాక్షనాథోసిపురుషోత్తమ । త
తోనారాయణశ్చిన్త్యశ్శ్రీమాఞ్ఛ్రీవత్సలాఞ్ఛనః ॥ ౧౪౨ ॥ నివార్యచక్రంధ్వాం
న్తంచభక్తానుగ్రహకామ్యయా।అమ్బరీషశ్చమద్భక్తస్తథైతౌమునిసత్తమౌ॥౧౪౩॥
అనయోరస్యచతథాహితంకార్యంమయాధునా । ఆహూయతత్రమశ్శ్రీమాన్గిరా

ప్రహ్లాదయన్హరిః ॥ ౧౪౪ ॥ ప్రోవాచభగవాన్విష్ణుశ్శృణుతాంమ ఇదంవచః।ఋ
షిశాపోనచైవాసీదన్యథాచవరోమమ ॥ ౧౪౫ ॥ దత్తోనృపాయరక్షార్థంనాస్తిత
స్యాన్యథాపునః । అమ్బరీషస్యపుత్రస్యనప్తుఃపుత్రోమహాయశాః ॥ ౧౪౬ ॥ శ్రీమా
న్దశరథోనామరాజాభవతిధార్మికః । తస్యాహమగ్రజఃపుత్రోరామనామాభవామ్య
హమ్ ॥ ౧౪౭ ॥ తత్రమేదక్షిణోబాహుర్భరతోనామవైభవేత్ । శత్రుఘ్నోనా
మసవ్యశ్చశేషోసౌలక్ష్మణస్స్మృతః ॥ ౧౪౮ ॥ తత్రమాంసముపాగచ్ఛగచ్ఛేదానీంనృ
పంవినా।మునిశ్రేష్ఠౌచహిత్వాత్వమితిస్మాహచమాధవః ॥ ౧౪౯ ॥ ఏవముక్తంతమో
నాశంతత్క్షణాచ్చజగామవై । నివారితంహరేశ్చక్రంయథాపూర్వమతిష్ఠత ॥ ౧౫౦ ॥
మునిశ్రేష్ఠౌభయాన్ముక్తౌప్రణిపత్యజనార్దనమ్ । నిర్గతౌశోకసన్తప్తావూచతుస్తౌపర
స్పరమ్ ॥ ౧౫౧ ॥ అద్యప్రభృతిదేహాన్తమావాంకన్యాపరిగ్రహమ్ । నకరిష్యావఇ
త్యుక్త్వాప్రతిజ్ఞాయచతావృషీ ॥ ౧౫౨ ॥ యోగధ్యానపరౌశుద్ధౌయథాపూర్వంవ్యవస్థి
తౌ।అమ్బరీషశ్చరాజాసౌపరిపాల్యచమేదినీమ్ ॥ ౧౫౩ ॥ సభృత్యజ్ఞాతిసమ్పన్నోవి
ష్ణులోకంజగామవై। మానార్థమమ్బరీషస్యతథైవమునిసింహయోః ॥ ౧౫౪ ॥ రా
మోదాశరథిర్భూత్వానాత్మవేదీశ్వరోభవత్ । మునయశ్చతథాసర్వేభృగ్వాద్యా
మునిసత్తమాః ॥ ౧౫౫ ॥ మాయానకార్యావిద్వద్భిరిత్యాహుఃప్రేక్ష్యతంహరిమ్ ।
నారదఃపర్వతశ్చైవచిరంజ్ఞాత్వావిచేష్టితమ్ ॥ ౧౫౬ ॥ మాయాంవిష్ణోర్వినిన్ద్యైవ
రుద్రభక్తౌబభూవతుః।ఏతద్వఃకథితంసర్వంమయాయుష్మాకమద్యవై ॥ ౧౫౭ ॥ అమ్బరీష
స్యమాహాత్మ్యంమాయావిత్వంచవైహరేః । యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిశ్రావయే
ద్వాపిమానవః ॥ ౧౫౮ ॥ మాయాంవిసృజ్యపుణ్యాత్మారుద్రలోకంసగచ్ఛతి ॥ ౧౫౯ ॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే శ్రీమత్యాఖ్యాన
కథనంనామ పఞ్చమోధ్యాయః

జ్యేష్ఠాదేవ్యుపాఖ్యానమ్

ఋషయః ॥ మాయావిత్వంశ్రుతంవిష్ణోర్దేవదేవస్యధీమతః । కథంజ్యేష్ఠాస
ముత్పత్తిర్దేవదేవాజ్జనార్దనాత్ ॥ ౧ ॥ వక్తుమర్హసిచాస్మాకంరోమహర్షణతత్త్వతః ॥
సూతః ॥ అనాదినిధనశ్శ్రీమాన్ధాతానారాయణఃప్రభుః ॥ ౨ ॥ జగద్ద్వైధమిదంచ
క్రేమోహనాయజగత్పతిః।విష్ణుర్వైబ్రాహ్మణాన్వేదాన్వేదధర్మాన్సనాతనాన్ ॥ ౩ ॥
శ్రియంపద్మాంతథాశ్రేష్ఠాంభాగమేకమకారయేత్ । జ్యేష్ఠామలక్ష్మీమశుభాంవేదబా
హ్యాన్నరాధమాన్ ॥ ౪ ॥ అధర్మంచమహాతేజాభాగమేకమకల్పయత్ । అలక్ష్మీ
మగ్రతస్సృష్ట్వాపశ్చాత్పద్మాంజనార్దనః ॥ ౫ ॥ జ్యేష్ఠాతేనసమాఖ్యాతాఅలక్ష్మీర్ద్వి

జసత్తమాః। అమృతోద్భవవేళాయాం విషానన్తరముల్బణాత్ ॥ ౬ ॥ అశుభా సాత
థోత్పన్నా జ్యేష్ఠా ఇతి చ వై శ్రుతమ్। తతశ్శ్రీశ్చ సముత్పన్నా పద్మా విష్ణుపరిగ్రహః ॥ ౭॥
దుస్సహో నామ విప్రర్షి రుపయేమేఽశుభాం తదా। జ్యేష్ఠాం తాం పరిపూర్ణోఽసౌ మన
సా వీక్ష్యాధిష్ఠితామ్ ॥ ౮ ॥ లోకం చచార హృష్టాత్మా తయా సహ మునిస్తదా। య
స్మిన్ ఘోషో హరేశ్చైవ హరస్య చ మహాత్మనః ॥ ౯ ॥ వేదఘోషస్తథా విప్రా హో
మధూమస్తథైవ చ। భస్మాఙ్గినో వా యత్రాసం స్తత్ర సా భయార్దితా ॥ ౧౦॥ పిధా
య కర్ణౌ సంయాతి ధావమానా ఇతస్తతః। జ్యేష్ఠామేవంవిధాం దృష్ట్వా దుస్సహో
మోహమాగతః ॥౧౧॥ తయా సహ వనం గత్వా చచార స మహామునిః। తపో మహద్వనే
ఘోరే యాతి కన్యా ప్రతిగ్రహమ్ ॥ ౧౨ ॥ న కరిష్యామి చేత్యుక్త్వా ప్రతిజ్ఞాయ చ తామృ
షిః। యోగజ్ఞానపరశ్శుద్ధో యత్ర యోగీశ్వరో మునిః ॥౧౩॥ తత్రాయాతస్తు మహాత్మా
నం మార్కణ్డేయమపశ్యత। ప్రణిపత్య మహాత్మానం దుస్సహో మునిమబ్రవీత్ ॥ ౧౪॥
భార్యేయం భగవన్మహ్యం న స్థాస్యతి కథంచన। కింకరోమీతి విప్రర్షే హ్యనయా సహ భా
ర్యయా ॥ ౧౫ ॥ ప్రవిశామి తథా కుత్ర కుత్ర న ప్రవిశామ్యహమ్ ॥ మార్కణ్డేయః ॥
శృణు దుస్సహ సర్వత్ర అకీర్తిరశుభాన్వితా ॥ ౧౬ ॥ అలక్ష్మీరతులా చేయం జ్యేష్ఠా ఇ
త్యభిశబ్దితా। నారాయణపరా యత్ర వేదమార్గానుసారిణః ॥ ౧౭ ॥ రుద్రభక్తా మ
హాత్మానో భస్మోద్ధూళితవిగ్రహాః। స్థితా యత్ర జనా నిత్యం మావిశేథాః కథంచన ॥౧౮॥
త్రివిక్రమ హృషీకేశ పుణ్డరీకాక్ష మాధవ। అచ్యుతానన్త గోవిన్ద వాసుదేవ జనార్ద
న ॥ ౧౯ ॥ రుద్ర రుద్రేతి రుద్రేతి శివాయ చ నమో నమః। నమశ్శివతరాయేతి శఙ్క
రాయేతి సర్వదా ॥ ౨౦ ॥ మహాదేవ మహాదేవ మహాదేవేతి కీర్తయేత్ । ఉమాయాః
పతయే తుభ్యం హిరణ్యపతయే నమః ॥ ౨౧ ॥ హిరణ్యబాహవే తుభ్యం వృషాఙ్కాయ
నమో నమః। నృసింహ వామనాచిన్త్య మాధవేతి చ యే జనాః ॥ ౨౨ ॥ వక్ష్యన్తి
సతతం హృష్టా బ్రాహ్మణాః క్షత్రియాస్తథా। వైశ్యాశ్శూద్రాశ్చ యే నిత్యం తేషాం ధనగృ
హాదిషు ॥ ౨౩ ॥ జ్వాలామాలాకరాళం చ సహస్రాదిత్యసన్నిభమ్। చక్రం విష్ణోరతీ
వోగ్రం తేషాం హన్తి సహాశుభమ్ ॥ ౨౪ ॥ స్వాహాకారో వషట్కారో గృహే యస్మిన్
హి వర్తతే। తద్ధిత్వా చాన్యమాగచ్ఛ సామఘోషోఽథ యత్ర వా ॥ ౨౫ ॥ వేదాభ్యాస
రతా నిత్యం నిత్యకర్మపరాయణాః। వాసుదేవార్చనరతా దూరతస్తాన్వివర్జయేత్ ॥౨౬॥
అగ్నిహోత్రం గృహే యేషాం లిఙ్గార్చా వా గృహేషు చ। వాసుదేవతనుర్వాపి చణ్డి
కా యత్ర తిష్ఠతి ॥ ౨౭ ॥ దూరతో వ్రజ తాన్హిత్వా సర్వపాపవివర్జితాన్। నిత్యనై
మిత్తికైర్యజ్ఞైర్యజన్తి చ మహేశ్వరమ్ ॥ ౨౮ ॥ తాన్హిత్వా వ్రజ చాన్యత్ర దుస్సహ
త్వం సహానయా। శ్రోత్రియా బ్రాహ్మణా గావో గురవోఽతిథయస్సదా ॥ ౨౯ ॥ రుద్ర
భక్తాశ్చ పూజ్యన్తే యైర్నిత్యం తాన్వివర్జయేత్ ॥ దుస్సహః ॥ యస్మిన్నప్రవేశో మో

గ్న్యామేతద్బ్రూహిమునిసత్తమ॥ ౩౦ ॥ త్వద్వాక్యాద్భయనిర్ముక్తోవిశామ్యేషాంగృ
హేసదా ॥ మార్కణ్డేయః ॥ నశ్రోత్రియాద్విజాగావోగురవోతిథయస్సదా॥ ౩౧॥
యత్రభర్తాచభార్యాచపరస్పరవిరోధినా । సభార్యస్త్వంగృహంతస్యవిశేథాభ
యవర్జితః ॥ ౩౨ ॥ దేవదేవోమహాదేవోరుద్రస్త్రిభువనేశ్వరః। వినిన్ద్యోయత్రభగ
వాన్విశస్వభయవర్జితః ॥ ౩౩ ॥ వాసుదేవరతిర్నాస్తియత్రనాస్తిసదాశివః।
జపహోమాదికంనాస్తి భస్మనాస్తిగృహేనృణామ్ ॥ ౩౪ ॥ పర్వణ్యభ్యర్చ
నంనాస్తిచతుర్దశ్యాంవిశేషతః । కృష్ణాష్టమ్యాంచరుద్రస్యసన్ధ్యాయాంభయవర్జి
తాః ॥ ౩౫ ॥ చతుర్దశ్యాంమహాదేవంనయజన్తిచయత్రవై। విష్ణోర్నామవిహీనా
యేసఙ్గతాశ్చదురాత్మభిః॥ ౩౬ ॥ నమఃకృష్ణాయశర్వాయశివాయపరమేష్ఠినే।బ్రా
హ్మణాశ్చనరామూఢానవదన్తిదురాత్మకాః ॥ ౩౭ ॥ తత్రైవసతతంవత్ససభార్య
స్త్వంసమావిశ। వేదఘోషోనయత్రాస్తిగురుపూజాదయోనచ ॥ ౩౮ ॥ పితృక
ర్మవిహీనాస్తుసభార్యస్త్వంసమావిశ । రాత్రౌరాత్రౌగృహేయస్మిన్కలహోవా
వర్తతేమిథః ॥ ౩౯ ॥ అనయాసార్ధమనిశంవిశత్వంభయవర్జితః। లిఙ్గార్చనంయస్య
నాస్తియస్యనాస్తిజపాదికమ్ ॥ ౪౦ ॥ రుద్రభక్తివినిన్దాచతత్రైవవిశనిర్భయః।
అతిథిశ్శ్రోత్రియోవాపిగురుర్వావైష్ణవోపివా॥ ౪౧॥ నసన్తియద్గృహేగావస్సభా
ర్యస్త్వంసమావిశ। బాలానాంప్రేక్షమాణానాంయత్రాదత్వాత్వభక్షయన్॥౪౨॥
భక్ష్యాణితత్రసంహృష్టస్సభార్యస్త్వంసమావిశ । అనభ్యర్చ్యమహాదేవంవాసుదే
వమథాపివా ॥ ౪౩ ॥ అహుత్వావిధివద్యత్రతత్రనిత్యంసమావిశ । పాపకర్మరతా
మూఢాదయాహీనాఃపరస్పరమ్ ॥ ౪౪ ॥ గృహేయస్మిన్సమాసన్తేదేశేవాతత్ర
సంవిశ । ప్రాకారాగారవిధ్వంసానచైవేడ్యాకుటుమ్బినీ ॥ ౪౫ ॥ తద్గృహంతు
సమాసాద్యవసనిత్యంహిహృష్టధీః। యత్రకణ్టకినోవృక్షాయత్రనిష్పావవల్లరీ॥ ౪౬॥
బ్రహ్మవృక్షశ్చయత్రాస్తిసభార్యస్త్వంసమావిశ । అగస్త్యార్కాదయోవాపిబన్ధు
జీవోగృహేషువై ॥ ౪౭ ॥ కరవీరోవిశేషేణనన్ద్యావర్తమథాపివా । మల్లికావా
గృహేయేషాంసభార్యస్త్వంసమావిశ ॥ ౪౮ ॥ కన్యాచయత్రవైవల్లీద్రోహీవాచ
జటీగృహే। బహుళాకదలీయత్రసభార్యస్త్వంసమావిశ ॥ ౪౯ ॥ తాలంతమాల
భల్లాతంతిన్త్రిడీఖణ్డమేవచ । కదమ్బఖాదిరంవాపిసభార్యస్త్వంసమావిశ ॥ ౫౦॥
న్యగ్రోధంవాగృహేయేషామశ్వత్థంచూతమేవవా । ఉదుమ్బరంవాపనసంసభార్య
స్త్వంసమావిశ॥౫౧॥యస్యకాకగృహంనిమ్బేఆరామేవాగృహేపివా । దణ్డినీముణ్డి
నీవాపిసభార్యస్త్వంసమావిశ ॥ ౫౨ ॥ ఏకాదాసీగృహేయత్రత్రిగవంపఞ్చమాహి
షమ్ । షడశ్వంసప్తమాతఙ్గంసభార్యస్త్వంసమావిశ ॥ ౫౩ ॥ యస్యకాళీగృహే
దేవీప్రేతరూపాచఢాకినీ । క్షేత్రపాలోథవాయత్రసభార్యస్త్వంసమావిశ॥ ౫౪॥
భిక్షుబిమ్బంచవైయస్యగృహేక్షపణకంతథా । బౌద్ధంవాబిమ్బమాసాద్యతత్రపూ

గ్ణంసమావిశ ॥ ౫౫ ॥ శయనాసనకాలేషుభోజనాటనవృత్తిషు। యేషాంవదతినో వాణీనామానిచహరేస్సదా ॥ ౫౬ ॥ తద్గృహంతేసమాఖ్యాతంసభార్యస్యని వేశితుమ్ । పాషణ్డాచారనిరతాశ్శ్రౌతస్మార్తబహిష్కృతాః ॥ ౫౭ ॥ విష్ణుభక్తివి నిర్ముక్తామహాదేవవినిన్దకాః । నాస్తికాశ్చశఠాయత్రసభార్యస్త్వంసమావిశ॥౫౮॥ సర్వస్మాదధికత్వంయేనవదన్తిపినాకినః । సాధారణంస్మరన్త్యేనంసభార్యస్త్వంస మావిశ ॥ ౫౯ ॥ బ్రహ్మాచభగవాన్విష్ణుశ్శక్రస్సర్వసురేశ్వరః । రుద్రప్రసాదజా శ్చేతినవదన్తిదురాత్మకాః॥ ౬౦ ॥ బ్రహ్మాచభగవాన్విష్ణుశ్శక్రశ్చసమఏవచ । వద న్తిమూఢాఃఖద్యోతంభానుంవామూఢచేతసః ॥ ౬౧ ॥ తేషాంగృహేతథాత్వేత్రే ఆవాసేవాసదానయా । విశభక్ష్యగృహంతేషాంపిపూర్ణమనస్యధీః॥ ౬౨ ॥ యే శ్నన్తికేవలంమూఢాఃపక్వమన్నంవిచేతసః । స్నానముజ్ఝితహీనాశ్చతేషాంత్వంగృ హమావిశ ॥ ౬౩ ॥ యానారీశౌచవిభ్రష్టాదేహసంస్కారవర్జితా।సర్వభక్షరతా నిత్యంతస్యాస్థానేసమావిశ ॥ ౬౪ ॥ మలినాస్యాస్స్వయంమర్త్యామలినామ్బర ధారిణః । మలదన్తాగృహస్థాశ్చగృహేతేషాంసమావిశ ॥ ౬౫ ॥ పాదశౌచవినిర్ము క్తాస్సన్ధ్యాకాలేచశాయినః । సన్ధ్యాయామాశ్నుతేయేవైగృహంతేషాం సమావి శ ॥ ౬౬ ॥ అత్యాశనరతామర్త్యాఅతిపానరతానరాః । ద్యూతవాదక్రియా మూఢాగృహేతేషాంసమావిశ ॥ ౬౭ ॥ బ్రహ్మస్వహారిణోయేచయేచాయోగ్యా న్యజన్తివా । శూద్రాన్నభోజినోవాపిగృహంతేషాంసమావిశ ॥ ౬౮ ॥ మద్య పానరతాఃపాపామాంసభక్షణతత్పరాః । పరదారరతామర్త్యాగృహంతేషాం సమావిశ ॥ ౬౯ ॥ పర్వణ్యనర్చాభిరతామైథునేవాదివారతాః । సంధ్యాయాం మైథునంయేషాంగృహేతేంషాంసమావిశ ॥ ౭౦ ॥ పృష్ఠతోమైథునంయేషాంశ్వాన వన్మృగవచ్చవా । జలేవామైథునంకుర్యాత్సభార్యస్త్వంసమావిశ ॥ ౭౧ ॥ రజ స్వలాంస్త్రియంగచ్ఛేచ్చాణ్డాలీంవానరాధమః। కన్యాంవాగోగృహేవాపిగృహం తేషాంసమావిశ ॥ ౭౨ ॥ బహునాకింప్రలాపేననిత్యకర్మబహిష్కృతాః। రుద్ర భక్తివిహీనాయేగృహంతేషాంసమావిశ ॥ ౭౩ ॥ శృఙ్గైర్దివ్యావృషధ్వజైఃతుద్రైశ్శేఫ మాలిప్యగచ్ఛతి। భగద్రావంకరోత్యస్మాత్సభార్యస్త్వంసమావిశ ॥ ౭౪ ॥ సూతః॥ ఇత్యుక్త్వాసమునిశ్శ్రీమాన్నిగ్యాజ్ఞ్యనయనేతదా। బ్రహ్మర్షిర్భృహ్మసజ్కాశస్తత్రై వాన్తరధీయత॥ ౭౫॥ దుస్సహస్సహభార్యశ్చస్థానానిచసమేయివాన్।విశేషాద్దేవ దేవస్యవిష్ణోర్నిన్దారతాత్మనామ్ ॥ ౭౬ ॥ సభార్యోమునిశార్దూలస్సైషాజ్యేష్ఠాఇతి స్మృతా । దుస్సహస్తాముహాచేదంతటాకాశ్రమమన్దిరే ॥ ౭౭ ॥ అస్వత్వమత్రచా హంవైప్రవేక్ష్యామిరసాతలమ్।ఆవయోస్సానమాలోక్యనివాసార్థంపునఃపునః॥ ౭౮॥ ఆగమిష్యామితేపార్శ్వమిత్యుక్త్వాతమువాచసా । కిమశ్నామిమహాభాగకోమేదా

స్వతి వై బలిమ్ ॥ ౭౯ ॥ ఇత్యుక్తస్తాం మునిః ప్రాహ యాః స్త్రియస్త్వాం యజన్తి వై । బలిభిః పుష్పధూపైశ్చ నతాసాం చ గృహం విశ ॥ ౮౦ ॥ ఇత్యుక్త్వా త్వావిశత్తత్ర పాతాళం బిలరూపగతః । అద్యాపి చ వినిర్మగ్నో మునిస్సజలసంస్తరే ॥ ౮౧ ॥ గ్రామపర్వత బాహ్యే ము నిత్యమాస్తే ఽశుభా పునః । ప్రసఙ్గాద్దేవదేవేశో విష్ణుస్త్రిభువనేశ్వరః ॥ ౮౨ ॥ లక్ష్మ్యై దృష్టస్తయా లక్ష్మీస్సా తమాహ జనార్దనమ్ । భర్తా గతో మహాబాహో బిలం త్యక్త్వా సమాం ప్రభో ॥ ౮౩ ॥ అనాథాహం జగన్నాథ వృత్తిం దేహి నమోఽస్తు తే ॥ సూతః ॥ ఇత్యుక్తో భగవాన్విష్ణుః ప్రహస్యాహ జనార్దనః ॥ ౮౪ ॥ జ్యేష్ఠామలక్ష్మీం దేవేశో మాధవో మధుసూదనః ॥ శ్రీవిష్ణుః ॥ యే రుద్రమనఘం శర్వం శఙ్కరం నీలలోహితమ్ ॥ అమ్బాం హైమవతీం వాపి జననీం జగతామపి । మద్భక్తాన్నిన్దయన్త్యత్ర తేషాం విత్తం తవైవ హి ॥ ౮౫ ॥ యేఽపి చైవ మహాదేవం వినిన్ద్యైవ యజన్తి మామ్ । మూఢా హ్యభాగ్యా మద్భక్తా అపి తేషాం ధనం తవ ॥ ౮౬ ॥ యస్యాజ్ఞయా హ్యహం బ్రహ్మా ప్రసాదాద్వర్తతే సదా । యే యజన్తి వినిన్ద్యైవ మమ విద్వేషకారకాః ॥ ౮౭ ॥ మద్భక్తా నైవ తే భక్తా ఇవ వర్తన్తి దుర్మదాః । తేషాం గృహం ధనం క్షేత్రమిష్టాపూర్తం తథైవ హి ॥ ౮౮ ॥ సూతః ॥ ఇత్యుక్త్వా తాం పరిత్యజ్య లక్ష్మ్యా ఽలక్ష్మీం జనార్దనః । జజాప భగవాన్రుద్రమలక్ష్మీక్షయసిద్ధయే ॥ ౯౦ ॥ యస్మాత్స్త్రీ దేయం తస్యైవ బలిం నిత్యం మునీశ్వరాః । విష్ణుభక్తైర్న సన్దేహస్సర్వయత్నేన సర్వదా ॥ ౯౧ ॥ అఙ్గనాభిస్సదా పూజ్యా బలిభిర్వివిధైర్ద్విజాః । యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి శ్రావయేద్వా ద్విజోత్తమాః ॥ ౯౨ ॥ అలక్ష్మీవృత్తమనఘో లక్ష్మీవాన్లభతే గతిమ్ ॥ ౯౩ ॥ * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే అలక్ష్మీ

కథనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః.

॥ అష్టాక్షర్యాదిప్రశంసా. ॥

ఋషయః ॥ కిం జపన్ముచ్యతే జన్తుస్సర్వలోకభయాదిభిః । సర్వపాపవినిర్ముక్తః ప్రాప్నోతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౧ ॥ అలక్ష్మీం వాథ సన్త్యజ్య గమిష్యతి జపేన వై । లక్ష్మీవాన్సోభవేన్మర్త్యస్సూత వక్తుమిహార్హసి ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ పురా పితామహేనోక్తం వసిష్ఠాయ మహాత్మనే । వక్ష్యే సఙ్క్షేపతస్సర్వం సర్వలోకహితాయ వై ॥ ౩ ॥ శృణ్వన్తు వచనం సర్వే ప్రణిపత్య జనార్దనమ్ । దేవదేవమజం విష్ణుం కృష్ణమచ్యుతమవ్యయమ్ ॥ ౪ ॥ సర్వపాపహరం శుద్ధం మోక్షదం బ్రహ్మవాదినామ్ । మనసా కర్మణా వాచా యో విద్వాన్పుణ్యకర్మకృత్ ॥ ౫ ॥ నారాయణం జపేన్నిత్యం ప్రణమ్య పురుషోత్తమమ్ । స్వపన్నారాయణం దేవం గచ్ఛన్నారాయణం తథా ॥ ౬ ॥ భుఞ్జన్నారా

యణంవిప్రాస్త్వజ్ఞాగ్రస్తసనాతనమ్ । ఉన్మిషన్నిమిషన్వాపినమోనారాయణే
తివై ॥ ౭ ॥ భోజ్యంపేయంచలేహ్యంచనమోనారాయణేతిచ । అభిమన్త్ర్యస్పృ
శన్భుక్త్వా సయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౮ ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తఃప్రాప్నోతిచసతాం
గతిమ్ । అలక్ష్మీశ్చమయాప్రోక్తాపత్నీయాదుస్సహస్యచ ॥ ౯ ॥ నారాయణపదం
శ్రుత్వాగచ్ఛత్యేవనసంశయః । యాలక్ష్మీర్దేవదేవస్యహరేఃకృష్ణస్యవల్లభా ॥ ౧౦॥
గృహేక్షేత్రేతథావాసేతనావసతిసువ్రతాః । ఆలోడ్యసర్వశాస్త్రాణివిచార్యచపు
నఃపునః॥ ౧౧ ॥ ఇదమేకంసునిష్పన్నంధ్యేయోనారాయణస్సదా । కింతస్యబహుభి
ర్మన్త్రైఃకింతస్యబహుభిర్వ్రతైః ॥ ౧౨॥ నమోనారాయణాయేతిమన్త్రస్సర్వార్థ
సాధకః । తస్మాత్సర్వేషుకాలేషునమోనారాయణేతిచ ॥ ౧౩ ॥ జపేత్సయాతివి
ప్రేన్ద్రావిష్ణులోకంసబాన్ధవః । అన్యచ్చదేవదేవస్యశృణ్వన్తుమునిసత్తమాః ॥ ౧౪ ॥
మన్త్రోయమయాపురాభ్యస్తస్సర్వవేదార్థసాధకః । ద్వాదశాక్షరసంయుక్తోద్వాద
శాత్మాపురాతనః ॥ ౧౫ ॥ తస్యైవేహచమాహాత్మ్యంసఙ్క్షేపాత్ప్రవదామివః ।
కశ్చిద్ద్విజోమహాప్రాజ్ఞస్తపస్తప్త్వాకథంచన ॥ ౧౬ ॥ పుత్రమేకంతథోత్పాద్యసం
స్కారైశ్చయథాక్రమమ్ । యోజయిత్వాయథాకాలంకృతోపనయనంపునః ॥ ౧౭ ॥
అధ్యాపయామాసతదాసచనోవాచకిఞ్చన । నజిహ్వాస్యన్దతేతస్యదుఃఖితోభూద్ద్వి
జోత్తమః ॥ ౧౮ ॥ వాసుదేవేతినియతమైతరేయోవదత్యసౌ । పితాతస్యతథాచా
న్యాంపరిణీయయథావిధి ॥ ౧౯ ॥ పుత్రానుత్పాదయామాసతథైవవిధిపూర్వకమ్ ।
వేదానధీత్యసమ్పన్నాబభూవుస్సర్వసమ్మతాః॥ ౨౦ ॥ ఐతరేయస్యసామాతాదుః
ఖితాశోకమూర్ఛితా । ఉవాచపుత్రాస్సమ్పన్నావేదవేదాఙ్గపారగాః ॥ ౨౧ ॥
బ్రాహ్మణైఃపూజ్యమానావైమోదయన్తిచమాతరమ్ । మమత్వంభాగ్యహీనాయాః
పుత్రోజాతోనిరాకృతిః ॥ ౨౨ ॥ మమాత్రనిధనంశ్రేయోనకథంచనజీవితమ్ । ఇత్యు
క్తస్సచనిర్గమ్యయజ్ఞవాటంజగామవై ॥ ౨౩ ॥ తస్మిన్యాతేద్విజానాంతునమన్త్రాః
ప్రతిపేదిరే । ఐతరేయేస్థితేతత్రబ్రాహ్మణామోహితాస్తదా॥ ౨౪॥ తతోవాణీసము
ద్భూతావాసుదేవేతికీర్తనాత్ । ఐతరేయస్యతేవిప్రాఃప్రణిపత్యయథాతథమ్॥౨౫॥
పూజాంచక్రుస్తతోయజ్ఞంస్వయమేవజగామవై । తతస్సమాప్యతంయజ్ఞమైతరే
యోధనాదిభిః ॥ ౨౬ ॥ సర్వవేదాన్సదస్యాహసషడఙ్గాన్సమాహితః । తుష్టువు
శ్చతథావిప్రాబ్రహ్మాద్యాశ్చతథాద్విజాః ॥ ౨౭ ॥ ససృజుఃపుష్పవర్షాణిఖేచరాస్సిద్ధ
చారణాః । ఏవంసమాప్యవైయజ్ఞమైతరేయోద్విజోత్తమః॥ ౨౮॥ మాతరంపూజ
యిత్వాతువిష్ణోస్థానంజగామహ ।ఏతద్వైకథితంసర్వంద్వాదశాక్షరవైభవమ్॥౨౯॥
ఏతతాంశృణ్వతాన్నిత్యంమహాపాతకనాశనమ్ । జపన్యఃపురుషోనిత్యంద్వాదశాక్షర
మవ్యయమ్॥ ౩౦॥ సయాతిదివ్యమతులంవిష్ణోస్తత్పరమంపదమ్ । అపిపాపసమాచా
రోద్వాదశాక్షరతత్పరః ॥ ౩౧ ॥ ప్రాప్నోతిపరమంస్థానంనాత్రకార్యావిచారణా ।

కింపునర్యే స్వధర్మస్థా వాసుదేవపరాయణాః ॥ ౩౭ ॥ దివ్యం స్థానం మహాత్మానః ప్రాప్నువన్తీతి సువ్రతాః ॥ ౩౮ ॥ * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే ద్వాదశాక్షర ప్రశంసానామ సప్తమోऽధ్యాయః.

—— శివపఞ్చాక్షరీప్రశంసా. ——

సూతః ॥ అష్టాక్షరో ద్విజశ్రేష్ఠా నమో నారాయణేతి చ। ద్వాదశాక్షరమన్త్రశ్చ పరమః పరమాత్మనః ॥ ౧ ॥ మన్త్రః షడక్షరో విప్రాస్సర్వవేదార్థసఞ్చయః । యశ్చోన్నమశ్శివాయేతి మన్త్రస్సర్వార్థసాధకః ॥ ౨ ॥ తథా శివతరాయేతి దివ్యః పఞ్చాక్షరశ్శుభః । మయస్కరాయ చేత్యేవం నమస్తే శఙ్కరాయ చ ॥ ౩ ॥ సప్తాక్షరోऽయం రుద్రస్య ప్రధానపురుషస్య వై । బ్రహ్మా చ భగవాన్విష్ణుస్సర్వదేవాస్సవాసవాః ॥ ౪ ॥ మన్త్రైరేతైర్ద్విజశ్రేష్ఠా మునయశ్చ యజన్తి తమ్ । శఙ్కరం దేవదేవేశం మయస్కరమజోద్భవమ్ ॥ ౫ ॥ శివం చ శఙ్కరం రుద్రం దేవదేవముమాపతిమ్ । ప్రాహుర్నమశ్శివాయేతి నమస్తే శఙ్కరాయ చ ॥ ౬ ॥ మయస్కరాయ రుద్రాయ తథా శివతరాయ చ । జప్త్వా ముచ్యేత వై విప్రో బ్రహ్మహత్యాదిభిః క్షణాత్ ॥ ౭ ॥ పురా కశ్చిద్ద్విజశ్శక్తో ధున్ధుమూక ఇతి శ్రుతః । ఆసీత్తృతీయే త్రేతాయామావర్తే చ మనోః ప్రభోః ॥ ౮ ॥ మేఘవాహనకల్పే వై బ్రహ్మణః పరమాత్మనః । మేఘో భూత్వా మహాదేవం కృత్తివాససమీశ్వరమ్ ॥ ౯ ॥ బహుమానేన వై రుద్రం దేవదేవో జనార్దనః । బిభర్తి భారాద్రుద్రస్య నిశ్వాసోచ్ఛ్వాసవర్జితః ॥ ౧౦ ॥ విజ్ఞాప్య శితికణ్ఠాయ తపశ్చక్రే మహేశ్వరః । తపసా పరమైశ్వర్యం బలం చైవ తథాద్భుతమ్ ॥ ౧౧ ॥ లబ్ధవాన్పరమేశానాచ్ఛఙ్కరాత్పరమాత్మనః । తస్మాత్కల్పస్తదా చాసీన్మేఘవాహనసంజ్ఞయా ॥ ౧౨ ॥ తస్మిన్కల్పే మునేశ్శాపాద్ధున్ధుమూకసముద్భవః। ధున్ధుమూకాత్మజస్తేన దురాత్మా చ బభూవ సః ॥ ౧౩ ॥ ధున్ధుమూకః పురా సక్తో భార్యయా సహ మోహితః । తస్యాం వై స్థాపితో గర్భః కామాసక్తేన చేతసా ॥ ౧౪ ॥ అమావాస్యా మహాన్యేవ ముహూర్తే రుద్రదైవతే । అన్తర్వత్నీ తదా భార్యా భుక్తా తేన యథాసుఖమ్ ॥ ౧౫ ॥ అసూత సా చ తనయం విశల్యాఖ్యా ప్రయత్నతః । రుద్రే ముహూర్తే మన్దే నవీక్షితే మునిసత్తమాః ॥ ౧౬ ॥ మాతుః పితుస్తథారిష్టం ససఞ్జాత స్తథాత్మనః । బుభుక్షితమాచతుర్విప్రా ధున్ధుమూకం మిథస్తదా ॥ ౧౭ ॥ మిత్రావరుణనామానౌ దుష్పుత్ర ఇతి సత్తమాః । వసిష్ఠః ప్రాహ నీచో పి ప్రభావాద్దైవబృహస్పతేః ॥ ౧౮ ॥ పుత్రస్తవాసౌ దుర్బుద్ధిరపి ముచ్యేత్కిల్బిషాత్ । దుఃఖితో ధున్ధుమూకోऽసౌ దృష్ట్వా పుత్రమవస్థితమ్ ॥ ౧౯ ॥ జాతకర్మాదికం కృత్వా విధివత్స్వయమేవ చ । అధ్యాపయామాస చ తం విధినైవ ద్విజోత్తమాః ॥ ౨౦ ॥ తేనాధీతం యథాన్యాయం ధున్ధుమూకేన సువ్ర

తాః । కృతోద్వాహస్తదాగత్వాగురుశుశ్రూషణేరతః ॥ ౨౧ ॥ అనేనైవమునిశ్రే
ష్ఠాధౌన్ధుమూకేనదుర్మదాత్ । భుక్త్వాన్నంవృషలీందృష్ట్వాస్వభార్యావద్దివానిశ
మ్ ॥ ౨౨ ॥ ఏకశయ్యాసనగతోధౌన్ధుమూకోద్విజాధమః । తథాచచారదుర్బుద్ధిస్త్య
క్త్వాధర్మగతింపరామ్ ॥ ౨౩ ॥ మాధ్వీంపీత్వాతయాసార్ధం తేనరాగవివృద్ధయే । కేనా
పికారణాత్తేనతాముద్దిశ్యద్విజోత్తమః ॥ ౨౪ ॥ నిహతాసాచపాపేనవృషలీగతమ
ఙ్గళా । తతస్తస్యాస్తదాతస్యభ్రాతృభిర్నిహతఃపితా ॥ ౨౫ ॥ మాతాచతస్యదుర్బు
ద్ధేర్ధౌన్ధుమూకస్యశోభనా । భార్యాచతస్యదుర్బుద్ధేశ్శ్యాలాస్తేచాపిసువ్రతాః ॥ ౨౬ ॥
రాజ్ఞాతుణాదహోనాన్నష్టంకులంతస్యాశ్చతస్యచ । గత్వాసోధౌన్ధుమూకశ్చయేనకే
నాపిలీలయా ॥ ౨౭ ॥ దృష్ట్వాతుతంమునిశ్రేష్ఠంరుద్రజప్యపరాయణమ్ । లబ్ధ్వా
పాశుపతంతద్వైపురాదేవాన్మహేశ్వరాత్ ॥ ౨౮ ॥ లబ్ధ్వాపఞ్చాక్షరంచైవషడ
క్షరమనుత్తమమ్ । పునఃపఞ్చాక్షరంచైవజప్త్వాలక్షంపృథక్పృథక్ ॥ ౨౯ ॥ వ్రతం
కృత్వాచవిధినాదివ్యంద్వాదశమాసికమ్ । కాలధర్మంగతఃకల్పేపూజితశ్చయమేన
వై ॥ ౩౦ ॥ ఉద్ధృతాచతథామాతాపితాస్యాలాశ్చసువ్రతాః । పత్నీచసుభగాజాతా
సుస్మితాచపతివ్రతా ॥ ౩౧ ॥ తాభిర్విమానమారుహ్యదేవైస్సేన్ద్రైరభిష్టుతః । గా
ణపత్యమనుప్రాప్యరుద్రస్యదయితోభవత్ ॥ ౩౨ ॥ తస్మాదష్టాక్షరాన్మన్త్రాత్తథా
వైద్వాదశాక్షరాత్ । భవేత్కోటిగుణంపుణ్యంనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౩౩ ॥ త
స్మాజ్జపేద్ధియోనిత్యంప్రాగుక్తేనవిధానతః । శక్తిబీజసమాయుక్తం సయాతిపర
మాంగతిమ్ ॥ ౩౪ ॥ ఏతద్వఃకథితంసర్వంకథాసర్వస్వముత్తమమ్ । యఃపఠేచ్ఛృ
ణుయాద్వాపిశ్రావయేద్వాద్విజోత్తమాః ॥ ౩౫ ॥ సయాతిబ్రహ్మలోకంతురుద్ర
జాప్యమనుత్తమమ్ ॥ ౩౬ ॥ * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తర
భాగే అష్టమోధ్యాయః

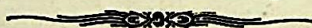
ఋషయః ॥ దేవైఃపురాకృతందివ్యవ్రతంపాశుపతంశుభమ్ । బ్రహ్మణాచ
స్వయంసూతకృష్ణేనాక్లిష్టకర్మణా ॥ ౧ ॥ పతితేనచవిప్రేణధౌన్ధుమూకేనవైతథా ।
కృత్వాజప్త్వాగతిఃప్రాప్తాకథంపాశుపతంవ్రతమ్ ॥ ౨ ॥ కథంపశుపతిర్దేవశ్శఙ్కరః
పరమేశ్వరః । వక్తుమర్హసిచాస్మాకంపరంకౌతూహలంహినః ॥ ౩ ॥ సూతః ॥ పు
రాశాపాద్వినిర్ముక్తోబ్రహ్మపుత్రోమహాయశాః । రుద్రస్యదేవదేవస్యమరుదేశాదిహా
గతః ॥ ౪ ॥ త్యక్త్వాప్రసాదాద్రుద్రస్యఉష్ట్రదేహమజాజ్ఞయా । శిలాదపుత్రమా
సాద్యనమస్కృత్యవిధానతః ॥ ౫ ॥ మేరుపృష్ఠేమునివరశ్శ్రుత్వాధర్మమనుత్తమ
మ్ । మహేశ్వరంమునిశ్రేష్ఠాహ్యపృచ్ఛచ్చపునఃపునః ॥ ౬ ॥ నన్దినంప్రణిపత్యైనం

కథంపశుపతిఃప్రభుః । వక్తుమర్హసిచాస్మాకంతత్సర్వంచతదాహసః॥ ౭ ॥ తత్సర్వం
శ్రుతవాన్వ్యాసఃకృష్ణద్వైపాయనఃప్రభుః । తస్మాదహముపశ్రుత్యయుష్మాకంప్రవ
దామివః ॥ ౮ ॥ సర్వేశృణ్వన్తువచనంనమస్కృత్వామహేశ్వరమ్ ॥ సనత్కు
మారః॥కథంపశుపతిర్దేవఃపశవఃకేప్రకీర్తితాః॥ ౯ ॥ కైఃపాశైస్తేనిబధ్యన్తేవిముచ్యన్తే
చతేకథమ్॥శైలాదిః॥సనత్కుమారవక్ష్యామిసర్వమేతద్యథాతథమ్॥౧౦॥రుద్రభక్త
స్యశాన్తస్యతవకల్యాణచేతసః।బ్రహ్మాద్యాఃస్థావరాన్తాశ్చదేవదేవస్యధీమతః॥౧౧॥
పశవఃపరికీర్త్యన్తేసంసారవశవర్తినః । తేషాంపతిత్వాద్భగవాన్రుద్రఃపశుపతిస్స్మృ
తః ॥ ౧౨ ॥ అనాదినిధనోధాతాభగవాన్విష్ణురవ్యయః । మాయాపాశేనబధ్నాతి
పశువత్పరమేశ్వరః ॥ ౧౩ ॥ సఏవమోచకస్తేషాంజ్ఞానయోగేనసేవితః । అవిద్యా
పాశబద్ధానాంనాన్యోమోచకఇష్యతే ॥ ౧౪ ॥ తమృతేపరమాత్మానంశఙ్కరంప
రమేశ్వరమ్ । చతుర్వింశతితత్త్వానిపాశాహిపరమేష్ఠినః॥ ౧౫ ॥ తైఃపాశైర్మోచ
యత్యేకశ్శివోజీవైరుపాసితః । నిబధ్నాతిపశూనేకశ్చతుర్వింశతిపాశకైః॥ ౧౬ ॥
సఏవభగవాన్రుద్రోమోచయత్యపిసేవితః । దశేన్ద్రియమయైఃపాశైరన్తఃకరణస
మ్భవైః ॥ ౧౭ ॥ భూతతన్మాత్రపాశైశ్చపశూన్మోచయతిప్రభుః । ఇన్ద్రియార్థమ
యైఃపాశైఃబద్ధ్వావిషయిణఃప్రభుః ॥ ౧౮ ॥ ఆశుభక్తాభవన్త్యేవపరమేశ్వరసేవ
యా । భజఇత్యేషధాతుర్వైసేవాయాంపరికీర్తితః ॥ ౧౯ ॥ తస్మాత్సేవాబుధైః
ప్రోక్తాభక్తిశబ్దేనభూయసీ । బ్రహ్మాదిస్తమ్బపర్యన్తంపశూన్బద్ధ్వామహేశ్వరః॥౨౦॥
త్రిభిర్గుణమయైఃపాశైఃకార్యంకారయతిస్వయమ్ । దృఢేనభక్తియోగేనపశుభిస్స
ముపాసితః ॥ ౨౧ ॥ మోచయత్యేవతాన్సద్యశ్శఙ్కరఃపరమేశ్వరః । భజనంభ
క్తిరిత్యుక్తావాఙ్మనఃకాయకర్మభిః ॥ ౨౨ ॥ సర్వకార్యేణహేతుత్వాత్పాశచ్ఛేదప
టీయసీ । సత్యస్సర్వగఇత్యాదిశివస్యగుణచిన్తనమ్॥ ౨౩ ॥ రూపోపాదానచిన్తాచ
మానసంభజనంవిదుః । వాచికంభజనంధీరాఃప్రణవాదిజపంవిదుః ॥ ౨౪ ॥ కాయి
కంభజనంసద్భిఃప్రాణాయామాదికథ్యతే । ధర్మాధర్మమయైఃపాశైర్బన్ధనందేహినా
మిదమ్ ॥ ౨౫ ॥ మోచకశ్శివఏవైకోభగవాన్పరమేశ్వరః । చతుర్వింశతితత్త్వాని
మాయాకర్మగుణాఇతి ॥ ౨౬ ॥ కీర్త్యన్తేవిషయాశ్చేతిపాశాజీవనిబన్ధనాత్ । తై
ర్బద్ధాశ్శివభక్త్యైవముచ్యన్తేసర్వదేహినః ॥ ౨౭ ॥ పఞ్చక్లేశమయైఃపాశైఃపశూ
న్బధ్నాతిశఙ్కరః । సఏవమోచకస్తేషాంభక్త్యాసమ్యగుపాసితః॥ ౨౮ ॥ అవిద్యా
మస్మితాంరాగంద్వేషంచద్విపదాంవరాః। వదన్త్యభినివేశంచక్లేశాన్పాశత్వమా
గతాన్॥ ౨౯॥ తమోమోహోమహామోహస్తామిస్రఇతిపణ్డితాః।అన్ధతామిస్రఇ
త్యాహురవిద్యాంపఞ్చధాస్థితామ్ ॥ ౩౦ ॥ తాఞ్జీవాన్మునిశార్దూలాస్సర్వాంశ్చ
వాప్యవిద్యయా । శివోమోచయతిశ్రీమాన్నాన్యఃకశ్చిద్విమోచకః ॥ ౩౧ ॥ అవి
ద్యాంతమఇత్యాహురస్మితాంమోహఇత్యపి । మహామోహఇతిప్రాజ్ఞారాగంయో

గపరాయణాః ॥ ౩౨ ॥ ద్వేషంతామిస్రఇత్యాహురన్ధతామిస్రఇత్యపి । తథైవాభినివేశంచమిథ్యాజ్ఞానంవివేకినః ॥ ౩౩ ॥ తమసోష్టవిధాభేదా మోహశ్చాష్టవిధస్మృతః । మహామోహప్రభేదాశ్చబుధైర్దశవిచిన్తితాః ॥ ౩౪ ॥ అష్టాదశవిధంచాహుస్తామిస్రంచవిచక్షణాః । అన్ధతామిస్రభేదాశ్చతథాష్టాదశధాస్మృతాః ॥ ౩౫ ॥ అవిద్యయాస్యసమ్బన్ధో నాతీతో నాస్యనాగతః । భవేద్రాగేణ దేవస్యశమ్భోరజ్గనివాసినః ॥ ౩౬ ॥ కాలేషుత్రిషుసమ్బన్ధస్తస్యద్వేషేణనోభవేత్ । మాయాతీతస్యదేవస్యస్థాణోఃపశుపతేర్విభోః ॥ ౩౭ ॥ తథైవాభినివేశేనసమ్బన్ధోనకదాచన। శఙ్కరస్యశరణ్యస్యశివస్యపరమాత్మనః ॥ ౩౮ ॥ కుశలాకుశలైస్తస్యసమ్బన్ధో నైవకర్మభిః । భవేత్కాలత్రయేశమ్భోరవిద్యామతివర్తినః ॥ ౩౯ ॥ విపాకైఃకర్మణాంచాపినభవేదేవసఙ్గమః । కాలేషుత్రిషుసర్వస్యశివస్యశివదాయినః ॥ ౪౦ ॥ సుఖదుఃఖైరసంస్పృశ్యః కాలత్రితయవర్తిభిః । సమైర్విపాకైశ్శమ్భుర్బోధానన్దాత్మకఃపరః ॥ ౪౧ ॥ ఆశయైరపరామృష్టఃకాలత్రితయగోచరైః । ధియాంపతిస్స్వభూరేష మహాదేవోమహేశ్వరః ॥ ౪౨ ॥ అస్పృశ్యఃకర్మసంస్కారైఃకాలత్రితయవర్తిభిః। తథైవభోగసంస్కారైర్భగవానన్తకాన్తకః॥ ౪౩ ॥ పుంవిశేషపరోదేవోభగవాన్పరమేశ్వరః । చేతనాచేతనాయుక్తప్రపఞ్చాదఖిలాత్పరః ॥ ౪౪ ॥ లోకేసాతిశయత్వేనజ్ఞానైశ్వర్యంవిలోక్యతే । శివేనాతిశయత్వేనశివంప్రాహుర్మనీషిణః ॥ ౪౫॥ ప్రతిసర్గంప్రసూతానాంబ్రహ్మణాశాస్త్రవిస్తరమ్ । ఉపదేష్టాసపవాదాకాలావచ్ఛేదవర్తినామ్ ॥ ౪౬ ॥ కాలావచ్ఛేదయుక్తానాంగురూణామప్యసౌగురుః । సర్వేషామేవసర్వేశఃకాలావచ్ఛేదవర్జితః ॥ ౪౭ ॥ అనాదిరేషసమ్బన్ధోవిజ్ఞానోత్కర్షయోః పరః । స్థితయోరీదృశశ్శర్వఃపరిశుద్ధస్స్వభావతః ॥ ౪౮ ॥ ఆత్మప్రయోజనాభావే పరానుగ్రహఏవహి । ప్రయోజనంసమస్తానాంకార్యాణాంపరమేశ్వరః ॥ ౪౯ ॥ ప్రణవోవాచకస్తస్యశివస్యపరమాత్మనః । శివరుద్రాదిశబ్దానాంప్రణవోపిపరస్స్మృతః ॥ ౫౦ ॥ శమ్భోఃప్రణవవాచ్యస్యభావనాతజ్జపాదపి । యాసిద్ధిస్స్వపరాప్రాప్యాభవత్యేవనసంశయః॥౫౧॥జ్ఞానతత్త్వంప్రయత్నేనయోగంపాశుపతంపరమ్।ఉక్తంతుదేవదేవేనసర్వేషామనుకమ్పయా॥౫౨॥ వాక్యమ్॥ సఏషావాచైవయాజ్ఞవల్క్యయదతఃరంగార్గి యోగినః అభివదన్త్యస్థూలమనన్తం మహాశ్చర్య మదీర్ఘమలోహిత మమస్తక సాయ మతపవపునారసమసఙ్గ మగన్ధ మరస మచక్షుష్క మశ్రోత్ర మవాఙ్మనో తేజ స్క మప్రమాణ మసుఖ మనామగోత్ర మమర మజరమనామయ మమృత మోంశబ్ద మవృత మసంవృత మపూర్వ మనపర మనన్త మబాహ్యంతదశ్నాతికిఞ్చన నతదశ్నాతికించన॥శ్రీశఙ్కరమ్॥పతత్కాలవయేజ్ఞాత్వాపరంపాశుపతంప్రభుమ్।యోగేపాశుపతేచాస్మిన్యస్యార్థఃకిలఉత్తమే॥౫౩॥కృత్వోఙ్కారప్రదీపంమృగయగృహపతిం సూక్ష్మమాద్యన్తరస్థంసంయమ్యద్వార వాసంపవనప

టుతరంనాయకంచేన్ద్రియాణామ్। వాఙ్గాలైఃకస్యహేతోర్విభటసితుభయందృశ్యతే
నైవకిఞ్చిద్దేహస్థంపశ్యశమ్భుంభ్రమసికిముపరేశాస్త్రజాలేన్ధకారే॥ వాక్యమ్॥ ఏవం
సమ్యగ్బుధైర్జ్ఞాత్వామునీనామర్థంచోక్తంశివేనా। సమరసంపఞ్చధాకృత్వాభయం
చాత్మనియోజయేత్ ॥ ఏవమిత్యారభ్యనియోజయేదిత్యన్తం అపాదబద్ధత్వేనవ్యా
ఖ్యాతత్వాత్ - వాక్యరూపేణపఠనీయమ్॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గే ఉత్తరభాగే పాశుపతవ్రతమాహాత్మ్య
కథనంనామ నవమోఽధ్యాయః.

సనత్కుమారః॥ భూయఏవమమాచత్వంమహిమానముమాపతేః । భవభక్త
మహాప్రాజ్ఞభగవన్నన్దికేశ్వర॥ శైలాదిః ॥ ౧ ॥ సనత్కుమారసఙ్క్షేపాత్తవవక్ష్యా
మ్యశేషతః । మహిమానంమహేశస్యభవస్యపరమేష్ఠినః ॥ ౨ ॥ నాస్యప్రకృతిబన్ధో
భూద్బుద్ధిబన్ధోనకశ్చన । నచాహఙ్కారబన్ధశ్చమనోబన్ధశ్చనోభవత్ ॥ ౩ ॥ చిత్త
బన్ధోనతస్యాభూచ్ఛ్రోత్రబన్ధోనచాభవత్ । నత్వచాంచక్షుషాంవాపిబన్ధో జజ్ఞేక
దాచన॥ ౪ ॥ జిహ్వాబన్ధోనతస్యాభూద్ఘ్రాణబన్ధోనకశ్చన । పాదబన్ధఃపాణిబన్ధోవా
గ్బన్ధశ్చైవసువ్రత ॥ ౫ ॥ ఉపస్థేన్ద్రియబన్ధశ్చభూతతన్మాత్రబన్ధనమ్ । నిత్యశుద్ధస్వ
భావేననిత్యబుద్ధోనిసర్గతః ॥ ౬ ॥ నిత్యముక్తఇతిప్రోక్తోమునిభిస్తత్త్వవేదిభిః। అనా
దిమధ్యనిధనస్యశివస్యపరమేష్ఠినః ॥ ౭ ॥ బుద్ధింసూతేనియోగేనప్రకృతిఃపురుషస్య
చ । అహఙ్కారంప్రసూతేస్యాబుద్ధిస్తస్యనియోగతః ॥ ౮ ॥ అన్తర్యామీతిదేవే
షుప్రసిద్ధస్యస్వయమ్భువః । ఇన్ద్రియాణిదశైకంచతన్మాత్రాణిచశాసనాత్ ॥ ౯ ॥
అహఙ్కారోతిసంసూతేశివస్యపరమేష్ఠినః । తన్మాత్రాణినియోగేనతస్యసంసువతే
ప్రభోః ॥ ౧౦ ॥ మహాభూతాన్యశేషేణమహాదేవస్యధీమతః । బ్రహ్మాదీనాంతృణా
న్తంహిదేహినాందేహసఙ్గతిమ్ ॥ ౧౧ ॥ మహాభూతాన్యశేషాణిజనయన్తిశివాజ్ఞ
యా । అధ్యవస్యతిసర్వార్థాన్బుద్ధిస్తస్యాజ్ఞయావిభోః ॥ ౧౨ ॥ అన్తర్యామీతిదే
హేషుప్రసిద్ధస్యస్వయమ్భువః। స్వభావసిద్ధమైశ్వర్యంస్వభావాదేవభూతయః॥ ౧౩ ॥
తస్యాజ్ఞయాసమస్తార్థానహఙ్కారోతిమన్యతే । చిత్తంచేతయతేచాపిమనస్సఙ్క
ల్పయత్యపి ॥ ౧౪ ॥ శ్రోత్రంశృణోతితచ్ఛక్త్యాశబ్దస్పర్శాదికంచయత్ । శమ్భో
రాజ్ఞాబలేనైవభవస్యపరమేష్ఠినః ॥ ౧౫ ॥ వచనంకురుతేవాక్యంనాదానాదికదా
చన । శరీరాణామశేషాణాంతస్యదేవస్యశాసనాత్ ॥ ౧౬ ॥ కరోతిపాణిరాదానం
నగత్యాదికదాచన।సర్వేషామేవజన్తూనాంనియమాదేవవేధసః ॥ ౧౭ ॥ విహారంకు
రుతేపాదోనోత్సర్గాదికదాచన। సమస్తదేహిబృన్దానాంశివస్యైవనియోగతః॥ ౧౮ ॥
ఉత్సర్గంకురుతేపాయుర్నవదేతకదాచన । జన్తోర్జాతస్యసర్వస్యపరమేశ్వరశాసనా
త్ ॥ ౧౯ ॥ ఆనన్దంకురుతేశశ్వదుపస్థంవచనాద్విభోః । సర్వేషామేవభూతానామీ

శ్వరస్యైవశాసనాత్ ॥ ౨౦ ॥ అవకాశమశేషాణాంభూతానాంసమ్ప్రయచ్ఛతి।
ఆకాశంసర్వదాతస్యపరమస్యైవశాసనాత్ ॥ ౨౧ ॥ నిర్దేశేనశివస్యైవభేదైఃప్రా
ణాదిభిర్నిజైః । బిభర్తిసర్వభూతానాంశరీరాణిప్రభఞ్జనః ॥ ౨౨ ॥ నిర్దేశాద్దేవ
దేవస్యసప్తస్కన్ధగతోమరుత్ । లోకయాత్రాంవహత్యేవభేదైస్స్వైరావహాది
భిః ॥ ౨౩ ॥ నగాద్యైఃపఞ్చభిర్భేదైశ్శరీరేషుప్రవర్తతే । ఉపదేశేనదేవస్యపరమ
స్యసమీరణః ॥ ౨౪ ॥ హవ్యంవహతిదేవానాంకవ్యంకవ్యాశినామపి । పాకంచకు
రుతేవహ్నిశ్శఙ్కరస్యైవశాసనాత్ ॥ ౨౫ ॥ భక్తమాహారజాతంయత్పచతేదే
హినాంతథా । ఉదరస్థస్సదావహ్నిర్విశ్వేశ్వరనియోగతః ॥ ౨౬ ॥ సఞ్జీవయన్త్య
శేషాణిభూతాన్యాపస్తదాజ్ఞయా।అపిలఙ్ఘ్యేహిసర్వేషామాజ్ఞాతస్యగరీయసి॥౨౭॥
చరాచరాణిభూతానిబిభర్త్యేవతదాజ్ఞయా । ఆజ్ఞయాతస్యదేవస్యదేవదేవఃపుర
న్దరః ॥ ౨౮ ॥ జీవతాంవ్యాధిభిఃపీడాంమృతానాంయాతనాశతైః । విశ్వేశ్వరస్స
దాకాలంలోకైస్స్వైరలఙ్ఘ్యయా ॥ ౨౯ ॥ దేవాన్పాత్యసురాన్హన్తిత్రైలో
క్యమఖిలంస్థితః । అధార్మికాణాంవైనాశంకరోతిశివశాసనాత్ ॥ ౩౦ ॥ వరుణస్స
లిలైర్లోకాన్సమ్భావయతిశాసనాత్ । మజ్జయత్యాజ్ఞయాతస్యపాశైర్బధ్నాతిచా
సురాన్ ॥ ౩౧ ॥ పుణ్యానురూపంసర్వేషాంప్రాణినాంసమ్ప్రయచ్ఛతి । విత్తంవి
త్తేశ్వరస్తస్యాశాసనాత్పరమేష్ఠినః॥౩౨॥ ఉదయాస్తమయేకుర్వన్కురుతేకాలమా
జ్ఞయా । ఆదిత్యస్తస్యనిత్యస్యసత్యస్యపరమాత్మనః ॥ ౩౩ ॥ పుష్ణాత్యోషధిజాతా
నిప్రహ్లాదయతిచప్రజాః । అమృతాంశుఃకలాధారఃకాలకాలస్యశాసనాత్ ॥ ౩౪॥
ఆదిత్యావసవోరుద్రాఅశ్వినౌమరుతస్తథా । అన్యాశ్చదేవతాస్సర్వాస్తచ్ఛాసనవి
నిర్మితాః॥ ౩౫ ॥ గన్ధర్వాదేవసఙ్ఘాశ్చసిద్ధాస్సాధ్యాశ్చచారణాః।యక్షరక్షఃపిశాచా
శ్చస్థితాశ్శాస్త్రేషువేధసః ॥ ౩౬ ॥ గ్రహనక్షత్రతారాశ్చయజ్ఞావేదాస్తపాంసిచ।
ఋషీణాంచగణాస్సర్వేశాసనంతస్యధిష్ఠితాః ॥ ౩౭ ॥ కవ్యాశినాంగణాస్సప్త
సముద్రాగిరిసిన్ధవః । శాసనేతస్యవర్తన్తేకాననానిసరాంసిచ ॥ ౩౮ ॥ కలాః
కాష్ఠానిమేషాశ్చముహూర్తాదివసాఃక్షపాః । ఋత్వబ్దపక్షమాసాశ్చనియోగాత్త
స్యధిష్ఠితాః॥ ౩౯ ॥ యుగమన్వన్తరాణ్యస్యశమ్భోస్తిష్ఠన్తిశాసనాత్ । పరాశ్చైచ
వపరార్ధాశ్చకాలభేదాస్తథాపరే॥ ౪౦ ॥ దేవానాంజాతయశ్చాష్టౌతిరశ్చాంపంచ
జాతయః । మనుష్యాశ్చప్రవర్తన్తేదేవదేవస్యధీమతః॥ ౪౧ ॥ జాతానిభూతబృన్దా
నిచతుర్దశసుయోనిషు । సర్వలోకనిషణ్ణానితిష్ఠన్త్యస్యైవశాసనాత్॥ ౪౨ ॥ చతు
ర్దశసులోకేషుస్థితాజాతాఃప్రజాఃప్రభోః । సర్వేశ్వరస్యతస్యైవనియోగవశవర్తి
నః॥ ౪౩ ॥ పాతాళాదిసమస్తానిభువనాన్యస్యశాసనాత్ । బ్రహ్మాణ్డానిచశేషాణి
తథాసావరణానిచ ॥ ౪౪ ॥ వర్తమానానిసర్వాణిబ్రహ్మాణ్డానితదాజ్ఞయా। వర్తన్తే
సర్వభూతాద్యైస్సమేతానిసమన్తతః ॥ ౪౫ ॥ అతీతాన్యప్యసఙ్ఖ్యానిబ్రహ్మాణ్డానిత

దాజ్ఞయా । ప్రవృత్తానిపదార్థా మైస్సహితానిసమన్తతః ॥ ౪౮ ॥ బ్రహ్మాణ్డానిభవి
ష్యన్తిసహవస్తుభిరాత్మకైః।కరిష్యన్తిశివస్యాజ్ఞాంసర్వైస్సావరణైస్సహ॥౪౯॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే శివా
జ్ఞా కథనంనామ దశమోధ్యాయః.

సనత్కుమారః ॥ విభూతీశ్శివయోర్మహ్యామాచక్ష్వత్వంగణాధిప । పరావర
విదాంశ్రేష్ఠపరమేశ్వరభావిత ॥ ౧ ॥ నందికేశ్వరః ॥ హన్తతేకథయిష్యామివిభూతీ
శ్శివయోరహమ్ । సనత్కుమారయోగీన్ద్రబ్రహ్మణస్తనయోత్తమ ॥ ౨ ॥ పరమా
త్మాశ్శివఃప్రోక్తశ్శివాసాచప్రకీర్తితా । శివమేవేశ్వరంప్రాహుర్మాయాంగౌరీంవిదు
ర్బుధాః ॥ ౩ ॥ పురుషంశఙ్కరంప్రాహుర్గౌరీంచప్రకృతింద్విజాః । అర్థశ్శమ్భుశ్శి
వావాణీదివసోజశ్శివానిశా ॥ ౪ ॥ సప్తతన్తుర్మహాదేవోరుద్రాణీదక్షిణాస్మృతా ।
ఆకాశంశఙ్కరోదేవఃపృథివీశఙ్కరప్రియా ॥ ౫ ॥ సముద్రోభగవాన్రుద్రోవేలా
శైలేన్ద్రకన్యకా । వృక్షశ్శూలాయుధోదేవశ్శూలపాణిప్రియాలతా॥ ౬ ॥ బ్రహ్మా
హరోపిసావిత్రీశఙ్కరార్ధశరీరిణీ । విష్ణుర్మహేశ్వరోలక్ష్మీర్భవానీపరమేశ్వరీ॥ ౭ ॥
వజ్రపాణిర్మహాదేవశ్శచీశైలేన్ద్రకన్యకా । జాతవేదాస్స్వయంరుద్రస్స్వాహాశ
ర్వార్ధకాయినీ ॥ ౮ ॥ యమస్త్రియమ్బకోదేవస్తత్ప్రియాగిరికన్యకా । వరుణోభ
గవాన్రుద్రోగౌరీసర్వార్థదాయినీ॥ ౯ ॥ బాలేన్దుశేఖరోవాయుశ్శివాశివమనోరమా।
చన్ద్రార్ధమౌళిర్యక్షేన్ద్రస్స్వయమృద్ధిశ్శివాస్మృతా॥ ౧౦॥ చన్ద్రార్ధశేఖరశ్చన్ద్రో
రోహిణీరుద్రవల్లభా । సప్తసప్తిశ్శివఃకాన్తాఉమాదేవీసువర్చలా ॥ ౧౧ ॥ షణ్ముఖ
స్త్రిపురధ్వంసీదేవసేనాహరప్రియా। ఉమాప్రసూతిర్విజ్ఞేయాదక్షోదేవోమహే
శ్వరః॥ ౧౨ ॥ పురుషాఖ్యోమనుశ్శమ్భుశ్శివరూపాశివప్రియా । విదుర్భవానీమాకూ
తింరుచించపరమేశ్వరమ్ ॥ ౧౩ ॥ భృగుర్భగాక్షిహాదేవఃఖ్యాతిస్త్రినయనప్రియా।
మరీచిర్భగవాన్రుద్రస్సమ్భూతిర్వల్లభావిభోః ॥ ౧౪ ॥ విదుర్భవానీంరుచిరాంకవిం
చపరమేశ్వరమ్ । గంగాధరోఙ్గిరాజ్ఞేయస్స్మృతిస్సాక్షాదుమాస్మృతా ॥ ౧౫ ॥ పు
లస్త్యశ్శశభృన్మౌళిఃప్రీతిఃకాన్తాపినాకినః । పులహస్త్రిపురధ్వంసీదయాకాలరిపుప్రి
యా ॥ ౧౬ ॥ క్రతుర్దక్షక్రతుధ్వంసీసన్నతిర్దయితావిభోః । త్రినేత్రోత్రిరుమాసా
క్షాదనసూయాస్మృతాబుధైః ॥ ౧౭ ॥ ఊర్జామాహురుమాంవృద్ధాంవసిష్ఠంచమ
హేశ్వరమ్ । శఙ్కరఃపురుషాస్సర్వేస్త్రియస్సర్వామహేశ్వరీ ॥ ౧౮ ॥ పుల్లిఙ్గశ
బ్దవాచ్యాయేతేచరుద్రాఃప్రకీర్తితాః। స్త్రీలిఙ్గశబ్దవాచ్యాయాస్సర్వాగౌర్యావిభూ
తయః॥ ౧౯ ॥ సర్వేస్త్రీపురుషాఃప్రోక్తాస్తయోరేవవిభూతయః । పదార్థశక్తయో

యాయాస్త్రాస్తాగౌరీవిదుర్బుధాః॥ ౨౦ ॥ సాసావిశ్వేశ్వరీదేవీసచసర్వోమహేశ్వ
రః । శక్తిమన్తఃపదార్థాయేసచసర్వోమహేశ్వరః ॥ ౨౧ ॥ అష్టౌప్రకృతయోదే
వ్యామూర్తయఃపరికీర్తితాః । తథావికృతయస్తస్యాదేహబద్ధవిభూతయః ॥ ౨౨ ॥
విస్ఫులిఙ్గాయథాతావదగ్నౌచబహుధాస్మృతాః । జీవాస్సర్వేతథాశర్వోద్వన్ద్వ
సత్త్వముపాగతః ॥ ౨౩ ॥ గౌరీరూపాణిసర్వాణిశరీరాణిశరీరిణామ్ । శరీరిణస్త
థాసర్వేశఙ్కరాంశావ్యవస్థితాః॥ ౨౪ ॥ శ్రావ్యంసర్వముమారూపంశ్రోతాదేవో
మహేశ్వరః । విషయిత్వంవిభుర్ధత్తేవిషయాత్మకతాముమా॥ ౨౫ ॥ స్రష్టవ్యంవస్తు
జాతంతుధత్తేశఙ్కరవల్లభా।స్రష్టాసఏవవిశ్వాత్మాబాలచన్ద్రార్ధశేఖరః॥ ౨౬॥దృశ్య
వస్తుప్రజారూపంబిభర్తిభువనేశ్వరీ । ద్రష్టావిశ్వేశ్వరోదేవశ్శశిఖణ్డశిఖామణిః॥ ౨౭॥
రసజాతముమారూపంఘ్రేయజాతంచసర్వశః । దేవోరసయితాశమ్భుర్ఘ్రాతాచ
భువనేశ్వరః ॥ ౨౮ ॥ మన్తవ్యవస్తుతాంధత్తేమహాదేవీమహేశ్వరీ । మన్తాసఏవవి
శ్వాత్మామహాదేవోమహేశ్వరః ॥ ౨౯ ॥ బోద్ధవ్యంవస్తురూపంచబిభర్తిభవవల్ల
భా । దేవస్సఏవభగవాన్బోద్ధాబాలేన్దుశేఖరః ॥ ౩౦ ॥ పీఠాకృతిరుమాదేవీలిఙ్గ
రూపశ్చశఙ్కరః । ప్రతిష్ఠాప్యప్రయత్నేనపూజయన్తిసురాసురాః ॥ ౩౧ ॥ యేయే
పదార్థాలిఙ్గాఙ్కాస్తేతేశర్వవిభూతయః । అర్థాభగాఙ్కితాయేయేతేతేగౌర్యావి
భూతయః ॥ ౩౨ ॥ స్వర్గపాతాళలోకాన్తబ్రహ్మాణ్డావరణాష్టకమ్ । జ్ఞేయంసర్వ
ముమారూపంజ్ఞాతాదేవోమహేశ్వరః ॥ ౩౩ ॥ బిభర్తిక్షేత్రతాందేవీత్రిపురాన్త
కవల్లభా । క్షేత్రజ్ఞత్వమథోధత్తేభగవానన్ధకాన్తకః ॥ ౩౪ ॥ శివలిఙ్గంసముత్సృ
జ్యయజన్తేచాన్యదేవతాః । సనృపస్సహదేశేనరౌరవంనరకంవ్రజేత్ ॥ ౩౫ ॥ శి
వభక్తోనయోరాజాభక్తోన్యేషుసురేషుయః । స్వపతింయువతిస్త్యక్త్వాయథాజారే
షురాజతే॥ ౩౬ ॥ బ్రహ్మాదయస్సురాస్సర్వేరాజానశ్చమహర్ధికాః । మానవాము
నయశ్చైవసర్వేలిఙ్గంయజన్తిచ ॥ ౩౭ ॥ విష్ణునారావణంహత్వాససైన్యంబ్రహ్మ
ణస్సుతమ్ । స్థాపితంవిధివద్భక్త్యాలిఙ్గంతీరేనదీపతేః॥ ౩౮ ॥ కృత్వాపాపసహస్రా
ణిహత్వావిప్రశతంతథా । భావాత్సమాశ్రితోరుద్రంముచ్యతేనాత్రసంశయః॥ ౩౯॥
సర్వేలిఙ్గమయాలోకాస్సర్వేలిఙ్గేప్రతిష్ఠితాః । తస్మాదభ్యర్చ్యయేల్లిఙ్గంయదీచ్ఛే
చ్ఛాశ్వతంపదమ్ ॥ ౪౦ ॥ సర్వాకారాస్థితావేతౌనరైశ్శ్రేయోర్థిభిశ్శివౌ । పూ
జనీయౌనమస్కార్యౌచిన్తనీయౌచసర్వదా॥౪౧॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే విభూతి
కథనంనామ ఏకాదశోధ్యాయః

సనత్కుమారః ॥ మూర్తయోష్టౌ మమాచక్ష్వ శఙ్కరస్య మహాత్మనః । విశ్వ
రూపస్య దేవస్య గణేశ్వర మహామతే ॥ ౧ ॥ నన్దీ ॥ హన్త తే కథయిష్యామి మహిమా
నముమాపతేః । విశ్వరూపస్య దేవస్య సరోజభవసమ్భవ ॥ ౨ ॥ భూరాపోగ్నిర్మరు
ద్వ్యోమ భాస్కరో దీక్షితశ్శశీ । భవస్య మూర్తయః ప్రోక్తాశ్శివస్య పరమేష్ఠినః ॥ ౩ ॥
ఖాత్మేన్దువహ్నిసూర్యామ్భో ధరాపవన ఇత్యపి । తస్యాష్టమూర్తయః ప్రోక్తా దేవ
దేవస్య ధీమతః ॥ ౪ ॥ అగ్నౌహుతాత్రేర్పితే తేన సూర్యాత్మని మహాత్మని । తద్విభూ
తీస్తథా సర్వే దేవాస్తృప్యన్తి సర్వదా ॥ ౫ ॥ వృక్షస్య మూలసేకేన యథా శాఖో
పశాఖికాః । తథా తస్యార్చయా దేవాస్తథాస్యుస్తద్విభూతయః ॥ ౬ ॥ తస్య ద్వా
దశధా భిన్నం రూపం సూర్యాత్మకం ప్రభోః । సర్వదేవాత్మకం యాజ్యం యజన్తి ముని
పుఙ్గవాః ॥ ౭ ॥ అమృతాఖ్యా కలా తస్య శర్వస్యాదిత్యరూపిణః । భూతసఞ్జీవనీ చే
ష్టా లోకేస్మిన్స్త్రియతే సదా ॥ ౮ ॥ చన్ద్రాఖ్యకిరణాస్తస్య ధూర్జటేర్భాస్కరాత్మనః ।
ఓషధీనాం వివృద్ధ్యర్థం హిమవృష్టిం వితన్వతే ॥ ౯ ॥ శుక్లాఖ్యా రశ్మయస్తస్య శమ్భో
ర్మార్తణ్డరూపిణః । ఘర్మం వితన్వతే లోకే సస్యపాకాదికారణమ్ ॥ ౧౦ ॥ దివాకరా
త్మనస్తస్య హరికేశాహ్వయః కరః । నక్షత్రపోషకశ్చైవ ప్రసిద్ధః పరమేష్ఠినః ॥ ౧౧ ॥ వి
శ్వకర్మాహ్వయస్తస్య కిరణో బుధపోషకః । సర్వేశ్వరస్య దేవస్య సప్తసప్తిస్వరూపి
ణః ॥ ౧౨ ॥ విశ్వవ్యచ ఇతి ఖ్యాతః కిరణస్తస్య శూలినః । శుక్రపోషకభావేన ప్రతీతస్సూ
ర్యరూపిణః ॥ ౧౩ ॥ సంయద్వసురితి ఖ్యాతో యస్య రశ్మిస్త్రిశూలినః । లోహితాఙ్గం
ప్రపుష్ణాతి సహస్రకిరణాత్మనః ॥ ౧౪ ॥ అర్వావసురితి ఖ్యాతో రశ్మిస్తస్య పినాకినః । బృ
హస్పతిం ప్రపుష్ణాతి సర్వదా తపనాత్మనః ॥ ౧౫ ॥ స్వరాడితి సమాఖ్యాతశ్శివస్యాంశు
శ్శనైశ్చరమ్ । హరిదశ్వాత్మనస్తస్య ప్రపుష్ణాతి దివానిశమ్ ॥ ౧౬ ॥ సూర్యాత్మకస్య
దేవస్య విశ్వయోనేరుమాపతేః । సుషుమ్నాఖ్యస్సదా రశ్మిః పుష్ణాతి శిశిరద్యుతిమ్ ॥ ౧౭ ॥
సౌమ్యానాం వసుజాతానాం ప్రకృతిత్వముపాగతా । తస్య సోమాహ్వయా మూర్తి
శ్శఙ్కరస్య జగద్గురోః ॥ ౧౮ ॥ తస్య సోమాత్మకం రూపం శుక్రత్వేన వ్యవస్థితమ్ । శరీ
రభాజాం సర్వేషాం దేవస్యాన్తకశాసినః ॥ ౧౯ ॥ శరీరిణామశేషాణాం మనస్యేవ వ్య
స్థితమ్ । వపుస్సోమాత్మకం శమ్భోస్తస్య సర్వజగద్గురోః ॥ ౨౦ ॥ శమ్భోష్షోడశధా
భిన్నా స్థితామృతకలాత్మనః । సర్వభూతశరీరేషు సోమాఖ్యా మూర్తిరుత్తమా ॥ ౨౧ ॥
దేవాన్పితౄంశ్చ పుష్ణాతి సుధయాఽమృతయా సదా । మూర్తిస్సోమాఖ్యయా తస్య
దేవదేవస్య శాసితుః ॥ ౨౨ ॥ పుష్ణాత్యోషధిజాతాని దేహినామాత్మశుద్ధయే । సో
మాహ్వయా తనుస్తస్య భవానీమితి నిర్దిశేత్ ॥ ౨౩ ॥ యజ్ఞానాం పతిభావేన జీవా
నాం తపసామపి । ప్రసిద్ధరూపమేతద్వై సోమాత్మకముమాపతేః ॥ ౨౪ ॥ జలానామో
షధీనాం చ పతిభావేన విశ్రుతమ్ । సోమాత్మకం వపుస్తస్య శమ్భోర్భగవతః ప్రభోః ॥ ౨౫ ॥
దేవో హిరణ్మయోమృష్టః పరస్పరవివేకినః । కరణానామశేషాణాం దేవతానాం

నిరాకృతిః ॥ ౨౬ ॥ జీవత్వేనస్థితేతస్మిఞ్ఛివేసోమాత్మకేప్రభౌ । మధురావిలయం
యాతిసర్వలోకైకరక్షణీ ॥ ౨౭ ॥ యజమానాహ్వయామూర్తిశ్శైవీహవ్యైరహ
ర్నిశమ్ । పుష్ణాతిదేవతాస్సర్వాఃకవ్యైఃపితృగణానపి ॥ ౨౮ ॥ యజమానాహ్వ
యాయాసాతనుశ్చాపహుతిజాతయా । వృష్ట్యాభావయతిస్పష్టంసర్వమేవపరాపర
మ్॥ ౨౯॥ అన్తస్థంచబహిస్థంచబ్రహ్మాణ్డానాంస్థితంజలమ్ । భూతానాంచశరీరస్థం
శమ్భోర్మూర్తిర్గరీయసీ ॥ ౩౦ ॥ నదీనామమృతంసాత్వాన్నదానామపిసర్వదా ।
సముద్రాణాంచసర్వత్రవ్యాపీసర్వముమాపతిః ॥ ౩౧ ॥ సఞ్జీవనీసమస్తానాంభూ
తానామేవపావనీ । అమ్బికాప్రాణసంస్థాయామూర్తిరమ్బుమయీపరా ॥ ౩౨ ॥
అన్తస్థశ్చబహిస్థశ్చబ్రహ్మాణ్డానాంవిభావసుః । యజ్ఞానాంచశరీరస్థశ్శమ్భోర్మూర్తి
ర్గరీయసీ ॥ ౩౩ ॥ శరీరస్థాచభూతానాంశ్రేయసీమూర్తిరైశ్వరీ । మూర్తిఃపావక
సంస్థాయాశమ్భోరత్యన్తపూజితా ॥ ౩౪ ॥ భేదాఏకోనపఞ్చాశద్వేదవిద్భిరుదా
హృతాః । హవ్యంవహతిభూతానాంశమ్భోర్యజ్ఞాత్మకంవపుః ॥ ౩౫ ॥ కవ్యంపితృ
గణానాంచహూయమానంద్విజాతిభిః । సర్వదేవమయంశమ్భోశ్శ్రేష్ఠమగ్న్యా
త్మకంవపుః ॥ ౩౬ ॥ వదన్తివేదశాస్త్రజ్ఞాయజన్తిచయథావిధి । అన్తస్థోజగదణ్డా
నాంబహిస్థశ్చసమీరణః॥ ౩౭॥ శరీరస్థశ్చభూతానాంశైవీమూర్తిఃపటీయసీ । ప్రా
ణాద్యానాగకూర్మాద్యాఆవహాద్యాశ్చవాయవః ॥ ౩౮ ॥ ఈశానమూర్తేరేకస్య
భేదాస్సర్వేప్రకీర్తితాః । అన్తస్థంజగదణ్డానాంబహిస్థంచవియద్విభోః ॥ ౩౯ ॥ శ
రీరస్థంచభూతానాంశమ్భోర్మూర్తిర్గరీయసీ । శమ్భోర్విశ్వమ్భరామూర్తిస్సర్వబ్ర
హ్మాధిదేవతా॥ ౪౦ ॥ చరాచరాణాంభూతానాంసర్వేషాంధారణేమతా । చరా
చరాణాంభూతానాంశరీరాణిపదుర్బుధాః ॥ ౪౧ ॥ పఞ్చకేనేశమూర్తీనాంసమా
రబ్ధానిసర్వదా । పఞ్చభూతానిచన్ద్రార్కావాత్మేతిమునిపుఙ్గవాః ॥ ౪౨ ॥ మూ
ర్తయోష్టౌశివస్యాహుర్దేవదేవస్యధీమతః । ఆత్మాతస్యాష్టమీమూర్తిర్యజమానా
హ్వయాపరా ॥ ౪౩ ॥ చరాచరశరీరేషుసర్వేష్వవస్థితాతదా । దీక్షితంబ్రాహ్మ
ణంప్రాహురాత్మానంచమునీశ్వరాః ॥ ౪౪ ॥ యజమానాహ్వయామూర్తిశ్శివస్య
శివదాయినః । మూర్తయోష్టౌశివస్యైతావన్దనీయాఃప్రయత్నతః ॥ ౪౫ ॥ శ్రేయో
ర్థిభిర్నరైర్నిత్యంశ్రేయసామేకహేతవః ॥ ౪౬ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే అష్టమూర్తిమహిమాను
కథనంనామ ద్వాదశోధ్యాయః.

సనత్కుమారః ॥ భూయోపివదమేనన్దిన్మహిమానముమాపతేః । అష్టమూ
ర్తేర్మహేశస్యశివస్యపరమేష్ఠినః॥ ౧ ॥ నన్దీ ॥ వక్ష్యామి తేమహేశస్యమహిమాన

ముమాపతేః । అష్టమూర్తేర్జగద్వ్యాప్య స్థితస్య పరమేష్ఠినః ॥ ౨ ॥ చరాచరాణాం
భూతానాం ధాతా విశ్వంభరాత్మకః । శర్వ ఇత్యుచ్యతే దేవస్సర్వశాస్త్రార్థపార
గైః ॥ ౩ ॥ విశ్వంభరాత్మనస్తస్య శర్వస్య పరమేష్ఠినః । వికేశీ కథ్యతే పత్నీ తనయో
ఙ్గారకస్స్మృతః ॥ ౪ ॥ భవ ఇత్యుచ్యతే దేవో భగవాన్వేదవాదిభిః । సఞ్జీవనస్య లోకా
నాం భవస్య పరమాత్మనః ॥ ౫ ॥ ఉమా సఙ్కీర్తితా దేవీ సుతశ్శుక్రశ్చ సూరిభిః । స
ప్తలోకాణ్డకవ్యాపీ సర్వలోకైకరక్షితా ॥ ౬ ॥ వహ్న్యాత్మా భగవాన్దేవః స్మృతః పశు
పతిర్బుధైః । స్వాహా పత్న్యాత్మనస్తస్య ప్రోక్తా పశుపతేః ప్రియా ॥ ౭ ॥ షణ్ముఖో
భగవాన్దేవో బుధైః పుత్ర ఉదాహృతః । సమస్తభువనవ్యాపీ భర్తా సర్వశరీరిణామ్ ॥ ౮ ॥
పవనాత్మా బుధైర్దేవ ఈశాన ఇతి కీర్త్యతే । ఈశానస్య జగత్కర్తుర్దేవస్య పవనాత్మ
నః ॥ ౯ ॥ శివా దేవీ బుధైరుక్తా పుత్రశ్చాస్య మనోజవః । చరాచరాణాం భూతా
నాం సర్వేషాం సర్వకామదః ॥ ౧౦ ॥ వ్యోమాత్మా భగవాన్దేవో భీమ ఇత్యుచ్యతే బు
ధైః । మహామహిమ్నా దేవస్య భీమస్య గగనాత్మనః ॥ ౧౧ ॥ దిశో దశ స్మృతా దే
వ్యస్సుతస్సర్గశ్చ సూరిభిః । సర్వాత్మా భగవాన్దేవస్సర్వేషామేవ భూతిదః ॥ ౧౨ ॥ రు
ద్ర ఇత్యుచ్యతే దేవైర్భగవాన్భుక్తిముక్తిదః । సూర్యాత్మకస్య రుద్రస్య భక్తానాం భక్తి
దాయినః ॥ ౧౩ ॥ సువర్చలా స్మృతా దేవీ సుతశ్చాస్య శనైశ్చరః । సమస్తసావ్యవ
స్థానాం ప్రకృతిత్వేన విశ్రుతః ॥ ౧౪ ॥ సోమాత్మకో బుధైర్దేవో మహాదేవ ఇతి స్మృతః ।
సోమాత్మకస్య దేవస్య మహాదేవస్య సూరిభిః ॥ ౧౫ ॥ దయితా రోహిణీ ప్రోక్తా బుధ
శ్చైవ శరీరజః । హవ్యకవ్యస్థితిం కర్తుం హవ్యకవ్యాశినాం సదా ॥ ౧౬ ॥ య
జమానాత్మకో దేవో మహాదేవో బుధైః ప్రభుః । ఉగ్ర ఇత్యుచ్యతే సద్భిరీశానశ్చే
తి చాపరైః ॥ ౧౭ ॥ ఉగ్రాహ్వయస్య దేవస్య యజమానాత్మనః ప్రభోః । దీ
క్షా పత్నీ బుధైరుక్తా సన్తానాఖ్యస్సుతస్తథా ॥ ౧౮ ॥ శరీరిణాం శరీరేషు కఠినం
కోజటణాదివత్ । పార్థివం తద్వపుర్జ్ఞేయం శర్వతత్త్వం బుభుత్సుభిః ॥ ౧౯ ॥
దేహే దేహే తు దేవేశో దేహభాజాం యదవ్యయమ్ । వస్తు ద్రవాత్మకం తస్య భవస్య
పరమాత్మనః ॥ ౨౦ ॥ జ్ఞేయం చ తత్త్వవిద్భిర్వై సర్వవేదార్థపారగైః । ఆగ్నేయః
పరిణామో యో విగ్రహేషు శరీరిణామ్ ॥ ౨౧ ॥ మూర్తిః పశుపతేర్జ్ఞేయా సా తత్త్వం
వేత్తుమిచ్ఛుభిః । వాయవ్యః పరిణామో యశ్శరీరేషు శరీరిణామ్ ॥ ౨౨ ॥ బుధైరీశే
తి సా తస్య తనుర్జ్ఞేయా న సంశయః । సుషిరం యచ్ఛరీరస్థమశేషాణాం శరీరిణామ్ ॥ ౨౩ ॥
భీమస్య సా తనుర్జ్ఞేయా తత్త్వవిజ్ఞానకాఙ్క్షిభిః । చక్షురాదిగతం తేజో యచ్ఛరీరస్థ
మఙ్గినామ్ ॥ ౨౪ ॥ రుద్రస్యాపి తనుర్జ్ఞేయా పరమార్థం బుభుత్సుభిః । సర్వభూతశరీ

రేషుమనశ్చన్ద్రాత్మకంహియత్ ॥ ౨౫ ॥ మహాదేవస్యసామూర్తిర్బోద్ధవ్యాతత్త్వచిన్తకైః । ఆత్మాయోయజమానాఖ్యస్సర్వభూతశరీరగః ॥ ౨౬ ॥ మూర్తిరుగ్రస్యసావిజ్ఞేయాపరమాత్మబుభుత్సుభిః । జాతానాంసర్వభూతానాంచతుర్దశసుయోనిషు ॥ ౨౭ ॥ అష్టమూర్తేరనన్యత్వంవదన్తిపరమర్షయః । సప్తమూర్తిమయాన్యాహురీశస్యాఙ్గానిదేహినామ్ ॥ ౨౮ ॥ ఆత్మాతస్యాష్టమీమూర్తిస్సర్వభూతశరీరగా । అష్టమూర్తిమయందేవంసర్వలోకాస్పదంప్రభుమ్ ॥ ౨౯ ॥ భజస్వసర్వభావేనశ్రేయఃప్రాప్తుంయదీచ్ఛసి। ప్రాణినోయస్యకస్యాపిక్రియతేయద్యనుగ్రహః ॥ ౩౦ ॥ అష్టమూర్తేర్మహేశస్యకృతమారాధనంభవేత్ । నిగ్రహశ్చేత్కృతోలోకేదేహినోయస్యకస్యచిత్ ॥ ౩౧ ॥ అష్టమూర్తేర్మహేశస్యసఏవవిహితోభవేత్ । యద్యవజ్ఞాకృతాలోకేయస్యకస్యచిదఙ్గినః ॥ ౩౨ ॥ అష్టమూర్తేర్మహేశస్యవిహితాసాభవేద్విభోః । అభయంయత్ప్రదత్తంస్యాదఙ్గినోయస్యకస్యచిత్ ॥ ౩౩ ॥ ఆరాధనంకృతంతస్మాదష్టమూర్తేరసంశయః।సర్వోపకారకరణంసర్వానుగ్రహఏవచ॥౩౪॥ తదర్చనంపరంప్రాహురష్టమూర్తేర్మునీశ్వరాః । అనుగ్రహణమన్యేషాంవిధాతవ్యంత్వయాఙ్గినామ్ ॥ ౩౫ ॥ సర్వాభయప్రదానంచశివారాధనమిచ్ఛతా॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే అష్టమూర్తి
మహిమానుకథనంనామ త్రయోదశోఽధ్యాయః.

సనత్కుమారః ॥ పఞ్చబ్రహ్మాణిమేనన్దిన్నాచక్ష్వగణపుఙ్గవ । శ్రేయఃకరణభూతానిపవిత్రాణిశరీరిణామ్ ॥ ౧ ॥ నన్దికేశ్వరః ॥ శివస్యైవస్వరూపాణిపఞ్చబ్రహ్మాహ్వయానితే । కథయామియథాతత్త్వంపద్మయోనేస్సుతోత్తమ ॥ ౨ ॥ సర్వలోకైకసంహర్తాసర్వలోకైకరక్షితా । సర్వలోకైకనిర్మాతాపఞ్చబ్రహ్మాత్మకశ్శివః ॥ ౩ ॥ సర్వేషామేవలోకానాంయదుపాదానకారణమ్ । నిమిత్తకారణంచాహుస్సశివఃపఞ్చధాస్మృతః॥ ౪ ॥ మూర్తయఃపఞ్చవిఖ్యాతాఃపఞ్చబ్రహ్మాహ్వయాఃపరాః । సర్వలోకశరణ్యస్యశివస్యపరమాత్మనః ॥ ౫ ॥ క్షేత్రజ్ఞఃపరమామూర్తిశ్శివస్యపరమేష్ఠినః । భోక్తాప్రకృతివర్గస్యభోగ్యస్యేశానసంజ్ఞితః ॥ ౬ ॥ స్థాణోస్తత్పురుషాఖ్యాచద్వితీయామూర్తిరుచ్యతే । ప్రకృతిస్సాహివిజ్ఞేయాపరమాత్మగుణాత్మకా ॥ ౭ ॥ అఘోరాఖ్యాతృతీయాచశమ్భోర్మూర్తిర్గరీయసీ । బుద్ధేస్సామూర్తిరిత్యుక్తాధర్మాద్యష్టాఙ్గసంయుతా ॥ ౮ ॥ చతుర్థీవామదేవాఖ్యామూర్తిశ్శమ్భోర్గరీయసీ । అహఙ్కారాత్మకత్వేనవ్యాప్యసర్వంవ్యవస్థితా ॥ ౯ ॥ సద్యోజాతాహ్వయాశమ్భోఃపఞ్చమీమూర్తిరుచ్యతే।సమస్తతత్త్వాత్మకత్వేనస్థితాసర్వశరీరిషు॥౧౦॥ ఈశానఃపరమోదేవఃపరమేష్ఠీసనాతనః । శ్రోత్రేన్ద్రియాత్మకత్వేనసర్వభూతేష్వ

వస్థితః ॥ ౧౧ ॥ స్థితస్తత్పురుషో దేవశ్శరీరేషు శరీరిణామ్ । త్వగింద్రియాత్మకత్వేన తత్త్వవిద్భిరుదాహృతః ॥ ౧౨ ॥ అఘోరేపి మహాదేవశ్చక్షురాత్మతయా బుధైః । కీర్తితస్సర్వభూతానాం శరీరేషు వ్యవస్థితః ॥ ౧౩ ॥ జిహ్వేంద్రియాత్మకత్వేన వామదేవోపి విశ్రుతః । అంగభాజామశేషాణామంగేషు పరిధిష్ఠితః ॥ ౧౪ ॥ ఘ్రాణేంద్రియాత్మకత్వేన సద్యోజాతస్స్మృతో బుధైః । ప్రాణభాజాం సమస్తానాం విగ్రహేషు వ్యవస్థితః ॥ ౧౫ ॥ సర్వేష్వేవ శరీరేషు ప్రాణభాజాం ప్రతిష్ఠితః । వాగింద్రియాత్మకత్వేన బుధైరీశాన ఉచ్యతే ॥ ౧౬ ॥ పాణీంద్రియాత్మకత్వేన స్థితస్తత్పురుషో బుధైః । ఉచ్యతే విగ్రహేష్వేవ సర్వవిగ్రహధారిణామ్ ॥ ౧౭ ॥ సర్వవిగ్రహిణాం దేహే అఘోరోపి వ్యవస్థితః । పాదేంద్రియాత్మకత్వేన వామదేవో వ్యవస్థితః ॥ ౧౮ ॥ సర్వభూతనికాయానాం కాయేషు మునిభిస్స్మృతః । ఉపస్థాత్మతయా దేవస్సద్యోజాతః స్థితః ప్రభుః ॥ ౧౯ ॥ ఇత్యేతే వేదశాస్త్రజ్ఞైర్దేహేషు ప్రాణధారిణామ్ । ఈశానం ప్రాణినాం దేవం శబ్దతన్మాత్రరూపిణమ్ ॥ ౨౦ ॥ ఆకాశజనకం ప్రాహుర్మునిబృందారకప్రజాః । ప్రాహుస్తత్పురుషం దేవం స్పర్శతన్మాత్రకాత్మకమ్ ॥ ౨౧ ॥ సమీరజనకం ప్రాహుర్భగవంతం మునీశ్వరాః । రూపతన్మాత్రకం దేవమఘోరమపి ఘోరకమ్ ॥ ౨౨ ॥ ప్రాహుర్వేదవిదో ముఖ్యా జనకం జాతవేదసః । రసతన్మాత్రరూపత్వాత్ప్రథితం తత్త్వవేదినః ॥ ౨౩ ॥ వామదేవమపాం ప్రాహుర్జనకత్వేన సంస్థితమ్ । సద్యోజాతం మహాదేవం గంధతన్మాత్రరూపిణమ్ ॥ ౨౪ ॥ భూమ్యాత్మానం ప్రశంసంతి సర్వతత్త్వార్థవేదినః । ఆకాశాత్మానమీశానమాదిదేవం మునీశ్వరాః ॥ ౨౫ ॥ పరమేణ మహత్త్వేన సమ్భూతం ప్రాహురద్భుతమ్ । ప్రభుం తత్పురుషం దేవం పవనం పవనాత్మకమ్ ॥ ౨౬ ॥ సమస్తలోకవ్యాపిత్వాత్ప్రథితం సూరయో విదుః । అధార్చితతయాఖ్యాతమఘోరం దహనాత్మకమ్ ॥ ౨౭ ॥ కథయంతి మహాత్మానం వేదవాక్యార్థవేదినః । తోయాత్మకం మహాదేవం వామదేవం మనోరమమ్ ॥ ౨౮ ॥ జగత్సంజీవనత్వేన కథితం మునయో విదుః । విశ్వంభరాత్మకం దేవం సద్యోజాతం జగద్గురుమ్ ॥ ౨౯ ॥ చరాచరైకభర్తారం పరంకవివరా విదుః । పంచబ్రహ్మాత్మకం సర్వం జగత్స్థావరజంగమమ్ ॥ ౩౦ ॥ శివానందం తదిత్యాహుర్మునయస్తత్త్వదర్శినః । పంచవింశతితత్త్వాత్మా ప్రపంచే యః ప్రదృశ్యతే ॥ ౩౧ ॥ పంచబ్రహ్మాత్మకత్వేన స శివో నాన్యతాం గతః । పంచవింశతితత్త్వాత్మా పంచబ్రహ్మాత్మకశ్శివః ॥ ౩౨ ॥ శ్రేయోర్థిభిరతో నిత్యం చింతనీయః ప్రయత్నతః ॥ ౩౩ ॥

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైంగే ఉత్తరభాగే పంచబ్రహ్మను
కథనం నామ చతుర్దశోధ్యాయః.

సనత్కుమారః॥ భూయోఽపిశివమాహాత్మ్యంసమాచక్ష్వమహామతే। సర్వజ్ఞోహ్యసిభూతానామధినాథమహాగుణ ॥ ౧ ॥ శైలాదిః॥శివమాహాత్మ్యమేకాగ్రశ్శృణువక్ష్యామితేమునే । బహుభిర్బహుధాశబ్దైఃకీర్తితంమునిసత్తమైః ॥ ౨ ॥ సదసద్రూపమిత్యాహుస్సదసత్పతిరిత్యపి। తంశివంమునయఃకేచిత్ప్రవదన్తిచసూరయః ॥ ౩ ॥ భూతభావవికారేణద్వితీయేనసదుచ్యతే । వ్యక్తంతేనవిహీనత్వాదవ్యక్తమసదిత్యపి ॥ ౪ ॥ ఉభేతేశివరూపేహిశివాదన్యన్నవిద్యతే । తయోఃపతిత్వాచ్చశివస్సదసత్పతిరుచ్యతే ॥ ౫ ॥ క్షరాక్షరాత్మకంప్రాహుఃక్షరాక్షరపరంతథా। శివంమహేశ్వరంకేచిన్మునయస్తత్త్వచిన్తకాః ॥ ౬ ॥ ఉక్తమక్షరమవ్యక్తంవ్యక్తంక్షరముదాహృతమ్ । రూపేతేశఙ్కరస్యైవతస్మాన్నపరఉచ్యతే ॥ ౭॥ తయోఃపరశ్శివశ్శాన్తఃక్షరాక్షరపరోబుధైః । ఉచ్యతేపరమార్థేనమహాదేవోమహేశ్వరః ॥ ౮॥ సమస్తవ్యక్తరూపంతుతతస్సృత్యాసముచ్యతే। సమష్టివ్యష్టిరూపంతుసమష్టివ్యష్టికారణమ్॥ ౯ ॥ వదన్తికేచిదాచార్యాశ్శివంపరమకారణమ్। సమష్టింవిదురవ్యక్తంవ్యష్టింవ్యక్తంమునీశ్వరాః ॥ ౧౦ ॥ రూపేతేగదితేశమ్భోర్నాస్త్యన్యద్వస్తుసమ్భవమ్। తయోఃకారణభావేనశివోఽహిపరమేశ్వరః ॥ ౧౧ ॥ ఉచ్యతేయోగశాస్త్రజ్ఞైస్సమష్టివ్యష్టికారణమ్.। క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞరూపీచశివఃకైశ్చిదుదాహృతః ॥ ౧౨ ॥ పరమాత్మాపరఞ్జ్యోతిర్భగవాన్పరమేశ్వరః ।. చతుర్వింశతితత్త్వానిక్షేత్రశబ్దేనసూరయః ॥ ౧౩ ॥ ప్రాహుఃక్షేత్రజ్ఞశబ్దేనభోక్తారంపురుషంతథా । క్షేత్రక్షేత్రవిదోహ్యేతేరూపేతస్యస్వయమ్భువః॥ ౧౪ ॥ నకిఞ్చిచ్చశివాదన్యదితిప్రాహుర్మనీషిణః। అపరబ్రహ్మరూపంతంపరంబ్రహ్మాత్మకంశివమ్ ॥ ౧౫ ॥ కేచిదాహుర్మహాదేవమనాదినిధనంప్రభుమ్ । భూతేన్ద్రియాన్తఃకరణప్రధానపురుషాత్మకమ్ ॥ ౧౬ ॥ అపరబ్రహ్మనిర్దిష్టంపరంబ్రహ్మచిదాత్మకమ్ । బ్రహ్మణీతేమహేశస్యశివస్యాస్యస్వయమ్భువః ॥ ౧౭ ॥ శఙ్కరస్యపరస్యైవశివాదన్యన్నవిద్యతే । విద్యావిద్యాస్వరూపీచశఙ్కరఃకైశ్చిదుచ్యతే ॥ ౧౮ ॥ ధాతావిధాతాలోకానామాదిదేవోమహేశ్వరః । విద్యేతిచతమేవాహురవిద్యేతిమునీశ్వరాః ॥ ౧౯ ॥ ప్రపఞ్చజాతమఖిలంతేస్వరూపేస్వయమ్భువః । భ్రాన్తిర్విద్యాపరంచేతిశివరూపమనుత్తమమ్ ॥ ౨౦ ॥ అవాపుర్మునయోయోగాత్కేచిదాగమవేదినః । అర్థేషుబహురూపేషువిజ్ఞానంభ్రాన్తిరుచ్యతే ॥ ౨౧ ॥ ఆత్మాకారేణసంవిత్తిర్బుధైర్విద్యేతికీర్త్యతే।వికల్పరహితంతత్త్వంపరమిత్యభిధీయతే ॥ ౨౨ ॥ తృతీయరూపమీశస్యనాన్యత్కిఞ్చనసర్వతః। వ్యక్తావ్యక్తజ్ఞరూపీతిశివఃకైశ్చిన్నిగద్యతే ॥ ౨౩ ॥ విధాతాసర్వలోకానాంధాతాచపరమేశ్వరః । త్రయోవింశతితత్త్వానివ్యక్తశబ్దేనసూరయః ॥ ౨౪ ॥ వదన్త్యవ్యక్తశబ్దేన

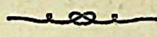
ప్రకృతించపరాంతథా । కథయన్తిచశబ్దేనపురుషంగుణభోగినమ్ ॥ ౨౫ ॥ తత్త్రి
యంశఙ్కరంరూపంనాన్యత్కిఞ్చిదశఙ్కరమ్॥ ౨౬ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే శివమాహాత్మ్య
కథనంనామ పఞ్చదశోఽధ్యాయః

సనత్కుమారః ॥ పునరేవమహాబుద్ధేశ్రోతుమిచ్ఛామితత్త్వతః । బహుభి
ర్బహుధాశబ్దైశ్శబ్దితానిమునీశ్వరైః ॥ ౧ ॥ శైలాదిః ॥ పునఃపునఃప్రవక్ష్యామిశివ
రూపాణితేమునే । బహుభిర్బహుధాశబ్దైశ్శబ్దితానిమునీశ్వరైః ॥ ౨ ॥ క్షేత్రజ్ఞః
ప్రకృతిర్వ్యక్తంకాలాత్మేతిమునీశ్వరైః । ఉచ్యతేకైశ్చిదాచార్యైరాగమార్ణవపా
రగైః ॥ ౩ ॥ క్షేత్రజ్ఞంపురుషంప్రాహుఃప్రధానంప్రకృతింబుధాః । వికారజాతంని
శ్శేషంప్రకృతేర్వ్యక్తమిత్యపి॥ ౪ ॥ ప్రధానవ్యక్తయోఃకాలఃపరిణామైకకారణమ్।
తచ్చతుష్టయమీశస్యరూపాణాంహిచతుష్టయమ్ ॥ ౫ ॥ హిరణ్యగర్భంపురుషంప్ర
ధానంవ్యక్తరూపిణమ్ । కథయన్తిశివంకేచిదాచార్యాఃపరమేశ్వరమ్ ॥ ౬ ॥ హిర
ణ్యగర్భఃకర్తాస్యభోక్తావిశ్వస్యపూరుషః । వికారజాతంవ్యక్తాఖ్యంప్రధానంకారణం
పరమ్ ॥ ౭ ॥ తేషాంచతుష్టయంబుద్ధేశ్శివరూపంచతుష్టయమ్ । ప్రోచ్యతేశఙ్కరాద
న్యదస్తివస్తునకిఞ్చన ॥ ౮ ॥ పిణ్డజాతిస్వరూపీతుకథ్యతేకైశ్చిదీశ్వరః । చరాచరశ
రీరాణిపిణ్డాఖ్యాన్యఖిలాన్యపి ॥ ౯ ॥ సామాన్యానిసమస్తానిమహాసామాన్యమేవచ।
కథ్యన్తేజాతిశబ్దేనతానిరూపాణిధీమతః ॥ ౧౦ ॥ విరాడ్ఢిరణ్యగర్భాత్మాకైశ్చిదీశోని
గద్యతే । హిరణ్యగర్భోలోకానాంహేతుర్లోకాత్మకోవిరాట్ ॥ ౧౧ ॥ సూత్రా
ఖ్యాకృతరూపంతంశివంశంసన్తికేచన । అవ్యాకృతంప్రధానంహితద్రూపంపరమేష్ఠి
నః ॥౧౨॥ లోకాయేనైవతిష్ఠన్తిసూత్రేమణిగణాఇవ । తత్సూత్రమితివిజ్ఞేయంరూప
మద్భుతవిక్రమమ్॥౧౩॥అన్తర్యామీపరఃకైశ్చిత్కైశ్చిదీశఃప్రకీర్త్యతే।స్వయంజ్యోతి
స్స్వయంవేద్యశ్శివశ్శమ్భుర్మహేశ్వరః॥౧౪॥సర్వేషామేవభూతానామన్తర్యామీశివ
స్మృతః । సర్వేషామేవభూతానాంపరత్వాత్పరముచ్యతే ॥ ౧౫ ॥ పరమాత్మాశివ
శ్శమ్భుశ్శఙ్కరఃపరమేశ్వరః। ప్రాజ్ఞతైజసవిశ్వాఖ్యంతస్యరూపత్రయంవిదుః॥౧౬॥
సుషుప్తిస్వప్నజాగ్రన్తమవస్థాత్రయమేవతత్ । విరాడ్ఢిరణ్యగర్భాఖ్యమవ్యాకృతప
దాహ్వయమ్ ॥ ౧౭ ॥ తురీయస్యశివస్యాస్యఅవస్థాత్రయగామినః । హిరణ్యగర్భః
పురుషఃకాలఇత్యేవకీర్తితః ॥ ౧౮ ॥ తిస్రోవస్థాజగత్సృష్టిస్థితిసంహారహేతవః।
భవవిష్ణువిరిఞ్చాఖ్యమవస్థాత్రయమీశితుః॥ ౧౯ ॥ ఆరాధ్యభక్త్యాముక్తించప్రాప్నువ
న్తిశరీరిణః। కర్తాక్రియాచకార్యంచకరణంచేతిసూరిభిః॥ ౨౦ ॥ శమ్భోశ్చత్వారి

రూపాణికీర్త్యన్తేపరమేష్ఠినః।ప్రమాతాచప్రమాణంచప్రమేయంప్రమితిస్తథా॥౨౧॥ చత్వార్యేతానిరూపాణిశివస్యైవనసంశయః । ఈశ్వరావ్యాకృతప్రాణవిరాడ్భూతేన్ద్రియాత్మకమ్ ॥ ౨౨ ॥ శివస్యైవవికారోఽయంసముద్రస్యేవవీచయః । ఈశ్వరంజగతామాహుర్నిమిత్తంకారణంతథా ॥ ౨౩ ॥ అవ్యాకృతంప్రధానంహితదుక్తంవేదవాదిభిః । హిరణ్యగర్భఃప్రాణాఖ్యోవిరాడ్లోకాత్మకస్స్మృతః ॥ ౨౪ ॥ మహాభూతానిభూతానికార్యాణిఇన్ద్రియాణిచ । శివస్యైతానిరూపాణిశంసన్తిమునిసత్తమాః ॥ ౨౫ ॥ పరమాత్మాశివాదన్యోనాస్తీతికవయోవిదుః।శివజాతానితత్త్వానిపఞ్చవింశన్మనీషిభిః॥ ౨౬ ॥ ఉక్తానినతదన్యానిసలిలాదూర్మిబృన్దవత్ । పఞ్చవింశత్పదార్థేభ్యశ్శివతత్త్వంపరంవిదుః ॥ ౨౭ ॥ తానితస్మాదనన్యానిసువర్ణకటకాదివత్ । సదాశివేశ్వరాద్యానితత్త్వానిశివతత్త్వతః ॥ ౨౮ ॥ జాతానినతదన్యానిమృద్ద్రవ్యంకుమ్భభేదవత్ । మాయావిద్యాక్రియాశక్తిజ్ఞానశక్తిఃక్రియామయీ ॥ ౨౯॥ జాతాశ్శివాన్నసన్దేహఃకిరణాఇవసూర్యతః । సర్వాత్మకంశివందేవంసర్వాశ్రయవిధాయినమ్ ॥ ౩౦ ॥ భజస్వసర్వభావేనశ్రేయశ్చేత్ప్రాప్తుమిచ్ఛసి॥౩౦½॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే శివతత్త్వనిరూపణ
కథనంనామ షోడశోఽధ్యాయః.

సనత్కుమారః ॥ భూయో దేవగణశ్రేష్ఠశివమాహాత్మ్యముత్తమమ్ । శృణ్వతోనాస్తిమేతృప్తిస్త్వద్వాక్యామృతపానతః ॥ ౧ ॥ కథంశరీరీభగవాన్కస్మాద్రుద్రఃప్రతాపవాన్ । సర్వాత్మాచకథంశమ్భుఃకథంపాశుపతంవ్రతమ్॥ ౨ ॥ కథంవాదేవముఖ్యైశ్చస్మృతోదృష్టశ్చశఙ్కరః ॥ శైలాదిః ॥ అవ్యక్తాదభవత్స్థాణుశ్శివఃపరమకారణమ్ ॥ ౩ ॥ ససర్వకారణోపేతఋషిర్విశ్వాధికఃప్రభుః । దేవానాంప్రథమందేవంజాయమానంముఖామ్బుజాత్ ॥ ౪ ॥ దదర్శచాగ్రేబ్రహ్మాణంచాజ్ఞయాతమవైక్షత । దృష్టోరుద్రేణదేవేశస్ససర్జసకలంచసః ॥ ౫ ॥ వర్ణాశ్రమవ్యవస్థాశ్చస్థాపయామాసవైవిరాట్ । సోమంససర్జయజ్ఞార్థంసోమాదిదమజాయత ॥ ౬ ॥ చరుశ్చవహ్నిర్యజ్ఞశ్చవజ్రపాణిశ్శచీపతిః । విష్ణుర్నారాయణశ్శ్రీమాన్సర్వంసోమమయంజగత్ ॥ ౭ ॥ రుద్రాధ్యాయేనతేదేవారుద్రంతుష్టువురీశ్వరమ్ । ప్రసన్నవదనస్తస్థౌదేవానాంమధ్యతఃప్రభుః॥ ౮ ॥ అపహృత్యచవిజ్ఞానమేషామేవంమహేశ్వరః । దేవాహ్యపృచ్ఛంస్తందేవంకోభవానితిశఙ్కరమ్ ॥ ౯ ॥ అబ్రవీద్భగవాన్రుద్రోహ్యహమేకఃపురాతనః । ఆసంప్రథమమేవాహంవర్తామిచసురోత్తమాః॥ ౧౦॥ భవిష్యామిచలోకేస్మిన్మత్తోనాన్యఃకుతశ్చన । వ్యతిరిక్తంనమత్తోఽస్తినాన్యత్కిఞ్చిత్సురోత్తమాః ॥ ౧౧ ॥ నిత్యోఽనిత్యోఽహమనఘోబ్రహ్మాహంబ్రహ్మణస్పతిః । దిశశ్చవిది

శశ్చాహం ప్రకృతిశ్చ పుమానహమ్ ॥ ౧౨ ॥ త్రిష్టుబ్జగత్యనుష్టుప్చ ఛన్దోహం తన్మయశ్శి
వః । సద్యోహం సర్వగశ్శాన్తస్త్రేతాగ్నిర్గౌరవం గురుః ॥ ౧౩ ॥ గౌరహం గహ్వర
శ్చాహం నిత్యం గహనగోచరః । జ్యేష్ఠోహం సర్వతత్త్వానాం వరిష్ఠోహమపాంప
తిః ॥ ౧౪ ॥ ఆపోహం భగవానీశస్తేజోహం వేదిరప్యహమ్ । ఋగ్వేదోహం యజు
ర్వేదస్సామవేదోహమాత్మభూః ॥ ౧౫ ॥ అథర్వణోహం మన్త్రోహం తథా చాఙ్గిరసాం
వరః । ఇతిహాసపురాణాని కల్పోహం కల్పనాప్యహమ్ ॥ ౧౬ ॥ అక్షరం చ క్షరం చా
హం క్షాన్తిశ్శాన్తిరహం క్షమా । గుహ్యోహం సర్వవేదేషు వరేణ్యోహమజోప్య
హమ్ ॥ ౧౭ ॥ పుష్కరం చ పవిత్రం చ మధ్యం చాహం తతః పరమ్ । బహిశ్చాహం త
థా చాన్తః పురస్తాదహమవ్యయః ॥ ౧౮ ॥ జ్యోతిశ్చాహం తమశ్చాహం బ్రహ్మా విష్ణు
ర్మహేశ్వరః । బుద్ధిశ్చాహమహఙ్కారస్తన్మాత్రాణీన్ద్రియాణి చ ॥ ౧౯ ॥ ఏవం
సర్వే చ మామేవ యో వేద సురసత్తమాః । స ఏవ సర్వవిత్సర్వం సర్వాత్మా పరమేశ్వ
రః ॥ ౨౦ ॥ గాఙ్గోభిర్బ్రాహ్మణాన్సర్వాన్బ్రాహ్మణ్యేన హవీంషి చ । ఆయుషా
యుస్తథా సత్యం సత్యేన సురసత్తమాః ॥ ౨౧ ॥ ధర్మం ధర్మేణ సర్వాంశ్చ తర్పయా
మి స్వతేజసా । ఇత్యాదౌ భగవానుక్త్వా తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౨౨ ॥ నాపశ్యన్త
తతో దేవం రుద్రం పరమకారణమ్ । తే దేవాః పరమాత్మానం రుద్రం ధ్యాయన్తి శఙ్కర
మ్ ॥ ౨౩ ॥ సనారాయణకా దేవాస్సేన్ద్రాశ్చ మునయస్తథా । తథోర్ధ్వబాహవో
దేవా రుద్రం స్తున్వన్తి శఙ్కరమ్ ॥ ౨౪ ॥ * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే శివతత్త్వ
కథనం నామ సప్తదశోధ్యాయః.

దేవాః ॥ య ఏష భగవాన్రుద్రో బ్రహ్మా విష్ణుర్మహేశ్వరాః । స్కన్దశ్చా
పి తథా చేన్ద్రో భువనాని చతుర్దశ ॥ ౧ ॥ అశ్వినౌ గ్రహతారాశ్చ నక్షత్రాణి చ ఖం
దిశః । భూతాని చ తథా సూర్యస్సోమశ్చాష్టౌ గ్రహాస్తథా ॥ ౨ ॥ ప్రాణః కాలో
యమో మృత్యురమృతం పరమేశ్వరః । భూతం భవ్యం భవిష్యం చ వర్తమానం మహే
శ్వరః ॥ ౩ ॥ విశ్వం కృత్స్నం జగత్సర్వం సత్యం తస్మై నమో నమః । త్వమాదౌ చ
తథా భూతో భూర్భువస్స్వస్తథైవ చ ॥ ౪ ॥ అన్తే త్వం విశ్వరూపోసి శీర్షం తు జగతస్స
దా । బ్రహ్మైకస్త్వం ద్విత్రిధార్ధమధశ్చ త్వం సురేశ్వరః ॥ ౫ ॥ శాన్తిశ్చ త్వం తథా
పుష్టిస్తుష్టిశ్చాప్యహుతాహుతమ్ । విశ్వం చైవ తథా విశ్వం దత్తం వాదత్తమీశ్వరమ్ ॥ ౬ ॥
కృతం చాప్యకృతం దేవం పరమప్యపరం ధ్రువమ్ । పరాయణం సతాం చైవ అసతామపి శ
ఙ్కరమ్ ॥ ౭ ॥ అపామ సోమమమృతా అభూమాగన్మ జ్యోతిరవిదామ దేవాన్ । కిం నూ
నమస్మాన్కృణవదరాతిః కిము ధూర్తిరమృతం మర్త్యస్య ॥ ౮ ॥ ఏతజ్జగద్ధితం దివ్యమక్షరం

సూక్ష్మమవ్యయమ్ । ప్రాజాపత్యంపవిత్రంచసౌమ్యమగ్రాహ్యమవ్యయమ్ ॥ ౯ ॥ అగ్రాహ్యేణాపి వాగ్రాహ్యంవాయవ్యేనసమీరణః। సౌమ్యేనసౌమ్యంగ్రసతితేజసా స్వేనలీలయా ॥ ౧౦ ॥ తస్మైనమోపసంహర్త్రేమహాగ్రాసాయశూలినే । హృది స్థాదేవతాస్సర్వాహృదిప్రాణేప్రతిష్ఠితాః ॥ ౧౧ ॥ హృదిత్వమసియోనిత్యంతిస్రోమాత్రాఃపరస్తుసః । శిరశ్చోత్తరతశ్చైవపాదౌదక్షిణతస్తథా ॥ ౧౨ ॥ యోవైచోత్తరతస్సాత్సఓఙ్కారస్సనాతనః । ఓఙ్కారోయస్సఏవేహప్రణవోవ్యాప్యతిష్ఠతి ॥ ౧౩ ॥ అనన్తస్తారసూక్ష్మంచశుక్లంవైద్యుతమేవచ । పరంబ్రహ్మాసఈశానఏకో రుద్రస్సఏవచ ॥ ౧౪ ॥ భగవాన్మహేశ్వరస్సాక్షాన్మహాదేవోనసంశయః। ఊర్ధ్వమున్నామయత్యేవసఓఙ్కారఃప్రకీర్తితః॥ ౧౫॥ ప్రాణానవతియస్తస్మాత్ప్రణవఃపరికీర్తితః । సర్వంవ్యాప్నోతియస్తస్మాత్ప్రణవఃపరికీర్తితః ॥ ౧౬ ॥ సర్వంవ్యాప్నోతియస్తస్మాత్సర్వవ్యాపీసనాతనః। బ్రహ్మాహరిశ్చభగవానాద్యన్తంనోపలబ్ధవాన్॥౧౭॥ తథాన్యేచతతోనన్తోరుద్రఃపరమకారణమ్। యస్తారయతిసంసారాత్తారఇత్యభిధీయతే ॥ ౧౮ ॥ సూక్ష్మోభూత్వాశరీరాణిసర్వదాహ్యధితిష్ఠతి । తస్మాత్సూక్ష్మస్సమాఖ్యాతోభగవాన్నీలలోహితః ॥ ౧౯ ॥ నీలశ్చలోహితశ్చైవప్రధానపురుషాన్వయాత్ । స్కన్దతేస్యయతశ్శుక్రంతథాశుక్రమపైతిచ ॥ ౨౦ ॥ విద్యోతయతియస్తస్మాద్వైద్యుతఃపరిగీయతే। బృహత్త్వాద్బృంహణత్వాచ్చబృహతేచపరాపరే॥౨౧॥ తస్మాద్బృంహతియస్మాద్ధిపరబ్రహ్మేతికీర్తితమ్ । అద్వితీయోథభగవాంస్తురీయః పరమేశ్వరః ॥ ౨౨ ॥ ఈశానమస్యజగతస్సదృశాంచక్షురీశ్వరమ్। ఈశానమిన్ద్ర సూరయస్సర్వేషామపిసర్వదా ॥ ౨౩ ॥ ఈశానస్సర్వవిద్యానాంయత్తదీశానముచ్యతే । యదీక్షతేచభగవాన్నిరీక్ష్యమితిచాజ్ఞయా॥ ౨౪॥ ఆత్మజ్ఞానంమహాదేవోయోగంగమయతిస్వయమ్। భగవాంశ్చోచ్యతేదేవోదేవదేవోమహేశ్వరః॥ ౨౫॥ సర్వాన్లోకాన్క్రమేణైవయోగృహ్ణాతిమహేశ్వరః । విసృజత్యేషదేవేశోవాసయత్యపిలీలయా ॥ ౨౬॥ ఏషోహిదేవఃప్రదిశోనుసర్వాఃపూర్వోహిజాతస్సఉగర్భే అన్తః । సఏవజాతస్సజనిష్యమాణఃప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతిసర్వతోముఖః ॥ ౨౭ ॥ ఉపాసితవ్యంయత్నేనతదేతత్సద్భిరవ్యయమ్। యతోవాచోనివర్తన్తేఅప్రాప్యమనసాసహ ॥ ౨౮ ॥ తదగ్రహణమేవేహయద్వాగ్వదతియత్నతః । అపరంచపరంవేత్తిపరాయణమితిస్వయమ్ ॥ ౨౯ ॥ వదన్తివాచస్సర్వజ్ఞంశఙ్కరంనీలలోహితమ్ । ఏషసర్వోనమస్తస్మైపురుషఃపిఙ్గళశ్శివః ॥ ౩౦ ॥ సఏషసమహారుద్రోవిశ్వంభూతంభవిష్యతి । భువనంబహుధాజాతంజాయమానమితస్తతః॥ ౩౧ ॥ హిరణ్యబాహుర్భగవాన్హిరణ్యపతిరీశ్వరః । అమ్బికాపతిరీశానోహేమరేతావృషధ్వజః ॥ ౩౨॥ ఉమాపతిర్విరూపాక్షోవిశ్వసృగ్విశ్వవాహనః । బ్రహ్మాణంవిదధేయోసౌపుత్రమ

గ్రేసనాతనమ్ ॥ ౩౩ ॥ ప్రహీణోతిస్మతస్యైవజ్ఞానమాత్మప్రకాశకమ్ । తమేకం
పురుషంరుద్రంపురుహూతంపురుష్టుతమ్ ॥ ౩౪ ॥ వాలాగ్రమాత్రంహృదయస్యమ
ధ్యేవిశ్వందేవంవహ్నిరూపంవరేణ్యమ్ । తమాత్మస్థంయేనుపశ్యన్తిధీరాస్తేషాంశాన్తి
శ్శాశ్వతీనేతరేషామ్ ॥ ౩౫ ॥ మహతోయోమహీయాంశ్చఅణోరప్యణురవ్యయః ।
గుహాయాంనిహితశ్చాత్మాజన్తోరస్యమహేశ్వరః ॥౩౬॥ వేశ్మభూతోస్యవిశ్వస్యక
మలస్థోహృదిస్వయమ్ । గహ్వరంగహనంతస్థంతస్యాన్తశ్చోర్ధ్వతస్థితా ॥ ౩౭ ॥
తత్రాపిదహ్రంగగనమోఙ్కారంపరమేశ్వరమ్ । వాలాగ్రమాత్రంతన్మధ్యేఋతం
పరమకారణమ్ ॥ ౩౮ ॥ సత్యంబ్రహ్మమహాదేవంపురుషంకృష్ణపిఙ్గళమ్ । ఊర్ధ్వ
రేతసమీశానంవిరూపాక్షమజోద్భవమ్॥౩౯॥అధితిష్ఠతియోనింయోయోనింవాచైక
ఈశ్వరః । దేహంపఞ్చవిధంయేనతమీశానంపురాతనమ్ ॥ ౪౦ ॥ ప్రాణేష్వన్తర్మ
నసోలిఙ్గమాహుఃర్యస్మిన్క్రోధోయాచతృష్ణాక్షమాచ । తృష్ణాంఛిత్వాహేతుజాల
స్యమూలంబుద్ధ్యాచిన్త్యంస్థాపయిత్వాచరుద్రే ॥ ౪౧ ॥ ఏకంతమాహుర్వైరుద్రం
శాశ్వతంపరమేశ్వరమ్ । పరాత్పరతరంవాపిపరాత్పరతరంధ్రువమ్॥ ౪౨ ॥ బ్రహ్మ
ణోజనకంవిష్ణోర్వహ్నేర్వాయోస్సదాశివమ్ । ధ్యాత్వాగ్నినాచశోధ్యాఙ్గంవిశో
ధ్యచపృథక్పృథక్ ॥ ౪౩ ॥ పఞ్చభూతానిసంయమ్యమాత్రావిధిగుణక్రమాత్ ।
మాత్రాఃపఞ్చచతస్రశ్చత్రిమాత్రాద్విస్తతఃపరమ్ ॥ ౪౪ ॥ ఏకమాత్రమమాత్రంహి
ద్వాదశాన్తేవ్యవస్థితమ్।స్థిత్వాస్థాప్యామృతోభూత్వావ్రతంపాశుపతంచరేత్ ॥౪౫
ఏతద్వ్రతంపాశుపతంచరిష్యామిసమాసతః। అగ్నిమాధాయవిధివదృగ్యజుస్సామస
మ్భవైః ॥ ౪౬ ॥ ఉపోషితశ్శుచిస్స్నాతశ్శుక్లామ్బరధరస్స్వయమ్ । శుక్లయజ్ఞో
పవీతీచశుక్లమాల్యానులేపనః ॥ ౪౭ ॥ జుహుయాద్విరజోవిద్వాన్విరజాశ్చభవిష్య
తి । వాయవఃపఞ్చశుద్ధ్యన్తాంవాఙ్మనశ్చరణాదయః ॥ ౪౮ ॥ శ్రోత్రంజిహ్వాతతః
ప్రాణంతతోబుద్ధిస్తథైవచ । శిరఃపాణిస్తథాపార్శ్వంపృష్ఠోదరమనన్తరమ్॥ ౪౯ ॥
జఙ్ఘేశిశ్నముపస్థంచపాయుమేఢ్రంతథైవచ । త్వచంమాంసంచరుధిరంమేదోస్థీనిత
థైవచ॥ ౫౦ ॥ శబ్దస్పర్శంచరూపంచరసోగన్ధస్తథైవచ । భూతానిచైవశుద్ధ్యన్తాం
దేహేమేదాదయస్తథా ॥ ౫౧ ॥ అన్నంప్రాణంమనోజ్ఞానంశుధ్యన్తాంవైశివేచ్ఛ
యా । హుత్వాజ్యేనసమిద్భిశ్చచరుణాచయథాక్రమమ్ ॥ ౫౨ ॥ ఉపసంహృత్యరు
ద్రాగ్నింగృహీత్వాభస్మయత్నతః। అగ్నిరిత్యాదినాధీమాన్విమృజ్యాఙ్గానిసంస్పృ
శేత్ ॥ ౫౩ ॥ ఏతత్పాశుపతందివ్యంవ్రతంపాశవిమోచనమ్ । బ్రాహ్మణానాంహి
తంప్రోక్తంక్షత్రియాణాంతథైవచ ॥ ౫౪ ॥ వైశ్యానామపియోగ్యానాంయతీనాం
తువిశేషతః । వానప్రస్థాశ్రమస్థానాంగృహస్థానాంసతామపి ॥ ౫౫ ॥ విముక్తిర్వి
ధినానేనదృష్టావైబ్రహ్మచారిణామ్ । అగ్నిరిత్యాదినాభస్మగృహీత్వాహ్యగ్నిహోత్రా

త్రజమ్ ॥ ౫౬ ॥ సోఽపి పాశుపతో విప్రో విమృజ్యాఙ్గాని సంస్పృశేత్ । భస్మచ్ఛన్నో
ద్విజో విద్వాన్మహాపాతకసమ్భవైః ॥ ౫౭ ॥ పాపైర్విముచ్యతే సద్యో ముచ్యతే చ
న సంశయః । వీర్యమగ్నేర్యతో భస్మ వీర్యవాన్భస్మసంయుతః ॥ ౫౮ ॥ భస్మస్నా
నరతో విప్రో భస్మశాయీ జితేన్ద్రియః । సర్వపాపవినిర్ముక్తశ్శివసాయుజ్యమాప్ను
యాత్ ॥ ౫౯ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన భూత్యఙ్గం పూజయేద్బుధః । రేరేకారో న
కర్తవ్యస్తుంతుఙ్కారస్తథైవ చ ॥ ౬౦ ॥ న తత్ర మతిదేవేశో బ్రహ్మా వా యది కేశవః ।
మమ పుత్రో భస్మధారీ గణేశశ్చ వరాననే ॥ ౬౧ ॥ తేషాం విరుద్ధం యత్త్యాజ్యం స యా
తి నరకార్ణవమ్ । గృహస్థో బ్రహ్మహీనోఽపి త్రిపుణ్డ్రం యో న ధారయేత్ ॥ ౬౨ ॥ పూ
జాకర్మక్రియా తస్య దానం స్నానం తథైవ చ । నిష్ఫలం జాయతే సర్వం యథా భస్మని
వైహుతమ్ ॥ ౬౩ ॥ తస్మాచ్చ సర్వకార్యేషు త్రిపుణ్డ్రం ధారయేద్బుధః। ఇత్యుక్త్వా
భగవాన్బ్రహ్మా స్తత్ర దేవైస్సమం ప్రభుః ॥ ౬౪ ॥ భస్మచ్ఛన్నైస్స్వయం ఛన్నో
విరరామ విశామ్పతే । అథ తేషాం ప్రసాదార్థం పశూనాం పతిరీశ్వరః ॥ ౬౫ ॥ సగణ
శ్చామ్బయా సార్ధం సాన్నిధ్యమకరోత్ప్రభుః । అథ సన్నిహితం రుద్రం తుష్టువుస్సుర
పుఙ్గవమ్ ॥ ౬౬ ॥ రుద్రాధ్యాయేన దేవేశం దేవదేవముమాపతిమ్। దేవోఽపి దేవానా
లోక్య ఘృణయా వృషభధ్వజః ॥ ౬౭ ॥ తుష్టోఽస్మీత్యాహ దేవేభ్యో వరం దాతుం సురా
రిహా ॥ ౬౮ ॥ * * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే పాశు
పతవ్రతకథనం నామ అష్టాదశోఽధ్యాయః.

॥ శివపూజావిధిః ॥

శైలాదిః ॥ తం ప్రభుం ప్రీతమనసం ప్రణిపత్య వృషధ్వజమ్। అపృచ్ఛన్భస్మనస్నా దే
వాః ప్రీతికణ్టకితత్వచః ॥ ౧ ॥ దేవాః ॥ భగవన్కేన మార్గేణ పూజనీయో ద్విజాతిభిః। కుత్ర
వా కేన రూపేణ వక్తుమర్హసి శఙ్కర ॥ ౨ ॥ కస్యాధికారః పూజాయాం బ్రాహ్మణస్య క
థం ప్రభో । క్షత్రియాణాం కథం దేవ వైశ్యానాం వృషభధ్వజ ॥ ౩ ॥ స్త్రీశూద్రాణాం క
థం వాపి కుణ్డగోళాదినాం తు వా। హితాయ జగతాం సర్వమస్మాకం వక్తుమర్హసి ॥ ౪॥
సూతః ॥ తేషాం భావం సమాలోక్య మునీనాం నీలలోహితః । ప్రాహ గమ్భీరయా వా
చా మణ్డలస్థస్సదాశివః ॥ ౫ ॥ మణ్డలే చాగ్రతోఽపశ్యన్దేవదేవం సహోమయా । దేవా
శ్చ మునయస్సర్వే విద్యుత్కోటిసమప్రభమ్ ॥ ౬ ॥ అష్టబాహుం చతుర్వక్త్రం ద్వా
దశాక్షం చతుర్భుజమ్ । అర్ధనారీశ్వరం దేవం జటాముకుటధారిణమ్ ॥ ౭ ॥ సర్వా
భరణసంయుక్తం రక్తమాల్యానులేపనమ్ । రక్తామ్బరధరం సృష్టిస్థితిసంహారకారక
మ్ ॥ ౮ ॥ తస్య పూర్వముఖం పీతం ప్రసన్నం పురుషాత్మకమ్। అఘోరం దక్షిణం వక్త్రం

నీలాఞ్జనచయోపమమ్ ॥ ౯ ॥ దంష్ట్రాకరాళమత్యుగ్రంజ్వాలామాలాసమావృతమ్।
రక్తశ్మశ్రుంజటాయుక్తముత్తరేవిద్రుమప్రభమ్ ॥ ౧౦ ॥ ప్రసన్నంవామదేవాఖ్యంవ
రదంవిశ్వరూపిణమ్। పశ్చిమంవదనంతస్యగోక్షీరధవళంశుభమ్ ॥ ౧౧ ॥ ముక్తాఫ
లమయైర్హారైర్భూషితంతిలకోజ్జ్వలమ్। సద్యోజాతముఖందివ్యంభాస్కరస్యస్మరా
రిణః॥ ౧౨ ॥ ఆదిత్యమగ్రతోపశ్యన్పూర్వవచ్చతురాననమ్। భాస్కరంపురతోదే
వంచతుర్వక్త్రంచపూర్వవత్ ॥ ౧౩ ॥ భానుందక్షిణతోదేవంచతుర్వక్త్రంచపూ
ర్వవత్। రవిముత్తరతోపశ్యన్పూర్వవచ్చతురాననమ్ ॥ ౧౪ ॥ విస్తారాంమణ్డలే
పూర్వేఉత్తరాందక్షిణేస్థితామ్। బోధనీంపశ్చిమేభాగేమణ్డలస్యప్రజాపతేః॥ ౧౫॥
ఆప్యాయనీంచకౌబేర్యామేకవక్త్రాంచతుర్భుజామ్। సర్వాభరణసమ్పన్నాశ్శక్త
యస్సర్వసమ్మతాః ॥ ౧౬ ॥ బ్రహ్మాణందక్షిణేభాగేవిష్ణుంవామేజనార్దనమ్। ఋ
గ్యజుస్సామమార్గేణమూర్తిత్రయమయంశివమ్ ॥ ౧౭ ॥ ఈశానంవరదందేవమీశా
నంపరమేశ్వరమ్। బ్రహ్మాసనస్థంవరదంధర్మజ్ఞానాసనోపరి ॥ ౧౮ ॥ వైరాగ్యైశ్వ
ర్యసంయుక్తేప్రభూతేవిమలేతథా। సారేసర్వేశ్వరందేవమారాధ్యపరమేసుఖే॥౧౯॥
సితపఙ్కజమధ్యస్థందీప్తాద్యైరభిసంవృతమ్। దీప్తాందీప్తశిఖాకారాంసూక్ష్మాంవి
ద్యుత్ప్రభాంశుభామ్ ॥ ౨౦ ॥ జయామగ్నిశిఖాకారాంప్రభాంకనకసుప్రభామ్।
విభూతింవిద్రుమప్రఖ్యాంవిమలాంపద్మసన్నిభామ్ ॥ ౨౧ ॥ అమోఘాంకర్ణికాకా
రాంవిద్యుతంవిశ్వవర్ణినీమ్। చతుర్వక్త్రాంచతుర్వర్ణాందేవీంవైసర్వతోముఖీమ్॥౨౨॥
సోమమఙ్గారకందేవంబుధంబుద్ధిమతాంవరమ్। బృహస్పతింబృహద్బుద్ధింభార్గవంతే
జసాంనిధిమ్ ॥ ౨౩ ॥ మన్దంమన్దగతించైవసమన్తాత్తస్యతేసదా। సూర్యశ్శివోజ
గన్నాథస్సోమస్సాక్షాదుమాస్వయమ్ ॥ ౨౪ ॥ పఞ్చభూతానిశేషాణితన్మయంచ
చరాచరమ్। దృష్ట్వైవమనయస్సర్వేదేవదేవముమాపతిమ్ ॥ ౨౫ ॥ కృతాఞ్జలిపు
టాస్సర్వేమునయోదేవతాస్తథా। అస్తువన్వాగ్భిరిష్టాభిర్వరదంనీలలోహితమ్॥౨౬॥
ఋషయః ॥ నమశ్శివాయరుద్రాయకద్రుద్రాయప్రచేతసే। మీఢుష్టమాయశర్వా
యశిపివిష్టాయరంహసే ॥ ౨౭ ॥ ప్రభూతేవిమలేసారేఆధారేపరమేసుఖే। నవశ
క్త్యావృతందేవంపద్మస్థంభాస్కరంప్రభుమ్ ॥౨౮ ॥ ఆదిత్యంభాస్కరంభానుంరవిందే
వందివాకరమ్। ఉమాంప్రభాంతథాప్రజ్ఞాంసన్ధ్యాంసావిత్రిమేవచ ॥ ౨౯ ॥ విస్తా
రాముత్తరాందేవీంబోధనీంప్రణమామ్యహమ్। ఆప్యాయనీంచవరదాంబ్రహ్మాణంకే
శవంహరమ్ ॥ ౩౦ ॥ సోమాదిబృన్దంచయథాక్రమేణ। సమ్పూజ్యమన్త్రైర్విహి
తక్రమేణ। స్మరామిదేవంరవిమణ్డలస్థంసదాశివంశఙ్కరమాదిదేవమ్ ॥ ౩౧ ॥ ఇ
న్ద్రాదిదేవాంశ్చతథేశ్వరాంశ్చనారాయణంపద్మజమాదిదేవమ్। ప్రాగాద్యధోర్ధ్వం
చయథాక్రమేణవజ్రాదిపద్మంచతథాస్మరామి॥ ౩౨ ॥ సిన్దూరవర్ణాయసమణ్డలాయ
సువర్ణవజ్రాభరణాయతుభ్యమ్। పద్మాభనేత్రాయసపఙ్కజాయబ్రహ్మేన్ద్రనారా

యణకారణాయ ॥ ౩౩ ॥ రథంచసప్తాశ్వమనూరువీరంగణంతథాసప్తవిధంక్రమే
ణ। ఋషిప్రవాహేణచవాలఖిల్యాన్స్మరామినిత్యందేహగణక్షయంచ॥ ౩౪ ॥ హు
త్వాతిలాద్యైర్వివిధైస్తథాగ్నౌపునస్సమాప్యైవతథైవసర్వమ్। ఉద్వాస్యహృత్ప
ఙ్కజమధ్యసంస్థంస్మరామిబిమ్బంతవదేవదేవ ॥ ౩౫ ॥ స్మరామిబిమ్బానియథాక్ర
మేణరక్తానిపద్మామలలోచనాని। పద్మంచసవ్యేవరదంచవామేకరేతథాభూషితభూ
షణాని ॥ ౩౬ ॥ దంష్ట్రాకరాళంతవదివ్యవక్త్రంవిద్యుత్ప్రభందైత్యభయఙ్కరం
చ। స్మరామిరక్షాభిరతంద్విజానాంమందేహరక్షోగణభర్త్సనంచ ॥ ౩౭ ॥ సో
మంసితంభూమిజమగ్నివర్ణంచామీకరాభంబుధమిన్దుసూనుమ్। బృహస్పతింకాఞ్చ
నసన్నికాశంశుక్రంసితంకృష్ణతరంచమన్దమ్ ॥ ౩౮ ॥ స్మరామిసవ్యంశుభయంవామ
మూరుగతంకరమ్। సర్వేషాంమన్దపర్యన్తంమహాదేవంచభాస్కరమ్॥ ౩౯ ॥ పూ
ర్ణేనసువర్ణేనచపుష్పగన్ధప్రశస్తేనతోయేనశుభేనపూర్ణమ్। పాత్రందృఢంతామ్రమయం
ప్రకల్ప్యదాస్యేతవార్ఘ్యంభగవన్ప్రసీద ॥ ౪౦ ॥ నమశ్శివాయదేవాయఈశ్వరా
యకపర్దినే। రుద్రాయపన్నవేతుభ్యంబ్రహ్మణేసూర్యమూర్తయే ॥ ౪౧ ॥ సూతః ॥
యశ్శివంమణ్డలేదేవంసమ్పూజ్యైవంసమాహితః। ప్రాతర్మధ్యాహ్నసాయాహ్నే
పఠేత్స్తవమనుత్తమమ్॥ ౪౨ ॥ ఇత్థంశివేనసాయుజ్యంలభతేనాత్రసంశయః॥౪౩॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే శ్రీలైఙ్గే ఉత్తరభాగే శివపూజావిధాన
కథనంనామఏకోనవింశోధ్యాయః॥

గురుశిష్యలక్షణమ్.

సూతః॥అథరుద్రోమహాదేవోమణ్డలస్థఃపితామహః। పూజ్యోవైబ్రాహ్మణా
నాంచక్షత్రియాణాంవిశేషతః ॥ ౧॥ వైశ్యానాంనైవశూద్రాణాంశుశ్రూషాపూజ
కస్యచ । స్త్రీణాంనైవాధికారోస్తిపూజాదిషునసంశయః ॥ ౨ ॥ స్త్రీశూద్రా
ణాంద్విజేన్ద్రైశ్చపూజయాతత్ఫలంభవేత్ । నృపాణాముపకారార్థంబ్రాహ్మణా
ద్యైర్విశేషతః ॥ ౩ ॥ ఏవంసమ్పూజయేయుర్వైబ్రాహ్మణాద్యాస్సదాశివమ్।
ఇత్యుక్త్వాభగవాన్రుద్రస్తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౪ ॥ తేదేవామునయస్సర్వేశివ
ముద్దిశ్యశఙ్కరమ్। ప్రణేముశ్చమహాత్మానోరుద్రధ్యానేనవిహ్వలాః ॥ ౫ ॥ జగ్ము
ర్యథాగతందేవామునయశ్చతపోధనాః। తస్మాదభ్యర్చయేన్నిత్యమాదిత్యంశివరూపి
ణమ్ ॥ ౬ ॥ ధర్మకామార్థముక్త్యర్థంమనసాకర్మణాగిరా ॥ ఋషయః॥ రోమహ
ర్షణసర్వజ్ఞసర్వశాస్త్రభృతాంవర ॥ ౭ ॥ వ్యాసశిష్యమహాభాగనాహ్నాయం
వదసామ్ప్రతమ్ । శివేనదేవదేవేనభక్తానాంహితకామ్యయా ॥ ౮ ॥ వేదాన్త

డఙ్గాదుద్ధృత్యసాఙ్ఖ్యయోగాచ్చసర్వతః । తపశ్చవిపులంకృత్వా దేవదానవదుష్క-
రమ్ ॥ ౯ ॥ అర్థదేశాదిసంయుక్తంగూఢమజ్ఞాననిన్దితమ్ । వర్ణాశ్రమకృతైర్ధ
ర్మైర్విపరీతంక్వచిత్సమమ్ ॥ ౧౦ ॥ శివేనకథితంశాస్త్రంధర్మకామార్థముక్తయే ।
శతకోటిప్రమాణేనతత్రపూజాకథంవిభోః ॥ ౧౧ ॥ స్నానయోగాదయోవాపిశ్రో
తుంకౌతూహలంహినః ॥సూతః॥పురాసనత్కుమారేణ మేరుపృష్ఠేసుశోభనే॥౧౨॥
వృషోనన్దీశ్వరోదేవశ్శైలాదిశ్శివసమ్మతః । పృష్టోయంప్రణిపత్యైవంమునిముఖ్యైశ్చ
సర్వశః ॥ ౧౩ ॥ తస్మైసనత్కుమారాయనన్దినాకులనన్దినా । కథితంయచ్ఛివజ్ఞానం
శ్రుణ్వన్తుమునిపుఙ్గవాః ॥ ౧౪ ॥ శైవంసంక్షిప్యవేదోక్తంశివేనపరిభాషితమ్ । స్తుతి
నిన్దాదిసహితంసద్యఃప్రత్యయకారకమ్ ॥ ౧౫ ॥ గురుప్రసాదజందివ్యమనాయాసే
నముక్తిదమ్ ॥ సనత్కుమారః ॥ భగవన్సర్వభూతేశనన్దీశ్వరగణేశ్వర ॥ ౧౬ ॥
కథంపూజాదయశ్శమ్భోర్ధర్మకామార్థముక్తయే । వక్తుమర్హసిశైలాదేవినయేనాగ
తాయమే ॥ ౧౭ ॥ సూతః ॥ సమ్ప్రేక్ష్యభగవాన్నన్దీనిశమ్యవచనంపునః । కాలవే
లాధికారాద్యమవదద్వదతాంవరః॥ ౧౮ ॥ శైలాదిః ॥ గురుతశ్శాస్త్రతశ్చైవమధి
కారంబ్రవీమ్యహమ్ । గౌరవాదేవసంక్షేపాశివాచార్యస్యనాన్యథా॥ ౧౯ ॥ స్వయ
మాచరతేయస్తుఆచారేస్థాపయత్యపి। ఆచినోతిహిశాస్త్రార్థానాచార్యస్తేనచోచ్య
తే ॥ ౨౦ ॥ తస్మాద్వేదార్థతత్త్వజ్ఞమాచార్యంభస్మశాయినమ్ । గురుమన్వేషయేద్భ
క్తస్సుభగంప్రియదర్శనమ్ ॥ ౨౧ ॥ ప్రతిపన్నంజనానన్దంశ్రుతిస్మృతిపథానుగమ్।విద్య
యాభయదాతారంలౌల్యచాపల్యవర్జితమ్ ॥ ౨౨ ॥ ఆచారపాలకంధీరంసమయేషు
కృతాస్పదమ్ । తందృష్ట్వాసర్వభావేనపూజయేచ్ఛివవద్గురుమ్ ॥ ౨౩ ॥ ఆత్మనాచ
ధనేనైవశ్రద్ధావిత్తానుసారతః । తావదారాధయేచ్ఛిష్యఃప్రసన్నోసౌయదాభవే
త్ ॥ ౨౪ ॥ సుప్రసన్నేమహాభాగేసద్యఃపాశక్షయోభవేత్ ।గురుర్మాన్యోగురుః
పూజ్యోగురురేవసదాశివః ॥ ౨౫ ॥ సంవత్సరత్రయంవాథశిష్యాన్విప్రాక్పరీక్షయే
త్ । ప్రాణద్రవ్యప్రదానేనఆదేశైశ్చఇతస్తతః ॥ ౨౬ ॥ ఉత్తమశ్చాధమేయోజ్యోనీ
చఉత్తమవస్తుషు । ఆకృష్టాస్తాడితావాపియేవిషాదంనయాన్తివై ॥ ౨౭ ॥ తేయో
గ్యాశ్శివధర్మిష్ఠాశ్శివధర్మపరాయణాః । సంయతాధర్మసమ్పన్నాశ్రుతిస్మృతిపథాను
గాః ॥ ౨౮ ॥ సర్వద్వన్ద్వసహాధీరానిత్యముద్యుక్తచేతసః । పరోపకారనిరతాగు
రుశుశ్రూషణేరతాః । ౨౯ ॥ ఆర్జవామార్దవాస్స్వస్థాఅనుకూలాఃప్రియంవదాః ।
అమానినోబుద్ధిమన్తస్త్యక్తస్పర్ధాగతస్పృహాః॥ ౩౦॥ శౌచాచారగుణోపేతాదమ్భ
మాత్సర్యవర్జితాః । యోగ్యాఏవంద్విజాస్సర్వేశివభక్తిపరాయణాః॥ ౩౧ ॥ ఏవం
వృత్తసమోపేతావాఙ్మనఃకాయకర్మభిః । శోధ్యాఏవంవిధాశ్చైవతత్త్వానాఙ్చవి

శుద్ధయే ॥ ౩౨ ॥ శుద్ధోవినయసమ్పన్నోఽమిథ్యాకటుకవర్జితః । గుర్వాజ్ఞాపాలక
శ్చైవశిష్యోఽనుగ్రహమర్హతి ॥ ౩౩ ॥ గురుశ్చశాస్త్రవిత్ప్రాజ్ఞస్తపస్వీజనవత్సలః।
లోకాచారరతోహ్యేవంతత్త్వవిన్మోక్షదస్మృతః ॥౩౪॥ సర్వలక్షణసమ్పన్నస్సర్వశా
స్త్రవిశారదః । సర్వోపాయవిధానజ్ఞస్తత్త్వహీనస్యనిష్ఫలమ్ ॥ ౩౫ ॥ స్వసంవే
ద్యేపరేతత్త్వేనిశ్చయోయస్యనాత్మని। ఆత్మనోనుగ్రహోనాస్తిపరస్యానుగ్రహఃక
థమ్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రవృద్ధస్తుద్విజోయశ్చసశుద్ధస్సాధయత్యపి । తత్త్వహీనేకుతోబోధః
కుతోహ్యాత్మపరిగ్రహః ॥ ౩౭ ॥ పరిగ్రహవినిర్ముక్తాస్తేసర్వేపశవోదితాః । పశుభిః
ప్రేరితాయేవైసర్వేతేపశవస్మృతాః ॥ ౩౮ ॥ తస్మాత్తత్త్వవిదోయేతుతేముక్తామో
చయన్త్యపి । సంవిత్తిజననంతత్త్వంపరానన్దసముద్భవమ్ ॥ ౩౯ ॥ తత్త్వన్తువిదితం
యేనసఏవానందదర్శకః । నపునర్నామమాత్రేణసంవిత్తిరహితస్తుయః ॥ ౪౦ ॥
అన్యోన్యంతారయేన్నైవకింశిలాతారయేచ్ఛిలామ్ । ఏషాంతన్నామమాత్రేణము
క్తిర్వైనామమాత్రికా ॥ ౪౧ ॥ యోగినాందర్శనాద్వాపిస్పర్శాత్సమ్భాషణాదపి ।
సద్యస్సఞ్జాయతేచాజ్ఞాపాశోపక్షయకారిణీ ॥ ౪౨ ॥ అథవాయోగమార్గేణశిష్య
దేహంప్రవిశ్యచ । బోధయేదేవయోగేనసర్వతత్త్వానిశోధ్యచ ॥ ౪౩ ॥ షడధ్వశుద్ధి
ర్విహితాజ్ఞానయోగేనయోగినామ్ । శిష్యంపరీక్ష్యధర్మజ్ఞంధార్మికంవేదపారగ
మ్ ॥ ౪౪ ॥ బ్రాహ్మణంక్షత్రియంవైశ్యంబహుదోషవివర్జితమ్ । జ్ఞానేనజ్ఞేయమా
లోక్యకర్ణాత్కర్ణాగతేనతు ॥ ౪౫ ॥ దీపాద్దీపోయథాచాన్యస్సఞ్చరేద్విధివద్గురుః।
భావనంచపదంచైవవర్ణాఖ్యంమన్త్రముత్తమమ్ ॥ ౪౬ ॥ కాలాధ్వరంమహాభా
గతత్త్వాఖ్యంసర్వసమ్మతమ్। శిష్యతేయస్యసామర్థ్యాదాజ్ఞామాత్రేణసర్వతః॥౪౭॥
తస్యసిద్ధిశ్చముక్తిశ్చగురుకారుణ్యసమ్భవా । పృథివ్యాదీనిభూతానిఆవిశన్తిచభావ
నే ॥ ౪౮ ॥ శబ్దస్పర్శస్తథారూపంరసోగన్ధశ్చభావతః । పదంవర్ణాఖ్యకంవిప్రబుద్ధీన్ద్రి
యవికల్పనమ్ ॥ ౪౯ ॥ కర్మేన్ద్రియాణిమాత్రంహిమనోబుద్ధిరతఃపరమ్ । అహ
ఙ్కారమథావ్యక్తంకాలాధ్వరమితిస్మృతమ్॥ ౫౦ ॥ పురుషాదివిరిఞ్చ్యన్తమున్మన
త్వంపరాత్పరమ్ । తథేశత్వమితిప్రోక్తంసర్వతత్త్వార్థబోధకమ్ ॥ ౫౧ ॥ అయోగీ
నైవజానాతితత్త్వశుద్ధింశివాత్మికామ్ ॥ ౫౨ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే గురుశిష్య
పరీక్షాకథనంనామవింశోధ్యాయః.

శివపూజాక్రమః

సూతః ॥ పరీక్ష్యభూమింవిధివద్గన్ధవర్ణరసాదిభిః । అలఙ్కృత్యవితానా
ద్యైరీశ్వరావాహనక్షమామ్ ॥ ౧ ॥ ఏకహస్తప్రమాణేనమణ్డలంపరికల్పయేత్ ।

ఆలిఖేత్కమలంమధ్యేపఞ్చరత్నసమన్వితమ్ ॥ ౨ ॥ చూర్ణైరష్టదళంవృత్తంసి
తంవారక్తమేవచ । పరివారేణసంయుక్తంబహుశోభాసమన్వితమ్ ॥ ౩ ॥ ఆ
వాహ్యకర్ణికాయాన్తుశివంపరమకారణమ్ । అర్చయేత్సర్వయత్నేనయథావిభవవి
స్తరమ్ ॥ ౪ ॥ దళేషుసిద్ధయఃప్రోక్తాఃకర్ణికాయాంమహామునే । వైరాగ్యజ్ఞా
ననాళంచధర్మకన్దంమనోరమమ్ ॥ ౫ ॥ వామాజ్యేష్ఠాచరౌద్రీచకాలీవికరణీత
థా । బలవికరణీచైవబలప్రమథినీక్రమాత్ ॥ ౬ ॥ సర్వభూతస్యదమనీకేసరే
షుచశక్తయః । మనోన్మనీమహామాయాకర్ణికాయాంశివాసనే ॥ ౭ ॥ వామదే
వాదిభిస్సార్థంద్వన్ద్వన్యాయేనవిన్యసేత్ । మనోన్మనంమహాదేవంమనోన్మన్యాథమ
ధ్యతః॥ ౮॥ సూర్యసోమాగ్నిసమ్బద్ధాత్ప్రణవాఖ్యంశివాత్మకమ్ । పురుషంవిన్యసే
ద్వక్త్రంపూర్వేపత్రేరవిప్రభమ్ ॥ ౯ ॥ అఘోరందక్షిణేపత్రేనీలాఞ్జనచయోపమ
మ్ । ఉత్తరేవామదేవాఖ్యంజపాకుసుమసన్నిభమ్ ॥ ౧౦ ॥ సద్యంపశ్చిమపత్రేతు
గోక్షీరధవళంన్యసేత్ । ఈశానంకర్ణికాయాన్తుశుద్ధస్ఫటికసన్నిభమ్॥ ౧౧ ॥ చ
న్ద్రమణ్డలసఙ్కాశంహృదయాయేతిమన్త్రితః। వాహ్నేయేరుద్రదిగ్భాగేశిరసేధూ
మ్రవర్చసే ॥ ౧౨ ॥ శిఖాయైవనమశ్చేతిరక్తాభేనైఋతేదళే । కవచాయాఞ్జ
నాభాయఇతివాయుదళేన్యసేత్ ॥ ౧౩ ॥ అస్త్రాయాగ్నిశిఖాభాయఇతిదిక్షుప్ర
విన్యసేత్ । నేత్రేభ్యశ్చేతిచేశాన్యాంపిఙ్గళేభ్యఃప్రవిన్యసేత్ ॥ ౧౪ ॥ శివంసదా
శివందేవంమహేశ్వరమతఃపరమ్ । రుద్రంవిష్ణుంవిరించించసృష్టిన్యాసేనభావయే
త్ ॥ ౧౫ ॥ శివాయరుద్రరూపాయశాన్త్యతీతాయశమ్భవే। శాన్తాయశాన్తదైత్యా
యనమశ్చన్ద్రిసుసేతథా ॥ ౧౬ ॥ విద్యాయవిద్యాధారాయవహ్నయేవహ్నివర్చ
సే। కలాయైచప్రతిష్ఠాయైతారకాయాన్తకాయచ ॥ ౧౭ ॥ నివృత్త్యైధనదేవాయ
ధరాయైధారణాయచ।మన్త్రైరేతైర్మహాభూతవిగ్రహంచసదాశివమ్ ॥ ౧౮॥ ఈశా
నముకుటందేవంపురుషాస్యంపురాతనమ్ । అఘోరహృదయంహృష్టంవామగుహ్యం
మహేశ్వరమ్ ॥ ౧౯ ॥ సద్యమూర్తింస్మరేద్దేవంసదసద్వ్యక్తికారణమ్ । పఞ్చవ
క్త్రందశభుజమష్టత్రింశత్కలామయమ్ ॥ ౨౦ ॥ సద్యమష్టప్రకారేణప్రభిద్యచకలా
మయమ్। వామన్త్రయోదశవిధైర్విభిద్యవితతంప్రభుమ్ ॥ ౨౧ ॥ అఘోరమష్టధా
కృత్వాకలారూపేణసంస్థితమ్।పురుషంచచతుర్ధావైవిభజ్యచకలామయమ్ ॥ ౨౨॥
ఈశానంపఞ్చధాకృత్వాపఞ్చమూర్త్యావ్యవస్థితమ్ । హంసహంసేతిమన్త్రేణశివభ
క్త్యాసమన్వితమ్ ॥ ౨౩ ॥ ఓఙ్కారమాత్రమోంకారఘకారంసమరూపిణమ్। ఆ ఈ
ఊ ఏ తథాఅంబాసుక్రమేణాత్మరూపిణమ్॥ ౨౪ ॥ ప్రధానసహితందేవంప్రళయోత్ప
త్తివర్జితమ్ । అణోరణీయాంసమజంమహతోపిమహత్తమమ్ ॥ ౨౫॥ ఊర్ధ్వరేతస
మీశానంవిరూపాక్షముమాపతిమ్।సహస్రశిరసందేవంసహస్రాక్షంసనాతనమ్॥ ౨౬॥
సహస్రహస్తచరణంనాదాన్తంనాదవిగ్రహమ్ । ఖద్యోతసదృశాకారంచన్ద్రరేఖా

కృతింప్రభుమ్ ॥ ౨౭ ॥ ద్వాదశాన్తేభ్రువోర్మధ్యే తాలుమధ్యే గలే క్రమాత్ । హృ
ద్దేశేచస్థితం దేవం స్వానన్దమమృతంశివమ్ ॥ ౨౮ ॥ విద్యుద్వలయసంకాశం విద్యు
త్కోటిసమప్రభమ్ । శ్యామం రక్తం కలాకారం శక్తిత్రయకృతాసనమ్ ॥ ౨౯ ॥
సదాశివం స్మరేద్దేవం తత్త్వత్రయసమన్వితమ్ । విద్యామూర్తిమయం దేవం పూజయేచ్చ
యథాక్రమమ్ ॥ ౩౦ ॥ లోకపాలాంస్తథాస్త్రాణి పూర్వాద్యాన్పూజయేత్ప్రభో ।
చరుం చ విధినా సాధ్య శివాయ వినివేదయేత్ ॥ ౩౧ ॥ అర్ధం శివాయ దత్త్వైవ శేషార్ధే
న తు హావయేత్ । అఘోరేణాథ శిష్యాయ దాపయేద్భక్తముత్తమమ్ ॥ ౩౨ ॥ ఉ
పస్పృశ్య శుచిర్భూత్వా పురుషం విధినా యజేత్ । పఞ్చగవ్యం తతః ప్రాశ్య ఈశానేనా
భిమన్త్రితమ్ ॥ ౩౩ ॥ వామదేవేన భస్మాఙ్గీ భస్మనోద్ధూళయేత్క్రమాత్ । కర్ణయో
శ్చ జపేద్దేవీం గాయత్రీం రుద్రదేవతామ్ ॥ ౩౪ ॥ ససూత్రం సాపిధానం చ వస్త్రయు
గ్మేన వేష్టితమ్ । తత్పూర్వం హేమరత్నైర్వాసితం వై హిరణ్మయమ్ ॥ ౩౫ ॥
కలశాన్విన్యసేత్పఞ్చ పఞ్చభిర్బ్రాహ్మణైస్తతః । హోమం చ చరుణా కుర్యాద్యథా
విభవవిస్తరమ్ ॥ ౩౬ ॥ శిష్యం చ వాసయేద్భక్తం దక్షిణే మణ్డలస్య తు । దర్భశయ్యాస
మారూఢం శివధ్యానపరాయణమ్ ॥ ౩౭ ॥ అఘోరేణ యథాన్యాయమష్టోత్తరశతం
పునః । ఘృతేన హుత్వా దుస్స్వప్నం ప్రభాతే శోధయేన్మలమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఏవం చోపోషి
తం శిష్యం స్నాతం భూషితవిగ్రహమ్ । నవవస్త్రోత్తరీయం చ సోష్ణీషం కృతమఙ్గళ
మ్ ॥ ౩౯ ॥ దుకూలాద్యేన వస్త్రేణ నేత్రం బద్ధ్వా ప్రవేశయేత్ । సువర్ణపుష్పసమ్మి
శ్రం యథావిభవవిస్తరమ్ ॥ ౪౦ ॥ ఈశానేన చ మన్త్రేణ కుర్యాత్పుష్పాఞ్జలిం ప్రభోః ।
ప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా రుద్రాధ్యాయేన వా పునః ॥ ౪౧ ॥ కేవలం ప్రణవేనాథ శివధ్యా
నపరాయణః । ధ్యాత్వా తు దేవదేవేశమీశానే సంక్షిపేత్స్వయమ్ ॥ ౪౨ ॥ యస్మిన్
మన్త్రే పతేత్పుష్పం తన్మన్త్రస్తస్య సిధ్యతి । శివాంభసా తు సంస్పృశ్య అఘోరేణ చ భ
స్మనా ॥ ౪౩ ॥ శిష్యమూర్ధని విన్యస్య గన్ధాద్యైశ్శివమర్చయేత్ । వారుణం పరమం
శ్రేష్ఠం ద్వారం వై సర్వవర్ణినామ్ ॥ ౪౪ ॥ క్షత్రియాణాం విశేషేణ ద్వారం వై పశ్చి
మం స్మృతమ్ । నేత్రావరణమున్ముచ్య మణ్డలం దర్శయేత్తతః ॥ ౪౫ ॥ కుశాసనే తు సం
స్థాప్య దక్షిణామూర్తిమాస్థితః । తత్త్వశుద్ధిం తతః కుర్యాత్పఞ్చతత్త్వప్రకారతః ॥ ౪౬ ॥
నివృత్త్యా రుద్రపర్యన్తమణ్డమణ్డోద్భవాత్మజ । ప్రతిష్ఠయా తదూర్ధ్వం చ యావదవ్యక్త
గోచరమ్ ॥ ౪౭ ॥ విశ్వేశ్వరాన్తం వై విద్యాకలామాత్రేణ సువ్రత । తదూర్ధ్వమార్గం
సంశోధ్య శివభక్త్యా శివం నయేత్ ॥ ౪౮ ॥ సమగ్చనాయతత్త్వస్య తస్య భోగేశ్వర
స్య వై । తత్త్వత్రయప్రభేదేన చతుర్భిరుత వా తథా ॥ ౪౯ ॥ హోమయేదఙ్గమన్త్రేణ
శాన్త్యతీతం సదాశివమ్ । సద్యాదిభిస్తు శాన్త్యన్తం చతుర్భిః కలయా పృథక్ ॥ ౫౦ ॥
శాన్త్యతీతం మునిశ్రేష్ఠ ఈశానేనాథ వా పునః । ప్రత్యేకమష్టోత్తరశతం దిశాం హోమ
మస్తు కారయేత్ ॥ ౫౧ ॥ ఈశాన్యాం పఞ్చమే నాథ ప్రధానం పరిగీయతే । సమిదా

జ్యచరూల్లాజాంత్సర్షపాంశ్చయవాంస్తిలాన్ ॥ ౫౨ ॥ ద్రవ్యాణిసప్తహోత
వ్యంస్వాహాన్తంప్రణవాదికమ్। తేషాంపూర్ణాహుతిర్విప్రఈశానేనవిధీయతే ॥ ౫౩॥
సహంసేనయథాన్యాయంప్రణవాద్యేనసువ్రత । అఘోరేణచమన్త్రేణప్రాయశ్చి
త్తంవిధీయతే ॥ ౫౪ ॥ జయాదిస్విష్టపర్యన్తమగ్నికార్యంక్రమేణతు । గుణసంఖ్యా
ప్రకారేణప్రధానేనచయోజయేత్ ॥ ౫౫ ॥ భూతానిబ్రహ్మభిర్వాపిమాసీబీజాదిభి
స్తథా । అథప్రధానమాత్రేణప్రాణాపానౌనియమ్యచ ॥ ౫౬ ॥ షష్ఠేనభేదయేదా
త్మాప్రణవాన్తంకులాకులమ్।అన్యోన్యముపసంహృత్యబ్రహ్మణంకేశవంహరమ్॥౫౭॥
రుద్రేరుద్రంతమీశానేశివేదేవంమహేశ్వరమ్ । తస్మాత్సృష్టిప్రకారేణభావయేద్భవ
నాశనమ్ ॥ ౫౮ ॥ స్థాప్యాత్మానమముంజీవంతాడనంద్వారదర్శనమ్। దీపసఙ్గ్రహ
ణంచైవబన్ధనంపూజయాసహ ॥ ౫౯ ॥ అమృతీకరణంచైవకారయేద్విధిపూర్వకమ్।
షష్ఠాన్తంసద్యసంయుక్తంతృతీయేనసమన్వితమ్ ॥ ౬౦ ॥ ఫడన్తంసంహృతిఃప్రోక్తా
త్పుచ్ఛభూతప్రకారతః । సదాద్యష్టసహితంశిఖాన్తంసఫడన్తకమ్॥ ౬౧॥ తాడనం
కథితంద్వారంతత్వానామపియోగినః । ప్రధానంసమ్పుటీకృత్యతృతీయేనచదీపన
మ్ ॥ ౬౨ ॥ ఆద్యేనసమ్పుటీకృత్వాప్రధానంగ్రహణంస్మృతమ్। ప్రధానంప్రథమేనై
వసమ్పుటీకృత్యపూర్వవత్ ॥ ౬౩॥ బన్ధనంపరిపూర్ణేనప్లావనంచామృతేనచ। శాన్త్య
తీతాతతశ్శాన్తిర్విద్యానామకలామలా ॥ ౬౪ ॥ ప్రతిష్ఠాచనివృత్తిశ్చకలాసఙ్క్ర
మణంస్మృతా । తత్వవర్ణకలాయుక్తంభువనేనయథాక్రమమ్॥ ౬౫ ॥ మన్త్రైఃపాదై
స్తవంకుర్యాద్విశోధ్యచయథావిధి । ఆద్యేనయోనిబీజేనకల్పయిత్వాచపూర్వవ
త్ ॥ ౬౬ ॥ పూజాసమ్ప్రోక్షణంవిద్ధితాడనంహాగణంతథా।సంహాతస్యచసంయో
గంవిజ్ఞేయంచయథాక్రమమ్ ॥ ౬౭ ॥ అర్చనాచతథాగర్భధారణంజననంపునః। అ
ధికారోభవేద్భోగోలయశ్చైవవిశేషతః ॥ ౬౮ ॥ ఉత్తమాద్యంతథాన్త్యేనయోని
బీజేనసువ్రత । ఉద్ధారేప్రోక్షణేచైవతాడనేచమహామునే ॥ ౬౯ ॥ అఘోరేణఫడ
న్తేనసంసృతిశ్చనసంశయః । ప్రతితత్వంక్రమోహ్యేషయోగమార్గేణసువ్రత ॥ ౭౦॥
సృష్టినాచైవయావచ్చతావత్కాలంనయేత్క్రమాత్ । విషువేనతుయోగేననివృ
త్త్యాదిశివాన్తికమ్ ॥ ౭౧ ॥ ఏకత్రసమతాంయాతినాన్యథాతుపృథక్పృథక్ । నా
సాగ్రేద్వాదశాన్తేనస్పృష్టేనసహయోగినామ్ ॥ ౭౨ ॥ క్షన్తవ్యమితివిప్రేన్ద్రాదేవ
దేవస్యశాసనమ్। హేమరాజితతామ్రాద్యైర్విధినాకల్పితేనచ ॥ ౭౩ ॥ సహార్చే
నసవస్త్రేణతన్తునావేష్టితేనచ। తీర్థామ్బుపూరితేనైవరత్నగర్భేణసువ్రత ॥ ౭౪ ॥
సంహితామన్త్రితేనైవరుద్రాధ్యాయస్తుతేనచ । పఞ్చబ్రహ్మమయేనాథపఞ్చాక్షర
యుతేనచ ॥ ౭౫ ॥ సేచయేచ్చతతశ్శిష్యంశివభక్తంచధార్మికమ్ । శక్తిపాతంవి
ధాయాథసమ్యఙ్జ్ఞానాభివృద్ధయే ॥ ౭౬ ॥ పీఠస్థితేభిషిక్తేచగన్ధపుష్పాదిపూజితే ।
జలాధివాసనాద్యైశ్చసంస్కారైఃప్రాక్సుసంస్కృతే ॥ ౭౭ ॥ అష్టత్రింశత్కలా

న్యాసంలింగైక్యకృత్వా విధానతః । షడధ్వానోన్యసేత్ప శ్చేబ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మికే ॥ ౭౮ ॥ లిఙ్గేప్రాణాంస్తుసంస్థాప్యఅసునీతేతిమన్త్రితః । స్వస్యాగ్రేసంస్థితస్యాస్య దేశికః కరుణానిధిః ॥ ౭౯ ॥ కుర్యాద్దీక్షాంమహాశైవీంఅవిద్యాపాశకృన్తనీమ్ । దీయతేలిఙ్గసమ్బన్ధఃక్షీయ్యతేచమలత్రయమ్ ॥ ౮౦ ॥ దీయతేక్షీయ్యతేతస్మాత్సాదీక్షేతినిగద్యతే । సాదీక్షాపరమాదైవీత్రిధాభవతినిర్మలా ॥ ౮౧ ॥ ఏకావేదాత్మికాసాక్షాదన్యామన్త్రాత్మికామతా । క్రియాత్మికాపరాకాచిదేవమేవత్రిధాభవేత్ ॥ ౮౨ ॥ హస్తమస్తకసంయోగాచ్ఛలాద్వేదేతిగీయతే । గురుణోదీరితాకర్ణేయాసామన్త్రేతికథ్యతే ॥ ౮౩ ॥ శిష్యపాణితలేదత్తాయాదీక్షాసాక్రియోద్యతా । పాశానశేషాన్కర్త్ర్యాచ్ఛిత్వాలిఙ్గంసమాదిశేత్ ॥ ౮౪ ॥ కర్తరీశివదీక్షాస్యాద్యయాపాశాశ్ఛినత్త్యసౌ । కృత్వాశైవీంపరాందీక్షాంతత్త్వవిద్యాంశివాత్మికామ్ ॥ ౮౫ ॥ ఛిత్వావిద్యామహాకోశంకళాధ్యానంవిచిన్తయేత్ । యథాకళాతథాభావోయథాభావస్తథామనః ॥ ౮౬ ॥ యథామనస్తథాదృష్టిఃయథాదృష్టిస్తథాస్థలమ్ । యాకళాపరమాసూక్ష్మామన్త్రాణాంబోధనీపురా ॥ ౮౭ ॥ తామాకృష్యయథాన్యాయంలిఙ్గేసముపవేశయేత్ । తతస్తల్లిఙ్గమస్యాఙ్గేశిష్యస్యామితతేజసా ॥ ౮౮ ॥ సంయోజనీయంగురుణాపూర్వోక్తేనైవవర్త్మనా । తనుత్రయగతానాదిమలత్రయమసౌగురుః ॥ ౮౯ ॥ దీక్షాత్రయేణనిర్దగ్ధ్వాలిఙ్గత్రితయమాదిశేత్ । లిఙ్గన్తుత్రివిధంప్రోక్తంస్థూలంసూక్ష్మన్తుకారణమ్ ॥ ౯౦ ॥ ధారయన్తోనరాస్థూలంకారణంసమ్ప్రియాన్తిహి । కుర్యాత్త్రిపుటిసన్ధానంశివసాయుజ్యకారణమ్ ॥ ౯౧ ॥ వక్ష్యేత్రిపుటసన్ధానలక్షణంశివయోగినామ్ । స్థూలంలిఙ్గస్యదేహస్యసూక్ష్మస్యమనసస్తథా ॥ ౯౨ ॥ కారణస్యాత్మనోనిత్యంకుర్యాదైక్యమతన్ద్రితః । లిఙ్గేనధారయేల్లిఙ్గంధ్యాయేచ్చిత్తేనశఙ్కరమ్ ॥ ౯౩ ॥ స్వాత్మనాభావయేత్పూర్ణమైక్యభావేనసర్వతః । ఏతత్త్రిపుటిసన్ధానలక్షణంపరికీర్తితమ్ ॥ ౯౪ ॥ కీటోభ్రమరయోగేనభ్రమరోభవతిధ్రువమ్ । మానవశ్శివయోగేనశివోభవతినిశ్చయమ్ ॥ ౯౫ ॥ అనేనవర్త్మనాగచ్ఛన్సజీవన్నేవశఙ్కరః । బ్రహ్మవిష్ణ్వాదయోదేవమునయోగౌతమాదయః ॥ ౯౬ ॥ ధారయన్తిసదాలిఙ్గముత్తమాఙ్గేవిశేషతః । వేదేషుశాస్త్రిసఙ్ఘేషుపురాణేష్వాగమేషుచ ॥ ౯౭ ॥ బ్రాహ్మణస్యసమాఖ్యాతంలిఙ్గధారణముత్తమమ్ । బ్రహ్మేతిలిఙ్గమాఖ్యాతంబ్రహ్మణఃపతిరీశ్వరః ॥ ౯౮ ॥ పవిత్రంతద్ధివిఖ్యాతంతత్సమ్పర్కాత్తనుశ్శుచిః । ఋగిత్యాహపవిత్రన్తేవితతంబ్రహ్మణస్పతే ॥ ౯౯ ॥ తస్మాత్పవిత్రంతల్లిఙ్గంధార్యంశైవమనామయమ్ । అతప్తతనురజ్ఞోవైహ్యఘీసంసారలక్షణః ॥ ౧౦౦ ॥ దీక్షయారహితస్సాక్షాన్నాప్నుయాల్లిఙ్గముత్తమమ్ । యఃకరోతితపఃపూర్వంసతప్తతనురుచ్యతే ॥ ౧౦౧ ॥ పరిపక్వోవిమోక్షాయసోఽశ్నుతేలిఙ్గధారణమ్ । నకరోతితతఃపూర్వంసోఽత్రతద్ధనురుచ్యతే ॥ ౧౦౨ ॥ అ

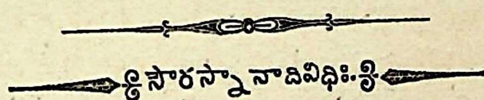
ఛర్వోఽయంవిమోక్షాయసోఽస్మిన్తేలిఙ్గధారణమ్ । యజురప్యాహసర్వంవైలిఙ్గంస్థా
పయతీతిచ ॥ ౧౦౩ ॥ తస్మాద్ధార్యంమహాలిఙ్గంపాణిమన్త్రైరిమన్త్రితః । పాణౌలి
ఙ్గంవినిక్షిప్యదీక్షాకాలేగురుశ్శివమ్ ॥ ౧౦౪ ॥ యేనస్తావతితన్మన్త్రంపాణిమన్త్రంవ
దన్తిహి । పవిత్రత్వాన్మహేశస్యశివస్యప్రతిపాదనాత్ ॥ ౧౦౫ ॥ పవిత్రకరణా
త్పుంసాంపవిత్రమితికథ్యతే । అతస్సర్వేషుకాలేషుధారయేల్లిఙ్గముత్తమమ్ ॥ ౧౦౬ ॥
గచ్ఛంస్తిష్ఠన్స్వపన్జాగ్రన్నున్మిషన్నిమిషన్నపి । శుచిర్వాప్యశుచిర్వాపిలిఙ్గంస
ర్వత్రధారయేత్ ॥ ౧౦౭ ॥ లిఙ్గధారీసదాశుద్ధోనిజలిఙ్గంమనోరమమ్ । అర్చయేద్
గన్ధపుష్పాద్యైఃకరవీరైస్సమాహితః ॥ ౧౦౮ ॥ నిత్యానికర్మబృన్దానితథానైమిత్తికా
నిచ । శివార్పణధియాకుర్యాత్సమ్యగ్జ్ఞానాభివృద్ధయే ॥ ౧౦౯ ॥ కర్మణాజ్ఞానవాన్భూత్వా
జ్ఞానేనానన్దమాప్నుయాత్ । జ్ఞానాదేవతుకైవల్యమితివేదవిదాంవరాః ॥ ౧౧౦ ॥ అకృ
త్వావిహితంకర్మనిషిద్ధంపరివర్జయేత్ । నిషిద్ధపరిహారేణవిహితేలభతేమతిమ్ ॥ ౧౧౧ ॥
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనశివారాధనతత్పరః । నిత్యంనైమిత్తికంకృత్వాకామ్యంకర్మస
దాత్యజేత్ ॥ ౧౧౨ ॥ నకర్మణానప్రజయాధనేనచసదైవహి । అమృతత్వమవాప్నో
తిత్యాగేనైకేనకేవలమ్ ॥ ౧౧౩ ॥ అవిద్యాపటలంఛేత్తుంసమర్థంకర్మచోదితమ్ । కర్మ
ణఃపాశరూపత్వాత్పాశాబన్ధనహేతవః ॥ ౧౧౪ ॥ అపిరోధితయాకర్మనావిద్యాంవి
నివర్తయేత్ । విద్యావిద్యాంనిహన్త్యేవతేజస్తిమిరసఙ్ఘవత్ ॥ ౧౧౫ ॥ అవిచ్ఛిన్న
మివాజ్ఞానంతన్నాశేసతికేవలమ్ । స్వయంప్రకాశతేలిఙ్గంమేఘాపాయేంశుమాని
వ ॥ ౧౧౬ ॥ అజ్ఞానకలుషంజీవంజ్ఞానాభ్యాసాద్వినిర్మలమ్ । కృత్వాజ్ఞానంస్వయం
నశ్యేజ్జలంకతకరేణువత్ ॥ ౧౧౭ ॥ సంసారస్స్వప్నతుల్యోహిరాగద్వేషాదిసఙ్కు
లః । స్వకాలేసత్యవద్భాతిప్రబోధేసత్యవద్భవేత్ ॥ ౧౧౮ ॥ తావత్సత్యంజగద్భా
తిశుక్తికారజితంయథా । యావన్నజ్ఞాయతేలిఙ్గంసర్వాధిష్ఠానమద్వయమ్ ॥ ౧౧౯ ॥
సత్యేలిఙ్గేహ్యనుస్యూతేనిత్యేలిఙ్గేప్రకల్పితాః । శక్తయోవివిధాస్సర్వాఘటకేకటకా
దివత్ ॥ ౧౨౦ ॥ నానోపాధివశాదేవనామజాత్యాశ్రమాదయః । లిఙ్గేహ్యారో
పితాస్తేయేరసవర్ణాదిభేదవత్ ॥ ౧౨౧ ॥ ఆచార్యలిఙ్గంప్రథమంగురులిఙ్గంద్వితీయక
మ్ । శివలిఙ్గంతృతీయంస్యాచ్చరలిఙ్గంచతుర్థకమ్ ॥ ౧౨౨ ॥ ప్రసాదంపఞ్చమంలి
ఙ్గంమహాలిఙ్గస్తుషష్ఠకమ్ । భక్తోమహేశ్వరశ్చైవప్రసాదీప్రాణలిఙ్గకః ॥ ౧౨౩ ॥ శ
రణైకంస్తువైషడ్భిఃక్రమాల్లిఙ్గముదాహృతమ్ । సహస్రారామ్బుజగతంచన్ద్రమణ్డలమ
ధ్యతః ॥ ౧౨౪ ॥ గురుంతన్మన్త్రితోవాహ్యతద్వామాఙ్కస్థశక్తికమ్ । శుద్ధస్ఫటిక
సఙ్కాశంశ్వేతవస్త్రధరంపరమ్ ॥ ౧౨౫ ॥ తత్ప్రసూనమాల్యాదిభూషణేనవి
భూషితమ్ । వరాభయకరంధీరంత్రినేత్రంకరుణానిధిమ్ ॥ ౧౨౬ ॥ పరమానన్దముది
తంమన్దస్మితముఖామ్బుజమ్ । ఏకలిఙ్గంత్రయంరూపంచరేష్టగురునామతః ॥ ౧౨౭ ॥
షట్చక్రస్థానసఞ్చారోజ్యోతీరూపోమహేశ్వరః । స్వయమ్భులిఙ్గంప్రథమంబాణలి

ఙ్గంద్వితీయకమ్ ॥ ౧౨౭ ॥ తృతీయమాకరంలిఙ్గంపరలిఙ్గంచతుర్థకమ్ । చిల్లిఙ్గంప
ఞ్చమంజ్ఞేయంషష్ఠమానన్దలిఙ్గకమ్ ॥ ౧౨౮ ॥ జ్యోతిర్లిఙ్గంసప్తమంతువిజ్ఞేయంయో
గిభిస్సదా ॥ బిన్దుస్వరూపాకులమూలపీఠంనాదస్వరూపస్ఫురదూర్ధ్వపీఠమ్॥౧౩౦॥
కళాత్మతిర్యగ్గతగోముఖాఖ్యంచిద్రూపలిఙ్గంహృదయాబ్జసంస్థమ్ । పుష్పాణ్యహింసే
న్ద్రియనిగ్రహాశ్చదయాతుమాజ్ఞానసమాహ్వయాని ॥ ౧౩౧ ॥ ధ్యానంతపస్సత్యమ
యీభిరేవమ్ప్రపూజయేదాత్మనిసిద్ధలిఙ్గమ్ ॥ అతఏవమహాశ్చర్యంయోగమష్టాఙ్గమా
దరాత్ ॥ ౧౩౨ ॥ శివపూజాఙ్గమేతద్ధితస్మాదభ్యాసనంచరేత్ । నిరన్తరకృతాభ్యా
సాజ్జరామరణవర్జితః ॥ ౧౩౩ ॥ సజీవేదిచ్ఛయాలోకేతతోముక్తిమవాప్నుయా
త్ । యమేననియమేనైవమస్యైభక్తఇతిస్వయమ్ ॥ ౧౩౪ ॥ స్థిరాసనసమాయు
క్తోమహేశ్వరపదాన్వితః । చరాచరలయస్థానంలిఙ్గమాకాశసంజ్ఞికమ్ ॥ ౧౩౫ ॥
ప్రాణేతదోర్వ్యమ్నిసంలీనేప్రాణలిఙ్గీభవేత్పుమాన్ । ప్రత్యాహారేణసంయుక్తఃప్రసా
దీతినసంశయః ॥ ౧౩౬ ॥ ధ్యానధారణసంయుక్తశ్శరణస్థలవాన్సుధీః । లిఙ్గైక్యో
ద్వైతభావాత్మానిశ్చలైకసమాధినా ॥ ౧౩౭ ॥ ఏవమష్టాఙ్గయోగేనచిరజీవీభవేన్న
రః । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనకర్మణాజ్ఞానతోపివా ॥ ౧౩౮ ॥ సదాచాష్టాఙ్గమార్గేణ
శివపూజాంసమభ్యసేత్ । అన్తర్లిఙ్గానుసన్ధానమాత్మవిద్యాపరిశ్రమః ॥ ౧౩౯ ॥
గురూపాసనశక్తిశ్చకారణంమోక్షసమ్పదామ్ । వైరాగ్యజ్ఞానయుక్తానాంయోగి
నాంస్థిరచేతసామ్ ॥ ౧౪౦ ॥ అన్తర్లిఙ్గానుసన్ధానేమదిర్బాహ్యేనజాయతే । త
స్మాత్సర్వప్రయత్నేనగురుణాశాస్త్రవేదినా ॥ ౧౪౧ ॥ అనుగ్రహాయయద్దత్తంతల్లి
ఙ్గంపూజయేత్సదా । మునేవక్ష్యేవిశేషేణశ్రుణులిఙ్గార్చనక్రమమ్ ॥ ౧౪౨ ॥ పూ
జోపచారవిధినాషట్త్రింశద్భేదమీరితమ్ । పూజాద్వాదశధాప్రోక్తాశివసిద్ధాన్తతత్ప
రైః ॥ ౧౪౩ ॥ ఉపచారాస్తథాచైవచతుర్వింశద్విధాస్మృతాః । విభూత్యభ్యుక్ష
ణంలిఙ్గైకరణంస్నపనస్యచ ॥ ౧౪౪ ॥ అఙ్గారతాపనంచైవభూతసఞ్జీవనంతతః ।
ధూపప్రసారణంచైవతతోగన్ధావతంసనమ్ ॥ ౧౪౫ ॥ అక్షతారోపణంచైవపుష్పో
పహారణంతతః । దీపప్రకాశనంచైవనైవేద్యాన్నసమర్పణమ్ ॥ ౧౪౬ ॥ తామ్బూ
లస్యప్రదానంచ వస్త్రప్రావరణంతతః । ఏవంద్వాదశధాప్రోక్తా శివలిఙ్గార్చనక్రి
యా ॥ ౧౪౭ ॥ ఆవాహనాసనార్ఘ్యానిపాద్యాచమనకంతతః । యజ్ఞోపవీతమా
ల్యానులేపనాభరణానిచ ॥ ౧౪౮ ॥ ఛత్రంచచామరంచైవతాలవృన్తంచదర్పణ
మ్ । ఘణ్టాశఙ్ఖంచగీతంచవాద్యంనృత్తంప్రదక్షిణమ్ ॥ ౧౪౯ ॥ నమస్కారస్తుతిర్యా
చ్ఞావిజ్ఞప్తిస్తువిసర్జనమ్ । ఇత్యేవముపచారాంశ్చచతుర్వింశద్విధాస్మృతాః॥౧౫౦॥
సమర్చనోపచారాణాంషట్త్రింశద్భేదభేదతః । షట్త్రింశత్తత్త్వమయ్యేషాశైవీశ్రుతిరి
తిస్థితిః ॥ ౧౫౧ ॥ అథార్చనోపచారాణాంయోగక్రమముదీర్యతే । భస్మస్నానాధి
భిశ్శుద్ధికరణంవిధివత్తతః ॥ ౧౫౨ ॥ సంవిత్పఞ్చాక్షరీమన్త్రేణుస్థానంతతఆసనమ్ ।

కరాబ్జవీరరూపేణతతఆవాహనంపరమ్ ॥ ౧౫౩ ॥ ఆనీయాఙ్గుస్థలంలిఙ్గాత్ప్రవేశం
తత్ప్రవానపి । ఏభూత్యభ్యుక్షణంసిత్యంసమన్త్రికమనన్తరమ్॥ ౧౫౪ ॥ అర్ఘ్యాదిశై
వసామాన్యంతతఃస్నపనకర్మచ । అఙ్గారతాపనాదీనిదశచోక్తానిపూర్వవత్ ॥౧౫౫॥
తతోయజ్ఞోపవీతాదివిజ్ఞప్త్యన్తాయథాయథా । విసర్జనంకరస్థస్యలిఙ్గస్యాఙ్గేనివేశన
మ్ ॥ ౧౫౬ ॥ ఏవంలిఙ్గార్చనంయస్తుకురుతేభక్తిపూర్వకమ్ । తస్యపుణ్యఫలంసమ్య
గ్వక్తుంనాలంఞ్చతుర్ముఖః ॥ ౧౫౭ ॥ లిఙ్గమధ్యేమహాదేవస్సాక్షాన్నిత్యంవ్యవస్థితః ।
అనుగ్రహాయలోకానాంతస్మాల్లిఙ్గంప్రపూజయేత్ ॥ ౧౫౮ ॥ లిఙ్గమధ్యేజగత్సర్వం
త్రైలోక్యంసచరాచరమ్।లిఙ్గవాహ్యాత్పరంనాస్తితస్మాల్లిఙ్గంప్రపూజయేత్ ॥౧౫౯॥
యోజాతునార్చయేల్లిఙ్గంనస్మరేన్నచపూజయేత్ । కింతేనజాతమాత్రేణభూభారే
ణాన్నశత్రుణా ॥ ౧౬౦ ॥ జన్మకోటిసహస్రాణిసూకరాంత్యానియానిచ । సకృదభ్య
ర్చనాల్లిఙ్గేముక్తస్సంసారబన్ధనాత్ ॥ ౧౬౧ ॥ సకృత్పూజయతేలిఙ్గంగర్భజన్మనవి
ద్యతే। సతతంపూజయేద్యస్తుసయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ౧౬౨ ॥ వరంప్రాణపరిత్యాగ
శ్ఛేదనంశిరసోపివా । నత్వనభ్యర్చ్యభుఞ్జీయాద్భగవన్తంసదాశివమ్ ॥ ౧౬౩ ॥
అసమర్ప్యశివాయాథయోభుఙ్క్తేపాపకృత్తమః । శ్వమాంసభక్షణంతావదనేనర
చితంభవేత్ ॥ ౧౬౪ ॥ భుఞ్జీయాద్రుద్రభుక్తంచరుద్రవ్రతజలంపిబేత్ । రుద్రా
ఘ్రాతంసదాజిఘ్రేదితిజాబాలికీశ్రుతిః ॥ ౧౬౫ ॥ ప్రోక్తంత్రియమ్బకేనైవఅశ్నీ
యాద్వేదవిత్తమః । యవిపాప్మాశివాయాథభుక్త్వాసర్పితమేవతత్ ॥ ౧౬౬ ॥
వినేభుక్త్వామలోభుక్త్వాక్రిమింభుక్త్వేతివైద్విజాః । అధోగచ్ఛేదధోగచ్ఛేదిత్యాహ
పరమాశ్రుతిః ॥ ౧౬౭ ॥ నిర్మాల్యధారణాచ్ఛమ్భోస్సాలోక్యంలభతేనరః । పాదో
దకస్యపానేనసామీప్యంలభతేసదా ॥ ౧౬౮ ॥ తత్ప్రసాదోపభోగేనసారూప్యం
ప్రతిపద్యతే। శుద్ధేశివప్రసాదేచశుచిత్వంయోనభావయేత్ ॥ ౧౬౯ ॥ సోపియాతిన
రోఘోరంనరకంకాలమక్షయమ్ । సుప్రతిష్ఠితలిఙ్గేచనయథాపూర్వభావనా॥౧౭౦॥
తథాశివప్రసాదస్యపూర్వనామనసంస్మరేత్ । ప్రసాదంప్రత్యరూపేణగురోర్మానుష
భావనా ॥ ౧౭౧ ॥ శివలిఙ్గేశిలాబుద్ధిస్సఖలుబ్రహ్మహాభవేత్ । ఏవందీక్షాప్రక
ర్తవ్యాయావజ్జీవంప్రతిజ్ఞయా ॥ ౧౭౨ ॥ త్రికాలమేకకాలంవాపూజయేత్పరమేశ్వ
రమ్।అగ్నిహోత్రాశ్చవేదాశ్చయజ్ఞాశ్చబహుదక్షిణాః॥ ౧౭౩॥ శివలిఙ్గార్చనస్యై
తేకోట్యంశేనాపినోసమాః । సదాయజతియజ్ఞేనసదాదానంప్రయచ్ఛతి ॥ ౧౭౪ ॥
సదావైవాయుభక్షశ్చసకృదభ్యర్చయేచ్ఛివమ్ । ఏకకాలంద్వికాలంవాత్రికాలంని
త్యమేవవా ॥ ౧౭౫ ॥ యేర్చయన్తిమహాదేవంతేరుద్రానాత్రసంశయః । నారుద్ర
స్తుస్పృశేద్రుద్రంనారుద్రోరుద్రమర్చయేత్ ॥ ౧౭౬ ॥ నారుద్రఃకీర్తయేద్రుద్రంనా
రుద్రోరుద్రమాప్నుయాత్ । లిఙ్గంయస్యమనోలీనంలిఙ్గస్తుతిపరాచవాక్ ॥ ౧౭౭ ॥

లిఙ్గార్చనపరౌహస్తౌసరుద్రోనాత్రసంశయః । గవాంకోటిప్రయత్నేనవిధిదత్తేనయ త్ఫలమ్ ॥ ౧౮ ॥ లిఙ్గస్యైకపుష్పస్యసహస్రాంశంనపూరయేత్ । ఏవంసఙ్క్షేప తఃప్రోక్తోహ్యధికారివిధిక్రమః ॥ ౧౯ ॥ శివార్చనఞ్చధర్మార్థంకామమోక్షఫలప్ర దమ్ ॥ ౨౦ ॥ * * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేఉత్తరభాగేదీక్షాది
కథనంనామఏకవింశతితమోధ్యాయః

సౌరస్నానాదివిధిః

శైలాదిః॥స్నానయాగాదికర్మాణికృత్వావైభాస్కరస్యచ। శివస్నానంతతః కుర్యాద్భస్మస్నానంశివార్చనమ్ ॥ ౧ ॥ పష్ఠేనమృదమాదాయభక్త్యాభూమౌన్యసే న్మృదమ్। ద్వితీయేనతథాభ్యుక్ష్యతృతీయేనచశోధయేత్ ॥ ౨॥ చతుర్థేనైవవిభజేన్మ న్మృదమ్। త్రిధావి లమేకేనశోధయేత్। స్నాత్వాపష్ఠేనతచ్ఛేషంమృదంహస్తగతాంపునః॥౩॥ త్రిధావి భజ్యసర్వాంచచతుర్భిర్మధ్యమంపునః । పష్ఠేనసప్తవారాణివామమూలేనచాలభే త్ ॥ ౪ ॥ దశవారంచపష్ఠేనదిశాంబన్ధఃప్రకీర్తితః । వామేనతీర్థంసర్వేనశరీరమ నులిప్యచ॥ ॥ ౫ ॥ స్నాత్వాసర్వైస్సురర్భానుమభిషేకంసమాచరేత్ । శృఙ్గేణ పర్ణపుటకైఃపాలాశేనదళేనవా ॥ ౬ ॥ సౌరైరేభిశ్చవివిధైస్సర్వసిద్ధికరైశ్శుభైః। సౌరాణిచప్రవక్ష్యామిబాష్కలాద్యానిసువ్రత॥ ౭ ॥ అంగానిసర్వవేదేషుసారభూ తానిసర్వతః । (ఓంభూః - ఓంభువః - ఓంసువః - ఓంమహః - ఓంజనః- ఓం తపః - ఓంసత్యం - ఓంఋతం - ఓంబ్రహ్మ) నవాక్షరమయంమన్త్రం బాష్క లంపరికీర్తితమ్ ॥ ౮ ॥ నక్షరంతీతిలోకానిఋతమక్షరముచ్యతే। సత్యమక్షరమిత్యు క్తంప్రణవాదినమోన్తకమ్॥౯॥(ఓంభూర్భువస్సువఃతత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీ మహిధియోయోనఃప్రచోదయాత్। ఓంనమస్సూర్యాయఖఖోల్కాయనమః) మూ లమన్త్రమిమంప్రోక్తంభాస్కరస్యమహాత్మనః। నవాక్షరేణదీప్తాస్యంమూలమన్త్రే ణభాస్కరమ్॥ ౧౦॥ పూజయేదఙ్గమన్త్రాణికథయామియథాక్రమమ్। వేదాదిభిఃప్ర భూతాద్యంప్రణవేనచమధ్యమమ్ ॥ ౧౧॥ (ఓంభూఃబ్రహ్మహృదయాయ-ఓంభువఃవి ష్ణుశిరసే। ఓంస్వఃరుద్రశిఖాయై। ఓంభూర్భువస్స్వః। జ్వాలామాలినీశిఖాయై - ఓం మహః।మహేశ్వరాయకవచాయ-ఓంజనఃశివాయనేత్రేభ్యః । ఓంతపఃతాపకాయ అస్త్రాయఫట్। మన్త్రాణికథితాన్యేవంసౌరాణివివిధానిచ।ఏతైశ్శృఙ్గాదిభిఃపాత్రై స్స్వాత్మానమభిషేచయేత్ ॥ ౧౨ ॥ తామ్రకుమ్భేనవావిప్రఃక్షత్రియోవైశ్యఏవచ। రక్తవస్త్రపరీధానస్స్వ సక్షశేనసపుష్పేణమన్త్రైస్సర్వైస్సమాహితః ॥ ౧౩ ॥

చామేద్విధిపూర్వకమ్ । సూర్యశ్చేతిదివారాత్రౌచాగ్నిశ్చేతిద్విజోత్తమః ॥ ౧౪ ॥
ఆపఃపునన్తుమధ్యాహ్నేమన్త్రాచమనముచ్యతే । షష్ఠేనశుద్ధింకృత్వైవంజపేదా
ద్యమనుత్తమమ్ ॥ ౧౫ ॥ వౌషడన్తంతథామూలంనవాక్షరమనుత్తమమ్ । కరశా
ఖాస్తథాఙ్గుష్ఠమధ్యమానామికాన్యసేత్ ॥ ౧౬ ॥ తలేచతర్జన్యఙ్గుష్ఠంముష్టిభాగా
న్విన్యసేత్ । నవాక్షరమయందేహంకృత్వాఙ్గైరపిపావితమ్ ॥ ౧౭ ॥ సూర్యో
హమితిసఞ్చిన్త్యమన్త్రైరేతైర్యథాక్రమమ్ । వామహస్తగతైరద్భిర్గన్ధసిద్ధార్థకాన్వి
తైః ॥ ౧౮ ॥ కుశపుఞ్జేనచాభ్యుక్ష్యమూలాఙ్గైరష్టధాస్థితైః । ఆపోహిష్ఠాదిభిశ్చై
వశేషమాఘ్రాయవైజలమ్ ॥ ౧౯ ॥ వామనాసాపుటేనైవదేహేసమ్భావయేచ్ఛి
వమ్ ॥ అర్ఘ్యమాదాయదేహస్థంసవ్యనాసాపుటేనచ ॥ ౨౦ ॥ కృష్ణవర్ణేనబా
హ్యస్థంభావయేచ్చశిలాగతమ్ । తర్పయేత్సర్వదేవేభ్యఋషిభ్యశ్చవిశేషతః ॥ ౨౧ ॥
భూతేభ్యశ్చపితృభ్యశ్చవిధినార్ఘ్యంచదాపయేత్ । వ్యాపినీంచపరాంజ్యోత్స్నాం
సన్ధ్యాంసన్న్యస్యుపాసయేత్ ॥ ౨౨ ॥ ప్రాతర్మధ్యాహ్నసాయాహ్నేఅర్ఘ్యంచైవ
నివేదయత్ । ॥రక్తచన్దనతోయేనహస్తమాత్రేణమణ్డలమ్ ॥ ౨౩ ॥ సువృత్తంకల్ప
యేద్భూమౌప్రార్థయేద్ద్విజోత్తమాః । ప్రాఙ్ముఖస్తామ్రపాత్రంచసగన్ధంప్రస్థపూరి
తమ్ ॥ ౨౪ ॥ పూరయేద్గన్ధతోయేనరక్తచన్దనకేనచ । రక్తపుష్పైస్తిలైశ్చైవకుశా
క్షతసమన్వితైః ॥ ౨౫ ॥ దూర్వాపామార్గగవ్యేనకేవలేనఘృతేనచ । ఆపూర్య
మూలమన్త్రేణనవాక్షరమయేనచ ॥ ౨౬ ॥ జానుభ్యాంధరణీంగత్వాదేవదేవంనమ
స్యచ । కృత్వాశిరసితత్పాత్రమర్ఘ్యంమూలేనదాపయేత్ ॥ ౨౭ ॥ అశ్వమేధా
యుతంకృత్వాయత్ఫలంపరికీర్తితమ్ । తత్ఫలంలభతేదత్త్వాసౌరార్ఘ్యంసర్వసమ్మ
తమ్ ॥ ౨౮ ॥ దత్త్వైవార్ఘ్యంయజేద్భక్త్యాదేవదేవంత్రియమ్బకమ్ । అథవాభా
స్కరంచేష్ట్వాఆగ్నేయంస్నానమాచరేత్ ॥ ౨౯ ॥ పూర్వవచ్చైవశివస్నానంమ
న్త్రమాత్రేణభేదితమ్ । దన్తధావనపూర్వంచస్నానంసౌరంచశాఙ్కరమ్ ॥ ౩౦ ॥
విఘ్నేశంవరుణంచైవగురుంతీర్థేసమర్చయేత్ । బద్ధ్వాపద్మాసనంతీర్థేతథాతీర్థంస
మర్చయేత్ ॥ ౩౧ ॥ తీర్థంసంగృహ్యవిధినాపూజాస్థానంప్రవిశ్యచ । మార్గేణార్ఘ్య
పవిత్రేణతదాక్రమ్యచపాద్యకమ్ ॥ ౩౨ ॥ పూర్వవత్కరవిన్యాసందేహవిన్యాసమా
చరేత్ । అర్ఘ్యస్యసాదనంచైవసమాసాత్పరికీర్తితమ్ ॥ ౩౩ ॥ బద్ధ్వాపద్మాసనం
యోగీప్రాణాయామంసమభ్యసేత్ । రక్తపుష్పాణిసఙ్గృహ్యకమలాద్యానిభావ
యేత్ ॥ ౩౪ ॥ ఆత్మనోదక్షిణేస్థాప్యజలభాణ్డంచవామతః । తామ్రపాత్రాణిసౌ
రాణిసర్వకామార్థసిద్ధయే ॥ ౩౫ ॥ అర్ఘ్యపాత్రంసమాదాయప్రక్షాళ్యచయథావిధి । పూ
ర్వోక్తేనామ్బునాసార్ధంజలభాణ్డేతథైవచ ॥ ౩౬ ॥ అస్త్రోదకేనచైవార్ఘ్యమర్ఘ్య
ద్రవ్యసమన్వితం । సంహితామన్త్రితంకృత్వాసంపూజ్యప్రథమేనచ ॥ ౩౭ ॥ తురీయేణా
వగుణ్ఠ్యైవస్థాపయేదాత్మనోపరి । పాద్యమాచమనీయఞ్చగన్ధపుష్పసమన్వితం ॥ ౩౮ ॥

అప్సుసంశోధితే పాత్రే స్థాపయేత్పూర్వవత్పృథక్ । సంహితాం చైవ విన్యస్య కవచేనా
వకుణ్ఠ్య చ ॥ ౩౯ ॥ అర్ఘ్యామ్బునా సమభ్యుక్ష్య ద్రవ్యాణి చ విశేషతః । ఆదిత్యం చ భ
జేద్దేవం సర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౪౦ ॥ ఆదిత్యో వై తేజ ఊర్జో బలం యశో వివర్ధతి ।
ఇత్యాదినా నమస్కృత్య కల్పయేదాసనం ప్రభోః ॥ ౪౧ ॥ ప్రభూతం విమలం సారమా
రాధ్యం పరమం సుఖమ్ । ఆగ్నేయ్యాదిషు కోణేషు మధ్యమాన్తం హృదా న్యసేత్ ॥ ౪౨ ॥
అబ్జం ప్రవిన్యసేచ్చైవ బీజమఙ్కురమేవ చ । నాళం సుషిరసంయుక్తం సూత్రకణ్టకసం
యుతమ్ ॥ ౪౩ ॥ దళం దళాగ్రం సుశ్వేతం హేమాభం రక్తమేవ చ । కర్ణికా కేసరో
పేతం దీప్తాద్యైశ్శక్తిభిర్వృతమ్ ॥ ౪౪ ॥ దీప్తా సూక్ష్మా జయా భద్రా విభూతిర్విమ
లా క్రమాత్ । అఘోరా విద్యుతా చైవ దీప్తాద్యాశ్చాష్టశక్తయః ॥ ౪౫ ॥ భాస్క
రాభిముఖాస్సర్వాః కృతాఞ్జలిపుటాశ్శుభాః । అథవా పద్మహస్తా వా సర్వాభరణభూ
షితాః ॥ ౪౬ ॥ మధ్యతో వరదాం దేవీం స్థాపయేత్సర్వతోముఖీమ్ । ఆవాహయేత్త
తో దేవీం భాస్కరం వరమేశ్వరమ్ ॥ ౪౭ ॥ నవాక్షరేణ మన్త్రేణ బాష్కలోక్తేన భా
స్కరమ్ । ఆవాహనం చ సాన్నిధ్యమనేనైవ విధీయతే ॥ ౪౮ ॥ ముద్రా చ పద్మము
ద్రాఖ్యా భాస్కరస్య మహాత్మనః । మూలేనార్ఘ్యం తతో దద్యాత్పాద్యమాచమనం పృ
థక్ ॥ ౪౯ ॥ పునరర్ఘ్యప్రదానేన బాష్కలేన యథావిధి । రక్తపద్మాని పుష్పాణి రక్త
చన్దనమేవ చ ॥ ౫౦ ॥ దీపధూపాదినైవేద్యం ముఖవాసాదికేవ చ । తామ్బూలవర్తి
దీపాద్యం బాష్కలేన విధీయతే ॥ ౫౧ ॥ ఆగ్నేయ్యాం చ తథైశాన్యాం నైరృత్యాం వా
యుగోచరే । పూర్వస్యాం పశ్చిమే చైవ షట్ప్రకారం విధీయతే ॥ ౫౨ ॥ నేత్రాన్తం
విధినాభ్యర్చ్య ప్రణవాదినమోన్తకమ్ । కర్ణికాయాం ప్రవిన్యస్య రూపకధ్యానమాచ
రేత్ ॥ ౫౩ ॥ సర్వే విద్యుత్ప్రభాశ్శాన్తా రౌద్రమస్త్రం ప్రకీర్తితమ్ । దంష్ట్రాకరా
ళవదనం హ్యష్టమూర్తిం భయఙ్కరమ్ ॥ ౫౪ ॥ వరదం దక్షిణం హస్తం వామం పద్మ
విభూషితమ్ । సర్వాభరణసమ్పన్నా రక్తస్రగనులేపనాః ॥ ౫౫ ॥ రక్తామ్బరధరా
స్సర్వా మూర్తయస్తస్య సంస్థితాః । సమణ్డలో మహాదేవస్సిన్దూరారుణవిగ్రహః ॥ ౫౬ ॥
పద్మహస్తోమృతాస్యశ్చ ద్విహస్తనయనః ప్రభుః । రక్తాభరణసంయుక్తో రక్తస్రగనులే
పనః ॥ ౫౭ ॥ ఇత్థం రూపధరం ధ్యాయేద్భాస్కరం భువనేశ్వరమ్ । పద్మబాహ్యే శు
భజ్ఞాః చత్రమణ్డలేషు సమన్తతః ॥ ౫౮ ॥ సోమమఙ్గారకం చైవ బుధం బుద్ధిమతాం వ
రమ్ । బృహస్పతిం మహాబుద్ధిం రుద్రపుత్రం చ భార్గవమ్ ॥ ౫౯ ॥ శనైశ్చరం తథా
రాహుం కేతుం ధూమ్రం ప్రకీర్తితమ్ । సర్వే ద్వినేత్రా ద్విభుజా రాహుశ్చోర్ధ్వశరీర
ధృక్ ॥ ౬౦ ॥ వివృతాస్యోఞ్జలిం కృత్వా భ్రుకుటీకుటిలేక్షణః । శనైశ్చరస్సదంష్ట్ర
స్యో వరదాభయహస్తధృక్ ॥ ౬౧ ॥ స్వైస్స్వైర్బీజైస్స్వనామ్నా చ ప్రణవాదిన
మోన్తకమ్ । పూజనీయాః ప్రయత్నేన ధర్మకామార్థసిద్ధయే ॥ ౬౨ ॥ సప్తసప్తగణాం
శ్చైవ బహిర్దేవస్య పూజయేత్ । ఋషయో దేవగన్ధర్వాః పన్నగాప్సరసాం గణాః ॥ ౬౩ ॥

గ్రామణ్యోయాతుధానాశ్చతథాయక్షాశ్చముఖ్యతః । సప్తాశ్వాన్పూజయేదగ్రే
సప్తచ్ఛన్దోమయాన్విభోః ॥ ౭౪ ॥ వాలఖిల్యగణంచైవనిర్మాల్యగ్రహణంవిభోః ।
పూజయేదాసనంమూర్తేర్దేవతామపిపూజయేత్ ॥ ౭౫ ॥ అర్ఘ్యంచదాపయేత్తే
షాంపృథగేవవిధానతః । ఆవాహనేచపూజాన్తేతేషాముద్వాసనేతథా ॥ ౭౬ ॥
సహస్రంవాతదర్ధంవాశతమష్టోత్తరన్తువా । బాష్కలంచజపేదగ్రేదశాంశేనచహో
జయేత్ ॥ ౭౭ ॥ కుణ్డంచపశ్చిమేకుర్యాద్వర్తులంచైకమేఖలమ్ । చతురఙ్గులమానే
నచోత్సేధాద్విస్తరాదపి ॥ ౭౮ ॥ ఏకహస్తప్రమాణేననిత్యేనైమిత్తికేతథా । కృత్వా
శ్వత్థదళాకారంనాభింకుణ్డదశాఙ్గులమ్ ॥ ౭౯ ॥ తదర్ధేనపురస్తాత్తుగజోష్ఠసదృశం
స్మృతమ్ । గళమేకాఙ్గుళంచైవశేషంద్విగుణవిస్తరమ్ ॥ ౮౦ ॥ తత్ప్రమాణేనకుణ్డ
స్యత్యక్త్వాకుర్వీతమేఖలామ్ । యత్నేనసాధయిత్వైవంపశ్చాద్ధోమంచకారయే
త్ ॥ ౮౧ ॥ షష్ఠేనోల్లేఖనంకుర్యాత్ప్రోక్షయేద్వారిణాపునః । ఆసనంకల్పయేన్మ
ధ్యేప్రథమేనసమాహితః ॥ ౮౨ ॥ ప్రభావతీంతతశ్శక్తిమాద్యేనైవతువిన్యసేత్ ।
బాష్కలేనైవసమ్పూజ్యగన్ధపుష్పాదిభిఃక్రమాత్ ॥ ౮౩ ॥ బాష్కలేనైవమన్త్రేణ
క్రియాంప్రతియజేత్పృథక్ । మూలమన్త్రేణవిధినాపశ్చాత్పూర్ణాహుతిర్భవేత్ ॥ ౮౪ ॥
క్రమాదేవంవిధానేనసూర్యాగ్నిర్జనితోభవేత్ । పూర్వోక్తేనవిధానేనప్రాగుక్తంక
మలంన్యసేత్ ॥ ౮౫ ॥ ముఖోపరిసమభ్యర్చ్యపూర్వవద్భాస్కరంప్రభుమ్ । దశై
వాహుతయోదేయాబాష్కలేనమహామునే ॥ ౮౬ ॥ అఙ్గానాఞ్చతథైవైకంసంహి
తాభిఃపృథక్పునః । జయాదిస్విష్టపర్యన్తమిత్థంప్రత్యేకమేవచ ॥ ౮౭ ॥ సామాన్యం
సర్వమార్గేషుపారంపర్యక్రమేణచ । నివేద్యదేవదేవాయభాస్కరాయామితా
త్మనే ॥ ౮౮ ॥ పూజాహోమాదికంసర్వందత్త్వార్ఘ్యంచప్రదక్షిణమ్ । అఙ్గైస్స
మ్పూజ్యసంక్షిప్యహృద్యుద్వాస్యనమస్యచ ॥ ౮౯ ॥ శివపూజాంతతఃకుర్యాద్ధర్మ
కామార్థసిద్ధయే । ఏవంసంక్షేపతఃప్రోక్తంయజనంభాస్కరస్యచ ॥ ౯౦ ॥ యస్సకృ
ద్వాయజేదేవందేవదేవంజగద్గురుమ్ । భాస్కరంపరమాత్మానంసయాతిపరమాంగ
తిమ్ ॥ ౯౧ ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తస్సర్వపాపవివర్జితః । సర్వైశ్వర్యసమోపేతస్తే
జసాప్రతిమశ్చసః ॥ ౯౨ ॥ పుత్రపౌత్రాదిమిత్రైశ్చబాన్ధవైశ్చసమంతతః । భుక్త్వై
వవిపులాన్భోగానిహైవధనధాన్యవాన్ ॥ ౯౩ ॥ యానవాహనసమ్పన్నోభూష
ణైర్వివిధైరపి । కాలంగతోపిసూర్యేణమోదతేకాలమక్షయమ్ ॥ ౯౪ ॥ పునస్తస్మా
దిహాగత్యరాజాభవతిధార్మికః । వేదవేదాఙ్గసమ్పన్నోబ్రాహ్మణోవాత్రజాయ
తే ॥ ౯౫ ॥ పునఃప్రాప్యసనాయోగాద్ధార్మికోవేదపారగః । సూర్యమేవసమభ్యర్చ్య
సూర్యసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౯౬ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే సూర్యపూజా
కథనంనామ ద్వావింశోఽధ్యాయః.

॥ శివపూజావిధిః ॥

శైలాదిః ॥ అథ తేసమ్ప్రవక్ష్యామిశివార్చనమనుత్తమమ్ । త్రిసన్ధ్యమర్చయే
దీశమగ్నికార్యంచశక్తితః ॥ ౧ ॥ శివస్నానంపురాకృత్వాతత్త్వశుద్ధించపూర్వవత్ ।
పుష్పహస్తఃప్రవిశ్యాథపూజాస్థానంసమాహితః ॥ ౨ ॥ ప్రాణాయామత్రయంకృ
త్వాదహనాప్లావనానిచ । గన్ధాదివాసితకరోమహాముద్రాంప్రవిన్యసేత్ ॥ ౩ ॥ వి
జ్ఞానేనతనుంకృత్వాబ్రహ్మాఙ్గైరపియత్నతః । అవ్యక్తబుద్ధ్యహఙ్కారతన్మాత్రాస
మ్భవాంతనుమ్ ॥ ౪ ॥ శివామృతేనసమ్ప్లావ్యంశివస్యచయథాతథమ్। అథోనిష్ట్యావి
తస్త్యాన్తునాభ్యాముపరితిష్ఠతి ॥ ౫ ॥ హృదయంతద్విజానీయాద్విశ్వస్యాయతనంమ
హత్ । హృత్పద్మకర్ణికాయాన్తుదేవంసాక్షాత్సదాశివమ్ ॥ ౬ ॥ పఞ్చవక్త్రందశభు
జంసర్వాభరణభూషితమ్ । ప్రతివక్త్రంత్రినేత్రంచశశాఙ్కకృతశేఖరమ్ ॥ ౭ ॥
బద్ధపద్మాసనాసీనంశుద్ధస్ఫటికసన్నిభమ్ । ఊర్ధ్వవక్త్రంసితంధ్యాయేత్పూర్వంకు
ఙ్కుమసన్నిభమ్ ॥ ౮ ॥ నీలాభందక్షిణంవక్త్రమతిరక్తంతథోత్తరమ్ । గోక్షీరధ
వళందివ్యంపశ్చిమంపరమేష్ఠినః ॥ ౯ ॥ శూలంపరశుఖడ్గంచవజ్రంశక్తించదక్షిణే ।
వామేపాశాఙ్కుశంఘణ్టాంనాగంనారాచముత్తమమ్ ॥ ౧౦ ॥ వరదాభయహ
స్తంవాశేషంపూర్వవదేవతు । సర్వాభరణసంయుక్తంచిత్రామ్బరధరంశివమ్॥౧౧॥
బ్రహ్మాఙ్గవిగ్రహందేవంసర్వదేవోత్తమోత్తమమ్ । పూజయేత్సర్వభావేనబ్రహ్మాఙ్గై
ర్బ్రహ్మణఃస్ఫుతిమ్ ॥ ౧౨ ॥ ఉక్తానిపఞ్చబ్రహ్మాణిశివాఙ్గానిశృణుష్వభోః।శక్తిశూలా
నిచతథాహృదయాదీనిసువ్రత ॥ ౧౩ ॥ ఓంఈశానస్సర్వవిద్యానాంహృదయాయ
శక్తిబీజాయనమః - ఓం ఈశ్వరస్సర్వభూతానాంఅమృతాయశిరసేనమః - ఓం
బ్రహ్మాధిపతయేకాలాగ్నిరుద్రాయశిఖాయైనమః - ఓం బ్రహ్మణోధిపతయేచణ్డమా
రుతాయకవచాయనమః - ఓం బ్రహ్మణేబ్రాహ్మణాయజ్ఞాన మూర్తయే నేత్రాయన
మః - ఓంశివాయసదాశివాయపాశుపతాస్త్రాయ - అప్రతిహతాయఫట్ ఫట్ -
ఓం సద్యోజాతాయభవేభవేనాతిభవేభవస్వమామ్ - భవోద్భవాయశివమూర్త
యేనమః - ఓంహంసశిఖాయవిద్యాదేహాయ ఆత్మస్వరూపాయపరాపరాయశివా
యశివతమాయనమః ॥ కథితానిశివాఙ్గానిమూర్తిర్విద్యాచతస్యవై । బ్రహ్మాఙ్గమూ
ర్తింవిద్యాఙ్గసంహితాంశివశాసనే ॥ ౧౪ ॥ పౌరాణిచప్రవక్ష్యామిబాష్కలాద్యా
నిసువ్రత। అఙ్గానిసర్వవేదేషుసారభూతానిసువ్రత ॥ ౧౫ ॥ (ఓం భూః - ఓంభు
వః - ఓంసువః - ఓంమహః - ఓంజనః - ఓంతపః - ఓంసత్యం - ఓంఋతమ్ -)
నక్షరతీతిలోకేస్మినతోహ్యక్షరము
నవాక్షరమయంమన్త్రంబాష్కలంపరికీర్తితమ్ । నక్షరతీతిలోకేస్మినతోహ్యక్షరము
చ్యతే ॥ ౧౬ ॥ సతమక్షరమిత్యుక్తంప్రణవాదినమోన్తకమ్ । ఓంభూర్భువస్సువః
తత్సవితృవరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీమహిధియోయోనఃప్రచోదయాత్ । నమస్సూర్యా

యఖఖోల్కాయనమః । మూలమన్త్రమితిప్రోక్తంభాస్కరస్యమహాత్మనః ॥ ౧౭॥ నవాక్షరేణదీప్తాస్యంమూలమన్త్రేణభాస్కరమ్ । పూజయేదంగమన్త్రేణకథయామిసమాసతః ॥ ౧౮ ॥ వేదాదిభిఃప్రభూతాద్యంప్రణవేనతుమధ్యమమ్ । ఓంభూః బ్రహ్మణేహృదయాయనమః - ఓంభువఃవిష్ణవేశిరసేనమః - ఓంస్వఃరుద్రాయశిఖాయైనమః - ఓంభూర్భువస్స్వఃజ్వాలామాలినేదేవాయనమః - ఓంమహఃమహేశ్వరాయకవచాయనమః - ఓంజనఃశివాయనేత్రేభ్యోనమః - ఓం తపఃతాపనాయఅస్త్రాయనమః - ఏవంప్రసఙ్గాదేవేహసౌరాణికథితానిహ ॥ ౧౯ ॥ శైవానిచసమాసేనన్యాసయోగేనసువ్రత । ఇత్థంమన్త్రమయందేవంపూజయేద్ధృదయామ్బుజే ॥ ౨౦ ॥ నాభౌవహ్నిమస్తుకర్తవ్యంజనయిత్వాయథాక్రమమ్ । మనసాసర్వకార్యాణిశివాగ్నౌదేవమీశ్వరమ్ ॥ ౨౧ ॥ పఞ్చబ్రహ్మాఙ్గసమ్భూతంశివమూర్తింసదాశివమ్।రక్తపద్మాసనాసీనంసకలీకృత్యయత్నతః ॥ ౨౨ ॥ మూలేనమూర్తిమన్త్రేణబ్రహ్మాఙ్గాద్యైస్తుసువ్రత । సమిదాజ్యాహుతీర్హుత్వామనసాచన్ద్రమణ్డలాత్ ॥౨౩॥ చన్ద్రస్థానాత్సముత్పన్నాంపూర్ణధారామనుస్మరేత్ । పూర్ణాహుతివిధానేనజ్ఞానినాంశివశాసనే ॥ ౨౪ ॥ శివంవక్త్రగతంధ్యాయేత్తేజోమాత్రంచశాఙ్కరమ్। లలాటేదేవదేవేశంభ్రూమధ్యేవాస్మరేత్పునః ॥ ౨౫ ॥ యచ్ఛహృత్కమలేసర్వంసమాప్యవిధివిస్తరమ్ । శుద్ధదీపశిఖాకారంభావయేద్భవనాశనమ్ ॥ ౨౬ ॥ లిఙ్గేచపూజయేద్దేవంస్థణ్డిలేవాసదాశివమ్ ॥ ౨౭ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేఉత్తరభాగే శివపూజాకథనన్నామ త్రయోవింశతితమోధ్యాయః.

॥ శివపూజాపద్ధతిః ॥

శైలాదిః॥వ్యాఖ్యాంపూజావిధానస్యప్రవదామిసమాసతః।శివశాస్త్రోక్తమార్గేణశివేనకథితంపురా॥ ౧ ॥ వాక్యం॥అధోభాచన్దనచర్చితౌహస్తావావడన్తేనాఞ్జలింకృత్వామూర్తివిద్యాశివాదీన్జప్త్వాఅఙ్గుష్ఠాది కనిష్ఠాదికనిష్ఠికాన్త ఈశానాద్యంకనిష్ఠికాదిమధ్యమాన్తం హృదయాదితృతీయాన్తం తురీయమఙ్గుష్ఠేనానామికయాపఞ్చమంతలద్వయేనషష్ఠమఙ్గుష్ఠాభ్యాం నారాచాస్త్రప్రయోగేణ పునరపిమూలంజప్త్వాతురీయేణావకుణ్ఠ్యశివహస్తమిత్యుచ్యతే - శివార్చనాతేనహస్తేనకార్యాతత్త్వగతమాత్మానంవ్యవస్థాప్య - తత్త్వశుద్ధింపూర్వవత్ కుర్యాత్ - క్ష్మామ్భోగ్నివాయువ్యోమాన్తంపఞ్చచతుస్త్ర్యర్ధకోట్యన్తే - ధారాసహితేనవ్యవస్థాప్యతత్త్వశుద్ధింపూర్వంకుర్యాత్ - తత్త్వశుద్ధిష్ఠేనసద్యేనతృతీయేనఫడన్తాధరాశుద్ధిః - షష్ఠసహితేనసద్యేనతృతీయేనఫడంతేనవారితత్త్వశుద్ధిః - వాహ్నేయతృతీయేనఫడం

తేనాగ్నిశుద్ధిః - వాయవ్యచతుర్థేనషష్ఠసహితేనఫడంతేనవాయుశుద్ధిః - షష్ఠేన
ససద్యేనతృతీయేనఫడన్తేనాకాశశుద్ధిః - ఉపసంహృత్యైవంసద్యషష్ఠేన తృతీయేన
మూలేనఫడంతేనతాడనమ్ - తృతీయేనసమ్పుటీకృత్వాగ్రహణంమూలమేవయోని
బీజేనసమ్పుటీకృత్వాబన్ధనంబన్ధః - ఏవంశాంత్యతీతాదినివృత్తిపర్యన్తం - పూర్వ
వత్కృత్వాప్రణవేనతత్త్వత్రయకమనుధ్యాత్వా ఆత్మానందీపశిఖాకారం-పుర్యష్టక
సహితంత్రయాతీతమ్ - శక్తిక్షోభేణామృతధారాం సుషుమ్నాయాంధ్యాత్వా
శాన్త్యతీతాదినివృత్తిపర్యన్తానామ్ - చాన్తర్నాదబిన్దు-అకార-ఉకార-మకారా
న్తంశివంసదాశివంరుద్ర విష్ణుబ్రహ్మాన్తంసృష్టిక్రమేణామృతీకరణం - బ్రహ్మన్యాసం
కృత్వా-పఞ్చవక్త్రేషుపఞ్చదశనయనం - విన్యస్యమూలేనపాదాదికేశాన్తం-మహా
ముద్రామపిబధ్వాశివోహమితిధ్యాత్వాశక్త్యాదీనివిన్యస్యహృదిశక్త్యాబీజాఙ్కురాన
న్తరాత్సుషిర సూత్రకణ్టకాపత్రకేసరధర్మజ్ఞానవైరాగ్యైశ్వర్యసూర్యసోమాగ్ని
వామాజ్యేష్ఠా - రౌద్రీకాళీకలవికరణీబలవికరణీబలప్రమథనీసర్వభూతదమనీ- కేసరే
షుకర్ణికాయాంమనోన్మనీమపిధ్యాత్వా- ఆసనంపరికల్ప్యైవంసర్వోపచారసహితం
బహిర్యాగోపచారేణాన్తఃకరణంకృత్వా - నాభౌవహ్నికుణ్డేపూర్వవదాసనంపరిక
ల్ప్య-సదాశివంధ్యాత్వా -బిన్దుతోమృతధారాంశివమణ్డలేనిపతితాంధ్యాత్వా - లలా
టేమహేశ్వరందీపశిఖాకారంధ్యాత్వా - ఆత్మశుద్ధిరిత్థంప్రాణాపానౌసంయమ్యసు
షుమ్నయావాయుంవ్యవస్థాప్య-షష్ఠేనతాలముద్రాంకృత్వా-దిగ్బన్ధనంకృత్వాషష్ఠే
నస్థానశుద్ధివస్త్రాదిపూతాన్తమర్ఘ్యపాత్రాదిషు ప్రణవేనతత్త్వత్రయంవిన్యస్యతదుప
రిబిందుంధ్యాత్వా - అమ్భసాపిపూర్యద్రవ్యాణిచవిధాయ-అమృతప్లావనంకృత్వా
పాద్యపాత్రాదిషు తేషామర్ఘ్యవదాసనంపరికల్ప్య - సంహితయాభి మన్త్ర్య ద్యే
నాభ్యర్చ్య-ద్వితీయేనామృతీకృత్య-తృతీయేనవిశోధ్య- చతుర్థేనావకుంఠ్య-పఞ్చమే
నావలోక్యషష్ఠేనరక్షాంవిధాయ చతుర్థేనకుశ పుఞ్జేనార్ఘ్యమమ్భసాభ్యుక్ష్యాత్మాన
మపిద్రవ్యాణిపునరర్ఘ్యామ్భసాభ్యుక్ష్యసపుష్పేణసర్వద్రవ్యాణిపృథక్పృథక్ఛోధయే
త్-సద్యేనగన్ధంవామేనవస్త్రమఘోరేణాభరణం- పురుషేణనైవేద్యమీశానేనపు
ష్పాణి అథాభిమన్త్రయేత్-శివగాయత్ర్యాశేషంప్రోక్షయేత్ - పఞ్చామృతపఞ్చగ
వ్యాదీనిబ్రహ్మాఙ్గమూలాద్యైరభిమన్త్రయేత్ - పృథక్పృథఙ్మూలేనార్ఘ్యంధూపం
చదత్వాచమనీయంచ తేషామపి ధేనుముద్రాంప్రదర్శయేత్ - కవచేనావకుంఠ్యాస్త్రే
ణరక్షాంవిధాయద్రవ్యశుద్ధింకుర్యాత్ - అర్ఘ్యోదకమగ్రేహృదాగంధమాదాయా
స్త్రేణవిశోధ్యపూజాప్రభృతీకరణం రక్షాన్తంకృత్వైవంద్రవ్యశుద్ధిం పూజాసమర్ప
ణాన్తం మౌనమాస్థాయపుష్పాఞ్జలిందత్వా - సర్వమన్త్రాణిప్రణవాదినమోన్తంజ
ప్త్వాపుష్పాఞ్జలింత్యజేత్ ॥ మన్త్రశుద్ధిః ॥ ఇత్థమగ్రేసామాన్యార్ఘ్యపాత్రంపయసా
పూర్యగన్ధ పుష్పాదినా సంహితయాభి మన్త్ర్య ధేనుముద్రాందత్వా కవచేనావకుం

త్వాస్త్రేణరక్షయేత్ - పూజాంపర్యుషితాం గాయత్ర్యాసమభ్యర్చ్యసామాన్యా
ర్ఘ్యందత్వాగన్ధపుష్పధూపాచమనీయం స్వధాంతంనమోంతంవాదత్వాబ్రహ్మభిః
పృథక్పృథక్ పుష్పాఞ్జలిందత్వాఫడంతాస్త్రేణనిర్మాల్యంవ్యపోహ్య - ఈశాన్యాంచ
ణ్డమభ్యర్చ్యాసన - మూర్తిచణ్డస్సామాన్యాస్త్రేణలిఙ్గపీఠంశివంపాశుపతాస్త్రేణ
విశోధ్య - మూర్ధ్నిపుష్పంనిధాయ-పూజయేల్లిఙ్గశుద్ధిః-ఆసనంకూర్మశిలాయాంబీజా
ఙ్కురంతదుపరిబ్రహ్మశిలాయామనన్తనాళసుషిరేసూత్రపత్రకణ్టకకర్ణికా కేసరధర్మ
జ్ఞానవైరాగ్యైశ్వర్యసోమాగ్నికేసరశక్తింమనోన్మనీంకర్ణికాయాంమనోన్మనేనాన
న్త్రాసనాయేతి-సమాసేనాసనంపరికల్ప్య - తదుపరినివృత్త్యాదికలామయం షడ్విధ
సహితంకర్మకలాఙ్గదేహంసదాశివంభావయేత్ - ఉభాభ్యాంసుపుష్పాభ్యాంహస్తా
భ్యా మఙ్గుష్ఠేనపుష్పమాపీడ్యఆవాహనముద్రయాశనైశ్శనైర్హృదయాది మస్తకా
న్తమారోప్యహృదాసహమూలంప్లుతముచ్చార్య-సద్యేనబిన్దుస్థానాదభ్యధికందీపశిఖా
కారం - సర్వతోముఖహస్తంప్రాప్య-వ్యాపకమావాహ్యస్థాపయేత్ పూర్వహృదా
శివశక్తిసమవాయేన పరంకరణమమృతీకరణం - హృదయాదిమూలేనసద్యేనావా
హనం-హృదామూలోపరివామేనస్థాపనంహృదామూలోపరిఅఘోరేణసన్నిరోధం-
హృదామూలోపరిపురుషేణ సాన్నిధ్యంహృదామూలేనేశానేనపూజయేదిత్యుపదే
శః - పఞ్చమన్త్రసహితేన యథాపూర్వమాత్మనోదేహనిర్మాణంతథాదేవస్యాపివ
హ్నిశేవముపదేశః- రూపకధ్యానంకృత్వా-మూలేననమస్కారాన్తమాపాద్య-స్వ
ధాన్త మాచమనీయంసర్వం నమస్కారాన్తంవాస్వాహాకారాన్తమర్ఘ్యం - మూ
లేనపుష్పాఞ్జలిం వౌషడం తేనసర్వంనమస్కారాన్తంహృదావా- ఈశానేనవారుద్ర
గాయత్ర్యా - ఓంనమశ్శివాయేతిమూలమన్త్రేణవాపూజయేత్ - పుష్పాఞ్జలింద
త్వాపునర్ధూపాచమనీయం-షష్ఠేన-పుష్పాపసరణంవిసర్జనమన్త్రోదకేనమూలేనస్నా
ప్యసర్వద్రవ్యాభిషేకమీశానేన ప్రతిద్రవ్యమష్టపుష్పందత్వైవమర్ఘ్యంచగంధపుష్ప
ధూపాచమనీయఫడన్తాస్త్రేణపూజాపసరశుద్ధోదకేనమూలేనస్నాప్య-పిష్టామలకా
దిభిరుష్ణోదకేనహరిద్రాద్యేనలిఙ్గమూర్తింపీఠసహితంవిశోధ్య - గన్ధోదకపుష్పోదకర
త్నోదక హిరణ్యోదకమన్త్రోదకేనరుద్రాధ్యాయపవమాన నీలరుద్రత్వరితరుద్రప
ఞ్చబ్రహ్మాదిభిర్నమశ్శివాయేతిస్నాపయేత్ - మూర్ధ్నిపుష్పంనిధాయైవనశూన్యలి
ఙ్గమస్తకంకుర్యాత్ ॥ అత్రశ్లోకః ॥ (యస్యరాష్ట్రేతులిఙ్గస్యమస్తకంశూన్యలక్షణమ్-
తస్యాలక్ష్మీర్మహారోగోదుర్భిక్షంవాహనక్షయః - తస్మాత్పరిహరేద్రాజాధర్మకామా
ర్థముక్తయే। శూన్యేలిఙ్గేస్వయంరాజారాష్ట్రంచైవప్రణశ్యతి॥) ఏవంస్నాప్యార్ఘ్యం
చదత్వాసమ్మృజ్యవస్త్రేణగన్ధపుష్పవస్త్రాలఙ్కారాదీంశ్చమూలేనదద్యాత్ ధూపా
చమనీయ దీపనైవేద్యాదీంశ్చమూలేనప్రధానేనోపరిపూజనంపవిత్రీకరణమిత్యుక్తం
ఆరార్తిదీపాంశ్చైవధేనుముద్రాముద్రితాని- కవచేనావకుణ్ఠితాని-షష్ఠేనరక్షితాని-

లిఙ్గోపరిలిఙ్గేచలిఙ్గస్యాథస్సాధారణంచదర్శయేత్ - మూలేననమస్కారంవిజ్ఞాప్యా
వాహనస్థాపన సన్నిరోధసాన్నిధ్య పాద్యాచమనీయార్ఘ్యంగన్ధపుష్పధూపదీపనైవే
ద్యాచమనీయహస్తోద్వర్తనముఖవాసాద్యుపచారయుక్తం-బ్రహ్మాఙ్గభోగమార్గేణపూ
జయేత్ - సకలంధ్యానంనిష్కలస్మరణంపరాపరధ్యానం - మూలమన్త్రజపఃతద్దశాం
శంబ్రహ్మాఙ్గజప సమర్పణమాత్మని వేదనస్తుతి నమస్కారాదయశ్చ గురుపూజాచపూ
ర్వతోదక్షిణేవినాయకస్య ॥ ఆదావన్తేచసమ్పూజ్యోవిఘ్నేశోజగదీశ్వరః । దైవ
తైశ్చద్విజైశ్చైవసర్వకామార్థసిద్ధయే ॥ యశ్శివంపూజయేద్దేవం లిఙ్గేవాస్థణ్డిలేపి
వా ॥ సయాతిశివసాయుజ్యంవర్షమాత్రేణకర్మణా॥ లిఙ్గార్చకశ్చషణ్మాసాన్నాత్రకా
ర్యావిచారణా ॥ సప్తప్రదక్షిణంకృత్వాదణ్డవత్ప్రణమేద్బుధః ॥ ప్రదక్షిణక్రమాదేవ
అశ్వమేధఫలంశతమ్- తస్మాత్సమ్పూజయేన్నిత్యంధర్మకామార్థసిద్ధయే ॥ భోగార్థీ
భోగమాప్నోతి రాజ్యార్థీరాజ్యమాప్నుయాత్ - పుత్రార్థీతనయంశ్రేష్ఠంరోగీరోగా
త్ప్రముచ్యతే ॥ యాన్యాంశ్చిన్తయతేకామాంస్తాంస్తాన్ప్రాప్నోతిమానవః॥ ❋

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గే ఉత్తరభాగేశివపూజాపద్ధతి
కథనన్నామచతుర్వింశోధ్యాయః.

❀శివాగ్నికార్యమ్.❀

నన్దీ ॥ శివాగ్నికార్యంవక్ష్యామిశివేనపరిభాషితమ్ । జనయిత్వాగ్రతఃప్రా
చీంశుభేదేశేసుసంస్కృతే ॥ ౧ ॥ పూర్వాగ్రముత్తరాగ్రంచకుర్యాత్సూత్రత్రయం
శుభమ్ । చతురశ్రీకృతేక్షేత్రేకుర్యాత్కుణ్డానియత్నతః ॥ ౨ ॥ నిత్యహోమా
గ్నికుణ్డంచత్రిమేఖలసమాయుతమ్। చతురశ్రద్వ్యఙ్గులాయామెఖలాహస్తమాత్ర
తః॥ ౩ ॥ హస్తమాత్రంభవేత్కుణ్డంయోనిఃప్రాదేశమాత్రతః । అశ్వత్థపత్రవద్యో
నింమేఖలోపరికల్పయేత్ ॥ ౪ ॥ కుణ్డమధ్యేతునాభిస్స్యాదష్టపత్రంసకర్ణికమ్ ।
ప్రాదేశమాత్రంవిధినాకారయేద్బ్రాహ్మణస్సుత ॥ ౫ ॥ షష్ఠేనోల్లేఖనంప్రోక్తంప్రో
క్షణంవర్మణాస్మృతమ్ । నేత్రేణాలోక్యవై కుణ్డంవజ్రేఖాఃకారయేద్బుధః॥ ౬ ॥ ప్రా
గాయతేనవిన్యసేద్బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః । ఉత్తరాగ్రాశ్శివా రేఖాఃప్రోక్షయేద్వ
ర్మణాపునః ॥ ౭ ॥ శమీపిప్పలసమ్భూతామరణింషోడశాఙ్గులామ్। మథిత్వావహ్ని
బీజేనశక్తిన్యాసంహృదైవతు ॥ ౮ ॥ ప్రక్షిపేద్విధినావహ్నిమన్వాధాయయథావి
ధి। తూష్ణీంప్రాదేశమాత్రైస్తుయాజ్ఞికైఃశకలైఃశుభైః ॥ ౯ ॥ ముష్టింప్రాదేశమా
త్రైస్తుయాగ్నికైశ్శకలైశ్శుభైః। పరిసమూహనంకుర్యాజ్జలేనాష్టసుదిక్షువై ॥ ౧౦॥
పరిస్తీర్యవిధానేనప్రాగాద్యేవమనుక్రమాత్ । ఉత్తరాగ్రంపురస్తాద్ధిప్రాగగ్రందక్షి
ణేపునః ॥ ౧౧ ॥ పశ్చిమేచోత్తరాగ్రన్తుసౌమ్యేపూర్వాగ్రమేవచ । ఐన్ద్రేచైవాగ్ని

గ్నమావాహ్యయథావ్యపవంపిధీయతే ॥ ౧౨ ॥ సౌమ్యస్యోపరిచైన్ద్రాగ్నింవారుణా
గ్నమథస్తతః । ద్వన్ద్వరూపేణపాత్రాణిబర్హిష్యాసాద్యసువ్రతాః॥ ౧౩ ॥ అధోము
ఖానిసర్వాణిద్రవ్యాణిచతథోత్తరే । తస్యోపరిన్యసేద్దర్భాన్ శివందక్షిణతోన్యసే
త్॥ ౧౪ ॥ పూజయేన్మూలమన్త్రేణపశ్చాద్ధోమంసమాచరేత్ । ప్రోక్షణీపాత్రమా
దాయపూరయేదమ్బునాపునః॥ ౧౫ ॥ ప్రాదేశమాత్రౌతుకుశౌస్థాపయేదుదకోపరి।
ప్లావయేచ్చకుశాగ్రంతువసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః॥ ౧౬ ॥ వికీర్యసర్వపాత్రాణిసుసం
ప్రోక్ష్యవిధానతః । ప్రణీతాపాత్రమాదాయపూరయేదంబునాపునః॥ ౧౭॥ అన్యోదక
కుశాగ్రైస్తుసమ్యగాచ్ఛాద్యసువ్రత । హస్తాభ్యాంనాశికంపాత్రమైశాన్యాందిశివిన్య
సేత్ ॥ ౧౮ ॥ ఆజ్యాధిశ్రయణంకుర్యాత్పశ్చిమోత్తరతశ్శుభమ్ । భస్మమిశ్రాంత
థాఙ్గారాన్ గ్రాహయేచ్ఛకలేనవై ॥ ౧౯ ॥ పశ్చిమోత్తరతోనీత్వాతత్రచాజ్యంప్ర
తాపయేత్ । కుశానగ్నౌతుప్రజ్వాల్యపర్యగ్నింత్రిభిరాచరేత్ ॥ ౨౦॥ తాన్ తత్సర్వాం
స్తత్రనిక్షిప్యచాగ్రేచాజ్యంనిధాపయేత్ । అఙ్గుష్ఠమాత్రౌతుకుశౌ ప్రక్షాళ్యపిధినైవ
తు ॥ ౨౧ ॥ పర్యగ్నించతతఃకుర్యాత్తైరేవనవభిఃపునః । పర్యగ్నించపునఃకుర్యాత్త
దాజ్యమవరోపయేత్ ॥ ౨౨ ॥ అథాపకర్షయేత్పాత్రంప్రణీతోత్తరపశ్చిమే । సమ్ప్లా
వ్యచాగ్నింకాష్ఠేనప్రక్షాళ్యారోప్యపశ్చిమే॥ ౨౩ ॥ ఆజ్యస్యోత్పవనంకుర్యాత్పవిత్రా
భ్యాంసహైవతు । పృథగాదాయహస్తాభ్యాంప్రవాహేణయథాక్రమమ్ ॥ ౨౪ ॥ అ
ఙ్గుష్ఠానామికాభ్యాన్తుఉభాభ్యాంమూలవిద్యయా । అభ్యుక్ష్యదాపయేదగ్నౌపవిత్రే
ఘృతపఙ్కిలే ॥ ౨౫ ॥ సౌవర్ణంస్రుక్స్రువంకుర్యాద్రత్నిమాత్రేణసువ్రత । రాజతం
వాయథాన్యాయంసర్వలక్షణసంయుతమ్ ॥ ౨౬ ॥ అథవాయాజ్ఞికైర్వృక్షైఃకర్త
వ్యౌస్రుక్స్రువావుభౌ । అరత్నిమాత్రమాయామంతత్పాత్రేతుబిలంభవేత్ ॥ ౨౭ ॥
షడఙ్గుళపరీణాహందణ్డమూలంమహామునే । తదర్ధంకణ్ఠనాళంస్యాత్పుష్కరంమూ
లవద్భవేత్ ॥ ౨౮ ॥ గోవాలసదృశందణ్డంస్రువాగ్రంనాశికాసమమ్ । పుటద్వయ
సమాయుక్తంముక్తాద్యైనప్రపూరితమ్ । షట్త్రింశదఙ్గుళాయామమష్టాఙ్గులవిస్తర
మ్॥ ౨౯ ॥ ఉత్సేధస్తుతదర్ధంస్యాత్తూస్రాత్రేణసమితంతతః । సప్తాఙ్గులంభవేదాస్యం
విస్తారాయామతఃపునః ॥ ౩౦ ॥ త్రిభాగైకంభవేదాస్యంకృత్వాశేషంపరిత్యజేత్।
కణ్ఠంచద్వ్యఙ్గుళాయామంవిస్తారంచతురఙ్గుళమ్ ॥ ౩౧ ॥ వేదిరష్టాఙ్గులాయామా
విస్తారస్తత్ప్రమాణతః । తస్యమధ్యేబిలంకుర్యాచ్చతురఙ్గులమానతః। బిలంసువర్తితం
కుర్యాదష్టపత్రంసుకర్ణికమ్ ॥ ౩౨ ॥ పరితోబిలబాహ్యేతుపట్టికార్ధాఙ్గులేనతు । త
ద్బాహ్యేచవినిద్రంతుపద్మపత్రైర్విచిత్రితమ్। యవద్వయప్రమాణేనతద్బాహ్యేపట్టి
కాభవేత్ ॥ ౩౩ ॥ వేదికామధ్యతోరన్ధ్రంకనిష్ఠాఙ్గులమానతః। ఖాతంయావన్ముఖా
త్తస్యాద్బిలమానన్తునిమ్నగమ్ ॥ ౩౪ ॥ దణ్డంషడఙ్గులంనాళందణ్డాగ్రేగణ్డికాత్రయమ్।
అర్ధాఙ్గులవివృద్ధ్యాతుకర్తవ్యంచతురఙ్గులమ్ ॥ ౩౫ ॥ త్రయోదశాఙ్గులాయామం

దణ్డమూలేఘటంభవేత్ । ద్వ్యఙ్గులన్తుభవేత్కుమ్భంనాభింవిద్యాద్దశాఙ్గులమ్॥౩౬॥
వేదిమధ్యేతథాకృత్వాపాదంకుర్యాచ్చద్వ్యఙ్గులమ్ । పద్మపృష్ఠసమాకారంపాదం
వైకర్ణికాకృతిమ్ ॥ ౩౭ ॥ గజోష్ఠసదృశాకారంతస్యపృష్ఠాకృతిర్భవేత్ । అభిచారా
దికార్యేషుకుర్యాత్కృష్ణాయసేనతు ॥ ౩౮ ॥ పఞ్చవింశత్కుశైర్నైవస్రుక్స్రువౌమా
ర్జయేత్పునః । అగ్రమగ్రేణసంశోధ్యమధ్యంమధ్యేనసువ్రత ॥ ౩౯ ॥ మూలంమూ
లేనవిధినాఅగ్రాతాప్యహృదాపునః । ఆజ్యస్థాలీప్రణీతాచప్రోక్షణీతిస్రపవచ॥ ౪౦॥
సౌవర్ణంరాజితంవాపితామ్రంవామృన్మయన్తువా। అన్యథానైవకర్తవ్యంశాన్తికేపౌ
ష్టికేసమమ్ ॥ ౪౧ ॥ ఆయసీత్వభిచారేతుశాన్తికేమృన్మయేతువా । షడఙ్గులంసు
విస్తీర్ణంపాత్రాణాంముఖముచ్యతే ॥ ౪౨ ॥ ప్రోక్షణీద్వ్యఙ్గులోత్సేధాప్రణీతా
ద్వ్యఙ్గులాధికా । ఆజ్యస్థాలీతతస్తస్యాఉత్సేధాద్వ్యఙ్గులాధికా ॥ ౪౩ ॥ మైస్న
మిద్భిహృతంప్రోక్తంతైరేవపరిధిర్భవేత్ । మధ్యాఙ్గులపరీణాహాఅవక్రానివ్రణాస్స
మాః ॥ ౪౪ ॥ ద్వాత్రింశదఙ్గులాయామాస్త్రిస్రఃపరిధయస్స్మృతాః। ద్వాత్రింశదఙ్గు
లాయామైస్త్రింశద్దర్భైఃపరిస్తరేత్ ॥ ౪౫ ॥ చతురఙ్గులమధ్యేతుగ్రథితన్తుప్ర
దక్షిణమ్ । అభిచారాదికార్యేషుశివాజ్ఞాధానవర్జితమ్ ॥ ౪౬ ॥ అకోమలాస్థిరా
విప్రసఙ్గ్రాహ్యాస్త్వభిచారికే। సమగ్రాస్సమాస్థూలాఃకనిష్ఠాఙ్గులసమ్మితాః॥౪౭॥
అవక్రానిర్వ్రణాస్స్నిగ్ధాద్వాదశాఙ్గులసమ్మితాః। సమిధస్థంప్రమాణంహిసర్వకార్యే
షుసువ్రత ॥ ౪౮ ॥ గవ్యంఘృతంతతశ్శ్రేష్ఠంకాపిలన్తుతతోఽధికమ్। ఆహుతీనాంప్ర
మాణన్తుస్రువపూర్ణంయథాభవేత్ ॥ ౪౯ ॥ అన్నమత్రప్రమాణంస్యాచ్ఛుక్తిమాత్రే
ణవైబిలమ్ ॥ ౫౦ ॥ యవానాంచతదర్ధంస్యాత్ఫలానాంతత్ప్రమాణతః । క్షీరస్య
మధునోదధ్నఃప్రమాణంఘృతవద్భవేత్ ॥ ౫౧॥ చతుస్స్రువప్రమాణేనస్రుచాపూర్ణా
హుతిర్భవేత్ । తదర్ధంస్విష్టకృత్ప్రోక్తంశేషంసర్వంతథాపివా ॥ ౫౨ ॥ శాన్తికం
పౌష్టికంచైవశివాగ్నౌజుహుయాత్సదా । లౌకికాగ్నౌమహాభాగమోహనోచ్చాట
నాదయః ॥ ౫౩ ॥ శివాగ్నింజనయిత్వాతుసర్వకార్యాణిసువ్రత। సప్తజిహ్వాఃప్రక
ల్ప్యైవసర్వకార్యాణికారయేత్ ॥ ౫౪ ॥ అథవాసర్వకార్యాణిజిహ్వామాత్రేణ
శుధ్యతి । శివాగ్నిరితివిప్రేన్ద్రజిహ్వామాత్రేణసాధకః । ఓం - బహురూపాయైమ
ధ్యజిహ్వాయై అనేకవర్ణాయైదక్షిణోత్తరమధ్యగాయై శాన్తికపౌష్టికమోక్షాదిఫల
దాయైస్వాహా - ఓం హిరణ్యాయైచామీకరాభాయై ఈశానజిహ్వాయైజ్ఞానప్రదా
యైస్వాహా - ఓం కనకాయైకనకనిభాయైరమ్యాయైఐన్ద్రజిహ్వాయైస్వాహా - ఓంర
క్తాయైరక్తవర్ణాయై ఆగ్నేయజిహ్వాయై అనేకవర్ణాయైవిద్వేషణమోహనాయైస్వా
హా - ఓంకృష్ణాయైనైరృతి జిహ్వాయైమారణాయైస్వాహా - ఓం సుప్రభాయైపశ్చి
మజిహ్వాయైముక్తాఫలాయైశాన్తికాయైపౌష్టికాయైస్వాహా - ఓంఅభివ్యక్తాయైవా
యవ్యజిహ్వాయైశత్రూచ్చాటనాయైస్వాహా - వహ్నయేతేజస్వినేస్వాహా ॥ ఏతా

వద్వహ్నిసంస్కారమథవావహ్నికర్మసు । నైమిత్తికేచవిధినా శివాగ్నింకారయే
త్పునః ॥ ౫౫ ॥ నిరీక్షణంప్రోక్షణంతాడనఞ్చషష్ఠేనఫడం తేన - అభ్యుక్షణంచతు
ర్థేన-ఖననోత్కిరణంషష్ఠేనపూరణంసమీకరణమాద్యేన-సేచనంవౌషడం తేన-కుట్ట
నమ్షష్ఠేన- సంమార్జనోపలేపనంతురీయేణ - కుణ్డపరికల్పనమ్నివృత్త్యాత్రిభి రేవకు
ణ్డోపరిధానంచతుర్థేన-కుణ్డార్చనమాద్యేన-రేఖాచతుష్టయసమ్పాదనమ్షష్ఠేన-ఫడం
తేనవజ్రీకరణంచతుష్పదాపాదనమాద్యేన-ఏవంకుణ్డసంస్కారమష్టాదశవిధకుణ్డసం
స్కారానన్తరంఅక్షపాటనంషష్ఠేన-విష్టరన్యాసమాద్యేన- వజ్రాసనేనవాగీశ్వరా
వాహనమ్- ఓంహ్రీంవాగీశ్వరీంశ్యామవర్ణాం విశాలాక్షీంయౌవనోన్మత్తవిగ్రహాం
ఋతుమతీంవాగీశ్వరశక్తిమావాహయామి - వాగీశ్వరీంపూజయామి - పునర్వా
గీశ్వరావాహనం - ఏకవక్త్రంచతుర్భుజమ్ - శుద్ధస్ఫటికాభంవరదాభయహస్తం
పరశుమృగధరంజటామకుటమణ్డితమ్ । సర్వాభరణభూషితమావాహయామి-ఓం
ఇంవాగీశ్వరాయనమః - ఆవాహనస్థాపన సన్నిధానసన్నిరోధపూజాన్తంవాగీశ్వ
రీంసమ్పూజ్య - గర్భాధానవహ్నిసంస్కారంఅరణీజనితంసూర్యకాన్తోద్భవంవాఅ
గ్నిహోత్రజం వాతామ్రపాత్రేశరావేవా ఆనీయనిరీక్షణతాడనాభ్యుక్షణప్ర
క్షాళనమాద్యేన క్రవ్యాదాశివపరిత్యాగోపిప్రథమేనవహ్నేస్త్రైకరణంజఠరభూ
మధ్యాదా వాహ్యాగ్నింవైకారణ మూర్త్యావాగ్నేయేన ఉద్దీపన మాద్యేనపురుషే
ణసంహితయాధారణా ధేనుముద్రాతురీయేణావ కుణ్డ్యజానుభ్యామవనీంగత్వా శ
రావోత్థాపనం కుణ్డోపరినిధాయ ప్రదక్షిణమావర్త్యతురీయేణాత్మసమ్ముఖామ్ వా
గీశ్వరీంగర్భనాడ్యాంగర్భాధానంతురీయేణకమలప్రదానమాద్యేనవౌషడం తేనకుశా
క్షుణ్ణందత్వాయిన్ధన ప్రదానమాద్యేనప్రజ్వాలనం గర్భాధానంచసద్యేనాద్యేన పూజ
నంపుంసవనంవామేనపూజనంద్వితీయేనసీమన్తోన్నయనమఘోరేణతృతీయేనపూజ
నం అవయవవ్యాప్తివక్త్రోద్ఘాటన వక్త్రనిష్కృతిరితితృతీయేన గర్భజాతకర్మపురుషే
ణపూజనంతురీయేణషష్ఠేనప్రోక్షణంసూతకశుద్ధయే తనుత్రాకుశాస్త్రేణవక్త్రేణా
గ్నిమూలమీశాగ్నినైరృతి మూలంవావాయవ్యాగ్నిం వాయవ్యమూలమీశాగ్రమితి
కుశస్తరణమితిపూర్వోక్తంఇధ్మమగ్రమూలం ఘృతాక్తంలాలాపనోదాయషష్ఠేనజు
హుయాత్ -పంచపూర్వాదిక్రమేణపరిధివిష్టరన్యాసోపిఆద్యేనవిష్టరోపరిహిరణ్యగర్భ
హరనారాయణానపిపూజయేత్ - ఇంద్రాదిలోకపాలాంశ్చపూజయేత్ -వజ్రావర్త
పర్యంతానపిపూజయేత్ - వాగీశ్వరవాగీశ్వరీపూజాద్యేనోద్వాస్యహుతంచవివర్జ
యేత్ । స్రుక్స్రువసంస్కారమధోనిరీక్షణప్రోక్షణతాడనాభ్యుక్షణాదినిపూర్వవత్ -
స్రుక్స్రువంచ హస్తద్వయేగృహీత్వా సంస్థాపనమాద్యే నతాడనమపిస్రుక్స్రువోప
రిధర్భనులేపనమూలమధ్య మగ్రేణత్రితత్త్వేనస్పృక్ఛక్తిం స్రువమపిశంభుందక్షిణపా
ర్శ్వే - కుశోపరిశక్తయేనమః-శమ్భవేనమఃఇతి- తతోహ్యంత్రిసూత్రేణస్రుక్స్రువౌ

తురీయేణ వేష్టయేద్దర్భయేచ్చ ధేనుముద్రాం దర్శయిత్వా తురీయేణావగుణ్ఠ్యావష్టేన రక్షాంవిధాయ స్రుక్స్రువసంస్కారః పూర్వమేవోక్తః- పునరాజ్యసంస్కారః పూర్వమేవోక్తః నిరీక్షణప్రోక్షణతాడనాభ్యుక్షణాదీని పూర్వవత్ - ఆజ్యప్రతాపనమైశాన్యాంవామష్టేన వేద్యుపరివిన్యస్య ఘృతపాత్రం వితస్తిమాత్రం కుశపవిత్రం వామహస్తాఙ్గుష్ఠానామికాగ్రం గృహీత్వా దక్షిణాంగుష్ఠానామికాభ్యాం మూలం గృహీత్వాగ్నిజ్వాలోత్పవనం స్వాహాన్తేన తురీయేణ పునష్షడ్దర్భాన్గృహీత్వా పూర్వవత్స్వాత్మసంప్లవనం స్వాహాన్తేనాద్యేన కుశద్వయపవిత్రబన్ధనం చాద్యేనఘృతేన్యసేదితి పవిత్రీకరణం దర్భద్వయం గృహ్యాగ్నిప్రజ్వాలనం ఘృతం త్రిధావర్తయేత్ సమ్యోప్తాగ్నౌ నిధాపయేదితి నీరాజనం పునర్దర్భాన్గృహీత్వా - కీటకాదినిరీక్ష్యాఘ్రేణ సమ్యోప్యదర్భాన్ అగ్నౌ నిధాయ ఇత్యవద్యోతనం దర్భద్వయం గృహీత్వా అగ్నిప్రజ్వాలయా-ఘృతం నిరీక్షయేత్ దర్భేణ గృహీత్వా తేనాగ్రద్వయేన శుక్లపక్షద్వయేనాద్యేనేతి కృష్ణపక్షసంపాతనమ్ ఘృతం త్రిభాగేన విభజ్య స్రువేణైకభాగేనాజ్యేనాగ్నయే స్వాహా-ద్వితీయేనాజ్యేన సోమాయ స్వాహా - ఆజ్యేన ఓం అగ్నీషోమాభ్యాం స్వాహా-ఆజ్యేన అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా - పునః కుశేన గృహీత్వా- సంహితాభిమన్త్రేణ నమోऽన్తేనాభిమన్త్రయేత్ - అభిమన్త్ర్య ధేనుముద్రా ప్రదర్శన కవచావకుణ్ఠనాస్త్రేణ రక్షా అథ సంస్కృతే నిధాపయేత్ ఆజ్యసంస్కారః-ఆజ్యేన స్రుగ్వదనేన చక్రాభిఘారణం శక్తిబీజాదీశానమూర్తయే స్వాహా - పూర్వవత్పురుషవక్త్రాయ స్వాహా - అఘోరహృదయాయ స్వాహా - వామదేవాయగుహ్యాయ స్వాహా । సద్యోజాతమూర్తయే స్వాహా ॥ ఇతి వక్త్రోద్ఘాటనం - ఈశానమూర్తయే తత్పురుషవక్త్రాయ స్వాహా-తత్పురుషవక్త్రాయ అఘోరహృదయాయ స్వాహా - అఘోరహృదయాయ వామదేవగుహ్యాయ సద్యోజాతమూర్తయే స్వాహా ॥ ఇతి వక్త్రసంధానం ॥ ఈశానమూర్తయే తత్పురుషవక్త్రాయ అఘోరహృదయాయ వామదేవాయ గుహ్యాయ సద్యోజాతాయ స్వాహా ॥ ఇతి వక్త్రైక్యకరణమ్ ॥ శివాగ్నిం జనయిత్వైవం సర్వకర్మాణి కారయేత్ ।

కేవలం జిహ్వయా వాపి శాన్తికాద్యాని సర్వదా ॥ ౪౬ ॥ గర్భాధానాధికారేషు వహ్నేః ప్రత్యేకమవ్యయః । తద్దశాహుతయో దేయా యోనిబీజేన పఞ్చధా ॥ ౪౭ ॥ శివాగ్నౌ కల్పయేద్దివ్యం పూర్వవత్పరమాసనమ్ । ఆవాహనం తథా న్యాసం యథా దేవే తథార్చనం ॥ ౪౮ ॥ మూలమన్త్రం సకృజ్జప్త్వా దేవదేవం నమస్య చ । ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా సగర్భం సర్వసమ్మతమ్ ॥ ౪౯ ॥ పరిషేచనపూర్వం చ తదిధ్మమభిఘార్య చ । జుహుయాద్వహ్నిమధ్యే తు జ్వాలితే థమహామునే ॥ ౫౦ ॥ ఆఘారావపి చాధాయ చాజ్యేనైవ తు షణ్ముఖే । ఆజ్యభాగౌ తు జుహుయాద్విధినైవ ఘృతేన చ ॥ ౫౧ ॥ చతుష్పీ చాజ్యభాగౌ తు చాగ్నయే చ తథోత్తరే । ఆత్మనో దక్షిణే చైవ సోమాయేతి ద్విజోత్తమ ॥ ౫౨ ॥ ప్రత్యఙ్ముఖస్య దేవస్య శివాగ్నేర్బ్రాహ్మణస్సుత । అ

క్షిప్వైదక్షిణంచైవచోత్తరంచోత్తరంతథా ॥ ౬౩ ॥ దక్షిణస్తుమహాభాగాభవత్యేవ
నసంశయః । ఆజ్యేనాహుతయస్తత్రమూలేనైవదశైవతు ॥ ౬౪ ॥ చరుణాచ
యథావద్ధి సమిద్భిశ్చతథాస్మృతమ్ । పూర్ణాహుతింతతోదద్యాన్మూలమన్త్రేణసు
వ్రతాః ॥ ౬౫ ॥ సర్వావరణదేవానాంపఞ్చపఞ్చైవపూర్వవత్ । ఈశానాదిక్రమే
ణైవశక్తిబీజక్రమేణచ ॥ ౬౬ ॥ ప్రాయశ్చిత్తమఘోరేణస్విష్టాన్తంపూర్వవత్స్మృ
తమ్ । త్రిప్రకారంమయాప్రోక్తమగ్నికార్యంసుశోభనమ్ ॥ ౬౭ ॥ యథావసరమే
వంహికుర్యాన్నిత్యంమహామునే । జీవితాన్తేలభేత్స్వర్గంలభతేచాగ్నిదీపనమ్ ॥ ౬౮ ॥
నరకంచైవనాప్నోతియస్యకస్యాపికర్మణః । అహింసకంచరేద్ధోమంసాధకోముక్తి
కాఙ్క్షకః ॥ ౬౯ ॥ హృదిస్థంచిన్తయేదగ్నింధ్యానయజ్ఞేనహోమయేత్ । దేహస్థం
సర్వభూతానాంశివంసర్వజగత్పతిమ్ ॥ ౭౦ ॥ తంజ్ఞాత్వాహోమయేద్భక్త్యా
ప్రాణాయామేననిత్యశః । బాహ్యహోమప్రదాతాతుపాషాణేదర్దురోభవేత్ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేఉత్తరభాగేశివాగ్నికార్యకథన
న్నామపఞ్చవింశతితమోధ్యాయః.

అఘోరార్చనవిధిః

శైలాదిః ॥ అథవాదేవమీశానంలిఙ్గేసమ్పూజయేచ్ఛివమ్ । బ్రాహ్మణశ్శివభ
క్తశ్చశివధ్యానపరాయణః ॥ ౧ ॥ అగ్నిరిత్యాదినాభస్మగృహీత్వాహ్యగ్నిహో
త్రజం । ఉద్ధూళయేద్ధిసర్వాఙ్గమాపాదతలమస్తకమ్ ॥ ౨ ॥ ఆచామేద్బ్రహ్మతీర్థేన
బ్రహ్మసూత్రీహ్యుదఙ్ముఖః । తథోన్నమశ్శివాయేతి తనుంకృత్వాత్మనఃపునః ॥ ౩ ॥
దేవంచతేనమన్త్రేణపూజయేత్ప్రణవేనచ । సర్వస్మాదధికాపూజాఅఘోరేశస్య
శూలినః ॥ ౪ ॥ సామాన్యంయజనంసర్వమగ్నికార్యంచసువ్రత । మన్త్రభేదః
ప్రభోస్తస్యఅఘోరధ్యానమేవచ ॥ ౫ ॥ మన్త్రః ॥ అఘోరేభ్యోథఘోరేభ్యో
ఘోరఘోరతరేభ్యః । సర్వేభ్యస్సర్వశర్వేభ్యో నమస్తేఅస్తురుద్రరూపేభ్యః ।
అఘోరేభ్యఃప్రశాన్తహృదయాయనమః - అథఘోరేభ్యస్సర్వాత్మబ్రహ్మశిరసే
స్వాహా - అఘోరఘోరతరేభ్యఃజ్వాలామాలినీశిఖాయైవషట్ - సర్వేభ్యఃసర్వశ
ర్వేభ్యఃపిఙ్గళకవచాయహుం - నమస్తేఅస్తురుద్రరూపేభ్యః నేత్రత్రయాయవషట్
సహస్రాక్షాయదుర్భేదాయ పాశుపతాస్త్రాయఫట్ ॥ స్నాత్వాచమ్యతనుంకృ
త్వాసమభ్యుక్ష్యాఘమర్షణమ్ । తర్పణంవిధినార్ఘ్యంచభానవేభానుపూజనమ్ ॥ ౬ ॥
సమంవాఘోరపూజాయాంమన్త్రమాత్రేణభేదితమ్ । మార్గశుద్ధిస్తథాద్వారిపూ
జాంవాస్త్వధిపస్యచ ॥ ౭ ॥ కృత్వాకరంవిశోధ్యాగ్రేసశుభాసనమాస్థితః । నాసాగ్రకమ
లేస్థాప్యదగ్ధాతుఃకుంభిశాగ్నినా ॥ ౮ ॥ వాయునాప్రేర్యతద్భస్మవిశోధ్యచశుభామ్బు

సా । శక్త్యావృతమయే బ్రహ్మ కలాం తత్ర ప్రకల్పయేత్ ॥ ౯ ॥ అఘోరం వహ్నిధా కృ
త్వా పఞ్చాఙ్గసహితం పునః । ఇత్థం జ్ఞానక్రియామేవం విన్యస్య చ విధానతః ॥ ౧౦ ॥
న్యాసస్త్రినేత్రసహితో హృదిధ్యాత్వా వరాననే । నాభౌ వహ్నిగతం స్మృత్వా భ్రూ
మధ్యే దీపవత్ప్రభుమ్ ॥ ౧౧ ॥ శాన్త్యాబీజాఙ్కురానన్తధర్మాద్యైరపి సంయుతే ।
సోమసూర్యాగ్నిసమ్పన్నే మూర్తిత్రయసమన్వితే ॥ ౧౨ ॥ వామాదిభిశ్చ సహితే
మనోన్మన్యా ప్యధిష్ఠితే । శివాసనే త్మమూర్తిస్థం త్రయాకారరూపిణమ్ ॥ ౧౩ ॥
అష్టత్రింశత్కలాదేహం త్రితత్త్వసహితం శివమ్ । అష్టాదశభుజం దేవం గజచర్మోత్తరీ
యకమ్ ॥ ౧౪ ॥ సిహ్మాజినాంబరధరమఘోరం పరమేశ్వరమ్ । ద్వాత్రింశాక్షర
రూపేణ ద్వాత్రింశచ్ఛక్తిభిర్వృతమ్ ॥ ౧౫ ॥ సర్వాభరణసంయుక్తం సర్వదేవనమ
స్కృతమ్ । కపాలమాలాభరణం సర్పవృశ్చికభూషణమ్ ॥ ౧౬ ॥ పూర్ణేన్దువద
నం సౌమ్యం చన్ద్రకోటిసమప్రభమ్ । చన్ద్రరేఖాధరం శక్త్యా సహితం నీలరూపిణం ॥ ౧౭ ॥
హస్తైః ఖడ్గం ఖేటకం పాశమేకం రత్నైశ్చిత్రం చాఙ్కుశం నాగకక్షామ్ । శరాసనం పా
శుపతం తథాస్త్రం దణ్డం చ ఖట్వాఙ్గమథాపరే చ ॥ ౧౮ ॥ తన్త్రీం చ ఘణ్టాం విపులాం చ
శూలం తథాపరే డమరుకం చ దివ్యమ్ । వజ్రం గదాం టంకదీప్తం సముద్గరం హస్తైరథా
స్య శమ్భోః ॥ ౧౯ ॥ వరదాభయహస్తం చ వరేణ్యం పరమేశ్వరమ్ । భావయేత్పూజ
యేచ్చాపి వహ్నౌ హోమం చ కారయేత్ ॥ ౨౦ ॥ హోమశ్చ పూర్వవత్సర్వో మన్త్రభేద
శ్చ కీర్తితః । అష్టపుష్పాదిగన్ధాదిపూజాస్తుతినివేదనమ్ ॥ ౨౧ ॥ అన్తర్బలిం చ కుణ్డస్య
వాన్హేయే న విధానతః । మణ్డలం విధినా కృత్వా మన్త్రైరేతైర్యథాక్రమమ్ ॥ ౨౨ ॥ వాక్యం ॥
రుద్రేభ్యో మాతృగణేభ్యో యక్షేభ్యోఽసురేభ్యో గ్రహేభ్యో రాక్షసేభ్యో నాగేభ్యో
నక్షత్రేభ్యో విశ్వగణేభ్యః క్షేత్రపాలేభ్యః । అథ వాయువరుణదిగ్భాగే క్షేత్రపాల
బలిం క్షిపేత్ । అర్ఘ్యం గన్ధం చ పుష్పం చ ధూపం దీపం చ సువ్రతాః । నైవేద్యం ము
ఖవాసాది నివేద్యం వై యథావిధి ॥ ౨౩ ॥ విజ్ఞాప్యైవం విసృజ్యాథ అష్టపుష్పైశ్చ పూ
జనమ్ । సర్వసామాన్యమేతద్ధి పూజాయాం మునిపుఙ్గవాః ॥ ౨౪ ॥ ఏవం సఙ్క్షేపతః
ప్రోక్తామఘోరార్చాది సువ్రతాః । అఘోరార్చావిధానం చ లిఙ్గే వా స్థణ్డిలేఽపి వా ॥ ౨౫ ॥
స్థణ్డిలాత్కోటిగుణితం లిఙ్గార్చనమనుత్తమమ్ । లిఙ్గార్చనరతో విప్రో మహాపాత
కసమ్భవైః ॥ ౨౬ ॥ పాపైరపి న లిప్యేత పద్మపత్రమివాంభసా । లిఙ్గస్య దర్శనం పు
ణ్యం దర్శనాత్స్పర్శనం పరమ్ ॥ ౨౭ ॥ అర్చనాదధికం నాస్తి బ్రహ్మపుత్ర న సంశయః ।
ఏవం సఙ్క్షేపతః ప్రోక్తమఘోరార్చనముత్తమం ॥ ౨౮ ॥ వర్షకోటిశతేనాపి విస్తరే
ణ న శక్యతే ॥ ౨౯ ॥ * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే అఘోరపూజా
కథనం నామ షడ్త్రింశత్తమోఽధ్యాయః

॥ జయాభిషేకః ॥

ఋషయః॥ ప్రభావో నన్దినశ్చైవ లిఙ్గపూజాఫలం శ్రుతమ్ । శ్రుతిభిస్సమ్మతం సర్వం రోమహర్షణ సువ్రత ॥ ౧ ॥ జయాభిషేకమీశేన కథితం మనవే పురా । హితాయ మేరుశిఖరే క్షత్రియాణాం త్రిశూలినా ॥ ౨ ॥ తత్కథం షోడశవిధం మహాదానం చ శోభనమ్ । వక్తుమర్హసి చాస్మాకం సూత బుద్ధిమతాం వర ॥ ౩ ॥ సూతః॥ జీవచ్ఛ్రాద్ధం పురా కృత్వా మనుస్స్వాయంభువః ప్రభుః । మేరుమాసాద్య దేవేశమస్తువన్నీలలోహితమ్ ॥ ౪ ॥ తపసా చ వినీతాయ ప్రహృష్టః ప్రదదౌ భవః । దివ్యం దర్శనమీశానస్తేనాపశ్యత్తమవ్యయమ్ ॥ ౫ ॥ నత్వా సంపూజ్య విధినా కృతాఞ్జలిపుటః స్థితః । హర్షగద్గదయా వాచా ప్రోవాచ చననామ చ ॥ ౬ ॥ దేవదేవ జగన్నాథ నమస్తే భువనేశ్వర । జీవచ్ఛ్రాద్ధం మయా దేవ ప్రసాదేన వినిర్మితమ్ ॥ ౭ ॥ పూజితశ్చ తతో దేవో హృష్టశ్చైవ మయాధునా । శక్రాయ కథితం పూర్వం ధర్మకామార్థమోక్షదమ్ ॥ ౮ ॥ జయాభిషేకం దేవేశ వక్తుమర్హసి మే ప్రభో ॥ సూతః ॥ తస్మై దేవో మహాదేవో భగవాన్నీలలోహితః ॥ ౯ ॥ జయాభిషేకమఖిలమవదత్పరమేశ్వరః । శ్రీభగవాన్ ॥ జయాభిషేకం వక్ష్యామి నృపాణాం హితకామ్యయా ॥ ౧౦ ॥ అపమృత్యుజయార్థం చ సర్వశత్రుజయాయ చ । యుద్ధకాలే తు సంప్రాప్తే కృత్వైవమభిషేచనమ్ ॥ ౧౧ ॥ నృపతిం చాభిషిచ్యైవ గచ్ఛేద్యోద్ధుం రణాజిరే । విధినా మణ్డపం కృత్వా ప్రపాం వా కూటమేవ వా ॥ ౧౨ ॥ సర్వథా స్థాపయేద్వహ్నిం బ్రాహ్మణో వేదపారగః । తతస్సర్వాభిషేకార్థం సూత్రపాతం చ కారయేత్ ॥ ౧౩ ॥ ప్రాగాద్యం వర్ణసూత్రం చ దక్షిణాద్యం తథా పునః । సహస్రాణాం ద్వయం తత్ర శతానాం చ చతుష్టయమ్ ॥ ౧౪ ॥ శేషమేవం శుభం కోష్ఠం తేషు కోష్ఠస్తు సంహరేత్ । బాహ్యవీథ్యాం పదం చైకం సమన్తాదుపసంహరేత్ ॥ ౧౫ ॥ అఙ్గసూత్రాణి సంగృహ్య విధినా పృథగేవ తు । ప్రాగాద్యం వర్ణసూత్రం తు దక్షిణాద్యం తథా పునః ॥ ౧౬ ॥ ప్రాగాద్యం దక్షిణాద్యం చ షట్త్రింశత్సంహరేత్క్రమాత్ । ప్రాగాద్యాః పఙ్క్తయస్సప్త దక్షిణాద్యాస్తథా పునః ॥ ౧౭ ॥ తస్మాదేకోనపఞ్చాశత్పఙ్క్తయః పరికీర్తితాః । నవపఙ్క్తీర్హరేన్మధ్యే గన్ధగోమయవారిణా ॥ ౧౮ ॥ కమలం చాలిఖేత్తత్ర హస్తమాత్రేణ శోభనమ్ । అష్టపత్రం సితం వృత్తం కర్ణికాకేసరాన్వితమ్ ॥ ౧౯ ॥ అష్టాఙ్గులప్రమాణేన కర్ణికా హేమసన్నిభా । చతురఙ్గులమానేన కేసరస్థానముచ్యతే ॥ ౨౦ ॥ ధర్మం జ్ఞానం చ వైరాగ్యమైశ్వర్యం చ యథాక్రమమ్ । ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు స్థాపయేత్ప్రణవేన తు ॥ ౨౧ ॥ అవ్యక్తాదీని వై దిక్షు గాత్రాకారేణ విన్యసేత్ । అవ్యక్తం నియతః కాలః కాలీ చేతి చతుష్టయమ్ ॥ ౨౨ ॥ సితరక్తహిరణ్యాభకృష్ణా ధర్మాదయః క్రమాత్ । హంసాకారేణ వై గాత్రం హేమాభాసేన సువ్రతాః ॥ ౨౩ ॥ ఆధారశక్తిర్మధ్యే తు కమలం సృష్టికారణమ్ । బిన్దుమాత్రం కలామధ్యే నాదాకారమతః పరమ్ ॥ ౨౪ ॥ నాదోపరి శివం ధ్యాయేదోఙ్కారాఖ్యం జగద్గు

రుమ్ । మనోన్మనీంచపద్మాభంమహాదేవంచభావయేత్ ॥ ౨౫ ॥ వామాదయఃక్ర
మేణైవప్రాగాద్యాః కేసరేషువై। వామాజ్యేష్ఠాతథారౌద్రీకాళీవికరణీతథా॥౨౬॥
బలాప్రమథినీదేవీదమనీచయథాక్రమమ్ । వామదేవాదిభిస్సార్ధం ప్రణవేనైవవిన్య
సేత్ ॥ ౨౭ ॥ నమోస్తువామదేవాయనమోజ్యేష్ఠాయశూలినే । రుద్రాయకాల
రూపాయకలావికరణాయచ ॥ ౨౮ ॥ బలాయచతథాసర్వభూతస్యదమనాయచ।
మనోన్మనాయదేవాయమనోన్మన్యైనమోనమః ॥ ౨౯ ॥ మన్త్రైరేతైర్యథాన్యా
యంపూజయేత్పరిమణ్డలమ్ । ప్రథమావరణంప్రోక్తంద్వితీయావరణంశృణు ॥ ౩౦ ॥
ద్వితీయావరణేచైవ శక్తయఃషోడశైవతు । తృతీయావరణేచైవ చతుర్వింశదనుక్ర
మాత్॥ ౩౧ ॥ పిశాచవీథిర్వైమధ్యేనాభివీథీస్సమంతతః । మన్త్రైరేతైర్యథాన్యా
యంపిశాచానాంప్రకీర్తితాః ॥ ౩౨ ॥ అష్టోత్తరసహస్రన్తుపదప్రస్తారసంయుతమ్ ।
తేషుతేషుపృథక్త్వేనపదేషుకమలంక్రమాత్ ॥ ౩౩ ॥ కల్పయేచ్ఛాపినీవారగోధూ
మైశ్చయవాదిభిః। తణ్డులైశ్చతిలైశ్చైవగౌరసర్షపసంయుతైః ॥ ౩౪ ॥ అథవాక
ల్పయేదేతైర్యథాకాలంవిధానతః। అష్టపత్రంలిఖేత్తేషుకర్ణికాకేసరాన్వితమ్॥౩౫॥
శాలీనామాఢకంప్రోక్తం కమలానాంపృథక్పృథక్ । తణ్డులానాంతదర్ధంస్యాత్తద
ర్ధంచయవాదయః ॥ ౩౬ ॥ ద్రోణంప్రధానంకుమ్భస్యతదర్ధంతణ్డులాస్మృతాః ।
తిలానామాఢకంమధ్యేయవానాంచతదర్ధకమ్ ॥ ౩౭ ॥ అథాంభసా సమభ్యు
క్ష్యకమలంప్రణవేనతు । తేషుసర్వేషువిధినాప్రణవంవిన్యసేత్క్రమాత్ ॥ ౩౮ ॥
ఏవంసమాప్యచాభ్యుక్ష్య పదసాహస్రముత్తమమ్ । కలశానాంసహస్రాణిహైమాని
సుశుభానిచ ॥ ౩౯ ॥ ఉక్తలక్షణయుక్తానికారయేద్రాజితానిచ । తామ్రజానియ
థాన్యాయంప్రణవేనార్ఘ్యవారిణా ॥ ౪౦ ॥ ద్వాదశాఙ్గుళవిస్తారముదరంసముదా
హృతమ్ । వర్తితస్తుతదర్ధేననాభిస్తస్యవిధీయతే ॥ ౪౧ ॥ కంఠస్తుద్వ్యంగుళో
త్సేధంవిస్తారంచతురఙ్గుళమ్ । ఓష్ఠంచద్వ్యఙ్గుళోత్సేధం నిర్గమంద్వ్యఙ్గుళంస్మృత
మ్ ॥ ౪౨ ॥ తత్తద్వైద్విగుణందివ్యంశివకుమ్భేప్రకీర్తితమ్ । యవమాత్రాన్తరంసమ్య
క్తన్తునావేష్టితంహివై ॥ ౪౩ ॥ అవకుంఠ్యతథాభ్యుక్ష్యకుశోపరియథావిధి । పూర్వ
వత్ప్రణవేనైవపూరయేద్గంధవారిణా॥ ౪౪ ॥ స్థాపయేచ్ఛివకుంభాఖ్యంవర్ధనీంచవిధా
నతః । మధ్యపద్మస్యమధ్యేతు సకూర్చంసాక్షతక్రమాత్ ॥ ౪౫ ॥ ఆవేష్ట్యవస్త్రై
యుగ్మేనప్రచ్ఛాద్యకమలేనతు । హైమేనచిత్రరత్నేనసహస్రకమలంపృథక్ ॥౪౬॥
శివకుమ్భేశివంస్థాప్యగాయత్ర్యాప్రణవేనచ । విద్మహేపురుషాయైవమహాదేవా
యధీమహి ॥ ౪౭ ॥ తన్నోరుద్రఃప్రచోదయాత్ ॥ మన్త్రేణానేనరుద్రస్యసా
న్నిధ్యంసర్వదాస్మృతమ్ ॥ ౪౮ ॥ వర్ధన్యాందేవిగాయత్ర్యా దేవీంసంస్థాప్యపూ
జయేత్ । గణామ్బికాయైవిద్మహే మహాతపాయైధీమహితన్నో గౌరీప్రచోదయా
త్ ॥ ౪౯ ॥ ప్రథమావరణేచైవవామాద్యాఃపరికీర్తితాః । ప్రథమావరణంప్రోక్తం

ద్వితీయావరణంశ్రుణు ॥ ౫౦ ॥ శక్తయష్షోడశైవాత్ర పూర్వాద్యన్తేషుసువ్రతాః।
ఇన్ద్రవ్యూహస్యమధ్యేతు సుభద్రాంస్థాప్యపూజయేత్ ॥ ౫౧ ॥ భద్రమాగ్నేయ
చక్రేతుయామ్యేతుకనకాణ్డజామ్ । అమ్బికాంనైరృతేవ్యూహేమధ్యేమధ్యేతుపూ
జయేత్ ॥ ౫౨ ॥ శ్రీదేవీంవారుణేభాగేవాగీశంవాయుగోచరే। గోముఖీంసౌ
మ్యభాగేతుమధ్యమధ్యేతుపూజయేత్ ॥ ౫౩ ॥ రుద్రవ్యూహస్యమధ్యేతుభద్రకర్ణం
సమర్చయేత్ । ఇన్ద్రాగ్నివిదిశోర్మధ్యేపూజయేదణిమాంశుభామ్ ॥ ౫౪ ॥ యా
మ్యపావకయోర్మధ్యేలఘిమాంకమలాన్యసేత్ । రాక్షసాన్తకయోర్మధ్యేమహి
మాంమధ్యతోయజేత్ ॥ ౫౫ ॥ వరుణాసురయోర్మధ్యేప్రాప్తింవైమధ్యతోయజే
త్ । వరుణానిలయోర్మధ్యేప్రాకామ్యంకమలేన్యసేత్ ॥ ౫౬ ॥ విత్తేశానిలయో
ర్మధ్యేఈశిత్వంస్థాప్యపూజయేత్ । విత్తేశేశానయోర్మధ్యేవశిత్వంస్థాప్యపూజయే
త్ ॥ ౫౭ ॥ ఐంద్రస్యేశానయోర్మధ్యేయజేత్కామావసాయకమ్ । ద్వితీయావ
రణంప్రోక్తంతృతీయావరణంశ్రుణు ॥ ౫౮ ॥ శక్తయస్తుచతుర్వింశత్ప్రధానకమలేషు
వై । పూజయేద్వ్యూహమధ్యేతుపూర్వవద్విధిపూర్వకమ్ ॥ ౫౯ ॥ దీక్షాందీక్షాయి
కాంచైవచణ్డాంచణ్డాంశునాయికామ్ । సుమతీంసుమత్యాయాంచగోపాంగోపాయి
కాంతథా ॥ ౬౦ ॥ అథనన్దంచనన్దాయింపితామహమతఃపరమ్। పితామహాయీం
పూర్వాద్యాంవిధినాస్థాప్యపూజయేత్ ॥ ౬౧ ॥ ఏవంసమ్పూజ్యవిధినాతృతీయావ
రణంశుభమ్ । సౌభద్రంవ్యూహమాసాద్యప్రథమావరణేక్రమాత్ ॥ ౬౨ ॥ ప్రాగా
ద్యంస్థాప్యవిధినాశక్త్యష్టకమనుక్రమాత్ । ద్వితీయావరణేచైవప్రాగాద్యంశ్రుణుశ
క్తయః ॥ ౬౩ ॥ షోడశైవతుఅభ్యర్చ్యపద్మముద్రాన్తదర్శయేత్। బిన్దుకాబిన్దుగర్భా
చనాదినీనాదగర్భజా ॥ ౬౪ ॥ శక్తికాశక్తిగర్భాచపరాచైవపరాపరా । ప్రథమా
వరణేష్టౌచశక్తయఃపరికీర్తితాః ॥ ౬౫ ॥ చణ్డాచణ్డముఖీచైవచణ్డవేగామనోజవా।
చణ్డాక్షీచణ్డనిర్ఘోషాభృకుటీచణ్డనాయికా ॥ ౬౬ ॥ మనోత్సేధామనోధ్యక్షామానసీమ
ననాయికా । మనోహరీమనోహ్లాదీమనఃప్రీతిర్మహేశ్వరీ ॥ ౬౭ ॥ ద్వితీయావరణేచైవ
షోడశైవప్రకీర్తితాః । సౌభద్రంకథితంభద్రవ్యూహంవ్యూహంశృణువ్వ మే ॥ ౬౮ ॥
ఐన్ద్రీహుతాశనీయామ్యానైరృతీవారుణీతథా । వాయవ్యాచైవకౌబేరీఐశానీచా
ష్టశక్తయః ॥ ౬౯ ॥ ప్రథమావరణంప్రోక్తంద్వితీయావరణంశృణు । హరిణీచసువ
ర్ణాచకాంచనీహాటకీతథా ॥ ౭౦ ॥ రుక్మిణీసత్యభామాచసుభగాజమ్బునాయికా ।
వాగ్భవావాక్పథావాణీభీమాచిత్రరథాసుధీః ॥ ౭౧ ॥ వేదమాతాహిరణ్యాక్షీద్వి
తీయావరణేస్మృతాః। భద్రాఖ్యంకథితంవ్యూహంకనకాఖ్యంశ్రుణువ్వ మే ॥ ౭౨ ॥
వజ్రంశక్తించదణ్డంచఖడ్గంపాశంధ్వజంతథా। గదాంత్రిశూలంక్రమశఃప్రథమావరణే
స్మృతాః ॥ ౭౩ ॥ యుద్ధాప్రబుద్ధాచణ్డాచముణ్డాచైవకపాలినీ। మృత్యుహన్త్రీవిరూ
పాక్షీకపర్దీకమలాసనా ॥ ౭౪ ॥ దంష్ట్రిణీరఙ్గిణీచైవలమ్బాక్షీకఙ్కభూషణీ । సమ్భవా

ఖాపినీచైవషోడశైవప్రకీర్తితాః ॥ ౭౫ ॥ కథితంకనకవ్యూహమమ్బికాఖ్యంశృణు
ష్వమే । ఖేచరీచాత్మనాసాచభవానీవహ్నిరూపిణీ ॥ ౭౬ ॥ వహ్నినీవహ్నినాభాచమ
హిమామృతలాలసా । ప్రథమావరణేచాష్టౌశక్తయస్సర్వసంమతాః ॥ ౭౭ ॥ తుమాచ
శిఖరాదేవీక్రతురత్నాసుశీతలా। ఛాయాభూతపనీధన్యాఇన్ద్రిమాతాచవైష్ణవీ॥ ౭౮॥
తృష్ణారాగవతీమోహాకామకోపామదోత్కటా । ఇన్ద్రాచబధిరాదేవీషోడశైతాఃప్రకీ
ర్తితాః॥ ౭౯॥ కథితంచామ్బికావ్యూహంశ్రీవ్యూహంశ్రుణుసువ్రత । స్పర్శాస్పర్శవతీగ
న్ధాప్రాణాపానసమానకా॥ ౮౦॥ ఉదానావ్యాననామాచప్రథమావరణేస్మృతాః। త
మోహతాప్రభామోఘాతేజనీదహనీతథా ॥ ౮౧॥ భీమాస్యాజ్వాలనీచోష్ణాశోషణీరు
ద్రనాయికా । వీరభద్రాగణాధ్యక్షాచన్ద్రిహాసాచగహ్వరా ॥ ౮౨ ॥ గణమాతా
మ్బికాచైవశక్తయస్సర్వసమ్మతాః । ద్వితీయావరణేప్రోక్తాష్షోడశైవయథాక్రమా
త్ ॥ ౮౩ ॥ శ్రీవ్యూహంకథితంభద్రంవాగీశంశృణుసువ్రత । ధారావారీధరాచైవ
వహ్నికీనాశకీతథా ॥ ౮౪ ॥ మర్త్యాతీతామహామాయావజ్రిణీకామధేనుకా । ప్రథ
మావరణేప్యేవంశక్తయోష్టౌప్రకీర్తితాః ॥ ౮౫ ॥ పయోష్ణీవారుణీశాన్తాజయన్తీ
చవరప్రదా । ప్లావనీజలమాతాచపయోమాతామహామ్బికా ॥ ౮౬ ॥ రక్తాకరా
ళీచణ్డాక్షీమహోచ్ఛుష్మాపయస్వినీ। మాయావిద్యేశ్వరీకాళీకాళికాచయథాక్రమ
మ్ ॥ ౮౭ ॥ షోడశైవసమాఖ్యాతాశ్శక్తయస్సర్వసమ్మతాః। వ్యూహంవాగీశ్వరం
ప్రోక్తంగోముఖంవ్యూహముచ్యతే ॥ ౮౮ ॥ శఙ్ఖినీహాలినీచైవలఙ్కావర్ణాచకల్కి
నీ। యక్షిణీమాయినీచైవవమనీచరసాత్మనీ ॥ ౮౯ ॥ ప్రథమావరణేచైవశక్తయోష్టౌ
ప్రకీర్తితాః । చణ్డఖణ్టామహానాదాసుముఖీదుర్ముఖీబలా ॥ ౯౦ ॥ రేవతీప్రథమా
ఘోరాసైన్యాలీనామమహాబలా । జయాచవిజయాచైవఅపరాచాపరాజితా॥ ౯౧॥
ద్వితీయావరణేచైవశక్తయష్షోడశైవతు । కథితంగోముఖవ్యూహంభద్రకర్ణంశృ
ణుష్వమే ॥ ౯౨ ॥ మహాజయావిరూపాక్షీశుక్లాభాకాశమాతృకా । సంహారీజా
తహారీచదంష్ట్రిరీశుక్లరేవతీ ॥ ౯౩ ॥ ప్రథమావరణేచాష్టౌశక్తయఃపరికీర్తితాః ।
పిపీలికాపుణ్యహారీఅశనీసర్వహారిణీ ॥ ౯౪ ॥ భద్రహారీస్వహారీచహిమయోగీ
శ్వరీతథా । ఛిద్రాభానుమతీఛిద్రాసైంహికీసురభీసమా ॥ ౯౫ ॥ సర్వభవ్యాచవే
గాఖ్యశక్తయష్షోడశైవతు। మహావ్యూహాష్టకంప్రోక్తముపవ్యూహాష్టకంశ్రుణు॥ ౯౬॥
అణిమావ్యూహమావేష్ట్యప్రథమావరణేక్రమాత్ । ఐన్ద్రీతుచిత్రభానుశ్చవారుణీద
ణ్డిరేవతు ॥ ౯౭ ॥ ప్రాణరూపీతథాహంసస్వాత్మాశక్తిఃపితామహఃప్రథమావర
ణంప్రోక్తంద్వితీయావరణంశ్రుణు ॥ ౯౮ ॥ కేశవోభగవాన్రుద్రశ్చన్ద్రిమాభాస్క
రస్తథా । మహాత్మాచతథాహ్యాత్మాహ్యన్తరాత్మామహేశ్వరః ॥ ౯౯ ॥ పరమా
త్మాహ్యణుర్జీవఃపిఙ్గళఃపురుషఃపశుః । భోక్తాభూతపతిర్భీమోద్వితీయావరణేస్మృ
తాః ॥ ౧౦౦ ॥ కథితంచాణిమావ్యూహంలఖిమాఖ్యంవదామితే । శ్రీకణ్ఠోనన్తశ్చ

సూక్ష్మశ్చత్రిమూర్తిశ్చశశకస్తథా ॥ ౧౦౧ ॥ అమరేశస్థితీశశ్చదారతశ్చతథాష్టమః ।
ప్రథమావరణంప్రోక్తంద్వితీయావరణంశ్రుణు ॥ ౧౦౨ ॥ స్థాణుర్హరశ్చదణ్డేశోభా
క్తీశసురపుఙ్గవః । సద్యోజాతోనుగ్రహేశఃక్రూరసేనస్సురేశ్వరః ॥ ౧౦౩ ॥ క్రో
ధీశశ్చతథాచణ్డః ప్రచణ్డశ్శివయేవచ । ఏకరుద్రస్తథాకూర్మశ్చైక నేత్రశ్చతుర్ము
ఖః ॥ ౧౦౪ ॥ ద్వితీయావరణేరుద్రాష్షోడశైవప్రకీర్తితాః । కథితంలఘిమావ్యూ
హంమహిమాంశృణుసువ్రత ॥ ౧౦౫ ॥ అజేశఃక్షేమరుద్రశ్చసోమోంఽశోలాఙ్గ
లీతథా । దణ్డారుశ్చార్ధనారీచషకాన్తశ్చాన్తఏవచ ॥ ౧౦౬ ॥ పాలీభుజంగనామా
చపినాకీఖడ్గిరేవచ । కామయీశస్తథాశ్వేతోభృగుష్షోడశవైస్మృతాః ॥ ౧౦౭ ॥ క
థితంమహిమావ్యూహంప్రాప్తివ్యూహంశృణుష్వమే । సంవర్తోలకులీశశ్చబాడబో
హస్తిరేవచ ॥ ౧౦౮ ॥ చణ్డయక్షోగణపతిర్మహాత్మాభృగుజోష్టమః । ప్రథమావరణంప్రో
క్తంద్వితీయావరణంశృణు ॥ ౧౦౯ ॥ త్రివిక్రమోమహాజిహ్వఋక్షఃశ్రీభద్రఏవచ ।
మహాదేవోదధీచశ్చకుమారశ్చపరాశరః ॥ ౧౧౦ ॥ మహాదంష్ట్రీకరాళశ్చసూచ
కశ్చసువర్ధనః । మహాధ్వాంక్షోమహానన్దోదణ్డీగోపాలకస్తథా ॥ ౧౧౧ ॥ ప్రాప్తి
వ్యూహంసమాఖ్యాతంప్రాకామ్యంశృణుసువ్రత । పుష్పదన్తోమహాభాగోవిపులాన
న్దకారకః ॥ ౧౧౨ ॥ శుక్లోవిశాలఃకమలోబిల్వశ్చారుణఏవచ । ప్రథమావరణంప్రో
క్తంద్వితీయావరణంశృణు ॥ ౧౧౩ ॥ రతిప్రియస్సురేశానశ్చిత్రాఙ్గశ్చసుదుర్జయః ।
వినాయకఃక్షేత్రపాలోమహామోహశ్చమఙ్గలః ॥ ౧౧౪ ॥ వత్సపుత్రోమహాపుత్రో
గ్రామదేశాధిపస్తథా । సర్వావస్థాధిపోదేవోమేఘనాదఃప్రచణ్డకః ॥ ౧౧౫ ॥ కాల
దూతశ్చకథితోద్వితీయావరణంస్మృతం । ప్రాకామ్యంకథితంవ్యూహమైశ్వర్యంకథ
యామితే ॥ ౧౧౬ ॥ మఙ్గళాచర్చికాచైవయోగేశాహరదాయికా । భాసురాసురమా
తాచసున్దరీమాతృకాష్టమీ ॥ ౧౧౭ ॥ ప్రథమావరణేప్రోక్తాద్వితీయావరణేశృణు ।
గణాధిపశ్చమన్త్రిజ్ఞోవరదేవష్షడాననః ॥ ౧౧౮ ॥ విదగ్ధశ్చవిచిత్రశ్చఅమోఘోమో
ఘఏవచ । అశ్వీరుద్రశ్చసోమేశశ్చోత్తమోదుమ్బరస్తథా ॥ ౧౧౯ ॥ నరశింహ్మశ్చవిజ
యస్తథాయిన్ద్రగుహఃప్రభుః । అపాంపతిశ్చవిధినాద్వితీయావరణంస్మృతమ్ ॥ ౧౨౦ ॥
ఐశ్వర్యంకథితంవ్యూహం వశిత్వంపునరుచ్యతే । గగనోభవనశ్చైవవిజయోహ్యజ
యస్తథా ॥ ౧౨౧ ॥ మహాజయస్తథాఙ్గారోవ్యఙ్గారశ్చమహాయశాః । ప్రథమావ
రణేప్రోక్తాద్వితీయావరణేశృణు ॥ ౧౨౨ ॥ సున్దరశ్చప్రచణ్డేశోమహావర్ణోమహాసు
రః । మహారోమామహాగర్భఃప్రథమఃకనకస్తథా ॥ ౧౨౩ ॥ ఖరజోగరుడశ్చైవమేఘ
నాదోథగర్జకః । గజశ్చచ్ఛేదకోబాహుస్త్రిశిరోమారిరేవచ ॥ ౧౨౪ ॥ వశిత్వంక
థితంవ్యూహంశృణుకామావసాయికమ్ । వినాదోవికటశ్చైవవసన్తోభయఏవచ ॥ ౧౨౫ ॥
విద్యున్మహాబలశ్చైవకమలోదమనస్తథా । ప్రథమావరణంప్రోక్తంద్వితీయావరణం
శృణు ॥ ౧౨౬ ॥ ధర్మశ్చావిచలస్సర్పోమహాకాయోమహాహనుః । సుబలశ్చైవ

భస్మాఙ్గీదుర్జయోమురతిక్రమః ॥ ౧౨౭ ॥ బేతాలోశౌరవశ్చైవదుర్ధరోభోగపేవచ
వజ్రఃకాలాగ్నిరుద్రశ్చసద్యోనాదోమహాగుహః ॥ ౧౨౮ ॥ ద్వితీయావరణంప్రోక్తం
వ్యూహంచైవావసాయికమ్। కథితంషోడశవ్యూహంద్వితీయావరణంశృణు ॥ ౧౨౯॥
ద్వితీయావరణేచైవదక్ష వ్యూహేచశక్తయః । ప్రథమావరణేచాష్టాబాహ్యేషోడ
శపేవచ ॥ ౧౩౦ ॥ మనోహరోమహానాదాచిత్రచ్చిత్రరథాతథా । రోహిణీచైవచి
త్రాఙ్గీచిత్రరేఖావిచిత్రకా॥౧౩౧॥ ప్రథమావరణేప్రోక్తాద్వితీయావరణంశ్రుణు।చిత్రా
విచిత్రరూపాచశుభదాకామదాశుభా॥ ౧౩౨॥ క్రూరాచపిఙ్గళాదేవీఖడ్గికాలంబికా
సతీ।దంష్ట్రాళీరాక్షసీధ్వంసీలోలుపాలోహితాముఖీ॥౧౩౩॥ ద్వితీయావరణేప్రోక్తా
షోడశైవసమాసతః। దక్షవ్యూహంసమాఖ్యాతందాక్షవ్యూహంశృణుష్వమే॥౧౩౪॥
సర్వాసతీవిశ్వరూపాల మ్పటాచామిషప్రియా । దీర్ఘదంష్ట్రాచవజ్రాచలమ్బోష్ఠీ
ప్రాణహారిణీ ॥ ౧౩౫ ॥ ప్రథమావరణంప్రోక్తంద్వితీయావరణంశృణు । గజకర్ణా
శ్వకర్ణాచమహాకాళీసుభీషణా॥ ౧౩౬॥ వాతవేగరవాఘోరాఘనాఘనరవాతథా।
వరఘోషామహావర్ణాసుఘణ్టాఘణ్టికాతథా ॥ ౧౩౭ ॥ ఘణ్టేశ్వరీమహాఘోరాఘో
రాచైవాతిఘోరికా। ద్వితీయావరణేచైవషోడశైవప్రకీర్తితాః ॥ ౧౩౮ ॥ దాక్షవ్యూ
హంసమాఖ్యాతంచణ్డవ్యూహంశ్రుణుష్వమే । అతిఘణ్టాచాతిఘోరాకరాళాకర
భాతథా ॥ ౧౩౯ ॥ విభూతిర్భోగదాకాన్తిశఙ్ఖినీచాష్టమీస్మృతా।ప్రథమావరణంప్రో
క్తంద్వితీయావరణంశృణు ॥ ౧౪౦ ॥ పత్రిణీచైవగాన్ధారీయోగమాతాసుపీవరా।
రక్తమాలాంశుకావీరాసంహారీమాంసహారిణీ ॥ ౧౪౧ ॥ ఫలహారీజీవహారీస్వే
చ్ఛాహారీచతుణ్డికా। రేవతీరఙ్గిణీసఙ్గాద్వితీయేషోడశైవతు ॥ ౧౪౨ ॥ చణ్డవ్యూ
హంసమాఖ్యాతంచణ్డవ్యూహమథోచ్యతే । చణ్డీచణ్డముఖీచణ్డాచణ్డవేగామహార
వా ॥ ౧౪౩ ॥ భ్రుకుటీచణ్డవేగాచచణ్డరూపాష్టమీస్మృతా । ప్రథమావరణంప్రో
క్తంద్వితీయావరణంశృణు ॥ ౧౪౪ ॥ చణ్డఘ్రాణీచలాచైవచలజిహ్వాబలేశ్వరీ। బ
లవేగామహామాయామహాకోపాచవిద్యుతా ॥ ౧౪౫ ॥ కఙ్కాళీకలశీచైవవిద్యు
తాచణ్డఘోషికా । మహాఘోషామహారావాచణ్డాభాఽనఙ్గచణ్డికా ॥ ౧౪౬ ॥
చణ్డాయాఃకథితంవ్యూహంహరవ్యూహంశృణుష్వమే । చణ్డాక్షీకామదాదేవీసూ
కరాకుక్కుటాననా ॥ ౧౪౭ ॥ గాన్ధారీదున్దుభీమగ్నాసౌమిత్రాచాష్టమీస్మృతా।
ప్రథమావరణంప్రోక్తంద్వితీయావరణంశృణు ॥ ౧౪౮ ॥ మృతోద్భవామహాలక్ష్మీ
ర్వర్ణదాజీవరక్షిణీ । హరిణీక్షీణజీవాచదణ్డవక్త్రాచతుర్భుజా॥ ౧౪౯ ॥ వ్యోమచా
రీవ్యోమరూపావ్యోమవ్యాపీశుభోదయా । గృహచారీసుచారీచవిషహారీవిషార్తి
హా ॥ ౧౫౦ ॥ హరవ్యూహంసమాఖ్యాతంహరాయావ్యూహముచ్యతే।జమ్భాచ్యు
తాచకఙ్కారీదేవికాదుర్ధరావహా ॥ ౧౫౧॥ చణ్డికాచపలాచేతిప్రథమావరణేస్మృ
తాః । చణ్డికాచామరీచైవభణ్డికాచశుభాననా ॥ ౧౫౨ ॥ పిణ్డకాముణ్డినీముణ్డాశా

కినీశాఙ్కరీతథా । కర్తరీభర్తరీచైవభాగినీయజ్ఞదాయినీ ॥ ౧౫౩ ॥ యమదంష్ట్రా
మహాదంష్ట్రాకరాళాచేతిశక్తయః । హరాయాఃకథితంవ్యూహంశౌణ్డవ్యూహంశ్రు
ణుష్వమే ॥ ౧౫౪ ॥ వికరాళీకరాళీచకాలజఙ్ఘాయశస్వినీ । వేగావేగవతీయజ్ఞావే
దాఙ్గాచాష్టమీస్మృతా ॥ ౧౫౫ ॥ ప్రథమావరణంప్రోక్తంద్వితీయావరణంశృణు ।
వజ్రాశఙ్ఖాతిశఙ్ఖావాబాలాచైవబలాతథా ॥ ౧౫౬ ॥ అఞ్జనీమోహనీమాయావికటా
ఙ్గనలీతథా । గణ్డకీదణ్డకీఘోణాశోణాసత్యవతీతథా ॥ ౧౫౭ ॥ కల్లోలాచేతిక్రమశ
ష్షోడశైవయథావిధి।శౌణ్డవ్యూహంసమాఖ్యాతంశౌణ్డాయావ్యూహముచ్యతే౧౫౮॥
దన్తురారౌద్రభాగాచ అమృతాసకులాశుభా । చలజిహ్వార్యనేత్రాచ రూపిణీదారి
కాతథా ॥ ౧౫౯ ॥ ప్రథమావరణంప్రోక్తంద్వితీయావరణంశృణు । ఖాదకారూప
నామాచసంహారీచక్షమాంన్తకా ॥ ౧౬౦ ॥ కణ్డినీపేషిణీచైవమహాత్రాసాకృతా
న్తికా । దణ్డినీకిఙ్కరీబిమ్బావర్ణినీచామలాఙ్గినీ ॥ ౧౬౧ ॥ ద్రవిణీద్రావిణీచైవశక్త
యష్షోడశైవతు । కథితంహిమనోరమ్యంశౌణ్డాయావ్యూహముత్తమమ్ ॥ ౧౬౨ ॥
ప్రమథాఖ్యంప్రవక్ష్యామివ్యూహంపరమశోభనమ్ । ప్లవనీపావనీశోభామన్దాచైవమ
దోత్కటా ॥ ౧౬౩ ॥ మందాత్మేపామహాదేవీప్రథమావరణేస్మృతాః । కామస
న్దీపనీదేవిఅతిరూపామనోహరా ॥ ౧౬౪ ॥ మహాదశామదగ్రాహా విహ్వలామదవి
హ్వలా । అరుణాశోషణాదివ్యా రేవతీభాణ్డనాయికా ॥ ౧౬౫ ॥ స్తమ్భినీఘోరర
క్తాక్షీస్మరరూపాసుఘోషణా । వ్యూహంప్రథమమాఖ్యాతంస్వాయంభువయథాత
థా।కథితంప్రథమవ్యూహంప్రవక్ష్యామిశ్రుణుష్వమే ॥ ౧౬౬ ॥ ఘోరాఘోరతరా
ఘోరాఅతిఘోరాఘనాయికా । ధావనీక్రోష్టుకాముణ్డాచాష్టమీపరికీర్తితా॥౧౬౭॥
ప్రథమావరణంప్రోక్తంద్వితీయావరణంశృణు । భీమాభీమతరాభీమాశాన్తాచైవసువ
ర్చలా ॥ ౧౬౮ ॥ స్తమ్భినీరోదనీరౌద్రారుద్రవత్యచలాచలా । మహాబలామహా
శాన్తిశ్శాలాశాన్తశివాశివా ॥ ౧౬౯ ॥ బృహత్కరామహత్రాసాషోడశైవప్ర
కీర్తితాః । ప్రథమాయాస్సమాఖ్యాతం మన్మథవ్యూహముచ్యతే ॥ ౧౭౦ ॥ తాలక
ర్ణీచవాలాచకల్యాణీకపిలాశివా।ఇష్టిస్తుష్టిఃప్రతిజ్ఞాచప్రథమావరణేస్మృతాః॥౧౭౧॥
ఖ్యాతిఃపుష్టికరీతుష్టిర్జలాచైవశ్రుతిధృతిః । కామదాశుభదాసౌమ్యా తేజనీకామత
న్త్రికా॥ ౧౭౨ ॥ ధర్మాధర్మవశాలీలాపాపహావర్మవర్ధినీ । మాన్మథంకథితంవ్యూహం
మన్మథాయాశ్శృణుష్వమే ॥ ౧౭౩ ॥ ధర్మరక్షావిధానాచధర్మాధర్మవతీతథా।సుమ
తిర్దుర్మతిర్మేధావిమలాచాష్టమీస్మృతా ॥ ౧౭౪ ॥ ప్రథమావరణంప్రోక్తంద్వితీయా
వరణంశృణు । శుద్ధిర్బుద్ధిర్ధృతిఃకాన్తివర్తులామోహవర్ధనీ ॥ ౧౭౫ ॥ బలాచాతి
బలాభీమాప్రాణవృద్ధికరీతథా । నిర్లజ్జానిర్ఘృణామన్దాసర్వపాపక్షయఙ్కరీ॥౧౭౬॥
కపిలాచాతివిధురాషోడశైతాఃప్రకీర్తితాః । మన్మథాయికముక్తాస్తైభీమవ్యూహంవ
దామితే ॥ ౧౭౭ ॥ రక్తాచైవవిరక్తాచఉద్వేగాశోకవర్ధినీ। కామాతృష్ణాక్షుధామో

హాచాష్టమీపరికీర్తితా ॥ ౧౭౮ ॥ ప్రథమావరణంప్రోక్తంద్వితీయావరణంశృణు ।
జయానిద్రాభయాలస్యాజలతృష్ణోదరీదరా ॥ ౧౭౯ ॥ కృష్ణాకృష్ణాజిగ్సీవృద్ధాశుద్ధో
చ్ఛిష్టాశనీవృషా । కామనాశోభనీదగ్ధాదుఃఖదాసుఖదావలీ ॥ ౧౮౦ ॥ భీమవ్యూ
హంసమాఖ్యాతం భీమాయావ్యూహముచ్యతే । ఆనన్దాచసునన్దాచమహానన్దాశుభ
ఙ్కరీ ॥ ౧౮౧ ॥ వీతరాగామహోత్సాహాజితరాగామనోరమా । ప్రథమావర
ణంప్రోక్తంద్వితీయావరణంశృణు ॥ ౧౮౨ ॥ మనోన్మనీమనఃక్షోభామదోన్మత్తామ
హాకులా । మన్దగర్భామహాభాసా కామానందానువిహ్వలా ॥ ౧౮౩ ॥ మహావేగా
సువేగాచ మహాభోగాక్షయావహా । క్రమణీక్రామణీవక్రాద్వితీయావరణేస్మృ
తాః ॥ ౧౮౪ ॥ కథితంతవభీమాయావ్యూహంపరమశోభనమ్ । శాకునంకథయా
మ్యద్యస్వాయమ్భువమనోస్స్మృతమ్ ॥ ౧౮౫ ॥ యోగావేగాస్యవేగాచఅతివే
గాసువాసినీ । దేవీమనోరథా వేగాజలావర్తాచధీమతీ ॥ ౧౮౬ ॥ ప్రథమావరణం
ప్రోక్తంద్వితీయావరణంశృణు । రోధనీక్షోభణీబాలావిప్రాశోషాసుశోషణీ॥ ౧౮౭॥
విద్యోతాభామినీదేవీ మనోవేగాచచాపలా । విద్యుజ్జిహ్వామహాజిహ్వాభ్రుకుటీకుటి
లాననా ॥ ౧౮౮ ॥ ఫుల్లజ్వాలామహాజ్వాలాసుజ్వాలాచక్షయాన్తికా।శాకునంక
థితంవ్యూహంశాకునాయాశృణుష్వమే ॥ ౧౮౯ ॥ జ్వాలినీచైవభస్మాఙ్గీతథాభస్మా
న్తగాతథా । భామినీచప్రజావిద్యఖ్యాతిశ్చైవాష్టమీస్మృతా ॥ ౧౯౦ ॥ ప్రథమావ
రణంప్రోక్తంద్వితీయావరణంశృణు।ఉల్లేఖాచపతాకాచభోగాభోగవతీఖగా॥౧౯౧॥
భోగభోగవ్రతాయోగాభోగాఖ్యాయోగపారగా । ఋద్ధిర్బుద్ధిధృతిఃకాన్తిస్స్మృతి
స్సాక్షాచ్ఛ్రుతిర్ధరా ॥ ౧౯౨ ॥ శాకునాయైమహావ్యూహంకథితంకామదాయకమ్ ।
స్వాయమ్భువతథావ్యూహంసుమత్యాఖ్యంసుశోభనమ్ ॥ ౧౯౩ ॥ పరేష్టాచపరాదృ
ష్టాహ్యవ్యమృతాఫలనాశినీ । హిరణ్యాక్షీసువర్ణాక్షీదేవీసాక్షాత్కపింజలా ॥ ౧౯౪ ॥
కామరేఖాచకథితం ప్రథమావరణంశ్రుణు । రత్నద్వీపాచసుద్వీపా రత్నదారత్న
మాలినీ ॥ ౧౯౫ ॥ రత్నశోభాసుశోభాచ మదాశోభామహాద్యుతిః । శామ్బ
రీబన్ధురాగ్రన్థిఃపాదకర్ణాకరాననా ॥ ౧౯౬ ॥ హయగ్రీవాచజిహ్వాచసర్వభా
సేతిశక్తయః । కథితంసుమతిప్వ్యూహం సుమత్యావ్యూహముచ్యతే ॥ ౧౯౭ ॥
సర్వాశీచమహాభక్షా మహాదంష్ట్రాతిరౌరవా । విస్ఫులిఙ్గావిలిఙ్గాచ కృతాన్తాభా
స్కరాననా ॥ ౧౯౮ ॥ ప్రథమావరణంప్రోక్తం ద్వితీయావరణంశృణు । రా
గారంగవతీశ్రేష్ఠా మహాక్రోధాచరౌరవా ॥ ౧౯౯ ॥ క్రోధనీవసునీచైవకలహాచ
మహాబలా । కలన్తికాచతుర్భేదా దుర్గాపైదుర్గమానినీ ॥ ౨౦౦ ॥ నాడీసునా
డీసౌమ్యాచ ఇత్యేవంకథితంమయా । గోపవ్యూహంవదామ్యద్య శృణుస్వాయ
మ్భువాఖిలమ్ ॥ ౨౦౧ ॥ పాటలీపాటవీచైవపాటీపిటిపిటాతథా । కఙ్కటాసుప
టాచైవప్రఘటాచఘటోద్భవా ॥ ౨౦౨ ॥ ప్రథమావరణంచాత్రభాషయాకథితంమ

యా । నాదాక్షీ నాదరూపా చ సర్వకారీ గమాగమా ॥ ౨౦౩ ॥ అనుచారీ సుదారీ చ
చణ్డనాడీ సువాహినీ । సుయోగా చ వియోగా చ హంసాఖ్యా చ విలాసినీ ॥ ౨౦౪ ॥
సర్వగా సువిచారా చ వంచనీ చేతి శక్తయః । గోపవ్యూహం సమాఖ్యాతం గోపాద్యై
ర్వ్యూహముచ్యతే ॥ ౨౦౫ ॥ భేదనీ భేదనీ చైవ సర్వకారీ తు దాశనీ । ఉచ్ఛుష్మా చైవ
వగాన్ధారీ భస్మాసీ బడబానలా ॥ ౨౦౬ ॥ ప్రథమావరణం ప్రోక్తం ద్వితీయావరణం
శృణు । అన్ధా బాహ్వాసినీ బాలా దీపా తు మాతథైవ చ ॥ ౨౦౭ ॥ అత్యాత్యా త్రిరా చ
హృల్లేఖా హృద్గతా మాయికా పరా । అనుయా సాదనీ ఖిల్లీ సత్యాసత్యా సరస్వతీ ॥ ౨౦౮ ॥
రుద్రశక్తిర్మహాశక్తిర్మహాఘోషా చ గోనదీ । గోపాద్యైకథితం వ్యూహం నన్దవ్యూహం
వదామి తే ॥ ౨౦౯ ॥ నందినీ చ నివృత్తిశ్చ ప్రతిష్ఠా చ యథాక్రమమ్ । విద్యా నా
సాఖ్రగ్రశినీ చాముణ్డా ప్రియదర్శినీ ॥ ౨౧౦ ॥ ప్రథమావరణం ప్రోక్తం ద్వితీయావరణం
శృణు । గృహ్యా నారాయణీ మోహా ప్రజా దేవీ చ చక్రిణీ ॥ ౨౧౧ ॥ కఙ్కటా చ తథా
కాలీ శివా ద్యోషా తతః పరమ్ । విరామా యా చ వాగీశివాహినీ భాషిణీ తథా ॥ ౨౧౨ ॥
సుగమా చైవ నిర్దిష్టా ద్వితీయావరణే స్మృతాః । నన్దవ్యూహం సమాఖ్యాతం నన్దాద్యైర్వ్యూ
హముచ్యతే ॥ ౨౧౩ ॥ వినాయకీ పూర్ణిమా తు రఙ్కారీ కుణ్డలీ తథా । ఇచ్ఛా కపాలి
నీ చైవ ద్వీపినీ చ జయన్తికా ॥ ౨౧౪ ॥ ప్రథమావరణే చాష్టశక్తయః పరికీర్తితాః । ప్ర
ప్రథమావరణం ప్రోక్తం ద్వితీయావరణం శృణు ॥ ౨౧౫ ॥ పావనీ చామ్బికా చైవ స
ర్వాత్మా పూతనా తథా । ఛగలీ మోదినీ సాక్షాద్దేవీ లమ్బోదరీ తథా ॥ ౨౧౬ ॥ సం
హారీ కాలినీ చైవ కుసుమా చ యథాక్రమమ్ । శుక్రా తారా తథా జ్ఞానా క్రియా గాయత్రి
కా తథా ॥ ౨౧౭ ॥ సావిత్రీ చేతి విధినా ద్వితీయావరణం స్మృతమ్ । నన్దాద్యైకథితం
వ్యూహం పైతామహమతః పరమ్ ॥ ౨౧౮ ॥ నన్దినీ చైవ ఫేత్కారీ క్రోధహంసా షడం
గులా । అనన్దా వసుదుర్గా చ సంహారాహ్వా స్మృతాష్టమీ ప్రథమావరణం ప్రోక్తం ద్వితీ
యావరణం శృణు ॥ ౨౧౯ ॥ కులాన్తికా నలా చైవ ప్రచణ్డా మర్దినీ తథా । సర్వభూ
తాభయా చైవ దయా చ బడబాముఖీ ॥ ౨౨౦ ॥ లమ్పటా పన్నగా దేవీ కుసుమా విపు
లాన్తకా । కేదారా చ తథా కూర్మా దురితా మణ్డలోదరీ ॥ ౨౨౧ ॥ ఖడ్గచక్రేతి విధినా ద్వి
తీయావరణం శృణు । వ్యూహం పైతామహం ప్రోక్తం ధర్మకామార్థముక్తిదమ్ ॥ ౨౨౨ ॥
పితామహాద్యైర్వ్యూహం చ కథయామి శృణుష్వ మే । వజ్రా చ నందనా శావరా వికారి
పుభేదినీ ॥ ౨౨౩ ॥ రూపా చతుర్థయోగా చ ప్రథమావరణే స్మృతా । భూతనాదా
మహాబాలా ఖర్పరా చ తథా పరా ॥ ౨౨౪ ॥ భస్మా కాన్తా తథా వృష్టిర్ద్విభుజా బ్రహ్మ
రూపిణీ । సర్వ్యైవైకారి కాజా తాకర్ణ మోటీ తథా పరా ॥ ౨౨౫ ॥ మహామోహా మహా
మాయా గాన్ధారీ పుష్పమాలినీ ॥ శబ్దాపీ చ మహాఘోషా షోడశైవ తథాన్తికే ॥ ౨౨౬ ॥
సర్వాశ్చ ద్విభుజా దేవ్యో బాలభాస్కరసన్నిభాః । పద్మశఙ్ఖధరాశ్శాన్తా రక్తస్రగ్వ
స్త్రభూషణాః ॥ ౨౨౭ ॥ సర్వాభరణసంపన్నా ముకుటాద్యైరలంకృతాః । ముక్తా

ఫలమయైర్దివ్యైరత్నచిత్రైర్మనోరమైః ॥ ౨౨౮ ॥ విభూషితా గౌరవర్ణాధ్యేయాదే
వ్యః పృథక్పృథక్ । ఏవంసహస్రకలశం తామ్రజంమృణ్మయస్తువా ॥ ౨౨౯ ॥ పూ
ర్వోక్తలక్షణైర్యుక్తం రుద్రక్షేత్రేప్రతిష్ఠితమ్ । భవాద్యైర్విష్ణునాప్రోక్తైర్నామ్నాం
చైవసహస్రకైః ॥ ౨౩౦ ॥ సమ్పూజ్యవిన్యసేదగ్రే సేచయేద్బాణవిగ్రహమ్ । అభి
షిచ్యచవిజ్ఞాప్య సేచయేత్పృథివీపతిమ్ ॥ ౨౩౧ ॥ ఏవంసహస్రకలశంసర్వసిద్ధిఫల
ప్రదమ్ । చత్వారింశన్మహావ్యూహంసర్వలక్షణలక్షితమ్ ॥ ౨౩౨ ॥ సర్వేషాంక
లశంప్రోక్తం పూర్వవద్దేవనిర్మితం । సర్వేగన్ధామ్బుసమ్పూర్ణాః పఞ్చరత్నసమన్వి
తాః ॥ ౨౩౩ ॥ తథాకనకసంయుక్తాద్దేవస్యఘృతపూరితాః । క్షీరేణవాథదధ్నా
వాపఞ్చగవ్యేనవాపునః ॥ ౨౩౪ ॥ బ్రహ్మకూర్చేనవా మేధ్యమభిషేకోవిధీయతే ।
రుద్రాధ్యాయేనరుద్రస్యనృపతేర్మునిసత్తమ ॥ ౧౩౫ ॥ అఘోరేభ్యోథఘో
రేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః । సర్వతస్సర్వశర్వేభ్యో నమస్తేఅస్తురుద్రరూపే
భ్యః ॥ ౨౩౬ ॥ మన్త్రేణానేనరాజానం సేచయేదభిషేచితమ్ । హోమంచమన్త్రే
ణానేనఅఘోరేణాఘహారిణా ॥ ౨౩౭ ॥ ప్రాగాద్యన్దేవకుణ్డేవాస్థణ్డిలేవాఘృతా
దిభిః । సమిదాజ్యచరుంలాజశాలినీవారతణ్డులైః ॥ ౨౩౮ ॥ అష్టోత్తరశతంహుత్వా
రాజానమధివాసయేత్ । పుణ్యాహంస్వస్తిరుద్రాయకౌతుకంహేమనిర్మితం ॥ ౨౩౯ ॥
భసితంచమృణాలేనబన్ధయేద్దక్షిణేకరే । త్రియమ్బకంయజామహేసుగన్ధింపుష్టివర్ధన
మ్ ॥ ౨౪౦ ॥ ఉర్వారుకమివబన్ధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్ । మన్త్రేణా
నేనరాజానంసేచ యేద్వాథహోమయేత్ ॥ ౨౪౧ ॥ సర్వద్రవ్యాభిషేకంచ
హోమద్రవ్యైర్యథాక్రమమ్ । ప్రాగాద్యంబ్రహ్మభిఃప్రోక్తం సర్వద్రవ్యైర్యథా
క్రమమ్ ॥ ౨౪౨ ॥ తత్పురుషాయవిద్మహే మహాదేవాయధీమహితన్నోరుద్రఃప్రచోద
యాత్ । స్వాహాన్తంపురుషేణైవంప్రాక్కుణ్డే హోమయేద్ద్విజః ॥ ౨౪౩ ॥ అఘోరే
ణచయామేచ హోమయేత్కృష్ణవాససా । వామదేవాయనమో జ్యేష్ఠాయనమో
రుద్రాయనమోనమః ॥ ౨౪౪ ॥ కాలాయనమఃకలవికరణాయనమోబలప్రమథనా
యనమః । సర్వభూతదమనాయనమోమనోన్మనాయనమః ॥ ౨౪౫ ॥ ఇత్యాద్యు
క్తక్రమేణైవజుహుయాత్పశ్చిమేనరః । సద్యేనపశ్చిమే హోమస్సర్వద్రవ్యైర్యథా
క్రమమ్ ॥ ౨౪౬ ॥ సద్యోజాతంప్రపద్యామిసద్యోజాతాయవైనమోనమః । భవే
భవేనాతిభవే భవస్వమాంభవోద్భవాయనమః ॥ ౨౪౭ ॥ స్వాహాన్తంజుహుయాద
గ్నౌమన్త్రేణానేనబుద్ధిమాన్ । ఆగ్నేయ్యాన్తువిధానేనఋచారౌద్రేణ హోమయే
త్ ॥ ౨౪౮ ॥ జాతవేదసేసునవామసోమమిత్యాది । నైరృతేపూర్వతద్రవ్యైస్స
ర్వైర్హోమోవిధీయతే ॥ ౨౪౯ ॥ మన్త్రేణానేనదివ్యేనసర్వసిద్ధికరేణచ । నిమినిశి
దిశస్వాహాఖడ్గరాక్షసభేదన ॥ ౨౫౦ ॥ రుచిరాజ్యార్ధనైరృత్యైస్వాహానమఃస్వ
ధానమః । యథేష్టంవిధినాద్రవ్యైర్మన్త్రేణానేన హోమయేత్ ॥ ౨౫౧ ॥ యా

మూర్త్యంతువివిధైర్ద్రవ్యైరీశానేనద్విజోత్తమాః। ఈశాన్యాసుథపూర్వోక్తైర్ద్రవ్యైర్హో
మమాథాచరేత్ ॥ ౨౫౨॥ ఈశానాయకద్రుద్రాయప్రచేతసేత్ర్యంబకాయసర్వాయ
తన్నోరుద్రఃప్రచోదయాత్ ।ప్రధానంపూర్వవద్ద్రవ్యైరీశానేనద్విజోత్తమాః॥ ౨౫౩॥
ప్రతిద్రవ్యంసహస్రేణజుహుయాన్నృపసన్నిధౌ । స్వయంవాజుహుయాదగ్నౌభావ
తిశ్శివవత్సలః ॥ ౨౫౪ ॥ ఈశానస్సర్వవిద్యానామీశ్వరస్సర్వభూతానాం।బ్రహ్మాధి
పతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతిర్బ్రహ్మాశివో మే అస్తు॥ ౨౫౫ ॥ సదాశివోం ॥ ప్రాయశ్చిత్తమ
ఘోరేణ శేషంసామాన్యమాచరేత్ । కృతాధివాసంరాజానం శఙ్ఖభేర్యాదినిస్వ
నైః ॥ ౨౫౬ ॥ జయశబ్దరవైర్దివ్యైర్వేదఘోషైస్సుశోభనైః । సేచయేత్కూర్చ
యోగేనప్రోక్షయేద్వానృపోత్తమమ్॥ ౨౫౭॥రుద్రాధ్యాయేనవిధినారుద్రభస్మాంగధా
రిణమ్ । శఙ్ఖచామరభేర్యాద్యం ఛత్రంచన్ద్రసమప్రభమ్ ॥ ౨౫౮ ॥ శిబికాంవై
జయన్తీంచసాధయేన్నృపతేశ్శుభామ్ । రాజాభిషేకయుక్తాయ క్షత్రియాయేశ్వరా
యవా ॥ ౨౫౯ ॥ నృపచిహ్నానినాన్యేషాంక్షత్రియాణాంవిధీయతే । ప్రమాణంచై
వసర్వేషాంద్వాదశాఙ్గుళముచ్యతే ॥ ౨౬౦ ॥ పాలాశోదుమ్బరాశ్వత్థ వటఃపూ
ర్వాదితఃక్రమాత్ । తోరణాద్యానివైతత్రపట్టమాత్రేణపట్టికాః ॥ ౨౬౧ ॥ అష్టమా
ఙ్గుళసంయుక్తదర్భమాలాసమావృతమ్ । దిగ్ధ్వజాష్టకసంయుక్తం ద్వారకుమ్భైస్సు
శోభనమ్ ॥ ౨౬౨ ॥ హేమతోరణకుమ్భైశ్చభూషితంస్నాపయేన్నృపమ్ । స
ర్వోపరిసమాసీనంశివకుమ్భేనసేచయేత్ ॥ ౨౬౩ ॥ తన్మహేశాయవిద్మహేవా
గ్విశుద్ధాయధీమహితన్నశ్శివప్రచోదయాత్ । మన్త్రేణానేనవిధినావర్ధన్యాగౌరిగీత
యా ॥ ౨౬౪ ॥ రుద్రాధ్యాయేనవాసర్వామఘోరేణాథవాపునః । ద్రవ్యైరాభ
రణైర్యుక్తైర్ముకుటాద్యైస్సుకల్పితైః ॥ ౨౬౫ ॥ హేమవస్త్రైశ్చరాజానంతోష
యేన్నియతంశనైః । అష్టషష్టిపలేనైవహేమ్నాకృత్వాసుదర్శనమ్ ॥ ౨౬౬ ॥
నవరత్నైరలంకృత్యదద్యాద్దేవదక్షిణాఙ్గురోః । దశధేనుసవస్త్రంచదద్యాత్క్షేత్రం
సుశోభనమ్ ॥ ౨౬౭ ॥ శతద్రోణతిలంచైవశతద్రోణంచతణ్డులాన్ । శయనంవా
హనంశయ్యాంసోపధానంప్రదాపయేత్ ॥ ౨౬౮ ॥ యోగినాంచైవశర్వేషాంత్రిం
శత్పలముదాహృతమ్ । అశేషాన్ చతదర్ధేన శివభక్తాంస్తదర్ధతః ॥ ౨౬౯ ॥ మహా
పూజాంతతఃకుర్యాన్మహాదేవస్యవైనృపః । ఏవంసత్త్వేపతఃప్రోక్తంజయసేచనముత్త
మమ్ ॥ ౨౭౦ ॥ ఏవంపురాభిషిక్తస్తుశక్రశ్శక్రత్వమాగతః । బ్రహ్మాబ్రహ్మత్వమాప
న్నోవిష్ణుర్విష్ణుత్వమాగతః॥ ౨౭౧॥ అమ్బికాచామ్బికత్వంచసౌభాగ్యమతులంతథా।
సావిత్రీచతథాలక్ష్మీర్దేవీకాత్యాయనీతథా॥ ౨౭౨॥నన్దినాథపురామృత్యుంరుద్రాధ్యా
యేనవైజితః।అభిషిక్తోసురఃపూర్వంతారకాఖ్యోమహాబలః ॥ ౨౭౩ ॥ విద్యున్మాలీ
హిరణ్యాక్షోవిష్ణునావైవినిర్జితః। నృసింహేనపురాదైత్యోహిరణ్యకశిపుర్హతః॥ ౨౭౪॥

స్కన్దేనతారకాద్యాశ్చకాశిక్యాచపురాస్వయా । సున్దోపసున్దతనయౌజితౌదైత్యే
న్ద్రపూజితౌ॥ ౨౭౫ ॥ వసుదేవసుదేవౌతునిహతౌకృతకృత్యయా।స్నానయోగేనవిధి
నాబ్రహ్మణానిర్మితేనతు॥ ౨౭౬ ॥ దైవాసురేదితిసుతాజితాదేవైరనిన్దితాః।స్నాప్యై
వసర్వభూపైశ్చతథాన్యైరపిభూసురైః॥ ౨౭౭॥ ప్రాప్తాశ్చసిద్ధయోదివ్యానాత్రకా
ర్యావిచారణా । అహోభిషేకమాహాత్మ్యమహోశుద్ధసుభాషితం ॥ ౨౭౮॥
ఏనైవమభిషిక్తేనసిద్ధైర్మృత్యుర్జితస్స్వతి । కల్పకోటిశతేనాపియత్పాపంసముపార్జి
తం ॥ ౨౭౯ ॥ స్నాత్వైవంముచ్యతేరాజాసర్వపాపైర్నసంశయః । వ్యాధితోము
చ్యతేరాజాక్షయకుష్ఠాదిభిఃపునః ॥ ౨౮౦ ॥ సనిత్యంవిజయీభూత్వాపుత్రపౌత్రాది
భిర్యుతః । జనానురాగసంపన్నోదేవరాజఇవాపరః ॥ ౨౮౧ ॥ మోదతేపాపహీన
శ్చప్రియయాధర్మనిష్ఠయా। ఉద్దేశమాత్రంకథితంఫలంపరమశోభనమ్॥౨౮౨॥నృపా
ణాముపకారాయస్వాయంభువమనోమయా ॥ ౨౮౩॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే - ఉత్తరభాగే - జయాభిషేక
విధిర్నామసప్తవింశతితమోధ్యాయః.

తులాపురుషదానవిధిః

సూతః ॥ స్నాత్వాదేవంనమస్కృత్య దేవదేవముమాపతిమ్ । దివ్యేనచక్షు
షారుద్రంనీలలోహితమీశ్వరమ్ ॥ ౧ ॥ దృష్ట్వాతుష్టావవరదంరుద్రాధ్యాయేనశఙ్క
రమ్ । దేవోపితుష్ట్యానిర్వాణంరాజ్యన్తైకర్మణైవతు॥౨॥ తవాస్త్వితిసకృచ్చోక్త్వాత
త్రైవాన్తరధీయత । స్వాయమ్భువోమనుర్దేవంనమస్కృత్యవృషధ్వజమ్ ॥ ౩ ॥
ఆరురోహమహామేరుంమహావృషమివేశ్వరః। తత్రదేవంహిరణ్యాభంయోగైశ్వర్య
సమన్వితమ్ ॥ ౪ ॥ సనత్కుమారంవరదమపశ్యద్బ్రహ్మణస్సుతమ్ । నమశ్చకారవ
రదంబ్రహ్మణ్యంబ్రహ్మరూపిణమ్ ॥ ౫ ॥ కృతాఞ్జలిపుటోభూత్వాతుష్టావచమహా
ద్యుతిః । సోపిదృష్ట్వామనుందేవోహృష్టరోమాభవన్మునిః ॥ ౬ ॥ సనత్కుమారఃప్రా
హేదంఘృణయాచఘృణానిధే ॥ సనత్కుమారః ॥ దృష్ట్వాసర్వేశ్వరాచ్ఛాన్తా
చ్ఛఙ్కరాన్నీలలోహితాత్ ॥ ౭ ॥ లబ్ధ్వాభిషేకంసమ్ప్రాప్తోవివక్షుర్వదయద్యపి।
తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాప్రణిపత్యకృతాఞ్జలిః ॥ ౮ ॥ విజ్ఞాపయామాసకథంకర్మణాని
ర్వృతిర్విభో । వక్తుమర్హసిచాస్మాకంకర్మణాకేవలేనచ ॥ ౯ ॥ జ్ఞానేననిర్వృతిస్సి
ద్ధావిభోమిశ్రేణవాక్వచిత్।అథతస్యవచశ్శ్రుత్వాశ్రుతిసారవిదాంనిధిః ॥ ౧౦ ॥ సన
త్కుమారోభగవాన్కర్మణానిర్వృతిక్రమాత్ । మిశ్రేణచక్రమాదేవక్షణాజ్ఞానేన
వైమునే ॥ ౧౧ ॥ పురామానేనచోక్తశ్రీత్వమగమంనందినఃప్రభోః। శాపాత్పునఃప్ర
సాదాద్ధిశివమభ్యర్చ్యశఙ్కరమ్॥ ౧౨ ॥ ప్రాసాదాన్నన్దినస్తస్యకర్మణైవసుతేహ్య

హమ్। శ్రుత్వోత్తమాంగతిందివ్యామవస్థాంప్రాప్తవానహమ్ ॥ ౧౩ ॥ శివార్చనప్ర
కారేణశివధర్మేణనాన్యథా। రాజ్ఞాంషోడశదానానినన్దినాకథితానిచ ॥ ౧౪ ॥ ధర్మ
కామార్థముక్త్యర్థంకర్మణైవమహాత్మనా। తులాదిరోహణాద్యానిశృణుతానియథా
తథమ్ ॥ ౧౫ ॥ గ్రహణాదిషుకాలేషుశుభదేశేషుశోభనమ్। వింశద్ధస్తప్రమాణేన
మణ్డపంకూటమేవవా ॥ ౧౬ ॥ యథాష్టాదశహస్తేనకలాహస్తేనవాపునః। కృత్వా
వేదింతథామధ్యేనవహస్తప్రమాణతః ॥ ౧౭ ॥ అష్టహస్తేనవాకుర్యాత్సప్తహస్తేనవా
పునః। ద్విహస్తాసార్ధహస్తావా వేదికాచాతిశోభనా ॥ ౧౮ ॥ ద్వాదశస్తమ్భసం
యుక్తాసాధురమ్యాభ్రమన్తికా। పరితోనవకుణ్డానిచతురశ్రాణికారయేత్ ॥ ౧౯ ॥
ఐన్ద్రీఈశానయోర్మధ్యేప్రధానంబ్రహ్మణస్సుత। అథవాచతురశ్రంచయోన్యాకార
మతఃపరమ్ ॥ ౨౦ ॥ స్త్రీణాంకుణ్డానివిప్రేన్ద్రయోన్యాకారాణికారయేత్। అర్ధచ
న్ద్రంత్రికోణఞ్చవర్తులంకుణ్డమేవచ ॥ ౨౧ ॥ షడశ్రంసర్వతోవాపిత్రికోణంపద్మసన్ని
భమ్। అష్టాశ్రంసర్వమానేతుస్థణ్డిలంకేవలన్తువా ॥ ౨౨ ॥ చతుర్ద్వారసమోపేతం
చతుస్తోరణభూషితమ్। దిగ్ధ్వజాష్టకసంయుక్తందర్భమాలాసమావృతమ్ ॥ ౨౩ ॥
అష్టమాఙ్గులసంయుక్తంవితానోపరిశోభితమ్। తులాస్తమ్భద్రుమాశ్చాత్రబిల్వాదీని
విశేషతః ॥ ౨౪ ॥ బిల్వాశ్వత్థపలాశాద్యాఃకేవలంఖదిరన్తువా। యేనస్తమ్భఃకృ
తఃపూర్వంతేనసర్వన్తుకారయేత్ ॥ ౨౫ ॥ అథవామిశ్రమార్గేణవేణునావాప్రకల్ప
యేత్। అష్టహస్తప్రమాణన్తుహస్తద్వయసమన్వితమ్ ॥ ౨౬ ॥ తులాస్తమ్భస్యవి
ష్కమ్భో నాహస్త్రిగుణోమతః। ద్వ్యఙ్గులేనవిహీనన్తు సువృత్తంనిర్వ్రణంత
థా ॥ ౨౭ ॥ ఉభయోరన్తరంచైవషడ్ఢస్తంనృపతేస్మృతమ్। ద్వయోశ్చతుర్హస్తవృ
తమన్తరంస్తమ్భయోరపి ॥ ౨౮ ॥ షడ్ఢస్తమన్తరంజ్ఞేయంస్తమ్భయోరుపరిస్థితమ్।
వితస్తిమాత్రంవిస్తారోవిష్కమ్భస్తావదుత్తరమ్ ॥ ౨౯ ॥ స్తమ్భయోస్తుప్రమాణేనఉ
త్తరద్వారసమ్మితం। షట్త్రింశన్మాత్రసంయుక్తంవ్యాయామన్తుతులాత్మకమ్ ॥ ౩౦ ॥
విష్కమ్భోఽష్టమాత్రంస్తుయవపఞ్చకసంయుతమ్। షట్త్రింశన్మాత్రనాభంస్యాన్ని
ర్మాణాద్వర్తులంశుభమ్ ॥ ౩౧ ॥ అగ్రేమూలేచమధ్యేచహేమపట్టేనబన్ధయేత్।
పట్టమధ్యేప్రకర్తవ్యమవలమ్బనకత్రయమ్ ॥ ౩౨ ॥ తామ్రేణచప్రకర్తవ్యమవల
మ్బనకత్రయమ్। ఆరేణవాప్రకర్తవ్యమాయసంనైవకారయేత్ ॥ ౩౩ ॥ మధ్యే
చోర్ధ్వముఖంకార్యమవలమ్బంసుశోభనమ్। రశ్మిభిస్తోరణాగ్రేవాబన్ధయేచ్చవిధా
నతః ॥ ౩౪ ॥ జిహ్వామేకాఙ్గులామధ్యేతోరణన్తువిధీయతే। ఉత్తరస్యచమధ్యేచ
శఙ్కుద్రిథమనుత్తమమ్ ॥ ౩౫ ॥ వితానేనోపరిచ్ఛాద్యదృఢంసమ్యక్ప్రయోజ
యేత్। శఙ్ఖోఽసుషిరసమ్పన్నంవలయంకారయన్మునే ॥ ౩౬ ॥ తులామధ్యేవితా
నేనతులయాలమ్బకేతథా। వలయేనప్రయోక్తవ్యంకుణ్డలంవావలమ్బనమ్ ॥ ౩౭ ॥
సుదృఢంచతులామధ్యేనవమాఙ్గులమానతః। పట్టస్యైవతువిస్తారంపఞ్చమాత్రప్రమా

ణతః ॥ ౩౮ ॥ అపరౌసుదృఢౌపిణ్డౌశుభద్రవ్యేణకారయేత్ । శిక్యాధస్తాత్ప్రకర్తవ్యా
పఞ్చప్రాదేశవిస్తరా ॥ ౩౯ ॥ సహస్రేణతుకర్తవ్యాపలానాంధారకావుభౌ । శతా
ష్టకేనవాకుర్యాత్పలైష్షట్ఛతమేవవా ॥ ౪౦ ॥ చతుస్తాలఞ్చకర్తవ్యంవిస్తారంమధ్య
మంతథా । సార్ధత్రితాలవిస్తారంకలశస్యవిధీయతే ॥ ౪౧ ॥ బధ్నీయాత్పఞ్చపాత్ర
స్తత్రిమాత్రంపటఙ్గముచ్యతే । చతుర్ద్వారసమోపేతంద్వారమఙ్గులమాత్రకమ్ ॥ ౪౨ ॥
కుణ్డలైశ్చసమోపేతైశ్శృఙ్ఖలైస్సిద్ధసమన్వితైః । కుణ్డలేకుణ్డలేకార్యం శృఙ్ఖలాపరిమణ్డ
లమ్ ॥ ౪౩ ॥ శృఙ్ఖలాధారవలయమవలమ్బేనయోజయేత్ । ప్రాదేశంవాచతుర్మా
త్రంభూమేస్త్యక్త్వావలమ్బయేత్ ॥ ౪౪ ॥ ఘటౌపురుషమాత్రౌతుకర్తవ్యౌశోభనా
ఉభౌ । తౌవాలుకాభిస్సమ్పూర్యశివంతత్రవినిక్షిపేత్ ॥ ౪౫ ॥ ద్విహస్తమాత్రమవ
దేస్థాపనీయాప్రయత్నతః । నిశ్శేషంపూరయేద్విద్వాన్వాలుకాభిస్సమన్తతః ॥ ౪౬ ॥
యేననిశ్చలతాఙ్గచ్ఛేత్తేనమార్గేణకారయేత్ । శ్రూయతామ్పరమంగుహ్యం వేదికో
పరిమణ్డలమ్ ॥ ౪౭ ॥ అష్టమఙ్గళసంయుక్తేమఙ్గళాఙ్కురశోభితే । ఫలపుష్పసమాకీ
ర్ణేధూపదీపసమన్వితే ॥ ౪౮ ॥ వేదిమధ్యేప్రకర్తవ్యందర్పణోదరసన్నిభే । ఆలిఖే
న్మణ్డలంపూర్వంచతుర్ద్వారసమన్వితమ్ ॥ ౪౯ ॥ శోభాపశోభాసమ్పన్నంకర్ణికాకే
సరాన్వితమ్ । వర్ణజాతిసమోపేతంపఞ్చవర్ణన్తుకారయేత్ ॥ ౫౦ ॥ వజ్రంప్రాగ
న్తరేభాగే ఆగ్నేయ్యాంశక్తిముజ్వలామ్ । ఆలిఖేద్దక్షిణేదణ్డంనైరృత్యాంఖడ్గమాలి
ఖేత్ ॥ ౫౧ ॥ పాశంచవారుణేలేఖ్యంధ్వజంవైవాయుగోచరే । కౌబేర్యాన్తుగదా
లేఖ్యాఐశాన్యాంశూలమాలిఖేత్ ॥ ౫౨ ॥ శూలస్యవామదేశేతుచక్రంపద్మన్తుద
క్షిణే । ఏవంలిఖిత్వాపశ్చాచ్చహోమకర్మసమాచరేత్ ॥ ౫౩ ॥ ప్రధానహో
మంగాయత్ర్యాస్వాహాశక్రాయవన్హయే । యమాయరాక్షసేశాయ వరుణాయచ
వాయవే ॥ ౫౪ ॥ కౌబేరాయేశ్వరాయాథవిష్ణవేబ్రహ్మణేపునః । స్వాహాన్తంప్రణవేనైవ
హోతవ్యంవిధిపూర్వకమ్ ॥ ౫౫ ॥ స్వశాఖాగ్నిముఖేనైవజయాదిప్రతిసంయుతమ్ ।
స్విష్టాన్తంసర్వకార్యాణికారయేద్విధివత్తథా ॥ ౫౬ ॥ సర్వహోమాగ్రహోమేచ
సమిత్పాలాశముచ్యతే । ఏకవింశతిసఙ్ఖ్యాతంమన్త్రేణానేనహోమయేత్ ॥ ౫౭ ॥ అ
యన్తఇధ్మఆత్మాజాతవేదస్తేనేధ్యస్వవర్ధస్వచేద్ధవర్ధయ । చాస్మాన్ప్రజయాపశుభి
ర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేనసమేధయస్వాహా-భూస్స్వాహా-భువస్స్వాహా-స్వస్స్వా
హా-భూర్భువస్స్వస్తథైవచ-సమిద్ధోమశ్చచరుణాఘృతస్యచయథాక్రమమ్ । శుక్లా
న్నపాయసఞ్చైవముద్గాన్నఞ్చరవస్స్మృతాః ॥ ౫౮ ॥ సహస్రంవాతదర్ధంవాశ
తమష్టోత్తరంతువా ॥ (అగ్నఆయూంషిపవసఆసువోర్జమిషఞ్చనః - ఆరేవాధస్వ
దుచ్ఛునామ్ - అగ్నిరృషిఃపవమానఃపాంచజన్యఃపురోహితః - తమీమహేమహాగ
యం - అగ్నేపవస్వస్వపాఅస్మేవర్చస్సువీర్యం - దధద్రయింమయిపోషంప్రజాపతేన
త్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ - యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నోఅస్తు

వయంస్యామపతయోరయీణామ్ -) వజ్రాదీనాఞ్చ హోతవ్యం స్వాహాన్తం ప్రణవాదికమ్॥ ౪౯॥ తత్సర్వం సర్వహోమేషు సమానం విధిపూర్వకమ్। గాయత్ర్యా చ ప్రధానస్య సమిద్ధోమస్తథైవ చ॥ ౫౦ ॥ చరుణా చ తథాజ్యేన శక్రాదీనాఞ్చ హోమయేత్ । వజ్రాదీనాంచ హోతవ్యం సాహస్రాద్యం యథాక్రమమ్॥ ౫౧॥ బ్రహ్మాజ్ఞేతి మన్త్రేణ బ్రహ్మణే విష్ణవే పునః। (నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్) అయం విశేషః కథితో హోమమార్గస్సుశోభనః ॥ ౫౨॥ దూర్వయా క్షీరయుక్తేన పఞ్చవింశత్పృథక్పృథక్ ॥ (త్ర్యమ్బకం యజామహే సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్ । ఉర్వారుకమివ బన్ధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్) దూర్వాహోమః ప్రశస్తోయం వాస్తుహోమశ్చ సర్వదా ॥ ౫౩ ॥ ప్రాయశ్చిత్తమఘోరేణ సర్పిషా చ శతం శతమ్ । బ్రహ్మాణం దక్షిణే వామే విష్ణుం విశ్వగురుం శివమ్ ॥ ౫౪॥ మధ్యే దేవ్యాస్సమం జ్ఞేయమిన్ద్రాదిగణసంవృతమ్ । ఆదిత్యం భాస్కరం భానుం రవిం దేవం దివాకరమ్ ॥ ౫౫ ॥ ఉషాం ప్రభాం తథా ప్రజ్ఞాం సన్ధ్యాం సావిత్రిమేవ చ । పఞ్చప్రకారవిధినా ఖఖోల్కాయ మహాత్మనే ॥ ౫౬ ॥ విస్తరాం సుభగాఞ్చైవ వర్ధనీఞ్చ ప్రదక్షిణామ్ । ఆప్యాయనీఞ్చ సమ్పూజ్య దేవం పద్మాసనే రవిమ్ ॥ ౫౭ ॥ ప్రభూతం వాథ కర్తవ్యం విమలం దక్షిణే తథా । సారం పశ్చిమభాగే చ ఆరాధ్యశ్చోత్తరే యజేత్ ॥ ౫౮ ॥ మధ్యే సుఖం విజానీయాత్కేసరేషు యథాక్రమమ్ । దీప్తాం సూక్ష్మాం జయాం భద్రాం విభూతిం విమలాం క్రమాత్ ॥ ౫౯ ॥ అమోఘాం విద్యుతాఞ్చైవ మధ్యతస్సర్వతోముఖీమ్ । సోమమఙ్గారకఞ్చైవ బుధఞ్గురుమనుక్రమాత్ ॥ ౬౦ ॥ భార్గవఞ్చ తథా మన్దం రాహుం కేతుం తథైవ చ । పూజయేద్ధోమయేద్దేవం దాపయేచ్చ విశేషతః ॥ ౬౧ ॥ యోగినో భోజయేత్తత్ర శివతత్త్వైకపారగాన్ । విద్యాధ్యయనసమ్పన్నాన్కృత్వైవం విధివిస్తరమ్ ॥ ౬౨ ॥ హోమే ప్రవర్తమానే చ పూర్వదిక్స్నానమధ్యమే । ఆరోహయేద్విధానేన రుద్రాధ్యాయేన వై నృపమ్ ॥ ౬౩ ॥ ధారయేత్తత్ర భూపాలం ఘటికైకాం విధానతః । యజమానో జపేన్మన్త్రం రుద్రగాయత్రిసంజ్ఞికమ్ ॥ ౬౪ ॥ ఘటికార్ధం తదర్ధం వా తత్రాసనమారభేత్ । ఆలోక్య వారుణం ధీమానూర్ధ్వహస్తస్సమాహితః ॥ ౬౫ ॥ నృపశ్చ భూషణైర్యుక్తః ఖడ్గఖేటకధారకః। స్వస్తిరిత్యాదిభిశ్చాదావన్తే చైవ విశేషతః ॥ ౬౬ ॥ పుణ్యాహం బ్రాహ్మణైః కార్యం వేదవేదాఙ్గపారగైః । జయమఙ్గళశబ్దాది బ్రహ్మఘోషైస్సుశోభనైః ॥ ౬౭ ॥ నృత్యవాద్యాదిభిర్గానైస్సర్వశోభాసమన్వితైః । స్వమేవం చన్ద్రదిగ్భాగే సువర్ణం తత్ర నిక్షిపేత్ ॥ ౬౮ ॥ తులాధారౌ సమావృత్తౌ తులాభారస్సదా భవేత్ । శతనిష్కాధికం శ్రేష్ఠం తదర్ధం మధ్యమం మతమ్॥ ౬౯॥ తస్యార్ధఞ్చ తదర్ధం స్యాత్త్రివిధం తత్ర కల్పితమ్ । వస్త్రయుగ్మమధోష్ణీషం కుణ్డలం కణ్ఠశోభనమ్ ॥ ౭౦ ॥ అఙ్గులీభూషణఞ్చైవ మణిబన్ధస్య భూషణమ్ । ఏతాని చైవ సర్వాణి ప్రారమ్భే ధర్మకర్మణి ॥ ౭౧ ॥ ప్రాశు

పత్రవతాయాథభస్మాజ్ఞాయప్రదాపయేత్ । పూర్వోక్తభూషణంసర్వంసోష్ణీషంవ
స్త్రసంయుతమ్ ॥ ౮౨ ॥ దద్యాదేతత్ప్రహోక్తృభ్యఆచ్ఛాదనపటమ్పృథః । దక్షిణా
శ్చశతంసార్ధంతదర్ధంవాప్రదాపయేత్ ॥ ౮౩ ॥ యోగినాఞ్చైవసర్వేషాంపృథఙ్మి
ష్టాంప్రదాపయేత్ । యాగోపకరణందివ్యమాచార్యాయప్రదాపయేత్ ॥ ౮౪ ॥ ఇ
తరేషాంయతీనాన్తుపృథఙ్మిష్టాంప్రదాపయేత్ । తులారోహసువర్ణఞ్చశివాయవిని
వేదయేత్ ॥ ౮౫ ॥ ప్రాసాదంమణ్డపంచైవప్రాకారంభూషణంతథా।సువర్ణపుష్పంప
టహంఖడ్గంవైకోశమేవచ ॥ ౮౬ ॥ కృత్వాదత్వాశివాయాథకించిచ్ఛేషఞ్చబుద్ధి
మాన్ । ఆచార్యేభ్యఃప్రదాతవ్యంభస్మాజ్ఞేభ్యోవిశేషతః ॥ ౮౭ ॥ బన్దీకృతాన్విస
జ్యాథకారాగృహనివాసినః । సహస్రకలశైస్తత్రసేచయేత్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౮౮ ॥
ఘృతేనకేవలేనాపిదేవదేవముమాపతిమ్। పయసావాథదధ్నావాసర్వద్రవ్యైరథా
పివా ॥ ౮౯ ॥ బ్రహ్మకూర్చేనవాదేవంపఞ్చగవ్యేనవాపునః । గాయత్ర్యాచైవ
గోమూత్రంగోమూత్రంప్రణవేనవా॥ ౯౦ ॥ ఆప్యాయస్వేతివైక్షీరందధిక్రావ్ణేతివై
దధి । తేజోసీత్యాజ్యమీశానమన్త్రేణైవాభిషేచయేత్ ॥ ౯౧ ॥ దేవస్యత్వేతిదే
వేశంకుశామ్బుకలశేనవై।రుద్రాధ్యాయేనవాసర్వంస్నాపయేత్పరమేశ్వరమ్॥౯౨॥
సహస్రకలశంశమ్భోర్నామ్నాంచైవసహస్రకైః । విష్ణునాకథితైర్వాపినన్దినాకథితై
స్తువా ॥ ౯౩ ॥ దక్షేణమునిముఖ్యేనకీర్తితైరథవాపునః । మహాపూజాప్రకర్తవ్యా
మహాదేవస్యభక్తితః ॥ ౯౪ ॥ శివార్చకాయదాతవ్యాదక్షిణాస్వగురోస్సదా । దే
హార్ణవంచసర్వేషాందక్షిణాచయథాక్రమమ్ ॥ ౯౫ ॥ దీనాన్ధకృపణానాఞ్చబాల
వృద్ధకృశాతురాన్ । భోజయేచ్చవిధానేనదక్షిణామపిదాపయేత్ ॥ ౯౬ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే తులాపురుషదా
నవిధిర్నామాష్టావింశతితమోధ్యాయః

శ్రీహిరణ్యగర్భదానవిధిః

సనత్కుమారః ॥ తులాతేకథితాహ్యేషాఆద్యాసామాన్యరూపిణీ । హిరణ్య
గర్భంవక్ష్యామిద్వితీయంసర్వసిద్ధిదమ్ ॥ ౧ ॥ అథఃపాత్రంసహస్రేణహిరణ్యేనవిధీ
యతే । ఊర్ధ్వపాత్రంతదర్ధేనముఖంసంవేశమాత్రకమ్ ॥ ౨ ॥ హైమమేవంశుభం
కుర్యాత్సర్వాలఙ్కారసంయుతమ్ । అథఃపాత్రేస్మరేద్దేవీంగుణత్రయసమన్వితా
మ్ ॥ ౩ ॥ చతుర్వింశతికాందేవీంబ్రహ్మవిష్ణ్వగ్నిరూపిణీమ్ । ఊర్ధ్వపాత్రేగుణాతీ
తంషడ్వింశకముమాపతిమ్ ॥ ౪ ॥ ఆత్మానంపురుషంధ్యాయేత్పంచవింశకమగ్రజమ్ ।
పూర్వోక్తస్థానమధ్యేథవేదికోపరిమణ్డలే ॥ ౫ ॥ శాలిమధ్యేక్షిపేన్నీత్వానవవస్త్రై
శ్చవేష్టయేత్ । మాషకల్కేనచాలిప్యపఞ్చద్రవ్యేణపూజయేత్ ॥ ౬ ॥ ఈశానా
ద్యైర్యథాన్యాయంపంచభిఃపరిపూజయేత్ । పూర్వవచ్ఛివపూజాచహోమశ్చై

వయథాక్రమమ్ ॥ ౭ ॥ దేవీంగాయత్రికాంజప్త్వాప్రవిశేత్ప్రాఙ్ముఖస్స్వయమ్ ।
విధినైవతుసంపాద్యగర్భాధానాదికాంక్రియామ్ ॥ ౮ ॥ కృత్వాషోడశమార్గేణవిధి
నాబ్రాహ్మణోత్తమః । దూర్వాంకురైస్తుకర్తవ్యాసేచనాదక్షిణేపుటే ॥ ౯ ॥ ఉదు
మ్బరఫలైస్సార్ధమేకవింశత్కుశోదకమ్ । ఈశాన్యాంతావదేవాత్రకుర్యాత్సీమన్తక
ర్మణి ॥ ౧౦ ॥ ఉద్వాహేతత్కన్యకాంకృత్వాత్రింశన్నిష్కేణశోభనామ్। అలఙ్కృత్య
తథాహృత్వాశివాయవినివేదయేత్ ॥ ౧౧ ॥ అన్నప్రాశనకేయోగీభోజయేత్పాయ
సాదిభిః । ఏవంవిశ్వజితాంతావై గర్భాధానాదికాఃక్రియాః ॥ ౧౨ ॥ శక్తిబీజేనక
ర్తవ్యాబ్రాహ్మణైర్వేదపారగైః। శేషంసర్వంచవిధివత్తులారోహవదాచరేత్ ॥౧౩॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గే ఉత్తరభాగే హిరణ్యగర్భ
దానవిధిర్నామ ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః

తిలపర్వతదానవిధిః.

సనత్కుమారః ॥ అథనాసంప్రవక్ష్యామితిలపర్వతముత్తమమ్ । పూర్వోక్త
స్నానకాలేతుకృత్వాసంపూజ్యయత్నతః ॥ ౧ ॥ సుసమేభూతలేరమ్యే వేదికాచవి
వర్జితే । దశతాలప్రమాణేనదణ్డంసంస్థాప్యవైమునే ॥ ౨ ॥ అద్భిస్సంప్రోక్ష్యపశ్చా
త్తిలాంస్తస్మిన్వినిక్షిపేత్ । పఞ్చగవ్యేనతందేశం ప్రోక్షయేద్బ్రాహ్మణోత్త
మః ॥ ౩ ॥ మణ్డలంకల్పయేద్విద్వాన్సార్వవత్సుసమంతతః । నవవస్త్రైశ్చసంఛాద్య
రమ్యపుష్పైర్వికీర్యచ ॥ ౪ ॥ తస్మింత్సంస్నపనంకార్యంతిలభారైర్విశేషతః । దణ్డప్ర
దేశముత్సేధముత్తమంపరికీర్తితమ్ ॥ ౫ ॥ చతురఙ్గులహీనన్తుమధ్యమంమునిపుఙ్గవాః
దణ్డతుల్యంకనిష్ఠంస్యాద్దణ్డహీనంనకారయేత్ ॥ ౬ ॥ వేష్టయిత్వానవైర్వస్త్రైఃపరితః
పూజయేత్క్రమాత్ । సద్యాదీన్ప్రవిన్యస్యపూజయేద్విధిపూర్వకమ్ ॥ ౭ ॥ అష్ట
దిక్షుచకర్తవ్యాఃపూర్వోక్తామూర్తయఃక్రమాత్ । త్రినిష్కేణసువర్ణేనప్రత్యేకం
కారయేత్క్రమాత్ ॥ ౮ ॥ దక్షిణావిధినాకార్యాతులాభారవదేవతు । హోమశ్చ
పూర్వవత్ప్రోక్తోయథావన్మునిసత్తమాః ॥ ౯ ॥ అర్చయేద్దేవదేవేశంలోకపాలస
మావృతమ్ । తిలపర్వతమధ్యస్తంతిలపర్వతరూపిణమ్ ॥ ౧౦ ॥ శివార్చనాచకర్త
వ్యాసహస్రకలశాదిభిః । దర్శయేత్తిలమధ్యస్థందేవదేవముమాపతిమ్ ॥ ౧౧ ॥ పూజ
యిత్వావిధానేనక్రమేణచవిసర్జయేత్ । శ్రోత్రియాయదరిద్రాయదాపయేత్తిలపర్వ
తమ్ ॥ ౧౨ ॥ ఏవంతిలనగఃప్రోక్తస్సర్వస్మాదధికఃపరః ॥ ౧౩ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గే ఉత్తరభాగే తిలపర్వతదా
నవిధిర్నామ త్రింశోఽధ్యాయః.

॥ లఘుతిలపర్వతదానవిధిః ॥

సనత్కుమారః ॥ అథాన్యంపర్వతంసూక్ష్మమల్పద్రవ్యంమహాఫలమ్ । ద్రవ్యమాత్రోపసంయుక్తేకాలేమేధ్యంపిధీయతే ॥ ౧ ॥ గోమయాలిప్తభూమౌతుహ్యాస్ప్చరాణిప్రకీర్యచ । తన్మధ్యేనిక్షిపేద్ధీమాన్తిలభారత్రయంశుభమ్ ॥ ౨ ॥ పద్మమష్టదళంకుర్యాత్కర్ణికాకేసరాన్వితమ్ । దశనిష్కేణతత్కార్యంతదర్ధార్ధేనవాపునః ॥ ౩ ॥ తిలమధ్యేన్యసేత్పద్మం పద్మమధ్యేమహేశ్వరమ్ । ఆరాధ్యవిధివద్దేవంవామాదీన్ప్రపూజయేత్ ॥ ౪ ॥ శక్తిరూపంసువర్ణేనత్రినిష్కేణతుకారయేత్ । న్యాసస్తుపరితః కుర్యాద్విఘ్నేశాన్పరిభాగతః ॥ ౫ ॥ పూర్వోక్తహేమమానేనవిఘ్నేశానపికారయేత్ । తానభ్యర్చ్యవిధానేనగన్ధపుష్పాదిభిఃక్రమాత్ ॥ ౬ ॥ జపహోమార్చనాదానమభిషేకాద్యంచపూర్వవత్ ॥ ౭ ॥ * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణేలైఙ్గేఉత్తరభాగేలఘుతిలపర్వతదాన
విధిర్నామైకత్రింశోధ్యాయః.

॥ సువర్ణమేదినీదానవిధిః ॥

సనత్కుమారః ॥ సువర్ణమేదినీదానంప్రవక్ష్యామిసమాసతః । పూర్వోక్తదేశకాలేతుకారయేన్మునిభిస్సహ ॥ ౧ ॥ లక్ష్మణేనయథాపూర్వంకుణ్డేవాస్థణ్డిలేపివా । మేదినీంకారయేద్దివ్యాంసహస్రేణాపివాపునః ॥ ౨ ॥ ఏకహస్తంప్రకర్తవ్యాచతురశ్రాంసుశోభనా । సప్తద్వీపసముద్రాద్యైఃపర్వతైరభిసంవృతా ॥ ౩ ॥ సర్వతీర్థసమోపేతామధ్యేమేరుసమన్వితా । అథవామధ్యతోద్వీపంనవఖణ్డంప్రకల్పయేత్ ॥ ౪ ॥ పూర్వవన్నిఖిలంకృత్వామణ్డలేవేదిమధ్యగమ్ । సప్తభాగైకభాగేనసహస్రంవిధిపూర్వకమ్ ॥ ౫ ॥ శివభక్తాయదాతవ్యాదక్షిణాపూర్వచోదితా । సహస్రకలశాద్యైశ్చశఙ్కరంపూజయేచ్ఛివమ్ ॥ ౬ ॥ సువర్ణమేదినీప్రోక్తాలిఙ్గేస్మిన్దానముత్తమమ్ ॥ ౭ ॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగేసువర్ణమేదినీదాన
విధిర్నామ ద్వాత్రింశోధ్యాయః.

॥ కల్పపాదపదానవిధిః ॥

సనత్కుమారః ॥ అథాన్యత్సంప్రవక్ష్యామికల్పపాదపముత్తమమ్ । శతనిష్కేణకృత్వైవంసర్వశాఖాసమన్వితమ్ ॥ ౧ ॥ శాఖానాంవివిధంకృత్వాముక్తాదామాద్యలంబనమ్ । దివ్యైర్మారకతైశ్చైవచాఙ్కురాగ్రంప్రవిన్యసేత్ ॥ ౨ ॥ ప్రవాళంకారయేద్విద్వాన్ప్రవాళేనద్రుమస్యతు । ఫలానిపద్మరాగైశ్చపరితోస్యసుశో

భనాత్ ॥ ౩ ॥ మూలంచనీలరత్నేనవజ్రేణస్కన్ధముత్తమమ్ । వైడూర్యేణద్రుమాగ్రంచపుష్యరాగేణమస్తకమ్ ॥ ౪ ॥ గోమేధకేనవైకన్దంసూర్యకాన్తేనసువ్రత । చన్ద్రికాన్తేనవావేదింద్రుమస్యస్ఫటికేనవా ॥ ౫ ॥ వితస్తిమాత్రమాయామంవృక్షస్య పరికీర్తితమ్ । శాఖాష్టకస్యమానంచవిస్తారంచోర్ధ్వతస్తదా ॥ ౬ ॥ తన్మూలేస్థాపయేల్లిఙ్గం లోకపాలైఃసమావృతమ్ । పూర్వోక్తవేదిమధ్యేతు మణ్డలేస్థాప్యపాదపమ్ ॥ ౭ ॥ పూజయేద్దేవమీశానంలోకపాలాంశ్చయత్నతః। పూర్వవజ్జపహోమాద్యంతులాభారవదాచరేత్ ॥ ౮ ॥ నివేదయేద్ద్రుమంశమ్భోర్యోగినాంవాథవానృప। భస్మాఙ్గిభ్యోథవారాజాసార్వభౌమోభవిష్యతీ ॥ ౯ ॥ * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగేకల్పపాదపదాన
విధిర్నామత్రయస్త్రింశోధ్యాయః.

॥ గణేశదానవిధిః ॥

సనత్కుమారః ॥ గణేశేశంప్రవక్ష్యామిదానంపూర్వోక్తమణ్డపే । సమ్పూజ్యదేవదేవేశంలోకపాలసమావృతమ్ ॥ ౧ ॥ విశ్వేశ్వరాన్యథాశాస్త్రంసర్వాభరణసంయుతాన్ । దశనిష్కేణవైకృత్వాసమ్పూజ్యచవిధానతః ॥ ౨ ॥ అష్టదిక్ష్వష్టకుణ్డేషుపూర్వవద్ధోమమాచరేత్ । పఞ్చావరణమార్గేణపారంపర్యక్రమేణచ ॥ ౩ ॥ సప్తవిప్రాన్సమభ్యర్చ్యైకన్యామేకాంతథోత్తరే। దాపయేత్సర్వమన్త్రాణిస్వైస్వైర్మన్త్రైరనుక్రమాత్ ॥ ౪ ॥ దత్త్వైవంసర్వపాపేభ్యోముచ్యతేనాత్రసంశయః॥ ౫ ॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగేగణేశదాన
విధిర్నామ చతుస్త్రింశోధ్యాయః.

॥ హేమధేనుదానవిధిః ॥

సనత్కుమారః ॥ అథతేసంప్రవక్ష్యామి హేమధేనువిధిక్రమమ్ । సర్వపాపప్రశమనంగ్రహదుర్భిక్షనాశనమ్ ॥ ౧ ॥ ఉపసర్గప్రశమనంసర్వవ్యాధినివారణమ్। నిష్కాణాంచసహస్రేణసువర్ణేనతుకారయేత్ ॥ ౨ ॥ తదర్ధేనాపివాసమ్యక్తదర్ధార్ధేనవాపునః । శతేనవాప్రకర్తవ్యాసర్వరూపగుణాన్వితా ॥ ౩ ॥ గోరూపంసుఖురం దివ్యంసర్వలక్షణసంయుతమ్ । ఖురాగ్రేవిన్యసేద్వజ్రంశృఙ్గేవైపద్మకణ్టకమ్ ॥ ౪ ॥ భ్రువోర్మధ్యేన్యసేద్దివ్యంమౌక్తికంమునిసత్తమాః । వైడూర్యేణస్తనాఃకార్యాలాఙ్గూలంనీలతఃశుభమ్ ॥ ౫ ॥ దన్తస్థానేప్రకర్తవ్యాఃపుష్యరాగాస్సుశోభనాః। పశువక్త్రారయిత్వాతుర్వత్సంకుర్యాత్సుశోభనమ్ ॥ ౬ ॥ సువర్ణదశనిష్కేణసర్వరత్నసుశోభితమ్ । పూర్వోక్తవేదికామధ్యేమణ్డలంపరికల్పితమ్ ॥ ౭ ॥ తన్మధ్యేసురభింస్థాప్య

సవత్సాంసర్వతత్త్వవిత్ । సవత్సాంసురభింతత్రవస్త్రయుగ్మేనవేష్టయేత్ ॥ ౮ ॥ సమ్పూజయేద్గాంగాయత్ర్యాసవత్సాంసురభింపునః। అథైకాగ్నివిధానేనహోమంకుర్యాద్యథావిధి ॥ ౯ ॥ సమిదాజ్యవిధానేన పూర్వవచ్ఛేషమాచరేత్ । శివపూజాంప్రకర్తవ్యాలిఙ్గంస్నాప్యఘృతాదిభిః ॥ ౧౦ ॥ గామాలభ్యచగాయత్ర్యాశివాయాదాపయేచ్ఛుభామ్ । దక్షిణాచప్రకర్తవ్యాత్రింశన్నిష్కంమహామతే ॥ ౧౧ ॥ * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే హేమధేనుదానవిధిర్నామపఞ్చత్రింశోఽధ్యాయః.

॥ లక్ష్మీదానవిధిః ॥

సనత్కుమారః ॥ లక్ష్మీదానంప్రవక్ష్యామిమహదైశ్వర్యవర్ధనమ్ । పురోక్తమణ్డలేకార్యంవేదికోపరిమణ్డలే ॥ ౧ ॥ శ్రీదేవీమతులాంకృత్వాహిరణ్యేనయథావిధి । సహస్రేణతదర్ధేనతదర్ధార్ధేనవాపునః ॥ ౨ ॥ అష్టోత్తరశతేనాపిసర్వలక్షణసంయుతామ్ । మణ్డలేవిన్యసేల్లక్ష్మీంసర్వాలఙ్కారసంయుతామ్॥ ౩ ॥ తస్యాస్తందక్షిణేభాగేస్థణ్డిలేవిష్ణుమర్చయేత్ । అర్చయిత్వావిధానేనశ్రీసూక్తేనసురేశ్వరీమ్ ॥ ౪ ॥ అర్చయేద్విష్ణుగాయత్ర్యావిష్ణుంవిశ్వగురుంహరిమ్ । ఆరాధ్యవిధినాదేవీంపూర్వవద్ధోమమాచరేత్ ॥ ౫ ॥ సమిద్ధుత్వావిధానేనఆజ్యాహుతిమథాచరేత్ । పృథగష్టోత్తరశతంహోమయేద్బ్రాహ్మణోత్తమైః॥ ౬॥ ఆహూయయజమానంతుతస్యాఃపూర్వదిశస్థలే। తస్మైతాందర్శయేద్దేవీందణ్డవత్ప్రణమేత్స్థితా ॥ ౭ ॥ ప్రణమ్యవిష్ణుంతత్రస్థంశివంపూర్వవదర్చయేత్ । తస్యావింశతిభాగంతుదక్షిణాపరికీర్తితా ॥ ౮ ॥ తదర్ధాంశంతుదాతవ్యమితరేషాంయథార్హతః। తతస్తుహోమయేచ్ఛమ్భుంభక్తోయోగీవిశేషతః ॥ ౯ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగేలక్ష్మీదానవిధిర్నామషట్త్రింశోఽధ్యాయః.

॥ తిలధేనుదానవిధిః ॥

సనత్కుమారః ॥ అథాతస్సంప్రవక్ష్యామితిలధేనువిధిక్రమమ్ । పూర్వోక్తమణ్డపేకుర్యాచ్ఛివపూజాంతువహ్నిమే ॥ ౧ ॥ తస్యాగ్రేమధ్యతోభూమౌపద్మమాలిఖ్యశోభనమ్। వస్త్రైరాచ్ఛాదితంపద్మంతన్మధ్యేవిన్యసేచ్ఛుభమ్ ॥ ౨ ॥ తిలపద్మంతుకృత్వాథహేమపద్మంవినిక్షిపేత్ । త్రింశన్నిష్కేణకర్తవ్యంతదర్ధార్ధేనవాపునః॥ ౩ ॥ పంచనిష్కేణకర్తవ్యంతదర్ధార్ధేనవాపునః । తమారాధ్యవిధానేనగన్ధపుష్పాదిభిఃక్రమాత్ ॥ ౪ ॥ పద్మస్యోత్తరదిగ్భాగేవిప్రానేకాదశన్యసేత్ । తానభ్యర్చ్యవిధానే

నగన్ధపుష్పాదిభిః క్రమాత్ ॥ ౫ ॥ ఆచ్ఛాదనోత్తరాసఙ్గం విప్రేభ్యో దాపయేత్క్రమాత్ । ఉష్ణీషం చ ప్రదాతవ్యం కుణ్డలే చ విభూషితే ॥ ౬ ॥ హేమాఙ్గులీయకం దత్త్వా బ్రాహ్మణేభ్యో విధానతః । ఏకాదశాపి వస్త్రాణి తేషామగ్రే ప్రతీర్య చ ॥ ౭ ॥ తేషు వస్త్రేషు నిక్షిప్య తిలాద్యాని పృథక్ పృథక్ । కాంస్యపాత్రం శతపలం విభిద్యైకాదశాంశకమ్ ॥ ౮ ॥ ఇక్షుదణ్డం చ దాతవ్యం బ్రాహ్మణేభ్యో విశేషతః । గోశృఙ్గే తు హిరణ్యేన ద్వినిష్కేణ తు కారయేత్ ॥ ౯ ॥ రజతేన తు కర్తవ్యాః ఖురాః షట్కద్వయేన తు । ఏవం పృథక్ పృథగ్దత్త్వా తత్తిలేషు వినిక్షిపేత్ ॥ ౧౦ ॥ రుద్రైరేకాదశమన్త్రైస్తు రుద్రేభ్యో దాపయేత్తదా । పద్మస్య పూర్వదిగ్భాగే విప్రాన్ద్వాదశ పూజితాన్ ॥ ౧౧ ॥ ఏతేనైవ తు మార్గేణ తేషు శ్రద్ధాసమన్వితః । ద్వాదశాదిత్యమన్త్రైశ్చ దాపయేదేవమేవ చ ॥ ౧౨ ॥ పూర్వవద్దక్షిణే భాగే విప్రాన్షోడశ సంస్థితాన్ । మూర్తిం విఘ్నేశమన్త్రైశ్చ దాపయేత్పూర్వవత్పునః ॥ ౧౩ ॥ యజమానేన కర్తవ్యం సర్వమేతద్యథాక్రమమ్ । కేవలం రుద్రదానం వా ఆదిత్యేభ్యోథ వా పునః ॥ ౧౪ ॥ సూర్యాదీనాం చ వా దేయం యథావిభవవిస్తరమ్ । పద్మం విన్యస్య రాజా సా శేషం వా కారయేన్నృపః ॥ ౧౫ ॥ దక్షిణా చ ప్రదాతవ్యా పఞ్చనిష్కేణ భూషణమ్ ॥ ౧౬ ॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే తిలధేనుదానవిధిర్నామ సప్తత్రింశోధ్యాయః.

గోసహస్రప్రదానవిధిః.

సనత్కుమారః ॥ గోసహస్రప్రదానం చ వదామి శృణు సువ్రత । గవాం సహస్రమాదాయ సవత్సం సగుణం శుభమ్ ॥ ౧ ॥ తాస్త్వభ్యర్చ్య యథాశాస్త్రం సుపుష్టాః సమ్యక్ప్రయత్నతః । తాసాం శృఙ్గాణి హేమ్నాథ ప్రతినిష్కేణ బన్ధయేత్ ॥ ౨ ॥ ఖురాంశ్చ రాజతేనైవ బన్ధయేత్కర్ణదేశతః । ప్రతినిష్కేణ కర్తవ్యం కర్ణే వజ్రం చ శోభనమ్ ॥ ౩ ॥ శివాయ దద్యాద్విప్రేభ్యో దక్షిణాం చ పృథక్ పృథక్ । దశనిష్కం తదర్ధం వా తస్యార్ధార్ధమథాపి వా ॥ ౪ ॥ యథావిభవవిస్తారం నిష్కమాత్రమథాపి వా । వస్త్రయుగ్మం చ దాతవ్యం పృథగ్విప్రేషు శోభనమ్ ॥ ౫ ॥ గావశ్చారాధ్య యత్నేన దాతవ్యాస్సుమనోరమాః । ఏవం దత్త్వా విధానేన శివమభ్యర్చ్య శఙ్కరమ్ ॥ ౬ ॥ జపేదగ్రే యథాన్యాయం గవాం స్తవమనుత్తమమ్ । గావో మమాగ్రతో నిత్యం గావో నః పృష్ఠతస్తథా ॥ ౭ ॥ హృదయే మే సదా గావో గవాం మధ్యే వసామ్యహమ్ । ఇతి కృత్వా ద్విజాగ్ర్యేభ్యో దత్త్వా గాస్తాస్సదక్షిణాః ॥ ౮ ॥ తద్రోమవర్షసఙ్ఖ్యాని స్వర్గలోకే మహీయతే ॥ ౯ ॥ * * * * * * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే గోసహస్రప్రదానవిధిర్నామ అష్టత్రింశోధ్యాయః.

॥ హిరణ్యాశ్వప్రదానవిధిః ॥

సనత్కుమారః ॥ హిరణ్యాశ్వప్రదానంచవదామివిజయావహమ్ । అశ్వమే ధాత్పునశ్శ్రేష్ఠంవదామిశృణుసువ్రత ॥ ౧ ॥ అష్టోత్తరసహస్రేణఅష్టోత్తరశతేనవా। కృత్వాశ్వంలక్షణైర్యుక్తం సర్వాలఙ్కారసంయుతమ్ ॥ ౨ ॥ పఞ్చకల్యాణసంప న్నందివ్యాకారస్తుకారయేత్ । సర్వలక్షణసంయుక్తంసర్వాఙ్గైశ్చసమన్వితమ్॥ ౩ ॥ సర్వాయుధసమోపేతమిన్ద్రవాహనముత్తమమ్ । తన్మధ్యదేశేసంస్థాప్యతురంగం స్వగుణాన్వితమ్ ॥ ౪ ॥ ఉచ్చైశ్శ్రవసకమ్మత్వాభక్త్యాచైవసమర్చయేత్ । తస్య పూర్వదిశోభాగేబ్రాహ్మణంవేదపారగమ్ ॥ ౫ ॥ సురేన్ద్రబుధ్యాసంపూజ్యపఞ్చని ష్కంప్రదాపయేత్ । తమశ్వంశివభక్తాయదాతవ్యంవిధినైవతు ॥ ౬ ॥ సువర్ణాశ్వం ప్రదత్వాతుఆచార్యమపిపూజయేత్ ।యథావిభవవిస్తారంపఞ్చనిష్కమథాపివా॥ ౭॥ దీనాంధకృపణానాథా బాలవృద్ధకృశాతురాన్ । తోషయేదన్నదానేనబ్రాహ్మణాం శ్చవిశేషతః ॥ ౮ ॥ ఏతద్యఃకురుతేభక్త్యాదానమశ్వస్యమానవః । ఐన్ద్రాన్భోగాం శ్చిరంభుక్త్వారుచిరైశ్వర్యవాన్భవేత్ ॥ ౯ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే హిరణ్యాశ్వదాన విధిర్నామ ఏకోనచత్వారింశోధ్యాయః.

॥ కన్యాదానవిధిః ॥

సనత్కుమారః ॥ కన్యాదానంప్రవక్ష్యామిసర్వదానోత్తమోత్తమమ్।కన్యాం లక్షణసంపన్నాంసర్వదోషవివర్జితామ్ ॥ ౧ ॥ మాతాపిత్రోస్తుసంవాదంకృత్వాద త్వాధనంమహత్। ఆత్మీకృత్వాథసంస్నాప్యవస్త్రౌదత్వాశుభంనవమ్ ॥ ౨ ॥ భూష ణైర్భూషయిత్వాథగన్ధమాల్యైరథార్చయేత్ । నిమిత్తానిసమీక్ష్యాథగోత్రనక్షత్రకా. దికాన్ ॥ ౩ ॥ ఉభయోశ్చిత్తమాలోక్యఉభౌసంపూజ్యయత్నతః। దాతవ్యాశ్రో త్రియాయైవబ్రాహ్మణాయతపస్వినే ॥ ౪॥ సాక్షాదధీతవేదాయవిధినాబ్రహ్మచారిణే దాసదాసీధనాద్యంచభూషణానివిశేషతః ॥ ౫ ॥ క్షేత్రాణిచధనంధాన్యంవాసాం సిచప్రదాపయేత్। యావంతిదేహేరోమాణికన్యాయాస్సంతతౌపునః॥ ౬ ॥ తావ ద్వర్షసహస్రాణిరుద్రలోకేమహీయతే ॥ ౭ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే కన్యాదానవిధిర్నామచత్వారింశోధ్యాయః

॥ స్వర్ణవృషభదానవిధిః ॥

సనత్కుమారః ॥ హిరణ్యవృషదానంచకథయామిసమాసతః । వృషరూపం హిరణ్యేనసహస్రేణాథకారయేత్ ॥ ౧ ॥ తదర్ధార్ధేనవాధీమాంస్తదర్ధార్ధేనవాపునః।

అష్టోత్తరశతేనాపివృషభంధర్మరూపిణమ్ ॥ ౨ ॥ లలాటేకారయేత్పుణ్డ్రంమధ్యేచ వ్రజ్రకలాకృతిమ్ । స్ఫటికేనతుకర్తవ్యంఖురస్తురజితేనవై ॥ ౩ ॥ గ్రీవాన్తుపద్మరాగేణకకుద్గోమేధకేనచ । గ్రీవాయాంఘంటావలయం రత్నచిత్రన్తుకారయేత్ ॥ ౪ ॥ వృషాఙ్కంకారయేత్తత్రకిఙ్కిణీవలయావృతమ్ । పూర్వోక్తదేశకాలేతువేదికోపరిమణ్డలే ॥ ౫ ॥ వృషేన్ద్రంస్థాపయేత్తత్రపశ్చిమాముఖమగ్రతః । ఈశ్వరంపూజయేద్భక్త్యావృషారూఢంవృషధ్వజమ్ ॥ ౬ ॥ వృషేన్ద్రంపూజ్యగాయత్ర్యానమస్కృత్వాసమాహితః ॥ మన్త్రం॥ తీక్ష్ణశృఙ్గాయవిద్మహేధర్మపాదాయధీమహితన్నోవృషఃప్రచోదయాత్ ॥మన్త్రేణానేనసంపూజ్యవృషంధర్మవివృద్ధయే॥ ౭ ॥ హోమయేచ్చఘృతాన్నాద్యైర్యథావిభవవిస్తరమ్ । వృషభఃపూజ్యదాతవ్యోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శివాయవా ॥ ౮ ॥ దక్షిణాచైవదాతవ్యాయథావిత్తానుసారతః । ఏతద్యఃకురుతేభక్త్యావృషదానమనుత్తమమ్ ॥ ౯ ॥ శివస్యానుచరోభూత్వాతేనైవసహమోదతే॥ ౯½ ॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే హిరణ్యవృషదానవిధిర్నామ ఏకచత్వారింశోధ్యాయః

గజదానవిధిః

సనత్కుమారః ॥ గజదానంప్రవక్ష్యామియథావదనుపూర్వశః । ద్విజాయవాశివాయాథదాతవ్యఃపూజ్యపూర్వవత్ ॥ ౧ ॥ గజన్తులక్షణోపేతంహైమంవారాజతన్తువా । సహస్రనిష్కమాత్రేణతదర్ధేనాపికారయేత్ ॥ ౨ ॥ తదర్ధార్ధేనవాకుర్యాత్సర్వలక్షణసంయుతమ్ । పూర్వోక్తదేశకాలేచదేవాయవినివేదయేత్ ॥౩॥ అష్టమ్యాంవాప్రదాతవ్యంశివాయపరమేష్ఠినే । బ్రాహ్మణాయదరిద్రాయశ్రోత్రియాయాహితాగ్నయే ॥ ౪ ॥ శివముద్దిశ్యదాతవ్యంశివంసంపూజ్యపూర్వవత్ । ఏతద్యఃకురుతేదానంశివభక్తిసమాహితః ॥ ౫ ॥ స్థిత్వాస్వర్గేచిరంకాలంరాజాగజపతిర్భవేత్ ॥ ౫½ ॥ * * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే గజదానవిధిర్నామ ద్విచత్వారింశోధ్యాయః

లోకపాలాష్టకదానవిధిః

సనత్కుమారః ॥ లోకపాలాష్టకందివ్యంసాక్షాత్పరమదుర్లభమ్ । సర్వసమ్పత్కరంగుహ్యంపరచక్రవినాశనమ్ ॥ ౧ ॥ స్వదేశరక్షణందివ్యంగజవాజివివర్ధనమ్ పుత్రవృద్ధికరంపుణ్యంగోబ్రాహ్మణహితావహమ్ ॥ ౨ ॥ పూర్వోక్తదేశకాలేతువేదికోపరిమణ్డలే।మధ్యేశివంసమభ్యర్చ్యయథాన్యాయంయథాక్రమమ్ ॥ ౩ ॥ దిగ్వి

దిక్షుప్రకర్తవ్యం స్థణ్డిలంవాలుకామయమ్ । అష్టౌవిప్రాన్సమభ్యర్చ్య వేదవేదాఙ్గ
పారగాన్ ॥ ౪ ॥ జితేన్ద్రియాన్కులోద్భూతాన్సర్వలక్షణసంయుతాన్ । శివా
భిముఖమాసీనానాహతేష్వంబరేషుచ ॥ ౫ ॥ వస్త్రైరాభరణైర్దివ్యైర్లోకపాలక
మన్త్రకైః । గన్ధపుష్పైస్సధూపైశ్చబ్రాహ్మణానర్చయేత్క్రమాత్ ॥ ౬ ॥ పూర్వ
తో హోమయేదగ్నౌలోకపాలకమన్త్రకైః । సమిద్ఘృతాభ్యాం హోతవ్యమగ్ని
కార్యంక్రమేణచ ॥ ౭ ॥ ఏవంహుత్వావిధానేనఆచార్యశ్శివవత్సలః । యజమానం
సమాహూయసర్వాభరణభూషితాన్ ॥ ౮ ॥ తేనతాన్పూజయిత్వాథద్విజేభ్యో
దాపయేద్ధనమ్ । పృథక్పృథక్సమన్త్రైశ్చదశనిష్కంచభూషణమ్ ॥ ౯ ॥ దశనిష్కే
ణకర్తవ్యమాసనంకేవలంపృథక్ । స్నాపనంతత్రకర్తవ్యంశివస్యవిధిపూర్వకమ్॥౧౦॥
దక్షిణాచప్రదాతవ్యాయథావిభవవిస్తరమ్ । ఏవంయఃకురుతేదానంలోకేశానాంస్త
భక్తితః ॥ ౧౧ ॥ లోకేశానాంచిరంస్థిత్వాసార్వభౌమోభవేద్బుధః ॥ ౧౨॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే లోకపాలాష్టకదా
నవిధిర్నామ త్రిచత్వారింశోధ్యాయః.

॥ సర్వదానవిధిః ॥

సనత్కుమారః॥ వక్ష్యామిపరమంగుహ్యంసర్వదానోత్తమోత్తమమ్ । పూ
ర్వోక్తదేశకాలేచమణ్టపేచవిధానతః॥ ౧॥ ప్రణవంకుణ్డమధ్యేతుస్థండిలేశివసన్నిధౌ।
పూర్వంవిష్ణుంసమాసాద్యపద్మయోనిమతఃపరమ్॥౨॥మంత్రాభ్యాం విధినోక్తాభ్యాం
ప్రణవాదిసమంత్రకమ్॥ మంత్రం॥ నారాయణాయవిద్మహేవాసుదేవాయధీమహితన్నో
విష్ణుప్రచోదయాత్ ।బ్రహ్మబ్రాహ్మణవృద్ధాయబ్రహ్మణేవిశ్వవేధసే॥౩॥ శివాయ
హరయేస్వాహాస్వధావౌషడ్వషట్తథా। పూజయిత్వావిధానేనపశ్చాద్ధోమంసమా
చరేత్ ॥౪॥సర్వద్రవ్యాణిహోతవ్యంద్వాభ్యాంకుండవిధానతః । ఋత్విజౌద్వౌ
ప్రకర్తవ్యౌగురుణావేదపారగౌ ॥ ౫ ॥ తానుద్దిశ్యయథాన్యాయం విప్రేభ్యోదా
పయేద్ధనమ్ । శతమష్టోత్తరంతేభ్యఃపృథక్పృథగనుత్తమమ్ ॥ ౬ ॥ వస్త్రాలంకార
సంయుక్తంసర్వాలంకారసంయుతమ్ । గురురేకోహివైశ్రీమాన్బ్రహ్మావిష్ణుర్మహే
శ్వరః ॥ ౭ ॥ తేషాంపృథక్పృథగ్దేయంభోజయేద్బ్రాహ్మణానపి । శివార్చనాచక
ర్తవ్యాస్నాపనాదియథాక్రమమ్ ॥ ౮ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే సర్వదానోత్తమోత్తమ
విధిర్నామచతుశ్చత్వారింశోధ్యాయః.

॥ జీవచ్ఛ్రాద్ధవిధిః ॥

ఋషయః॥ ఏవంషోడశదానాని కథితానిశుభానిచ । జీవచ్ఛ్రాద్ధక్రమోస్మాకంవక్తుమర్హసిసాంప్రతమ్॥ ౧ ॥ సూతః॥ జీవచ్ఛ్రాద్ధవిధింవక్ష్యేసమాసాత్సర్వసమ్మతమ్ । మనవేదేవదేవేనకథితంబ్రహ్మణాపురా ॥ ౨ ॥ వసిష్ఠాయచశిష్టాయభృగవేభార్గవాయచ । శృణ్వంతుసర్వభావేనసర్వసిద్ధికరంపరమ్ ॥ ౩ ॥ శ్రాద్ధమార్గక్రమంసాక్షాచ్ఛ్రాద్ధార్హాణామపిక్రమమ్।విశేషంప్రవక్ష్యామిజీవచ్ఛ్రాద్ధస్యసువ్రతాః॥ ౪ ॥ పర్వతేవానదీతీరేవనేవాయతనేపివా । జీవచ్ఛ్రాద్ధంప్రకర్తవ్యంమృతికాలేప్రయత్నతః । జీవచ్ఛ్రాద్ధేకృతేజీవో జీవన్నేవవిముచ్యతే । కర్మకుర్వన్నకుర్వన్వాజ్ఞానీవాజ్ఞానవానపి॥ ౫॥ శ్రోత్రియోశ్రోత్రియోవాపిబ్రాహ్మణఃక్షత్రియోపివా।వైశ్యోవానాగ్రసందేహోయోగమార్గగతోయథా॥ ౬ ॥ పరీక్ష్యభూమింవిధివద్గంధవర్ణరసాదిభిః ॥ ౭॥ శల్యముద్ధృత్యయత్నేనస్థండిలంసైకతంభువి । మధ్యతోహస్తమాత్రేణకుండంచైవాయతంశుభమ్ ॥ ౮ ॥ స్థండిలంవాప్రకర్తవ్యామిషుమాత్రంపునఃపునః । ఉపలిప్యవిధానేనచాలిప్యాగ్నింవిధాయచ ॥ ౯ ॥ అన్వాధాయయథాశాస్త్రం పరిగృహ్యచసర్వతః । పరిస్తీర్యస్వశాఖోక్తం పారంపర్యక్రమాగతమ్ ॥ ౧౦ ॥ సమాప్యాగ్నిముఖంసర్వం మంత్రైరేతైర్యథాక్రమమ్ । సమ్పూజ్యస్థండిలేవహ్నౌహోమయేత్సమిదాదిభిః ॥ ౧౧ ॥ ఆదౌకృత్వాసమిద్ధోమంచరుణాచపృథక్పృథక్।ఘృతేనచపృథక్పాత్రేశోధితేనపృథక్పృథక్ ॥ ౧౨ ॥ జుహుయాదాత్మనోద్ధృత్యతత్త్వభూతానిసర్వతః। మన్త్రం॥ ఓంభూఃబ్రహ్మణేనమః-ఓంభూఃబ్రహ్మణేస్వాహా - ఓంభువఃవిష్ణవేనమః - ఓంభువఃవిష్ణవేస్వాహా- ఓంస్వఃరుద్రాయనమః - ఓంస్వఃరుద్రాయస్వాహా- ఓంమః ఈశ్వరాయనమః - ఓంమః ఈశ్వరాయస్వాహా - ఓంజనః ప్రకృతయేనమః ఓంజనః ప్రకృత్యైస్వాహా - ఓంతపః ముద్గలాయనమః ఓంతపః ముద్గలాయస్వాహా - ఓంఋతంపురుషాయనమః- ఓంఋతంపురుషాయస్వాహా-ఓంసత్యంశివాయనమః ఓంసత్యంశివాయస్వాహా-ఓంశర్వధరాంమేగోపాయ-ఘ్రాణేగన్ధం శర్వాయ దేవాయభూర్నమః ఓంశర్వధరాంమేగోపాయఘ్రాణేగన్ధంశర్వాయభూస్స్వాహా-ఓంశర్వధరాంమేగోపాయఘ్రాణేగన్ధంశర్వస్య దేవస్యపత్న్యైభూర్నమః - ఓంశర్వధరాంమేగోపాయ ఘ్రాణేగన్ధం శర్వపత్న్యైభూస్స్వాహా - ఓంభవజలంమేగోపాయ జిహ్వాయాంరసంభవాయ దేవాయ భువోనమః ఓంభవజలంమేగోపాయ జిహ్వాయాంరసంభవాయదేవాయభువస్స్వాహా-ఓంభవజలంమేగోపాయజిహ్వాయాంరసంభవస్యదేవస్యపత్న్యైభువోనమః - ఓంభవజలంమేగోపాయజిహ్వాయాంరసంభవస్యపత్న్యైభువస్స్వాహా - ఓంరుద్రాగ్నింమేగోపాయ నేత్రేరూపంరుద్రాయదేవాయ స్వరోన్నమః ఓంరుద్రాగ్నింమేగోపాయనేత్రేరూపంరుద్రాయదేవాయస్వస్స్వాహా- ఓంరుద్రా

గ్నిం మేగోపాయ నేత్రేరూపం రుద్రస్యపత్న్యైస్స్వరోన్నమః-ఓం రుద్రాగ్నిమ్మేగోపాయ- నేత్రేరూపం రుద్రస్య దేవస్యపత్న్యైస్స్వస్స్వాహా ఓం ఉగ్రవాయుం మేగోపాయ త్వచిస్పర్శం ఉగ్రాయ దేవాయమహార్ణమః - ఓం ఉగ్రవాయుం మేగోపాయత్వచిస్పర్శం ఉగ్రాయ దేవాయమహాస్స్వాహా । ఓం ఉగ్రవాయుం మేగోపాయత్వచిస్పర్శము గ్రస్య దేవస్యపత్న్యైమహారోన్నమః - ఓం ఉగ్రవాయుమ్మేగోపాయత్వచిస్పర్శము గ్రస్య దేవస్యపత్న్యైమహాస్స్వాహా-ఓం భీమసుషిరమ్మేగోపాయ శ్రోత్రే శబ్దం భీమాయ దేవాయజనోనమః - ఓం భీమసుషిరం మేగోపాయ శ్రోత్రేశబ్దం భీమాయ దేవాయజనస్స్వాహా - ఓం భీమసుషిరం మేగోపాయ శ్రోత్రేశబ్దం భీమస్య దేవస్యపత్న్యైజనోనమః - ఓం భీమసుషిరం మేగోపాయ శ్రోత్రేశబ్దం భీమస్య దేవస్యపత్న్యైజనస్స్వాహా - ఓం ఈశరజో మేగోపాయ ద్రవ్యైతృష్ణాం ఈశాయ దేవాయ తపోనమః- ఓం ఈశరజో మేగోపాయ ద్రవ్యైతృష్ణాం ఈశాయ దేవాయతపస్స్వాహా - ఓం ఈశరజో మేగోపాయద్రవ్యైతృష్ణాం ఈశానస్యపత్న్యైతపోనమః - ఓం ఈశరజో మేగోపాయద్రవ్యైతృష్ణాం ఈశానస్య దేవస్యపత్న్యైతపస్స్వాహా - ఓం మహాదేవసత్యమ్మేగోపాయశ్రద్ధాం ధర్మే మహాదేవాయఋతం నమః - ఓం మహాదేవసత్యం మేగోపాయశ్రద్ధాం ధర్మే మహాదేవాయఋతంస్వాహా - ఓం మహాదేవసత్యం మేగోపాయశ్రద్ధాం ధర్మే మహాదేవస్యపత్న్యైఋతంనమః - ఓం మహాదేవసత్యం మేగోపాయశ్రద్ధాం ధర్మే మహాదేవస్య పత్న్యైఋతంస్వాహా - పశుపతేపాశం మేగోపాయభోక్తృత్వభోగ్యం పశుపతయే దేవాయసత్యంనమః - ఓం పశుపతేపాశం మేగోపాయభోక్తృత్వభోగ్యం పశుపతయే దేవస్యసత్యంస్వాహా - ఓం పశుపతేపాశం మేగోపాయభోక్తృత్వ భోగ్యం పశుపతేర్దేవస్య పత్న్యైసత్యంనమః - ఓం పశుపతేపాశం మే గోపాయభోక్తృత్వభోగ్యం పశుపతేర్దేవస్యపత్న్యైసత్యంస్వాహా - ఓం శివాయనమః ॥ ఓం శివాయసత్యంస్వాహా - ఏవం శివాయహోతవ్యం విరించాద్యంచపూర్వవత్ ॥ ౧౩ ॥ విరించాద్యంచపూర్వోక్తంసృష్టిమార్గేషుసువ్రతాః। పునఃపశుపతేఃపత్నీంతథాపశుపతింక్రమాత్ ॥ ౧౪ ॥ సమ్పూజ్యపూర్వవన్మంత్రైర్హోతవ్యంచక్రమేణవై । చర్వంతమాజ్యపూర్వంచ సమిధాంతంసమాహితః॥ ౧౫॥ మన్త్రం ॥ ఓం శర్వధరాం మేచ్ఛింధిఘ్రాణేగంధంఛింధ్యమేధ్యంజహిభూస్స్వాహా- భువఃస్వాహా-స్వఃస్వాహా- భూర్భువస్స్వస్స్వాహా- ఏవంపృథక్పృథఙ్హుత్వా కేవలేన ఘృతేనవా । సహస్రంవాతదర్ధంవాశతమష్టోత్తరంతువా ॥ ౧౬॥ విరజాచఘృతేనైవశతమష్టోత్తరంపృథక్ । ప్రాణాదిభిశ్చజుహుయాద్ఘృతేనైవతు కేవలమ్॥ ౧౭॥ మన్త్రం ॥ ఓం ప్రాణేనివిష్టోమృతంజుహోమిశివోమావిశాప్రదాహాయప్రాణాయ స్వాహా - ప్రాణాధిపతయేరుద్రాయ వృషాంతకాయస్వాహా - ఓం భూస్స్వాహా భువఃస్వాహా-స్వఃస్వాహా-భూర్భువస్స్వస్స్వాహా - ఏవంక్రమేణజుహుయాచ్ఛా

ద్ధోక్తంచయథాక్రమం। సప్తమేహనియోగీంద్రాన్ఛ్రాద్ధాన్తానపిభోజయేత్ ॥౧౮॥
శర్వాదీనాంచవిప్రాణాంవస్త్రాభిగణకంబలాన్। వాహనంశయనంయానంకాంస్య
తామ్రాదిభాజనమ్ ॥ ౧౯ ॥ హైమంచరాజతంధేనుంతిలాన్క్షేత్రంచవైభవమ్।
దాసీదాసగణంచైవదాతవ్యందక్షిణామపి ॥ ౨౦ ॥ పిణ్డంచపూర్వవద్దద్యాత్పృథగ
ష్టప్రకారతః। బ్రాహ్మణానాంసహస్రంచభోజయేచ్చసదక్షిణమ్ ॥ ౨౧ ॥ ఏకంవా
యోగనిరతంభస్మనిష్ఠంజితేంద్రియం। త్ర్యహంచైవతురుద్రస్యమహాచరునివేదన
మ్ ॥ ౨౩ ॥ విశేషఏవకథితఃఅశేషశ్రాద్ధచోదితః। మృతేకుర్యాన్నకుర్యాద్వాజీవ
న్ముక్తోయతస్స్వయం ॥ ౨౪ ॥ నిత్యనైమిత్తికాదీనికుర్యాద్వాసన్త్యజేత్తువా। బాం
ధవేపిమృతేతస్యశౌచాశౌచంనవిద్యతే ॥ ౨౫ ॥ సూతకంచనసందేహస్స్నానమా
త్రేణశుధ్యతి। పశ్చాజ్జాతేకుమారేచస్వక్షేత్రేచాత్మనోయది ॥ ౨౬ ॥ తస్యస
ర్వంప్రకర్తవ్యంపుత్రోపిబ్రహ్మవిద్భవేత్। కన్యకాయదిసంజాతాపశ్చాత్తస్యమహా
త్మనః ॥ ౨౭ ॥ ఏకపర్ణాఇవాచాథఅపర్ణాఇవసువ్రతాః। భవత్యేవనసందేహస్తస్యా
శ్చాన్వయజాఅపి ॥ ౨౮ ॥ ముచ్యంతేనాత్రసందేహఃపితరోనరకాదపి। ముచ్యతే
కర్మణానేనమాతృతఃపితృతస్తథా ॥ ౨౯ ॥ కాలంగతేద్విజేభూమావుఖనేచ్చాపిద
హేత్తువా। పుత్రకృత్యమశేషంచకృత్వాదోషోనవిద్యతే ॥ ౩౦ ॥ కర్మణాచోత్తరే
శైవగతిరస్యనవిద్యతే। బ్రహ్మణాకథితంసర్వంమునీనాంభావితాత్మనామ్ ॥ ౩౧॥
పునస్సనత్కుమారాయకథితంతేనధీమతా।కృష్ణద్వైపాయనాయైవకథితంబ్రహ్మ
సూనునా ॥ ౩౨ ॥ ప్రసాదాత్తస్యదేవస్యవేదవ్యాసస్యధీమతః। జ్ఞాతంమయాకృ
తంచైవనియోగాదేవతస్యతు॥౩౩ ॥ ఏతద్వఃకథితంసర్వంరహస్యంబ్రహ్మసిద్ధిదమ్।
మునిపుత్రాయదాతవ్యంనచాభక్తాయసువ్రతాః॥ ౩౪॥ * * *

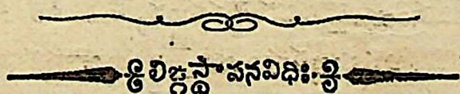
ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే జీవచ్ఛ్రాద్ధవిధిర్నామ
పఞ్చచత్వారింశోధ్యాయః.

॥ లిఙ్గాదిప్రతిష్ఠావిధిః. ॥

ఋషయః॥జీవచ్ఛ్రాద్ధవిధిఃప్రోక్తస్త్వయాసూతమహామతే।ముముక్షూణామపి
మోక్షార్థమస్మాకంరోమహర్షణ॥ ౧ ॥ రుద్రాదిత్యవసూనాంచశక్రాదీనాంచసువ్ర
త।ప్రతిష్ఠాకీదృశీశంభోర్లింగమూర్తేశ్చశోభనా ॥ ౨ ॥ విష్ణోశ్శక్రస్యదేవస్యబ్రహ్మ
ణశ్చమహాత్మనః। అగ్నేర్యమస్యనైరృతేర్వరుణస్యమహాద్యుతేః ॥ ౩ ॥ వాయో
స్సోమస్యయక్షస్యకుబేరస్యామితాత్మనః। ఈశానస్యధరాయాశ్చశ్రీప్రతిష్ఠాథవాక
థమ్॥౪॥దుర్గాశివప్రతిష్ఠాచహైమవత్యాశ్చశోభనా।స్కందస్యగణరాజస్యనందినశ్చ
విశేషతః॥౫॥ తథాన్యేషాంచదేవానాంగణానామపివాపునః। ప్రతిష్ఠాలక్షణంసర్వం

విస్తారాద్వక్తుమర్హసి ॥ ౬ ॥ భవాన్సర్వార్థతత్త్వజ్ఞో రుద్రభక్తశ్చ సువ్రత । కృష్ణద్వైపాయనస్యాసి సాక్షాత్త్వమపరాతనుః ॥ ౭ ॥ సుమన్తుర్జైమినిశ్చైవ పైలశ్చ పరమర్షయః । గురుభక్తిం తథా కర్తుం సమర్థో రోమహర్షణః ॥ ౮ ॥ ఇతివ్యాసస్య విపులా గాథా భాగీరథీతటే । ఏకస్సమో వాభిన్నో వా శిష్యస్తస్య మహాద్యుతేః ॥ ౯ ॥ వైశంపాయనతుల్యోసి వ్యాసశిష్యేషు భూతలే । తస్మాదస్మాకమఖిలం వక్తుమర్హసి సాంప్రతమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఏవముక్త్వా స్థితేష్వేవ తేషు సర్వేషు తత్ర చ । బభూవ విస్మయోతీవ మునీనాం తస్య చాగ్రతః ॥ ౧౧ ॥ అథాన్తరిక్షే విపులా సాక్షాద్దేవీ సరస్వతీ । అలం మునీనాం ప్రశ్నోయమితి వాచా బభూవ హ ॥ ౧౨ ॥ సర్వం లిఙ్గమయం లోకం సర్వం లిఙ్గే ప్రతిష్ఠితమ్ । తస్మాత్సర్వం పరిత్యజ్య స్థాపయేత్పూజయేచ్చ తత్ ॥ ౧౩ ॥ లిఙ్గస్థాపనసన్మార్గనిహితస్వాయతాశినా । ఆశు బ్రహ్మాణ్డముద్భిద్యా నిర్గచ్ఛేదవిశఙ్కయా ॥ ౧౪ ॥ ఉపేన్ద్రామ్భోజగర్భేన్ద్రయమామ్బుదనదేశ్వరాః । తథాన్యే చ శివం స్థాప్య లిఙ్గమూర్తిం మహేశ్వరమ్ ॥ ౧౫ ॥ స్వేషు స్వేషు చ పక్షేషు ప్రధానాస్తే యథా ద్విజాః । బ్రహ్మా హరశ్చ భగవాన్విష్ణుర్దేవీ రమా ధరా ॥ ౧౬ ॥ లక్ష్మీర్ధృతిస్స్మృతిః ప్రజ్ఞా ధరా దుర్గా శచీ తథా । రుద్రాశ్చ వసవస్స్కన్దో విశాఖశ్శాఖ ఏవ చ ॥ ౧౭ ॥ నైగమేశశ్చ భగవాన్లోకపాలా గ్రహాస్తథా । సర్వే నన్దిపురోగాశ్చ గణా గణపతిః ప్రభుః ॥ ౧౮ ॥ పితరో మునయస్సర్వే కుబేరాద్యాశ్చ సుప్రభాః । ఆదిత్యా వసవస్సాఙ్ఖ్యా అశ్వినౌ చ భిషగ్వరౌ ॥ ౧౯ ॥ విశ్వేదేవాశ్చ సాధ్యాశ్చ పశవః పక్షిణో మృగాః । బ్రహ్మాదిస్థావరాన్తం చ సర్వం లిఙ్గే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౨౦ ॥ తస్మాత్సర్వం పరిత్యజ్య స్థాపయేల్లిఙ్గమవ్యయమ్ । యత్నేన స్థాపితం సర్వం పూజితం పూజయేద్యది ॥ ౨౧ ॥

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే లిఙ్గప్రతిష్ఠాఫలకథనం నామ షట్చత్వారింశోధ్యాయః.

॥ లిఙ్గస్థాపనవిధిః ॥

సూతః ॥ ఇతి నిశమ్య కృతాఞ్జలయస్తదాదివిమహామునయః కృతనిశ్చయాః । శివతరం శివమీశ్వరమవ్యయం మనసి లిఙ్గమయం ప్రణిపత్య తే ॥ ౧ ॥ సకలదేవపతిర్భగవానజో హరిరశేషపతిర్గురుణా స్వయమ్ । మునివరాశ్చ గణాశ్చ సురాసురా నరవరాశ్శివలిఙ్గమయాః పునః ॥ ౨ ॥ శ్రుత్వైవం మునయస్సర్వే షట్కులీయాస్సమాహితాః । సన్త్యజ్య సర్వం దేవస్య ప్రతిష్ఠాం కర్తుముద్యతాః ॥ ౩ ॥ అపృచ్ఛంస్సూతమనఘం హర్షగద్గదయా గిరా । లిఙ్గప్రతిష్ఠాం విపులాం సర్వే తే సంశితవ్రతాః ॥ ౪ ॥ సూతః ॥ ప్రతిష్ఠాం లిఙ్గమూర్తేర్వో యథావదనుపూర్వశః । ప్రవక్ష్యామి సమాసేన ధర్మకామా

ర్థముక్తయే॥ ౫ ॥ కృత్వైవ లిఙ్గం విధినా భువి లిఙ్గేషు యత్నతః । లిఙ్గమేకతమం శైలం
బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకమ్ ॥ ౬ ॥ హేమరత్నమయం వాపి రాజతం తామ్రజం తు వా ।
సవేదికం ససూత్రం చ సమ్యగ్విస్తృతమస్తకమ్ ॥ ౭ ॥ విశోధ్య స్థాపయేద్భక్త్యా సవేదిక
మనుత్తమమ్ । లిఙ్గవేదీ ఉమాదేవీ లిఙ్గం సాక్షాన్మహేశ్వరః ॥ ౮ ॥ తయోస్సమ్పూ
జనాదేవ దేవీ దేవశ్చ పూజితౌ । ప్రతిష్ఠయా చ దేవేశో దేవ్యా సార్ధం ప్రతిష్ఠితః ॥ ౯ ॥
తస్మాత్సవేదికం లిఙ్గం స్థాపయేత్స్థాపకోత్తమః । మూలే బ్రహ్మా వసతి భగవాన్మధ్యభా
గే చ విష్ణుః ॥ ౧౦ ॥ సర్వేశానః పశుపతిరజో రుద్రమూర్తిర్వరేణ్యః । తస్మాల్లిఙ్గం
గురుతరతరం పూజయేత్స్థాపయేద్వా ॥ ౧౧ ॥ యస్మాత్పూజ్యో గణపతిరసౌ దేవ
ముఖ్యైస్సమస్తైః । గన్ధైస్స్రగ్ధూపదీపైస్స్నపనహుతబలిస్తోత్రమన్త్రోపహారైః॥ ౧౨॥
నిత్యం యేభ్యర్చయన్తి త్రిదశవరతనుం లిఙ్గమూర్తిం మహేశమ్ । గర్భాధానాదినాశ
క్షయభయరహితా దేవగన్ధర్వముఖ్యైః ॥౧౩॥ సిద్ధైర్వన్ద్యాశ్చ పూజ్యా గణవరనమితా

స్తే భవన్త్యప్రమేయాః । తస్మాద్భక్త్యోపచారేణ స్థాపయేత్పరమేశ్వరమ్॥౧౪॥ పూజయే
చ్చ విశేషేణ లిఙ్గం సర్వార్థసిద్ధయే। సమర్చ్య స్థాపయేల్లిఙ్గం తీర్థమధ్యే శివాసనే॥౧౫॥
కూర్చవస్త్రాదిభిర్లిఙ్గమాచ్ఛాద్య కలశైః పునః । లోకపాలాదిదైవత్యైస్సకూర్చైస్సా
క్షతైశ్శుభైః ॥ ౧౬ ॥ ఉత్తూలైశ్చ స్వస్తికాద్యైశ్చ చిత్రతన్తుకవేష్టితైః । వజ్రా
దికాయుధోపేతైస్సవస్త్రైస్సపిధానకైః ॥ ౧౭ ॥ లక్షయేత్పరితో లిఙ్గమీశానేన ప్రతి
ష్ఠితమ్ । ధూపదీపసమోపేతం వితానం వితతామ్బరమ్॥ ౧౮॥ లోకపాలధ్వజైశ్చైవ గ
జాదిమహిషాదిభిః । చిత్రితైః పూజితైశ్చైవ దర్భమాలా చ శోభనా ॥౧౯॥ సర్వలక్షణ
సంపన్నతయా బాహ్యే చ వేష్టయేత్ । తతోధివాసయేత్తోయే ధూపదీపసమన్వితే॥౨౦॥
పఞ్చాహం వా త్ర్యహం వాథ ఏకరాత్రమథాపి వా । వేదాధ్యయనసంపన్నైర్నృత్యగీ
తాదిమఙ్గలైః ॥ ౨౧ ॥ కింకిణీరవకోపేతం తాలవీణారవైరపి । క్షపయేత్కాల
మవ్యగ్రో యజమానస్సమాహితః ॥ ౨౨ ॥ ఉద్ధాప్య స్వస్తికం ధ్యాయేన్మణ్డపే లక్షణా
న్వితే । సంస్కృతే వేదిసంయుక్తే నవకుణ్డేన సంవృతే ॥ ౨౩ ॥ పూర్వోక్తవిధినా యు
క్తే సర్వలక్షణసంయుతే । అష్టమఙ్గళసంయుక్తే దిగ్ధ్వజాష్టకసంయుతే ॥ ౨౪ ॥ పూ
ర్వోక్తలక్షణోపేతైః కుణ్డైః ప్రాగాదితః క్రమాత్ । ప్రధానం కుణ్డమీశాన్యాం చతుర

శ్రం విధీయతే ॥౨౫॥ అథ వా పఞ్చకుణ్డైకం స్థణ్డిలం చైకమేవ చ । యజ్ఞోపకరణైస్సర్వై
శ్శివార్చాయాం హి భూషణైః ॥ ౨౬ ॥ వేదిమధ్యే మహాశయ్యాం పఞ్చతూలీప్రక
ల్పితామ్ । కల్పయేత్కాఞ్చనోపేతాం సితవస్త్రావకుణ్ఠితామ్ ॥ ౨౭ ॥ ప్రకల్ప్యైవం శి
వం చైవ స్థాపయేత్పరమేశ్వరమ్ । ప్రాక్శిరస్కం న్యసేల్లిఙ్గమీశానేన యథావిధి ॥ ౨౮ ॥
రత్నన్యాసే కృతే పూర్వం కేవలం కలశం న్యసేత్ । లిఙ్గమాచ్ఛాద్య వస్త్రాభ్యాం కూ
ర్చేన చ సమన్తతః ॥ ౨౯ ॥ రత్నన్యాసే ప్రసక్తే తు వామాద్యా నవ శక్తయః । నవరత్నం

హిరణ్యాద్యైఃపఞ్చగవ్యేనసంయుతైః ॥ ౩౦ ॥ సర్వధాన్యసమోపేతంశిలాయా
మపివిన్యసేత్ । స్థాపయేద్బ్రహ్మలిఙ్గంహిశివగాయత్రిసంయుతమ్ ॥ ౩౧ ॥ కేవలంప్ర
ణవేనాపి స్థాపయేచ్ఛివమవ్యయమ్ । బ్రహ్మజజ్ఞానమన్త్రేణ బ్రహ్మభాగంప్రభోస్త
థా ॥ ౩౨ ॥ విష్ణుగాయత్రియాభాగంవైష్ణవంత్వథవిన్యసేత్ । సూత్రేతత్ప్రణవో
పేతే ప్రణవేనప్రవిన్యసేత్ ॥ ౩౩ ॥ సర్వంనమఃశివాయేతి నమోహంసశ్శివా
యచ । రుద్రాధ్యాయేనవా సర్వంపరిమృజ్యచవిన్యసేత్ ॥ ౩౪ ॥ స్థాపయేద్బ్రహ్మ
ఖిశ్చైవ కలశాన్వైసమంతతః । వేదిమధ్యేన్యసేత్సర్వాన్పూర్వోక్తవిధిసంయు
తాన్ ॥ ౩౫ ॥ మధ్యకుమ్భేశివందేవీందక్షిణేపరమేశ్వరీమ్ । స్కన్దంతయోశ్చమధ్యేతు
స్కన్దకుమ్భేసుచిత్రితే ॥ ౩౬ ॥ బ్రహ్మాణంస్కందకుమ్భేవాఈశకుమ్భేహరింత
థా।అథవాశివకుమ్భేచబ్రహ్మాఙ్గానిచవిన్యసేత్ ॥ ౩౭ ॥ శివోమహేశ్వరశ్చైవరు
ద్రోవిష్ణుఃపితామహః । బ్రహ్మాణ్యేవంసమాసేనహృదయాదీనిచామ్బికా ॥ ౩౮ ॥
వేదిమధ్యేన్యసేత్సర్వాన్పూర్వోక్తవిధిసంయుతాన్ । వర్ధన్యాంస్థాపయేద్దేవీంగన్ధ
తోయేనపూర్యచ ॥ ౩౯ ॥ హిరణ్యంరజితంరత్నంశివకుమ్భేప్రవిన్యసేత్ । వర్ధన్యామ
పియత్నేనగాయత్ర్యంగైశ్చసువ్రతాః ॥ ౪౦ ॥ విద్యేశ్వరాన్దిశాంకుమ్భేబ్రహ్మ
కూర్చేనపూరితే । అనన్తేశాదిదేవాంశ్చప్రణవాదినమోన్తకమ్ ॥ ౪౧ ॥ నవవస్త్రైం
ప్రతిఘటమష్టకుమ్భేషుదాపయేత్ । విశ్వేశ్వరాణాంకుమ్భేషు హేమరత్నాదివిన్య
సేత్ ॥ ౪౨ ॥ వక్త్రైఃక్రమేణహోతవ్యంగాయత్ర్యైంగక్రమేణచ । జయాదిస్విష్టపర్య
న్తంసర్వంపూర్వవదాచరేత్ ॥ ౪౩ ॥ సేచయేచ్ఛివకుమ్భేనవర్ధన్యావైష్ణవేనచ ।
సైతామహేనకుమ్భేనబ్రహ్మభాగంవిశేషతః ॥ ౪౪ ॥ విద్యేశ్వరాణాంకుమ్భైశ్చసేచ
యేత్పరమేశ్వరమ్ । విన్యసేత్సర్వమస్త్రాణిపూర్వవత్సుసమాహితః ॥ ౪౫ ॥ పూజ
యేత్స్నపనంకృత్వా సహస్రాదిమసమ్భవైః । దక్షిణాచప్రదాతవ్యాసహస్రపణముత్త
మమ్ ॥ ౪౬ ॥ ఇతరేషాంతదర్ధంస్యాత్తదర్ధంవావిధీయతే।వస్త్రాణిచప్రధానస్యక్షేత్ర
భూషణగోధనమ్ ॥ ౪౭ ॥ ఉత్సవంచప్రకర్తవ్యంహోమయాగబలింక్రమాత్ ।నవా
హంవాపిసప్తాహమేకాహంచత్ర్యహంతథా ॥ ౪౮ ॥ హోమశ్చపూర్వవత్ప్రోక్తో
నిత్యమభ్యర్చ్యశఙ్కరమ్ । భాస్కరాదీనాందేవానాం హోమంపూర్వవదేవ
తు ॥ ౪౯ ॥ అభ్యంతరేతథాబాహ్యేవస్త్రానిత్యంసమర్చయేత్ । యఏవంస్థాపయేల్లిఙ్గం
సఏవపరమేశ్వరః ॥ ౫౦ ॥ తేనదేవగణారుద్రాఋషయోప్సరసస్తథా । స్థాపితాః
పూజితాశ్చైవత్రైలోక్యంసచరాచరమ్ ॥ ౫౧ ॥ * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే లిఙ్గస్థాపనవిధిర్నామ
సప్తచత్వారింశోధ్యాయః

॥ సర్వదేవతాప్రతిష్ఠావిధిః ॥

సూతః ॥ సర్వేషామపి దేవానాం ప్రతిష్ఠామపి విస్తరాత్ । సైవార్షం త్రైర్యా గకుండాని విన్యస్యైకైకమేవ చ ॥ ౧ ॥ స్థాపయేదుత్సవం కృత్వా పూజయేచ్చ విధానతః । భానోః పఞ్చాగ్నినా కార్యం ద్వాదశాగ్నిక్రమేణ వా ॥ ౨ ॥ సర్వకుణ్డాని వృత్తాని పద్మాకారాణి సువ్రతాః । అమ్బాయా యోనికుణ్డం స్యాద్వర్ధన్యై కావిధీయతే ॥ ౩ ॥ శక్తీనాం సర్వకార్యేషు యోనికుణ్డం విధీయతే । గాయత్రీం కల్పయేచ్ఛమ్భోః సర్వేషామపి యత్నతః ॥ ౪ ॥ సర్వై రుద్రాంశజా యస్మాత్సంక్షేపేణ వదామి వః ॥ మన్త్రం ॥ గాయత్రీభేదాః- తత్పురుషాయ విద్మహే వాగ్విశుద్ధాయ ధీమహి- తన్నః శివః- ప్రచోదయాత్ - గణాంబికాయై విద్మహే - కర్మసిద్ధ్యై చ ధీమహి - తన్నో గౌరీ ప్రచోదయాత్ - తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి - తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్ - తత్పురుషాయ విద్మహే వక్రతుణ్డాయ ధీమహి - తన్నో దన్తిః ప్రచోదయాత్ - మహాసేనాయ విద్మహే వాగ్విశుద్ధాయ ధీమహి - తన్నః స్కన్దః ప్రచోదయాత్ - తీక్ష్ణశృంగాయ విద్మహే వేదపాదాయ ధీమహి - తన్నో వృషః ప్రచోదయాత్ - హరివక్త్రాయ విద్మహే - రుద్రవక్త్రాయ ధీమహి - తన్నో నన్దీ ప్రచోదయాత్ - నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి - తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ - మహాంబికాయై విద్మహే కర్మసిద్ధ్యై చ ధీమహి - తన్నో లక్ష్మీః ప్రచోదయాత్ - సముద్ధృతాయై విద్మహే- విష్ణునైకేన ధీమహి - తన్నో ధరా ప్రచోదయాత్ - వైనతేయాయ విద్మహే సువర్ణపక్షాయ ధీమహి - తన్నో గరుడః ప్రచోదయాత్ - పద్మోద్భవాయ విద్మహే- వేదవక్త్రాయ ధీమహి - తన్నః స్రష్టా ప్రచోదయాత్ - శివాస్యజాయై విద్మహే- దేవరూపాయై ధీమహి - తన్నో వాచా ప్రచోదయాత్ - దేవరాజాయ విద్మహే- వజ్రహస్తాయ ధీమహి - తన్నః శక్రః ప్రచోదయాత్ - రుద్రనేత్రాయ విద్మహే శక్తిహస్తాయ ధీమహి- తన్నో వహ్నిః ప్రచోదయాత్ - వైవస్వతాయ విద్మహే దణ్డహస్తాయ ధీమహి - తన్నో యమః ప్రచోదయాత్ - నిశాచరాయ విద్మహే ఖడ్గహస్తాయ ధీమహి- తన్నో నిరృతిః ప్రచోదయాత్ -శుద్ధహస్తాయ విద్మహే- పాశహస్తాయ ధీమహి- తన్నో వరుణః ప్రచోదయాత్ -సర్వప్రాణాయ విద్మహే యష్టిహస్తాయ ధీమహి-తన్నో వాయుః ప్రచోదయాత్ -యక్షేశ్వరాయ విద్మహే గదాహస్తాయ ధీమహి-తన్నో యక్షః ప్రచోదయాత్ -సర్వేశ్వరాయ విద్మహే - శూలహస్తాయ ధీమహి - తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్ - కాత్యాయనాయై విద్మహే - కన్యకుమార్యై ధీమహి - తన్నో దుర్గా ప్రచోదయాత్ - ఏవం ప్రభిద్య గాయత్రీం తత్తద్దేవానురూపతః ॥ ౫ ॥ పూజయేత్ స్థాపయేత్తేషామాసనం ప్రణవం స్మృతమ్ । అథ వా విష్ణుమతులం సూక్తేన పురుషేణ వా ॥ ౬ ॥ విష్ణుం చైవ మహావిష్ణుం సదా విష్ణుమనుక్రమాత్ । స్థాపయేద్దేవగాయత్ర్యా పరికల్ప్య విధానతః ॥ ౭ ॥ వాసుదేవః ప్రధానస్తు తతస్సఙ్కర్షణః స్వయమ్ । ప్రద్యుమ్నో హ్యనిరుద్ధ

శ్చమూర్తిభేదాస్తువై ప్రభోః ॥ ౮ ॥ బహూనివివిధానీహతస్యశాపోద్భవానిచ ।
సర్వావర్తేషురూపాణిజగతాంచహితాయవై ॥ ౯ ॥ మత్స్యః కూర్మోథవారాహో
నారసింహోథవామనః । రామోరామశ్చకృష్ణశ్చబౌద్ధఃకల్కీ తథైవచ ॥ ౧౦ ॥
తథాన్యానిచదేవస్యహరేశ్శాపోద్భవానిచ । తేషామపిచగాయత్రీం కృత్వాస్థాప్యచ
పూజయేత్ ॥ ౧౧ ॥ గుహ్యానిదేవదేవస్యహరేర్నారాయణస్యచ । విజ్ఞానానిచ
యన్త్రాణిమన్త్రోపనిషదానిచ ॥ ౧౨ ॥ పఞ్చబ్రహ్మాఙ్గజానీహపఞ్చభూతమయానిచ ।
నమోనారాయణాయేతిమన్త్రః పరమశోభనః ॥ ౧౩ ॥ హరేరష్టాక్షరాణీహప్రణ
వేనసమాసతః । ఓన్నమోవాసుదేవాయనమస్సంకర్షణాయచ ॥ ౧౪ ॥ ప్రద్యు
మ్నాయప్రధానాయఅనిరుద్ధాయవైనమః । ఏవమేకేనమన్త్రేణస్థాపయేత్పరమేశ్వ
రమ్ ॥ ౧౫ ॥ బిమ్బానియానిదేవస్య శివస్యపరమేష్ఠినః । ప్రతిష్ఠాచైవపూజాచలిఙ్గవ
న్మునిసత్తమాః ॥ ౧౬ ॥ రత్నవిన్యాససహితంకౌతుకానిహరేరపి । అచలేకారయే
త్సర్వంచలేప్యేవంవిధానతః ॥ ౧౭ ॥ తన్నేత్రోన్మీలనంకుర్యాన్నేత్రమన్త్రేణసు
వ్రతాః । క్షేత్రప్రదక్షిణంచైవఆరామస్యపురస్యచ ॥ ౧౮ ॥ జలాధివాసనంచైవ
పూర్వవత్పరికీర్తితమ్ । కుణ్డమణ్డపనిర్మాణంశయనఞ్చవిధీయతే ॥ ౧౯ ॥ హుత్వా
నవాగ్నిభాగేననవకుణ్డేయథావిధి । అథవాపఞ్చకుణ్డేషుప్రధానేకేవలేథవా ॥ ౨౦ ॥
ప్రతిష్ఠాకథితాదివ్యాపారంపర్యక్రమాగతా । శిలోద్భవానాంబిమ్బానాంచిత్రాభా
సస్యవాపునః ॥ ౨౧ ॥ జలాధివాసనంప్రోక్తంవృషేన్ద్రస్యప్రకీర్తితం । ప్రాసాద
స్యప్రతిష్ఠాయాంప్రతిష్ఠాపరికీర్తితా ॥ ౨౨ ॥ ప్రాసాదాఙ్గస్యసర్వస్యయథాఙ్గా
నాన్తనోరివ । వృషాగ్నిమాతృవిఘ్నేశకుమారానపియత్నతః ॥ ౨౩ ॥ శ్రేష్ఠాదు
ర్గాంతథాచణ్డీంగాయత్ర్యావైయథావిధి । ప్రాగాద్యంస్థాపయేచ్ఛంభోరష్టావరణ
ముత్తమమ్ ॥ ౨౪ ॥ లోకపాలగణేశాద్యానపిశమ్భోఃప్రవిన్యసేత్ । ఉమాచణ్డీచ
నన్దీచమహాకాలోమహామునిః ॥ ౨౫ ॥ విఘ్నేశ్వరోమహాభృంగీస్కన్దఃసౌమ్యా
దితఃక్రమాత్ । ఇన్ద్రాదీంస్స్వేషుస్థానేషుబ్రహ్మాణఞ్చజనార్దనమ్ ॥ ౨౬ ॥ స్థాపయే
చ్చైవయత్నేనక్షేత్రేశంవేశగోచరే । సిహ్మాసనేహ్యనంతాదీన్స్వదేశానపిచక్ర
మాత్ ॥ ౨౭ ॥ స్థాపయేత్ప్రణవేనైవగుహ్యాఙ్గాదీనిపఙ్కజే । ఏవంసఙ్క్షేపతఃప్రో
క్తందేవస్థాపనముత్తమమ్ ॥ ౨౮ ॥ సర్వేషామపిదేవానాందేవీనాఞ్చవిశేషతః ॥ ౨౯ ॥

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే సర్వదేవతాప్రతిష్ఠావిధికథ
నంనామఅష్టచత్వారింశోధ్యాయః.

॥ హోమద్రవ్యవిశేషవిధిః ॥

ఋషయః ॥ అఘోరేశస్యమాహాత్మ్యంభవతాకథితంపురా । పూజాంప్రప్ర
తిష్ఠాందేవస్యభగవాన్వక్తుమర్హసి ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ అఘోరేణాజ్ఞయుక్తేనవిధివచ్ఛివ

శేషతః । ప్రతిష్ఠాలిఙ్గవిధినా నాన్యథా మునిపుఙ్గవాః ॥ ౨ ॥ తథాగ్నిపూజాం వైకు
ర్యాద్యథాపూజా తథైవ చ । సహస్రం వా తదర్ధం వా శతమష్టోత్తరం తు వా ॥ ౩ ॥
తిలైర్హోమః ప్రకర్తవ్యో దధిమధ్వాజ్యసంయుతైః । ఘృతసక్తుమధూనాఞ్చ సర్వదుఃఖ
ప్రమార్జనం ॥ ౪ ॥ వ్యాధీనాం నాశనఞ్చైవ తిలహోమస్తు భూతిదః । సహస్రేణ
మహాభూతిశ్శతేన వ్యాధినాశనం ॥ ౫ ॥ సర్వదుఃఖవినిర్ముక్తో జపేన చ న సంశయః ।
అష్టోత్తరశతే నైవ త్రికాలే చ యథావిధి ॥ ౬ ॥ అష్టోత్తరసహస్రేణ షణ్మాసాజ్జాయ
తే ధ్రువం । సిద్ధయో నాత్ర సన్దేహో రాజ్యం మణ్డలినామపి ॥ ౭ ॥ సహస్రేణ జ్వరో
యాతి క్షీరేణ చ జుహోతి యం । త్రికాలం మాసమేకన్తు సహస్రం జుహుయాత్ప
యః ॥ ౮ ॥ మాసేన సిద్ధ్యతే తస్య మహాసౌభాగ్యముత్తమం । సిద్ధ్యతే చాబ్దహో
మేన క్షౌద్రాజ్యదధిసంయుతం ॥ ౯ ॥ యవక్షీరాజ్యహోమేన జాతితణ్డులకేన వా ।
ప్రీయతే భగవానీశో హ్యఘోరః పరమేశ్వరః ॥ ౧౦ ॥ దధ్నా పుష్టిః నృపాణాఞ్చ క్షీర
హోమేన శాన్తికం । షణ్మాసన్తు ఘృతం హుత్వా సర్వవ్యాధివినాశనం ॥ ౧౧ ॥
రాజయక్ష్మా తిలైర్హోమాన్నశ్యతే వత్సరేణ తు । యవహోమేన చాయుష్యం ఘృతేన
చ జయస్తథా ॥ ౧౨ ॥ సర్వకుష్ఠక్షయార్థఞ్చ మధునాక్తైశ్చ తణ్డులైః । జుహుయా
దయుతం నిత్యం షణ్మాసాన్నియతస్సదా ॥ ౧౩ ॥ ఆజ్యం క్షీరం మధుశ్చైవ మధురత్ర
యముచ్యతే । సమస్తం తుష్యతే తస్య నాశయేద్వై భగన్దరం ॥ ౧౪ ॥ కేవలం ఘృ
తహోమేన సర్వరోగక్షయః స్మృతః । సర్వవ్యాధిహరం ధ్యానం స్థాపనం విధినార్చ
నం ॥ ౧౫ ॥ ఏవం సఙ్క్షేపతః ప్రోక్తమఘోరస్య మహాత్మనః । ప్రతిష్ఠాయజనం సర్వం నన్ది
నా కథితం పురా ॥ ౧౬ ॥ బ్రహ్మపుత్రాయ శిష్యాయ తేన వ్యాసాయ సువ్రతాః ॥ ౧౭ ॥

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే హోమద్రవ్యవిశే
షవిధికథనం నామ ఏకోనపఞ్చాశోఽధ్యాయః.

॥ ఆభిచారికవిశేషవిధిః ॥

ఋషయః ॥ నిగ్రహః కథితస్తేన శివవక్త్రేణ శూలినా । కృతాపరాధినాం త
స్తువక్తుమర్హసి సువ్రత ॥ ౧ ॥ త్వయా న విదితం నాస్తి లౌకికం వైదికం తథా । శ్రౌతం స్మా
ర్తం మహాభాగ రోమహర్షణ సువ్రత ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ పురా భృగుసుతేనోక్తో హిర
ణ్యాక్షాయ సువ్రతాః । నిగ్రహో ఘోరశిష్యేణ శుక్రేణాద్భుతతేజసా ॥ ౩ ॥ తస్య ప్రసా
దాద్దైత్యేంద్రో హిరణ్యాక్షః ప్రతాపవాన్ । త్రైలోక్యమఖిలం జిత్వా స దేవాసురమా
నుషం ॥ ౪ ॥ ఉత్పాద్య పుత్రం గణపం చాన్ధకం చారువిక్రమం । రరాజ లోకే దేవేన వరా
హేణ నిషూదితః ॥ ౫ ॥ స్త్రీబాధాం బాలబాధాం చ గవామపి విశేషతః । కుర్వతో
నాస్తి విజయో మార్గేణానేన భూతలే ॥ ౬ ॥ తేన దైత్యేన సా దేవీ ధరా నీతా రసాతలం ।

తేనాఘోరేణదేవేనసిష్ఫలోనిగ్రహఃకృతః ॥ ౭ ॥ సంవత్సరసహస్రాంతేవరాహే
ణచసూదితః । తస్మాదఘోరసిద్ధ్యర్థంబ్రాహ్మణాన్నైవబాధయేత్ ॥ ౮ ॥ స్త్రీణామ
పివిశేషేణగవామపినకారయేత్ । గుహ్యాద్గుహ్యతమంగోప్య మతిగుహ్యంవదామి
వః ॥ ౯ ॥ ఆతతాయినముద్దిశ్యకర్తవ్యంనృపసత్తమైః । బ్రాహ్మణేభ్యోనకర్తవ్యంస్వ
రాష్ట్రేశస్యవాపునః ॥ ౧౦ ॥ అతీవదుర్జయేప్రాప్తేబలేసర్వేఃషూదితే । అధర్మయు
ద్ధేసమ్ప్రాప్తేకుర్యాద్విధిమనుత్తమం ॥ ౧౧ ॥ అఘృణేనైవకర్తవ్యోహ్యఘృణేనైవ
కారయేత్ । కృతమాత్రేనసన్దేహానిగ్రహస్సమ్ప్రజాయతే ॥ ౧౨ ॥ లక్షమా
త్రంపుమాన్జప్త్వాఅఘోరంఘోరరూపిణం । దశాంశంవిధినాహుత్వాతిలేనద్విజస
త్తమాః ॥ ౧౩ ॥ సమ్పూజ్యలక్షపుష్పేణసితేనవిధిపూర్వకం । బాణలిఙ్గేథవాప
శ్చాద్దక్షిణామూర్తిమాశ్రితః ॥ ౧౪ ॥ సిద్ధమన్త్రోన్యథానాస్తిగ్రస్తాసిద్ధ్యాదయః
పునః । సిద్ధమన్త్రస్స్వయంకుర్యాత్ప్రేతస్థానేవిశేషతః ॥ ౧౫ ॥ మాతృస్థానేపివా
విద్వాన్వేదవేదాఙ్గపారగాః । కేవలంమన్త్రసిద్ధోవా బ్రాహ్మణశ్శివభావితః ॥ ౧౬ ॥
కుర్యాద్విధిమిమంధీమానాత్మనోర్థంనృపస్యవా । శూలాష్టకంన్యసేద్విద్వాన్పూర్వా
దీశానకాన్తకం ॥ ౧౭ ॥ త్రిశిఖఞ్చత్రిశూలఞ్చచతుర్వింశచ్ఛిఖాగ్రతః । అఘోరవి
గ్రహంకృత్వాసఙ్కలీకృతవిగ్రహః ॥ ౧౮ ॥ సర్వనాశకరంధ్యాత్వాసర్వకర్మాణి
కారయేత్ । కాలాగ్నికోటిసఙ్కాశంస్వదేహమపిభావయేత్ ॥ ౧౯ ॥ శూలం
కపాలంపాశఞ్చదణ్డంచైవశరాసనం । బాణండమరుకంఖడ్గమష్టాయుధమనుక్రమా
త్ ॥ ౨౦ ॥ అష్టహస్తశ్చవరదోనీలకణ్ఠోదిగమ్బరః । పఞ్చతత్త్వసమారూఢోఅర్ధచ
న్ద్రధరఃప్రభుః ॥ ౨౧ ॥ దంష్ట్రాకరాళవదనోరౌద్రదృష్టిర్భయంకరః । హుంఫట్కా
రమహాశబ్దశబ్దితాఖిలదిఙ్ముఖః ॥ ౨౨ ॥ త్రినేత్రంనాగపాశేనసుబద్ధమకుటంస్వ
యమ్ । సర్వాభరణసమ్పన్నంప్రేతభస్మావకుణ్ఠితమ్ ॥ ౨౩ ॥ భూతైఃప్రేతైఃపి
శాచైశ్చడాకినీభిశ్చరాక్షసైః । సంవృతంగజచర్మేణసర్వభూషణభూషితమ్ ॥ ౨౪ ॥
వృశ్చికాభరణందేవం నీరసీరదనిస్వనమ్ । నీలాఞ్జనాద్రిసఙ్కాశంసిహ్మచర్మోత్తరీ
యకమ్ ॥ ౨౫ ॥ ధ్యాయేదేవమఘోరేశంఘోరఘోరతరంశివమ్ । షట్త్రింశదుక్త
మాత్రాభిఃప్రాణాయామేనసువ్రతాః ॥ ౨౬ ॥ మహాముద్రాసమాయుక్తఃసర్వక
ర్మాణికారయేత్ । సిద్ధిమన్త్రాశ్చితాగ్నౌవాప్రేతస్థానేయథావిధి ॥ ౨౭ ॥ స్థాపయే
న్మధ్యదేశేతుఐన్ద్రియామ్యేచవారుణే । కౌబేర్యాంవిధివత్కృత్వాహోమకుణ్డా
నిశాస్త్రతః ॥ ౨౮ ॥ ఆచార్యోమధ్యకుణ్డేతుసాధకాశ్చదిశాసువై । పరిస్తీర్యవిలో
మేనపూర్వవచ్చూళలసంభృతః ॥ ౨౯ ॥ కాలాగ్నిపీఠమధ్యస్థఃస్వయంశిష్యైశ్చ
తాదృశైః । ధ్యాత్వాఘోరమఘోరేశంద్వాత్రింశాక్షరసంయుతమ్ ॥ ౩౦ ॥ వి
భీతకేనవైకృత్వాద్వాదశాఙ్గులమానతః । పీఠేన్యస్యస్వపేంద్రస్యశత్రుమఙ్గారకేణ
తు ॥ ౩౧ ॥ కుండస్యాథఖనేచ్ఛత్రుబ్రాహ్మణఃక్రోధమూర్ఛితః । అధోముఖోర్ధ్వపాదా

దంతుసర్వకుండేషుయత్నతః ॥ ౩౨ ॥ శ్మశానాంగారమానీయతుషేణసహదాహయేత్ । తత్రాగ్నింస్థాపయేత్తూష్ణీంబ్రహ్మచర్యపరాయణః ॥ ౩౩ ॥ మయూరాస్త్రేణనాభ్యాంతుజ్వాలనందీపయేత్తతః । కఞ్చుకంతుషసంయుక్తైఃకార్పాసాస్థిసమన్వితైః ॥ ౩౪ ॥ రక్తవస్త్రైసమిశ్రైర్హోమంద్రవ్యైర్విశేషతః । హస్తయన్త్రోఙ్ఘ్రవైస్తైస్తైస్సహహోమంతుకారయేత్ ॥ ౩౫ ॥ అష్టోత్తరసహస్రంతుహోమమయేదనుపూర్వశః । కృష్ణపక్షేచతుర్దశ్యాంసమారభ్యయథాక్రమమ్ ॥ ౩౬ ॥ అష్టమ్యాంతం తథాఙ్గారమణ్డలస్థానవర్జితః । ఏవంకృతేనృపేన్ద్రస్యశత్రవఃకులజైఃసహ ॥ ౩౭ ॥ సర్వదుఃఖసమోపేతాఃప్రయాన్తియమసాదనమ్ । మన్త్రేణానేనచాదాయనృకపాలేనఖంతథా ॥ ౩౮ ॥ కేశంనృణాన్తథాంగారంతుషకఞ్చుకమేవచ । చీరచ్ఛటాంరాజిధూళింగృహసమ్మార్జనస్యవా ॥ ౩౯ ॥ విషసర్పస్యదన్తానివృషదన్తానియానితు । గవాంచైవక్రమేణైవవ్యాఘ్రదన్తనఖానిచ ॥ ౪౦ ॥ తథాకృష్ణమృగాణాఞ్చబిడాలస్యచపూర్వవత్ । నకులస్యచదన్తాని వరాహస్యవిశేషతః ॥ ౪౧ ॥ దంష్ట్రాణిసాధయిత్వాతుమన్త్రేణానేనసువ్రతాః । జపేదష్టోత్తరశతంమన్త్రంచాఘోరముత్తమమ్ ॥ ౪౨ ॥ తత్పాలంసఖంక్షేత్రేగృహేవానాగరేపివా । ప్రేతస్థానేపివారాష్ట్రేమృతవస్త్రేణవేష్టయేత్ ॥ ౪౩ ॥ శత్రోరష్టమరాశౌవాపరవిష్టేదివాకరే । సోమేవాపరివిష్టేతుమన్త్రేణానేనసువ్రతాః ॥ ౪౪ ॥ స్థాననాశోభవేత్తస్యశత్రోర్నాశశ్చజాయతే । శత్రుంరాజ్ఞస్సమాలిఖ్యగమనేసమవస్థితే ॥ ౪౫ ॥ భూతలేదర్పణప్రఖ్యే వితానోపరిశోభితే । చతుస్తోరణసంయుక్తే దర్భమాలాసమావృతే ॥ ౪౬ ॥ వేదాధ్యయనసంపన్నైరాష్ట్రేవృద్ధిప్రకాశకే । దక్షిణేనతుపాదేనమూర్ధ్నిసంతాడయేత్స్వయమ్ ॥ ౪౭ ॥ ఏవంకృతేనృపేన్ద్రస్యశత్రునాశోభవిష్యతి । స్వరాష్ట్రంపతిముద్దిశ్యయఃకుర్యాదాభిచారికమ్ ॥ ౪౮ ॥ సఆత్మానంనిహత్యైవస్వకులంనాశయేత్కుధీః । తస్మాత్స్వరాష్ట్రగోప్తారంనృపతింపాలయేత్సదా ॥ ౪౯ ॥ మన్త్రౌషధక్రియాద్యైశ్చసర్వయత్నేనసర్వదా । ఏతద్రహస్యంకథితంనదేయంయస్యకస్యచిత్ ॥ ౫౦ ॥ * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే ఆభిచారికవిధివిశేషకథనంనామపఞ్చాశోధ్యాయః.

శివవజ్రవాహినీవిద్యా.

ఋషయః ॥ నిగ్రహోఘోరరూపోయంకథితోస్మాకముత్తమమ్ । వజ్రవాహినికాంవిద్యాంవక్తుమర్హసిసత్తమ ॥ ౧ ॥ సూతః ॥ వజ్రవాహినికానామసర్వశత్రుభయఙ్కరీ । అనయాసేచయేద్వజ్రంనృపాణాంసాధయేత్తథా ॥ ౨ ॥ వజ్రంకృత్వా

విధానేనతద్వజ్రమభిషిచ్యచ । అనయావిద్యయాతస్మిన్విన్యసేత్కుఙ్కుమేనచ ॥ ౩ ॥ తతశ్చాష్టశరలక్షఞ్చజపేద్విద్వాన్సమాహితః । వజ్రీదశాంశంజుహుయాద్వజ్రకుణ్డేఘృతాదిభిః ॥ ౪ ॥ తద్వజ్రంగోపయేన్నిత్యందాపయేన్నృపతేస్తతః । తేనవజ్రేణవైగచ్ఛన్ఛత్రూఞ్జయాద్రణాజిరే ॥ ౫ ॥ పురాపితామహోనైవలబ్ధావిద్యాప్రయత్నతః । దేవీశక్రోపకారార్థంసాహ్యాద్వజ్రేశ్వరీతథా ॥ ౬ ॥ పురాత్వష్టాప్రజానాథోహతపుత్రస్సురేశ్వరాత్ । విద్యయాహరణస్సోమమిన్ద్రవైరేణసువ్రతాః ॥ ౭ ॥ తస్మిన్యజ్ఞేయథాప్రాప్తం విధినోపకృతంహవిః । తద్దైచ్ఛతమహాబాహుర్విశ్వరూపవిమర్దనః ॥ ౮ ॥ మత్పుత్రమవధీశ్శక్ర నదాస్యేతవశోభనమ్ । భాగంభాగార్హతానైవవిశ్వరూపోహతస్త్వయా ॥ ౯ ॥ ఇత్యుక్త్వాచాశ్రమంసర్వంమోహయామాసమాయయా । తతోమాయాంవినిర్భిద్యవిశ్వరూపవిమర్దనః ॥ ౧౦ ॥ ప్రసహ్యాసోమమపిబత్సగణైశ్శచీపతిః । తతస్తచ్ఛేషమాదాయక్రోధావిష్టఃప్రజాపతిః ॥ ౧౧ ॥ ఇన్ద్రస్యశత్రోవర్ధస్వస్వాహేత్యగ్నౌజుహావహ । తతఃకాలాగ్నిసంకాశోవర్తనాద్వృత్రసంజ్ఞితః॥ ౧౨ ॥ ప్రాదురాసీత్సురేశారిర్ద్రావచవృషాంతకః । తతఃకిరీటీభగవాన్పరిత్యజ్యదివంక్షణాత్ ॥ ౧౩ ॥ సహస్రనేత్రస్సగణోదుద్రావభయవిహ్వలః । తదాతమాహసవిభుర్హృష్టోబ్రహ్మాచవిశ్వసృట్ ॥ ౧౪ ॥ త్యక్త్వావజ్రంతమేతేనజహీత్యరిమరిందమ । సోపిసన్నహ్యదేవేన్ద్రోదేవైస్సార్ధంమహాభుజః ॥ ౧౫ ॥ నిహత్యచాప్రయత్నేన గతవాన్స్వగతజ్వరః । తస్మాద్వజ్రేశ్వరీవిద్యా సర్వశత్రుభయఙ్కరీ ॥ ౧౬ ॥ మన్దేహారాక్షసానిత్యంవిజితావిద్యయైవతు । తాంవిద్యాంసంప్రవక్ష్యామిసర్వపాపప్రమోచనీమ్ ॥ ౧౭ ॥ మన్త్రమ్ ॥ (ఓంభూర్భువఃస్వఃతత్సవితుర్వరేణ్యం-భర్గోదేవస్యధీమహి- ధియోయోనఃప్రచోదయాత్ - ఓంఫట్ - జహిహుంఫట్ - ఛిన్ధిభిన్ధిజహిహనహనస్వాహా (విద్యావజ్రేశ్వరీత్యేషాసర్వశత్రుభయఙ్కరీ । అనయాసంహృతిశ్శమ్భోర్విద్యయామునిపుఙ్గవాః ॥ ౧౮ ॥ * * *

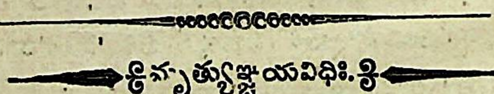
ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే వజ్రవాహినీవిద్యా
కథనంనామ ఏకపఞ్చాశోధ్యాయః.

॥ వజ్రేశ్వరీవిద్యావినియోగక్రమః ॥

ఋషయః ॥ శ్రుతావజ్రేశ్వరీవిద్యాబ్రాహ్మీశక్రోపకారిణీ । అనయాసర్వకార్యాణినృపాణామితినశ్శ్రుతమ్ ॥ ౧ ॥ వినియోగంవదస్వాస్యావిద్యాయారోమహర్షణ ॥ సూతః ॥ వశ్యమాకర్షణంచైవవిద్వేషణమతఃపరమ్ ॥ ౨ ॥ ఉచ్చాటనంస్తంభనఞ్చమోహనంతాడనంతథా । ఉత్సాదనంతథాచ్ఛేదంమారణంప్రతిబన్ధనమ్ ॥ ౩ ॥ సేనాస్తంభనకాదీనిసాపితాన్సర్వమాచరేత్ । ఆయాతువరదాదేవీభూమ్యాంప

ర్వృతమూర్ధని ॥ ౪ ॥ బ్రాహ్మణేభ్యోహ్యనుజ్ఞాతాగచ్ఛదేవియథాసుఖమ్।ఉద్వాస్యా
నేనమన్త్రేణగన్తవ్యంనాన్యథాద్విజాః ॥ ౫ ॥ ప్రతికార్యంతథావాహ్యంకృత్వావ
శ్యాదికాంక్రియామ్। ఉద్వాస్యవహ్నిమాధాయపునరన్యంయథావిధి ॥ ౬ ॥ దేవీ
మావాహ్యచపునర్జపేత్సంపూజయేత్పునః। హోమంచవిధినావహ్నౌపునరేవస
మాచరేత్ ॥ ౭ ॥ సర్వకార్యాణివిధినాసాధయేద్విద్యయాపునః। జాతీపుష్పైశ్చవ
శ్యార్థీజుహుయాదయుతత్రయమ్ ॥ ౮ ॥ ఘృతేనకరవీరేణకుర్యాదాకర్షణంద్విజాః।
విద్వేషణంవిశేషేణకుర్యాల్లాఙ్గలకస్యచ॥ ౯ ॥ తైలేనోచ్చాటనంప్రోక్తంస్తమ్భనం
మధునాస్మృతమ్। తిలేనమోహనంప్రోక్తంతాడనంరుధిరేణచ ॥ ౧౦ ॥ ఖరస్యచగ
జస్యాథఉష్ట్రస్యచయథాక్రమమ్। స్తమ్భనంసర్షపేణాపిపాటనంచకుశేనచ ॥౧౧॥
మారణోచ్చాటనేచైవరోహీబీజేనసువ్రతాః। బన్ధనంఅహిపత్రేణసేనాస్తంభమతః
పరమ్॥ ౧౨ ॥ కునట్యానియతంవిద్యాత్పూజయేత్పరమేశ్వరీమ్ । ఘృతేనసర్వసిద్ధి
స్స్యాత్పయసాద్యాధిశుధ్యతే॥ ౧౩ ॥ తిలేనరోగనాశశ్చకమలేనధనంభవేత్।కాన్తి
ర్మధూకపుష్పేణసావిత్ర్యాహ్యయుతత్రయమ్॥ ౧౪ ॥ జయాదిప్రభృతీన్సర్వాన్స్విష్
ష్టాన్తంపూర్వవత్స్మృతమ్ । ఏవంసంక్షేపతఃప్రోక్తోవినియోగోతివిస్తృతః ॥ ౧౫ ॥
జపేద్వాకేవలాంవిద్యాంసంపూజ్యచవిధానతః। సర్వసిద్ధిమవాప్నోతినాత్రకార్యా
విచారణా ॥ ౧౬ ॥ * * * * * * *

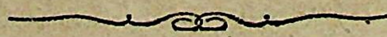
ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే వజ్రేశ్వరీవిద్యావిని
యోగక్రమకథనంనామ ద్విపఞ్చాశోధ్యాయః.

మృత్యుఞ్జయవిధిః.

ఋషయః ॥ మృత్యుఞ్జయవిధింసూతబ్రహ్మపుత్రవిశామపి। వక్తుమర్హసిచా
స్మాకంసర్వజ్ఞోసిమహామతే॥౧॥సూతః॥ మృత్యుఞ్జయవిధింవక్ష్యేబహునాకింద్విజో
త్తమాః। రుద్రాధ్యాయేనవిధినాఘృతేననియుతంక్రమాత్ ॥ ౨॥ సఘృతేనతిలేనైవ
కమలేనప్రయత్నతః। దూర్వయాఘృతగోక్షీరమిశ్రయామధునాతథా ॥ ౩ ॥ చరు
ణాసఘృతేనైవకేవలంపయసాపివా । జుహుయాత్కాలమృత్యోర్వాప్రతీకారఃప్ర
కీర్తితః ॥ ౪ ॥ * * * * * * *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే మృత్యుఞ్జయవిధి
కథనంనామ త్రిపఞ్చాశోధ్యాయః.

॥ త్రియమ్బకమన్త్రవినియోగః ॥

సూతః ॥ త్రియమ్బకేనమన్త్రేణ దేవదేవంత్రియమ్బకమ్ । పూజయేద్బాణలి
ఙ్గేవాస్వయంభూతేపివాపునః ॥ ౧ ॥ ఆయుర్వేదవిదైర్వాపియథావదనుపూర్వశః ।
అష్టోత్తరసహస్రేణపుణ్డరీకేణశఙ్కరమ్ ॥ ౨ ॥ కమలేనసహస్రేణతథానీలోత్పలే
నచ।సంపూజ్యపాయసందత్త్వాసఘృతంచోదనంపునః ॥ ౩ ॥ ముద్గాన్నంమధుసం
యుక్తంభక్ష్యాణిసురభీణిచ।అగ్నౌహోమశ్చవిపులోయథావదనుపూర్వశః ॥ ౪ ॥
పూర్వోక్తైరపిపుష్పైశ్చచరుణాచవిశేషతః । జపేద్వైనియుతంసమ్యక్సమాప్యచయ
థాక్రమమ్ ॥ ౫ ॥ బ్రాహ్మణానాంసహస్రంచభోజయేద్వైసదక్షిణమ్ । గవాంస
హస్రందత్త్వాచభోజయేద్వైసదక్షిణమ్ ॥ ౬ ॥ గవాంసహస్రందత్త్వాతుహిరణ్య
మపిదాపయేత్ । ఏతద్వఃకథితంసర్వంసరహస్యంసమాసతః ॥ ౭ ॥ శివేనదేవదేవే
నశర్వేణాత్యుగ్రశూలినా।కథితంమేరుశిఖరేస్కన్దాయామితతేజసే ॥ ౮ ॥ స్కం
దేనదేవదేవేనబ్రహ్మపుత్రాయధీమతే । సాక్షాత్సనత్కుమారేణసర్వలోకహితైషి
ణా ॥ ౯ ॥ పారాశర్యాయకథితంపారంపర్యక్రమాగతమ్ । శుకేగతేపరంధామదృ
ష్ట్వారుద్రంత్రియమ్బకమ్ ॥ ౧౦ ॥ గతశోకోమహాభాగోవేదవ్యాసఋషిఃప్రభుః ।
స్కందస్యసంభవంశ్రుత్వాస్థితాయచమహాత్మనే ॥ ౧౧ ॥ త్రియమ్బకస్యమాహాత్మ్యం
మన్త్రస్యచవిశేషతః । కథితంబహుధాతస్మైకృష్ణద్వైపాయనాయవై ॥ ౧౨ ॥
తత్సర్వంకథయిష్యామిప్రసాదాదేవతస్యవై । దేవంసంపూజ్యవిధినాజపేన్మన్త్రంత్రి
యమ్బకమ్ ॥ ౧౩ ॥ ముచ్యతేసర్వపాపైశ్చసప్తజన్మకృతైరపి । సంగ్రామేవిజయం
లబ్ధ్వాసౌభాగ్యమతులంలభేత్ ॥ ౧౪ ॥ లక్షహోమేనరాజార్థీరాజ్యంలబ్ధ్వాసు
ఖీభవేత్ । పుత్రార్థీపుత్రమాప్నోతినియుతేననసంశయః ॥ ౧౫ ॥ ధనార్థీప్రయుతే
నైవజపేదేవనసంశయః । ధనధాన్యాదిభిస్సర్వైస్సంపూర్ణస్సర్వమఙ్గలైః ॥ ౧౬ ॥
క్రీడతేపుత్రపౌత్రాద్యైర్మృతస్స్వర్గేప్రజాయతే । నానేనసదృశోమన్త్రోలోకేవే
దేచసువ్రతాః ॥ ౧౭ ॥ తస్మాత్త్రియమ్బకందేవంతేననిత్యంప్రపూజయేత్ । అగ్నిష్టో
మస్యయజ్ఞస్యఫలమష్టగుణంభవేత్ ॥ ౧౮ ॥ త్రయాణామపిలోకానాంగుణానా
మపియఃప్రభుః । వేదానామపిదేవానాంబ్రహ్మక్షత్రవిశామపి ॥ ౧౯ ॥ అకారోకార
మకారాణాంత్రయాణామపివాచకః । తథాసోమస్యసూర్యస్యవహ్నేరగ్నిత్రయస్య
చ ॥ ౨౦ ॥ అమ్బాఉమామహాదేవీలమ్బకస్యత్రియమ్బకః । సుపుష్పితస్యవృక్షస్యయ
థాగన్ధస్సుశోభనః ॥ ౨౧ ॥ వాతిదూరాత్తథాతస్యగన్ధశ్శమ్భోర్మహాత్మనః । తస్మా
త్సుగన్ధోభగవాన్గన్ధారయతిశఙ్కరః ॥ ౨౨ ॥ గాన్ధారశ్చమహాదేవోదేవానామపిలీ
లయా । సుగన్ధస్తస్యలోకేస్మిన్వాయుర్వాతినభస్తలే ॥ ౨౩ ॥ తస్మాత్సుగన్ధిస్తందే
వంసుగన్ధింపుష్టివర్ధనమ్ । యస్యరేతఃపురాశమ్భోర్హరేర్యోనౌప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౨౪ ॥
తస్యవీర్యమభూదణ్డంహిరణ్మయమజోద్భవమ్ । చన్ద్రాదిత్యౌచనక్షత్రాభూర్భువస్స్వ

ర్మహాన్తపః ॥ ౨౫ ॥ సత్యలోకమతిక్రమ్యపుష్టిర్వీర్యస్యతస్యవై । పఞ్చభూతా
న్యహఙ్కారోబుద్ధిఃప్రకృతిరేవచ ॥ ౨౬ ॥ పుష్టిర్బీజస్యతస్యైవతస్మాద్వైపుష్టివ
ర్ధనః । తంపుష్టివర్ధనందేవంఘృతేనపయసాతథా ॥ ౨౭ ॥ మధునాయవగోధూమ
మాషబిల్వక్రమేణచ । కుముదార్కశమీపత్రగౌరసర్షపశాలిభిః ॥ ౨౮ ॥ హుత్వా
లిఙ్గేయథాన్యాయంభక్త్యాదేవంయజామహే । ఋతేనానేనమాంపాశాద్బద్ధనా
త్కర్మయోగతః ॥ ౨౯ ॥ మృత్యోశ్చబన్ధనాచ్చైవముక్షీయభవతేజసా । ఉర్వారు
కాణాంపక్వానాంయథాకాలాదభూత్పునః ॥ 30 ॥ తథైవకాలస్సంప్రాప్తోమను
నాతేనయత్నతః । ఏవంమన్త్రవిధింజ్ఞాత్వాశివలిఙ్గేసమర్చయేత్ ॥ 3౧ ॥ తస్య
పాశక్షయోతీవయోగినోమృత్యునిగ్రహః । త్రియమ్బకసమోనాస్తిదేవోవామఘృ
ణయాన్వితః ॥ 3౨ ॥ ప్రసాదశీలఃప్రీతశ్చతథామన్త్రోపిసువ్రతాః । తస్మాత్సర్వం
పరిత్యజ్యత్రియమ్బకముమాపతిమ్ ॥ 33 ॥ త్రియమ్బకేనమన్త్రేణపూజయేత్సుసమా
హితః । సర్వావస్థాంగతోవాపిముక్తోయంసర్వపాతకైః ॥ 3౪ ॥ శివధ్యానాన్నస
న్దేహోయథారుద్రస్తథాస్వయమ్ । హత్వాభిత్వాచభూతాఃభుక్త్వాచాధ్యాన
తోపివా ॥ 3౫ ॥ శివమేకంసకృత్స్మృత్వాసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ 3౬ ॥ *

ఇతిశ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే త్రియమ్బకమన్త్రవినియోగ
విధిర్నామచతుఃపఞ్చాశోధ్యాయః.

ఈశ్వరధ్యానక్రమమ్.

ఋషయః ॥ కథంత్రియమ్బకోదేవోదేవదేవోవృషధ్వజః । ధ్యేయస్సర్వా
ర్థసిద్ధ్యర్థంయోగమార్గేణసువ్రత ॥ ౧ ॥ పూర్వమేవాపినిఖిలంశ్రుతంశ్రుతిసమంపునః ।
విస్తరేణచతత్సర్వంసంక్షేపాద్వక్తుమర్హసి ॥ ౨ ॥ సూతః ॥ ఏవంపైతామహేనై
వనన్దీదినకరప్రభః । మేరుపృష్ఠేపురాదృష్టోమునిసఙ్ఘైస్సమావృతః ॥ 3 ॥ సోపిత
స్మైకుమారాయబ్రహ్మపుత్రాయసువ్రతాః । మిథఃప్రోవాచభగవాన్ప్రణతాయస
మాహితః ॥ ౪ ॥ నన్దీ ॥ ఏవంపురామహాదేవోభగవాన్నీలలోహితః । గిరిపు
త్ర్యామ్బయాదేవ్యాభగవత్యైకశయ్యయా ॥ ౫ ॥ పృష్టఃకైలాసశిఖరేహృష్టపు
ష్టతనూరుహః ॥ శ్రీదేవీ ॥ యోగఃకతివిధఃప్రోక్తస్తత్కథంచైవకీదృశమ్ ॥ ౬ ॥ జ్ఞా
నఞ్చమోక్షదందివ్యంముచ్యన్తేయేనజన్తవః ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ ప్రథమోమన్త్రయో
గశ్చస్పర్శయోగోద్వితీయకః ॥ ౭ ॥ భావయోగస్తృతీయస్స్యాదభావశ్చచతుర్థకః ।
సర్వోత్తమోమహాయోగఃపఞ్చమఃపరికీర్తితః ॥ ౮ ॥ ధ్యానయుక్తోజపాభ్యాసోమ
న్త్రయోగఃప్రకీర్తితః । నాడీశుద్ధ్యాదికోయస్తురేచకాదిక్రమాన్వితః ॥ ౯ ॥ సమస్త

వ్యస్తయోగేన జయో వాయోః ప్రకీర్తితః । బలస్థిరక్రియాయుక్తో ధారణాద్యైశ్చ శో
భనైః ॥ ౧౦ ॥ ధారణాత్రయసన్దీప్తో భేదత్రయవిశోధకః । కుమ్భకావస్థితో భ్యాస
స్స్పర్శయోగః ప్రకీర్తితః ॥ ౧౧ ॥ మన్త్రస్పర్శవినిర్ముక్తో మహాదేవం సమాశ్రితః । బ
హిరన్తర్విభాగస్థస్స్ఫురత్సంహారణాత్మకః ॥ ౧౨ ॥ భావయోగస్సమాఖ్యాతశ్చిత్త
శుద్ధిప్రదాయకః । విలీనావయవం సర్వం జగత్స్థావరజఙ్గమమ్ ॥ ౧౩ ॥ శూన్యం సర్వం
నిరాభాసం స్వరూపం యత్ర చిన్త్యతే । అభావయోగస్సంప్రోక్తశ్చిత్తనిర్వాణకార
కః ॥ ౧౪ ॥ నీరూపః కేవలశ్శుద్ధస్స్వచ్ఛన్దం వస్తుశోభనమ్ । అనిర్దేశ్యస్తదాలోకస్స్వ
యం వేద్యస్సమన్తతః ॥ ౧౫ ॥ స్వభావే భాసతే యత్ర మహాయోగః ప్రకీర్తితః । నిత్యో
దితస్స్వయంజ్యోతిస్సర్వచిత్తసముత్థితః ॥ ౧౬ ॥ నిర్మలః కేవలో హ్యాత్మా మహాయో
గ ఇతి స్మృతః । అణిమాదిప్రదాస్సర్వే సర్వే జ్ఞానస్య దాయకాః ॥ ౧౭ ॥ ఉత్తరోత్త
రవైశిష్యమేషు యోగేష్వనుక్రమాత్ । అహం సఙ్గవినిర్ముక్తో మహాకాశోపమః ప
రః ॥ ౧౮ ॥ సర్వావరణనిర్ముక్తో అచిన్త్యస్స్వరసేన తు । జ్ఞేయమేతత్సమాఖ్యాతమ
గ్రాహ్యమపి దైవతైః ॥ ౧౯ ॥ ప్రవిలీనో మహాన్తస్సత్యస్స్వయం వేద్యస్వసాక్షికః ।
చకాస్త్యనన్తవపుషా తేన జ్ఞేయమిదం మతమ్ ॥ ౨౦ ॥ పరీక్షితాయ శిష్యాయ బ్రా
హ్మణాయాహితాగ్నయే । ధార్మికాయ కృతజ్ఞాయ దాతవ్యం క్రమపూర్వకమ్ ॥ ౨౧ ॥
గురుదేవతభక్తాయ అన్యథా నైవ దాపయేత్ । నిన్దితో వ్యాధితోల్పాయుస్తథా చైవ
ప్రజాయతే ॥ ౨౨ ॥ దాతుం ప్యేవమనఘ తస్మాజ్జ్ఞాత్వైవ దాపయేత్ । సర్వసఙ్గ
వినిర్ముక్తో మద్భక్తో మత్పరాయణః ॥ ౨౩ ॥ సాధకో జ్ఞానసంయుక్తశ్శ్రౌతస్మార్తవిశా
రదః । గురుభక్తశ్చ పుణ్యాత్మా యోగ్యో యోగరతస్సదా ॥ ౨౪ ॥ ఏవంవిధస్సమా
ఖ్యాతో యోగమార్గస్సనాతనః । సర్వవేదాగమామ్భోజమకరన్దస్సుమధ్యమే ॥ ౨౫ ॥
పీత్వా యోగామృతం యోగీ ముచ్యతే బ్రహ్మవిత్తమః । ఏతత్పాశుపతం యోగం యో
గైశ్వర్యమనుత్తమమ్ ॥ ౨౬ ॥ అత్యాశ్రమమిదం జ్ఞేయం ముక్తయే కేన లభ్యతే । త
స్మాదిష్టైస్సదాచారైశ్శివార్చనపరైః ప్రియే ॥ ౨౭ ॥ ఇత్యుక్త్వా భగవాన్దేవీమనుజ్ఞా
ప్య వృషధ్వజః । శఙ్కుకర్ణం సమాసాద్య యుయోజాత్మానమాత్మని ॥ ౨౮ ॥ శైలాదిః ॥
తస్మాత్త్వమపి యోగీన్ద్ర యోగాభ్యాసరతో భవ । స్వయమ్భువః పరా మూర్తిర్జ్ఞా
నం బ్రహ్మమయీ వరా ॥ ౨౯ ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన మోక్షార్థీ పురుషోత్తమః ।
భస్మస్నాయీ భవేన్నిత్యం యోగే పాశుపతే రతః ॥ ౩౦ ॥ ధ్యేయా యథాక్రమేణై
వ వైష్ణవీ చ తతః పరా । మాహేశ్వరీ పరా పశ్చాత్సైవ ధ్యేయా యథాక్రమమ్ ॥ ౩౧ ॥
యోగేశ్వరస్య యా నిష్ఠా సైషా సంహృత్య వర్ణితా ॥ సూతః ॥ ఏవం శిలాదపుత్రేణ
నన్దినా కులనన్దినా ॥ ౩౨ ॥ యోగః పాశుపతః ప్రోక్తో భస్మనిష్ఠేన ధీమతా । సనత్కు

మారో భగవాన్వ్యాసాయామితతేజసే ॥ ౩౩ ॥ తస్మాదహమపి శ్రుత్వా నియోగా
త్సత్రిణామపి । కృతకృత్యోస్మి విప్రేభ్యో నమో యజ్ఞేభ్య ఏవ చ ॥ ౩౪ ॥ నమశ్శివా
య శాన్తాయ వ్యాసాయ మునయే నమః । గ్రంథైకాదశసాహస్రం పురాణం లైఙ్గముత్త
మమ్ ॥ ౩౫ ॥ అష్టోత్తరశతాధ్యాయమాదిమాంశమతః పరమ్ । పఞ్చపఞ్చాశద
ధ్యాయం ధర్మకామార్థమోక్షదమ్ ॥ ౩౬ ॥ అథ తే మునయస్సర్వే నైమిషేయాస్స
మాహితాః । ప్రణేముర్దేవమీశానం ప్రీతికణ్టకితత్వచః ॥ ౩౭ ॥ శాఖాం పౌరాణికీం మే
వం కృత్వైకాదశికాం ప్రభుః । బ్రహ్మా స్వయమ్భూర్భగవానిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౩౮ ॥
లైఙ్గమాద్యన్తమఖిలం యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి । ద్విజేభ్యః శ్రావయేద్వాపి స యాతి ప
రమాం గతిమ్ ॥ ౩౯ ॥ తపసా చైవ యజ్ఞేన దానేనాధ్యయనేన చ । యా గతిస్తస్య వి
పులా శాస్త్రవిద్యా చ వైదికీ ॥ ౪౦ ॥ కర్మణా చాపి మిశ్రేణ కేవలం విద్యయాపి వా ।
నివృత్తిశ్చాస్య విప్రస్య భవేద్భక్తిశ్చ శాశ్వతీ ॥ ౪౧ ॥ మయి నారాయణే దేవే శ్రద్ధా
చాస్తు మహాత్మనః । వంశస్య చాక్షయా విద్యా చాప్రమాదశ్చ సర్వతః ॥ ౪౨ ॥ ఇత్యా
జ్ఞా బ్రహ్మణస్తస్మాత్తస్య సర్వం మహాత్మనః ॥ ఋషయః ॥ ఋషేస్సూతస్య చాస్మా
కమేతేషామపి చాస్య చ ॥ ౪౩ ॥ నారదస్య చ యా సిద్ధిస్తీర్థయాత్రారతస్య చ । ప్రీతి
శ్చ విపులా యస్మాదస్మాకం రోమహర్షణ ॥ ౪౪ ॥ సా సదాస్తు విరూపాక్షప్రసాదాత్త
సమన్తతః । ఏవముక్తేషు విప్రేషు నారదో భగవానపి ॥ ౪౫ ॥ కరాభ్యాం సుశుభా
గ్రాభ్యాం సూతం పస్పర్శ వా త్వచి । స్వస్త్యస్తు సూత భద్రం తే మహాదేవే వృషధ్వ
జే ॥ ౪౬ ॥ శ్రద్ధా త వాస్తు చాస్మాకం నమస్తస్మై శివాయ చ ॥ ౪౭ ॥ * *

ఇతి శ్రీమహాపురాణే లైఙ్గే ఉత్తరభాగే ఈశ్వరధ్యానక్ర
మవిధికథనం నామ పఞ్చపఞ్చాశోఽధ్యాయః

సమాప్తమేతల్లైఙ్గోత్తరార్థం శ్రీభవానీశఙ్కరార్పణమస్తు.

